792.05
CE
v.7

I
420
VII
1924

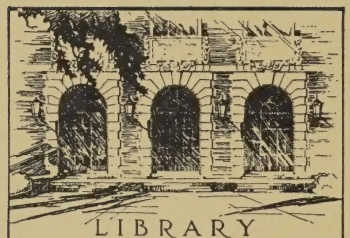

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

792.05
CE
v.7

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

(ORGÁN Ú.M.D.O.Č. a Ú.S.O.D.)

ROČNÍK II (VII)

VYDALA

„MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOV. DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDIL A ZA REDAKCI ODPOVÍDAL

JAKUB RYDVAN

GRAFICKOU ÚPRAVU VEDL ANT. CHLEBEČEK

PP. SPOLUPRACOVNÍCI TOHOTO ROČNÍKU:

Ing. Barek J., Bartuška J., Bártová Maryna, Barvínek Václ., Bicek Fr., Biebl Konst., Blahník V. K., Borotínský-Zyka Jar., Brumer Wikt., dr. Červený Jiří, Červinka Vinc., dr. Dubský Ot., Emingerová Kat., dr. Fiala Jar., Fingal P., Frey Jos., Gamza Vlad., Hegner Ed., dr. Herman Fr., Hněvkovský P., Hofman Vlast., Hurt Jos., dr. Hýsek Mil., Janský Em., dr. Konrád Edm., Krásnohorská Eliška, Krofta Václ., Kumpera Em., Lederer Max, dr. Ložičař Gust., Mellanová M., Melniková-Papoušková N., Mill'o J. K., Mušek Karel, Nejedlý Vikt., Nešvera Rud., Novák Zd. dr. Pallas Gust., Pasovský Jar., Petr Jar., Rydvan Jak., Říha Al., Sendler K., dr. Siebenschein H., Simon Jos., dr. Soukup Fr., Strejček Ferd., Svoboda K., dr. Svoboda Milan, Šaloun Bedř., dr. Šebesta Ed., Šimáček Miloš, Táborský-Štein Vojta, Tolman J., Vaněček Jos., Vlček Bartoš Wenig Ad., Wenig Jan, dr. Wollman Frank, dr. Zavřel Fr., Žák Boh. V. a Želenský Drahoš

I 420/3227/120

S 23 VYOBR.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY

Vyřazeno z knihovny MŠK

V PRAZE 1924

NAKLADATEL FR. BOROVÝ V PRAZE II., JINDŘIŠSKÁ UL. 13

TISKEM POLYGRAFIE V BRNĚ

OBSAH

Úvodníky

B.: Vzpomínání na prahu roku 1924 — 1.
bž.: Pražská činohra podruhé ve Vídni 177.
h—: Autoři a kritikové 243.
—lľo: Bratislavské pomery 258.
ms: Proti konservativnosti v umění divadelním 226.
P.: A ještě repertoar 161, Jubilejní 65, K oslavám Smetanovým 33.
Petr: O zálesáctví oficielním i neoficielním 274.
Rdv.: Divadla nová i nenarozená 81, Dva směry 129, Dva umělecké výboje 51, Intendanční rada 209, Několik poznatků z repertoaru 145, O Stavovské divadlo 305, Umění a politika 114.
Ši—: Modernisté a veřejnost 193.
—x: O divadelní zákon 17.
Zavřel Fr.: Místo úvodníku 97.

Básně

Aktaiòn: Bohuši Zakopalovi 291, La tragédie est morte 249.
Bártová Maryna: Harlekýnovo finále 226.
Biebl Konst.: Divadlo na vsi 18.
Červený Jiří: Divadlo a skutečnost 194.
Krásnohorská El.: Znělka Smetanovi 34.
Krofta Václ.: Život divadlem 82.
Lošťák Ludv.: Autorovi „Probuzenců" a „Jana Výravy" 52.
Nešvera Rud.: Bílá vrána 135, Život za slávu 282.
Šaloun Bedř.: Dva epigramy 264, Smetanovi Bedř. 74, Světa komedie 2, Šubertovi Fr. Ad. 66.

Články

Barek Jos.: Idea nové pražské scény 120.
Bicek Fr.: Jihoslovanské drama 67. 87.
Borotínský Jar.: Brno ve službách česk. divadla 274, Hálek Vítězslav 215. Paměti Šamberkově 306, Smetanova „Prodaná nevěsta" 36.
Brumer Wikt.: Divadla varšavská 165, 180.
Červinka Vinc.: Nevydané drama A. P. Čechova 2.
—etr: Martě Májové! 217.
Emingerová Kat.: O zapomínaných průkopnících hudby Smetanovy 210, 227.
Fiala Jar.: Bedřich Smetana a divadlo 34.
Gamza Vlad.: Zrození herce 98.
Hofman Vlastislav: O volbě materiálu při dekoracích 115 130.
Hurt Jos.: Neberte nám odvahy! 294.
Hýsek Mil.: František Adolf Šubert 52.
Lžtčař Gust.: Bohuš Zakopal 292, O společenském prostředí 277.
Melniková-Papoušková N.: Ruské divadlo a drama 20. stol. 98, 130, 163, 181, 194, 213 227, 245, 260, 272.
Mušek K.: „Saint Joan", nová hra od G. B. Shawa 20.
P. J.: Hlasy tisku 7, 24, 40, 58, 72, 88, 102, 116, 133, 150, 167, 182, 199, 214, 234 247, 263, 281, 298, 309.
Pallas Gust.: Ibsenův „Eyolfek" 4, 22.
Petr Jar.: Hippodamie nebo Salome? 3. Vobornik J. 82.
Petruchio: Zrazená iluse 114.
Rydvan Jak.: Dusíkovo divadlo v Čáslavi 153, Herec ušlechtilého patosu 73, Ptáková Marie 9.
Siebenschein H.: Ještě o jevišti XVI. věku 178, 198.
Simon Jos.: Franta Krumlovský — český Kean 114, 132, 146. Osobnost Žižkova v česk. a něm. dram. 162, 179 194 211, 229, 242, 258, 275, 296, 307.
Slrejček Ferd.: Umění komiků 66.
Šaloun Bedř.: O nové divadlo 57.
Šebesta Ed.: Příspěvky k dějinám pražsk. divadla z konce 18. a poč. 19. stol.: K. H. a V. A. Tham 18, 37 69 86. Rejstřík osob na Nov. Městě 242, 262, 280 297, 308.
šr.: „Prodaná" v Madridě 23.
Táborský-Štein V.: Divadelní kronika 104, 118, 135, 151, 168, 183, 199 232, 264 298, 310.
Vlček Bartoš: Dramatický básník 147.
Frine, Judita a Maria z Magdaly 71, 85, 100.
Wenig Adolf: Fr. Ad. Šubert a divadelní Italie 56.
Wenig Jan: Indické drama a divadlo 148, 166.
Wollman Frank: Divadelní „provincie" 211, 226. Varšavská předsezona 6.
Zavřel Fr.: Pět minut před útokem, Shakespeare 18.

Pod čarou

—ellan—: Několik dojmů z italského divadla 20.
Goląbek Józ.: Školní divadla v Polsku 117.
Herman Fr.: Autorovy slzy 69.
Hněvkovský P.: Plzeňská vzpomínka 228, 244.
Krofta Václav: První hrstka divadelních epigramů 100, Druhá dto 116, Třetí dto 148, Čtvrtá dto 294, Pátá dto 308.
Melniková-Papoušková N.: Dopis o pařížských divadlech 180.
Nýj: Psal Václav Beneš-Třebízský dramata? 164.
Petr Jar.: Sen a pravda 196, 212.
Říha Al.: Dopis z Londýna 84, 101, Další dopis z Londýna 149.
T.-Š. V.: Dojmy a poznatky z div. soutěže ochotn. spolků I. obv. Pražsk. okrsku 267.
Vlček Bartoš: Scénický odkaz Jiř. Wolkera 38.
Žák Boh. V.: O ředitelování Fr. Ad. Šuberta, jeho divadelních vlacích a jiném 54.

Naše časovosti

Aféra státních cen div. 26 Autorské honoráře u nás a jinde 137, „Apollon" o div. kritice 283, A zase nové divadlo 154, „Baron Goertz" 90, Bartoš J. dr. 218, Bartoš J. dr. contra F. S. Frabša 75, 136, „Bez vůdce" 75, Bilance činohry Nár. a Stav. div. 185, Biograf a divadlo 137, Blahníkova kniha „Smysl a podstata div. umění" 42, Bogucká Marja 169, Bratislava bez slovensk. repert. 122, Bratislavský skandál 266, Brněnská činohra 12, Burian Karel 233, Busta M. Laudové-Hořicové 59, Ceny státní loňské 75, „Circus Maximus" 42, Co je nejpodivnější 136, Česká opera do ciziny 11, České hry v něm. div. 27, České Studio 201, Český repert. v česk. Nár. div. 219, Čeští autoři na něm. jevišti 76, Čilý Zavřel 103, Členy uměl. poradn. sboru Nár. div. 300, Divadelní museum 11, 26, Divadelní sliby 218, Divadlem ke kultuře 106, Divadlo Alhambra 186, Apollo 155, Komedia 234, 266, Doslov k výpadu na českou kritiku 284, Doubravský-Staněk Al. 219, Dramat. Svaz 216, Dramat. večer pražsk. konservatoře 300, 312, Drobné div. umění 234, Dvě jubilea básn. Sovy a Machara 59, Finanční bilance Nár. div. 200, Focht Emil 60 níkem 265, Gajda gen. 105, Gregor-Tajovský Jos. 249, Herec a režisér 136, Hilar dr. a politika 75, Hilar K. H. 75, Hilarův novoroční projev 10, „Horní chlapci" 185, Hübnerové M. busta 11, 311, „Hvězda Táborů" 250, Chládek Jos. 283, Chvála Em. mrtev 265, Chvalovský Edm. 85 níkem 184, Impertinence 119 Jak se praktikuje předprodej vstupenek do zem. div. 119, Je divadlo uměním? 11, Jubil. oslava Zakopalova 300, „Kde domov můj" 311, Konec „Nové Oresteie" 42, Košické Nár. div. 250, Kritická pozornost 106, „Kukačka" 136, Kvapilova „Oblaka" 312, Letošní velikonoční schůze herectva 119, Melokomedie 106, Min. školství a nár. osv. 60, Monstrum 283, Moskevští v Čechách 42, „Muž z loterie" 185, Nahota na jevišti 43, 201, „Na okraj div. kroniky" 75, Na škodu divadla i jazyka 119, Náš nakladatel 50 níkem 26, Nedbal Oskar 0, Nedopatření 266, Nevkus a netečnost úřadů 154, Několik věcných nedopatření 154, Nová instance Nár. div. 200, Nové div. budovy 250, Nové Dvořákovo drama 201, Nové předplatné v Nár. div. 249, O div. časopis 76, Olomoucké div. 12, 154, Omladináři-devadesátníci 76, O novostavbě operního div. v Praze 106, Opozděná premiera 201, Org. čsl. herectva! 152, Oslava 75 tých naroz. řed. Fr. Ad. Šuberta 41, Oslepl herec Bohuslav 201, Osobní změny 105, Otázka ze všech nej-

792.05
CE
v.7

naléhavější 283, O „Věc Makropulos“ 300, O zájezdu vinohradských do Teplic 233, 50. reprisa čes. ves. Langrovy. 106 75. výročí utvoř. první čes. div. společn. cestující 265, 500. výročí úmrtí J. Žižky 154, Plumlovská-Baldessari V. 105, Plzeňské div. 106. 201, Piskořova fraška „Football“ 155, Pocta Jar. Kvapilovi 10, Podivné mravy 250, Podivné poměry v Nár. div. 218, Pohost hry Verneuillovy družiny La Renaissance v Paříži 154, Postup česk. div. v menšinách 27, Pražská předměst. div. 42, Premiera „Žižkovy smrti“ 184, Premierové obecenstvo 26, Programy Nár. div. 105, Protest proti „Janošíkovi“ 300, První česká div. sezona v Ústí n Lab 169, Před Hynaisovou oponou 311, Radio a divadlo 170, Repertoar Nár. div. 105, Repertoar stálých divadel 10, 26, 41, 59, 74 89, 104, 118, 136, 152, 169, 183, 200, 216, 232, 249, 264, 282, 299, 311, Revue „Apollon“ 233, 250, 283 Režisérem na výpomoc 218, Ročenka Kruhu solistů Měst. div. na Vinohr. 42, „R. U. R.“ v Budapešti 42, Rusínské div. z Užhorodu 154, Seksuelní a erotická dramata 137, Schirokauerova a Rosenhaymova kom. „Noční hovor“ 219, Slovenčina na jevišti 136, Slovenské div. 154, 170. Snad by mohli i jiní? 42, Soutěž na česk. div. hru 41, „Společnost slečny Máši“ 170 Spor o „Bokserský zápas“ 266, Stálé div. na Kladně 185, Staré stesky 250, Statut Nár. div. 200, Student o Hilarovi 60, Studie o Vojanovi 219, Šamberkovu „Jos. Kaj. Tylovi“ 312, Šubertova oslava 89, Šubertova oslava a naši kritikové 90, Tantiemy bratří Čapků 42, Tyl a doba probuzenecká 75, Úprava div. poměrů v Bratislavě 12 Valná hrom. Org. čsl. herectva 105, Vážné ochuravění K. H. Hilara 152, Vkus a morálka 137, Vlček Bartoš 76, Vojan Ed. u spol. Rothovy 184, V Uranii 106, Výroč. zkoušky dram. konservat. 169, Vzpomink. oslava 40letí pražsk. Nár. div. 11., Wenigovi Ad. 184, Wolkerovo matinée 27, Za Karlem Muškem 282, Zakopal Boh. 283, „Zaľubenci“ 120, Zavřelův „Mrtvý“ 105, Z-ův „Bokserský zápas“ 219, 300, Z dram. liter. 250, Ze zimn. období 1874-1875 200, Z našich divadel 284, Znovuzříz. Dusík. div. v Čáslavi 60, Zrušení Stav. div.?! 250, Žaloba na red. „Apollona“ 284.

Z ciziny

Aforismy 138, Aluminiové kulisy 27, Anglické div. 171, Angl. dramatik 219, Balet „Pan Twardowski“ 107, „Baščelik“ 186, Bayreuthské hry 234 Bernhardtová Sára jako Phaedra 234, Brody Alex. 202, Církve a divadlo 43, Cizina a my 171, Čechov A. P. 186, Daleké divadlo 234, Dančenko-Němirovič Vl. 170, Dánská div. 234, Divadelní zákon 43, Dobrinovič Pero 12, „Dom“ 107, Duseová El. 123, Dvěma stům herců pohrozeno smrtí 60, Dvě nová divadla v Rusku 122, Dybwadová Joh. 219, „Ekran i scéna“ 43, Erotický Berlín 234, Evropská div. (švéd., dán., holand., rus.) 285, (angl., irské, španěl.) 301, (turecké, řecké, ital., amer. a českosl.) 312. Francouzská Comédie 138, Franc. repertoar 138, Futurismus 27. Gasiňski Edm. 122, Germanová M. N. 234, 266, 301, Gnědič P. P. 12, „Gore ot uma“ 170, Guiméra Angel 186, Hamlet a policie 172, „Hamlet“ v Moskvě 27, Hanem Benia při 12, Hra slepých 202, Italské div. 172, Jak v cizině oslavují dram. autory 172 Janáčkova op. „Její pastorkyňa“ 107, Japon et Extrême-Orient 27, Jevrejinov N. N. 107, Jméno Molière 138, Jubilantdramatik hercem 202, Kasprowicz Jan 234, Konfesijní divadlo 171, Kontrola divadel 301, Krise divadel 138, 202, 301, Kritika radiem 202, „Kultura Słowiańska“ 201. Letošní slavnosti Shakesp. v Anglii 155, Londýnská letošní sezona 60, Mentalita amer. publika 155, Model Ibsenovy Nory 43, Moissi Alex. v Moskvě 123, Molière v chorvatšt. 219, Monografie o Reinhardtovi 219. Moskevské Uměl. divadlo 170, Napodobenina „R. U. R.“ 107, 186, Národní písně na jevišti 138, Návrh nového systému úpravy jeviště 202, Nejlépe zachovanou řeckou scénou 202, Nová sensační hra v Paříži 12 Nové div. v Paříži 122, Nové irské div. 202, Nový cil 301, Nový Wedekind 285, Nušič Bron. 284, Odpovědnost kritiky 60, Ozarevský J. E. 266. Papič Jos. 43 Pethes Em. 284, Petrovič Pecija 312, Pirandello Luigi 43, Podzemní div. pro 40 osob 219, Pohřbu El. Duseové 155, Polská div. 138, „Prostopášník pan de Trouhadec“ 219, Protestující kritikové 2 2, Představení v kostelích 234, První stálé div. v Římě 171, Rostand Maurice 76, Rosso di San Secondo 266 Seminář pro div. vědy 107, Shakesp. rukopis 155, Shaw Bern. 27, Shawova „Svatá Johanka“ 251, „Skleněný střevíček“ 202, Smrt na jevišti 155, Sofoklův „Král Oidipus“ 202, Spor o scén. Molièra 266, Staré řecké div. v Syrakusách 155, Starší Hamlet 202, Sznage-Andraszewska M. 186, Také informace ciziny 201, Teatr Narodowy 76, 91, Terry Ellen 155, Tolstého dramata na angl. jevištích 186, Trvalou vzpomínku S. Bernhardtové 138, Tři nová divadla v jednom městě a městě 234, „U hrobu nezn. vojína“ 171, Úmrtní den dramatika H. Becquea 155, Vávrová Nina 285, „Velbloud uchem jehly“ 219. Velké i Malé div moskevské 234, Vídeň. div. 76, V moskevském stát. divadle 27, Vojnovič Ivo 43, dto. o česk. umění a česk. hercích 122, Volné div. v Sofii 234, Zajímavá stará div. cedule z r. 1734 — 285 Z jihoslov. div. 285, 312, „Živnost pí Warenové“ 219.

Ochotnictvo

Články

Bartuška Jos.: Poznámky herce, režis. i diváka 302.
Borotínský Jar.: Český venkov ve službách divadla 139. Poslání venkov. och. div. před 50 a 60 lety 267. Po stopách venkov. ochotn. div. 156 173.
Fingal P.: Čeští spisovatelé jako div. ochotn. 61. Poučení z tradice 187, 203 235, 252.
H. dr.: Styky ochotnictva s cizinou — první Francie 139.
Hegner Ed.: Dramat. spisovatelé a ochotnictvo 77. A ještě dram. spis. a ochotn. 108.
Herman Fr.: Čsl. společná práce s Francií 221. Kacířská výzva 286.
Janský Em.: Na různé adresy . . . 187, 204. O konservatismu ochotnictva 269.
Konrád Edmond: Umění, ochotník, diletant a diletantismus 28, 44.
Kumpera Em.: Divadlo v přírodě 77, 93, 109, 124.
Lassalle Eug.: Ochotníci v umění divadelním 13, 29. Nová div. budova v Červeném Kostelci 173.
Tolman J.: Za † ing. Mil. Hruškou 220, 235.
Zyka Jar. B.: Dvě vzpomínky (dr. Podlipný a Šubert) 92. Poslání venkovských divadel 314.
Žák Boh. V.: Na pamětnou 303.

Pro ochotnickou praksi

Borotínský Jar.: Únorová vzpomínka 30; *F.:* Hlášení repertoaru předem 314; *Frey Jos.:* Seznam pův. veseloher, snadno proveditelných 205, Seznam vhodných her k 28. říjnu a 8. listop. 202; *h—:* Při schvalování spolk. stanov 14, Vybírání poplatků z tanečn. zábav 64; *Herman* dr.: Dojmy z valné schůze Ú. M D O. Č. 94, 109, 124; *Janský Em.:* O divadelní cedulí 63; *Lederer Max:* Začátečníku ochotníkovi do památníku 63; *Pacovský Jar:* Smích — při dramatu 188; *Petr Jar.:* O spojitosti mluveného slova a gesta 14, 78; *Pt.:* Jubil. oslavy a naše půjčovny 174; *—n—:* Valné schůze 314, *Sendler K:* O malbě kulis 156, 174; *Šimáček Miloš:* Hry k oslavám Žižkovým 109, Poznámky k repertoaru 45, Histor. pravděpodobnost na jevišti 269; Typické masky K. Šotta 156; Upozornění při placení daní a dávek 95; Zajímavý nález nejvyš. správn. soudu 64; Zákaz div. představení 64; *Zelenský Drahoš:* Něco povšechných poznámek k líčení a maskám 188, 205.

Ochotnické zprávy

B.: Vzpomínka na Smetanu ochotnictvem 64; *h—:* Ženevský sjezd franc. ochotnictva 222, Hlasy o ochotnictvu 140; *Janský Em.:* Proč hrajete? 205; Jarkovský Stan. 125; Milan Svoboda o slovensk. div. 14; Ochotnický tisk 125; Plány min. školství a nár.

osv. 14; *Týr:* Jan Vobornik 95; Usilujme o dobrý repertoar ochotn. divadel! 30.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Autorské poplatky 42, 142, 224, 314; Cihlář Pepa 237, Členské příspěvky 190, Dary a příspěvky na Tylův dům 175, Divadlo a děti 110, Div. agentury a ochotnictvo 31, Franc ochotn. — a my 223 Hostování herců z povolání na ochotn. div. 314, Jubilea a slavnosti 95, 125, 175, 190 237, 253, 303; Ke stykům česko francouzským 142, 157; Kursy, přednášky a div soutěže 79 110, 126, 142, 206, 253, 287, 303, 315; Kdy vznikla Ú. M. D. O. Č. 31, Min. věcí zahr. 64, My a div. ředitelé 189, Naléhavá výzva 141, Naše mezinárodní styky 189, Naše statistika 126, 314; Našemu div. archivu 270, Našim „Šubertům" a ostatním spolkům! 46; Náš ochotn. tisk 126, 253, 303; Nebývalé odsouzení min. nár. osvěty 157; Nová kniha div. dra Fr. Hermana 32; Ochotn. repertoar 80, 316; O svátky 189, Otázka sjednocení česk. ochotn. 142; Označování členství Ú. M. D. O. Č. 190, Pomozte svým krajanům! 64, Posudky 47, 80 96, 112, 127, 192, 208, 253, 271, 287, 303; Pracovní schůze deleg. okrsk. 206, Protest „Máji" 32 Příspěvky k hrobové akci 46, Repert. statistika 157, 207, 238; Sjezdy a zájezdy 126, 141, 157; Sokolstvo a div. zákon 223; Spisy F. A. Šuberta 79, Svépomoc 189, 253, 314; Úmrtí 45, 125, 270, 303; Upozornění 31, 253; Uskutečnění lid. ochotn. div. v Plzni 238, Výstava národn. rozvoje 110, Význam ochotn. čsl. po stránce národní 189, Zábavy 16, Zajímavé rozhodnutí 141. Ze zahraničn. odboru 111, 143, 207; Z jednot 16, 32, 47 80, 112, 127, 158, 176, 192, 208, 224, 287 316 Zpráva o činnosti Ú. M. D. O. Č. za r. 1923 — 46. Z Pražsk. okrsku 15, 96, 143, 158, 191, 253 Z ústředí 15, 46, 64, 95, 111, 126, 143, 175, 224, 238, 253, 270, 303 Z okrsků venkovských 15, 46, 79, 111, 144, 158, 175, 191, 208, 253, 271, 287, 303, 315; Žádost k našim jednotám 15.

Slovenské divadlo

Články

Blahník V. K.: O svatomartinském och. sjezdu 48, 80. *Hut Jos.:* Okolo problému slovensk. divadla 239. *M. J. K.:* Závody slovensk. ochotn. divadiel 272. Ochotnický ruch medzi mládežou roln. na Slovensku 144, 158.

Zprávy

Česká veselohra v maďarskom preklade 128, Div. budova v Mukačeve 128, Národné div. východoslov. v Košiciách 128, 208. Naši v Amerike 128, Novým cenným dárkom slov. mládeži z péra česk. 128 Opät závody div. 128, Zem. osvät. svaz pre obrodenie Podkarp. Rusi 128.

Zprávy Ú. S. O. D.

Brvk: Činnost ústredia v min. roku 176, Div. závody Slov. roln. dorastu v Bratislave 64, Program činnosti 1932, I. riadné valné shromaždenie 96; *N. Z.:* II. sjazd slov. ochotníkov v Turč. Sv. Martine 272, 288, Z martinských div. závodov 304; I. sjazd slov. ochotn. divadiel 16 32.

Vyobrazení a citáty

Cihlář Pepa 237, Citáty ze Šuberta 49 a Zakopala 289 Dusíkovo divadlo v Čáslavi (hlavní průčelí vnitřek hlediště) 153, Hálek Vítězslav 232, Hruška Mil. ing. (portrét a jako Cyrano) 220, Karen Bedř. (jako Lang z Langenfelsu ve Vrchlického „Rabínské moudrosti", Paraklet v Jevrejinovu „Co je nejhlavnější", Ten v Andrejevově „Tenu, jejž poličkuji" 73, Kostelec Červ. div. budova 173, Májová Marta (portrét, jako Parisina a královna v „Cymbelinu") 217, Podlipný Jan v r. 1870, kdy hrál v Novoměst. div. 92, Ptáková Marie (jako generálová v Bahrově „Pavouku" a Aase v Ibsenově „Peer Gyntu") 9, Šubert F. A. (dřevoryt Fr. Chlebečka) 50, Vobornik Jan 82, Vyšehrad. předn. a divad. síň (pohled a tři plánky) 120, 121, Zakopal Bohuš 290.

Rejstřík jmenný

a) Autorů, herců atd.

Anger 135 Arbes 151, Bartoš J., dr. 75, 136, 218, Bataille 12, Becque 155, Bernhardtová 138, 234, Bittner 104, Bíza Fr. 151, Blodek 168 Bogucká 169. Brody 202, Burian K. 233, Calderon 12, Corneille P. 232, Čapek K. 76, 300, Čech K. 169, Čechov A. P. 186, Dančenko-Němirovič 170, Doubravský-Staněk A. 219, Doucha 264, Dumas syn 171, 196, 212, Durych J. 312, Duseová 123, 155, Dvořák Ant. 168. Dvořák Arn. 42, 201, Dybwadová 219, Focht 265, Gasiński 122, Germanová 234, 266, 301, Gregor-Tajovský 249, Gribojedov 170, Guiméra 186, Hálek 215, 232, Herrmann Ign. 183, 250, Herman Fr. 250, Hilar 10, 75, 152, Hübnerová 11, 311, Hynais 311, Chládek 283, Chvála 265, Chvalovský 184, Janáček 107, Jednowski Mar. 138, Jeřábek F. V. 200, Jevrejinov 107, Kasprowicz 234, Kolár J. J. 184, Kramuele 135, Kubátová M. 298, Kvapil Jar. 10, 11, Langer Fr. 77, 106, 219, Lukes J. L. 264, Moissi 123, Molière 138, 219, 266, Mošna 135, Mušek 282, Nedbal 90, Nejedlý Rom. 151, Nešvera Karel 151, Neruda 183, Niccodemi 12, Nušič 284, Ozarevský 266, Pethes 284, Petrovič 312, Pirandello 43, Plumlovská-Baldessari 105, Podlipný Jan dr. 92, Reinhardt 202, 219, Rosso di San Secondo 266, Rostand 76, Różycki Lub. 107, Scribe 202, Seifert Jak. 232, Seifertová Ter. 104, Shakespeare 151, 155, Shaw 27, 219, 253, Sklenářová-Malá 298, Smetana 34, 36, 64, 135, 169, Stankovský 264, Strakatý 183, Stropnický 298, Sznage-Andraszewska 186, Šamberk 299, 312, Šlemrová-Machová 278, Šmaha 104, Štěpánek J. N. 118, Šubert 52, 56, 75, 89, 90, 92, Terry 155, Tomášek 151, Trneček 135, Tyl 75, Vávrová Nina 285, Veselý Karel 199, Vlček Bart. 76, Vobornik Jan 86, 95, Vojan 184, Vojnovič 43, 122, Vrbský Bedř. 277, Wenig Ad. 11, 183, 184, Wolker 27, Zakopal 283, 300, Zavřel 105, 201, 266, 300, Želazowski 138, 171, Žofka 135.

b) Her

Balkon (Heiberg) 310, Bařoch (Horký) 214, Bílá Hora (Dvořák) 263, Bokserský zápas (Zavřel) 219 231, Co je nejhlavnější (Jevrejinov) 41. Čech a Němec (Štěpánek) 103, Čitra (Thakúr) 88. Devátá louka (Jesenská) 168, Dezertér (Mahen) 247 Druhé mládí (Scheinpflug) 182, Druhý břeh (Hilbert) 309, Eyolfek (Ibsen) 24, Finka doktorová (Bubelová) 167, Football (Piskoř) 155, Hra života (Hamsun) 117, Chastelard (Swinburne) 89, Jezdci (Aristofanes) 40, Kalhoty (Sternheim) 214, Kapitán Brassbound (Shaw) 134, Kolportážní příběh (Kaiser) 248, Kolumbus (Hilbert) 72, Kukačka (Piskoř) 136, Kupec benátský (Shakespeare) 150, Madame Legros (Mann H.) 102, Maškaráda v podkroví (Vojnovič) 25, Matějovo vidění (Dvořák) 8. Mazánek (Fon Vizin) 133, Minulost (de Porto-Riche) 134 Misantrop (Molière) 7. Mrtvý (Zavřel) 105, Muž z loterie (Young) 185, My a oni (Bubelová) 167, Námluvy Pelopovy (Vrchlický) 25, Ó loutky, jaká vášeň (Rosso di San Secondo) 281, Peg mého srdce (Manners) 167, Poštovní úřad (Thakúr) 88, Prostopášník pan de Trouhadec (Romains) 103, Protekce (Treybal) 199, Proud (Mixa) 58, R. H. inženýr (Winawer) 199, Romeo a Julie (Shakespeare) 150, Rozum (Andrejev) 168, Rybář stínů (Sarment) 182 Slaměný klobouk (Labiche) 199, Smrt na dovolené (Casello) 281, Spartská Helena (Verhaeren) 298. Společnost sl. Máši (Táborský) 170, Svatá Johanka (Shaw) 231, Širočina (Konrád) 40, Tartuffe (Molière) 7, Triumf mediciny (Romains) 248, U hrobu neznámého vojína (Raynald) 171 Útěk do Benátek (Kaiser) 116, Zábava v lásce (Kiedrzyński) 88, Záviš z Falkenštejna (Hálek) 263 Zimní pohádka (Shakespeare) 8, Zlámaný žebřík, (Berr) 214, Ženský sněm (Aristofanes) 40.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) V Praze dne 31. ledna 1924. Sešit 1.

V Praze, dne 25. ledna 1924.

(Vzpomínání na prahu roku 1924.) Minulý rok přinesl českému divadelnictví krásné chvíle vzpomínek na 40. výroči otevření Národ. divadla v Praze. Byly to chvíle, kdy se mohla a měla přehlédnouti práce celé řady slavných i zapomínaných, ba i zapomenutých pracovníků, kteří pevně věřili, že české divadlo může býti nejen chloubou národa, ale i zdrojem jeho kulturního a mravního povznesení. Rok letošní 1924 je celému národu rokem Smetanovým. Oslavy Smetanovy nejsou jen oslavami hudebních kruhů, jsou i oslavami ryze divadelními, protože od úspěchu zejména „Prodané nevěsty“ datuje se rozvoj naší folkloristické hry, zvláště veselohry. „Prodaná nevěsta“ nejspíše ze všech oper Smetanových měla velký a rozhodný vliv na rozvoj našeho divadelnictví. Je proto na místě, aby se oslav Smetanových zúčastňovali všichni, kdož s divadlem cítí a úzce jsou spojeni.

Není to však jen Smetana, kterého bude v tomto roce vzpomínáno. Prohlížíme-li historický kalendář, najdeme celou řadu příležitostí ke vzpomínkám, čímž ovšem nechci říci jen k oslavám. Nebylo by záhodno, aby se ujaly ve světě divadelním povrchní oslavy kde jakých příležitostí. Říkejme tomu všemu raději vzpomínka, z níž máme se poučiti, při níž máme zrevidovati, co bylo učiněno v tom či onom směru, jak byly splněny tužby a ideály těch, jichž vzpomínáme. Krásné dny, jež prožívala Praha a české divadelnictví při vzpomínání na otevření pražského Národ. divadla, budou zase letos pokračovati na Moravě i u nás při vzpomínkách na zřízení a otevření Národ. divadla brněnského. Před 40 lety r. 1884 zahájeny byly trvale české hry v Brně. Tehdy byla otevřena budova starého Národ. divadla v Brně a dán podklad k dalšímu rozvoji této důležité scény. Otázka Národ. divadla brněnského nebyla jen otázkou moravskou, právě tak jako otázka Národ. divadla pražského jen otázkou českou. Vzpomeňme jen, že otázka tato byla jednou z důležitých otázek naší kulturní politiky za Rakouska, vzpomeňme akcí, snah a nadšených sbírek pro důstojné Národní divadlo v Brně. Divadlo to má svůj velký význam v celém vývoji divadelního života a je jen dlužno litovati, že oficielní kritika a divadelní věda vidí pouze Prahu a začasté pokládá divadlo brněnské za scénu provinciální, druhořadou. Divadlo to žije svým vlastním životem, je tedy samostatnou složkou divadelního vývoje, nikoliv jen echem Prahy.

Není bez zajímavosti, že letos bude příležitost vzpomínati i toho, který se velmi zasloužil o rozšíření akcí ve prospěch Národ. divadla brněnského, Frant. Ad. Šuberta, prvního ředitele Národ. divadla v Praze. Sedmdesáté výročí jeho narození (* 27. března 1849 v Dobrušce) padlo do doby popřevratového ruchu, kdy celý národ byl zaměstnán horečnou výstavbou republiky a tvořením nových poválečných poměrů společenských i hospodářských. Nebylo by však spravedlivo nevzpomenouti při nejbližší jiné příležitosti života a působení muže, jehož jméno zůstane navždy vedle jména Tylova a Kolárova spjato s počátky a prvním rozvojem českého divadelnictví. Tou příležitostí bude 27. březen 1924, kdy bude 75. výročí jeho narození. Jistě zasluhuje velká práce Šubertova, aby byla oceněna, jistě zasluhuje i Šubert jako dramatik, aby bylo obnoveno na všech českých jevištích jeho dílo dramatické. R. 1849 dal shodou okolností českému divadelnictví i jiné muže. Toho roku narodil se dobrý pracovník divadelní, dramatik, předák Matice Divadelní a Ústřední Matice divadelního ochotnictva čsl., organisátor českého divadelnictví na českém východě dr Karel Pippich, téhož roku narodil se i O. Pinkas. Ještě několik výročí dalších spadá do roku letošního. Před 80 lety r. 1844 narodil se Stankovský, známý a zasloužilý pracovník divadelní, současník a první vykládač divadelního díla Tylova, téhož roku narodila se inezapomenutelná Otylie Sklenářová-Malá a téhož roku zemřel jeden z prvních organisátorů českého divadelnictví Jan Nepomucký Štěpánek, divadelní spisovatel, sekretář a později spoluředitel divadla Stavovského. Z jiných vzpomínek budiž jmenováno 50. výročí úmrtí Hálkova, který zemřel 8 října 1874, 20. výročí úmrtí Šamberkova a Šimanovského, 40. výročí smrti Douchovy. Z divadelníků dožejí se letos padesátin ředitel bratislavského Národ. divadla a hud. skladatel Oskar Nedbal.

Snad je ještě celá řada jiných příležitostí, než ty, které letmým pohledem do historie českého divadelnictví byly zachyceny. Použijme jich, abychom osvědčili, že si vážíme těch, kteří byli před námi a svou prací umožnili naši práci, kteří svou pílí a oddaností k věci národní usnadnili rozvoj všeho, co je dnes naší chloubou a radostí. Zpytujme při takových příležitostech svědomí, zda jdeme správnou cestou a zda vše, co v divadle činíme, je skutečně tak ideální, nežistné, nezáludné a na prospěch celku, jak o tom snili ti, kteří kladli základní kameny k divadelnímu rozvoji českému, které se dnes stává pýchou národa. B.

Bedřich Saloun:

Světa komedie.

Jak v temnu hlediště dlí lidstvo světa před oponou,
víc znuděno, než uchváceno věčna divadlem,
své klípky šeptá si, svých smyslů neprohlédne clonou,
děj nechápe a pusto cítí v srdci uvadlém.

Jen ohňostroj zří pestrý ve víření hvězdných kruhů,
jenž z propadliště srší nad oblaky do sufit —
„Prach v slunci zářící" — druh s ironií praví k druhu —
„hra všední to — my pikantní jen nápoj zvykli pít!"

Co jim to divadlo, co drama, jemuž nerozumí?
Vždyť nemá tenorů ni zbožňovaných heroin!
Je špatný režisér, jenž jedinou hru sehrát umí
a místo sensace dá panstvu zhýčkanému jenom spleen!

Vinc. Červinka:

Nevydané drama A. P. Čechova.

Již v zápětí po smrti „posledního ruského klassika" Antona Pavloviče Čechova, jenž zemřel v Badenweileru v Německu před 20 lety (v červenci 1904), objevily se zprávy o různých nevydaných jeho rukopisech, mezi nimiž prý našlo se také celé rozsáhlé drama, od jehož provozování Čechov svého času dobrovolně ustoupil. O tomto dramatě tvrdili někteří přátelé spisovatelovi, kteří s ním žili v intimním styku, že dal je svého času čísti slavné moskevské herečce Jermolové, ale po jejím odmítavém úsudku rukopis roztrhal, a jen několika málo scén použil později v jiném zpracování a v jiné spojitosti ve svých pracích divadelních, s nimiž však neměl také valného úspěchu, dokud se jich provozování nechopila družina Uměleckého divadla moskevského (od r. 1898).

V poslední době objevily se v několika ruských listech a také v tisku německém nové zprávy o tomto rozsáhlém dramatě. Po bolševickém převratu na zimu 1917, při zabírání bank a otvírání bankovních safes našlo se prý v soukromé schránce jedné z petrohradských bank mnoho různých písemností, které při bližší prohlídce ukázaly, že jde o pozůstalost po A. P. Čechovu. Bylo tam množství jeho dopisů, neukončený rukopis „Dějin lékařství na Rusi" (Čechov byl doktor mediciny), a také silný sešit rukopisu bez záhlaví, obsahující 260 stránek, sešitý z množství tenkých sešitků. Byl to originál dramatu, několikrát — pravděpodobně třikrát, v různých dobách — opravovaný a revidovaný samotným autorem. Všechny okolnosti nasvědčují tomu, že jde o ono drama, které Čechov začal psáti snad již jako student v Moskvě, v době, kdy byl literárním začátečníkem a pomáhal si na studiích drobným přispěvatelstvím do moskevských humoristických týdeníků. Osnova dramatu byla mu patrně velmi blízká, jestliže po léta na ní pracoval a piloval, ale přece jen ve své autokritice nikdy s ní nešel na veřejnost.

Děj dramatu odehrává se na statku vdovy po generálovi Vojnické. Statek, přetížený dluhy generálovými i lehkomyslné vdovy, přechází do rukou lichvářů. Hlavními představiteli těchto lichvářů v kuse jsou nevzdělaný kupec Bugrov a židovský kapitalista Vengerovič. Vystupují tu dále: Vengerovičův syn student, sousední statkáři, mezi nimiž je jakýsi Glagolev, který se uchází o vdovu. Když však sám, zpola na mizině, přesvědčí se o její bezmezné lehkomyslnosti, odjíždí do Paříže se svým synem, kde tento probije poslední zbytky otcovského jmění. Druhý soused vdovy po generálovi, vysloužilý kapitán Trilecký zajímá se pouze o honbu, jeho žena má milence a jeho četné děti rostou beze všeho vzdělání. Nejstarší dcera Trileckého provdána je za selského učitele Michajla Vasiljeviče Platonova, který v rozvinutí dramatu stává se vlastně ústřední jeho postavou.

Tento Platonov je synem bývalého bohatého statkáře, který celé svoje jmění rozházel. Proto mladý Platonov již na universitě nucen byl živiti se vlastní prací. Jako student zaplete se do jakési politické historie, nemůže studia dokončiti a stává se učitelem na vsi. Ožení se s dcerou Trileckého, ačkoliv v ní podle svých slov

spatřuje „pouze ženštinu, nikoli ženu“. V domě generálové Vojnické setká se se synem generálovým z prvního manželství a s jeho ženou Sofií, s níž znal se Platonov již na universitě. Za studentských let byli do sebe zamilováni, ale potom se rozešli. Když se nyní po letech opět setkali, Platonov z nudy a z části pod vlivem starých vzpomínek znova začne se o ni zajímati, a také Sofie, nešťastná ve svém manželství, opětuje jeho lásku. Po silném duševním zápase se mu vzdá, a oba rozhodnou se utéci, aby v cizině začali „nový život lásky a práce“. Ale nic z toho není, neboť vdova generálova, přivyklá flirtu, zaplete román s krasavcem Platonovem a — sama mu navrhne, aby spolu ujeli a začali „nový život“. Nerozhodný Platonov, duševní slaboch, dlouho kolísá mezi oběma ženami a neschopen řešiti neblahý konflikt, začíná píti. Zatím dojde ho zpráva, že jeho žena, která ho opustila i s dítětem, vypila jed, když zvěděla o jeho zradě, ale byla zachována při životu. Platonov, duševně otřesen touto tragedií, rozhoduje se vrátiti se k ní, pokořiti se osudu a smířiti se se ženou, kterou jeho nepoctivost málem byla by zahubila. Avšak nedostává se mu síly ani ke splnění tohoto třetího rozhodnutí, jako již dříve nemohl se rozhodnouti mezi dvěma milenkami.

Zatím co tato zapletená historie duševních konfliktů a typické váhavosti inteligentních ruských lidí odehrává se na statku Vojnických, rozhoduje se osud degenerovaného rodu, a statek v dražbě přechází do rukou zbohatlého kupce Bugrova. Na první pohled viděti, že prostředí nepovedeného dramatu, které však má několik velmi jemně vypracovaných scén a bohatou galerii živých typů, silně připomíná prostředí „Višňového sadu“. Generálská vdova Vojnická je zřejmě táž postava, kterou později A. P. Čechov učinil ústřední postavou zbankrotělé statkářky Raněvské v tomto svém posledním dramatě, které zásluhou moskevského Uměleckého div. došlo ideálního ztělesnění scénického a založilo tak teprve světovou slávu A. P. Čechova-dramatika.

Jaroslav Petr:

Hippodamie nebo Salome?

(Několik poznámek k provedení Vrchlického-Fibichových „Pelopových námluv“.)

„Námluvy Pelopovy“, jež působily celkově strhujícím dojmem a jež byly vypraveny a reprodukovány mohutně a velkoryse, jejichž barevnost, rytmický spád, vzkypění a úder scén účinně vyzdvižen, zaslouží, aby byly uvítány jako první krok k zhudebnění mluveného slova a stylisování gesta, jako první krok k přesnějšímu spojení slova a hudby, která tu zvýrazňuje slovo a dopovídá vnitřní citové zvlnění, když slovo a gesto doznělo.

Ale nejen slovo, nýbrž i náladovost scény, neboť právě hudba může nejlépe zachytiti nejjemnější záchvěvy citu a vyvolávati scénické nálady důrazněji, protože je výmluvnější a sugestivnější. A přece v tomto pestrém kompleksu všech divadelních složek, světla, hudby, rytmu a pohybu těl, prostoru, v tomto vzruchu a překypění barev, tónů, výkřiků a gest, v tomto sepětí hudby a dramatu, jež spolu vnitřně jsou spojeny, přece v tomto zdánlivém souzvuku bylo něco rušivých chvil, jež sice nápadně nelámaly „Námluvy Pelopovy“, ale rozlomí trilogii. Dr. Hilar dal „Námluvám Pelopovým“ mnoho vlastního uměleckého úsilí a vlastní, pouze jej charakterisující koncepce. Ale tím právě přehodnotil básníka i hudebníka a především zcela neprávem odchýlil se od linie antického dramatu, jež bylo úmyslem Vrchlického.

Ve snaze, vytvořiti samostatné režisérské dílo, dal se strhnouti k odlišnému pojetí, jak vnitřnímu, tak vnějšímu, odchýlil se příliš od tekstu a tím ovšem nenalezl — jak vlastně chtěl — všude a vždy jednotící výraz mezi hudbou a dramatem. Již prostě přednesení Oinomaova města Pis kamsi do Asie nebylo šťastné. Jaký je důvod pro to, když Pisy byly nedaleko Olympie na Peloponnesu a když Oinomaos byl právě tak Řekem, jako Pelops z Argos? Že Vrchlický nazývá Oinomaa barbarem, je básníkova fikce, kterou měla režie spíše utlumiti, než tak přehnaně zdůrazniti. Tím ovšem vypadla Hippodamie i Oinomaos jinak, než chtěl autor a než vyplývá z tekstu. Pí Kronbauerová hrála ji jako Salome, jako orientální kočku, svíjející se a kroutící se perversní vášní, nenasytnou, žádostivou krve, zvláště v I. výjevu, kde se ocitá v naprostém odporu s hudbou, která svou modulací nechce perversní rozkoše a divných křečí. Je nesporno, že stalo se tak na přání režiséra, a jest zajímavo, jak často rozbíhají se jeho činy s úmysly, jak jinak píše v časopise „Národní a Sta-

vovské divadlo“ a jinak věc režíruje. Jestliže jde novému divadlu o to, aby reprodukce jeho vyvěrala z vnitřní logiky osobností, pak Hippodamie není novou — moderní divadelní postavou, protože s tímto pojetím nevystačí ve „Smíru Tantalově“ a ještě méně ve „Smrti Hippodamie“. Ale ani Oinomaos nemá důvodů k barbarismu tak přehnanému, plnému prudkých, zuřivých výkřiků, které nadto ubíraly panu Vydrovi na jasnosti mluvených slov, z nichž se stával chvílemi vodopád disharmonických výkřiků. Ale konečně, Oinomaos je mrtev, rušiti již nebude. Jinak je s Hippodamií!

Pěknou postavou byl Pelops, jemuž dal p. Karen melodický hlas, souzvučný s hudbou, a kdyby nebylo jeho některých nevysvětlitelných přesunů přízvuků a plzeňského zpívání, zcela nemelodického, byl by to skvělý výkon po stránce herecké i deklamační. Ani s Myrtilem nelze souhlasiti, jeho gestikulace v závěru III. aktu po slovech: „Já poslední mám slovo — čekám ještě“, to vzpažení a máchnutí sem a tam bylo prostě směšné. Tak „šikovně“ zkaziti celý dojem aktu je skutečně zúmyslností, nehledě k drobným nedopatřením, které lze konečně přehlédnouti — na př. ve 4. výstupu mluví hlasatel o třech knížatech, kteří ztratili svůj život v jízdě o závod a jich hlavy vbity na kůl, ale na hradbách jsou čtyři hlavy, nebo mluví-li se, že brána je zavřena a ona je otevřena, nebo řekne-li Myrtil o Oinomaovi, že přichází a ten sedí pohodlně v křesle, atd. atd. To jsou Hilarovy zvláštnosti, pro něž těžko lze nalézti rozumné důvody i mimo nenaturalistické divadlo.

Ale nebylo by spravedlivé neuznati úsilovnou práci Hilarovů i Ostrčilovu, právě tak, jako nebylo by pravdou nekonstatovati pronikavý účin i přes zřejmé nedostatky. Jedno je jisto: Hilar něco chce a spěje k tomu. Hilar je umělecký program.

Dr. Gustav Pallas:

Ibsenův „Eyolfek“.

(K novému nastudování na české scéně.)

Toto drama Ibsenovo jest ideovým pokračováním „Stavitele Solnessa“; spíše jest jeho folií, neboť co tam bylo řečeno kladně, zde jest zdůrazněno záporně, ale za týmž účelem: opět a opět osvětliti motiv lidské povinnosti a svědomí s hlediska lidské lásky a zorného úhlu vzájemného vztahu a povinností dvou generací. — Objasní to prostý obsah chudého a přec tak přesvědčivého děje:

Opět vidíme manželství, založené na podkladech nezdravých a nesprávných, na smyslnosti s jedné a vypočítavosti s druhé strany. Krásná, svůdná paní Rita zamilovala se před lety šíleně do pilného a chudého profesora Alfréda Allmerse. Byla bohatá a zhýčkaná, a její vášnivá povaha přimkla se k Allmersovi celou vahou své kypící smyslnosti, doufajíc, že celý příští život bude jedinou rozkoší krve, smyslů.

Allmers byl tehdy výpomocným profesorem; byl chud a chtěl se vlastní silou a přičinlivostí povznésti na vyšší stupeň sociálního blahobytu. Pracoval, spřádal sny a dělal plány, v nichž měla účast i milovaná, ba zbožňovaná jeho nevlastní sestra Asta. Bydlili tehdy spolu, lnuli k sobě vroucně a prožívali tak krásné dny, jež ještě po letech nazývali svátečními. Alfréd pokládal Astu za vlastní sestru a duševně vyrostl pod dojmem a vlivem její osobnosti; chtěl zasvětiti jí a jejímu štěstí celý život. — Ale v tom objevila se Rita.

Cudný idealista, který více let strávil za psacím stolem, bál se úchvatné ženy, plné žhavých, prudkých vášní; ale strhovala jej démonická krása její a upoutaly i „zlaté doly“, takže se s ní oženil bez ohledu nato, shodují-li se jejich povahy tolik, aby mohli společně pracovati za vyšším nějakým cílem. Chtěl mimo jiné jejím bohatstvím zaopatřiti Astu a získati možnosti, aby dokončil svoje životní dílo, knihu „O lidské odpovědnosti“.

Vstoupili do manželství tedy s různými perspektivami: Ona chtěla v něm vyžíti všechny rozkoše smyslnosti, on chtěl nalézti klidu k vědecké práci. Záhy ovšem jest jim poznati svůj omyl, Allmers píše celé dny a noci svoji knihu a zatím, co svůdná žena budí jeho smyslnost, píše a píše, skloněn nad psacím stolem. Žena mu nabízí šampaňské a on je nechává státi. Vášeň Ritina nezná mezí, chce míti Allmerse celého a vždy, každý okamžik, a žárlí na všechno, co jej od ní odvádí: na jeho knihu, kterou píše, na Astu, na kterou on dosud často myslí, ba i na svého synáčka Eyolfa, jímž se otec obzvláště mnoho zabývá od té chvíle, kdy poznal, že není již schopen dopsati svoji knihu.

Eyolf stává se středem jednání a okolo něho se otáčí život obou manželů; jest obětí jejich egoismu v mnoha směrech: když byl ještě docela malý, nechali jej ro-

diče jednou bez dohledu ležeti na stole a sami v objetí vzájemném opájeli se rozkošemi smyslů. Chlapec spadl se stolu a zmrzačil se, zlomil si nohu; nikdy již se neuzdravil docela a později, kdy již mohl choditi, musil se opírati o berličku. Tato příhoda zůstává nevyhladitelným stínem mezi manželi, kteří v Eyolfově tělesné vadě vidí svoje špatné svědomí; důsledky toho jsou strašlivé pro všechny: Eyolf ve věku dospělejším poznává s hrůzou, že právě jeho nejvroucnější touhy jsou proň nesplnitelny; touží být vojákem, chce se učit plovat, žádá jíti s otcem do hor — marně.

Alfréd zanevře na ženu a aby ukonejšil výčitky svědomí, věnuje se výhradně „výchově" svého synáčka. Dopouští se v tom dvojí chyby: měl předně svoji ženu vésti spíše na správnou cestu upřímné, nežistné lásky k sobě i dítěti a nikoliv ji od sebe odpuzovati. A jeho pedagogická činnost není než mučením ubohého dítěte, které činí obětí svého egoismu po druhé, neboť jde jenom za cílem uskutečniti v něm, seč není sám, a proto jej moří stálým přidržováním ke knihám, upíraje mu slunečního svitu, radosti, štěstí, po němž hoch touží.

Žárlivost Ritina vrcholí v přímé nenávisti k Eyolfovi, který zabírá Allmerse a odvádí ho od ní. Rita vábí rafinovanými prostředky svého chotě do své náruči, zžírá se neukojenou vášní, ba hrozí mu i nevěrou, neukojí-li jí.

Tak plyne řada let a život Allmersův pohybuje se ve sférách všednosti; jeho práce jest ochromena, nikdy nedokončí svého životního díla. Po letech ve chvíli náhlého vystřízlivění dívá se na minulý svůj život a poprvé si uvědomuje rozdíl mezi svými ideály a skutečností. Odejde do hor, aby tu o samotě mohl se zahloubati sám nad sebou a dle toho nadále upraviti svůj život. Tu se mu vyjasní, že on, jenž psal o lidské odpovědnosti, nejhůře se proti ní sám prohřešil ve výchově svého dítěte. Viděl, že mu byl jenom učitelem, nikoli otcem. Chce mu budoucně býti otcem, to jest hodlá se přičiniti všemožně, aby mu, pokud možno, ulehčil, co se nedá změniti. Chce osvětliti bohaté a slibné schopnosti, jež dřímají v jeho dětské duši. Vznešená semena, jež jsou v něm, mají klíčiti, rozkvésti a přinésti ovoce. — A chce ještě více učiniti: chce jej podporovati, aby zatoužil po tom, čeho může dosíci, chce v jeho duši vzbuditi pocit štěstí. Eyolf má pokračovati v jeho životním díle jenom tehdy, bude-li chtíti; jinak ať si sám zvolí, co se jen v duši jeho zrodí. Tedy vyvíjí se zde správné pedagogické zásady: ulehčiti a zpříjemniti mladé duši život tím, když ušetří mu zklamání v hledání souhlasu mezi vůlí a možností a vésti ji od počátku k tomu, aby ten souhlas — jediný předpoklad štěstí — tu byl.

Ale opět staví se mu v cestu překážky: jednak zase vlastní jeho egoism: on si nepřiznává, že de facto neběží mu ani tak o syna, jako o upokojení vlastního svědomí. Jeho rozhodnutí nevyplynulo z lásky, vnitřní nutnosti, nýbrž z pocitu povinnosti, tedy čehosi druhořadého. Jeť ta morálka práva a povinnosti předsudkem, který vadí každému velkému činu. Allmersovi ani v té chvíli zdánlivé duševní velikosti neběží — jako Brandovi a jiným — o to, že se tak a tak stane, že bude Eyolf šťasten, nýbrž že vykonavatelem toho jest právě on, že jest to jeho dílo. Ale ještě jiný egoism se tu projeví: Allmers v horách určitě poznal a definitivně si přiznal, že není schopen napsati knihu o odpovědnosti lidské, že vůbec není s velkou úlohou svoji; jestliže zanechal nadobro psaní i svých vysokých cílů, aby se věnoval dítěti, namlouvá sobě, že tak činí z lásky k němu, ve skutečnosti však to udělal z nedůvěry k sobě, z instinktivní snahy vyplniti duši čímsi novým. Manželka mu již nestačí — „podlehla zákonu změny" — tedy přenáší vše na dítě.

Druhou překážkou jest opět Rita, jež posud vždy znamenala popření jeho osobnosti. Doufala, že aspoň nyní získá Allmerse, ale vidouc, že jej ztrácí nadobro, vyřkne v rozhořčení kletbu, která se na Eyolfovi splní.

Na scénu vystupuje tajemná postava krysařky. O té koluje pověst, že přivábí spolu se svým psíkem všecky krysy a myši k moři a tam se ony utopí; ale i děti prý vábí a topí. Eyolf se jí s počátku bojí, ale pak jest jejím zjevem tak zaujat, že jde tajně za ní až k moři; vystoupí na přístavní můstek, ale krysařka jej vábí dál, on spadne do vody a protože neumí plavat, utopí se.

Nyní si teprve uvědomují rodiče, jak se na dítěti prohřešili; tím se vzájemná roztržka ještě zvětší. Allmers zdrcen činí sobě výčitky, že sám nepřímo je vinen smrtí dítěte; neboť smyslnost, která jej kdysi strhla, způsobila zmrzačení dítěte a tím i neschopnost zachrániti se; ale ovšem pokládá ženu za spoluvinnou a za vražednici Eyolfovu. Proto chce od ní odejíti a ve společnosti Asty obnoviti dřívější sváteční život.

(Dokončení.)

Frank Wollman:

Varšavská předsezona.

Už ve Varšavě hned chtěl jsem o tom psáti. Přichystal jsem si podložku. Podložkou byl reklamní lístek divadelní „Teatr i Kino“, jenž již třetí rok vzbuzuje zájem o divadla ve Varšavě, Lodži, Poznani, Katovicích, slonží více reklamě, než umění, ale přesto vyplňuje stylově polské „antrakty“ a je přehledem aspoň polského divadelního dění. Ale papír na podložce zůstal prázdný. Nepřekonal jsem nechuť psáti o tom, jak byl jsem nemile překvapen plochostí repertoáru divadel varšavských, nedokrevným provedením klassického díla a uplatňováním politického momentu na scéně i v kritice.

Příliš to vše kontrastovalo s radostnými dojmy, jimiž působila před dvěma roky na mne v stejnou asi dobu roční divadla v Záhřebě, N. Sadě a v Bělehradě. Ale doma cítím skoro povinnost říci o tom několik slov. Nuže! Je přirozeno, že jsem si chtěl nahraditi zavření divadla Słowackého v Krakově a hned po příjezdu do Varšavy pospíšil si na „Balladynu“ Julia Słowackého, kterou dával Teatr im. Bogusławskiego. Snad viděl jsem již rozkližené představení, snad je příliš mnoho nedramatického, epického živlu v díle samém — působilo se scény varšavské vlekle, čítankově. Snad jsem byl unaven už předchozími disgustujícími vlivy: poloprázdným barokním divadlem, programy divadelními, jež větším písmem než titul hry hlásí reklamu restaurace „Esplanady“, kde je prý „znakomita kuchnia“ — „wygodne loże“ a „koncert jazz-band“, dělá laskominy na „likiery niedoscignione“ pana Hartwiga, snídaně a obědy v Hotelu Saském atd. atd., nešvarem nevychovaného publika, jež přichází hlučně po celý první akt a hledá bezohledně v tmavém hledišti místa, snad — Buď jak buď: režie (Konstantin Tatarkiewicz) ani zdaleka se nepokusila o zgalvanisování mrtvého díla klassického, ba nepodařilo se škrty dáti epické hře tempo dramatické a vytvořiti alespoň poutavé charaktery. Balladyně (Jadwiga Turowiczówna) scházela především ponurá, podzemní, osudová, krvavě temná krása a velikost, stejně jako Kirkor (Sobiszewski) nebyl hrdinou a Popiel III. nebyl vyhnaným králem, ba ani velebným poustevníkem. Ještě nejzdařilejším byl Fon Kostryn (p. Staszewski) a vedle něho Grabiec (Maliszewski). „Svět duchů“ dopadl v zemi „dziadů“ neduchově. Ani dekorace (Kamiński) neuspokojovaly. Byly stejně jako hra příliš realistické a nevyvolávaly vise lidové fantasie, kterou měl na mysli už sám Słowacki, umělý básník. Není to však základní chyba díla? —

A zde druhý důvod, proč píši o divadelním týdnu polském: viděl jsem v tom jediném týdnu dvě hry maďarské, dvě veselohry, ne hloupé, nikoli neobratné, ale ovšem ne původní. Člověk se maně ptá, proč pofranštělí páni Poláci nesáhnou už k originálům francouzským, proč hrají odvary jich z hrnce maďarského? Přece podobných „veselých“ her, jako je „Ostatni pocałunek“ od L. Biroa, kde pešťský právník prožívá jednu noc s „velkou kurtizánou“ téměř před zraky jejího vydržovatele, ovšem ruského knížete, a nic se mu za to nestane, poněvadž onen Rus je ovšem zbabělec, má dost francouzská literatura i se všemi postavami, jež se zde vyskytají. Sám kritik „Rzeczi pospolitej“ (Makuszewski v č. 231) to uznává, mohl si však ušetřiti srovnání, co by na místě Maďara učinil Čech. Jistě by nechtěl za „poslední polibek“ pařížské děvky dáti celé malé jmění a život, k tomu jest potřebí něco z nemravů pešťských a varšavských, a snad by také polibku ani v koutě neukradl. Pan Makuszewski nezná našich mladých, soudí příliš podle šlechtických mravů polských. To, jak se otřel zcela nepřípadně ve svém feuilletonu o Čechy, ukazuje, proč se hrají maďarské napodobeniny. Hra Biroova, kterou hrál Teatr Mały v dobré celkem režii p. Alex. Węgierka — hrál také hazardního pešťského právníka, chtějícího takto jaksi naposled si dát zahráti „do ouška“ — je naivnější, než její sestra, maďarská „Mężczyzna i Kobieta“ od Lakatoša, kterou v Teatru Bogatella v Krakově sehráli artisté Teatru Rozmaitości ve Varšavě a kteřá tudiž náleží také k charakteristice divadelnictví varšavského. Jak universitní profesor, neurasthenik, zanedbávající ženu, až příliš jej milující, stane se žárlivým, chce se dáti rozvésti a na konec skoro zas na scéně se spojuje znovu se svou maďarsky bujarou chotí, to ovšem není nic nového. A těm, kteří nežijí na Slovensku, snad jako nové by připadalo společenské tykání, nepravá rytířskost, „kurisování“ a typ mladistvého zbožňovatele. Toalety pí Cwiklińské, která hrála Kláru ve hře Biroově, hra a toalety pí Wandy Jarszewské v druhé hře — byly jistě pozoruhodné. Ale nejlepší ze všeho byla přece jen roztomilá úprava divadla Bagatella.

Než to bylo v Krakově. Vraťme se do Varšavy. Teatr Mały, už jmenovaný, má pobočné scény: Teatr Polski, Teatr Komedja. Zvou je zde krátce „Teatry Szyfmana“ podle jich společného ředitele, dra Arnolda Szyfmana. Zdají se býti vskutku obratně vedeným podnikem. Mají výhodu jednotného vedení, jehož nemají Miejskie Teatry, t. j. Teatr Rozmaitości s novým divadlem veseloherním a Teatr im. Bogusławskiego. Duší literární v městských divadlech je Stanisław Miłaszewski, subtilní básník a jeden z nejvíce kulturních lidí v polské literatuře. Je úctyhodné, co chystá pro letošní sezonu. (Nečetl jsem ovšem na programu ani jediného titulu českého.) Znalci poměrů litují, že má svázané ruce složitým aparátem personálním. Dr. Szyfman zdá se býti netoliko dobrým divadelníkem, leč i dobrým obchodníkem a znatelem varšavského publika. Pobaví je nevinným románkem vznikající lásky „Świt, dzień i noc“ od Daria Niccodemiho s celým kouzlem mládí (hráli velmi dobře Marja Malicka a Alexander Węgierko) s italskou elokvencí tu romantickou, tu sebeironisující, tu naivně vrkající, půvabem jitra a noci, režijně dobře zachyceným, jež pomohly zvítěziti scénickému eksperimentu o dvou hrajících osobách v Teatru Małem v malém sále Filharmonie varšavské, a zároveň předkládá sousta lechtivější o dům dále na ulici Jasné v Teatru Komedja. Kdo viděl tu — už nevím kolikáté — představení trojaktové veselohry L. Verneuilla „Kochanek od serca“, na kterou publikum trpělivě čeká v dlouhé frontě u pokladny, aby pak se zářícím zrakem sledovalo, jak pařížská děvka z příživníka dělá si vydržovatele a z vydržovatele příživníka — herečka snažila se ve všem všudy býti typickou kokotou — pochopí, proč tu mohly míti úspěch zmíněné hry pseudomaďarské. Prostitutka, nekryjící se už ani pláštíkem náhody, poměrů sociálních, bez ostychu vykřikující chytrácství svého řemesla, nalézá odezvy v publiku. Bataille v „La possession“ vykládá: V těchto hrách ženy už nevědí, co činí. A zdá se, že ani direktoři, ani publikum v této „škole života“.

Starší hra „Ciepa wdówka“ od haličského spisovatele Michała Bałuckého, již hrál Teatr Rozmaitości v dřevěné aréně, líčící asi Štolbovým způsobem typy 90. let v malých haličských lázních, nemohla ovšem konkurovati s pařížskými a pseudopařížskými novinkami. Bylo tam několik dobře vytvořených postav (na př. starý doktor, tajně milující už od mladosti veselou vdovu a naposled její ženich, v podání p. Chmielińského).

Ještě nejvíce ukázali varšavští v Shawově komedii „Nigdy nie można przewidzieć“ opět v Szyfmanově Teatru Polském.

Ale tento jediný slušný večer nenahradil večery ztracené. Neměl jsem již odvahy jíti na operetu do Teatru Nowości a Wodewil, ačkoliv později jsem litoval: snad pro divadelní život varšavský našel bych tu rozluštění, jako najde se v Pešti (aneb dokonce i v Bratislavě) pro maďarský. Na odiv stavěná „Wahlverwandtschaft“ polsko-maďarská je i divadelně podezřelá. Ať tak, či onak. Předsezonní týden varšavský musil zklamati každého nestranného interesenta. Poněvadž divadla opakují kusy „codziennè“ delší dobu a divadelní cedule hlásily kusy jako „Romans pana Kasjera“ (Caillavet & Flers), dal jsem přednost věčnému dramatu moře, Baltiku kol Helu. Konečný úsudek ponechám si, až uvidím vrchol letošní varšavské sezony.

J. P.

Hlasy tisku o „Tartuffovi“, „Misantropu“, Zimní pohádce“ a „Matějově vidění“.

„Čsl. Republika“ konstatuje, že tato představení Molièrova*) jsou opožděna, protože měla býti provedena loni při oslavách molièrovských, ale píše, že i tak potěšila výkony pp. Vydry jako Tartuffa a Rolanda jako Orgona. Ale chválí i výkony pí Hübnerové, Rydlové a Baldové. Pí Ostrčilové vytýká, že byla příliš loutkou a připomíná režisérovi, jestliže jest cosi trpného v takových postavách, nejsou to loutky. V Misantropu chválí Alcesta p. Hurtova jenž prý byl co do psychologické kresby i deklamace skvělý, a p. Matějovský v roli Filinta dokonale překvapil a domnívá se, že strohost kterou má p. Dostál pro vlastní výkony, prospívá mu v režii u některých herců znamenitě. Ale souhra byla rozbitá a rozdvojená K tomu dodává zcela případně, že není radno čísti režisérské výklady na programu a také do nich nikomu nic není, a zbytečně se vyhazují za ten tisk peníze; obecenstvo chce něco vidět a nikoli o tom čísti, a kritika se nedá přesvědčiti slovy, ale skutky, což jest úplně pravdou. — „Nár. Listy“ srovnávají výkony Zakopalův a Vydrův v Tartuffovi. Zakopal vzbudil svým podáním jistý soucit s Tartuffem vloživ něco ruského do něho, kdežto Vydrův je přímá personifikace hříchů a zla. Chválí také výkony pí Rydlové jako Eleonory, Hübnerové, Baldové a Rolanda Nesouhlasí však s tím, že byl připojen také „Misantrop“, v němž vytýká p. Hurtovi, třebaže byl lepší než v Mefistu, že neměl dost volnosti a šíře, mluvil uspěchaně, bez pomlk a melodie. Ostatní role byly vytvořeny jako modní a duševní

karikatury z konce XVII. stol. Režii chválí jako nový Dostálův režijní zdar. — „Tribuna“ vesměs všechno chválí, a libuje si, že úspěch večera byl silný a že potvrdil názor, že obecenstvo žádá díla základní váhy a nekompromisního scénického pojetí. Nebude-li jen prý uměle desorientováno a dopřeje-li se mu času k pochopení oněch moderních zázraků, jež jsou čím dále, tím jednodušší a prostší. — „Rudé Právo“ stručně, ale velmi výrazně charakterisuje Molièrovy hry: Tartuffe je pomsta, Misantrop bolest, a poukazuje na to, že by se zcela dobře mohly hráti v moderních úborech. Myšlenka velmi dobrá a stála by za provedení, neboť právě tak, jako za Molièra, je i dnes dost Tartuffů i Misantropů. — „Venkov“ způsobem zcela neobvyklým, značně odlišným od dřívějšího způsobu psaní, rozplývá se nad Molièrem i nad Dostálem, v němž vidí program a cestu k hereckému výrazu hry. Tento večer: „Tartuffe“ s Vydrou, „Misantrop“ s Hurtem a s ostatními — to byl divadelní večer. — „Právo Lidu“ také upozorňuje na opožděnost Molièra, na nějž si vzpomnělo N. d. teprve po roce oslavním, jako by čekalo na p. Vydru z Vinohradského který je jemnější v Tartuffovi, bohatší v mimice, ale zakopalovské démoničnosti nedostupuje. „Tartuffa“ chválí, ale „Misantrop“ odvedl pozornost od vlastního předmětu hry zkarikováním společnosti. — „Nár. Politika“ konstatuje, že obě hry byly vypraveny nejvýše dokonale s pravou mírou a herecky přímo obdivuhodně, a velmi pochvalně oceňuje výkony: p. Vydry, nazývaje jej mistrným maskou i gestem, a pí Hübnerové, Rydlové, Baldové, v „Misantropu“, p. Hurta, jenž podal jeden z umělecky nejryzejších výkonů, pí Sedláčkovou v Celineně a j.

„Rudé Právo“ pěkně charakterisuje Shakespearovu „Zimní pohádku“ **), nazývá ji básníkovým babím létem nalézá v ní oblačný klid a příjemnou neskutečnost, povzdech nad marností světa a zároveň pokochání vzpomínkou na jeho krásy a rozkoše. Chválí ucelené postavy Kamilla p. Strnadova, Hermionu pí Dostálové, pastýře p. Zakopalova, Perditu pí Iblové, Florizela p. Tůmy krále českého p. Štěpánkova, Leonta p. Vávry i taškáře p. Veverky, pí Ptákovou a p. Řepu. Podotýká také, že režisér vystupoval anonymně a za potlesk děkoval jeho zástupce. — „Čech“ píše, že to byl umělecký úspěch Kvapilův, jenž tu uplatnil svůj jemný vkus, pohádkový pel a náladovou mlhavost. Provedení chválí. — „České Slovo“ cituje symbolická slova Zakopalova „Smutné věci! Smutné věci! Ale, hochu, sem se podívej! Pán Bůh s námi, tys viděl věci umírající a já našel věci novorozené.“ A ve jménu těchto novorozených věcí líčí, že „Zimní pohádce“ byla odepřena poslední jednotící práce režisérská, která by z pěkných detailů učinila dílo určitého tempa a vzruchu. — „Čsl. Republika“ praví, že Sh. má na Vinohradech jistou tradici, která ani tentokráte nezklamala. Výkony byly jednotné celek pevně sehrán, některé dekorace velmi hezké, některé — všelijaké ty boudičky — neúčelné. Z hereckých výkonů uvádí sicil. krále p. Vávry, českého krále p. Štěpánkova. Hermionu pí Dostálové a zvláště p. Zakopala, pí Iblovou a Tůmu. — „Nár. Listy“ vytýkají dekoracím Wenigovým, že jim chyběla jednotná, základní myšlenka, každá scenerie byla řešena pro sebe, bez ohledu, zda obraz hodí se k obrazu, ale chválí Kvapilovu režii, jež rozvinula všechny lyrické krásy, poukazuje však na to, že tempo hry na některých místech mělo míti prudčí dramatický spád. Herecké výkony rovněž chválí. — „Právo Lidu“ spravedlivě oceňuje provedení a všímá si toho, že jméno Kvapilovo není uvedeno na plakátech. A praví, že zcela správně došel J. Kvapil k závěru, že jeho práce může býti podávána bez jeho jména, když pro dobu jeho téměř čtvrtstoletého působení nedošla povšimnutí u poroty pro státní ceny divadelní. Potlesk, který uvítal „Zimní pohádku“, byl mu malým zadostiučiněním. Velmi malým, neboť obecenstvo stejně tleská Shakespearovi ve Stavovském, jako Molièrovi v Národním, jako Shakespearovi ve Vinohradském. — „Tribuna“ ovšem uznává šťastnou ruku Kvapilovu tam, kde pohádka nežádá naléhavě přísného sepětí vnitřního a intensivní rytmické soustavy, v tom smyslu první část nevyhovovala, scény této části byly epickým vypravováním, nikoli otevřením dramatu. A Wenig velmi střídal formové zásady scénické, v nichž podlehl hravým finessám ruského „Modrého ptáka“. Uznává, že Kvapil ze „Zimní pohádky“ učinil českou věc, a výtvarná a hudební stránka, vynalézavé finessy byly silnějšími složkami než slovo. A praví, že Kvapil není hereckým režisérem, že herecké výkony tu žijí isolovány, přesto však některé vynikají, jako p. Vávra pí Dostálová, Ptáková, Štěpánek, Zakopal, Veverka, Iblová a Tůma. Ale celkem ji přijímá s radostí, konstatuje Kvapilův vzestup, ale nežádá od Kvapila, co nemůže tento dáti. Jeho formový svět je již světem uzavřeným. — Zle se však rozhořčil p. Hilbert ve „Venkovu“. Již v referátě o Molièrových dílech prozradil, že Shakespeare nám více škodí, než prospívá, a v tomto referátu jej přímo odkazuje do literární historie a mluví o Sh. nemoci, která u nás již 20 let řádí a zcela nespravedlivě praví, že Kvapil věnuje se jen Sh. a že za ta tři léta, co jest šéfem činohry na Vinohradech, vypravil jedinou neshakespearovskou věc, totiž Šrámkův „Měsíc nad řekou“, což není pravda, neboť především Kvapil není ještě tři léta na Vinohradech a za druhé vypravil Jiráska (Lucernu a Emigranta), Molièra (Lakomce a Křehotinky) a Vojnovičovu „Maškarádu v podkroví“. To by měl p. Hilbert vědět jako div. kritik a neplést zbytečně čtenáře.

„Matějovo vidění“ ***) jest přepracovaný „Matěj Poctivý“, jenž loni byl hrán v divadle Stavovském a jehož provedení v divadle Národním si autoři vynutili soudním zakročením; nebyl tedy uveden na Nár. divadlo z důvodů uměleckých nýbrž jako nutnost, aby bylo vyhověno soudnímu rozsudku. A soud v uměleckých věcech tohoto typu jest jistě poslední instancí, jež by mohla a měla rozhodovati. Mělo to však i jiný důsledek. Autoři původní práci přepracovali a jak se sami vyjádřili, chtěli Matěje zlidštit a hlavní problém hry vyjasnit. Prvé se jim nepovedlo a druhé skoro nepovedlo A celek mnoho ztratil a zklamal, což konstatují všechny listy, ztratil všechnu novost a útočnost i působivost. Provedení bylo stejné, jako loni, a sl. Augustová v úloze Světlušky nepřinesla nic nového. A také ani nemohla. Byl to trapný večer, usuzuje „Čs. Republika“. A nemá-li zrovna pravdu, aspoň nelže.

---

*) Molière „Tartuffe“, komedie o 5 jedn. „Misantrop“, komedie o 5 jedn. Přel. Bohdan Kaminský. Poprvé na Nár. divadle 4. listop. v režii K. Dostála a výpr. J. Čapka.

**) W. Shakespeare „Zimní pohádka“, hra o 4 jedn. Přel. J. V. Sládek, vypr. J. Wenig, hudbu složil J. Weinberger. Poprvé na Vinohradech 3. listop. Režisér není uveden (viz referát „Práva Lidu“).

***) „Matějovo vidění“, scénická feerie o třech dějstvích. Napsali Arnošt Dvořák a Lad. Klíma. Režie V. Nováka, scén. výpr. J. Krohy a hudba J. Weinbergra. Po prvé v Nár. divadle 25. listop. 1923.

DIVADELNÍ PODOBIZNY.

Paní jenerálová (Bahr „Pavouk“).

Jakub Rydvan:

Marie Ptáková.

Mnohostrannost bývá nesporným kladem hercovy umělecké individuality, projevem zvýšených jeho schopností, jimiž stanovena míra jeho upotřebitelnosti. Leč umělecká stránka jeho výkonů doznává tím patrné újmy. Neboť není dobře myslitelno, aby takový jedinec mohl se vždy cele a důsledně soustřediti na jevištní postavu, právě vytvářenou, nespokojiti se toliko vnějšími charakteristickými znaky její povahy, leč proniknouti až v nejzazší záhyby jejího nitra a vyvážiti z nich nejnepatrnější podrobnosti, jaké pokročilý dnešek bez výhrady požaduje.

Tento nevyhnutelně nepříznivý důsledek universálnosti talentu neprojevuje se nikterak zřetelně u Marie Ptákové na městské scéně vinohradské. Obor její umělecké působnosti je neméně rozsáhlý. Správně charakterisuje jej sama v několika řádcích, jimiž provází zásilku svých podobizen, pojmy rolí „mladých, starých, veselých i smutných, elegantních dám i prostých žen z lidu“, bytostí vzácných duší i nízkých, zvrhlých pudů. Viděli jste její půvabnou, lidsky toužící i trpící Vojnarku, vyrovnaně ušlechtilou „paní radovou“ Rettigovou či bodře ráznou Kláskovou z her Jiráskových, které jenom jejím přičiněním dostaly se na zdejší scénu?! Nebo procítili jste něhu lásky Honzovy mámy z poetické pohádky Kvapilovy?! A což její zakřiknutá paní Kohoutová v Svobodově „Posledním muži“, po celý život bezohledně ušlapávaná, leč stále ochotná zapomínati učiněných příkoří, odpouštěti a obětovati se, kterou prvně typicky vytvořila na českém jevišti stejně jako protějškem skromnou, beznáročnou paní Hlubinovou v Šrámkově „Měsíci nad řekou“! Vrozenou vznešenost mají její příslušnice vyšších společenských tříd, taková paní jenerálová z Bahrova „Pavouka“ nebo paní Anne v nedávné zdejší Vojnovičově novince „Maškaráda v podkroví“, stejně jako nízkého původu nezaprou její dámy z polosvěta, taková divoká Bambutti Krupičkova „Velkého stylu“ a j. Nelze nevzpomenouti jejích žen, předčasně utrpením zestárlých (Alvingová v Ibsenových „Strašidlech“, matka Stangenlaudová ve „Svaté lži“ Karin Michaëlisové), aniž vzezřením a mimicky skvělých stařen (Aase v Ibsenově „Peer Gyntu“). Je těch jejích rolí nejrůznějších odstínů, které vytvořila za čas od roku 1908, kdy poprvé jako sentimentální Žofie v rozkošné francouzské veselohře Flers-Caillavetově „Láska bdí“ vystoupila na scéně, jež je dosavadním jejím působištěm, nespočetná řada. Převládají v nich, jak už z tohoto nedostatečného a neúplného výčtu patrno, bytosti dobré, k nimž přiklání se všecka její umělecká i lidská bytost a v nichž uplatniti může měkký výraz tváře a vznosnou postavu, nebo aspoň ladnost pohybu a něžně laskající hlas mollového zabarvení. Tak herecká mnohostrannost Marie Ptákové má přece jen určité meze a její šťastný sklon k typům lidí, nejenom vnějškově, ale i vnitřně dokonalým, jež dovede vybaviti tolik vemlouvajícími se a životnými rysy, vysvětluje bezprostředně srdečný vztah, kterým obecenstvo všecky její výkony i osobně sympatickou tuto umělkyni obmýšlí.

Aase (Ibsen „Peer Gynt“).

NAŠE ČASOVOSTI.

Repertoar stálých scén. Od 1. do 15. pros. 1923: Nár. divadlo jakožto novinku znovu nastudovalo Vrchlického-Fibichovy „Námluvy Pelopovy“ k 1. pros. a opakovalo je v tomto období 5×. Jinak hrálo jen opery: s hostmi Trojanem Grosavescem „Madame Butterfly“, s pí Nikolskou balet „Coppélii“ a „Královnu loutek“, „Na starém bělidle“, „Srdce“, „Lucernu,“ „Rigoletto“, „Hubičku“, „Louskáčka“, „Dvě vdovy“, „Lohengrina“ a „Štědrovečerní sen“. — Stav. div. uvedlo jako novinku Konrádovu „Širočinu“, opakovalo „Na východ od Suezu“, „Tartuffa“ a „Misantropa“, „Jak vám se to líbí“, „R. U. R.“ „Šest postav hledá autora“, „Ze života hmyzu“ v opeře „Labutí jezero“ a „Lazebníka sevillského“. — Vinohr. div. mělo premiéru Vojnovičovy „Maškarády v podkroví“ 7. pros., již pak opakovalo 4×. Mimo to mělo večer francouzských chansonů Yvetty Guilbertovy a hrálo „Srdce trumfem“, „Zimní pohádku“, „Eyolfka“ a „Sen noci svatojanské“. — Švandovo div. mělo premiery: Dostojevského „Strýčinkův sen“ a Savoirovu „Hru o všechno“. Mimo ně: dětské představení Fischerové „Dlouhý, Široký a Bystrozraký“, „Konečná stanice čís. 14“, „Stavitel Solness“, „Kocour v botách“ a „Lulu“. — Div. Uranie: „Nana“, „Noc v říši duchů“, „Dolfínkovy námluvy“, „Hrabě Luxemburk“, „Hanzi Vejvara“, „Bajadéra“, „Pomsta žlutého ďábla“, „Svatý hřích“, „Kurýr lyonský“, „Za živa do nebe“, „Dráteníček“, „Dítě cirku“, „Malá Peggy“, „Irčin románek“, „Zkrocení zlé ženy“ a „Eva“. — Tylovo div. v Nuslích: „Jak Honza a Andulka hrají divadlo“, „Sirotek Lowoodský“, „Neviděli jste Bobeše“, „Holka s čertem v těle“, „Kráska ze Šumavy“, „Vagabundi“, „Zkáza lidstva“, „Záhadná kráska“, „Děvče z předměstí“, „Honza a lidožrout“, „Vojnarka“, „Bezectní“, „Sibiročka“, „Jarní vánek“. — Komedia: „Ulička odvahy“, „Zvonění na poplach“, „Když byla v ložnici tma“ a „Choulostivý případ“. — Div. Apollo: „Dobrý voják Švejk v ruském zajetí.“ — Od 15. do konce prosince: Nár. div. v činohře mělo premieru Jevrejnovy kom. „Co je nejhlavnější“ 22. prosince a na Sylvestra Klicperova „Hadriana z Římsu“. Jinak opakovalo „Námluvy Pelopovy“, „Tartuffa“ a „Misantropa“, „Ze života hmyzu“. V opeře: „Louskáčka“, „Rusalku“, „Královnu loutek“, „Štědrovečerní sen“, „Tannhäusera“, „Bludného Holanďana“, „Prodanou nevěstu“, „Z pohádky do pohádky“, „Lucernu“, „Srdce“, „Salome“ a „Dvě vdovy“. — Stav. div. hrálo „Na východ od Suezu“, „Jak vám se to líbí“, „Jacquelinu“ a „Co je nejhlavnější“. V opeře: „Labutí jezero“, „Hoffmannovy povídky“, nově nastudovanou „Bílou paní“, „Jakobína“ a „Louskáčka“. — Vinohr. div. mělo 14. prosince hosty ve členech Uměleckého divadla v Moskvě, jež sehráli „Paní z námoří“ jinak jako premieru vypravilo Aristofanovy „Jezdce“ a „Ženský sněm“ 19 prosince. Pak hrála se „Maškaráda v podkroví“, „Zimní pohádka“, pro děti „Vánoční stromek“, „Sen noci svatojanské“, Srdce trumfem“, „Palackého tř. č. 27“, „Nová firma“ a „Jedenácté přikázání“. — Švandovo div.: „Hra o vše“, „Dlouhý, Široký a Bystrozraký“, „Bobby, mluv pravdu“, „Masopust“, „Zkrocení zlé ženy“, „Vánoční sen“, „Šaty mé paní“, „Kurník“, „Kocour v botách“ a „Světa pán v županu“. — Uranie: „Mořská panna“, „Zázračná studánka se živou vodou“, „Carevič“, „Dráteníček“, „Orfeus v podsvětí“, „Pro zlatý poklad republiky“, „Mumie Tutenkamenova“, „Zoro mstitel“, „Sny štědrého večera“, „Čarovný kořínek“, „Jan Výrava“, „Co pak je to za vojáka“, „Královna noci“, „Eva“, „Napoleonova první láska“, „Tichý byt pro nebydlící“, „Šípková Růženka“ a „Haló, šofér, do Uranie“. — Tyl. div. v Nuslích: „Malá hříšnice“, „Kouzelné kvítí“, „Sirotek Lowoodský“, „Vagabundi“, „Jarní vánek“, „Noc na Karlštejně“, „A spát se nebude“, „Zaza“, „Cesta kolem světa“, „Láska tulákova“, „Honzův Štědrý den“, „Dr. Stieglitz“, „Jindra“, „Naši furianti“, „Kde se pivo vaří“, „Čtyři ženy pana Theofila“, „Honza silák“, „Cesta kolem světa za 80 dní“ a „Sylvestr pana faráře“. — Komedia: „Jedenácté přikázání“, „Charleyova teta“, „Maharadžův miláček“, „Smrt Kolombiny“, „Bratříčku můj“, „Vdavky Nanynky Kulichovy“, „Když na nás láska sedne“ a „Čtyři ženy pana Theofila“. — Div. Apollo: „Švejk cestuje Ruskem.“ *j. p.*

Pocta Jar. Kvapilovi. Po udělení státní ceny pro režiséry bylo veškeré veřejnosti zřejmo, že těžce bylo ublíženo Kvapilovi, tvůrci našeho moderního divadelnictví, dřívějšímu šéfu Národ. div. a nyní šéfu Měst. div. na Vinohradech. Z části chtěla toto bezpráví napraviti rada hlav. města Prahy tím, že po vyslechnutí obšírné zprávy divadelní komise o všeobecně uznávaném rozkvětu Měst. div. usnesla se vysloviti zvláštní dík Jar. Kvapilovi za veškerou jeho dosavadní tvůrčí práci a uměleckou činnost. Tím bylo Kvapilovi tlumočeno uznání veřejnosti, když jisté oficielní kruhy kritické o jeho práci vyslovují se ne-li nepříznivě, tedy aspoň jen shovívavě. *vkb.*

Hilarův novoroční projev. Právě tak, jako před rokem, i letos napsal K. H. Hilar pro „Tribunu“ zvláštní novoroční projev. Proti loňskému projevu jest letošní méně kazatelský a diktátorský, zato však polemičtější. Ovšem, že má všecky vady, které bohužel tvoří jednu z předních důvodů nedůvěry širších kruhů publika ke všemu, co Hilar dělá, tvrdí a píše. Vychází ze stanoviska že co bylo před ním, bylo náhodné, bezplánovité, slabé, neumělé, ba našvindlované, že každý kdo se nad ním nerozplývá ve chválách, je tupý a nevzdělaný, kdežto nyní je vše, výhra i prohra dle předem připraveného plánu. Na důkaz, že repertoar není více snášen a slepován, jak sám píše, nýbrž cílevědomě budován uvádí i propadlé hry Vikové-Kunětické a Vachka. Hilar se holedbá, že objevil Julia Zeyera a zamlčuje, že mu naň ukázali Čapkové na Vinohradech, že obnovil Molièra a zamlčuje, že na Vinohradech hráli „Tartuffa“ před ním, že obnovil Vrchlického-Fibichovu „Hippodamii“ a zamlčuje, že ji začal studovati teprve, když ji Kvapil oznámil ve svém programu a měl již rozdány role. A tak bychom mohli poukázati ještě na celou řadu momentů, které může Hilar namluviti sobě a svým obdivovatelům, nikoli však pozorovateli nezaujatému. Hilar cítí, že je povinen omluviti se za leccos, co se v minulém roce stalo a proto vykládá, jak již některým hercům zase přišel na chuť a co z nich udělal. Slibuje, že něco objeví i v ostatních, které hodil

dřívějším svým projevem do starého železa. Jsme přesvědčeni, že při velkém talentu Hilarově, jeho pracovitosti a houževnatosti bude časem Národ. div. kvésti. Není však věčná škoda času, vyplýtvaného v neplodných pokusech, energie, vyčerpávané v uměle rozšiřovaném rozčilování, a peněz, strávených justamenty a tvrdošíjností? Proč není všecka činnost a veškeré jednání Hilarovo jako poslední odstavec jeho novoročního poselství z letošního roku? „Jest jenom třeba, abychom si to všichni, na nichž jest, uvědomili, nejen my v divadle, ale i v hledišti, v redakcích, na politických tribunách, a abychom vzájemně nemařili z nevraživosti, nezasvěcenosti, zaslepenosti, škodolibosti nebo neporozumění dobrého díla, k němuž zde podmínky již jsou a které za dobré, rozumné, odpovědné součinnosti všech opravdu povolaných mohlo by se rozvinouti ve vzácné, trvalé dílo před tváří celého kulturního světa." To by byla největší radost nás, kteří nejsme ani premier chtivými autory, ani aspiranty dramaturgských nebo režisérských neb hereckých míst, ani jinakými zájemníky, nýbrž jen mluvčími těch, kteří dychtí po uměleckém požitku a touží po tom, aby divadelní umění mělo u nás stejně řadu charakteristických národních známek, jako mají umění jiná. Doufejme tedy na počátku roku, že tento rok činnosti Hilarovy bude méně vzrušený a plodnější ve prospěch celku, než byl minulý. *B.*

Busta M. Hübnerové má býti postavena v příštím roce ve foyeru Národ. divadla. Provedením bude patrně pověřen prof. Pekárek. *—ský.*

Vzpomínková oslava 40letí pražsk. Národ. div., pořádaná „Maticí Divadelní" ve výroční den 18. list. 1923 v Sladkovského síni pražsk. Obec. domu, byla téměř jedinou v celé Velké Praze. Nár. div. spokojilo se slavnostní publikací s pěkným obsahem slovesným, ale obrazově reprodukcí starých štočků přes značnou jich početnost velmi chaotickou (vedle Kovařoviče není tam ani Kvapil, z herců Hübnerová, Želenský, Vávra a j.), čímž jedině ovšem odůvodněna její cenová přístupnost (5 Kč). Oslava Matiční obsahovala přednášky prof. dra. Ot. Fischera o poměru dram. literatury k Nár. div. a dra. K. Heraina o budově N. d., jež proloženy recitací proslovů Vrchlického k otevření N. d. před 40 lety dram. umělkyní A. Suchánkovou-Mlynářovou a orámovány pěveck. sbory malostransk. „Lumíra" pod taktovkou B. Gsöllhofera. Zahájení stalo se retrospekt. úvodem předs. „Matice Divadelní" spis. V. Š. Táborským a z ofic. kruhů přítomni byli zástupce Akademie spis. Fr. Herites, intendant Nár. div. R. Ackermann s chotí, řed. Šafařovič a šéf činohry dr. K. H. Hilar, za město Prahu měst. r. V. Horlivý, z liter. a herec. světa J. Vodák, K. Želenský, rež. Vojta Novák, dr. M Svoboda, K. Engelmüller, dr. Kl. Pražáková, F Kaňkovský, pí. Marková-Nekolová a j. Oslava vyzněla velmi pietně jako významný projev vážné a uvědomělé činnosti této korporace. *Rdv.*

Je divadlo uměním? Tuto otázku dali jsme si koncem prosince, když uveřejněny byly zprávy o nové reorganisaci České akademie věd a umění. Stačí prostě konstatovati: Proč pro IV. třídu Akademie byl dle nových stanov určen jednotný počet 90 členů řádných? Třídě té je pak vyhrazeno právo, aby se její členové rozdělili ve tři odbory, které budou nadány značnou samostatností, totiž odbor literární, výtvarný a hudební. Divadelní umění jako vlastní a samostatné umění úplně zmizelo z programu, a tak bude nutno, aby divadelníci, pokud budou uznáni za takové umělce, aby mohli býti členy České akademie věd a umění, musí býti zařazeni do některého z uvedených odborů. Dosud není žádný divadelník členem Akademie, neboť Jar. Kvapil je členem spíše pro své hodnoty básnické než divadelní Na tuto okolnost již upozorňovalo „Čsl. Divadlo", bohužel marně. Je to tím bolestnější, že ztroskotal pokus o utvoření Tylovy společnosti která měla býti střediskem všech teoretických i praktických pracovníků na poli divadelním a měla v budoucnosti býti jakousi divadelní akademií. Jakkoliv od takového opatření nelze čekati zázraků, přece jen bylo by třeba, aby vytvořeno bylo podobné středisko uznaných divadelních pracovníků, jež by organisovalo práci divadelní, zejména teoretickou, a jež by v případě potřeby stálo jakožto nestranný a výsostný umělecký orgán rozhodčí. Tím, že se nepodařilo při reorganisaci Akademie vymoci umění divadelnímu stejného práva, jako uměním jiným, je postup této otázky zase na jistou dobu zadržen. *vkb.*

Moderní scénický projev. Správa Národ. divadla oznamuje znovuuvedení na scénu oper „Čertova stěna", „Braniboři v Čechách" a „Tajemství". Obvyklé soutěže na novou výpravu těchto oper zúčastnili se arch. Feuerstein a Hofman a prof. Kysela. Vítězem stal se opět prof. Kysela, jehož úprava — ne výprava — „Prodané nevěsty" setkala se, jak již dlouho nebylo, s odporem obecenstva i většiny našich umělců. Uvážíme-li tento fakt máme oprávněnou obavu o plnosti úspěchu zamýšlené restaurace našich největších děl. O zamítnutí návrhů arch. Feuersteina nelze disputovati, neboť postrádáme v jeho práci i při činohře souzvučnosti; jeho snahy překážejí dosti často náležitému vjemu uměleckého jádra. Uvažujeme však nad tím, že práce Hofmanova uznána neschopnou realisace a návrhy prof. Kysely přijaty s výhradou doplňků. Zde je až příliš zřejmá snaha zavésti Kyselovu výpravu v opeře, bez ohledu na to že jeho první práce byla jen ke škodě jinak vítané myšlence reparační Domníváme se, že při uskutečňování této myšlenky nejde pouze o jméno autora výpravy, ale o jeho vnitřní pochopení klassického díla a skutečné umělecké procítění i nejskrytějšího záchvěvu duše skladatelovy. K tomu značně se přiblížil Hofman svou výpravou „Hubičky" a „Čertovy stěny" v Nár. div. v Brně. Uspokojení nad zdarem jeho práce bylo všeobecné, a tento úspěch přiměl i plzeňské divadlo k přípravě některých oper s Hofmanovou výpravou. Arch. Hofman neomezuje se ve svých scénických projevech pouze na činohru, ale povzbuzen úspěchy. zasahuje svými barvitými prostředky i do vět hudebních které se nésou klenbami mimopražských scén zatím co v Praze připravuje se nový kýč. Je to podivný způsob prakse: neúspěch výpravy „Prodané nevěsty" je vodítkem pro realisaci návrhů téhož autora, bez ohledu na zkušenosti získané jinými divadly, byť mimopražskými. *E Janský.*

Česká opera do ciziny. Zájezd české opery do ciziny poutá k sobě veškerý zasloužený zájem. Hráti se bude „Prodaná nevěsta" a „Rusalka" v Barceloně, Madridě a Paříži. Dirigovati bude Oskar Nedbal, režisérem výpravy je Jar. Kvapil, scénickou a kostymní výpr. navrhl a řídí Jos. Wenig. Od dob zájezdu Národního div. na světovou div. výstavu do Vídně je to poprvé, kdy české umění v české interpretaci vystoupí před tváří ciziny. Mnoho se dá zájezdem dociliti, proto s uspokojením konstatuje divadelní naše veřejnost, že celý tento representační zájezd je i umělecky i finančně a organisačně co nejpečlivěji připraven. *B.*

Divadelní museum dle sdělení pražských deníků bude konečně péčí intendance Nár. div. zřízeno, aby zvláště svou činností přihlíželo k památkám naznačujícím vývoj naší hlavní scény. Provádění revise v archivu N. d nasvědčuje vážnosti úmyslu uložiti v museu důležitý materiál, který je věrným obrazem vzestupu našeho divadelnictví. Mimo rukopisného a knižního materiálu budou uloženy v museu i jiné cenné předměty z dekoračního a kostymního materiálu, jakož i věci vížící se vzpomínkou na naše dramatické umělce. Zároveň s tímto podnikem projektuje intendance vybudování odborné knihovny. *Eský.*

Brněnská činohra. Obnovený Zeyerův „Radúz a Mahulena“ je zdramatisovaná pohádka, ne skutečné drama. Děj není pevně zhlouben. Mnoho místa zabírá lyrika a nehluboká reflekse. Ale hra má několik účinných výjevů: kletba matčina, pohřeb. Postavy jsou kresleny jako v pohádce jednostranně, neuvěřitelně dobré a zlé. Oddaná láska milenců, trpících jako v Romeu nepřátelstvím rodičů, je krásně líčena. Dojemná je také základní myšlenka hry, že láska je silnější než nenávist. Řeč je strojená; na škodu jest jí stálý jambický spád. — Bataille je dobrý psycholog. V „Kašparu“ (přel. K. Fric) líčí spletitý poměr ženy a milence. Muž si dobude z části přízně milované ženy šaškovskými kousky, hloupými, hlučnými žerty. Pak si ji získá zcela, když změní své chování a ukáže svou pravou tvář, skromnou, ostýchavou povahu. Žena je dojata jeho oddaností a miluje ho, ale ne na dlouho; zatouží po jiném, výbojném muži, a milenci se po dobrém rozcházejí. V jevištním formování tohoto zajímavého námětu dopustil se Bataille hojně všedností, přeháněním a sentimentálnosti. — Niccodemi má mnoho citu, jako všichni Italové, má i schopnost charakterisace a vtip, ale chybí mu mravní vážnost a kázeň. V „Malé Scampolo“ (přel. A. Krejčí) kreslí pěkně děvče z ulice, obdobu Shawova „Pygmaliona“, a její oddanou lásku k ochránci. Nechutné jsou hádky Titovy s milenkou a rozvleklé jsou scény s Juliem a jeho chotí. Episodické postavy Neznámého a učitele jsou dobře kresleny. — „Sudí zalamejský“ (přel. J. Červenka) nemá ani filosofické hloubky, ani krásných lyrických míst jiných her Calderonových. Ale upoutá živým dějem, jasnou charakteristikou osob a smělým názorem sociálním. Nejlépe jsou kresleni šlechetný, hrdý sedlák, zbabělý svůdce Alvaro a dobromyslný, obhroublý velitel. Nerozvážná milostná hra Alvarova přinese, jak to bývá, neštěstí jemu i jiným. Idea hry je calderonovská: čest nade vše. Ale čest nemá jen šlechtic neb voják, nýbrž každý člověk, i sedlák. Calderon — předchůdcem mu byl Lope de Vega — staví vysoko samostatného sedláka nad zbědovaného šlechtice. Také hrůzovládu vojska nad ostatním obyvatelstvem dobře staví na pranýř. Tak jeho hra je do jisté míry revoluční; je předchůdkyní „Lazebníka sevillského“. — Provedení her bývá nestejné; řídí se herci. Vynikající jsou vždy výkony p. Čermáka. Nadanými herci jsou též pí. Waltrová, Gräfová a p. Ekl. Chybou většiny herců je nesrozumitelná, nedbalá řeč. Tu i v jiných věcech pohřešujeme pevné, umělecké ruky řídící. Pečlivě byla vypravena hra Zeyerova (režie Skochova, dekorace Jandlovy) *K. Svoboda.*

Olomoucké divadlo snížilo vstupné a odůvodnilo toto své rozhodnutí značným a trvalým poklesem návštěvy v poslední době. Takto jeví se chvályhodný počin olom. div. jako opatření nouzové. Mnohem logičtějším by bylo, kdyby snížení vstupného oznámila divadla, která jsou stále velmi dobře navštěvována a velmi často vyprodána. Zejména platí to o divadlech, bohatě podporovaných z veřejných prostředků, zvláště u div. Národ. Bylo by na čase pomýšleti na to, aby jistá část velikých obnosů, jež z veřejných prostředků na divadlo jsou věnovány, byla použita k tomu, aby méně majetné, ba ochuzené dnes střední vrstvy mohly občas divadlo navštěvovati na místech, která umožňují klidné a plné vnímání uměleckého díla. *vkb.*

Úprava divadelních poměrů v Bratislavě je předmětem stálých porad, protože je nutno vyřešiti v jedné, vlastně dvou místnostech (budova Národ. div. a sál ve vládní budově) tři divadelní sezony: slovenskou, německou a maďarskou. Zkoumají se nejrůznější projekty, ale není možno dociliti dohody, všem vyhovující. Pokud se týče slovensk. Národ. div., dochází jí o dosavadním vývoji za režimu Nedbalova velmi příznivé zprávy a zdá se, že na základě patrného pokroku se poměry této hlavní slovenské scény přece jen stabilisují na prospěch umění i slovenského lidu. Zejména systematický postup slovenské činohry doznává ocenění. Národ. div. bratisl. bylo v poslední době také technicky obohaceno novým světelným zařízením, okrouhlým horizontem a pod., jako jiná velká divadla v republice. *B.*

Z CIZINY.

Pero Dobrinović, známý jugoslavský herec, který nedávno oslavil 50letí své divadelní činnosti, zemřel v těchto dnech náhle v Novém Sadu v divadelní šatně právě před zahájením představení ku oslavě 50. výročí Trifkovičovy komedie „Milostný dopis“, když chystal se již sestoupiti na jeviště. Jeho smrt vzbudila rozruch tím spíše, že Dobrinović již při premiéře „Milostného dopisu“ vytvořil hlavní roli a hodlal ji nyní znovu sehráti. *Žk.*

P. P. Gnědič, ruský dramatik, vydá v nejbližší době v Petrohradě původní tekst Gogolova „Revisora“ s literárně historickým úvodem, poznámkami a scénami, které byly kdysi seškrtány ruskou censurou a bez nichž pak se hrál v celém světě. Látku Gogolovi dala Puškinova anekdota o falešném revisoru a taškářském městském hejtmanu, již začal zpracovávati r. 1834 a po výslovném svolení cara Mikuláše I., jemuž byl rukopis „Revisora“ předložen, poprvé také provozován r. 1836 po škrtech, censurou vynucených. *Žk.*

Nová sensační hra v Paříži. V divadle Umění (Théâtre des Arts) v Paříži hraje se poslední dobou hra „Ztracená dcera“ od Clauda Aneta, v níž autor řeší nezvyklé na divadlech téma — krvesmilství. Hra nemá rysu nemravnosti, autor dokonce v závěrečném jednání motiv hry filosoficky odůvodňuje. Přesto je hra se stanoviska hygieny, eugeniky a sociální mravnosti přísně odsuzována. Děj hry je dosti dobrodružný a málo pravděpodobný. Je spíše rozvíjen pro rozrušení nervů diváků, jako většina moderních her v nichž si někteří režiséři podle vkusu biografového obecenstva libují, než aby byl uměleckým objevem: Diplomat Robert Duprey seznámí se na letním bytě ve Sv. Mořici v Alpách s 19letou brunetkou, která byla v dětství blondýnkou a jež je rovněž jako on volna všech společenských pout. Zamilují se a má dojíti ke sňatku. Zatím se dovídáme, že měl Robert zrovna před 19 lety v manželství holčičku a že mu po čtyřech letech žena odešla i s dítětem, neznámo kam. V pařížském bytě svého milence Perdita (brunetka ze Sv. Mořice) objeví podobenku rusé holčičky, kterou ihned pozná. Je to její vlastní fotografie. Ve své úzkosti a ve své žárlivosti vyjeví konečně Robertovi, že je jejím otcem. Perdita těžce nervově onemocní, ale přece se zase uzdraví. Obraz z dětství se již dávno rozplynul, láska nynější vítězí, a oba milenci odjíždějí se svým nezvyklým štěstím do východních krajů, aby je ukryli před nechápavou společností civilisovanou. — Z jiných novinek na francouzských scénách bylo by jmenovati dvě hry Bataillovy, jež se opět objevily na repertoaru: „Poliche“ v Comédii Française a „Nahá žena“ v divadle Vaudeville. *Ota Dubský.*

Pí. Benia Hanem je první tureckou herečkou, která po provedeném převratu mezi Mladoturky hrála divadlo (neboť dosud jim bylo nepřístupno), a to roli Desdemony v „Othellu“. Jak oznamuje „L'Intransigeant“, měla prý pronikavý úspěch. *—á—*

O C H O T N I C T V O.

Eugène Lassalle:

Ochotníci v umění divadelním *).

(Z knihy „Herci a ochotníci“ přeložil dr. Fr. Soukup.)

Ochotníky nazýváme ty, kdož pěstují všechna umění a zvláště umění lyrické a dramatické pouze ze záliby, nikoli výhradně jako své zaměstnání. Měl jsem příležitost poznati, že velmi mnozí herci a zpěváci začali jako ochotníci a že mnoho jich zaujímalo a ještě zaujímá důležité místo v divadelním světě.

Dobré ochotníky najdeme ve všech zemích, a to zvláště mezi vzdělanou společností, v nejlepších salonech, mezi vysokou šlechtou, dokonce i mezi panovníky. Je známo, že od nejstarších dob až po naše časy celá řada knížat, šlechticů, královských dcer i synů chtělo si dopřáti zábavy „hráti komedii“.

Nevystoupil sám císař Nero na prknech? A když byl vyhnán, když utekl na venkov a rozkázal svému propuštěnci, aby ho zabil, boje se, že bude chycen, nezvolal před smrtí: „Jakého umělce svět vě mně ztratí?“

František I., Ludvík XIV. a Ludvík XV. měli své ochotníky. Četl jsem kdysi, že královští důstojníci hráli kolem r. 1680 Molièrova díla v Nové Francii. Za Napoleona I. hrály se komedie v La Malmaison a za panování Napoleona III. těšily se podobné zábavy velké oblibě v Tuilleriích. Vévoda de Morny, president zákonodárného sboru, napsal pod pseudonymem Saint-Rémi operetu „Monsieur Choufleuri zůstane doma“, která byla hrána r. 1861 nejvyššími osobnostmi císařského dvora.

V paláci v Potsdamu bylo možno viděti za příliš krátké vlády Bedřicha III. jeho ctižádostivého syna, který netrpělivě čekal na smrt svého otce, oblečeného v kabátec Mackbethuv; myslím Viléma Hohenzollernského, tehdejšího korunního prince, dnes německého excísaře, přemoženého, zničeného, vyhnaného a zítra — — — kdož ví??

I on cítil touhu zkusiti své štěstí na prknech jeviště, chtěje se asi připraviti ke komediantství, jehož by užil, až bude míti v rukou otěže vlády.

Ano, tento neblahý a odvážný komediant, který se pokoušel o všechna umění a který se oblékl ve všechny kostymy — i v mahomedánský, když šel prováděti své kejkle do mešity Svaté Moudrosti v Cařihradě —, i ten chtěl se opovážlivě počítati mezi ochotníky.

Hrál Mackbetha. Jaká ironie osudu! Tehdy netušil, že o třicet pět let později povstanou před ním zcela jiní duchové, než duch Banquův, a že na svých rukou, které třímaly s tak nesmírnou pýchou císařské žezlo a které prý nyní řežou dříví v Holandsku, uvidí stejně krvavé skvrny, jako v tragedii Shakespearově; a „starý bůh germánský“, za jehož vyvolence se pokládal, nechtěl, aby měl odvahu zemříti na bojišti, jako Mackbeth.

Prosím za prominutí, že jsem se na okamžik odchýlil od svého předmětu; čtenáři uvidí v tom laskavě pouze kontrast ve prospěch ochotníku, daleko zajímavější, než ten „ubohý pán“.

Mám-li mluviti o Kanadě, a zvláště o Montréalu, nepřekvapím jistě nikoho, řeknu-li, že jsem za své dlouhé činnosti a na svých četných cestách nenašel nikde tak vyvinuté záliby v hudbě, zpěvu a přednesu, jako v této zemi. Působí mi velkou radost, že tuto zálibu mohu konstatovati zvláště mezi francouzskými Kanaďany.

Společnosti pro lyrické umění, dramatické kroužky, hudební akademie, konservatoře, školy pro pěstování zpěvu a přednesu, které jsou po celé Kanadě, jsou pro nás potěšitelným důkazem, že smysl pro umění nebyl příliš nakažen horečkou toho, co obyčejně nazýváme nutným merkantilismem a že v této zemi nalézáme nadto ještě protektory a dobrodince, kterým působí radost, mohou-li podporovati ty, kdož užitečně pracují na vývoji uměleckého pokroku.

V Montréalu, Québecu, Ottawě, Torontu a i v menších městech jsou všude ochotnické společnosti, a některé z nich docílily opravdových úspěchů, zvláště od té doby, kdy Lord Grey, velký a želaný propagátor dramatického umění v Kanadě, založil každoroční soutěže, pobádající ku práci. Obratný tento diplomat pochopil, jak je nutno a potřebno znáti oba jazyky; zajímal se více o jazyk francouzský, než o anglický, a podal toho nesporné důkazy. Prohlásil jednou v kterési škole před obe-

*) Otiskujeme překlad zajímavé stati předního divadelního pracovníka kanadského. Autor je zakladatelem a ředitelem dramatické konservatoře v Montréalu, která nese jeho jméno. Kniha, z níž je náš výňatek vybrán, obsahuje vedle různých div. zkušeností osobního rázu hojně poznatků theoretických. Redakce.

censtvem, v němž bylo mnoho Angličanů: „Každý miluje hudbu, každý by tedy měl mluviti francouzsky, protože francština je nejkrásnější hudba, kterou znám.“

Kdybych se nebál, že poraním skromnost jedněch a citlivost druhých, mohl bych dlouho mluviti o některých žácích, kteří byli konec konců pouze rutinovanými amatéry a kteří úspěšně vystoupili v mnohých stěžejních dílech Racinových a Molièrových.

(Dokončení.)

Pro ochotnickou praksi.

Při schvalování spolkových stanov byla v poslední době změněna úřední prakse v tom směru, že se připouští disposice se spolkovým jměním jenom pro případ dobrovolného rozchodu spolku. Je-li ustanovení ve stanovách o tom, komu má jmění připadnouti při úředním rozpuštění spolku, vrací zem. politická správa stanovy neschválené. Upozorňujeme proto všecky spolky na to, aby i ve vzorných stanovách, Ú. M. D. O. Č. vydaných, vynechávaly resp. přeškrtávaly slova: „Byl-li spolek úředně rozpuštěn, nebo...“ a nahradily je pouze zněním: „Kdyby se spolek dobrovolně rozešel, připadne jmění...“ Při úředním rozpuštění spolku má právo rozhodnouti o jmění dle §u 27. spolkového zákona pouze úřad. *H.*

Povolování zábav a vybírání poplatků. Výnosem ze 14. června 1923, č. 75675-6, odvolalo ministerstvo vnitra svůj výnos ze 6. února 1919, č. 1461, a v důsledku toho odvolává zem. polit. správa v Praze svůj. oběžník z 15. února 1919 č. 15-A, 131/2, i všecky další oběžníky, jej doplňující. Na základě výnosu min. vnitra ze 24. listopadu 1923, č. 53325-15, vydala pak tyto pokyny: Právo uděleti povolení ke konání veřejných plesů a zábav tanečních a dohlédati ke všem radovánkám přísluší obcím v jejich samostatném oboru působnosti. Okres. správy politické mají však možnost, aby v dohodě s místními činiteli působily k omezení zábav, zejména tanečních, a kdyby snad jejich intencím odporoval postup obec. úřadů, aby po případě samy učinily vhodná opatření. Příslušnost státních úřadů policejních k povolování zábav zůstává nedotčena. Vybírání poplatků státními úřady politickými a policejními ve prospěch dobročinných účelů za povolování tanečních zábav budiž ihned zastaveno. Poplatky za prodloužení policejní hodiny musí býti odváděny chudinským fondům příslušných obcí. *H.*

O spojitosti mluveného slova a gesta. (Píše Jar. Petr., V.; viz sešit 17. loňského roč. str. 269.) Pohnutí mysli, která delší dobu trvají, nebo která se často opakují, stávají se zvykem a nazývají se náruživostí. Hráč, jenž zvykne svůj organismus na rozechvění, jemuž podléhá při hře, a jemuž jest toto rozechvění příjemným, stává se náruživým hráčem, právě tak jako lidé, kteří se často zlobí, stávají se hašteřivými. Starší psychologie nečinila rozdílu mezi vášní a náruživostí, ale rozdíl tu je, neboť vášeň možno přirovnati k chorobě akutní, náruživost k chorobě chronické, vášeň vybuchuje s nesmírnou prudkostí, její průběh je bouřlivý, náruživost má průběh mírnější. Vývoj vášně může býti dvojí, buď nastává pozvolné uklidnění, rozvířená hladina citová klesne na původní niveau, nebo přejde v čin, kterým vyvrcholí, vybije se, a nastává pak nové seřazení představ a citů. Afekty, výbuchy citové, potlačují ovšem činnost vědomí, soustřeďují všechnu pozornost na jedinou představu, olupují — jak se říká — člověka o rozvahu, sevrou jeho vůli a mívají za následek činy, které odporují etickým zvyklostem. Dobře to vystihuje lidové rčení „Vášeň je slepá“. Všimněme si některých vášní v jejich spojitosti mimické a zvukové. Především je to hněv, jenž se projevuje v různých odstínech. Všeobecně se vyznačuje mimicky staženým obočím, rudým obličejem, chvěním chřípí, jež jsou roztažena, aby pomáhala dechu, spodní čelist přečnívá, tělo je napjato, jakoby připraveno k útoku, pěsti jsou zaťaty, oči jiskří. Hněv může být stupňován až k pláči a také až k nepříčetnosti. Pokud se týká zrudnutí ve tváři, nestačí tu nalíčení, zkušení herci docilují toho zvláštním napětím svalů a zvláštním způsobem dýchání. Ale toho není ani potřebí. Kdo hraje opravdově, kdo dá se unésti představou své role, pocítí sám, jak žene se krev do hlavy prostým účinkem, zpětným odrazem výrazových pohybů, cítí sám, jak srdeční činnost jest zvýšena, srdce mu tluče. Ve hněvu se křičí, ke každému výkřiku potřebuje se dechu, vzduch se tedy lapá, protože v překotném toku slov není času ke klidnému výdechu, je dech přerývaný. Pohyby jsou prudké, neovládané vůlí, srší hněvem, člověk by chtěl bíti kolem sebe a nemůže-li nikoho, tluče do předmětů. Zvukový obraz: ton je plochý, nasazení nejisté, hlas nemůže býti čistý, nýbrž přeskakuje do falsetu. Jsou ovšem různé odstíny hněvu. Nutno si vždycky uvědomiti — ostatně vždycky jest pamatovati na prostředí, v němž se hraje — ale při hněvu zvláště jest si uvědomiti, jde-li o hněv spravedlivý, nebo o hněv člověka hrubého nebo ušlechtilého. Je sice pravda, že psychologický hněv je vášní, prudkým afektem, hněv je hněv, ať se zlobí Vasilisa ve hře „Na dně života“, nebo královna Runa v „Radúzovi a Mahuleně“, nebo Oinomaos v „Námluvách Pelopových“, ale jistý odstín je ve slovním výrazu právě tak jako v projevu hlasovém a mimickém, jako je rozdíl ve hněvném projevu člověka renesančního, přírodního nebo moderního. Moderní člověk, zušlechtěn společenskými pravidly, kultivovaný prostředím, nenechá se unésti hněvem, jako člověk nevzdělaný a venkovský, který se zlobí až k nepříčetnosti. Toto rozlišení jest patrné zvláště ve výrazu zvukovém. Hněv ušlechtilý zní prsním tonem, hněv hrubý hlavou, ječivými zvuky. K ušlechtilému hněvu náleží rozhořčení, jež se odlišuje od hněvu jen nepatrně; rozhorlení má přízvuk údivu, ton je horký a hlas zvláště v otázkách stoupá příkře do výše, ale neselhává. Odstíny se pak projevují v nelibosti, jež zní tonem spodním, zášti v tonu temném. Zuřivost, vztek, zběsilost jsou projevy neušlechtilé. Spodní čelist přečnívá, zuby skřípou, nervy jsou napjaty až k otřesům těla (Othello).

Ochotnické zprávy.

Plány ministerstva školství a národ. osvěty pro r. 1924. Na Tři krále přineslo „Právo Lidu“ obsažný článek, nadepsaný: „Péče o národní školství a osvětu v minulém a budoucím roce.“ Důležitý obor divadelní vyšel ze všech ministerských plánů velmi střízlivě touto větou: „V oboru divadelním bude řešena vzrůstající divadelní krise novou úpravou subvencování státních divadel s osnovou divadelního zákona, jakož i akcí pro zlepšení kočovného divadelnictví a organisace uměleckého loutkářství.“ O celé veliké práci, kterou ve věci divadelní vykonává divadelní ochotnictvo, není ani slova zmínky. Je možný dvojí výklad: Buď odpovědné kruhy ministerstva národní osvěty se domnívají, že je naše ochotnictvo na tak vysoké úrovni, že žádné péče nepotřebuje, nebo práci ochotnickou nepokládají vůbec za vážnou a odpírají jí pozornosti a podpory i spoluúčasti. Bylo by rozhodně třeba a na čase, aby v tomto směru nastalo vyjasnění. *B.*

Milan Svoboda o slovenském divadelnictví. Prof. dr. M. Svoboda, který byl šéfem činohry bratislav-

ského Národ. div. až do příchodu Nedbalova a stal se nyní po návratu svém do Prahy redaktorem hereckého čas. „Divadlo“, otiskl 15. pros. 1923 v příloze „Práva Lidu“ velmi pěkný a instruktivní článek o divadle na Slovensku. Podává tam stručný přehled vývoje divadelních poměrů na Slovensku až do svého odchodu. Zvláště pěkně vyslovuje se o slovenském divadelním ochotnictvu. Píše: „Ochotnictvo slovenské nabylo od převratu plné svobody a užívá jí hojně a se zdarem. Nelze tu přehlížeti, že v mnohých městech a obcích čeští úřednici, profesoři, učitelé atd. dali své zkušenosti do služeb slovenského divadla. Po příkladě českém zřizuje si i Slovensko své ochotnické ústředí, a to v městě nejstarší ochotnické tradice, Turč. Sv. Martině, pod záštitou „Matice Slovenské“. Sjezd, který tam byl nedávno konán, byl svědectvím čilého života a chuti k práci. Je to pochopitelné, slovenský lid svým založením má sklon k dramatickému projevu. Je třeba dáti jen vystoupiti tomu, co léta a léta bylo utlumováno a násilně brzděno. A jako u nás divadlo mělo velikou úlohu pro povzbuzení národa, tak tomu je a bude na Slovensku, třeba ovšem vývoj tamní nebude věrným odlitkem našeho — jsouť vnější dnešní jeho okolnosti přece jen jiné, než naše tehdejší: jsou rozhodně příznivější a lehčí.“ *vkb.*

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Žádost k našim jednotám. Uspořádejte jedno divadelní představení pro děti, ohrožené tuberkulosou, v Ozdravovně spolku studentek amerických Češek Coe College Camp v Černovicích! Ročně nabývá tam zdraví průměrně 60 dětí! Potřebujeme peněz, abychom mohli pokračovati v započatém díle. Pomozte! Vděk trpících dětí bude Vám odměnou! Výtěžek představení zašlete přímo kanceláři: Coe College Camp, ozdravovna pro děti, ohrožené tuberkulosou, v Černovicích u Tábora. Kancelář: Praha VI, Neklanova 147.

Z ústředí. Výkonný výbor konal schůzi 9. pros. za přítomnosti venkov. del. pp. Hoffmanna (Hořice), Hrdličky (Most), Kšira (Č. Třebová), Meinera a inž. Mareše (Plzeň) a Svobody (Kostelec n. L.). S potěšením vzata na vědomí zpráva del. Blahníka o zdárném výsledku slovensk. ochotn. sjezdu, kursu a herec. závodů ve Sv. Martině; na jaro projekt. nový putovní rež. kurs. Přijata resignace pokladníka vrch. úč. rady Beneše a rozhodnuto funkci do valné hromady neobsaditi. Zbytek knih (asi 90), pořízených z dobrovolných příspěvků, rozdělí se okrskům Tábor, Příbram a Pardubice. K žádosti min. vnitra za sdělení stanoviska k drem Hermanem podané osnově div. zákona svolána bude porada deleg. venkov. okrsků (m. j. pp. Meinera a Hrdličky) a z pražsk. členů ústředí pp. Weinerta, Trousila kromě navrhovatele a Blahníka, který vypracuje předem návrh vyjádření. Memorandum odevzdá pak deputace osobně ministru. K neodkladným zařízením a zákrokům zmocněno presidium. K jednotnému postupu hlásí se Svaz loutkářských divadel, který přeje si spec. dodatky k div. zákonu; bude k poradám přizván. Na dotaz min. soc. péče o zaměstnání dělnictva ve volných chvílích odpověděno za naše jednoty, že přednáškami, divadlem, kursy a zříz. knihoven. Národ. hnutí slíbena spolupráce při zakládání odboru pro národ. kulturu, nebude-li míti věc zabarvení politického. Přislíbena rovněž spolupráce Nár. radě čsl. při národnostní výstavě čsl. Přistoupeno za člena Čes. liter. sdružení. Čten rozsáhlý výklad min. vnitra k dávce z plakátování. Schváleno uspořádati o svátcích svatodušních krajský sjezd org. ochotn. okrsku plzeň., klatov., horažď. a táb. v Plzni. Usneseno uložiti závazně jednotám, aby na podporu „Čsl. Div.“ získaly aspoň po 1 předplatiteli za plnou cenu, čímž získávají ostatní předplatitelé práva na slevu. Volný výtisk jednotám bude ovšem zasílán jako dosud (v tom smyslu rozeslán jednotám i oběžník). Vzata na vědomí dohoda s „Májem“, jak oznámena v posl. dvojseš. předešl. ročníku, a rovněž s div. kanc. „Centrum“ docílena shoda stran zřízení odúčtovací kanceláře pro placení autor. poplatků org. jednotami (podrobnosti budou jednotám zvlášť oznámeny). Obě agentury povolily taksu 7% z hrubého příjmu, za překlady budou požadovati 8% (6% autor), za akt. 3%. Na popud zástupců II. Tyl. okrsku v Plzni jednáno o jednotě „Heyduk“ v Doudlevcích a schválen postup okrsku. Předloženo a schváleno konečné vyúčt. předloňsk. režis. kursu. Přijato 27 jednot.

Z pražského okrsku. Pracovní schůze 16., 23. a 30.-XI. projednávaly zejména jednací řád obvodů, právnicky upravený drem Hermanem (výtisky v sekretariátě). — Při plenární okrskové schůzi 2.-XII. v Řem.-živn. bes. za přítomnosti 50 delegátů 31 jednot, podal obsáhlý organis. referát V. Trousil, o okrsk. „Věstníku“ promluvil a jeho rozšíření doporučoval red F. Pokorný. Po jiných důležitých sděleních, zvláště o výstupních lístcích, akci pro Tylův dům a pravidelných společ. okrsk. večírcích (konány budou 19.-I., 16.-II., 15.-III. a 12.-IV. v restauraci Bohuslavově. Praha I, Celetná ul, jako debatní a programové več.), zvoleno předsednictvo pořadatelského výboru XII. ochotn. šibřinek (8.-III. na Žofíně) předseda K. Sendler, jednatel Jos. Vaněček a pokladník J. Bräuer. — Okrsková rada 7.-XII. povolila na úhradu výloh vzpomínkové oslavy 40letí Národ. div. v Praze, pořádané „Maticí Divadelní“, příspěvek 200 Kč a přijala pět nově hlásících se pražských jednot. Předložen J. Vaněčkem zpracovaný prozatímní katastr 184 jednot p. o. podle 11 obvodů: Bráník (4 jedn.), Bubeneč (13), Libeň-Vysočany (17), Nusle-Vršovice (13) Podbělohorský (9) Praha I.-VI. (40), Radotín (14), Říčany (9), Smíchov (21), Vinohrady (22), Žižkov (22). Chystá se okrskový kurs režisérský na únor dvakrát týdně v některé škole (přihlášky do konce ledna). — Obvodové schůze konány: 25.-XI. v Libni (14 členů za 3 jedn., ref. okrsk. J. Vaněček), při níž zvolen obv. předs. A. Bobek (Tyl), zapis. Mrázek (Vojanova družina), 11.-XII. v Nuslích, 26.-XI. mimoř. valná hromada obv. na Žižkově při níž po zprávách funkcionářů promluvili del. okrsk. Vaněček a Trousil a v ustav. schůzi výb. zvoleni předs. F. Skořepa, místopř. F. Sila, jedn. F. Reindl pokl. V. Willert, zapis. V. Budilová a spr. Fr. Knížka, 17.-XI. vzpomínková oslava 40letí Nár. div. Podbělohorského obv. v Břevnově s přednáškou V. Š. Táborského a programovým večerem, 25.-XI. plenární schůze obvodová za účasti 44 zást. 8 jednot (zást. okrsku J. Klápa), při níž schváleno pořádání obv. šibřinek 9.-II. v Břevnově s razem „Z her J. K. Tyla“, 9.-XII. v Radotíně (18 čl. 5 jedn.; del. V. Trousil), kde usneseno uspořádati přednášku V. K. Blahníka o dějinách div. se světel. obr.

Z venkovských okrsků. Mahenův okrsek v Prostějově konal 13.-V a 11.-VI. schůze okrsk. rady ve znamení příprav pro div. v přírodě, které pořádáno 24.-VI. v zámeckém parku v Kralicích a sehrán Šubertův „Výrava“. Uměl. plakát navrhl prof. Kameník, provedením pověřen odbor z pp.: Jeřábka, Zlámala, Muchy, Křičenského Jurény, Vystavěla, Adámka, Trunečka, Procházky a Zahradníka. Ve schůzi o. r. 14.-X. sdělen výsledek, vykazující čistý zisk Kč 2783·16, z něhož rozhodnuto věnovati Tylovu domu v Praze Kč 1000, a stav okrsk. jmění (Kč 488·—). Valná schůze konána 16.-XII. za příť. 15 deleg. 11 org. jednot. V jedn. zprávě potěšitelně konstatováno upevnění okrsk. organisace a uznání okrsk. práce pražským ústředím. Okrsek má 25 org. jednot, konal 9 řádných a 4 mimoř. schůze okrsk. rady za účasti důvěrníků jednotl. jednot, kteréžto systém bezprostředního styku s jednotami velmi se

osvědčil, a zaznamenává 224 došlých a vyřízených čísel. Z podniků okrsk. sluší zaznamenati kromě div. v přírodě také vzpomínk. oslavu 40letí praž. Nár. div. 18.-XI s přednáškou prof. Jul. Jeřábka o kulturním významu Nár. div. pro český národ a o účasti českého Prostějova a okolí na slavnostních dnech jeho znovuotevření, která uspořádána při volném vstupném a za četné účasti místních kulturních korporací. Aklamací zvolena okrsk. rada: předs. J. Jeřábek (Tyl Prostějov), místopř. J. Křičenský (Int. div. Prostějov) členy: dr. C. Svozil (K. P. U. Prostějov), J. Trunečka (Kat. div. Prostějov). J. Zlámal (K. P. U. Prostějov), K. Zahradník (Tyl Prostějov), A. Ševčík (Sokol Držovice),) V. Kouřil (Sokol Konice), M. Zedníková (Sokol Žešov) a J. Řehulka (N. J. Čechovice), náhr. inž. F. Benda (Sokol I. Prostějov) J. Dostál (N. J. Třebčín) a St. Šmeklík Hasiči Ptení), rev. ú. Jar. Mucha (K. P. U. Prost.) a R. Cetkovský (Sokol Žešov), del. do ústř. J. Jeřábek a J. Trunečka. V následující schůzi okrsk. rady zvoleni opět jedn. prof. Zahradník a pokl. J. Trunečka.

Z jednot. Spdo. ve Slaném želí ztráty svého zasloužilého člena a dlouholetého pokladníka Karla Pražáka, hoteliera, jemuž zachová vděčnou paměť. — Div. och. sp. „Heřman" v Heřm. Městci z nejstarších spolků vých. Čech, hodlá postaviti důstojný stánek Muse divadelní a obrací se k veřejnosti a zejména bratrským spolkům div. za pomoc a podporu. Doporučujeme žádost našim lépe situovaným jednotám k povšimnutí, neboť spolkové domy a div. budovy jako viditelné výsledky našich snah posilují úspěšně naše posice. — Dram. a vzděl. bes. „Tyl" ve Vršovicích konala II. řádnou valnou schůzi 6.-I. ve spol. míst. u Převratských, Hálkova tř.

Zábavy. XII. všeochotnické divadelní šibřinky Pražského okrsku konány budou v sobotu 8. března na Slovanském ostrově. Ráz oficielně byl stanoven „Jeviště v hledišti" Je usneseno, aby v ten den žádná org. jednota pražská ničeho nepořádala, aby účast na šibřinkách byla co největší. Smlouvou zajištěno, že hudba osobním řízením kapelníka p. Ludvíka hráti bude do 5. hodiny ranní. I pro dolejší místnosti získána hudba, aby při „Veselé besedě" mohli se i netančící dobře pobaviti. Vstupné: členské lístky pánské i dámské Kč 12, nečlenské Kč 25. Zúčastňujte se pátečních schůzí šibřinkového výboru v zasedací síni Ú.M.D.O.Č. a agitujte všude pro hojnou účast! — Spdo. v Blatné pořádal 31.-XII. Sylvestrovský večer (rež. J. F. Lukeš), který proti předchozím jevil rozhodný pokrok jak ve vybraném programu, tak ve znamenité výpravě. Z účinkujících sluší jmenovati: sl. M. Mikešovou. H. Levých a výborné komiky pp. Bryndu a Řezáče. Je si jen přáti, aby účinkující měli při každém představení takovou chuť k práci jako tentokráte.

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO.

I. sjazd slovenských ochotníckych divadiel*).

Prvý kráť sa sišlo divadelné ochotníctvo z celého Slovenska k spoločnej práci i divadelným výkonom na sjazde Ústredia slovenských ochotníckych divadiel (Ú. S. O. D.) pod ochranou Matice Slovenskej v Turčianskom Sv. Martine na sjazde 9., 10., 11. t. m. Sjazd je dosiaľ najkrajším skutkom Ústredia. Zúčastnilo sa na trojdennom sjazde 36 divadelných krúžkov, zastúpených 130. členmi, s pozornosťou i s dobrým úžitkom sledujúc body programu, ktorý sa skladal z valného shromaždenia, z prednáškového cyklu, výstavy a divadelných závodov.

Valné shromaždenie Ú. S. O. D. v piatok, 9. t. m. otvoril predseda združenia Jozef Gašparík a prehovorili na ňom Štefan Krčméry, tajomník Matice Slovenskej, V. K. Blahník, zástupca Ú. M D. O. Č., a Jozef Fábry, zástupca mesta. Reči jednomyslne prizvukovaly význam slov. ochot. divadla v minulosti, jeho veľký číselný rozvoj po osvobodení a vyslovily túžbu, aby s číselným rozvojom stúpal i rozvoj umelecký a mravný. Napomáhať toto je smyslom združenia Ú. S. O. D., ktoré stvorila „Matica Slovenská". „Osvobodenie — hovoril tajomník Krčméry — odstránilo s cesty divadelného ochotníctva valnú časť ťažkostí, s ktorými sme sa predtým bořiť museli, ale úloh nám odtedy len pribudlo. Ide nám o to, aby sme tú umeleckú a národnú posvätenosť, ktorú sme v ochotníckom živote predtým znali, zachovali i v dnešnom jeho rozvoji. Dnes rodia sa divadlá i bez onej posvätenosti, a to je ujma na úrovni i na mravnej hodnote. My, ktorí sme sa združili, to pochopujeme a chceme v tomto bode pomáhať. Chceme byť obrodným kvasom do budúcnosti. Národnej a umeleckej posvätenosti z divadla vytuchnúť nedáme. Pre nás je divadlo hra síce, ale hra vážna i v najfrapantnejšej svojej veselosti. Zkusujeme to na dobrých i zlých účinkoch divadla v minulosti i v prítomnosti. Účinky, ktoré s javiště idú priamo do života."

Rezolúcia shromaždenia je táto:

„Slovenské divadelné ochotníctvo na svojom prvom sjazde 9., 10., 11. novembra 1923 v Turčianskom Sv. Martine vynáša túto rezolúciu:

1. Pietne spomína všetkých, ktorý v ťažkých časoch minulého storočia kliesnili cestu slovenskému divadelnému umeniu, aby ním povznášali náš národný život. Veniec vďaky kladieme na hrob prvých dramatických spisovateľov, najmä Jána Chalupku, Jána Palárika, Jonáša Záborského, Jozefa Hollého, organizátorov javišťa, menovite Gašpara Belopotockého, Jána Franciscího, Jozefa Kohúta, Andraja Halašu a všetkých, ktorí v ich duchu pracovali. S vďakov pozdravujeme predných žijúcich spisovateľov: Alojza Jiráska, Jozefa Gregora Tajovského, Ferka Urbánka, Marínu O. Horvátovú, Pavla Socháňa, ktorí dali nášmu divadlu valnú časť repertoáru.

2. S vrelou vďakou koríme sa osvoboditeľom národa, ďakujúc im za veľké dielo, ktorým umožnili rozkvet vzdelanostného a umeleckého života k ďalekým métam dokonalosti.

3. Sľubujeme, že všetkými silami vynasnažovať sa budeme o povznesenie úrovne slovenského divadla, aby ono národnú a umeleckú svoju misiu vyplnilo.

4. Prosíme vládu Česko-slovenskej republiky, aby bola priaznivá našim dobrým snahám a aby našla spôsob sňať s ochotníckych divadiel, slúžiacich výlučne národnej vzdelanosti, farchu, ktorá se zavalila na ne nepomernými daniami a dávkami; podobne prosíme urýchlenie divadelného zákona."

Telegraficky pozdravilo shromaždenie p. presidenta republiky, ministerstvo školstva a nár. osvety, školský referát v Bratislave a Ústrední Maticu divadelního ochotnictví československého v Prahe. (Dokončenie.)

*) Účastník sjezdu, spis. V. K. Blahník napsal o turč. dnech článek, který zařadíme do příštího sešitu.

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) V Praze dne 13. února 1924. Sešit 2.

V Praze, dne 10. února 1924.

(O divadelní zákon.) Dosavadní jeho osudy jsou velmi slabé. Po převratu rozeslalo ministerstvo nár. osvěty odborným korporacím několik otázek, látkově nesrovnaných, logicky nesouvislých, a na ně obdrželo stručnější nebo obsáhlejší odpovědi, dle toho, jak se jich kdo v korporaci ujal. Takto sebraná látka bez ladu a skladu nemohla poskytnouti to, čeho je zákonodárci třeba. Dnes je málo těch, kteří mají správný názor o tom, co může a smí přijíti do zákona.

Ministerstvo nár. osvěty nechalo věc uležet. A když Ú. M. D. O. Č. protestovala, že se pro zákon nic nedělá, rozkýval se úřední stroj a rozeslal znovu korporacím dotazníky, který den by byl vhodný pro schůzi ankety a kteří zástupci by se porad zúčastnili. Byl-li tento vhodný den zjištěn, nevíme, ale víme, že otázka div. zákona od toho času usnula.

Aby však neusnula na věky, připadl starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman na vhodnou myšlenku a také ji provedl. Řekl si, že postup, jaký zahájilo min. nár. osvěty, nevedl by nikdy k cíli a že je třeba položiti na úřední stůl vládní něco určitějšího, co by mohlo sloužiti svou formou i obsahem za podklad dalšího řízení. Napsal tedy hotový návrh osnovy divadelního zákona, který má už formu legislativní a který také obsahově značně vyčerpává danou látku. mysl autorův byl především ten, aby nebylo třeba dlouhého shánění a debatování a aby se mohlo pracovati přímo o meritu zákona. Zejména však odpadla jakákoli výmluva průtahu, protože je tu věcný i formální základ dalšího jednání. Tím však není řečeno, že by Hermanův návrh byl pracován jen povrchně. Je v něm zřejma zkušenost právníka i praktického divadelníka, který zná všecky poměry divadelní aspoň potud, aby pro ně mohl nalézti potřebnou normu.

Tento návrh osnovy zákona byl předložen Národnímu shromáždění, které jej dodalo ministerstvu vnitra k dalšímu opatření. Poněvadž si Ú. M. D. O. Č. vyhradila, že teprve později podá k němu své vyjádření, byla nyní ministerstvem vyzvána, aby tak co nejdříve učinila. Po dlouhých poradách, konaných za nepřítomnosti navrhovatelově, zpracoval celkovou redukci návrhu zákona spis. V. K. Blahník a toto vyjádření rozesláno zástupcům venkovských okrsků v Čechách a na Moravě, ve výkonném výboru zastoupených, k prostudování.

Schůze výkonného výboru 20. ledna t. r. byla věnována osnově div. zákona a bylo pilně pracováno od 9. hod. ráno až do 5. hod. odp. Jednání bylo velmi zajímavé, ke každé otázce přistupováno věcně a ze širokého hlediska, a účast členů výboru i jejich vytrvalost dokazovala, s jakým pochopením a s jakou láskou dovedou pracovati nadšenci pro umění, i když nejde o jejich osobní zájmy, ba tím více, jde-li o zájmy všeobecné a ideové.

Ú. M. D. O. Č. získala primát v tak důležité otázce, protože z jejího středu vyšel Hermanův návrh a ona první zpracovala k němu změny a doplňky s důvodovou zprávou. Výsledek její pilné práce, odborných úvah a přičinění o věc bude kvalitativně jistě ojedinělý, a zásluhu o to, že se konečně uvede otázka div. zákona do proudu, zapíší dějiny českého divadelnictví zase jen českým ochotníkům, kteří jediní si všímají všech důležitých otázek divadelních a kteří už řadu úspěchů vydobyli českému umění sami, bez cizí pomoci a bez cizího zájmu.

A poněvadž bylo usneseno, že se Matice nespokojí jen předložením svého vyjádření o Hermanově návrhu, nýbrž že bude nyní naléhati na projednání zákona, můžeme doufati, že bude konečně v naší republice vydán zákon velikého uměleckého a kulturního významu. Těm pak, kdož budou spolupůsobiti při jeho vydání, dlužno připomenouti, že není třeba a není ani zdrávo obkreslovati formu zákona podle vzoru cizích států, protože se naše divadelní poměry podstatně odlišují od poměrů ostatních národů a států, majíce za sebou zcela svůj umělecký i produkční vývoj a vytvářejíce ve zcela zvláštním prostředí domácím složky svého pokroku. Bylo by věru smutné, kdybychom to, co tak úzce srostlo s naší individualitou, vsadili najednou do železné formy, vypůjčené z jiného, cizího života. — *x.*

Konstantin Biebl:

Divadlo na vsi.

V zapadlé hospodě doma na vsi,
při pivě a kouři
dělníci hráli královské role.

Lamači kamene s medvědí chůzí,
nezapřeš své tělo,
s korunou na hlavě, s žezlem v ruce,
nezapřeš svou duši.

Rukama královskýma,
jež nikoho nemilují,
jak pohladit svou královnu?
Jak zachovat důstojný klid,
když pro blaho trůnu musíš dát popravit
své soudruhy?
Z jakých kovů je ulit hlas
královského rozkazu?
Jedno slovo jak zlatý dukát
v hrdle zní
a druhé je svírá z provazu smyčkou.

Jenom ty, obávaný a ponížený,
kterému našli v kapse nůž
a v žaludku hlad,
jenom ty,
bratře ke zdi postavený,
umíš dobře umírat.

František Zavřel:

Pět minut před útokem.

Divadlo je v úpadku — toto tupolebé tvrzení lze čísti i slyšeti denně. Je to lež, jako všechny současné „pravdy", opakované mnohými. V přítomné dramaturgii je pausa, je to však významná i dramatická pausa před úderem blesku. Lidé, hořekující nad „tmou", budou za chvíli hořekovati nad požárem. Nechme je tlíti, tyto vynálezce „úpadku". Doba, ona, která bude potřebovati dramatu ke svému domyšlení snad více, než drama ji, dala se na pochod. Cosi velmi zmateného, velmi krvavého, velmi obludného a velmi nového začíná zrát. To je onen okamžik! Nebude však utržen a ono cosi neuzraje, dokud nebude mu pomoženo výrazem. Dosud němá a chtivá přítomnost musí být vyslovena. Ne však slovy. Ne písní. Ne tuchou. Ne filosofií. To je na ni málo. Činem, což je drama. Hle situace, ve které jsme se octli! „Pět minut před útokem" lze ji nazvat. V úpadku jsou nejvýše ti, kteří jej kolem sebe mrtvolně vidí. Nechť tedy skuhrají, zatím co my zbrojíme. Zbývá pouhých pět minut. Je nutno ještě nabrousit ostří a přitáhnout řemen. Mlčet. Měřit. A snad ještě — pro zdar útoku — zašeptat potichu staré válečné heslo: Über Gräber vorwärts!

Shakespeare.

Skončí-li tento útok úspěšně, bude-li někdo z nás skutečně oním silným, který nalezne osvobozující slovo, po kterém volá doba, jsem jist, že dílo, jež anektuje osiřelou scénu, bude JEMU blízko. Čím více bude nové a protitradiční, tím více to bude — ON. Snad uchopí tragiku a přezkouší ji parodií — to je však Shakespeare. Od překonaného schematu vrhne se do kypící bouře poslední chvíle a nebude se ostýchat uchopit ji pevnýma rukama tam, kde je nejcitlivější — to je však on. Znásobí techniku, přesoustředí stavbu, přepne dynamiku, umocní dialog — to je však stále on. Z jeho velitelského kruhu bude spása jenom pro toho, kdo bude bloudit. Kdo uchopí cíl, bude zároveň, třeba proti své vůli, jeho vasalem. Drama zítřku bude snad o jedno patro výš, jeho štít bude jiný, vlajka nad ní jiná, hvězdy nad ní též, snad, ale bude to, jsem jist, po svých základech věrně a bez nejmenší úchylky Shakespeare.

Dr. Eduard Šebesta:

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století.

Karel Hynek a Václav Alois Tham.

V následujících řádcích uveřejníme něco většinou ještě neznámých podrobností o bratrech Thamech, jichž jméno a osudy tak těsně jsou spiaty s naším národním probuzením. Jak známo, neplynul život prvého veršovce, skladatele a překladatele divadelních kusů a herce, jimiž byli K. H. a V. A. Tham, nikterak v hladkých kolejích; oba nastoupivše původně úřednickou dráhu, záhy ji opustili a věnovali veškeré své síly literatuře a umění.

Zvěčnil-li mistr našeho moderního románu historického Alois Jirásek ve svém „F. L. Věku“ mezi mnohými buditeli především postavu a osobnost Václavovu, uvítá jistě každý příslušník Jiráskovy nespočetné obce čtenářské obrázek z času, kdy K. H. Tham nucen byl rozloučiti se s úřadem. Jakého druhu bylo nedorozumění, zažité starším z bratří — bývalým praktikantem bankálního úřadu — v jeho původním povolání s jeho šéfem, jež níže zachycujeme, nedovedeme sice i dnes povědětí; leč měla-li událost, námi níže jen letmo zmíněná, spojitost s odchodem jeho ze služby, můžeme tím více litovati osudu, který nás nešťastným způsobem uchovávání novodobých archiválií od padesátých let minulého století o tolik připravil. Jsou-li věci, námi uveřejňované, z větší části jen pouhými výpisy z podacích protokolu pražského magistrátu, k nimž spisy přišly do stoupy — věc ta týká se zvláště spisů, mladších r. 1800 a událostí o Karlovi, níže uvedené —, na prvním místě seznámíme čtenáře tohoto listu poněkud obšírněji o vzniku a osudech prvého překladu Shakespearova „Makbeta“ a Schillerových „Loupežníků“ z péra K. H. Thama. Poněkud, poněvadž bohužel vlhko a plíseň, poškodivši značně právě tyto spisy, část jich zničila nadobro, že jsme je už ani, když jsme před lety vysvobozovali tyto partie naší spisovny ze spárů sklepního umístění a předali knihaři k jakés takés záchraně, nedostali do rukou. Podrobně o této záležitosti, zejména z ohledu na tehdejší censurní poměry známého tiskaře Schönfelda, pojednal dr. Wolf v časopise „Kniha“ na str. 50 ročn. 1920/21. My seznámíme na tomto místě čtenáře jen o věcech, jež dotýkají se těsně osoby Thamovy.

Karla Hynka týká se nejdříve zničený konvolutek spisů 1789—1797 Publ. 76/191, který pojednává o sporu bankálního examinátora rytíře Adama z Kundratic s bývalým jeho praktikantem, který koncem května 1790 se dopustil nadávkami v dopise vůči němu urážky na cti. Tham pravděpodobně odsouzen za pamflet magistrátem k trestu vězení; jeho tehdy ještě žijící otec Václav Tham odvolal se ke guberniu, požádav 11. června prostřednictvím magistrátu za jeho propuštění, a když pak ještě 16. t. m. podal mladý Václav tamtéž svoje omluvy, dodalo gubernium 13. července magistrátu rozhodnutí, že se obžalovanému trest promíjí.

O záležitosti bez povolení censury roku 1786 vytištěných překladů K. H. Thamova „Makbeta“ pod titulem „M. Truchlá hra v 5ti jednáních“ a „Loupežníků“ („L. Smutnohra v 5ti jednáních“) uvedeme jen stručně, že při vyšetřování magistrátem a guberniem, v této věci teprve roku 1790 zavedeném, doznal vyšetřovaný tiskař do protokolu 1. listopadu, že sice obě knihy vytiskl, ale nenaložil, to prý učinil na vlastní nebezpečí a do vlastního prodeje sám spisovatel Karel Jindřich (v německém protokolu „Karl Heinrich“, chybně čtená zkratka K. H. — Karel Hynek Tham). Ten prý má také všechny výtisky u sebe a prodává je prostřednictvím někde tištěného ohlášení, o němž on sám neví, bylo-li kdy censurováno. Musí prý tudíž za vše ručiti spisovatel, jenž jest zde zjevným, poněvadž prý také jméno jeho i provozování těchto kusů na Vlastenském divadle veřejně v tisku se objevilo a na každém kuse bylo vytištěno.

Téhož dne protokolárně vyslechnutý překladatel prohlásil, že rovněž nežádal o povolení u c. k. knihovního censurního úřadu k otisku obou jmenovaných kusů, poněvadž prý se domníval, že si je vyžádá c. k. dvorní knihtiskař šl. Schönfeld, a ostatně je prý povinností knihtiskaře si vyžádati svolení censury, zejména když mu Karel Hynek již dříve předal k tisku německo-český slovník, českou mluvnici, dvě sbírky básní a apologii českého jazyka, a Schönfeld povolení censury v každém případě zvlášť si vyžádal a nevyjádřil se, že by překladatel sám si měl vyžádat povolení, a jej nikdy se neptal, zda si povolení censury vymohl.

Každý z těchto kusů tiskl se v 500 výtiscích, z nichž převzal do prodeje 200 tiskař a 300 překladatel, a Tham myslí, že má každého nejvýše 15 výtisků na skladě. Poněvadž však prý Schönfeld prodal jen asi 20 výtisků, převzal Tham ostatek sám k rozprodeji. Při domovní prohlídce však u Thama nalezeno jen pět výtisků „Makbeta“ a sedm tisků „Loupežníků“.

Jak z tohoto výslechu bylo patrno, kladl Schönfeld vše za vinu Thamovi a ten opět Schönfeldovi, i předvolal si magistrát oba znova na 5. listopad za účelem objasnění celé záležitosti, kdo vinen opomenutím, za vinu zde kladeným. Nejdříve přečteno Schönfeldovi Thamovo vyjádření, a ten uvedl, že nemohl za žádnou cenu povolení censury si sjednati přes všechny omluvy, Thamem přednesené, poněvadž prý mu překladatel eksemplář jen po arších k tisku předával a po vyřízené korektuře si je pokaždé opět zpět bral, a tudíž on sám se domýšleti musil, že překladatel si povolení censury opatří sám.

(Pokračování.)

Karel Mušek:

„Saint Joan", nová hra od G. B. Shawa.

Nová hra Shawova měla v Americe 28. prosince svou premieru na divadle Garrick v Novém Yorku. Bylo přítomno mnoho referentů z anglických a amerických literárních kruhů, jakož i výběr amerického obecenstva. Hra se neobyčejně líbila a je dle úsudku nejlepší, jíž autor kdy napsal. Je rozdělena ve čtvero dějství s dvěma proměnami a končí epilogem.

Dějství první předvádí Johannu v čele zástupu venkovského lidu, kterak dobývá si vstupu k místnímu squirovi ve Vaurulersu, Robertu Beaudricourtovi, a dožaduje se na něm koně, aby mohla jeti do Chinon, kde sídlí dauphin. Vydává se za boží bojovníci a chce pomoci stísněným francouzským vojům proti Angličanům.

V druhém jednání objeví se v Chinonu, kde sídlí pošetilý dauphin, vyčte mu jeho dosavadní život a končí, že musí žíti jako skutečný král a dáti se korunovati v Remeši. Po žertu, který dvořané sehrají s Johannou, dauphin souhlasí, a Johanna, nalezši mezi přítomnými mnoho přívrženců, stává se jaksi jejich „národním" vůdcem, v jichž čele započne své válečné tažení.

Následující scéna děje se na břehu řeky Loiry 29. května 1429, v době obležení Orleansu. Dunois, velitel francouzský, chodí po břehu a čeká netrpělivě, až bude váti vítr od západu. Je uznáván za nejhezčího muže a nejstatečnějšího vojína. Zde setkává se s Johannou a po milostném dialogu nastává válečná porada, v níž se objeví, že Johanna souhlasí s Dunoisem, praví mu, že se cítí doma pouze mezi venkovany, těmito tvůrci příští velikosti Francie. Jsou vyrušeni ospalým pážetem Dunoisovým, který vidí na vlajce nad jejich hlavami, že vane vítr od západu; pověrčivý Dunois spěchá do tábora; všichni pokládají to za zázrak.

První scéna třetího dějství je v anglickém táboře, ve stanu velitele hraběte Warwicka. Hrabě, Peter Cauchon, biskup z Beauvais a anglický kaplan Stogumber radí se o Johanně. Všichni souhlasí, že musí býti zničena, ale každý z nich sleduje vlastní cíle. Tato scéna je nejlepší z celé hry, obsahuje mnohé politické narážky na tehdejší politické poměry mezi Anglií a Francií.

Závěrečná scéna III. dějství jedná po korunovaci krále Karla VII. v Remeši. Johanna stala se skutečným vůdcem; král, vojsko i kněžstvo se bojí její moci. Stává se nebezpečnou nejen Angličanům, ale i Francouzům. Je tedy stanoveno, nepodporovati ji více, než je nutno.

P O D Č A R O U

—ellan:—

Několik dojmů z italského divadla.

Marně byste hledali v Benátkách nějaké divadelní náměstí, neb dle výstavnosti budovy soudili na stánek Mus. V zastrčených uličkách, mezi špinavými můstky a u kanálů, kam vylévána je nečistota celého města, překvapí nás na domě nápis „Teatro". Leč brzy z vystavených fotografií seznáte, že není to naše divadlo, nýbrž „cinema". Benátská opera „La Fenice" zevnějškem liší se přece poněkud svými sloupy od rozpadávajících se paláců, ale činohra, divadlo „Goldoni", toť moderní činžák. Dlouho a dlouho hledali jsme ve spleti uliček budovu opery. Když po mnohých obšírných konferencích s domorodci podařilo sa nám ji najíti, přesvědčili jsme se o nesprávnosti evangelia: Tlucte a bude vám otevřeno. Marně dobývali jsme se do stánku Uměn; otevřeno nám nebylo. Jen jakási dobrosrdečná stařena ustrnula se nad naší bezradností a poslala nás na Piazzu St. Marco. Tam skutečně pěkně pod loubím prodávají u přenosného stolku vstupenky. Ty v Italii opravňují vpravdě jen ke vstupu, místo nutno koupiti zvláště a náležitě draho. S lístky v kapse ubírali jsme se již spokojeněji opět k divadlu. Ale to posud zavřeno, neosvětleno a pusto, jako dříve. Živo bylo jen v postranním průjezdě, kde nějaký dědeček prodával pomeranče. Na ty byla větší „fronta", než na představení. Dlouho jsme čekali na otevření, až přesně o 9. otevřeli vchody a předsíní, kde stál buffet s čajem, vpustili nás dovnitř. Usadili jsme se — první publikum — v liduprázdném divadle. Měli jsme tedy čas se rozhlédnouti. „La Fenice" připomíná svými ložemi Stavovské divadlo — jen nikde není stopy po purpurové nádheře. Diskretně pastelovými barvami jsou malovány květy na ložích a trsy světelných kalichů zvyšují milý dojem. Všemu vévodí lože královská, přebohatě zdobená, která není hned u jeviště, jak u nás zvykem, nýbrž v prostředku prvého pořadí. Na oponě malováno je náměstí sv. Marka s dožecím palácem.

Seděli jsme tak drahnou dobu. Hodiny nad jevištěm počítaly si vesele minuty, a pomalu se také již počalo trousiti publikum. Již jsme se obávali, že představení bude odřeknuto pro nedostatečnou návštěvu, ale k našemu podivu něco po půl desáté světla zhasla, a ozvaly se první tony ouvertury opery „Quattro Rusteghi". To jako by bylo signálem — dveře vrzaly, otvíraly se, lidé s jarým smíchem přicházeli, a tento samozřejmý, zvyklostí patrně ustálený příchod trval po celé první jednání. Tak pomalu, ale jistě zaplnily se všechny prostory divadla. Shledala jsem, že je dobré býti abonentem nebo častým návštěvníkem divadla benátského: s mnohými ovacemi jej uvedou a ještě mu přinesou židličku pod nohy. Hojnou návštěvu přičítala jsem tomu, že před dvěma dny byla opera dávána na počest Mussoliniho a za jeho přítomnosti a že snad tedy náleží k dobrému tonu viděti ji.

Dějství čtvrté je Johannin soud v Rouenu. Po výslechu inkvisitora, při čemž hlavním svědkem je zmíněný kaplan Stogumber, je Johanna mučena a konečně odsouzena k smrti upálením. Mučednice je zde! Skutečná Johanna je mrtva a na jejím místě vzniká legenda a zrozen nový světec!

Epilog, jímž končí hra, je jakýmsi snem. Je položen do ložnice zámku krále Karla v červnu 1456. Anglický gentleman z r. 1923 přináší zprávu o Johannině kanonisaci. Johanna je přítomna jako světice a je dána otázka, bylo-li by záhodno, aby se objevila zase na zemi, k čemuž rozhodná odpověď zní: „Ne."

Hra byla pěkně vypravena a vzorně hrána. Vadila pouze značná její délka, prodloužilo se představení až do tří čtvrtí na dvanáctou. Obecenstvo z new-yorských předměstí nemohlo použíti vlaků do svého domova. Poslední slova Johannina: „Ó, Bože! jak dlouho! Jak dlouho," působila skorem komicky. —

„The Guild Theatre", jež hru uvádělo na scénu, činilo tak z prvních kartáčových oklepků; po prvních zkouškách telegrafovalo Shawovi, aby smělo zkrátiti tekst vzhledem k návštěvníkům předměstských čtvrtí města, aby se mohli dostati domů. Autor telegrafoval: „Změňte jízdní řád železnic!" — „Železnice jsou tvrdošíjny. Vzdáváme se vám na milost," zněla odpověď Guildu. Nato telegrafoval Shaw: „Posílám revidovaný eksemplář." Při něm došel tento přípis:

„Doufám, že máte nyní korektní výtisk. Když jsem věděl, že zkoušíte z nerevidovaného výtisku, rval jsem si vlasy. Společnost, která chce hráti ‚Methusalema' tři večery po sobě, není schopna ničeho kloudného.

Četl jsem hru Sybile Thorndikové (herečka, která má hráti titulní úlohu v Anglii), četl jsem ji z druhého výtisku oklepků, a trvalo to přesně tři hodiny a tři minuty. Udělal jsem nato další škrty, velmi drastické, tím — myslím — jsem dostal poslední kusy mrtvého dřeva ze hry a zkrátil jsem ji o ony tři hloupé minuty. Anglické vydání ‚Domu zlomeného srdce' čítá 110 stránek, ovšem má pouze dva popisy scén, kdežto ‚Johanna' jich má sedm. Porovnejte čísla stránek a shledáte, že odhad bude asi správný.

Musíte míti velmi sympatického svatého pro úlohu Ladevenue, mocného, dojmům podléhajícího De Stogumbera, zcela roztomilého pána a velmi dobrého řečníka pro inkvisitora a ovšem muže velké autority a moci pro Cauchona. Beaudricourt je ‚Beau sabreur', ale přece neodolatelný chlapík. Karel je snad nejobtížnější úlohou ze všech, nikoli snad k hraní, ale poněvadž je nesnadno najíti herce, který může být

---

Je těžko porozuměti na scéně cizímu jazyku, ještě k tomu zpívanému. Hlavním bylo dojem, že italští zpěváci jsou zároveň dobrými herci, že nedívají se úzkostlivým zrakem na kapelníka a přece jsou v taktu a že celým tělem, všemi nervy, s radostí noří se do úlohy. Jejich zpěv mne poněkud zklamal: nebylo vynikajících hlasů. Veškerá hra rukou a tváří byla daleko živější, než u nás zvykem, a mnohem, mnohem veselejší.

Publikum i účinkující — zdá se — žijí v nejpřátelštějším poměru. Členové orchestru se v přestávkách baví přes bariéru s publikem a kapelník, děkující se po každém jednání s jeviště, rozházel květy, jež sám dostal, členům orchestru. Demokratický názor Benátčanů jeví se i v tom, že možno seděti v přízemí v kabátě, klobouku, ba i s deštníkem. Představení skončilo až o 12. hod. Není patrně „fair" skončiti dříve. —

Na nepatrném plácku — spíše v rozšířené uličce — stojí pomník Carla Goldoniho. Tak veselé sochy pamětní jsem ještě neviděla. Rokokový klobouk na stranu, vesele rozkročen, šibalský smích starých labužnických abbé na lících — tak zachován je potomkům tvůrce u nás známé „Mirandoliny". Zcela blízko jest činoherní divadlo, nesoucí jeho jméno. Právě v něm hostovala italská společnost Talli, dávající věci, v Paříži obehrané: Geraldiho „Amare" (Aimer), jež nedávno hrálo Stavovské divadlo, něco od Sachy Guitryho, Sardoua atd. Nebyla jsem přítomna představení, ale divadlo jsem si prohlédla. Je menší než „Fenice", modře tapetováno, a se stropu místo hlavního lustru visí něco jako velká vrtule od aeroplanu. Patrně ventilace. Systém lóží týž jako v opeře. —

Touha navštíviti divadlo ozvala se v nás i v Terstu. Největší scéna, divadlo Verdi, kde dávány jsou pouze opery v určitém počtu v době od Vánoc do Velikonoc, byla již zavřena. Navštívili jsme tedy činohru „Politeama Rossetti" a shlédli d'Annunziovu báseň o národě Venetů-vyhoštěnců „La Nave" (Koráb, do češtiny přeloženo M. Votrubovou-Haunerovou), jež vyzněla demonstrativně v ten večer a dala průchod tužbě Italů po nadvládě nad mořem Adriatickým a nad všemi moři. Konec úvodního slova: „Dej, ať z Okeanů všech jest moře naše. Amen," byl nadšeně potleskem přijat. Představení mělo ráz slavnostní návštěvou vyslanců z Říma, přijedších k pohřbu převezených italských vojínů, padlých ve světové válce. Ve všech přestávkách hrány byly hymny: fašistická, královská, bitvy na Piavě atd., takže jsme skoro pořád stáli, aniž bychom mnohdy věděli, čemu vzdáváme úctu.

Divadlo silně připomíná naši Uranii. Tehdy bylo v lesku. Dámy s ohromnými brillanty a s rajkami v účesech i na klobouciích vyhlížely jako nádherní ptáci z dřevěných ohrad primitivních lóží. Ale vedle dekoletáží a svítící pleti hned zase vycházkový kostym a slaměný klobouk: a tak jsem měla znovu potvrzeno, že zde možno navštěvovati divadlo „jak se vám líbí".

Mám-li býti upřímná, tedy musím říci, že se mně představení nelíbilo. Nejdříve scéna: Při pohledu na namalované předměty, zarážející proto, že chtěly býti tak realistickými, uvědomila jsem si naší uměleckou vyspělost na poli moderní režie. Oč lepší je náznak, než taková plochá, hadrovitá „paskutečnost". Ale i jinak shlédli jsme věci přímo zarážející. Člověk

týž čas věrohodným šaškem a zároveň věrohodným vrubem domu Valois. Dunois je „krásný muž".

Johanna je neobyčejně reální osoba, a scenerie musí být napiata k jejímu realismu. Scéna nesmí být příliš fantastická, musí být prostá a musí dělat dojem opravdovosti. — Vždy Váš G. Bernard Shaw."

Dr. Gustav Pallas:

Ibsenův „Eyolfek".

K novému nastudování na české scéně. — *(Dokončení.)*

Rita cítí výčitky špatného svědomí; vidí stále k sobě upřené zraky Eyolfovy, tytéž zraky, které pokládala vždy za zlé a jichž nenáviděla, neboť byly překážkou úplné oddanosti jejího manžela. Drama vrcholí ve scéně obapolných výčitek, z nichž — dle techniky Ibsenovy — dovídáme se o celé minulosti manželů. Manželé rozhodnou se pro rozluku.

V tom přichází jako smírný prostředník Asta, která ostatně po léta již věnovala se výchově Eyolfově a nyní má úkolem býti mluvčím oné světlé morálky, jež jediná může učiniti šťastným. Asta je bytost vzácně dobrá; netěží z rozvráceného manželství, nechce zabrati místo Ritino vedle Allmerse, třeba ji po rozluce se snoubencem Borgheimem neočekával život vábný. Uvědomíť si tajemství obapolné lásky své: Matčiny dopisy, které nalezla, jí řekly, že není sestrou Allmersovou; a poněvadž dle slov Allmersových jenom láska příbuzenská nepodléhá zákonu změny, nemohou nyní, kdy láska jich nabyla jiného tvaru, býti nadále spolu tak docela navždy šťastni. Raději jde přec s Borgheimem, zřeknuvši se, po krutém vnitřním zápase, milovaného Allmerse navždy.

Allmers kdysi nazýval Astu svým Eyolfem; nyní jdou oba manželé ve stopách Eyolfových. Kterého Eyolfa? Malého či velkého? Obou — v ušlechtilých cílech svých:

Náhodou zaslechnou křik žen a dětí ze vsi; to vrátivší se námořníci bijí svoje rodiny. Allmers zahoří hněvem a chce odstraniti všechny za to, že nezachránili Eyolfa. Chce staré baráky povaliti a celou pobřežní osadu srovnati se zemí; chudáci nechť hledají si přístřeší jinde a ať třeba někde zahynou. Allmers to pokládá za svoje právo býti drsný, ba za svoji povinnost vůči Eyolfovi, který musí býti pomstěn. Leč tu se probudí v Ritě všechny ty dobré stránky, které mimoděk přijala od inteligentního

---

mnoho nečeká, vstupuje-li do hlediště předsíní, kde jsou výklady s obuvnickým zbožím, jak tomu je v „Rossetti". Ale poleká se přece, vidí-li oponu, polepenou reklamními návěštími a pomalovanou všelijak zkroucenými vílami, na jichž sukni čte nápis: Kupte punčochy tam a tam! A údiv stupňuje se v roztrpčení, když uprostřed této opony otevrou se dvířka a jimi vystoupí herec, aby ve venetském šatě vzletnými slovy pozdravil Adrii a deklamuje skutečně pěkně, ale s pozadím té hnusné strakatice.

Primitivní osvětlení přiměřeně doplňovalo výpravu. Chvílemi proběhl suffitami paprsek světelný, svědčící o dobré snaze, ale naprosté nemohoucnosti. V důležitých okamžicích rozsvítila se v hledišti velká oblouková lampa, visící blízko jeviště, aby patrně na herce bylo lépe viděti.

Obdivuhodná byla jen souhra davů. Zdá se, že hráno bez napovědy. Režii správně byl podtržen důraz, který autor klade na dav. S láskou a překvapujícím bystrozrakem rozpitval jeho duši a dal ji vytrysknouti v změti zdánlivě nesouvislých výkřiků, vpravdě vyjadřujících skupinné cítění. Lid, tlumočník rozdílných přesvědčení dvou nepřátelských stran, Graticovců a Faledrů, nezasahuje větším dílem samostatně do děje, nýbrž po způsobu řeckém, ale ústy jednotlivých členů kritisuje a objasňuje činy osob jednajících. Tento lehce vznětlivý dav je citlivým nástrojem vzteku, nadšení, vilnosti, rozpoutaných chtíčů a zbožnosti pravé i strachem vzbuzené.

Snad proto, že nerozuměla jsem dobře jednotlivým slovům, zdálo se mně, že nejkrásnější chvíle hry nebyly dostatečně osvětleny podáním. Však nepravý herec zažehne souhlasné cítění v duši cizince, neboť duše Zulukafra neliší se od duše Evropana tak, jak rozdílný je jejich jazyk.

Basiliola, hořící plamenem básníkova nadšení a lásky, má býti liticí i opojnou pohanskou Dianou, plavou nádhernou bestií i hrdinnou bojovnicí za přesvědčení. Lísavou kočkou a dítětem krutých, nesmiřitelných bohů je krásná Faledra. Tajemným kouzlem opřádá nohy vítězného tribuna, spějící za spravedlivou věcí, uměle rozžíhá v něm nezdravé vášně, do ruky zaslepenému tiskne bratrovražedný meč, když celému národu hrozí zkáza. — Vzpomínala jsem na naši paní Hübnerovou, jakou září vznešenosti a nadpozemského vytržení oblila by postavu matky-diakonky, posvátné vdovy.

Každá z postav říkala pouze d'Annunziova slova, ale nehořela jeho ohněm. Několik stereotypních okázalých gest, rozptylujících a neodůvodněných, pateticky přednes a monotonní spád veršů, to bylo vše, co nám předvedli terstští z plnokrevné výzvy d'Annunziovy. Hluboce jsme si oddechli, když po dvanácté hodině byla konečně spuštěna loď na moře. Ani veselý pochod, vyhrávající publiku a živě připomínající doby, kdy divadlo Variété loučilo se takto s návštěvníky, nenaladil nás do radostnějších tonů.

Mohutná básni o národě, ztroskotavším a přece důvěřujícím, prosycená silným, omamným dechem moře a plná průsvitů a záblesků, které jenom drtivý i živící Ocean rodí, ohlase titanského zápasu bledého ukřižovaného boha s rudými bohy vybičovaných smyslů, doklade urputného boje slepé lásky s nenávistí a smyslem pro povinnost, lépe je prožívati tě v tichu nad trpělivou knihou, než dáti se přenášeti mostem mluvených slov přes tvé hlubiny!

muže svého během dlouhého spolužití; probudí se v ní pod dojmem velkých krisí, vyvolaných silnými dojmy. Když Allmers řekne, že jako odkaz po sobě zanechá jí zničení pobřežních domků, aby Rita aspoň měla čím vyplnit svůj život, prohlásí Rita pevně a rozhodně, že svůj úkol chápe docela opačně: Až Allmers odejde, sejde ona na pobřeží a přivede sem k sobě všechny ty chudé, zanedbané děti, všechny ty malé nezvedence — všichni budou bydliti u ní, jako by byly jejími vlastními dětmi. Budou tu místo malého Eyolfa, ubytují se v pokojích Eyolfových, budou čísti jeho knihy, hráti si s jeho hračkami.

Je tento úkol pro Ritu vykonatelný? Snad ne, ale potom musí se k tomu vychovati, k tomu přizpůsobiti, v tom se cvičiti. Neboť Alfréd uprázdnil místo v jejím nitru, a to musí vyplniti něčím, co se podobá lásce. Proto chce se pokusiti především, aby připravila osud sladší a vznešenější dětem těch ubožáků, pro které zůstaly jejich dlaně i srdce zavřeny, ač měli přec „zlatodoly". Podaří-li se to, nenarodil se malý Eyolf nadarmo. A nadarmo ho také neztratili. A tak se také zalichotí velkým, otevřeným očím tam v hlubině.

To jest první veliký čin Ritin, v tom poprvé projevuje se opravdovost v této polovičaté dříve povaze, kterou utrpení zušlechťuje. Tím dokáže také, že není tak zlomena, jako Allmers, který v malomocném hněvu nezná východiska z bědné situace. Tím Allmerse teprve k sobě připoutá; i on se rozhodne kráčeti dále na společné cestě s ní, pomáhati jí v její práci vniterního zdokonalení po očistě pravdou (jako Rosmer Rebece) a doufá, že časem dostaví se u nich sváteční pokoj, jaký dostavuje se u lidí, kteří dívají se nahoru k vrcholům, ke hvězdám a věčnému tichu.

My ovšem víme, že se ten pokoj nedostaví, neboť manželé vlekou nadále s sebou mrtvolu předsudku: morálku povinnosti a práva, morálku odplaty a trestu; jejich příští život nebude výplodem niterního přesvědčení, nýbrž spíše strachu a egoismu. Bez ilusí chtějí žíti jen k upokojení svědomí prací pro bližní.

Srovnáním s dřívějšími dramaty Ibsenovými můžeme pronikati hlouběji do díla: Mystický živel, známý z dřívějších dramat, je v symbolické postavě krysařky uplatněn opět. Tato postava, vzatá ze sagy norské, je vtělením ironie básníkovy. Táže se, mají-li páni v domě něco hlodavého, čeho by se rádi zbavili. Zdánlivě myslí na krysy, ale my poznáváme, že u Allmersů je dosti „těch hlodavých zvířátek, kterých celý svět nenávidí a pronásleduje, která po celou noc škrabou a hlodají". Je tu toho hlodavého mnoho: Allmerse hlodá špatné svědomí, Ritu žárlivost, Eyolfa bol nad nesplnitelností snů atd. Tím hlodavcem všech je také Eyolf a proto musí za ní také on; jen jeho smrtí se odstraní to, co hlodá u Allmersů.

Rita podobá se Noře a Heddě Gablerové, Allmers Helmerovi. Také Rita byla vychována v přepychu a nepoznala nikdy opravdového života; je naivní jako Nora a zlá, panovačná jako Hedda. Také ona, jako Hedda, nenávidí věrnosti manželovy. Kniha Allmersova připomíná spis Lövborgův; je z části rovněž společným „dítkem" jeho a Asty.

Byla-li symbolika dříve znázorněna konkretními věcmi — divokou kachnou, lávkou a j. — zde je to berlička Eyolfova, symbol viny rodičů.

A zas vidíme tu znázorněnu bědu lidstva, které podléhá zákonu změny zevně. Ale má vnitřní sílu lásky, která se nemění; bohužel, že si toho neuvědomí. Až si to uvědomí, až pozemské svoje bytí spojí s tímto vyšším, teprve bude moci býti šťastno. Allmers snažil se vždy přiblížiti se tajemným zákonům lidského poslání na zemi a po celý život chtěl bádati o „odpovědnosti lidské", t. j. vystihnouti veškeru psychologickou motivaci lidského dění a vyvoditi z ní morálku, která jedině může lidstvo povznésti. Chtěl býti také on zakladatelem třetí říše Ibsenovy, ale jeho tragika tkví v tom, že tento sen, jemuž obětoval citový život tří lidí, totiž své ženy, své nevlastní sestry a svého dítěte, jest neuskutečnitelný, poněvadž nesprávný, neboť jest jednostranný. Cílem jeho neměla býti askese, odříkání, sebeobětování, překonávání přirozených sklonu, odmítání života pro ideu, nýbrž požadavek štěstí. Tomu se vyhnul, a to jest jeho kletba. Když si to z části uvědomil, vrací se Allmers od svých chimér zpět do běžného života, aby oživil svůj sen výchovou lásky, neboť správnou výchovou — citově a nikoliv jen rozumově založenou — nové generace jedině uspíšíme příchod třetí říše. Ale je již pozdě; smrt Eyolfova jest imperativem nutnosti, jíž se člověk musí podrobiti jako oběť, aby udělal cestu jiným. Tu dokáže Allmers znovu, že nebyl s tento úkol; je polovičatý, zbabělý: on, hlasatel svobody ducha, jenž chtěl ve svém synu nalézti pokračování svého svobodomyslného náboženství vůle lidské, vrací se k náboženství minulosti — modlí se k tomu Bohu, v nějž nevěří.

Tragika polovičního člověka dneška vrcholí: Nezbývá Allmersovi, nežli zůstati po boku ženy, která svým majetkem vlastně udělala z něho zahaleče, jenž pro svoji nečinnost hledá vlastně jenom přiměřenou omluvu. Ona ovšem vrací jej na konec životu, jako ženy činí pravidelně, ale již pozdě, teprve když je podlomen a když promarnil velkou část života.

Básník je v tomto díle nejenom obhájcem, ale přímo kazatelem, knězem puritánství. Nikde nenaznačil tak odstrašujícími rysy ošklivost hrubé smyslnosti, nikdy tak jasně nevypodobnil následky, tresty, jež nutně přijdou za ni. Brandes k tomu poznamenává: „Je to pečeť chudoby, kterou veskrze protestantské Norsko vtisklo básníku na čelo.“

Vraťme se však k některým rysům povšechným, k problému třetí říše Ibsenovy, provedené v minulých dramatech: Možno hledati vtěleny všechny ty říše v hlavních osobách: Rita je první, Allmers druhá, Asta třetí. Všechny jsou nutny, žádná nemůže býti sama. Rita bez Allmerse není než neukojená smyslnost, Allmers je psychism bez života a radosti, teorie, která je v důsledcích nemožná. Asta prostředkuje mezi oběma extremy a spojuje je mírně ve štěstí. Podle toho i morálka jich je různá: Rita má pohanskou morálku egoismu — má dokonce radost, když zbavila se konečně Eyolfa. Ale záhy pozná, že je tu morálka jiná, duch jeho ji straší. Tím přibližuje se morálce Allmersově, morálce odplaty a svědomí — duch Eyolfův žádá smíření. Ale vyšší morálka Astina praví: Eyolf nestraší, ani nežádá smíření, on byl jenom nutnou obětí k uskutečnění třetí říše, jejíž morálka spočívati bude v tom, že uvolněná, nepoutaná vůle bude v souhlasu se zásadami, že dílo dobré pro lidstvo bude vykonáno nikoliv ze strachu nebo pro upokojení svědomí či egoismu, ale pro ně samo, z lásky k němu. A záblesk toho již vidíme, ale ovšem jen slabý: Rita je zbavena smyslnosti, Allmers extremních zásad, a tím teprve upravují vzájemný poměr svůj na svobodné vůli; odstraniwše to, na čem založili svoje pochybné manželství, zakládají manželství nové, na vzájemné úctě, na vzájemném sdělení osobnosti.

V symbolice můžeme jíti dále: Eyolf je symbol lidství, které přes morální zatíženost po předcích touží vzhůru, jako by bylo úplně zdrávo a silno; toho však nedokáže, jeť odkázán na berličku tradice — té se nynější člověk nezbaví. Také jej láká volnost, způsobená odstraněním všeho hlodavého, jde za ní, ale dostává závrať (jako Solness), klesá a nemůže se zachrániti.

Umělecky jest „Eyolfek“ opět dílo prvořadé; zvláště opět je tu dovednost charakteristiky u Ibsena uplatněna všestranně. Velmi delikátně je propracován mimo jiné vztah mezi Astou a Allmersem, připomínající poněkud Goethovy „Sourozence“.

Napsán byl „Eyolfek“ v letech 1892—1893, knižně vyšel r. 1894 (zároveň dánsky, německy, anglicky a francouzsky) a provozován byl poprvé 12. ledna 1895 v Berlíně; tři dny nato v Kristianii za přítomnosti básníkovy. Potom rychle pronikl na všecka jeviště evropská.

J. P.:

Hlasy tisku o „Eyolfkovi“, „Maškarádě v podkroví“ a „Námluvách Pelopových“.

O Ibsenově „Eyolfkovi“*) se vyslovily všechny listy způsobem, který dokazuje, že s Ibsenem nejsme dosud vyrovnáni. „Nár. Listy“ (M. Rutte) píší, že není snad dramatického básníka, o němž by kolovalo tolik pověr: jedněm jest naturalistou, druhým suchým, bezkrevným symbolikem, třetím nudným kazatelem, ale stačí setkati se s tímto kazatelem na scéně a podlehnete mu, a to je pravý dramatik. Jako v Eyolfkovi: nic se tu neděje, ale přece scéna je dramaticky nabita. Jsou tu nárazy zmučených duší, je tu kruté zúčtování se životem. Ibsen jest dramatik, který, jako málo kdo, dovede přeměnit reelní svět v jeviště lidské duše. — „Tribuna“ praví, že Ibsen monumentalisoval měšťáckou morálku v moderním dramatě, v němž není konkretní viny. Dramata jeho postav nikdy nezačala a nikdy neskončí — a to je pravé drama. O provedení praví, že bylo účinné ve vynikajících výkonech pí Dostálové, Iblové a Bečvářové a p. Štěpánka. — „České Slovo“ nalézá tu věčnou proměnlivost a pomíjejícnost všeho lidského, dobrého i zlého. Praví: „Všechno přejde, docela všechno, bolest i štěstí, rozkoš, odpor, láska i žal. Je to moudrost vyrovnaného stáří. A třebaže se říká, že Ibsen je zastaralý, není to pravda, dokonalé umění dramatické techniky ibsenovské nemůže nikdy zestárnouti. Provedení zřeklo se zbytečných chmur a dosáhlo živosti i hloubky, ačkoliv herecky mohlo být lepší.“ — „Právo lidu“ zjišťuje srovnáním s ostatními dramaty Ibsenovými fakt, dávno zjištěný, že nejde tu o skutečné lidi, ale o symboly, z nichž proniká vlastní životní moudrost básníkova, velmi chválí provedení pí Dostálovou, Iblovou i p. Štěpánka. — „Čs. Republika“ odmítá Ibsena, že

*) H. Ibsen „Eyolfek,“ hra o třech dějstvích, přel. V. Šuman. Poprvé na Vinohradech 27. listop. 1923 v režii B. Stejskala a výpr. J. Weniga.

náleží z větší části literární historii, že vzdušné ibsenovské zámky a individualistické výšiny unavily dnešního člověka, což není zrovna pravda. Ale zvláště briskně odmítá „Eyolfka". — J. Hilbert ve „Venkově" píše způsobem, který svědčí o zaujatosti proti vinohradskému divadlu. Mluví o bezplánovitosti a náhodnosti vinohradského divadla, které svědčí uvedení této hry. Vezme se jméno, aby imponovalo, a nikdo se neptá, je-li co na díle. „Eyolfek" je stařecká práce přežilá, „snad nejprázdnější, a jeho pozdní uvedení je více než zbytečnost. Hra je krátká, ale byla k uzívání pro poloprázdný dům". Nesvědčí to o seriosnosti pojímání kritického úkolu. — „Národní Politika" také sice píše, že chmurná nálada dramatu je dost cizí dnešnímu cítění, ale přiznává, že drama strhuje a poutá svou mocí a silou. — „Čech" s plným uznáním kvituje výpravu této hry, o níž praví, že mlžné a tvrdé krajiny, zatopené pološerem, odpovídaly náladám a nejasnostem osob. Milovníci Ibsena mělí příjemný večer, širší obecenstvo již ne.

Vojnovićovo nové lyrické drama*), věnované Praze, bylo přijato obecenstvem i kritikou velmi přátelsky, a autor, jenž přijel na svou premieru, hlučně vyvolán. V podstatě je to lyrické drama, symbol odumření staré šlechty dubrovnické. Vojnovič je básnickým kronikářem svého rodiště Dubrovnika, jako jeho bratr je jeho historikem. A protože Ivo není dost objektivní, aby dal dějům své domoviny dramatický tvar, vsunuje mezi lyricky zladěná a symbolicky nadnešená dějství lyrická — mezidějství, jež se předčítají před každým aktem, praví „Čsl. Republika", která zároveň píše, že hra působí příliš sugestivně, že těchto intermezz nebylo potřebí. Provedení, výpravu i herecké výkony chválí, zvláště výkon p. Tůmy, nad nějž nemohl si Vojnovič přáti lepšího představitele jihoslovanského básnického improvisátora, ducha zjemnělého kulturou. Chválí i pí Bečvářovou, sl. Pačovou, Scheinpflugovou, pí Ptákovou i Májovou. — „Právo lidu" oceňuje tuto hru jako epilog „Dubrovnické trilogie" a píše, že tato hra, která nenabyla v básníkově vlasti přívětivého přijetí — což je omyl, neboť v Bělehradě nebyla hrána —, byla na Vinohradech vypravena velmi pečlivě, a k závěru připomíná zato pravdivě, kdy asi také bělehradské Nár. divadlo pochopí taktní povinnost, plynoucí z kulturní vzájemnosti, dosud upřímně chápané jen na straně naší? — „Nár. Politika" oceňuje zvlášť básnické kvality díla, které má málo dramatického živlu a nejméně děje. O provedení praví, že Vojnovič může býti Kvapilovi vděčen za jemně náladové vystižení všech tří aktů, v nichž jeho báseň splývala s básnickým citem a vkusem režiséra. — „Nár. Listy" (Konrád) nazývají tuto báseň sentimentálním karnevalem, v němž hlavním hrdinou jest Dubrovník, a že autor sám nemyslil na drama. Vzdávají všechnu chválu režiséru Kvapilovi. — „Rudé Právo" praví, že tyto tři chvíle masopustního scherza nemají jiného myšlenkového základu, než povzdechnout v bolestné vzpomínce, zalidnit duši představou mrtvých, prožíti chvíli marnými touhami a zhaslými sny. Je tu mnoho nostalgické poesie, herci hráli vroucně, ztlumeně. — „Čech" chválí zvláště, jak Vojnovič spojil dovedně příkře kontrastující nálady. Smutek podkroví, melancholii starých šlechtičen a masopustní veselí rozbujnělého davu. — „České Slovo" přijímá „Maškarádu v podkroví" velmi vlídně, nazývá ji rejem nad smrtí, rejem zvadlého listí, jež spadalo na hrob dubrovnické aristokracie a z jehož tlení jen letmo a nezřetelně vane tucha jiného jara. Pouze „Venkov", který jaksi ze zásady odmítá vše, co vinohradské divadlo přinese, píše o hře ironicky a suše několika řádky.

„Národní Politika" — i mnohý jiný hlas — uznává Hippodamii**) za skvělé, mohutné a básnicky nejryzejší dílo J. Vrchlického, a Fibichovým úsilím o nové formy dramatické hudby stalo se nejvrcholnějším bodem ve vývoji našeho divadla. Jako melodram způsobila trilogie rozruch svou originalitou a průbojností, již předstihl i Wagnera. Premiera „Námluv Pelopových" byla 21. února 1890, „Smír Tantalův" a „Smrt Hippodamie" byly provedeny 2. června a 8. listopadu 1891, „N. P." pak hrány ve Vídni r. 1892 a rok nato v Antverpách. Souvisle celá trilogie byla provedena r. 1893 ve třech po sobě následujících večerech a o jediném večeru r. 1911 bez hudby Fibichovy za režie Kvapilovy. Naposled pak v této úpravě r. 1913 (na oslavu 30letého výročí otevření N. d.). Nyní po 18 letech ocitají se opět „N. P." jako melodram na scéně N. d., ovšem v pojetí dnešní doby a režie, která vypravila je s pompesní nádherou, zdůrazňující orientální a barbarské ovzduší hry, ale zároveň utlumila leccos z její bývalé velkorysosti, slohové ušlechtilosti a vážnosti. Inscenaci hry příliš nechválí, vytýká jí různorodost v jednotlivých aktech. Herecky chválí p. Vydru jako Oinomaa, Pelopa p. Karenova, Myrtilaj p. Deylova, Hippodamii pí Kronbauerové (po pí Bittnerové, Laudové a Dostálové) připomíná, že pojetí může býti sporné a vzpomíná na pí Naskovou, jíž bylo ukřivděno, že jí nebyla přidělena tato role. — „Rudé Právo" podobně oceňuje dílo Vrchlického a práci dra Hilara, jehož vliv byl pozorovatelný i na jednotlivých výkonech, zvláště u p. Vydry a pí Kronbauerové. U ostatních byl vliv H. menší, a v provedení byly zřejmy mezery, místa nedostí oživená podle toho, jak pevně lpí herci na starší škole výrazové. — „České Slovo" praví, že největšího činoherního rozpětí dosáhla Hippodamie, když byla provozována celá v jediný večer, třebaže byla to velká zkouška pro herce i obecenstvo. Nynější provedení „N. P." s hudbou bylo velmi šťastné a dosáhlo mocného dojmu. Režie ovládla hru, ale přece některé rytmované pohyby zarážely umělkovanou chtěností. Ale bylo více kladů, než negativních hodnot. Báseň dosáhla hodnot abstraktních a byla živým, vzrušujícím útvarem. Chválí výkony pp. Vydry, Karena, Kronbauerové a Deyla. — „Národní Listy" v článku „Vzkříšené melodrama" (M. Rutte) píší, že nezažily večera tak prudkého dramatického účinu a takové stylové a technické čistoty, tak krásného spojení hudby a slova, že lze věřiti v obrození a vzkříšení scénického melodramatu. Chválí dra Hilara, třebaže mu vytýkají několik přehlédnutí, chválí i Hofmana a výkony Vydrův a Kronbauerové. Karenovi vytýkají výslovnost. — „Čsl. Republika" vytýká mnohé, zvláště nedostatek pevné, jednotící ruky umělce-režiséra. Hra ukázala, jak je krásnou a velikou věcí. A dodává, že úspěch byl hlučný — trochu až příliš hlučný, jaký obyčejně provázívá režii ředitelovu. — „Tribuna" ovšem rozplývá se chválou dra Hilara, který prý první u nás sleduje sevření gesta, slova, prostoru, světla a barvy ve smyslu aktivně divadelním, chválí jeho vliv na herce, zvláště na pí Kronbauerovou, jež se tu ukázala překvapivým způsobem umělkyní velikého dramatu, chválí i p. Karena, Vydru a nejméně p. Deyla. — „Čech" vzpomíná předešlých provedení „Hippodamie", konstatuje jakýsi nesoulad výpravy, veršů a hudby, ale celkem hru chválí. — „Právo lidu" dotýká se sporu činohry a opery o toto dílo a přiznává dru Hilarovi zásluhu, že tentokráte obhájil věc činohry, a chválí provedení velmi vřele.

---

*) „Maškaráda v podkroví." Tři chvíle masopustního scherza. Horvatský nps. Ivo Vojnović, přeložil Josef Pelíšek. Režie Jar. Kvapila, výpr. J. Weniga. Poprvé na Vinohradech 7. pros. 1923. Knižně vyšlo s ilustracemi J. Weniga v „Knihovně Matice divadelní" u Fr. Borového.

**) „Námluvy Pelopovy" (trilogie „Hippodamie" večer první). Heroická hra o 4 jedn. Napsal Jar. Vrchlický, hudba od Zd. Fibicha. Režie K. Hilara, dir. Ot. Ostrčil, výpr. V. Hofman. Nově obsazeno a studováno. Premiera 1. prosince 1923.

NAŠE ČASOVOSTI.

Sdělení redakční. Druhý lednový sešit „Čsl. Div.“, jenž se opozdil pro chystanou novou úpravu listu, nahrazen bude druhým sešitem v květnu, kdy má vyjíti toliko číslo jedno. — K nákladu příštího sešitu připojena bude Blahníkova kniha „Smysl a podstata div. umění“ z „Knihovny Matice Divadelní“, jež precisuje názory na toto umění a nesmí jako základní odborná pomůcka div. chybět v žádné divadelní knihovně spolkové ani jednotlivce.

Repertoar v lednu 1924. Nár. divadlo v činohře: Námluvy Pelopovy, Co je nejhlavnější (novinka), Pohádka o Honzovi, Dítě, Bezvýznamná žena, Pygmalion, Kolumbus (nově scenovaný); v opeře: Labutí jezero, Kouzelná flétna, Lucerna, Dalibor, Šárka, Tajemství, Salome, Madame Butterfly, Louskáček, Psohlavci, Eugen Oněgin, Bludný Holanďan, Piková dáma (se Zinajdou Jurjevskou j. h.), Tannhäuser (A. Flögl a B. Plaške j. h.), Prodaná nevěsta, Srdce, Troubadour. — Stavovské v činohře: Hadrian z Římsu, Širočina, Šest postav hledá autora, Na východ od Suezu, R. U. R., Co je nejhlavnější, Jak vám se to líbí, Čitra, Poštovní úřad, Procitnutí jara; v opeře: Lazebník sevillský, Manon, Bílá paní, Hofmannovy povídky, Královna loutek a Faust a Markétka. — Vinohradské mělo pohostinské hry Moskevského Uměl. divadla, jež hrálo Dickensův Boj života, Paní z námoří, Ves Štěpančíkovo a Jekaterinu Ivanovnu. Jinak hrálo: Srdce trumfem, Eyolfka, Zimní pohádku, Jedenácté přikázání, Maškarádu v podkroví, Sen noci svatojanské, Proud (premiera 11. ledna), Dokola, Elektru (prem. 15. ledna), Jezdce, Matinée kruhu solistů k uctění † J. Wolkera, O Adriennu, Firmu. — Švandovo divadlo: Masopust, Když hračky oživnou, Deset minut v autu, Šaty mé paní, Velbloud uchem jehly, Bitva, Honza v zakletém zámku, Lulu, Obr a Paleček, Pan Pim Pleticha, Strýčinkův sen, Pohostinské vystoupení madame Maud. — Divadlo Uranie: Milenci, Všem hlava dolů, Pražské kvítko, Pražský skřivánek, Stambulská růže, Co spískal Tobiáš, Andulčina první láska, Dolfínkovy námluvy, Krista z myslivny, Sýkorka strýce Tobiáše, Perníková chaloupka, Pražský flamendr, Paní mincmistrová, Zvíkovský rarášek, Dítě cirku, Pro zlatý poklad republiky, Láska v kleci, Morálka pí Dulské, Polská krev, Sklenice vody, Co způsobil zákon o ochraně nájemníků, Za dračí korunu, Gazdina roba, Žena tří mužů, Dráteníček, Vojsko v dívčím ústavě, Pygmalion. — Tylovo divadlo v Nuslích: Sylvestr pana faráře, Honza a Šmidra, Román děvčete z ulice, Sylvestrova svatební noc, Ve znamení kříže, Utajované zlo, Můj zlatý kluk, Divotvorný klobouk, Jindra hraběnka Ostrovínova, Perníková chaloupka, Žena dvou mužů, Sensační proces Laroqeův, Rozplakaná Pepička, Záhadná kráska, Popelka, Pražské švadlenky, Anna Karenina, Dáma se slunečnicí, Nuselské pradlenky, Kulatý svět, Mořská panna, Cikánský baron. — Divadlo Komedia: Mamselle Nitouche, Leda, Vdavky Naninky Kulichové, Červené strašidlo, Děvče z předměstí. — Divadlo Apollo stále hraje Švejka na robotě v Rusku. *j. p.*

Náš nakladatel padesátníkem! A my, kteří jsme mu dnes dosti blízko, ani bychom si toho byli nepovšimli, nebýt upozornění jiného denního listu. Upřímně nás potěšilo, že Fr. Borový po zásluze v něm oceněn jako vzorný nakladatel dobrých českých knih a tisků belletristických, z oboru liter. historie, filosofie, sociologie i výtvarného umění, jež vnějškově snaží se vybaviti vždy s nejpečlivějším vkusem. Než k čemu šířiti slov: Naše „Čsl. Divadlo“, které letos již třetí rok vychází jeho nákladem a vykazuje nesporně všestranný vzrůst, i druhá naše edice, kterou je neméně sličně vybavená „Knihovna Matice Divadelní“, jsou toho nejvýmluvnějšími doklady. Je opravdu málo nakladatelů tak ochotných, nezištných a do té míry obětavých, jako je Fr. Borový. Jeho ryzí charakter projevil se v nejtěžších dobách válečných, kdy ochotné služby tajné Maffii vynesly mu přísný policejní dozor a censuru korespondence, a jeho známá konciliantnost jednání získává mu všecky, kdož přicházejí s ním do styku. A proto ani my nemůžeme než vzpomenouti svého nakladatele s uznáním a vděkem a ze srdce přáti mu do druhé padesátky nejlepších úspěchů. *Rdv.*

Aféra státních cen divadelních. „Čsl. Divadlo“ bylo jedním z prvních časopisů, které při udělení státních cen divadelních loňského října projevilo své pochybnosti nejen o spravedlivosti rozhodnutí ve věci ceny režijní, ale i o tom, vyhovuje-li statut těchto cen zvláštním podmínkám divadelního života a byla-li prakse při udělení ceny taková, jaká by ideálně měla býti. Z udělení divadelní státní ceny pro rok 1923 vyvinula se pak celá velká aféra, do níž promluvili nejenom ti, kdož ji kritisovali, ale i ti, kdož přímo byli při udělení zúčastněni. Jakkoliv je věc ta pro naše divadelní poměry velmi důležitá a příznačná, není již třeba znova ohřívati vše, co bylo řečeno, a vše, co se při té příležitosti objevilo. Lze však míti naději, že loňský výsledek bude poučením pro roky příští. *B.*

Premierové obecenstvo. Je už u nás takový zvyk, že se důsledně projevuje sympatie cizí dramatické tvorbě i takové, za kterou by domácí autor sklidil výsměch. Propadne-li dílo českého autora, anebo je slabé, nerozpakuje se naše obecenstvo svému autoru projeviti nelibost ne tichým odmítnutím, nýbrž prostředky uličníků a vypískáním. Nedávná premiera ve Stavovském divadle („Na východ od Suezu“) opět dokázala, že obecenstvo — ač jeho nespokojenost byla příliš blízka výbuchu — nemělo odvahy projeviti svůj nesouhlas způsobem, při původních premierách obvyklým: odhodlaně a hlasitě zamítnouti dílo, hodné jeviště leda výdělečného podniku. Proč? Je to strach a zmatenost, kterou vyvolala doba nejistých i pochybných směrů. Který je dobrý — který něco slibuje? Nikdo to neví. Publikum je bezradné a bojí se projeviti svou nespokojenost hlasitě jen proto, aby se snad neřeklo, že tomu — nerozumí, v domnění, že co přichází z ciziny, musí být vždy dobré (?)! *Ši—*

Divadelní museum. Na počátku listopadu 1923 oznámily některé listy, že intendance Nár. divadla hodlá zříditi divadelní museum, jehož úkolem bude sbírati veškeré památky poutající se k vývoji naší první scény. Zároveň projektuje intendance vybudování odb. knihovny Nár. divadla. V lednu t. r. uveřejnil v „Nár. Politice“ Karel Engelmüller samostatný článek o „divadelním museu“, v němž vítá tento počin jako základ a jádro budoucího divadelního musea. K tomu několik poznámek: Nár. divadlo mělo již dávno pečovati o to, aby jeho archiv, který už sám o sobě

má velký musealní význam, byl řádně uspořádán a doplňován. Pro umělecké vedení první scény bylo už dávno třeba, aby umělecká správa měla po ruce odbornou knihovnu. Obě otázky jsou úzce spojeny s Nár. divadlem, a jeho museum i knihovna zůstanou přece jen uzavřeny pro úzký kruh správy divadla. Otázka div. musea řeší — či vlastně se neřeší — od Národopisné výstavy. Při divadelních výstavkách bylo sebráno mnoho památek, které se buď vrátily do rukou majitelů, nebo byly uloženy v zemském, městském museu, nebo i v Nár. divadle. Bylo mnoho popudů k utvoření samostatného musea, ale nebylo těch, kdo by se této velké a obětavé práce ujali. V posledních letech položila „Matice Divadelní" základ k div. archivu a sebrala již slušnou sbírku listin a fotografií. Ústř. Matice Div. Ochotnictva Čsl. utvořila „Tylovu knihovnu", jež má býti odbor. knihovnou studijní, a rozmnožuje ji stále novými přírůstky, zejména zakoupením celé knihovny Ladeckého. K čemu se tedy nenašli jiní pracovníci, k tomu se odhodlaly tyto korporace, nelekajíce se drobné a obtížné práce. O tom však nevědí, či spíše nechtějí věděti činitelé, kteří rádi řeší takové otázky v článcích a pochvalují si podněty těch kdo si vyhrazují primát v našem divadelnictví — až ovšem na tu drobnou práci! *h.*

Wolkerovo matinée. V neděli 20. ledna uspořádal Kruh solistů Měst. div. na Král. Vinohradech ve svém divadle dopoledne pietní vzpomínku na zesnulého nejčelnějšího představitele mladé české poesie, Jiřího Wolkera. Nar. 29. března 1900 v hanáckém Prostějově, absolvoval gymnasium a k studiím právnickým odebral se do Prahy. Zde začal svoji literární činnost, podobající se z počátku básnickým formám Horovým, ale záhy zcela se osamostatnil. Své víře ve vítězství nejnižších dal vyznítí v obou svých sbírkách veršů, v „Hostu do domu" a „Těžké hodině". Není možno šířiti se o jich hodnotě; s divadelního hlediska zajímá nás Wolker jako autor „Tří her" (Hrob, Nejvyšší obět, Nemocnice), z nichž poslední, provedená v režii p. Štěpánkově, není dramatem v pravém slova smyslu, ač je v ní cosi z kolektivní tragedie, ale je tichým rozhovorem básníkovy duše, která ve třech postavách — souchotináři, syfilitikovi a umírajícím vrahovi — prožívá smíření se skutečností po předcházejícím boji. Není to smíření, vyplývající ze slabosti, je to čin, následující po činech, je to výsledek logického myšlení, které i v resignaci vtiskuje poraženému znak hrdiny. Živé mrtvoly, symboly Konečna, naplňují svojí neexistující existencí rámec nemocniční isolace a jsou vyrovnány se vším, co leží za prahem, páchnoucím karbolem. Nečekají již ničeho a jen vzpomínají při malém vánočním stromečku ruky, která je kdysi hladila a dala jim žít i prožít . . . Vyvolané představy se rozestavují; souchotinářova hlava spočívá v rukou matčiných a syfilitik sahá po krásné růži v ruce své čisté milenky, zatím co vrah, krví zbrocený, chce jít si hráti s děckem, kterému nikdo nerozumí. Tři svíčičky na stromku stejně dohořívají a se ztrácejícími se vidinami přichází věčný sen. Wolker, vytvořivší si svého boha, přibližuje si ho, splývá lehce s bolestí lidí, je utěšitelem, jemuž smrt je jen konečnou výslednicí životního pachtění, a praví: „Smrt není zlá, smrti se nebojím, — smrt je jen kus života těžkého!" Hra byla nastudována velmi pečlivě. Vše tvořilo jednotnou linii, bylo znáti, že básníkovy myšlenky našly již připravená nitra interpretů. Představení předcházela kritická přednáška prof. dra F. X. Šaldy a oduševnělé, hebké a jímavé recitace pí Dostálové a R. Tůmy. Celé uspořádání matinée bylo krásným a jemným uctěním památky básníka, který řadí se svou hodnotou i osudem přímo po bok Máchovi a Hlaváčkovi.
E. Janský.

Postup českého divadla v menšinách. V posledních dnech min. roku došly zprávy o dvou potěšitelných úspěších českého divadelnictví v menšinách. Jednak v Žatci, jednak v Ústí nad Labem byly obce donuceny dáti městská svá divadla také k disposici divadlu českému. „Čsl. Divadlo" vyslovilo v této věci svoje stanovisko loni u příležitosti případu jablonecného velmi přesně, a s potěšením možno konstatovati, že stanovisko našeho listu bylo převzato i řadou listů denních. Divadlo jako zařízení kulturní musí sloužiti všem vrstvám, tedy i menšinám. *B.*

České hry v německých divadlech stávají se stále častějším zjevem. Další Čapkovu hru ohlásila Vídeň spolu se Svobodovým „Posledním mužem". Pražské Německé divadlo oznamuje Langrova „Velblouda uchem jehly". Musilo k tomu dojíti přes Anglii a Ameriku. Teprve po uznání české dramatické literatury v ostatní cizině poznali Němci, že lze i jim těžiti z toho, co kvete u jejich sousedů. *vkb.*

Z C I Z I N Y

V moskevském státním divadle byla přijata k provozování z německého do ruštiny přeložená komedie spis. S. v. Vegesacha, nazvaná „Člověk v kleci", která jedná z části mezi opicemi. *L.*

„Hamlet" v Moskvě. Dle zprávy časop. „Slovenski Narod" hrají v sovětské Moskvě již delší dobu „Hamleta", ovšem v pojetí nynějšího režimu. „Hamlet" je přetvořen v komunistického vůdce, který monolog „Být či nebýt" nahrazuje obšírným citátem Marxova „Kapitálu". Úroveň kritiky charakterisuje nejlépe její úsudek o Shakespearovi, o němž praví, že je „dosti slušným dramatikem!" Jiný z „kritiků" pravil, že Shakespeare je paňáca, kterého podporuje anglická buržoasie. To snad stačí, abychom si učinili náležitý obraz o „všestranné podpoře umění vládou proletariátu", jak nám slibují harcovníci českého komunismu! *Eský.*

Bernard Shaw napsal v poslední době dvě nová dramata, „Boxer" a „Saint Joan", kterážto hra byla provedena v Theatre Old Vic v Londýně s pronikavým úspěchem. *—k.*

Futurismus, rozbíhající se tak směle a odvážně v moderním scénování, nenalezl u nás zásadních obhájců a nelze tvrditi, že by tomu bylo tak také jinde. Autor této myšlenky, italský básník Marinetti, představiv se nám asi před 2 lety v Národ. i Švandově div., utrpěl v poslední době ve své vlasti značné porážky a nyní hodlá se usaditi trvale v Paříži, kterou shledává velice vjímavou pro své učení. Našel i finančně silného přítele, takže v nejbližší době dostane Paříž „Futuristické divadlo", které zahájí sezonu Marinettiho hrou „Červený a bílý". *Eský.*

Aluminiové kulisy. Mezi nejnověji ohlašované technické vynálezy divadelní náleží návrh, uveřejněný v „Technische Rundschau", na upotřebení aluminiových divadelních kulis, které byly by nejen lehké k manipulaci, ale i pevnější a stabilnější, než kulisy plátěné, a konečně více upotřebitelné, neboť by se nanesené barvy daly stírati, a kulis dalo by se vícekráte upotřebiti, než se dají přemalovati kulisy plátěné. Technikové však upozorňují sami, že by nebylo dobře ukvapovati se s úsudkem, neboť nejdříve bude nutno vyzkoušeti akustické poměry, které na jevišti, obklopeném aluminiovými deskami, vzniknou. *vkb.*

Japon et Extrême-Orient jest titul nového časopisu, jehož vyšlo 1. číslo a který se má zabývati uměním, písemnictvím a divadlem a sloužiti tím sblížení francouzsko-japonskému. Přináší studii o dram. umění japonském, kterou napsal Serge Ellisséeo; je to vlastně velmi zajímavý rozbor nové japonské knihy Sekina Moknana (jenž je jedním z největších znalců dějin dram. umění japonského), nazvané „Divadlo Kabuki a jeho herci". *Žk.*

O CHOTNICTVO.

Edmond Konrád:

Umění, ochotník, dilettant a dilettantismus*).

„Mich dilettiert's, den Vorhang aufzuziehen.
Sehr wohl, Ihr Herrn; denn da gehört Ihr hin".
Goethe.

V časech, nesjednocených náboženským názorem obecně platným, podstata umění v širých vrstvách lidské společnosti přestává býti chápána. Pojem umění v myslích se zamlžuje. Neboť praví-li Bernard Shaw, že umění jen tehdy je veliké, když tvoří ikonografii nějakému živému náboženství, možno dodati na ruby, že jen tehdy i obecenstvo je veliké. Umění (zvláště, máme-li na mysli umění divadelní, ale i slovesné) předpokládá nutně diváka, posluchače, zkrátka obecenstvo. Umělec tvůrčí, aktivní předpokládá umělce pasivního. Umění sebe větší není nic platno malému obecenstvu. A mohlo by se prudkou zkratkou téměř říci: „Jaké obecenstvo, takové umění." Mluví-li Shaw o dobách mezi dvěma věky víry, kdy umělec, nemaje náboženství, jehož mythus by zbásňoval, je nucen stávati se na námětech zhola světských dokonce i „kramářem sensací a kuplířem", dlužno stejně mluviti o obecenstvu mezi dvěma věky víry. Téměř každý člověk je potencielně nadán umělecky. Toto nadání, uplatňované především pasivně, v obecenstvu se dívajícím a naslouchajícím, uplatní však docela jinak, je-li členem živého kolektiva náboženského, než jako duchovně nezávislý a světský jedinec. Znamenáť náboženské kolektivum jednotné kulturní usměrnění, společný představový poklad, určitě orientovanou víru o posledních věcech člověkových, jednotný vztah k životu i smrti, k dobru i zlu: společný rytmus životní a teplo hromadného souručenství. V jeho vydutém zrcadle, nadživotně zvětšujícím, umělcův symbol dorustá dimensí metafysických, za jeho slovem dýše vesmír a z jeho příběhu se zjevuje bůh — společný bůh přítomných. —

V dobách bez víry na místo živého náboženství nastupuje mrtvá konvence. Pojem umění, zkalený suchem pramene metafysického, záhy je porušen. Jednota hromadného souručenství se rozkládá, intelektuální omyly deformují představu umění, které na se béře charakter virtuosní, sensační, jeví sklon k imitaci a tendenci k naturalismu. Stává se intelektuální zábavou, jejíž oprávnění se hledá v „životnosti", to jest ve vystihování ne skutečnosti, ale toho, čemu se tak říká: zvykového názoru, dobové konvence. Nastává desorientace a chaos, jak jej prožíváme třebas dnes. Umění přezimuje v revoltujících, silných a osamělých jedincích, kteří, nemohouce jíti za věčností, jdou aspoň proti době: Ibsen, Strindberg, Shaw. Zůstávají nepochopeni tak dlouho, dokud sami se nestanou konvencí, v jejíž jméně nástupci jejich jsou utloukáni. Tato konvence, nenáhle se měnící a často klesající v pouhou modu, určuje úspěchy, jež se namnoze zakládají na pouhém nedorozumění.

V takovýchto naturalistických mezidobích pasivní umělec, divák, hnán jsa podvědomým pocitem metafysické prázdnoty, neukojen v žízni své po plnosti, jíž diváku náboženskému poskytovalo v jeho cítění kolektivním umění metafysické, začíná intelektuálně se mísiti do uměleckého projevu, pociťuje snahu intimovati jej a stává se z umělce pasivního aktivním: stává se ochotníkem.

Toto zdá se mi jediným podstatným kriteriem ochotnictví — zcela bez rozdílu, zda se provozuje z povolání, či právě pouze po ochotnicku. Je mnoho ochotníků z povolání, a jsou i povolaní mezi ochotníky. Nerozhoduje pak o jejich hodnotě ani okolnost, na pohled svůdně přesvědčivá: nadšení. Jeť možno s největším nadšením věc dokonale skopat. Naopak, toto nadšení, často reklamované pro ochotníky, mohlo by se téměř vykládati jako typický příznak onoho pudu imitačního, jenž v dobách, nábožensky chudých, nutká diváka, mísiti se do výkonu uměleckého. Divák náboženský zůstává pasivním umělcem. Neboť je v n i t e r n ě z a j e d n o s těmi, kdož na scéně jako chór jej představují a za něho mluví, s těmi, kdož takto s ním nazírají na hrdinu, ztělesněný sen davu. Takový divák cítí se dostatečně umělecky zaměstnán, jeho funkční potřeba se vyčerpá trpnou na pohled, však nesmírně živou účastí na hře. Nepocítí c e s t o u d o m ů potřebu imitace.

*) Pro zajímavost projevu otiskujeme tento článek, ačkoliv se ve všem neshoduje s našimi zásadami. (Poznámka redakce.)

To je tedy metafysická, možno-li tak říci, podstata ochotnictví. Jeho potřeba i vývoj samočinně nastává tam, kde umění přestalo být náboženské, kde je mu tudíž třeba popularisace. Potřeba popularisace je příznačná pro umění doby nábožensky chudé, tudíž nesjednocené duchově, světsky snášelivé a kulturně chaotické. Představový poklad obecenstva není již společný, víra o posledních věcech je všemožně desorientována, a symboly umělcovy přestávají být srozumitelné každému. A boha, jenž by se měl zjevovati v nich, prostě není. Mezi aktivním a pasivním umělcem zeje propast různého usměrnění; kdežto vnitř umění metafysického tím lépe byl chápán, čím lépe tvořil, v době chaotické, čím lépe tvoří, tím je chápán hůře. Neb může být chápán jen z určité konvence, proti níž však právě nucen jest jíti.

Prostředkovati mezi ním a jí jest kladný smysl a duchové poslání ochotnictví. Kde tento smysl není uplatněn, tohoto poslání se nedbá, tam z ochotníka stává se diletant, opětně bez rozdílu, zda je ochotníkem z povolání či ochotníkem, hospodářsky jinak dělným.

Problém dnešního moderního a organisovaného ochotnictví jest: zda bude či nebude, stane se či nestane, případně zda zůstane diletantismem. Jinými slovy: zda chápe prostředkující význam svého poslání, či zda se mu vyhne. Není sporu, že moderní ochotnictví je si vědomo popularisační stránky svého úkolu. Právě ona je jeho organisační podstatou. Nevím, jak ochotnictví je vyvinuto v jiných zemích evropských. Ale mám za to, že národ český v tomto směru je výjimečně vyvinut. Jeho ochotnictví má význam téměř historický, jeho úkol popularisační byl z největších, jaké kdy byly uloženy nějakým živlům kulturotvorným: české ochotnictví sto let popularisovalo myšlenku národní eksistence. Tato idea měla sílu téměř náboženskou sama v sobě.

A i dnes popularisační úkoly ochotnictví jsou veliké. (Dokončení.)

Eugène Lassalle:

Ochotníci v umění divadelním.

Z knihy „Herci a ochotníci“ přeložil dr. Fr. Soukup. — *(Dokončení.)*

Pamatujeme se ještě na ony večery, na nichž byla hrána „Athalie“, „Křehotinky“, „Lékařem proti své vůli“ a „Lakomec“, po nichž následovala neméně zajímavá představení „Pána smrti“ od Allotte de la Fûye, náboženské tragedie, k níž Frédéric Pelletier napsal tak pozoruhodnou hudbu, „Notre Dame Guesclin“, dramatu ve verších od Theodora Botrela, a „Le drapeau de Carillon“, historického a vlasteneckého díla slavného našeho historika, senátora L. O. Davida.

Později „Svatá Klotilda“, veršované drama abbého Le Meuniera, a posléz představení Racinova „Britannika“, výborně sehraná jinými mladými ochotníky, přivábila vybrané obecenstvo do Montréalu, Québecu a Ottawy.

Nezasloužil bych odpuštění, kdybych zapomněl na tomto místě zmíniti se o skupině vzdělanců, kteří již dávno dříve měli šťastný nápad založiti v Monument National nezapomenutelné „Rodinné večery“.

Moderní tito „Enfants sans-souci“ *) vybrali se sami z výkvětu mládeže, vzdělané a plné posvátného ohně Umění; měli před sebou krásné literární a umělecké pole a sami byli syny země a znali její záliby.

Měl-li tak krásný počátek míti konec, měl aspoň dáti na sebe déle čekati. Zas o jednu věc, která zmizela, víc a po níž nezbývá než krásná vzpomínka, kterou bohužel čas zahladí.

A proč bych se nezmínil i o jiných ochotnických představeních, hraných mladými hochy a dívkami ve školách a pensionátech? Tato představení mají cosi do sebe, co nepostrádá zajímavosti: téměř vždy jsou připravována a řízena některým profesorem nebo učitelkou ústavu, kteří věnují této práci nesmírnou trpělivost a bezmeznou píli. Tito režiséři i herci neznají ovšem jemných prostředků divadelního umění, ale právě v tom jsou zajímaví. Z těchto neškodných zábav plyne cosi rozkošného, což dává vám zapomenouti na okamžik na všední život a smutné jeho důsledky.

Rozdíl mezi ochotníkem a hercem z povolání je ten, že herec musí konati odborná studia, že je rutinovanější, než ochotník, a že se zabývá výlučně svým uměním, v němž se může každým dnem více zdokonalovati.

U ochotníka shledáváme ovšem jakousi scénickou nezkušenost, která však podle

*) Enfants sans-souci, středověké ochotnické společnosti, hrající většinou veselohry. P. p.

mého mínění není mu tolik na škodu; je méně konvenční, než obyčejný herec, mnohdy tím přirozenější, a nezná-li „triků“ řemesla, neztrácí tím mnoho.

Některé ochotnické společnosti narážejí na jisté obtíže, kterých nemají herci z povolání, nebo aspoň netrpí jimi tak často. Takové společnosti nenalézají na jevišti, na němž hrají, potřebných dekorací, nábytku a jiných rekvisit. Na druhé straně nestarají se ochotníci dosti o zkoušky; schází jim někdy vedení, píle, ukázněnost a zanedbávají večer před prvním představením vážné provedení toho, čemu se říká „generální zkouška“, s kostymy, dekoracemi, nábytkem a ostatními rekvisitami, což je zejména pro ně nesmírně důležité.

Nutno též říci, že některé tyto společnosti mají příliš omezené pole působnosti, mohou hráti jen s mladými lidmi a jsou tím nuceny předělávati i nejslušnější veselohry nebo dramata tak, že je zesměšní.

Je-li dovoleno hráti lyrické kusy s ochotníky obojího pohlaví, pak řeknu upřímně, že si nemohu pomoci a že se mi zdá zvláštním, činí-li se někde výjimka pro ochotníky, hrající ve veselohrách; je to zvláštní zjev, pro ně málo lichotivý.

Na konec ještě bych dodal, že mne vážné společnosti ochotníků vždycky a všude velmi zajímaly; — ať si cokoli říkali někteří zlomyslní lidé před několika lety, nevím, za jakým účelem — velmi si vážím mladých lidí, kteří vyplňují své volné chvíle rozvíjením své inteligence a paměti, broušením svého jazyka, tříbením svého vkusu, stykem s dobrými dramatickými autory, ať básnickými nebo prosaickými, a to bez ziskuchtivosti, vždy ochotni přispěti dobročinným a podpůrným podnikům.

Pro ochotnickou praksi.

Únorová vzpomínka. (Píše Jar. Borotínský.) V našem časopise chceme příležitostně vzpomínati také památných dnů divadelních a výročí mužů, o divadlo české zasloužilých, čímž zajisté zavděčíme se zejména našim jednotám. Bylo by dobře voliti v příhodné době také některou divadelní práci těchto dramatiků s krátkým proslovem, k čemuž mohla by býti použita tato zmínka s připojením ještě dějového obsahu práce, která snad bude při vzpomínkové v besedě nebo divadelním představení provedena. I tu nastává našim kulturním činovníkům krásný a velký úkol vzpomínati těch, kdož kladli první základy k české původní domácí produkci dramatické. — 35 let uplyne letos od chvíle, kdy dne 10. února 1889 zmizel beze stopy dram. spisovatel český Emanuel Bozděch. Jeho konec je dodnes záhadou a zůstane asi navždy. Ve vzpomínce na Em. Bozděcha napsal Jaroslav Kamper několik slov, jež charakterisují tohoto spisovatele, obzvláště jeho odchod: „Em. Bozděch, prve než se rozhodl k osudnému kroku, postaral se s úzkostlivou svědomitostí, aby spořádal všechny svoje věci. Vrátil do poslední bezvýznamné publikace všechny knihy, jež měl od známých vypůjčeny, poděkoval lakonickými lístky za laskavosti . . . i poslední pořízení o věcech svých učinil, ačkoliv právě tato část příprav k odchodu stála ho asi nejvíce přemáhání a byla nejkrušnější. Ba i pro ten případ, že by mrtvola jeho byla nalezena, neopomenul učiniti poslední opatření. Jsa přesný a úzkostlivý v celém svém životě, zůstal jím i v chvíli poslední.“ Odešel a nejmenší stopy po něm nezůstalo. Jen několik dohadů a pověstí. Ve vývoji čes. divadla má Bozděch svůj význam tím, že vytvořil řadu intrikových komedií a charakterní drama v době, „kdy na našem jevišti řinčely krunýře a zvonily kordy“, a to byl rozhodný pokrok, neboť Bozděch uváděl na scénu opravdový život. Z jeho veseloher zmínky zasluhují především „Zkouška státníkova“ (z doby Marie Terezie), „Z doby kotillonů,“ „Světa pán v županu“ (Napoleon doma mezi příbuznými, chtivými trůnu), „Jenerál bez vojska“ a j. Zvláště pak je ceněno jeho charakterní drama „Baron Goertz“. — Zapomíná se u nás příliš často na velké dílo Em. Bozděcha. Jen tu a tam sehraje se v novém nastudování některá práce Bozděchova, ač zasluhoval by více vděku i našich velkých divadel. Zase jen malá divadla a ochotnické scény konají tu úkol za korporace a ústavy, které měly by býti na prvním místě v plnění povinností kulturních a divadelních.

Ochotnické zprávy.

Usilujme o dobrý repertoar ochot. divadel! Tak nadepsal Fr. Sekanina svůj článek v záb. příloze „Nár. Politiky“ z 2. února t. r., v němž konstatoval potěšitelný obrat od pochybných překladů ke hrám, umělecky a literárně cenným. Zásluhu přičítá českým autorům, věnujícím své síly lidové literatuře dramatické, pak nakladatelům, ale zvláště lidovýchovné sekci ministerstva nár. osvěty, působení okresních sborů osvětových a v neposlední řadě Spolku čes. spis. „Máj“ proto, že převzal a provedl úpravu autorských poplatků. Nechceme nikomu upírati zásluh, má-li nějaké, ale na tomto článku ukazujeme, jak se lacino tvrdí před neinformovanou veřejností něco, co není správné. Pan Sekanina píše pro dobrý repertoar ochotnických divadel a uvádí zásluhy o potěšitelný obrat, ale o tom českém ochotnictvu nepíše ani slova, protože jeho práci patrně nezná. Ochotnictvo hrálo dříve, co doba přinesla, hrálo snad z větší části špatné věci a hrálo snad i špatně. Ale nestaral se o ně ani český spisovatel, ani nakladatel, ani „Máj“. Organisace ochotnictva však záhy zmohutněla, osvětlila svým lidem umělecký, kulturní a národní význam jejich práce a prováděla sama očistu repertoaru. Je to jen zásluhou ochotnictva, že se vymanilo ze hraní divadla pro vlastní zábavu, že začalo pěstovati původní repertoar a že dnes už sahá i ke hrám vysokého dramatického i výpravného stylu. Tím se povzbu-

díla chuť autorů psáti pro ochotnické scény, a když nakladatelé viděli, že tu je dobrý odbyt, stali se k vydávání her ochotnějšími. Že by ministerstvo nár. osvěty bylo něco v tom směru udělalo, o tom nevíme. Osvětové sbory okresní tu spolupůsobily, ale jen potud, pokud jsou skutečně v činnosti, a těch není mnoho. „Máj" svou „úpravou" autorských poplatků, loni provedenou, byl by zničil všecko, čeho jsme těžce docílili v otázce původního repertoaru, protože se naše spolky začaly vyhýbati hrám, „Májem" zastoupeným (k tomu viz dnešní „Protest". P. r.). Tedy, usiluje-li někdo o dobrý repertoar ochotnických divadel a hledí-li při tom jenom na zájmy a domnělé zásluhy nakladatelů, spisovatelů a divadelní agentury, je na scestí, protože opomíjí hlavního činitele — ochotnictvo. To je rozhodující, to hraje a podle toho, jaké hry hraje, může se pak mluviti o zájmech těch, kdo hry píší a kdo je vydávají. Tak se mají věci ve skutečnosti. A tak vypadají vypočítávané zásluhy! *h.*

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Kdy vznikla Ú. M. D. O. Č. V knize zápisů o schůzích bývalé „Matice divadelní" z let 80tých jsou značné mezery a neurčité záznamy o tom, jak a kdy vlastně vznikla Ústř. Matice Div. Ochotnictva. Její výročí byla oslavována dosud tak, že byl vzat za základ rok 1880. Starosta dr. Herman zjistil nyní v archivu polic. ředitelství v Praze tato přesná data: Zvěčnělý Josef Barák předložil 9. července 1880 ke schválení stanovy „Matice divadelní", jež byly potvrzeny místodržitelstvím již 20. července 1880. Tento spolek nebyl spolkem ochotnickým, nýbrž všedivadelním. R. 1884 byla založena „Jednota českého herectva," čímž byla patrně zeslabena činnost „Matice divadelní," protože v l. 1884 a 1885 není žádných zápisů o schůzích. Teprve v r. 1886 uvažoval výbor o tom, jak činnost Matice vzpružiti, ale výsledkem byla změna stanov. Na valné schůzi 19. září 1886 bylo usneseno, že se má „Matice divadelní" napříště nazývati „Ústřední Matice divadelního ochotnictva", a navržená změna stanov schválena. Nové stanovy byly schváleny místodržitelstvím 1. listopadu 1886, ale ustavující schůze konána nebyla, protože jí nebylo třeba vzhledem k tomu, že šlo pouze o přeměnu spolku již stávajícího. Teprve na příští valné schůzi řádné na jaře 1887 byly provedeny volby na základě nových stanov. Proto uznal výkonný výbor ve schůzi 20. ledna t. r. za správné, že nynější Ú. M. D. O. Č. vznikla 19. září 1886. V červnu 1892 předložil spis. Ladecký jako tehdejší místopředseda novou změnu stanov ke schválení, podle níž přibylo do názvu slovo Ú. M. D. O. Československého, a nynější název Ú. M. D. O. Československého zaveden od listopadu 1920. Budeme tedy slaviti 40 tileté trvání v září 1926. *h.*

Upozornění. Všecky naše spolky nezaslaly dosud vyplněné statistické tabulky. Některé spolky zaslaly tabulky, vyplněné neúplně. Má-li býti sestavena správná statistika, je nutno, aby doklady — tedy tabulky — obsahovaly všecky správné údaje. Data, která z těchto tabulek potřebujeme, mají velký význam, a proto znovu připomínáme, aby byly včas a správně vyplněné zaslány!

Divadelní agentury a ochotnictvo. Placení a vymáhání autorských poplatků je starou a trvalou bolestí, jejíž výkřiky se opakují z obou stran. Přesto, že naše ústředí při každé příležitosti staví členům před oči jejich čestnou povinnost vůči autorům a přesto, že nejen většina našich členů již tuto povinnost skutečně plní a že právě v našich řadách následkem stále rostoucí organisační kázně vystupuje oproti ostatním spolkům neorganisovaným zřejměji pochopení, pořádek a zvláště slušnost ve stycích s agenturami, přece se opakují potíže při zjišťování autorů nebo jich zástupců a při stanovení autorských poplatků a stále jsou stížnosti agentur, zvláště Spolku čes. spis.-beletr. „Máj", na nepořádné placení těchto poplatků. Ú. M. D. O. Č. rozhodla se konečně, že se vynasnaží, aby jednak ulehčila svým členům a jednak aby uspokojila div. agentury. Pro své poctivé snahy získala p. inž. Fr. Khola, který s nevšedním pochopením nabídl své „Centrum" k tomu, aby při něm bylo zřízeno „zúčtovací oddělení" naší Matice, které by bylo zástupcem našich organisovaných spolků v otázkách autorských poplatků. Šlo prostě o to, aby naše spolky hlásily svá představení tomuto oddělení, které se pak mělo samo informovati, komu je třeba poplatky odvésti a v jaké výši. Měsíčně pak mělo tyto poplatky odváděti agenturám. Aby tato práce byla co možná zjednodušena, měla se docíliti u agentur jednotná sazba. Agentury by při tom dostávaly to, co jim náleží, nebyly by tedy utrpěly žádné škody a byly by měly ušetřenu korespondenci se spolky. To se ovšem týkalo pouze spolků, v Ú. M. D. O. Č. sdružených, ale při jejich velkém počtu znamenalo to přece jen značnou výhodu. Výkonný výbor dopsal všem agenturám, vysvětlil jim, oč jde, a žádal za jejich souhlas. A tu se stalo, co bychom byli nikdy neočekávali, protože nám nešlo o žádný hmotný zisk, nýbrž jen o zdravé uspořádání poměrů. Už předtím vyskytly se v „Máji" obavy, že se z tohoto podniku vyvine konkurenční agentura divadelní. Vysvětlili jsme osobně, že Matice nemá toho zájmu, aby pracovala tímto způsobem na prospěch autorů, nýbrž že jí jde jen o vlastní členy a o zavedení pořádku pro uhájení čistého jména jejího členstva. Bylo to však marné. Páni z „Máje" nejen že zaujali sami odmítavé stanovisko, ale jednali také s jinými agenturami, a tak se stalo, že jsme obdrželi odpovědi záporné. Z těchto odpovědí je zřejmo, že výklad našeho úmyslu byl zkreslen a že účel „zúčtovacího oddělení" nebyl pochopen. Zajímavo je však při tom, že nám bylo v „Máji" vytknuto, proč se nespojujeme s ním. Kdybychom byli svůj podnik přičlenili k „Máji", nebyl by tedy činil námitek a nebyl by také ostatní agentury získával pro odmítnutí naší nabídky! Výkonný výbor usnesl se ve své schůzi 20. ledna t. r. na tom, aby se od projektu zatím upustilo a aby se hledaly jiné cesty k překonání tohoto odporu. Matice nemíní se ovšem napříště zajímati o zájmy autorů, ale bude tím přísněji hájiti prospěchů svých členů, aby bylo na nich vymáháno jen to, k čemu jsou podle zákona povinni. Z celé věci odnášíme si smutnou zkušenost, že ochotnictvo je využíváno kde kým, ale pro své snahy a ideové podniky nenalézá nikde pochopení a podpory. Že v „Máji" není agenda div. agentury vedena vždy správně, je známo z četných stížností. Kdykoli však někdo z řad ochotníků učiní výtku, slyšíme hned výčitky, že se ochotnictvo staví proti českým spisovatelům, ba bylo i hrozeno veřejným projevem v tomto smyslu. My jsme však úplně klidni. Autoři dobře vědí, co by s nimi bylo bez ochotnictva. A kdo nepředpojatě sleduje snahy a práci Ú. M. D. O. Č., musí doznati, jak mnoho bylo vykonáno v posledních letech právě na prospěch českých spisovatelů. Tak tedy se prozatím neslavně skončila snaha po zřízení „zúčtovacího oddělení" naší Matice, které mělo býti právě tak zastupitelstvím našich spolků, platících autorům, jako jsou agentury zastupitelstvím autorů, poplatky vybírajících. Skončila se neslavně — ale nikoliv pro nás! *h.*

Protest „Máji“ usnesla se zaslati okrsk. rada Vrchlického okrsku v Lounech. Zní: „Předsednictvu Spolku čes. spis. „Máj“ v Praze! Zástupci ochotnických jednot a spolků, zúčastněných při schůzi okrskové rady okrsku Vrchlického v Lounech dne 4.-XI. 1923, uznávají plně povinnost placení autorských poplatků, jak nejlépe svědčí ohromné obnosy, které na autor. poplatcích byly ochotníky zaplaceny, nehledě ani k velkým obnosům, které placeny jsou ochotníky za divadelní knížky. Ale ohražují se rozhodně proti tvrdému postupu a novému způsobu vyměřování poplatků dle velikosti sálu, bez ohledu na skutečnou návštěvu, a žádají, aby tam, kde vykáže se ochotnický spolek řádným stvrzením o mimořádném malém příjmu z představení, byl spolkem „Máj“ vyměřen mu poplatek co nejmenší, odpovídající vykázanému skutečnému příjmu. Jinak byly by tyto spolky nuceny pěstovati repertoir, jehož zástupci vycházejí v ohledu placení autor. poplatků daleko příznivěji a ohleduplněji vstříc. Nechceme českého spisovatele zúmyslně poškozovati, ale žádáme také určité pochopení pro obětavé pracovníky v malých obcích, kteří svoje ochotnické práce konají jako všichni ochotníci nezištně. Doufáme, že tomuto oprávněnému přání bude sl. předsednictvem vyhověno. S ochotnickým pozdravem.“

Nová div. kniha dra F. Hermana „Velký pátek“, biblická hra v 5 dějstvích, právě vyšla tiskem ve sbírce „České divadlo“ (pořádá Bedř. Šaloun) nákladem „Zory“ v Karlíně. Je dosud nejlepší, moderně zpracovanou hrou v tomto oboru a byla loni sehrána s velkým úspěchem „Pražským okrskem“ v Uranii v Praze VII. a ve Švandově divadle na Smíchově. Jejím posláním je, aby u nás nahradila mnohdy bezcenné pašijové hry, nebo překlady her cizích. Zručný režisér dovede vypraviti hru i zjednodušením scény i zmenšením počtu účinkujících.

Z jednot. Pěv. och. sp. „Vlast“ v Třebívlicích pořádal 25.-XI. přednášku místopředs. výk. výb. ústředí A. Maněny z Loun o „Úkolech a organis. postupu čsl. ochotnictva“ za spoluúčasti všech okolních div. spolků, jež byla s největší pozorností vyslechnuta a neminula se zejména po stránce vysvětlení účelnosti ochotn. organisace cíle. Spolek vzdává p. přednášejícímu za tuto nezištnou a vpravdě poučnou přednášku díky.

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO.

I. sjazd slovenských ochotníckych divadiel.

(Dokončení.)

Divadelný kurz v peknom cykle prednášok doniesol mnoho vzácneho materiálu. Prednášky Jozefa Gašparíka a Štefana Krčméryho podrobne predstavili minulosť slovenského ochotníckeho divadla od prvých počiatkov a nakreslily vývoj slovenskej dramatickej literatúry. Ukázalo sa, že ochotnícke divadlo od 1830tych liet má minulosť veľmi peknú, preniknutú národným citom a láskou k slovanstvu, menovite k najbližším v Slovanstve, k bratom Čechom. Za československú vzájomnosť prinieslo slov. ochotnícke divadlo, menovite v rokoch 1870-tych niekoľko krásnych manifestácií. Repertoárom svojim vedľa slovenských autorov ťažilo hlavne z Klicperu, Tyla, Zeyera, Jiráska, Vrchlického vedľa novších autorov. Prof. dr. Václav Vážny v pútavej prednáške predstavil dejiny českej dramatickej literatúry. Spisovateľ a autor „Janošíka“ Jiří Mahen v dvojhodinovej prednáške rozvinul estetické princípy divadelného umenia, kým V. K. Blahník konkretizoval ich v praktickej prednáške pre režisérov ochotníckych divadiel. Osobitnú prednášku mal pan Blahník o historii divadla pred širokým obecenstvom s bohatou kollekciou svetelných obrazov. Obe prednášky p. Blahníkove, vnútorným obsahom i formou boly výkonom skvelým, ktorý v poslucháčtve zanechal iste nezapomenuteľne stopy. Praktickými návodmi o maskovaní poslúžil účastníkom K. Polanský. Značnú časť prednáškového materiálu Ú. S. O. D. hodlá vydať tlačou.

Divadelná výstava bola podobne bohatá. Shromaždila temer celú staršiu i novšiu divadelnú literatúru slovenskú v prehľade historickom i praktickom s podobizňami spisovateľov, starších vynikajúcich ochotníkov a organizátorov i s bohatou kollekciou fotografií ochotníckych predstavení. Pekné boly niektoré náčrty divadelných dekorácií, a názorná mapa Ú. S. O. D. ukazovala pekné rozvetvenie organizovaných divadelných krúžkov po celom Slovensku.

Divadelné závody tešily sa mimoriadnemu záujmu obecenstva i účastníkov. Závodilo päť divadelných krúžkov: Dolný Kubín (Hviezdoslavova Beseda), Ružomberok (Živena), Turčiansky Svatý Martin (Spevokol), Sabinov (Dramatický krúžok „Palárik“), Turčiansky Sv. Martin (Carmen); mimo závodov vystúpily Vrútky (Spolok Kollár). Dvorana bola po všetky tri večery úplne vypredaná a obecenstvo sprevádzalo zaujímavé závody s veľkou napnutosťou. Trojčlenová porota (V. K. Blahník, Jozef Hobl, Štefan Krčméry) zasadla po poslednom predstavení a obecenstvu, ktoré riešenie trpezlivo vyčkalo, vyhlásila tento výsledok:

„Divadelné závody ukázaly značnú úroveň zúčastnených ochotníckych družín. Do povahy sme vzali, že jednotlivé spolky podujaly sa na nerovné úlohy, ale zisťujeme, že tieto úlohy s pozoruhodným zdarom prekonávaly. Pri posudzovaní vzala porota v celku do úvahy: 1. čistotu jazyka, 2. pojatie kusu, 3. súhrn; u jednotlivých hercov posudzovali sme: 1. pojatie úlohy, 2. deklamáciu, 3. mimiku, 4. technickú vyspelosť. Svoje posudky sme srovnali a došli sme k tomuto spoločnému úsudku:

Relatívne za najlepšie predstavenie uznávame predstavenie hry „Matka“ od Jozefa Gregora Tajovského, zahrané spolkom „Živenou“ z Ružomberka, zvlášte oceňujeme tu výkon panej Růženy Hájkovej, rod. Houdekovej.

Druhým nie menej peknym výkonom bolo predstavenie Fastrovho „Večera“, hrané spolkom „Palárik“ zo Sabinova, tu zvlášte oceňujeme technickú vyspelosť väčšiny predstaviteľov.

Pri ostatných predstaveniach poradie neurčujeme, každé z nich malo cenné úlohy a zaujímavé momenty, ktoré svedčia, že pri všetkych spolkoch je možnosť dobrých divadelných vykonov a pekného rozvoja. Po zkúšenostiach, týmito divadelnými závodmi nadobudnutých, utvrdili sme sa vo viere, že slovenské ochotnícke divadlo svojho vzdelanostného a národného významu ani v oslobodenej vlasti neztratí a rozvíjať sa bude zdarne k métam vždy vyšším.“

Ústredie vydalo podľa tohoto riešenia dva čestné diplomy a tri svedectvá. Obecenstvo prijalo riešenia so súhlasom.

Tohoročný sjazd zdá sa byť počiatkom veľmi pekných vecí, žiadúcne by bolo, aby sa v Ústredí slovenských ochotníckych divadiel pod protektorátom Matice Slovenskej v Turčianskom Sv. Martine shromaždily všetky dobré živly slovenského ochotníctva, spoločnými silami pracujúc na povznesení divadelného života.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) **V Praze dne 29. února 1924.** **Sešit 3.**

V Praze, dne 28. února 1924.

(K oslavám Smetanovým.) Letošní jubilejní rok přinese Smetanovo dílo v jeho plném rozsahu a velikosti a což je nejdůležitější, přinese je soustavně. Letos dospívá toto dílo ke konečné definici pietně a účelně uspořádanými slavnostmi, jež jsou rozvrženy mezi jubilejní 100 letý den jeho narozenin (* 2. března 1824) a čtyřicetiletý den jeho úmrtí († 12. května 1884.) A maně se vybavuje myšlenka, že teprve po dlouhých letech odměňuje se národ umělci, který založil jeho operní slávu, vybraně representoval jej v cizině a přece za života prožíval bezejmenné strasti a snášel bezpříkladné rány osudu. Potěšitelné je, že program těchto slavností převyšuje všechno očekávání. A dík Sboru pro postavení pomníku B. Smetanovi v Praze, Sboru pro oslavu stých jeho narozenin v Brně, Sboru pro usporadanie oslav v Bratislave a ministerstvu školství a národní osvěty, obsáhnou tyto slavnosti celou hudební i kulturní velikost Smetanovu. A co více, jestliže až dosud byly mnohé slavnosti naše formálním estetismem, budou tyto slavnosti upřímným projevem, hluboce cítěným. A jestliže výsledek bude jen z části úměrný práci a důmyslu, s nímž jsou aranžovány, budou to slavnosti významné a skvělé.

První jubilejní slavností bude 2. března schůze v Nár. divadle pražském s proslovy předsedy Nár. shromáždění Fr. Tomáška, ministra školství a nár. osvěty R. Bechyně a za české hudebníky Jos. B. Foerstra. Slavnostní řeč promluví univ. prof. dr. Zd. Nejedlý. Odpoledne bude slavnostní koncert České Filharmonie a večer slavnostní představení „Braniborů v Čechách“. Předtím 1. března a následující dny 8., 15., 22. a 29. konány budou slavnostní koncerty jako hold českých hudebníků B. Smetanovi, a ve dnech od 15. dubna do 12. května bude proveden cyklus Smetanových oper: Braniboři v Čechách, Prodaná nevěsta, Dalibor, Dvě vdovy, Hubička, Tajemství, Čertova stěna a Libuše ve výpravě Kyselově a řízením Ot. Ostrčila. V předvečer mistrova úmrtí konána bude slavnost položení základního kamene k pomníku, odhalení pamětní desky, pietní matinée v Nár. divadle, otevření Smetanovy výstavy a slavnost u hrobu jeho na Vyšehradě.

Mimo Prahu rozšíří se slavnosti ty i na místa, pro Smetanův život památná. V Litomyšli a Něm. Brodě 25. května bude odhalena pamětní deska na gymnasiu, kde Smetana v letech 1836—39 studoval, v Plzni pamětní deska na domě, kde bydlil. V Růžkové Lhotici, kde žil svá mladá léta, bude postaven kámen, na Lamberku v Obříství, kde skládal r. 1860 „Prodanou nevěstu“, rovněž pamětní kámen a do posledního Smetanova bydliště Jabkenic bude uspořádán zájezd.

Mezinárodní slavnosti v Praze obsáhnou tři písňové koncerty, německé divadlo pražské vypraví „Hubičku,“ česká Amerika v Chicagu, New-Yorku, Clevelandě uspořádá představení jeho oper a koncerty. V Bělehradě 2. března v Národním divadle bude hrána „Má vlast“, 3. března „Prodaná nevěsta“, před níž bude přednáška o Smetanovi, na městské

scéně lvovské bude věnován celý týden hudebnímu geniu Smetanovu (za řízení kap. Mil. Zuny) a oslavy Smetanovy uspořádány budou dokonce i v pátém nejmenším dílu světa, Australii.

Kromě toho vyjdou také četné tisky o Smetanovi (některé již vyšly): Státní nakladatelství vydává „Souborná díla B. Smetany" red. dra Zd. Nejedlého, Smetanovy sbory, Smetanovu čítanku, sochař Španiel vydal bustu a plaketu, nakladatelství Štencovo Smetanův portrét a Osvětový Svaz vydal jako informační pomůcku „Smetanovo číslo České Osvěty", kterou vypravil dr. Jar. Fiala.

Jak patrno, zúčastní se těchto oslav celý národ, a nebude snad místa u nás, kde by letošního roku nebylo promluveno o B. Smetanovi, kde by se neozvala jeho melodie nebo jeho opera. Je to potěšující zjev v našem divadelnictví, pouze jedna bolest ještě zbývá: Stálé Smetanovo divadlo, aby jeho nejvýznačnější, nejvýraznější i nejnárodnější projev měl vskutku trvalý stánek, který by byl zároveň pomníkem jeho nepomíjející slávy i vděku národa, nejen doma, ale i daleko za hranicemi jím proslaveného. *P.*

El. Krásnohorská:

Znělka Smetanovi.

Ta řeč, jíž každé plémě porozumí,
nechť nejcizejší kraj mu za domov,
jež všecky tužby, zábavy a dumy
a taje srdcí poví beze slov —

Tou řečí rozohní se bohatýři,
i nepřítel ji ctí co vítězku,
a světa Babylon jen ona smíří.

Nechť zvoní smíchem, šeptem něhy šumí,
nechť sílu hlásá jako zvučný kov,
neb u kolébky tichou píseň tlumí,
sny dětské volá pod útulný krov.

Ó mluvo hudby, vzniklá v nebesku,
Tvá velemoc se nad národy šíří!
Zvuč nám i světu slavně — po česku!

Dr. Jaromír Fiala:

Bedřich Smetana a divadlo.

Divadelní umění, jsouc syntesou umění časových i prostorových, jeví se nám vrcholem umělecké činnosti.

Takovým bylo vskutku již za oné doby, kdy v Řecku zpěvná — či přímo řečeno zpívaná řeč, podepřená hudbou, pojila se k výtvarnému prvku a mimetice jevištní výpravy; tak slova dramatické básně, písmem fixovaná, uváděna v živý úkon — „drama". Až v novém věku vyskytuje se po zajímavých, ale přechodných náběžích ke scénickému melodramu — jmenujme zde Čecha Bendu a Francouze Rousseaua, idea podobného „Gesammtkunstwerku" u Wagnera. Dodejme, že teprve po Wagnerovi opět se u nás radikální reformou došlo k scénickému melodramatu Fibichovu, které — jak při posledním provedení byli jsme právě svědky — působí dojmem vzácně jednotným. Přesto nepozbývá oprávněnosti i ono starší řešení „Gesammtkunstwerku", představované operou. Ovšem poměry jsou tu zvláštní. To proto, že hudba, prvek tak nehmotný a přece tak ilusivný, dovede reálním složkám jevištní akce dodati životnosti svou silou, řídíc se jinými zákony dramatickými než drama mluvené. Umocnění operního tekstu hudbou v soběstačný a plně účinný výtvor je již předem vázáno na libretistickou stylisaci tekstu, odlišnou od práce, která nepočítá se zhudebněním stylisaci, mající spojitost i s intelektuální silou skladatelovou. Ten totiž musí uměti plně procítiti i obyčejné jevištní představení bez součásti hudební a postihnouti onen životní tep divadelního dění, které konec konců chce býti tak životné, jako je život sám. Konečně i jistý takt výtvarný doprovází formovací schopnost skladatele opery. Neboť to, co jeho bohatá imaginace vidí, bude musiti na jevišti státi se masem a krví.

Všecky tyto složky lze krok za krokem stopovati na činnosti Bedřicha Smetany. Budiž nám dovoleno ve chvíli, kdy slavíme sté výročí jeho narození, načrtnouti zde letmo několik rysů jeho tvorby zpěvoherní.

Ještě než vzniká Smetanova první opera, vidíme v jeho díle předpoklady pravého dramatika, o nichž jsme psali výše. Vzpomeňme na př. toho, že Smetana byl literárně uvědomělý, stýkal se s Nerudou a celou naší tehdejší modernistickou literární družinou, pilně sledoval i činohru. Býval i jako kapelník přítomen divadelním představením; pokud sám nedirigoval, stál vždy v parteru k stání. Také jeho

první tři symfonické básně jsou myšleny ve spojitosti s dramaty. „Richard III.“ je inspirován Shakespearovou tragedií, „Valdštýnův tábor“ hrou Schillerovou, „Hakon Jarl“ tragedií Oehlenschlägerovou (o níž píše: „— — — Mohu ubezpečit, že dojem na mne byl tak mohutný, že jsem alespoň děj tragedie symfonicky a co skromný dárek obecenstvu norských zemí podati mohl.“)

Přičtěme sem též pochod k slavnosti Shakespearově (1864), při němž se ubíral na jevišti průvod význačných postav her Shakespearových. Vidíme ve všech těchto skladbách, jak po svém dovede Smetana přehodnotiti literární předlohy. Nesleduje ilustračně jednotlivé fáze dramatu, nýbrž typisuje hudebně některé význačné body dramatického dění. Kdežto ve „Valdštýnově táboru“ se před námi rozvíjí rušný obraz vojáckého života, při čemž Smetana vědomě a úspěchem se snaží dáti své hudbě národní ráz, v „Richardu III.“ i Hakonu“ udává základní ton drtivý dech osudové tragiky; vedle toho shakespearovský pochod je již plný onoho tak smetanovského slavnostního ruchu a heroické důstojnosti. Že Smetanova jevištní obraznost dovedla býti velmi reální, ukazují i jeho referáty; v nich často probleskují náznaky dramatických účinů nebo slabin a vtipné postřehy inscenační neb režisérské. To konečně je patrno dále i na jeho spolupráci s libretistou, jehož tekst si zvolil pro komposici.

Tu již se dostáváme k onomu hlavnímu bodu, jejž jsme v úvodě vytkli jako první: stylisace libreta je jiná, než dramatu mluveného. Ostatně toto vědomí vedlo v době velkých oper k jinému ekstrému. Libreto stávalo se totiž řadou drobnějších básní, vyjadřujících postupně jakési lyrické výslednice dramatického dění, jež samo dáno do mluvené prosy nebo nanejvýše do recitativu. Proti tomu Smetana často ve svých referátech vyslovil požadavek, že „opery musejí se povznést nad drama“. Proto také, když pro komposici první opery konečně dostalo se mu Sabinova libreta, dosti chatrného, ale svým námětem Smetanovi vhodného, bylo napřed Smetanovým vlivem upraveno dramaticky, bez obvyklých „sborů“, „cavatin“ starých oper. Neméně vážně přistoupil Smetana i ke komposici „Prodané nevěsty“. Původně Sabina napsal pouhou aktovku, maje na mysli operetu. Ale tu Smetana zamítl. V „Braniborech“ již zdůraznil náležitou charakteristiku dramatického dění jak symfonickým proudem orchestru, tak i volně rozvitou linií zpěvní podle moderních, wagnerovských zásad vážné opery. Při „Prodané nevěstě“ cítil v sobě touhu vytvořiti i český typ opery komické. Proto Sabina musil tekst přepracovati, rozšířiti.

Takováto spolupráce dala by se zjistiti i později. Zajímavo je pozorovati, jak při tom logika hudební se druží k logice literární. Zdůrazňuje se obyčejně jako požadavek důsledného wagnerovství nepřetržitý symfonický proud orchestrální části opery; uzavřená čísla prvních oper Smetanových byla dokonce nazvána ústupkem obecnému vkusu, a dávala se pak přednost rozdělení ve výstupy, obdobnému s rozdělením činoherním. Ale hudebně takovýto rozdíl mezi „číslem“ a „výstupem“ je malý. Pěkně to naznačil v jednom svém dopise skladatel Hugo Wolf. Praví, že i v činohrách na konci určitých scén cítíme jistou ukončenost situace, jistý závěr. Nuže, naznačení takového závěru v hudbě děje se kadencováním, ať ono již skutečně uzavírá hudební větu, „číslo“, či přechází pak spojitě, postupnou změnou v nový výstup. Cítíme takové kadencování stejně v „Libuši“ a následujících operách, jako v předcházejících. Naznačil ostatně sám Smetana, že dramatická linie záleží na jednotném stylu a ten, není-li respektován, „zpívají se čísla v jejich rozmanitosti a ne v jejich jednotě“.

Ostatně však pro formaci čísel, pokud značí lyrické oddechy v dramatickém dění, poštěstilo se Smetanovi najíti v Elišce Krásnohorské libretistku, která dovedla se vzácným taktem vytušiti lyrickou sklonnost mistrovu. Připojíme-li, že těmito pasážemi lyrickými se vybíjela i hluboká jeho osobní citovost v době hluchoty, kdy on v duševní osamocenosti žil jen svému umění, pak porozumíme, proč jihne to v naší hrudi, vhroužíme-li se do očistné lázně vln Smetanovy hudby.

Jiným zajímavým dokladem silné hudebnosti a při tom dramatičnosti je konstrukce celých scén podle ustáleného v naší hudbě principu symetrie, která nijak nevadí, aby dramatický zájem neochabl. Rozvržení partií sborových nebo ensemblových i solistických uvnitř jednotlivých scén i celých aktů a k tomu se vážící motivická práce je dílem pravého mistra tonů, který životní pravdivost dovede svou hudbou vlíti i fabuli dosti chudé („Hubička“), nebo naopak překomplikované („Čertova stěna“).

Jaká to životní pravdivost a plnost, kterou B. Smetana svému národu zanechal ve svých operách, jaké to životní bohatství! Ta vroucí láska k vlasti a jejímu lidu, jež září stejně z jeho „Polek“ jako z jeho symfonických básní, ta láska k ženě a

dítěti, jíž překypuje mladický cyklus „Bagatelles et Impromptus“ či „Trio z G-moll“, to vroucí soucítění s trpícím člověkem, které Smetana sám sobě zpívá v „Druhém kvartetu“ — to vše nabývá tělesných tvarů v jeho zpěvohrách. Jak pestrý to svět, jak životný ve všech svých postavách! Vzpomeňme bohatýrů historisujících oper „Libuše“, „Braniborů“, „Dalibora“, aristokratů „Čertovy stěny“ a „Dvou vdov“, měšťanů z „Tajemství“ neb sedláků z „Hubičky“ a „Prodané nevěsty“! Toť typy, skvěle charakterisované a všude s takovou láskou, s takovým tvůrčím zaujetím pracované, že ani tam, kde cítíme kaz v povaze (Tausendmark v „Braniborech“), neubráníme se sympatií a soucitu. A což kolektiva, tvořící společenské okolí individuálních osob: jadrná, dobrá chátra z „Braniborů“, ctní zbrojnoši z „Dalibora“, sousedé a sousedky oper venkovských — zdaž se vám nezdá, když je slyšíte, že jste z nich a sledujete činy protagonistů se stejnou účastí, jako oni. Vzpomeňme jen na scény rušného veselí, ale i na krásný poměr čeledi k Přemyslovi, nebo ke dvěma vdovám, a nezapomeňme ani na onen krásný, tak bolestný, ale tak nádherně rozřešený „Žalm“ v druhém jednání „Braniborů“. To jsou scény, jdoucí k srdci tak, jak to sotva dovede mluvené drama právě po stránce kolektivní. Konečně uvažme, jak Smetana dovedl učiniti přijatelným i pohádkové zjevy, které se vyskytnou v jeho libretech, jako skřítkové na Bezdězi v „Tajemství“, celá postava Rarachova v „Čertově stěně“, o kteréž bylo vystižně napsáno, že je cosi příšerně plouživého v motivu Rarachově a že způsob, jakým tak plíživě, záludně a nenápadně se vynoří vždy z hudebního pásma, je něco, co nemá příkladu v dějinách opery.

Sotva si věru dovedeme představiti, jak úžasně niterně bohatý byl Smetana, který pracoval s takovou skromností a přece s takovou duševní silou, za podmínek tak obtížných. Jaká to byla v něm vyrovnanost, když přes překážky, kladené odpůrci a přírodou, dovedl si zachovati svou čistou lásku k umění, pravdě, národu. Je proto i těžko vystihnouti slovy celou tu bohatost a hloubku dojmů, jimiž působil na vnímavou duši. Jeho lyrismus, jenž se tak široce rozlévá v jeho zpěvech milostných, jeho činorodý vzruch v partiích heroických dojímá a sílí.

Tak divadelní dílo Smetanovo stává se nám nutnou složkou životní. Je-li jeho komorní hudba intimní zpovědí duše, jejích smutků i nadějí, je-li jeho „Vlast“ výronem nitra, překypujícího láskou k celému národu, jsou jeho opery světem, v němž se našinci dýchá s rozkoší člověka, který z Babelu denního shonu ocitá se v čistém klínu přírody. Neboť za všemi těmi lidskými postavami, se kterými se v nich setkáte, září jako životodárné Slunce — ryzí srdce Smetanovo.

Jaroslav Borotínský:

Smetanova „Prodaná nevěsta“.

(Trochu číslic k národnímu svátku divadelnímu.)

Blížící se jubileum stého výročí narozenin Smetanových vyvolává mnohé vzpomínky na nesmrtelného tvůrce naší české opery a trudné chvíle jeho života i uměleckého zápasu. Z té doby je tu mnoho, mnoho kapitol, které dobře bylo by uchovati budoucnosti.

Z provozování „Prodané nevěsty“ jsou zajímavy některé vzpomínky.

Je nejoblíbenější ze všech skladeb Smetanových, jí promlouvá *český duch k českému srdci*, a ona to také byla, jež razila do světa cestu naší hudbě; pro nás však měla ještě význam zvláštní, národně uvědomovací. „Cizinec ovšem nikdy nepochopí, že my, když nám je nejhůře, jdeme se dívati na Mařenky, Jeníky, Kecaly, ano, snad by se i usmál, kdyby zvěděl, že „Prodaná nevěsta“ byla našemu národu vždy zvláště cennou oporou i v dobách politického útisku. My však nejdeme na „Prodanou“ jen pro ty milé nám osoby, ani pro skromný děj díla, ba ani snad ne pro její pouhou hudbu, nýbrž pro tu radost, jež nás činí tak odhodlané snášeti trpkosti skutečnosti. Či není nám „Prodaná nevěsta“ vlastně jediným tancem, jímž jakoby tančila celá ta šťastná veselá česká vés?“ Tak oceňuje národní význam „Prodané“ hudební odborník. Skladatel „Prodané nevěsty“ jako by měl cosi společného s autorkou „Babičky“. „Smetana nikdy, nechť jej pronásledovalo cokoliv, nezoufal. Ne, že by snad byl bolesti snášel snadno — naopak. Ale dovedl se i nad bolest povznésti svou vroucí láskou k životu, jíž nikdy neztratil. Proto dovedl i svá nejradostnější a nejnadšenější díla vytvářeti právě ve chvílích, kdy nejvíce trpěl. „Prodaná nevěsta“ vznikla v době, kdy mu tehdejší kapelník českého divadla úplně zatarasil

cestu na jeviště...“ Než opera Smetanova byla přece provedena 30. května 1866 poprvé. Smetanovi bylo se probíjeti svým uměním k uznání, doba však jeho umění plně ocenila. Na Národním divadle v Praze byla provedena více než 700krát a v lidu takřka zdomácněla. V cizině bývá předváděna rovněž s velkým úspěchem, jak dokazují právě zahraniční listy.

V Novoměstském divadle dávána „Prodaná nevěsta“ poprvé 29. ledna 1869 a 1. června t. r. po druhé,
24. října 1874 dávána po padesáté,
5. května 1882 po sté jako benefiční představení B. Smetany v Novém českém divadle,
14. dubna 1883 bylo jí po 117tém provozování uzavřeno Prozatímní divadlo a
23. listopadu 1883 sehrána poprvé v Národním divadle;
16. června 1885 dávána na přivítání amerických Čechů,
20. června 1887 na počest amerických sokolů,
8. května 1892 po 200kráte,
1. června 1892 poprvé ve Vídni,
21. září 1893 v Budapešti v Královské opeře,
7. října 1893 ve Frankfurtě n. Mohanem,
12. prosince 1893 v Drážďanech ve Dvorní opeře,
19. prosince 1893 po 250kráte v Národním divadle,
1. ledna 1894 v Kolíně n. Rýnem,
17. ledna 1894 v Hamburce,
23. ledna 1894 v Mnichově,
2. února 1894 v Brémách,
20. srpna 1895 v Chicagu (v Americe) za řežie Jos. Šmahy,
25. září 1895 po 300kráte v Národním divadle,
30. září 1898 po 350kráte,
1. ledna 1903 po 400kráte,
8. srpna 1909 po 500kráte,
1. ledna 1915 po 600kráte a
9. ledna 1919 po 700kráte.

Jak známo, první operou Smetanovou byli „Braniboři v Čechách“. Při druhém představení „Prodané nevěsty“ 3. června 1866 — jak se uvádí — sešlo se prý obecenstva pro horko a válku ještě méně, nežli při premiéře, a to přimělo Thoméa k pověstnému povzdechu: „Mit der Prothána ist nichts — ja, mein lieber Kapellmeister Smetána, die Prothána ist keine Branypóry!“ K tomu Smetana podotýká ve svém deníku: „Ředitel se mnou ujednal, že za každé z prvních šesti představení mi zaplatí po 100 zl., za každé následující pak 30 zl. honoráře. Po druhém představení mi vyplatil se srdcem zkormouceným v kanceláři divadelní 200 zl., ale dodal: ‚Učiníte mi, pane kapelníku, největší radost, když kontrakt o provozování této opery zrušíte, sice musím těch 600 zl. vyplatiti ze své kapsy.‘ Učinil jsem tak, jak žádal — jelikož při Braniborech byl on šetrný ke mně, byl jsem nyní zase šetrný já k němu. Poté brzo divadlo se zavřelo.“

Teprve třetí představení dne 27. října 1866 bylo jaksi pravou premierou. Bylo po válce, nastaly zase pravidelné poměry. Císař přijel do Čech prohlédnouti si bojiště, na němž Rakousko dostalo tak neslavný výprask od Prusů, a při jeho návštěvě Prahy rozhodnuto uctíti jej původní operou. Protože „Braniboři v Čechách“ již pro svůj název nemohli se dávati, protože by to bylo vypadalo jako narážka na nedávné obsazení Prahy Prusy z Braniborska, zbývala jen „Prodaná“, jelikož jiné české opery nebylo. A tak Rieger sám se zasadil o její provedení, a císař prý se při představení dobře bavil. Divadlo bylo „v lesku“, jako vždy při návštěvě panovníkově — kdo by byl tehdy tušil, že táž „Prodaná“ bude se 29. října 1918 v Národním divadle hráti na oslavu samostatnosti Československé republiky a že závěrečný sbor: „Dobrá věc se podařila“ bude zníti jako jásavý symbol převratu!

Je — jak jsme uvedli na počátku — mnoho, mnoho vzpomínek dosud žijících účastníků, kteří měli by býti požádáni, aby paměti své dali zachytiti budoucnosti, jednak pro hudební archiv a pro divadelní museum, jež se právě zakládá.

Dr. Eduard Šebesta:

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století.

Karel Hynek a Václav Alois Tham.

(Pokračování.)

Tuto věc potvrdil nejen venkoncem také Schönfeldův faktor Matěj Hollauer, nýbrž doznal to i sám Tham pravě, že neodváděl celých exemplářů, jedině však popřel, že by si býval bral archy zpět po skončené korektuře. Na pravdivosti této věci setrvali dle protokolu jak Schönfeld, tak i tentokráte přítomný jeho faktor. Tiskař nabídl se vésti

důkaz o této věci ještě prostřednictvím sazečů obou kusů, Josefem Veselým a Kašparem Tandlerem. Při dalším výslechu popřel pak dále Schönfeld s určitostí, že by byl býval dostal 200 výtisků k rozprodeji, stalo-li se však tak, bylo prý to podniknuto bez jeho vědomí, vůle a povolení. Rovněž tak vypověděl i Hollauer Thamovi do obličeje, že mu nikdy zmíněných 200 výtisků nebylo odvedeno, že o tom ničeho známo mu není a přece by on, jako faktor závodu, něco věděti musil.

Tham vypověděl, že je faktoru nevydal, nýbrž že je předal tehdejšímu spisovateli českých novin, Krameriovi.

K tomu podotkl pak Schönfeld, že dotyčný Kramerius v jeho závodě neměl žádného vlivu ani působnosti, jeho věcí byly prý jen noviny. Ostatně z jeho služeb je již dávno pryč, ale obchodoval prý už, když u něho byl, na svou pěst knihami a když pak od něho vystoupil, etabloval se prý jako knihkupec a provozuje tento obchod ještě dále.

Na doklad toho předložil Schönfeld při výslechu ohlášení, vydané Krameriem, mající v čele „Všeobecnou zprávu veškerému slavnému slovanskému národu", doporučující z péra „Kraméryuse, knih a novin spisovatele", 13. října 1790 vydané „Letopisy Trojánské a Mladšího Rubinzona", v jehož příloze „Poznamenání knih českých, kteréž s přiloženou cenou v české expedici u zlatého půlkola vedle Železných dveří na Starém Městě nevázané k dostání jsou", jmenované dva divadelní kusy k prodeji jsou nabízeny.

Z celé řady knih, v Berlíně, Brně, Klatovech, Kutné Hoře a Plzni vytištěných a vydaných, až na několik výjimek (1663—1757) od 1780—1790, zajímati budou čtenáře našeho listu nadpisy a ceny těchto knih: Thamův „Makbet" prodáván za osm krejcarů, „Loupežníci" za 14 kr., Thamův překlad „Medea. Hra hudební. V Praze 1787" za dva krejcary a „Oldřich a Božena. Vlastenecká původní činohra od A. J. Zimy. V Praze 1789" za devět krejcarů.

Téhož dne ještě vyslechnutý Tham potvrdil v celku údaje Schönfeldovy a poznamenal, že dotyčné kusy po vyjití byly ihned s povolením censury v novinách ohlášeny, následkem čehož prý ani jemu, ani Schönfeldovi nic za vinu kladeno býti nemůže. Ostatně prý udála se tato věc před čtyřmi lety a není prý ani možno na všechny okolnosti se přesně upamatovati a je stanoviti. Než tolik prý je jisto, že oba kusy roku 1786 už ve všech knihkupectvích v původním vydání veřejně prodávány a ve všech pražských divadlech provozovány byly, což prý by se jistě státi nemohlo, kdyby tato díla byla za zakázaná považována, neboť kdo byl by se toho mohl dopustit, aby chtěl překládat a tisknout zakázaná díla?

Když pak Schönfeld, byv ještě jednou magistrátem na 15. února 1791 předvolán a celá věc s ním znovu projednávána, rozhorlil se na špatné s ním zacházení a censurní poměry slovy, by ho třeba odsoudili pro ony dva kusy k smrti, on prý musí vše vytrpět; k poznámce mag. rady, že oba kusy, zejména „Loupežníci", na základě

P O D Č A R O U

Bartoš Vlček:

Scénický odkaz Jiřího Wolkera.

Když Jiří Mahen r. 1921 uváděl na brněnskou scénu (v Redutě) mladé autory Blatného, Stejskala a Chaloupku brněnskému obecenstvu, pokládal za nutné jaksi se omluviti a vysvětliti, proč v tyto autory natolik věří, aby jejich prvé pokusy uváděl na prknech, kde před nimi se objevili už Strindberg, Björnson a j. A tehdy se vyslovil v ten smysl, že autorovi, který před svou scénickou prací psal básně, povídky a co se vůbec dalo, je třeba podati pomocnou ruku, protože ten nezklame. Aspoň ne natolik, aby utkvěl na jednom dosaženém stupínku ve svém oborečku a netoužil nikdy výš, dál, a když to nejde v básni, toť v dramatě anebo naopak. Následující léta mu dala za pravdu: zůstal-li Blatný dramatikem, uplatňuje se Stejskal jako režisér zcela dobře a Chaloupka je počítán mezi nejlepší naše mladé básníky.

Přejímám konsekvence z Mahenova soudu: že i naopak pravý básník se odhaluje právě svou všestranností. A to se stává v letech, kdy básník poznal své síly: tehdy podobá se parnímu kotli, nabitému přemírou sil, jež se nemohou vybíti jedním směrem a vrhají se stejně prudce na všecky cesty s dychtivostí a odvážností konquistadora. Později snad se usměrní — až začne ekonomicky hospodařiti se svými silami, až moudře usoudí a pozná, že také jeho síly jsou vyčerpatelné. Ale blahoslavené mládí na štěstí není tak moudré a nepočítá, z čeho bude živo zítra — a proto na př. na poli dramatickém mohlo vzrůsti tolik nádherných básní — a tolik špatných divadel.

Jedním z nich je Wolker. Že z jeho Tří her první, „Nemocnice", není vůbec scénickou prací, že těžká filosofie „Hrobu", tak úzce se připínající svým pochopením úkolu člověka k „Těžké hodině", je možná pouze jako divadelní revue a že konečně scénicky nejúčinnější „Nejvyšší oběť" je básnicky nejslabší — o tom snad nebude ani mezi největšími chvalořečníky Wolkerova genia sporu. Wolker byl by — je-li dovoleno tak souditi — vyvíjel se dál pouze jako básník a stěží by se vrátil k divadlu, jehož realismus nemohl mu dobře vyhovovati. Nicméně nelze přehlédnouti jeho Tří her — tím spíše že tvoří celou část jeho celkem málo rozsáhlého díla.

rukopisu byly dvorní divadelní censurou k provedení povoleny, namítl, že se na věc nepamatuje.

Na základě veškerého námi uvedeného materiálu rozhodlo gubernium, jemuž poslední slovo v těchto věcech náleželo, přípisem, zaslaným magistrátu 4. května 1791, že veškerá ospravedlnění, Schönfeldem přednesená, jsou lichá a nicotná, a že je záhodno toto svémocné tisknutí obou kusů bez předběžného povolení censury, jakož i urážky revisního knihového úřadu mu vytknouti. Magistrát tak také učinil výnosem z 9. května 1791, č. j. 4419.

K srovnání s německými poměry literárně-divadelními podotýkáme, že v Německu pořízený prvý překlad „Makbeta" r. 1766 a poprvé sehrán tento kus dle překladu Schillerova ve Výmaru 14. května 1800; „Loupežníci" Schillerovi přeloženi 1781 a provedeni 1782.

Posledními zprávami o K. H. Thamovi, jež jsme ve zdejší látce nalezli, jsou zápisy z podacích protokolů k 17. říjnu 1805, kdy dodán pro něho od gubernia pas do Vratislavi a Berlína, a z konce července 1810, kdy jednalo se o jeho žádosti za pas do Mnichova. Vlastní spisy pak pohříchu se všemi popisními akty zničeny r. 1864. —

Další část článku týká se druhého z bratří, Václava Aloise Thama. Měli-li jsme od let příležitost shledávati se dosti často s řadou úředních spisů, psaných jeho rukou, jež sestávají z větší části z protokolů a výslechů policejních raportů o lehčích a těžších provinilcích, přece jsme se dostali nedávno k spisu, jenž nám tolik povídá o romanticko-nešťastné osobě Václavově. Nejde zde vlastně o nic jiného, než o složení jím úřadu policejního komisaře na Starém Městě; leč doslovné znění současných dokumentů, jimiž jsou vlastnoručně psaná žádost mladičkého úředníka, placeného ročn. 200 zlatými — ovšem při tehdejší relaci 60 krejcarů na jeden zlatý — přesná jeho charakteristika, jakož i vylíčení soukromých poměrů Thamových z péra jeho představeného, magistrátního rady Jiřího Karla, rozvinují před námi tragiku osudu hlavního hrdiny Jiráskova „Věka".

Uveřejníme v doslovném znění překlad aktů, které nám prozrazují bezprostřední příčiny odchodu Thamova z úřadu, z jichž úplnosti jsme nuceni doznati i značně hrubé jeho poklesky. Jsou nám dostatečně vysvětleny jeho zadlužením, leč i to jest omluvitelno celkovými poměry tehdejší těžké hospodářské doby. Neboť v čase, kdy pražskému magistrátu, žádajícímu téměř současně za rozmnožení počtu policejních úředníků, dostává se z nadřízených míst poučení radou, aby pro tento důležitý obor úřední si pořídil síly nejen pilné a činné z řad praktikantů, k bezplatné službě se hlásících, anebo kdy veliké množství spisů se popisuje jednáním o neslýchané žádosti mužstva policejní stráže, požívající denního platu 8 až 10 krejcarů, za zvýšení dávky obuvi, jíž nesměl nikdo více do 8 měsíců spotřebovati, než jeden pár s dvěma podrážkami, jak mohl policejní úředník 19- až 24letý — tak byl totiž Tham stár, když

Byla provozována kroužkem ochotníků z Proletkultu „Nejvyšší oběť" — aktovka, jejíž smysl leží v jedné větě, kterou vražednice Soňa praví vrahovi Filipovi: „Kdybys byl ženou, pochopil bys, jak horoucí je potřeba dávat, když béřeme tolik, jako je život." Tato Soňa je cosi jako žena z ruského románu — a zároveň je to jakýsi pokus o českou nihilistku, která však místo nenávisti zabíjí láskou. Téma samo o sobě stačilo by na povídku, v horším případě, kdyby zůstal jen děj a vypadl jeho filosofický obsah, na sketch. Proto snad aktovka zní divadelně tak bezradně, protože se potácí mezi dvěma směry, nepřibližujíc se docela prvnímu a neustupujíc druhému. Cosi jako kompromis, z něhož tak často divadlo žije — ale k tomu třeba řemeslníka, a tím v dramatě Wolker dosud nebyl.

Drama „Hrob" s jevištěm už vůbec nepočítá — a přece právě ono mělo býti na Vinohradech provozováno. Proč z toho plánu sešlo, není mi známo. O provozování se jednalo již na podzim 1921 za dramaturga K. Čapka. Wolker mnoho si „Hrobem" sliboval Ba myslím, že vedle svých „Ballad" pokládal právě tuto práci za nejlepší, co dosud napsal; vím, jak dlouho na ní pracoval, jak ji piloval a jak se snažil do ní vložiti vše, co tak bolestně dotýkalo se jeho duše. Že náň působil německý ekspresionismus, snad je všem zřejmo po přečtení jeho konvulsivních výkřiků a při způsobu, jakým rozvrhoval jednotlivé scény. Ale co v „Hrob" Wolker vložil čistě svého, je právě to učení tvrdé povinnosti, která se ozývá v „Těžké hodině" a která nejurčitěji se vyjádřila v lékařových slovech: vše může zemříti, žena, syn — ale muž nesmí zraditi svůj úkol: sloužiti všem. Zde leží důraz na slově muž: a toto slovo ve Wolkerově smyslu je vším, co on žádal od člověka, jenž cítí tíhu a odpovědnost svého úkolu až k neúprosnosti a ke krutosti vůči sobě i vůči jiným.

O „Nemocnici" již zde byla zmínka, nemíním tedy opakovati třeba jinými slovy tutéž věc. Stejskal vybral právě ji k uctění památky svého kamaráda, protože ona stojí v nejdůvěrnějším poměru k osobě a životu svého tvůrce.

Svým druhům-komunistům zanechal tedy Wolker „Nejvyšší oběť", která provází čin a vraždí ne už z nenávisti, ale z lásky. Ale básník Wolker žije „Hrobem" — a snad i toto dílko jednou bude vypraveno na scéně, která se nebála Wyspiańského a „Balladyny". Wolker byl mladý člověk, z nás nejmladší. Ale jeho tragická smrt rázem ho postavila do popředí literárního zájmu, který jest věcí bohuželvelmi přechodnou a prchavou. Bylo by tedy třeba si ho divadelně všímnouti, dokud ž i j e i mezi obecenstvem, ne až se stane článkem suché literární historie.

zastával tuto funkci — se spokojiti a vystačiti s denním platem 32 až 33 krejcarů, když i obecní dělníci byli tehdy nespokojeni s denní mzdou 16 krejcarů? Vždyť rok předtím propuštěn byl pro ještě hrubší provinění finančního rázu jiný policejní komisař.

Podání Thamovo, v českém překladu nevystihující vzletnost originálu, zní: „Váženému magistrátu! Jak milou mi byla moje služba policejního úředníka, již zastávám po pět let a kde jsem již třetí rok činným jako policejní komisař, dokázal jsem skutky, a dostalo se mi za ně se strany magistrátu dostatečné pochvaly a laskavé spokojenosti. Získal jsem si za celou tu dobu lásky svých představených, váženost svých podřízených a přednost před kamarády. Práce byla mou zamilovanou myšlenkou, píle mým hlavním předmětem, přičinlivost mým vodítkem a sláva mým přáním. Na dotvrzení toho dovolávám se jedině a výhradně spisů, uložených na policejním úřadě, ty musí pro mne mluviti. Dvakrát jsem nasadil v službě svůj život, necenil jsem si ho ani za špendlík, na to mohu uvésti svědky. K tomu přisvědčiti musí i předměty mého sebeobčtování, první zloděj, Čech Procházka, a největší podvodník Klary, jež jsem dopadl. Zda možno více vykonat, než obětovat to, co nám jest nejdražší, přenechávám posouzení sl. magistrátu, já si ale lichotím, že jsem učinil vše, co od policejního komisaře se požadovat může.

Měl jsem též své chyby — proto jsem člověkem, mám tolik bratří, z nichž žádný není bez chyby —, mládí je jim nejvíce podrobeno, netrvá však v nich, když pozoruje, že se s ním má shovění, že se neničí, do zkázy neuvádí hned po první, již se dopouští. Doufám tudíž, že slavný magistrát bude mít se mnou shovění, a když mu moje chyby přece nápadnými se zdály, dá mi aspoň vysvědčení, že jsem byl v mém podnikání přičinlivý, v různých vypracováních stručný a hbitý, v dodávání popsaných osob, jichž čítám dvacetpět, šťastný. Tohoto vysvědčení potřebuji tím spíše, když svůj úřad do rukou sl. magistrátu skládám („složiti musím" škrtnuto) a žádám, když bych jednou pomoci sl. magistrátu, kterou každému tak ochotně poskytuje, potřebovati měl, mne nikdy nezavrhne, nýbrž jako dítě měšťanské, jako bývalého služebníka podpoří, obhájí, ochrání a mi toho dopřeje, co především každé vrchnosti přísluší — spravedlnosti. V Praze, dne 21. září 1789. Václav Alois Tham, staroměstský policejní okresní komisař."

Tuto žádost podal Tham u politického oddělení pražského magistrátu teprve 30. září t. r., a obdržela jednací čís. 8048/1370 podacího protokolu a přidělena byla referentu, magistrátnímu radovi Štěpanovskému k vyřízení. (Dokončení.)

J. P.:

Hlasy tisku o „Širočině", „Jezdcích", „Ženském sněmu" a „Co je nejhlavnější".

E. Konrádova „Širočina"*) byla přijata celkem sympaticky. „Tribuna" ji pokládá za dílo tématické, které řeší otázku assimilace kulturních vrstev. Vytýká jí ideologickou jalovost, ale chválí stavbu kusu, který je divadelně účinný přes zřejmou nepravděpodobnost děje, dialektiku a zřejmý omyl, jako by Rembrandt a Beethoven byli protikladem proletariátu, a konstatuje, že Konrádova dráha je na cestě vzestupné. Provedení přispělo k úspěchu, zvláště výkony pí Vrchlické, Hübnerové a pp. Deyla, Kohouta a Steimara. — „Čsl. Rep." také vytýká zkreslení spol. vrstev a poukazuje na podobnost s hrou „Masse Mensch" od Ernsta Tollera. — „Čecha" se trapně dotýká paralela dvojice mladých manželů s nejněžnějšími postavami evangelia, sv. Josefem a P. Marií, a vytýká autorovi, že se dotkl nejkrásnějšího křesťanského mysteria nepietní rukou. Ale jinak uznává Konrádovu hru a uznává ji z jeho prací za nejhlubší a formou nejzdařilejší. Také výkony chválí. — „České Slovo" vytýká mu vnitřní nepravdivost, ačkoliv přiznává, že po stránce formální vybroušenosti a dramatické výstavby je z našich nejlepších věcí. Je to věc, vytvořená bystrým intelektem v zamžené sféře citové. Bez výhrady pochvaluje režii a výpravu, v hereckém provedení vytýká stylisovanost pohybů. — „Právo Lidu" také vytýká schematičnost, papírovost a duchaplnictví, ale oceňuje provedení jako zdařilé. — „Národním Listům" zavdala tato hra podnět k úvaze o podstatě dramatičnosti, v níž se praví, že drama může býti scénicky živé dvojím způsobem: buď básník stvoří drama podle obrazu světa, nebo tvoří svět podle obrazu svého. Ale v Konrádově dramatu není ani toho, ani onoho, ale přece odcházíte s pocitem, že zažili jste cosi otřásajícího, že spatřili jste nějaké úžasné podobenství, které zjevilo vám o životě více, než by mohlo říci deset t. zv. realistických her. — „Národní Politika" uznává velký úkol, o nějž se autor pokusil, ale mnoho namítá proti základnímu názoru hry, třebaže dílo má dramatický vzmach, dialog pěkný a je jisto, že Konrád by mohl napsati lidovou hru, jakých je málo. Provedení bylo zdařilé. — „Venkov" píše, že hra nelichotí proletářství a že je nejlepší Konrádovou hrou a slibuje více.

Nic nedokázalo bezradnost našeho repertoaru, jako právě obě Aristofanovy komedie**). Po „Lysistratě" na Smichově, „Jezdci" a „Ženský sněm" na Vinohradech, a jistě Nár. divadlo také přijde

*) Širočina, komedie o 3 aktech, napsal Edmond Konrád. Režie K. Dostál, výprava V. Hofmana. Poprvé ve Stavovském 12. pros. 1923. Knižně vyšlo u F. Borového.

**) Aristofanes „Jezdci" — „Ženský sněm", dvě komedie, upravil F. Stiebitz. Poprvé na Vinohradech 19. pros. 1923 v režii K. Čapka a výpr. J. Čapkově.

s Aristofanem! Kritické hlasy vesměs je odmítly, konstatujíce, že obě hry velmi nudily a že tyto mrtvé věci, spíše osobní choutky Aristofanovy, nelze vzkřísiti.

Poslední premierou r. 1923 byla Jevrejnova komedie „Co je nejhlavnější“*), o níž Nár. Pol. píše, že jest to ironicko-soucitný pohled do zmateného života, kde socialismus snaží se vyrovnati všechny materielní a fysické křivdy, ale opravdové štěstí nespočívá jen ve hmotném uspokojení a nasycení, k tomu je třeba něčeho vyššího, čím by se povznesly a opojily smysly a city. A nemusí to být vždycky ani pravda, ani skutečnost, stačí i někdy krásná lež, iluse, aby člověk pocítil štěstí a radost druhých a štěstí své vlastní. Iluse, krásná iluse je podle Jevrejnova v životě to nejhlavnější. Hráno bylo velmi pěkně a z hrajících vynikli pp. Karen, Steimar, Wiesner, Kohout, Roland a Váňa, pí Baldová, Suchánková, Hübnerová a sl. Kratinová. — „Národní Listy“ velmi vystižně srovnávají Jevrejnova s Pirandellim. Oběma jde o ilusi, jenže Pirandelli dokazuje, že iluse je více než život, kdežto Jevrejnov tvrdí, že iluse je více než pravda. Pirandello je ekspresionistou, Jevrejnov pragmatistou a potvrzuje, že Rusko a Amerika mají mnoho společného. Nadto Jevrejnov snaží se dospěti k etickému pojetí socialismu. Socialismus Marxův prospívá člověku hmotně, ale neřeší jeho bídu duševní, a to je jádrem této komedie, v níž doktor Paraklet léčí choré lidské duše herci, kteří jim zahrají divadlo přímo v životě, aby uzdravili ilusí srdce a duše ve smutném domě, a výsledek jest zázračný. A doktor Paraklet končí: Nejhlavnější jest, abyste si zařídili život podle svých ilusí, abyste věřili, čemu potřebujete věřit. A v závěru praví M. Rutte, že komedie Jevrejnova právě jako Pirandellova ukazují, že v Evropě se rodí nové divadlo, jemuž nejde o dramatický děj a techniku, ale o mravní metafysickou filosofii. Hráno bylo prý s chutí a při tom poukazuje zvláště na pí Baldovou, u níž každý pohyb je rozmyšlený a plný tvárné vynalézavosti, a na p. Wiesnera, jehož komika má stále hlubší a lidský spodní ton. Také scénickou výpravu Čapkovu chválí. — „Tribuna“ také v tomto smyslu shledává podobnost v Pirandellovi a Jevrejnovi. Ale Pirandello je jí poetikem a Jevrejnov etikem. Oba řeší poměr iluse a skutečnosti ve významu praktické ceny. — Pouze „Právo Lidu“ namítá proti Götzově článku v divadelním listě, že srovnání s Dostojevským znamená přílišné přeceňování této hry. Jinak však ji chválí i režii i výpravu.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar do 15. února. Národ. div.: V činohře Kolumbus, Co je nejhlavnější, Čitra, Misantrop. V opeře nově vypravilo Čertovu stěnu. Pak hrálo: Hubičku, Rigoletta, Dalibora, Mignonu s M. Alexovou j. h., Z pohádky do pohádky, Tannhäusera s Flöglem a Jeralem j. h., Evu, Eugena Oněgina. — Stavovské: v činohře Čitra, Poštovní úřad, Hadriana z Římsu, Procitnutí jara, Co je nejhlavnější, Na východ od Suezu, Maryšu, jakožto novinku „Zábavu v lásce“ (správně „Hru na lásku“) od St. Kiedrzyńského 12. února. V opeře: Královnu loutek, Coppélii, Louskáčka, Židovku, Sedláka kavalíra, Komedianty, Labutí jezero, Hoffmannovy povídky. — Vinohradské: Proud, Elektru, Jezdce, jakožto pohostinskou hru členů Moskevského divadla „Jekaterinu Ivanovnu“, O Adrienu, Jedenácté přikázání, jakožto novinku Mannovu „Madame Legros“. — Švandovo divadlo: Pohostinská hra madame Maud, Šípková Růženka, Lulu, Kurník, Bytová nouze, Perníková chaloupka, Loupežníci, Zkrocení zlé ženy, Čokoládová princezna, Konečná stanice č. 14. — Urania: Hrbáč, Sněhulka a sedm trpaslíků, Královna noci, Polská krev, Stambulská růže, Král Lear, Eva (od Lehara), Dítě cirku, Frasquita, Hadrník pařížský, Mramorová princezna, Pražský skřivánek, Polská krev, Tichý byt pro nebydlící, Vzdělávací beseda, Krista z myslivny, O čem Evropa neví. — Tylovo divadlo v Nuslích: Mořská panna, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Cudná Zuzana, Nuselské pradlenky, Cikánský baron, Flachsmann vychovatel, Nahá žena, Žena dvou mužů, Robinson Grusoe, „Wolkerův večer“, Láska bdí, Ochrana nájemníků, Dítě čtyř matek. — Komedia: Vdavky Nanynky Kulichovy, Děvče z předměstí, Pearl White. — Apollo: Poslední etapa dobrého vojáka Švejka. *j. p.*

Oslavu 75tých narozenin řed. F. A. Šuberta uspořádá „Matice Divadelní“ s ředitelstvím Vinohradského divadla v neděli 30. března t. r., kdy bude dopoledne v tomto divadle slavnostní matinée a večer představení Šubertova dramatu. Při matinée bude účinkovati „Orchestrální sdružení v Praze“.

Soutěž na českou divadelní hru. Družstvo lid. div. Urania v Praze VII., přihlížejíc ke stále trvajícímu nedostatku české veselohry a ve snaze, zájem o tento důležitý, ale zapomínaný genre povzbuditi, vypisuje soutěž na původní práci českou, ryze veseloherní, pro lid. div. Uranii v sedmé části Prahy. Hra musí býti rukopisná a dosud na žádné scéně neprovozovaná. První cena je Kč 2000·—, druhá Kč 1000·—, dalším čestné uznání. Výhradní právo her, cenami poctěných, náleží lid. div. Uranii, na jehož scéně budou provedeny. Soutěž je anonymní. Každý soutěžící nechť zašle práci svou na adresu správy lid. div. Uranie, pokud možno strojem psanou a heslem opatřenou. K rukopisu budiž přiložena zapečetěná obálka s týmž heslem, obsahující jméno a adresu autorovu. Soutěž končí dnem 31. srpna t. r. o 12. hod. pol. Výsl. soutěže oznámen bude v denních listech v příslušné rubrice divadelní. Družstvo, soutěž vypisující, požádá Spolek česk. spis.-bell. „Máj“, aby jmenoval dva členy poroty. Vedle těchto jmenovaných členů v porotě zasedati bude dramaturg, zástupce správy divadla a plnomocník Družstva. Jména členů poroty oznámena budou hned po jejím jmenování. Autoři cenami poctěných prací dají provozovati práce své poprvé v divadle Uranii a reprisy jejich honorovány budou dle obvyklých norem „Máje“. Práce, cenou nepoctěné, ale k vypravení na scéně se hodící, budou po dohodě s autory rovněž zařazeny do cyklu českých veseloher, v příští sezoně projektovaného. Autoři her, cenou poctěných, mohou své práce po premiéře kdykoliv vydati tiskem a ponechávají se jim všechna práva autorská. Družstvo lid. div. Urania vypisuje soutěž jen za tím účelem, aby české produkci dramatické dostalo se vzpruhy, ale i podpory k uvedení na divadelní scénu. Soutěž má ukázati cestu k pravému zdravému českému humoru, dnes bohužel tolik zanedbávanému, a je proto žádoucno, aby soutěžící hry čerpaly pokud možno látky své z prostředí dnešního života — zvláště pražského —, ač nutností to a podmínkou není, a soutěžiti může i hra z prostředí jiného — snad i historického.

*) Co je nejhlavnější, herecká kom. o 4 jedn. Naps. M. Jevrejnov. Z ruštiny přel. V. Červinka. Rež. V. Novák výpr. J. Čapka. Poprvé v Národ. divadle 23. prosince 1923.

Ročenka kruhu solistů Měst. divadla na Král. Vinohradech. Kruh solistů Měst. div. vinohr. vydal na r. 1924 úhlednou a ne drahou ročenku, která vedle kalendáře, seznamu předplatitelů, personálií tohoto divadla, seznamu premier a nově studovaných her za minulý rok obsahuje řadu drobných článků a statí, z nichž zvláště dlužno poukázati na Vodákovu studii o Zakopalovi, zajímavé poznámky Čapkovy o podstatě herectví a zvířatech jako hercích a pěknou causerii o poměru dramatického autora k divadelní praksi od Edmonda Konráda. Upřímně řečeno, od Kvapila čekal každý, kdo kupoval knížku k vůli němu, více. Pro budoucno měli by míti pořadatelé na paměti, že příspěvky rázu Portova oslavného článku na ředitele Fuksu jsou — nejméně řečeno — nevkusné. Knížka je ozdobena řadou pěkných portretů čelných osobností tohoto divadla. *B.*

Blahníkova kniha „Smysl a podstata div. umění" nemohla býti přikládána k tomuto sešitu, jak předešle oznámeno, pro nepřekonatelné potíže ekspediční. Je však nesporno, že s jejími zásadními názory nutno obeznámiti se každému, kdo divadlem vážněji se obírá. Proto není pochyby, že přímé objednávky této nepostradatelné příručky, která je úvodem celé řady praktických příruček, v „Knihovně Matice Divadelní" chystaných, nahradí zatímně neprovedený způsob agitace. *Z nakladatelství.*

Snad by mohli i jiní? V „Lidových Novinách" píše slavný náš operní pěvec Karel Burian o svých pamětech a zážitcích na své umělecké pouti světem. Jako světový tenorista měl jistě mnoho možností aby poznal různé umělecké a osobní vlastnosti i příhody hudebních a pěveckých hvězd a velikánů. Mnoho viděl a mnoho zažil v Evropě i Americe. A nyní — zřejmě rád — vzpomíná a vypravuje. Ale to, o čem píše a způsob, jakým píše, je zcela odlišný od memoarů, jaké bývají u divadelníků obvyklé. Burian úmyslně vybírá charakteristické rysy uměleckého tvoření a líčí-li epizody ze zkoušek, vždy je v tom zřejmý zřetel zase k umění a k jeho tvorbě. Kdyby tak psali také ostatní naši herci a pěvci, co by tu bylo zajímavých dokladů uměleckých, ba i historických! Jak jinak bylo by lze nahlédnouti do umělecké dílny duševní a vystopovati a odhadnouti mnohé, co zůstává dosud u našich velikánů divadelních neobjasněno a utajeno. U nás však rozumí se pamětem, až na řídké výjimky, tak, že se píší z větší části anekdoty, zcela podřadné zvyky, slabosti a příhody ne z uměleckého, ale všedního žlvota umělcova, a doplňují se divadelními nebo i jen sousedskými klepy. *h.—*

Tantiemy bratří Čapků za hru „Ze života hmyzu" činí Kč 1130·— za jedno představení na pražském Národním divadle. *—k.*

„R.U.R." v Budapešti. Ve veseloherním divadle v Budapešti byla 16. února premiera Čapkovy hry „R.U.R", která vedle okázalých ovací, připravených části obecenstva jak autorovi, tak představitelům čelných rolí, neobešlase též bez demonstrace, namířené proti autorově vlasti, při níž ozývaly se projevy nevole, jako: „Jak si může někdo dovolit hráti v Budapešti kus českého spisovatele, fuj, to je velezráda" atd. Jistě dostatečný doklad o sympatiích, jakým se těší náš národ u kulturních Maďarů.! *bž.*

Konce „Nové Orestele". Příběh s „Novou Orestelou", provedenou loni na jaře Všelidovou (dříve Socialistickou) scénou, je ještě v dobré paměti. Nedávno skončil poslední akt této sensační tragikomedie před soudem. Funkcionáři, žalovaní pro úpadek z nedbalosti, byli osvobozeni a věřitelé, kteří žádají dlužných 110.272 Kč, byli odkázáni na pořad práva soukromého. Jistě neměli pořadatelé úmyslů podvodných, je však nesporno — ostatně uznává se to i v důvodech rozsudku —, že by jim byl každý v Praze lehko řekl a také to mnozí říkali a psali, že celý podnik ve své fantastické velikosti je šílenosti. Co se stalo, nedá se již odčinit. Jen jednoho bylo by třeba, aby zůstal výstražný příklad a aby každý podnikatel měl na mysli nejen uměleckou, ale i hospodářskou odpovědnost. Jisto je, že lehkomyslnost, s jakou byla aranžována „Nová Orestela", zabila řadu jiných vážných podniků toho druhu na dlouhou dobu. To je výsledek „práce" těch, kdož se vydávali za divadelní reformátory s takovou houževnatostí, že se jim podařilo i samého pana presidenta republiky umluviti o 100.000 Kč. Co by se bylo mohlo udělati za těch 100.000 Kč ve prospěch lidového divadelnictví v republice! *vkb.*

Moskevští v Čechách. Tradice Uměleckého divadla moskevského je u nás stará a dobrá. K divadlu tomu pohlíželo se vždy s velikou úctou a nelze zapříti, že po prvních pohostinských hrách asi před 20 lety bylo patrno, že se od něho naše divadlo mnohému naučilo. Když k nám přišli Moskevští znovu po převratu, byla větší část divadelních pozorovatelů v ekstasi nad velkým jejich uměním, ač se vyskytli někteří, kteří projevovali pochybnosti o tom, je-li možno — při vší úctě k jejich umění — dávati je za vzor našim hercům a režisérům. Nyní, kdy část bývalého ensemblu zase hrála v Praze, došlo k značnému vystřízlivění, které bylo nejlépe charakterisováno 6. ledna v kritice Miroslava Rutteho v „Národ. Listech": „Když přišli k nám Moskevští poprvé, před jejich uměním jsme téměř zmalomyslněli a div, že jsme pro ně nezapřeli vlastních herců. Čím déle je však vidíme, tím nabýváme více důvěry v sebe a tím více ceníme schopnost našich lidí. Jistě zůstali by daleko za Moskevskými, kdyby se s nimi měřili na poli Čechovova genrového realismu. Jistě mohl by se mnohý učiti na jejich krásné plastice a harmonii řeči, na jejich hluboké úctě ke každému pohybu a slovu, na jejich vnitřní souhře; ale zato naši herci jsou tvárlivější, pohyblivější a schopni velmi odlišných úkolů. Naši herci — byť mnohdy nedokonalí — jsou živou složkou soudobého dramatického umění a tvoří pozvolna svůj styl z rytmu naší doby." Doufejme, že po tomto poznání dojdeme v dohledné době i k poznání, že vlastní naše tvorba divadelní je důležitější, lepší a nám cennější, než napodobení vzorů cizích, zejména německých. *B.*

Pražská předměstská divadla, snažící se druhdy podati skutečně nejširším vrstvám lidovým cenné prvky slova mluveného i zpívaného, vychovávající i udržující stálý a četný kádr návštěvnictva i z řad obecenstva vnitropražského četnými premierami hodnotných děl dramatických i hudebních, odklonila se ve světové válce od původních směrnic a ve snaze, udržeti finanční rovnováhu a vzrůstající požadavky povahově změněného publika, uplatňují i dnes z větší části repertoar pochybných kvalit, odchylujíce se stále více i od těch posledních zbytků staré slávy, vybudované Švandou, Pištěkem, Slukovem, Seifertem a Štechem . . . Jedině Švandovo divadlo pozbylo lokálního významu a stalo se naší čtvrtou velkoměstskou scénou. Ale ostatní divadla s kamennou podezdívkou a dřevěnými stěnami, prohýbajícími se tíží let i dupotem obecenstva, hodila přes palubu všechny zásady etické i estetické, ubíjí veškeren smysl pro krásno a podporují pod rouškou lidovosti utajované pudy. Tak daleko jsme s dnešním předměstským repertoarem, že část slušného a umělecky cítícího obecenstva, když již ne povolaní činitelé, protestuje proti znesvěcování divadla, které stalo se tak pouhou dojnou krávou, předmětem obchodování, jako by šlo o obchod smíšeným zbožím! Právě na předměstích, kde je třeba nejvíce rozšiřovati kulturu a bohatství ducha, páchne to hnilobou, a představení asistuje bezpečnostní policie! *Eský.*

„Circus Maximus" Čestmíra Jeřábka z nejmladší moravské básnické družiny, seskupené kolem liter. měsíčníku „Host" a ideově blízké předčasně zesnulému Jiřímu Wolkerovi, je — zdá se — dramatickým jeho debutem, jenž neměl dosud štěstí premiery na některé stálé pražské nebo mimopražské scéně, ale

doznal dokonalého jevištního oživení Blahníkovou družinou „Tylova kroužku“ v dvoranách Malostr. Besedy a Vzděl. sboru vyšehradského. Hra má nenový námět, leč její maloměšťácké prostředí s blahobytně požívačnými muži a ze zoufalé nudy odvážně flirtujícími ženami má několik osobitých, sytě zvýrazněných postřehů. Zato známý neznámý, jenž zvířil lenivě klidnou hladinu tohoto zatuchlého ovzduší revolučně odbojnými hesly, kreslen velmi matně, že byla po jeho bezmocném a bezvýsledném odchodu oprávněna námitka, proč vlastně přišel. Působil dojmem prázdného, bezduchého tlachala, o nějž jistě mladému autoru nešlo. Tomu bylo by velmi posloužilo, kdyby se byl přijel na hru podívat. Byl by se mnohému přiučil. Ale byl by se také přesvědčil, co dovede oddaná láska k věci, která jinak byla předem ztracena. Překvapila nevšední charakterová ucelenost výkonů účinkujících dam Špirkové, Trousilové a Erbové a pp. Pokorného, Zelenky, Sendlera a dra Borůvky, nepřekvapovala uznaná režie Blahníkova, docilující vzácného sladění těchto pozoruhodných výkonů. *Rdv.*

Nahota na jevišti stala se v poslední době módním problémem divadelním, právě tak jako jím v první polovici loňského roku byl okrouhlý horizont. Reklamuje se právo uplatňování krásy živé nahoty právě tak, jako umělá mrtvá nahota uplatňována v umění výtvarném. Poměr mezi užitím a zneužitím nahoty na jevišti je asi stejný, jako mezi uměleckým dílem a obskurní kresbou. Dlužno si vždycky položiti otázku, je-li použití nahého člověka na jevišti jediným prostředkem výrazovým, jímž lze docíliti určitého zamýšleného uměleckého účinu. Používati nahých lidí za předměty dekorativní pokládáme za nevkusné a velmi nebezpečné, protože více bude těch diváků, kteří se na nahého člověka, uplatňovaného na jevišti bez nevyhnutelné nutnosti dramatického spádu, budou dívati spíše se stanoviska frivolního, než se stanoviska výtvarného. Jest ovšem ještě jeden rozdíl mezi divadlem a uměním výtvarným, který znemožňuje, aby bylo bráno stejné měřítko, totiž že v umění výtvarném jde vždy o ideální umělecké dílo, kdežto na divadle je člověk nucen sám vystupovati před tváří těch, o nichž neví, s jakými zámysly na něho se dívají. Zkušenost pak učí, že nahoty na jevišti je stále více zneužito, než využito umělecky. Máme za to, že české divadelnictví má celou řadu jiných důležitých problémů, jež musí rozřešiti dříve, než bude nutno podobnými věcmi lámat si hlavu. *vkb.*

Z CIZINY

Divadelní zákon jest velmi naléhavě žádán také v Jugoslavii herci oblastných divadel, kteří nechtí, by byli rozřazováni dle zákona o úřednících, nýbrž dle zákona o divadlech, a žádají ministerstvo osvěty, aby návrh zákona o divadlech byl co nejdříve vypracován a předložen ku schválení národní skupštině. *L.*

Ivo Vojnovič, populární u nás jugoslavský básník, napsal novou hru (již sám zve mysteriem) „Imperatrix“, která bude v polovině března uvedena na scénu záhřebského divadla. *– á.*

Papič Josef, vynikající člen záhřebského Národního divadla, byl v těchto dnech u příležitosti jubilea své 25leté činnosti herecké vyznamenán řádem sv. Sávy. K slavnostnímu představení zvolil si Balzacova „Mercadeta“, v němž hrál titulní roli. *—k.*

„Ekran i scena“ jmenuje se nový polský divadelní čtrnáctideník, který je formátu našeho býv. „Jeviště“ a přináší na 42 str. zprávy a fotografie ze světa divadelního i filmu. Velké a velmi pečlivé pozornosti těší se zde i československé umění scénické. *Žk.*

Církve a divadlo. Tyto dva pojmy, které ve starověku byly souřadnými, časem víc a více se rozcházely, a zabývati se postupem této úchylky bylo by sledovati historii dramatu. Nyní po staletích zdá se, že nastává nové jich sblížení, resp. obnovení jejich užší součinnosti. Reorganisační snahy v tom směru začaly různé sekty a církve v Americe. Rychlé proudění života a vypiaté požadavky mass vynucovaly změn, které v mnohých případech staly se eksistenčními podmínkami církví, jež jsou nuceny opouštěti zastaralé lacině efekty, jimiž dříve vzněcováno a udržováno náboženské cítění. Boj mezi církvemi přenesl se pochopitelně i na vnější úpravu náboženských obřadů, jíž podporují nejnovější technické prostředky, takže podobnost se skutečným divadlem nabývá dosti konkretních tvarů. Myšlenka nezůstala v eksklusivním prostředí, z něhož vyšla, ale našla pochopení i v příbuzném, byť poměrně klidném životě anglickém. Vstoupením na starokulturní půdu anglickou nebyl všeobecný úspěch myšlenky zaručen, neboť její rozmach ve Starém světě neleží v severní části Evropy, ale zvláště v jižnějších místech, náležejících duševnímu nadvládí Vatikanu. Proto Angličané věnují tím více péče adoptované snaze a starají se, aby jejich snahy vnikly co nejhlouběji a účinkovaly co nejjistěji. Výrazové prostředky mají umělecký princip, takže londýnská kritika nemohla nechati bez povšimnutí na příkl. náboženskou hru Hugona Hoffmannsthala „Velké divadlo světa“. Také „Vyhnanci“, které nedávno uvedlo na scénu Strand Theater, opakování v kostele sv. Pavla. Určitějšího výrazu nabývá hnutí přesunem do ryze katolických středisek. Tak v Miláně v kostele sv. Marka mají býti služby boží provázeny tanečními výjevy a po případě i solovými zpěvy. Zde ústup konservatismu není příliš hluboký, ale v uvážení blízkosti hlavy největší církve, která nejvíce ze všech lpí na svém vyhraněném směru, je jistě příznačný duchu doby, které se každý podrobuje dříve či později. Reformace, jak dosud se vyvíjí, nenese s sebou konkurenci divadlu. Není třeba obávati se snad ohrožení této kulturní složky, byť inspirátorem reformace bylo intensivní náboženské cítění. Nová myšlenka je právě pro svoji jednostrannost zajímavá jen tím, že vlastně není novou, ale opakováním historie. *E. Janský.*

Luigi Pirandello, dobře známý u nás autor „Šesti postav, hledajících autora“ napsal novou komedii „Člověk, zvíře a ctnost“, která hrána v těchto dnech na varšavském „Teatru polskim“, ale podle polské kritiky ani tématem ani technikou nevyrovná se „Postavám“. Ž.

Model Ibsenovy „Nory“. Zajímavým doplňkem k studiu Ibsenovy „Nory“ je jistě feuilleton kodaňského deníku, napsaný 75tiletou dánskou spisovatelkou Laurou Kielerovou, která (narodivši se v Tremsö, byla od malička ve velmi důvěrném přátelství s rodinou Ibsenových) o sobě tvrdí, že byla Ibsenovi vzorem k jeho „Noře“. Píše: „Můj muž churavěl, a abych ho zachránila, dělala jsem bez jeho vědomí dluhy. Když to vyšlo najevo, rozšířily o mně moji nepřátelé-straníci Brandesovi, že jsem padělala směnku. Nebyla to však pravda. Událost ta dostala se k sluchu Ibsenovu, a ten učinil mou historii podkladem své hry „Et Dukkehjem“. Můj muž, když se pozdravil, měl s placením dluhů veliké starosti, které se stupňovaly, když vešlo ve známost, že jsem byla modelem k Noře. Po mnoho let ležel „Loutkov“ jako tajemný stín na mém životě. Norská spisovatelka Kamila Kolletová prosila Ibsena, aby obhájil mou pověst, ale ten byl příliš odvislý od své literární skupiny a neučinil toho. Tak došlo mezi námi k roztržce, až jsem se s ním asi tři léta před jeho smrtí opět jednou setkala v Kristianii. Když jsem mu vyprávěla, co jsem vytrpěla pro jeho hru, Ibsen plakal.“ Reminiscence tato jistě by stála za bedlivé zkoumání k zjištění správnosti autorčina tvrzení. *Žk.*

O C H O T N I C T V O

Edmond Konrád:

Umění, ochotník, diletant a diletantismus.

(Dokončení.)

Je však naprosto sporné, jde-li při nich vskutku o popularisaci umění. Jsou beze vší pochyby lidovýchovné, sociálně pomocné, osvětové, případně politické. Jsou-li umělecké, to dlužno teprv zkoumati.

Dlužno totiž zjistiti, na které straně propasti dnes ochotník stojí. V době, kdy ona zeje nejen mezi umělcem a obecenstvem, aktivním a pasivním umělcem, ale i mezi dvěma konvencemi po sobě jdoucími, bývá příznačno pro ochotníka, že se většinou hlásí ke konvenci umělce pasivního, ke konvenci obecenstva, jež jest vždy konvencí včerejší. Charakterisuje to ochotníka zvláště výrazně ve smyslu poznání, svrchu psaného: že jest v podstatě umělcem pasivním, že pramenem jeho tvorby je potřeba imitace, již pociťuje jako obecenstvo.

Jsou ovšem výjimky. Neboť za dnešního hospodářského uspořádání společnosti lidské většina umělců aktivních začíná sociálně jakožto ochotníci, to jest nevýdělečně. A posléze i mezi ochotníky nevýdělečnými uvázne vždy jisté procento umělců aktivních, hospodářskými či jinými poměry donucených ze vnějška, sociálním tlakem, k pasivitě. Právě tito, kteří vlastně jsou pouze přestrojeni za obecenstvo, bývají nositeli nadějných, smělých, novotářských pokusů, hledících zprostředkovati mezi odbojným uměleckým samotářem a konvencí běžného diváka.

Oni v plném a nejlepším slova smyslu plní popularisační poslání prostředníkovo. Neb jsouce umělci ve svém nitru, nezaměňují popularisaci s rozřeďováním, nýbrž ona jest jim pouze šířením magnetického pole básníkova, pouze bojem proti jeho osamocení, náhradou, byť nedostatečnou, za výhody metafysické jednoty, snahou o kolektivnost: o překlenutí propasti.

Tito ochotníci konají činy hrdinné. Často v dobách, kdy veřejné instituce umělecké zoficiálněly ve službách nějaké sešlé již konvence, kdy stagnují a hnijí, bývají smělí ochotníci jediným útočištěm nového, svěžího tepu a života, bývají průbojci a revolucionáři, ruka v ruce s osamělými tvůrčími revoltanty, v nichž přezimuje umění svou dobu ledovou. Pamatujeme v Čechách dobře takovéto diletanty, kteří několik let usilně bojovali za příští nových forem i rytmů, dávno před jejich vstupem na oficiální jeviště.

Namnoze však bývá tomu jinak. Ochotník průměrně nekráčívá před vývojem. To je dáno jeho situací, jeho lidovýchovným, osvětovým, popularisačním úkolem: dává dále, co přijal z uměleckých ohnisek, a je přirozeno, že dává v míře skromnější, dostupnější jemu i jeho divákům. Jeť takový ochotník v podstatě právě jen obecenstvem, imitujícím umělce. Jsa často i prostorově vzdálen ohnisek a hospodářsky jinak činný, postrádá ovšem ve svém uměleckém úkonu i oné intensity, celoživotní tvůrčí výhradnosti dané umělci aktivnímu, i poučenosti, řemeslně odborné, stálé informovanosti a živého kontaktu s vývojem, jejž umělec aktivní dík svému postavení má nebo svou intensivní tvorbou si vybojuje. Nelze se tudíž nijak diviti, že průměrem ochotník před vývojem nejde. Jeť na něm závislý.

Často však ochotník kráčívá za vývojem. Bylo již naznačeno, jakým rytmem se pohybuje vývoj v dobách, nábožensky neplodných: umělec revoltuje proti konvenci, až se jí sám stane proti svému vlastnímu dědici a nástupci, takže vývojová stadia umění jeví se jako boj mezi dvěma konvencemi: včerejší — a zítřejší. A bylo již podotčeno — o čemž skutečnost pozorovatele záhy poučí: že ochotník v tomto boji namnoze stojí na straně konvence včerejší. I to je konec konců přirozeno: jsa v podstatě umělcem pasivním, to jest nikoli tvůrčím, v cítění svém se stotožňuje s obecenstvem, to jest s konvencí.

Umění doby beznáboženské má tragický úděl: odumírá dříve, než mu je obecně porozuměno. A v okamžiku, kdy se stává částí představovaného pokladu všech, bývá již dávno mrtvo. Neboť tragika jeho spočívá ještě v tom, že se populárním, to jest obecným, stává nikoli ve svých předbojnících, zakladatelích a tvůrcích, nýbrž až v jejich epigonech, napodobitelích a zřeďovatelích. Docela zvětralé, vybledlé, odbarvené teprv se ocitá ve vědomí veřejného mínění.

A právě v těchto epigonech obyčejně bývá obecenstvu přibližováno ochotníkem. Podávajíť epigoni ne tvůrčí procesy předbojníků, ale hotové jejich výsledky, aplikované na dobovou konvenci. Konvenci tu stvořily právě ony tvůrčí procesy, jsou jejími předpoklady a vžily se tak, že jsou již zapomenuty. Jsou čímsi samozřejmým, což je příčinou, že divákubývá tak zvaný klasik, to jest zakladatel, často už nudný. Tím nudnější, že býval divákuvpravován už cestou neuměleckou, totiž cestou vzdělávací, namnoze při školním vyučování. A tím samozřejmějším, že jej už zmenšila časová vzdálenost, perspektiva dobová. Je již odhadnut, změřen, zvážen, jsou poznány jeho (často domnělé) meze, nepřekvapuje již. Jeho tvůrčí námaha se scvrkla z boje s neznámým ve styk se známým. Tento jev je příčinou, že klasiků se užívá k lidovýchově jakožto přístupných a pochopitelných, kdežto moderna, ještě nezvážená a nezměřená, zdá se nepřístupnou a mate. Za ní ještě je neznámo, jež z dávného výbojce již průměrnému divákuvyprchalo.

Epigon však skýtá současnou aplikaci výbojů klasikových. Je dobový, zdá se tudíž nový. Žije však ze starého, pročež jest všem pochopitelný. A bývá nadto aplikací nejen dobovou, ale i lokální. Vzbuzuje intimitu a dojem pravosti. Je sám vůbec na hranici mezi aktivním a pasivním umělcem. Proto vzbuzuje zdání, že propast je vyplněna.

Ochotník jej proto často se zálibou hraje. Je to pro něho vděčný úkol.

A zároveň smrtelné nebezpečí.

Neboť jej tlačí na onu stranu propasti, kde je obecenstvo. V boji mezi včerejškem a zítřkem staví jej po bok včerejšku.

Takový ochotník je v nebezpečí, že pozbude zcela nového vývojového smyslu. Hrozí naopak státi se překážkou vývoje. S nejlepší vůlí, s upřímným nadšením a mravně přesvědčen dopouští se bezděky praktické kritiky, k níž není dostatečně vyzbrojen. A místo prostředníkem od básníka k obecenstvu hrozí státi se nástrojem desorientace, minouti se úplně svým posláním a zbýti chaotické době jako jeden z nejtrudnějších příznaků jejího úpadku: jako organisovaný diletantismus.

Dnes, kdy jeho fysickému růstu dány jsou fysické prostředky, a jeho výchovnost nabyla závažného významu, nebezpečí je největší. Dnes více než kdy musí ochotník vážnivě se zamysliti nad svým vztahem k umění, nemá-li jej vůbec navždy ztratiti.

A musí hleděti, aby ze všech sebeklamů vybředna našel nejen pravdu, ale i odvahu si ji říci a vůli, říditi se jí. Najíti v boji mezi včerejškem a zítřkem nejen své správné místo, ale i svoje meze.

Pro ochotnickou praksi.

Poznámky k repertoaru. Že je divadlo školou života, je sice všeobecně uznáváno, nelze však s jistotou říci, že toto přesvědčení je také praktlcky uplatňováno. Je nesporno, že mnohé ochotnické spolky plní své kulturní poslání, je však také dosti výtek proti repertoaru jednot, které se sice řadí do skupiny spolků dobré pověsti svou hereckou výkonností, nelze však vždy souhlasiti s výběrem her, v nichž toto umění uplatňují. K plnění zmíněné povinnosti nestačí jen dobrý výkon v dramatu ne vždy nejlepšího obsahu, ale především dobrý výkon v dramatě ne-li významném, tož alespoň seriosního obsahu. To platí zvláště o repertoaru veseloherním. Výmluvy, že se obecenstvo chce také bavit, nebo dokonce jen bavit, nejsou dostatečně opodstatněny a nelze z toho činiti pravidlo. Také odvolávání se na repertoar některých stálých, čistě výdělečných divadelních podniků je nemístné, neboť je zřejmo jaký cíl taková divadla sledují a že jich repertoar se řídí ne nejlepšími choutkami obecenstva. Není důvodů mysliti, že by snad některý ochotnický spolek chtěl těžiti z tohoto fakta ve prospěch spolkové pokladny. Je však patrna touha napodobiti zmíněné scény, aby se docílilo sensace i na jevištích ochotnických. To je nešvar, který by se neměl u ochotníků vyskytovati. Jaký morální výsledek má takové provádění repertoaru, je na bílední. Pak nelze se diviti, že se vyskytnou ne jednotlivci, ale i celé korporace i ministerstva, která pomíjí kulturní činnost čsl. ochotnictva, resp. jí vůbec neuznávají. Známá vyjádření některých státních úřadů ve věci ochotnického divadla tkví právě v té nesporné skutečnosti, že dobré vlastnosti v plnění vytčených povinností nelze vztahovati na veškeré ochotnictvo. Několik dobrých pražských i venkovských jednot nemůže representovati, resp. se přimlouvati za veškeré ochotnictvo, neboť namnoze si tuto representaci nezaslouží, resp. o ni vůbec nestojí. Také odvolávání se na kočující společnosti s pochybným repertoarem, jež jsou slabou stránkou divadelní produkce vůbec, je bezdůvodné, neboť, jak již řečeno, kde jde o podnik výdělečný, předpoklad čistého zájmu o umění z větší části vždy upadá. Zavádění nových směrů na prkna ochotnická je omyl špatně se vyplácející; každá modernost ve svém počátku pro ochotnické scény je nezdravá. Aby snad také ochotnictvo zasahovalo do problémů dnešního divadelnictví, k tomu není ani kompetentní, ani nemá vhodných disposic. Je proto spokojiti se pro tuto přechodnou dobu až dosud osvědčeným repertoarem let minulých a z nejnovějších her pak vybírati jen nejlepší a takové, o nichž je jisto, že neubliží jménu poctivých ochotnických pracovníků a ochotnictvu vůbec. Jen úmyslné vyhýbání se časovým ekstrémům bude možnou záchranou dobré pověsti.

M. Šimáček.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Úmrtí. Odcházejí z našich řad ti nejlepší. Po inž. Jar. Neudörflovi a Al. Wiesnerovi Jan Bräuer! Byl pokladníkem výkonného výboru Ú. M. D. O. Č., funkcionářem pražské okrskové rady i smichovského obvodu. Tichý, nenáročný, ale krajně svědomitý a pilný, mohl býti mnohým vzorem spolkového

pracovníka, který nachází jedinou odměnu v úspěchu myšlenky, jíž oddaně sloužil, ne v honosivém uplatňování osobních zásluh, rozmarů a choutek. Proto dvojnásob upřímně želíme ztráty tohoto vzácně dobrého a milého druha. *Rdv.*

Našim „Šubertům" a ostatním spolkům! Dne 27. března t. r. jsou 75. narozeniny zvěčnělého spisovatele a prvního ředitele Národ. div. F. A. Šuberta. Není třeba zvláště dnes připomínati jeho význam národní, literární a divadelní. Většina z nás jsme ještě pamětníky jeho všestranného, záslužného působení. Ale české ochotnictvo má ještě mimo to čestnou povinnost, vzpomenouti tohoto velkého muže, který se nikdy nerozpakoval jíti mezi ochotnictvo, poučovati je slovem i pérem a hájiti jeho významu. Byl čestným členem Ú. M. D. O. Č., a po něm nazvána řada našich spolků a okrsek kladenský. V Praze bude uctěna jeho památka důstojným způsobem péčí „Matice Divadelní". Vybízíme však také naše spolky, aby jeho významné výročí narozenin vhodně uctily vypravením některé z jeho her, ať už to jsou „Probuzenci", „Jan Výrava", „Velkostatkář", „Drama čtyř chudých stěn", „Láska Rafaelova" či „Žně", jimž měla by předcházeti vhodná úvodní promluva o autorovi. Není pochyby, že ochotnický repertoar roku letošního bude ve znamení Fr. Ad. Šuberta; ochotnictvo naše osvědčí tím nejlépe, že správně oceňuje význam Šubertův o české divadlo vůbec a ochotnictvo zvláště a že vzpomíná muže toho s vděkem. *h –*

Zpráva o činnosti Ú. M. D. O. Č. za r. 1923 s pozváním k valné schůzi, konané 23.-III., vyjde v nejbližších dnech tiskem a bude zaslána všem členům zdarma. K výroční zprávě budou připojeny složní lístky k vyrovnání členských příspěvků za r. 1924 a žádáme naše spolky, aby tento příspěvek nejdéle do konce dubna t. r. vyrovnaly. Výše členského příspěvku zůstává i pro r. 1924 nezměněna.

Výkazy o činnosti spolků za r. 1923. Žádáme spolky, které dosud nepředložily výkazů o činnosti za r. 1923, aby zaslané jim tiskopisy, přesně vyplněné, nejdéle do konce března t. r. vrátily. Jednatelé spolků, kteří snad zmíněného tiskopisu výkazů o činnosti za r. 1923 neobdrželi, nechť dopíší si ihned kanceláři ústředí o nový výtisk.

Příspěvky k hrobové akci Sdruž. pro povznes. znalosti památek v Praze zaslaly dále: „Sokol" Peruc Kč 30·—, Tylova Družina v Břevnově Kč 50·—, „Sokol" Nynice u Plzně Kč 25·—, Dr. div. och. ve Skutči Kč 50·—, „Sokol" Tlučná, p. Vejprnice Kč 5·—, Spdo. Žinkovy u Nepomuka Kč 145·16 a Zapy, p. Brandýs n./Lab. Kč 5·—, N. J. Vrahovice u Prostějova Kč 10·—, Vzděl. sp. „Šumavský" Poleň u Klatov Kč 10·07 a Spdo. Veleslavín, p. Vokovice Kč 5·—, úhrnem Kč 335·23.

Z ústředí. Výkonný výbor konal schůzi 20.-I. za přítomnosti venkovských členů: Hofmanna (Hořice), Hrdličky (Most), Maněny (Louny), Meinera (Plzeň), Svobody (Kostelec n. L.), a Zahradníka (Prostějov). Ve věci „súčtovacího oddělení" usneseno, aby bylo zatím od projektu upuštěno (viz seš. 2. t. r.). Řádná valná schůze stanovena na neděli 23. března. Tajemník „Matice Slovenské", spisovatel Š. Krčméry, pozván, aby promluvil o slovenském divadelnictví, omluvil se. Ve dnech 8. a 9. června bude v Plzni velký sjezd jiho-západočeského ochotnictva. Na základě zjištění v policejním archivu a v protokolech bylo uznáno, že Ú. M. D. O. Č. vznikla dne 19. září 1886 (viz seš. 2. t. r.). Ostatní jednání, které pokračovalo i odpoledne až do 5 hodin, věnováno bylo vyjádření, jež podá Matice k vyzvání ministerstva vnitra o návrhu osnovy divadelního zákona, vypracovaném starostou drem Fr. Hermanem. — Přijaté jednoty v předešlé i této schůzi výk. výb.: Scéna měst. osv. sboru, Žižkov, Org. čsl. mlád. soc., Vinoř, Spol. klub stát. úř., Praha-VII, Záb. a osv. sdružení, Praha-I, Dr. kr. sdruž. kat. spolků, Hořice, Volné sdr. div. och. soc. dem., Hora Kutná, „Sokol", Borové p. Lužany a Brtnice u Jihlavy, „Vlastimil", Hlubočepy, Spdo. „Osvěta", Hodonín, p. Velký Zdikov, N. J. S. Falknov n. O., Och. sp. „Tyl" v Červ. Janovicích, „Sokol", Kamenice na Moravě, Klub ml. soc. „Budoucnost", Košíře, Odb. Jedn. zaměstn. čsl. drah, Košíře, Ml. gen. nár. dem., Louny, Och. jedn., Liny p. Malé Čejtice, Krdo. „Tyl" v Nebylovech, p. Šťáhlavy, Jed. vz. se podp. div. och., D. T. J. a Klub velocipedistů, Staré Podlesí, p. Příbram, Spdo. „Havlíček", Pucheř-Volšany, „Sokol", Račice u Plzně, Och. j. v Třešti, Bes. „Heyduk" v Praze, „Sokol" ve Vys. Veselí a Spdo. „Thalia" v Zbraslavicích. — Och. sp. Dol. Cerekev, Spdo. v Čachotíně, p. Chotěboř, Ct.-och. sp. v Čekanicích, p. Tábor, Hasiči v Čenovicích, p. Čestín, „Sokol" v Čestíně, Hud.-dram. kr. v Čisté u Horek, Vzděl. a podp. sp. v Čisté u Rakovníka, Div. o. čsl. str. soc. v Hodoníně, Div. sp. v Hředlích, Och. kr. v Chotusicích, p. Čáslav, Spdo. v Jetřichovsi, p. Pacov, „Sokol" v Katusicích, Och. sp. „Probuzení" v Kosořicích, p. Dobrovice, Spdo. „Vrchlický" v Košťanech, Vzděl. sp. „Lidumil" v Manovicích, p. Olšany, Čt.-div. sp. „Komenský" v Ořechovičkách u Brna, Dr.-vzděl. sp. „Vojan" v Podbořanech, Div. j. „Mošna" v Praze-VIII, Kr. div. och. v Röhrsdorfu u Cvikova, „Sokol" ve Svojišicích, Intimní scéna v Táboře, „Sokol" v Trnovanech, Kr. div. och. na Velehradě, Spdo. ve Vraném n. Vlt. a Dram. odb. pošt. zaměst. v Žižkově.

Z venk. okrsků. Stankovského okrsek v Příbrami konal 2. organisační schůzi 4.-XI. ve Starém Podlesí, na které učiněny přihlášky nových členů, stanovena valná hromada a rozhodnuto zříditi jeviště, jakmile hmotné prostředky tomu dovolí. Okrsek čítá 10 jednot. Na valné hromadě 10.-II. zvoleni předs. V. Vála („Vlastimil" Příbram), místopředs. Ot. Mrkvička (Osv. sb.), jedn. J. Benda („Vlastimil"), pokl. V. Šnajdr (Březové Hory), do výboru: T. Zíb (Starý Rožmitál), K. Čáslava („Stankovský", Vys. Pec), V. Falcník a V. Ježek (St. Podlesí) a J. Vondráček (Osv. sb.). — Smetanův okrsek v Č. Třebové konal 2. schůzi okrsk. r. 11.-XI. za úč. 27 zást. 15 jedn. Doporučeno jednotám, aby valné schůze odbyly již v prosinci před val. shrom. ústředí. Jednáno o přípisu Svazu div. řed. v záležitosti Zieglerové a Zöllnerově, o dotazníku. „Máje" za účelem předpisu autor. práv dle velikosti sálů a počtu míst, proti němuž usneseno protestovati u ústředí, o chystaném okrsk. režis. kursu, při němž má býti přihlíženo spíše k stránce praktické (v pros. neb lednu; školné 15 Kč pro org. člena, 30 Kč pro neorg.). Ve volných návrzích stěžováno si na vysoké obec. poplatky za plakátování. — II. Tylův okrsek v Plzni jednal ve schůzi deleg. (16 ze 14 jedn.) 2.-XII. o krajském sjezdu r. 1924, o zavedení rubriky „Ochotnictvo" v místních listech, o činnosti okrsku za říjen a listopad (schůzi o. r. 9, deleg. 2, dopisů přij. 97, odesl. 58) a o přednášce o deklamaci s praktickými ukázkami, která odložena na dobu pozdější. Okrsek čítá k 1.-I. 125 jednot (75 samost., 29 sokol., 2 N. J. P., 10 hasič., 6 soc. ml., 3 různé). — Ruthův okrsek v Ústí n. L. konal schůzi 16.-XII. za přít. 9 del. 6 jedn. Jednáno o revisi žádostí na okr. polit. správy za pov. her okrskem, čímž zvětší se sice agenda, ale docílí přehled repertoaru. Po způsobu zastoupení v okr. osvět. komisi ústecké má býti dožádáno zastoupení i v Teplicích. Za okrsk. dramaturga získán prof. Klabouch. Ve volných návrzích mluveno o stavbě kulturních domů jako náhrady za nevhodné hostince a o ustavení kruhu režisérů. — Arbesův okrsek v Pardubicích konal výroční řádnou valnou hromadu 6.-I. „u Paulů". Účast byla velmi četná, dostavilo se 46 zást. 21 org. jedn. Jednání zahájil předs. p. Kerhart, který s radostí konstatoval, že výsledek práce za půl

roku je mnohoslibný a doufá, že i nově zvolená okrsk. rada bude podobně postupovati. Zprávy všech funkcionářů byly se zájmem vyslechnuty a zvláště referáty a usnesení o knihovně okrsk. byly radostně uvítány. Volby provedeny aklamací a zvoleni: předs. K. Kerhart z Pardubic, místopředs. J. Kňourek z Rosic, členy o. r.: J. Blažek z Opatovic n. L., J. Malinovský z Přelouče, V. Uhlíř z Hradiště, J. Mitlöhner z Pardubic, V. Mlateček z Březhradu, Jarosl. Rohlíček z Rábů, Jos. Vrána z Bohdánče a Fr. Prudič z Pardubic. Náhr.: V. Brandejský z Trnové, V. Hájek z Volče, J. Kalousek ze Soprče a Ad. Doležal z Kuklen. Revis. účtů: J. Zieris z Rosic a L. Urban ze Sezemic. Po projednání formalit promluvil delegát výk. výb. ústředí Jos. Vaněček z Prahy o všech aktuelních otázkách a nynější situaci ústředí a o vztahu okrsků i jednot k němu. Ke konci navrženo zástupci dramat. odb. str. čsl. social. v Pardubicích zřízení divadla v přírodě, což přikázáno jako první podnět valné hromady nové okrsk. radě, aby po té stránce navázala jednání s příslušnými korporacemi. *(J. Vaněček.)*

Z jednot a spolků. Vzd. a och. bes. „Tyl" v Libni konala řádnou valnou schůzi 13.-I. „u Jarolímků" za účasti 90 členů. Za okrsek byli přítomni místopředs. V. Trousil a J. Vaněček. Činnost bes. „Tyl" v minulém roce byla tak intensivní, že může býti pokládána za jednu z prvních nejen v praž. okrsku, ale i v Matici. Sehrála 20 divadelních představení, z nichž bylo sice docíleno přes 16.000 Kč přebytku, ale ten zase upotřeben na zakupování potřebného inventáře, který má již dnes cenu 21.250 Kč. Dokonce zakoupeno bylo i krásné pianino za 7000 Kč, kteréžto obnos musil býti opatřen půjčkou mezi členstvem. Na autorských poplatcích bylo odvedeno Kč 914·50, za knižní a notový materiál vydáno Kč 1389·56 a na účely národní a humanní odvedeno Kč 4654·82. Knihovna obsahuje 284 knihy divadelní, 60 knih poučných, 134 kabaret. scén a solových výstupů v úhrnné ceně 1854 Kč. Koncem roku čítala bes. „Tyl" 11 členů zakládajících, 13 členů odboru hudebního a 344 členy činné, úhrnem 368. Přítomný zástupce okrsku p. Trousil s radostí konstatoval vzrůst a činnost bes. „Tyl" a projevil přání, aby Matice takových členů měla více. Ve vykonaných volbách zvoleni: předs. Ant. Bobek, místopř. Jos. Hás; do výb.: Jos. Dolejší, K. Kiršner, M. Laštovková, St. Panýr, J. Pechlátová, Fr. Ryant, Ant. Rybák, Al. Špitálník, J. Zdeberský, Václ. Žalud; náhradníky: Jar. Novotná, Fr. Sviták, B. Štěpánek, Rud. Trnka; revis. účtů: Ot. Böhm, Lad. Svět, V. Vopička; do sboru režisérského: Vlasta Laštovka, Jos. Laštovka, St. Panýr, B. Štěpánek a Jos. Zeller. Zakončení valné hromady vyznělo důstojně spontanním odhlasováním návrhu, aby bes. „Tyl" vzala do ochrany některou jednotu v uzavřeném území, o niž by se starala a v kulturním snažení ji všestranně podporovala. Zároveň požádán p. Trousil, aby usnesení toto tlumočil v ústředí, odkudž také má býti vyžádán návrh, která jednota má býti vzata v úvahu. *(J. Vaněček.)* — Bes. „Tyl" v Hloubětíně konala valnou schůzi 27.-I. „na Stráži," 26.-I. tamže ples. — Och. sp. „K. H. Mácha" v Litoměřicích konal dto 29.-I. za hojné účasti našich hraničářů. Schůzi zahájil předs. p. Kocourek a vřele uvítal přítomné, zejména del. „Vlastimila". Obsažné zprávy funkcionářů byly s uspokojením přijaty. Poté del. pražsk. ústředí R. Weinert promluvil o naší ochotnické organisaci, o divadelním zákonu a o kulturním poslání ochotníka. Navržená kandidátní listina byla jednomyslně schválena. Ve volných návrzích hovořeno o poměru obou místních ochotn. spolků a bude zvolena komise, která potřebné ku přátelskému spolužití dojedná. Těšilo nás, že mezi přítomnými byli též zástupci Ruthova okrsku v Ústí n. L. V doslovu děkoval předs. všem, kteří se o spolek zasloužili, zejména byli to pp. prof. Fučík a kapitán Čermák. Blahopřejeme naší milé hraničářské jednotě k dosaženým výsledkům i k další práci na prospěch celku. *(w.)* — Och. j. „Tyl" v Neustupově konala valnou hrom. 10.-II. v tamní obec. šk. — Och. sp. „Tyl" v Čes. Budějovicích sehrál 14.-X. P. Rudolfa 3akt. ves. „Manželské duetto" s hud. a balet. vložkou, 4.-XI. Stroupežnického „Zkaženou krev" a Štolbovo „All right" a jako přídavek pohost. vystoupila balet. mistryně P. Plodková v slovácких tancích a gavottě. Rej víl provedly členky „Tyla", 2.-XII. 5akt. dra Fr. Zdráhala „Pod kolejemi zmučené touhy" (rež. her B. Horka, scéna v sále Ymcy). 8.-XII. Mikuláš. záb. u Novotných, 31.-XII. tamže Sylvestr. záb.

Posudky. Dr. odb. Č. O. B. na Vinohr., sehrál 20.-IV. 1923 Molnár-Halmovu grotesku „Právní zástupce". V postavě George Parkera (rež. S. Viktorek) bylo propracováno vše do detailů: každý pohyb svalstva ve tváři, každý pohyb ruky i těla. Timm Boots (A. Chrpa), zločinec-gentleman, poctivý přítel advokátův, založen s noblesou a vervou. Detektiv Wright (G. Radoň) měl slavnostní vzezření uchvatitele ženských srdcí a odvážného lva dámských budoirů. Fred Roberts byl trochu slabší, ale nevypadal z rámce souhry. Profesor Banks (V. Vojta) byl vzorem roztržitosti a zapomětlivosti. Oba strážníc, trochu přehnali a tím část hry poněkud zkarikovali neboť i v těchto „pejscích" záleží její úspěch. Maui Parkerová (Marešová) byla plna distinguovanosti vrozené dámám velkých společností: chladnokrevná a zcela životně ironická. Violeta Denver (Chrpová) byla dobře založena; pro podruhé však záhodno ještě více temperamentu. Rovněž miss Nightingale (Titěrová) v úloze staré panny, neustále čekající na zloděje. Celková souhra byla bezvadná. Dram. odb. Č. O. B. dokázal, že i ochotnictvo je schopno vyššího úkolu *(—ek.)* — „Sokol" v Brušperku sehrál 28.-X. Mahenovo „Mrtvé moře" (rež. A. Konečného) ve prosp. pomníku padlým vojínům. Souhra jednotlivců i celku byla uspokojivá. Palmu večera odnesl Fr. Nenička jako vrchní, který dobře charakterisoval „milostivou vrchnost" z doby Marie Terezie. Také úlohy Marie (M. Martinková), báby (s. Špačková), kovář (R. Jurečka), kněz (V. Cigánek) a Josífek (br. Cvrkal) byly poctivě nastudovány a provedeny. Některým rolím by nebylo škodilo pečlivějšího propracování podle rad a pokynů režisérových. Na prosinec připraveno Štolbovo „Na letním bytě" (9.-XII.) a Marhule-Horského opereta „V poutech lásky" (25. a 30.-XII.) a na leden Čapkovo „R. U. R." (!) V květnu proveden bude Čapkův „Loupežník" v přírodě. *(Rež.)* — Spdo. v Žebráce sehrál (28.-X.) Šubertovy „Probuzence" a dostál čestně svému úkolu. Hra nemohla býti lépe volena a její provedení v režii p. Hněvkovského bylo velmi dobré. O zdar večera přičinila se tentokráte zvláště sl. Kultová (Lída) a p. Křikava (Beauvalle). P. Hněvkovský při druhém představení hrál nepoměrně lépe; snad obrovská práce, spojená s režií, nedovolila mu roli Tomše dobře prostudovati. Dobrým byl též p. Kubla a pí. Marešová. P. Erazím stále ještě marně zápolí s cizími slovy. Velmi dobrým byl p. Hruška. ač v 1. jed. nebylo na něm nic, co by nasvědčovalo, že je na dlouhé cestě, o níž mluví, p. Tomášek, ač některou chvíli mluvil rozvláčně, a vždy snažívý ochotník p. Kunc. Také p. Mrkáček zasluhuje zmínky, jenž mimo svých neposlušných dud měl na starosti též přestavbu scény. Ostatní účinkující činili se dle možnosti, z těchto zvláště p. Blín. Výprava, až na některé nesrovnalosti krojové, byla výborná, pouze ve 2. jed. patrna byla v zadní kulise široká štěrbina, v níž bylo viděti netrpělivě čekající ochotníky, až „padne" jejich narážka. Jinak bylo zřejmo, že představení postrádá dobrého inspicienta. Přímo komicky působilo přecházení sedláků husím pochodem ve 4. jed., jež činilo dojem průvodu duchů z „Mlynáře".

Obecenstvo se rozcházelo úplně spokojeno. *(—č.)*

— Malostr. Bes. sehrála 3.-XI. Molièrovu kom. „Šibalství Scapinova“ a tak bezděky přidružila se k loňským jeho oslavám, dokazujíc zároveň, že Molière ani na ochotn. jevištích nebývá řídkým zjevem. Představením, jež předcházela přednáška dra. Jirmana o významu autora, zdá se, chtěla M. B. odčiniti své umělecké odmlčení na počátku této sezony. Ve zdařilém rámci scénickém představovaly se jednotlivé figurky skvěle a precisně upravené. Nepříjemně však v tento soulad zasáhlo přerušení úvodu gratulací režiséru hry k jubileu divad. činnosti. Taková překvapení nutno umístiti vhodně po skončení některého jednání, aby spojitost děje a harmonie myšlenek nebyla hrubě porušena. Jinak ke cti odboru nutno zcela objektivně konstatovati úplnou pohotovost v ovládání rolí, takže dokonalá souhra i výkony (Scapino, Geront) přiblížily se značně pojmu umění. *(Eský.)*

XII. všeochotnické šibřinky v Praze ve všech sálech Slovanského ostrova (Žofína) konány budou již v sobotu dne 8. března t. r. večer. Výnosem jich vydržuje se celé naše hnutí. Proto přičiňte se o nejhojnější účast!

SLOVENSKÉ OCHOTNICKÉ DIVADLO.

V. Kr. Blahník:

O svatomartinském ochotnickém sjezdu.

Na nedávném sjezdu slovenského divadelního ochotnictva v Turč. Sv. Martině byl jsem poprvé mezi slovenskými ochotníky. Zastupoval jsem tam Ústřední Matici divadelního ochotnictva a přednášel jsem na kursu, který tam byl zároveň pořádán. Mám dojem, že jsem se více tam naučil sám, než jsem mohl dáti poučení těm, kteří mne s lichotivou pro mne pozorností poslouchali a kteří mne zahrnovali srdečnými projevy uznání. Mám zároveň dojem, že by svědčilo mnohým našim divadelním — nejen ochotnickým — pracovníkům, kdyby se dostali podobným způsobem do bezprostřední blízkosti těch, kteří dnes v pravém slova smyslu tvoří základy nové slovenské divadelní kultury. V mnohém směru jsou tamní poměry podobné našim poměrům v menšinách. Zejména pokud se týče opravdového nadšení, skutečné lásky a nezměrné ochoty a obětavosti, se kterou jsou všecky divadelní akce na slovenském venkově projednávány a prováděny. Z tohoto nadšení a z té obětavosti mohl by se mnohý naučiti pravému názoru na poslání divadla i na to, co divadlo ke svému vzrůstu a nejvlastnějšímu působení jako prostředek lidovýchovy nezbytně potřebuje.

Zejména poučným byla by účast na takovémto sjezdu pro každého, kdo žije v jakési legendě, že Slovensko je kulturně tam, kde my jsme byli před 60 nebo snad i více lety. Jest totiž v určitých kruzích rozšířen mylný názor, že Slováci proto, že dřívější poměry nedovolovaly rychlý a jednotný rozvoj jejich vlastního umění, jsou pozadu nejen v produkci, ale i ve vnímání, a že je nutno připravovati je předkládáním věcí primitivních, že je třeba s nimi zacházeti jako s malými dětmi. To je základní omyl. Snad právě proto, že kultura jejich byla tak mnoho utlačována brutální silou panujícího národa, vzrůstala vnímavost lidu, jeho citlivost, jeho pochopení pro divadelní produkci. Snad právě proto, že se tam divadlo hrálo velmi málo, že každé divadelní představení slovenské před převratem znamenalo určité národní vítězství, snad proto zachoval se jemnější a nadšenější poměr obecenstva k jevišti, větší důvěřivost, než u nás, kde divadlo již značně zevšednělo a kde se divadlu uvykla dávati ostentativně řada tendenčních účelů, byť i to jen byla tendence lidovýchovná.

*

Slovenští ochotníci utvořili si po vzoru a za pomoci Ú. M. D. O. Č. svoje ústředí, v němž dnes jest již soustředěno na 150 jednot ze všech krajů slovenských a kterýž počet stále stoupá. Ústředí toto přičleněno je střediskou veškeré kulturní a lidovýchovné práce slovenské, „Matici Slovenské“. Jeho hybnou silou je spisovatel Štefan Krčméry, který je všude, který všecko řídí a organisuje, všude přiloží ruku k dílu a při tom těší se nesmírné oblibě, víře a lásce všech, s nimiž jedná. Kouzlo jeho osobnosti má jistě rozhodující vliv na to, že práce soustředění ochotnictva na Slovensku pokračuje nyní velmi klidně a zdárně. Předsedou ústředí je p. Gašparík z Turč. Sv. Martina, jeden z těch slovenských vlastenců, kteří v kulturní práci v uvědomování lidu knihou, přednáškou, zpěvem i divadlem sešedivěli, který byl stejně nadšen před mnoha a mnoha lety, jako dnes. Vedle těch je, ještě řada jiných pracovníků slovenských a několik Čechů, aklimatisovaných i nových, zvláště Pražan, prof. tamní obchodní školy, V. Barvínek. Agendy je dosti, styk s jednotami velmi čilý a kdyby bylo více prostředků, dalo by se jistě ještě mnohé vykonati.

*

Na sjezdu přednášeli Štefan Krčméry a p. Gašparík o dějinách slovenského divadla. První promluvil obsažně o dějinách divadla a dramatické literatury (mnohé z toho známe z jeho článků v minulém ročníku „Čsl. Divadla“), druhý o dějinách a působení martinského Spevokolu, kterýžto spolek byl hlavním a často jen jediným střediskem veřejného působení slovenského na poli uměleckém a kulturním. To, co bylo v těchto dvou přednáškách řečeno, uchvacovalo přímo posluchače. Oba páni mluví přesvědčivým a vřelým tonem, neozdobují svých řečí zvláštní květnatou výplní: fakt následuje fakt, příhoda příhodu v jasné spojitosti pro ty, kteří alespoň trochu znají dřívější poměry na Slovensku, a to vše nepotřebuje zdůrazněného obdivu a pochvaly, to vše si samo obdiv a úctu vynucuje. My, Češi, naučíme se v této blízké minulosti znovu si vážiti těch, kteří u nás za poměrů snad lehčích, ale v celku shodných, kladli základy divadlu českému.

*

V kursu svatomartinském přednášel také spisovatel Mahen. Nebylo to snadné poslouchati jeho výklady, opřené dlouhou zkušeností, velkými znalostmi, a přece nevím, jestli by se našlo tolik opravdových a nadšených posluchačů, jako právě ve Sv. Martině. Bylo patrno, jak všichni podrobně sledují a lapají každé slovo Mahenovo, jak jeho výklady o filosofii divadelního umění aplikují na případy, jim známé a z jejich činnosti vyplynuvší, jak jeho poznámky k praksi deklamační, mimické, režijní, inscenační, dramaturgické rychle analysují a zažívají. Bylo pak radost mluviti s nimi po přednášce a viděti, že tu snad ani jedno zrno nepřišlo nazmar, že vše se ujímá a přináší užitek. Při těch přednáškách Mahenových se mi objevilo zcela jasně, že divadelní pracovníci nesmějí se snažiti o přípravu jakéhosi předbřeznového stavu kulturního na Slovensku, nýbrž že je možno vývoj divadelních poměrů na Slovensku urychliti tím, že se přímo slovenskému divadlu předkládá všechen výsledek toho, co my jsme již prožili, probojovali a vyzkoušeli. (Dokončení.)

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) **V Praze dne 20. března 1924.** **Sešit 4.**

V Praze. dne 10. března 1924.

Dva umělecké výboje pouze zaznamenává česká divadelní kronika. Jedním je právě absolvovaný zájezd solistů bratislavské opery, doplněných hosty Ot. Mařákem, J. Humlem a Václ. Novákem, za vedení hudebního skladatele a ředitele Slovenského Národního divadla v Bratislavě, Oskara Nedbala, pohostinské režie šéfa činohry vinohradské Jarosl. Kvapila a scénické spolupráce akad. malíře Jos. Weniga do španělské Barcelony a Madridu se Smetanovou „Prodanou“ a Dvořákovou „Rusalkou“, který zdá se podle docházejících potěšitelných novinářských zpráv provázen býti šťastnou sudičkou úspěchu. A druhý úzce pojí se s osobností prvního ředitele Národního divadla v Praze, Fr. Ad. Šuberta, jehož 75. narozeniny uctíváme tímto vzpomínkovým číslem naší publikace.

Bylo to nedaleko, do sousední metropole někdejší podunajské říše, na vídeňskou uměleckou výstavu, kamž v týdnu ad 1. do 8. června 1892 zajel Šubert s operním i činoherním souborem pražského Národního divadla, puzen jedinou horoucí tužbou, ukázati aspoň v cizím prostředí, jež je však ostatnímu světu mnohem bližší, než naše domácí, výsledky českého úsilí na tomto poli uměleckého snažení. Ale předsudky, jimž čelil při smělém svém a všeobecnou nedůvěru budícím podniku, i obtížemi, jež takřka sám musil překonávati, byla to jistě pochybná cesta kamsi do neznáma. A je nespornou a výlučnou zásluhou jeho neumdlévající energie a vytrvalosti, že zejména pod dojmy čarovných tonů hudby Smetanovy podařilo se mu utlumiti divoké vášně národnostní zaujatosti a velikému jeho geniu prošlapati tak prvé stopy k dnešní světové popularitě.

„Prodaná nevěsta“ hrála se ve Vídni tehdy celkem čtyřikráte (1., 4., 6. a 8. června) a nemenšímu zájmu těšil se i „Dalibor“ (5. a 7. června), v němž postihovány wagnerovské prvky, ovšem přizpůsobené odlišnému českému ovzduší. Dvořákův „Dimitrij“ (2. června) a celý repertoar činoherní, obsahující Jar. Vrchlického první část básnické trilogie o Hippodamii „Námluvy Pelopovy“ s melodramatickou hudbou Fibichovou (3. června), Jeřábkovo sociální drama „Služebník svého pána“ (5. června odp.) a Šubertovo lidové drama z doby josefínské „Jan Výrava“ (6. června odp.), přijaty byly již značně odměřeně, ne-li odmítavě, třeba voleny s nejbedlivějším rozmyslem a obsazeny neméně vynikajícími umělci, jako byla v opeře pí Foersterová-Lautererová, Pecoldová-Sittová, Florjanský, Heš, Viktorín a v činohře manželé Bittnerovi, Šimanovský, Šmaha, Slukov, Seifert, Sedláček, Mošna, Benoniová, Kubešová.

Nyní tedy po více než 30 letech opakuje se poznovu umělecké pronikání za hranice. Tentokráte však děje se za okolností mnohem příznivějších, nežli bylo údělem Šubertovým: s všestrannou podporou morální a z části i hmotným zabezpečením. I bylo by si přáti, aby, podmíní-li tento úspěch nové umělecké výboje, usilovalo se nadále, zajisté i v duchu Šubertově, jen o prvořadé síly, ale také o prvořadá jeviště světová. *Rdv.*

UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY

Ludvík Lošťák:

Autorovi „Probuzenců“ a „Jana Výravy“.

Zas nové dílo sluncem vyšlo
z Tvé ruky drahé, plodné,
by ozdřilo srdce lidu
a háje, nivy rodné . . . .

Buď požehnáno Tvoje čelo,
jež v zašlý čas se noří,
jež z mrtvé doby, z mrtvé země
zas nový život tvoří.

Ó jaký cit mou duší chvěje,
když pomním Tvoji matky,
jež velké sny v Tvou duši kladla
pod krovem skromné chatky!

Sny ideální nechť je věnčí
po všechny časy příští — :
Ty's hora, o niž zástup všední
si marně hlavy tříští! . . . .

*Rozhledy literární 1886**).

Miloslav Hýsek:

Fr. Ad. Šubert.

Díváme-li se dnes, čtyřicet let od otevření Národního divadla a vzdáleni zneklidňujících bojů, jimiž byly provázeny jeho počátky, na dílo prvního jeho ředitele Fr. Ad. Šuberta, jenž jako mladý, nezkušený a divadelní prakse neznalý muž převzal jeho řízení, nemůžeme, než jeho volbu, která tehdy veřejnost překvapila, nazvati velmi šťastnou. Stalo se u nás tehdy poprvé, že správa velkého kulturního ústavu, od něhož si národ sliboval pro svůj osvětový vývoj jedinečný zisk a jenž byl jeho největší pýchou, byla svěřena mladému člověku jen proto, že se dosud osvědčil, třebas v jiných oborech veřejné činnosti; byly snad různé, nám dnes neznámé důvody, proč ne starý a výborný divadelník Švanda, proč ne Lukes nebo Oto Pinkas, nýbrž právě Šubert, žurnalista a menšinový pracovník, byl postaven na místo odstoupivšího ředitele Maýra — ale jedno jest jisto, a když ztichly vlny odporu, jimiž byla jeho činnost provázena a jež ho po 17 letech ředitelování smetly s ředitelského stolce, bylo po Šubertově smrti všestranně přiznáno, že nad Šuberta Národní divadlo nemohlo dostati ředitele lepšího. Víra v mládí a ve schopnosti, jež k Šubertovi jako dramaturga postavila ještě mladšího a do té doby pouze slibného dramatika, malého magistrátního úředníka L. Stroupežnického, tehdy nezklamala.

Šubert byl divadelník a bez jeho jména si dnes historii našeho divadelního života nedovedeme představiti, ale bez důležitého a odpovědného úřadu, jímž byl pověřen, snad by se byl ani nemohl plně rozvinouti, právě tak, jako Stroupežnický. Kdo může říci, zda by se naše dramatická tvorba dnes mohla vykázati „Janem Výravou“ a „Zněmi“, nebýt šťastné konstelace, která tehdejšího redaktora staročeského „Pokroku“ vynesla na povrch? Je to otázka, která se sama nabízí i u „Našich furiantů“ Stroupežnického. Snad by byl Šubert dále psal své historické romány, jež měly cenu jen prostřední; snad by byl pokračoval ve svých nabádavých lidovýchovných knihách historicko-cestopisných, jež dnes jsou dávno zapomenuty; snad jeho menšinová práce, v níž zejména projevil svůj vzácný organisační talent, by byla měla úspěch, pokud byl za minulých poměrů možný a pokud by byl vůbec mohl míti vliv na utváření našeho života — ale nejvíce Šubert jistě vykonal, vše, co bylo v jeho schopnostech, právě jen jako ředitel Národního divadla.

Chceme-li si dnes vděčně připomenouti význam Šubertův, uvědomíme si, že jest ve třech směrech: v jeho vedení Národního divadla, v jeho tvorbě dramatické, v jeho práci národopisné. Tato jeho činnost poslední, o jejíž ceně není pochybnosti, poněvadž právě Šubert byl duší slavné Národopisné výstavy, vymyká se z rámce tohoto časopisu. Všimněme si proto stručně jen jeho zásluh o naše divadlo.

Národní divadlo po vnitřní stránce Šubert vybudoval. Pražský divadelní náš život až do Šubertovy doby se nemohl plně rozvinouti. České divadlo bylo nejprve v područí německého divadla Stavovského, jež českým představením nevěnovalo náležité péče. Jedině v desetiletí spoluředitelství Štěpánkova o českých hrách rozhodoval český člověk, ale nedostatek českých herců a omezený počet a omezená doba českých představení předem vylučovaly možnost dopomoci jim k uměleckému významu. Když byl později k řízení českých her povolán Tyl, nerozhodoval o českých představeních samostatně, a když se Prozatímnímu divadlu podařilo úplně se osamostatniti, oslabovaly boje politických stran o vliv na ně posici ředitelů, mezi nimiž nebyl žádný, jenž by si byl dovedl získati plné autority. Prozatímní divadlo vykonalo mnoho, ne bez

*) „Probuzenci“ vznikli r. 1881, „Výrava“ r. 1886. *P. r.*

„ALE BUDE-LI SE ROZVÍJETI NÁROD NÁŠ STÁLE ASPOŇ TAKOVÝM ZPŮSOBEM, JAKÝM SE ROZVÍJEL OD PRVNÍHO ZÁSVITU MYŠLENKY NÁRODNÍHO DIVADLA AŽ DO JEJÍHO PROVEDENÍ, VYPLNÍ SE JEDNOU JISTĚ VŠECHNY TY SNY A TUŽBY, KTERÉ CHOVÁME DO ŠERÉ NÁM BUDOUCNOSTI, ZASKVĚJE SE A STANE JEDNOU NÁROD NÁŠ OPĚT V TAKOVÉ MOCI A SLÁVĚ, V JAKÉ STÁVAL ZA DNŮ SVÝCH NEJLEPŠÍCH.“

Fr. Ad. Šubert v úvodě k monumentálnímu svému dílu „Národní divadlo v Praze“ 1881.

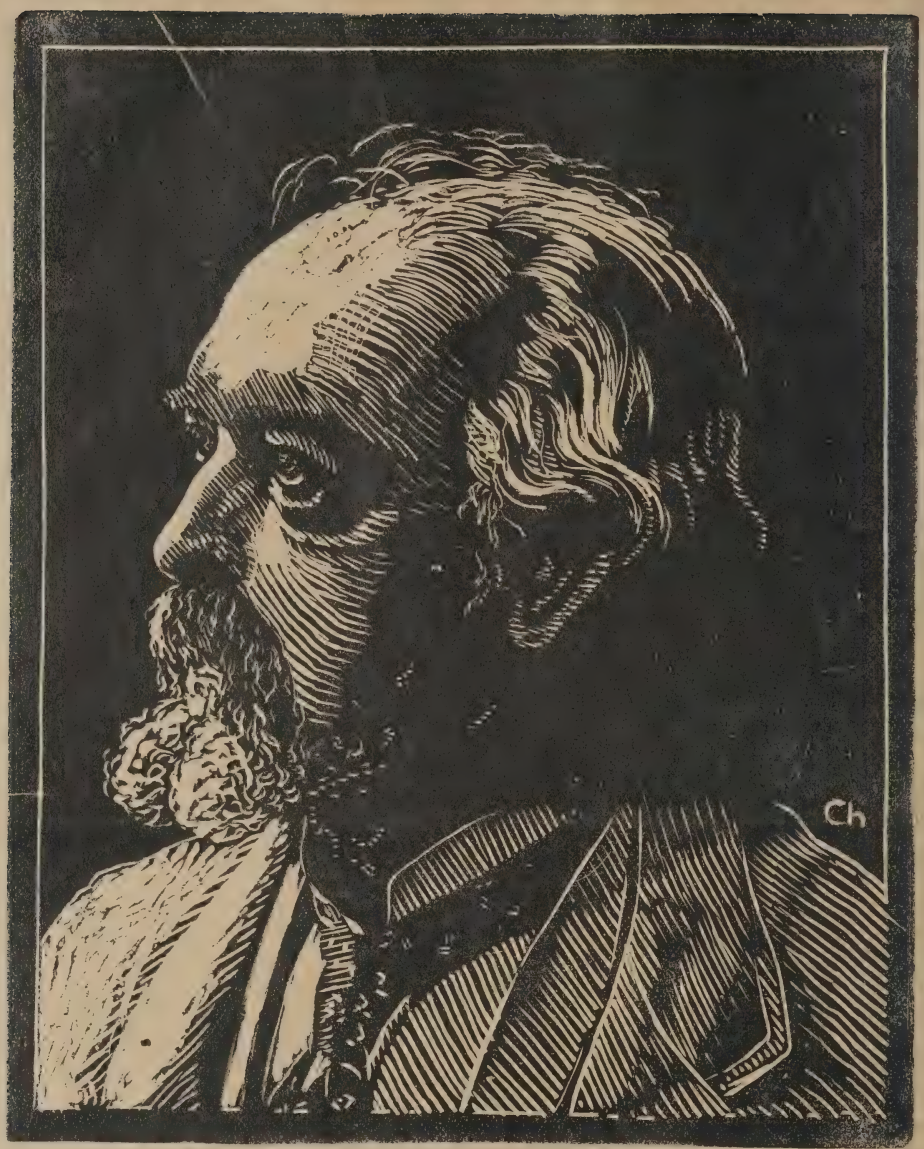

FR. AD. ŠUBERT

(* 27.-III. 1849 v Dobrušce, † 8.-IX. 1915 v Praze)

a životem, jejž zachycuje scénami dokonale vystupňované dramatické stavby, v nichž využil charakteristických rysů povahy českého člověka.

„Láska Rafaelova", vzniklá pod dojmem italské cesty a ne bez vlivu dramat Vrchlického, Zeyerových a Adámkových, stojí mezi Šubertovými dramaty stranou; jest však zajímavá tím, jak Šubert v ní vykreslil a pochopil umělce, fascinovaného svým tvůrčím posláním.

Čtyři ostatní dramata Šubertova mají látku z českého života soudobého, „Praktikus" a „Velkostatkář" ze života politického a „Drama čtyř chudých stěn" a „Zně" z poměrů sociálních. Obě jeho česká dramata historická jsou vlastně ohlasem soudobého zápasu politického, promítnutého do minulosti; „Praktikus" a „Velkostatkář" z tohoto života čerpají již přímo. Jako současně s ním Stroupežnický ve „Vojtěchu Žákovi", odhalil zde Šubert nejbolestnější stránky našeho tehdejšího života tak, že se přímo jmenovaly vzory jeho hlavních postav; s odvahou, jež u předního činitele pražské společnosti až překvapovala, strhl masku bezcharakterním a prodejným žurnalistům z různých plátků, kteří kupčí se svým povoláním a jimž není nic svatého, stejně jako otevřel pohled do domácností častých opravdových vlastenců, kteří nedovedli ani ve své rodině uplatniti svoje názory. Také tato dramata, ačkoliv z nich zazní nejeden sentimentální nebo tendenční zlozvuk, mají přednosti dřívějších Šubertových prací: jsou rušná, mají rychlý spád a skutečně dramatický obsah.

Šubert měl smysl pro působivost aktuelních motivů a látek; dobrého divadelníka tu doplňoval bývalý novinář. A tak hned na počátku let devadesátých, kdy u nás počal mohutněti mezi dělnictvem socialismus, napsal „Drama čtyř chudých stěn" ze života dělníků v německých továrnách, jejž dobře znal z menšinové činnosti; svět dělnický zasahuje i do pozdějších „Zní", Šubertova dramatu posledního. Po Jeřábkově „Služebníku svého pána" jest „Drama čtyř chudých stěn" zase tragedií dělnické vzpoury proti tvrdému kapitálu, vzpoury v prostředí, z něhož čerpal již Svat. Čech „Lešetínského kováře"; otázka sociální je zde spojena s otázkou národní. Kdežto ve „Zních" je to továrník, jenž se na konci své činnosti utkává s rostoucím přívalem nedůvěry dělnictva a zároveň ztroskotává i ve vlastní rodině, jež ho připravila o nejkrásnější sen jeho života, „Drama" je hra výlučně dělnická, v níž Šubert využil i myšlenky socialistické internacionály a pronikavě osvětlil záslužnou práci, pro českou věc na pomezí vykonanou dělnictvem.

Odešed z Národního divadla, věnoval se Šubert vypsání jeho dějin, jejichž kronikářská metoda sice zatěžuje vypravovatelský proud a znemožňuje jasný přehled vykonané práce, ale jež obsahují nepřebrané množství všestranného materiálu, takže je to

---

zásluhou F. A. Šuberta jak Národnímu divadlu, tak všemu národu českému divadelní vlaky a jiné hromadné návštěvy.

A tu právě nutno vzpomenouti a hluboko pokloniti se před mužem, proti němuž později tolik se útočilo a od jehož činorodé síly mohli jsme se nadíti ještě celé řady velkých podniků. Je opravdu naším velikým neštěstím, že nedovedeme si vážiti svých lidí, kteří v národním životě něco znamenají a kteří musí přímo se rváti se svými odpůrci, aby mohli svou myšlenku provésti.

A právě tyto divadelní vlaky (když o nich koncem října 1883 ve schůzi se zmínil, nebylo mnoho důvěry, leč ponechána mu volnost jednání) jsou jedním z velmi záslužných činů Šubertových, neboť že do Národního divadla putoval celý národ, shledává se v dějinách národů jen ve starověku u Řeků, kteří putovali ke hrám olympským, a neexistuje vůbec v dějinách příkladu takové pouti amerických Čechů do vlasti k návštěvě Národ. div.

Dne 13. listopadu dána do novin zpráva, že ředitelství drah byla požádána, aby ve svém i Nár. div. prospěchu uspořádala po otevření divadla vlaky k jeho návštěvě (každá dráha jeden den v týdnu), takže by k témuž vlaku na všech stanicích dráhy mohli cestující obdržeti vedle jízdního lístku i vstupenku na ten den do divadla. Žádostem bylo ochotně vyhověno, a tak již 16. listopadu bylo hlášeno, že samo město Kolín a sousední obce vypraví do Prahy svůj vlak. Nato následovala města: Český Brod, Slaný, Roudnice a Brno.

Kolínu ponechán primát, a tak již desátý den po otevření divadla přijelo 630 účastníků k představení „Prodané nevěsty".

Následovaly velikým počtem a rychlým postupem nejen divadelní vlaky, ale i celé výpravy po lodích i vozy, ba i v samé Praze pořádány hromadné návštěvy, jako na příkl. 10. května 1884 dělnictvo a úřednictvo Ringhofferových závodů na Smíchově navštívilo divadlo v počtu 1790 osob. Mimořádné pak pozornosti vedle cizích těšili se američtí Čechové, kteří v červnu 1885 zavítali k nám společnou lodí a vlakem.

Tento velmi významný čin Šubertův zjednal nejen Národnímu divadlu, ale i samostatnému městu Praze velmi značný zisk morální i hmotný, neboť „po celá desetiletí, ba celá století nebylo v Čechách doby tak nadšené a tak vznešené, jako doba od otevření Národního divadla 18. listopadu 1883 do měsíce srpna 1884", ve které všechen národ trávil takřka nepřetržitou řadu slavností ve svém dosaženém Národním divadle. V jeho ostatních trudech a zápasech národních i politických bylo to osvěžení čistou, ničím nerušenou radostí.

Ba ještě podnes venkované nemohou si takřka představiti svůj příchod do Prahy bez návštěvy „naší zlaté kapličky", a to jistě nutno přičísti k zásluhám muže, který zasvětil celý svůj život nejen domácímu kultu umění divadelního, ale i jeho propagaci v cizině a jemuž zato několik krtků podrývalo půdu a dávalo mu na srozuměnou, že není ani jist svým životem —

kniha, pro divadelní historii nepostradatelná. Se zálibou psal Šubert i studie o vynikajících hercích ze svého někdejšího souboru, vydal své vzpomínky a vrátil se k činnosti žurnalistické. Nedlouhé ředitelství v novém divadle vinohradském, jehož budování se mezi prvními účastnil, bylo v jeho životě již pouhou episodou: přišla nová doba a noví lidé, a Šubertovy plány zase se neuskutečnily. A tak se Šubert vrátil v ústraní, nepřestávaje sledovati náš divadelní život a ochotně přikládaje ruku k dílu, kde bylo třeba, jako při zřizování přírodního divadla v Šárce. Jeho sil a schopností nebylo již využito; na počátku války (1915) zemřel. A pohlédneme-li dnes zpět, co vykonal v Národním divadle, vybaví se v mysli věta Lad. Dolanského, který o něm napsal: „To, co on sám dovede za rok provésti, nedovedou celé korporace za léta."

Ad. Wenig:

Fr. Ad. Šubert a divadelní Italie.

V italské revui „L'Europa Orientale", všímající si bedlivě také našeho kulturního života, objevil se před nějakou dobou článek o pražském Národním divadle, jejž napsal náš divadelní kritik Otakar Fischer. Uváděje v instruktivním článku svém dějiny Národního divadla, zmiňuje se tam pisatel také o prvním jeho řediteli Fr. Ad. Šubertovi, jehož jméno patrně nedopatřením překladatelovým nebo sazečovým zní tam F. A. Šubesta. Domnívám se, že věta „che compose molto abilmente alcune comedie" (t. j. jenž složil velmi obratně několik her) nestačí tak docela k vystižení jeho 18tileté činnosti ředitelské, za níž přivedl Národní divadlo na tak vysoký stupeň výkonnosti, že mohlo směle konkurovati s předními evropskými scénami. Nebylo, pravda, ve článku místa na to, co bych rád dnes připomenul, a co by, jak se domnívám, nebylo bez zajímavosti pro čtenáře italské.

Chci se tu trochu zmíniti o tom, jaké byly Šubertovy styky s Italií a jaký význam měly pro divadlo, jím řízené.

Ředitel Šubert, jenž ujal se vedení operního i činoherního Národního divadla pražského r. 1883, podnikl první cestu do Italie za posláním divadelním. Ve svých divadelních vzpomínkách*), obsahujících také řadu článků o Italii, italském divadle atd., píše: „— — italský svět divadelní vábil k sobě jak nynější svou způsobou, tak tím, že Italie byla skleníkem, ze kterého květina umění divadelního, do něho od východu donesená, rozšířila se po celé ostatní Evropě. — Veškero to dramatické a divadelní umění Řecka zhynulo ve své vlasti ne na staletí, nýbrž na tisíciletí, a zachovalo se ostatnímu světu jen tím, že odnože i zrna jeho přenesena byla živlem řeckým na západ, do Italie. — Ký div, že mne Italie mohla vábiti již i tím jediným oborem svého duchového života, do kterého vlny života i mne zanesly. Táhla k sobě arci i veškerým svým kouzlem ostatním." —

První cesta ředitele Šuberta do Italie uskutečnila se r. 1886. Středem jeho poslání tehda byl Giussepe Verdi, k němuž i nejednou později chvátal. Při tom seznal Šubert v Miláně i básníka-skladatele Arriga Boita, jehož „Mefistofeles" provozován byl na pražském Národním divadle poprvé r. 1885, A. C. Gomeza, rodem Brazilce, Catalániho, jehož operu „Edmeu" (s dějem v Čechách) získal pro Národní divadlo. K provozování jejímu však nedošlo. V Miláně obeznamoval se Šubert s divadelními poměry tamějšími, typickými pro všecku ostatní Italii, navazoval přímé styky s prvními hudebními domy, informoval se o soudobých nejlepších činohrách a umělcích italských; zajímal se o milánské školy baletní, z nichž také pražské Národní divadlo mělo několik primabalerin (jako byly G. Paltrinieri, M. Taveggia, E. Grimaldi) i o starou dokonalou školu zpěvu italského. Po neslýchaném úspěchu Manzottiho baletu „Excelsior", jenž měl svou premiéru na Nár. div. pražském 1. srpna 1885, ohlížel se také Šubert v Italii po jiném baletu, podobně účinném. (Z italských baletů dávaly se pak v Nár. divadle „Flik a Flok-Amor", „Narenta", „Fantaska" a j., úspěchu „Excelsioru" však nedosáhly.) Druhou cestu do Italie (r. 1887) podnikl Šubert zejména proto, aby byl přítomen prémieře Verdiova „Othella" v milánské Scalle. Již rok předtím slíbil Verdi „Othella" Šubertovi pro Prahu, a Národní divadlo pražské bylo také první z evropských divadel, jež „Othella" získalo, a také první, jež jej mimo Italii dávalo. Prostřednictvím Verdiho navázal Šubert trvalé styky s nakladatelským domem Ricordi. Premiera pražská (7. ledna 1888) ve výborném provedení měla hlučný úspěch. Z Milána toho roku zajel Šubert přes Pisu a Florencii do Říma.

*) Fr. Ad. Šubert: Z uplynulých dob: (I. Moje vzpomínky, II. a III. Moje divadelní toulky.) Praha „Unie" 1902. (Rozebráno.)

spolupůsobení Jana Nerudy, po jedné stránce: vychovalo si zdatný činoherní soubor herecký, jenž pak mohl přejíti do divadla Národního. Šubert hned od počátku se snažil Národní divadlo konsolidovati uvnitř i na venek. Ačkoliv starost o finanční rovnováhu nejednou mu vázala ruce a stejně okolnost, že spojení činohry s operou nebylo repertoaru na prospěch, vytkl činohře program ryze umělecký. Šubert si byl vědom, že česká činohra má dvojí úkol: pěstovati jednak tvorbu domácí, jež právě vlivem Národního divadla teprve měla vyspěti k umělecké výši, jednak stále přihlížeti k dramatické tvorbě světové; a v obou případech dbáti jak dramatu současného, tak vynikající tvorby starší. Přehlédneme-li činoherní výběr Národního divadla za Šuberta, bude nám jasno, že Šubert dovedl spojiti všechny tyto zřetele a že starší i noví domácí a světoví autoři jsou v něm zastoupeni celkem rovnoměrně. Ze světových klasiků nejvíce je ovšem zastoupen Shakespeare, z něhož hned v prvním roce bylo provedeno pět kusů a jenž byl na repertoaru stále; na scénu hned v prvním desetiletí se dostali Molière, Calderon, Lope de Vega, Goethe, Schiller a Goldoni a kromě nich představitelé antické tragedie a komedie Sofokles a Plautus a dokonce bylo hráno i jedno drama staroindické. Dobové záliby byly příčinou, že Národní divadlo hojně hrálo efektní soudobé dramatiky francouzské, z nichž Sardou počtem provedených her soupeřil se Shakespearem, ale Šubert dbal i průbojného dramatu německého a tak se na českou scénu dostali záhy Hauptmann, Sudermann, Schnitzler; Ibsen byl hrán již na konci let osmdesátých a po něm hned Björnson. Zvláštní pozornost Šubert zamýšlel věnovati dramatu slovanskému, leč neochota se strany ruské i polské byla příčinou, že nová slovanská tvorba se do Národního divadla dostávala zvolna. Z polských autorů byl nejčastěji hrán Bałucki; zásluhou Šubertovou od r. 1887, kdy s odporem značné části kritiky i veřejnosti bylo do Národního divadla uvedeno několik realistických her ruských, zdomácnělo u nás i moderní drama ruské, jež na českou produkci mělo pronikavý vliv. Mladý Čechov byl hrán již r. 1890.

Pokud se týče autorů domácích, nebyla Šubertova úloha snadná. Právě s dobudováním Národního divadla nastává rozvoj českého dramatu a množí se počet nových kusů, a Šubert na scénu uvedl skutečně řadu autorů zvláště významných. Sám Šubert, stejně jako dramaturg Stroupežnický, byli stoupenci realismu, přesto však se Šubert snažil býti věren zásadě, již proklamoval v jedné z každoročních brožůrek o činnosti svého ústavu, že se Národní divadlo nemá vymykati žádnému uměleckému směru. A tak byly na repertoaru hry Vrchlického a Zeyerovy, stejně jako Šamberkovy a Štolbovy, nebo Jiráskovy a Preissové. Neobešlo se to, jak víme z případu Zeyerova, bez obtíží a konfliktů, leč jejich příčiny nebyly vždy zaviněny divadelní správou. Listujeme-li dnes tehdejšími novinami, jsme překvapeni častými veřejnými zaslány z kruhu abonentů, kteří protestovali, aby se ve jménu podpory domácího umění a poesie hrály nudné kusy, po nichž předplatitelé netouží a kteří volali po francouzských fraškách a operetě. Podobně tomu bylo na konci let osmdesátých a na počátku let devadesátých, kdy obecenstvo protestovalo proti realistickým hrám. Leč i za těch nesnadných okolností se Šubertovi podařilo repertoar udržeti na umělecké výši a hráti české autory.

A tu zůstane Šubertovou zásluhou, že se snažil v Národním divadle navázati na domácí tradici a udržeti ji. Může býti jakýkoliv soud o kritických hodnotách Šubertových literárně-historických studií, ale je z nich patrno, že se Šubert velmi vážně snažil důkladně se obeznámiti s vývojem našeho dramatu a divadla a osvěžiti památku našich starých dramatiků. Tak vypravil i jednu staročeskou komedii a scénoval Komenského „Schola ludus“; z obrozenských dramatiků zvláštní pozornost věnoval Klicperovi, jehož z nich hrál prvního, a po něm Tyla, Štěpánka, Macháčka, Turinského, Raymana, Wenziga. Autoři pozdější, J. J. Kolár, Mikovec a skupina dramatiků generace Májové, Hálek, Pflégr, Jeřábek, Vlček, Durdík a jiní byli za Šuberta vesměs hráni, a pokud žili a nepřestali býti činnými, nové jejich práce nebyly Národním divadlem pominuty. V devadesátých letech Šubert dokonce pořádal i několik jejich cyklů, Kolárův, Jeřábkův, Stroupežnického a za Národopisné výstavy dva cykly zvláště významné, cyklus her z českého života lidového a českých her historických.

Dramatičtí autoři noví z družiny Lumírovců i z generace realistické a let devadesátých, od Vrchlického a Zeyera až po Jar. Kvapila a Hilberta, vesměs byli Šubertem uvedeni na scénu. Divadelník, jakým byl Šubert, postřehl záhy význam nových dramatických směrů a již proto se proti nim nestavěl a je v repertoárním výběru respektoval.

Snažil-li se Šubert v Národním divadle české obecenstvo seznámiti s cizími dramatiky starými i soudobými, usiloval také o to, aby Národní divadlo poznala cizina. Dnes se již všeobecně oceňuje význam jeho zájezdu do Vídně, kterým do Evropy pronikl

Smetana a na němž provedl i ukázky české činohry. Plány Šubertovy v těchto zájezdech pokračovati, zejména též do slovanských zemí, se z různých příčin neuskutečnily, ale Šubert se alespoň přičinil o pohostinské hry vynikajících cizích herců v Praze, jimiž navazoval styky s cizím divadelním světem.

Dramatická tvorba Šubertova z největší části vznikla v době jeho ředitelství. Jako kdysi Klicpera, napsal právem o sobě i Šubert, že se cítí rozeným dramatikem: „Píši dramata, protože dramatický element jest v mé krvi. Vyklíčil ve mně nehledán a nenaučen. Leccos mohlo se mým dramatům vytknouti; že by nebylo které dramatickým, nevytkl nikdo.“ První jeho dramatické pokusy z konce let šedesátých a z počátku let sedmdesátých byly jako jeho první čtyři známá dramata historické; nesla to s sebou doba, jež v historickém dramatě — vlivem Shakespearovým a Schillerovým — viděla vrchol dramatické poesie. K tomu Šubert, jenž se ve svém rodišti Dobrušce účastnil ochotnických představení, jako hoch čítal Beckovského „Poselkyni“ a nassál z ní poesii starých pověstí a pohnutých historických dějů, z nichž si později vybíral látky k prvním tragediím. Neměl s nimi nejprve úspěchu, ani s „Horymírem“, kterého nepříznivě mu posoudil Neruda, ani s „Jiřím králem“, jejž zadal Prozatímnímu divadlu a jejž mu vrátil starý Kolár; v rukopise se zachoval „Král Václav III.“. Tiskem vydal až „Petra Voka z Rožmberka“, jenž byl hrán v Prozatímním divadle; je to historická hra Bozděchovského střihu, z pohnuté doby vlády císaře Rudolfa, v níž jest v obratné spleti, ale s epickou šíří nakupeno množství divadelních efektů bez jakékoliv osobité ráže. Dramatickou pověst Šubertovu založili teprve „Probuzenci“, hraní koncem r. 1881.

„Probuzenci“ a po pěti letech následující „Jan Výrava“ jsou již díla, v nichž dramatická fysiognomie Šubertova se již význačně rýsuje. „Petr Vok“ se ještě odehrává celý ve šlechtickém ovzduší třeboňského zámku, jako historické hry Scribeovy a Bozděchovy, jež znaly jen vznešený svět, který tvořil dějiny, nebo Jeřábkův „Syn člověka“, jenž má s „Probuzenci“ stejné časové období i problém; ale v „Probuzencích“ jest těžiště autorova zájmu již přeneseno na vrstvy lidové, a ještě více v „Janu Výravovi“, kde vlastním dějinným hrdinou jest lid, líčený ve svém utrpení a v revoluční touze po změně společenského řádu. Lid byl v českém dramatě historickém nositelem pokroku jen ojediněle, v Tylových „Kutnohorských havířích“, nebo ve Vlčkově „Miladě“; teprve u Šuberta vystupuje na scénu v plném svém významu. Šubert tehdy již znal požadavky jeviště a zvláště ve „Výravovi“ se zcela dovedl oprostiti od epické techniky a dospěti účinné dramatické spádnosti; jeho děje jsou zde nabity vzruchem

P O D Č A R O U

Boh. V. Žák:

O ředitelování Fr. Ad. Šuberta, jeho divadelních vlacích a jiném.

12. března bylo tomu 41 let, co zvolen byl po návrhu dra. J. Růžičky ředitelem Národního divadla a 25. března 1883 na Boží Hod velikonoční nastoupil oficielně svoji činnost, jsa představen v této funkci na jevišti Prozatímního divadla tehdejšímu intendantovi dru J. Škardovi a členstvu divadla.

Jedním z prvních jeho činů bylo sestavení nového ensemblu, v němž mezi jinými vidíme barytonistu Boh. Benoniho a v orchestru pro harfu primistu Karla Kovařovice, pozdějšího šéfa opery (dlužno připomenouti, že dle tehdejší smlouvy ředitel měl právo angažovati o své újmě členy do 1200 zl. r. m. gáže a honorářů).

Dále je nutno v činnosti F. A. Šubertově zastaviti se u památného mezníku, t. j. znovuotevření Národního divadla v neděli, 18. listopadu 1833, ve výroční den šťastného otevření divadla Prozatímního.

V den tento o 10. hod. dopol. byla pořádána první část slavností, totiž: odevzdání divadla Sborem pro jeho zřízení správě divadelní. Na slavnostní řeči, pronesené předsedou Sboru drem Fr. Lad. Riegrem a předsedou Družstva Národního divadla Em. ryt. Škramlíkem, odpověděl Fr. Ad. Šubert, dávaje jménem svým i jménem členstva slib, že „neunavně a s opravdovým nadšením pracovati budeme pro Národní divadlo tak, jak žádati smí všechen národ náš, který toto divadlo vystavěl. Dejž jen Bůh, aby šťastně zůstalo, co šťastně je zřízeno, dejž Bůh, aby Národní divadlo pro všechny časy příští rozvíjeti se mohlo volně a bez závady“.

Úderem pak hodiny dvanácté zazněly první akordy Smetanovy slavnostní předehry, načež Maruška Bittnerová přednesla básnický proslov Jaroslava Vrchlického, po němž zahrána byla ouvertura Ant. Dvořáka „Husitská“ a pražský „Hlahol“ zapěl Bendlovu kantátu (na slova Adolfa Heyduka), složenou k otevření Národního divadla. Následoval doslov, sepsaný Jar. Vrchlickým a přednesený Jakubem Seifertem. Akademie ukončena živým obrazem, znázorňujícím vstup dramatického umění českého do divadla Národního.

Večer toho významného dne byl ještě slavnostnější, než dopoledne. Neboť rázem sedmé hodiny zdvihla se taktovka prvního kapelníka Ad. Čecha, by dala zazníti fanfarám předehry k „Libuši“ Bedřicha Smetany, sedícího v loži, divajícího se na všechno, ale — neslyšícího ze svého díla ani jediného tonu — —

Následovala pak další slavnostní představení: Boh. Adámka „Salomena“, Dvořákův „Dimitrij“ atd., leč nekonečnou řadou slavností dalších staly se právě

O Sofoklově „Elektře“*) je kritický názor ustálen, její výrazný motiv v různých variacích, opakuje se u Euripida, Goethea, Shakespeara, Hoffmannsthala mimo jiné starší i moderní autory, u nás zvláště u Vrchlického v trilogii „Hyppodamie“ a v Dvořákově „Nové Orestei“. Ale i když se nás dnes nedotýká, přece nás podmaňuje svou mohutnou tragikou. Hlavní zájem kritických pohledů soustředil se na interpretce Elektry pí Dostálové, o níž praví „Nár. Politika“, že v Elektře zazářilo její tragické umění v plné šíři a podstatě, v dokonalých, skvěle vyvážených rysech, v nichž realistický živel velmi rafinovaně splýval s klasický ryzím stylisovaným pojetím, a to v tak citově jemných a zas svou prudkou vášní uchvacujících odstínech, že tento výkon byl v hereckém projevu jakoby něčím objevitelsky novým, sbližujícím odlehlost antické tragedie s moderním dramatem dneška. — „Národní Listy“ počítají tento výkon k nejkrásnějším vrcholům jejího zralého umění, nazývají jej výkonem, který se navždy zaryje do paměti a který vtiskuje postavě Sofoklově pro celé pokolení jedinou, nezapomenutelnou lidskou tvář. — „České Slovo“ píše, že nikdy nebude dosti psáno o herci-umělci, jenž tyto krásné verše naplnil živoucím smyslem trpícího a z utrpení vykoupeného člověka. Je tu jeden cit, ale ten je napiat mezi světovými póly a stal se toho večera osou vesmíru. Leopolda Dostálová dovede být jeho nositelkou a sloužit mu s výlučností a jedinečností, kterou vyžaduje. — „Rudé Právo“: Elektra Sofoklova je plamen, který hoří — a tak ji zahrála pí Dostálová, zcela prožehlá její vášní, v mimice, postojích, pádech i povstáních. To již nebyla dívka, ani žena, to byl sám princip pomsty, který vyjadřovala slovy, steny, voláním, sípěním, nářkem a šílenými výkřiky, sledujíc ustavičně jen tuto jedinou myšlenku, obětujíc vše, aby dosáhla zamýšleného účinku. — „Právo Lidu“ nazývá pí Dostálovou umělkyní, vžitou do antických tragedií, a připomíná, že nesla tíhu celého problému a udávala svým obrysovým monumentálním a široce citově zvlněným podáním ráz stylisace celé skladby. — I „Venkov“, „Čsl. Republika“, „Tribuna“ mají slova uznání a obdivu pro tento výkon. Z ostatních interpretů chválí se p. Tůma v roli Oresta, pí Majová v roli Klytaimnestry, pí Friedlová jako Chrysothemis, Aigisthos p. Vávry a obě náčelnice sborů pí Ptáková a sl. Pačová. Kostymu Klytaimnestry a Aigistha vytýká se orient a sboru nedostatek ukázněnosti a přesnosti. Wenigova scenerie — jednoduché scénické stoviště se sloupovím — se cení jakožto vkusná, třebaže ne právě vynalézavá.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 15. do konce února. Národní divadlo mělo v činohře novinku Swinburnova „Chastelarda“ s L. Dostálovou j. h. 20. února, mimo nějž nehrálo než Kolumba. 24. uspořádala činohra recitační Matinée k oslavě 60. narozenin J. S. Machara a Ant. Sovy (recitovaly dámy Nasková a Vrchlická a pp. Deyl a Karen. Přednášel dr. Fischer). Zato v opeře se vystřídaly: Prodaná nevěsta s A. Flöglem j. h., Louskáček, Libuše, Na starém bělidle, Eva, Srdce, Labutí jezero, Z pohádky do pohádky, Čertova stěna, Tajemství, Šárka, Dalibor, Královna loutek a Coppelia. — Stavovské divadlo oslavilo Štěpánkovo jubileum 26. února fraškou „Čech a Němec“ a jinak opakovalo: Čitru, Zábavu v lásce, Procitnutí jara, Co je nejhlavnější. V opeře: Tosca, „Židovka“ se Zacharinem D'Arin Beljaminem j. h., Bílá paní, Labutí jezero. — Vinohradské divadlo znovu nastudovalo Štolbův „Její systém“ a opakovalo: Jedenácté přikázání, Madame Legros, Zimní pohádku, O Adriennu, Proud, Maškaráda v podkroví, 24. února uspořádalo Matinée k oslavě 100. narozenin Bedřicha Smetany, Sen v noci svatojanské, Elektru a Jezdce. — Švandovo divadlo uvedlo znovunastudované „Loupežníky“, a novinku Maughamovu „Zaslíbenou zemi“. Pro děti hrálo: Sedm havranů, Sněhulku a sedm trpaslíků. Jinak hrálo: Konečnou stanici č. 14, Pohostinskou hru Madame Maud, Třetí zvonění, Palackého třídu č. 27. s Vl. Burianem a Faltysem j. h., Lulu. — Urania: Paní presidentová, Moderní Messalina, Láska v kleci, Frasquitta, O čem Evropa neví, Sensační proces Laroqův, Bílý lev, Apačova láska, Podzimní manévry, Stambulská růže, V zajetí čarodějky, Arturova lest, Veseloherní firma, Babiččina Viktorka, Kurník, Rozvedená paní. — Tylovo divadlo v Nuslích: Zákon na ochranu nájemníků, Honza a strašpytel, Dítě čtyř matek, Cudná Zuzana, Rozpustilá Lola, Cikánský baron, Čardašová princezna, Obušku, hýbej se, M. D. Rettigová, Na prahu věčnosti, Osudný manévr. — Div. Komedia: Paní Rosa, Vdavky Nanynky Kulichovy, Božská Yvetta. — Div. Apollo: Poslední etapa dobrého vojáka Švejka, Leda by to byla Leda, Také jedna od baletu. *j. p.*

Dvě jubilea básníků Sovy a Machara, jež připadla na únor, byla oslavena také divadly, ač oba jubilanti měli s divadlem málo společného. Národní divadlo uspořádalo 24. února na oslavu obou básníků recitační matinée, při němž o básnických dílech promluvil dr. Fischer a lyrické verše recitovali pp. Kohout, Deyl, Karen, Hurt a dámy Nasková a Vrchlická. Výrazněji však provedlo oslavu Macharovu divadlo vinohradské, které 29. února vypravilo Antické scény z básníkových knih „V záři hellenského slunce“ a „Jed z judey“, jež dosáhly touto scénickou výpravou a hereckým provedením mohutného účinu, výraznějšího než pouhým recitováním. *j. p.*

Busta Marie Laudové-Hořicové má býti umístěna z usnesení zemského správního výboru ve foyeru Národního divadla. Sotva byla tato zpráva publikována, ozvaly se hlasy, mluvící proti, aby byla busta žijící umělkyně vystavena v Nár. div., protože by to bylo poprvé. Ozvaly se i denní listy, pražský a brněnský, z nichž jeden uváděl jako motiv tohoto uznání protekci. Brzy však hlasy ty umlkly a nyní I. číslo časopisu „Kritika“, jejž řídí J. M. Malý s redakčním kruhem vybraných literátů, ohřívá falešnou zprávu opět a dodává, že je to prací politiků agrárních jako odměna za to, že pí Laudová vychovává agrární dorost články ve „Venkově“. Nechtíce znovu uváděti zásluhy pí Laudové o náš veřejný život, nechtíce rozhodovati o tom, má-li či nemá-li busta její býti v Nár. divadle vystavena, konstatujeme prostě, že časopis, jenž chce státi vysoko nad běžnými časopisy, v jehož redakčním kruhu zasedá elita literátů, neměl by tímto — mírně řečeno — nevkusným způsobem motivovati usnesení zemského výboru. *j. p.*

*) „Elektra“, starořecká tragedie od Sofokla, přel. Jos. Král. Rež. Jar. Kvapil, výpr. J. Weniga. Poprvé 15. ledna 1924 v Měst. div. na Vinohradech.

Znovuzřízené Dusíkovo divadlo v Čáslavi slavnostně otevřeno 16.-III. zahajovacím matinée a sedmi představeními Jiráskovy „Lucerny" ve dvou obsazeních (16.-II. 2×, 17., 20., 22., a 23.-II. 2×) s prologem JUDra Lad. Vežvaldy a za rež. J. Skřivánka. Ú. M. D. O. Č. a „Matici Div." a red. t. l. zastupovali dr. Fr. Herman a red. Jakub Rydvan. *R.*

Student o Hilarovi. Ve 2. čís. literární revue „Apollon" rozepisuje se Jan Klepetář velice žhavě o dnešním vůdci Národního divadla a sklání se, mnohdy až servilní kombinací lehkých slovíček, před svým ideálem. Bylo by proto opravdu nesnadno tomu, kdo projev nečetl, učiniti si představu o myšlenkovém rozpětí autora a nebude tudíž nemístným menší výňatek: „Moderní český scénický projev jest spiat přímo organicky s jménem svého tvůrce dra K. H. Hilara, který poprvé odvážil se po Zavřelovi uchopiti nerv světového divadelnictví, zmocniti se ho a dáti mu býti vlastním tepem svérázného vlivu domácí literatury(!!), která kosmopolitický projev scénický, jak vyšel z centra pařížského, berlínského a moskevského, oplodnila češstvím (!!), živým a mohutným, která silou Hilarovy osobnosti dovedla si dobýti půdy na foru mezinárodním, ba víc než to: která dovedla se státi tvořivou složkou světové kultury scénické." Takřka jedním dechem poví na sebe Klepetář tolik, co stačí k údivu nad tímto úprkem jarého mládí od objektivního úsudku, podepřeného poctivou snahou nalézti absolutní jistoty. Tento výkyv není snad projevem jedince; značí rozpoložení většiny mladé generace, sestávající zvláště ze studentstva, které projevuje tak jako vždy svůj interes o umělecké snahy a pracuje k vítězství „svého" přesvědčení podporou těch, kteří tento smysl představují. Byly-li kdy správny a pochopitelny akce mladé generace, bylo tomu tak v době, spoutané konservatismem, pučícím pod vládou byrokracie. Dnes však nemáme příčiny míti obav o umělecké vzepětí svého národa. Nejsou mi neznámy projevy a debaty, které časem vede Klepetář se svými kolegy ve „Student. časopise", a z těchto rozprav mohl již býti přesvědčen o neudržitelnosti svého stanoviska. Musí však chtíť chápati a ne jen ranou do vody reagovati. Jeho projev, výše citovaný, pokračuje: „Moderní režisér světového formátu, ohromného nadání, skvělé erudice estetické, živého cítění dramatického, má energii, smysl pro scénickou dynamiku. Jeho slovanské (!!) režie jsou činy světového dosahu. Jeho režie jsou nejen z nejlepšího, co u nás přišlo na scénu, ale i z nejúspěšnějšího. Měl odvahu nalézti z chaosu své východisko, utvořiti si svůj výraz a své uchopení díla." Už dost, básníku Klepetáři, už dost, výrazy tak silné poráží veškery pochyby, že to myslíte vážně! *E. Janský.*

Ministerstvo školství a národní osvěty zamítlo žádost „Matice Divadelní" za udělení příspěvku na uspořádání oslavy 75. narozenin F. A. Šuberta ve Vinohradském divadle, „poněvadž ani není čas k oslavě vhodně volen, ani nebyl podán její program". Tedy ne pro Šuberta, ne pro nedostatek peněz, jak se obvykle ministerstvo vymlouvá, ale pro „nevhodný čas" a pro nepředložení programu! Bude už velmi nutno, podívat se blíže na toto ministerstvo a na rozhodující v něm činitele, na které už je vrchovatá míra stížností. Ne snad pro podpory, jež uštědřují na účely opravdu osvětové spíše jako almužnu, ale zejména pro nečinnost a brzdění, pro nepřirozený vliv justamentního názoru a pro neosvědčené obsazení důležitých míst. *x.*

Na počest narozenin p. presidenta republiky uspořádalo div. „Komedie" v Praze 7. března t. r. slavnostní představení veselohry „Vdavky Nanynky Kulichovy". Udělat to tak ochotnický spolek! *h—*

„*Matice Divadelní*" konala řádnou valnou schůzi v úterý 18. března t. r. v 6. hod. ve spolkové místnosti Praha II. Ostrovní ul. 16.

Z CIZINY

Odpovědnost kritiky. Jessnerovy neúspěchy a zvláště fiasko s „Kolumbem" jsou jeho nepřátelům podnětem k protestu proti další Jessnerově činnosti. Napadený, resp. kritisovaný odpovídá temperamentně v „Berliner Tageblattu" a dožaduje se naprosto veřejného boje, neboť musí odmítnouti odpověď na anonymní útoky nepodepsaných protivníků. Žádá, aby se mu nespokojenci představili a slibuje, že je ochoten složiti svůj úřad, dokáží-li mu neschopnost. Tento případ charakterisuje křováckost, které se dopouští každý, kdo útočí, schovávaje se za široké plece odpovědného redaktora. *Eský.*

Letošní londýnská sezona po odbytí obvyklých vánočních pantomim pozůstává zvláště ze starých her, znovu uvedených na scénu. Skorem 20 těchto her dostalo se opět na jeviště; tak Barrieho „Alice sedí u krbu", „Velebníček" a „Bunty natahuje drátky", dále frašky „Charleyova teta", „Když ještě rytířstvo bylo v květu" a j. Dvě literární události: Shawův „Návrat k Methusalemovi" a Hardyho „Královna z Cornwallu" odbyly si své premiery mimo Londýn, první z nich bude hrána v Londýně teprve asi za měsíc, majitel a podnikatel Birminghamského repertoarního divadla hodlá se přestěhovati do Londýna a zmíněnou hru, která měla v Birminghamu velký úspěch, uvede tu na scénu. Nyní hrají v Londýně „Hasan" na divadle His Majesty's, „Havoc" na Haymarketu, na divadle New „Lež", na divadle Playhouse „Velbloudí hrb" od Maughama, na divadle St. James's „Zelená bohyně". Ostatní divadla hrají frašky a polovýpravné hry. Kromě toho je slíbena co nevidět v Londýně „Sv. Johanna" od Shawa, pravděpodobně na divadle Court, se Sybil Thorndikovou v úloze titulní. Na divadle St. Martin hráli 20. ledna novou hru, zvanou „Gruah" od Gordona Bottomleye; je vzata z mládí Macbethova. Mladý Macbeth přibude na hrad svého přítele na večer před svatbou domácí dcery, a unese nevěstu. Ta přijde k němu ve spánku, bíle oděná, a unese Macbetha z hradu. Tato scéna má prý sílu a je psána zcela v duchu Shakespearově. Tvoří jaksi základ celé hry. „Gruah" hrála Sybil Thorndiková, nová anglická hvězda. Hra má pouze dvě dějství. Autor napsal již dříve hru, jež byla v Londýně provedena, zvanou „Žena krále Leara", a zdá se, že si libuje psáti na témata Shakespearova. Nedávna stávka železnic neměla dosavad vlivu na divadla, ač větší část návštěvníků bydlí na předměstích a musila spoléhati na dráhy, aby byla dopravena domů. Ředitelé těšili se nadějí, že stávka brzy skončí, aniž by divadla poškodila, jak tomu bylo v r. 1919. *K. Mušek.*

Dvěma stům herců pohrozeno smrtí. „Debats" přináší zprávu, že v new-yorském div. Century Theater hraje se Volmöllerův „Zázrak", v němž účinkuje více než 200 herců. V posledních dnech tito herci, jakož i autor hry a ředitel divadla obdrželi anonymní dopisy, v nichž se vyzývají, aby od představení upustili a vyhrožuje se jim smrtí, jelikož „Zázrak" sleduje katolickou propagandu a jest „spiknutím, které má zavésti protestantskou sílu americkou do sítě kosmopolitických piklů římského katolicismu". Po původcích těchto dopisů, kteří užili veškeré opatrnosti, aby jejich totožnost nemohla býti zjištěna a kteří prohlašují sebe za „obhájce americké mužnosti", úřady začaly ihned pátrati v New-Jersey, kde je střed činnosti známé nebezpečné tajné společnosti Ku-Klux-Klanu, jíž se připisuje tato demonstrace. *Žk.*

Tam ve vile Farnesině inspirován byl k napsání divadelní hry „Láska Rafaelova“, jež také dávána v Národním divadle pražském r. 1888. Na jaře r. 1889 vypravil se Šubert znovu do Italie, aby se podíval na dílo nového komponisty italského; byl to Alberto Franchetti a jeho opera „Asrael“, která měla pak svou pražskou premiéru 30. března 1890 a náležela k největším operním úspěchům Národního divadla; skladatel zavítal tehda do Prahy.

Začátkem r. 1891 jel Šubert opět do Italie, aby poznal nové opery, Verdiho „Falstaffa“, Franchettiho „Krištofa Kolumba“, zároveň pak i balet „Day Sin“. (Toho roku, v lednu, byla v Národním divadle česká premiera Mascagniho opery „Sedlák kavalír“.) Ale premiera „Falstaffa“ připadla až na únor r. 1893, kdy k ní Šubert opět do Milána zajel. Tehdy gratuloval mu Verdi k velkolepému úspěchu Národního divadla s cyklem českých představení na mezinárodní hudební a divadelní výstavě ve Vídni r. 1892, kteréhož cyklu uskutečnění bylo dílem Šubertovým. Na vídeňské výstavě také seznámil se Šubert s R. Leoncavallem, jehož operu „I Pagliacci“ (Komedianti) si tam přijel poslechnouti. Těsně před milánskou premiérou „Falstaffa“ měl v Praze premiéru „Komediantů“. Také seznámil se Šubert tehda v Miláně s mladým skladatelem Puccinim, jehož operu „Manon Lescaut“ vyslechl v Turině a zakoupil pro své divadlo. „Falstaff“ provozován byl v Praze poprvé v listopadu 1893, „Manon“ až v dubnu 1894. Již v dubnu 1892 vypravilo Národní divadlo pražské Mascagniho „Kmotra Fricka“ (Amico Fritz), v květnu 1893 téhož autora operu „Rantzauové“ a operu A. Smareglie „Cornill Schutt“.

Na podzim r. 1893 nastoupil Šubert novou cestu italskou: zvláště proto, aby získal novou operu Leoncavallovu „Medici“, jež uvedena na pražskou scénu v lednu 1895. (Téhož roku navštívil také Leoncavallo Prahu.) To byla poslední Šubertova divadelní cesta do Italie. Ale styky s italskými veličinami hudebně-divadelními byly navázány trvale. Výsledkem jejich byly premiery v pražském Národním divadle: Franchettiho „Krištof Kolumbus“ v červnu 1896, A. Smareglia „Istarská svatba“ v říjnu 1896, Umberto Giordano „André Chenier“ v květnu 1897, Pucciniho „Bohema“ v únoru 1898, Marencův-Pratesiho balet „Day Sin“ v červenci 1898.

Ani činohra Národního divadla nezanedbávala za ředitelování Šubertova italského repertoaru. Na scénu uvedeni autoři: R. Bracco, F. Cavalloti, G. Giacossa, C. Goldoni, G. Rovetta. Stojí také za zmínku pohostinské hrys lavného tragéda Zacconiho s celým italským souborem hereckým v říjnu a listopadu 1897.

Tyto řádky snad postačí, aby ukázaly, jaké byly v letech 1883 až 1900 v éře Šubertově styky Národního divadla pražského v Italii a jakou zásluhu o ně měl Šubert sám.

Bedřich Šaloun:

O nové divadlo.

Všecek život jest nepřetržitým prouděním, neustálou změnou, nepřestávajícím pohybem. Toto proudění, tento pohyb se nemůže zastaviti — znamenalo by to konec vývoje, odumírání, ba samu smrt. A poněvadž umění přímo ze života vyvěrá a s ním úzce je spojeno, jeví se nám i ono, je-li to umění živé a zdravé, jako tok, neustále se měnící.

To platí o každém umění, o divadle pak tím spíše, poněvadž divadlo je se životem spiato všemi nejtenčími nitkami svých nervů. Divadlo není hotovou věcí, parádním uměleckým dílem, jež možno prohlásiti za klasický vzor a postaviti do musea. Divadlem se nezhmotňuje umělecký sen jednou pro vždy, divadlo žije znovu každým novým představením.

Tím je vlastně řečeno vše. Jako se nevrací a nemůže vrátiti včerejší den, tak se také nevrací a nemůže vrátiti včerejší představení. Dnešní hra je jiná, než byla včera. Nejsou-li právě noví herci a není-li jiný režisér, je alespoň jiná nálada a jiné obecenstvo.

Ty rozdíly mezi včerejškem a dneškem jsou arci nepatrné, sotva pozorovatelné, ale vyniknou velmi zřetelně, je-li časová mezera větší, několik let nebo desítiletí. Paměťníci Prozatímního divadla a Arény na hradbách, pokud ještě žijí, jistě rádi a vděčně vzpomínají tehdejších představení, ale sotva by si přáli přenésti nějakým kouzlem prostě tehdejší režii — hru, nemluvě o repertoaru, na prkna dnešního Národního divadla. Pravím to přese všecku úctu, již mám k tak zvané staré, dojista jedinečné generaci herecké. Takový eksperiment, kdyby byl možný, ukázal by velmi zřetelně, jakou vývojovou dráhou za ta léta divadlo prošlo, jak jinak dnes hrajeme a divadlo žijeme. A ti

herci slavné staré gardy, kdyby s námi dnes žili, svěží a mladí, s celým svým talentem a obětavým nadšením, hráli by bez jakékoli pochyby jinak, než hráli tehdy. Neboť i oni by podlehli obecnému zákonu vývoje a změny. To je věc tak jasná, že o ní nemůže být, myslím, nijakého sporu.

Uvědomivše si to, dospějeme logicky k úsudku, že divadlo, které se netvoří jako obraz nebo socha v neměnitelnou formu, nýbrž které se ž i j e pro jediný večer, aby se zítra žilo znovu, ale j i n a k, plyne souběžně se životem, že se vyvíjí s ním v souhlase, přijímajíc jeho vlivy, odpovídá dočasnému jeho stavu nutně i duchem a formou. Čili jinými slovy: divadlo je takové, jaký jest život, jemuž slouží.

Jsou ovšem rozdíly v intensitě, s jakou se vývojové změny dějí. Je-li vývoj, nepravím pokrok života společnosti volný a klidný, je i tok uměleckých změn volný a klidný. Proud plyne tiše, beze vzruchu, bez rozčilení. Ale s horečkou, zachvacující společnost lidskou v dobách převratů politických, hospodářských a kulturních, stoupá i rychlost proudů psychických, jimiž je každé umění neseno. Vlny se pění, narážejíce na překážky, kterými jsou tu zakořeněné předsudky a vžité zvyky.

Chceme-li býti tedy k novým snahám uměleckým spravedlivi, nesmíme zapomínati, že jsme se octli právě ve středu revoluce tak pronikavé, jakých lidstvo prožilo dosud málo. Nic přirozenějšího, že se revoluční přemety, jichž jsme denně svědky, odrážejí i v umění, a zejména v divadle. Jsou ty radikální změny sice jen vnější, dotýkajíce se vlastního duchovního jádra umění jen zřídka a lehce, ale to je právě příznačnou vlastností naší doby, hrubě hmotařské, čiře vnějškové a sobecké, plné lesklých hesel a velikých slov, bez hluboké opravdovosti.

Na povrchu, našemu zraku patrném, bouří revoluce. Vlny se valí, lámou, pění a s hlukem tříští — a nám se zdá, že rozbíjí pyšný koráb starých uměleckých tradic. Snad. Ale i to by bylo událostí jen vnější.

Ta pravá revoluce odehrává se tiše nepozorována v hlubinách. Tam v těch temnotách, kam oko zvědavcovo nedohlédne, v tajemných, nesmírných propastech duchovního moře se rodí nový člověk. Ještě nebude dokonalý — od toho je lidstvo příliš vzdáleno — ale bude snad lepší a zejména bude jiný.

Až se utiší vítr a ulehnou vlny, vynoří se tento nový člověk. S ním přijde nov jiný život a opravdu nové, jiné umění. I ono se utiší. Nebude bouře, vln ani pěny, bude klidná, nesmírná hladina. Rmut padne ke dnu a oko, široce rozevřené, patřiti bude průzračnou vodou v propastné hloubky. Pak budeme mít zase skutečnou velkou, protože na duchovních základech spočívající uměleckou epochu.

J. P.:

Hlasy tisku o Mixově „Proudu" a Sofoklově „Elektře".

Mixův „P r o u d"*) ukazuje pražskou společnost ve špatném světle, čímž není ovšem řečeno, že ve falešném. Ale autor svým názvem chtěl ji omluviti, jak by chtěl říci, že všechny vášně, city, myšlení a skutky strhl divoký válečný proud a nese je dál v rozvíření chvilkových rozkoší, v rozechvění napiatých nervů, jimž podlehli slabí. Je tu dvojice manželů, Dr. Pavlát, typ korektního a silného člověka, a jeho věrná žena Olga, a prof. Kupka, typ slabocha, hrozícího a revoltujícího, ale nemohoucího, a jeho nevěrná žena Anka, jež je stržena proudem prospěchářství, zisku, toužic po přepychu v toaletách, které jí platí milenci, přátelé mužovi. Mimo ně stojí tu typický dobyvatel žen Janák a statkář Havliš, kteří se vystřídali v náruči pí Anky. Ale Janák chtěl by získati pí Olgu a pokusí se o to v době, kdy společnost je v baru a pí Olga doma. Leč pí Olga odolá, posilena láskou k muži, a třebaže vracející se z baru společnost je zastihne, Olga přesvědčí Pavláta o své lásce, a prof. Kupka chce je všechny postřílet. — „Nár. P o l i t i k a" píše, že je v tom málo životního a pravdivého, že je to literární papírovost a že jen dobré výkony našich herců věc zachránily. — „N á r o d n í L i s t y" praví, že Mixa usiloval o dokumentárnost svých postav, ale toto úsilí jej zradilo, protože se prohřešil proti divadelní technice, jejím zákonům. Mnoho také zavinilo pomalé tempo hry, jíž chyběla gradace a charakteristika. — „T r i b u n a" uvádí, že je to inteligentně zdramatisovaný příběh s morální analysou, režii i herce chválí. — „R u d é P r á v o" vidí v pí Ance symbol české buržoasie, která po převratu začala žít na veliké noze, i když jí příjmy nestačily. Ale tato postava je málo psychologicky odůvodněna. Režii vytýká loudavé tempo. — „P r á v o L i d u" přiznává autorovi požitkářskou znalost žen a měšťáckého prostředí a uvádí, že není jeho hra daleko od Verneillova „Kolotoče" a Bataillovy „Ženy majetkem". Provedení chválí. — „Č e s k é S l o v o" v nadpise „Jeho společnost a jeho paní" uvádí, že hlavní postavou je pí Anka, která nehledá milence pro lásku, nýbrž pro své toalety a společenskou kariéru, jež opravdu zaujme, protože z ní dýše strašná hrůza z prázdnoty srdce a lidského společenstvi a mohla by býti typem, kdyby to autor dovedl. Hra je slabá a provedení bylo také podprůměrné. — O provedení mluví se různě. „Č e s k é S l o v o" chválí výkon sl. Pačové (pí Anka) jakožto výkon, umělecky vyváženy, „P r á v o L i d u" píše, že zůstala ve stínu výkonu Zakopalova a naopak „Č e s k é S l o v o" podceňuje Zakopalův výkon, který „P r á v o L i d u" přeceňuje.

*) V o j t ě c h M i x a „P r o u d", kom. o 3 jedn. Rež. B. Stejskala, scéna J. Weniga. Premiera 11. ledna 1924 na Vinohradech.

Jakub Arbes namluvil si svou ženu Josefinu jako divadelní ochotnici. Mohli bychom pokračovati ještě dále; uvedené ukázky však stačí.

Ale zakončiti musili bychom povzdechem: bývávalo.

Mladší literární generace nežije s divadelním ochotnictvem již v tak upřímném přátelství — až na řídké výjimky — jako autoři jmenovaní. Z toho pak ovšem vznikají různé konflikty a vzájemné odcizení. Je to škoda, poněvadž dnešní ochotnictvo stojí na stráži tam, odkud velká divadla desertovala: hájí ideovou českost a jevištní životnost současné tvorby. Dobře to nedávno v přednášce své řekl V. K. Blahník: že rozuměti srdci českého člověka měl by nejen český ochotník, ale i každý režisér. A já dodávám: především český spisovatel. To by však byla zas nová kapitola a ta by dokazovala nutnost odklonu od přepiatého kubismu.

Pro ochotnickou praksi.

Max Lederer:

Začátečníku-ochotníkovi do památníku.

Vždy výše chtěj! *Jen práce, pot*
Vpřed stále spěj, *přinese plod,*
však rozvážnými kroky. *trvalý úspěch, jistý.*
Tak nutno cíl *Nutný-li boj,*
bys vydobyl, *vol čestnou zbroj*
ne překotnými skoky! *a štít Svůj měj vždy čistý!*

Řevnivost, zášť
jsou slabých plášť,
nikdy Tě neobšťastní.
Byť „psa" i hráš,
jen když v něj dáš
kus bytosti své vlastní!

O divadelní ceduli. (Napsal E. Janský.) Přítomnost divadla, tedy určitá skutečnost musí býti oznámena těm, s nimiž vcházíme ve spojení. Navštívenka označuje naši eksistenci a je úvodem k dění; divadelní oznámení činí však větší nároky a jsouc nedílnou součástkou uměleckých snah, opírá se především o krasocit. Hledíme-li, aby jeviště bylo pěkně upraveno, věnujeme-li náležitou péči kostymu a ostatní drobné výpravě, nesmíme zapomenouti, že účinek naší práce bude zřejmým až při představení, za které má mluviti k obecenstvu dávno před stanoveným dnem — cedule. Mám na mysli velkou část našich ensemblů, tvrdím-li, že pokládám ceduli za nutné zlo (zvýšení finančního rozpočtu), aneb za prostředek k ukojení osobní ješitnosti jednotlivců. Jim stačí třeba jen obyčejný bílý neb barevný (jak je ošklivý červený!), někdy i perforovaný papír, posetý tučnými nebo zase drobounkými písmenami a ohraničený — ve většině případů — skoro smutečním rámečkem nebo nevkusnými kudrlinkami. Není nutno, aby oznámení byla nákladná, ale aby byla vkusně upravená a vyjadřovala umělecké chápání souboru. Nestačí pouze uvésti na oznámení jméno hry, autorovo, režisérovo a seznam interpretů, neboť je také příjemno konstatovati vhodnost formy, v jaké jest nám oznámení podáváno. V každém souboru je jistě aspoň jeden člen, který má výtvarnické vlohy; tomu, má-li potřebnou zdatnost, možno svěřiti úpravu divadelní cedule, která pak mluví za celek, byť neznámý. Jako pečlivě projednávají se podrobnosti, týkající se samotné scény, tak pozorně má se uvažovati i o stylu tekstu oznámení. Výbor má posouditi, je-li vhodnou hodina, kterou uvádí jako začátek představení. Je nutno počítati s časem tak, jako s ním počítá každý, kdo pracuje. Rozdělení práce a času před představením umožní stanoviti přesný začátek hry. Již v tom je úspěch, byť neznatelný, neboť opozděným začátkem disgustuje se obecenstvo a vnáší se neklid v soubor. Také na stanovení dne záleží. Je to hmotná i morální škoda, je-li bez rozmyslu určeno datum, které pak nelze dodržeti. Není také přípustno měniti oficielní názvy her neb komoliti jméno autorovo; obé může snadno poškoditi pověst ensemblu. Jména jednotlivých postav hry musí býti správně uváděna, neboť jinak nedbalost je nešetrností k autoru i ke hře. Nechce-li kdo z členů, aby jeho jméno bylo vytisknuto na oznámeních, a chce-li použíti pseudonymu, je povinností vedení souboru, aby uvažovalo, nepoškodí-li znění přijatého jména celek. Obrácený pořad písmen jména je také nevkus. Psáti před jmény herců: slečna, pan, paní, neb bratr, soudruh atd. také není správno. Nemá takový titul (třeba i akademický) významu, jde-li o umění a ne o pouhou společenskou zábavu. Má-li hra několik jednání a proměn, je vhodné poznamenati pod seznamem osob, kdy je přestávka. Oznámení, že v přestávce hraje hudba a funguje bufet, může odpadnouti. Obé nejde dohromady a v poměru k umění je to paradox, neboť divadlo je duševním očistěním a oproštěním ode vší všednosti. Je-li již z finančních důvodů nutno, aby byl na plakátku oznámen tanec po představení, učiní se tak s největší šetrností k výrazu ostatního tekstu, týkajícího se umění. V poslední době se rozšířivší zvyk, kolem tekstu otiskovati různé inserty; je nešvar, který sice přináší finanční efekt, ale zároveň nepozorovaně jej spotřebuje, neboť odpoutává pozornost k jádru. Není-li již pomoci, lze otiskovati inserty na druhé straně plakátku. Ale i té druhé strany je škoda, neboť lze ji vhodně využíti pro šíření znalosti divadla (neb souboru), po případě autora, jehož práce je prováděna. Ensemblu podaří se jistě dosíci spolupráce toho, který by o hře, neb autorovi napsal poučnou stať (učitel, profesor a j.). Je také prospěšno uváděti na zadní straně plakátku další hru, po případě i celý repertoar, který pak musí býti dodržen. Po precisní úpravě následuje porada s tiskárnou o vhodném realisování návrhu, výtvarníkem-amateurem předloženého. Po shlédnutí vzorku papíru v žádaném tonu vybéře se jasný a moderní typ písmen, jichž tloušťka není nejpřesvědčivějším argumentem zdatnosti osob či celku. Není třeba, aby formát oznámení překvapoval svými rozměry; k dosažení účele postačí i formát menší, ale svou vkusností lákavější. Je-li oznámení zároveň vstupenkou, provádí se perforace nejlépe po celé šířce, asi 3 cm od dolejšího okraje. Vyniká-li oznámení pěknou, svědomitě provedenou úpravou, pak jistě upoutá zájem obecenstva, a obchodníci takovému zdařilému výrazu uměleckého cítění ochotně poskytnou místa ve svých výkladcích, kterým takové oznámení je ozdobou. Divadelní cedule je první krok do neznámého prostoru a jen dle toho možno souditi — neznáme-li činnost ensemblu —, jaký duch a jaké schopnosti tají soubor umělců-amateurů, za něž cedule mluví.

Vybírání poplatků z tanečních zábav. Zemské správě politické v Praze byly zaslány stížnosti, že po vydání oběžníku z 13. prosince 1923, č. 15/A-228, (v našem listě uveřejněného) požadují nyní obecní úřady poplatky za povolování tanečních zábav a že dokonce byly někde k tomu okresní správou politickou vybídnuty. Jinde zase požadují politické správy z titulu prodloužení policejní hodiny poplatek v té výši, jako dříve vybíraly za povolení prodloužení i za povolení zábavy dohromady. Proto vydala zem. správa politická nový oběžník ze dne 28. února 1924, č. 44068, v němž

se ukládá okres. správám polit., aby obecní úřady upozornily, že nejsou oprávněny takové poplatky vybírati. Pokud jde o vybírání zvláštních poplatků nebo dávek obecních (mimo dávku ze zábav), smí se tak díti jen na základě schválení pravidel (dle § 35 a 38 fin. novely z 12. srpna 1921, č. 329). Na rozhodnutí obec. starosty o povolování tanečních zábav lze si stěžovati jen u instancí samosprávných. Okresní správa politická mohla by zakročiti jen podle § 103 obecního zřízení českého, pokud by šlo o porušení nebo o chybné použití zákona. *h—*

Zajímavý nález nejvyš. správního soudu. Nejvyšší správní soud rozhodl pod č. 17424, že, předpisují-li stanovy pro spolkové písemnosti podpis předsedy a jednatele, nestačí, je-li odvolání, jménem spolku podané, podepsáno pouze předsedou, třeba tento zastupuje spolek na venek. Správní úřad (tedy okresní nebo zemská správa politická nebo ministerstvo) není povinen odvolání, které není podle stanov podepsáno, vraceti k doplnění podpisem druhého činovníka.

Zákaz divadelních představení. Poněvadž v poslední době opakovaly se případy, že div. představení bylo spolku zakázáno z důvodů, že v místě dlí div. společnost, upozorňujeme, že zákaz tento odporuje zákonu. Proti zákazu možno podati stížnost, ovšem v zákonité odvolací lhůtě. Našim členům, kterým se takový případ stane, vypracujeme potřebné odvolání, žádáme však, aby vždy ihned zaslali kanceláři ústředí všechny doklady.

Ochotnické zprávy.

Vzpomínka na Smetanu ochotnictvem. Naše ochotnictvo mělo by zachytiti dobu probuzeneckou: styky předních buditelů a národních pracovníků, kteří sledovali zdravý vývoj ochotnictva našeho a jeho poslání. Na Smetanu a jeho rodinu mají v Jabkenicích řadu milých, intimních vzpomínek. Smetana bydlil tam od doby svého ohluchnutí u zetě lesmistra Schwarze. S ním chodíval také po lesích panství Taxisského a místní lid, jak svědectví o tom podal J. Vilím, řídící učitel v Loučeni, rád vídával tuto dvojici na lesních procházkách. Byla léta šedesátá a sedmdesátá, kdy zakládány u nás ochotnické spolky, čtenářské besedy atd., a i zde došlo k založení ochotnické scény, ovšem s prostředky a ideálním jen zanícením, které hořelo všude na českém venkově: sloužiti vlasti a národu. P. Vilím, jenž byl literním učitelem dcer Smetanových, Zdenky (14leté) a Boženy, vypráví k tomu tuto vzpomínku: „R. 1877, kdy i u nás zakládali jsme ochotn. spolek „Hálek“, sdělil jsem u lesmistrů svou starost o dekorace, zejména oponu. Tu pí Smetanová ochotně se nabídla, že nám na oponu vymaluje obraz „Praotec Čech na Řípu“. Koupeno plátno, něco barev; větší část jich a oleje věnovala laskavá paní, v mém bytě v zadním pokoji na stěnu napnuto plátno, a paní Smetanová obětavě po tři týdny do školy přicházela a podle Lhotova originálu s fotografie slíbený obraz zdařile vymalovala. Touto vzácnou obětavostí ochotníkům způsobila velikou radost. Toho roku byl v létě v oboře „Na hrádku“ bytem dr. Sladkovský. Přišel do školy na obraz se podívati. Líbil se mu, pochválil práci a pravil, že tím získala obec jabkenická cenné umělecké dílo. Mistr Smetana, když jeho choť obraz malovala, byl v Praze a vrátiv se, přišel k nám do školy a pravil: „Musím se podívat, jak se Betty držela při té malbě opony.“ Opona byla již na půdě uložena. Podal jsem Mistru ruku a vedl jsem ho po šerých schodech na půdu. Tam pod oknem rozprostřel jsem oponu. Mistr bedlivě obraz prohlížel a pak pravil: „No, záležet si Betty dala, ale dramatická ta malba není.“ Jak Smetana přál našemu chudému divadélku, vidno, že dovolil sl. Zdence, aby s ochotníky hrála. Dávali jsme Tylovu „Marjánku, matku pluku“. Slečna sehrála velmi zdařile titulní úlohu. Mistr byl přítomen a pak své posudky o jednotlivých výstupech mně, jako pořadateli, sdělil. Kdykoliv divadlo naše návštěvou svou poctil, hudebníci si libovali, že jim zvláštní příspěvek udělil. Dcerušky jeho zalíbily si idylický život vesnický. Rády se po selsku strojily. Ve své mladické naivnosti viděly jen světlé stránky stavu rolnického, jak jejich geniální otec v písni „Rolnická“ živitele národa opěvá: „Pán na svém poli, dědičnou roli zdělává zdatně národní duch. Rolník i v strasti k praporu vlasti hlásí se statně, jak velí Bůh.“ Jabkenická myslivna byla milá, starosvětsky útulná budova, se staromodní zahrádkou, kde Smetana trávil po 10 let. Útulný, rohový pokojík byl dějištěm velkého duševního zápasu, v němž heroický duch našeho genia zápasil se stále vzrůstajícím utrpením. *J. B.*

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Pomozte svým krajanům! Dram. kr. České Besedy v Dol. Daruvaru v SHS. vytkl si jako hlavní úkol postavení české školy, která je pro tamní českou větev nezbytna. Poněvadž výnos všech dosavadních sbírek a podniků nestačí k dohlednému uskutečnění této úctyhodné myšlenky, prosíme naše vyspělejší a lépe situovanější spolky, aby sehráli jedno představení ve prospěch postavení české školy v Dol. Daruvaru a výnos zaslali buď našemu ústředí, aneb zmíněmu spolku přímo. Příspěvky, zaslané našemu ústředí, budou veřejně kvitovány a odvedeny hromadně.

Ministerstvo věcí zahraničních darovalo 1000 Kč Ú. M. D. O. Č. jako příspěvek na umožnění div. kursu ve Vídni, který se chystá. Uznalo tím zajisté nejlépe účelnost a význam naší kulturní práce.

Z ústředí. Řádná valná schůze Ú. M. D. O. Č. koná se v neděli, 23. března t. r. v Praze v Obecním domě v 9 hod. dopol. — Účast všech okrskových rad je závazná. Delegáti nechť přinesou písemnou plnou moc. Jinak je každý vítán. — V sobotu, 22. března t. r. v 8 hodin večer přátelská schůzka s venkovskými delegáty v restauraci Bohuslavově v Celetné ulici (vedle „Města Paříže“).

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO.

Divadelné závody Slovenského roľnickeho dorastu v Bratislave. Popud, ktorý dalo Ú. S. O. D. k čulejšiemu divadelnému životu na Slovensku, usporiadajúc tu na sklonku min. roku prvé divadelné závody (v Turč. Sv. Martine), prináša už teraz svoje ovocie, lebo v týchto dňoch (1., 2. a 3. februára), sledujúc smernice práce, Ústredím vytýčené, uskutočnil podobné závody v Bratislave i Roľnický dorast v miestnosti Vojenského domova pod protektorátom Ú. S. O. D. Závodov zúčastnilo sa 5 divadelných jednôt (z Uhorskej Skalice, Kochanovic, Zborova, Nedozora-Rakše a Veľkých Šenkvic), ktoré zahraly nasledujúce kusy: Tajovského drama „Nový život“, Urbánkovu veselohru „Strašidlo“, neznámej autorky (pseud. Myrta) hru „Ďuro ide na svadbu“, Hollého veselohru so spevmi a tancami „Kubo“ a Petrovičovo dráma o odboji sedliakov „Príde doba“. Na konci ostatného predstavenia bol tiež verejne vyhlásený rozsudok jury (predseda jury zem. inšpektor K. Jelínek), ktorá za najlepšie ocenila výkony jednôt zo Zborova a Nedozora, za najlepšie výkony jednotlivé hru p. Bobka v úlohe Ďura a p. Berka v úlohe Kubu. *bvk*

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). Tiskne Polygrafie v Brně

O C H O T N I C T V O

Petr Fingal:

Čeští spisovatelé jako divadelní ochotníci.

První naši literáti-ochotníci, pokud stojí za zmínku, hráli od r. 1786 v „Boudě".

Že bylo herectví Thamovo a jeho přátel spíše ochotnictvím, než dramatickým uměním, po živnostensku provozovaným, je dnes dostatečně známo. Václav Tham, i kdyby nebylo bývalo jeho rodinné tragedie, stěží byl by se jako kočující herec delší čas obživil, dokonce pak už ne jakožto herec český. Nedovolovaly tomu prostě tehdejší poměry. Kdyby byl zůstal ochotníkem, mohl pro české divadlo vykonati neskonale více, než co mu bylo dopřáno při trpkém plahočení po venkově.

Václav Tham, spolutvůrce „Boudy" čili „C. k. vlasteneckého divadla českého", kterýmžto, dnes strašlivě komickým, ale za onoho času pyšným titulem podnik zmíněný od Josefa II. velkomyslně obmyšlen, je nám tedy prvním vážným literátem-ochotníkem. Herectví jeho jakožto povolání vyprýštilo už z tohoto ochotnictví.

Také Jan N. Štěpánek započal svou kariéru jako režisér her ochotnických.

Po Thamovské éře přišla doba Klicperova. Také Václav Kliment Klicpera statečně ochotničil. Po boku své první choti Anny, rozené Švamberkové, hrával první milovníky a reky. S ní také organisoval ochotnickou činnost v Hradci Králové, kde od r. 1819 působil jako profesor.

Tyl, Jablonský, Mácha a Rubeš hrávali na divadle Stavovském a když jim nepostačovalo — nebo snad proto, že na tehdejšího ředitele českých her, spis. Štěpánka, žehrali —, založili si ochotnické divadlo v domě Kajetánském v Ostruhově (dříve Krokevní) ulici v Praze. Jablonský, pravým jménem Tupý, vystupoval tam pod jménem Vostrý, Tyl pod jménem Horník, Mácha pod jménem Miliháj. O některých výkonech těchto literátů zachovaly se i kritiky. Jakub Arbes, i jinak do zjevu Máchova zamilovaný, vřadil zejména ty, jež týkaly se K. H. Máchy, do obsáhlé studie „Karel H. Mácha jako herec", kterou r. 1899 uveřejnil ve „Květech". Ve stati té Arbes dospívá k přesvědčení, že Mácha, na němž pozdější žena Tylova Lény Forchheimová chválila zvučný hlas a pěknou postavu, přijat byl kritikou po prvních svých jevištních pokusech mnohem příznivěji, než Jos. Jiří Kolár, později slavený tragéd, a že by se byl tudíž vyvinul v herce významu mimořádného. S ochotníky kajetánskými hrál pravděpodobně i Karel Sabina.

Léta šedesátá dala naší veselohře Josefa Štolbu. I ten byl úzce spřátelen s ruchem ochotnickým. V prvním díle knihy „Z mých pamětí" vypravuje o svých herecких pokusech na několika místech. Poprvé vystoupil Štolba jako ochotník v Novém Jáchymově u Berouna, kam jej pozval syn továrníka Bartelmusa na prázdniny. Bartelmus sám zřídil v místě tom pěkné divadélko. Štolba píše: „A sotva jsem na divadélku tom poprvé jako Staváček v ‚Remeslnické merendě' byl vystoupil, posedl mne divadelní ďábel takovou měrou, že nebylo mi více pomoci." Jako právník vystoupil Štolba v úloze Žižky v Kolárově „Žižkově smrti". Dříve už vynikl jako Vlastislav v Tylově „Čestmíru". „Politik" 18. června 1869 velice jej za Žižku pochválila, a Štolba se přiznává: „Úspěch ten omámil mne tak, že kdyby nebylo bývalo tehda odporu otcova, stál bych dnes v řadách českého herectva." Na jiném místě Štolba vypravuje, jak se těšil a spolu bál okamžiku, kdy jako Žižka se slovy: „Pojď již na srdce mé, na ono srdce, jež ústa tvá tak vřele velebí," obejmouti měl dceru Cidlinu, kterou představovala Sklenářová-Malá. V kritickém okamžiku ztratil ve zkoušce kuráž, takže jej herečka uznala za vhodno napomenouti. „Krev se mi vehnala do hlavy," vzpomíná dr. Štolba, „a v nejbližším okamžiku již tiskl jsem ji na prsa s takovou silou, že vykřikla skoro až úzkostlivě: ‚Ale takhle moc ne!" A musili jsme zkoušku na chvíli přerušiti, neboť veškerá shromážděná panstva, veškerá vojska táborská i císařská, měšťanstvo i drobný lid spustili svorně tak nehorázný smích, že dlouho nebylo lze je upokojiti. A kdykoliv později zkoušelo se místo toto, vždy špoulila se všechna ústa k mimovolnému úsměvu."

Zato málo zmínek máme o ochotničení Svatopluka Čecha. R. 1865 vranští studenti sehráli první představení v soukromém kroužku rodinném. Ale už 2. dubna 1866 o velkonocích provedlo ochotnické divadlo ve Vraném Klicperův „Divotvorný klobouk". Čech hrál žárlivého mysliveckého mládence Karla.

Nadobro jako herec neobstál Jaroslav Vrchlický. Ervín Špindler ve své vzpomínce r. 1903 o tom napsal: „Jen jediné umění zůstalo Vrchlickému knihou, ne-

sčíslnými pečetěmi navždy uzavřenou. A to jest umění dramatické. Ač Vrchlický divadlo miluje, pro jeviště mnoho cenných kusů sepsal a hudbou své řeči všechna srdce rozehřáti umí, přece není pro mě vzpomínky veselejší nad onu, která mi vrací v mysl Vrchlického v ochotnickém představení na jevišti v Mlčehostech. Naprostá jeho neschopnost k přetváření se zavinila tehdáž, že jsme se Vrchlickému jak náleží všichni vysmáli, aniž by byl tohoto úspěchu se nadál."

Alois Jirásek zahrál si v Novoměstském divadle za Koňskou branou r. 1872 s Akademickým čtenářským spolkem v Mikovcově „Záhubě rodu Přemyslovského" a r. 1873 v Shakespearově „Juliu Césarovi".

Božena Viková-Kunětická vystoupila r. 1881 na Národním divadle v Praze — tehdy ještě jako sl. Novotná — a byla by bývala přijata. Sešlo s toho pro vdavky.

F. X. Svoboda posledně rozepsal se o svém ochotničení — vlastně o své působnosti v úlohách statisty na pražském divadle v Kalendáři Národního divadla na rok 1922. Zvláště jasně pamatuje si, jak představoval v „Libuši" Žižku z živého obrazu. Vypravuje:

„Jak se pamatuji, živý obraz onen sestrojen byl asi takto: Husitský vůz, na něm vztýčený Žižka s palcátem, v pravo ukazujíím, na voze bojovníci s cepy, za vozem ženy a dívky husitské. Tak nějak.

Byli jsme oblečeni a připraveni dlouho před výstupem, neboť slast naše v husitském kostýmu, zvláště pak má v masce Žižkově byla příliš velká. A tak seděli jsme tehda pohromadě kdesi v koutě garderoby a čekali. Byla pak mezi námi jedna husitská dívka, neobyčejně hezká, růžová a černooká, s pohledem přímým a odvážným. Jednoduchý oděv z divadelní garderoby, třebaže barev trochu vybledlých, přece jí slušel nadmíru, takže jsme se my bojovníci zvláště kolem ní točili. Já — Žižka — měl jsem ovšem největší nároky a začínal jsem si dokonce hovory, s počátku jen o našem obraze, ale později žertovnější a důvěrnější. Vyslechla vše jaksi nedbale, jen očičkama zamrkala a ani se neusmála. Mně však čím dál tím víc se líbila, takže jsem pronášel stále vroucnější a lichotnější slovíčka o její kráse.

Husitská dívka — zdálo se — byla poněkud znepokojena mými lichotkami. Snad jí to připadá divné, myslil jsem si, že tatíček Žižka takto mluví. Snad se příliš vžila do své role.

V tu chvíli obrátila ke mně zardělou tvář a příkře řekla tato nehusitská slova: ‚Prosím jich, jdou dál a neplaušujou!'

Nelze vyjádřiti, jak podivně působila na mne — Žižku s ostře řezaným profilem — tato srdečná slova husitské dívky! Věru až groteskně! Zatočil jsem se rozpačitě ve své drátěné košili s kalichem na prsou a zasmušen odtáhl jsem do sousedního kouta.

Neméně slavné bylo vystoupení mé v Dimitriji. Byli jsme tři — nemýlím-li se — oblečení v kožešinách, s ohromnými čepicemi, s meči — praví bohatýři. Doprovázeli jsme basistu Hynka. Bylo nám vysvětleno, že musíme s ním hrát, svědčit mu, bouřit se, bouří-li se on, hrozit, zahrozí-li. On byl postavy menší než my, ale zato měl knížecí šaty a lepší kožešiny. Taky v ramenou byl širší — a pak — bas jeho zněl jako hrom.

Vystoupili jsme. On napřed, my za ním. Stanul, my seskupili se po jeho stranách. Pěl, ruce zvedal, hřímal, ale my — užasli pohledem do hlediště i celou tou parádou a zpěvem — jaksi špatně jsme podporovali svého pána. A tu on, mezitím co zpíval, obrátil se k nám, jakoby o souhlas a vztekle zasyčel: ‚Hejbejte se, volové!' A okamžitě zpíval dále a zdvihal ruce a pěst zatínal.

No, a my jsme se vzpamatovali a trochu se hýbali."

Ignát Herrmann hrával v prvních cyklech „Máje". Záznamů, jak to dopadlo, jsem nenalezl; ale Herrmann sám v předmluvě ke své aktovce „Manželova přítelkyně", připsané Aloisu Sedláčkovi, nedávno zesnulému členu Národního divadla, jenž některé hry z cyklu „Máje" režíroval, připomíná, že Sedláček pohyby jeho porovnával s nemotorností těžkého šifonéru. Neradno ovšem Herrmannovi věřiti; víme, že je z nejskromnějších českých literátů. Také jiní literáti herecky se zúčastnili cyklů „Máje" na Smíchově „U Libuše". Na př. Jaroslav Kvapil.

Václav Štech zasloužil se v letech osmdesátých a devadesátých o rozkvět ochotnického divadla ve Slaném, Karel Scheinpflug o dějinách spolku toho sepsal dokonce tlustou kroniku.

Zásluhy dramatiků Frant. Rutha, Jana Ladeckého a dra K. Pippicha o ochotnickou organisaci jsou nezapomenutelny.

Básník Ant. Šnajdauf ochotničil jako student.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) V Praze dne 29. března 1924. Sešit 5.

V Praze, dne 28. března 1924.

(Jubilejní.) 23. února před sto lety Jan Nepomucký Štěpánek (1783—1844), takto dramaturg, horlivý spisovatel, překladatel rytířských a kouzelnických tragedií, veseloher a frašek, literární historií pokřtěný českým Kotzebuem, jmenován byl ředitelem českých her ve Stavovském divadle. A dnes po stu letech vzpomnělo si plným právem Stavovské divadlo na něho a sehrálo jeho frašku „Čech a Němec“, kterou ovšem nelze kriticky posuzovati, zato však citově přijímati. Díváte se na tuto hru s pocity hodně smíšenými, vzpomínáte zákonem času od vátých sto let, v nichž se tvořila naše kultura, zvláště divadelní, vzpomínáte, že se tehdy „Čechu a Němci“ lidé smáli právě tak, jako se smějí dnes, jenže v tom dnešním smíchu je příchuť shovívavosti, že tehdy se hrálo o něco hůře, než se hraje dnes. Vzpomínáte při tom na první pokusy o české divadlo, na lidovýchovné snahy osvícenců, kteří divadlem chtěli proniknouti k duši lidu, jak se v Kotcích hrálo jen německy a na první pokus o českou hru „Knížete Honzyka“, která r. 1771 žalostně ztroskotala, a jak tímto nezdařeným pokusem byla odsunuta česká představení až do r. 1785, kdy kníže Nostic-Rieneck postavil před Karolinem německé divadlo národní (Stavovské), v němž sehrán „Odběhlec z lásky synovské“ s úspěchem tak pronikavým, že bratři Thamové nazvali den premiery „Svátkem českého jazyka“. A dále se sunou vzpomínky k r. 1786, kdy bratři Thamové postavili na Koňském trhu dřevěné divadlo Boudu, c. k. vlastenské divadlo, v němž se hrálo česky i německy, které musilo býti po třech letech zbořeno, a české hry přeneseny do kláštera u Hybernů, kde dosáhla česká představení největšího rozkvětu na konci XVIII. stol., hrály se imitace německých her rytířských, strašidelné historie, v nichž bylo tolik buditelské výzvy, horoucího nadšení, plamenné lásky k češtině. Vzpomínáte na Václ. Thama, Ant. Zímu, Max. Štvána, Jos. Jak. Tandlera, jenž s K. H. Thamem první překládal Shakespeara, na Prokopa Šedivého, Štěpánka, Raymanna i na Matěje Kopeckého a na ty svízelné obtíže, s jakými zvolna a náhodně rostlo české drama, a srovnáváte, neboť musíte srovnávati, slyšíte-li německé věty s jeviště dnes, po stu letech, a cítíte-li německý živel v tomto prostředí, ryze českém, jehož byl nezbytnou součástkou, vidíte-li tyto typické figurky Němce, žida, pana otce, studenta, Kačenku, Dorotku a všimnete-li si rozvážné věty pana otce, když praví: „Co se to děje s námi na tom světě! Nelze již nikomu věřit! Kdo s koho, ten s toho, bratr bratru, přítel příteli jámu kopá, a pak naříkají na zlé časy. Jak by nebyly, když si je sami dělají,“ a rázem se ocitáte v roce 1924. A ještě na jeden důležitý mezník českého divadla vzpomenete, na r. 1848, po němž připadl mu tak důležitý úkol. Jestliže prvé období probouzelo, druhé bylo výzvou k útoku, signálem k prudší, útočnější práci. Čím byly historické hry tohoto období? Co říkaly hry starého repertoaru? To bylo dějinné drama a v něm dějiny našeho národního dramatu. A tak si uvědomíme, že o osudech národů přece nerozhodují jen diplomaté, že náš osud rozhodli tenkrát před sto lety Štěpánek, jeho současníci a pokračovatelé. Je dobře toho vzpomínati aspoň ve Stavovském divadle, a kdyby nebylo jiného důvodu, že bylo Stavovské divadlo zabráno pro nás, tento důvod historický a tak živelně citový převáží důvody všechny. P.

Bedřich Šalouň:

Františku Adolfu Šubertovi.

(1883.)

Loď pyšná, hle, na širém moři!
Jak do plachet vítr ji duje!
Příď zlacená ve slunci hoří.
Loď v neznámo ubíhá, pluje.

Muž odvážný kormidlo třímá,
je klidný vždy, jistý svou prací,
nechť slunečno, blýská se, hřímá.
Loď šťastně veď, v přístav se vrací.

Zrak zarosen, za ní se dívá...
Náš praporec na stěžni vlaje,
a moře si hučí a zpívá!
Teď naděje s obavou hraje.

Zda bychom byli uvěřili?
Čest budiž těm, kdo první byli!

Ferdinand Strejček:

Umění komiků.

Znám z vlastní zkušenosti, že vypraviti nějaký vážný kus je mnohem lehčí úkol, než sehráti veselohru tak, aby skutečně uspokojila obecenstvo i kritiku. Příčinu nalézám v tom, že skutečných, rozených komiků a zejména ženských komiků, tedy „komiček", je poměrně málo a takoví herci a herečky, kteří nemají pravý dar veselosti nebo humoru, mohou i z nejveselejší komedie udělati nejnudnější kus pod sluncem. Viděl jsem na př. nedávno Šamberkovo „Jedenácté přikázání", veselohru, či spíše frašku, která v zdařilém podání musí rozesmáti i největšího škarohlída, jak se v reklamách říkává, avšak tentokráte měla to neštěstí, že o nejdůležitější úlohy se podělili herci, kteří se do komiky a do humoru nutili, a tak neudělali z vděčných jinak rolí nic než ubohé karikatury (z profesora a z Bartoloměje Pecky) nebo postavy naprosto neveseloherní. Obecenstvo, které z větší části neznalo lepšího provedení Šamberkovy hry a chtělo se smáti děj se co děj, jevilo sice živější náladu při některých scénách, kde je nějaký laciný úspěch autorem přímo předepsán, jako na př. když roztržitý profesor stále ztrácí rukavici, ale jinak hru sledovalo s malým celkem zájmem a na konci jednotlivých jednání skoro ani nezatleskalo.

A nyní si představme úspěchy téže hry, když v ní hráli hlavní komické role sám autor, dále výborný Mošna a veselý Sedláček. Každý z nich komik jiného druhu, ale každý na svém místě, a proto ten zdravý smích v hledišti a skutečně umělecký požitek, třebaže hra sama není dílo umělecké.

Kdy lze mluviti o herci-komikovi jako o umělci? Jenom tenkrát, jak již řečeno, má-li herec ke komice skutečné nadání, které, jak známo, je téměř snad při každém umění první podmínkou. Pěkně nám nedávno na tuto otázku odpověděl zkušený praktik, divadelní ředitel Vendelín Budil v „Besedách Českého deníku" (Z mých hereckých vzpomínek): „Komik musí míti nevyčerpatelný, nenucený humor, a to je vzácné koření. Přirozený humor nedá se dobře nahraditi ani sebe groteskněji komikou."

Tento názor Budilův shoduje se celkem s tím, co bylo dosud psáno o komice a humoru v různých odborných pojednáních, zejména estetických, pokusíme se tu nyní na praktických příkladech ukázati, kdy má komik právo na krásný a významný titul tvůrčího umělce.

Snad každý Čech zná Klicperův „Divotvorný klobouk", kde je několik vděčných rolí komických, ale jaký mezi nimi rozdíl! Jsou tu dva pohybliví, veselí studenti Strnad a Křepelka, kteří jsou samý žert a vtip, naproti tomu je tu Strnadův ujec Koliáš, lakomec, český typ Molièrova Harpagona, který svůj stav pojímá velice vážně a je samý nářek a bědování. A přece tento Koliáš je nejkomičtější postavou kusu, a obecenstvo se může potrhati smíchem, když se mu nedaří jeho kumšty s „divotvorným kloboukem" a on je blízek zoufalství.

Na tom právě záleží největší účinnost komiky, jak která osoba na jevišti svůj stav sama pojímá. Pojímá-li jej sama vesele (veselá bída oněch dvou studentů), nepůsobí tak, jako pojímá-li svůj stav vážně a je při tom komická. A právě Klicperovi podařilo se v jeho „Divotvorném klobouku" vystupňovat komičnost Koliášovy situace tím, že obecenstvo je poučeno celým předchozím dějem o naprosté vážnosti Koliášova přesvědčení, že koupený klobouk bude dělati divy a jeho lakotu podporovati.

Podati zdařile Koliáše je mnohem těžší úkol, než sehráti role obou studentů. Oni studenti hrají jen veselé kumpány, což není těžkým úkolem pro mladé muže podob-

ného temperamentu, kdežto komik, který hraje Koliáše, musí se do role vžíti, musí tvořiti, umělecky tvořiti, aby jeho výkon byl přesvědčivý a tím také účinný.

A k tomu, aby herec mohl umělecky vytvořiti komickou postavu, která vážně svůj stav pojímá, a přece vzbuzuje spokojený smích obecenstva, jest potřebí humoru, který dovede sebe zapomínati a jiné blažiti, k smíchu ponoukati, který, abychom užili přirovnání Jeana Paula, jedním okem se směje a druhým pláče.

Klicpera psal většinu svých her pro studenty a proto nejraději vplétal do nich veselé studenty nebo mladé lidi, jichž sehrání nevyžadovalo zvláštních schopností, nýbrž jen veselý, lehkomyslný temperament; těžší úlohy, jako je Koliášova, určeny byly zkušenějším silám, zvláště takovým, které jevily opravdové umělecké nadání.

A podobně si počínal Klicperův výborný žák Josef Kajetán Tyl. Vizme na př. jeho nesmrtelného „Strakonického dudáka"! Zde stojí opět proti sobě lehkomyslný Vocilka a dobrosrdečný Kalafuna, typ českého šumaře, který působí zvláště tím, že je křehký tvor a přichází stále do sporu mezi svými lepšími a horšími stránkami, při čemž zpravidla podléhá.

Tyl správně vystihl úkol divadla, když ve svém známém pojednání z r. 1845 „Cestující společnosti herecké" napsal i větu: „— divadlo není pouhý šašek a kratochvilník — — — divadlo může — jako každé jiné umění — srdce lidské povznášeti, rozehřívati, rozplakávati aneb rozesmávati — — —"

Šašek — ovšem ne šašek shakespearovský — má tedy podle Tyla za úkol buditi smích a jen smích, ať už svými vtipy, nebo grimasou, kdežto komik má rozesmávati srdce lidské svým humorem, a to je ovšem úkol vyšší, s nějž jest jenom málokterý herec.

Bohudík mívali jsme a máme právě na českých divadlech takové herce, o jejichž uměleckých schopnostech nebylo a není sporu, a je zajímavé, že právě komikové bývali největšími miláčky českého obecenstva, které odevždy chodí raději na veselohry,než na hry vážné. Co byla v letech čtyřicátých českému lidu trojice komiků Grabinger, Kaška, Sekyra! A ti byli důstojnými předchůdci druhé slavné trojice Frankovský (vynikal jako před ním Grabinger v rolích komických tatíků a pod.), Šamberk (nahradil Kašku), Mošna (dědic popularity Sekyrovy).

A tak i dnes možno jíti do divadla pro požitek umělecký i na chatrnou veselohru, jen když ji hrají opravdoví komikové-umělci.

Frant. Bicek:

Jihoslovanské drama.

Nové jihoslovanské drama vyrůstá ze změněného prostředí. Vše dostává zenáhlým vývojem nové formy. A tak se od základu proměnilo prostředí, z něhož vyrůstají nové, tvůrčí talenty.

Stará generace ustupuje do pozadí. Ustupuje i takový Vojnović, neboť jeho přeidealisovaný patriotismus je dnes již vzdálen skutečnosti.

Jako všechny druhy literární tvorby vyrůstá drama v letech devadesátých v zápasníka za nové myšlenky. Obdobně jako v české literatuře, tak i u Jihoslovanů generace let devadesátých způsobila naprostý obrat v pojímání života i literatury.

Sociální diferenciace vytvořila nové třídy. Mizí rychle patriarchální ráz venkova, jehož jediným představitelem byl sedlák, dobrý i orientálně úskočný. Vyrůstá a mohutní živel městský, krystalisuje se politicky třída dělnická. Inteligence začíná věcně chápat své okolí.

Právě generace let devadesátých našla jihoslovanského člověka. V Chorvatsku to byl zejména Milan Marjanović, který svým kritickým realismem přiváděl chorvatskou inteligenci k národu. U Srbů byl novým člověkem Jovan Skerlić. Zásluh obou těchto velikých lidí nelze dosti oceniti.

Povaha jižního člověka potřebuje přísného vedení. Proto balancovala vždy mezi vlivy Francie a Ruska. Pochopitelně. Lehký duch galský byl vždy blízký jihoslovanskému. Vliv ruský byl proto obrodný. Bohužel, že právě tato generace musila se znovu vraceti k Rusům. Spokojovala se dlouhou dobu s realismem a naturalismem francouzským.

Poesie dramatická může za jistých podmínek zapůsobiti nejhlouběji. Dovede-li postaviti typ, vyjádřiti jeho duši a dramaticky zdůvodniti.

V jihoslovanské literatuře zápasí západ s východem. Zápasí i v dramatě. Vyrůstá naturalisticko-sociální drama, vzniká drama symbolické. Dva protiklady.

Povahu dnešní dramatické tvorby jihoslovanské možno ukázati na typických jejich představitelích:

Moderní sociálně-naturalistické drama vytvořil Srgjan Tucić (1873). Vyrostl pod vlivem zejména Tolstého. Dalším vzorem pro situace byl mu Hauptmann.

Zaujal především svým chmurným dramatem Truli dom (Shnilý dům — 1898). Je naplněno smutkem a tíhou života. Starý písař Ivan Zaharović chodí kolem svého synka plných pět roků. Poslední vrabec na střeše zpívá o jeho ženě, která svoji lásku dala jinému. Až jednoho těžkého dne se zahledí na hocha — a uškrtí ho. Drama je technicky slabé, ale svým motivem dovedlo zaujati široké vrstvy lidové.

Největší úspěch měla trilogie aktovek Kroz život: 1. Amerikanka, 2. Niz strminu, 3. Pred noć — 1912. Hlavní osou je život, život bez růží, šedivý a bez ilusí. Amerikanka — její muž Ivo je celých pět let v Americe bez zvěsti. Při návratu nalézá ve své chalupě dítě milence své ženy. Povzdech — smíření s životem, odpuštění. Niz strminu (Na srázu) — běžné téma: Milenec zabíjí muže ženy, o jejíž lásku se marně uchází. Odchází do dlouholetého vězení s klidem chorvatského sedláka. Což dělat? Pred noć je obrazem šedivého osudu zločince, který sám sebe trestí smrtí, když se předtím vyzpovídá svému synovi.

Tucićův pokus o fantastické drama se nezdařil (U carstvu sanja), je příliš člověkem, srostlým s rodnou zemí.

Největším dramatikem chorvatským je Milan Ogrizović (1877), typický představitel lyricko-symbolické tvorby dramatické. Vyrůstá pod vlivem Ibsenovým. Spojuje zcela zvláštním způsobem severské prvky s orientálními. Zápas duše s tělem je motivem prvního jeho dramatu Dah (Dech) 1901, jenž mění se v Hasanaginici (1909) v orientální sevdah, dech žhavé, rajské lásky. A tento sevdah je tragikou Hasanaginice — matky, která nesmí opustiti muže pro své děti. Marně po ní Hasanaga touží, marně sevdah plní jeho srdce.

Nyní vise Ogrizovičova přestupuje hranice tohoto světa. Vzniká Objavljenje (Zvěstování). Přichází světová válka. Muž odchází do pole, je raněn a umírá v nemocnici. Volá po ženě, touha jeho se vystupňuje do telepatetického obcování se ženou, jíž se zjevuje jako Kristus. Volá ji na onen svět. Žena odmítá — je však jím násilně odvedena. Drama má jisté psychologické kontradikce, které publiku zabraňují, aby mělo jednotný dojem.

Nejlepším jeho dramatem je však Prokletstvo 1906 a 1907 (Prokletí). Je to nejhlubší drama jihoslovanské vůbec. Hrdinou jeho je Toma, nositel nové víry renaissančního člověka křesťanského, duchovní bratr Husův, středověký zápasník za svobodu myšlení a víry. Je nepřítelem prázdné víry. Což cítí sám na sobě.

V Trnovu uchvátili člověka, zakopali ho za živa do země a zabodli do jeho hlavy kříž, který musil držet Toma. Byl zachráněn jen tím, že „dělá svaté ze dřeva". Venkované se rvou pro dva své svaté, jejichž jména mají pouze na jazyku, nikoliv v srdci. A takovou prázdnou víru Toma nenávidí. Hlásá mír mezi lidem, lásku a odpuštění, Boha lásky. Řím zná jen boha krvežíznivého, mstitele, drží zoufale vládu v rukou a krvavě ničí každý pokus o probuzení ze tmy ducha. Toma snáší hrdinně všecku zlobu římskou, i prokletí. Ale lid se bouří. Vrací se k starým formám, staví svaté, které pod vlivem Tomovým zavrhl. Je slavné procesí. Lid nutí Tomu, aby nesl těžký kříž. Toma odmítá a je vlastním lidem zabit.

Prokletstvo je zvláštní, úžasnou kapitolou Ogrizoviče tvůrce a člověka. Přichází na základní elementy národní duše chorvatské. Ogrizovič staví se jím důstojně po bok největším zjevům světovým — Huga, Ibsena, Schillera, Dostojevského a Tolstého. Žel, že osud si přežalostně zahrál s tímto velikým člověkem. Byl nucen odvolati a zapříti svou nejlepší práci. Tak byl násilím odvrácen od směru své práce, která jedině byla vlastní jeho hluboké duši. Splynul konečně s tím, proti čemu svým „Prokletím" vystoupil, s klerikalismem a rakušáctvím. Zemřel r. 1923, opuštěn a přezírán, neprávem.

Ze symboliky vyšel i Petar Petrović (1877). Tvořením náleží Chorvatům, rodem a vírou Srbům. Jeho povolání, lesnictví, dalo mu výbornou příležitost poznati jihoslovanského sedláka. V jeho dramatech mluví sedláci svým typickým, výborně odpozorovaným způsobem.

Nejlepšími jsou jeho dramata Duše, Suma a Mrak. Dobrý úspěch měly i komedie Pljusak a U naviljcima. Z dramat je nejlepší Mrak (1916). Voják-slepec se vrací z bojiště. Přivítáním je mu zpráva o nevěře jeho ženy. Pro veliké své utrpení chce odpustiti. Žena ani za jeho přítomnosti nechce se vzdáti lehkého života.

Marně matka Vasilova před ní kleká. Vysmívá se impotenci a slepotě Vasilově a dohání Iliju k vraždě. Třetí jednání je jen jakýmsi lyrickým dozpěvem po hrůzách předchozích. Drama působí úchvatným, hlubokým dojmem.

Přeceňovaným zjevem je Josip Kosor (1879). V jeho tvorbě jsou dva kontrasty. Jeho romány, čerpané z poznání života, ustupují rychle do pozadí před věcmi čistě knižními, s efekty uměle vykonstruovanými. Bylo to zejména v jeho éře mnichovské, kdy pod vlivem Stefana Zweiga a Hermana Bahra psal dramata, jako Požar strasti (1912), Žena a Pomirenje. Konečně i fantastické drama Pobjedonosna ladja, kde se ozývají varianty západních předloh.

Po prvním, dlouhém úžasu nad Kosorem přichází vystřízlivění. Právem. Nezná duše národní, neboť chorvatský sedlák je vzdálen, nesmírně vzdálen duševních a náboženských krisí tolstojovských. Západ pro domnělé kvality je Kosorem nadšen, neboť nezná nesprávného vztahu Kosorova k národu a vůbec ke tvoření dramatickému.

Nejlepším slibem v nejmladší dramatické tvorbě chorvatské je Mirko Korolija (1886). Jeho drama „Zidanje Skadra“ (1920) je tvořeno pod vlivy klasickými i kultury italské.

(Dokončení.)

Dr. Eduard Šebesta:

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století.

Karel Hynek a Václav Alois Tham.

(Pokračování.)

Z poněkud — aspoň tak na první pohled se zdá — zmatených referátníků, konceptů a přípisků na spisech a zvláště z opravovaného data konceptu vyřízení této žádosti, jakož i dalšího čísla jednacího 8190/1401 — o němž bude níže ještě řeč — nejsme sice naprosto jasně zpraveni o chodu celé záležitosti propuštění Thamova a udělení mu vysvědčení, leč přece můžeme k věci poznamenati:

Původní datum 1. přepsal někdo na 2. října. Podle referátníku rady Štěpanovského, datovaného původně 1. a kýmsi přepsaného na 2. října, navrhl k žádosti Thamově referent shromážděné radní schůzi, která pravděpodobně se téhož dne odbývala, by resignace žadatelova beze všeho byla přijata a Tham jakož i policie o věci zpravena.

Stran vysvědčení připsal referent doslovně: „Z ohledu na vyžádané vysvědčení, že týž po 3 léta jako policejní komisař v policejním úřadě z ohledu na jeho přičinlivost, pak stručné vypracování různých opatření byl zaměstnáván a po celý tento čas mnoho popsaných zločinců dopadl, mělo by se mu totéž v uvedené formě vydati.“

Na referátníku k druhému číslu připsané konklusum z 1. října zní takto: „Témuž o jeho dovednosti, ale pro jeho morální karakter, nedostatek píle a jiné závady in terminis generalibus vydati a resignaci přijmouti.“

Koncepty propouštěcího dekretu, jakož i attestátu, datované k 1. říjnu, napsané radou Lockem a mající presentační číslo žádosti Thamovy, znějí: „V příloze dostává se tomuto vyžádaného attestu s podotknutím, že rozhodnuto přijmouti jeho resignaci ze

P O D Č A R O U

Dr. Fr. Herman:

Autorovy slzy.

Do vytváření uměleckého díla vkládá autor všecko své nejlepší. Základní myšlenka stojí před jeho duševním zrakem v hlavních rysech a propracováním nabývá krásy svých podrobností, z nichž každá má autorem vytčený účel a podložený smysl, až všecky složky splývají konečně v ladný celek. Snad každý umělec žárlivě hájí svého díla, které vyrostlo nejprve v jeho mysli a rostlo a vtělovalo se ve hmotný výsledek pečlivé a radostné práce. Sochař vytvoří svou sochu, malíř obraz. Obě umělecká díla jsou pro vždy hotova, neměnitelná tak, jak si je původce představoval a zhotovil. Kritika stojí před věcí, jež nemůže býti nikým přeformována, nikým překreslena. Takovým ukončeným a trvalým dílem je také kniha. Myšlenky spisovatelovy jsou vtištěny na papír, a forma jejich vyjádření i kresba děje zůstává nedotknutelna. Hudební skladatel vidí a čte své dílo rovněž v hotové partituře, ale zde už není umělecké dílo odbyto tiskem, nýbrž musí oživnouti provedením. Nota zůstává notou a jenom pojetí díla dirigentem anebo procítěný přednes umělcův má nahraditi a vyjádřiti to, co cítil, slyšel a chtěl skladatel. Provedení může zkresliti cit, ale nemůže se odchýliti od skladby.

Dramatický spisovatel prožívá při tvorbě svého díla totéž, jako každý jiný umělecký tvůrce. I jeho rukopis stává se knihou, ve které je trvale vykreslen děj, idea, dramatická stavba a předpoklady scénického účinu, ale drama nepíše se pro četbu a veřejnost, také se nestará o knihu. Teprve ztělesněním hry na jevišti vystupuje hotové autorovo dílo, o jehož vytvoření však nepracuje autor, nýbrž řada složek jiných, na autoru přímo nezávislých.

Dramatický autor prožívá tedy zcela jiné dojmy, než umělec jiný. Je zvláštním požitkem slyšeti živě svá slova a myšlenky, viděti postavy, kreslené jen náznakem, stopovati rozvíjející se děj, jeho spád, účinek duševních představ a pak pozorovati dojem hry na tvářích diváků. Pozná-li autor, že se mu podařilo napsati hru tak, že její provedení musí býti pocho-

služby okresního komisaře a jej propustiti" a „.... že nejen při vyhledávání a vyzvedování popsaných a podezřelých osob, nýbrž i písemných vypracováních mnoho dovednosti a vloh prokázal, ale v píli poslední dobou velmi mnoho polevil a v rozmanitých úředních opatření nešetřil spolehlivého mravního chování."

Okolnosti pak, že tento attest, který mimo to dle přípisků 9. října obnosem 2 zl. 13 kr. byl otaxován a 10. t. m. na čisto opsán a referátu vrácen, se v čistopise ve spisech nezachoval, zdá se, že vysvědčení přece jen Thamovi bylo vydáno, jakkoli by se zdáti mohlo z dalších, námi uvedených spisů, že se tak nestalo.

O vlastních příčinách propuštění Thamova ze služby a jiné podrobnosti o jeho žádosti za vysvědčení dovídám se právě na základě dobrozdání správce pražského policejního úřadu, mag. rady Jiřího Karla, 4. října datovaného a k 6. t. m. pod č. j. 8190/1401 presentovaného, jež — jak jsme nahoře podotkli — vyžádáno bylo od něho per relationem ex pleno dne 2. (vlastně 1.) října.

„Nespravedlivě", píše Karl doslovně, „by se jednalo, kdyby mu vlohy a dovednost byly upřeny. Byl lehký a pohotový v sepisování, ohebný (geschmeidig) a vynalézavý v uposlechnutí jemu učiněných příkazů a šťastný v pátrání a dodávání podezřelých a popsaných osob; byly též důvody býti s jeho pílí spokojeným. Od několika měsíců ale polevila jeho píle. Objevoval se zřídka v úřadě; zůstával pryč bez dovolení, kdykoliv a jak často chtěl a nepřednesl pak žádné omluvy, když mu napadlo se opět objeviti. Příčinou jeho vzdalování se z úřadu byly asi jistě jeho věřitelé, kteří ho na všech místech, ba i v úřadě pronásledují.

Co se týče jeho morálního karakteru: tu nejednal on jako poctivý úředník. Vyzvedl corpus delicti Ludmily Dvořákové, pro podezření z krádeže politicky vyšetřované, v ceně 35 zl., od městského profosa pod záminkou, že se nedopatřením k tomuto dostalo, upotřebil je pro sebe a teprve nahradil opět potom, až po něm byla poptávka. Vyzvedl na několik hodin od dozorce vězňů Seitzenbecka policejní alimentární peníze pod záminkou, že má cosi nutně platiti, a nevrátil tyto zpět po mnoho neděl, až konečně jeho otec je nahradil. Týž převzal dále šatstvo Kateřiny Fleklové, pro kuplířství zavřené, od jistého Hammerera a nedal je zpět, jakkoliv často a vícekráte k tomu byl poukázán. Později bylo seznáno, že dal ženou policejního vojáka Michala Hersche balík šatstva v zastavárně zastaviti a je opět vyplatiti, a že Fleklová dostala šaty zpět právě téhož dne, kdy zastavené v zastavárně byly vyplaceny; je tudíž oprávněné podezření, že on Fleklové šaty sám zastavil. Konečně po všechny měsíce bývaly peníze vyzvednuty policejním úřadem od nosičů židlí a kočárníků a zvláštním oznámením sl. magistrátu do protokolu exhibitního předávány. Z počátku měsíce září, kdy právě Tham nebyl v úřadě, byly tyto peníze zaslány za měsíc srpen, než obecní pokladna váhala je přijmouti, poněvadž jí za předcházející měsíce nebyly odvedeny. Sotvaže úředníci obecní pokladny tuto závadu příslušnému panu referentovi oznámili, Tham snažil se věc znova udobřiti. Opětné podezření, že on i tyto peníze s oznámením policejního úřadu na sl. magistrát zpronevěřil. (Dokončení.)

---

peno divadelními výtvarníky i obecenstvem, dosahuje největšího uspokojení. Obyčejně bývá příznivé přijetí hry obecenstvem nejlepší a nejradostnější odměnou a úspěchem. Jenom že této radosti dostává se autoru zřídka. Obyčejně zakouší řadu niterních útrap, kterých nikdo jiný necítí ani nechápe. Autorovy slzy často kanou do hrudi, sevřené trpkostí, zklamáním a litostí ze zmařené naděje, ze zneuznání a z marně obětované práce. Tyto slzy zůstávají utajeny, nikdo o nich neví, — ale jsou!

Dílo je hotovo. Autor je na čas odkládá, aby nabyl nutného odstupu, a pak je znova pročítá, upravuje. Hra putuje do divadelní ředitelny. Je provázena přáním, nadějemi a nedočkavostí. Autor počítá týdny a měsíce. Nutí se do shovívavosti a klidu. Zatím pozoruje novinky téhož divadla a srovnává je se svou prací. Ovšem, že vždycky uznává, že i jeho hra by vedle nich obstála. Ale ředitelství neodpovídá. Autor se bojí upomínat, — páni bývají nedůtkliví. Nemá známostí, sám nechce zakročit. A odpověď nejde. První slza hořkosti dere se z očí pro bezohlednost a nešetrnost k člověku, který tolik pracoval. — Konečně — práce vrácena. Lichotivý přípis ředitelství uznává její přednosti, pochvaluje literární cenu, znalost jeviště, vytýká bohatou náplň velkých myšlenek a nazývá hru velmi pozoruhodnou, snad nejlepší z her, dosud o tomto tematě napsaných, ale... A teď přichází ono „ale", malá, nepatrná myš, která přehlodala naději a možnost provedení.

Je málo vyvolených, kteří se s tímto „ale" nesetkají a kterým se ochotně promíjí to, co se dá lehce opravit. Většina autorů přenáší své naděje z divadla do divadla, až se konečně někde dočkají, že se jejich hra provede. První se jí chopí režisér. Má své představy, své námitky. Škrtá, mění, opravuje. Autor rád, že přece své dílo uzří na scéně, je ovšem povolnější. Domlouvá se a svoluje ke změnám, jež odporují jeho původní myšlence. Je mu hořko, vidí-li, jak z jeho díla mizí pel a jemnost, od kterých si sliboval pěkný účin. Polyká utajené slzy, ale doufá, — že i tak snad jeho hra bude dobrá. Smiřuje se s názory režisérovými, které strhují pečlivě nanášené barvy a příkrasy a které obracejí často ideu jinam.

Konečně sedí autor v divadle. Nevšímá si, kdo sedí kolem, neslyší, co si lidé povídají, ale celou svou duší, celou myslí dlí na jevišti a sleduje „svou" hru. Cítí, jak měl sám pravdu, jak scény, režisérem změněné, jsou chudší, jiné. Vidí nedokreslené nebo

Bartoš Vlček:

Frine, Judita a Maria z Magdaly.

I.

Antonio Galeazzo-Galeazzi, autor knihy veršů (Ritmi), dvou klasických dramat (Cristiano, Epitteto) a dvou knih novel (Cose Allegre, Novellette da galera) zúčastnil se mezinárodní soutěže, kterou vypsalo Teatro del colore — získal první cenu (12.000 L) drobnou dramatickou básní, transponující známý příběh z athénských dějin, jenž se udál r. 305 př. Kr. u Solných jezer při Eleusinských mysteriích a jehož hrdinkou byla překrásná hetéra Frine. Toto dílko (La danza di Frine — Tanec Frinin) má jen dvě proměny a 59 stran i s předmluvou. Ale 12.000 lir je 18.000 Kč a nebude neužitečno něco o něm povědět.

Galeazzimu šlo o symbol, jak v předmluvě naznačuje. Barva modrá, barva siného soumraku, proměňující lidi v nehybné sochy a dodávající jejich tvářím mrtvolného nádechu — toť barva ducha. Zlatožlutá barva slunce, toť barva těla, opilého krví. Frine je bytost sluneční. „Pro lidi znamená opojení, jež je přenáší z beztvárného do tvárného, z předživota do života, z tmy do světla. Vítězství Frinino je vítězstvím slunce, vítězstvím světla a barev. Její astrální tělo je viditelné — ona sama zdá se býti bytostí astrální, a vše kolem jí je ozářeno."

„Krev má vždy lepší pravdu,
než duch, jenž marně se vzpouzí
zákonům života —"

toť evangelium krásné hetéry, pravda, kterou i autor vzal za svou.

„Všichni jsou kněžími Afrodity,
a běda tomu, jenž pokouší se vzepřít
zákonům, kterým i sám Otec bohů
sílu svou podrobil a moc —".

Tyto poznámky někdy jako by se týkaly spíše režie, ale vpravdě tvoří vlastní filosofický podklad díla: vítězství slunce nad tmou, analogicky těla nad duchem. Vítězství antiky nad středověkem, chcete-li, ač tak daleko autor dojíti nemínil. Transponoval, pravda, docela příběh z dávnověku a ubral mu na divadelní působivosti tam, kde mu přidal na hloubce. A proto, podobně jako Wyspiańského „Protesialaos a Laodamia", i „La danza di Frine" sotva bude schopna jevištního života.

Ve hře vystupuje na začátku satyrsky založený stařec Skyros se sklony pederastra, jenž pronásledován čtyřmi athénskými mladíky konečně se zastaví, aby jim řekl, že „jsou teplí jako paprsky slunce", že „jejich polibky jsou sladké a oči jsou modré, jak dvě jezera" — a aby jim vyprávěl o svém mládí, kdy měl býti zasvěcen čistotě při mysteriích, jaké připadají právě na ten den, zároveň s mladou dívkou — jak ale se později ukázalo, tato dívka byla z kněžek Afroditiných a mysterií se zúčastnila se slibem, že vyrve slibu čistoty nejkrásnějšího zasvěcence, aby ho učinila knězem Afroditiným.

---

překreslené postavy, slyší zkomolené věty, zkroucené myšlenky, nesprávná slova. Krev hoří mu nachem ve tvářích, když ani výprava, ani výkony herců neodpovídají jeho představě, jeho předpisům, zřetelně daným. Sedí jako na jehlách a neuvažuje, že všichni kolem nemohou cítiti totéž, protože neznají jeho originálu a přijímají pouze to, co se jim s jeviště podává. Ale právě proto, že se podává něco jiného, chtěl by protestovat, křičet, že to není jeho dílo, — a zatím podle neblahého zvyku je volán a vlečen na scénu, aby se ukazoval jako „šťastný" autor, který v září světel a v hlučném potlesku je vlastně uvnitř zkrušen, zklamán, a který tají své hořké slzy pod vnuceným úsměvem. — A kdykoli se hraje jeho hra jinde, vždycky bývá jinak provedena, ale vždycky jde všecko na účet jeho jména.

A pak přijde kritika! Autor, který spoléhá jen na své dílo, který není znám, ani spřátelen s kruhy vyvolených, nebývá hoden uznání ani slitování. Autor, jenž už má své jméno a své literární nebo umělecké přátele, nemůže přece napsat něco slabého. A kdyby, to už se nějak omluví, to už se přece jen najde něco dobrého v jeho díle, byť to ani sám nevěděl ani necítil. Ale autor, který nese na dlani výtvor své svědomité práce a ničím jiným jí nedoporučuje, nemůže čekati víc, než pohled přes rameno, odmítnutí a odsouzení. Co platno, že se hra líbila a líbí, že se často hraje a že někdy stojí výše, než práce jiných, šťastnějších. Kritika řeže a zabíjí.

Autorovy slzy jsou trpčí, palčivější, ale málokdy zdusí chuť k dalším pokusům a k další práci. Kdo jednou pocítil vnitřní popud a svody psáti divadelní hry, neutopí onoho nutkání ani v největším proudu autorských zklamání a slz. Nové naděje a touhy po lepším uměleckém výtvoru jsou mocnější. A v tom je mnoho dobra pro naši dramatickou literaturu. Osud všech umělců je stejný. Podceňování, ústrk a nepochopení, provází je často celým životem. Ale uvnitř zůstává hřejivé vědomí vlastní síly, dobré vůle a poctivé, pilné práce. Ti však, kdo mají právo a moc rozhodovati, měli by spíše vésti takové snaživce správnou cestou, měli by míti více pochopení pro jejich práci a měli by mírniti jejich duševní utrpení. Našlo by se mezi nimi mnoho schopných pracovníků, kteří by se možná vysoko vyšinuli umělecky, kdyby se jim poskytla možnost schůdnější cesty. Získalo by tím umění i literatura. Ale úcta ke každé práci měla by zabrániti aspoň nešetrnosti vůči autorům, kteří i léta marně čekají na vyřízení svých nabídek divadelními správami.

Do toho vypravování přichází Frine, smutná, protože právě dnešní mysterie jí navždy odnímají jediného, jehož měla kdy ráda, Koridona. Stařec vypráví dále, jak, jda po boku krásné hetéry, náhle uzřel na břehu salaminském zlatý oblak a z něho vystupující Anadiomene — jak zakřikl: Afrodite, jsem tvůj, byl prohlášen za blázna a vyhnán ze země, neboť zákon předpisoval za takové rouhání smrt.

A krásná Frine chce podobně zabránit zasvěcení svého milence. Lehne si na břeh mořský a hoši vedle ní, stařec je přikryje žlutým pláštěm Frininým — a když se průvod se zasvěcenci blíží, nepozorovaně všichni sešinou se do moře, a zatím co hoši rukama pění vlny a zvedají bouři, Frine nahá vystupuje z pěn a tančí, vystupuje na břeh a tančí za nadšeného křiku celého průvodu: Venus Anadiomene! Avšak chladní kněží a vůdce vojenského doprovodu Frinu poznají a zatknou — tehdy křičí Skyros: Athéňané, jste poraženi! S Frinou je spoutána vaše síla, váše mládí, láska a pohrdání smrtí. A Frine uprostřed vojáků náhle shodí plášť s beder, kam jí hodil svůj jeden z kněží, a její nahota rozpoutá bouři nadšení, vojáci sami skříží meče a na nich nesou bělostnou hetéřinu sochu do Athén. — Na břehu zůstanou pouze kněží, jimž — vojákem proboden — Skyros s úsměvem praví:

Slunce nás opouští a veliké brány
noci nás přijmou. Jsme mrtvi!

Světlo odchází s Frinou. Na obličejích zbylých spočívá mrtvolný přísvit soumraku.

Dualismus těla a ducha tu je zřetelně vyjádřen ve prospěch prvého, a to charakterisuje italského autora proti příkrému Polákovi, jehož díla jsem vzpomněl na začátku a které „Tanci" tvoří jakýsi protipol. Snad kdyby byl Galeazzi držel se více předlohy, podle níž Frine teprve před soudem archontů nahotou obhájila právo na svůj tanec a dokázala, že krása nemůže býti nemravnou — snad by báseň mohla býti pojata jako jevištní kus. Tak ji musíme soudit pouze jako báseň — a tu jest se přiznati, že motiv Frininy svatokrádeže byl pro básnické dílo přec jen příliš — nebásnický, aspoň v podání G. Galeazziho, a že porota, v níž zasedal též nejbystřejší kritik italský A. Tilgher, musila užíti měřítka velmi relativního, aby ocenila „Tanec Frinin" na 12.000 lir honorář z několika dosavadních vydání. (Pokračování.)

J. P.:

Hlasy tisku o Hilbertově „Kolumbovi".

Hilbertův „Kolumbus"*) měl svou premieru před 9 lety, ale po dvou reprisách zapadl, aby ho po letech objevil Hilar a pomohl mu k úspěchu pro jeho aktualitu, pro jeho těsnou spojitost s dneškem, pro tragiku dnešní inteligence v poválečném světě krutého materialismu. A to je jistě závažný důvod k jeho renovaci. Nová jeho úprava spočívá v tom, že dr. Hilar upravil z 12 obrazů devět, vypustil dva a dva obrazy spojil v jeden, přidal jednu scénu španělských vagabundů, zařadiv do ní Kolumbův monolog z jedné vynechané scény a přidal do závěrečné scény zjevení Isabely a Juany. V celkovém pojetí zdůraznil vnitřní obsah básně, problém duchovní práce a její hodnotu. Dosáhl tím větší sevřenosti a výraznosti Kolumbovy postavy. Tato obnova byla přijata se souhlasem. — „Národní Listy" nazývají hru tragedií básníka a generace devadesátých let, opomíjejí její aktualitu vytýkajíce, že Kolumbus obchoduje, že by raději obětoval celou zemi, než by ji prodal pod cenou, že sice vše obětuje pro myšlenku — to jest jeho velikostí, ale nebojuje pro svůj plán, nýbrž pro sebe, pro svoje výhody — a v tom je jeho malost. A tím vlastně přispívá k přesvědčení, že prohrál nikoli svůj sen, ale svou hamižností. Scénické vypravení chválí, konstatujíc, že dr. Hilar dal hře svěží tempo, ráz jakési obřadné posvátnosti, neupadl v jednotvárnost, každá scéna měla určitý rytmus, dala hře více dramatické skutečnosti a vyzdvihla básnickou ideu výše, než tehdy před devíti lety. Hofmanova výprava prostými prostředky dosáhla jistého historického abstrakta, jež se vyhnulo historickému realismu, a nesetřela individuálnost prostředí. Zkrátka zjišťuje — a to vyplývá ze všech hlasů — že soudobá režie může oživiti hry a že určitým básnickým dílům může jen dnešní herecký a režisérský styl dáti, což jejich jest, a upozorňuje na Dykovu „Revoluční trilogii", jež by prokázala, kolik je v ní dramatické životnosti a aktuálnosti. Správně vytýká režii, proč etiketa španělských grandů připomínala prušáckou úsečnost a pohyby ekspresních posliček. — K tomu důrazněji připomíná „Venkov" (Jar. Kolman), že Hilar v některých scénách ponechal dramatické rozvinutí individualitě herecké, ale v jiných rozvířil zase své záliby: supající rytmus rozjetého stroje a křečovitou dekorativnost, která přestřeluje cíl, totiž míní tu hereckou zkratku pro španělský dvorní ceremoniel, vyjádřený prušáckým drillem při nástupech a pozdravech. A praví, že režisér jako Hilar by dovedl i z logických a historických skutečností dáti českému divadlu něco při nejmenším stejně výrazně a sympatičtějšího. — „Národní Politika" také uznává, že hra získala novým scénováním a že režisérské umění Hilarovo zhustilo její vnitřní tragiku, stejně jako umění Hofmanovo podepřelo náladový ráz. Vytýká pouze prostorovou omezenost schodiště a podia. — „České Slovo" praví, že nové provedení Hilbertova „Kolumba" je dokumentárním svědectvím, oč naší dramaturgii přibylo schopností, sil a umění, a že Hilarovi podařilo se vystihnouti a divadelně ztělesniti básníkův úmysl s nevšedním zdarem. O básni samé píše, že je v ní spojen vzrušený žár genia s intimitou jeho osobnosti. — „Čsl. Republika" vítá obnoveného „Kolumba", jejž režie zkrátila a podtrhla niternou hybnost básně. A třebaže se to neobešlo bez nevkusných výstřelků, je to přece rozhodný krok k lepšímu, k niterné umělecké ukázněnosti. Vytýká také prušáckou eksecírku a příchod král. manželů!

*) „Kolumbus", dram. báseň o 5 jedn. a 9 obr. Napsal Jarosl. Hilbert, režie a scéna dra K. H. Hilara za spolupráce V. Hofmana. Poprvé v nové výpravě v Nár. divadle 23. ledna 1924.

Pokračování na str. 74.

DIVADELNÍ PODOBIZNY

Jakub Rydvan:

Herec ušlechtilého patosu.

To nebudiž přihanou jeho umělecké cti, znehodnocením jeho potence, snížením možnosti jeho náležitého jevištního zužitkování.

Skutečnost mluví o opaku. Nebylo zaměstnávanějšího herce nad Bedřicha Karena, o něhož tu jde, už když se zvěčnělým Ed. Pražským zahájil uměleckou dráhu v libeňském divadle Zieglerové, ani potom v Plzni, kde vedle Václ. Vydry na příkladu školy krásně mluveného slova, jejíž posledním vynikajícím představitelem byl tu ředitel Vendelín Budil, po šest let individuelně umělecky rostl, než roku 1916 trvale zakotvil na pražské scéně Městského divadla vinohradského (kterážto skutečnost má i pro pisatele této stati jistý význam, ježto se tak stalo právě v jeho překladu polské Tad. Konczyňského společenské komedii „Návrat jara"), ač již jednou dříve r. 1914 v roli Maxe Piccolominiho Schillerova „Valdštýna" pokoušel se o divadlo Národní.

Jestliže repertoar vinohradský svým Antoniem Shakespearovy dramatické básně „Antonius a Kleopatra", titulní roli Corneillova „Cida" i kolektivního dramatu Vaerharenova „Svítání" vedle Antonina Havlů Jiráskovy „Vojnarky", inženýra Bečváře Svobodova „Posledního muže", profesora ve Skochově „Libellule" atd. poskytl mu jen z části uměleckého uspokojení, divadlo Národní, kam spolu s tvůrcem a duševním vůdcem vinohradské družiny drem K. H. Hilarem asi přede dvěma lety přešel, dalo mu vše: Role i úspěchy.

Ten — Andrejev „Ten, jejž poličkují".

Lang z Langenfelsu — Vrchlický „Rabínská moudrost".

Paraklet (Dr. Fregoli) — Jevrejnov „Co je nejhlavnější".

Dovedl-li plně uplatniti, kde bylo nutno dokonalé přednosti vnějškové i nevšední vlohu charakterisační (Zlatohlav Tylovy „Tvrdohlavé ženy", Paraklet Jevrejnovy herecké komedie „Co je nejhlavnější", ale zvláště příznačný Lang z Langenfelsu Vrchlického „Rabínské moudrosti"), dává vyvrcholiti svým schopnostem zejména ve skvělé kultuře slova, jak patrno z jeho četných postav Sigismunda v Calderonově dramatické básni „Život je sen", Václava III. v Mikovcově „Záhubě rodu Přemyslovského", rytíře Kirkora v Slowackého „Balladyně", Schillerova „Dona Carlosa", Andrejevova „Tena, jejž poličkují", Vrchlického Pelopa („Námluvy Pelopovy") a Doria („Soud lásky"), Shakespearova Olivera („Jak vám se to líbí") i nejnověji Swinburnova „Chastelarda" a j. V nich básnicky květnatá dikce, hloubka i vzlet myšlenkový, sytá krása obrazů stojí namnoze nad psychologicky důsledným vývojem povah a činů, tak jak bylo požadavkem doby jich vzniku, a poskytují právě Karenovu vyspělému umění deklam. nejvlastnější, nejširší i nejvděčnější pole působnosti.

Jeho hlas bohaté stupnice zvukové, živě barvitý, vzácných odstínů, skvěle vystihuje nejjemnější záchvěvy citu a podává je způsobem, jenž bez nadsázky a v plném uvědomění si dosahu toho rčení možno nazvati šťastným: V něm sytě zní něha i tvrdost a drsnost, touha i zklamání, oddanost i vzdor, slast i muka, radost i žal a jim přejal Bedřich Karen cenné dědictví staré slavné generace herecké divadla Prozatímního i prvých desítiletí divadla Národního, jež nenechal však nevyužito, než zmnožením o cenné prvky moderní povahy skytá dnes plodnou víru, že ušlechtilý patos a tedy ryzí, čistá krása slova na jevišti nestaly se ještě přežilými a zbytečnými.

A křižuje se, kde se jen u nás naběře tolik německé estetické sofistiky. Výpravu celkem chválí. — „Rudé Právo“ konstatuje, že nové vypravení „Kolumba“ je naprosté vítězství tvůrčího principu režisérského a že chtěl-li Hilar dokázati dokumentárně, že režie jest stejný prvek dramatického účinu, jako dílo a jeho myšlenka, nemohl si pro své tvrzení vybrati přesvědčivějšího případu, neboť to, co se druhdy zdálo jen výpravným kusem, stává se tragedií ducha v zápase s hmotou, co bylo dříve genrem, dnes jest typem co dříve planě vyznívalo a mjelo duše, je dnes namířeno přímo do srdce, co dříve hluše zanikalo, dnes utkvívá. A podrobně dokazuje na jednotlivých scénách, v jejich seskupení, zmocnění této básně od prvé scény, od vztyčeného Kolumba nad celým okolím, jak myšlenka zraje, rozpoutává se a žije, jak vše bylo pěkně upraveno a sladěno. — „Čech“ také zjišťuje, že režie dala dramatu prudké, hluboké perspektivy, že vyzvedla každý obraz v plastice tonu a barvy a tím přispěla k plnému efektu hry. — „Právo Lidu“ píše, že Hilar jako každý divadelník dává výraz své osobnosti volbou a zažitím svých úkolů — a proto tento „Kolumbus“ jest něco jako odpověď, velké divadelní gesto na útoky, které poslední dobou otřásaly jeho posicí. Snad se cítí trochu Kolumbem našeho divadelního světa. Báseň samu však nazývá neskromným a velikášským gestem Hilbertovým, zvláště srovnáme-li ji na př. se životem a dílem Masarykovým, a proto positivní výtěžek nového „Kolumba“, je v režii. — „Tribuna“ uvažuje o poměru velkého jedince ke společnosti, který bude vždycky těžký, a praví, že Hilbertova tragedie řeší mohutným, třebaže velmi úzkým a brachylogickým způsobem tento problém lidské kultury. A namítá, že značná část účinu způsobena je Kolumbovým jménem. Ptá se, byli-li bychom dojati, kdyby místo Kolumba byl tu hrdinou prostý občan X. Y. Poukazuje při tom na vlastnosti všech tragických básní o velikánech a uznává, že tím je básníkův úkol usnadněn, ale nikoliv zmenšen. A Hilbert mohl si troufati na tento úkol, jejž přes některé nedostatky zmohl, neboť učinil tolik průbojů vývojových, hledal tolik forem a ideí, tolik se nabloudil a nachyboval, že jsou tu skutečně předpoklady pro tento veliký úkol. Režie dala hře nadskutečnou vznešenost, podstatnost a zhuštěnost, jakou jí nemohla dáti režie realistická. Hodnotí vysoce práci režisérovu a praví, že každý je darebák, kdo tu práci neuzná aspoň v její intensitě a velikosti cíle . . . — Pokud se týká hereckých výkonů, uznávají se výkony p. Vydry jakožto Kolumba, o němž dokonce „Rudé Právo“ píše, že ho hrál nikoli jako historickou osobnost, ale jako typ objevitele, a vzpomíná při tom na Lenina, jenž byl světem neuznávaný a popíraný, jako Kolumbus, a právě tak hodný spíše závisti, než politování. — „Tribuna“ vidí zásluhu p. Vydrovu v tom, že podal velký výkon šalebného šílenství a bolavé nesmyslnosti lidského snažení, „Nár. Listy“ chválí jeho ušlechtilý patos, energickou útočnost, „Právo Lidu“ spatřuje v p. Vydrovi část náhrady za rozmanitý, široký repertoar Vojanův, „České Slovo“ chválí jeho herectví, jež dovede oživiti scénu gestem, skokem, pohledem, ale lituje jeho hlasové stísněnosti, podobně „Čsl. Republika“. Z ostatních jsou chváleny výkony pí Kronbauerové jako Juany, p. Želenského (Bobadila), pí Suchánkové, pí Naskové, pí Vrchlické, Wiesnera, Hurta a Karena.

S C E S T Y

Bedřichu Smetanovi.

Již zmlkly fanfáry, zas můžeš klidně spáti,
ó genie, jen píseň Tvá zas bude žít,
zas jiný mrtvý polévku nám bude hřáti,
zas jiné jméno k naší slávě bude znít.

Nuž, sladce spi, svých ukolébán vírem tonů,
však starost neměls, kam bys zlato svoje schoval,
a po smrti Tvé — Ty, teď idól milionů —
žes podvýživou trpěl, lékař konstatoval.

Proč vlády naší nedožil ses z mrtvých vstání?
Teď teprv své bys dověděl se pravé ceny:
tož od ministra došlo by Tě blahopřání,
tři tisícovky k tomu poválečné měny . . .

B. Šaloun.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar divadel do 15. března. Národní divadlo mělo v činohře novinkou Romainsovu komedii „Prostopášník pan de Trouhadec“, slavnostní matinée k uctění 100. narozenin B. Smetany a opakovalo Čecha a Němce, Chastelarda, v opeře hrálo Libuši, Princeznu Hyacintu, Šelmu sedláka, Dalibora, Branibory v Čechách, Z pohádky do pohádky, Na starém bělidle, Dona Juana s E. Destinovou, Prodanou nevěstu, Šárku, Čertovu stěnu, Hubičku. — Stav. div. mělo premierou Kaiserovu komedii „Útěk do Benátek“ a mimo to hrálo Noc na Karlštejně, Čecha a Němce, Tartuffa, Zábavu v lásce, Na východ od Suezu, v opeře pak Bílou paní, Louskáčka, Královnu loutek, Komedianty. — Vinohr. div. uvedlo novinkou Hamsunovu „Hru života“, opakovalo večer antických scén od Machara, Maškarádu v podkroví, Její systém, O Adriennu, Madame Legros, Elektru a Jezdce, V pravou chvíli. — Švandovo divadlo hrálo Zaslíbenou zemi Sedm jednou ranou, novinku Shawovu „Člověk nikdy neví“, mělo pohostinskou hru dramat. oddělení státní konservatoře „Měsíc nad řekou“, Jedenácté přikázání. — Urania: Polská krev, Sirotkovy sny, Krista z myslivny, Rozvedená paní, Čardašová princezna, Napoleonova první láska, Kouzlo valčíku, Sýkorka stýce Tobiáše, Láska na rohačkách. — Tylovo div. v Nuslích: Mniši sv. Bernarda, Zakletý princ, Rozplakaná Pepička, Osudný manévr, Ples lumpů, Závody milionů, Růženčina svatební noc,

Nevěsta z říše dolarů. — Komedia: Vdavky Nanynky Kulichové, Paní Roza, Božská Ivetta, Liliom. — Apolo: Dobrý voják Švejk v ruském zajetí.

„Na okraje divadelní kroniky" jmenuje se právě vydaná kniha feuilletonů a článků Fr. Ad. Šuberta, prvního ředitele Národ. div., spisov. a dramatika, o vývoj českého divadelnictví vysoce zasloužilého, obsahující m. j. zajímavé stati o Nár. div., Bedř. Smetanovi a o divadle v přírodě, kterou zahájeno nové soustavné vydání jeho spisů (románů, vzpomínek, článků divadelních a. j.), jímž nejlépe uctěno 75. výročí jeho narozenin a naší literatuře belletristické, memoarové i divadelní dostane se cenného obohacení. Bližší v insertu minulého slavnostního čísla Šubertova i tohoto seš. „Čsl. Div.".

Josef Kajetán Tyl a doba probuzenecká. K. V. Rais ve svých vzpomínkách na mladá studijní léta v Jičíně zachytil mnohé neznámé události a pozoruhodné detaily z doby probuzenecké a průkopníků českého divadelnictví. Tak mimo jiné čteme v jedné stati toto: „V studentském životě jičínském bylo mým osvěžením a radostí kromě přírody a četby — divadlo. Miloval jsem je už z domova. Hned za prvého podzimku (r. 1870) byl jsem jednou u paní Lhotové překvapen zprávou, že do Jičína přijde divadelní společnost — „aktéři", jak říkaly paní. To mi bylo naprostou novinkou, znalť jsem dosud jenom divadla ochotnická. Ředitelem té prvé společnosti, jež přišla, byl Kozlanský a nepřicházela do Jičína poprvé, paní Lhotová ji už znala. Vyprávěla nám, že bývaly tu i společnosti německé, což nám připadalo hodně divné, ačkoliv kasino dosud pořádávalo diletantská představení, jichž se obě naše paní tuze rády zúčastňovaly. Ozývala se v nich mladá léta a také rády vstupovaly mezi důstojnická a úřednická panstva. S nadšením si potom o představení povídávaly, zvláště o lékárníku Stahlovi, jak znamenitě svou úlohu provedl. Tato německá ochotnická představení, pokud se pamatuji, veřejně již vyhlašována nebyla, plakáty se o nich na nároží nelepily; zvali své přátele jen po domácnostech. Paní Lhotová nám tehdy také vyprávěla, že znala J. K. Tyla, když tu v letech šedesátých byl se společností; pravila, že se mu vedlo velmi bídně a že vynikajícím hercem nebyl. Nosíval prý tehdy šedivý plášť s červeným podsazením (o tom plášti uslyšel jsem po letech opět: p. Karel Adámek z Hlinska mi vypravoval, že Tyla viděl jen jednou, když se společností Hlinskem projel. „Vidím ho dosud, jak stál u mostu v šedivém plášti, jehož křídlo s červenou podšívkou měl přehozeno přes rameno."). Paní Lhotová pronesla též něco o tehdejších rodinných poměrech Tylových, ale paní Kukaňová hned cosi mrzutě zabručela a sestra tedy o tom přestala. *J. B.*

Loňské státní ceny vyvolaly značný rozruch ve veřejnosti. Zvláště však články Rutteho, Čapka-Choda a Hilberta uvedly tolik závažných momentů o jednání div. referenta ministerstva osvěty, že se zdálo nemožným, nevysvětliti a neomluviti jich. A přece se nikde neozval ani div. referent, aniž kdo jiný. Nejde tu jen o osobu, nýbrž o důležitého funkcionáře ministerského, jehož úřední působení má a musí míti význačný vliv na největší otázky českého divadelnictví. Proto nemůže býti lhostejno, jaká je vlastní skutečnost a jak daleče jsou pravdivy výklady uvedených autorů. A nemůže také stačiti prosté mlčení, ať už z nadvýšenosti, nebo z úmyslu, kde je třeba, aby bylo jasno. *h—*

Dr. K. H. Hilar po druhé již slíbil, že vydá odpověď na Štechův „Vinohradský případ". Učinil tak ve vzpomínce na deset let ředitelování dra Fuksy ve Vinohradském divadle, — ale dosud „chystaná publikace" nevyšla. *h—*

Dr. Hilar a politika. Zaujímáme-li odmítavé stanovisko k servilní kritice vyhraněného zjevu dra Hilara, je nutno, abychom odmítli také co nejdůrazněji nejapné útoky, časem na něho podnikané. V čís. 6 pražského týdeníku „Přítomnost" uveřejněn byl kritický článek Hilarův, který švižně dotýkal se našich politických poměrů. Autor s hlediska umělce obíral se současností a vypořádal se důkladně s nahromaděným materiálem. Článek Hilarův byl však trnem v oku anonymu, který v č. 11 „Divadelních listů" (vydav. V. Vitinger) odpovídá Hilarovi takovým způsobem, že nutno protestovati proti neodpovědnému napadání umělecké hodnoty lidmi, kteří nemají ani tolik odvahy, aby se — podepsali. *E. Janský.*

Dr. J. Bartoš contra F. S. Frabša. V „Divadelních listech", vydávaných redaktorem F. S. Frabšou, který je přísedícím Zemského správního výboru, bylo upozorňováno na zbytečnost provisorně ustanovené funkce uměleckého poradce intendance Národního divadla, kterou zastává dramatik dr. Jan Bartoš. Z provisoria má se vyvinouti definitivum, což zmíněný list označoval jako nehospodárnost. Na podkladě toho článku podal dr. Bartoš Zemskému správnímu výboru jako nadřízené instanci Národ. divadla odůvodnění nutnosti dalšího trvání nově zřízeného úřadu. Opis tohoto dopisu byl zaslán právě F. S. Frabšovi, neboť v memorandu dr. Bartoš pokládal jmenovaného za autora článku. Frabša v „Div. listech" diví se, proč opis memoranda byl zaslán jemu, a prohlašuje zároveň, že není autorem článku. V „Tribuně" ze 16./III. dr. Bartoš naproti tomu vyslovuje své podivení nad tím, že red. Frabša opis dostal, neboť sám tak nenařídil, a proto podrobí tento případ úřednímu šetření. Další slova dra Bartoše dotkla se adresáta nemile a tak v „Č. Slově" z 18./III. prohlašuje, že disciplinárním řízením dá dru Bartošovi možnost dokázati, že zneužívá sve funkce přísedícího Zem. spr. výboru. To je tedy nový náběh F. S. Frabši k divadel. aféře, sotva se zapomnělo na jeho „intendantskou aféru". Jádro nového sporu je článkem řady nesrovnalostí v Národ. divadle, které red. Frabša od jisté doby soustavně kritisuje. Má mnohdy hodně pravdy, ale nešťastnou formou již napřed své úsilí zesla buje. *Eský.*

„Bez vůdce" nadepisuje J. Hilbert ve „Venkově" článek, v němž vytýká vinohradskému divadlu uměleckou desorientaci. Vytýká mu, že tu není režiséra, který by vedl herce, a nepokrytě přisuzuje vinu panu Kvapilovi, jehož zájem o divadlo vinohradské po $1\frac{1}{2}$ roku značně ochabl a že jeho vinou několik talentů, které tu zbyly po odchodu významných herců s Hilarem k Národnímu divadlu, zbloudilo. Poukazuje na p. Tůmu a pí Iblovou, na jejich výkony v Hamsunově „Hře života", v níž oba žalostně kvílí a se kroutí, i když jde o čirou konversaci. Ale poukazuje i na úpadek režie, která sice ví, že eksistuje nějaké nové umění, ale neví, co s ním, je tu prý nějaká režisérská miš-maš s hudbou, kubistikou a kvílením. A přímo navrhuje reorganisaci divadla, při čemž nemíní nikterak, aby se Kvapil vzdal, nýbrž aby přijal na pomoc mladší a silnější vůli, jakou by byl na př. J. Bor ze Smíchovského divadla. Ale přiznává se hned skromně, kdyby to prý nešlo s p. Borem, pak by ani p. Hilbert nevěděl si rady. Nelze upříti jistou míru pravdy p. Hilbertovi. Poslední divadelní projevy na Vinohradech za nepřítomnosti Kvapilovy nebyly šťastné, ani významné. Je tu nápadné poklesnutí výkonné i režijní, ale způsob p. Hilbertův je silně subjektivní, zvláště pokud se týká ekspresionismu, jejž zdá se p. Hilbert propagovati. Při tom nelze zapomenouti, nebo lépe řečeno, jest nutno si vzpomenouti na jeho referát o Hilarově režii „Jak vám se to líbí", z něhož vysvítalo, že p. Hilbert také neví, co s novým uměním. Pokud se týče návrhu o nové síle režisérské, jest samozřejmý, o tom se mělo uvažovati hned po odchodu dra Čapka, a stálo by za to,

kdyby se uvažovalo také o pp. Hilbertovi a dru Mil. Svobodovi, bývalém dramaturgovi divadla v Bratislavě. Otázka budoucnosti vinohradského divadla je jistě velmi důležitá a bude musit býti řešena. *j. p.*

O divadelním časopise debatuje se již periodicky, ale výsledek dosud nepřesvědčil interesenty o možnosti realisace námětů. V srpnu m. r. byl to dr. Rutte, který v „Národ. Listech" volal po seriosním divadelním listě, a ve „Večerníku Tribuny" z 26.-II. t. r. je to —kř— (J. Klepetář?), který širokým rozmachem obnažuje v obměně toto téma, k němuž řekli jsme své veto úvodníkem z 25.-IX. m. r. Tehdy šlo o náležité uvědomění si pojmu „seriosnosti", ač přímým zájemníkům byla jiná podstata věci patrna. Nyní případ se opakuje. Autor neuchyluje se od původního principu ale má novou formu, jíž je pro nás i dnes zajímavým, neboť prostě upírá naší kulturní veřejnosti eksistenci divadelních časopisů, tedy i jsoucnost „Čsl. Divadla", které i s ostatními divadelními časopisy patrně v chaosu uniklo jeho zrakům, jichž intensita je zeslabena literárními kolosy v bezprostřední blízkosti autorově. Opakovati obsah článku „Potřeba divadelního listu" bylo by mrháním času i místa. Letmý pohled na roztěkanou koncepci frází postačí ke konstatování, že se autor rozohňuje pro revuální registraci scénických projevů a analysu jednotlivých představení. Jeho vzepjetí nedovoluje mu mysliti na šedou skutečnost, a se své bohorovné výše nového divadelního estéta přehlíží současné snažení. Povznesen nade vše, nehorázně odbývá zaniklé Vodákovo „Jeviště" a k tvrzení, že „dnes jsme v situaci horší, než před válkou", neboť „nemáme divadelního listu vůbec", není mu překážkou jeho vlastní úvod, v němž píše, že „dnes máme sice divadelní časopisy, ale jejich působnost je úzce vymezena a jejich poslání určitě a jasně vytýčeno. Mimo to jsou to časopisy, které prostě nejsou s to pro kvality svých redaktorů" ujmouti se neurčitých cílů autorových, resp. těch, kteří článek inspirovali! Ano, působnost „Čs. Divadla" je určitě vytýčena, neboť je daleka všech jednostranností a sleduje prostě cíle umělecké podstaty bez jakékoliv osobní vyhraněnosti. V jeho sloupcích soustřeďují se pracovníci, jež se řadí k různým myšlenkovým proudům, neboť redakce „Čs. Divadla" nepotlačuje žádné individuality, ale naopak popřává praktikům i teoretikům neomezenou volnost projevu a tím umožňuje tříbení všech směrů. Článek p. —kř— je jakýmsi úvodem k překvapení, které divadelní veřejnosti se připravuje. Zatím se pravděpodobně jen připravuje a pokud je známo, zůstalo již při několika takových přípravách. Ostatní úvodní gesta jsou ranou do vody. Autor článku sám doznává četná úskalí, o které se dosavadní snahy rozbíjejí a volá po zbystřené pozornosti starořímským patosem „Caveant consules!"*), kterému odpovídám: „Hic haeret aqua!"**) *E. Janský.*

* Pozor, konsulové! ** Zde vázne voda!

Bartoš Vlček, autor článku „Frine, Judita a Maria z Magdaly", uveřejněného v tomto sešitě „Čsl. Div.", otiskuje v palermském měsíčníku „La Meta" (lednovém čísle) studii o K. St. Neumannovi. Od téhož autora přineslo lednové číslo mezinárodního měsíčníku „I libri del giorno" (vychází v Miláně nakl. Treves) článek o A. M. Tilschové, Lvu Blatném, Čestmíru Jeřábkovi a Janu Bartošovi. *Red.*

Čeští autoři na německém jevišti jsou dosud skrovným zjevem, ale známe-li mentalitu němectví, zvláště pražského, přiznáme, že je potěšitelným zjevem zpráva o novém prolomení hradeb Německého divadla Langrovou veselohrou „Velbloud uchem jehly". Hra docílila neobvyklých úspěchů nejen ve Švandově divadle, ale i v Plzni a jiných městech. Teprve nyní v překladu O. Picka uvedena v pražském Německém divadle pod názvem: „Das Kamel geht durch das Nadelöhr" s pí Glöcknerovou-Kramerovou, Lord-Meissnerovou, Schmidtovou, Monatiovou a pp. Padlesákem, Stadlerem a Veitem v hlavních úlohách, za režie ředitele Kramera. „Velbloud uchem jehly" bude vlastně první českou hrou, uvedenou na německé jeviště přímo, neboť Čapkovu „Věc Makropulos" hráli při pohostinském vystoupení herci Raimundovi. Jsme právem zvědavi, zůstane-li tento pokus pokrokovějších Němců osamocen, či je-li začátkem sblížení na poli kulturním. *Eský.*

Omladináři-devadesátníci vzpomněli krutě politické persekuce a odsouzení 76 příslušníků tohoto pokrokového hnutí v české mládeži pražským výjimečným soudem právě před třiceti roky pietní slavností, jež vyvrcholila představením E. Bozděchova: „Barona Goertze" v Národním divadle 21. III., provedeným někdejšími členy dram. odb. rozpuštěného Akad.-čten. spolku „Slavie", jichž prořídlá skupina doplněna jinými tehdejšími účastníky z kruhů studentských (tentokráte za režie Jar. Hurta). „Goertz" hrán byl dram. odb. „Slavie" poprvé r. 1893 v divadle Švandově za režie Vojty Slukova a volen s rozmyslem pro charakterovou obdobu titulního hrdiny s tehdáž nenáviděným místodržitelem hr. Thunem, po druhé r. 1899 při jubilejní studentské slavnosti „Majales" na jevišti Nár. div. za režie Jak. Seiferta a spoluúčinkování vynikajících umělkyň Otylie Sklenářové (-Malé), pí Pštrossové, sl. Vlčkové (Matějovské) a Málkové (Skopcové). A toto slavnostní představení, jehož zúčastnili se zástupci státních, samosprávných, národních i uměleckých korporací, bylo tedy třetí jeho reprisou. Předcházely je národní hymny, proslov dra Fr. Soukupa a Smetanova symfonická báseň „Blaník", přednesená „Orchestrálním sdružením" (dir. J. Schulz). Hra sama byla velmi pečlivě nastudována a zvláště výkony dřívějších představitelů čelných postav Karla XIII. (MUDr. Ot. Zuna), Ulriky (Jenny Hlavová-Cislerová), Olafa (J. Růžička) a Ebby (pí Scheinerová-Preisová) budily zvýšený zájem. *r.*

Z CIZINY

Teatr Narodowy, nové divadlo ve Varšavě, bude slavnostně otevřeno v den národního svátku polského 3. května. Je to vlastně restaurované nedávno vyhořelé divadlo Rozmaitości, jemuž dostane se do vínku nejlepšího uměleckého ensemblu polského, ale i veškerých nejmodernějších vymožeností scénických. *—k.*

Maurice Rostand, syn slavného francouzského básníka Edmonda Rostanda, projevuje touhu následovati světlý vzor velkého otce, ale dosavadní jeho práce jsou pouhými pokusy, které nemohou uspokojiti náročnost pařížského kritika Gignouxe, který o premiéře poslední Rostandovy novinky „Tajemství Sfingy" nenapsal skorem nic, než její obsah. Řízné, ale taktní! *—ý.*

Z CIZINY

Vídeňská divadla a to: Dvorní divadlo a Státní opera i se svými filiálkami (zámecké divadlo v Schönbrunnu, Reduta a divadlo Akademie) byly rozhodnutím rakouské vlády osamostatněny. Budou nadále fungovati jako samostatné hospodářské jednotky za vedení ředitelů, jimž zaručena rozsáhlá pravomoc v otázkách uměleckých. Eksistenci divadel bez státní subvence mají umožniti umělecké zájezdy do různých oblastí rakouské republiky a zahraniční tournée. Zde je původ dubnového pohostinského vystoupení Státní opery v plzeňském německém divadle s „Figarovou svatbou", „Lazebníkem sevillským" a „Tristanem a Isoldou". *Eský.*

O C H O T N I C T V O

Edvard Hegner:

Dramatičtí spisovatelé a ochotnictvo.

Množící se stížnosti na příkrý postup a na nový způsob vyměřování poplatků za propůjčování provozovacího práva Spolku českých spisovatelů-beletristů „Máj" nutí nejen ochotnictvo, ale i české dramatické autory k tomu, aby vážněji, nežli doposud, uvažovali o svém poměru k českému divadelnímu ochotnictvu.

Není sice nejmenší pochyby, že „Máj", který soustřeďuje ne-li většinu, tedy aspoň značnou část českých spisovatelů, je povolanou institucí k zastupování jejich zájmů a že má nesporné zásluhy o úpravu hmotných poměrů dramatických spisovatelů; ale na druhé straně nutno je i z hlediska českých dramatických spisovatelů zdůrazniti, že při nejmenším stejné zásluhy o tuto úpravu má také československé divadelní ochotnictvo a jeho uznávané ústředí Ú. M. D. O. Č. Musí býti vždy a především českými dramatickými autory vděčně vzpomenuto tohoto ústředí, které od samých počátků podporovalo akci „Maje" s plným porozuměním a které svou organisační, kulturní i výchovnou prací mezi českým ochotnictvem již téměř po 30 let usiluje o to, aby rozvoji původní, skutečně české a seriosní dramatické tvorbě vybudovány byly podmínky co nejpříznivější. Bez tohoto porozumění a bez této úsilovné součinnosti Ú. M. D. O. Č. sotva by se bylo „Máji" a všem ostatním agenturám, zastupujícím české dramatické autory, podařilo zkonsolidovati úpravu poplatků za provozovací právo v dnešním rozsahu, protože ochotnictvo nevychované, samo na sebe odkázané, nikdy by si náležitě neujasnilo svých povinností k domácí dramatické tvorbě do té míry, jak toho jsme svědky dnes, a dávalo by přednost překladům bezvýznamných, nebo i zcela bezcenných her cizích. Má tedy Ú.M. D. O. Č. nepopíratelné zásluhy také o potěšitelný rozvoj české dramatické literatury, pro jejíž růst sjednávala základní podmínky, a má stejně nesporné právo zastupovati zájmy divadelního ochotnictva, jako má „Máj" právo, hájit zájmy českých dramatických autorů.

Pokud se týče žijících českých dramatických spisovatelů, ti jsou interesováni především na tom, aby mezi oběma těmito institucemi panoval poměr co nejpřátelštější, aby pracovaly společně v nejlepší vzájemné shodě, proto, že jen tenkráte mohou býti jejich zájmy náležitě obhájeny. Každé porušení této dobré shody musí se tudíž českých dramatických autorů citelně dotknouti, neboť oni by v první řadě odnesli nepříjemné následky vzniklých sporů a nedorozumění, kdyby na obou, nebo na jedné ze zúčastněných stran nebylo dosti dobré vůle k jejich odstraňování přátelskou dohodou!

Bylo by tudíž neodpustitelnou vinou, kdyby „Máj" ve snaze po docílení co největšího výnosu z provozovacích práv stupňoval své požadavky až na samé hranice nemožnosti a kdyby svým příkrým postupem zavdával příčiny k podobným projevům, jakým byl v předminulém sešitě t. l. uveřejněný protest okrskové rady Vrlického okrsku v Lounech. Vůdčí činitelé „Máje" musí si ujasniti, že zastupují nejen hmotné, ale i mravní a duchovní zájmy českých dramatických spisovatelů, z nichž převážná většina — ne-li všichni bez výjimky — má žhavý a životní zájem na tom, aby jejich díla žila na lidových scénách českých ochotníků a tím zdárně plnila své národní, sociální i kulturní poslání!

Emanuel Kumpera:

Divadlo v přírodě.

(Z ochotnické prakse a pro praksi.)

Pod tímto titulem uveřejnilo v předloňském ročníku „České Divadlo" z péra V. Š. Táborského, známého obdělavatele úhoru divadelního, některé úvahové články, jež ukončilo výzvou k veřejné diskusi. V článcích vysloven jen povšechný názor, a teprve diskuse měla býti jakýmsi můstkem, po němž by se přešlo k detailnímu řešení. A výsledek? Negativní, jako vždy, jde-li o téma, ad hoc nadhozené. A je to škoda! Divadlo v přírodě nabývá v divadelnictví, a zvláště v divadelnictví ochotnickém, určitého významu, a je tudíž odborná diskuse jen ku prospěchu všech, kdož o divadlo jeví zájem.

Každé chvíle čteme, že divadelní spolek nebo společnost v X neb Y hraje divadlo v přírodě. Praktických poznatků je nastřádáno již s dostatek. Zde hrstka některých:

Není sporu o tom, že v první řadě a nejdůležitějším řešením při této ožehavé otázce vedle volby vhodného místa je úvaha, co se má v přírodě hráti. Neboť nehodí se každá hra pro divadlo v přírodě,

které — jak známo — nemá opony, této nezbytné pomůcky k podepření divákovy iluse, vzbuzené úpravou scény pro jednotlivá dějství. K ilusi dnešního diváka nestačí již prostý nápis, že hra koná se „v lese, jiné krajině, jiné ulici“ a pod., jako dálo se v dobách Shakespearova divadelnictví, a scénu při plném světle před zrakem diváka neměnili ani za dob Molièrových. Jest nutno tudíž voliti vždy pro přírodní divadlo hry, jichž děj dá se soustředěně vtěsnati do scenerie, z valné části pro celou hru již předem připravené. Působí trapným dojmem, vidíte-li po každém dějství pobíhati po scéně inspicienta nebo sama režiséra s lejstrem v ruce, dle něhož dává pomahačům, oblečeným v nejnutnějším úboru, pokyny pro úpravu scény příštího jednání, jak dálo se nedávno při představení „Našich furiantů“ v jednom krajském městě Pošumaví, ač hra tato při nepatrných změnách textových je jako schválně psána pro přírodu. Však se k ní ještě vrátíme.

Velkým zlem pro nesprávné pochopení významu divadla v přírodě jsou některá tiskařská nakladatelství, která svými agenturami v nezřízené reklamě vnucují nemyslícím pořadatelům každou hru, buď jich nákladem vydanou, nebo aspoň jejíž provozovací právo zadávají. Již tato okolnost uvádí cenu hry v pochybnost, proč nezadává právo k ní „Máj“, „Centrum“ nebo „Matice“. Bývají to zpravidla „názvoví taháci“, z nichž „Jménem Jeho Veličenstva“ nebo-li „Poprava Kudrnova“ a „Meyerling“ čili „Tragedie korunního prince Rudolfa“ poslední dobou častěji, než zdrávo, objevují se na scénách divadel v přírodě. Takový repertoar svědčí o notné porci nevkusu! Znalost potřeb divadelně-kulturních naprosto neprojevuje! Když pro nic jiného, tedy pro tyto přehmaty lidovýchovné tendence musí se intensivně působiti k vymýcení vší plevele, objevující se poslední dobou na scénách divadel v přírodě.

A plevelem jsou v širším slova smyslu i hry, jichž prostředí a děj se do přírody nijak nehodí. Na příkl. Svobodův „Poslední muž“, na uzavřeném jevišti velmi působivý, hlásal již také své zásady o rodinném životě se scény přírodního divadla. Tuším, že to bylo v „Tiché Šárce“. Ale to není pak přírodní divadlo, to je snaha pořadatelstva po vzdušném koutku, kam přenesou se pokojové kulisy a kde vesele se hraje v škatulkové scenerii pomalovaných pláten, jen aby obecenstvo i hrající netrpěli horkem v uzavřeném divadle.

Jak lze přesvědčivě vypraviti v přírodě Jiráskovy „Psohlavce“, byť i ve Fenclově úpravě, tak často a právě pro divadlo v přírodě doporučované, když jich děj se odehrává na různých místech, v různých prostředích a odchylných i časově?

Mnohými publikacemi bývá doporučována i Vrchlického jemná veselohra „Noc na Karlštejně“ jako vhodná hra pro divadlo v přírodě*). Což pak — pro boha — lze na příklad dnešnímu diváku vsugerovati vedle pochybné představy o noci za bílého dne i ilusi, že Karel IV. za měsíčních nocí „při vzpomínce na svou Elišku“ popíjel někde v hradních ochozech a tam i vyspával? A upravovati mu po 1. dějství někde ložnici při otevřené scéně je nonsens, stavící vzhůru nohama prostý princip divadla v přírodě. A že ve Zdicích i Jiráskovu „Lucernu“ hráli při odpoledním představení na divadle v přírodě, udivuje nejvíce, když uvážíme, že vedoucím tamních ochotníků je inspektor Šebesta, divadelník na slovo vzatý.

A co všechno hrají v Praze na Štvanici na divadle v přírodě, kromě jmenovaného již „Kudrny“, který se střídá s „Meyerlingem“, vymyká se z rámce zdravého pomyslu. Není sice mnoho her, hodících se specielně do divadla v přírodě, a i v těch málo hrách musí režisérův důvtip značně spolupůsobiti, protože žádná z nich — až na příležitostné, jinde ovšem nemožné „Kročeje“ — není psána pro přírodu, ale hráti každou uňuňukanou banalitu je více než ubíjení dramatické literatury na divadle v přírodě, ne-li ubíjení divadla vůbec.

Divadlo v přírodě svou úpravou má býti jakési diorama, v němž příroda se pojí s uměním. Scenerie, přírodní scenerie, doplněná dovednou rukou divadelního výtvarníka scénického, jest hlavní podmínkou úspěchu. Vše, co pro omezenost místa na uzavřeném jevišti v sále, nebo specielně divadelní budově k podepření dramatické plastičnosti nelze dosíci, má poskytnouti divadlo v přírodě. Divák na divadle v přírodě má viděti již z dáli blížiti se přijíždějící vojsko (Výrava), pytlačení Buškovo i Habršperkův návrat z města (Naši furianti), Václavův útěk po spáchané vraždě i jeho odvádění v železech (Otec) nemůže býti jen momentem, o němž se mluví, ale musí býti doplněn skutečností, zkrátka vše, co účinnost mluveného slova zvyšuje, pokud lze, má přijíti na divadle v přírodě k náležitému uplatnění. Z předeslaného plyne, že není účelno, vázati se s divadlem v přírodě na jediné jen místo; nelze hráti vše v jednom a témž rámci scénickém. Téhož rámce, jehož vyžaduje si hra „Jan Výrava“, nelze užíti k „Bílému koníčku“. Odlišným je rámec k Štolbově „Na letním bytě“, jiným zase „Našich furiantů“. I Krylovova „Divoška“ volá po jiném rámci scénickém atd. atd.

(Pokračování.)

Pro ochotnickou praksi.

O spojitosti mluveného slova a gesta. (Píše Jar. Petr, VI.) Do skupiny *c)* náleží také láska. A co možno říci o hereckém projevu lásky? Při žádném afektu není tak těsně sblíženo fysické a psychické hnutí, jako při lásce. Chvějící se hlas a měkký ton, zář v očích. Ve hněvu i v lásce, tedy afektech protichůdných, lesknou se oči, jiskří. Jenže láska má lesk teplý a vlahý, hněv jiskří leskem pronikajícím, tvrdým. Chůze šťastného milence jest pružná, hlava nese se pyšně, obličej je plný zásvitů usměvavých. Láska touží po objetí, po nejtěsnějším spojení, ruka hledá ruku, oko oko, ret rty. Proto nic nevypadá na jevišti přímo odpudivě, jako když dva milenci z nemístné pruderie nebo z různých jiných ohledů mluví k sobě ze značné vzdálenosti. Polibek konečně nemusí býti skutečně vyměněn, ale chvíle políbení musí býti delší. Při žhoucím políbku jistě dobře působí, jestliže milenec milenku bez ohledu na účes chytne za hlavu a .... Sledovati vyjádření tohoto citu není tak nutné. Milovníci a milovnice nechť si vzpomenou na vlastní hru lásky a vyjádří ji jistě co nejpřirozeněji. Chci tu jen zdůrazniti, že ostýchavost — a tou nejvíce trpí výkony na našich jevištích — u dívek i u mužů jest velmi nevhodná. Často ostýchají se uvolniti vlastní pocity a snaží se vyjádřiti je uměle. A tím ovšem výkon trpí. Hlas bývá zakalen, ačkoliv má zníti jásavě a zvučně, ostýchavost je příčinou, že milostné scény vyznívají konvencionelně a šablonovitě. A přece na nich záleží, neboť láska v každém dramatě a i v životě hraje čelnou roli, je hybnou silou. Ovšem stupně pocitů a projevy lásky různých povah jsou různé, je nutno je rozlišovati, promysliti a nacvičiti. Ať je to láska přátelská, nebo mateřská, nebo milence, vždy musí míti vroucí ton, ton s hrudní resonancí. Temperament hrdiny tu rozhoduje, ten vede gradaci tonu. Každý temperament není milovnický, nejlépe vyjadřuje lásku temperament sanguinika a cholerika. Každý rozdílně, svým způsobem, ale v obou mocně projevuje se cit. Hrudní

*) Hráli v Krči.

ton je plný a teplý, něha, rozložená na větách a slabikách, chvěje se jako teplý vzduch, objetí jest bouřlivé, ale při tom něžné, a slova „mám tě rád“ a tlumená odpověď jsou základním výrazem, od něhož stoupají zákmity hlasu a blesky očí. Výcvik v jednoduchých výrazových pohybech je důležitý, neboť láska jako cit jest nejvýmluvnější, tu nejvíce mluví každý pohyb, každý úsměv, každý zásvit v oku. A jako žádný jiný pocit používá řeč lásky metafory, libuje si v přepínání, v nadnášení tonu, a proto tím pevněji musí býti zachycen základní ton. Čím je řeč ozdobnější, tím je větší nebezpečí, že herec propadne duté a prázdné deklamaci. Pěkné příklady vznosného tonu mají Vrchlický a Zeyer, zvláště tento, jehož bohatství poesie, vznosu, vášně a síly je tak neprávem opomíjeno.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Ozdravovna pro děti, ohrožené tuberkulosou, v Černovicích u Tábora rozeslala našim členům žádosti za podporu tohoto humanního podniku. Ve výběru dobročinných účelů, jimž bývá věnován výtěžek div. představení, budiž pamatováno i na tento blahodárný ústav!

Spisy Fr. Ad. Suberta, bývalého ředitele Národního divadla v Praze, o vývoj českého divadelnictví tolik zasloužilého, upřímného přítele a podporovatele snah ochotnictva, vydávány budou soustavně. K jubileu 75. jeho narozenin vyšla v těchto dnech kniha feuilletonů a článků „Na okraje divadelní kroniky“, obsahující zajímavé stati o Národním divadle, o díle Smetanově, o divadle v přírodě atd. V dalších svazcích vyjdou Šubertovy historické romány, dnes málo známé, jeho knihy vzpomínek, řada zajímavých článků o divadle atd. Doporučujeme vydání spisů Šubertových ochotnictvu našemu co nejvřeleji. (Bližší v insertu.)

Pozor na zbraně! V Lomu střelil při ochotnickém představení jeden herec druhého tak neobratně, že jej zasáhl přímo do očí; jedno je úplně ztraceno, druhé vážně ohroženo. A jde tu o mladý život! Zacházení se zbraní na jevišti věnuje se velmi malá pozornost. Režisér neučí, jak se má mířiti, na jakou vzdálenost střílet, a rekvisitář neprohlíží zbraně před jejich užitím. — Několik dní nato přišla zpráva z Karlsee u Würtemberka, kde herec měl bodnouti bratra dýkou. Dýka měla zůstati v pochvě, aby spoluherec nebyl raněn, ale při vytažení z kapsy byla obnažena a herci vnikla do těla. Je to sice snad náhoda, ale nebyla by se stala, kdyby byl povolaný činitel dýku před výstupem vyzkoušel. *h—*

Kursy, přednášky a herecké soutěže. Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích uspořádá v dubnu za účasti řečníků z Prahy režis. a odborně divadelní kurs v sále „u Novotných“ (Lannova tř.), který obsáhne 4—5 nedělních přednáškových odpůldní po třech hodinách. — Jiráskův okrsek v Náchodě pořádal 8. března v Malých Svatoňovicích Ochotnický přátelský večer, na němž jednotám i hercům rozděleny diplomy, získané při hereckých závodech r. 1922. Malé Svatoňovice, nepatrná víska pod Jestřebími horami, těsně na národnostním pomezí, jež dosud byla známa toliko jako poutní místo a sídlo uhelných dolů, byla v pozdním podzimu toho roku svědkem významného kulturního podniku, snad prvního a jediného svého druhu: velkých hereckých závodů, jichž zúčastnila se téměř všechna organis. ochotn. divadla Jiráskova kraje a jež zaslouží svým vzorným uspořádáním, o něž nesporně největších zásluh získal si p. J. M. Vlček, jedn. Jiráskova okrsku, průběhem i výsledky, aby pro příklad jiným okrskům a jednotám bylo šíři o nich promluveno: Závodů zúčastnilo se celkem 20 ochotnických divadel, vesměs organis. v Ú. M. D. O. Č. a sdružených v Jiráskově okrsku. 10 jednot bylo z obcí venkovských, a to: Batňovice, Plhov, Rtyně, Suchovršice, Starkoč, Staré Město, Studnice, Svatoňovice Malé, Svatoňovice Velké, Žacléř. Nejmenší obec (Starkoč) má as 270 obyvatel, největší (Rtyně) 2671 obyvatel. 10 jednot bylo z měst: Česká Skalice, Červený Kostelec, Jaroměř, Josefov, Náchod spol. d. o., Náchod děl. spol. „Osvěta“, Nové Město n. M., Police n. M., Úpice, Trutnov. Nejmenší město (Česká Skalice) má 2700 obyvatel, největší je Náchod. Dva spolky byly menšinové (Trutnov a Žacléř) a jeden vojenský (Josefov, důstoj. scéna). Závody pořádány v době od 23. září do 2. prosince 1922 a byly ukončeny 3. prosince pracovním sjezdem divadelního ochotnictva Jiráskova kraje. Hráno každou sobotu, neděli a svátek, vždy večer. Sehráno celkem 28 her, a to: Ve skupině měst (dle pořadí, jak byly hrány): Náměsíčný (Mahen), Soucit (Císler), Pozdní host (Hruška), Otec (Jirásek), Oblaka (Kvapil), Exulanti (Vrchlický), Ředitel panství (Císler), Válka bohů (Tréval), Chroust (Mahen), Pygmalion (Shaw), Mrak (Scheinpflug), Šibalství Scapinova (Molière). Ve skupině venkova: Vojnarka (Jirásek), Románek na horách (Skružný), Gorali (Sokol-Tůma), Žena legionářova (Abigail Horáková), Zvony (Robl), Staré hříchy (Štolba), Žně (Šubert), Pro štěstí (Przybyszewski), O boha (Hilbert), Čech a Němec (Štěpánek). Z těchto 22 her byly 3 jednoaktovky, 12 her o třech aktech, 3 hry o čtyřech aktech a 4 hry o pěti nebo více aktech. Z nich bylo 7 veseloher a 15 dramat. Původních her bylo 19 a jen 3 cizí a to vesměs vysoké hodnoty (Molière, Shaw, Przybyszewski). Posuzování výkonů dělo se dle následujícího schema: posuzovaly se a hodnotily: volba hry nejvýše pěti body, režie a výprava nejvýše pěti body, souhra nejvýše pěti body, masky, líčení a ústroj nejvýše třemi body, komparsy nejvýše třemi body, herecké výkony mužů nejvýše pěti body, herecké výkony žen nejvýše pěti body a episody nejvýše pěti body. Tedy celkem bylo dosažitelných bodů 36. Ve skupině měst stanovil soudcovský sbor ještě 5 bodů na vyrovnání, takže bylo dosažitelných bodů 41. Největší počet dosažených bodů bylo: ve skupině měst z 41 — 37, t. j. 90 % (Náchod a Jaroměř), nejmenší 31, t. j. 51 %. Přes 75 % bodů dosáhlo 6 jednot (t. j. 60 %). Ve skupině venkovských obcí: z dosažitelných 36 bodů bylo dosaženo nejvíce 34 bodů, t. j. 95 % (Malé Svatoňovice), nejméně 20 bodů, t. j. 55 %. Přes 70 % bodů dosáhlo 5 jednot (50 %). Ve skupině měst nejlepší v pořadí byly a cen dosáhly tyto jednoty: I. a II. Jaroměř a Náchod (se stejným počtem bodů), III. Česká Skalice (33 bodů). Pak dle pořadí následují: Červený Kostelec (32), Nové Město (32), Úpice (31), Police n. M. (23), Josefov (22), Trutnov (21), Náchod (Osvěta) (21). *(Pokrač.)*

Z okrsků venkovských. Tylův II. okrsek v Plzni konal 2.-III. řádnou valnou schůzi za přítomnosti přes 100 účastníků. Pořad byl velmi pečlivě sestaven a zprávy jednotlivých činovníků nejen obsažné, ale zpracovány přednáškově a poučně, třeba některé uváděly suchá čísla. Okrsek čítá 126 spolků a odborů, vydává již druhým rokem svůj Věstník, jehož redakci převzal výborný režisér a dobrý pracovník p. inž. Mareš, má pěknou knihovnu o 1375 svazcích a jeho činnost stále roste a zdokonaluje se jak po stránce organisační, tak zejména po stránce umělecké a kulturní. Zajímavá je jeho instituce t. zv. černé komise, která nezávisle na okrskové radě stopuje činnost obvodů, spolků i členů okrskové rady a pak sama sestavuje a navrhuje kandidátní listinu, a zajímavé jsou jeho recitační

večery spojené s kritikou předvedených výkonů. Nejcennější však je ze všech zpráv a řečí zřejmá snaha, aby naše ochotnictvo pokládalo zájmy formálního spolkaření jenom za záruku pořádku a větší zřetel aby věnovalo i při schůzích vlastní výchově umělecké a kulturní. Na schůzi promluvil starosta Ú. M D. O. Č. dr. Herman „o novém divadelním zákoně", a obsah jeho přednášky bude po přání valné schůze uveřejněn ve Věstníku. Nová rada okrsková byla jmenována svornou volbou a v jejím čele jsou zase osvědčení pracovníci: Meiner, Tenk, Mareš a ostatní. Až bude možno konstatovati podobnou činnost u všech našich okrsků, budou úspěchy a pokrok naší práce postupovati milovými kroky! *(h–)*

— Šmahův okrsek v Táboře konal valnou schůzi 9.-III. na Střelnici s přednáškou PhDra Fr. Kroupy o „Úkolech venkovského ochotnictva".

Z jednot. Čt.-och. j. „Tyl" v Mostě konala řádnou valnou hromadu 3.-II. za předsednictví pana Martinovského a četné účasti členstva. Po zprávách funkcionářů provedeny volby a zvoleni: předs. Josef Huml, místopř. V. J. Hrdlička, jedn. Rud. Týřl, pokl. T. Bohuslavický, rež. Huml, Týřl, Hrdlička a Mertl, knih. p. Krátký, spr. domu F. Trousil. Jednota čítá 105 členů (102 čin., 2 čest., 1 zakl.), schůzí konáno v upl. roce 18, div. předst. v Mostě 9 a 2 zájezdy, 1 šibř. a 1 Sylvestr. več. (ve prosp. dobroč. účelů sehr. 8 předst. a pořádán Sylvestr. več.). Usneseno předpl. 4 výt. „Čsl. Divadla" jako loni (s povděkem kvitujeme!) a konstatována příští možnost prohloubení ochotn. činnosti jednoty zřízením nového div. sálu s moderně vybaveným jevištěm v právě otevřeném „Hornickém repres. domě".

Posudky. Malostranská Beseda sehrála 23.-II. B. Podhorskou zdramatisovaný román Ig. Herrmanna „Vdavky Nanynky Kulichové", jež jsou hutnou a hodnotnou esencí prostředí, autorem mistrně v beletristické formě vystiženého. Pilnost a snaživost souboru M. B. přinesla hře do nejmenších podrobností vše, čeho vyžadovala, aby mohla uplatniti svoji originalitu, romantičnost i jemnou sentimentalitu. Trojlístek domovníka Kulicha se ženou a dcerou přibližoval věrně mládí našich babiček a strhoval k upřímnému veselí i k tichému rozlítostnění. Pí Cimrová vyžila plně mateřskou péči a staropražsky typickou vlnitou cestu života malých lidí. P. Slánský sekundoval jí maskou i hrou, plnou žertů a vznětů. Nanynka sl. Ptákovy byla prototypem cudného děvčete let sedmdesátých, oddaného rodičům a srdečně nakloněného ženichovi. P. Lampa dal podučiteli Novákovi ušlechtilost vnitřní i vnější; hlasovou neklidnost pomůže mu jistě překonati pilný cvik i prakse. Pan domácí Myslíkovský našel výborného představitele v p. Kindlovi, sl. Boučková důvod pro tragickou masku příliš podtrhlá, ale jinak svojí Klotyldou byla vhodným kontrastem svižné Amálce sl. Peckové. S pí Cimrovou o vavřín večera dělila se i pí Stejskalová, která v roli Pazderkové rozvinula své jemné a kultivované charakterisační umění. I ostatní figurky, zvláště Dundr p. rež. Jelínka a pí Deylové Knedlhansová zapadly šťastně v harmonii dříve jmenovaných postav. *Eský.*

Ochotnický repertoar. XI. 7. Pelikánova jdo. v Hořicích: Starosta Stilmondský (Maeterlinck-Kalašová); 18. Vzd. bes. nár.-soc. Vinohrady: Proti vlastní krvi (dr. Herman); 22. „Havlíček" Vinohrady: Exulanti (Vrchlický), „Osvěta" Praha-III.: Zvíkovský rarášek (Stroupežnický), Princ se zlatou hvězdou na čele (Skružný), Finale (Kepková-Novotná); 24. Och. bes. pošt. a telegr. zaměstn. Praha-III.: Cesta do pekel (Kadelburg).

SLOVENSKÉ OCHOTNICKÉ DIVADLO

V. Kr. Blahník:

O svatomartinském ochotnickém sjezdu.

(Dokončení.)

Při Martinském sjezdu byly také závody ochotnické. Závodíci jednoty stanovily si nejrůznější temata. Hrál se Čechov, Gregor-Tajovský, Fastr, Novák, Kurt. Hrálo se celkem velmi pěkně, v každém představení byly momenty, hodné uvahy a pochvaly, žádné z těch představení nebylo takové, že by bylo nutno je odsouditi. Snad by tu či onde bylo možno lépe využíti sil, to však konečně zůstává na vůli těm, kteří věc podnikají. Jedno představení však zvláště zanechalo hluboký dojem ve všech přítomných; bylo to představení ochotnického spolku z Růžomberka, který sehrál Gregora-Tajovského dramatickou aktovku „Matka". Tam byli slovenští ochotníci na té nejlepší cestě. Je to hezké, umějí-li herci dobře charakterisovati velkoměstské postavy, dovedou-li uplatniti charakteristické momenty ruského naturalismu, zdaří-li se jim zachytiti určité nálady a situace nijak národnostně nepointované, ale zvláště záslužné a krásné jest, dovedou-li na jevišti umělecky přivésti k platnosti svůj vlastní národ, svůj vlastní lid, jeho srdce, hnutí jeho duše. A to se podařilo Růžomberským. Se zatajeným dechem takřka bylo sledováno představení hry, která nevyniká nijakou rafinovaností, ani obzvláštní dramatickou stavbou, také myšlenka není zcela nová, ale to, co herci z ní udělali, zejména představitelka titulní role a představitel bohatého sedláka, bylo čistým výronem lidového umění, pravého citu a bezprostřední, přirozené schopnosti idealisovati to, co milujeme a co je nám blízké. Při tom představení jsem vzpomínal, jak málokdo u nás umí hráti skutečného českého sedláka, českého člověka. Dlouho bude trvat asi, než se najde někdo, kdo by to uměl tak dobře, jako to uměl nebožtík Mošna.

*

V divadelním ochotnictví pracují Češi se Slováky ve veliké shodě. Nebylo bez zajímavosti slyšeti z úst slovenských pracovníků a řečníků slova uznání české součinnosti na poli divadelním v sále, v němž jest jeviště, dosti pěkně zařízené a dosti prostranné, jehož oponu věnovala kdysi Umělecká beseda pražská. Češi dávají svou zkušenost, výsledky dosavadního snažení v divadelnictví, ale zároveň jest třeba, aby práci tu konali s největší zodpovědností, aby z toho všeho, co pro divadlo a v divadle u nás za ta dlouhá léta vzniklo, dáváno bylo a doporučováno Slovákům jen to nejlepší, neboť běda tomu, kdo by přivedl slovenské divadlo, byť to bylo i třeba v zapadlých místech na scesti. Takové chyby se pak těžko napravují.

Turčanský sjezd byl první, byl úspěšný, ba byl tak úspěšný, že se ihned začaly konati přípravy pro sjezd druhý a nový. Je to radostná a čestná práce pro ty, kdož se jí mohou zúčastniti.

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) V Praze dne 14. dubna 1924. Sešit 6.

V Praze dne 10. dubna 1924.

(Divadla nová i nenarozená.) Těch druhých je dnes již slušný počet, ať zůstaly jen neuskutečněným návrhem, nebo jsou teprve krásným slibem neméně pochybné budoucnosti. A těch několik málo divadelních projektů, u nichž nezůstalo pouze při krásném slibu, je velmi problematického významu, ne-li po stránce prospěchů hospodářských, ač ani ty nejsou vždy nesporné (div. Apollo v „Adrii“ na Václavském nám.), tedy dojista po stránce umělecké (Tylovo divadlo v Nuslích, div. Komedia v „Lucerně“).

Hojný a vážně opodstatněný zájem vzbudila před lety myšlenka nového divadla místo holešovické Uranie (jejíž budova z doby pražské výstavy architektury a inženýrství povážlivě chátrala a měla ustoupiti stavebnímu ruchu, a podnik sám přiblížiti se středu velkoměsta) na ostrově Štvanici, spojeného ještě s jinými zábavními podniky, zejména když ostrov ten vyhlédnut tehdy pro budoucí pražskou zoologickou zahradu. Řed. Václ. Štech, u něhož jsem tehdy viděl dokonce už vypracované návrhy, odešel však z Uranie do Brna, a projekt jeho odchodem vzal úplně za své. Potom dlouho nebylo ničeho slyšeti, jenom zpěvohra městského div. vinohr. po neúspěšném tažení proti činohře a jejímu šéfu dru K. H. Hilarovi byla nucena uchýliti se do Pištěkovy arény, kde pro nedostatek inscenačních možností živoří, vzniklo nuselské div. Langrovo a s několika vystřídavšími se uměleckými režimy změnil se vnější i vnitřní vzhled divadla Švandova. Teprve po převratu a zvláště po zabrání div. Stavovského otázka stavby nových divadel přichází opět v úvahu. Poznává se, že divadlo Národní nestačí již vzrůstajícím kulturním požadavkům sídelního města ani prostorově ani umělecky. A úmysl vrátiti Stavovskou scénu Němcům nutkal k různým rozhodnutím, jako bylo vypsání a provedení ideového souběhu na umístění nové Smetanovy státní opery, který upozornil na velmi vhodná místa v sadech Vrchlického u Wilsonova nádraží, u pomníku Palackého, ale zvláště na náměstí Republiky z dnešní budovy finančního řed. (býv. kláštera Hybernů) a z kasáren na Poříčí. Přesto, že iniciativou ministra inž. Lad. Nováka jednalo se o věci té i v ministerské radě, zůstalo pouze při zabrání nedostačujícího div. Stavovského pro potřebu div. Národního a při nesmyslně vysoké náhradě uraženě se tvářícím Němcům, aniž uskutečněn aspoň praktický a snadno proveditelný projekt malé komorní scény v jízdárně paláce Sylva-Tarouccí. A tak je podnes.

Ale kromě čelné myšlenky druhé velké české scény v srdci Prahy vyrojila se další řada drobných nápadů na odpomoc této zdánlivé krise divadel: Na rozhraní Vinohrad, Prahy a Žižkova v Rajské zahradě zříditi chtěl operetní divadlo hudeb. sklad. Oskar Nedbal, ovšem nežli se stal podnikatelem a ředitelem Národ. div. v Bratislavě. Nynější ředitel Arény smíchovské Ant. Fencl podal městskému zastupitelstvu přímou žádost za odprodej staveniště pro činoherní divadlo v sadech Vrchlického. Oba žadatelé byli zamítnuti. A k nim pojí se nejnověji třetí, řed. Vinohradské zpěvohry Frant. Lacina s návrhem výstavby nového divadla pro operetu a malou operu místo arény Pištěkovy na vinohradském náměstí krále Jiřího, kde státi má druhý vinohradský kostel. Při tom teprve veřejnost dovídá se o někdejším úmyslu vinohradské obce postaviti pobočnou betonovou scénu měst. divadla na dolejším sever. cípu Riegrových sadů, k níž ovšem připojením k Velké Praze nedošlo a asi už nedojde. Později dovídá se také o chystané a neprovedené změně biografu „Sanssouci“ v lidové operetní divadlo pod vedením populárního K. Hašlera. Nevěří po úplném zániku divadla v žižkovské „Deklaraci“ zprávám o novém, rovněž zpěvohrném divadle, jež zahájiti má činnost již od podzimu t. r. na obecních pozemcích za Bezovkou. Čte nedůvěřivě o nové stálé scéně bubenečské a dejvické, kterou již 5 května otvírá býv. režisér div. Uranie a známý herec Bohd. Lachman v div. dvoraně domu čsl. rotmistrů „Svornost“ na Vořechovce pro 1100 diváků. A sleduje opatrně myšlenku stavby nové dřevěné budovy divadelní Vzděl. sboru Vyšehradského pro 400 osob na slupských pozemcích měst. chudobince.

Právem. Je totiž návrhů zmařených i nově vznikajících. Zdá se však, že kromě velké státní operní scény, o níž v posledních dnech opět mnoho se mluví a již nejpravděpodobněji obětována bude budova kasáren krále Jiřího na náměstí Republiky, není potřeba nových divadel v Praze tak zvláště naléhavá. A je-li, pak tato důležitá kulturní potřeba jistě si uskutečnění aspoň některých plánů sama vynutí.

Rdv.

Václav Krofta:

Život divadlem.

Je divadlem ten život náš,
kde totéž drama — dnes jak včera:
„Boj o chleba“ — hrát vídáváš.
V něm Osud dělá režiséra
a publika směs veselá
v hru s účastí se často mísí
a syčí, tleská — — docela
se odváží i za kulisy.

V hře počet rolí veliký,
dnes hůře, zítra líp jež hrány:
Zříš tragedy v ní, komiky,
však v první řadě — intrikány.

Jaroslav Petr:

Jan Voborník.

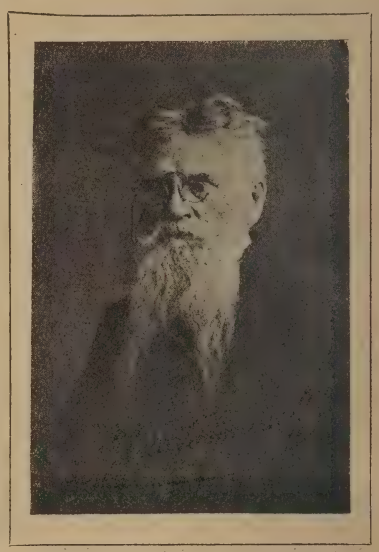

V tichém zákoutí ve Švédské ulici na Smíchově, vzdálen hlučného života divadelního, dovršil 10. dubna 1924 v pilné práci sedmdesátku svého života skromný a nevtíravý učenec, literární historik, profesor malostranského gymnasia Jan Voborník.

Není ovšem milé připomínati pracovníkům, jak ten čas letí a jak léta přibývají, ale koho zastihují v duševní svěžesti, v chuti do práce a zvláště při psaní veseloher s nejmodernějším motivem, který dosvědčuje, že ten sedmdesátník dovede se ještě smát a vzbuzovat ke smíchu, tomu málo na tom záleží, prozradí-li se jeho sedmdesátka.

Rodák z kraje Jiráskova od Opočna (z Pohoří), mladší jeho soudruh, osobní přítel Šubertův, který mu ukazoval cestu k divadlu — který však pro vědeckou práci neodhodlal se k tomu, aby se zmocnil a ovládl jeviště, aby ztělesnil své vlastní sny, nekonečné dálky básnických vidů, tak, jak je podrobně vyložil, vysvětlil a vytušil u nejsložitějších zjevů básnických (Máchy, Zeyera, Vrchlického a j.) — projevuje se dramaticky teprve ve zralém věku padesáti let. A přece drama a divadlo bylo cílem jeho snažení a sladkou touhou jeho života. Dlouhá léta pracuje vědecky jako literární kritik, proniká až k samým kořenům literárního tvoření českého, rozvážně a rozmyslně řadí a třídí umělecké zjevy s nevšední svědomitostí, hromadí a sbírá fakta, objevuje u nás a zavádí kritickou metodu Tainovu a do objektivního pozorování vkládá mnohdy i subjektivní tragiku vlastního myšlení a filosofického názoru. Málokdo asi zažil těch drásavých bojů v rozhodování pro vědeckou práci a splnění uměleckých tužeb, sotva kdo zápasil o dramatický výraz tak úporně a dlouho, jako Jan Voborník, zadržuje s úzkostlivou autokritikou vydání svých dramat tiskem. Po první své práci Lví nevěstě z r. 1882, v rukopise hrané v Rychnově a posledně v Praze, v níž řeší otázku individuálního štěstí, odmlčuje se dramaticky plných 22 let, až do r. 1904, kdy píše drama Matka, jež také zůstalo v rukopise. Pak následují hry Jan Hus r. 1905, jejž vydal tiskem u Šimáčka pod pseudonymem Jan z Pohoře, po němž r. 1910 tiskne Soumrak věku, tragedii ze starého Říma, z doby Augustovy, nato r. 1912 drama Zasvěcenec, provedené ve Švandově divadle, a r. 1916 historickou veselohru Boj o ženicha, jíž končí své romanticko-historické období, aby Husitskou trilogií zachytil nejvzrušenější rok českých dějin, aby v ní vyslovil velikou myšlenku, jež jej ovládala léta, a ztělesnil tak svůj sen o světovém dramatu.

„Husitská trilogie“ obsahuje Jana Husa, přepracovaného z r. 1905, Jeronýma Pražského z r. 1912 a Smrt krále Václava IV. z r. 1914. A nikde nejeví se zápas učence a básníka tak výrazně, jako v této trilogii. V „Janu Husovi“, v němž opírá se o Husovy spisy, zvláště o Postilu, převládá střízlivý učenec nad básníkem, v „Jeronýmu Pražském“, jenž jest vrcholem této trilogie a jejž napsal proto, aby odčinil křivdu, kterou Jeroným v historii trpí, vítězí básník nad učencem, neboť do „Jeronýma“ vkládá mnoho ze svých vnitřních bojů mezi kosmopolitismem, k ně-

muž jej přivedla vědecká činnost, a žhavým patriotismem, k němuž jej vyzývaly umělecké touhy. Třetí část trilogie „Smrt krále Václava IV.“ rozvinuje již lidové hnutí, jest dramatem celého národa. Z „Husitské trilogie“ sehrán byl pouze „Jeroným Pražský“ ve Stavovském divadle 6. července 1923 s krásným úspěchem, jenž prokázal jeho dramatickou i divadelní cenu. Nejnovější jeho prací jest veselohra Letec z moderního života.

Nelze říci, že by naše divadla splnila svou povinnost k dramatikovi tak obsažnému, třebaže ne kvantitativně plodnému, ale jistě závažnému, neboť „Husitská trilogie“ znamená ve vývoji husitského dramatu, dodnes plně nevyslovenému, velký a závažný, kladný čin.

šr:

„Prodaná“ v Madridě.

(Původní dopis.)

Výprava „Prodané nevěsty“ v cizině znamená značnou odpovědnost pro toho, kdo ji podniká; tím větší, jde-li o prostředí, nám ne právě příznivé, jako ve Španělsku, kde známost kulturní tvorby a umělecké činnosti našeho národa je velmi omezená a kde popřevratová propaganda našeho umění vlastně ani nezačala. V jistých kruzích španělských se na nás stále ještě dívají úkosem; třebaže uznávají naši vitalitu a životní energii, nemohou snad zapomenouti na všechny následky našeho osvobozovacího boje a smířiti se s danými poměry. Tato nepříznivá predisposice se zračí v projevech katolicko-konservativního tisku, čehož dokladem je méně příznivý posudek Smetanovy tvorby v katolickém deníku „El Debate“.

V prostředí, propagačně nezpracovaném, vyžaduje zejména „Prodaná nevěsta“ propracování a přípravy nejsvědomitější, neboť v ní je nepochopení pravé výše Smetanova umění u předpojatého publika velmi snadné: není-li vše hudebně a scénicky podáno dokonale a důstojně, tak aby to odpovídalo umělecké výši tohoto díla, mohly by snadno některé scény při neznalosti ducha české národní hudby a ryzí prostoty duše našeho venkovského lidu působiti trochu banálně. Nepatrný nezdar v detailu mohl by snadno v cizině ohroziti úspěch celé hry a vyvolati nesprávný posudek Smetanovy tvorby právě dnes, kdy jde o oslavu jeho génia u nás a v cizině. Proto bylo zde ve Španělsku a zejména v Madridě risiko dvojnásob veliké, jednak vzhledem k ne právě příznivému prostředí, ale i pro ohromné technické obtíže, s nimiž bylo třeba zápoliti.

Tím větší je tedy zásluha všech účastníků této výpravy, že přijetí „Prodané nevěsty“ bylo jak při premiéře 8. t. m.*) večer, tak i při nedělním odpoledním představení 9. t. m. vskutku skvělé, ba možno říci srdečné, což při jisté xenophobii španělského publika znamená opravdu mnoho.

Zdejší veřejnost pochopila ostatně velmi rychle, oč běží, a uvědomila si, že oslavu stého výročí Smetanova narození má býti použito k zahájení vítězného postupu naší národní hudby v cizině; že svobodný československý národ chce, právě jako na poli politickém a hospodářském, ukázati cizině, na jaké kulturní výši stojí a že chce umělecké výtvory svých nejlepších mužů pod vlastní vlajkou předvésti ostatnímu světu na důkaz své kulturní vyspělosti. Toto propagační úsilí oceňuje sympatický úvodník, uveřejněný v liber. deníku „El Sol“, nadepsaný „Misiones artisticas“, který s poukazem na nevědomost španělského lidu, pokud se tkne cizích zemí a cizích poměrů (nevědomost, jež ovšem nikoho nepřekvapí při ohromném procentu španělských analfabetů), oceňuje naší snahu prohloubiti a rozšířiti známost naší vlasti pomocí našeho národního umění; „nechť promluví“ — píše se tam — „duch jednoho národa k duši druhého, tak může nejspíše jeden národ žíti ve druhém a uplatňovati v něm známost sebe sama; toho nedocílí ani zeměpis, ani diplomacie, ani politika, ani stálé omílání časopiseckých zpráv. Pro styky mezi dvěma národy by byly ideálními prostředky — literatura a umění.“

Spatřovala tedy zdejší veřejnost v našich umělcích nejen interprety naší hudby, ale i členy umělecko-diplomatické mise, vyslané od národa k národu, jíž připadla úloha pracovati pro lepší dorozumění a přátelštější styky mezi oběma národy.

Přes počáteční obtíže technické povahy dostáli členové naší umělecké mise této úloze — až doposud — skvěle, a úspěchy jejich budou — jak lze doufati — mezní-

*) Dopis psán v březnu po prvých dvou představeních „Prodané“. (Pozn. red.).

kem ve vývoji našich styků se španělským národem a přispějí snad i k lepšímu vzájemnému porozumění a ocenění.

Technické obtíže v Madridě byly vskutku značné a byla obava, že po ukončení „stagione" v Barceloně sejde se zájezdu do hlavního města, kde ředitelství král. divadla nebylo s to dostáti převzatým závazkům vůči naší opeře. V zájmu morálního úspěchu, o jehož dosažení předem šlo, vyšli páni Kvapil a Nedbal vstříc ředitelství zdejšímu se vzácnou obětavostí, nedbajíce nevýhod, z toho plynoucích; uzavřena modifikovaná smlouva, dle níž představení „Prodané nevěsty" a „Rusalky" stanovena nikoliv nepřetržitě za sebou, jak původně smluveno, nýbrž s kratšími či delšími přestávkami od 6. do 30. března, takže ředitelství zdejšího divadla umožněno dostáti i jiným závazkům v téže době. Leč i obtíže vlastní, t. j. přesídlení z Barcelony do Madridu, nutnost nacvičiti honem honem zdejší orchestr, sbory, balet v krátké době tří dnů v nepřítomnosti pánů Nedbala a Viscussiho, přípravné práce v novém cizím prostředí, ohrožovaly jižjiž úplný zdar prvního představení „Prodané nevěsty".

Ochraptění mistra Mařáka, stavšího se obětí drsného a nebezpečného madridského podnebí v této přechodné době, a proto odložení premiery z 6. na 8. březen bylo snad jakýmsi „blessing in disguise" pro skutečný zdar prvního představení. Mistr Nedbal mohl po návratu z Bratislavě věnovati klidně pozornost konečné dokonalé souhře různorodých prvků. Madridský orchestr, výborný sice, leč nemající pro rázovitost naší hudby dostatečného porozumění, byl během těchto dvou dní elektrisován; baletní sbor secvičen za účasti naší krajanky sl. Věry Vratislavy.

Večerní představení dne 8. března bylo tedy skvělým úspěchem naší „umělecké mise", z něhož lze upřímně se radovati. Účast všech členů král. rodiny, přítomnost předsedy voj. direktoria gen. Primo di Rivery s několika členy vlády a madridské aristokracie, naplňující všechny lože, byly důkazem zájmu, jenž se i v těchto kruzích jevil.

Divadlo bylo téměř vyprodáno a o skutečném úspěchu svědčilo i značné nadšení a potlesk zdejšího velmi kritického a na potlesk skoupého obecenstva. O úspěchu svědčí i kritické posudky předních deníků „El Sol" a „A. B. C.", celkem velmi příznivé; hudební kritik „El Solu", p. Salazar věnoval Smetanově hudbě obsáhlou úvahu, srovnávaje lidový její ráz s hudební tvorbou Barbieriho, jenž v téže době, jako Smetana, čerpal inspiraci z bohatých pramenů španělské národní tradice.

Zvláštní pochvalnou zmínku věnuje kritika všech předních deníků členům našeho ensemblu bez rozdílu, zejména však sl. Žaludové a mistru Mařákovi, jenž přes svou částečnou indisposici se velmi líbil. Skoro všechny posudky vzpomínají účinkování mistra Nedbala v českém kvartetu v Madridě před mnoha léty a neskrblí pochvalou jeho dnešního výkonu. Zvláštního uznání došel umělecký vkus pana J. Kvapila, „znamenitého umělce, jenž v nás" — praví kritik Solu — „vyvolal ilusi svými dekoracemi a kroji, přivezenými z Prahy, že jsme v divadle opravdu evropském". Tato kritická poznámka naráží na staromodní a primitivní zařízení král. divadla a poměrně chudou výpravu všech jiných oper.

Obě dosavadní představení znamenají kromobyčejný úspěch, za poměrů vskutku nadmíru obtížných a nepříznivých. Bude-li se úspěch stupňovati — čehož lze se nadíti

P O D Č A R O U

Alois Řiha:

Dopis z Londýna.

Londýn 6. března 1924.

Toho, kdo neměl příležitosti navštíviti londýnských divadel, bude snad zajímati několik drobností. Přijdete li do divadla a vidíte, jak spokojeně si tu Angličané pokuřují (je-li ovšem na plakátech napsáno „smoking"), jistě dáte za pravdu Shawovi (v předmluvě k „Back to Methuselah"), že divadlo je zde místem „mělkého pobavení", kam „lidé chodí, aby se osvěžili po ohromné duševní námaze dne v City". — K večeru už vidíte státi před divadly fronty lidí, čekajících na lacinější lístky (u nás by za ty peníze bylo pěkné místo). Kdo si chce koupiti lepší sedadlo, musí ovšem „bookovat", t. j. dáti se zapsati někdy až na několik měsíců napřed. Tomu se ovšem nebudete divit, uvážíte li, co všechno můžete zase v divadle vidět („opravdovou" bouři na moři, nebo v nějakém tom „sporting drama" opravdové koňské dostihy atd. atd.).

Jiná, snad známá zvláštnost londýnských divadel, která ovšem vyplývá z poměrů takřka osmimilionového města, jest ta, že hra se dává tak dlouho, dokud se na ni chodí. To ovšem trvá někdy i několik desítek měsíců. Potom ovšem hra pravidelně zmizí.

Cítí-li herec při bůh ví kolikátém představení za sebou ještě nějakou tvůrčí radost, nevím, ale věc má aspoň dvě dobré stránky, totiž: jednak neslyšíte hru dvakrát, někdy ani nevidíte budky napovědovy a pak přestávky jsou zřejmě kratší, než akty.

Jinak lze však říci, že v poslední době zájem specielně o drama roste. Při příležitosti chystaného udržení daně ze zábav (pro posouzení drahoty londýnských divadel a snad i jistého zájmu pro hru jest snad zajímavé, že do volebního provolání zařadila

— bude vystoupení našeho operního ensemblu ve Španělsku míti skutečný význam ve vývoji kulturních styků obou národů a přispěje valně k ocenění naší umělecké vyspělosti.

Bartoš Vlček:

Frine, Judita a Maria z Magdaly.

II. (Pokračování.)

Vražda bethulské vdovy našla svého básníka v Hebbelovi. Hebbel přidržel se biblického motivu, jenž byl zpola vlastenecký a zpola náboženský, ale protože to jemu jako básníkovi daleko nestačilo, snažil se zkomplikovati duševní stav obou hlavních osob dramatu, Holoferna i Judity, snažil se odůvodniti Juditin skutek ještě jinak, než prostou obětí, a vložil do její duše hlas rozkolu (Bože mých otců, chraň mne ode mne samé, abych nemusila cítiti, čím opovrhuji! Je muž — a dále: Musím ho zavražditi, nemám-li před ním klečeti), který se však vybíjí v mnohém řečňování, v mnohé nerozhodnosti a utvařuje se v některých scénách naprosto nedivadelně (scéna před vraždou). Judita u Hebbela neví, poddala-li se dobrovolně, nebo nevědomě, podlehnuvši násilí a jakémusi druhu hypnosy. A tento Holofernes, v němž Judita tolik cítí muže, ukazuje se jako perversní prostopášník, z jehož slov čiší velikášství špatně formulované touhy po moci pro ni samu.

Mám tu po ruce dílo, jež vyvolalo tyto poznámky k dramatu, jež dnes stojí takřka již mimo diskusi. Je to „Giuditta e Oloferne" od Gina Dameriniho, s podtitulem „Žena a hrdinové". Také Damerini kromě dvou knih essayí vydal již dvě komedie (La Catena, Chiaro di luna); „Judita a Holofernes" byla poprvé provozována v prosinci 1912 v Římě společností Emmy Gramatica, proběhla všemi velikými italskými městy, do tisku se však dostala až 1920. Damerini postavil ženu proti hrdinům: a to je devisa jeho básnického i dramatického výkonu v tomto díle, jež si zaslouží naší pozornosti a úcty. Jeho Judita byla vyrvána manželskému životu hned po sňatku smrtí mužovou — a je žena, její tělo ví o vznešenosti svého poslání: přinášeti rozkoš a plodit, a ví o dosavadní zbytečnosti své eksistence. Je o stupeň výše, než antická Frine: není jen tělo, ale též láska, jež je podmíněna úctou, velikostí činu a myšlenky, ctižádostí a oddáním zároveň. V tom ustrojení má vše, čeho básníkovi třeba pro veledílo — a vedle ní Holofernes vystupuje jako osamocený velikán, jenž spokojenost jedné chvíle by pokládal za smrt, jenž dovede dívati se blouznivě do třpytu hvězd, radovati se jak dítě, pohrdati jako muž a trestati jako barbar.

Judita jde za Holofernem, aby ho poznala, a když ho poznala, aby ho milovala. Není v ní nic lstivého, skrytého a zbabělého: Holofernes stojí před její bezprostředností jako „dítě před objeveným zázrakem", tentýž Holofernes, jenž vyznává: „Ženy? Někdy jich mnoho neznamená nic — jindy jedna má větší cenu, než celý svět!" Sen Holofernův stává se na chvíli snem Juditiným; její tělo chvěje se touhou po něm, ale i její duše — která se leká jen jednoho: že zítra nebude pro Holoferna ničím, že ji odkopne, vyžene. Judita zabíjí Holoferna, aby nebylo toho zítra — aby láska této noci stala se jeho věčným zítřkem, aby jí nezavrhl rovněž tak, jak ona zavrhla a zradila svůj lid, milujíc

---

Labour Party i zrušení daně ze zábav, a nyní se právě jedná o úplné její zrušení při lístcích do 2 shillingů, bohužel za 2 sh toho člověk moc nevidí) ozývají se hlasy, aby se na divadlo dívalo jako na umění, po příp. jako na výchovného činitele a ne jako na zábavu. Jak se dnes v Anglii oceňuje výchovný moment dramatu, je patrno z toho, že hry po příp. recitace z anglických klasiků dramatiků se hojně uvádějí do škol (každá lepší škola má své stálé divadlo) a za nějaký čas bude B. B. C. (British Broadcasting) vysílati po školách vzorné ukázky recitací ze Shakespeara. K tomu jenom poznamenávám, že bezdrátová telefonie, a to i lacinější stanice reprodukuje lidský hlas se všemi nuancemi naprosto přesně, a naprosto se nedá srovnávati s reprodukcí gramofonu. Jaký to bude míti význam, domyslíme si, uvážíme-li, že dnes má Londýn na 700.000 přijímacích stanic.

Ze snahy pro povznesení zájmu pro klasické drama vychází i pisatel zajímavého dopisu (Mr. H. G. Barker), který se objevil 3. března v Timesech. Jeho zbožným přáním je Shakespearovo Národní divadlo. Vskutku nemá Londýn jediné scény, která by s jakýmsi oficielním posvěcením důstojně representovala klas. angl. drama spec. Shakespeara. Byla sice projektována stavba velikého divadla u příležitosti Výstavy britské říše, která bude otevřena na začátku dubna a která přiláká miliony lidí z říše i z ostatních koutů světa. Ale plán byl pro přílišný náklad zamítnut. (Ovšem pro jiné zábavné podniky se peníze našly.) „Musíme patrně posílat naše návštěvníky", praví, „do Old Vic." (Je to známá, ne sice veliká, ale pěkná scéna londýnská, která má snad i nejcennější repertoar.) Ale nejlepší přátelé tohoto divadla uznají, že by to byl jen důkaz „našeho smutného nedostatku divadla, náležitě a přiměřeně vybaveného" a takového, aby bylo s to zachovati a pěstovati anglické drama. Myšlenku, že by snad soukromé podnikání mohlo tuto mezeru vyplniti, zavrhuje jako absurdní. Zajímavý hlas, který dobře charakterisuje anglické poměry.

Co se repertoaru týče, je zrovna divadelně řečeno „fairly quiet". (Dokončení.)

jeho nepřítele... Je to náhodné, že motiv vraždy z bázně vyvanutí lásky opakuje se v libretu Pelíškově „Šeherazada“, jehož ukázku otiskl Pramen IV/3?

Judita se vrací s hlavou Holofernovou, předává ji knězi Eliachimovi a praví: „Ale než se podíváš do vyhaslých očí Holofernových, poklekni... je v nich věčný život, život věčného snu, věčné pochyby a věčné radosti a hořkosti...“ A když Judita zabila tak svůj sen, vrhá se za hlavou milencovou s hradeb dolů, protože nemá, proč žíti.

Hle, jak zmizel dualismus! Tělo i duch jsou dvě věci, nerozlučně spiaté. Proti antice, v níž tělo bylo povýšeno na božství, stojí tu židovství, jehož náboženství prohloubilo orientální kult těla a dodalo mu všech hořkostí odříkání i ostrých mečů vášně, jaké antika neznala: vášně cudné i bolestné, vášně vraždící i odpouštějící, vášně především vysoko strmící nad obyčejnými výkony života.

Drama Dameriniho upomíná svou vnitřní strukturou na Wildeovu Salome. Je stejně básnické, ale mnohem dramatičtější a jistější.

Juditin příběh zdramatisoval z italských současníků také autor dramatických básní o Dantovi, Beatrici a Františku z Assisi, Fr. Cazzamini-Mussi; ale jeho „Giuditta“ se mi do rukou nedostala. (Dokončení.)

Dr. Eduard Šebesta:

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století.

Karel Hynek a Václav Alois Tham. (Dokončení.)

Policejní úředníci musí poctivě jednati, úplnou víru a důvěru míti a všeho se vystříhati, co by je i v nejmenším podezřelými učiniti mohlo. Tham se ale zapomněl, dovolil si jednání, jež jsou proti povinnostem. Nemohla se tudíž k němu více žádná další důvěra míti, a ukázalo se býti nutným, jemu tou radou býti, aby své služby se vzdal.“

Když pak referent Štěpanovský dle jeho konceptu k referátu ze 6. října všechno toto uvedl, zakončil jej těmito slovy: „Oznámená provinění ukazují, že žadatel V. Tham žádného vysvědčení hoden není, dojista jest ale z jeho žádosti za propuštěnou, z vyškrtnutých slov „složiti musím“ zřejmo, že jeho představenými s ním bylo mírně zacházeno a jemu consilium abeundi dáno bylo. Jelikož pak mu z ohledu jeho mravného chování tolik se vystavovati může, nemožno mu žádného vysvědčení uděliti; pročež nutno jeho resignaci přijmouti a žádost za vysvědčení zamítnouti. O čemž nutno zpraviti i magistrátního radu Karla.“

Závěrečná nota na tomto spisu ale zní, jak jsme již nahoře uvedli, že má dostati vysvědčení, a jelikož toto jest datováno k 1. říjnu, znamená to, že vysvědčení přece dostal.

Jiný dokument o bídě — již herecké — Thamově a jeho manželky Josefy, podává nám balíček spisů z let 1789—1797. V něm se dochovala písemná žádost hostinského Josefa Storcha z Benediktské ulice č. 180 (od roku 1805 dostal dům ten číslo pop. 656) na městskou radu a pana královského purkmistra z 27. května 1797, aby manželům Thamovým byl zadržen pas k odjezdu do Teplice. Tito, majíce odjeti tam s hereckou společností svobodného pána Stentzsche, zůstávali žalobci dlužni za stravu a nápoje 102 zl. 30 kr.; jelikož pak hostinský nechtěl jako měšťanský poplatník o peníze přijíti, zažádal si dle tehdejšího zvyku za zadržení pasu, jakož i za vydání rozkazu magistrátem, že nesmí z Prahy odcestovati bez pasu, až mu zaplatí.

Referent Locke vyřídil tento spis 31. května 1797, č. j. 5558, tím způsobem, že dal podání s poznámkou ve spisech uložiti a zařídil potřebné u popisního úřadu.

Zda účastnili se, anebo chtěli jen účastniti manželé Thamovi zájezdu, pořádaného jmenovaným Stentzschem, o němž se jednalo v srpnu 1797 mezi guberniem a magistrátem, nemůžeme dnes říci. Z kusých spisů vidíme, že gubernium sice 7. září 1797 zaslalo magistrátu jeden pas Stentzschovi a druhý jeho společnosti do Lipska na pět měsíců, vyloučivši s povolení jediného jakéhosi Františka Russe. Nejzajímavější partií při podobných záležitostech bývaly výslechy a podrobné popisy stáří, rodiště, bydliště a ostatních domácích okolností a poměrů všech žadatelů u popisně-vojenské komise, jež se zde pohříchu nezachovaly.

Ve vyřízení této žádosti bylo guberniem výslovně podotknuto, že vystavení těchto pasů děje se tak proto, jelikož nikdo nepodal proti vystavení jich u magistrátního úřadu žádných námitek, jako se stalo v případě jakéhosi Valentina Titze roku 1794.

Dodání těchto pasů magistrátu stalo se prostřednictvím městského hejtmanství 12. září t. r.

Než k vydání jich již nedošlo, neboť Stentzschova společnost se zde již nenalézala. Politickému oddělení magistrátu dostalo se 14. září přípisu judicielního senátu magistrátního se zápovědí, kterou podal Antonín Grams na Stentzschovou společnost, že bez jeho vědomí vzali s sebou divadelní dekorace, na něž on si byl vymohl zástavního práva, a to z Karlových Varů do Saské Kamenice. Když pak ještě od gubernia podobný příkaz, vyvolaný Gramsem na magistrát, 27. září došel, zaslal týž 30. září pasy guberniu zpět, vrátiv mu zároveň příslušné nevymahatelné taxovní noty s poznámkou, že herci v Praze jsou nepřítomni.

Jiné spisy — ovšem dnes zničené — z listopadu 1803 pojednávaly o vybrání předepsaných fasí od Václava Thama a jakéhosi Ignáce Piskáčka.

Od poloviny roku 1806 až do počátku příštího roku zabývala se soudní i politické oddělení pražského magistrátu dědickými záležitostmi V. Thama po tehdy snad zemřelém otci. Tham pravděpodobně tehdy v Praze nebyl už činným. Pohříchu suché záznamy podacích protokolů z jmenované doby nepovídají nám mnoho; spisy ve stoupě od r. 1864 mohly by prozraditi více. Šlo o žádost ředitele dvorního divadla knížete Anhalt-Plesského Sartera, zda herec V. Tham ve svém tamním engagementu bez ztráty dědictví otcova smí déle setrvati, aniž by byl stihán pro vystěhovalectví.

Poslední akt z ledna 1807 napovídá něco o opatrnosti z ohledu na V. Thamem připsané vinculum právních listin.

Frant. Bicek:

Jihoslovanské drama.

(Dokončení.)

Srbská literatura je mnohem chudší přesto, že poměry jsou dosti příznivé. Ze současných spisovatelů nevyrůstá ani jeden zjev nad prostřednost. Generace nejmladší pracuje nejvíce v lyrice, kde může své anarchistické záchvěvy uspokojiti úplným rozmetáním formy a zakrýti svou duševní poušť. V dramatu, kde je především potřebí správného vztahu k životu, proniknutí jeho sociálních, kulturních i politických základů, by musila přežalostně ztroskotati, i když by se marně namáhala pracovati „ibsenovsky".

Proto stať o srbské tvorbě dramatické může býti jen velmi stručná.

Zdálo se, že srbské drama nabude svého reformátora ve Vojislavu Jovanovičovi, který pod vlivem francouzského naturalismu vytvořil významné drama „Naši sinovi" (1906), které působí více svými jednotlivými episodami, nežli jako celek. Dobrý smysl pro satiru působil ostrým kontrastem proti staromodně vlasteneckým a idylickým fraškám. Jovanovič má dobrý smysl pro realitu života a odvahu říci otevřeně svůj názor. Bohužel, že Jovanovič opustil pole dramatické a věnoval se výlučně vědě.

Nejpopulárnějším srbským dramatem je Borisava Stankoviče (1876) vášnivý obraz „Koštana" (1902) z vesnického života jihosrbského, z okolí Vranje. Hrdinkou je Koštana, překrásná a divoká cikánka, milovaná otci, syny, bratry, jež končí smutně — vdavkami za člověka starého, nemilovaného. Svým genrem, folklorem i skutečně orientálním duchem stalo se drama, jež má více románový základ, nejoblíbenějším na jevištích srbských.

Z druhých prací možno uvésti ještě: Ivo Čipiko „Na granici" (1910) a Milutin Bojič „Kraljeva jesen" (1912), nejlepší srbský pokus o historické drama.

*

Tím jsou přehledně vyčerpány zjevy nejdůležitější, vývojově zdůvodněné. Pro úplnost obrazu možno uvésti ještě několik jmen, většinou chorvatských: Fran Hrčič „Velika žrtva" (1910) a nejlepší práce „U sumraku" (1904); Gjuro Dimovič, tvůrce nacionálního dramatu, jehož nejlepší prací je „Vojvoda Momčilo" (1918). Ze starších Milan Begovič vytvořil lyrické drama „Gospodja Walewska" (1906) pod vlivem Maeterlinckovým. Konečně dobrý realista Joza Ivakič (1879), který ve svých obrazech „Inoče" (1919) a „Majstorica Ruža" (1924) podává obraz slavonského městečka.

Z nejmladší generace vynikl Niko Bartulovič (1890) dramatem „Kuga" (1919) a I. Stanojevič „Dorčolska posla".

Celkově možno říci: individualita jihoslovanského dramatu projevuje se dosud více stránkou vnější. Klasického výrazu dosud nedosáhlo a má tak stejný osud

s ostatními slovanskými literaturami. Rovněž nacionální sjednocení, které musí býti doplněno sjednocením kulturním, nedalo dosud vzniku očekávaným velikým dílům.

Za dnešní situace nutno v jihoslovanském dramatě viděti dva úplně odlišné proudy — chorvatský a srbský. Doufejme, že splynou v jednotný proud v nedaleké budoucnosti.

J. P.:

Hlasy tisku o „Čitře", „Poštovním úřadě", „Zábavě v lásce" a „Chastelardu".

Thakúrovy lyrické a křehké, proto nedramatické práce*) dostávají se přece na jeviště a přesto, že dosahují jisté účinnosti, přece rozbíjejí se a ztrácejí mnoho na své jemné diskretnosti. Ačkoli to kritické hlasy přímo nepřiznávají, lze to z nich vycítiti a „Čsl Divadlo" to bez mučení přiznává. První lyrický proverb „Čitra" řeší vztah muže k ženě a vyslovuje, že po překonání vášnivých vznětů dospívá se k duševnímu poměru klidné, ale hluboké lásce. „Poštovní úřad" je drama chorého dítěte, jež lékař odkázal do čtyř stěn které však touží po horách, v dálce se tajících, které pozoruje z okna. Jako všechna díla Thakúrova jsou i tato dvě symbolická, zvláště „Poštovní úřad", z něhož očekává nemocné dítě králův dopis a jeho návštěvu, která znamená jeho smrt. — „Rudé Právo" oceňuje obě hry jakožto nehmotné zážitky, plné lyrické vůně, dojemné tichou radostí, láskou k lidem a věcem. Oceňuje také úsilí herecké paní Suchánkové jako Čitry a p. Karena jako Ardžuna v prvé hře a pí Vrchlické jako nemocného hocha, pana Wiesnera jako děda, oceňuje také pietní výpravu, třebaže jí vytýká nesoulad mezi básníkem a jevištním výrazem. — „Národní Listy" vítají uvedení těchto prací proto, že přinášejí na naše jeviště projev starobylé kultury, která dějinným vývojem, náboženskou niterností, filosofií a epikou svého tvoření i horoucí erotickou lyričností jest tak zvláštní a cizí představám o dramatu a dramatičnosti. Výkony a provedení vesměs chválí. — „České Slovo" nepopírá také Thakúrovy dramatičnosti a nalézá jisté spřízněni v touze a odlišnost v tempu života a barvě. Thakúrův mythus je hudba, naše drama je čin, nemá Thakúrova věčného rytmu, ale má naléhavost blízkých věcí. Výpravu nazývá barvitou, krásnou a vznosnou, úspěch byl hluboký. — „Národní Politika" cítí z Thakúra posvátnost cítění, náboženskou obřadnost, mysterium duše a nazývá jeho díla nejčistším květem lyriky, hlubokým filosofickým zamyšlením nad záhadami života a shledává cosi příbuzného v našem Zeyerovi. — „Právo Lidu" oceňuje podobně jako ostatní listy hodnotu obou her a v provedení chválí pí Suchánkovou, pí Vrchlickou a Odstrčilovou. Nelíbili se mu však pánové Karen, Matějovský, Rubík, ale zato pp. Wiesner, Merhaut a Třebovský. Také výpravu chválí, o níž praví, že se přiblížily takto tyto hry výpravným hrám Evropanů, kteří s Orientem dělají sensaci. — „Čsl. Republika" proti zvyku nazývá provedení znamenitým, protože bylo pro ně sneseno modré s nebe, protože vše bylo zladěno a mělo styl. Herecké výkony velmi chválí. — „Tribuna" nalézá velmi (naopak od „Českého Slova") málo společného v lyrismu Thakúrovy filosofie, zvláště když jde o drama. Ale přiznává, že „Poštovní úřad" je nejkouzelnější a nejvzdušnější lyrismus dětské duše, jaký byl kdy napsán. A třebaže uznává, že se asi krásně žije mezi takovými lidmi Thakúrovými, přece uznává, že je rád doma. Provedení „Čitry" nazývá omylem. V „Poštovním úřadě" chválí výkony pí Vrchlické a p. Wiesnera. — „Čech" upozorňuje na Thakúrovu rozkolísanost mezi panteismem a deismem, ale přiznává, že strhuje barvitostí verše, básnickou výší, kterou chce vzbuditi zájem pro ženu a dítě. Nelíbí se jeho monismus, protože křesťanství je dualismem. „Čitru" označuje jako marnou práci. Výkony pí Suchánkové a p. Karena chválí. V „Poštovním úřadě" vidí budhistickou myšlenku, že smrt je vstupem v nekonečno, vysvobozením z tělesného žaláře, odchod v nirvanu. Uznává výkony pí Vrchlické, Třebovského, Rolanda, Merhauta, Wiesnera, Fochta, Matějovského a v závěru praví: „Z Thakúrových prací nevane radostné vyznání, plné touhy v lepší život, nýbrž melancholická, poněkud monotonní touha po Bohu."

„Zábava v lásce" lépe „Hra na lásku" **) je docela všední, dost nudná hra o polských ženách a poslancích, která podle zprávy v divadelním časopise dočkala se v Teatru Malém ve Varšavě 80 repris, a je to velmi smutný obrázek polské společnosti, kde ženy jsou prohnanými koketami a poslanci omezenými hlupáky, kde vládne stranický egoismus, zcela nestydatě odkrývaný, ale kde, jako všude jinde, nalezne autor trochu světla mezi tolika plíživými stíny. Byla přijata u nás dost reservovaně: „Nár. Listy" uznávají autora jakožto nezbytnou nutnost pro dnešní divadelní velkoprůmysl, přiznávají mu, že dovede zaujmouti a pobaviti, třebaže někdy nudí přílišnými rozvleklostmi, podráždí trochu, trochu moralisuje. Není dobrý, ani špatný. Je to aspoň dokument poválečné společnosti. — „Tribuna" tuto hru odmítá. Chce prý býti pařížskou a je zatím jen vídeňskou, půvab na kraji banality. Ale je to něco pro dívky. — „České Slovo" praví, že není malým uměním postaviti na jeviště dobře děj, přecházející z jedné choulostivé situace do druhé, píše, že autor bezohledně a dobře líčí poválečného člověka, který se honí za prospěchem chválí charakteristiku obou žen a zejména to, že dovede právě říci, čeho je třeba; ale kdyby zabrala hlouběji přinesla by zisk větší. — „Čsl. Republika" praví, že hra je udělána dobře, že je směsí mravnosti a nemravnosti, trochu citu a bezcitnosti, cosi jako myšlenka a zároveň myšlenková prázdnota, jež je chvíli odpočinkem, ale ke konci už nudí. — „Právo Lidu" uvádí, že Poláci mají štěstí na dramatiky, kteří těží z velkých přesunů společenských, způsobených válkou — Winawer a Kiedrzyński. U Kiedrzyńského uznává humor, podobný našemu Štechovi, ale vytýká mnoha jeho vtipům kabaretní ráz. — „Rudé Právo" má radost z toho, jak si autor podal měšťáckou společnost. — „Národní Politika" poukazuje na obdobu s našimi veseloherními spisovateli Šamberkem, Štechem, Štolbou a praví, že autor drží se tradice franc. veseloherních rozpustilých her, pro něž má všechny schopnosti a vyspělou jevištní techniku, humor, vtip a smysl pro bystrý konversační tón a celkem dobrý vkus. Nejde mu o nic světoborného, ani o nové, dívá se jen s jízlivým úsměvem na rmut a pěnu dnešního života. O provedení se hlasy značně různí: „Nár. Politika" vytýká p. Jičínskému, že svého poslance zbytečně karikoval, chválí výkon pí. Naskové, pí. Kronbauerové a Bal-

*) Rabindranath Thakúr „Čitra", lyrický proverb, a „Poštovní úřad", lyrická hra o 2 aktech. Přel. J. Krecar. Premiera ve Stavovském divadle 31. ledna za režie V. Nováka, ve scénické výpravě V. Hofmana a za spolupráce Shahida Suhrawardyho. Scénická hudba A. Bednáře.

**) St. Kiedrzyński „Zábava v lásce", ves. o 3 jed. Přel. B. Vydra, rež. J. Hurta scéna J. M. Gottlieba. Poprvé ve Stavovském 12. února 1924.

dové; p. Steimar se nelíbil. „Čsl. Rep.“ podobně odsuzuje výkon p. Jičínského, chválí zato p. Rašilova a dámy. „České Slovo“ chválí p. Jičínského, třebaže mu také vytýká překreslení, chválí ostatní, zvláště pí. Baldovou, o níž praví, že měla krásné akcenty hlubokého citu. Uvádí také bytnou pí. Holekové. „Tribuna“ o provedení ani nepíše. „Rudé Právo“ chválí všechny výkony mimo p. Jičínského, jenž zněl trochu dutě. „Právo Lidu“ chválí především režiséra p. Hurta, také p. Jičínského i ostatní. „Nár. Listy“ uznávají výkony dámské, p. Jičínskému vytýkají přestylisovanost.

„Tribuna“ charakterisuje dobu Swinburnovu (žil 1837—1909*), uvádějíc, že ve 40tých letech devatenáctého století, kdy v Anglii vzniklo spiritualistické hnutí, v němž se slučovala demokratická myšlenka s uměleckou etikou, metafysická hloubka s lyrickou vášní a směs reálního života společenského s prvky ducha, vášně a umění, byl mezi J. Ruskinem, Wil. Morrisem, W. Blakem a Rob. Browningem Charles Algernon Swinburne vedle Shelleye a Keatse největší lyrik a nejhlubší duch novoanglické lyriky. U nás téměř neznám je tvůrce nejvášnivější lyriky od Shakespeara. Nevyhnul se dramatu, v letech šedesátých vydal „Královskou matku“, medicejskou tragedii a velkou trilogii o Marii Stuartovně, v níž nakreslil ženu v celé škále sladkosti, rafinované naivity a ďábelské zrůdnosti, jak ji později vyzdvihli Wedekind, Strindberg, Crommelynck na všeplatné ženské typy. Obsah je tento: Chastelard je francouzský trouvér, kterého si Marie Stuartovna zamilovala jen proto, že ví, že lady Beatonová jej miluje. Přijme vášnivé vyznání lásky, ale provdá se za Darnleye. Chastelard vnikne po svatbě do její ložnice, kde Marie mu podlehne, ale dopust, zas, aby byl zajat a uvězněn. Na nátlak manžela podepíše rozsudek smrti, ale hned mu zas dává svobodu, kterou Chastelard odmítá a zemře na popravišti. „Nár. Politika“ píše, že toto dílo při veškeré básnické hutnosti a velké smyslné vášni nedovede strhnouti a opojiti; jakýsi chlad a tíha leží na jednotlivých scénách. Spleť nádherných metafor, epitet a básnických obrazů vychládá dříve, než jsou vysloveny. — „Čecha“ naopak strhla prudká lyrika a mnohé výjevy, dramaticky silné, také „Tribuna“ praví, že vady dramatu ustupují před mohutností citové vášně, jíž je celé dílo provanuto. — „Rudé Právo“ vidí v této hře spíše epiku, než dramatiku, více vynalézavosti, než logické zkloubenosti, a označuje ji jakožto zajímavý obraz, oživlý na naší scéně v režii Dostálově. — „Národní Listy“ v obsáhlém článku „Od romantismu ke Strindbergovi“ sledují podrobně cesty Swinburnovy lyriky a dospívají k přesvědčení, že nebylo třeba jíti do Anglie, že takový „Chastelard“ není o mnoho lepší, než Vrchlického „Láska a smrt“ nebo Zeyerova „Doña Sanča“, od nichž se liší pouze světovou značkou „Made in England“. Podobně i „Csl. Republika“ poukazuje na tento fakt a připomíná, že kdyby se hrál Vrchlický nebo Zeyer, zdálo by se to velkou obětí, jde li však o starého anglického pseudoromantika, tu se hned oznamuje, že je to velezajímavá hra. Při čemž neopomenula vytknouti p. Götzovi, jaké to neživotné a papírové bulletiny píše, v čemž má ovšem pravdu. — „České Slovo“ zase pokládá za čest českého divadla, že si může dovoliti tento kulturní přepych, třebaže přiznává, že vnitřní napětí hry nerozvíjí se tak, aby mohlo strhnouti. — „Právo Lidu“ oceňuje zvláště básnickou, výši hry a účel hry, v níž se básník vybil z nastřádaného napětí proti anglické společnosti, v jejímž puritánském ovzduší cítil se cizincem, jako skotská královna z XVI. stol. Provedení i výprava a režie se vesměs chválí. Vyzdvihují se výkony p. Karena jakožto Chastelarda a pí. Dostálové jako královny.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 15 do konce března. Národ. divadlo v činohře jakožto novinku vypravilo Fonvizinova „Mazánka“ 21. března; kromě toho opakovalo Prostopášníka pana de Trouhadec, Chastelarda a 26. března na paměť 75. narozenin prvního svého ředitele F. Ad. Šuberta znovu uvedlo „Jana Výravu“. V opeře hrálo Dona Juana s E. Destinovou, Prodanou nevěstu, Šárku, Čertovu stěnu, Hubičku, Madame Butterfly, Labutí jezero, Hoffmannovy povídky se sl. Kočovou a p. Munclingrem, Libuši, Z pohádky do pohádky, Branibory v Čechách, Dalibora a Rusalku se sl. Zikovou j. h. — Stav. div. v činohře hrálo: Zábavu v lásce, Útěk do Benátek, Tartuffa, Na východ od Suezu, Čecha a Němce, Procitnutí jara, Ze života hmyzu a Prostopášníka p. de Trouhadec. V opeře nově nastudovalo Auberovu operu „Zedník a zámečník“, hrálo Dona Juana, Bohêmu, Eugena Oněgina, Bílou paní Rigoletta. — Vinohr. div. mělo dvě novinky: Shawova „Kapitána Brassbounda“ a Hamsunovu „Hru života“; mimo ně opakovalo: Madame Legros, Elektru, Jezdce, Její systém, Sen noci svatojanské, Antické scény z Machara, O Adriennu, 30. března na počest 75. narozenin Fr. Ad. Šuberta dopoledne pořádalo s Maticí Divadelní Matinée a večer „Žně“. — Švandovo div. na Smíchově hrálo Shawovu komedii „Člověk nikdy neví“, Pohádku o princezně Zlatovlásce, Lulu, Zaslíbenou zemi, Morfium, Velbloudа uchem jehly po padesáté, Pohostinskou hru madame Maud, Červenou Karkulku, Paní jeho snů, Třetí zvonění, Šípkovou Růženku a novinku Kosotorova „Přelud lásky“. — Komedia: Liliom, Paní Rosa, Averčenkovy aktovky: Dvojník, Srdce mladé divky, Povídálek, Láska se slovníkem, Božská Yvetta, Děvče z předměstí, Leda s pí. A. Kostrovou j. h., Letem celým světem. — Uranie: Bílá otrokyně, Sedmikráska, Paní presidentová, Čardášová princezna, Cudný Jiříček, Polibek smrti, Frasquitta, Růže ze Stambulu, Stáži, tobě něco schází, Román padlého děvčete, Ježibaba, Veselý příběh, Krista z myslivny, Malá Dorittová, Vinobraní, Kněžna Čarodějka, Zkáza Sodomy. — Tyl. div. v Nuslích: Polská krev, Stolečku, prostři se, Dráteníček, Ples lumpů, Růženčina svatební noc, Kámen mezi kameny, Chudý kejklíř, Bajadera, Čert a Káča, Sherlock Holmes, Amerika o nás ví, Nevěsta z říše dolarů, Malý legionář, Cudná Zuzana, Bratří Doornové, Začarovaný les, Buffalo Bill. — Apollo: Švejk v ruském zajetí, Švejk na robotě v Rusku, Švejk špionem, Dolfa. *j. p.*

Šubertova oslava. Fr. Ad. Šubert byl neobyčejně pilným a všestranným pracovníkem národním a nejvíce ze svého života a práce věnoval českému divadelnictví. Nešťastné vlivy dočasné politiky však způsobily, že nebyla dosti vážena cena jeho práce, velikost jeho zásluh ani prospěšnost jeho talentu,

*) Algernon Charles Swinburne „Chastelard“, romant. hra o 5 jed. Přel. Jaromír Jahn. Režie K. Dostála, výpr. Vl. Hofmana. Premiera 20. února 1924 v Nár. divadle.

myšlenek, energie a charakteru, a že byl ještě za svého života odsunut, aby udělal místo příslušníkům nové politické moci. Byli k němu nevděční vrstevníci, jsou k němu nevděční mnozí ještě dnes, ač v práci a významu jsou daleko za Šubertem, a byla k němu i nevděčná doba, kdy bylo vhodno a nutno napraviti křivdu aspoň u jeho hrobu. Zemřel v září 1915, v době nejhorší válečné nálady, kdy ani nebylo lze činiti jakýkoliv projev národní, a ani rok 1919, rok jeho 70tých narozenin nebyl tak klidný, aby rozvířené vlny převratu dovolovaly soustřediti pozornost k jednotlivci. To byly důvody, proč Matice Divadelní vydala heslo k oslavné vzpomínce Šubertově a proč přes námitky některých veličin uspořádala slavnostní matinée společně s ředitelstvím Vinohradského divadla. Míní-li tedy ministerstvo národní osvěty, že oslava narozenin Šubertových byla časově nevhodná, a z toho důvodu podporu odmítlo, nebo míní-li někdo, že se má oslavovati pětasedmdesátka člověka živého, nikoli však mrtvého, byla Matice Divadelní v případě Šubertově jiného názoru a nepořádala oslavy z důvodu malicherného, nýbrž proto, že bylo už dávno třeba splatiti dluh muži, jehož zásluhy o národ a o české umění jsou vtěleny v životním díle, jehož neoddisputuje žádná nepřízeň kritiky ani podceňování a znehodnocení těmi, kdož se před ním kdysi skláněli nebo dnes koketují s modou ve snaze zdáti se stále mladými v novodobých názorech. Že Matice Div. nebyla v těchto názorech osamocena, dokazovalo pochopení a podpora jejího podniku jinými činiteli, ale zejména to projevila neočekávaná účast. Za finanční pomoci pražské obce, Družstva „Národní Politiky“, Vinohradského divadla a společnosti „Unie“ bylo umožněno, že bylo uspořádáno matinée bez vstupného. Přihlášek o vstupenky bylo tolik, že by se divadlo naplnilo třikrát. Nebylo to proto, že nebylo vstupného, protože mnozí, na které se nedostalo, nabízeli jakékoliv vstupné. Při tom bylo projevováno tolik přízně a příchylnosti k zvěčnělému Šubertovi, že už to bylo mu značným zadostučiněním. Za přítomnosti zástupců vyslanectev, našich ministerstev, úřadů státních, zemských i samosprávy, intendance Národního i Vinohradského divadla a za četné účasti kruhů divadelních, zvláště ochotnictva, a nejširších kruhů občanských vyznělo matinée jako důstojný a krásný projev úcty, uznání a vděčnosti k dílu Fr. Ad. Šuberta. Orchestrální sdružení zahájilo vhodně a pečlivě sestavený pořad Smetanovou skladbou „Z českých luhů a hájů“ a „Vltavy“, načež promluvil prof. dr. Mil. Hýsek o Šubertově významu a díle. Výstižně a poutavě osvětlil jeho činnost, zvláště divadelní, a zdůraznil Šubertovo nadšení, houževnatou práci, vždy programovou, a jeho národní a demokratický rys. K této řeči velmi případně se přidružila vlastní Šubertova slova, jež s citem a krásně recitovala z jeho divadelních projevů pí. Májova a jež zaznívaly pak z výňatků jeho „Lásky Rafaelovy“, „Dramatu čtyř chudých stěn“ a „Probuzenců“. Péčí mistra Weniga a pp. rež. Harta a Vaníčka byla vkusně vypravena scéna, zvláště s bustou Šubertovou, zdviženou na vysokém jehlanu, a velmi umělecky vyřešeny jednotlivé scény, sehrané v maskách vinohradskými umělci: Ptákovou, Kopřivovou, Vydrou, Majerem, Kovaříkem, Sokolovem, Vaníčkem a komparsem. Pořad uzavřel vinohradský Hlahol smíšeným sborem „Naše jaro“ od Lad. Vycpálka. Všecky účinkující síly i pořadatelé pořadu pracovali zřejmě s láskou k památce Šubertově, a tytéž pocity vládly i v naplněném hledišti. Matice Divadelní uspořádala loni oslavu 40tého výroči otevření Národního divadla. Byl to jediný podnik toho druhu. Oslavou Šubertovou pokročila ještě dále, zůstávajíc jedinou korporací, jež si všímá našich kulturně divadelních otázek a svými podniky připomíná je české veřejnosti a podněcuje k tomu, co má za povinnost. Na vinohradském jevišti znělo při matinée tolik vzpomínek a dojmů, že se mimoděk vtírala myšlenka, že měly zníti jinde, tam, kde Šubert téměř půl životní práce obětoval. Ale na Vinohradech, kde Šubert otvíral druhý stánek div. umění, zněly snad srdečněji. *h—*

Šubertova oslava a naši kritikové. Matice Divadelní, která uspořádala 30. března ve Vinohradském divadle oslavu Šubertovu, šlo především o pietní vzpomínku zasloužilému muži, který 40 let své životní práce věnoval národu, jeho umění a kultuře, a pak jí šlo o to, aby širšímu obecenstvu připamatovala výsek naší minulosti, protože ji dnes mnozí tak rádi házejí do veteše. Pořadatelstvu nešlo vůbec o názory a posudky t. zv. povolaných kritiků, protože jejich podnik neuváděl obsahově nic nového. Že byla tato snaha korunována pěkným úspěchem, dokázal už před slavností neočekávaný zájem stran o vstupenky a dokázala to pochvala obecenstva při matinée i po něm. Od naší kritiky nedalo se nic jiného čekati, než pohled přes rameno a ohrnutí rtů. Pořadatelům je to zcela lhostejno, protože nepracují ani pro svůj zisk ani pro svou slávu. Matice Divadelní půjde svou cestou dál, ať už kritika mluví o zbytečnosti jejího programu, nebo o přebytečnosti podniku vůbec, a nebude rozhodovati, je-li náhodou v jejím čele synovec nebo jiný příbuzný vynikajícího oslavence (není v daném případě předsedou; tím je inž. Štein-Táborský). Zajímavo je, že někteří kritikové odešli v půli programu a právě druhou polovinu odsoudili! Bylo ostatně chybou, že sedadla referentská nebyla dána pořadatelstvu k disposici. Sta lidí bylo vyloučeno z účasti, které by si byli vážili, kdežto místa, vyhražená kritikům, zela prázdnotou. Konečně názor recensentův je volný, byť mlčením odbýval ostatními oceňovanou snahu a práci. Použije-li však t zv. kritik i takové příležitosti k tomu, aby ve své nezkrotné nenávisti k českému ochotnictvu po něm šlehl, budí to jen pocit politování. Kdyby aspoň byl náležitě informován a kdyby aspoň psal tak, aby mu bylo rozumět. Je to tedy zase pan Mil. Novotný (nemohl si zvoliti případnější značku „Milný“), který nachází u redakce „Nár. Listů“ tolik ochoty a shovívavosti pro své výpady proti ochotnictvu. Neví, že Matice Divadelní není Maticí ochotnickou, třebaže v jejím výboru je 5 činovníků ochotnických, neví, že ochotníci nežádali ministerstva za subvenci, nýbrž Matice Divadelní konečně neví, že mu zcela nic není po tom, proč recitovali jen herci vinohradští a ne ochotníci. Co napsal o „absurdní oslavovatelské horlivosti“, nepřečetl si sám ani odpovědný redaktor, protože by to nemohl dáti do tisku. „Nár. Listy“ jsou jediný list, který dovoluje stále napadati práci českého ochotnictva. Ano, práci! Co dělají ostatní korporace umělecké a literární? Co jsme slyšeli a četli o nich od převratu? A když už tedy to ochotnictvo, není jeho práce stále v popředí, nerostou jeho řady, nesílí jeho organisace, nestoupá jeho český repertoar, nestoupá jeho umělecká snaha a výkonnost? Až uvidíme také práci ostatních, pak se snad budeme měřit. Ničím jiným se nechlubíme, než prací ideovou, nehonorovanou, obětavou. Kdo však nic positivního vykonat neumí a píše jen žvavé články, honorované dle řádek, ten není oprávněn znehodnocovat a zesměšňovat poctivou práci jiných, a najdou se již prostředky, aby byl náležitě zakřiknut. *h—*

Oskar Nedbal z nejnadanějších a nejrázovitějších českých dirigentů dožil 26.-III. abrahámovin. Je jedním z těch, kdož musili vybojovati si umělecký prestýž na cizí půdě: v Berlíně, Petrohradě, Paříži a konečně ve Vídni, kde jmenován byl stálým dirigentem tamního Tonkünstlerorchestru. (Smutnou vzpomínkou na tehdejší správu Národ. div. je, že nechala partituru baletu „Hloupý Honza“, jenž ryzími prvky českého a slovanského ducha v melodiích i instrumentaci byl skvělým příslibem do budoucna, tak dlouho ležeti a teprve když mladý komponista — jehož sám

mistr Ant. Dvořák označil za nejnadanějšího svého žáka — zanesl svou práci do Vídně, kde byla s velmi nákladnou a přímo přepychovou výpravou provedena v tehdejší dvorní opeře, zvítězila i nad zaujatostí správy pražského divadla). Nutno též stručně vzpomenouti jeho několikaleté činnosti jako violisty v „Českém kvartetu“ (Hoffmann, Jos. Suk, O. Nedbal a Berger — později Wihan), které dobývalo nejskvělejších úspěchů v celé Evropě. Nedbal má veliké zásluhy o propagaci české hudby za hranicemi, ať v Polsku, Rumunsku, Anglii a posléz ve Španělsku, kde úspěch jeho „Prodané nevěsty“ a „Rusalky“ nejsou jistě posledními vavříny, které dobyl české hudbě. *k.*

Baron Goertz. Když nedávno Bozděchův „Goertz“ vypraven Omladináři na scéně Národ. div., četli jsme v denních listech, že hru tuto uvedl poprvé na scénu akadem. spolek „Slavie“. Mínění toto není však správné „Goertze“ hrál poprvé (ovšem jako ochotn. předst.) bývalý „Akademický čtenářský spolek“ v studijním roce 1880—81, právě v době známé „Chuchelské bitvy“ s buršáky, kdy byl starostou Václav Hübner, zesnulý redaktor „Národní Politiky“ a manžel dramatické umělkyně M. Hübnerové. Režii hry měl Josef Šmaha, býv. rež. Národ. div., Gustava Adolfa hrál R. Šantrůček, nyní staveb. rada v. v., Goertze E. Orenstein, nyní advokát, býv. člen Národ. div. (Zdislav), Olafa Florentin Steinsberg (člen Národ. div.), Ribbinga p. Skopec, nyní inženýr, Ebbu sl. Křepelová (pozdější člen Národ. div. Křepelová-Vinklerová, nyní již zesnulá), Siquiera p. Pudlač (nyní architekt); dále hráli bratří Klumparové (pozd. známí advokáti), pp. Durdík (později lékař), Vančura (nyní profesor), V. Š. Táborský a j. *Tý.*

Národní Listy nás pokárały za zprávu, v níž jsme konstatovali, že ministerstvo školství a národní osvěty nepovolilo subvenci na Šubertovo matinée, které Divadelní Matice — nikoli Ú. M. D. O. Č. — pořádala s volným vstupem, a nepodepsaný příznivec našeho „ochotnického časopisu“ píše, že není důvodu inkriminovati toto ministerstvo, protože není příčiny, proč vzpomínati 75 tých narozenin dramatika, jenž zemřel, a že se mělo počkati do r. 1949. Doufáme, že se pisatel tohoto roku ve zdraví dočká a že bude zatím rozumnější, nebo aspoň se doví do té doby, že při jménu Šubertově nejde pouze o dramatika, nýbrž také o prvního ředitele Národního a vinohradského divadla, jak ostatně mohl se dočísti již příštího dne také m. j. v „Národních Listech“. Ale to je věc vkusu a piety k prvním pracovníkům divadelním a na tom nezmění ničeho neo-m y l n ý názor pisatele, ani názor div. referenta „Českého Slova“, ale je příznačno pro „Národní Listy“, že musí se neomaleně otříti o čsl. ochotnictvo při každé příležitosti, jak to také učinily bezprostředně nato při zprávách o organisaci ochotníků francouzských a o případném zájezdu našeho ochotnictva do Zenevy. Čsl. ochotnictvo jistě nezapomene na důkazy přízně „Národních Listů“, a nás by zajímalo, co tomu řekla pí Viková-Kunětická, která se nikdy netajila vřelými sympatiemi pro ochotnickou myšlenku. *Y.*

Z C I Z I N Y

Polské „Národní divadlo“. Jak jsme se již zmínili, chystá se polský stát k otevření své první representační státní scény. Je to novostavba na místě bývalého činoherního divadla „Rozmaitości“, ještě z dob carských, divadla výborných tradic uměleckých, ale zastaralé a velmi zchátralé budovy, takže nebylo velkou škodou, když předloni vyhořelo. Pomýšlelo se beztoho na úplnou jeho přestavbu. V novém divadle, jež ponese název „Teatr Narodowy“, pracovalo se horlivě po celou uplynulou zimu na vnitřní výzdobě umělecké. Slavnostní otevření mělo býti v den národního svátku polského — 3. května, ale tuto lhůtu nebude lze dodržeti, ježto nedošly mramorové desky, objednané z Italie. Proto dojde k otevření asi koncem května, či nejdéle začátkem června. Šéf činohry „Národního divadla“ G. Osterwa, dnes zároveň jeden z nejlepších režisérů polských, vrátil se tyto dny z okružní cesty po všech větších městech polských, kde se rozhlížel po dnešních silách činoherních (z části incognito), a získal prý zdatnou řadu nadaných herců i hereček pro ensemble nového divadla, jenž ovšem teprve na podzim 1924 rozvine všechnu svou zdatnost. Nové „Národní divadlo“ jako scéna státní počítá asi s podporou ze státních prostředků. Naproti tomu varšavská opera (Teatr Wielki) pro nedostatečnost státní subvence a při naprosté nemožnosti, aby schodky její hradilo město, jehož jest opera majetkem, byla nucena dáti všemu personálu tříměsíční výpověď (k 1. červnu). Nepodaří-li se přes léto (přes prázdniny divadelní) otázku subvencí uspokojivě vyřešiti, nebude na podzim vůbec možno činnost opery znovu zahájiti. *C.*

M A T I C E D I V A D E L N Í

Valná schůze M. D. konána 18.-III. v zased. síni ústředí. Po schválení zpráv funkcionářů rozvinula se věcná debata o směrnicích další činnosti Matice Divadelní, má-li se státi pouze kulturním odborem organisace ochotnické, či pokračovati v dosavadním úsilí vytvořiti korporaci, v níž by se sešli všichni divadelníci zdravých směrů a jejíž mluvčím je také čtrnáctideník „Čsl. Divadlo“. Rozhodnutí odloženo do zvláštní členské schůze, která za tím účelem bude svolána. Poté jednáno o významném podniku M. D., který plně zaměstnával i předchozí schůzi výb. 26.-II. a z části i 5.-I.: o Šubertovu matinée ve Vinohr. div. (viz zvláštní zprávy!). Místo resign. V. K. Blahníka zvolen do výboru Val. Trousil.

Zasláno. Průběh a dojem slavnostního matinée Šubertova, jež uspořádala Matice Divadelní s ředitelstvím Vinohradského divadla, byl tak skvělý v celku i podrobnostech a vzbudil takový zájem v kruzích divadelních a vlídné uznání veřejnosti, že bylo by nespravedlivo, zamlčeti zásluhu o tento výsledek. Výbor Matice Divadelní děkuje všem, kdož přispěli i přes nepříznivé hlasy k uskutečnění tohoto podniku, jenž chtěl vyjádřiti úctu k dílu Šubertovu. A d ě k u j e především obci pražské, správnímu výboru „Národní Politiky“ a české grafické Unii za finanční podporu v takové výši, že bylo možno uspořádati toto matinée s volným vstupem. Vděčně vzpomíná účinkujícího orchestrálního sdružení a vinohradského Hlaholu. Ředitelství a intendanci Vinohradského divadla děkuje za přátelskou a ochotnou podporu v provedení, p. prof. Ph. dru Mil. Hýskovi za krásnou přednášku, pp. režiséru Hartovi a mistru Wenigovi za dokonalé vypravení scénických ukázek a výborným umělcům pí Májové, Ptákové, Kopřivové a pp. Vydrovi, Kovaříkovi, Majerovi, Sokolovu, Vaněčkovi i technickému personálu, kteří, třebaže přetíženi prací, obětavě účinkovali bez nároku na odměnu.

V Praze dne 1. dubna 1924.

Ing. Vojta Štein-Táborský, předseda. Jaroslav Petr, jednatel.

Jar. B. Zyka:

Dvě vzpomínky.

Dr. Jan Podlipný a Fr. Ad. Šubert.

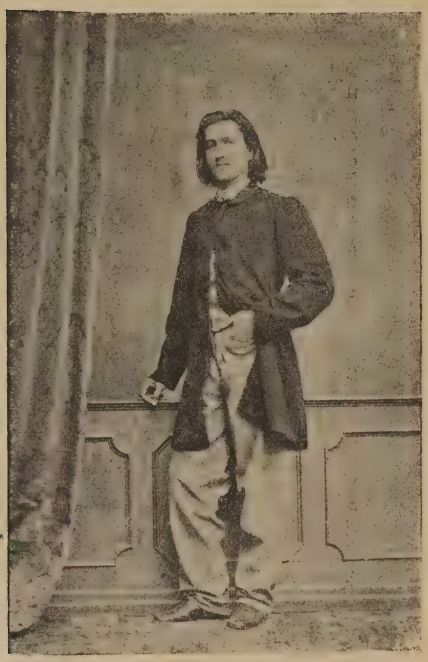

Právník Jan Podlipný
v roku 1870, kdy hrál v Novoměstském divadle.

Léta utíkají, ani nechceme uvěřiti, že uplynulo již 10 let od úmrtí dra Jana Podlipného, upřímného přítele českého divadelnictví a ochotnictva, jak nesčíslněkrát dokázal činy a národními snahami. Již jako student sloužil bohyni Thalii, neboť měl ztepilou postavu, zvučný hlas, jiskrné oko a zvláštní nadání pro gesto, jímž tak působil na široké vrstvy při svých řečnických výkonech. Dr. K. Pippich a dr. Podlipný, oba nadšení zastanci čes. ochotnictva, oba velcí propagátoři divadla a jeho rozvoje na českém venkově! Je zajímavo sledovati z dějin, jak působilo na d a Podlipného i ochotnictví redaktora „Národních Listů" Josefa Baráka, zakladatele naší Matice Divadelní, a jak přátelské svazky s ředitelem Národního divadla a spis. Fr. Ad. Šubertem častokráte dokázaly, jak dr. Podlipný přál ochotnictvu a hereckému světu.

Spis dra Václ. Řezníčka, právě vydaný *), uvádí mimo jiné, že zvláštním kouzlem pro něho bylo hraní divadla. Jako výtečný deklamátor snadno osvojil si i nejtěžší role a jako dramatický ochotník nebál se a nerozpakoval ucházeti se o nejnesnadnější úlohu, již se odvážil hráti na prvním českém jevišti, před celou Prahou. Akademický čtenářský spolek, který tehdy sídlil na Ferdinandově třídě vedle Šlikova paláce, po dlouhé přestávce rozhodl se r. 1872 opět uspořádati div. představení, jež bývalo druhdy nejoblíbenějším podnikem akademiků. Tentokráte přijata ku provozování Mikovcova trag. „Z á h u b a r o d u P ř e m y s l o v s k é h o". Představení to řídil F r a n t i š e k K o l á r, jemuž se říkalo „mladší". Ti ze členů Akademického čtenářského spolku, kteří se chtěli představení zúčastniti, musili se před ním podrobiti zkoušce. Při této zkoušce musil každý hlásící se o roli přednésti některá místa z úlohy, o niž se ucházel. Kolár potom rozhodoval. Buď hlásícího se přijal, nebo zamítl, nebo dle svého uznání svěřil mu úlohu jinou.

V zápase o první úlohu krále Václava III. zvítězil právník J a n P o d l i p n ý. Vystoupil v tomto studentském představení se S k l e n á ř o v o u - M a r o u, A l o i s e m J i r á s k e m, Z i k m u n d e m W i n t r e m. A i tu je mnohé zajímavé z kapitol zapomenutých: Z účinkujících při představení tom v Novoměstském divadle 8. června 1872 sl. H o r s k á provdala se později za továrníka Dostála. Roli vraha posledního Přemyslovce, Konráda z Pottenšteina hrál technik J o s e f A n ý ž, potom redaktor „Národních Listů". Úlohu jeho pomocníka, německého pobčhlíka Waltra sehrál filosof A l o i s J i r á s e k, nyní slavný a zasloužilý spisovatel, který od svých mladých let celou duší svou lnul také k dramatickému umění. Jako pěvec Dalimil pod pseudonymem p. Zimy vystoupil filosof Z i k m u n d W i n t e r, napotom známý kulturní historik. I z ostatních účinkujících studentů někteří osvědčili se vynikajícím a záslužným způsobem v českém veřejném životě. —

Ve dnech vzpomínkových je dobře vyvolati to, co mladé generaci není namnoze známo. Také Fr. Ad. S u b e r t byl oddaným přítelem rodiny Podlipných. V zimních večerech pořádaly se u Podlipných domácí divadelní představení, v nichž účinkovali synové dra Podlipného nebo dcera Jarmila a jimž často přítomen byl i Šubert. Večery tyto bývaly velice animované a ukázaly herecké schopnosti mnohých adeptů z pražské společnosti.

P ř e š l a léta, dr. Podlipný zatím stal se pražským primátorem a později v bo-

*) Z něho vyňato také vedlejší vyobrazení.

jích o stolec primátorský ustoupiti musil dru Vladimíru Srbovi, který, zvolen většinou dvou hlasů, volbu přijal.

Výsledek způsobil v české veřejnosti trapné překvapení a nemilé dojmy, jejichž výrazem byla řada veřejných projevů a spousta dopisů, jež ve příčině té dra Podlipného došly. Obzvláště zajímavým a charakteristickým projevem je list redaktora „Národní Politiky", ředitele Národního divadla, spis. Fr. Ad. Šuberta, o jehož věrně staročeském smyšlení a politickém rozhledu nemůže býti té nejmenší pochybnosti. Fr. Ad. Šubert dne 17. ledna 1900 mu psal:

„Milý příteli! Po zprávách, které jsem přečetl v dnešních ranních listech, nutí mne to, abych Ti řekl, že s Tebou sympatisuji a že Ti v duchu tisknu ruku. Vědomí, že jsi mnoho prospěšného vykonal a že cokoliv vůbec jsi chtěl, poctivě jsi chtěl, byť i všechno se nebylo zdařilo po Tvém přání, může Ti býti zadostiučiněním snad ještě větším, nežli uznání živlů soudných a vážných, kterého se Ti plnou měrou dostává.

K nízkým skutkům, jimiž proti Tobě vystoupilo několik lidí, můžeš míti jediný a při tom velice klidný pocit — a tu útěchu, že nebylo a nebude člověka, jenž stál u nás poněkud v popředí života veřejného, aby se mu podobní živlové neodměnili týmže způsobem, jakým zvláště v poslední chvíli se odměnili Tobě.

Buď však jist, že u všech lidí slušných zabezpečil Jsi sobě za minulá tři léta památku nejlepší.

Buď zdráv a byť i ses vrátil jinak do života soukromého, na jiných polích zůstaň činným v životě veřejném; jest v něm dnes více než kdy jindy třeba lidí poctivých a jdoucích za jistými cíly ideálnějšími.

Pozdravuje Tebe i Tvou velectěnou paní choť, zůstávám v upřímné přátelské úctě Tvůj oddaný."

Oba, dr. Podlipný i Fr. Ad. Šubert odešli z veřejného života, znechuceni poměry a stranickými boji a zápasy. A vzpomínáme-li dnes Fr. Ad. Šuberta, bylo nutno poukázati i na zjev dra Podlipného, jemuž dostalo se téhož nevděku za vše, co pro národ a jeho blaho vykonal....

Emanuel Kumpera:

Divadlo v přírodě.

(Z ochotnické prakse a pro praksi — *Pokrač.)*

Při zřizování stálého divadla v přírodě namnoze rozhoduje, že malá plošina bez výhledu, uprostřed lesa, pod strání — a zejména pod strání —, která upraví se amfiteatrálně pro přírodní sedadla na drnech, je dostatečnou scenerií pro divadlo v přírodě, jejíž hlavní součástkou jsou pak ovšem pomalovaná plátna, představující miniaturní vesnici, domy, zahrady a pod. Ba i namalovaný les bylo lze spatřiti na takových divadlech. Divadla v přírodě, pro jichž akcepci rozhodovalo v první řadě „přírodní" hlediště a scenerie jeviště byla významu již podružného, nemohou prospívati a čeká je dříve či později ne-li horší, tedy jistě osud plzeňského divadla v přírodě, zvaného „Na zámečku".

První podmínku pro hru v přírodě, jak již bylo řečeno, tvoří vhodný rámec scénický, který s volbou hry jest úzce spiat. Ten když šťastně vyvolen, snadno upravíme si pak přenosné hlediště, a třeba i amfiteatrální, ovšem s určitým již nákladem, jejž litovati netřeba, vždyť není na jeden rok.

A nyní něco o repertoaru.

Jako Sokolstvo pro své veřejné cviky koncipuje harmonické, oku lahodící nástupy, jest dbáti tohoto pravidla i při scénické úpravě knižního textu jednotlivých dějství hry. Protože divadlo v přírodě nemá opony, musí míti každé jednání svůj promyšleně přirozený nástup a nesmí ani ukončení jeho působiti rušivě, aby iluse, hrou i scenerií vzbuzená, netrpěla násilným přelomem.

Zmínil jsem se v úvodu, že vrátím se k „Našim furiantům". Volím k tomu tuto vhodnou příležitost, neboť právě na této ochotníky tak často vyhledávané hře dá se nejlépe znázorniti, jak důležity jsou v divadle v přírodě počátky a ukončení jednotlivých dějství. Knižní vydání této hry potřebuje některých nezbytných změn v tekstu. Kde hráli bez nich, chybovali. Leč chybují i tam, kde hrají „Furianty" v staročeských krojích (Vltavotýn, Písek, Sušice). Ani autor tomu nechtěl. Vyslechněme jen, co mluví o tom ústy starého Petra Dubského ve 2. dějství při výstupu Markýtky: „I na moutě duši, koukejme, tohle je ještě ten pravý staročeský kroj! Člověk by neřek ani, že je tohle ještě v Čechách vidět!" Není pak tento údiv opodstatněný, když starý Dubský vidí kolem sebe jen muže v dlouhých barevných šosácích, brslenkách a vydrovkách, ženy v holubinkách, krumplovaných čepcích, šněrovačkách se zlatým vyšíváním, chasníky v barevných kabátcích a vestách, žlutých kalhotech s punčochami ke kolenům a Verunku vraceti se všedního dne z polní práce s nažehlenými rukávci u košile jako boudami, hedvábném fěrtochu a šněrovačce se zlatými portičkami. Vždyť autor i o Václavu píše, že ve vzdoru, aby se dal na vojnu, převleče se do černých svátečních šatů.

Jen mimochodem jsem se zmínil, jak vypravují některé naše půjčovny „Furianty", jednající v době několik roků po válce s Pruskem, tudíž asi roku 1870, kdy v Pošumaví — kromě Domažlicka — po staročeských krojích nebylo dávno potuchy a na venkově u chudiny vládla šerka, nejšl, dřevák, u zámožných a u mládeže již kroj, pokaženě poloměstský! —

Nyní o scéně, nástupech a o úpravě tekstu.

Především označíme hru „Naši furianti“ jako obraz života od Lad. Stroupežnického, upravený pro přírodu ve tři jednání, ač hra autorem rozvržena je ve čtyři dějství. Proč, povím na jiném místě.

Úprava scény: Úhledná vesnice. V popředí po levé straně statek starosty Dubského s okny na náves, před statkem košatý strom, pod ním sedátko. Po pravé straně hospoda se stoly a sedadly před hospodou. Kovárna hned u hospody před chalupou Koženého. Statek Buškův na téže straně; na opačné straně chaloupka ševce Habešperka s příslušným nápisem. V pozadí kaplička. Na návsi rybníček, do něhož, pro zpestření děje, Bušková, která beztak zaměstnána je jen ve 2. dějství, může zahnati husy. děvčata mohou káleti prádlo a pod. Přes ves vyváží chalupník hnůj na voze, do něhož zapřažena kravka, přejde posel, eksekutor, nebo i jinak dle poměrů se oživuje scéna, ovšem s ohledem, aby nebyl rušen děj. Nenápadné skrýše pro nezbytné napovědy upravíme na návsi v podobě studánek, od diváka přikrytých plochým kamenem, jak vídáváme na vsi. Jednu v blízkosti hospody, druhou před statkem. V nich může míti napověda připravenou nádobu s vodou, a když přijde některá z žen, třeba Šumbalka, aby ze studánky nabrala „šoufem“, ležícím na studánce, vlastně na napovědově skrýši, vodu, což díti se smí jen u napovědy, který právě není v aktivitě, jsa v napovídání vystřídán druhým, naleje jí do spuštěné nádoby vodu. Ovšem, že poleje i nádobu, aby znáti bylo přirozené pohroužení. Doporučují se tudíž pro přírodu dva napovědové, kteří se dle situace střídají v napovídání.

Nejvhodnějším nástupem pro 1. dějství „Našich furiantů“ je okázalý příjezd domažlických prodavačů na vozíku s nádobím a hračkami. Něco takového je událostí na vsi. Děti běží za vozem chytají se vzadu, lid vychází z chalup hromadí se kol přijíždějících. dříve úplně prázdná scéna oživne a děj může počíti dle knížky, ovšem s pozměněním, že Bláha místo přáním „dobrého večera“ osloví Habršperka: „Dej Pámbu dobrytro, Josefe.“ Rovněž tak i Markýtka. Na str. 10. vyměníme otázku Bláhovu „kde pak budete přes noc“ za slova „kde pak se nakvartýrujete?“ V odpovědi Markýtčině škrtne se slůvko „spát“ a pak „hyndle u kapličky“, takže Markýtka řekne „— a já budu s vozejkem za humny, tam u svatýho Jána“. Proč tato změna, je na bílední. Jednak aby byla příčina k odjezdu prodavačů na konci jednání, jednak aby se mohlo s odůvodněním mluviti o nalepování paličské cedule, jež nelze v meziaktí před očima diváků prováděti na scéně pantomimicky. V tom smyslu musí se i pozměniti vyprávění Markýtčino ve druhém dějství: Ehrmann není „ta kaplička“, ale je „ten svatej Ján“.

Je-li statek Dubského na scéně přírodního divadla dosti prostorně zařízen, aby vraty do dvora projel vůz, může býti výstup Václavův s Verunkou v 1. jednání tak aranžován, že jdou tito za vozem nasečené trávy nebo usušené otavy, a zatím co s vozem vjede čeledín Vojta do statku, mluví na rozchodu ještě Václav s Verunkou. Verunčin zpěv se škrtne a škrtne se i „a když tak člověk čte“ až „usedavě plakala“. Po slovech „Tu máš svou kazajku“ řekne Verunka na místě „Dobrou noc“ „S Bohem“, což opakuje i Václav, a vůbec všude, kde se mluví o večeru nebo o noci, musí se tekst prozodpolední divadlo v přírodě přiléhavě pozměnit; Ehrmann přeje „Phámbu dobrytro“ a i Dubský s Buškem v prvním dějství rozejdou se, aniž by si přáli „Dobrou noc!“.

Pro ochotnickou praksi.

Dojmy z valné schůze Ú. M. D. O. Č. (Píše dr. Fr. Herman; I.) Ve svých pokynech pro spolkovou činnost jsem uvedl, že řádná valná schůze má býti svátečním dnem všech členů, že se nemají scházeti jen k formálnímu odkývání návrhů výboru, ale že má býti schůzí užitečnou, v niž se členové blíže seznamují a kde se mají poučiti a nadchnouti k další práci. Ve svých přednáškách i v článcích upozorňujeme dnes na to, že vlastní formality spolkové mají býti sice dodržovány jako doklad spořádané správy vnitřní a spolkového pořádku vůbec, ale nemají zabírati všechen čas, tak aby se mohly projednávati věcné návrhy a věci organisačního a kulturního programu. Že tyto pokyny nejsou dávány marně, dosvědčují dnešní schůze okrskové. Že se podle toho sami řídíme, dosvědčují valné schůze ústředí, zvláště schůze, konaná 23. března t. r. Málokterý spolek a málokterá organisace takového významu a síly, jako je Ú. M. D. O. Č., může se vykázati takovým programem, takovým průběhem a zejména tak vážným a cenným obsahem jednání, jak tomu bylo ve schůzi naší. Není třeba chlubiti se zbytečně něčím, co se snad nahodile provedlo, nebo co je vlastně povinností a nikoli zásluhou. Je však třeba uvědomiti si to a také si to říci, aby se ve vlastních řadách zakotvilo a šířilo pochopení pro význam dobré kulturní a organisační práce. A bylo by opravdu škoda, kdyby tyto dojmy zůstaly obmezeny jen na účastníky schůze. Je to nejvyšší organisační forum, kde se skládají účty z činnosti a kde se udávají směrnice práce i jejího postupu. Delegáti mají sice povinnost podávati zprávy ve svých okrscích a spolcích, ale nikdy nevnikne všecko to, co bylo cenného promluveno a projednáno, do všech našich spolků a odborů. Proto chceme po každé valné schůzi ve svém listě probírati její průběh a osvětliti jednotlivé předměty jednání, aby všichni organisovaní byli aspoň tímto způsobem účastni celého výsledku. Po stránce všeobecné bylo jednotlivými účastníky doznáno, že naše valné schůze vykazují patrný pokrok. Nevím z vlastní zkušenosti, jak bývalo v dřívějších dobách, ale pamatuji ještě schůzi, která se konala při mé volbě starostou „u Bubeníčků“. Od této schůze změnilo se mnoho. Bylo naší snahou, aby byl dán valným schůzím i po stránce vnější důstojný ráz, aby pořad jednání byl pečlivě sestaven a připraven, aby se zbytečně neprotahovalo jednání a aby jeho předmět byl vždy důležitý a věcný. Tím, že se vydávají zprávy tiskem, ubylo zdlouhavé čtení, a vyměřený čas může býti věnován důkladnějšímu projednání otázek naléhavých a vážných. Tak se stává, že promluvy a debaty jsou samy o sobě téměř přednáškami, že naši delegati z venkova přinášejí své zkušenosti, cenné praktické pokyny a návrhy, a že účastníci několikahodinné schůze jsou stále udržováni při zájmu a že bez únavy a bez znechucení setrvávají až do konce. Z obsahu valných schůzí tvoří se celkový obraz nesporného pokroku naší organisace. Rosteme v uvědomění, v pochopení, v názorech, a rosteme v organisaci i v organisované práci. Rosteme v patrném pokroku, jenž se ponenáhlu zbavuje zastaralých spolkových forem a ze ztrnulého konservativismu rychleji vykračuje a udržuje krok s požadavky nové doby. Sotva jsme upravili vnitřní poměry správní tak, aby ostatní důležité práce nezdržovaly, rozběhli jsme se do kursů a sjezdů, které už dnes vyvolaly pronikavé úspěchy v provádění divadelního umění, v repertoaru a ve vlastní umělecké výchově. Zároveň jsme sledovali všecky důležité otázky veřejné, které se nás mohly jakkoli dotknouti, věnujeme zvláštní pozornost divadelnímu zákonodárství, budujeme si vědeckou knihovnu, chceme svůj vlastní dům a uplatňujeme se všude, kam nás společné zájmy volají, nebo kde je třeba, abychom

byli. A už jsme šli zase dále, za hranice svého státu. Utvořili jsme odbor zahraničních spolků — a nyní se snažíme navázati styky se svazy div. ochotníků cizích národností! Mluví-li se pak o tak závažných věcech na valné schůzi je-li debata vedena zcela věcně, jeví-li se o každou otázku vřelý zájem a vyzní-li jednání celé schůze harmonickým akordem svornosti názorů, zájmů, cílů a svornosti pracovníků, musí v každém účastníku zbýti hřejivý dojem uspokojení, radosti a snad i ušlechtilé hrdosti. My, vedoucí činitelé, těšíme se ovšem také z tohoto výsledku, ale ještě více nás potěší, seznáme-li, že i ostatní členové totéž cítí totéž uznávají. Náš místostarosta Maněna mi šeptal na sklonku schůze: „Myslím, že už dnes skutečně je ctí býti členem naší Matice.“ Toho si přejeme, k tomu pracujeme — a s námi musí toto chtění ovládnouti všecky okrsky, všecky spolky a všecky naše ochotníky!

Upozornění při placení daní a dávek. Jak bylo zjištěno, vybírají některé obce mimo zemskou dávku ze zábavních podniků ještě další, samostatnou dávku obecní. Upozorňujeme naše spolky, že právo vybírati tyto obecní dávky ze zábav za policejní hlídky zaniklo platností zákona ze dne 12./8. 1921, č. 329 Sb. z. a n., nejpozději koncem roku 1922. Žádá-li snad vaše obec na vašem spolku placení podobných dávek, požádejte obecní úřad, aby vám předložil pravidla, kterými byla požadovaná dávka řádně zem. výborem schválena. Zemská dávka činí při vstupném do 1 Kč — 10 h, do 2 Kč — 40 h, do 5 Kč — 20%, do 10 Kč — 30%, do 20 Kč — 40% a přes 20 Kč — 50%. Zemská dávka ze zábav neplatí se toliko z těch divadelních představení, při kterých neúčinkuje žádná hudba, aneb když hudba jest součástí předváděné hry (opereta neb opera) a není-li po divadle tanec nebo jiná zábava. Zemská dávka platí se u obecního úřadu, kterému nutno vstupenky předložiti k orazítkování. Daň z obratu obnáší 2% z tržby za vstupenky. Od placení této daně není žádný spolek osvobozen, poněvadž daň tuto má platiti návštěvník a spolek má daň připočísti k ceně vstupenky.

Ochotnické zprávy.

Jan Vobornik, který slaví v dubnu své sedmdesáté narozeniny, má značný význam i v životě ochotnickém a zvláštní zásluhy o div spolek „Tyl“ v Rychnově n. Kněžnou, ustavený r. 1878 z nejstaršího ochotnického divadla vůbec. Neboť, nehledíce k náboženským hrám, které zde byly pořádány již r. 1750 v jazyku českém, setkáváme se tu se světskými div. předst. českými již r. 1779, kdy studující Jos. Táborský, sepisuje sám divadelní kusy (většinou s narážkami a satirami na místní poměry, jak i jiní v té době činívali), pořádal zde s ostatními studujícími div. představení. Po něm pak hrávali občas i místní občané, zejména řemeslníci a živnostníci cechu soukenického, kloboučníci, perníkáři a j. A vedle nich byli to opět studující vysokých škol, kteří v Rychnově občas divadlo pořádali, až utvořila se pod ochranou obec zastupitelstva „Ochotn. div. společnost“, která konala představení ve prospěch fondu ku zřízení tamního vyššího gymnasia. Když pak koncem let sedmdesátých následkem stěhování se divadla z místnosti do místnosti a z jiných příčin nastala v životě ochotnickém stagnace, tu nalezl se záchrance v osobě prof. Vycpálka, který s přispěním starého ochotníka Pavlišty ujal se ochotnických her s takovou horlivostí, až utvořila se r. 1878 Jednota div. ochotníků „Tyl“, v níž čelnými funkcionáři stali se vedle jmenovaného prof. Vycpálka profesoři Vorlíček (prvním ředitelem jedn.) a Šteflíček. A k těmto inteligentům, na něž měla jednota „Tyl“ a později i spolek pro stavbu „Pelclova*) domu“ (utvořivší se r. 1881) hned v počátcích svých štěstí, přibyl r. 1884 nový svěží duch, nová zdatná síla v prof Vobornikovi. Nebylo zdatnějšího pomocníka nad něho pro neúnavného prof. Šteflíčka. Vobornik přišel v pravý čas, neboť spolek zápasil právě s nedostatkem výkonných sil. Proto uvedl v život „deklamatorní cvičení“, které proměněno bylo později v úspěšnou „dramatickou školu“, řízenou oběma jmenovanými i prof. Vycpálkem a Procházkou. Škola tato byla velmi dobrou průpravou pro ochotnický dorost. Jak vážně se na ni pohlíželo, svědčí okolnost, že školní inspektor Júza propůjčil k tomu účelu ochotně jednu místnost v místním gymnasiu. Vobornik staral se v době svého rychnovského pobytu velmi pečlivě o rozkvět ochotn. spolku, pobádaje ke hrám i horlivé četbě, upravuje texty her a píše vlastní divadelní hru „Lví nevěsta“ a j. R. 1884 uspořádal spolu s prof. Vycpálkem Národní ples se staročeskými národními tanci, Českou svatbu (k níž napsal úplně nový text), Selské obžinky (upravené společně s Vycpálkem) a j. R. 1886 opustil k velké škodě ochotníků, Rychnov, byv přesazen do Litomyšle, kde jistě s vrozeným mu nadšením pro divadlo dále neunavně pracoval k povznesení ochotn. divadla. Vzpomínajíce rádi záslužné činnosti prof. Vobornika v našich řadách, přejeme mu při dovršené sedmdesátce z plna srdce ještě mnohých dalších let ve zdraví a spokojenosti. *Tý.*

*) J. Pelcl, slavný rodák rychnovský, býv. universitní profesor, český dějepisec.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Jubilea a slavnosti. Spolkům moravským, jmenovitě v okolí Brna. Och. sp. „Tyl“ v Zástavce u Brna oslaví 17. a 18.-V. jubileum své 25 leté práce kulturní a lidovýchovné. Upozorňujeme rovněž naše členy na tuto oslavu a vybízíme k účasti. Bližší program slavností bude ještě oznámen. — Spdo. „Mácha ve Mšeně“ oslaví 20.-VII. jubileum 120 letého trvání, při čemž odhalí též pod hradem Kokořínem pamětní desku nesmrtelnému pěvci „Máje“ K. H. Máchovi. Upozorňujeme okolní i pražské ochotnické jednoty na toto vzácné jubileum a žádáme, aby se slavnosti jedné z nejstarších ochotn. jednot v hojném počtu zúčastnily a povzbudily svou účastí i všechny okolní spolky k vytrvalé práci lidovýchovné. Kraj, místo i slavnost sama poskytuje možnost spojiti tuto milou povinnost s příjemným osvěžením a poznáním krás tamního kraje.

Z ústředí. Valná schůze konána 23.-III. v Obec. domě hl. m. Prahy za účasti 39 del. 16 ti okrsků 68 del. spolků a zást. Ú. S. O. D. Zd. Nováka. Předs. dr. Herman. Věnována posmrtná vzpomínka † činovníkům Al. Wiesnerovi a J. Bräuerovi. Schváleny tišť. zprávy funkcionářů a rev. účtů. Ústř. taj. upozorňuje, že do letošní výroční zprávy pojaty údaje o činnosti jen těch okrsků které je zavčas ústředí zaslaly, a oznamuje, že Pražský okrsek z výnosu XII. šibřinek věnoval 2000 Kč Tylovu domu a 1000 Kč ústředí. K návrhu výk. výb. schváleny: subvence 500 Kč Tylovu II. okrsku v Plzni; termín vzniku naší organisace: 19. září 1886; uspořádání krajského sjezdu jihozáp. ochotn v Plzni za vedení ústředí a okrsků Plzeň., Klatov., Horažď. a Tábor. ve dnech 7.—9. června t. r.; přikázání letošn. pokl. přebytku 2000 Kč do reservn. fondu a statut tohoto fondu (který slouží zejména ke krytí event. schodku ústředí, aby tento nebyl převáděn do roku příštího, a k podpoře větších podniků ústředí). Přednáška red. a spis. P. Fingala se nekonala pro náhlý jeho odjezd k těžce nemocnému otci. K referátu předs. okrsku Plzeň. Ferd. Meinera žádá předs. okrsku v Čes. Třebové Kšír každoroční pořádání krajských sjezdů, jakož urychlené projednání div. zákona. I. místostar. inž. V. Štein-Táborský předčítá zajímavou statistiku repertoarovou, kterou otiskneme příště. K tomu připomíná p. Meiner, že jen v samotném okrsku Plzeň. sehráno 309 her a okrsek učinil

u okr. správ polit. opatření, aby org. spolky dávaly si potvrzovati oznámení představení okrskem. Prof. Jeřábek za Mahenův okrsek v Prostějově upozorňuje na tamní zavedenou povinnou okrskovou daň pro spolky ve výši ceny nejdražšího sedadla, při čemž hlášení repertoaru kontroluje se dle výkazů polit. správ. V. J. Hrdlička za okrsek v Mostě hlásí vydávání okrsk. věstníku a pp. Tenkem (Plzeň) a Trousilem V. upozorněn na obtíže a doporučena mu opatrnost; v rozhovoru kladen důraz na literární a vzdělávací hodnotu ochotnického tisku a pražské ústředí žádáno za spolupracovnictví i pro venkovské ochotn. publikace. V doplňovacích volbách zvoleni pokl. p. Jíra, úč. L. Felber, revis. opět J. M. Svoboda (Kostelec n. L.) a K. Dvořák (Praha), do sboru pro post. Tylova domu v Praze Fr. Síla.

(Dokonč.)

Pražský okrsek konal pracovní schůze 14., 21. a 28. XII., 11., 18. a 25./I., 8. a 22./II., a schůze okrsk. rady 4./I. a 1./II., v nichž věnována posmrtná vzpomínka členům J. Bräuerovi a O. Menclovi, schválen katastr obvodů, vypracovaný J. Vaněčkem, vytýčena jejich působnost, vzato na vědomí sloučení obvodů libeňského s vysočansko-hloubětínským, kamž přičleněna na svou žádost také jednota ve Vodolce, učiněno usnesení stran povinného nošení matičního odznaku, jednáno o společenských večerech okrskových, provedeny přípravy k režisérskému kursu okrskovému a zvláštním kursům pro obvody žižkovský, břevnovský a vinohradský, jež vyžádaly si velmi četné předběžné přihlášky (celé kursy mají býti absolvovány v jediném měsíci, vždy po 2 přednáškách týdně, ve čtvrtek nebo v sobotu od 7 do 9 hod. več., za nepatrný režijní poplatek) a dány jednotám pokyny stran placení 2% daně z obratu ihned po představení a pojetí zaplaceného peníze do příslušného zúčtování. 27. II. konána společná schůze okrsk. praesidia, která sestavila kandidátku pro valnou schůzi, jež stanovena na 16./III. na Žofíně (Slovanském ostrově), kde předtím 8./III. pořádány zdařilé po stránce morální i hmotné XII. okrskové šibřinky. Veškeré obvody jsou v plné činnosti. Při společenských večerech okrskových 15./XII., 19./I. a 16./II. nezůstalo pouze při programových číslech, jež svědomitě obstaral Jos. Vaněček, ale v oba poslední zařazeny promluva Blahníkova „Čemu jsme se naučili v divadle roku 1923 a nač se můžeme těšiti r. 1924" a Hermanova o vykonané práci ochotnické v r. 1923 a čeho bude ještě nutno vykonati r. 1924. Kromě četných přátel z kruhů ochotnických přítomni byli také dramatičtí spisovatelé Petr Fingal a Ed. Hegner. Čtvrtý večer konán před valným shromážděním ústředí 22./III. z části jako vzpomínkový na Bedř. Smetanu; program vyplnili členové „Tylova kroužku".

Posudky. Ve „Vinohr. zpěvohře" sehr. 15.-III. jako odpol. rodinné představení 3 akt. ves. Fráni Francla „Dva kohouti na jednom smetišti", napsaná dle J. Klecandovy povídky „Na Dubové", s pěkným úspěchem. Zdramatisování povídky se tentokráte autorovi zdařilo. Dal hře, nenáročné a hned z počátku skoro průhledné, ale milé, idylické pěkný plynný spád, vybavil ji líbivými scénami i dobrými situacemi a vtipy, takže četně dostavivší se obecenstvo dobře se pobavilo. K tomu ovšem přispělo i dobré provedení herců z povolání i ochotnických sil, zejména p. Vitouš vynikl jako paličatý, ale v jádře dobrý statkář Doubek svou výbornou charakteristikou i bodrým, nevtíravým humorem. Ale i všichni ostatní účinkující přičinili se dle svých sil o dobrou souhru. Ať to byla rozšafná starší čekatelka vdavek Veronika, nebo její partner, starší, nesmělý kandidát ženitby mlynář Skrtil (V. Vavruška), zamilovaná divoška Amálka (Vala Vedralová), nebo výborný párek Manča (Růž. Vedralová) a „úřední osoba", obecní strážník Mařánek (J. Valenta), anebo oba inženýři Suchánek a Bouček (J. Langer a Sl. Mann). Autor byl po 2. jednání vyvolán. Doporučujeme vřele líbivou tuto a velmi snadno proveditelnou veselohru (o jedné scéně) všem našim ochotnickým jednotám.

Tý.

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

I. riadne valné shromáždenie Ú. S. O. D. bolo dňa 16. marca vo veľkej dvorane župného domu v Turč Sv. Martine za prítomnosti 52 delegátov v zastúpení 23 členov (krúžkov). Berie sa v známosť prípis Ú. M. D. O. Čs. v Prahe ktorým sa praje Ústrediu mnoho zdaru k ďalšej činnosti a uzaviera sa poslať pozdravné telegramy min. školstva a nár. osvety a min. pre správu Slovenska, a pozdravný prípis Ú. M. D. O. Čs. Zápisnica I. val. shromážd. spolu s referátom o činnosti Ú. S. O. D. v r. 1923 sa schvaľujú. Pokladníkom predostreté účty za rok 1923 sa prijímajú a pokladníkovi, prezidiumu, výboru a revizorom účtov udeľuje sa absolutorium a Matici Slovenskej vzdáva sa vďaka za podporu, Ústrediu poskytnutú. Po tej prečítaný bol program činnosti na r. 1924, rozšírený o námety, ktoré priniesla konferencia delegátov, ktorá diala sa po zasadnutí výboru a pred otvorením val. shromaždenia. Rozpočet na rok 1924, vykazujúci potrebu Kč 27.380·—, zaokrytie Kč 18.500·—, tedy Kč 8880·— nedôchodku, bol prijatý a naložené prezidiumu podniknúť všetky možné kroky, aby sa tento nedôchodok štátnou subvenciou mohol zaokryť. Do predsednictva výborom navrhnuté a zvolené bolo predsedníctvo dosavádné, totiž za predsedu J. Gašparík, za podpredsedu P. Socháň a Št. Krčméry, za tajomníka I. V. K. Barvínek, za taj. II. M. Galanda, za pokladníka P. Štarke, za režisérov R. Slezák a Zd. Novák a za právneho zástupca Dr. M. Vančo. Do výboru boli zvolení za „Spevokol" v Turč. Sv. Martine pí. M. Pietrová, za Robot. tel. jed. v Turč. Sv. Martine A. Pakosta, za „Živenu" v Turč. Sv. Martine sl. M. O. Horváthová, za Dram. krúžok „Palárik" v Sabinove J. Borodáč, za Ochot. vzdel. spol. „Kollár" na Vrútkach Dr. M. Sterzinger, za Jednotu div. ochot. „Kollár" v Košiciach p. Lacina, za Rol. dorast Turca v Príbovciach J. Facuna, za Tel. jed. „Sokol" v Ružomberku V. Houdek, za miest. odbor „Živeny" v Ružomberku sl. G. Fridrichová a za Hviezdoslavovu besedu v Dolnom Kubíne pí. A. Styková; za náhradných členov R. Michaelly za Sloven. rem. jednotu v Turč. Sv. Martine a J. Hrehor za jednotu „Orla" vo Varíne; za revizorov účtov J. Fišera za Ochot. vzd. sp. „Kollár" vo Vrútkach a J. Šimu za „Spevokol" v Turč. Sv. Martine. Vo volných návrhoch J. Borodač za Sabinova dvíha otázku tohtoročných div. závodov a návrhu div. zákona. Po dlhšej debate k obom týmto otázkam bolo uzavreté, že div. závody, ktoré maly byť tohto roku v Košiciach, ak bude možné, majú sa diať tam, a ak nie, majú byť opäť v Turč. Sv. Martine; malo by hrať za tri večere aspoň 10—12 krúžkov po jednoaktovke alebo výňatku z celovečerného kusu, a div. závody majú byť spojené zase s div. kurzami — rázu však viac praktického, ako v loni — a div. výstavkou. O návrhu div. zákona usnesené bolo, aby sa vyslala komisia, ktorá návrh preštuduje a svoju mienku patričným fórumom oznámi, prípadne za niektoré, menovite záujmov slovenských sa týkajúce zmeny i dôraznejšie zakroči. Do tejto komisie okrem prezidia boli vyslaní pp. A. Pakosta, J. Facuna, J. Borodáč a Dr. M. Vančo.

Bvk.

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) **V Praze dne 30. dubna 1924.** **Sešit 7.**

(Místo úvodníku.)

V Praze dne 18. dubna 1924.

Hlasy pesimistů rostou. Divadlo zkomírá. Nudí se tam kde kdo. Drama nevzrušuje, nýbrž unavuje. Historie je nadobro odbyta. Hry, které nás před pěti lety zapalovaly, propadají s matematickou jistotou. Finis tragoediae. Nervy současníků jsou umocněny a přepiaty, normální tragické situace ze včerejška připadají nám svrchovaně směšnými. Zvykli jsme na jinačí věci! Divadlo nám nemá co říci. Je to správné až na nepatrnou výhradu. Jsme tu my. My, kteří se nad starými věcmi nudíme stejně jako p. t. publikum a kteří chceme udělat něco nového. Abychom to dovedli bezvadně, chybí nám málo: stálý styk s jevištěm. Jsme zatíženi knihou. Třetí dimense nám uniká. Pomozte nám! Pusťte nás do divadel! Vezměte nás z úřadů a bibliotek a umožněte nám denní styk s divadlem! Výsledek se dostaví rychle a bude vypadat takto: Každý měsíc nová útočná hra, která, nastojte! nebude nudit. Molière byl herec. Vhodný okamžik je tu. Čekáme odpověď!

František Zavřel.

Vladimír Gamza:

Pro zrození herce.

Vzpomínám čajového večírku, pořádaného na počest ruských hostů moskevského Uměleckého divadla. Když jsme mluvili a debatovali o bolestech divadelního pokroku, Iván Michájlovič Maskvín, jeden z ruských předáků, náhle v největším rozhořčení zvolal: „Ale, vždyť my nemáme herců! Opravdové herce lze v našem ensemblu na prstech spočítat.“

Minula dlouhá doba od těch chvil, a ona věta zní mi dosud v uších jako nevodbytná moucha v letním dnu. Vždyť my nemáme herců — to řekli o sobě Moskevští. Co asi mínil tenkrát Iván Michájlovič, jakých gigantických rozměrů nabýval v jeho očích pojem herce! A dnes se rozhlížím a táži: Kolik opravdových herců má divadelní svět československý? A je mi smutno, že život je tu tak chudý, anebo aspoň divadelníci pohybují se v tak chudém šedém prostředí, které není s to, vytvořiti z nich opravdové herce. Neboť co činí herce velikým a opravdovým? — To, co činí vůbec umělce, ba člověka velkým a bohorovným: Životní utrpení, zoufalé strádání, boj, prohry i výhry, životní vlny, jež zvedají lidstvo hned do závratných výšek, hned vrhají je do propastí. Z utrpení vyrůstá krása a rodí se umění. Bez bolesti a utrpení není velikosti. „Je plains des peuples malhereux; mais je crois, en effet, qu'ils font les grands artistes,“ praví krásně Musset v „Lorenzaccio“ ústy malíře Tebaldea. „La poésie est la plus douce des souffrances!“ *) Ano, tak asi: Z utrpení životního rodí se sladká touha o něm vyprávět a tak vzniká umění. Z čeho by chtěl čerpat, o čem zpívat, o jakých bolestech i krásách vyprávět ten, kdo jich nepoznal?! Nebyl-li kdo hluboce nešťasten, nedovede zpít se závratným štěstím. Klid a spokojenost nerodí vyvolenců. Pojmenujte velkého umělce, a zachce-li se vám zvědět o zdroji jeho síly, prolistujte jeho život! Jsou-li i na české scéně velcí umělci, je to jejich život soukromý, nejintimnější vibrace jejich duševních strun, jež může výmluvně dokumentovati, odkud pramení jejich velikost. Není přesvědčivějšího důkazu nad případ velikého herce-člověka Vojana! Jaký život, takové umění; jaký člověk, takový herec. Jsouť věčné pararely: život a umění. Jeť umění nejvyšším projevem života!

Nuže, čeho je třeba, aby se zrodil opravdový herec? Všestranné inteligence? Dramatické konservatoře? Geniálních učitelů? Pokrokových režisérů? Ach ano, spolupůsobnost toho všeho bude ovšem ku prospěchu; ale především je třeba, pře-de-vším — dobrého člověka, člověka v pravém slova smyslu. Nebude-li základny lidské, nebude na čem stavěti umění. Nebude-li citlivé gramofonní desky, která by byla schopna vnímati do sebe vše, co ji obklopuje, nebude nikdy umělce-herce. A neprojde-li onen člověk životní konservatoří, dramatická konservatoř jej nespasí. Který učitel či režisér by si troufal vychovati hercem šťastné dítě, jehož duševní struny neznají a nepoznají drsného doteku sudby? Kdo z učitelů chtěl by se domýšlivě rovnati Osudu, jenž dovede uhnísti naši duši v mnohotvarý krystal? A znovu praví Musset ústy Tebaldea: „Mírní a šťastní plápolají často září čistou, avšak chladnou. Je mnoho strun na harfě andělské; jemný vánek dovede rozechvěti nejslabší a vylouditi z nich zvuky slastné a rozkošné; struna stříbrná však rozezvučí se pouze v závanu severáku. Je to struna nejkrásnější a nejvzácnější, a dotek prudké ruky jest jí žádoucím. Nadšení je bratrem utrpení.“

Je osud prudkou rukou, a jeho doteku nastavme bez bázně svou hruď! Čím více jizev zůstane na našem těle, tím citlivějším se tělo stává. Čím více se napínají struny nervů, tím jemnějším je jejich zvuk. A co jiného je umělecká schopnost, nežli nekonečně tenké tykavky nervů, jež dovedou zachytiti vibraci nezachytitelných vln. A takovým nanejvýš křehkým nervovým nástrojem je herec dokonalý.

Ale jaká trudná životní dráha vede k oné dokonalosti?! Jakého vnitřního obrození člověka je k tomu třeba! Jaké koupele v bolestech! Jakého bohatství a krásy životní, aby i umění herecké bylo krásné a bohaté!

N. Melniková-Papoušková:

Ruské divadlo a drama v 20. století.

Dějiny dramatu a divadla obyčejně se omezují na výklad a kritiku dramatické literatury, při čemž se zapomíná, že literatura je jen jednou a nikoli dominující složkou divadla. Důkazem může býti zjev, že dramatická tvorba velmi často se mění pod vlivem čistě divadelních novot, které někdy dokonce ani nevznikají v místním pro-

*) Lituji nešťastných národů; ale věřím skutečně, že z nich vycházejí velcí umělci. Poesie je nejsladší ze všech utrpení!

středí, nýbrž v zahraničí. Jelikož drama je kromě toho v bezprostředním styku s divákem, více podléhá vkusu obecenstva, než román a povídka; požadavky a snahy diváka spíše a bezprostředněji působí na dramatického než obyčejného spisovatele. Říkám to proto, abych lépe objasnila, proč v ruském divadle a s ním i dramatu na rozhraní 20. stol. dochází k ohromným přesunům, jež rozhodly o dalším jejich osudu.

Koncem 19. století stálo ruské divadlo na rozcestí, neuvědomujíc si jasně, kam má jíti; ve všem byl pociťován úpadek a závěr skvělé epochy, pyšnící se takovými dramatickými spisovateli, jako Gogol a Ostrovský, a bohaté takovými herci, jako Ščepkin, Sadovský, Šamský, Martynov, Davydov a později Strepetova, Jermolova, Savina. Místo nich přišli drobní spisovatelé, nepracující dokonce ani podle vkusu obecenstva, nýbrž hlavních herců, herci, kteří přeceňovali své síly a nechtěli pracovat, a jeviště, jehož umělecká ubohost nedala se s ničím srovnati. A tu r. 1885 přijeli do Petrohradu a r. 1890 do Moskvy Meiningenští. Jejich pohostinské hry způsobily rozhodný obrat i ve vkusu obecenstva i ve směru ruských divadel. Ruské diváky především překvapila přesnost jejich historických výprav a neobyčejná archeologická správnost prostředí každé hry. Dekorace přesně zobrazovaly přírodu a kraje a detailně přenášely budovy, v nichž se odehrával děj. Stejnou přesnost bylo možno pozorovati i ve výběru kostymů a rekvisit jednajících osob i u detailů, na první pohled bezvýznamných. Druhá, mnohem důležitější zvláštnost Meiningenských spočívala v tom, že i docela bezvýznamné úlohy, obyčejně svěřované statistům, hráli u nich řádní herci. Tato novota projevovala se obzvláště silně při výpravě massových scén. Dřevěného statistu zaměnil herec, uvědoměle plnící svou určitou úlohu, dokonce i v tom případě, když neměl vysloviti ani jedno slovo.

Třetí novinkou, prostě vyplývající z dvou předcházejících, byl zvýšený význam režiséra, jelikož všichni herci, od největšího k nejméně významným, byli mu podřízeni. Je nesporno, že pro takové výpravy musil býti vytvořen buď nový repertoar, nebo ze starého vzato právě to, co dříve se nedařilo. Co se týče výpravy nových her, tož spíše než Meiningenští, vyvolal je k životu Antoine se svým „Svobodným divadlem", pronikajícím vlivně zprvu do Belgie a Německa a potom i do Ruska. Antoine sice v Rusku nikdy nebyl, ale jeho výkony studoval Stanislavský v Paříži. Ještě později působily na ruské divadlo — byť i ne na dlouho — tací režiséři a znalci divadla, jako Reinhardt, Craigh, Appia.

Po všem, co viděl a slyšel ruský divadelník při každé návštěvě divadla, vzpomínal a vzdychal po evropské úrovni jeviště. To bylo blahodárnou půdou, z níž koncem 19. století vyrostl v Moskvě jednak sbor nového divadla, který však nic nového nepřinesl a spokojil se jen napodobením hry Meiningenských, jednak zvláštní divadlo, které později bylo nazváno Uměleckým. V čele ochotníků, tvořících jádro tohoto divadla a vypravujících toliko jednu hru do roka, stál Stanislavský, který později přibral k spolupráci dramatického spisovatele a učitele filharmonie V. I. Němiroviče-Dančenka. Započavši svou činnost hrou A. Tolstého „Car Fedor Joanovič", Umělecké divadlo brzy přešlo k současným výpravám, při nichž překvapilo diváka ještě větší pečlivostí práce, než při historických. Zásluhou Uměleckého divadla je sice seznámení diváků s Hauptmannem, Ibsenem, Maeterlinckem, ale nejhlavnějším v jeho repertoaru byl přece jen výklad a ztělesnění her Čechova.

Je možno směle říci, že Moskevské umělecké divadlo Čechova dokonce vytvořilo, neboť kdyby nebylo tohoto divadla, Čechov byl by se možná spokojil psaním vaudevilů a dále za „Ivanova" nebyl by šel. Vždyť na jiných scénách přespříliš nechápali a znetvořovali vše, co bylo jím napsáno.

První periodu své činnosti, v níž psal vaudevily, které byly hrány v divadle Korše, Čechov ukončil vážnou hrou „Ivanov", která dává obraz ruské šlechty, zchudlé jak hmotně, tak i duchovně. Genrista se zde úspěšně spojil s psychologem a mistrovsky zachytil i duševní rozklad Ivanova i jeho šlechetné vzněty, nesoucí jen záhubu. Představení bylo dáváno u Korše v Moskvě a v Alexandrinském divadle v Petrohradě se značným úspěchem, jehož se nedočkal již další výtvor „Lesní duch", přejmenovaný později po přepracování na „Strýčka Váňu"; potom přišel „Racek" (Čajka), který vyvolal neporozumění a nelibost zaujatých přívrženců starého. „Racek" má mnoho nového ve formě. Není v něm podškrtnuta kresba jednajících osob (jež převládala téměř do posledních let v ruské činohře), spojených tradicí s oblíbenými osobnostmi francouzských her 18. století a pokládaných za realistické výtvory, vzaté ze života. Čechov rozhodně zavrhl tyto oblíbené šablony a znemožnil, aby podržely svůj starý vzhled. Pro jeho jednající osoby je těžko a snad i nemožno najíti stopy prototypů jak v rus-

kých, tak i evropských dramatech. Novoty Čechova ihned nepronikly, ale přece jen přinesly své plody v takových výtvorech, jako „Asyl“ Timkovského, „Ve snách“ V. Němiroviče-Dančenka, „Na dvoře, v domečku“ Čirikova.

Vymeziti zvláštnost dramatických metod Čechova není lehké, jelikož v každé nové hře přináší jak v oboru techniky, tak i psychologie něco nového. V celku je možno vyjádřiti jeho zvláštnosti v tom smyslu, že místo tragedie osobnosti kreslí drama prostředí, v němž jednotlivá individua bezmocně se utloukají. Nikoli osobní vášně, nýbrž vzájemná drsnost ve vztazích dané společnosti tvoří osu Čechovových her. Spolu s tím chybí u něho úplně staré dělení osobností na ctnostné a chybující. Jsou to prostě lidé, trpící životním seskupením, tíživým pro všechny. Čelným však rysem všech je pasivita, beznadějnost, že je možno se vyplésti z dané situace, a spokojující se v nejlepším případě snem, že za 200 až 300 let bude lépe. Jako vaudevilové Čechovovy osobnosti je možno porovnati s hrdiny „Snídaně u předsedy dvorjanstva“ Turgeněva, tak jeho Ivanov, Strýček Váňa, Astrov, Veršinin se nesmírně podobají Turgeněvovým „zbytečným lidem“. Také základní rysy poměru obou autorů k jejich hrdinům se shodují: mírumilovný a šetrný vztah k lidské duši. Čechov má také několik oblíbených scénických metod, které samy o sobě nejsou nové, které však nově jsou použity. K nim především náleží použití hudebního doprovodu tam, kde melodie může lépe než slovo vyjádřiti náladu jednajících osob. Takovou je na př. hudební věta, opakovaná Mášou a Veršininem ve „Třech sestrách“, nebo harmonika Jepichodova ve „Višňovém sadu“.

(Pokračování.)

Bartoš Vlček:

Frine, Judita a Maria z Magdaly.

III. (Dokončení.)

V životě Kristově zvláště dvě postavy upoutaly pozornost básníků i dramatiků: Jidáš a Maria z Magdaly. Jestliže Jidáš figuroval kdysi jako výpotek veškerého zla a představa ohavné zrady, moderní básník šel mnohem hlouběji a hledal příčiny toho skutku, kterému mohlo se dáti motem beethovenovské „Es muß sein!“ Ať již Jidáš žil nebo nežil, ať již jeho minulost, povolání a úkol před příchodem do družiny Kristovy byl jakýkoliv, jedno je jisto: stal se symbolem toho, co oddělovalo Krista od tehdejšího světa, co stavělo hráz mezi pravdu velikého hlasatele rovnosti, lásky a milosrdenství, ale zároveň slabosti, čehož nemohla tehdejší doba naprosto chápati. A jako symbol byl Jidáš očištěn a přetvořen, byl proti Kristovi postaven jako zásada proti zásadě, proud proti proudu.

Postava Marie z Magdaly pak lákala svou sladkou vůní milostného oddání a lásky, která setřásá se sebe vše pozemské a tělesné. Nevzpomínám ovšem dekadentů a křesťanských mystiků, podle nichž by Kristus zcela dobře mohl mluviti k Marii řečí Šalomounovy „Písně písní“; a taková je Maria v dramatu Domenica Tumiatiho „La Rosa di Magdala“ (Růže magdalská): požitkářská, rozkošnická, ba více, kurtisána, která vyssává nemilosrdně své oběti a jestliže se obrací ke Kristu, tož jen proto, že byla nakažena malomocenstvím a doufá od něho ozdravení. A teprve tehdy slova apoštola Jana jí otevrou oči k spáse a ona pokoří se před Kristem jako pravým bohem. Toto dílo bylo v římském divadle Valle hanebně vypískáno (v lednu t. r.).

P O D Č A R O U

Václav Krofta:

První hrstka div. epigramů.

Na jevišti života.

Nechť si tak či onak lidé
na jevišti žití vedou,
věz, že vždycky vlastní prospěch
bývá jim tu — napovědou.

Ve službách Thalie.

Do služeb kdo vstoupí Thalie,
věřiti nechť sobě uvyká:
přízeň intendanta lepší je,
nežli — nejlepšího kritika.

*Veselohra pana ***.*

Ač z ní místy cizí parfum voní,
přece platí bezesporně o ní:
čím víc množstvím rozesmát chce žertů,
— tím víc úsměv uniká ti se rtů.

Kulisy.

Svět, jak tobě často jeví se,
podoben je zcela kulise:
k těm, kdož vstoupí pouze hlavní branou,
obrací jen — stranu malovanou.

* * *

Na scéně toho žití, hochu,
přátelství stěnu z kulis tvoří;
zkus opříti se o ni trochu
a ucítíš hned — jak se boří.

Příběh Jidášův však bývá spojován těsně s osudem Mariiným: buď je to Maria, která Jidáše přivádí ke Kristu (jako u Jidáše F. V. Rattiho), nebo jest Marie jakýmsi prostředníkem, jejímiž ústy se vyjadřuje Kristus, který pochopitelně se na scéně sám nikdy neobjeví (u Rattiho i u Bovia). A v této spojitosti povím několika slovy o dvou dramatech, z nichž jedno je starého data (Giov. Bovio: Cristo alla festa di Purim — Kristus na slavnosti Purim) a má jeden akt, a druhé je naprostou novinkou (F. V. Ratti: Giuda — Jidáš); čtyřaktové „Giuda" A. Donaudyho, který se objevil zároveň, není mi znám.

„Kristus na slavnosti Purim" je dílko, jež bylo vydáno poprvé r. 1887 a dnes objevuje se v osmém vydání. Bovio byl především politik a právník, kterémuž oboru učil na universitě neapolské; po 26 let byl poslancem; zemřel 1903.

Bovio byl volnomyšlenkářem a socialistou, a jeho dílko zakusilo všech trpkostí pronásledování od židů i katolíků, až po konfiskaci od samých vládních orgánů. Slyší se to dnes jako pohádka, že ještě r. 1894 jako zločin mu vytýkali zatahování osoby Kristovy do otázek filosofických a uměleckých, nebo vůbec do nějakého dialogu; je pravda, že v básni nevystupuje Kristus, ale je slyšeti jeho hlas, vyhánějící kupce z chrámu. Než pro Bovia je Kristus především člověkem a jeho dílo dílem lidským, neboť je pro lidi a pro lidstvo určeno.

Jako rozhodčí mezi dvěma proudy vystupuje i tu athénská hetéra, hlásající: „Proti zákonům 12 desek a desateru je nový zákon rozkoše a ducha; buď Epikur, buď mladý mistr Nazaretský — Třeba volit —", hetéra, zpodobňující zároveň dějinný okamžik rozdělení dvou světů, z nichž jeden vylučuje druhý. Ona, pravda, volí Epikura — ale už tu vystupuje Maria, jejímiž ústy mluví od obrácení Kristus, představitelka onoho světa ducha a lásky nezemské. Maria má mnoho víry, protože mnoho Jeho miluje; Jidáš je u Bovia učený rabbi, jenž vytýká Kristovi, že zrazuje lid, jenž od něho čeká čin a ne slova; vytýká mu, že není ani s Římany, ani se Židy, ale s jakýmsi neeksistujícím lidstvem. Jidáš je konkretní a rád se obírá jen s pojmy, dnes platnými. Jidáš tuší, že vzbouřiti se dnes znamenalo by pochovati třeba národ, ale v tom případě „zřídíme národu aspoň čestný hrob a padneme naň s tváří proti Římu". Praví: „Čekal jsem na člověka israelského, ne na universálního, ani na Boha", a v tom je celý rozpor jeho svědomí. Táže se: Co je pravda? A Kristus ústy Mariinými odpovídá oklikou: Prázdné duše definicí nevyplníš. Jdi do samoty a přemýšlej o ní. —

Tato Jidášova touha po pravdě hlasitěji se ozývá v dramatě F. V. Rattiho, ba naplňuje je docela a dává mu směr. U Bovia Jidáš i Marie (resp. Kristus) byly dva filosofické pojmy, dva politické směry, dvě zásady. U Rattiho však všichni jsou především lidmi — Jidáš štvaným, otcem prokletým člověkem, jenž marně čeká na odsouzení Kristem samým, aby aspoň bolestí mohl se nasytiti. Sám proklet, proklíná druhé, potácí se mezi nenávistí a láskou a pochybuje především. Tomášovi praví: „Všecko chceš vidět a dotýkat se a očichat, a když jsi věci očichal a potěžkal, myslíš, že ti neutekou znovu? Mezi prsty ti propadnou!" Jidáš je držen laskavostí Kristovou u něho jako na řetěze, a tento řetěz cítí jako hanbu a otroctví, jako pouta, která chce rozlomiti třeba za cenu pekla.

Co ho však stále drží u Mistra, je touha, aby z jeho úst napřed vyposlouchal

---

Život divadlem.

Je život lidský divadlem.
Ty plesej neb se zlob,
tvým režisérem Osud je
a propadlištěm — — hrob.

*Dramaturg divadla ***.*

Zdá se ti, že při výběru kusů
jedním cílem vždy se dává vodit:
aby toho, kdo má trochu vkusu
do divadla — odnavykl chodit.

Herec Vrána.

Rád role králů hraje herec Vrána,
v nichž objevit se může v třpytném zlatu.
Kéž jejich moc mu také v žití dána:
nejeden kritik vydán byl by — katu.

Alois Říha:

Dopis z Londýna.

(Dokončení.)

„The Old Vic" vypravilo Goethova „Fausta" v novém překladu (Graham a Tristan Rawson) a nové dramatické úpravě. — „Comedy Theatre" bude dávati novou Sutrovu hru „Far above Rubies", která prý kromě titulu nebude míti v sobě nic vážného a bude „bez problémů". Hra se měla dávat v „Globe", ale poněvadž tam ještě úspěšně „běží" (blíží se již dvoustému představení) „Our Betters" (sensační W. Somerset Maughamova hra), přijde do „Comedy".

V Court Theatru dohrává se Shawova pětidílná utopie „Back to Methuselah", na kterou se musíte skutečně pětkrát vypravit do divadla. Mnoho se již o ní napsalo, při čemž opět („Times" z 27. února t. r.)

pravdu. „Kdo je On? Kdo jsem já?“ táže se Lazara den po jeho vzkříšení. Zrazuje Krista, ale provází ho při jeho cestě utrpením, prosí ho, vyhrožuje mu, rozkazuje mu, aby řekl svou pravdu, vždyť všichni vědí, že je nevinen a budou ho musit propustiti. Ale Kristus mlčí, a Jidáš volá: „Nepromluvil. Zradil mne. Není pravdy.“ Ne tedy Kristus, ale Jidáš byl zrazen, ošizen. A teprve Maria přináší jakési utřídění do chaosu v jeho duši, když praví: „Pravda, světlo, které jsi hledal, je v jeho krvi.“ — A prostřednictvím Kristovy krve tedy nachází Jidáš svou pravdu, v níž se potácel jako štír v kruhu ohňů, nenalézaje východiska k záchraně a odsouzený pověrčivostí lidí k pomalé smrti.

Maria z Magdaly v pojetí Rattiho ničím se neliší od Marie Boviovy. Jinak ovšem Jidáš. Ponořen do svého neštěstí a palčivé žízně pravdy (je v tom též určitý nedostatek, neboť jaká jest to pravda, kterou Jidáš chce vědět?), nestává se už symbolem, ale zůstává sám sebou, individualitou, která hledá své místo vedle mlčící a přece tak mnohostranné individuality Kristovy. Pochyby proti požadavku nerozumující víry (a přece Jidáš praví: Můj mozek je jediná věc, kterou mohu měřit věci ostatní), člověkovo já proti člověkovu splynutí s bohem — to jsou protipoly dramatu (které bylo s velikým úspěchem poprvé provozováno na podzim 1923 v římském divadle Argentina).

Spojil jsem jen tak zcela náhodou několik dramatických prací italských, v nichž je patrný rozdíl duše antické, židovské a křesťanské — a nejen duše, rozdíl těchto tří epoch vůbec. Je šťastnou náhodou, že stejně antika u Galeazziho, jako židovství u Dameriniho a křesťanství u Rattiho byly zachyceny ve svých nejcharakterističtějších složkách a projevech: v poměru k bohu, ženě a lásce. Že byly takto zachyceny jednotlivé vývojové etapy starověku vůbec. Jako pokračováním mohla by tu státi kapitola o františkánském dramatikovi Cazzamini-Mussino. Ale k němu se vrátím až jindy.

J. P.:

Hlasy tisku o „Madame Legros“, „Čechu a Němci“ a „Prostopášníku panu de Trouhadec“.

Mannova „Madame Legros“*), na kterou divadelní buletiny hlučně upozorňovaly dlouho před premierou, značně zklamala a dokázala, že se u nás dělá mnoho povyku pro nic nebo málo a že tak okázalé a nekritické přijetí německého autora ukazuje nás v divném světle. Je to zcela obyčejná divadelní hra, o níž „Národní Politika“ praví, že její námět byl by podmanivějším románem, nežli je divadlem. — „Čech“ marně se ptá, co založilo Mannovu dramatickou slávu, neboť v „Madame Legros“ nevidí ničeho, čím by vynikal nad obratnost jiných. — „Právo Lidu“ poukazuje na to, že pod maskou revoluční historické látky je zpovědí rozvráceného sebepitvajícího pokolení, mučícího se více problémem poměru básníkova k životu a světu, než problémem básníkova zasahování do tvoření nadosobních životních hodnot. — „Venkov“ pokládá toto drama za typický plod německé dramatiky předválečné: sensačnost látky, erotická perverse jako přívažek a nejemné udělání. O autorech toho druhu, praví dále, nelze mluviti jako o básnících, ba ani ne jako o přísných umělcích — jsou to Sudermannové v novějším vydání. — „Národní Listy“ velmi přesně dokazují, že to byl večer plný omylů, pokud se týče dramatu, tak i co se týče režie a hry. — „Rudé Právo“ nazývá tuto hru těsovým románem, rozepsaným do scén, proto nemůže takový příběh dramaticky zaujmouti, který se poslouchá jako pohádka. Postavy dramatu jsou panáčci, kteří mají zpříjemniti požitky snad příliš abstraktní. — Také „Čsl. Republika“ píše, že toto drama je slabě myšlenkově pode-

*) „Madame Legros“, drama o 3 aktech. Napsal Heinrich Mann, přel., rež. a scén. B. Stejskal. Výprava a kostymy od J. Weniga. Poprvé na Vinohradech 8. února 1924.

padla Shawovi výtka příliš intelektuální fantasie, „přeintelektualisování dramatu“, neznalosti podvědomých elementů životních projevů atd.

Ovšem Shaw z londýnské scény nezmizí.

V druhé polovici března objeví se na scéně „New Theatru“ (mimochodem řečeno po dvoustém představení „The Lie“ od H. A. Jonesa) nejnovější Shawova hra „Saint Joan“. Hraje se již od konce prosince minulého roku v New-Yorku a těší se velikému úspěchu. Není dosud vydána knižně a stane se tak teprve po prvních představeních v Londýně. Zkoušky, ovšem pod dohledem Shawovým, právě počaly. Vyřídí si tedy Shaw ústně to, co musil vyřizovat s Amerikou telegramy, třebas lakonickými, ale zabarvenými shawovským humorem, zatím co ony z Ameriky čpěly čistým amerikanismem. Šlo totiž o zkrácení hry, tedy o hřích, který by vám odpustil kdokoliv jiný, jenom ne Shaw.

Nejnovější Shawova hra má sedm jednání a pouze jednu ženskou roli, hrdinku Janu z Arcu, kterou bude představovati známá Miss Sybil Thorndike.

Z nových původních prací snad jen jediná vzbudí větší zájem. Je to J. Galsworthyova hra „The Forest“, která má se Shawovou hrou společné pouze to, že je tam také jen jedna ženská role. (Je vidět, kam už až zasahuje palčivý v Anglii problém nezaměstnanosti.)

O něčem, co by mělo jakousi spojitost s námi, nevím. Jen jediné slovo poslalo mi pozdrav z doby, kdy tu vzbudilo rozruch „R. U. R“. Na plakátech londýnského Undergroundu, kde se říká, že je lepší jezdit pod zemí, než chodit po zemi a kde se vám slovem i obrazem líčí hrůzy londýnskeho „trafficu“ (to je totiž kolektivní název pro tu spoustu všech možných i nemožných vozidel, která zaplavují ulice), je svalnatá postava strážníkova, brzdícího ze všech sil právě tento „traffic“, označena slovem „robot“. Je to již anglický majetek. Taková věc potěší vás zrovna tak, jako když uvidíte někde napsáno slovo Prague nebo Czecho-Slovakia a odpustíte Angličanům takové lehké hříchy, jako Czecho-Jugo-Slave nebo Czech-Bohemian composer (to je totiž Dvořák).

přeno, a poukazuje, jak autor chtěl „těm zvrhlým Francouzům řádně zasoliti“ vypravováním lží Madame Legros o perversních stycích s „nevinným“, ale dramatu tím nepomohl. — Pouze „České Slovo“ a „Tribuna“ nalézají v tomto dramatu více. „Č. S.“ praví, že se Mannovi vytýká pouhé náznakové a naturalistické vysvětlování činu Madame Legros tím, že byla vzrušena porodem mrtvého dítěte. A „Č. S.“ v tom spatřuje právě nejkrásnější rys dramatu, nejkrásnější metafysiku mateřství, vidí v Madame Legros matku revoluce, což prý činí z Mannova dramatu revolučně náboženský mytus. „Tribuna“ oceňuje právě soukromý a prostý ráz titulní hrdinky a vidí přednosti v mnohých rysech dramatu a vysvětluje to způsobem, jímž lze konečně vysvětliti a podepříti všechno. — O provedení píše „N. Politika“, že pí. Iblová vytvořila mohutný výkon, plný tragických rysů, prostoty a velikosti, chválí výkon p. Jurného v úloze Legrosa, slečnu Pačovou v úloze královny. Podobně vyslovují se „Čech“, „Tribuna“, „Právo Lidu“, „České Slovo“. „Čsl. Republika“ však praví, že provedení vinohradské hře neprospělo, nýbrž zeslabilo. A vytýká právě pí. Iblové patos a hysterický ráz hrdinky, kterou pojala jako nějakou Jeanne d'Arc. O královně sl. Pačovy praví, že byla prostě nemožná. Jiné role chválí, ale režiséru vytýká, že nemá při obsazování šťastné ruky. Také režii leccos vytýká a praví, že představení neuspokojilo po žádné stránce. — „Rudé Právo“ naopak zase píše, že pí. Iblová měla po delší době příležitost ukázati se v obsáhlejší úloze, v níž projevila zdrželivou tragiku, pěknou deklamaci, ladné posunky, vznosné pohyby, že měla hrdinnou něhu i sladkou obětavost a že dala úloze vše, co mohla dáti. Chválí také sl. Pačovou, pp. Jurného a Vydru.

23. února před 100 lety byl jmenován ředitelem českých představení ve Stavovském divadle J. N. Štěpánek, autor aspoň 150 rytířských a kouzelnických dramat, z nichž nejvíce se líbily „Břetislav“, „Korytané v Čechách“ a veselohra „Čech a Němec“ *), která byla již před třemi lety hrána na Vinohradech a v níž brilantně exceloval p. Vydra. To byl asi důvod, že při této příležitosti byla tato hra znovu nastudována ve Stavovském divadle, ač z produkce Štěpánkovy mohlo býti hráno také něco jiného, aspoň původnějšího. Ale byl to zajímavý večer, a fraška velmi vřele přivítána, zvláště v provedení, jakého se jí dostalo výkony pp. Vydry, Rašilova, Wiesnera, Rubíka, pí. Engelbertové, Ostrčilové a sl. Holekové. „Právo Lidu“ praví, že J. N. Štěpánek byl praktickým divadelníkem, který zachránil české divadlo, který naučil české obecenstvo choditi do divadla, ale chybou je, že utkvěl na nízkém stupni, že hrál pouze své hry, zatlačuje hry jiných, na př. Klicperovy. — „České Slovo“ také vítá znovuuvedení této hry a spatřuje v ní, v jejím závěru Tolstého slovanské křesťanství. — „Československá Samostatnost“ správně podotýká, že tehdy — hlavní vtip je v míchanici české a německé řeči, z níž vznikají omyly — směs češtiny a němčiny byla zvyklostí, ale dnes se zdá, že ta Jirkova a Ančina němčina působí stejné potíže hledišti, jako pantátovi mlynářovi. Ale celkem hru chválí. — Nár. Listy“ (Mil. Ný.) vzpomínají vinohradského provedení a konstatují, že ve Stavovském je Jirka svrchovaněji dokreslen a prokreslen, že z něho jen srší humor, bodrost, poctivost a přihlouplá dobromyslnost. — „Čsl. Republika“ pozoruje, že široké obecenstvo neztratilo pro moderní složitosti smyslu pro veselohru ze života lidového. Velmi chválí provedení, podobně „Venkov“, „Čech“, „Rudé Právo“ a ostatní listy.

Romainsova komedie**) nebyla přivítána právě nejvlídněji. Ačkoli hrána na masopustní úterý, jímž měly býti omluveny taneční ekstravagance, byla přijata obecenstvem velmi mrazivě. A tiskem ne o mnoho vlídněji: „Čsl. Republika“ uznává Romainse jako romanopisce, ale upírá mu schopností pro lehkou komedii, třebaže tento „Prostopášník“ není tak slabý, jak se jeví v režii Čapkově, jež není již komedií Romainsovou, ale masopustním žertem p. K. Čapka, a odsuzuje různé změny, které p. Čapek provedl na úkor autora a ostře odsuzuje apačské tance, které režisér vpravil do meziaktí a které nenáleží do Národního divadla, kde den předtím zněly zvuky hudby Smetanovy. O hereckém provedení mluviti nelze, protože to byla loutková hra, a výprava prý byla přesně podle francouzské v Comédii des Champs Elysées. Děj hry je jednoduchý, jde tu o vysokoškolského profesora Trouhadeca, který se zamiloval do herečky v šedesátí letech a v Monte Carlu dopustí se různých hloupostí, hraje v rouletě, vyhraje, peníze však utratí s herečkou, jež jej opustí, když se pan profesor octne na suchu. Ale vzpamatuje se a vrátí se k vědě. Hlavní vtip je v tom profesorovi, jenž na stará kolena podlehne erotickým záchvatům a na jehož účet se pak kde kdo baví. — „Národní Listy“ vzpomínají při této hře na Molièra, ale vytýkají hře přílišný intelektualismus, vtip mnohdy zůstává na povrchu, mnohdy se stává anekdotickým a mnohdy se stává suverenní silou nad lidmi, které nutí, aby dělali psychologické kotrmelce. Ale přiznávají, že bylo možno vytěžiti z této hry více, než se to podařilo K. Čapkovi, a Josefu Čapkovi vytýkají, že má vinu na kostymech postav, akcentoval příliš jejich směšnost, že obecenstvo se přestalo málem smáti. A praví: „Snad způsob, jakým pojali Čapkové tuto komedii, má své stylové i teoretické odůvodnění, ale prakse ukázala, že cosi nebylo na místě. Smích při veselohře je také určité závažné svědectví. A smíchu bylo málo.“ Také „Čech“ uvádí, že hře scházel ésprit. — „Venkov“ píše, že hra je chladná a občasný vtip je málo živelný, a o režii praví, že toto vtipálství nemůže býti pokládáno za scénickou duchaplnost, a kdyby byla hrána zcela normálně, mohla míti větší úspěch. — „Národní Politika“ uvádí totéž, vytýká překarikování, ač se sem nehodilo, protože tím pozbyla komedie na své lehkosti, hravosti a opravdové komice. — „Právo Lidu“ správně poukazuje na rozdíl mezi provedením „Čecha a Němce“ a „Prostopášníka“. Při prvém se obecenstvo bavilo, při druhém skoro nudilo. Praví, že se nemůže nadchnouti pro francouzské pojetí záletnosti starých pánů a ziskuchtivosti mladých žen, které se dají svésti na problém dnešní společnosti, z jejíž nevázanosti rostou stíny zločinů. A z celé komedie v pojetí Čapků byly vděčně kvitovány jen moderní tance, kterými byl okořeněn tento málo chutný žert. — „Rudé Právo“ a „Tribuna“ přijímají ubohého p. Trouhadeca přátelsky. „Rudé Právo“ vidí v něm svěžest postřehů, jakési umytí všedního dne a všedních zážitků, takže září jako nedělní šaty. Zvláště nadšeně píše „Tribuna“, která v duchu, jímž jest tato komedie udělána, vidí něco z Pána Boha, ukrutnou víru v malého člověka, oslavu malých ctností a hříchů, směšností a utrpností, jež tvoří nezajímavé chudáky, na kterých stojí svět. A výpravu nemůže dosti oceniti, neboť nebylo u nás ještě tak hluboké homogenity mezi dílem a režií, jež byla patrna ve výkonech pp. Rolanda, Rašilova, Wiesnera, pí. Hübnerové a Naskové, kteréžto výkony chválí i jiné listy. Pouze výkon pí. Steimarové byl odmítnut. — „České Slovo“ (jv.) v podrobném referátu o autorovi a dílu jeho, v němž — jak praví — hraje důležitou roli mystifikace, vytýká informačnímu článku v časopise N. D. srovnání Romainsa s Rabelaisem. Romainsa možno srovnat nanejvýše s Courtelinem, a píše, že taneční i jiné vložky byly lepší, než komedie sama, jež režií pozbyla veškeré komičnosti.

*) J. N. Štěpánek „Čech a Němec“, ves. o 3 jed. a 6 obr. Na paměť 100 výročí jmenování J. N. Štěpánka prvním českým ředitelem Stavovského divadla. Režie V. Vydry, výpr. J. M. Gottlieba. Prem. 23. února 1924.

**) Jules Romains „Prostopášník pan de Trouhadec“, žert o 5 aktech. Přel. A. Bernášek, režie K. Čapka, scéna J. Čapek. Na Národním divadle poprvé 4. března 1924.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský.

Leden.

11. 1864 vystoupil poprvé na divadle Josef Šmaha, později známý dramatický umělec, člen a režisér Národního divadla v Praze. Odejel jako 15letý hoch s nově se utvořivší společností Fr. J. Čížka ze svého rodiště do Nového Bydžova a od té doby setrval již u divadla. U Čížka vystoupil poprvé ve hře „Starý invalida“ od J. V. Jelínka, načež jej — „kandrdáska“ — Čížek přijal „ke stravě“ a slíbil za vystoupení „šestáček“. A aby si přivydělal, Šmaha lepil cedule a hrál na housle, když herec Jelínek vyučoval z nouze tanci. Po dvou letech uviděl Šmahu ve větší úloze Švanda ze Semčic, který jej angažoval. U Švandovy společnosti, kde měl výbornou školu, hrál milovníky, až propracoval se k úlohám charakterního oboru. R. 1871 stal se režisérem. R. 1873 byl povolán ředitelstvím Prozatímního divadla (Čížek-Strakatý) na scénu českého zemského divadla, kde poprvé vystoupil v roli Józy ve „Faráři z Podlesí“ a to s takovým úspěchem, že mu byl svěřen repertoar po Jos. Jiřím Kolárovi. U českého zemského divadla setrval však jen do r. 1879, kdy přijat byl za skvělých podmínek (na tu dobu) opět Švandou do jeho nově postaveného divadla na Smíchově. R. 1882 byl ředitelem Prozatímního divadla Maýrem opět angažován k Národn. div., leč místo své nastoupil teprve za ředitelství F. A. Šuberta 13. června 1883, od kteréžto doby zůstal již trvale v jeho svazku. Jeho zásluhy o české dramatické umění jsou nemalé, a bude příležitost o jeho umělecké činnosti podrobněji se zmínit. Při zájezdu na mezinárodní uměleckou výstavu inscenoval ve Vídni „Prodanou nevěstu“. R. 1906 jmenován vládou bulharskou artistickým ředitelem Národního divadla ve Srědci (v Sofii), kde setrval plné tři roky a vyznamenán byl bulharským řádem. Po svém odchodu z Národního divadla odebral se na odpočinek do Tábora, kde také zemřel r. 1915. Některé rázovité jeho role: Fabricius, Vrba, Výrava, Bušek, Valenta, Dornenkron, Onomaios (Námluvy Pelopovy), Justinian, Tartuffe, Lear a mn. j.

Zač. ledna téhož roku 1864 vystoupil také poprvé na scéně jako 18letý jinoch Jos. Jiří Bittner u společnosti Kramuelovy v Písku (v úloze Čeňka, bratra Závišova, v Hálkově „Závišovi z Falkenštejna“). O Bittnerovi bylo psáno již v loňském ročníku „Čsl. Divadla“ (v článku „Rok 1903“): Bittner, jeden z našich nejlepších dramat. umělců a členů Národn. div., nar. se v Milavči u Domažlic 24. ledna 1846 a studoval reálku v Praze. Prchnuv však z Prahy, zúčastnil se povstání v Polsku (1863), načež studoval dále v Písku, ale nedostudoval. R. 1864 stal se hercem a pobyl u Kramuela do r. 1866, kdy sloužil jako dobrovolník v rakouském vojště za války rakousko-pruské. 16. října 1866 byl angažován za ředitelství J. J. Kolára k české zemské scéně (k Prozatímnímu a vystoupil v úloze Felixe v Birchpfeiferově „Růženě a Růžence“). Zde setrval až do r. 1877. Pak odebral se s chotí Maruškou, tragédkou téhož divadla, k divadlu vévody Meiningského a pobyl tam až do r. 1879, kdy odešla choť jeho k berlínskému dvornímu divadlu, on pak k divadlu Viktoria tamže. R. 1881 oba vrátili se na vyzvání ředitelství k našemu Národnímu, jemuž prokázali velmi platné služby, jsouce obecenstvem vysoce váženi a ctěni. Bittnerová zemřela r. 1898 v porodnici, Bittner zůstal až do r. 1899 a po své nemoci znovu až do 6. května r. 1903 u Národního, kdy jej zákeřná nemoc sklátila v hrob. Bittner byl ve své hře velmi rázovitý, mluvy břitké, rychlé, uhlazené, pohybů zvláště elegantních, ať v úlohách salonních, či v úlohách intrikánů.

29. 1914 zemřela v Praze jedna z nejpopulárnějších dramatických umělkyň Terezie Seifertová, rozená Ledererová, choť bývalého dramat. umělce a režiséra Nár. divadla Jak. Seiferta, ve věku 70 let. Byla‘ jednou z těch význačných divadelních osobností, které v polovici minul. stol. kladly základy k našemu divadlu Prozatímnímu i Národnímu. Již jako dítě hrávala dětské úlohy u společnosti Prokopovy, která hrála v té době ve Vídni, kdy i ona s rodiči svými tam dlela. Po svém návratu z Vídně vyučila se zpěvu u vynikající české zpěvačky Kateř. Podhorské. Pak působila u divadla v Kolíně n. R., v Terstu, v Karlových Varech, v Plzni a Olomouci, až r. 1864 byla povolána k Prozatímnímu divadlu v Praze, kde působila (i v Národním) až do r. 1889, kdy odebrala se na odpočinek. S počátku hrála ve fraškách se zpěvy a v operetách, v nichž klidila velké úspěchy. Později přešla v obor rolí charakterních a i v těch vynikala a stala se velmi oblíbenou u všeho divadelního obecenstva.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 1. do 15. dubna. Nár. divadlo v činohře nemělo novinek. Opakovalo: Mazánka, Čecha a Němce, Prostopášníka p. de Trouhadeca, R. U. R. V opeře hrálo: Dimitrije s B. Plaškem j. h., Carmen, kterou dirigoval Alfonso Catharine j. h., Dalibora, Bludného Holanďana, Louisu, Labutí jezero, Prodanou nevěstu, Branibory v Čechách, Dona Juana, Tajemství. — Stav. divadlo mělo novinkou Porto-Richeovu „Minulost“ a mimo ni hrálo Útěk do Benátek, Domů, Co je nejhlavnější, Prostopášník pan de Trouhadec, Zábavu v lásce, R. U. R., Jana Výravu, Hadriana z Římsu, Šest postav hledá autora a Noru s pí. Bechyňovou j. h. V opeře opakovalo: Zedníka a zámečníka, Rigoletta, Toscu, Bílou paní. — Vinohr. div. znovu nastudovalo Sardouovu „Fedoru“ s pí Dostálovou a jinak hrálo: Strašidla, Proud, Žně, Kapitána Brassbounda, Madame Legros, Sen noci svatojanské, Posledního muže, Její systém. — Švandovo div.: Přelud lásky, Vlkodlak, Velbloud uchem jehly, Pohostinská hra pí. Maud, Obr Paleček, Jedenácté přikázání, V londýnské mlze, Kocour v botách, Tilla. — Divadlo Urania: Podzimní manévry. Stambulská růže, Cikánský primáš, Utajované zlo, Zakletá princezna, Krista z myslivny, Revoluční svatba, Čardašová princezna, Co pak je to za vojáka, Zlatá Eva, Láska na rohačkách, Honza v pekle, Princezna

z kolotoče, Vzdělávací beseda, Fairbanks v Praze. — Tyl. div. v Nuslích: Nahá žena, Bankrotář a kramářka, Rozpustilá Lola, V jařmu macechy, Mamselle Nitouche, Orfeus v podsvětí, Buffalo Bill, Pražský žid, Jeho poslední kilometr, Dolarové princezny, Veličenstvo Mimi, Na letním bytě, Slovácká princezna. — Div. Komedia: Liliom, Letem celým světem, Věra Mirceva, Děvče z předměstí, Dolfa, Paní Rosa, Vdavky Nanynky Kulichové. — Div. Apolo: Švejk na robotě v Rusku, Čistý štítek, Švejk špionem, Švejk v ruském zajetí, Modche a Rézi, Utajované zlo. *j. p.*

Vojt. Baldessari-Plumlovská, moravská spisovatelka pohádek a autorka četných dětských div. her (celkem asi 30, z nichž nejznámnější jsou: „Honza v zakletém zámku", „Krakonoš", „Svatoň a Milena", „Zahrada sudičky", „Sůl nad zlato", „Sněhurka", „Jura", „Zlatá nit" a j.) dovršila 17. dubna v Olomouci sedmdesát let svého života. *Žk.*

Generál Gajda, velitel 11. p. div., zvolen byl na ustavující valné schůzi předsedou družstva východoslovenského Národního divadla v Košicích. *—k.*

Osobní změny v divadelním životě jsou více méně rázu závažnějšího a mají větší vliv na prostředí, kterého se nejvíce dotýkají. Pověsti o odchodu pana Steimara ze svazku Národního divadla nabývají určité formy jeho pohostinským vystoupením ve „Fedoře" na jevišti Vinohradského divadla, které naopak má prý ztratiti R. Tůmu. — Německé divadlo, které zaujalo nás poněkud více než kdy jindy provedením české činohry a opery, překvapuje zprávou o odchodu svého ředitele Leopolda Kramera. Ředitel Kramer je syt své funkce a chce se aktivněji zúčastniti divadelní tvorby, neboť kromě neupíratelné schopnosti divadelního praktika má neméně značné schopnosti jako herec, jímž byl dříve. Vrátí se do Vídně. — Režisér Švandova divadla Jan Bor resignoval na profesuru pražské konservatoře. Minist. školství a nár. osvěty určilo na jeho místo bývalého šéfa činohry Národního divadla v Bratislavě, prof. Ph. dra Milana Svobodu. *Eský.*

Valná hromada Org. čsl. herectva konala se jako obvykle na Zelený čtvrtek v Měšť. Besedě a zahájil ji místo o 5 až o $^1/_2$ 7. hod. več. za účasti as 250 členů, předseda Kolár (Národ. divadlo), který vytkl členstvu, lhostejnost k organis. otázkám a upozornil na neutěšený finanční stav organisace. Z celkového počtu přes 1700 členů platí řádně členské příspěvky pouze 800 osob. Dlužníků je přes 400 s celkovou částkou Kč 20.434·40! Také jedn. Ant. Strnad (Vinohr.) klidnou, ale důraznou řečí dotkl se těchto dvou ožehavých bodů a ve své zprávě zdůraznil potřebu silné herecké organisace, která musí býti pohotova proti stále se opakujícím útokům na minimální požadavky herců zaměstnavateli, kterým výbor za pomoci úřadů v mnohých případech byl nucen připomenouti kulturní poslání českého divadla, jež nesmí býti pouhou dojnou kravou některých ředitelů. Poškozování herců materielně i umělecky bránil se výbor za vydatné součinnosti taj. Odbor. sdružení posl. Tayerleho a podařilo se mu v mnohých případech zjednati nápravy. Valné hromadě oznámeno, že absolventi dram. odb. naší konservatoře budou přijímáni za členy, bude-li do zkušební komise konservatorní delegován zástupce organisace. Po přečtení chabé bilance úmrtního fondu byl učiněn náběh k debatě o organis. čtrnáctideníku „Divadlo", který prodělává těžkou finanční krisi, ale věc zůstala nevyřízena. Nově ustavující se podpůrný fond, kterého přes své dlouhé trvání O. Čs. H. dosud neměla, jako věc samozřejmá a dnes bezpodmínečně nutná, schválen. Upřímné a krásné bylo uvítání čestného místopř. Ad. Dobrovolného, dlouho trvajícím potleskem. Volba nového výboru a předsedy neobešla se bez vervní debaty. Jednateli Strnadovi zdráhalo se členstvo poskytnouti žádané roční dovolené. Po schválení kandidátní listiny ujal se řízení schůze nový předseda Vojta Záhořík (Urania) a po obvyklé žádosti za součinnost, zde více než potřebnou, vyslovil potěšení nad poměrně velice klidným průběhem jednání. Neuplynulo však ani čtvrt hodiny, a konstatoval předs. v tomto směru svůj omyl, neboť rozprava o prázdnu na 1. května shodovala se úplně s předcházejícími výročními schůzemi. Řečník přehlušoval řečníka, jiní volně pronášeli své názory pro i proti, ale posléz všecky zaujala opravdová slova Vl. Marka (Brno), který, byť nebyl věcný, přece dal uplatniti myšlenkám svým a svých kolegů vzrušenými výčitkami politickým stranám, které ucházejí se o přízeň herců, ale „postaraly se více o každý footbalový klub, než o nás. Ne my, ale ochotnictvo pro nás zpracovalo divadelní zákon. Není to výtka jen výboru, ale všem. Ženy ministrů berou českým herečkám chleba a my nemáme k sobě navzájem úcty takové, kterou se vyznamenávají němečtí kolegové!!" Markově volání po hraní na 1. máje odpověděl posl. Tayerle návrhem kompromisu, který ke konci dlouhé napjaté situace přijat: Divadla budou hráti jen ve prospěch podpůrného (tedy i obranného) fondu organisace. Pochopitelně, že větší část ředitelů odepře na tuto podmínku přistoupiti, a tak se hráti přece nebude. „Vlk se nažral a koza zůstala celá" dí lid a někteří herci také. Z celého jednání schůze je zříti skrytý pokles intensity působnosti O. Čs. H., která jako každá organis. může pracovati pro své členstvo jen tehdy, je-li jím podporována a má-li dobrou administrativu. V tom směru, bez nadsázky, může jí býti zcela přátelským vzorem a rádcem Ú. M. D. O. Č., která mravenčím snažením taj. Freye má finanční i organisační základnu pevnou. V této zprávě nelze dotknouti se obsažněji některých okolností, které tají v sobě závažné a diskuse schopné otázky, k jichž řešení přistoupíme snad později. Větší, ba ohromné účasti těšil se přátelský večírek druhého dne v témže sále. Ke kamarádskému veselí přispěli Hašler, Dobrovolný, Vilímová, Podivín, Rubín a Picka. Příští rok ukáže, do jaké míry stala se očekávaná a nutná náprava, a pak snad také česká žurnalistika najde pro cíle O. Čs. H. více porozumění. *E. Janský.*

Repertoar Národ. divadla skládá se ze dvou částí. Prvou, komorní oživuje šéf dr. Hilar Shakespearovým dramatem „Romeo a Julie", zatím co druhá část repertoaru „pro běžnou potřebu" je pružnější. V režii Novákově bude zrestaurován Zeyer „Radúzem a Mahulenou"; kromě toho týž režisér vypravil „Minulost" od G. de Porto-Riche. Režisér Nový, správou divadla dosti opomíjený, uvede na scénu Sardouovu „Vlast", a režisér Hurt Andrejevův „Rozum". Pro tento repertoar určen také Tyl svou „Marjánkou, matkou pluku", kterou s pí. Holekovou v titulní úloze vypraví režisér Želenský, a Jiráskův „Gero" v režii Vydrově. *Eský.*

Programy Národ. divadla podrobuje ostré kritice časopis „Drobné umění", který vytýká správě divadla nevhodnost dosavadní úpravy „Věstníku", jímž předkládá se obecenstvu dramaturgický program, rozbor jednotlivých her a j., mimo obvyklé inserty. Jako bylo nešvarem ověnčování divadelní cedule spoustou insertů nejrůznějších firem, tak i tento způsob reklamy „Drobné umění" správně odsuzuje a dožaduje se nápravy, aby nebyl vkus návštěvnictva urážen a divadelní list snižován na úroveň reklamních plakátů, za které se platí 1 Kč. Bylo by dobře, kdyby správa Národního divadla povšimla si trochu blíže vkusu jiných, zvláště cizích divadel. *Eský.*

Fr. Zavřelův „Mrtvý". V Rokoku (řed. Longen) sehráli první Zavřelovu komedii „Mrtvý", která je pro Zavřela příznačná stejně jako poslední drama „Vzpoura". Ji zřekl se subjektivního dramatu, aby přešel nadobro k objektivní komedii, z níž Vlasta

Burian udělal v Rokoku dokonalou frašku. Jestliže brněnské divadlo nazvalo ji „Tři místo jednoho“, učinilo to jen z objektivního důvodu, pravděpodobně proto, že se domnívalo, že autor chtěl uvésti tu eroticky nenasycenou ženu, která stále dychtí v rozžhavené touze po muži a které najednou přicházejí tři, dva podvodníci, vydávající se za jejího prvního, po válce nezvěstného chotě, a pravý první muž. Ovšem, že chtivá panička vyzkouší je dokonale — a v tom je krvavý vtip, že žena nepozná toho pravého — v ložnici a zůstane na konec sama s druhým studeným manželem, spíše oddaným matematice, než erotice. Tohle ovšem Zavřel asi nechtěl. Jemu šlo spíše o persiflář dramatické minulosti, tím mrtvým je Bedřich Ker z „Návratu“, ze „Vzpoury“ a ostatních dramat, na něž nemůže zapomenouti, ani když hlásá „finis tragediae“! V interpretaci Burianově ovšem mnoho ze Zavřela nezůstalo. Burian prostě ekstemporuje, a nutno přiznati, dobře ekstemporuje. Burian je komik instinktu, u něho není nic připraveného, u něho rozhoduje chvíle, okamžik, nápad. Podřídil prostě Zavřela své bezprostřední komice, kterou zvítězil a pomohl tak i Zavřelovi k vítězství. Neboť tak roztancovat hlediště, tak šťavnatě oživit „Mrtvého“ sotva by kdo dovedl. Úspěch „Mrtvého“ byl dokonalý a naše jednoty získají v něm podařenou taškařinu pro své veselé večery*). *a. b.*

O novostavbě operního divadla v Praze opět se mnoho mluví. Otázka novostavby opery na náměstí Republiky**) usnula pouze zdánlivě, nepronikajíc nijakž na veřejnost, ale stále se o ní uvažuje. Nejlépe nám nutnost a potřebu nové divadelní budovy podepře repertoar N. d. Srovnejte, kolik se hraje oper a kolik činoher v týdnu, a poznáte, že stále opera početně převažuje činohru. V jediném týdnu hraje N. d. a Stavovské divadlo operu desetkráte a činohru osmkráte (viz týden od 15. do 22. února), z čehož připadlo na N. d. 8 oper a na Stavovské 2 opery, z činohry na N. d. 2 hry, na Stavovské 6 činoher. Národní divadlo tedy ovládá opera, Stavovské činohra. Bylo by jistě v prospěchu věci, kdyby se uvažovalo o účelném střídání obou forem dramatických. *j. p.*

Plzeňské divadlo. Nynější správa Městského divadla v Plzni na výtky, nedávno jí činěné plzeňským tiskem, reaguje jedině správným způsobem: snaží se o umělecké vyniknutí nad úroveň éry Fišerovy. Pohostinské vystoupení Vídeňské státní opery je jistě novým plus Jeřábkovy práce a neméně bylo jím i uvedení posledních pražských dramat. novinek na plzeňskou scénu. Novým projevem vysokých uměleckých ambicí plzeňského divadla je vypravení Rostandova „Cyrana“ za pohost. režie dra Milana Svobody, který již ke konci m. r. uvedl „Zkrocení zlé ženy“. Dr. Svoboda po svém odchodu z bratislavského Národ. divadla získává zde vhodné pole působnosti, což plzeňská kritika s povděkem přivítala. Pražské obecenstvo nesetkalo se s „Cyranem“ již delší dobu; má snad jeti koncem dubna do Plzně? *Eský.*

Kritická pozornost věnuje se téměř výhradně Nár., Stavovskému a Vinohradskému divadlu. Zatím a mnohdy neprávem opomíjejí se hry, dobře volené a velmi dobře hrané — tím není ovšem řečeno, že vždycky — v menších divadlech na obvodu i ve středu Prahy. Ve Švandově divadle hrají slušně Shawovu komedii „Člověk nikdy neví“, která má pěkné návštěvy, v Komedii vypravili Mollnárův „Liliom“ s dobrým úspěchem a Averčenkovy aktovky, v nichž hrál i autor. Tyto aktovky, jež vyjdou jakožto „Druhá pětka“ v Knihovně Matice Divadelní, jsou vtipné scénické anekdoty, které dobře pobaví. V Komedii byly z nich hrány „Láska se slovníkem“, „Srdce mladé dívky“, „Dvojník“ s pěkným úspěchem. *tr.*

Padesátá reprisa české veselohry Langerovy „Velbloud uchem jehly“ ve Švandově divadle byla slavnostně provedena 18. března za přítomnosti pana presidenta. Jak asi bylo „dramaturgovi“ ve Vinohradském divadle, který odmítl tuto hru, jež se dočkala takového počtu repris a hraje se i v cizině? Předtím 15. března byla hrána v německém divadle, a německá kritika více méně zakrytě doznává, že bylo chybou, když zdejší Němci uzavírali se české kultuře. Nu, konečně se jim v hlavě rozednívá! *tr.*

V Uranii vypravili původní 3 akt. veselohru Vít. Markusa „Na rohačkách“, již tu patrně pro větší efekt překřtili na „Láska na rohačkách“. Ves. má všechny přednosti rozmarné a pikantní historky, ale při tom dosti diskretní — pokud možno udržeti lákavé situace v mezích diskretnosti a nevtíravosti — kom., která zaujme, pobaví a rozesměje. Má přirozený hum., dobře odpozorované a pro herce vděčné postavičky, které v interpretaci souboru Uranie měli velký úspěch. *J. P.*

Divadlem ke kultuře platí asi jen pro ochotníky. Některé divadelní společnosti hřeší na svou koncesi i na dobrotu lidu a málo dbají toho, co je jejich uměleckou a kulturní povinností. Tak Příbramského společnost zavítala do Mostu, do středu české menšiny, z větší části složené z dělnictva, a svým titulem „Pražská scéna“ budila ovšem pozornost a očekávání. Aby hodně do hornického repres. domu nalákala, vybrala si hru „Co pak je to za vojáka“ od R. M., a její členové chodili dům od domu v Mostě i v okolí a takřka vytahovali koruny z kapes. A pochodili. Dům byl naplněn a společnost si odnesla na 5000 Kč. Zato nepochodili diváci. Byli „Pražskou scénou“ pohostěni bezcenným brakem a ještě k tomu tak bídně sehraným, že místní kritika všecko šmahem odsoudila. Další hrou, společností oznámenou, byla „Černá musí být!“. Tak se representuje české umění před většinou německou a tak se chodí do našich menšin, které potřebují vždy nejlepšího, aby se duševně posilovaly a povznášely! Dovolati se nějaké instance není možno. Ministerstvo národní osvěty nedělá pro kulturu nic, a známý případ rakovnický, jejž jsme loni registrovali, ukazuje nejlépe, co by bylo platno jíti před ono forum. Tu musí rozhodovati sám náš lid. Snad bude po takových zklamáních chytřejší. *h—*

Melokomedie, čili jak se nazývá u nás nejnovější — ovšem pro nás — projev divadelní „revue“, je tvář velkoměstských boulevardů, slovem ulice, popěvek periferie, temperament doby a mentalita dneška, a chcete-li i sbírka nejnovějších klepů, jak je udržují francouzský compère a commère (kmotr a kmotra, čili přiléhavěji klepaři), posměšek pro všechno, i co se nejvážněji tvoří, jak jej stvořil lehký duch galský. Jedním slovem: časovost v chaotickém proudu s nejprimitivnějším dějem, ovšem vyšperkovaným vším, čím se honosí měšťácký salon, čím zní bar, předměstská tančírna, velký i malý svět, polosvět, bozi ilidé. Je to do jisté míry návrat k původním hrám středověkým, zmocněným všemi vymoženostmi dneška. Hotová miš-maš. Květ Paříže, přenesený do naší země, přizpůsobený našim pohledům, naší chuti. Poprvé objevila tuto moderní nezbytnost smíchovská Arena: „Evropa o nás ví“ přišla trochu nesměle, ale dožila se 150 reprisami počtu, u nás neobvyklého. Po druhé, již osměleněji, provedla „Svět bez závoje“, jenž se nyní hrál denně, a do třetice všeho dobrého, přišla i Vinohradská zpěvohra se „Zázrakem nad Vltavou“. Obě poslední revue mají jednoduchý děj, který je spíše přítěží tomuto rušnému divadelnímu útvaru, nežli hybným činitelem. Melokomedie nesmí totiž míti komplikovaný obsah, tím méně hlubokou myšlenku, snese-li vůbec nějaké, musí míti především vzruch, světla, barvy, krásná těla mužů a žen, musí obsáhnout časové narážky — u nás velmi krotké a nevinné — satirické šipky na současné osobnosti, musí umět mluvit žargonem, musí být lehká, zábavná, hodně rozptylená, může také zabouřit hrůzou, sentimentálně zalkat, mravně se rozhořčit, musí být stra-

*) Vyjde v „Knihovně Matice Divadelní“.

**) O zmařeném projektu nového operetního divadla na vinohr. nám. krále Jiřího viz v úvodníku seš. 6.. *(P. r.)*

katá v kostymech, v těch nejjednodušších i v těch nejmodernějších — což je téměř jedno —, musí být odvážná v postojích i v situacích, musí poskytnout všechno, co žádá sluch, zrak a smysl, musí spojovat eksotičnost s lokálním patriotismem, pompésnost kinematografu s požitkem divadla, musí mít fantastické tance nejrozmanitějšího vyznání a původu. K tomu ovšem potřebuje autory, kteří mohou klidně říci s Molièrem „je prends mon bien, oů je le trouve“, výkonné umělce, kteří dobře vědí, kam možno zajít s neomaleností a koketerií, kteří jsou pravými všudybyly a znají obecenstvo, potřebuje elastických tanečníků a tanečnic, obratných elektrotechniků, vkusných malířů a krejčířů. Tyto prvky, z nichž se melokomedie skládá, měly by býti v obou revuích, které právě oblažují Prahu v Areně na Smíchově i ve Vinohradské zpěvohře. Vidíte-li je, srovnáváte: Arena je rafinovanější, pařížštější, zpěvohra je primitivnější, a oč je odvážnější, o to je decentnější. Arena je světáčtější, zpěvohra starosvětská. Obě jako by se shlédly v „Cestě kolem světa“, neboť ocitnete se s nimi v Indii, v Persii, na Tahiti, v Americe, ovšem i v Benátkách, Nizze, Monte Carlu, které, jak se zdá, získává rostoucí obliby v dramaturgii. Nu, celý svět jim nestačí, až i do nebe se dostanete aspoň ve „Světě bez závoje“, a „Zázrak nad Vltavou“ nebojí se ani Buhdy. Z obou však dobře vyciťujete, odkud to všechno vane a jak je to českému duchu hodně cizí. *a. b.*

Z CIZINY

Janáčkova opera „Její pastorkyňa“ provedena byla ve státní opeře v Berlíně s ojedinělým úspěchem a přijata obecenstvem velmi nadšeně, což je pro nás jistě potěšitelné, ale mělo by býti také poučné pro naše Němce, kteří pokládají za nesmírný ústupek provedení Smetanovy „Hubičky“ ve zdejším něm. divadle, a to ještě v jubilejním roce Smetanově, kdy je to věcí samozřejmou pro skladatele světového jména, jakým Smetana skutečně jest. *p.*

Napodobenina „R. U. R.“ Hra „R. U. R.“ bří. Čapků docílila a docíluje všude velikého úspěchu, upozorňuje na eksistenci naší kultury a razí i ostatním dramatikům cestu za hranice. Překvapila nejen nás svou originelní myšlenkou a prudkým dechem dramatičnosti, ale stejně uchvátila i nadchla divadelníky a obecenstvo větších měst Evropy a Ameriky. To vše mírní naše překvapení, které přináší v Berlíně vycházející ruský deník zprávou, že petrohradské Velké dramatické divadlo připravuje jako vyvrcholení sezony E. Tollera (v přepracování A. Tolstého) hru „Vzpoura strojů“, která je v základních rysech i v některých částech velice podobna „R. U. R.“. Ve „Vzpouře strojů“, tak jako v „R. U. R.“ jsou principem po továrnicku vyrábění umělí lidé, kteří nastupují práci za stávkující dělníky. Následuje pak zánik člověka, za něž situaci ovládá „živý stroj“, který prodělává vývoj, až se z něho stává opět člověk. Nebylo by to ani Rusko, kdyby chyběla ději politická idea, vztahující se k bolševickému převratu. *Eský.*

„*Dom*“, původní slovinské drama Janeze Jalena, jehož látka k ději vyvěrá z lásky k mateřské půdě v životě bohatých sedláků slovinských, mělo o své premiéře 15. dubna v Nár. div. v Lublani bouřlivý úspěch. *bž.*

N. N. Jevrejnov, autor divadelní hry „Co je nejhlavnější“, která při svých 18 reprisách byla až dosud nejúspěšnější novinkou letošní činoherní sezony pražské, dostal pozvání do Ameriky, kde se tato jeho komedie právě hraje se sensačním úspěchem, a hodlá na jaře vyhověti tomuto pozvání. Cestou chce se podle zpráv moskevských listů stavěti v Berlíně, u nás v Praze a v Paříži. V nejbližší době vyjde jeho kniha o historickém vývoji scénického umění od samotných začátků jeho u semitských národů, s názvem „Azazel a Dionysos“. Nyní právě (podle zprávy moskevské „Pravdy“) pracuje N. N. Jevrejnov na novém čtyřaktovém dramatě s názvem „Kommuna spravedlivých“, v němž činí si autor úkolem ve velmi složité formě vytvořit scénické dílo, zcela prosté, pro diváky pochopitelné a zajímavé. Zároveň píše prý novou knihu „Divadlo živočišné a zoo-drama prvobytných národů“. *Č.*

Balet „Pan Twardowski“ od polského hudebního skladatele Lubomíra Różyckého, autora opery „Eros a Psyche“ a symf. básní, který byl přijat po skvělých úspěších ve Varšavě také v Paříži, vypraven bude na pražském Národ. div. Při tom třeba si připomenouti, že Vrchlický napsal skvělou báseň českého Fausta „Pan Twardowski“, který v dnešní době podařených i nepodařených eksperimentů stál by jistě za pokus scénické výpravy. Bylo by jistě záslužno vrátiti se k revisi dramatického díla Vrchlického a Zeyerova, když se hraje „Chastelard“, jejž dobře oba tito autoři nahradí. *j. p.*

Seminář pro divadelní vědy, které soustavně budou se pěstovati, pokud se týče teorie i prakse, otevřen byl na berlínské universitě. Ředitelem bude Max Hermann a Jul. Petersen. Budou tu studovány dějiny divadla, režie (F. Gregori), divadelní právo (dr. Glassenap) a j. U nás bohužel k soustavnému studiu divadelnictví stále nedochází, divadelní zájem jeví se jen a jen žurnalisticky a omezuje se na posuzování divad. představení. Kromě příruček nemáme soustavné literatury, a na našich universitách nemáme samostatné stolice pro divadlo. A když z „Divad. Matice“ vyšel podnět, aby byla založena Tylova společnost, jež chtěla do studia našeho divadelnictví vnésti určitý systém, byl sice tento podnět přijat velmi sympaticky, ale celá řada schůzí, jednání a úvah měla cenu jen teoretickou. Zarážející jest právě ta okolnost, že naši dramatičtí spisovatelé, teoretičtí i praktičtí představitelé českého divadla vyhýbají se každé organisační práci jako čert kříži. A tak všechno u nás pro podivné zájmy osobní a pro malicherné půtky zajde. *j. p.*

MATICE DIVADELNÍ

Přátelům div. umění! V poslední době množí se pořádání přednášek a odborných kursů divadelních, takže dosavadní kruh přednášejících nestačí. M. D. proto žádá všechny, kdož zabývají se jednotlivými otázkami programovými, zvl. líčením a kostymierstvím, a kdo by byli ochotni přednášeti v Praze i po venkově, aby se laskavě přihlásili v sekretariátě Praha II, Ostrovní 16, ve všední dny od 4—6 hod. odpol. Přednášky jsou honorovány. (Na kursech přednáší se: o všeobecných dějinách divadla, o českém divadle zvláště, o dějinách režie, o výslovnosti a deklamaci, o mimice, režii (teoreticky i prakticky), o líčení (teoreticky i prakticky), o kostymech a jejich použití na jevišti, o div. slohu, o repertoaru atd.).

O C H O T N I C T V O

Edvard Hegner:

A ještě dramatičtí spisovatelé a ochotnictvo.

Na třetím společenském večírku Pražského okrsku při kritice různých nezdravých zjevů, jež se v poslední době vyskytly v českém divadelním světě, bylo mimo j. projeveno přání, aby mezi českými dramatickými spisovateli a ochotnictvem navázány byly přímé styky. K tomuto podnětu vedla dramatického autora, který je učinil, ta nepopiratelná skutečnost, že všechny tři směrodatné pražské scény odmítají mnohé autory, buď že v dostatečné míře nevyhovují přísným požadavkům, jež na původní hry kladou vůdčí činitelé těchto divadel, kteří se právě dostali k moci, nebo že zadávané práce dosti nehoví vkusu a požadavkům dnešního divadelního obecenstva, které předplacením sedadel osobuje si do značné míry i právo, aby se respektovala jeho přání*). Autoři, kteří z těch nebo jiných příčin, které se jim nesdělí, bývají odmítáni, jsou zpravidla bezradni a odsouzeni k mlčení, protože není zde žádné instance, k níž bylo by jim možno se odvolati a — pokud nemají širokých loktů a chuti rváti se v čele některé z literárních skupin o uznání — zůstávají i jejich práce nepovšimnuty. Nabízeti dramatické práce, nepřijaté čelnými divadly pražskými, divadlům předměstským nemá valné naděje na úspěch, jednak proto, že jejich umělecká úroveň je nevalná a že jsou zvyklá hráti jen takové hry, jež jim předem zaručují kasovní úspěch. A také zadávání her ostatním stálým divadlům mimopražským je bezúčelné, protože tato divadla, jsouce po většině bez vlastní iniciativy a bez cílevědomého uměleckého vedení, vedle obvyklých kasovních šlágrů pro sensacechtivou část nekritického obecenstva obehrávají otrocky repertoar pražských representačních scén bez ohledu na to, hodí-li se do jejich prostředí čili nic.

Naproti tomu byla — zcela právem — zdůrazňována na výše uvedeném večírku vysoká úroveň mnoha, zejména též mimopražských ochotnických souborů, jejichž výkony snesou dosti vysokého měřítka. A tak sama sebou, nikým nevolána, vynořila se otázka, zdali by právě tyto scény venkovských měst a míst s vychovaným a vděčným divadelním obecenstvem a osvědčeným ensemblem vyškolených ochotníků nemohly umožniti odmítaným autorům, aby pod egidou Ú. M. D. O. Č. uzřeli svoje práce na scéně ve vzorném provedení, a divadelní obecenstvo těchto menších měst aby si učinilo představu, jsou-li dotyční autoři odmítáni právem nebo neprávem. Nadhozena byla konečně též otázka, zdali by podobná, snad „representační" scéna nemohla býti utvořena při pražském ústředním sekretariátu Ú. M. D. O. Č.

Aniž bychom se pouštěli do podrobností, myslíme, že tyto náměty mají zdravé jádro a že stojí za úvahu. Při dnešním významu Ú. M. D. O. Č. a stále rostoucí výkonnosti českého divadelního ochotnictva bylo by zcela dobře možné, projekt premier rukopisných her na některých venkovských ochotnických scénách uskutečniti. Prospěch — především ovšem morální — mělo by z toho jak ochotnictvo, tak i dramatičtí spisovatelé. Soubor onoho spolku, který by byl pověřen úkolem, nastudovati takovou rukopisnou novinku, jistě by se vynasnažil, aby se daného úkolu zhostil co nejčestněji, byla by tím dána možnost nezaujaté kritiky, a autor poznal by případné nedostatky své práce, jež by mohl před vydáním opraviti.

To, že by si při takovéto příležitosti vyjel na venek, mezi skutečný lid, a že by přišel do bezprostředního styku s divadelními ochotníky a obecenstvem, jistě by mu mohlo také jen prospěti. A na druhé straně tento vzájemný styk — který by se ovšem nemusil obmeziti pouze na premiery, ale mohl by býti rozšířen také na přednášky o divadle atd. — pomáhal by vydatně odstraňovati zakořeněný předsudek o domnělé méněcennosti ochotnických výkonů a o neomylnosti těch, kdož z božího dopuštění ovládají směrodatné ústavy umělecké, a přinutil by české dramatické spisovatele, aby, slevivše ze své bohorovné povýšenosti, opustili občas stuchlé ovzduší svých pracoven a kanceláří a proprali plíce zdravým venkovským vzduchem.

Možná, že by pak i v hrách mnohého z nich bylo méně papírovosti a více skutečného života, nežli je až doposud. A to by byl zisk, stejně veliký a cenný, jako všechny ostatní, výše uvedené.

---

*) Dnes ovšem ani na jeho přání správy divadel mnoho nedají. (Pozn. red.)

Emanuel Kumpera:

Divadlo v přírodě.

(Z ochotnické prakse a pro praksi. — *Pokrač.)*

Závěr 1. jednání předpisuje autor zvoněním klekání a modlitbou, načež opona padá, aby mohli zúčastnění odejíti. Tak nelze ukončiti při otevřené scéně. Pro přírodu se vsune příchod venkovského procesí, jež se blíží, když starý Dubský vyzvání. S procesím může jíti vesnická hudba, hrající známou nábožnou, hodně rozvleklou píseň, předříkač a jiné typické figurky, jak vídali jsme je občas putovati někam k „zázračné“ vodě. Do modliteb a zpěvu mísí se zlobné poznámky Fialy i napomínání Dubské. Po krátké modlitbě procesí se zvedne a za zpěvu odchází, s ním jako zbožní účastníci odejdou se scény i všichni ostatní. Tímto způsobem docílí se přirozeného vyklizení scény a po odpočinku, bez jakýchkoli příprav scénických může počíti jednání druhé, jehož nástup v přírodě musí ovšem býti odchylný od knižního tekstu.

Nástup k 2. jednání počínejž dožínkovou slavností: V dáli zazní venkovská hudba, výskání chasy, a na ověnčeném voze v dožínkové úpravě přijíždí účastníci slavnosti s hudbou. Před průvodem ovšem nezbytný roj kluků. Průvod zastaví před statkem starostovým. Lid se sejde se všech stran, zejména ti, jež nechává autor na počátku jednati. Krátké „říkání“ dožínkové se přizpůsobí poměrům, tančí se a připíjí, zúčastnění zasednou ke stolům před hospodou, muzikanti na vyvýšeném místě a do tohoto šumu může přijíti Markýtka, kterou starý Dubský pak dle knihy osloví.

Podstatných změn tekstu toto jednání nevyžaduje, kromě onoho „o svatým Jánu“ a kapličce, takže Markýtka vykládá: „Inu, strejčku, stala se mi vám moc divná věc! Já vám tak sedím tam za vsí v našem vozejku pod plachtou, a tu najednou začne náš ostražitý pes, Cikán, co nám hlídá vůz — —“ atd.

A dále: „Tak, tudle strejček, to je jako svatej Ján“ a všude, kde řeč o kapličce, jmenuje sv. Jana. Náležitý škrt doporučuje se u vypravování dědečkova o monarších; zejména kde interpret jeho nemá jímavé charakterisační tvořivosti, stává se vypravování to únavným, nebo není-li zpěvákem, lze skončiti již u slov „— a taky vám za to, že mě máte tak rádi“, po kterých ozve se v dáli popěvek Bláhy a Habršperka: „Šly panenky silnicí“. Buškova výzva změní se v slova: „— já platím vědro piva, když mu namlátíte“. Odpověď chasy: „Na něj, na paliče!“ V dalším bude zniti zakročení Petra: „A já vám povídám, zmlátit šenkýřova hosta, to nejde jen tak! U šenkýře je od jakživa každý stejným pánem, kdo může platit.“ Odtud dle knižního tekstu až k závěru, jejž lze provésti takto: Když Bláha obtančil s Habršperkem dvakrát kolem, počnou tančiti i ostatní. Pak poděkuje chasa za pohostění a aby asi u jiného hospodáře ve vsi přednesla své „dožínkové říkání“, seřadí se průvod s hudbou v čele a odvádí všechen lid se scény, co zatím Ehrmann se ženou uklizí džbánky, sklenky a pod.

Jako druhé jednání místo v hospodě, jak autorem předepsáno, jsme odehráli před hospodou, tak i třetí jednání, jež autor chtěl míti v jizbě u starosty, upravíme podstatnými změnami tak, aby se mohlo hráti pod stromem a u statku starostova. A poněvadž jednání čtvrté je předepsáno zase na návsi, s l o u č í m e o b ě t a t o d ě j s t v í v j e d n o, čímž vyhovíme i poznámce autorově ke knižnímu vydání, že „mezi třetím a čtvrtým dějstvím uplyne jen malá chvilka“. Pro toto sloučení mluví i princip dějového zakončení na divadle v přírodě, proti němuž viděl jsem hřešiti i za hostování člena Národního divadla v úloze Buška. Týž dle knížky na konci 3. jednání pln zoufalství uvažuje: „Aby na Verunku ukazovali, že jí vedli tatíka ze vsi v železech. Ubohé dítě! Železa! Ježíši Kriste, co jsem to udělal!“ Pak zdrcen klesne na stolici. Jistě krajně dramatický závěr, který nemine se účinkem, když zahrán je na divadle s oponou, ale když pak na divadle v přírodě po takovém vzrušujícím gestu uměleckém objeví se v pozadí inspicient a dává několikrát kapesníkem nepozornému trubači znamení, aby zatroubil fanfáru, že jednání je u konce, a pan Zatiranda se rychle zvedne a „jakoby nic“ odejde se scény a za ním bezdůvodně se odplíží ostatní výborové, aby po chvíli pro čtvrté jednání zas na ni se vrátili, působí takový závěr na divadle v přírodě trapně komicky. Kdo zná Buška páně Zatirandova ještě z Vinohrad, nepochopí, jak mohl připustiti takovýto závěr třetího jednání hry, jejíž režii sám prováděl, jak stálo na programu. A je záhadou vůbec, že druhý host z téhož divadla — řečeno jen en passant — směl hráti vysloužilce Bláhu v dragounských „bryčkách“ a v čepici rakouské pěchoty. Leč — vždyť Bušek sám i ostatní až po Krystýnku pyšnili se v bezvadných staročeských krojích asi z doby „Výravovy“ a Kožený slabikoval paragrafy v úboru domažlického prodavače nádobí s chodským širákem a čakanem! Zase jeden hřích našich půjčoven! Tyto krojové nepřístojnosti působily velmi rušivě v ideální scenerii, jakou Vltavotýnští upravili „Našim furiantům“. *(Dokončení.)*

Pro ochotnickou praksi.

Hry k oslavám Žižkovým. (Sebral Miloš Šimáček.) „J a n Ž i ž k a.“ (V.; Al. J i r á s e k; 50 m., 3 ž.; síň na hradě, na Starom. radnici, krajina, stan, jizba, mázhaus; Otto, Praha.) — „T á b o ř i.“ (III.; K. K o l m a n; 18 m., 4 ž.; světnice, nádvoří; Pelc, Praha.) — „T á b o ř i.“ (III.; J. V l a c h; 22 m., 3 ž.; A. Kvasnička, Vinohrady; Duch času X.) — „Ž i ž k a z T r o c n o v a.“ (V.; J. K. T y l; 19 m., 4 ž., komp.; 2 síně, 3 komnaty, 2 prostranství, ulice, les, krajina; B. Kočí, Praha.) — „Ž i ž k o v a s m r t.“ (J. J. K o l á r; 40 m., 1 ž., komp.; cís. dvůr, tábor, kostel, krčma, síň, hrad, krajina; Šimáček, Praha.) — „H v ě z d a T á b o r ů.“ (III.; Fr. H e r m a n; 21 m., 4 ž., komp.; jizba, prostranství u hradeb; rukopis; Ú. M. D. O. Č, Praha.) Dále možno hráti i hry, mající svým ovzduším spojitost s dobou Žižkovou [viz loňský roč. Čsl. Divadla seš. 10. „Kapitoly o repertoaru (V.)“].

Dojmy z valné schůze Ú. M. D. O. Č. (Píše dr. Fr. H e r m a n; II.) Letošní výroční zpráva uvedla jen několik okrsků, které vykazují pozoruhodnou činnost. Již při zpracování této zprávy bylo rozhodnuto, že příště má býti v ní uváděna č i n n o s t v š e c h n a š i c h o k r s k ů. Činností Matice není jen to, co vykoná ústředí; nejdůležitější jednotkou organisační jsou naše okrsky a proto jejich činnost tvoří dohromady s činností ústředí jednotný celek, který pak bude správným obrazem výsledků práce celé Matice. Ústř. taj. R. W e i n e r t tedy upozornil, že příštím rokem počínaje mají okrskové rady zasílati ústředí přehled práce okrsku vždy koncem roku. — Z návrhů, předložených výk. výborem, byl uvítán návrh na uspořádání s j e z d u j i h o z á p a d n í h o o c h o t n i c t v a v P l z n i 7.—9. června t. r. Naše sjezdy jsou zejména sjezdy pracovními a mají význam nejen místní, nýbrž i všeobecný. Ve velké organisaci je vždy nutno udržovati určité vzrušení práce, a proto jsou sjezdy vítány. Letošní sjezd v Plzni bude míti ráz jistě všeobecnější, protože má býti pořádán za součinnosti sousedících okrsků. Přítel K š í r z Čes. Třebové poukázal při tom ještě na jednu závažnou věc. Stěžoval si, že se v celku neznáme; známe se jen z toho, co ve svém listě čteme, ale jinak se ne-

stýkáme. Proto se přimlouval, aby se i vzdálenější okrsky a spolky sjezdu Plzeňského zúčastnily a aby takové sjezdy byly pořádány i jinde. Těšíme se tedy, že se v Plzni shledáme se širokým kruhem našich spolupracovníků! — Letošní valná schůze dala první základ k utvoření reservního fondu. Bylo tak usneseno na schůzi loňské, ale letos byla věnována k tomuto účelu první částka 2000 Kč. Reservní fond má sloužiti k tomu, aby byl z něho kryt případný finanční schodek běžného roku a nemusil býti převáděn do rozpočtu příštího roku, a dále, aby byly z něho podporovány podniky ústředí většího rázu. Úroky res. fondu zůstávají jeho přírůstkem. Teprve kdyby vzrostl do výše nejméně 50.000 Kč, může jich býti použito pro jiné účely, nebo pro jmění vydajné. Dej Bůh, aby to bylo hodně brzo! Utvoření reserv. fondu znamená, že se pamatuje i na budoucnost a že si Matice zcela rozumně staví základ hospodářsky zdravý, aby měla i ve zlých dobách zaručenou oporu. — Valná schůze vzala se schválením na vědomí usnesení výk. výboru, kterým byl uznán den 19. září 1886 za vznik Ú. M. D. O. Č., protože bylo v policejním archivu a v zápisech původní Matice Divadelní zjištěno, že tehda se tato Matice přetvořila na základě přeměněných stanov na Ústřední Matici Div. Ochotnictva. Budeme tedy za dvě léta slaviti 40tileté trvání Ú. M. D. O. Č. Nebude na škodu, budeme-li se již nyní na tuto oslavu připravovati. V tom roce bude také Všesokolský slet, a tak je možno, že by nám v Praze zahrály naše spolky ze zahraničí. Budou-li do té doby pevnější naše styky s ochotnictvem jiných států, není vyloučeno, že bychom uspořádali v Praze mezinárodní sjezd. Vždy však bude naší snahou, aby oslava nebyla jen zevnější, nýbrž aby to byl zase velký mezník umělecké, kulturní a organisační práce, od něhož lze pohlížeti vzad spokojeně a radostně, ale kupředu jen výše, s nadšením a s novými silami. Snad by naši členové mohli o věci přemýšleti a poslati nám své návrhy. — Zlatým hřebem debaty valné schůze byla zpráva V. K. Blahníka o počátku styků s ochotnictvem francouzským. K jeho popudu usnesla se okrsková valná schůze na tom, aby byly zahájeny kroky ke sblížení s Francií a zároveň schválila, že vypraví jednoho delegáta na sjezd do Ženevy, který se koná 8. června t. r. Spisovatel Blahník dopsal redaktoru francouzské „Comédie", který jeho přípis uveřejnil, a den nato uveřejněna byla odpověď presidenta Federace franc. ochotníků. Věc sama je tak důležitá a významná, že p. Blahník asi uveřejní v našem listě tuto korespondenci i objasnění poměrů francouzských*). Tak jako jsem na valné schůzi upozornil, opakuji i zde, že je dnes tím více nutno, abychom úsilovně pracovali o pořádek a zdokonalení své činnosti doma, chceme-li zaujmouti i v mezinárodním kruhu své místo. Z valné schůze byl odeslán francouzské Federaci pozdravný telegram. Ústředí zahajuje zároveň kroky, aby byly navázány styky s ochotnictvem i v jiných státech. — V příštím roce (1925) uspořádá Národní rada čsl. velkou „národnostní výstavu". Naše Matice byla pozvána k součinnosti. Val. Trousil přednesl na valné schůzi o věci zprávu s návrhem, abychom se už nyní na tento podnik připravili. Připomenul, že to bude právě 30 let, kdy za účasti zvěčnělého F. A. Šuberta byla na Národopisné výstavě uspořádána první výstavka divadelní. Je tedy třeba připravovati výkazy o činnosti jednotlivých spolků a sebrati a srovnati divadelní památky, zvláště archivní.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Výstava národního rozvoje. R. 1925 bude uspořádána velká Výstava národního rozvoje, ke které bude připojeno též oddělení práce lidovýchovné a ochotnické zvláště. Je nesporno a uznáváno, že ochotnictvu českému náleží veliký podíl na výsledcích práce vzdělávací a národního uvědomování, a tím i našeho rozvoje. Je však nezbytno ukázati tuto práci, shrnutou v jeden celek, nejširší veřejnosti i její odpůrcům. Připravujte se tudíž na tuto výstavu, uspořádejte svůj archiv, který má jistě i pro vás značnou cenu a zpracujte si — dle vzoru otázek na výkazu o činnosti za r. 1923 — celkový výkaz o své činnosti, zvláště v době od převratu! Bližší pokyny budou ještě vydány. Pracujte však již dnes na této důležité akci!

Divadlo a děti. Městský školní výbor v Praze znovu vydal upozornění, že se v poslední době používá povážlivou měrou školních dětí k činné účasti při div. představeních. Podle §. 79. řádu školního a vyučovacího je dovoleno účinkování školních dětí v div. představeních toliko výjimečně a to jen tehdy, když prováděná hra je po stránce mravní nezávadná a když ani chování, pilnost, prospěch a školní návštěva dítěte nevzbuzují obav. Povolení dává městský školní výbor. Spolky, jež hodlají pořádati představení, při nichž účinkují děti, školou povinné, mají nejpozději 14 dní předem podati u měst. výboru školního (Karlín-radnice) žádost, opatřenou kolkem za 2 Kč, k níž musí býti připojeno svolení správ všech škol, do kterých účinkující děti chodí, k tomuto účinkování. Zároveň budiž připojen výtisk div. hry a přesná adresa spolku nebo jeho funkcionáře. Dětské produkce a zábavy, při nichž se vybírá vstupné, lze povoliti jen tehdy, slouží-li výhradně dobročinným účelům. S přípravami nemá býti dříve započato, dokud nebylo dáno úřední svolení. Tyto předpisy platí i pro koncerty a jiné zábavy, a obdobně také na venkově, nejen v Praze. *h—*

Kursy, přednášky a herecké soutěže. Smíchovský obvod Pražsk. okrsku pořádal v březnu a dubnu konkurenční představení místních jednot na scéně bes. „Šamberk" v Košířích, k nimž vyslalo ústředí zástupce. Jednoty měly sděliti obv. jedn. V. E. Magrovi (Smíchov, Václavka 24) den představení, název hry a jméno a adresu režiséra. — Herecké závody Jiráskova okrsku v Malých Svatoňovicích. (Pokračování.) Ve skupině venkovských obcí: největšího počtu bodů dosáhly Malé Svatoňovice (34), které šly však jako pořadatelé do závodů bez nároku na cenu. Po nich následují: I. Rtyně (27), II. Staré Město a Velké Svatoňovice (se stejným počtem bodů) (25·5). Dále následují: Studnice (25), Suchovršice (23), Plhov (22), Starkoč (22). Batňovice (20). Žacléř (20). Vedle jednot závodili zároveň i jednotlivci. Herec, který obdržel plný počet bodů při posuzování jednot, byl soudc. sborem posuzován ještě zvlášť. Závod jednotlivců dělil se rovněž na skupinu měst a venk. obcí a vztahoval se na solisty muže, solisty ženy a na episodky (muže i ženy). Posuzovalo se dle tohoto schema: charakter role (pojetí, vystižení role) nejvýše 5 bodů, přednes (deklamace) nejvýše 5 bodů, mimika a gesto nejvýše 5 bodů, vystoupení, ústroj, maska nejvýše 5 bodů, harmonie výkonu s celkovým souborem nejvýše 5 bodů. Bylo tudíž dosažitelných bodů 25. Plný počet bodů (100 %) dosáhlo: ve skupině měst: u solistů z mužů 1 (Pekárek, Jaroměř), u žen rovněž 1 (pí Nesládková, Náchod) a u episodek rovněž 1 (Hanuš, Úpice). Ve skupině venkova: u solistů z mužů 1 (Adamec K., M. Svatoňovice), z žen žádná, u episodek žádný. Nejméně dosaženo: ve skupině měst: u solistů mužů 22 b., t. j. 88 %, u solistů žen 22 b., t. j. 88 %, u episodek 24 b., t. j. 96 % ze všech dosažitelných bodů. Ve skupině venkova: u solistů mužů 20 b., t. j. 80 %, u solistů žen 19 b., t. j. 76 %, u episodek 21 b., t. j. 84 % ze všech dosažitelných bodů. Celkem posuzováno bylo v závodě jednotlivců: ve skupině měst: u solistů mužů 9 herců, u solistů žen 5 hereček, u episodek 3 herci a herečky; ve skupině venkova: u solistů mužů 5 herců, u solistů žen 8 hereček, u episodek 7 herců a hereček. Celkem tudíž 37 herců a hereček,

*) Byly zatím uveřejněny ve „Věstníku Pražsk. okrsku".

z toho mužů 16 a žen 21. Výsledky v závodě jednotlivců jsou tyto: ve skupině měst: ženy: I. M. Nesládková, Náchod, II. M. Förstrová Česká Skalice, III. M. Zástěrová, Úpice, Emy Knytlová, Nové Město; muži: I. Ant. Pekárek, Jaroměř, II. Ant. Tomek, Červený Kostelec, III. Rud. Boes, Náchod; episodky: I. Josef Hanuš, Úpice, II. M. Kafková, N. Město n. M., III. M. Králová, Úpice; ve skupině venkova: ženy: I. N. Firlingrová, Rtyně. II. M. Laudová, Staré Město, III. M. Stolínová, Starkoč; muži: I. Karel Adamec, Malé Svatoňovice, II. a III. Albert Špelda, Malé Svatoňovice, Julius Geisler, Suchovršice; episodky: I. a II. M. Rittrová, M. Svatoňovice, A. Baudissová, M. Svatoňovice, III. Jar. Špelda, Studnice. Všech herců, jež ve hrách na závodech účinkovali, bylo 196 a z nich byli dle stáří: do 20 let 23, t. j. 12 %, od 20—30 let 66, t. j. 33 %, od 30—40 let 79, t. j. 40 %, od 40—50 let 20, t. j. 10 %, od 50—60 let 8, t. j. 5 %. Dle zaměstnání bylo herců: živnostníků 49, t. j. 25 %, dělníků 45, t. j. 23 %, členů domácnosti 37, t. j. 19 %, úředníků 28, t. j. 14 %, zřízenců 14, t. j. 7 %, důstojníků 6, t. j. 3 %, vojínů 6, t. j. 3 %, rolníků 4, t. j. 2 %, soukromníků 3. t. j. 2 %, učitelů 2, t. j. 1 %, studentů 2, t. j. 1 %. *(Dokonč.)*

Z ústředí. Valná schůze. (Dokonč.) Val. Trousil referuje o účasti ochotnictva na Výstavě národního rozvoje r. 1925, k níž je třeba konati již nyní náležité přípravy. Star. dr. Herman doporučuje součinnost ochotn. jednot s místními osvětovými sbory. V. K. Blahník mluví o navázání styků s francouzskou organisací ochotnictva a o obeslání mezinárodního sjezdu v Ženevě 9. a 10. června t. r., k němuž sám delegován za Pražský okrsek; bes. „Stankovský" v Praze oznamuje vlastního delegáta a p. Kšír nabízí třebovský soubor k tamní div. soutěži; usneseno zaslati franc. ochotn. federaci pozdravný telegram s přáním valné schůze pro navázání styků, předsednictvo ústředí zmocněno navázati styky s ochotnickými org. také jiných států a projednati osobní účast na ženevském sjezdě. Nabádáním star. dra Hermana k zavedení vzorného organis. a uměl. pořádku doma a k zasílání statist. výkazů, které jedině vynutí nám uznání, jakož projevem radosti nad zdařilým průběhem jednání schůze skončena. — Nově přijaté jednoty: Sokol pro Bělou a okolí (okr. Přelouč), Spdo. v Běrunicích p. Kr. Městec. Spdo. v Bílku u Chotěboře, Sokol v Bohutíně u Příbrami, O. j. „Jirásek" v Brloze u Č. Křemže, Och. a vzd. j. „Tyl" pro Budenice a okolí u Slaného, Čt. och. sp. „Tyl" v Čekváskách u Semil, Och. bes. „Tyl" v Dobříši, Dr. sp. div. och. v Domoradicích u Vys. Mýta, Spdo. Doubravice p. Dol. Cetno, Spdo. v Druzdové u Plzně, Jdo. v Novém Etynku (Kamenice n. L.), N. J. P. pro Hamry a okolí u Klatov, Sokol Hluchov, Div. sdr. ve Vel. Hlušicích u Nov. Bydžova, N. J. S. v Holohlavech u Jaroměře, Spdo. „Vojan" v Hostíni u Mělníka, Spdo. „Kolár" v Hoškovicích u Mn. Hradiště, Spdo. Kratošicko-Chabrovických „Pokrok" (Tábor), Krdo. ve Velké Chýšce u Pacova, Čt.-och. bes. „Havlíček" ve Vrchotových Janovicích u Votic, Dr. odb. Sokola „Jirásek" v Josefově, Baračnici „Vitoraz" v Karlíně, Sokol v Novém Kníně u Dobříše, N. J. v Kořenci u Boskovic, Spdo. v Košicích u Tábora (Čechy), Hasiči v Lašovicích u Křivoklátu, Div. sp. „Mladá síla" Libkovice u Duchcova, Och. kr. „Klicpera" v Dolní Lomnici u Jilového, Hasiči v Milčicích u Poděbrad, Spdo. v Milovicích u Lysé n. L., Hosp.-čt. bes. v Mokrovousích u Nechanic, Krdo. v Ohradě u Kolína, Och. sp. „Havlíček" Obděnice u Sedlčan, Děln. kr. div. och. v Ostřetíně u Holic, Spdo. „Svornost" v Ouňovicích u Kdyně, Spdo. „Vrchlický" v Paběnicích u Hory Kutné, Hasiči v Parníku u Lanškrouna, Dr. odb. čsl. str. lid. Pardubice, Čt. bes. „Stankovský" ve Vys. Peci u Příbrami, Dr. kr. pro Petrohrad v Čechách u Jesenic, Och. kr. pro Pištín u Hluboké n. Vlt., Čt.-och. sp. „Tyl" v Pehúvkách u Vys. Mýta, Och. jedn. Přeštěnice u Milevska, Dr. odb. Osv. sboru Příbram, N. J. v Rudíkově u Vel. Meziříčí, Sokol v Řečanech u Kladrub, Jdo. „Erben" v Selmicích u Přelouče, Hasiči v Seči u Blovic, Sokol v Slatěnicích u Olomouce, Čt.-och. sp. v Ml. Smolívci u Blatné, Sdr. div. och. ve Studánce u Pardubic, Div. och. sp. „Havlíček" ve Štítině u Opavy, Spdo. „Tyl" v Těchonicích u Plánice, Děln. div. sp. „Sršeň" v Ústí n. Orl., Spdo. „Tyl" ve Vrchách-Kacanovech u Turnova, Spdo. v Záběhově u Nov. Bydžova, N. J. P. pro Zahrádku u Plzně a okolí a Sokol v Žamberku.

Ze zahraničního odboru. Čsl. Obec v Lublani měla v r. 1923 celkem 300 členů a knihovnu s 900 sv. Myšlenkou zahájení ochotn. představení zabývá se již delší dobu, ale nemá vhodné místnosti, ač o dobré síly by nebyla nouze. Věc však je stále více na programu, je předmětem čilých debat, takže dle posledního sdělení našich přátel z Lublaně není od projektu ku provedení daleko. Prozatím pořádá Čsl. Obec pro české i slovinské dítky loutková představení, jež se těší velké přízni malých i velkých bez ohledu na národnost. Ministerstvo školství a nár. osvěty věnovalo za tím účelem Čsl. Obci úplně zařízené loutkové divadlo, které je doplňováno podle potřeby obětavě a nezištně členstvem. I tu působí staré a osvědčené síly ochotnické. Předs. je F. Chvátal, místopředs. A. Ludvík. Předs. osvět. odb. je V. Skrušný. *h—*

Z okrsků venkovských. Arbesův okrsek v Pardubicích konal schůze 3.-II. a 2.-III., v nichž m. j. jednáno o projektovaném divadle v přírodě, za kterýmž účelem bude svolána schůze zájemníků, o přednášce o režii, která uskuteční se v dohodě s pražským ústředím, na jehož valné shromáždění delegováni pp. Malinovský a Blažek. Knihovna okrsková čítá 370 svazků, k sestavení knihovn. řádu vzat za základ řád ústředí, přestěhování její stane se do divadla. Na valné hromady 13.-III. do Opatovic deleg. předs. Kerhart, do Přelovic Malinovský. — Mahenův okrsek v Prostějově schválil 10.-II. účast s Č. O. L. při oslavách Žižkových, v jichž rámci sehraje div. předst., a projednal běžné záležitosti. — Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích stanovil při členské schůzi 17.-II. za účasti zástupců 8 jednot měsíční člen. přísp. 3 Kč, usnesl se provésti cyklus aktovek v Jihočesk. Národ. div. při nedělním dopol. předst. za účasti místních spolků „Tyl" a „Čechie" a Och. sp. z Třeboně. Na návrh jednatele pořádány budou v sídle některých spolků okrsk. schůze s přednáškou a divadlem. Zvolena místní režis. rada a ustaven klub jihočesk. režisérů, který bude míti v zimě schůze měsíční, schůze členské svolávány budou jednou za čtvrtroku. Založen měsíční okrsk. list pod názvem „Jihočeský ochotník" asi po 80 hal. Doporučeno používání okrsk. informativní knihovny, schváleno pořádání režis. kursu a ve smyslu těchto usnesení bude zaslán všem jednotám dotazník. Adr. funkc.: předs. V. Reitmajer, České Budějovice, Krajinská 41, jedn. B. Horka „u Novotných", Lanova 37. — Šmahův okrsek v Táboře na valné hromadě 9.-III. (za účasti 42 deleg. 24 jednot) zrekapituloval dosavadní svou činnost, jež vrcholí zvláště v uspořádaném režis. kursu ve dnech 27. a 31.-V. a 3., 10., 17. a 21.-VI. a v předst. Blahníkovy družiny 27. a 28.-IX. (Shakespeare „Konec vše napraví", Herman „Pan major v. v."). K Žižkovým oslavám provede cyklus hist. dobových her, zejména Jiráskova „Jana Žižku". Okrsek rozdělen na 12 obvodů. Zvoleni: předs. O. Findejs (Tábor), místopř. V. Mašek (Želeč), do okrsk. r.: prof. St. Dvořák, Jindř. Ryba, dr. Fr. Kroupa, prof. V. Mansfeld, Fr. Chvála, dr. Maruna (Tábor), Em. Snížek (Částrov), Jar. Dobruský a V. Pohl (Benešov), dr. B. Málek (Ml. Vožice), Pazdera (Čekanice), Němeček (Roudné), Jos. Votruba (Miskovice), Ant. Mládek (Balk. Lhota) a J. Janžura (Cetoraz), del. do Ú. M. D. O. Č. dr. Maruna a V. Mašek, náhr. Jos. Podzimek (Tábor), Ant. Chochole

a Jar. Heřmánek (Milevsko), Zd. Pelikán (Malčice) a J. Papírník (Benešov). Okrsk. příspěvek stanoven 1 Kč ročně za každého člena. Vypracován bude vzorný repertoar. Na dům, kde žil mistr Jos. Šmaha, zasazena bude pamětní deska (komise: dr. Maruna, Zenkl, Englich, Němeček). Přednáška dra Fr. Kroupy o „Úkolech venkovského ochotnictva" vytyčila směrnice jeho činnosti ve smyslu nápravy poměrů, způsobených válkou. Pro volbu ochotn. repertoaru doporučeno vodítko literárně kulturní ceny her. Režisérům budiž umožněno vzdělání nejen praktické, ale i odborně literární. Jednoty mají pořádati přednášky o divadle a recit. večírky a dbáti o vybudování a vybavení obecních knihoven. Řečník vyzdvihl také význam složky národní v umění divadelním dnešního našeho národního státu. — Ladeckého okrsek v Mostě konal valnou schůzi 16.-III. za přítomnosti 41 del. 21 jednot (má 38 jednot). Z činnosti upozorněno na zřízení okrskové knihovny a uspořádání přednášky spis. V. K. Blahníka. Usneseno vydávání „Věstníku"; přípravné práce provede redakční kruh. Okrsek rozdělen na 9 skupin, které uspořádají okrsk. představení (první bude 6.-VII.). Star. zvolen opět V. J. Hrdlička, místostar. J. Huml a do okrsk. rady pp.: Khin, Mach, Brožek, Kozel, Jánský, Urbánek, Černý, Tyburec, Týfl a Krátký, revis. Kalina a Zeman.

Z jednot. Spdo. v Libovici želí ztráty dlouholetého svého pracovníka a nenahraditelného napovědy Jos. Dvořáka. — Spdo. „Mácha" ve Mšeně u Mělníka konal valnou schůzi 17.-II. Spolek eksistuje 120 let, neboť již r. 1804 uvádí se v pamětech města Mšena, že bylo zřízeno první ochotnické divadlo přičiněním měšťanů Benedikta Kozlíka, Frant. Pecha, Frant. Busa a Jos. Laurka a sehrány ještě téhož roku div. hry: „Noční můra aneb Zamilované strašidlo", „Tepličtí kováři" a „Živé hodiny". Po převratu nazván byl po nezapomenutelném pěvci „Máje", který v nedalekých kokořínských lesních zákoutích rád prodléval. Je samozřejmé, že spdo. „Mácha" ve Mšeně pokládá se za nejstarší ochotn. spolek v republice vůbec a projektuje za tím účelem v letošním roce důstojnou oslavu svého 120letého trvání. Při té příležitosti má býti tamním studentstvem odhalena pamětní deska pěvci „Máje" pod hradem Kokořínem. Pod tímto slavnostním dojmem vedena byla také celá valná hromada za značné účasti členstva, zvláště nejstaršího, a za přítomnosti i podepsaného delegáta pražského ústředí. Po odbytých formalitách jednáno bylo o jubil. slavnosti a datum její stanoveno na 20. červenec. Od původního data na Svatodušní svátky bylo upuštěno pro krajský sjezd ochotnictva v Plzni, jehož se celé ústředí zúčastní a do Mšena by nemohlo se dostaviti. Vzhledem k tomu, že výkonný výbor slíbil převzíti protektorát slavnosti, bylo datum červencové jednomyslně schváleno a usneseno zároveň, aby nově zvolený výbor na podrobnostech pracoval zároveň se zástupci místního studentstva. Ve vykonaných volbách zvoleni: předs. K. Seidler, místopř. Frant. Krejča, jedn. Václ. Píč, pokl. Jan Klacek a režis. Fr. Černý. Ke konci promluvil přítomný delegát výk. výboru J. Vaněček o poslání Ú. M. D. O. Č. a nabádal přítomné k usilovné práci kulturní a osvětové. *(Věk.)* — Spdo. „Tyl" v Čes. Budějovicích konal valnou schůzi 25.-III. „u Novotných" za předs. V. Reitmajera. Ze správy jedn. a rež. byla patrná bohatá činnost „Tyla" a veliká obětavost funkcionářů i herců-ochotníků. Provedena nutná změna stanov a schválen návrh na zřízení nového jeviště „u Novotných". Valná schůze nabyla slavnostního rázu jmenováním čestnými členy pp. Ad. Čejky jako zakladatele „Tyla" a nejstaršího česko-budějovického div. ochotníka, zakl. „Tyla" a dosavadního předs. Václ. Reitmajera, jenž plných 40 let jest činným funkcionářem ochotn. div. Volby provedeny aklamací a na výslovné přání členstva zvolen předs. opětně p. V. Reitmajer, místopředs. Fr. Václavík, jedn. B. Horka, pokl. V. Reitmajer ml., dom. spr. J. Novotný, knih. J. Horková a do výboru V. Cvach, J. Vališ, J. Cribl, A. Hajný, Fürbach Fr., St. Kočvara, režis. B. Horka, H. Šálková, náhr. F. Eger, J. Kadlec. Předseda V. Reitmajer poděkoval všem členům za celoroční námahu a s přáním mnoha zdaru k další činnosti „Tyla" valn. hromadu ukončil. *(Horka.)*

Posudky. Kult.-vzděl. sp. „Kolár" v Měšicích sehrál 9.-III. Jiráskova „Otce", jemuž byla poskytnuta všemožná péče jak představiteli hlavních rolí (pěkně typisovaný Divíšek Křehnáčův, Urbanův Kopecký, Černohorského Václav, T. Dudkové poněkud zhostejnělá Anna, Zátkův majstr Jan, Hoberlandtův Bobeš), tak i malých úloh (Čampulkův „doktor" Smetana) a bylo viděti, že i mladí jsou s to vhodně uplatniti se v úlohách starých (Kopeckého žena A. Černohorské). Režie byla dobrá a dbala, aby herci znali úlohy, což je počátkem dobrého výsledku. Jenom líčení všude neuspokojilo. Do rámce hry zapadaly dobře zpěvy i hudba. Pěkně zapůsobilo napodobení odjíždějící bryčky. Bylo tedy znáti režii i v podrobnostech. Vhodná byla i Kozlerova vzpomínka na Jiráska před představením. Bylo by záhodno učiniti tak vždy i co do obsahu předváděné hry, aby obecenstvo bylo uvedeno do jejího prostředí. *(Lájoš.)* — Celoroční žeň red. t. l. zahajuje: 1. Jiráskova „M. D. Rettigová", proved. při loňských oslavách 30letého trvání vzd. bes. „Bujarost" ve velkorest. Bellevue Praha I. za rež. O. Mandíka a s prosl. jedn. J. Fialy. Představení mělo vskutku slavnostní ráz co do nákladnosti výpravy i vzruchu provedení. Až překvapila odvaha, s jakou čilá družina „Bujarosti" do této všestranně obtížné hry se pustila a úctyhodné výsledky, jichž dosáhla. Pro tit. roli měla pí. Turečková odpovídající zjev a také její výkon až na trochu rušivého patosu měl slušnou úroveň. Švarného myslivce teplem hlasu vybavil rež. Mandík, odlišně charakterisovali oba ševce pp. Mušek a Haas a velmi pěkné jevištní zjevy uplatnili dr. Plavec p. Novotného a pojezdný Roubal p. Kučerův. Rovněž osvědčená pí. Trousilová jako hospodyně Ančka, Roubínek p. Kadlecův i všichni ostatní představitelé četných rolí hry zcela spokojovali zvýšené požadavky. — 2. M. Halbeovo 3akt. dr. lásky „Mládí" sehrál dram. odb. českožid. spol. sdruž. v Měšt. bes. pražské za režie a scen. Vmuse a v nevyhovujícím dnes překladu J. Šedivého, který, zdá se, odkryl více slabin a zastaralostí v proslulém díle něm. dramatika nežli v něm skutečně je. Na škodu by nebylo podrobiti je řádné revisi, aby obstálo na dnešním jevišti, kam stále se vrací. Okolnost ta měla dosti nepříznivý vliv na celkový dojem z hry, třeba jednotlivým výkonům, z nichž zvláště upozornil na sebe svérázný Amandus p. Pulzrův a asketický kaplan p. Ledererův, nelze mnoho vytknouti. — 3. Z četných představení dram. odb. Vzděl. sboru vyšehradsk. utkvívá trvale v paměti básnicky skvělá „Doña Sanča" Jul. Zeyera v režii a krásné scénické výpravě inž. J. Barka, s vynikajícími výkony zejména dam Barkové, Mellanové a Tammlové. Hra ukázala vysoké umělecké aspirace souboru a lze doufati, že v novém důstojném stánku, který po sboření dosavadního útulku si Vzděl. sbor vyšehr. chystá, poměrně se zvětšenými možnostmi scénickými plně uplatní i své vyspělé možnosti herecké. Na zahájení chystá se Zeyerův „Neklan" s vynikajícími představiteli z řad pražského ochotnictva, kteréž představení vzbudí nesporný zájem i širší div. veřejnosti. — 4. Na témže jevišti na Slupi vystoupila pohostinsky bes. „Šimanovský" 3akt. hrou St. Przybyszewského „Pro štěstí", v níž účinkující dámy Arnoldová a Erbová a pp. dr. Borůvka a Blahník prokázali zejména pozoruhodnou konversační pohotovost. *(Pokrač.)*

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Štěpánská ul. 37. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) **V Praze dne 15. května 1924.** **Sešit 8.**

V Praze dne 10. května 1924.

Umění a politika, pojmy tak různorodé, jdou v praksi dnes pospolu, — zda ku prospěchu jednoho či druhého, těžko určiti, ale je jisto, že tento úkaz není zdravým procesem vývojovým. Politika vlivem umění netrpí, ale opak je pravdou, pro niž máme četné doklady v historii i dnešku. Dnes takřka není již všeobecného umění národního, než spokojiti se dlužno s docilenými výsledky práce umělců skupiny socialistické, komunistické, buržoasní, lidové a j. Toto rozčlenění je důsledkem přimknutí se jednotlivců k politickému životu ne jako osob soukromých, ale umělců, kteří však přes svoje cítění politicky stranické, vyjádřené určitou uměleckou formou, nejsou a nemohou býti platnými exponenty stran, než pouhou jich dekorativní stafáží, nesporně (aspoň v morálním smyslu) prospívající těmto stranám, nikoli však sobě samým i umění.

Divadelní veřejnost udivuje skutečnost přimknutí se i profesionálně-hereckého ústředí k politické, třeba jen odborové organisaci. R. 1919 vzniklý spor mezi činohrou a zpěvohrou Vinohradského divadla urovnán a hrozící stávka pražských herců zažehnána sice zasažením politického vlivu, leč i tehdy, po této morální pomoci dovedli herci uhájiti dosavadní neodvislost své organisace, jejíž vstup do určité politické strany byli by pokládali za zpronevěru umění. Jednotlivcům ovšem nebráněno projeviti takto svou vděčnost, ale celek zůstal bez politického zabarvení. V poslední době je tomu však jinak: Loňská valná schůze Org. Čsl. Herectva schválila návrh výboru na členství v odborové organisaci, která není z dosahu určité politické strany. Vytýčovány různé výhody, plynoucí hercům z tohoto členství, ale roční bilance není příliš skvělá: Některé intervence byly sice tímto členstvím podpořeny, ale pravého zmohutnění herecká organisace nedosáhla. Čteme stesky poslední valné schůze (viz seš. 7. „Čsl. Div.“), kde m. j. trpce žalováno, že žádná polit. strana neprojevila o umělecké a hmotné poměry herecké ani tolik zájmu, jako pro kterýkoliv podružný sportovní podnik, a kde doznáno, že jedinou cestou k nápravě je svépomoc.

Nynější stav herců-profesionálů a jejich střediska není právě nejutěšenější: Kolektivní smlouvy jsou všude sice řádně uzavřeny a dosti přesně plněny, ale přesto ani zdaleka neodpovídají požadavkům, které dnešní divadelní patroni stupňují namnoze až k duševnímu i fysickému vyčerpání schopností svých podřízených. Život venkovského herce, plný shonu věčného stěhování, rychlého studia rolí atd., není jistě závidění hodný a gáže kolem tisíce korun je za ně mrzkou odměnou. A ve stálých divadlech mimopražských i některých pražských nejsou dle doslechu poměry o mnoho lepší. A východiska není, protože nelze jednotlivci důrazně se opříti znásilňování, nemá prostředků k zabezpečení příštích dnů a polit. záštita v dnešní chaotické době neskytá pražádných záruk vítězství. A organisace? Nezabrání ani zaskočení revoltujícího náhradou třeba ze řad neorganisovaných příslušníků anebo i parasitů a vyvrženců stavu a nemůže, byť by i chtěla, hmotně podpořiti spravedlivý boj do důsledků.

Druhou bolestí, která politické strany po celou řadu let trvání O. Čsl. H. nezajímala a bude vyřizována teprve nyní na podkladě členství odborové organisace, je sociální pojištění herecké. Taková je humanita stranické politiky, která ponechává české herce-umělce na pospas nelitostného stáří, dbá jen prospěchu svých pravověrných a tento mnohotvarý element tvůrčí přehlíží, jako by ho ani nebylo. Umění však náleží všem vrstvám národa bez ohledu na politickou příslušnost, a bylo proto samozřejmou povinností české politiky všech směrů postarati se dávno již o zabezpečení klidné eksistence těchto jedněch z jeho apoštolů, pro jeho lepší rozvoj a vzrůst, jemuž ovšem nikdy nebude zdrávo toto nedůstojné a znehodnocující pouto.

Rdv.

Petruchio:

Zrazená illuse.

(Ze zápisků diváka.)

Divadlo je illuse, chcete-li: divadlo je klam. Okna, která na scéně vidíte, nejsou okny, domy nejsou domy, hvězdy nejsou hvězdami, paprsky slunce a měsíce nejsou jimi, a konečně lidé, kteří chodí po jevišti, nejsou těmi, jež představují. Všecko záleží na tom, aby divák byl oklamán, vlastně dal se oklamati tou měrou, aby na tu chvíli, co sedí v divadle, uvěřil, že vidí okna, domy, hvězdy, slunce, měsíc, lidi, jichž jména čte na plakátě. Divadelní klam je o to snazší, než jiný, že divák jde sem již s úmyslem dáti se oklamat a že je ochoten věřiti, čemu by se jinde pohrdlivě usmál. Ale jeho ochota má své meze. Chce se dáti klamat do důsledku, t. j., tu chvíli, kdy sedí v hledišti, nepřeje si viděti, jak vypadá jeviště na ruby, nechce znáti prostředků, jakými se illuse dociluje. Proto vadí mu snop paprsků, vrhaných na jeviště, zpozoruje-li jej náhodou nad svou hlavou, zlobí se, zaslechne-li slovo hrdinovo dříve z neviditelných úst napovědových; ale dovede, je-li jevištěm opravdu zaujat, přenésti se přes to i ono.

Jsou však horší věci. Jsou scény, které se nemohou odehrávati na jevišti, a přece divák musí jich býti účasten. Řekněme: poprava hrdinova. Nejen Swinburne, i náš Kolár řešil ten úkol, oba stejně: Kdosi přihlíží s jeviště pootevřeným oknem popravě odsouzencově a líčí všecky okamžiky hrozného výjevu jiným, těm, kdož nemají odvahy sami se dívati. Divák vidí na scéně okno, vidí a slyší osoby na jevišti; ale vidí víc, vidí i za scénu — v duchu —; vidí akt popravní se všemi postavami a podrobnostmi, zvrhlou královnu i jejího přísného chotě, hrdého odsouzence i záblesk katovy sekery; neboť pootevřené okno a slova hercova na jevišti mu promítají obraz toho všeho kamsi pod okno, na něž se jeho zrak upíná vzrušen a jehož barevné, neprůhledné, ale prosvícené plochy mu otvírají pohled na neviděné osudné nádvoří.

A teď se stane na př. tohle: Zatím co duševní zrak divákův vidí za oknem to vše neskutečné, jeho fysický zrak zavadí o jakýsi skutečný stín za tímtéž oknem. Vystupuje snad někdo z nádvoří popravního oknem do komnaty? Ne! Stín sedí za oknem, kývá se, drží cosi v rukou — je to kniha? Teď mu ruce klesly. To ve chvíli, kdy osoba, líčící postup popravy, se odmlčela a odstupuje v kritickém okamžiku od okna, nemohouc snésti hrůzného pohledu. Někdo jiný přistupuje k oknu — stín zase oživl, povznesl ruce s knihou k očím — osoba u okna začíná mluvit. — Zrádný stín! Neboť zradil divákovu illusi. Ubohý divák! nevidí už hradní komnaty, nevidí gotického barevného okna, nevidí trpících ani vítězících na scéně ani za scénou, ale vidí jen jeviště známého divadla, plátěnou kulisu, prosvícenou reflektorem, a za ní ne již zvrhlou královnu, ne jejího přísného chotě, ne hrdého odsouzence, ne záblesk katovy sekery, ne nádvoří, naplněné davem, ale — napovědu, sedícího na zemi a klátícího se jako Turek při modlitbě; a na jevišti nevidí už lorda A nebo lady B, ale jen známého herce X nebo herečku Y, kteří tvrdí, že za oknem pozorují popravu, a zatím tam pozorují jen napovědu. A divák, vrácený skutečnosti, najednou si uvědomuje, snad trpce a bolestně, snad trochu škodolibě — podle letory —, že divadlo je illuse, která nesmí býti zrazena, nemá-li zklamati docela.

Josef Simon:

Franta Krumlovský — český Kean.

(Kytička uvítá ze vzpomínek na zapomenutý jeho rov v Prostějově.

Když mne mé povolání zaneslo z Čech na sesterskou Moravu do Prostějova, slyšel jsem, že zde na zrušeném hřbitově leží herec Krumlovský. Přečetl jsem si nejprve vzpomínky Arbesovy a Pokorného a pak jsem došel do kláštera Milosrdných bratří pátrati po posledních osudech herce-tuláka.

Za zdmi barokní budovy klášterní s kostelem sv. Jana Nepom., v opuštěném hrobě zrušeného hřbitova na klášterní ovocné zahradě, zarostlé zvláště švestkami, kde pohřbeni jsou pruští vojáci z r. 1866, zemřelí ponejvíce na choleru, práchniví nešťastné srdce českého geniálního herce, neblahým osudem životním stihaného, s místa na místo štvaného, srdce herce Franty Krumlovského.

Obšírnou studii ve „Květech“ r. 1885 (ročn. XIV.), redigovaných Svatoplukem Čechem a drem Servácem Hellerem, věnoval Krumlovskému Jakub Arbes, z níž se dovídáme, že ještě o Krumlovském psali ve „Vzpomínkách“ Turnovský a herec Slukov. Menší črtu věnoval Krumlovskému herec Frant. Pokorný v knížce „Vzpomínky a upomínky“ (vyšly r. 1895 v „Modré knihovně“ redakcí dra Václ. Řezníčka).

J. Slukov nadepsal Krumlovskému motto: „Odhrabuji písek s mrtvoly herce-poutníka.“ A právem, neboť herci jsou jak karavana na poušti, vydaná na pospas závějím písku, rozbouří-li samum divoký orkán záhuby a spousty, zasype-li pískem zapomenutí ty, kteří svěřili životy pustinám. Nikoho tak zub času nepokryje prachem a pískem zapomenutí, jako herce. Na nikoho se tak brzy — ani velikou scénu nevyjímaje — nezapomíná, jako na herce, tím spíše na herce kočovného. A proto Krumlovský musil sdíleti osud bludného herce-tažného ptáka, jenž klesal se stupně k stupni, až se stal hereckým polovagabundem, který propadl alkoholu, chátral tělesně i duševně a bídně skončil chud, nemocen, opuštěn jako žebravý, předčasně zestárly, přihrblý stařec v nemocnici Milosrdných v Prostějově ve věku 58 let 30. července 1875.

Z Arbesa se dovídáme, že na cestě z Kojetína do Prostějova, belhaje se namáhavě a přemáhaje dusivý kašel, upadl před vsí Polkovicemi do příkopu, kde zůstal celou noc ležeti, až ráno lidé, jdoucí do práce, se ho ujali a zkřehlého nočním chladem uložili 20. července ve vesnici a pak jej dopravili vozem k Milosrdným, kde, jak jsem vyšetřil ze zápisů klášterních, byl přijat. Dvojí zápis zní: 254/234 — Str. 395 — 20. července 1875, lůžko 24. Krumlovský František, katolík, 58 roků, svobodný, herec, rodiště Praha. Wohnort: zugereist. Reisepass. Nemoc: Catarrhus gastricus chronicus (chronický katar žaludeční). Tremores alcohol. — 25. července 1875 — 5 dní ošetřován.

V seznamu je uveden pod jménem Kromlovský (asi přepsáním). V úmrtní matrice na str. 154: Čís. běžné 31, lůžko 24. Přišel 20. července, zemřel 30. července. Lungenentzündung (zápal plic). Krumlovský Franz, Schauspieler, kath., 58 let, svobodný, příslušný do Prahy, zugereist.

Tamže našel jsem zápis, týkající se jiného herce Josefa Okenfusa, takto znějící: Úmrtní str. 150, běžné číslo 44, číslo lůžka 14, přišel 24. listopadu, zemřel 4. prosince. Okenfus Josef, herec, 32 let starý, katolík, ženatý, gebürtig Neuhaus v Čechách, na Meningitis (Typhus). — Přijímací protokol str. 343, číslo běžné 380 357, Okenfus Josef, zugereist, měl Landwehrpass, Gemeindeanweisung z Olšan (Olšany, vesnice mezi Prostějovem a Olomoucem). Tyfus abdominalis, † 4. prosince 1874 o třech hodinách ráno.

Okenfus byl přítelem Krumlovského, a když kolem vánoc r. 1874 v nemocnici u Milosrdných bratří zemřel, jak píše Arbes, který přejal zprávu o smrti rodáka jindřichohradeckého od J. Standery, Turnovskému, pronesl prý Krumlovský v Tovačově k paní marionetářce Meisnerové (měla divadlo s loutkami a dcera její byla chotí Okenfusovou): „A co já tu ještě chci?“ To bylo před cestou do Prostějova. A za několik dní nato tmavý hrob u zdi hřbitovní, neoznačený ničím a dnes srovnaný se zemí a zarostlý travou, pod stromovím ovocné zahrady, pojal i jeho vyhublé, zchátralé tělo.

(Pokračování.)

Vlastislav Hofman:

O volbě materiálu při dekoracích.

Při starém dekoračním způsobu ve výpravách her bylo vše malováno a tak napodobována skutečnost malováním na plátno, v podobě prospektu, oblouků, sufit a rámovaných kulis. Malbou napodobovány zdi, dřevo, kmeny i koruny stromů, pohledy na celé krajiny, silhuety měst, atd. Kde nestačila k illusi skutečnosti malba v ploše, užíváno kašírovaných balvanů, kmenů, skal a tak zvaných břehů, svahů. Dosaženo tak při příznivém, zejména slabším osvětlení dojmu naturalistické skutečnosti. Ovšem při ostrém osvětlení vždy se plátna příliš osvětlila, takže odkryla se tak zraku diváků pouhá malba, plátěný materiál a okraje rámů, které po opotřebování působily nechutně a dojem skutečnosti kazily. Bylo po illusi, když bylo viděti, že skály a stromy jsou vyřezány ze dřeva a potaženy plátnem. Zvláště nepříjemným se stává i dnes, jestliže je třeba osvětliti určitou skupinu herců: reflektor zachytí zároveň kulisy a na dekoracích objeví se nelahodné světelné skvrny a stíny, jež ruší náladu hry. Proto v mnohých případech, pokud to šlo, sáhnuto bylo raději k závěsové dekoraci, kde používáno měkčího materiálu, nežli tvrdého malířského plátna a klihových barev. Týkalo se to interieurů, při nichž dosaženo žádoucí intimity ve větší míře, nežli v interieurech, které sestavovány byly z rámovaných dílů kulis. Nelze však vždy používati a stále opakovati systému závěsového. Je třeba začasté dodati dekoracím dojmu převážně architektonického a tvarového, jejž nelze vždy docíliti při závěsech.

Zvláště při moderní dekoraci náznakové, která zdůrazňuje jen určité dekorační motivy, důležité pro hru, vyskytují se často obtíže s použitím materiálu, z něhož dekorace jsou zhotovovány. Jest totiž rozdíl mezi materiálem plátna, na němž se ma-

luje klihovými barvami, při čemž dojem je vždy vápenný, bez lesku — a mezi materiálem, řekněme, jutou, je-li zbarvena chemicky, čímž vzniká dojem lesklého materiálu, anebo konečně jest rozdíl mezi namalovaným materiálem a mezi látkou, jež má svůj zvláštní charakter, jako na př. je samet, plyš, glot, anebo hrubá nelesklá látka šedá, používaná v barvě přirozené. Použije-li se látky v přirozeném povrchu, stačí pouze z části ji zbarviti malováním na způsob „šumrování“, jen velleurovými tahy štětce aneb stříkáním.

Dojem materiálu podává i jiný dojem celé dekorace a svůj dojem celého obrazu i vzhledem k náladě a potřebám režie, žádá-li si tato režie toho neb onoho výsledného dojmu, buď jasného neb temného, veselého neb tklivého, jemně náladového neb tragického. Volba materiálu, z něhož dekorace a taktéž kostymy jsou zhotoveny, hraje velkou úlohu a také volba materiálu a způsob jeho použití náleží k namáhavému přemýšlení výtvarníkovu. Nestačí tedy výtvarníkovi jen namalovati návrh, nýbrž je tu třeba zkušeností nejen o prostoru divadla, ale i o tom, co na jevišti působí a co zklame i při sebe lepším očekávání.

(Dokončení.)

J. P.:

Hlasy tisku o Kaiserově „Útěku do Benátek“ a Hamsunově „Hře života“.

Je podivno, s jakou umíněností, hodnou lepší věci, uvádějí se k nám němečtí autoři, kteří se zjevnou tendencí a zlomyslností všechny perversity své domoviny překládají do Francie. Byl to Mann s „Madame Legros“ a je to Kaiser s Mussetem a Sandovou. „Útěk do Benátek“*) ovšem nemá nic společného s historií lásky krásné Lelie, ale Kaiser, který tu zachycuje perversní Německo, musil si trochu zajet do znemravnělých Francouzů, ač ještě lépe by mu slušelo, kdyby tak své satirické šípy posílal do těla svých krajanů, ať již nehistorických nebo historických, ale jistě vždycky hysterických. V tomto smyslu vyzněly hlasy tisku: Jaroslav Hilbert ve „Venkově“ nazývá přímo tuto komedii literárním podvodem a míní, že místo Georges Sanda mohla tu býti nějaká berlínská Frau Lilly Glaser, místo Musseta Oskar Stein, a v parteru německých divadel by se říkalo: „Mein Gott, wie sexuell tief.“ Ale na konci se smiřuje s tímto protivným večerem, aspoň prý víme, jací jsou současní Němci. — Stejně odmítavě píše „Čsl. Republika“: „Kdo zná příběh G. Sanda a A. Musseta, nemůže se sice nesmáti nemotornosti schematických figurin, jimž Kaiser říká G. Sand a A. Musset, ale zároveň nemůže cítiti se nedotčen touto profanací. Autor prý mohl domysliti myšlenku“ — navazuje tím na výklad autorův v div. programu, kde praví sám Kaiser ‚psáti drama znamená domýšleti myšlenku‘ — ale k tomu mohl si vybrati některou z německých spisovatelek, na které by ji snad mohl domysliti. Jeho postavy jsou neživá schemata, pro něž ukradl historická jména, ale olupování mrtvých nepřináší štěstí“. Při tom vytýká divad. programům o hrách, že jsou psány takovou češtinou, že je to pomalu řeč mezinárodní, a věcně jsou to rozumářské tance mezi vejci, zkrátka něco, s čím by se mělo přestat. K dobrým hrám není třeba výkladu. Špatné nezachrání ani sebe uměřejší literární gymnastika. O provedení praví, že vidět herce v takových papírových hrách je trapné. To není tvoření, ale pitvoření. — „Národní Listy“ posuzují hru filosoficky a nalézají v ní problém „co může dáti nám i lidstvu více, cit nebo intelekt“, ale nepodává nic, než citovou křeč a podivnou erotiku. Provedení však nechválí. Režie Dostálova neměla obvyklého plného a radostného úspěchu a role také nebyly vhodně obsazeny; Rykrova výprava byla složena z prvků tradičních. — „Čech“ praví, že ve jménu „svobody umění“ autor vše přeházel, vymyslil a domyslil, že by z toho Mussetovi a Sandové bylo stydno, a svědčí to prý o nedostatku

*) Georg Kaiser „Útěk do Benátek“, kom. o 4 aktech. Přel. Olga Laurinová. Rež. K. Dostála, scéna Zd. Rykra. Ve Stav. div. poprvé 8 března 1924.

P O D Č A R O U

Václav Krofta:

Druhá hrstka div. epigramů.

Štěstí.

Byl králem ... však jen na scéně,
dvě hodiny tak asi.
Měl korunu jen z pozlátka,
falešný vous a vlasy.

Když klesla po hře opona,
smyl masku a pln štěstí
k své ženě, k děcku smavému
se vrací na předměstí.

Když po jich boku usedá
v úpravném bytě malém,
je šťastnější, než kdyby snad
— byl opravdovým králem.

Herci života.

Jsou lidé, kteří v žití svém
jak na scéně si vedou,
vždy řídice se — prospěchem,
jak herci — napověaou.

Hlas, gesto, maska, kulisy,
vše přichystáno vždy je,
jak toho nejlíp žádá si
ta žití komedie!

Když jako herci lidé ti
si v žití musí vésti,
nuž, jaký div, že necítí
ni hoře, ani — štěstí?

Dramatický autor ***.

Pro lásky mladé náhle vzplálý žár
už mnoho lidí povraždili dal
a zrad a intrik osnoval též mnoho
a důsledky vždy vyvozoval z toho.

piety, když Kaiser takové intimnosti tahá na jeviště a navěší je na jména, v literatuře význačná, na historické osoby. Výpravu však chválí a provedení nazývá vervním. — „Právo Lidu“ poukazuje na to, že v tomto dramatě — podobně jako u H. Manna — je krása a síla myšlenky leptána žíravou kritikou moderního intelektuála, aniž respektováno tu vlastního historického pozadí, a posuzuje Kaisera jako ekpresionistu, v jehož díle koluje opravdu dramatická krev, třebaže jeho hrdinům se krve nedostává, a nazývá tuto hru stínohrou. Obsazení nebylo vhodné, výpravu však chválí. — „Rudé Právo“ také konstatuje, že v této komedii odráží se Berlín z posledních let, že jsou to berlínské typy a jeho tempo života, třebaže čteme v hlavních rolích jména Musseta a Sandové. Praví o nich, že tato jména mohla by vésti k nepravým předpokladům, ale neznamenají nic, nežli jméno pro horu, nově objevenou. A líčíce, že z Kaiserova díla byla zvolena tato komedie, která může mýliti o jeho pravé podstatě. V provedení chválí pí. Naskovou (Sand), p. Deyla (Musset) a pí. Kronbauerovou (Angličanka). — „České Slovo“ v podrobném referátu, v němž posuzuje celé dílo Kaiserovo, nazývá tuto komedii klamem, neboť to, čeho chtěl autor dosíci, nedosáhl. Sandová není tu vyssávajícím upírem, rozpolcenou bytostí, nýbrž obyčejnou, všední záletnicí dnešního divadla, jejíž erotický poměr k jednomu muži nebrání, aby při příležitosti eroticky si nepohrála s jiným. Provedení i výpravu chválí. Z výkonů pochvaluje p. Deyla, pí. Naskovou, pí. Kronbauerovou. — „Tribuna“ píše, že motiv zabíjení erotického a skutečného života kombinujícím duchem milenky, která svádí, ale nežije, je příliš starým motivem německé moderní literatury. Kaiser nepraví ve svých křečovitých a chladných dialozích nic nového, ale ztělesňuje na scéně souvztah mezi obrazností a realitou, ale v takové rychlosti, že zapůsobí žárem, takže se stává bezcitným. A podtrhuje, že v této bezcitnosti je rys pravého dramatismu, což jest při tom nejzajímavější, neboť pamatuji, že bezcitnost v dramatu, týž pán odsuzoval. Uznává, že mělo býti hráno něco jiného od Kaisera.

Hamsunova „Hra života“**) byla také přijata velmi chladně a z části i odmítnuta. Jde tu opět o eroticky vznícenou ženu Teresitu, která při vší smyslnosti, již ukojuje s kýmkoliv, má jistý ideál čisté lásky ve filosofu Karenovi, učiteli svých bratrů. Ten sní o filosofických dílech o spravedlnosti, která bude psáti ve vysoké věži, ze všech stran přístupné světlu, a již mu slíbí postaviti Teresitin otec. Ale když na místě stavebním naleznou mramorový lom, nesplní svůj slib, ale postaví mu věž jinde. Je to dobrý člověk, tento Oterman, ale brzy je zachvácen lakotností, zapálí věž, kde jsou uloženy Karenovy spisy, ale s věží zahynou jeho děti. Ponuré drama, jímž prochází jediný světlý zjev žebráka Thy, symbolu spravedlnosti trestající, jehož rukou zahyne náhodným výstřelem Teresita. — „České Slovo“ vytýká vinohradskému provedení, že neřídili se prostým a střídmým realismem moskevských, nýbrž že chytili se Hamsunovy laciné symboliky a vynasnažili se dodati dramatu tíhy, drsnosti a přísernosti něčím, čemu se říká patos. P. Tůma jakožto Kareno nemluví jako filosof, nýbrž jako metafysický blouznivec a visionář, Teresita pí. Iblové je zrafinována do městské, lstivé, ohebné milostnice, smělé a vyzývavé. Chválí p. Zakopala v úloze Otermana, jeho postup od horlivého dobráka k zdrsnělému lakomci a k šílenému ustrašenci, cynismus p. Vávry v úloze telegrafisty a charakteristiku p. Veverky a p. Kovaříka. V jednotlivostech bylo to hezké, ale celek byl vysunut z rovnováhy. — Podobně „Čech“ oceňuje výkon pp. Zakopala, Vávry i výkony p. Tůmy a pí. Iblové. Souhlasně vytýká neoprávněnou symboliku. — „Čsl. Republika“ vyslovuje přání, že by se mělo Vinohradské div. vzchopiti, že takto neposkytuje divákům valného uměleckého uspokojení. — „Národní Listy“ konstatují, že metoda Hamsunova, osvědčená v románu, selže v dramatu, které potřebuje jasnou plastiku a určitost vztahů, a nesouhlasí s provedením. Důrazně vytýká p. Tůmovi, že nepromluví slova po lidsku, že je emfaticky nadutý a že je na nebezpečné cestě. Zato velmi chválí pí. Iblovou, p. Vávru, Zakopala, Veverku. Andrejevova výprava se líbila. Je to prý osvěžení z upiplané a přeslazené wenigovštiny. — „Národní Politika“ píše, že dramatického je tu málo a že hra neuspokojila. — „Tribuna“ Hamsunovi vyznává emfaticky lásku: „Oh, velký, skvělý básníku!“, ale na jevišti ho nechce, i když je tak úspěšně scénován a vnitřně zrežírován a hrán p. Zakopalem velce lidsky. To ničeho nemění na starobylosti kusu, který náleží letům 90. Inu formalista! — „Rudé Právo“ také přiznává, že věc je vyvětralá, a chválí výkon pí. Iblové, Zakopalův, ale celek prý působil operně. — Podobně „Právo Lidu“. Jedině „Venkov“ o hře nereferuje, ale ve článku „Bez vůdce“ vytýká vinohradskému divadlu nedostatky způsobem, který nelze nazvati objektivním.

**) „Hra života“, hra o 4 jedn. Norsky naps. Knut Hamsun, přel. V. Šuman. Rež. B. Stejskala, výpr. A. V. Andrejeva. Hudba K. Rudolfa. Poprvé na Vinohr. 10. března 1924.

Též rozvrátit dal život rodinný
a spřádal ještě jiné zločiny.
Kdo, ptáte se, je strašný tvor ten lidský?
Toť chvalně známý — autor dramatický.

Kritik ***.

Jak se nemá drama psáti,
v kritikách svých líčil nám.
Praktický chtě důkaz dáti,
jak to třeba — nedělati,
napsal posléz — drama sám.

Subjektivní měřítko.

V umění zříš subjektivní sklony
(o tom nelze jistě vésti sporu!)
Proč by jinak hezké primadony
více nežli publiku
líbily se — panu direktoru?

Spravedlivý soudce.

Nikdo právu neklesti tak cestu,
nedá křivdě uniknouti trestu —
nikdo zlo tak nepokárá vždycky
— jako autor dramatický!

Dr. J. Gołąbek:

Školní divadla v Polsku.

(Psáno pro „Čsl. Div.“ — Z polštiny přeložil Jak. Rydvan.)

Tradice pořádání školních představení v Polsku trvá do dnešního dne a obrodila se ve chvíli nabytí samostatnosti a ve spojené s tím možnosti vyučování po polsku. Do stol. 18. vyvinula se dosti bohatá literatura, Stanislav Konarski, reformátor školství polského, psal tragedie pro mládež, na příkl. „Tragedie Epaminondy“, Frant. Bohomolec napsáním 25 školských komedií dal počátek rozvoji komedie polské vůbec*). Oba tito spisovatelé nahradili starý latinská školská dramata výtvory polskými. Proto také hrávány téměř ve všech ústavech vychovávacích do dob neodvislosti Polsky i potom tak dlouho,

*) Význam a zásluhy tohoto spisovatele zdůraznil dánský učenec Petersen v rozměrné knížce, napsané německy a vydané r. 1923 pod tit. „Die Schulkomödien des Paters Fr. Bohomolec“.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský.

Únor.

12. 1844 zemřel v Praze Jan N. Štěpánek, jeden z buditelů českého národa. Nar. se 19. května 1783 v Chrudimi. Měl se státi knězem, leč maje touhu po divadle, nedostudoval a věnoval se mu. cele. Když po pádu Boudy (1789) a jejím zboření (zač. r. 1790) česká divadelní představení přenesena byla do bývalého kláštera u Hybernů a r. 1802 do Raimanovského domu na Malé Straně, hráno také česky v divadle Stavovském. Ale jen na krátko. Po nezdařených pokusech Liebichových s českými divadelními představeními na Malé Straně uspořádali čeští vlastenci-divadelníci několik představení k dobročinným účelům ve Stav. div. a to za noremních dnů, kdy se zde vůbec nehrálo. Pořadatelem těchto her byl Štěpánek. R. 1812 pořádány byly české hry v domě Haklíkově. Pořadatelem byl opět Štěpánek. Vedle něho hráli zde Nigrin, Vild, Klicpera, Hynek, Brinke, V. Svoboda a j. Pak bylo hráno českými ochotníky ve Vimrových sadech (1818) a posléz v domě Theisingrově v Dlážděné ulici (v l. 1821 až 1824). A v té době, na počátku r. 1824 bylo dovoleno těmto ochotníkům uspořádati opět několik českých divad. představení v div. Stavovském. A když stal se Štěpánek, dříve tajemník ředitele Liebicha a po smrti tohoto a nešťastném dalším řízení divadla Stavovského spoluředitelem tohoto divadla (s hercem Polavským a basistou Kainzem), byla česká divadelní představení pravidelně zavedena. Ředitelem těchto her byl Štěpánek do r. 1834, tedy plných 10 roků (v té době, 2. ún. 1826 provedena byla i první česká opera „Dráteník" od Škroupa), až pro ostrou kritiku, zvláště Tylovu, musil ustoupiti. Ředitelem stal se J. A. Stöger, Štěpánek zůstal však pokladníkem a režisérem českých divadelních představení dále. Ačkoliv se Štěpánkovi vytýkalo, že uplatňuje jen své hry a zejména špatné překlady špatných her cizích, ponejvíce německých, beze všeho výběru a vkusu, a že odstrkává jiné, jako Máchu, Douchu, Macháčka, Tyla, Turinského, nemůže se mu přece upříti zásluha o zavedení a udržení českých her na scéně Stavovského divadla. Štěpánek napsal a přeložil množství divadelních kusů, které vydal ve vlastní divadelní sbírce. Z nejznámějších jeho her jsou „Berounské koláče", „Obležení Prahy od Švédů", „Korutané v Čechách", „Čech a Němec" a j. V únoru při 80. výročí jeho úmrtního dne byl vzpomenut v Národ. divadle provedením „Čecha a Němce". Obšírnější článek prof. Hýska vyšel v „Národních Listech" 8. dubna.

8. 1914 zemřel v Praze Karel Kettner, náměstek ředitele Živnostenské banky a horlivý starosta a podporovatel Ústř. Mat. divad. ochotnictva čsl. v Praze. Věnoval se plně a nezištně našemu divadelnictví i práci národní. Byl také činným ve výboru Spojeného Družstva Národn. divadla v Praze, Nakladatelského družstva Máje, Umělecké Besedy a j. Zemřel ve stáří teprve 50 let.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 15. do konce dubna. Národ. div. mělo jedinou novinku. Znovu nastudovaného Romea a Julii 25. března. Jinak v činohře opakovalo Mazánka, Jana Výravu a Maryšu, tedy velmi málo. V opeře hrálo Prodanou nevěstu, Lucernu, Psohlavce, Louskáčka, Branibory v Čechách, Dalibora, Hubičku a Pohádku o Honzovi. — Stav. div. novinek nemělo, opakovalo tedy Minulost, Pražského žida, Noru, Čecha a Němce, Na východ od Suezu, Procitnutí jara, Ze života hmyzu, Zábavu v lásce a Pygmaliona. V opeře Bílou paní, Violettu, Figarovu svatbu, Troubadoura, Komedianty, Královnu loutek, Bohému. — Vinohr. div. znovu nastudovalo Kupce benátského a mimo něho hrálo Fedoru, Sen v noci

---

pokud udržel se pod cizími zábory program r. 1773 utvořené Komise národní výchovy (polského ministerstva osvěty). Poté ovšem se změnou vyučovacího systému zanecháno pořádání těchto divadel.

Nyní zajisté tato představení nenáleží do programu vyučovacího, leč rozšiřují se všeobecně a získávají souhlasu školních správ. Obzvlášť je to patrno ve Varšavě, a školní mládež nabývá po té stránce značné opory u ředitelstev divadel, a režiséry jsou dramatičtí umělci. Tím dostává se ochotnickému divadlu žákovskému charakteru jistého umění a odbornosti a je dobrým prostředkem k vytváření řečníků a vycvičení se v správné deklamaci.

Soustavně vyvíjí se školní divadlo ve státním gymnasiu krále Vladislava IV. ve Varšavě na předměstí Praze. Trvá již tři léta a jeho rozvoji je příznivým, že gymnasium má veliký sál, v němž může se směstnati 600 osob. Představení koná se jednou ročně, obyčejně však hra opakuje se několikráte; těmto představením jsou přítomni také zástupci ministerstva osvěty; a živý zájem projevil letos o ně i pan president republiky.

V prvním roce vypravena zmíněná školská tragedie z 18. věku „Tragedie Epaminondy" od Stan. Konarského, dílo podle vzoru francouzských pseudoklasiků a mající základní myšlenku vzbuzení v mládeži lásky k vlasti. V následujícím roce zřídila gymnasijní mládež pěknou stálou scénu, návrh pak a plán dekorací provedl architekt, učitel kreslení na tomto gymnasiu, A. Hillenbrand. Na nové scéně provedeno historické drama, napsané Jos. Korzeniovským, spisovatelem z první polovice 19. století. Drama pod názvem „Mnich" má obsahem oblíbené téma našich dramatických autorů, proto i Stanislava Wyspiańského, a to panování polského krále Boleslava Smělého ve stol. 11., který po zavraždění biskupa krakovského Stanislava musil opustiti Polsko. Obsahem „Mnicha" je pobyt králův v Korutanech, v klášteře v Osijeku, kde zemřel jako řeholník.

Letos v březnu zahrána jarmareční komedie ze 17. stol. „Ze sedláka král" od Petra Baryki. Komedie vyžadovala zvláštního zpracování pro zvykové rysy, starý polský jazyk, písně i tance. K ní připojena zároveň jednoakt. komedie Al. Fredry „Nikdo mne nezná". Jestliže hry, dříve vypravené, nevyžadovaly ženských úloh, v tomto roce uvedeny poprvé.

Aby pak hraná díla měla určitý význam pedagogický, koná ředitel gymnasia p. V. Kloss krátkou přednášku před představením, v níž vykládá smysl prováděné práce.

svatojanské, Kapitána Brassbounda, Posledního muže. — Švandovo div.: Zaslíbená země, Tilla, Velbloud uchem jehly, Nicejská smlouva, Majitel hutí, novinkou Schäfrova komedie Pes a kočka, Palackého třída č. 27. — Div. Komedia: Děvče z předměstí, Liliom, Vdavky Nanynky Kulichovy, Výlet paní Berty do panenství, On podvádí ženu, Věra Mirceva. — Div. Uranie: Fairbanks v Praze, Karneval v Nizze, Cesta kolem světa za 40 dní, Polská krev, Husarská krev, Lili a štábní trubač, Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Veseloherní firma, Napoleonova první láska, Cudná Zuzana, Tkalci. — Tylovo div. v Nuslích: Slovácká princezna, Láska hrbáčkova, Anna Karenina, Chudý kejklíř, Její Veličenstvo Mimi, Když služebnictvo stávkuje, Fidlovačka, Náhražkový král, Švejk, Zákon na ochranu nájemníků, Pepíček Kubíčků, Světa pán v županu, Jan Výrava. — Div. Apollo: Modche a Rezi. — Div. Rokoko hraje Zavřelova „Mrtvého" a Šamberkovu frašku „Blázinec v prvém poschodí". *j. p.*

Impertinence. Pí. Anna Sedláčková rozloučila se koncem m. r. definitivně s jevištěm Národ. div. a odjela se svým chotěm na zotavenou do ciziny. Pěkné její dojmy ze Švýcar i z Paříže uveřejnil před časem „Večer", ale redaktor „Rudého Práva" K. Vaněk ve svých „Střepinách" projevil nelibost nad buržoasním počinem české umělkyně, jíž důvěrně oslovoval „Aničko" a neopomenul také jak náleží uplatniti své přesvědčení srovnáním jejích příjmů se mzdou — dělnice. Kdyby p. red. Vaněk srovnal svoji gáži a práci s výkonem a odplatou dělnice, byla by zde větší neúměrnost, nežli v prvém případě, který posloužil mu snad pouze jako vhodný materiál pro „Střepiny". Kavalírem p. red. Vaněk rozhodně asi nebude, ale snad bude mu dostatečnou výstrahou pro příště řízná odpověď „Aničky" „milému Karličkovi". Pan red. si o to sám poprosil. *Eský.*

Letošní velikonoční schůze herecké byly velmi četně navštíveny. Na Zelený čtvrtek konána valná schůze Organisace čsl. herectva, o jejímž průběhu obšírnější zmínka stala se v předešl. seš. — Téhož dne konala se valná schůze Svazu div. ředitelů, kde bylo voláno po novém divadelním zákonu a předneseno mnoho stížností do překážek, kladených ředitelům společností. Usneseno dožadovati se všestranné ochrany a podpory a konstatováno, že snahy div. společností směřují k povznesení českého divadla. Předsedou Svazu zvolen řed. Fr. Trnka. — O Velký pátek konala se valná schůze Ústř. Jednoty českého herectva, která měla velmi důstojný ráz a také věcná debata projevovala vážnou práci. Nejdůležitějším bodem programu bylo usnesení, že Asyl českého herectva, loni pojmenovaný „Vojanovým domem", má býti realisován zatím tak, že se má stavba odložiti a potřebným starým hercům má býti vyplácena z úroků fondu pomoc, aby mohli žíti dle své vůle a případně u svých rodin. Předsedou zvolen p. Jar. Hurt. Starosta Ú.M.D.O.Č. dr. Herman pozdravil schůzi jménem ochotnictva a projevil přání, aby dram. umělci i ochotníci postupovali v ideových otázkách společně, což bylo přítomnými vřele aklamováno. *h—*

Jak se praktikuje předprodej vstupenek do zemských divadel. Sdělen nám tento případ: Abych zajistil lístky na hru „Romeo a Julie", ohlášenou na 16.-IV., pro návštěvníky z venkova, kteří dosud Národ. div. neviděli a mohli věnovati návštěvě jediný večer, dostavil jsem se pět dní před premierou k pokladně Nár. div. Bylo mi však řečeno, že se vstupenky dosud neprodávají, neboť není jisto, zda k ohlášené premiéře dojde. Snad zítra, nebo raději ještě později. To by konečně nepřekvapilo, neboť není poprvé, co Nár. div. slíbené hry nevypravilo. Přesto druhý den se táži znovu a je-li známo, co se bude hráti, neboť jsem zaslechl, že se chystá „Violetta". Raději tedy Violettu, než „nedozkoušeného Romea". Ale pokladna patrně ještě o tom ničeho nevěděla, neboť slyším odpověď jako včera. A zase se dovídám, že je snaha o to, aby ohlášená premiera byla uskutečněna. Proto tedy nejsou vstupenky ještě v předprodeji. Nevyčítám si tedy, že jsem přišel k pokladně pozdě přesto, že to bylo pět dní předem. Večer však plakáty oznamovaly skutečně „Violettu" místo „Romea". Jdu po třetí k pokladně, neboť je-li jisto, co se bude hráti, nemůže mi pokladna vstupenek odepříti. Ale: máte-li lístky na „Violettu" do Stavovského (kde se měla hráti), mohu vám je vyměnit. Jinak počkejte až do úterka, jestli něco zbude! Nuže proto, že jsem nebyl interesován na představení ve Stavovském, nemám nároku na představení v Národním, leda až co snad zbude? Tedy jen vyměnit, neboť prakse tomu asi nedovoluje, aby se pokladny dohodly. Kdosi mne upozornil, že si právě zakoupil lístky u pokladny Stavovského div. a že hned výměnu provedl. Tedy takhle se to praktikuje! Ale ve zmíněném divadle se dovídám, že sice vyprodáno není, ale vstupenky že nutno žádat u druhé denní pokladny div. Národního. Nemohu pochopiti toto přemoudré zařízení, že se dvě pokladny téhož ústavu nedohodnou. Druhého dne neměl jsem kdy státi u pokladen; ostatně bylo mi výslovně řečeno, až snad v úterý, jinak byl bych si opatřil lístky jiným způsobem, snad v předprodeji, kde bych ovšem asi o mnoho lépe nebyl pochodil. A tak když v stanovený den dostavím se k pokladně divadla, čtu s ustrnutím oznámení, že je „Violetta" vyprodána. Ještě snad lístky k stání. Ale moji přátelé nejsou už v těch letech, aby snesli obvyklé dostihy a tlačenici na místa k stání. A tak divadlo vůbec nenavštívili. Mně však nevěřili, že jsem skoro celý týden chodil pro vstupenky marně. K tomu dlužno ještě podotknouti, že zmíněný týden byl obzvláště plný různých zklamání: K oznámené premiéře „Romea" nedošlo vůbec, Stav. divadlo přišlo o „Violettu", v pondělí místo „Dvou vdov" hrána v Národním „Prodaná" a konečně vystoupení Mařákovo ve „Violettě" se také neuskutečnilo. To byl opravdu nešťastný týden! *—im—*

Na škodu divadla i jazyka. Každé dobré věci a dobré myšlenky se zneužívá a divadla se zneužívalo vždycky pro zisk a výdělek na újmu umění, jeho kulturního povolání a na škodu právě těch národních statků, jež divadlo chránilo. Byl by už nejvyšší čas, aby bylo divadelní umění zbaveno nedůstojného područí v rukou ziskuchtivých podnikatelů a aby divadlo bylo postaveno na roveň prostředkům vzdělávacím a uměleckým. V poslední době zavádí se u nás t. zv. nový typ revuálního divadla, přivlečený z ciziny a špatně kopírovaný. Nejde tu o nový umělecký směr, nýbrž zvláště o to, aby bylo obecenstvo lákáno dráždivým způsobem k divadelním pokladnám. Jsou divadla, která si nedovedla vychovati obecenstvo tak, aby se jeho vkus přimykal k umění, k ušlechtilým myšlenkám. Tento vkus byl naopak stlačován vnějškem dolů, protože výběr div. her sledoval především kasovní úspěch a proto hověl stále nižšímu, nevybíravému vkusu diváků, až zabředl do nahoty a do triviálnosti, nad níž se musí pozastaviti každý, kdo si zachoval ještě smysl pro umění a krásu a kdo uvykl hledati v divadle potravu duše a ne jenom smyslů. Začala s tím smíchovská Arena. Takové hry jako „Evropa o nás ví", nebo „Svět bez závoje", to nejsou už hry, o nichž by se dalo mluviti jako o veselohrách, fraškách nebo o operetách. Myšlenka žádná, dramatická stavba žádná, hudba slátaná a vykradená, celek bez uměleckého podkladu a cíle. Je to kaleidoskop scén, tanců, zpěvů a vtipů, jež při hře nesnesou

Pokrač. tekstu na str. 122.

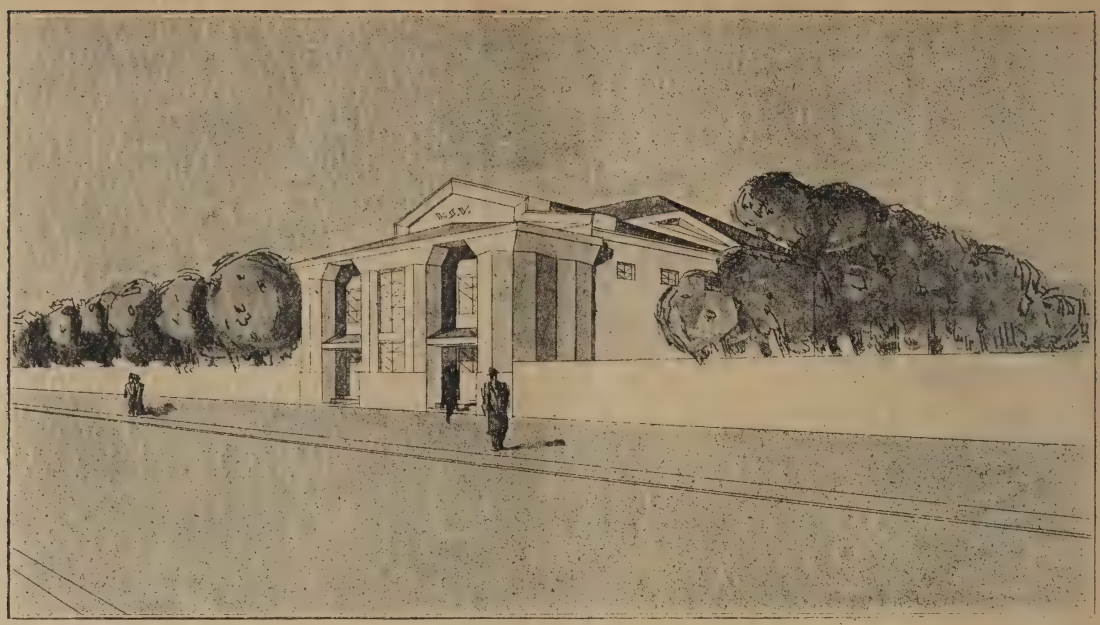

Josef Barek:

Idea nové pražské scény.

(Kus uskutečňujícího se snu.)

Snaha po reformě divadelního umění vznikla na poli režie a inscenace dramatu na počátku 19. století, dospěla od tehdejšího pompesního bezvýrazného divadelního projevu po realistické episodě Meiningenských a po naturalismu Wagnerově k poznání, že třeba také reformovati jeviště po stránce technické. Byl to zejména Shakespeare, který působil pro tehdejší dobu téměř nepřekonatelné obtíže. Zastance nezkráceného Shakespeara, německý romantik Ludvík Tieck prvý dospěl k poznání, že třeba jeviště reformovati tak, aby se architektonicky pokud možno nejvíce blížilo scéně staroanglické. Tieck byl přesvědčen, že pouze tak možno Shakespearovi dopomoci plně

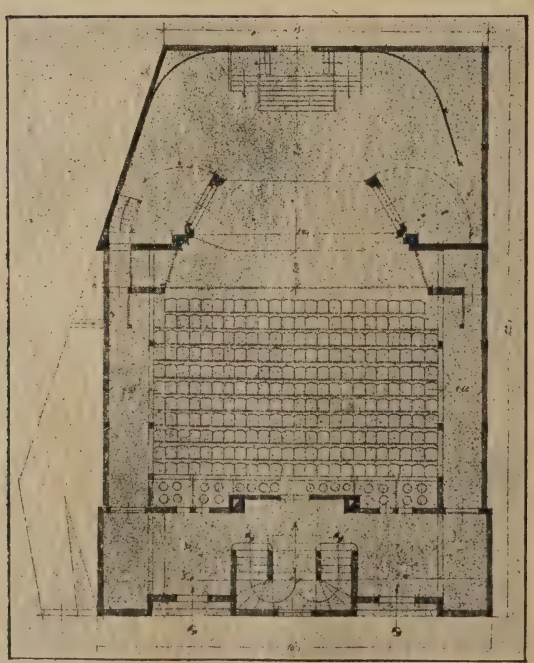

PŮDORYS PŘÍZEMKU.

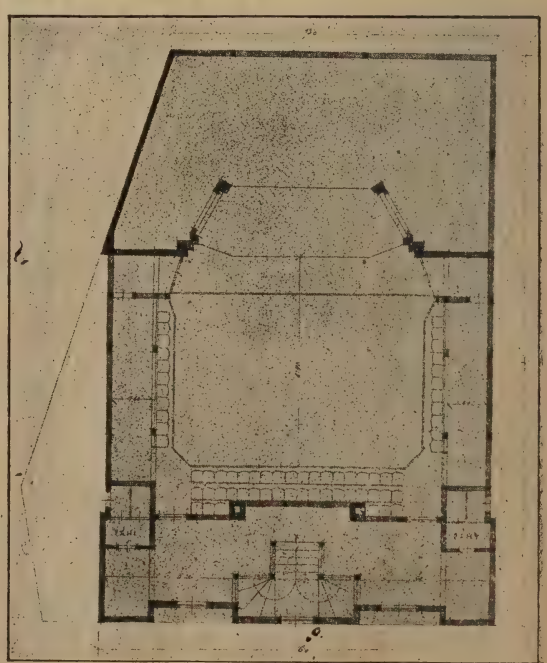

PŮDORYS I. PATRA.

k jeho právům. Tedy počátkem reformy jeviště byly vlastně německé pokusy o Shakespearovskou inscenaci. Leč Tieck, jak z jeho dramaturgických studií vysvítá, neměl otázku uspořádání jeviště sám dosti ujasněnu. Poměrně nejvíce lze se dověděti o tom z jeho novely „Der junge Tischlermeister“, v níž beletristicky popisuje typ takového reformovaného jeviště: Mělo hluboké proscenium a uprostřed scény, přibližně asi ve hloubce prvé kulisy, byly postaveny dva sloupy na třech širokých stupních. Jimi byla scéna rozdělena na dva díly, které bylo možno ještě závěsem úplně odděliti. Na předním díle jeviště hrálo se bez dekorací a v zadní části pracovalo se náznaky. Tak to je v oné novele — vybásněno. Prakticky myšlenky své Ludvík Tieck nikdy neuskutečnil. Jeho námětu ujal se v Düsseldorfu Karel Immermann a později v Mnichově k popudu Rudolfa Genée a Karla von Perfalla — Lautenschläger a Savits. Ti již operují hlubokým prosceniem se dvěma neutrálními postranními vchody a předním i zadním jevištěm. Poté nastává ve vývoji formy jeviště přestávka, až konečně r. 1909 ujímá se staré myšlenky známý přítel a rádce Jaroslava Kvapila, dr. Eugen Kilian, při

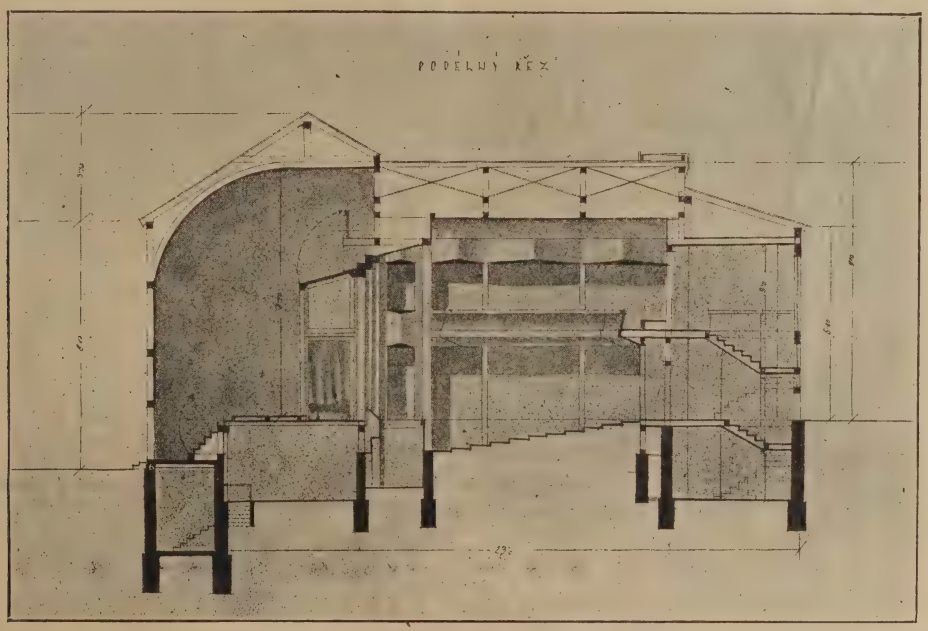

ŘEZ.

inscenaci „Coriolana“ na Mnichovském dvorním divadle. Jeviště opět rozděleno ve dva díly: přední jeviště (Vorderbühne), vlastně proscenium se dvěma vchody, či lépe branami s dorickými sloupy, provedené jinak celkem v indiferentních formách architektonických a v šedém neutrálním tonu, mělo pohyblivý (vytahovací a spouštěcí) strop. Od zadního jeviště (Hinterbühne) bylo odděleno závěsovou oponou a výškově třemi stupni. Na předním jevišti pracovalo se opět bez dekorací, takže mělo ráz symbolicko-neutrální. To jest asi podstata t. zv. Shakespearovského jeviště, které má tu nespornou výhodu, že umožňuje rychlé střídání proměn dramatu. To bylo také příčinou, že při projektu divadélka Vyšehradského vzdělávacího sboru po přání „moderního“ voleno v principu podobné uspořádání jeviště. Všechno ovšem přizpůsobeno poměrům, potřebám ochotnického jeviště a nárokům, na ně kladeným. Proscenium (přední jeviště) vytvořeno jest zde dvěma stabilními, dle vertikálních os otáčivými plastickými dekoracemi, se dvěma neutrálními vchody a strůpkem, sklopným dle osy horizontální. Zadní jeviště zvýšené o jeden stupeň, bude odděleno od proscenia závěsovou oponou (též při přednáškách, koncertech solistů atd.) a vzadu opatřeno sestupným schodištěm, vedoucím pod jeviště a do šaten herců. Prvému širokému ramenu přidělena zároveň funkce praktikáblu, ježto možno jím nejen dolů sestupovati, ale po otočení o 180° podle vertikální osy možno (šířka schodů = výšce) jím také vystupovati do výše. Zadní a postranní stěny jeviště tvoří stálý kruhový horizont, nahoře nikovitě zaoblený. Horizont opatřen bude systémy jarních a podzimních hvězd. Provaziště úplně odpadá a veškeré osvětlování bude se díti s můstku nad prosceniem, jednou dolní rampou, umístěnou při zadní stěně horizontu, a efektivním osvětlováním reflektory ze stran. Divadélko projektuje se as pro 400 osob, bude dřevěné, rákosované a oboustranně omítnuté.

i nejshovívavější kritiky. Je ku podivu, čím se dá krmiti naše obecenstvo! I když se člověk chce někdy jen zasmát a pobavit, nemůže se smáti tak hrubým a skoro urážejícím banálnostem. A co se všecko provádí pro reklamu a klamání veřejnosti! Cedule uvádí řadu autorů cizích jmen, ačkoliv skuteční autoři byli dva a jsou zdejší. Obsah hry je jakoby z gumy a dá se natahovat a smršťovat podle příležitosti dne. Čelnou atrakcí je účinkování kabaretní síly, která je právě v oblibě, třeba že je k tomuto zmámenému obecenstvu často bezohledná. Vyžaduje-li toho prospěch podniku tak bezpodmínečně, ať už si tedy obstarává takové divadelní profanace. Ale proti dvěma hříchům, páchaným na českém divadle a na českém jazyku, nutno energicky protestovati. Když už výroba takových slátanin nestačí, sahají některé kabarety i divadla k našim veselohrám, na př. Šamberkovým, v nichž hlavní komickou roli hraje vyhlášený kabaretista. Ubohý autor musí se obraceti v hrobě nad tím, jak se jeho vážná práce zkomoluje a jak se do jeho hry vsouvá snůška hrubých vtipů a neomaleností. Druhým hříchem je hrubé porušování češtiny. Jak se mluví česky v Areně smíchovské a v kabaretech, je přímo urážkou mateřského jazyka. Tak se nemluvilo ani v dobách největšího jeho ponížení. A to se děje na české scéně a před českým obecenstvem! Je nemyslitelno, že by se právě na těchto jevištích měla a mohla pěstovati správná a čistá mluva, ale jsou přece jisté hranice, přes které není dovoleno jíti. Směje-li se tomu několik židovských zbohatlíků, nemá se tomu smáti český lid. Jaké sémě se tu vkládá do duší našeho dorostu, který nejvíce naplňuje hlediště takových výdělkářsky bezohledných podniků, je na bíledni. My můžeme na tyto nešvary jen upozorniti, můžeme jen protestovati, ale jsou tu zástupci dram. autorů, byť snad už pominulo autorské právo na poplatky, jsou tu jiné korporace, které jsou aspoň morálně povinny hájiti všech zájmů českého divadelnictví! *h—*

Bratislava bez slovenského repertoaru. Slovenskému divadelnictví nevěnuje se u nás taková pozornost a péče, jaké vyžaduje nejen z důvodů uměleckých, ale také nacionálních. Po převratě byla pro Slovensko mobilisována armáda našich pracovníků, aby sladění ve všech oborech lidského úsilí s bratrským národem bylo pokud možno nejrychlejší a dokonalé. Právě tak mělo se postupovati i v otázkách uměleckých, které dosud jsou nerozřešeny a budí oprávněnou nespokojenost. „Slovenská Politika“ 8. III., uveřejnila článek „Smutná bilancia“, v němž autor stěžuje si trpce na laksnost nynějšího vedení Sloven. Národ. divadla ke skutečně slovenskému repertoaru. Ze slíbených 48 činoher. novinek v této sezoně pp. Nedbal a Hurt neuvedli na scénu ani polovinu. K uspokojení nároků Slováků má postačiti absolvování 7 premier, z nichž pouze 4 jsou původní a 3 překlady! Roztrpčen vytýká autor správě Národ. divadla v Bratislavě, že měla zájezd opery do Španělska ponechati některému ze stabilisovaných divadel a sama dbáti prospěchu svého okolí, které vědomě a cynicky zanedbává. Zvláště řed. Hurtovi adresuje své oprávněné výtky a správně poukazuje na jeho neschopnost k vykonání velkého úkolu, který na sebe Slov. Nár. divadlo vzalo. Ke konci ostré a příléhavé kritiky těchto nemožných a již neudržitelných poměrů píše: „Ze všetkého vychodí, že dnes tato ubohá bilancia dáva úplnú, náležitú satisfakciu obom bývalým šéfom, i Milanovi Svobodovi, i M. Zunovi. Obchodne a finančne snaď bolo to slabšie, ale kulturne boly to vzácné úspechy, kým teraz je slovenské divadlo umelecky bez hlavy a bez päti a bez slovenského repertoáru!“ *Eský.*

„Zaľúbenci“ od Walló jsou první slovenskou operetou, která byla poprvé hrána péčí „Slovenské ligy“ v Bratislavě — ochotníky. Opereta tato nemá ani souvislého děje, ani hudby slovenské. Z nadšení, jakého dostalo se této první práci slovenské na operetní půdě, bylo by velmi chabé světlo vrháno na umělecký vkus, bratislavského obecenstva, kdyby tyto ohromné spontanní ovace nebyly spíše demonstrativně projevenou touhou, míti slovenské divadlo stůj co stůj, a vášnivým protestem proti Národnímu divadlu bratislavskému, jemuž stát věnuje na podporu slovenského dramatického umění miliony a na němž by proto mnohem častěji se měla ozývati slovenská řeč. *Ž.*

Z CIZINY

Ivo Vojnovič o českém umění a českých hercích. „Čsl. Republika“ 24.-II. otiskuje velmi zajímavé a lichotivé výroky básníkovy, pronesené v rozhovoru s drem Jovanem Kršičem o našem divadelním umění a našich hercích. Praví: „Jihoslovanská divadla, ač mají mnoho dobrých jednotlivců, nejsou ještě tam, kde by měla býti. S umělecky a technicky velmi pokročilým divadelnictvím českým nelze je ještě ani srovnávati. Ostatně ruchem a sympatickou podnikavostí a také uměleckou výkonností české divadlo již dostihlo Evropy, a možno říci, že v mnohém ohledu Češi jdou i před většími národy. Mé kusy“ — zdůraznil básník — „hráli čeští herci naprosto dokonale, od ‚Matky Jugovičů‘ pí Naskové po pěknou kreaci p. Tůmy a všech, kteří dopomohli k úspěchu mé ‚Maškarádě v podkroví‘.*) Čeští herci nereprodukují pouze svých úloh; člověk nepotřebuje ani znáti jazyka, a z pouhého jejich přednesu může porozuměti dílu. Taková Dostálová mluví každým svým pohybem, do detailu propracovaným. To je herecké umění, které uchvacuje a přinucuje nás, abychom je vnímali. To, co v ‚Elektře‘ poskytla Dostálová, vyrovná se — jak mi při představení řekl můj bratr — pouze výkonu Eleonory Duseové, kterou před léty viděl v Římě v historických dramatech d'Annunziových. Můj bratr, jenž má větší odstup od divadla a jehož soud snad proto je více skutečnou kritikou, než nadšením, byl okouzlen vinohradskými a jejich ‚Elektrou‘ a rozuměl jim, ačkoliv jejich češtinu nemohl dobře sledovati“. S kulturními poměry v Jugoslavii básník není spokojen a praví: „Nám je zapotřebí více skromnosti, více píle a dobré vůle učit se od jiných. Československo a Praha nám v mnohém mohou býti zářivým příkladem. Prahu miluji a jsem hrd i vděčen, že i ona mně doposud často projevila svou lásku.“ *Žk.*

*) „Maškaráda v podkroví“ vyšla knižně v „Knihovně Matice Divadelní“.

Dvě nová divadla v Rusku. První otevřeno 25. března v Moskvě, jmenuje se „Divadlo pro sociálně-heroické drama“ a sleduje tři směry: společenské a heroické drama a buffu. Druhé pak: „Petrohradské eksperimentální státní divadlo“, vystupující tou dobou v Moskvě, předvádí po dobu celých tří měsíců denně při skvělých úspěších jedinou hru: „Obřad při ruské národní svatbě“, vyžadující dvou večerů k svému provedení. Kritika jest přesvědčena, že takto lze dospěti k velmi důležitým prvkům národního dramatu ruského a k novým směrnicím vlastní působnosti divadla. *-k.*

Gasiński Edmund, jeden z nejpopulárnějších komiků polských, zemřel 17. dubna ve Varšavě. Začal u operety lvovské, načež přešel do Varšavy, kde vynikl zejména v lehčích komediích a fraškách. Nedávno vystupoval také v krakovském lid. divadle Bagatela. *-á-*

Nové divadlo v Paříži („Le Théâtre de l'Avenue“) bude otevřeno na polích Elysejských. Div. předst. budou v něm zahájena hrou Alfréda Savoira: „Le grande Duchesse et le garçon d'étage“. *Ž.*

Eleonora Duseová, jedna z největších dramatických umělkyň posledního půlstoletí, zemřela 21. dubna v Pittsburgu v Americe zánětem plic. Narodila se ve Vigevanu, malém italském městečku nedaleko Pavie 3. října 1859. (Není pravdou tvrzení, že se narodila ve vlaku. Vypravuje se však, když byla nesena ke křtu do chrámu sv. Ambrože, že jí byla na rozkaz jakéhosi rakouského důstojníka, který se domníval, že nesou kolem nejsvětější svátost, vojskem vzdána čest, a otec její z toho soudil na skvělou budoucnost své dcery.) Duseová pocházela z rodiny, která vychovala divadlu na třicet dramatických umělců. Její otec Vincenzo byl vedoucím kočovné divadelní společnosti, strašlivě živořící, a ona prý již jako dvouleté děvčátko seznámila se „s prkny, která znamenají svět". Protloukala bídně mladá léta u ubohých divadelních družin, bojujíc vytrvale proti lákavé pohodlnosti šmírácké manýry. R. 1871 onemocněla její matka a zemřela, a tu poprvé na sebe upozorňuje v roli nešťastně zamilované Julie, kteroužto úlohu hrála za ni. Jako 19letá herečka sklízí první vavříny v Neapoli u společnosti Cesara Rossiho, kdež vytvořila Elektru a Zolovu Terezu Raquinovou (role tato byla jí přidělena tehdejší bezprostřední její nadřízenou — divadelní hvězdou Giacinthou Pezzaniovou, po jejímž odchodu od společnosti stává se Duseová „prima-donnou"). V té době zavítala Sára Bernhardtová k několika pohostinským hrám do Turina, kdež hrála také „Bagdadskou princeznu". Duseová, spatřivši ji, byla nadšena jejím uměním a ihned vyžádala si tuto roli, jíž zhostila se s takovým úspěchem, že Dumas syn zaslal jí zvláštní děkovný přípis a později napsal pro ni „Denisu". R. 1886 sestavila si vlastní družinu, se kterou zavítala také r. 1892 k pohostinským hrám do Prahy. V Severní Americe, kde hostovala r. 1896, setkala se opět s Bernhardtovou a Jižní Ameriku navštívila ve společnosti francouzského herce Lugné-Poe. V Paříži debutovala v „Adrienně Lecouvreuové", kritiku i obecenstvo oslňovala pak „Dámou s kameliemi". Její sláva zavdala příčinu k pověstem o jejím sokovství s Bernhardtovou. Po druhé vystoupila v Paříži r. 1905 v div. Nouveau Théâtre, opět s bouřlivým úspěchem. Duseová nevynikala krásou, jsouc útlého těla, neveliké postavy, tvář její měla výraz melancholicky subtilní a její široká ústa nebyla nejsvůdnější, — věčná škoda však, že nebylo možno navždy zachytiti z těchto úst znějící smích, prosycený bujností a taškařinou, jemuž uměla se oddati z celé duše, nebo slyšeti ony zoufalé výkřiky Fedory nebo pláč její Dámy s kameliemi. Tato herečka-genius měla jedinou snahu: stále hledati a vyvíjeti se, a po té stránce je příkladem herecké kultury, neustávajícího sebevzdělání divadelního, nevyrovnatelné síly umění, jímž neuchvacovala, ale přesvědčovala a obecenstva zmocňovala se svou přirozeností, neboť dovedla svými nepatrnými prostředky vyjádřiti všemožné stupnice duševních stavů a to takovým způsobem, že její postavy organicky vyrůstaly v řeči i mimice. Ve hře zapadala vždy nerušeně do rámce celku, což bylo její předností oproti efektnosti Sáry Bernhardtové (v Berlíně měli pro tyto dvě umělkyně velmi vystižné porovnání: Sára je kočka, Eleonora tygr). Neobyčejně dobře zachytil tuto „hudebnici slova, malířku úsměvu a sochařku gesta" Alfred Kerr v referátě o její „Mirandolině". Praví: .... metá očima a poletuje a otočí se, nežli pomyslíš, paže vyletí vzduchem, taille se láme a její hlas hladí, tají smích — je zdatná, nese košík s prádlem, zazátkuje láhev. že se zdá, jako by zátka plula lehce malý kus vzduchem. Jako by plula a ruka je už zase jinde a ona stojí na protilehlé straně místnosti, sukně se vznáší, nohy se naklánějí, leží v židli, laškuje, zdraví, děkuje, pospíchá, srovnává, hraje ústy, temnýma očima — a všechen ten půvab stále uchvacuje. To nebylo a už nebude. Vezměte kinematograf, zachraňte alespoň hrubý obrys. To je vrchol. Div nejvyšší jižní krásy.... A když každým okamžikem uniká, vteřinami prchá, je vystřídán, poklesá, stihá-li tu jedna nepochopitelná krása druhou, nadzemské unikání, úchvatně nádherný vír: tu zároveň vzrůstá bolest že toto vše nelze zachytiti pro věky, až bude mytem, zvukem jména v dějinách." Je nutno ještě vzpomenouti význačných jejích rolí dalších, jako Magdy (v Sudermannově „Cti"), Santuzzy (Cavalleria rusticana), Kleopatry (Shakespeare), Ženy Claudiovy, Cyprienny, Odetty, Dcery Jairovy, Nory atd., v nichž byla bouřlivě oslavována nejen v Italii, ale i v Rusku, Německu, Španělsku a Egyptě. Seznámivši se s básníkem d'Annunziem, v němž spatřovala obroditele italského umění divadelního, byla mu inspirátorkou k jeho „Slávě", „Snu jarního rána" i „Francesce da Rimini"; „Gioconda" a „Mrtvé město" byly pro ni výhradně napsány. Přátelství jejich netrvalo však dlouho, neboť Duseová nemilovala hluku a byla velmi těžce zasažena, že se odhodlala opustiti divadlo a své obdivovatele, když Gabriel d'Annunzio v několika indiskretních odstavcích svého románu „Oheň" — jí věnovaném — hodil své přátelství jako sousto na pospas sensace chtivému čtenáři. Duseová byla provdána za konsula v Buenos Aires, Tebalda Checchiho, bývalého herce, jehož záhy opustila. Po dobu 10 let se nadobro uzavřela divadlu. Teprve r. 1921, nemajíc z čeho býti živa, vrátila se zase k svému umění a vystoupila v Turině v „Paní z námoří", kdež byla zase přijata s velikým nadšením. V říjnu loňského roku jako 64letá zajela do Spojených států amerických k řadě pohostinských her, ze kterých se již do své vlasti nevrátila, aby tu — jak zamýšlela —; řídila hereckou školu v Římě. Nám pak také již Morana nepopřála, abychom jí v tomto měsíci květů u nás uvítali na pražské scéně, jak už delší dobu bylo stanoveno. Píšeme alespoň těchto několik řádků vzpomínky, věnované jejímu umění, když sama — jak odpověděla francouzskému senátorovi Rouxovi, který žádal za její podpis na svou knihu — nenáviděla životopisů, podpisů, jubileí, stoletých oslav a vzpomínek: „Každý žije podle svého vlastního zákona. Přejte mi, abych mohla pracovati až k své poslední hodince. Ostatek — totiž historie mého života — není po mém vkusu." V Pittsburgu, když doléhal na ni v poslední den jejího života zhoubný pocit samoty, stěžovala si, že se nikdo po ní nezeptá, a pak náhle vyskočivši z lože, volala: „Kde jsou moji herci? Ať přijdou sem k mému loži", a sepjavši ruce jako k modlitbě, klesla do podušek a v hlubokém spánku, z něhož již neprocitla, rozloučila se s tímto „velikým divadlem". Italská divadla na znamení smutku den vůbec nehrála, a vláda italská dala ji převézti z New-Yorku do vlasti. *B. Žák.*

Alex. Moissi v Moskvě. Známý německý (berlínský) tragéd Alexandr Moissi, kterého mnozí pokládají za nejlepšího divadelního umělce německého jazyka i ducha, počátkem měsíce března přijel hostovati do Moskvy. Přijel vlastně na pozvání sovětské vlády, a byl přiměřeně tomu slavnostně uvítán. V „Malém divadle" moskevském vystoupil jako „Hamlet" v Shakespearově tragedii, která se slaví jako jedna z nejlepších kreací tamní družiny herecké. Ale „levý" tisk sovětský, pěstující své radikálně levé stanovisko také v kritice, nebyl s Moissiovým Hamletem docela spokojen. Byl mu příliš „královský", či „princovský", dokonce příliš — buržoasní. Na obranu Moissiho byl nucen vystoupiti známý moderní režisér (a také divadelní teoretik) sovětský Majerchold, jenž uznával sice, že jeho Hamlet nebyl takový, jak si jej představuje proletářská kultura, ale tím prý je vinen dlouholetý Moissiho divadelní ředitel Reinhardt, pod jehož vlivem Moissi umělecky rostl, a Reinhardt byl prý vždycky — „lokajem berlínských bankéřů". Jak viděti, také v divadelní kritice je sovětská kultura naprosto originální! *Č.*

Emanuel Kumpera:

Divadlo v přírodě.

(Z ochotnické prakse a pro praksi. — *Dokončení.)*

Třetí jednání se čtvrtým si upravíme takto: Václav vystoupí ze statku, nesa klec s drozdem, s nímž se laská, jak v knížce napsáno, a zavěšuje klec zvenčí v otevřeném okně. Ve světnici k oknu přistoupí stará Dubská a Petr, jež přišedší Markýtka oknem pozdravuje, a celý další hovor jich i o obrázku děje se u okna. Mezi tímto hovorem, jejž lze dle okolností zkrátiti, přináší Václav s Vojtou ze statku dva stolky, židle, spisy, inkoust, péro a dle potřeby rovná k zasedání výboru a k nahodilé hře v karty. Poté odejde Václav někam do vsi. Po slovech Dubské: „Ale ty vojny by snad předci nemušely bejt" přicházejí všichni, v druhém výstupu jednající — třeba z protější hospody, s Dubským v čele. Týž na místě „Tak jen dál, sousedi, jen dál" mluví: „Tak poďte, sousedi, poďte! Když je dnes tak hezky, odbydeme to sezení venku, už nám to tu Václav beztoho přichystal. Koukejte!" Sousedi, rozhlížejíce se, pozdravují do okna Dubskou i Petra, rovněž i učitel. Když přišli výboři, vešla Markýtka do světnice. Po chvilce vrátí se na scénu s Petrem a Dubskou a odejde. Dubská si zatím přinesla hrnec s hrachem, sedne si se starým Dubským k vedlejšímu stolu, jejž Václav postavil poblíž okna, a zaměstnává se přebíráním. Markýtka i jiní nesmějí v mluvě zapomenout na záměnu kapličky za „svatýho Jána".

Další změna v tekstu je u Dubského, když byl zvolen Fiala ponocným. Na místě „— a tudle vám odevzdávám" řekne: „Děte do sednice a tam vám dá Vojta obecní troubu — ponůcku a obecní kožich na zimu." Fiala: „To abych si šel ten kožich hned sprubírovat" a odejde do statku, odkud se vrátí v navlečeném kožichu asi v době, kdy odběhne Bušek domů pro novou brokovnici. Po chvíli je viděti Buška s puškou, jak z domu chvátá s Martinem za ves. V určité době výstřel a pak návrat Buškův se zajícem, jejž — není-li „in natura" — v uzlíku za ním nese Martin do statku.

Když volá Dubská na Vojtu, musí ten pro krejčovic Krystýnku běžeti přes náves a vrátiti se s ní zároveň. Fialu pak zavře Dubská do přístěnku u statku a při nahánění strachu Šumbalovi mluví do pozadí, směrem k chalupám.

Abychom při sloučení třetího jednání se čtvrtým opodstatnili návrat Habršperkův s Bláhou, musíme Bláhu ve výstupu 8. nechat odejíti. Po slovech Dubského: „Tak jsme zvolili za ponocného tuhle Bláhu" vsuneme ještě: „No tak, Bláho, ponocenství máte a jen si děte nynčko domů! S pánem bohem!" Bláha: „Tak s pánem bohem a zaplať vám to pámbu, páni sousedi." Hned však neodejde. Pozoruje ještě chvíli, co se děje a pak teprve, asi v místech, kdy chce Václav na vojnu, odejde směrem, odkud za chvíli přichází Habršperk, s nímž se vrací a cestou vypráví mu o průběhu sezení. Václav odběhne do stavení, aby se převlékl na cestu do Písku, Dubská i Petr odejdou za ním.

Po odchodu četníka utvoří obecní výboři skupiny a tiše rokují. Bušek zdrcen sedí u stolu. I Dubský zůstane na scéně a promluví pak ona hněvná slova, aniž by vycházel za Václavem, jak předpisuje autor.

Do této situace vrací se z města Habršperk, jenž od Bláhy již všechno vyzvěděl; když pak octnou se již na doslech, dokončuje Bláha své vypravování, jak předepsáno v knížce pro jednání čtvrté, a lze v dalším beze změn se přidržeti tekstu knižního až do konce.

Tolik z poznatků o úpravě „Našich furiantů".

Příležitostně několik poznámek o scénické i tekstové úpravě Šubertova „Jana Výravy". Úprava nevystihne sice ony podrobné detaily, jimiž svého času Jar. Kvapil zabavoval pražské návštěvníky Divoké Šárky, svou přiléhavou náladovostí však přijde jistě vhod divadlům, jimž finanční i jiné prostředky nedovolují nákladnějšího rozpětí. Z poznámek bude patrný i rozdíl úpravy, v jaké úlohy té se zhostil v Ouvalech p. Židlický za hostování mistra Želenského.

Pro ochotnickou praksi.

Dojmy z valné schůze Ú. M. D. O. Č. (Píše dr. Fr. Herman; III.) Na loňské valné schůzi promluvil red. Pichl o významu ochotnictva. Ústředí se snaží, aby na těchto schůzích byla vždy krátká přednáška a aby byl přednášející mimo kruh Matice, tak aby měli členové možnost poznati osobně naše literáty. Letos měl přednášeti spis. a red. Petr Fingal, ale den před schůzí byl povolán k nemocnému otci, takže přednáška odpadla. Měla býti věnována také vzpomínce Šubertově, jehož 75té narozeniny jsme oslavili. Šubert je tak znám a jeho dílo tak trvalé ceny, že není třeba zvlášť o něm psáti. Ale jedno je třeba: uvědomiti a stále si připamatovávati, že Šubert byl vzácným přítelem a rádcem ochotnictva, že mu přednášel, psal a že mu pomohl i do Nár. divadla. A proto mu byla na letošní valné schůzi věnována vřelá vzpomínka. — Zajímavou a velmi poučnou debatu vyvolal místostarosta inž. Štein-Táborský, když přednesl statistická data o naší činnosti divadelní. Nemohl ovšem uvésti cifry úplné, protože přes všecko upomínání nezaslaly dosud všecky spolky statistických tabulek, ale i z toho, co měl po ruce, uvedl zajímavé číslice, z nichž nejlépe působila zpráva, že ze všech sečtených her v roce 1923 bylo 70% původních a jen 30% cizích. Všímnou si toho čeští autoři? — čeští nakladatelé? — divadelní agentury? — Mohou se tím pochlubiti stálá divadla? — nebo divadelní společnosti? — K tomuto tematu (repert. statistika) uvedl předseda Plzeň. okrsku Meiner, že jejich spolky musí odváděti měsíčně lístkové výkazy o své činnosti, ať hrají či nehrají. Podle toho se posuzuje také činnost spolků. Prof. Jeřábek z Prostějova sdělil, že tamní okrsek kontroluje činnost spolků ze zpráv okres. politické správy, které dostává čtvrtletně. Každý spolek musí okrsku odvésti z každého představení cenu nejdražšího místa, čímž okrsek získává slušný příjem. Předseda Mosteckého okrsku Hrdlička oznámil, že zavedli výkazové lístky měsíční dle vzoru plzeňského, jakmile se o tom dočetli z plzeňského Věstníku. P. taj. Blahník upozornil, že tu nejde jen o statistiku vykonané činnosti, ale že by okrsky měly dbáti o evidenci preventivní, aby mohly působiti také na volbu repertoaru. — Všeobecně byla uznána nutnost správné statistiky. Je nutno, aby ústředí včas, nejdéle v květnu, mohlo statistické ta-

bulky zpracovati. Máme-li zdůrazniti svůj význam a hodnotnost své práce, musíme poznati repertoar, původní i cizí, platy autorům, odvody veřejně prospěšným účelům. Zvláště toho bude třeba pro Národnostní výstavu v roce 1925 a pro oslavu 40letí Matice 1926. Nutno zaznamenávati všecku činnost divadelní i kulturní (kursy, sjezdy, přednášky) a všecky významnější události (jubilea, hostování, zájezdy atd.). S takovými výkazy pak bude možno předstoupiti i před cizinu. Nelze tedy dost důrazně klásti našim členům za povinnost, aby nepodceňovali potřeby statistiky a aby včas zasílali statistické tabulky, správně vyplněné. — Při této debatě bylo sděleno, že Ladeckého okrsek v Mostě a okrsek Budějovický budou vydávati svůj Věstník. Budou tedy vedle našeho „Československého Divadla" vycházeti čtyři Věstníky okrskové (Praha a Plzeň). Tento pokrok lze vřele vítati. Ústřední orgán má jiné úkoly a nemůže vyhověti místním potřebám, nemůže registrovati drobnou činnost spolků, nemůže přinášeti recense o jednotlivých představeních. „Čsl. Divadlo" je dnes jediným listem divadelním, který musí sledovati všecky otázky divadelní a který ve své rubrice ochotnické má uveřejňovati čelné pokyny, poučení a zprávy z ústředí a takové, které mají informovati veřejnost o činnosti a cílech naší organisace. Tento list nemůže ulpěti na starém systému a musí i našim členům předkládati nové názory, pokrok v umění a po případě i jiná mínění. Lépe, předložíme-li je sami sobě, než kdyby se vplížily k nám jinudy. Jsou o tom různé názory a bylo by dobře, kdybychom od svých členů slyšeli úsudky o tom, mají-li proti dosavadnímu vedení listu námitky. Pokud jde o Věstníky, je i tam třeba opatrnosti, aby byly vedeny rukou zkušenou, aby měly také literární úroveň a aby dodržovaly ve svém poučení společné zásady. Jak úspěšné je sdělování zpráv z okrsku do okrsku, ukázal případ mostecký. Proto je nutno, aby Věstníky byly zasílány všem okrskům, čímž bude docílena vnitřní spojitost a každá dobrá věc najde svého následovatele. — Konečně bylo na valné schůzi doporučeno, aby naše spolky vyhledávaly součinnost s osvětovými sbory a aby v těchto měli své zástupce. — Celkový dojem z valné schůze byl tedy povznášející. Dbejme všichni, aby brzy nevyprchal! Zatím — na shledanou na sjezdu v Plzni!

Ochotnické zprávy.

Stanislav Jarkovský (dr. Jiří Guth) ve stati „Také z divadelních memoarů" vzpomíná, jak hrával v Kostelci nad Orlicí divadlo jako student*). Jednou hrál husarského důstojníka v kuse, jehož titul již zapomněl. Při prudším pohybu spadla mu půlka nalepeného černého knírku. Ale nebyl prý v rozpacích: Strhnuv druhou půlku, zahodil ji za kulisy a hrál dál, jakoby nic . . . Hlučný potlesk rozveseleného obecenstva, z větší části rodičů a příbuzných mladých herců, byl mu odměnou. Ředitelem onoho divadla byl mladý student, realista. Jarkovský vzpomínku svou, otisknutou ve 2. roč. „Divadelního listu Máje", končí: „Po těch prázdninách byl konec divadlu, jehož společnost se rozpadla, poněvadž ten student-realista propadl a musil do učení. Avšak umění hnalo jej pořád výš a výš a teď je tlustým hostinským . . . Později jako studenti škádlili jsme tu dramatickou Musu ještě několikrát, už mnohem vážněji, ale ten první potlesk, jejž sklízel jsem za odhozený knír, byl také mým posledním. Řeč mi dobře na prknech nesloužila, a vystupoval jsem toliko jako němý sluha nebo výpomocný sedlák a vůbec jen jako lid obojího pohlaví." *P. Fingal.*

Ochotnický tisk. Mimo listy našich org. složek nutno registrovati také orgán nově organisované Ústřední jednoty dělnického div. ochotnictva v Plzni (svazu ochot. spolků strany soc.-dem.) „Divadelní ochotník". Z celkového obsahu zmíněného časopisu je patrna intensivní snaha po zvýšení literární úrovně repertoaru a po zdokonalování výkonů ochotnictva vůbec. Organisační složení Ú. J. D. D O. Č. a cíl její jsou v podstatě obdobné, jako zřízení a snahy Ú. M. D. O. Č. Jedinou odchylkou je, že členské jednoty jsou přiděleny určitým členům výk. výboru U. J. D. D. O. Č., kteří vykonávají funkci referenta a poradce svěřeného jim spolku. Ústřední jednota čítá as 120 spolků, rozdělených v obvody, a pořádá i vlastní div. představení ve spolkovém domě „Peklo". Členský příspěvek činí 70 Kč, pro jednoty v menšinách 50 Kč ročně, při čemž jsou jednoty zavázány odebírati povinně 10 výtisků „Divadelního Ochotníka" po 70 hal.

Dramatická škola pro výchovu organisátorů ochotnických kroužků bude otevřena letos počátkem měsíce září v Užhorodě (pořádá osvětový spolek „Prosvita" v Užhorodě). Kurs bude celoroční a přednášeti se bude ve večerních hodinách za vedení osvědčených odborníků. Tématem budou veškeré otázky dramatického umění a divadelnictví vůbec. Absolventům bude po ukončení kursu vydáno frekventační vysvědčení. *Žk.*

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Úmrtí. V Čáslavi zemřel 25.-IV. p. Rudolf Pertold, mistr kominický a vynikající člen místních ochotníků, ve věku 59. let. Jako jinoch vstoupil již do řad ochotnických a setrval tu nepřetržitě až do svého skonu. Byl pravým ochotníkem, ryzího charakteru. Řada postav, jež vytvořil, jest nepřehledná, a nebylo představení, v němž by byl snad neúčinkoval. Jeho láska a obětavost k divadlu byla obdivuhodná, a obecenstvo čáslavské, u něhož byl velice oblíben pro svou bodrou povahu, zajisté právem bude postrádati na jevišti jeho sympatický zjev. Pohřeb zesnulého konal se za přečetné účasti obecenstva v pondělí 28.-IV. odp. Převezen byl k zpopelnění do Prahy.

Jubilea spolků. Och. sp. „Tyl" v Zástavce u Brna slaví 25 let svého trvání ve dnech 30.-V. a 1.-VI. (!!) V sobotu 30.-V. sehraje Tylova „Švandu dudáka" za režie M. Veselého. Proslov před představením přednese prof. Frant. Drápal z Brna. V neděli 1.-VI. v 10. hod. dop. slavnostní valná hromada s pořadem: 1. Zahájení. 2. „O úkolech divadelního ochotnictva" promluví zástupce Ú. M. D. O. Č. z Prahy. 3. Odevzdání diplomů dlouholetým členům. Odpol. po 2. hod. zahradní slavnost s koncertem. Ochotnické jednoty a odbory z okolí Brna upozorňujeme na jubileum této snaživé jednoty, jejíž kulturní práce vykazuje pěkné výsledky. — Oslava jubilea, jakých nebývá mnoho, uspořádána o velikonocích v Doubravce u Plzně. Tamní spolek „Tyl" dovršil 15 let své činnosti. Nebýváme příliš nadšeni, oslavuje-li se období poměrně krátké, ale v Doubravce měli k tomu zvláštní důvody. Původní dram. odbor polit. strany přetvořil se tu před 15 lety na spolek, proti čemuž se postavili jednotlivci i veřejnost a předpovídal se brzký jeho zánik. Nadšení a obětaví zakladatelé však opřeli se o plodnou práci a jejich pomocníci i nástupci zůstali věrni tradici. Jaká byla činnost spolku, vysvítá ze zajímavých cifer: sehráno celkem 122 her, z těch bylo 100 (!) původních, a z překladů šest slovanských. Autorům zaplaceno 7129 Kč, na veřejné účely 17.042 Kč. Nejvíce se hrál Jirásek, Šamberk, Tyl, Stroupežnický, Svoboda, Štolba atd. Měl tedy spolek plné právo a snad i povinnost říci po 15ti letech veřejnosti, že se předpověď nesplnila a že se naopak stal velmi platnou složkou kulturní. Slavnost byla prostá, ale působivá. O Boží Hod sehrána Tylova „Paličova dcera". Byla tu znáti zdatnost režisérova (J. Nováček) i láska a nadšení herců. Jednotlivé výkony byly velmi pěkné a souhra až do

*) Viz článek „Čeští spisovatelé jako divadelní ochotníci" v seš. 4. (P. r.)

konce dobrá. Zvláště vynikli představitelé čelných úloh dámy Maděrová a Nováčková a páni Holub, Mattas a Nováček. Druhý den konala se slavnostní schůze za předsednictví p. Nováka. Průběh byl velice důstojný a zprávy pp. jednatele Mattase a režiséra Nováčka samy o sobě poutavými přednáškami. O významu ochotnictva a jubilea spolku promluvil starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman, načež následovaly zajímavé a cenné projevy zástupce obce, nám. Pechmanna, předsedy Plzeň. okrsku Meinera, zástupce Děl. och. sp. v Doubravce, Sokola z Plzně, sboru pro postavení Tylova pomníku v Plzni, Děl. těl. jednoty, Družiny legionářů, org. čsl. socialistů atd. Pozdravné přípisy poslala kromě míst. starosty řada vynikajících dram. spisovatelů. Byl to krásný a radostný den, který bude jistě vzpruhou k další úspěšné činnosti. (*h*—)

Sjezdy a zájezdy. Sjezd jihozáp. ochotnictva v Plzni 1924. Ve dnech 7. až 9.-VI. koná se v Plzni sjezd jihozáp. ochotnictva, pořádaný okrskem Plzeňským, Táborským, Klatovským a Horažďovickým. Sjezd tento je největším podnikem Ú. M. D. O. Č. letošního roku a zároveň manifestací ochotnictva před nejširší veřejností, jakož i přehlídkou vykonané práce a určení směrnic pro úkoly příští. Zveme k němu tudíž všechny naše členy a očekáváme, že zejména spolky, náležející k okrskům, sjezd pořádajícím, pokud možno největším počtem delegátů se zúčastní, ježto o sjezd jeví se v celé obci ochotnické živý zájem a sjezd obešlou svými delegáty i okrsky a spolky vzdálené a uspořádán bude také zájezd pražského ochotnictva. Program sjezdu je tento: 7.-VI. več. slavn. předst. v měst. div. „Baron Goertz“ (s proslovem); 8.-VI. o 9. hodině dopol. v Měšť. Bes. slavnostní schůze sjezdová s přednáškou dra Fr. Hermana a inž. V. Šteina-Táborského, odp. tamže pracovní schůze s přednáškami: O významu naší statistiky, O moderní scenerii a jejím vlivu na ochotnických jevištích, O režisérech a umělecké sebevýchově. V 8 hod. več. přátelský večer s uměl. programem. 9.-VI. návštěva Tylova hrobu s proslovem ředit. Vend. Budila, prohlídka Městského divadla a nového div. skladiště. 8. a 9.-VI. je otevřena ochotnická výstavka.

Naše statistika. Na plzeňské sjezdové výstavce bude též vystavena celková statistika výkonnosti našich spolků, sdružených v okrsku Plzeňském, Táborském, Klatovském a Horažďovickém, a sice uspořádána bude dle okrsků. Ježto některé spolky dosud nezaslaly předepsaného výkazu o činnosti za rok 1923, žádáme, aby výkaz byl ihned ústředí odeslán, poněvadž jinak by byla statistika neúplná, a to jen ke škodě spolků dotyčných okrsků.

Kursy, přednášky a herecké soutěže: Herecké závody náchod. Jiráskova okrsku v Malých Svatoňovicích. (Dokonč.) — Režiséři byli dle stáří: do 20 let 0, od 20—30 let 2, t. j. 11 %, od 30—40 let 12, t. j. 67 %, od 40—50 let 23, t. j. 17 %, od 50—60 let 1, t. j. 5 %. Dle zaměstnání bylo režisérů: úředníků 7, t. j. 39 %, živnostníků 6, t. j. 34 %, zřízenců 2, t. j. 12 %, důstojník 1, t. j. 5 %, dělník 1, t. j. 5 %, učitel 1, t. j. 5 %. Napovědové byli dle stáří: do 20 let 0, od 20—30 let 10, t. j. 63 %, od 30—40 let, 0, od 40—50 let 4, t. j. 25 %, od 50 do 60 let 2, t. j. 12 %. Dle zaměstnání bylo z napovědů: členů domácnosti 5, t. j. 31 %, dělníků 3, t. j. 18 %, úředníků 2, t. j. 13 %, živnostníků 2, t. j. 13 %, učitelů 2, t. j. 13 %, zřízenců 1, t. j. 6 %, důstojník 1, t. j. 6 %. Soudcovské sbory byly sestaveny takto: pro skupinu měst: předs. M. Lederer, insp. st. dr. a režisér dramat. odboru Sokola „Vrchlický“ v Jaroměři. Přísedící: Karel Jirásek, učitel a rež. ochot. div. v České Skalici, Otakar Pich, prokurista a bývalý rež. ochot. div. v Úpici, Sída Wolfová, choť profesora v Náchodě, a J. M. Vlček, vrchní správce dolů a rež. ochot. div. v Malých Svatoňovicích. Pro skupinu venkovských obcí: předs. Vil. Schreiber, správce městské spořitelny v Úpici (kterého zastupoval p. J. M. Vlček). Přísedící: Gusta Baudiss, poštmistr a rež. ochot. div. v M. Svatoňovicích, Nina Firlingrová, choť odb. učitele ve Rtyni, Břet. Kavan, odb. učitel a rež. ochot. div. ve Rtyni, Alois Salač, správce okr. nemoc. pokl. a býv. rež. ochot. div. v Úpici, a V. Šandera, říd. učitel a býv. rež. ochot. div. ve Velkých Svatoňovicích. Pořadatelství závodů obstaral Spolek divadelních ochotníků v Malých Svatoňovicích, který ustavil k tomuto účelu zvláštní výbor, jehož předs. byl J. M. Vlček a jedn. Karel Adamec, účetní dolů. Herecké závody Jiráskova okrsku ukázaly: 1. Příkladnou organisační pohotovost (z 30 org. jednot zúčastnilo se závodů 20 jednot, tedy plné dvě třetiny) (66 %); 2. Velikou obětavost jednot i jednotlivců (účast na závodech děla se na vlastní náklad jednot); 3. Vysokou úroveň ochotnického divadla na venkově, dokázanou jak volbou her, vesměs hodnotných, tak i dokonalým provedením, neboť více jak polovina zúčastněných spolků docílila při velice přísném posuzování 70 % dosažitelných bodů. Závody tyto způsobily rušnější život ochotnických divadel v celém kraji a probudily organisační povinnost ochot. divadel, což se nejlépe vyjádřilo v počtu nově přihlášených spolků. Před závody sdružoval Jiráskův okrsek 20, dnes má 51 spolek, přibylo tudíž při a po závodech 31 nových spolků (t. j. 155 %). Možno tudíž mluviti o plném úspěchu těchto prvních divadelních závodů přesto, že byly pořádány v malém místě a na malém jevišti, za poměrů těžkých a beze všech zkušeností. Následovatelé budou již míti lehčí práci.

Náš ochotnický tisk. Letošní rok je počátkem slibného rozšíření ochotnického tisku. Následujíc příkladu okrsku Plzeňského a Pražského, vydává naše jednota v Králově Poli u Brna vlastní věstník a během roku bude založen i věstník okrsku Ladeckého v Mostě a Šmahova v Táboře.

Z ústředí. Schůze výk. výboru konala se v neděli 27.-IV. za předsednictví starosty dra Hermana a za účasti místostarostů inž. Šteina a Maněny (z Loun), pak pp. Meinera (z Plzně), Hoffmanna (z Hořic), Hrdličky (z Mostu) a téměř všech členů místních. Zpráva pokladníka Jíry byla schválena. Do výboru Matice Divadelní delegován za p. Beneše p. V. K. Blahník. Schváleno, aby se praesidiální schůze konaly pravidelně a aby fungovaly zatím jako přípravné komise pro Výstavu nár. rozvoje v r. 1925 i pro oslavu 40tileti Ú. M. D. O. Č. v roce 1926. Z francouzské Federace došlo oficiální pozvání na sjezd v Ženevě 9. až 10.-VI. Usneseno vyslati dva delegáty a to pp. V. K. Blahníka a prof. Jeřábka z Prostějova, k nimž se připojí po případě ještě dva členové jiní. Přijat protektorát oslavy 120letého trvání spolku „Mácha“ ve Mšeně. Upsáno 5 podílů (po 100 Kč) Družstva pro postavení Tylova domu v Plzni. Výk. výbor jednal o závažné otázce zásadního stanoviska k časopisu „Československé Divadlo“ a o směrnicích celkového vedení naší organisace. Po věcné a vážné debatě, v níž bylo pp. Trousilem a Maněnou zdůrazněno, že největší počet odběratelů a čtenářů našeho listu je z řad ochotnictva, a v níž prohlásil p. Meiner, že by nesouhlasil s uzavíráním se článkům, obsahově širším, a že Plzeňsko schvaluje dosavadní postup redakce i ústředního vedení organisace, bylo učiněno toto jednomyslné usnesení: V zásadě má býti „Čsl. Divadlo“ listem všedivadelním a má pěstovati zřetel k ochotnictvu jako k největšímu kruhu čtenářů, zejména uváděním rozboru nových her, který by byl návodem, mají-li a mohou-li naše spolky hru hráti a jak si mají při režii vésti. List má míti jednotný ráz, podložený názorem na soustavu divadelní, který by byl patrný z celého jeho obsahu. Zvláště mají býti sledovány a popsány současné zjevy v našem i cizím divadelnictví. Matici Divadelní

doporučeno, aby zvolila opět redakční kruh, při čemž redaktoru zůstávají při redigování zachována dosavadní jeho práva. Pokud jde o vedení naší organisace, budiž její snahou vybřednouti ze starých kolejí pouhého spolkaření a vyzvednouti Matici jako početně a ideově největší složku do prostředí všedivadelního a působiti k tomu, aby mohla zasahovati do všech důležitých otázek všedivadelních a aby jí bylo konečně přiznáno místo a význam, jakého si svou snahou a výsledky své práce zaslouží. Při tom ovšem nelze přehlížeti a snad opomíjeti zesílení a zdokonalení vnitřní organisace spolkové a org. kázně, která je jedině bezpečným základem ostatní práce ideové. Je však nutno znehodnotiti spolkářské malichernosti a odstraniti vlivy osobní ješitnosti a nedůtklivosti, které porušují plodnou práci. Tímto závažným usnesením byla posílena direktiva ústředního vedení a umožněna jistota názorů, jimiž má býti také pronikáno do našich okrsků i do spolků. Program sjezdu v Plzni ve dnech 7. až 9.-VI. byl schválen. Protektorát přijala městská rada plzeňská a městské divadlo povolilo ochotnické slavnostní představení i prohlídku divadla. Usneseno upozorniti okrsky na to, aby působily ke tvoření řádných spolků ochotnických místo dram. odborů, jimž se podle nař. min. vnitra nemá povolovati hraní divadla a které stejně nemívají dlouhého trvání. Schváleno, aby bylo zjištěno, jaké příspěvky a poplatky vybírají okrsky od svých spolků. Jednáno o získání rubrik ochotnických ve veřejném tisku a věc odkázána praesidiální komisi. Tato komise rovněž zmocněna k vypracování programu pro Výstavu národního rozvoje. Přijato 28 nových spolků (letos celkem 120), likvidovalo 12 spolků. Tato schůze výkonného výboru byla velmi důležitá a položila nový základní kámen k organisační budově Ú. M. D. O. Č. — Nově přijaté spolky: N. J. S. v Cidicích u Falknova n. O., Vzděl. a div. klub hluchoněmých v Praze, záb. odb. Ústř. sp. čsl. knihkup. účetních v Praze, Dr. odb. Svazu čsl. mládeže soc. v Praze-II, „Jirásek" Smiřice n. L., Krdo. v Trávčicích a Zádušníkách, Spdo. ve Zvěstově, Div. a pěv. jedn. „Podhořan" v Železnici, Bes. „Čepela" Žižkov, „Sokol" Kopisky u Mostu, Čt.-och. bes. „Sladkovský" Žižkov, „Sokol" Bojkovice, Propag. odb. církve čsl. pro Dejvice a Bubeneč, Kr. živn. div. och. v Dubňanech u Hodonína, „Sokol" v Duchcově, Krdo. ve Lhotě Hlásné u Jičína, Spdo. „V. Beneš-Třebízský" Kvílice, p. Třebíz, Dr. sdr. „Palacký" v Lochkově, Nábož. obec církve čsl. Nusle, „Sokol" v Plumlově, Och. sp. Malé Poříčí u Náchoda, Dr. sp. „Divadélko" v Plzni, Vzd. a záb. odb. Čes. obce úřednické Plzeň, Och.-div. j. „Havlíček" v Příbrazi u Stráže n. Než., D. T. J. Přelouč, Hasiči v Sudicích u Boskovic, „Sokol" v Sudoměřicích u Bechyně a Sport. klub v Ústí n. Orl.

Z jednot. Zábavní odb. spolku „Komenský" v Praze-III připravuje soustavnou divadelní činnost, jež bude směřovati nejen k hmotné podpoře spolku, nýbrž v první řadě k vybudování vzorné ochotnické scény, jež by dosáhla prvotřídním provedením her pečlivě voleného, čistě uměleckého repertoaru nejvyšší možné úrovně. Za tím účelem ustavuje samostatný dramatický kroužek, který má soustřediti všecky, kteří z čistého idealismu touží po takové práci a jsou ochotni jíti k vytčenému cíli společnou, třeba trnitou cestou. Kdo cítíš vnitřní potřebu vykonati věc dobrou a jsi přesvědčen, že můžeš svými silami dílu prospěti, přihlas se neprodleně na adresu: Jaroslav Čermák, Karlín, Královská 14/II. — Spdo. v Kouřimi konal řádnou valnou hromadu 23.-III. a zvolení funkc.: předs. čestný člen p. Václ. Vodseďálek, místopředs. Fr. Havrda, jedn. Ant. Šafařík, pokl. Fr. Kárník, režis. Jindra Svoboda, dom. správcem a div. mistrem Jos. Balvín, knih. Em. Ort, členy výb.: Bukáček Jos., Hájek Jos., Vaníček K., Svoboda Fr., Waltr Rud., za náhradníky: Bašek Jos., Mejzlík Fr., Slezák Fr., Jankovský Vl., rev. účtů: Kroupa Fr. a Čáp Rud. — Děln. vzděl a dram. sp. „Marx" v Holici u Olomouce sehrál v r. 1923: „Proč bychom se netěšili" (Oliva), „Za cizí hříchy" (Pospíšil) a „Polský žid" (Erckmann-Chatrian). K 1. květnu uspoř. I. výstavku práce svých členů (168 předm., 83 obr.) a výtěžek věnován na pomník padlým vojínům. 5.-VII. pořádána společná oslava M. J. Husi v přírodě. Konáno pět přednášek se světel. obr. (m. j. o Smetanovi). Autor. popl. zaplaceno 180 Kč. Členů činných je 24. Knih. div. i poučná čítá 269 svazků. Činnost div. je spolku značně znemožňována místním kinem. *(J. Kratochvíl.)*

Posudky. Celoroční kritická žeň red. t. l. (Pokračování.) 5. Další dvě představení bes. „Bujarost", jimž pisatel byl přítomen, obnovily opět po delší době 3akt. hru V. Š. Táborského „Kouzlo kulis", vážící děj přímo ze života ochotnického a nepostrádající ušlechtilé tendence zápasu za dobrou věc a pádu z neporozumění. Už pro ně neměla by býti přehlížena v repertoaru našich jednot, jako se až dosud děje. Soubor pod vedením snaživého Fr. Francla zhostil se svého úkolu velmi čestně, zvláště jim podaná postava nadšence ochotnické myšlenky, obětujícího této myšlence rodinné štěstí, eksistenci i život a sl. Hochmanové tvrdohlavá, bezohledná jeho žena Anežka měli slušnou reprodukční úroveň. — 6. Premieru měl tu Miloš Šimáček realistickým obrazem z let čtyřicátých „Stíny z hlubin" (hráno v Měšť. bes.). Hra staví na osvědčeném vzoru starších prací, pokud jde o scénický motiv dvou nápadníků, z nichž nehodného obmýšlí Osud štěstím po celý život, aby na konec předal je soupeři, jemuž životní strast byla dosud údělem, i pokud jde o jevištní jeho zpracování, projevující některé závady, vzniklé z dosavadní autorovy nezkušenosti, tak zejména vadnou koncepci dějství druhého, ale i klady, zvláště v důsledné kresbě postav, jež jistě nabudou časem ještě osobitějších rysů a jsou nejlepším příslibem do budoucna. Provedení za režie Franclovy poctivě snažilo se dáti hře vše, čeho vyžadovala. Z jednotlivců vynikl opět režisér v roli starého, zatvrzelého a teprve před smrtí obměkčujícího se sedláka Záruby, p. Fuchs v úloze jeho levobočka Jindřicha a osvědčená sl. Hochmanová jako Liduška. — 7. V prostorném a úpravném div. sále Legie malých v Holešovicích uspořádal Spolek pro podp. chudých žáků státní průmyslové školy v Praze-I. představení Scribeovy intrikánské komedie „Sklenice vody" za dokonalé režie inženýra Strašeho, která ovšem neměla zde tolik možností, jako při Andrejevových „Dnech našeho života" na Smíchově, jichž skvělých scén davových podnes nelze zapomenouti, a s čelnými pražsk. ochotn. silami v hlavních rolích (kompars byl velmi slabý a nevzhledný). P. Maglén (pseud.) měl pro ušlechtile intrikujícího Bolingbroka velmi účinný vzhled, ale také skvěle nuancovaný přednes, jemuž ani někde rušivé „r" nebylo tentokrát na závadu a kterýžto rozhodný vzestup zdá se býti nesporně aspoň z části zásluhou režisérovou. Mladá milovnická dvojice Mashama a Abigail našla vnějškově i vnitřním citovým proniknutím šťastné interprety v pí Mellanové a p. Ottovi (pseud.), stejně jako příkladně dobrá, ale slabošská královna Anna v pí Strašeové. Vévodkyně z Malborough sl. Smiřické byl výkon po mnohé stránce zcela profesionálně umělecký. Celek, pečlivě zladěný, plně vyhověl účelu praktické náhrady školní četby žákovské. (Dokonč.) — „Tyl" v Železném Brodě sehrál o letošních svátcích velikonočních Čapkova „Loupežníka" a provedl jej k plné spokojenosti. Má mnoho přičinlivých a dobrých sil, mezi nimi známé již rutinované ochotnice-herečky H. Kalfusovou (profesorova žena), L. Vlčkovou (zahalená žena), M. Zahradníkovou (cikánka) a v neposlední řadě K. Podnarovou (v úloze rázné a rázovitě podané služky Fanky plně oživovala scénu). B. Hofrichtrová

(Mimi) je nadějná, mladší síla, potřebující však dobrého vedení, jehož je rovněž zapotřebí mladému, snaživému ochotníku V. Hudskému, jenž se odvážil těžké titulní úlohy, bohužel ne dobře pochopené a také ne dosti živě podané. P. Urbánek podal svého profesora zevně příliš tragicky, ač je to spíše figura bezradně tragikomická. V Mil. Maryškovi (Šefl) poznali jsme výborného drastického, dobře charakterisujícího komika, který dovede polechtati bránice obecenstva. Jen nedat se strhnouti úspěchem, nepřehánětí, zvláště ve vážných scénách, a nehráti s obecenstvem! Neméně dobře provedli své úlohy i Ant. Hádek ml. (soused), Mil. Půjman (myslivec a kaprál), Jos. Minář j. h. (přirozeně podaný starosta), Jar. Tůma (rázný kovář), Jos. Pipek (učitel) a j. Režie a scén. výprava Vl. Rady, pokud jde o souhru, spád hry i maskování, byla uspokojivá. Pěkné představení! *(Tý.)*

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

Naši v Amerike. Slovenská divadel. spoločnosť v Chicagu, jediné stále sloven. divadlo v Amerike, usporiadalo 29.-XII. m. r. priateľský večierok pre priaznivcov divadla, na ktorom zdôraznená bola potreba sloven. spoločenského domu, ktorej si Slováci chcú zariadiť vo „Štefánikovej dvorane". (Nové časy.) — Sloven. amer. „Sokol" v Chicagu na svojom bohatom Sylvestrovskom večierku 31.-XII. zahral „Mátohu", frašku o 1 dej. od A. Pavloviča, komediu „Čarovná fajka", vaudevillný výstup „Chce byť muzikant" a frašku „Rozpustilí žiaci v škole". (N. Č.) — 13.-I. zahraný bol Sloven. div. spoloč. „Igmandský klerik", obraz z ľudu v 3 dej. od A. Berczika, po prvý raz na sloven. javišti v Chicagu. — O dva dni neskoršie, 15.-I. slavil Sloven. spevokol „Lipa" v Chicagu svoje 15ročné jestvovanie, pri ktorej príležitosti zahraný bol „Vzorný národovec". (N. Č.) — Ten istý list pod titulom „Čo tu ešte nebolo" píše o prvom lútkovom divadle sloven. v Chicagu, ktorého predstavenia zahájila Škol. rada nár. sloven. školy 27.-I. povesťou zo sloven. dějín v 4 dej. „Na trenčanskom zámku", pre lút. div. upravenou St. Kovandou. List poukazuje na význam lút. divadla pre výchovu škol. dietok v duchu národnom. — 3.-II. predstavila Sloven. div. spoloč. v Chicagu s veľkým úspechom veselý divadel. obrázok so spevami „V tej rakúskej armáde". (N. Č.) — Na vidieku americkom, v Indiana Harbor, Ind., zahrali ochotníci Tel. jed. „Sokol" 17.-II. časovú hru z dôb oslobodenia „Všetko za národ". Predstavenia súčastnila sa sloven. verejnosť aj z okolitých mestečiek z Gary, East Chicaga a Hammondu. (N. Č.) — Toho ist. dňa 17.-II. usporiadal div. predstavenie Ochot. krúžok amer. sloven. klubu vo Whiting, Ind., veselohrou o 3 dej. „Kubo" od J. Hollého. (N. Č.) — Krúžok „Osveta" v Chicagu predstavil novú zaujímavú veselohru o 3 dej. „Drotár". (N. Č.) — Spolok „Dr. Julius Markovič" v Cudahy, Wis., zahral s veľkým úspechom 18.-II. kus „Diabol v ráji" a frašku „Kľúdní manželia". N. Č. si pochvaľujú, že posledných časoch toto mestečko je tak bohaté na rôzne div. predstavenia, lebo takmer každú druhú alebo tretiu nedeľu hraje sa divadlo. I obecenstvo — dodávajú — zasluhuje pochvaly, „lebo sa velmi pekne držalo po celý čas hry". — „Hrúza čo sa robí", v Lansforde predvedla Tel. jed. „Sokol" 22.-II., ktorá veselohra dávaná na uctení pamätky narodenin Washingtonových, skončila so značným úspechom. I „Obrana" pripojuje: „Veľmi zriedka niečo podobného odbýva sa u nás vzdor tomu, že nás je tu mnoho Slovákov. Inde, keď je aj Slovákov menej, rodáci naši hrajú divadlá trebárs aj každý týždeň. A my tu len raz alebo dva razy v roku." — Sloven. študenti z kolegiuma sv. Prokopa v Lisle zahrali 24.-II. v Chicagu, v najväčšej osade sloven.-amer. sv. Michala Archandela, veselohru „Návrat nebožtíka". (O.) — Toho dňa uvedly se dietky českej svobodomyslnej školy v Newarku Tylovým kusom „Jiříkovo vidění". Toto predstavení bolo dávané s najväčším úspechom i českými školami v New-Yorku a Litte-Ferry. (N.-Y. deník.) — V Chicagu toho ist. dňa bola dávaná Sloven. div. spoločnosťou Šamberkova veselohra „Jedenácte prikazanie". (N. Č.) — Krúžok „Národ" v New-Yorku zahral 2.-III., po prvý raz na sloven. javisku, obľúbenú hru Fr. Sokola-Túmu „Nevestin venec" (pôvodne „Pasekári"). N.-Y. deník, ukazujúc na terajšiu celkovú krízu sloven. divadelníctva v Amerike, želá, aby režiserovia ochot. spol. sloven. po príklade uvedeného krúžku vyberali kusy dobré, hlavne slovan. pôvodu, čo vzbudí iste hlbší záujem k sloven. umeniu. *Brvk.*

Novým cenným dárkom slovenskej mládeži z pera českého je pôvabná pohádka Ferd. Píseckého „Šťastie", napísaná peknou slovenčinou, ktorá onedlho vyjde knižne a ktorá zahraná bola žiakmi Masarykovho I. čsl. štát. učit. ústavu v Modre v predvečer narodeniu pána prezidenta. *Vb.*

Opäť divadelné závody usporiadané boly čulými jednotami roľníckymi, tentoraz v Lipt. Hrádku od 21. do 29. febr., v dňoch hospodárskeho kurzu pre roľníkov. Zúčastnily sa tieto jednoty s uvedenými kusy: Sv. Peter („Páv"), Porúbka („Najlepší tón"), Dovalovo („Strašidlo"), Kráľ. Lehota („Naši Furianti" a „Voľby"), Jamník („Truc na truc"), Vavrišovo („Tatranské horali"), Sv. Ján („Páv") a Pribylina. („Víno"). *Bvk.*

Česká veselohra v maďarskom preklade. „Dvojženství", veselohra v 3 dej. od Frant. Šorma, zahraná bola v preklade košického spisovateľa R. Eloeda s úspechom v Národnom divadle v Košiciach. *Vb.*

Divadel. budova v Mukačeve podľa „Slov. Vých." bola zatvorená, pretože nezodpovedá požiarnym predpisom. *Bvk.*

Národné divadlo východosloven. v Košiciach? V dôsledku ťažkostí so zájezdmi bratislavskej opery do vzdialených Košíc bola 8. febr. v Košiciach schôdza interesentov, ktorá rokovala o možnostiach osamostatnenia Košíc v otázke divadelnej a o sriadení div. družstva; bol zvolený 8 členný prípravný komitét, ktorý sa sišiel 9. marca a verejným prejavom zahájil upisovanie na člen. podiely a na subskripciu 5 mesač. divad. sezóny v období 1924—1925, ktorá zahájená ma byť v druhej polovici mesiaca septembra t. r. *Bvk.*

Zemský osvet. sväz pre obrodenie Podkarpatskej Rusi „Prosvjeta" v Užhorode založila s pomocou Čechov rusínske národné divadlo, ktoré za 14 mesiacov (od 1. nov. 1922 do konca roku 1923) zahralo 161 divad. hier, z čoho v samom Užhorode bolo 42 večer. predstavení, 40 ľudových (odpol. za režij. cien), 15 školských a 8 pre vojakov. Na vidieku z toho bolo 56 hier. Okrem toho usporiadano ešte 24 koncertov, ktorej činnosti podujalo sa 15 českých úradníkov. Súbor národ. divadla rusínskeho, ktorého režisérom je teraz Alexander Zacharov, číta celkom 31 členov (i s technickom a admin. personálom). Hraly sa niektoré rusínske dramatické práce (z ukrajinčiny) a niektoré z iných slovan. jazykov, hlavne z češtiny (Čapkovo RUR!) Uvedená „Prosvjeta" organizuje pri svojich čitárniach aj 30 dramatických krúžkov ochotníckych, ktorév r. 1923 maly celkom 87 predstavení. *Bvk.*

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) **V Praze dne 31. května 1924.** **Sešit 9.**

V Praze dne 25. května 1924.

(Dva směry.) Bylo to dosti zřetelně naznačeno již ve stručné zprávě o průběhu valné schůze patronisující instituce, že ani ve vrcholně kulturním snažení, jímž je popularisace umění divadelního, nelze překonati lidských slabostí. Přesto však nutno věřit, že to byly toliko věcné důvody, které vyvolaly rozpor v názorech na ideové vedení listu a nemohly zůstati bez ohlasu ani v celém hnutí, jehož oficielním mluvčím je právě „Československé Divadlo“.

Vznikly dva směry, o nichž se v našich kruzích, správně orientovaných, ale namnoze také zcela neinformovaných, velmi živě debatovalo. Mělo býti rozhodnuto, má-li časopis sledovati i nadále dosavadní směr publikace, jíž náhodně příznivá sudba poskytla záviděníhodnou okolnost jediného vážně míněného listu divadelního (dvojsešitový měsíčník organisace herecké „Divadlo“ vychází velmi nepravidelně a prožívá — zdá se — krisi uměleckou, redaktorskou i finanční, „Dělnické Divadlo“ je vysloveně politicky třídní a Frabšovy „Divadelní Listy“ jsou jiného genru), která mu zajišťuje prosperitu hmotnou a spíše umožňuje další všestranný vzrůst. Anebo má-li vrátiti se k původní své formě jednostranně zpravodajského věstníku spolkového. A zatím se rozhodovalo o tom, má-li celé hnutí separatisovati se od ostatního světa divadelního oproti dosavadnímu postupu a snaze co nejužšího přimknutí se k tomuto životu, jehož je bezesporně největší složkou, dnes po stránce praktické lidovýchovy neméně významnou, jako kdysi v době probuzenské burcováním citu a uvědomení národního. U listu poukazováno na skutečnost většiny odběratelstva z řad ochotnických a dožadováno její zvýraznění i obsahově, kam měl získati přístupu pouze ten, kdož — doslova — „věří nám a my věříme jemu“, tedy nikdo mimo omezený kruh, a v němž mělo býti dbáno jediné potřeb hnutí bez ohledu na vše, co se děje mimo ně. Mělo se opět vrátiti tam, odkud tak pracně se vybřídalo, zraditi to, več svatě věřeno, že je nedaleká doba, kdy i ostatní divadelní veřejnost, stále ještě tvrdě zaujatá, posléz přece zjihne: nebude moci zůstati nadále netečnou a nevšímavou k jeho práci i jejím výsledkům, než obmysli je uznáním, kterého právem požaduje i zasluhuje. Patronisující korporace (Matice Divadelní) měla rovněž pozbýti samostatnosti sesterské bliženky, zříci se zájmů všedivadelních a státi se pouze kulturním jeho pododborem po příkladu politických stran, ne-li splynouti s nim úplně, jak tomu bylo před jejím vznikem. A mělo býti ústředí ochuzeno o nejlepší možnost vymanění se z formálního spolkaření k významu předního osvětového činitele, jehož nelze na liše národní práce postrádati, ale také — jak dotvrzují zkušenosti posledních let — přezírati.

Rozhodující jednání přijalo krásným projevem zástupce největší skupiny mimopražské (starostou plzeň. II. Tylova okrsku Ferd. Meinerem) zásadu, že je nevyhnutelně třeba v zájmu zdravého vývoje hnutí dbáti jeho dosavadní nastoupené ideové cesty i směrnic tisku, neomezovati se toliko na okruh vlastních spolupracovníků, než rozšiřovati co nejvíce jich počet, jež znamená jeho obrodu a posílení, a bedlivým sledováním i vlivným zasahováním do věcí všedivadelních získávati vlivu věci své.

Dnes tedy vlastně není již dvou směrů. Je pravoplatně rozhodnuto forem, po té stránce nejpříslušnějším. A jestliže by přesto některé hlasy mluvily o opaku, projevují zřejmě úmysly rozkladné, těžce ohrožující vnitřní klid práce, a nutno je v zárodcích potlačiti, bez ohledu na osoby, jen a jen pro myšlenku, jež zaslouží, aby měla co nejvíce nadšených a oddaných, ale také nesobeckých a nezištných vyznavačů a apoštolů.

Rdv.

Vlastislav Hofman:

O volbě materiálu při dekoracích.

(Dokončení.)

Dnes tane mi na mysli poukázati na některé možnosti, k nimž sahnuto ve volbě materiálu při posledních výpravách za mé spolupráce. Týká se to náznakových dekorací, jež provedeny byly na způsob paravánového řešení a také prospektového řešení na základě kombinovanějšího způsobu osvětlování. Lze poukázati na paravány jako dekorační hlavní motivy při výpravě hry „Don Carlos“, „Královna Kristýna“ a „Chastelard“, jež mají něco společného v řešení, a dále na kombinaci náznakových kulis s prospekty při výpravě hry „Kolumbus“ a „Poštovní úřad“. Paravány, různě sestavované, takže tvoří interieury, při použití pozadí závěsového nemohou působiti dobře, jsou-li pouze malovány klihovými barvami, neboť mezi závěsovou látkou a malířským plátnem jest rozdíl v dojmu. Proto na př. ve hře „Don Carlos“, kde dekorace měly působiti se španělskými tmavými kostymy jednotně v materiálu, použito bylo paravánů, jež byly potaženy černým voskovým plátnem s leskem; tímto materiálem potaženy i stupně schodišť, řešených v křivkách, takže lesku tímto způsobem přibývalo mnohem víc, nežli jen na plochách rovných. Ve hře „Královna Kristýna“ použito bylo podobných efektů při celkovém pozadí černém. Ve hře „Chastelard“ mělo se zase dospěti k sesílenému dojmu barvitosti, jakožto dalšímu vývoji jevištního řešení, lišícího se již od častěji používaného akordu černého. Paravány, vykrajované do určitých tvarů, značících okna a vchody, vestavovány jsou do kruhových závěsů, zdobených ornamentálně a figurálně. Paravány potaženy jsou lesklým glotem se záhyby, mírně zdobeným, takže tento materiál má se spojiti v jednotný dojem s pozadím. Materiál není třeba ve větší části malovati, takže jej lze použíti pro případy jiné, kdežto dekorace, na plátně malované, je nutno při novém použití pro jiné výpravy přemalovávati. Paravány jsou oboustranně potažené různě barevnou látkou, takže počet kulis se zmenšuje. Glot pak dovede i z finančního hlediska nahraditi drahý samet, jehož používá se dnes zřídka.

Pokud se týče volby materiálu pro prospekty nebes, moře, hor atd., došlo se ke zkušenosti, že prospekty, malované na plátně klihovými barvami, působí někdy příliš hmotně, a nesnáz je s osvětlováním. Proto používáno často k vzdušnějšímu dojmu nebes transparentních prospektů, neb používáno vrhání obrazů barevnými destičkami na způsob skioptikonu. Transparentního pozadí použito bylo na př. ve výpravách za mé spolupráce ve hře „Bouře“ a „Výměna“, vrhání obrazů na čisté pozadí použito bylo na př. ve hře „Herakles“, ve „Svítání“ a v „Probuzení jara“. Je však možná i jiná kombinace, jak se ukázalo v praksi: Ve hře „Pelikán“, provedené na Vinohradech, v závěrečné scéně požáru pokoje použito bylo oponové hrubé závojové látky, na níž namalovány byly plameny, při čemž tento závoj, jako průhledný, poskytoval možnost viděti v pozadí pokoj a konečnou scénu. Tato laciná hrubá závojová látka má tu výhodu, že lze na ni svítiti ze předu a zároveň i ze zadu ji prosvítiti, takže dojem prospektu je vzdušnější, nežli když je malován na plátně klihovými barvami, neprůsvitnými a působícími, že prospekt není vzduchem, nýbrž plochou obrazovou, jako zeď pevnou. Vzdušného závojového materiálu pro prospekty použito bylo při horizontové rekonstrukci na Nár. divadle v Praze při hře „Kolumbus“ a ve Stavovském při hře „Poštovní úřad“ (při prospektu hor v pozadí a při předním orámování obloukem).

Z obou případů nových možností při volbě materiálu dekoračního je vidno, že moderní výpravě jde o dva případy, zároveň se doplňující: Dojem hmotnosti, pokud je nutno napodobiti hmotnou skutečnost, co možná sesíliti volbou materiálu, který by nebyl pouze malován, nýbrž který by sám působil hmotně svým povrchem — a zároveň dojem hmotnosti, pokud je nutno napodobiti vzdušnost, co možná seslabiti volbou materiálu lehkého. Tím způsobem lze se přiblížiti k zdůrazněnému realistickému dojmu, jenž má býti vyvážením toho, co zjednodušujeme na scéně systémem náznakovým.

N. Melniková-Papoušková:

Ruské divadlo a drama v 20. století.

(Pokračování.)

Když tento materiál ocitl se v rukou Stanislavského a celého Moskevského uměleckého divadla, stal se základem jak divadla, tak i dalšího rozvoje Čechovova talentu. „Racek“ a potom „Lesní duch“, přepracovaný pod vlivem Stanislavského ve „Strýčka Váňu“, ačkoliv na jiných scénách propadli, měli v Uměleckém divadle skvělý úspěch.

Je těžko dokonce rozhodnouti, komu náleží větší podíl na úspěchu výpravy — autoru či režisérovi. Našel-li Čechov v Uměleckém divadle herecký sbor a prostředí, kterého potřebovala i výprava jeho her, tož i divadlo našlo v Čechovovi nejvhodnějšího dramatického spisovatele, jehož hry dávaly největší prostor uměleckým plánům divadla.

Na ruském jevišti příliš dlouho udržovalo se opovržení k historické a životní pravdě při výpravě her všeho druhu. Je pochopitelno, že hůl tak dlouho byla ohýbána na opačnou stranu, dokud místo divadla neviděli jsme museum nebo skutečný, nefalšovaný život, a tehdy přišla jiná reakce, která na hřbet vlny vynesla nový, primitivní, zjednodušený směr. Dokud pak životní úsilí Uměleckého divadla působilo na všechna, dokonce i provinciální jeviště a autory, dávali ti, kdož byli téhož směru, jeden realistický kus za druhým. Co bylo dříve připuštěno jen v románu, přešlo na scénu. Vnější děj byl úplně zavržen, zaměněn vnitřními zážitky, všude vládl psychologism, a dokonce ani ne jednotlivého člověka, nýbrž třídy, skupiny nebo stavu. Tu pak po Čechovovi objevil se M. Gorký, jenž při jednostrannosti svého talentu nemohl se mu ovšem rovnati. Realism Gorkého je vlastně dosti vnější, jelikož trpí věčnou stereotypností, jež ho opouští, jen když píše, co zažil nebo co z blízka viděl. Proto vše, co vycházelo z autorova péra, trpí chudokrevností a vnitřní jednotvárností. U Gorkého, jako u národníků idea převládá nad uměleckostí. Jako na kanavě vyšívá Gorký předem určenou myšlenku, která má vzhled brzy naivního anarchismu, brzy genrového obrazu, brzy socialistické propagandy, a která zakrývá nejhlavnější uměleckou stránku výtvoru. Ovšem v tomto směru dramata Gorkého jsou krokem nazpět, srovnáme-li je se hrami Čechova. Novým prvkem bylo, že na jeviště byl uveden proletariát, který jen episodicky vystupoval u předcházejících dramatických spisovatelů (na př. u Ostrovského).

Dvě hry Gorkého: „Na dně" a „Měšťáci" mají bezpodmínečně všechny tyto vlastnosti. „Na dně" bylo psáno určitě s myšlenkou, že bude vypraveno v Uměleckém divadle, což se také stalo s mimořádnou bedlivostí a bezmezným realismem. Tak na př. režiséři zajeli si do Nižního Novgorodu, kde se odehrává děj, a studovali noclehárny, aby mohlo býti detailně zachyceno prostředí. Ne nadarmo nespokojení kritikové psali, že vše bylo jako v životě a že jen chyběl špatný zápach. Ve své podstatě není ovšem tento realism tak velký, neboť jak jsme již ukázali výše, hrdinové Gorkého jsou jen výrazem té či oné myšlenky, a veškero jeho „bosjačestvo" (pepíctví) je jen novou formou obrany ponížených a uražených. Šedou sítí všedního života probíjí se náhle romantism, idealisace, k níž má Gorký určitou náklonnost, a vidíme i nadčlověka i bosjaka (pepíka) Satinu, prohlašujícího, že slovo „člověk — zní hrdě" a hlásajícího osvobození osobnosti. Méně programovými jsou „Měšťáci", kreslící určitou třídu společnosti, rozdrobené na kousíčky v různých typech. Ale zde se opět setkáváme s netajenou uměleckou formou, s výzvou k boji a povznesení nad všední život.

Je-li Čechov jemností kresby, uměleckým zpracováním, šetrným poměrem k lidské osobnosti spojen hlubokými duchovními pouty s Turgeněvem, tož Gorký má nesporně svého předchůdce v Ostrovském. Z jakéhosi podivného neporozumění všechna tato konvenčnost byla pokládána za realism a osoby, zobrazující jednu stránku duše, jedinou myšlenku nebo pochyby samého autora, byly pokládány za lidi. Ovšem díky času a vývoji, který prodělala literatura, práce Gorkého je jemnější a je v ní více psychologismu, než u Ostrovského, na druhé straně však Gorký přece jen staví podle suchého schematu a často bez ohledu na nedostatek sujetu a situace.

Zdálo by se, že po Čechovovi je nutno jíti ku předu, ale mnozí, když nešli nazpět, tož šli aspoň stranou. Takovým spisovatelem je Arcybašev, jenž je ovládnut jedinou myšlenkou nepřátelství a boje pohlaví. Zde již nevidíme vlivu divadla na autora, kterého zmocnila se jak společenská nálada, tak i Weiningerova filosofie, v Rusku rozšířená. Analogii nebo pararelu ke tvorbě Arcybaševově můžeme najíti ve hrách Wedekinda „Procitnutí jara" a Schnitzlerově „Kolotoči"; němečtí spisovatelé jsou uměleckými, jelikož schematisují vědomě, zatím co ruský píše, úplně jsa opanován myšlenkou, přerůstající formu. Arcybaševovy hry jsou středověkou „moralité" na ruby.

Je úplně lhostejno, z jakého jsou společenského kruhu, čím se zaměstnávají a jak se nazývají hrdinové „Žárlivosti", „Nepřátel" nebo „Války"; všichni jsou jen rozděleni na muže a ženy, ovládané pohlavním pudem a vášní, při čemž tragedie spočívá v současné vzájemné gravitaci a odpuzování. Celý nezměřitelně pesimistický názor autora, projevivší se v jeho románech, ještě beznadějněji zní se scény, kterou, jak se zdá, si vyvolil jen jako pohodlný prostředek pro propagandu. Přesto, že z formálního hlediska Arcybaševovy hry nejsou udělány špatně, ba lépe, než na př. Gorkého, ani jedno prvotřídní divadlo je nehrálo pro jejich jakousi vnitřní vulgárnost, velikou pří-

stupnost a lehkou banálnost. Zato počínajíc výpravou v divadle Nezlobina v Moskvě byly bezpočtukrát opakovány v provincii, kde polointeligentní masy s dychtivostí ssály lehkou, nehlubokou morálku, chvástajíce se jí potom v měšťácké společnosti.

Jiným a nejreálnějším dramatickým spisovatelem z této skupiny je ovšem A. Tolstoj, který je převážně románopisec. Skvělé úspěchy ruského divadla přivábily ho však na jeviště, kam přenesl své oblíbené typy, dobře jemu známé prostředí a své záliby. Tolstoj zná a kreslí dobře jen šlechtu, provinciální šlechtu; zchudlou, ztrativší veškeré zájmy; přesto však děj není jednotvárný, typy se neopakují, a každý z nich je podivín šťastný, nebo nešťastný svým způsobem. „Sluníčko" i dřívější výtvory, jež byly hrány v moskevském Malém divadle, dávají nám celou galerii různých, čistě lidských obrazů. Cosi jiného vidíme v nové, za hranicemi napsané hře: „Láska je knihou zlatou." Je to pokus vrátiti se k minulosti, vytvořiti idylu z doby Kateřiny II. Jak tomu bývá vždycky v takových případech, psychologická stránka ustupuje do pozadí a čelné místo zaujímají situace a rozvíjení sujetu. Týmž způsobem o několik let dříve začal psáti J. Běljajev, který nám dal hezkou, ale nepříliš hlubokou „Psyché" a „Dámu z Toržka". Co se týče struktury her A. Tolstého, jsou dělány starou metodou, podle dobrého realistického receptu; nepřinášejí jevišti nic nového, ale šťastně kombinují povahy s dějem. I když nejsou z literárního hlediska velkým kladem, tož divadelně stojí na dobré, průměrné úrovni. Kromě svých her A. Tolstoj přepracoval již dříve Büchnerova „Dantona" a nedávno přizpůsobil „R. U. R." bratří Čapků k současnému ruskému životu, podle přání komunistického divadla. Tato poslední jeho práce náleží k jeho pasivům, poněvadž čistě umělecký výtvor podřídil myšlence, nemající nic společného s uměním a dokonce místo českého originálu použil německého překladu.

(Pokračování.)

Josef Simon:

Franta Krumlovský — český Kean.

(Kytička uvitá ze vzpomínek na zapomenutý jeho rov v Prostějově.) *(Pokrač.)*

Rodem byl František Krumlovský z Prahy (* 12. listopadu 1817 na Novém Městě, na rohu Žitné ulice a Smeček). Otec jeho byl hudebník a měšťan. Měl dva bratry a sestru. V 17 letech, zanechav studií, stal se hercem a do r. 1842 (do svého 25. roku) potuloval se po Čechách, Moravě, Německu a Uhrách. Toho roku podnikavý, praktický a bystrý ředitel Stavovského divadla J. Aug. Stöger, Němec a bývalý ředitel vídeňského divadla Josefovského, začal pomýšleti na zřízení samostatného divadla českého v Růžové ulici. 28. září byla zahájena představení. Za režie Tylovy sehrán Svobodův „Malíř Skreta"*) a 18. prosince tu hrál angažovaný člen Krumlovský poprvé titulní roli „hraběte Beňovského" v činohře Kotzebuově. „Česká Včela" napsala, že české divadlo získalo v něm výbornou sílu. Jeho čeština byla plynná, dobrá, líbezná. Krumlovský měl pěknou postavu, zvučný orgán a zřetelnou, srozumitelnou výslovnost, pro milovníky a hrdiny byl předurčen. J. Arbes v studii „Josef Jiří Kolár" praví, že Krumlovský jediný z herců českých talentem snesl měřítko s Kolárem.

Pak vystupuje Krumlovský v úlohách nejčelnějších. Z četných jeho interpretací stůjtež zde zejména v letech 1842 až 44 div. hry: Tylův historický obraz „Měšťané a studenti aneb Obležení Prahy od Švédů" (v úloze Coloreda), 26. ledna vystoupil v Tylově romantické hře „Slepý mládenec" (v úloze Víta, nevázaného, v slepé lásce vychovaného mladíka, pak divokého rytířského lupiče a posléz jemného kajícníka), v dramatě „Rod Svojanovský" (v úloze Viléma, krvavou vinou stiženého uprchlíka a kletbou zdrceného syna). Také pokusil se o úlohu komického krejčího Jehličky v „Lumpacivagabundu", pak hrál Partesa v Klicperově vesel. „Každý něco pro vlast", titulní roli mužného reka, obhájce Sigetu Körnerova „Mikuláše Zrinského", v činohrách „Modrovous", „Jan, vévoda Finský" (úlohu Erika), v Ifflandově „Karbaníku" (titulní roli), v Klicperově dramatě „Soběslav a Bedřich" (28. května, hrál vášněmi zmítaného Soběslava), 5. června v Raimundově čarodějné hře „Krakonoš a nevlídník" (hrál krále hor — ducha Rybrcoula), v „Albrechtu Bojovném", setníka Dobroslava v Kotzebuově vesel. „Epigram", v srpnu sehrál Raupachova „Roberta ďábla" (Normana, divého, pak kajícího hříšníka, ve scéně s Cintií vřelou láskou prodchnu-

*) N. A. Svoboda „Skreta, český malíř". Vlast. pův. ves. o 3 jedn. Předcházela slavná ouvertura od J. N. Škroupa a proslov panny Niny Herbstové (viz „České divadlo" v Ottově Slovníku div. str. 518).

tého), jinou velikou jeho úlohou byl „Abelino, veliký zbojník“ (17. září 1843, v němž nazván největším českým talentem hereckým, viz referát ve „Květech“), „Bayard“ v Kotzebuově dramatu a kozák Urskov v „Dobytí Smolenska“. Rok 1844 přináší Krumlovskému dle recensí v „Květech“, „Bohemii“ a „České Včele“ (referáty nejsou vždy úplně příznivé) pro malou návštěvu Stögrových představení českých i německých (hrálo se jen 36krát v Růžové ulici) daleko méně významných úloh. Byla to úloha Kozreva v Klicperově „Staročeském soudě“, ale zejména Karla Moora v Schillerových „Loupežnících“ a Viléma Tella v stejnojmenném dramatě. Pak české hry byly zastaveny a Krumlovský zmizel z Prahy v cizině, hrál v Štuttgartě, ve Vídni, Pešti, ve Vratislavi pode jménem Krone nebo Kronau. Turnovský ve svých vzpomínkách „Z potulného života hereckého“ praví doslovně: „Toulal se znova po světě.“

Ku konci r. 1846 objevil se náhle v Praze, ale léta 1847 a 48 nebyla příznivá divadlu pro politiku bouřlivého hnutí revolučního. Až r. 1849 ředitel Jan Hoffmann, bývalý tenorista a posléz ředitel divadla v Rize (od r. 1846 řídil ve Stavovském divadle scénu), počal ve Pštrosce hráti hry české za dramaturgie Tylovy. Tyl měl dodati ročně dva kusy původní a šest překladů; složil také v té době, nebo měl za sebou „Čestmíra“, „Slepého mládence“, „Bruncvíka“, „Paní Marjánku“ a dodal „Paličovu dceru“, „Pražského flamendra“, „Strakonického dudáka“, „Bankrotáře“, „Chudého kejklíře“ a „Krvavý soud“. V ensemblu byli členové: J. J. Kolár, Kramuele, Grabinger, Kolárová, Krumlovský, Kaška, Rajská, Skalná, Šimanovský a jiní, mnozí hráli také v německých představeních.

V té době hrál Krumlovský po 50. Žižku v Kolárově „Žižkově smrti“*), v „Preciose“ s Kolárovou úlohu vůdce cikánů, v „Markytánce“ Edgarda z Bussieresu, v Dumasově „Slečně Saint-Cyrské“ hraběte ze St. Herema, 30. března v „Marii Stuartce“ hr. Leicestra (Mikovec chválí J. J. Kolára, s Krumlovským nebyl spokojen), v „Mistru Martinu, bednáři“ od Holbeina úlohu Konráda, pak v Ebertově dramatě „Břetislav a Jitka“. Reakce politická vyhnala herce z Prahy. Krumlovský dostal stejně jako Tyl, Kaška, Šimanovský a jiní od ředitele Hoffmanna, jemuž byla zastavena zemským výborem na rozkaz nového intendanta, pověstného Václava Bohuše rytíře z Ottoschützů, jenž vystřídal dra Trojana, subvence, výpověď a přešel k společnosti Tylově na venek. Tyl byl po Prokopovi druhým, jenž zřídil samostatnou kočující společnost, které místodržitel baron Mecsery dělal však značné potíže. A Krumlovský se Šimanovským stal se členem této společnosti (r. 1851).

(Dokončení.)

J. P.:

Hlasy tisku o Fon-Vizinově „Mazánkovi“, Shawově „Kapitánu Brassboundovi“ a de Porto-Richeově „Minulosti“.

Fon-Vizin (1744—1792), předchůdce Gogola a Ostrovského v realistickém dramatu ruském, je zakladatel ruské komedie satirické. Ve veselohře „Mazánek“**) bije do ruské společnosti, ukazuje její, přednosti, ale zvláště vady způsobem, který po něm daleko výrazněji a směleji rozvinul Gogol a Ostrovský. Čsl. Republika píše, že Národní divadlo vrátilo se k této staré hře, aby zachytilo realistické prostředí ale bohužel režie dopustila se chyby, že z lidí nadělala loutek a hře vzala vše, což její jest, její realism. Vzpomíná při tom na Ostrovského „Bouři“, v níž pí. Hübnerová vytvořila tvrdou, despotickou stařenu, z níž čišela hrůza, a ptá se, co byla by vytvořila z hrdinky Mazánka, kdyby byla ponechána sobě; takto měla prý jen chvilky, kdy mohla ukázati svůj „lví spár“, a lituje, že schopnosti našich nejlepších leží ladem. A správně poukazuje, že je chybou, nažene-li se na jednu hru tolik divadelních činitelů. Jinak se však vyjadřují ostatní listy: Národní Politika chválí bystrou kresbu povah, životnost a vzruch a v provedení zvláště paní Hübnerovou, pro niž hlavní role šlechtičny Prostakovy je popudem k skvělému výkonu, při němž rozehrává k úžasné virtuositě všecky složky svého charakterisačního umění, v němž vrcholí její mistrovský humor a přirozená komika. Chválí p. Rašilova v úloze mazlíčka Mitrofana, kterého trochu prý zkreslil, ale celkem byl to nezvedený kluk. Také p. Wiesner, pí. Pštrossová, pp. Vydra, Jičínský, Merhaut, Matějovský, Kohout a pí. Ostrčilová byli dobří. Líbila se stylová dekorace Andrejenkova, barevné kostymy Raněvského a režie Vydrova. Tribuna nazývá výkon pí. Hübnerové geniálním a chválí výkony pp. Rašilova, Merhauta, Váni a Rolanda. Čech podobně vyzdvihuje výkon pí. Hübnerové v roli panovačné, úskočné Prostakové jako výkon podivuhodný, chválí i ostatní, režii i výpravu. Právo Lidu zase konstatuje, že provedení jevilo stopy chvatného nastudování a rušivá přeřeknutí učinila tuto lekci z historie ruského

*) Tragedie „Žižkova smrt“ byla konkurující prací a hrána poprvé ve Stavovském divadle 17. listopadu ve prospěch choti Kolára st. Titulní úlohu hrál geniální Krumlovský, v tu dobu herec v plné mužné síle, a přivedl ji k platnosti co možná nejúplnější. Nával obecenstva při představení byl takový, že šlo v pravém slova smyslu o život. Je to kus vlastenecké tendence a byl za politické reakce zakázán a hrán až po 16 letech r. 1866 za pruské okupace. Co Praha stojí, nebylo takové tlačenice a nadšení. (Viz o tom v Arbesově studii „J. J. Kolár“ v „Galerii českého herectva“ str. 106.)

**) Fon-Vizin „Mazánek“, veselohra o 5 aktech. Přeložil V. Červinka. Režie V. Vydra, scéna Alex. Raněvský a M. Andrejenko. Poprvé v Národním 21. března 1924.

dramatu šedivější, než ve skutečnosti je. Kdyby nebylo pozorného a stále napiatého výkonu pí. Hübnerové, byl by se večer proměnil v třišť nezajímavých kulturně-historických dokumentů. Pí Hübnerová dovedla prohloubiti svou roli zejména v onom neblahém rysu opičí mateřské lásky, v niž zasadila umělkyně do nestvůrné podoby své figury soud lidství. P. Rašilov v úloze mazánka snažil se podati živý doklad zvrácené výchovy. Chválí i ostatní představitele jednotlivých rolí a o výpravě poznamenává, že čerpala z primitivních ornamentů starých ruských lidových památek. Národní Listy píší, že výprava i provedení prýštily z ruského ducha a že úsilí režie, aby vytěžila ze hry prvek taneční, jakož i úsilí výpravy o barevný účinek a souzvuk linií se podařilo úplně. Chválí jednotlivé výkony, zvláště však výkon pí. Hübnerové, jež tu rozvinula celou stupnici drobných charakterisačních prvků. Podobně i jiné listy.

„Kapitán Brassbound“ *) je jedna z komedií pro puritány, v nichž tento filosof smíchu tak trefně bije do zastaralých názorů anglické společnosti s odvahou, s jakou to lze učiniti jen na divadle. Dokazuje tu, že společensky vyobcovaní zločinci jsou také teple cítícími lidmi a že mezi soudem, jemuž společnost dává právo odsuzovati, a mezi lidmi, kteří si toto právo přisvojují, aby uplatnili spravedlnost citu, není valného rozdílu. A krásně smiřuje oba tábory prostřednictvím ženy, jež vítězí nad muži krásným svým úsměvem i v nejzamotanějších situacích. Národní Politika uvádí, že tato komedie je posledním dílem her pro puritány, které vesměs již prošly českým jevištěm. Pekelník, Caesar a Kleopatra hrány v Národním divadle, ale „Kapitán Brassbound“ již před 18 lety na Smíchově. Píše, že mnohé z jeho reformátorských a sociálních snah ztratilo na své závažnosti, ale že umělecké a lidové jádro jest stále dosti silné. Chválí výkon pí Májové, která vytvořila tu líbeznou bytost, obšťastňující a polepšující každého vzácným svým klidem a úsměvem jednu z těch žen, o nichž autor tvrdí, že půl tuctu takových učinilo by konec všem zákonům v Anglii za půl roku. Chválí p. Vojty Jurného vyzývavou brutálnost, eleganci p. Strnada, uličnictví p. Veverky. Čsl. Republika, ač zde píše referáty dáma, doktorka filosofie, ozývá se proti tomu, aby společnost byla řízena sladkými úsměvy a sofismaty ženskými, to by pak svět vypadal jako dětská školka, v níž by několik uličníků, jako je Drinkvater p. Veverky musilo přece dostat metlou zákona. Ale konstatuje, že se obecenstvo bavilo touto dobrodružnou hrou do nitra Afriky, hrou, která byla pěkně vypravena a sehrána dobře pí Májovou, pp. Strnadem, Vojtou, Kovaříkem, Veverkou, Vrbským a Zelenkou. Vytýká pouze, že mužstvo pirátské lodi vypadalo spíše jako vltavští voraři. Čech spatřuje v této hře mnoho romantiky, která upomíná na Mayovy dobrodružné romány, ale je v ní také mnoho bystrých postřehů a hlubší ideový podklad. Režii, scénu i provedení chválí. České Slovo vytýká, že naše divadla hrají ze Shawa jen starší práce ačkoliv Shaw stále tvoří hru za hrou. A volí se ještě hry, které mají tak málo důležitosti že se o nich téměř ani nemluví. Ale přiznává, že tak bez významu tato hra není, že tu dal Shaw účinný příklad, jak se umí rozběhnouti i s moderními otázkami celým světem, jako právě zde, kde ukazuje, jak „zákonná spravedlnost“ nadělala hořkostí, hněvu, nenávisti, vražedného nepřátelství a jak paní Cicely Waynfletová všecko smíří. V ní Shaw, který jinak dost se naposmíval Angličankám, štědře uznal zjemněnou moc ženy, kterou má nad rozvratnými vášněmi a sociálními rozpory. Chválí výkon pí Májové, pp. Strnada i Veverky a také výpravu oceňuje příznivě. Národní Listy nazývají tuto komedii nejtypičtější shawovštinou a podobně oceňují kvality Shawovy psychologie. Ale režii vytýkají že nebyla dost pevná v celku, třebaže chválí jednotlivé výkony i scénickou výpravu. Rudé Právo míní, že ze hry, určené anglickým puritánům, český divák velmi mnoho ztrácí, poněvadž nejeden šíp mine se cílem, ale celkový ráz hry, její neochvějné zakotvení v kritice dnešního společenského řádu a její skrytá víra v dobré jádro lidství činí ji kladnou hodnotou Herecké výkony chválí jako jiné listy.

Porto-Richeova „Minulost“ **) se posuzuje velmi různě. Nelze říci, že je to špatná hra, a nelze ji pochváliti. Je to komedie lásky, jaká se jeví v autorově Zamilované, Nevěrné, Starém Adamu, jež hrány na českých jevištích a jež zaujaly bystrostí dialogu, příjemnou konversací a psychologií žen. Jde tu o tragiku lásky sochařky Dominiky, která oklamána a zrazena prvním milencem, podlehne po 8 letech opět kouzlu jeho osobnosti, ale zároveň prohlédne jeho prolhanost a rozejde se s ním navždy. Ale co překvapilo, bylo podání: Hra je myšlena vážně, ale interpretována byla jako komedie. Čsl. Republika vytýká hned, že každá cizí hra je u nás zkreslena a že kazí herecký charakter a že nám schází český repertoar. A praví, že celkový duch těchto komedií je u Francouzů jiný, neurážlivý, přes choulostivé vtipy lehce přelétne a nezalehne se do nich jako u nás. Chválí jen z části výkon pí Naskové jako hlavní hrdinky, ale výkony pp. Wiesnera Kohouta a Rašilova nazývá přihlouplými, které pokazily vážnost hry. Ani výprava neuspokojila, což vytýká také Venkov, jenž se zhrozil toho přeplácání látkami a nábytkem, což potvrzuje i N. Politika, která také není spokojena ani s provedením. Zato Nár. Listy píší, že bylo hráno velmi dobře a chválí pí. Naskovou, Jičínského pí. Ostrčilovou, kteří prý nepřehánějí; p. Hurtovi vytýká nesrozumitelnost slova a výpravu nazývá vybraným nevkusem. Rudé Právo nazývá tento kus zbytečným a lituje místa pro referát, ale přece napsalo, že tento „naparfumovaný“ kus jest cítit plesnivinou. Porto-Riche, jak byl zahrán, je směšný jako módní panák, kterému se smějeme, když se tváří vážně. Jeho lidé jsou prostě nudící se pohlaví, jeho vášně mají povrchnost anekdot a lituje také herců, zvláště pí Naskové, která má to neštěstí, že dostává role předem ztracené, pí Ostrčilová se rolí mnoho netrápila, a mužské role působily jako výplň. Kdežto Tribuna nalézá v této dramatické analyse řadu scén, krajně vzrušujících, a spatřuje střed hry v etické trýzni ženy, jež propadla muži eroticky méněcennému, ale tento problém je nerozřešen. O provedení praví, že nenalezlo ekvivalentního výrazu pro vysokou etickou čirost této zajímavé práce. České Slovo analysuje podstatu hry a uvádí, že by to byla komedie pro ženy nejvýše trapná, kdyby Porto-Riche nedal hlavní hrdince rysu, který ji povznese a očistí. Velmi cení dialog, praví, že Dominičina debata je mistrovským kouskem krátkých, nervních, chvějných, temperamentních vět, z nichž každá zahrnuje v sobě jasný a hluboký smysl v břitké formě. Ale hodnotu hry nevidí jen v dialogu, nýbrž v tom, že dnešku, tak povrchnímu a měkkému, připomene dobu, kdy jediná láska byla životním osudem, velkým přírodním určením, které se přijímalo jako posvátný boží rozkaz. Z provedení však nemůže býti dojem úplný už proto že škrty nechaly místy jen holou kostru, zasáhly i samu podstatu a ducha hry. Jednotlivé výkony chválí: pí Naskovou, pí Ostrčilovou i pp. Kohouta, Wiesnera, Rašilova, zvláště p. Hurta a p Jičínského Právo Lidu vidí i v této komedii uplatněný francouzský názor, že světáctví mužovo je pro ženu přitažlivé a že nic nemůže ženu z vášnivého vzplanutí vyléčiti lépe, než ukáže-li se jí rub směšnosti jejího počínání. Interpretaci chválí ve výkonech dam i pánů.

*) „Kapitán Brassbound“, hra pro puritány o 3 dějstvích. Naps. Bernard Shaw, přel. K. Mušek. Režie G. Hart, scéna J. Wenig. Poprvé na Vinohradech 20. března.

**) „Minulost“, hra o 4 aktech. Naps. Georges de Porto-Riche. Přel. L. Špišková. Poprvé ve Stav. divadle 8. dubna. Režie V. Nováka, scéna J. M. Gottlieba.

Bílá vrána.

Přes veškerá hesla, směry
a zvlášť — příznak dnešní éry —
k práci nechuť všeličku,
kdy je lenost snem a vůbec
kdy je všechen svět jak trubec,
herec dělá včeličku.

Jako na vzdory všem mimům
tlačí práci na minimum
nejen pán, i ubohý.
Herec, proti zvyku času,
vrhá se zas do zápasu
pro největší — úlohy!

R. Nešvera.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský.

Březen.

2. 1824 narodil se v Litomyšli geniální tvůrce „Prodané nevěsty“ mistr Bedřich Smetana, jehož 100. výročí narozenin celá československá kulturní veřejnost a s ní i hudební cizina vřele vzpomíná.

12. 1844 nar. se v Sušici Mořic Anger, bývalý dlouholetý kapelník Nár. div. (spolu s Adolfem Čechem od r. 1881), operní skladatel („Záletníci“ a j.). Napsal též mnoho hudebních doprovodů (k baletu „Štědrovečerní sen“, k Stroupežnického „Christoforu Columbovi“, k Tylovu „Strakonickému dudáku“, „Jiříkově vidění“, „Zlatohlavu“) a mn. j. vložek i zpěvů hudebních. Jeho „Divadelní cedule“ „Prodané nevěsty“ byla svého času populární a podnes tu a tam objeví se na pořadu produkcí zpěváckých spolků. Zemřel 2. srpna 1905.

28. 1864 vystoupil poprvé v Prozatímním divadle nezapomenutelný Jindřich Mošna, předtím také kočující herec (*1./8. 1837, †6./5. 1911) v úloze Pindara v Shakespearově „Juliu Césaru“. Kritika uvítala jej velmi příznivě. Od té doby (60. výročí) zůstal Mošna při našem českém Prozatímním a Národním divadle. Obšírný životopis Mošnův napsal F. A. Šubert ve zvláštní brožuře. V Divadle 1904 r. II. sv. II. a j. a j. najde čtenář o Mošnovi množství článků a pojednání. Z nejvýznamnějších jeho úloh zůstane: Harpagon v „Lakomci“. Hadrian. výměnkář Dubský, ptáčník Pierčikin („Měšťáci“), dudák Kořínek („Probuzenci“), ze starších Vořišek („J. K. Tyl“) Principál („Prodaná nevěsta“). Kryšpín („Sedm havranů“). Jan Styx („Orfeus v podsvětí“) a mn. j.

29. 1884 zemřel v Praze divad. ředitel Jos. Emil Kramuele otravou krve po amputaci pravé ruky, kterouž si byl v Hořicích pádem na náledí zlomil. V den pohřbu jeho Neruda napsal o něm (29. března) v „Národních Listech“: „Včera večer zemřel ve všeobecné nemocnici po delší nemoci nejzasloužilejší z venkovských divad. ředitelů p. J. E. Kramuele v stáří 58 roků. Byl současníkem Tyla a hrával poslední léta s dobrým úspěchem v aréně Kravínské. Jest snad málo měst v Čechách, kterých by nebyl navštívil a je v národním i uměleckém směru nepobavil. Vychoval mnoho sil, které jsou nyní chloubou velkého Národního divadla (Bittner, Slukov, Želenský a j.). Byl muž povahy ryzí, národovec nad jiné obětavý a vytrvalý. Kdokoliv s ním přišel do bližšího styku, musil si tohoto starého vlastence vážiti a jej ctiti.“ O Kramuelovi, který zemřel v nouzi jako mnohý jiný jeho druh (Čížek a j.), vypravují velice mnoho bývalí jeho členové, Bittner ve svých „Pamětech“ i K. Želenský. Hrob jeho na Olšanech není bohužel žádným náhrobkem ani křížem označen. Kramuele založil svou společnost v dubnu 1863 (skoro zároveň s vdovou po Fil. Zöllnerovi, El. Zöllnerovou) a býval s ní ve všech městech velice rád viděn. Společnost čítala ke svým členům nejlepší a nejznámější v té době herce (Suka, Bíla, Paclta, Brauna, Bittnera Syřínka, Vojtu Slukova, Liera, Vaicra, Mladého a mn. j.). R. 1868 zbudoval v zahradní restauraci v Kravíně (největší ulice na Vinohradech a restaurace „U Kravína“) arenu a hrál v ní až do r. 1876, kdy prkenná tato aréna vzala za své. (Později převzal a rekonstruoval ji Pištěk.) Pak putoval se svou společností opět po Čechách a zakusil mnoho svízelů a trampot. Zetěm jeho byl známý první ředitel „Uranie“ Vil. Suk.

12. 1914 zemřel dr. Jos. Žofka, advokát v Písku, dramatický spisovatel ve věku 65 let. Byl divadelníkem tělem duší, jako člen měst. zastupitelstva staral se svědomitě o postavení samostatné divadelní budovy v Písku. Napsal též několik veseloher a frašek („Nemilé návštěvy“, „Krásná Helena“, „Jenom ne do lázní“, „Básník sokem“, „V paláci šlechtickém“, „Kdo bude purkmistrem“ a z vážných her „U Hesounů“, „Lajdáři“).

28. 1914 zemřel v Praze prof. Hanuš Trneček, jeden z nejpopulárnějších českých hudebníků novější doby. Byl znám jako skladatel, znamenitý paedagog, koncertista a dirigent i výborný organisátor. Studoval jako chudý žák na konservatoři (housle a harfu). Hře na klavír naučil se sám, ale dopracoval to až k virtuositě. Talent skladatelský projevil za doby svého dirigování divadelního orchestru ve Františkových Láznich, pak ve Zvěříně, zvláště však když povolán byl do Prahy na konservatoř jako profesor vyšší hry klavírní a hry na harfu. Jeho talent skladatelský nesl se zejména k hudbě instrumentální. V skladbě operní („Amaranta“ v Nár. div. 1890 a „Andrea Zrini“ 1900 a j.) byl méně šťastný. V letech devadesátých min. stol. byl vyhlédnut též za šéfa opery Nár. divadla. Jako teoretik vydal „Základy hry klavírní“ (s prof. Hoffmeistrem) a „Studium sonat“ a pod. Zemřel v stáří teprve 56 let.

Repertoar od 1. do 15. května. Národ. divadlo uvedlo novinkou Andrejevovu ves. „Rozum"; ostatně v činohře opakovalo: Romea a Julii čtyřikráte, Jana Výravu jedenkráte, Mazánka jedenkráte. V opeře zahájilo 2. května Smetanův jubilejní cyklus, v němž provedlo Dvě vdovy, Hubičku, Čertovu stěnu, Libuši, Tajemství a Prodanou nevěstu. Mimo ně hrálo Z pohádky do pohádky, Dimitrije, Hoffmannovy povídky, Bludného Holanďana a Rigolleta. 11. května mělo Pietní matinée Smetanovo, při němž provedeny Pražský karneval, Druhý kvartet a fragment Viola. — Stav. div. nově nastudovalo Vinu, opakovalo Minulost, R. U. R., mělo novinku Peg mého srdce, již pak opakovalo dvakrát, Noru, Ze života hmyzu. V opeře hrálo Eugena Oněgina, Bílou paní, Mignon, Violetu a Dona Juana. — Vinohr. div. mělo novinky tři: Finku doktorovu, My a oni a Devátou louku. Ze staršího repertoaru hrálo: Benátského kupce třikrát, Posledního muže třikrát, Její systém, Fedoru dvakrát, Kapitána Brassbounda dvakrát, Strašidla, Palackého tř. č. 27 a Žně. — Svandovo divadlo hrálo Schäfrovu ves. Pes a kočka třikrát, Tillu dvakrát, Velbloud uchem jehly dvakrát, Tanec smrti, Nicejskou smlouvu třikrát, Začarovanou zemi, Lulu, Co ženy chtějí. — Komedia: Alraune osmkrát, On podvádí svou ženu, Vdavky Nanynky Kulichové dvakrát, Božskou Yvettu a Liliom. — Urania: Rodina paní kukačky, Čardášova princezna, Husarská krev, Cudná Zuzana dvakrát, Žně, U tří děvčátek třikrát, Drama čtyř chudých stěn, Sen v noci svatojanské, Veselá vdovička, Frasquita, Vinobraní, Láska v kleci, Malá Scampolo. — Tyl. div. v Nuslích: Vdavky Nanynky Kulichovy třikrát, Praha v Roztokách, Když služebnictvo stávkuje, Malý legionář, Rozvedená paní dvakrát, Její pastorkyně, Děvče s fialkami, Náhody slečny Věry, Únos Sabinek, Střevíček paní markýzy, Ejhle člověk, Žebravý student. — Divadlo „Svornost" v Bubenči zahájilo své hry 8. května hrou z českého života „Páni" a připravuje Tanečnici velké opery, Geniálního dobrodruha, Společníka firmy i manželství, Lepší polovičku. — Apollo odjelo na Slovensko. Od 1. května přejímá ředitelství p. Longen z Rokoka, kdysi ředitel Adrie. *j. p.*

Dr. J. Bartoš contra F. S. Frabša. Dohrou k sotva zahájenému sporu dra Bartoše s přísedícím zem. výboru red. Frabšou je zpráva „Divad. Listů", dle níž umělecký poradce intendance Národ. div. se vzdal dalšího vykonávání své funkce, a tím ovšem odpadne také zavedené disciplinární vyšetřování pro inkriminovaný výrok dra Bartoše. Veřejnost zajímá, bude-li ustanoven jeho nástupce. V záporném případě bylo by to svědectvím, že nová funkce byla vyvolána skutečně jen bez opodstatněného důvodu. *Eský.*

Co je nejpodivnější. K jubilejnímu cyklu Smetanovu byly ceny na jeho opery zvýšeny dvakráte. Což musí Národní divadlo i při takovýchto slavnostních chvílích mysliti na obchod? *j. p.*

Slovenčina na jevišti. Po formálním splynutí Čechů a Slováků v jeden celek — vlastní stát má toto bratrství dosud citelnou mezeru a to v divadle. Při různých událostech veřejného neb státního významu hraje se vždy pouze česky, a slovenčina zní jen na papíře. Touto poznámkou navazuji na článek, uveřejněný před časem v „Národ. Politice", kde autor správně poukazoval, že ze slovenského prostředí vyňatá hra „Janošík" byla by skvělým odstraněním uvedeného nedostatku, kdyby s jeviště na důkaz úplné rovnoprávnosti zazněla v ní slovenčina, uchvacující svou jemností a příslovečně slovanskou měkkostí. Jistě by tento projev naší upřímnosti přijali bratří Slováci s pocitem zadostiučinění a byl by jim novou vzpruhou v boji za kulturní samostatnost. Připojujeme se s hlediska divadelního i národního k vyslovenému požadavku a doporučujeme jej další úvaze divadelnímu odboru ministerstva školství a národní osvěty, které má možnost, po předchozí dohodě s autorem, buď samo vyvoliti z řad povolaných literátů překladatele Mahenovy hry, neb realisovati myšlenku veřejnou literární soutěží. *Eský.*

Herec a režisér. Věstník Národ. divadla č. 33 uvádí článek „Hra sil" od Emila Faktora, který ku konci své úvahy sice odmítá paralelu: umění a sport, ale přece porovnává boksera s hercem. Snad tak daleko nemusil jíti pro ukázku soustředění sil k docílení určitých výsledků, mohlo mu postačiti cosi jemnějšího, nežli je tvrdý boks, který ovšem činí stejné nároky na zasvěcence, jako umění na herce, ale nemá společného, ideově blízkého cíle s dramatikou. Autor dotýká se článkem individualismu herce a pokládá za chorobnou známku doby, jestliže neumí se přizpůsobiti svými schopnostmi vůli režisérů s „vrcholnou horečkou a zběsilostí v krvi". Je jisto, že herec-umělec milerád se vzdává svých myšlenek a ochotně se podřizuje vedení režiséra, jehož umění je mu vodítkem k vlastnímu vzrůstu a v jehož zdatnosti spatřuje uskutečnění velikých námětů. Herec jistě splyne s duší režisérovou, pochopí-li a uzná-li směr režisérův pro umělecké vyjadřování za vhodný a správný. Celkem: musí nastati přirozené sjednocení v myšlenkovém pochodu, názoru na umění a cíl práce, jinak není možno mluviti o spolupráci, ale o znásilňování umělecké podstaty, odlišné od podstaty uměleckého vůdce. Herecký individualismus je cosi velice relativního a nelze jako protiváhu postaviti mu devisu „zájem umění". Ne vždy jde o skutečný prospěch ideového proudu a ne vždy jsou prostředky k jeho cíli správné a čisté. Herci jistě nezapomněli svých ideálů a nezapomínají svých povinností, ale prostě mají nárok na využití a vyžití svých vnitřních kvalit a je jen přechodné, snižuje-li se herecká hodnota na materielní jednotku. *E. Janský.*

„Kukačka" *), nová ves. K. Piskoře, sehraná 2.-V. v holešovické Uranii, není banální komedií, ani tuctovou fraškou, ale slučuje v sobě umravňující rysy s bohatými, přímo bravurními prvky komiky, která účinně podporuje tendenci hry. Piskoř neomezuje se pouze na laciné dráždění bránic, ale popřává li publiku hojnost smíchu, nezapomíná svižně seknouti je přes prsty a upamatovati je na reálnost vlastního života. Snad ani pro obecenstvo Uranie neměla mravokárnost Piskořova tak velkého významu; spíše uplatnily by se jeho šlehy v opravdovém prostředí líného a sobeckého měšťáctva, které pro samé starosti o blaho jiných zapomíná štěstí a zdárnosti svých vlastních dětí. Paní Hornychovou, diplomovanou jednatelkou spolku, pečujícího o sirotky, dotýká se autor falešné obětavosti mnohých žení které péči o dítě pokládají za nevhodné zaměstnánmatek, a babička čte takovým moderním pseudo,1 matkám levity, až uši brní. Jsme-li svědky rychlé, hltavé modernisace, nemůžeme jinak cítiti než tak,

* Vydalo jako 5 sv. „Knihovny Matice Divadelní" nak. F. Borového v Praze.

jak káže staré, zkušené mateřství, které je jedinou skutečnou náplní života ženy. Návrat ztraceného dítěte do přetvořeného domova, semknutého v nový kruh lásky péčí babiččinou, je finalem (mohlo býti režijně trochu více propracováno) hry ucelených, pevných situací. Komickými figurkami: detektivem Vydrou a dlouhoprsťákem Tokasem určil Piskoř hře opěrný bod, jehož volba byla důvěrným a nutným pojítkem s obecenstvem. V provedení nutno přiznati opravdovou snahu režie Al. Peterky, který sám byl věrnou podobou košířských gentlemanů pochybných kvalit. Vránův detektiv zkarikoval v duchu autora hrdinu kin a neopomenul podtrhnouti detaily, jimiž pak vítězil. Hornych p. Čekanského byl místy routinérem, ač jinak vnějškově vyhovoval. Zahradil v podání p. Třešňáka byl vzorným partnerem Hornychové, kterou sl. Janderová vybavila mnohými přednostmi svého uceleného, kultivovaného umění. Byla to skutečně až protivně líná, znuděná panička, laksní matka a povrchně umravnělá manželka, jejíž opakem byla babička v životném podání pí Blažkové. Ke konci chtěl bych jen podotknouti, že Uranie mohla by při své dobré finanční úrovni věnovati větší péči svým dekoracím. Jednotná dekorace Piskořovy „Kukačky" byla dle všeho nejlepším kouskem skladiště, a proto nechtěl bych viděti ty „méněcenné" dekorace. To asi je krása! *E. Janský.*

Autorské honoráře u nás a jinde. Zajímavá by byla statistika autorských honorářů našim domácím dramatikům doma a za provozování jich prací v cizině (nyní Svoboda, Langer, Čapek a j.). Dle toho pak dobře by bylo srovnati i příjmy různých divadel, scén, komorních divadélek a j. v cizině. Amerika jako vždy jde tu v čele, jak dokazují poslední zprávy divadelních zahraničních revuí a buletinů. Obrovské příjmy nejsou v Americe pražádnou zvláštností. Přesto některé číslice o nich, naprosto věrohodné, vzbuzují úžas. Tak zaznamenává Reinhardtův „Mirakel" v Century Theater v New-Yorku příjem 55 tisíc dolarů za týden. Rovněž největší variété světa, Hypodrome, má přes 30.000 dolarů týdenního příjmu. Ziegfeldova Revue vykazuje v poslední době příjem 28.000 dolarů za týden, jiná, nazvaná „London", 135.000 dolarů v šesti týdnech. Eleonora Duseová vyzískala při jediném matinée k zahájení čtyřdenních pohostinských her v Los Angelos 14.000 dolarů. Rekordu dosahuje však nesporně Capitol-Kino na Broadway v New-Yorku, které mělo příjem 67.950 dolarů za týden při předvádění filmu „Scaramouche". Ovšem, to je bio, které nelze srovnati s divadlem. *J. B.*

Biograf a divadlo. Divadla měla z biografů strach. Lákaly svým nízkým vstupným a dráždivostí programů. Někde skutečně divadlu škodily; ale v celku zůstalo divadlo stále cenným prostředkem kulturním a pro vnímavější duši vždy platnějším prvkem uměleckým, protože se veliký rozdíl mezi němým obrazem a živým slovem nikdy nepřeklene. Biografy však stále hustěji rozšiřují svou programovou lákavost, zavádějí nejen čísla zpěvní, taneční nebo vůbec atrakční, ale už i celé variétní a divadelní kusy. Obecenstvo se už nasytilo krváků, německých svůdností a amerických krkolomností a začalo se vraceti — zvláště na venkově — zase do divadla. Proto majitelé biografů spojují v programech obé, — ale neprávem! Nemají přece divadelní koncese, a nemůže býti ani připuštěno, aby se z umění divadelního činil náhončí prostředek pro pokladny kin. Je tedy třeba, všímati si takových případů a zakročiti rázně na ochranu divadla! *h—*

Seksuelní a erotická dramata jsou markantním zjevem skoro na všech pražských scénách. Zvláště v poslední době vyskytly se tyto hry nebývalou měrou. Jaký je jejich význam, účel a morální výsledek, nelze dobře posouditi a nelze také tvrditi, že i hry seksuelněvědecké (když už se jim jeviště propůjčují) dosahují svého poslání, obzvláště předměstská představení dvojsměrných cílů. Z obou druhů můžeme sestaviti již celý repertoar. Tak Národní divadlo vypravilo opět Wedekindovo „Probuzení jara", Švandovo opakuje důsledně oba díly „Lulu" téhož autora, Tylovo divadlo a Uranie vypravily „Polibek smrti", Kleine Bühne hrálo Müllerův „Plamen" (táž hra sehrána jako mimořádné představení v Uranii pod názvem „Román děvčete z ulice" (!)), soubor Komedie v div. Apollo hrál Mariovu „Dolfu", Komedie erotickou hru Kamenského „Ledu" a „Dolfu", Uranie „Utajované zlo", a div. „Svornost" (Dům rotmistrů v Bubenči) ohlásilo také „Polibek smrti". Hry „Polibek smrti" a „Utajované zlo" doprovázeny (jak oznámily plakáty) odbornou přednáškou. O eksistenci představení, v nichž lékařova přednáška je ještě dokládána divadelním uměním (?), rozhodne veřejnost sama, až snad uzná, že se interesent dostaví i do jiné vhodné místnosti, k přednášce určené, a že není k tomu účelu zapotřebí ještě efektu divadelního. Knihkupecké závody jsou zaplaveny všemožnou literaturou toho druhu, kinematografická divadla předvádějí svoje kulturně-výchovné (?) filmy, doporučujíce je křiklavou reklamou ohromných plakátů! Snaha podniků lákati veřejnost do svých domů vyvíjí zároveň čilou konkurenci, která se stává rafinovanější se vzrůstajícím počtem takových představení. Bylo by záhodno přihlédnouti blíže k tomuto zjevu a přesvědčiti se, kam až sahá opravdu kulturně-výchovná snaha a kde začíná stará bolest — pokladna! *Ši—*

Vkus a morálka. Úpadkem vkusu možno nazvati právě u nás vyvíjející se touhu a honbu za jevištní lascivností, která je důsledkem jak pokleslé morálky, tak i těkavosti obecenstva a části divadelníků, kteří mají strach, aby nebyli pokládáni za ztrnulé odkazy minulého století a nemají proto odvahy určitě a jasně vyjádřiti to, co z jejich neklidu lze vycítiti. Větší část návštěvnictva divadel je dnes stejně taková a spoléhá jen na to, co řekne neb napíše osoba, jíž pokládají za autoritu. A tak jdeme ze zmatku do běsnění a zdá se, že veškerý smysl pro skutečné umělecké hodnoty zcela zanikl, aby umožnil svrchované rozpětí méněcennosti a podepřel útok na lépe či špatně utajené zvířecí pudy člověka. To vše vyplývá z repertoaru pražských divadel, které podporují revnálními secesemi perversitu periferie i „lepších lidí" a jsou parasity divadelního umění, z jehož chrámů stávají se nevěstince na něž sice prostituční zákon neplatí, ale chrání je úřady republiky — ředitelskou koncesí! Naše osvědčená censura zakáže přístup mládeži do 16 let na historický film, doplněný románkem lásky přesto, že ani středoškolští učitelé nevidí v ději nic závadného, ale nikterak neuzavírá možnost znemravnění mladých lidiček „hrou", v níž odhalené ženské poprsí není dnes již vzácností. Profanace skutečné krásy lidského těla, zhnusení ženství a opovrhování mateřstvím bude důsledkem veřejného deflorování hereček, na jichž mínění nikdo nebéře zřetele. Eksistuje spolek „Ochrana proti týrání zvířat", ale podobné korporace je třeba také pro slušné herečky, které snižovány jsou podnikateli na nejnižší úroveň. Jejich smlouvy sice zní na „umělecké výkony v oboru divadelním", ale pod tento pasus náleží dle dnešní prakse i nemravnosti, jakých lze viděti v perversní Paříži a jež pražská divadla i k nám převádí. Herečky, nechtějí-li ztratiti „porušením" smlouvy angažmá, jsou tak vydány na milost a nemilost podnikatelům, kteří plní své bezedné kapsy a ensemble „odměňují" za nekonečné zkoušky a dlouho do noci trvající představení takřka almužnickým obnosem. Jedinci, obchodně nadaní, získávají ovšem tisíce a z vlastních automobilů divají se s patra na ty, kteří je svým hlupáctvím udržují v „uměleckém" životě. A tohle vše nechápe obecenstvo, kritikové, ani odpovědné mravopočestnostní úřady, nezvedne se hlas, který by vrátil zdravý rozum lidu a lid skutečnému umění. *Eský.*

Polská divadla. Divadelní a literární Polsko oslavilo v polovici března půlstoletí scénického působení Romana Żeľazowského velkého umělce, kterého zná celé Polsko a také záp. Evropa z jeho pohostinských her. Střed oslav byl 17 března v Poznani, kde Teatr Polski hrál Słowackého drama „Horsztyński" s jubilantem, a po představení pořádán byl slavnostní banket. Ale i Varšava a Krakov ohlásily zvláštní oslavy významného umělce, jenž několikrát vystoupil pohostinsky také ve scéně Národního div. v Praze a v Plzni — Divadlo Słowackého v Krakově v měsíci únoru oslavovalo jiného jubilanta, který svou hereckou činností plných 25 let náležel této scéně: je to Maryan Jednowski, dnes 51letý, jenž tak pevně srostl s Krakovem, že se s ním za žádných okolností nechtěl rozloučiti, a jako herec i jako režisér skoro výhradně v domácím polském repertoaru znamená nejvydatnější složku v rozvoji tohoto divadla za celé čtvrtstoletí. — Polská divadla mají letos úrodu na veselohry, lépe řečeno frašky na časová domácí témata, na t. zv. „zloby dne", jak je dříve pěstovaly spíše jen scény kabaretní. Aspoň poměrnou literární cenu a úroveň má z nich poslední novinka divadla Słowackého v Krakově, fraška A. Grzymaly-Siedleckého „Dávka z majetku", týkající se včerejších a dnešních politických a finančních zmatků a zákulisních bojů v Polsku. *Č.*

Jméno Molière, které přijal a používal s počátku prostý herec Poquelin, později slavný dramatik, ředitel herec, šťastný milenec a nešťastný manžel, je stále předmětem živých debat odborníků, kteří dosud přesně nezjistili jeho původ a pohnutky, které vedly mladého Jeana k odvržení občanského příjmení. „La Revue Mondiale" uveřejnila výsledek pátrání L. Bollacka, který završuje tvrzení, že jméno Molière je hrou iniciálek či zkratkou jména, a odvozuje jeho původ od znění některých míst ve Francii, jichž našel na mapě devět, z nichž pět nebéře v úvahu, jelikož Molière nikdy do těch končin se svou společností nepřišel, ale o čtyřech místech lze se prý domnívati, že jsou původem pseudonymu. *-ý.*

Trvalou vzpomínku Sáře Bernhardtové chtějí věnovati Pařížané výstavbou malého městečka, které by obývali duševní pracovníci ve svých rodinných, 4—6 pokojových domcích. Městečko má býti zbudováno na jihu od Paříže, mezi rovinou Chatillon a údolím Fontenay nákladem téměř 4 mil. franků. Akci vede známý filosof Henri Bergson a Pierre Sardou, syn populárního dramat. spis. Victorienna Sardoua. *—k.*

Francouzský repertoar čerpal v posledním čase z rozechvění válečné doby, která intensivně inspirovala francouzské básníky, ale z Raynalovy hry „Le tombeau sous l'Arc de Triomphe" (Hrob pod vítězným obloukem) neprýští nadprůměrná bohatost myšlenek, spíše Soubervillova „Žhavá výheň" (La fournaise ardente) vyhovovala pařížské kritice, která také pochválila Wolffovu hru „Po lásce" (Après l'amour) již přiznává literární hodnotu Také „Mrtvý na koni" (Le mort à cheval), Henri Gheónem napsaný, zaujal pozornost obecenstva i kritiky. Divadlo Mathurins komedií „Co chce žena" (Ce que femme veut) zavděčilo se širokým vrstvám, jichž zájem o hru pánů Reye a Savoira ani po několika reprisách neutuchl. Stejným úspěchem mohou se pochlubiti pp. Mirand a Géroul, jejichž „Vousatá žena" (La femme à barbe) plní div. Scala. S fiaskem setkalo se provedení „Dědictví" (Héritage) od A. Paskala a „Miláček" (Bienaimé) od J. Devala. Týž osud potkal německého dramatika Kaisera, jehož „Oheň v Opeře" hráli v divadle Oeuvre K doplnění repertoaru použito bylo několik překladů z angličtiny a němčiny mimo prací francouzských staršího data. Je však jisto, že i dramatická Francie projevuje napřed pozornost vlastním, byť někdy nevalným literárním zjevům, a teprve pak svoji činnost rozšiřuje překlady U nás je opak skutečností, a je pochopitelno, že sebe menší ocenění hodnoty našich děl uvedením na scénu v cizině přivádí nás do ekstase! *Eský.*

Národní písně na jevišti. Dle pařížské „Comédie" Odéon a také Comédie Française přikročila k zachování rázovitých písní francouzských krajů tím, že pořádá matinée, při nichž herci recitují nejlepší z bohatého výboru francouzské národní lidové poesie Český skladatel Weiss již delší dobu pracuje na sbírce našich českých písní, shromažďuje toto bohatství, dnešní dobou přezírané, aby příštím generacím byla zachována představa poetického cítění veliké slovanské větve. Tohoto pramene mohlo by býti použito k následování příkladu, který nám dává zase — cizina. *Eský.*

Francouzská „Comédie", která pořádá ankety o všem možném i nemožném, uspořádala také ankeiu o generálních zkouškách. Ve Francii chodí kritika na generální zkoušky, a otázky ankety chtěly zjistit, má-li přítomnost kritiky na generální zkoušce význam nebo ne. Většina hlasů se vyslovila proti, uvádějíc za důvod, že herec nikdy nehraje před prázdným domem, jako před plným. To je ovšem pravda jen do jisté míry. Je nesporno, že na umělecký výkon herecký má velký vliv okolí, nálada hlediště, světla, napětí, jistě vliv účinnější než tmavé, neuspořádané hlediště a jeviště za generální zkoušky, ale nutno zdůrazniti, že herecký výkon nemůže býti z těchto vnějších okolností, jež mají podřadný význam, že musí tryskati z vnitřní tvořivé síly umělcovy, bez ohledu na okolí. Bylo by smutné, kdyby o hodnotě uměleckého výkonu měly rozhodovati čistě vnější okolnosti, ač třeba přiznati, že mnozí herci překvapují svými výkony při premiéře, třebaže mnohdy na zkouškách nevěděli, co počíti s úlohou. Tu často rozhoduje chvíle, okamžik, bleskový nápad který vyzdvihne výkon jednoho, ale může ohroziti výkon druhého, jenž není připraven na nahodilé nuance partnera. Jak patrno, důvod, plynoucí z ankety, není tak skálopevný, aby se o něm nedalo debatovati, a je jisto, že v herectví je tolik problémů, které se nedají řešiti kolektivně, že umění nemůže býti kolektivem, nýbrž individuem. Herec — toť osobnost se všemi přednostmi i se všemi nevýhodami. *p.*

Afo ismy divadelního ředitele Pierra Webera otiskuje pařížská „Comédie". Některé z nich stojí za to, aby byly reprodukovány. Tu jsou: „Zacházejte s obecenstvem jako s dobrým přítelem, žádejte od něho peníze a shovívavost." — „Dramatičtí spisovatelé, kteří jsou zároveň divadelními kritiky, jsou nejcitlivější. Ale ten, kdo nesnese pravdy, není hoden, aby ji říkal." — „Žena, která řídí divadlo, je někdy pozoruhodná, žena, která řídí ředitele, je vždy neblahá". — Zvláště ten druhý aforismus je pro naše poměry jako ušitý. *P.*

Krise divadel je všeobecnou nemocí, a to velice infekční. Trpí jí skoro všecka divadla měst středoevropských. Důvody, resp. příčiny jejího vzniku jsou však vždy různé povahy a intensity. Ochranná opatření a různé záměry k seslabení krise zůstávají více méně snem správ a zaměstnanců divadel, kteří dokonce v Belgii nedávno chtěli zahájiti stávku. Na štěstí uměnichtivého obecenstva stávka zažehnána a nálada vybila se na protestním sjezdu, který odhlasoval příslušnou resoluci. Tyto stesky na divadelní krisi připomeneme si při zprávě, dle níž v Paříži otevřena nová řada „divadélek" tak zv. music-hallů. Snad s tou krisí nebude to tedy tak zlé. V Praze máme něco podobného. *Eský.*

Dr. H.:

Styky ochotnictva s cizinou: — první Francie.

Po utvoření zahraničního odboru českých spolků v cizině přikročila Ú. M. D. O. Č. k budování styků s ochotnictvem cizích národností a států, a hned první krok setkal se s plným úspěchem. Ve Francii byla r. 1907 utvořena „Fédération des sociétés Théatrales d'Amateurs", jež nyní za předsednictví Clauda Rolanda sdružuje na 6000 členů, pořádá mezinárodní sjezdy a soutěže a vytkla si za účel: potírati repertoary realistické a obscenní, propagovati vkus a zájem o literaturu francouzskou, přispívati k výchově lidu divadlem, vytvořiti přátelské svazky mezi příbuznými společnostmi, spojiti jejich snahy k vytvoření síly, stále vzrůstající atd. Jejími vicepresidenty jsou José Germain, předseda spisovatelů-bojovníků, a Pierre Chapelle, vicepresident společnosti autorů, skladatelů a hudeb. vydavatelů, a vydatným pracovníkem je federální sekretář Maurice Moreaux. Federace se skládá ze spolků francouzských, švýcarských a belgických, jež se dělí na federace krajinské. Letos 9. a 10. června pořádá Federace mezinár. soutěž v Ženevě. V porotě jsou mimo jiné: Robert de Flers, Romain Coolus, Max Maurey, Tristan Bernard, Gabriel Alphaud. Francie je tak šťastna, že má svůj velký deník divadelní — „Comoedie" —, z něhož jsme zvěděli o složení Federace i o projektované soutěži ženevské. Jménem našeho ústředí zahájil V. K. Blahník korespondenci dopisem řediteli „Comoedie" Gabrielu Alphaudovi s prosbou, aby umožnil přímý styk s Federací a s jejím presidentem. G. Alphaude uveřejnil celý dopis ihned na předním místě „Comoedie" (18. března t. r.) a již 20. března otištěna byla tamtéž rozmluva s p. Rolandem pod nápisem: „Divadelní ochotníci zvou federaci československou", v níž p. Roland přijímá jménem Federace naši nabídku a zve nás do Ženevy. Brzy nato došel dopis p. Rolanda, kterým jsou upevňovány základy vzájemné spolupráce Ú. M. D. O. Č. a F. S. T. A. Zpráva o vlídném přijetí naší nabídky byla již na letošní valné schůzi Matice uvítána s radostí a Federaci zaslán pozdravný telegram. Výkonný výbor usnesl se, aby byla letos vyslána do Ženevy pouze delegace za vedení V. K. Blahníka. Předsednictvu bude podán vkusný dárek a vítězi soutěže bude dána vhodná upomínka. Tak byly položeny základy vzájemných styků s francouzskými ochotníky divadelními. Už tyto první kroky jsou pro nás a zvláště pro naše domácí poměry velmi poučné. Uvažme jen, že Federace je pod patronancí ministerstva, že v jejím předsednictvu jsou přední spisovatelé a vynikající osobnosti francouzské, že v porotě ženevské jsou tři členové franc. Akademie, že vláda poskytuje rozsáhlé výhody zejména sjezdu a soutěži, na př. velkou slevou jízdného na drahách, uvažme, že velký div. deník „Comoedie" uveřejňuje ochotnické věci s vážným respektem často i na první straně a nebojí se, že proto nebude pokládán za list všedivadelní! Uvažme však, že program Federace je týž, jako program naší Ú. M. D. O. Č. a že přesto se k Federaci hlásí nejpřednější francouzští autoři a členové Akademie „nesmrtelných". U nás užívá se slova „ochotník", chce-li se snížiti kvalita jeho listu, význam hry nebo průměrnost uměleckého výkonu. Ochotnictvo zná každý, jen když chce na něm peníze pro nejrůznější účely, nebo výpomoc pro podniky, na něž podnikatel sám nestačí. Ministerstva neznají a nechtějí znáti jeho úspěšné práce kulturní, odmítají mu výhody, poskytované často štědře korporacím méně významným, a dostane-li se nám nějaké subvence, je to almužna u porovnání s rozsáhlou, obětavou prací osvětovou. Naši přední autoři všímají si ochotníků jen potud, pokud jim jde o autorské honoráře. Tomu jsme však již přivykli. Nepracujeme ani pro svůj zisk, ani pro svou slávu. Naše nesporné úspěchy jsou výsledkem poctivé práce. A tato práce, a jedině práce musí vítězit nad nespravedlivými předsudky, a v této práci hledáme posilnění u divadelních a kulturních pracovníků jiných národů, kteří mají tytéž úkoly, tentýž význam a tytéž ideály. Tam najdeme také ocenění své práce a to tím spíše, až poznají, za jakých poměrů musíme pracovati doma!

Jaroslav Borotínský:

Český venkov ve službách divadla.

(Vzpomínky na doby před 100 lety.)

Naše ochotnictvo, jak v Praze, tak na venkově, vykonalo na poli divadelním záslužný čin. Prohlížíme-li dnes staré ročníky divadelní, divadelní archivy, spolkové kroniky a zápisníky, vidíme tu všude horlivé snažení ve prospěch povznesení českého divadla. Di-

vadelní kursy, naše ochotnické školy, režisérské běhy, to vše je krásným výsledkem neúnavné péče a práce našich pracovníků ve venkovských župách, okrscích a v celém táboře ochotnickém. Zasluhovalo by časem opět vydati zvláštní, stručný katechismus vývoje českého ochotnictva od doby probuzenecké až do převratu, s přehledným obrazem a statistickými daty dnešního vypjetí i daty, co ochotnictvo vykonalo ve službách povznesení českého divadla a domácí produkce*).

Jsou četné vzpomínky a kapitoly, dnes zapomenuté: Vzpomínáme na příklad, jak F. B. Krkavec otiskl r. 1855 v „Lumíru" zprávu o tak zvaných selských či sousedských divadlech v Čechách, které ještě v letech dvacátých kvetly v Krkonoších. Bylo to zejména ve Staré Vsi, kde Fr. Voceďálek, člověk úplně nevzdělaný a teprve v pokročilém věku čísti se naučivší, „zarazil" originální divadlo pod širým nebem. Sám zrobil primitivní scénu na louce a vlastní biblické kusy představoval sousedům staroveským. Z nich si vybral herce, které s velkými obtížemi pro každý kus musil připraviti.

Je řada měst a míst, kde vzpomínali právě půlstoletí horlivé práce na poli divadelním. Tak pěkné vzpomínky mají v Mnichově Hradišti, kde myšlenka průkopnické činnosti divadelních ochotníků a divadelních společností na českém venkově našla tak úrodné pole. Kronikář divadelní zaznamenal tu mnohé věci, které by jinak zapadly v zapomenutí. V jedné zajímavé stati píše: Před rokem 1830 min. stol. hrávalo se v městě našem ještě německy, o čemž mám doklad v ruce z r. 1824: „Einladung zu einer Kindervorstellung"... Osoby, jež účinkovaly, byly: Wilem Jankowitz, Fany Alberta, Fani Chmelik, Johanna Novotný, Josefa Fiedler, Anton Zabel, Josef Efenberger..., vesměs jména, až podnes známá. První české představení bylo 13. září 1833: „Loupežníci na Chlumu." Těsně před počátkem jednoho z pozdějších představení byli ochotníci vyplašeni zprávou, že se blíží vrchnostenští mušketýři s Pachmanem v čele... Tu milí naši aktéři, tak jak byli nalíčeni, v krunýřích, v trikotových košilích vyskákali oknem a rozutekli se. Byl to zákaz z doby pánů Franců. První naši průkopníci opomenuli si totiž opatřiti povolení vrchnostenského úřadu. Později však dosti liberální pan vrchní Svoboda vymohl ochotníkům místnost v klášterském zámku. R. 1847 hrálo se již ve staré radnici, kdež zavládla utěšená činnost. Zprvu působili ochotníci pouze jako volné sdružení, později jako samostatný odbor Měšťanské besedy. R. 1877 se organisovali v samostatný spolek „Tyl". Spolek od té doby vykonal na poli divadelním ku prospěchu ochotnictva českého mnoho.

V Turnově nedávno také vzpomínali vývoje svého divadla, které má v historii venkovských scén velký význam v minulých 50 letech, ale původem sahá mnohem dále. Uvádí se, že české divadlo v Turnově pořádáno bylo již r. 1818. Dějiny zapsaly tu, že zdá se pravděpodobným, že Turnov byl prvním českým městem, jež roku 1823 — tedy před 100 lety — mělo již samostatné divadlo. Na jevišti tom hráli Jos. Kaj. Tyl, Jindřich Mošna a jiní. Toto divadlo trvalo a účelu svému sloužilo až do r. 1867, kdy budova byla zbořena a přestavěna, divadlo pak zrušeno. Činnost místních divadelních ochotníků však neutuchla. Bylo zřízeno prozatímní divadlo v letním saloně hostince „U města Petrohradu", kde nerušeně v divadelní činnosti se pokračovalo až do otevření nového samostatného divadla ve „Slavii". Že činnost divad. ochotníků v novém tomto stánku byla valně vzpružena, je samozřejmo. V této budově nalezli teprve vlastní svou působnost a rozvinuli úspěšnou horlivost, která jen občasným příchodem některé divadelní společnosti, jichž se tu ovšem vystřídalo hojně, byla přerušena. Po pádu Občanské záložny, na nějž snad z části i nákladná stavba hotelu a divadla měla neblahý vliv, koupila as r. 1880 hotel „Slavii" i s divadlem obec a dala později divadlo řádně upraviti. Snaživost divadelních našich ochotníků potvrzuje ta okolnost, že již r. 1839 dne 28. dubna uspořádali zpěvohru „Dráteník" od Škroupa, tehdáž právě vydanou, a sice s dobrým výsledkem mravním i hmotným. Turnovští mohou býti na svou scénu hrdi, neboť jim vychovala zdatný dorost ochotnický, prospěla povznesení českého divadla na venkově, šířila českou domácí produkci a posilovala tak české vědomí v celém kraji.

*) Materiál z větší části zpracován má spis. V. Š. Táborský a jen nepříznivou shodou okolností nemohl býti dosud vydán tiskem. (Pozn. red.)

Ochotnické zprávy.

Hlasy o ochotnictvu. Rozšířený moravský rodinný list „Česká selka" přináší z péra Fanina Vaďury o ochotnictvu tuto úvahu: „Věcí nespornou — ba dnes již jasně a přesvědčivě dokázanou — jest, že naše ochotnictvo vykonává svou činností obrovský kus lidovýchovné práce. Vzorné ochot. scény docílily toho, že divadla stala se radostnou školou života. Docílení toho vyžadovalo však nesmírné námahy jednotlivých činitelů a výsledek jest důkazem, že plnili své úkoly poctivě a svědomitě. Kdo sleduje

náš divadelní a ochotnický ruch, tomu neušlo, že obzvláště na Moravě přicházejí na ochotnické scény dobré hry našich dramatiků. Ochotnictvo naše pro svoji hlubokou činnost těší se stále větší a větší pozornosti a dostává se mu podpory od všech kulturních složek národních."

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

III. krajský pracovní sjezd ochotnictva jihozápad. okrsků Táborského, Horažďovického, Klatovského a Plzeňského v Plzni o svatodušních svátcích 7., 8. a 9. června 1924.

(Pořádá Ú. M. D. O. Č. v Praze a II. Tylův okrsek v Plzni.)

Program:

7.-VI. slavn. div. předst. v měst. div. Plzeňském: Em. Bozděch: Baron Goertz. Truchl. V. Sehrají členové sdruž. jednot v II. Tylově okrsku. Rež. inž. E. Mareš, scén. výpr. prof. L. Richter. S proslovem a živým obrazem. Začátek přesně o 7¼ več. Předprodej vstupenek v sekretariátě Škodova 23 (od 5 do 6 več.), v knihkup. „Osvěta" (Říšská ul.) a u denní pokladny divadla.

8.-VI. dop. o 9 hod. v lid. sále Měšť. bes. v Plzni zahájení star. II. Tylova okrsku F. Meinerem. Referáty: „Národ, jeho divadlo a český ochotník" (star. Ú. M. D. O. Č. dr. Herman); „Naše umělecké a kulturní úkoly, — režiséři a umělecká sebevýchova ochotníků" (rež. II. Tylova okrsku inž. E. Mareš); Zprávy a referáty okrsků (delegáti okrsků, za II. Tylův okrsek taj. Rosol). Oběd o ½ 2. hod. odp. v Měšť. bes. Odpol. o 3. hod. tamže pracovní schůze. Referáty: „O významu naší statistiky" (místostar. Ú. M. D. O. Č. inž. V. Štein-Táborský); „Moderní scenerie a její vliv na ochotnické jeviště" (prof. L. Richter); „Spolky a odbory dramatické" (delegáti). Večer o 8. hod. ve velkém sále Měšť. bes.: Pestrý večer. (Účink. hosté i místní síly; zaříz. rest.)

9.-VI. dopol. o 8. hod. sraz před Měst. divadlem a prohlídka divadla i zákulisí a nového skladiště. O ½ 11. hod. návštěva hrobu J. K. Tyla na hřbitově Plzeňském (promluví ředitel Vend. Budil, zpěv. sp. „Čech" zapěje sbory za řízení M. Kubáta, doslov starosty II. Tyl. okrsku a slib ochotnictva, že „všecky naše kroky musí vésti láska k národu a jeho štěstí").

Naléhavá výzva! Naše organisace byla a zůstane vždycky neutrální. To znamená, že se její zásady shodují s podstatou, významem a účelem divadel. umění, které je nadvýšeno nad všecky rozdíly stran, stavů a přesvědčení, to znamená, že se naše ochotnictvo staví na stráž a na obranu umění, aby je uchránilo před cizorodým živlem politiky a před vlivy všech zájmů, strhujících je do stranického podruží a do zhoubných bojů na cizí jemu půdě. Divadlo není k tomu, aby řešilo otázky politické nebo náboženské, nýbrž učí, vzdělává a pozvedá ducha lidu, duši celého národa. Utvoří-li se ochotnický spolek, sdružuje obětavé jednotlivce podle jejich dobré vůle a nadání. Všecky otázky jiné mají si jeho členové řešiti ve svých politických nebo stavovských organisacích. Byla-li utvořena veliká organisace ochot. spolků, musí dodržovati týž základní ráz. V našich řadách jsou příslušníci všech stran a stavů a proto také Ú. M. D. O. Č. imponuje svou nestranností všem, celé veřejnosti. Nemůžeme připustiti, aby se stranické spory přenášely do naší umělecké a kulturní práce, nechceme-li jednou státi před historií jako vinníci toho, že jsme připustili, aby nepochopení vlastního významu a prospěchu zeslabilo naši obranu a povolilo tlaku záškodnických svárů, které maří společnou práci, poškozují zájmy českého umění, kultury, a které rozbíjí mohutný šik ideového celku. Právě veliké otázky dnešní doby vyžadují pohotovosti, velké síly a velké jednoty, bez níž by naše Matice nemohla bojovati za velké cíle. Naše neutralita však neznamená pouze to, že se může každý spolek nebo odbor státi členem „Matice", nýbrž tato neutralita se musí také skutečně jeviti nejen ve vedení, nýbrž i v okrscích a v jednotlivých spolcích. A právě tam se musí ukázati, že už všichni dobře víme, čeho po nás žádá pravé umění a čím jsme povinni svému osvětovému úkolu. Ochotnictvo nemůže divadlem vychovávati jen jednu třídu, jednu stranu; každá strana má sice pečovati o povznesení svých členů, ale především potřebuje duševně zralý a citově zušlechtěný lid celý národ! V poslední době opakují se stížnosti na to, že tu a tam pronikají určitě zabarvené živly stranické do našich spolků, nebo nastávají mezi spolky a odbory různé spory, jež mají původ v různosti smýšlení, nemajícího nic společného s uměním. To pak vede k přiostření otázky o přijetí spolku do svazku organisace, soudí se začasté podle politické marky vedoucích činitelů atd. Všecko to jsou nezdravé zjevy, jimž nutno věnovati zvláštní pozornost a péči. Ovšem, takové věci nelze řešiti neopatrně, nýbrž prozíravě, bez hořkosti a bez dotčení citu svědomí a přesvědčení obou stran. Ale vždycky je nutno chrániti naši nestrannosti a bezohledně zakročiti proti jednotlivcům, kteří ji porušují vnášením stranických otázek a sporů. Svou neutralitou očišťujeme umění, — vždyť ochotnictvo je největší složkou pracovní v našem divadelnictví vůbec! V nestrannosti však je naše síla, náš život a naše budoucnost! Nedopouštějte rozbíjení naší jednoty, nepřipusťte uvolnění našeho řetězu a uduste hlízu nesvornosti, zmatků a ničivé moci hned v zárodku! *Dr. H.*

Zajímavé rozhodnutí. Spolek div. ochotníků v Bráníku hodlá postaviti div. budovu. Plány byly již úředně zkoušeny, ale magistrát žádal, aby si spolek opatřil ještě svolení zemské div. komise. Dlužno předeslati, že tu nejde o stálé divadlo, nýbrž o budovu pro přednášky, koncerty a pro občasná div. představení. Zařízení je však divadelní. Zemská správa politická vyřídila však žádost spolku takto: Předložené plány byly vráceny spolku, jelikož schválení jejich zemskou komisí divadelní odpadá z těchto důvodů: Podle § 38. zák. ze dne 27. března 1887, č. 27 z. z., má zemská div. komise jako poradní sbor podávati zemské správě politické dobré zdání a na základě toho má pak úřad schváliti nebo neschváliti projekty na stavbu nových div. budov a na změny v divadlech již stávajících. Jak ze žádosti je patrno, nejde o stavbu samostatného divadla ve smyslu uvedeného zákona o stavbách divadel, nýbrž o novostavbu jednoduchého přednáškového sálu, jehož by bylo používáno občas také k pořádání div. představení. Stavby podobných budov mohou býti dle obdoby § 115 stav. řádu pro Prahu z 10. dubna 1886, č. 40 z. z., schvalovány stavebním úřadem města Prahy za určitých podmínek, pokud o nich

žádné speciální zákonné předpisy vydány nebyly, a může tedy býti povolení dáno ke stavbě budovy, která má převážně charakter pouhé přednáškové síně, příslušným úřadem stavebním bez slyšení zemské komise divadelní. *h—*

Otázka sjednocení českého ochotnictva. „Divadelní zpravodaj" Svazu div. ředitelů uveřejnil v dubnovém čísle t. r. velký článek „Dvorany", v němž si stěžuje na nedostatek zřetele k divadlu a jeho potřebám při stavbách budov a síní na venkově, jež mají sloužiti účelům kulturním. A mimo jiné píše: „Sport má nyní fanatické, neústupné stoupence, jaké bychom potřebovali my i ochotníci. Tělocvičné jednoty nebojí se rizika nákladných staveb a divadlo připouští jen potud, pokud jim pomáhá spláceti dluhy. O politice ani nemluvím. Pohltila již kulturu, humanitu a namnoze i charakter. Pro biograf se riskuje ochotně s nadějí na lepší doby, pro divadlo se nechce riskovati nic. Jaká je tedy perspektiva budoucnosti venkovského divadla našeho i ochotnického? Neutěšená: nevzchopí-li se ochotnictvo všech kategorií k rozhodnému činu: organisovati se v jedinou, přísně nepolitickou skupinu (k čemuž by se nejlépe hodila „Matice") a emancipovati se naprosto od sportu a biografu. Žádné dramatické odbory, žádné vedlejší pěstování divadla! A neznati rovněž nic jiného než divadlo, nehráti pro jiné účely, než čistě divadelní..." Tento projev orgánu div. ředitelů je tím cennější, že vychází ze Svazu, který ještě před několika lety stál proti ochotnictvu a který konečně na základě svých trpkých zkušeností došel k témuž názoru, jejž my v „Matici"" zastáváme už dávno. Je nesporno, že zneužívání divadla pro finanční zisk ke všem možným účelům působí újmu uměleckému a kulturnímu úkolu a významu divadla a že drobení sil v nejrůznějších odborech dramatických, které tak rychle zacházejí, jak rychle vznikly, seslabuje jednotu a sílu organisační i jednotu organisované práce ochotnické. Naše Matice hájila a hájí neutrality umění a proto také zůstává neutrálním střediskem všech spolků a odborů, které sdílejí totéž pochopení. Nemohla ovšem zabrániti tomu, aby se neutvořila střediska (svazy) nová, která se sice prohlašují také pro čistotu a neodvislost umění, ale organisačně stojí na programu a příslušnosti určité politické strany. V žádném ústředí však není organisováno tolik spolků a odborů, kolik jich eksistuje. Je jich ještě mnoho, které nechápou ani smyslu organisované práce umělecké a kulturní, ani výhod, ani důležitosti kontroly, kázně a účelného vedení. Třebaže Ú. M. D. O. Č. čítá dnes na 1300 spolků přece vedle nich provozuje divadlo po ochotnicku množství spolků a odborů bez programu, bez určitého cíle a bez uměleckého dozoru. Právě tak je se Svazy dělnických spolků divadelních. Je jich mnohem více než 120 u soc. dem. Svazu a než 170 u Svazu strany komunistické, ačkoliv u těchto je kázeň organisace politické strany vydatnější pomůckou, než dobrovolný přístup k Matici. Div. ředitelé ze své zkušenosti poznali, jak nepříznivě působí v divadelnictví vliv politiky, a dobře poukazují k tomu, jaký význam má odpolitisování a semknutí ochotnictva. Každá organisace vyžaduje značného nákladu, každá vydává svůj časopis, a čím méně je členů, tím větší musí býti jejich zatížení finanční, aby se organisace i s listem mohla udržeti. A konečně práce i cíl jsou u všech stejné, u všech tytéž, a výsledky by musily býti rovněž tytéž, chce-li se divadlem pěstovati umění pro lidovýchovu. Námět „Divadelního zpravodaje" vychází z popudu nestranného, ale některé politické strany chtějí míti všecko jen svoje, i to umění, a proto bude ještě snad dlouho trvati, než nabude svrchu správný názor, že umění je nad stranami, že je jen jedno a že náleží všem! Naše Ú. M. D. O. Č. je však vždycky připravena k řešení jakýchkoliv otázek, pokud nejsou v rozporu s jejím neutrálním založením, které už přineslo mnoho dobrého ovoce. *h—*

Význam autorských honorářů neplatí jen pro autory a pro zisk div. agentur, ale také pro činnost ochotn. spolků. Do našeho ústředí docházejí stále stížnosti na překvapující výši autorských požadavků, které znemožňují volbu slušného repertoaru a snad někde činnost spolku vůbec. Je sice pravda, že autor má právo na svůj honorář, tak jako pronájemce sálu, tiskárna na plakáty, půjčovna za obleky atd., ale je snad přece nutno činiti rozdíl mezi mrtvými výlohami provozovacími a mezi tantiemou, která je tím častější a zaručenější, čím častěji se může určitá hra provozovati. Autor není tu odměňován jenom autorským poplatkem za představení své hry, nýbrž celkovou činností ochotnictva, která mu umožňuje reprodukci hry vůbec, a která umožňuje, že se hra vydává tiskem, za který je autor rovněž honorován. Mimo to je třeba rozlišovati velké město a městečko, nebo jen vesnici, je třeba uvážiti prostoru div. místností a nejvyšší možnou cenu vstupného. Máme před sebou případ, kde byla hra provedena dvakráte (jednou pro dospělé, jednou pro děti) a celkem činil hrubý příjem 593 Kč. Čistého zbylo 9 Kč. Spolek ze svého doplatil 11 Kč, aby mohl odvésti 20 Kč pro chudou školní mládež. A tu po představení obdržel účet autorský na 117 Kč. Za takových poměrů bylo by nutno hráti venkovské veřejnosti staré, dnes bezcenné věci. To však není úkolem ochotnictva. Přemíra požadavků autorských skutečně už vyvolává, sháňku po hrách, které jsou již volné, nebo po hrách, tak vysoko neceněných. A nikdo neuvažuje, že tím ztrácejí právě autoři více, nebudou-li hráni, než kdyby slevili a častější hrou by se jim to nahradilo. V tom je hlavní věc: najíti správnou střední cestu a pochopiti poměry a význam ochotnické práce. *h—*

Autorské poplatky, vyměřované spolkem čes. spis.-belletristů „Máj", byly posléz upraveny tak, že se z hrubého příjmu předepisuje 7% našim organisovaným spolkům. Bylo to námi již uveřejněno, ale dosud ozývají se stížnosti na „Máj", že předpisuje dle rozsahu místností. Tím však není vinen „Máj", nýbrž naše spolky samy, protože ve svých oznámeních „Máji" neuvádějí, že jsou „členy Ú. M. D. O. Č." Tak dochází k protestům a k nedorozuměním, jež zbytečně kalí dobrý poměr mezi „Májem" a naší Maticí! *h—*

Ke stykům česko-francouzských ochotníků. Na mezinárodní kongres ochotnictva, spojený s uměleckou soutěží, v Ženevě dne 8. a 9. června t. r. pojedou za ústředí Ú. M. D. O. Č. pp. Blahník a jednatel Šmahova okrsku v Táboře Ryba. Beseda Stankovský hodlá vyslati ještě delegáta třetího. Delegace odevzdá v Ženevě předsednictvu franc. Federace Šimonův lept Národního divadla, na jehož rámci bude nahoře stříbrný štítek se znakem Republiky československé a v pravém rohu dole stříbrná větvička lipová se štítkem, na němž bude vyryto česky: „V upomínku na zahájení styků F. S. T. A. a Ú. M. D. O. Č. — Praha — červen — 1924." Spolku, který v mezinár. soutěži obdrží první cenu, odevzdá naše delegace stříbrnou ratolest lipovou v zaskleném pouzdře. Vedle větvičky je připevněna stříbrná destička s rytým nápisem francouzským: „Vítězi v Ženevě 1924 věnuje Ú. M. D. O. Č. v Praze." Předseda federace p. Roland psal srdečný dopis našemu ústředí a ujistil, že naše delegace bude s radostí uvítána.

Přednášky na kursech nebo samostatné obstarávají větším dílem členové Ú. M. D. O. Č. nebo Matice Divadelní. Nahražuje se jim cestovné (III. třída) a kromě toho náleží jim denní dieta 50 Kč. Je-li nutno pozvati řečníka mimo ústředí, dostává obyčejně dietu 100 Kč. O řečníky dlužno se hlásiti včas, jinak nemůže býti žádostem vyhověno.

Z ústředí. Správa Tylovy ústřední knihovny žádá jednoty i jednotlivce, aby vypůjčené knihy vrátili nejpozději do konce června t. r. za účelem revise. Knihy odevzdati lze tajemníku kanceláře kdykoliv v hodinách úředních, aneb knihovní v úterý a v pátek od 6 do 7 hod. večer. — Výkonný výbor konal schůzi 25.-V. za předs. star. dra Hermana a účasti téměř všech členů. Z venkova byli přítomni pp. Maněna (Louny) Meiner (Plzeň), Hofmann (Hořice), Kšir (Čes. Třebová). Jednáno o otázce okrskových příspěvků a poukazováno k tomu, že příliš velkým zatížením finančním jednot a spolků znemožňuje se přístup k organisaci korporacím chudším a že tím trpí i ústředí, protože se snaží spolek odváděti jen minimum 25 Kč ročně. Okrsky mají sice právo rozhodovati o výši svých příspěvků na valných schůzích, ale nesmí tím trpěti zájem celé organisace. Po debatě, jíž se zúčastnili pp. Blahník, Weinert, Trousil, Maněna, Kšír a starosta, bylo usneseno vydati okrskovým radám direktivu, aby hleděly příspěvky zregulovati a učiniti otázku financí okrsků i ústředí předmětem jednání zvláštní porady zástupců všech okrsků, která bude svolána do Prahy ke sv. Václavu. Pak projednávána otázka delegace ústředí do Ženevy na mezinárodní kongres. Vedle spisov. V. K. Blahníka, kterého vysílá na své útraty Pražský okrsek, ustanoven druhým delegátem ústředí jedn. okrsku v Táboře p. Ryba, úředník Živnostenské banky. Prof. Jeřábek z Prostějova odřekl, protože v tu dobu musí býti u maturity. P Blahník podal návrhy programu delegač. poslání, jež byly schváleny. Zpráva o této delegaci a o navázání styků s franc. ochot. bude zaslána min zahr. národ. osvěty, Národ. radě a všem redakcím denních listů. Star. dr. Herman přednesl návrh programu účasti českého divadelnictví na Výstavě národního rozvoje, jehož hlavní body sestavil p. Blahník a presidiální komise je propracovala. Návrh byl schválen a bude zaslán Národní radě. Při oslavě 50-tiletí bes. „Lubor“ ve Vysočanech bude zastupovati ústředí místostar. inž. Štein-Táborský. Do Zastávky u Brna pojede k oslavě 25-tiletého trvání ochot. spolku jako slavnostní řečník místostar. Maněna. Na valnou schůzi Nár. jedn. Pošum. delegován ústř. taj. Weinert. K návrhu p. Trousila usneseno svolati schůzi zástupců všech okrsků, která by se radila o finančních prostředcích, o režisérských radách, o vlivu repertoaru na obecenstvo, o Výstavě nár. rozvoje atd. Podrobný program bude dodán okrskovým radám, aby se mohly o jednotlivých otázkách uraditi a aby jejich zástupci měli již určité pokyny a plnou moc pro schůzi v Praze. P. Kšir doporučil zřízení okrsku v Hradci Králové, p. Hofmann v Král. Dvoře. Bude zahájeno jednání. K návrhu p. Kšíra schváleno, aby Smetanův okrsek v České Třebové zřídil obvod Litomyšlský a Mýtský. Při tom bylo konstatováno, že okrsek Smetanův jediný dodal statistické výkazy všech svých spolků. P. Meiner referoval o postupu prací pro plzeňský sjezd, k němuž došlo již velmi mnoho přihlášek. Přijato bylo 22 nových členů. (*h*—.) — Nově přijaté jednoty: Div. sdruž. mládeže v Civicích u Pardubic. Odb. N. J. S. Duchcov, Div. nepolit. ochot. spol. „Vlastimil“ v Olomouci-Hodolanech, S. d. o. „Tyl“ v Chudenicích, Dram. čten. Bes. ve Vel. Chválovicích, Ochot. div. kroužek „Jarost“ v Janštýně u Jihlavy, N. J. P. v Konopišti, S. d. o. „Čechoslovák“ v Červ. Kostelci, Div. kr. národ. spolků v Košťanech, Org. čsl. soc. mládeže v Kšelých u Čes. Brodu, S. d. o. v Malenicích. Osvětová komise v Nevrátících u N. Bydžova. „Sokol“ v Ostřetíně u Rokycan, „Sokol“ v Paloníně u Loštic, S. d. o. v Rašíně u Hořic, S. d. o. „Smetana“ v Rozsedlicích u Sušic, Vzděl. div. bes. „Vrchlický“ na Smíchově, Dram. vzděl. kroužek v Solopiskách u Černošic, Hosp. bes. ve Svinčanech u Choltic, Záb. výbor Měšť. bes. v Žižkově, „Sokol“ v Praze-Hradčany a Obec Vinohradská v Plzni.

Ze zahraničního odboru. „Československ. Beseda“ v Prijedoru (SHS.) byla založena hned po převratu v roce 1919 a začala pracovati velmi slibně. V poslední době však odešel větší počet lepších členů do naší republiky, takže na div. představení nelze pomýšleti. Češi, kteří tam zůstali, přistěhovali se již před 30—40ti lety, jsou z větší části z Moravského Slovácka a sami už mluví špatnou češtinou. Pravých českých rodin je v Prijedoru asi 5 nebo 6, ostatní jsou z Moravy, sami drobní zemědělci, bez potřebného vzdělání. Tu by pomohla jen česká škola! Dosavad je 65 členů spolku (Čechoslováků v místě je asi 300) a správní poměry jsou asi stejné, jako u nás. Div. představení se musí hlásiti úřadům, div. knížka se musí přiložiti a žádost za povolení podléhá kolku 25 dinarů. Vyúčtování předkládá se úřadu a státní finance seberou 30% hned u pokladny a za každý plakát 5 para. — Dramat. Kroužek České Besedy v Daruvaru sehrál v poslední sezoně tyto hry: Románek na horách, Lešetínský kovář, Zmatek nad zmatek, Proti vlastní krvi, Psohlavci, Palackého třída 27, Její pastorkyňa a Zlý duch Lumpácivagabundus. Pomocí Kroužku České Besedy byl založen ochot. kroužek v Končanici, který sehrál: Románek na horách, Viktorku, Macíčkovu dovolenou. Kroužek Besedy uspořádal zájezd do Končanic a opakoval tam „Její pastorkyni“. Pohostinsky bylo vystupováno v Brestovci a Grubišném poli, kde byla uspořádána přednáška o významu divadla. Smetanův večer byl obohacen pestrým programem za účinkování Jihoslovanů. Z Kroužku nám píší: „Několik obětavých ochotníků pochopilo úplně význam kulturní práce v naší menšině, a přes všechnu lhostejnost ostatních bylo dosaženo dobrých výsledků nejen mezi českou menšinou, ale dostalo se nám i uznání od veřejnosti jihoslovanské.“ O tom čteme rádi i my a přejeme pilnému Kroužku České Besedy mnoho zdaru! *h*—

Z Pražského okrsku. Schůze okrskové rady 14.-III. zabývala se přípravami k valné hromadě. Stanoven jednací pořad, schválena kandidátní listina, navržená schůzí předsedů obvodů, a formulovány návrhy. Usneseno uděliti důtku jednotám, které v den Šibřinek 8.-III. samy pořádaly podniky. Jsou to: „Lidová scéna“ Nusle, Pořadat. odb. „Sokola“ Strašnice, Dram. odb. Měšť. bes. v Praze-II., Dram. odb. Malostr. bes. a Kroužek „Ladecký“ v Praze-VI. — Valná schůze okrsková konána 6.-III. v malém sále Slovanského ostrova za účasti 53ti jednot, za něž dostavilo se přes 100 členů. Okrsek dělí se nyní na 11 obvodů, jež byly definitivně pojmenovány a zahrnují v sobě 185 jednot, v Ú. M. D. O. Č. organis. Důkladné zprávy všech funkcionářů, jakož i zprávy o činnosti obvodů byly se souhlasem přijaty a schváleny. Ve volbách, jež provedeny lístky, ale voleno jednomyslně, zvoleni do okrskové rady: Fr. Bláha (Radotín-X. obv.), V. K. Blahník (Bubeneč-obv. VI.), Ant. Bobek (Praha VIII.-obv. VII.), Luď Felber (Kr. Vinohr.), V. Figar (Smíchov-obv. XI.), F. Hanka (Vinohr.-obv. VII.), J. Javůrek (Praha VII.-obv. II.) K. Malý (Vinohr.-obv. V.), F. Pokorný (Smíchov), K. Sendler (Praha), F. Síla (Žižkov-obv. IV.) J. Ševčík (Břevnov-obv. IX.), J. Šťastný (Smíchov-obv. VIII.), V. Trousil (Smíchov), R. Weinert (Karlín), A. Turečková (Smíchov), J. Vaněček (Vysočany-obv. I.). náhradníky: V. Ježek (Vinohr.-obv. V.), F. Knížka (Žižkov-obv. IV.), F. Kracmanová (Praha), B. Lapka (Břevnov-obv. IX.), J. Zdeborský (Praha VIII.-obv. III.). Za revisory účtů zvoleni: E. Semerád (Vinohr.-obv. I.) a J. Tureček (Smíchov). Do výkon. výb. vysláni za Okrsek F. Síla a V. Ježek. Příspěvek na rok 1924 stanoven na Kč 10·—, v čemž je zahrnut 1 výtisk Věstníku pro jednoty zdarma. Ve volných návrzích přijato zřízení funkce okrsk. archiváře. Obsažná resoluce I. obvodu odkázána k projednání nově zvolené okrsk. radě. Přijat návrh na změnu stanov, které by byly při-

způsobeny změněným poměrům jak organis., tak uměleckým, jakož aby okrsek vyslal na mezinár. sjezd ochotn. spolků v Ženevě svého zástupce. Ku konci zmínil se p. Trousil v delším proslovu o proponované výstavě nár. rozvoje v r. 1925, na níž naše ochotnictvo bude zaujímati významnou posici a proto již nyní se musí připravovati. — Na ustav. schůzi okrs. rady 21. III. zvoleni: předs. R. Weinert, místopředs. Val. Trousil, jedn. Luď. Felber, pokl. Jos. Šťastný, knih. A. Turečková, dom. správcem K. Sendler, archivářem Jos. Vaněček. Usneseno z výnosu XII. šibřinek věnovati Tylovu domu Kč 2000·— a Ú. M. D. O. Č. na její potřeby Kč 1000·—. — V pracovní schůzi 28.-III. stanoven počátek režisérského kursu na úterý 15.-IV. ve škole u sv. Havla od 7 do 9 hod. več. — V okrskové radě 4.-IV. přijat pro XIII. šibřinky termín 28.-II. 1925 na Slovanském ostrově. Do Osvětového sboru smíchovského za zemř. J. Bräuera deleg. V. Figar. Administrátorem Věstníku zvolen p. Vaněček. — V prac. schůzích 11. a 25.-IV. přijato, aby k obvodu VI. (nuselskému) přičleněny byly jednoty vyšehradské, jež jsou 4, aby práce obvodu se zlepšila, a usneseno uspořádati schůzi předsedů obvodů, na níž pojednáno by bylo o situaci Věstníku. Nepolit. sp. dram. „J. K. Tyl" v Šestajovicích přijat do našeho okrsku a přidělen III. obvodu ve Vysočanech. — Na schůzi předsedů obvodů 2.-V. pojednáno o resoluci I. obvodu k valné hromadě okrskové a usneseno: 1. Ustaviti režisérské rady v obvodech a za tím účelem svolati ke konci května schůzi všech režisérů celého okrsku a na ní pojednati o okolnostech, které působí na sestavování repertoaru a dbáti jeho literární hodnoty; 2. umožniti jednotám, které mají dobře nastudovaný kus, aby ho mohly sehráti i na scénách jiných pohostinsky, ovšem bezplatně; 3. aby jednoty odváděly po 1 ex. knihy, jež musily ku sehrání zakoupiti, Ústřední knihovně Tylově; 4. aby získány byly v denním tisku rubriky pro hlídku ochotnickou, zajisté stejně důležitou, jako rubriky jiné; 5. učiniti dotaz u jednot, nepřejí-li si jednou za rok revise svých knih. Nato podána obsáhlá zpráva administrátora Věstníku o jeho situaci a usneseno, aby jednoty byly přidržovány k plnění závazku odebírati 5 výtisků.

Z okrsků venkovských. Šmilovského okrsek v Ml. Boleslavi bude vzkříšen: 4-V. byli svoláni zástupci všech ochot. odborů a spolků z celého okresu ke schůzi, která se konala v sále Hospodářské záložny. Jednání řídil osvědčený odborník, spisovatel a vynikající kulturní pracovník prof. Ferd. Strejček. Starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman nejprve vyložil význam ochotnictva, význam okrsku a jeho úkoly, načež bylo jednomyslně schváleno, aby byl Šmilovského okrsek znovu zřízen. Zvolena prozatímní okrsková rada, jejímž předsedou je prof. Strejček, a členové jsou: vrch. inž. Lieb, Keller, Strücker (Mladá Boleslav), Franěk (Zlín), F. Černý, Vraný (Mšeno), Záruba (Katusice), Pokorný (Dolní Bousov), Kos a Disman (Bělá). Okrsková rada opatří schválení stanov a zahájí ihned činnost, které přejeme všeho zdaru! *h—*

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

Ochotnický ruch medzi mládežou rolnickou na Slovensku.

Ochotnícke divadlo nadobúdá na Slovensku čím dial tým väčší význam. Rozširuje sa vôčihladne po mestách, áno i po najzadlejších dedinách. Tejto ochotnicko-divadelnê kultúrnej činnosti chápe sa dnes každý, či inteligent alebo robotník a nie na poslednom mieste vo velmi značnej miere i náš slovenský rolnícky dorast. Nedávno tomu, čo rozvíril slovenskú verejnosť prvý sjazd divadelných ochotníkôv, režisérský kurs a divadelné závody, poriadané Ústrediem Slovenských Ochotníckych Divadiel v Turč. Sv. Martine, a dnes družne sa mu radí ku boku Ústredná Jednota Slovenského Rolnického Dorastu zo svojou kulturnou komisiou v Bratislave, ktorá vo dňoch 1., 2. a 3. februara 1924 poriadala trojdňový kurs režisérský, na ktorom prednášali p. t. p. J. Hurt. riaditeľ Slov. Národ. Divadla, Vlad. Šimáček, režiser S. N. D., Ant. Mušek, najstarší člen S. N. D., Ferd. Mačenka, kraj. škol. inspektor a predseda Čsl. divadelného spolku v Bratislave a iný známý pracovníci ochot. divadla.

V tých istých dňoch poriadala Ú. J. S. R. D. v Bratislave i divadelné závody, ku ktorým sa prihlásilo 5 jednot S. R. D.

Zahajovacie predstavenie zahrála jednota S. R. D. z Uherskej Skalici dramôv „Nový život" od J. Gregora-Tajovského pod režiou brata J. Bellaja (roln. syn). Toto predstavenie dla Slov. Denníka bolo najliterárnejším predstaveniem celých závodôv a Skaličania už samotným výberom hry ukázali, že majú dobrý literárny vkus. Hrali dobre a pochmurna a vážna nálada hry bola Skalickým roln. dorastom správne a pekne vystihnutá. Najlepším a najvynikajúcejším výkonom bola neštastná Aničke sestry Tomikovej, ku ktorej sa zdarile družily výkony brata Jána Buchtu v úlohe nezdravého otca, sestry Tokošovej v úlohe matky, brata Ign. Belaja v úlohe Janka a brata Fr. Buchtu v úlohe Pištovej. I ostatné boly vo velmi dobrých rukách. Dráma toto ukázalo, že Jos. Gregor-Tajovský je skutočne prvým slovenským dramatikom a najopravdovejším psychologom slovenského ľudu.

Druhým predstavením bola Urbánkova veselohra „Strašidlo", ktorú sohrála jednota S. R. D. z Kochanoviec za režie brata Štef. Bonču, roln. synka. Tá istá kritika uvádzá, že režia bola vedena inteligentne a výprava hry bola na skromné prostriedky dobrá. Medzi iným uvádzá táže kritika: Všetci hráli bystro. A bol radostný pohľad na tých urastených šuhajôv a pekné dievčatká, ako sa obratne obracali na javisku, či to bol sám brat Bončo (režisér) v úlohe starého sedliaka, Pálko brata Pavlíka, alebo roztopášny amerikán brata Surovského, ku ktorým sa družily pekné zjavy sestier Solníkovej (Helena). Michaličkovej (Lucina) a Bončovej (Maryška). Veselohry Urbánkovy vykonaly mnoho na slovenskom vidieku svojou výchovnou tendenciou, vtipne zaobalenou a zpestrenou spevami, tancami a ľudovými príslovami. Urbánkovy hry sa veľmi rády na ochotníckych scénach hrajú. Hlavnú však pozornosť ovšem sústredilo v sebe predstavenie roľníckeho dorastu zo Zborova, ktorý si nesťažoval priputovať až z tak veľkej diaľky (od Bratislavy 498 km železnicou a 8 km peši) a neľakal sa žiadnej obeti. Zahrál veselohru so spevami „Ďuro ide na svatbu" (Od Myrty pseudonym) za režie I. Desiatnika, učiteľa. Slovenský Denník uvádzá: „Ďuro ide na svatbu" nie je síce literárnym dielom, rozširovanie ktorého by sme na našom vidieku s láskou odporúčali, je v ňom mnoho naivnosti a milostná zápletka a jej rozluštenie je jak psychologicky, tak aj časove nemožné. A keďže táto hra je schopná života, bárs len na ochotníckych scénach, ďakuje za to jedine schopnosti predstaviteľa hlavnej úlohy, starého dedinského otca, ktorý príde na svatbu svojmu synovi. A my sme mali skutočne výborného „Ďura" v osobe brata Bobka, ktorý s dojemnou prirodtenosťou žil svojho prostého, dobrého otca.

(Dokončenie.)

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ.

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN.

Ročník II. (VII.) **V Praze dne 30. června 1924.** **Sešit 10.**

V Praze dne 15. června 1924.

(Několik poznatků z repertoaru.) Mínim repertoar větších pražských stálých scén, divadla mimopražská jsou beztak na nich — až na řídce občasné výjimky — zcela závislá.

Do nedávna byly tyto poznatky velmi málo utěšující. O jakýchkoliv směrnicích umělecké práce, přesně vytčených a do důsledků dodržovaných, nebylo ani řeči. Eksperimentovalo se s výpravou scénickou, což nebylo právě nezdravým úkazem postupujícího vývoje divadelního, kdyby ve všem všudy nezabíhalo se do výstřednosti, příčících se normálnímu lidskému pomyslu. Eksperimentovalo se i s hercem, ne však na jediné možném a přípustném podkladě umělecké jeho osobnosti, než se snahami a úmysly, ji obmezujícími, ne-li zcela potlačujícími, o něž dbá novodobá režie. Herec, činitel výkonný, jevištní prvek druhdy největší závažnosti, nebyl ničím, režisér a vedle něho snad ještě výtvarník vším.

A ještě jinak zkoušena míra trpělivosti bezbranného diváka různými těmi pokusy autorskými o „nový typ veselohry“ a pod. Cizina při všech svých někdy rostodivně nepochopitelných nápadech, zmatených pojmech, ztřeštěných dějích a nevyzpytatelných cílech přece jen ulpívala vždycky na starých tradičních formách. U nás však spěchali jsme překonati své učitele. Výsledky ovšem mluví až příliš jasně a zřetelně: Dnes na příklad o takových — abych vytkl „nejtypičtější“ — Bartošových „Námluvách“ z divadla Vinohradského nebo Ceřinově „Jarním svátku“ z divadla Stavovského nikdo ani nevzdechne. A na venkov přece dostává se a udržuje leccos ještě hodně dlouho po Praze.

Naproti tomu právě nedávná tamní premiera anglo-americké J. H. Mannersovy komedie „Peg mého srdce“ (toho titulu !?; proč ne „Mé srdíčko Peg“ nebo pod.) skytá zcela jiný překvapující poznatek. Obsahově i postavami připomíná nejednu z angličtiny přeložených a na našich jevištích provedených her: „Pygmaliona“, „Malou Peggy“, „Schovanku“, „Malou Doritovou“, „Perskou kočičku“ a j. A zjišťujeme-li, že autor přináleží mladší a snad docela nejmladší literární generaci, dovozujeme právem z jeho tvorby soudobé sklony a záliby anglického publika, jež rasově vrozený praktický smysl autorův nikterak nesnažil se přehlížeti.

U nás tedy hrají nebo vlastně nehrají se různé ty „Jarní svátky“, v Anglii líbivé „Pegy“. U nás však vedle toho má hlučný vnější úspěch i ten úboze kompilovaný Štěpánkův „Čech a Němec“, o stále svěžím Tylově pohádkovém „Strakonickém dudáku“ nebo jeho „Paní Marjánce, matce pluku“ nemluvím, ale zvláště na divadle Vinohradském a ovšem tu i tam jinde vypravená řada původních novinek, ať to byly sensitivně poetické hry Šrámkovy („Měsíc nad řekou“, „Satyrovy slzy“), Jesenské něžná „Devátá louka“, Scheinpflugovo rozdováděné „Druhé mládí“. Langrův osvědčený „Velbloud uchem jehly“ či Schäferův beznáročný „Pes a kočka“, které jsou neméně líbivé a s nimiž ještě před časem a přísným zrakem kritických augurů nebyli bychom namnoze obstáli. Nejsme tedy, zdá se, o nic horší ani lepší, nežli Angličané: Vítězí v nás prostě týž lidský pud, nedbající hesel doby ani módy, než konec konců bystře rozpoznávající svůj prospěch, byť to byla i jen dosti problematická zábava.

Při tom je vůbec pozoruhodný tento nebývalý počet domácích premier. Když i kritika, sama dosti zaujatá, přiznati musí prolomení hrází zaujatosti publika k dílům původní značky a odůvodňovati to uznáním jich rovnocennosti s produkty cizími, je to úkaz, dobově jistě velmi příznačný. Zachutnalo nám ovoce z luhů domácích a dáváme mu přednost před dovezeným. A o tento příznivý stav českého divadelnictví získalo si zejména divadlo Vinohradské nesporných zásluh, jež budou mu vždycky přičítány k dobru.

Ale ještě jeden závažný poznatek skytá jeho repertoar poslední premierou B. Treybalovy politicko-satirické veselohry „Protekce“: Tepej cokoliv, vyšlehuj se do libosti zbrklým profesorům, zaostalým veteránům či bodrým příslušníkům počestných cechů ševcovského i krejčovského, jen probůh nedotýkej se čachrářství politických koterií s nabytou mocí a vlivem ve veřejnosti! Obecenstvo sice ti s chutí přitakuje, ale popudíš proti sobě velmoc, která suverenně ovládá veřejné mínění, rozhoduje o uměleckém osudu tvé práce, ale při tom nezapomíná oddaně sloužiti i svým pánům. Právě při hře Treybalově bylo zajímavo sledovati, kde dovedli umělecky rozlišovati tyto dvě věci a kde diktátu stranických zájmů podlehli.

To však už je jiná kapitola, o níž by se dalo zase mnoho psáti a která by mohla míti titul: „Poznatky z kritik politicky-stranických.“

Rdv.

Josef Simon:

Franta Krumlovský — český Kean.

(Kytička uvitá ze vzpomínek na zapomenutý jeho rov v Prostějově.) — *(Dokonč.)*

„Po boku jednoho z nejpoctivějších horlivců pro umění dramatické byla to nevylíčitelná potulná pouť nejgeniálnějšího herce českého — Krumlovského," praví Arbes ve své biografii na str. 311. Tyl navštívil dvakrát Jindřichův Hradec, Třeboň, Tábor, Písek Vodňany, Netolice, Strakonice, Klatovy. Krumlovský byl nejlepším a nejsvědomitějším hercem, ale také vřelým vlastencem v době reakce, o čemž svědčí příhoda v posledně jmenovaném městě, kde vyhodil vládního komisaře oknem, což mělo pro Tyla nemilé následky. Tyl měl Krumlovského propustiti, ale neučinil tak, a Krumlovský si poseděl dva dni ve vězení. Ostře improvisoval tuto příhodu na jevišti, načež z Klatov zmizel. Do Domažlic odjel Tyl již bez Krumlovského. Teprve v červnu r. 1853 vidíme ho zase mezi herci společnosti Zöllnerovy v Hradci Králové. V srpnu však v Kutné Hoře Krumlovský už nebyl, ačkoliv opět v Jičíně byl Krumlovský u Zöllnera, s nímž snad cestoval do Turnova a Ml. Boleslavi.

Po dvou měsících odešel Krumlovský do ciziny a vrátiv se po dvou letech r. 1856 do Čech, pobyl znovu u Zöllnera (Plzeň, Třeboň, Budějovice a Vodňany). 11. července zemřel Tyl. Krumlovský byl přítomen smrti svého druha a hořce plakal. V Plzni hrál v „Slepé nevěstě" hraběte St. Germaina a v Ebertově činohře „Břetislav a Jitka" parádní roli českého reka Břetislava-Achilla, pak 9. srpna krále Rudolfa v Kolárově „Mageloně" a vystupoval snad i v Rokycanech.

Druhé životní období Krumlovského obsahuje léta mužné zralosti od jeho 31. až do 34. roku, kdy se ještě umělecky zdokonalil, ale zpráv o něm máme málo. Kritik Mikovec v „Lumíru" ho necenil, příkré jeho posudky vysvětlíme si zaujatostí referentovou proti Tylovi a tím i proti Krumlovskému.

Třetí období — toť bludná pouť Krumlovského ve věku 34 až 48 let světem, o níž těžko je vysloviti objektivní úsudek, ježto jeho výkony jsou nestejné. Veliká chyba se stala, že angažováním Krumlovského na scénu pražskou nebyl zachráněn tento geniální, nenahraditelný herec českému umění dramatickému. Hrál u různých společností: u Zöllnera, Libické r. 1870 (na př. v Telči), Prokopovy, u ředitelky Sternfeldové (dcera její se zamilovala do Krumlovského), u paní Standerové a u Faltyse (před poslední cestou na Moravu). Opouštěje jednu společnost za druhou, bloudil bez cíle, chátraje pozvolna duševně i tělesně. Zamiloval si potulný život, hned dumný samotář a zase bouřlivý výstředník, vyhledával krčmu a v ní při sklence zapomenutí. Ovšem, že umění šlo stranou, a ten, jenž uchvacoval kdysi v Praze na veliké scéně výkony prvořadého umělce, zpíval posléz chraplavým hlasem kuplety a odrhovačky po hospodách, bídně, i jako napověda protloukaje se u nejhorších šmír a když mu hlas nesloužil, hasil pekelný žár a nenáviděl lidí i umění. V 45 letech byl „Krumla" nadobro ztracenou eksistencí, notorickým alkoholikem, jenž zpil tropil skandály a střízliv prchal z místa své hanby, kam jej oči nesly, aby posléz po dlouhém bludném putování, proživ bouřlivý, divoký život, plný běd, svízelů a dobrodružství, došel kýženého klidu v zákoutí klášterního hřbitova prostějovského. V noci na 30. července 1875 utekl v horečce a deliriu alkoholiků nestřežen z nemocničního lůžka a na chodbě klesl mrtev.

Stručnou zprávu o jeho smrti napsal převor kláštera, dr. Příhoda do pražských novin, kde prostě bez poznámek byla registrována a znovu v několika časopisech otisknuta v září 1875: „Byl členem mnohých divadel v Německu, ale nikde pro svůj výstředně dobrodružný život dlouho nevydržel a buď odešel po krátkém pobytu sám, buď bylo ředitelstvo nuceno jej propustiti." Tak bídně skonal český Kean, interpret velikých úloh rekovných z českých dějin: Žižky, Břetislava a Soběslava, a družná Morava přijala tělo ubožáka do své země, kde tlí už bezmála 50 let.

Krumlovský byl herec, bohem nadaný, geniální umělec. Když jeho bezvadný zjev (byť krasavec, atlet antické postavy mohutných, širokých plecí, na nichž se nesla krásně modelovaná hlava s výraznou tváří, z níž zářilo veliké, tmavomodré, ohnivé a jiskrné oko), slavil triumfy a uchvacoval. Jeho pověstné herecké umění budilo obdiv obsáhlostí a rozmanitostí repertoaru. Fysické prostředky a divotvorný hlas, jenž hřímavým patosem duněl divadlem, jako když bouře burácí, zřetelná, srozumitelná, výslovnost uschopňovaly ho jako předního mima českého k provedení samostatných výkonů, posvěcených nejen vlohami, ale i geniální virtuositou.

Říkalo se o něm, že „může a dovede vždy, kdykoliv jen chce“, ale Krumlovský byl často velmi nesprávně posuzován. Přes patos (Krumlovský byl odchovanec modní tehdy německé školy, která si libovala v zpěvné deklamaci a takovémtéž toně, v napadném protahování a nesprávném akcentování jednotlivých slabik) byl Krumlovský nedostižný zejména ve scénách, citem prosycených, ať hlučných nebo tichých, vřelých nebo romantických (na př. v III. dějství Karla Moora z „Loupežníků“).

Krumlovský hrál úlohy největší a nejnamáhavější, on, Kolár a Kolárová byli sloupové činohry. V knize „Z galerie českého herectva“ ve veliké studii o J. J. Kolárovi na str. 12. napsal Jakub Arbes o Krumlovském: „Jako herec Kolár měl důstojného soupeře jedině v talentu nešťastného Krumlovského. Ale Krumlovský podlehl kruté nepřízni poměrů. Talent jeho nevyspěl v zářící démant, nýbrž oslňoval jen náhodile v okamžicích spíše naturalistické, než umělecké divinace.“

Bartoš Vlček:

Dramatický básník.

Jako básník lyrický projevil se Francesco Cazzamini-Mussi několika sbírkami v časovém intervalu skoro dvaceti let, což udává přibližně též dobu jeho tvorby vůbec. Jsou to r. 1907 Canti dell' adolescenza (Zpěvy mládí), lyrická žeň předcházejících tří let: ohlasy klasiků, příliš ještě lpící na dobrém rytmu a verši, bez hlubokého obsahu; r. 1910 Le amare voluttà (Hořké rozkoše) upozorňují na léta básníkova, kdy mládí vrcholí a duše je nemocna pessimismem a zapíranou láskou. Dimentica la vita: Ecco il secreto! Zapomeň na život: takové je tajemství, toť vedle výkřiku „Životе, nemiluji tě!“ jest značkou pro básníkův asketismus, chladný a katolický, nepřátelský světlu a ženě. V tomto tonu pokračují Fogline d'assenzio (Listí pelyňku) z r. 1913: jeho nostalgie pomalu uzrává, jeho útěk k Bohu je provázen už i lítostí a touhou po životě, který tak tvrdošijně zapírá pro hořkou ssedlinu bolesti — jeho obrazy pohybují se jen na poli rozkoše a rozkypělého ženství. A jako tak mnohé, i jeho život probudil v květu mužství: r. 1920 vydává své předválečné verše „Le alee solitarie (Osamělé aleje), v nichž verš se uvolňuje, a nejen verš: i jeho samota už velmi ráda sní o ženě, volá: „srdce, vrať se a rozkveť ve slunci!“, píše chválu ženy i ironickou chválu nevěry, poněvadž má příliš mnoho lásky, než aby ji mohl dáti jen jediné — a když tu nebylo ještě toho stesku, že život uprchl, zapřen jím samým, a že rozkoš k němu přichází, až je pozdě, věřili bychom v básníkovo obrácení úplně. To však má na svědomí teprve válka: vyvolala v něm touhu po životě, touhu dohnati vše to, oč nás naše vlastní nerozumnost okradla; a tak jeho Il cuore e l'urna (Srdce a osudí), verše z r. 1923, je sbírkou vyzrálou umělecky a radostnou svým jasem, svou prostotou a otevřeným přijímáním celé radosti životní v podobě lásky, ženy a rozkoše. Jeho verš je už zcela uvolněn, ale je tu blíže klasikům, než v první své knížce, i když nebylo pěkných sonetových čísel. Mohl by se jmenovati vedle něho Govoni a Gozzano — ale celý smysl nové jeho poesie dá se vtěsnati do výkřiku jedné jeho básně: „Tys ranil mne všemi hroty, životе, a já ti zpět vracím píseň.“ Což je jistě ušlechtilé a krásné.

Souběžně se svými básnickými knihami Cazzamini-Mussi však napsal — za spolupráce Marina Morettiho — tři objemné dramatické básně, a to: 1909 Leonardo da Vinci, 1910 Gli Allighieri a 1911 Frate Sole. Objemné: vydány na 4^0 formátu, vypraveny C. F. Zanellim, dosahují 250 i více stran, což jistě při básni je úctyhodné číslo. Z těchto tří prací jen první má zároveň scénické aspirace; Allighierové i Bratr Slunce, zvláště pak poslední není než dílem naprosto knižním.

„Leonardo da Vinci“ ve čtyřech jednáních provází nás celým životem tohoto velikého malíře, vynálezce a inženýra 15. stol., počínaje tragickým okamžikem, kdy před ne zcela dobře dohotovenou Večeří Páně v milánském klášteře sv. Marie Milostné, nesoucí již první stopy svého zmaru, rozhodne se malíř odejíti z Milána, aby se věnoval svým pokusům o sestrojení létadla. Avšak začátkem 16. stol. nacházíme ho ve Florencii, kde maluje Monnu Lisu, jedinou — a to nevyřčenou — lásku svého života. Tam přichází k němu neznámý a otrhaný Raffaelo Sanzio, jemuž Leonardo říká: Buď sám! Nekloň se před člověkem, ale před přírodou. — Tehdy je Leonardo takřka na vrcholu své slávy a veliký Michel Angelo ho strašně nenávidí. Ale Leonardo byl umělec — a nehodil se do dvora papeže Lva X., kam našli cestu a tím i zaopatření a slávu Raffael i Buonarotti. — A Leonardo upadá v nemilost a zapomenutí. V drs-

ných rysech líčí toto zavržení velikého umělce, jeho bídu i bolest III. akt, odehrávající se v rozmařilém, hýřivém a blouznivém Vatikáně Lva X. Pokořen a ponížen odchází Leonardo do Francie ke králi Františkovi I., který mu vykázal Castel di Cloux u Amboise, aby tam nerušeně pracoval. Ale „nejkřesťanštější král" přichází se svou družinou frivolních panáčků a vznešených nevěstek, aby svými vtipy a řehotem pokáleli na konec to nejdražší, co mistrovi v životě bylo: světlou památku Monny Lisy, jejíž obraz stává se kořistí královou. A smuten, opuštěn od všeho odchází na věčnost tento muž, jemuž ani jeden sen v životě se nesplnil, co zatím soumrak zahaluje jeho tělo, jeho světnici a v koutě nestvůrný stroj, povídající o touze člověka vznésti se do výšek.

Alighierové začínají r. 1321, kdy vyhnán z rodné Florencie veliký Dante umírá u svého příznivce Guida Novella da Polenta v Ravenně. V části druhé Dantův syn Jacopo nachází konečně místo, kde bylo uschováno posledních 13 zpěvů Ráje, dosud pohřešovaných. Takto doplněné a opsané celé nesmrtelné dílo přináší druhý syn Dantův Piero do Bologně, kde Guida da Polenta je kapitánem lidu. Zatím Ravenny dobyl Guidův synovec a Guido, zbaven i svého místa v Bologni, stává se psancem. Čtvrtá část nás uvádí do ravennského kláštera sv. Štěpána, jehož klid podivně kontrastuje s hlukem boje na hradbách. A tam Giotto maluje své madonny, před nimiž kleká Beatrice, třetí Dantovo dítě, které vstoupilo do kláštera, když život byl po smrti otcově příliš těžký a prázdný.

Bratr Slunce jest zpracováním františkánské legendy, básní někdy mnohomluvnou, nejsilnější ve IV. části, kde František je pokoušen Láskou, Rozkoší a Chlípností a kde ho zachrání čistá láska sestry Chiary, jeho spolupracovnice. Rozvleklost a opakování některých scén poukazují k tomu, že motivy, které vedly oba autory k napsání tohoto díla, byly čistě vnější.

V době vydání „Leonarda da Vinci" mnoho bylo diskutováno o oprávněnosti básně jakožto dramatu. Jedno je jisto: verše všech těchto děl často by mohly státi vedle sebe, místo pod sebou, a co je verši dělá, je onen patos, který je nutný v každém díle, kde jde o něco více, než o člověka: kde člověk je symbolem věku, myšlenky, lidské snahy, kde člověk je takřka konečným článkem, uzavírajícím dějiny celých staletí a shrnující v sobě výsledky jejich počínání. To, co zpracovali Cazzamini a Moretti, je z větší části historická pravda — ale básníkovi se stala mytem. A mytus v dramatu — což je jiného než báseň?

Jan Wenig:

Indické drama a divadlo.

Jednou z nejzajímavějších kapitol orientálního divadla je vývoj divadla indického. Indie, země vysoké kultury, měla již dávno před primitivními počátky divadelního umění řeckého bohatou literaturu dramatickou. Analogicky podle počátků vývoje divadla u

---

P O D Č A R O U

Václav Krofta:

Třetí hrstka div. epigramů.

Připomenutí dram. autoru ***.

Že v tvém kuse špatně hráli herci,
vyčítavě do očí jim nerci!
Což ti dosud není jasno, hochu,
pro tvůj kus že vykonali dosti?
Vzpomeň jen, svou špatnou výřečnost
nesmyslů že — zastřeli přec trochu!

Divadelní kritici.

V recensentů našich kruhu
dvojího zříš lidi druhu:
jedni chválí to jen — pochopit co umí,
druzí chválí všecko — čemu nerozumí.

Cesta do chrámu Thalie.

Na bujném oři, na Pegasu
v chrám Thalie za mládí času
jel mnohý slávy mlhami.
Leč jiný zas tam vjede radši
— a cíle dojde v době kratší
na hřbetě — herky Reklamy!

Glosa pro dram. autory.

Službám Thalie když oddat chceš se cele,
nezapomeň, milý básníku:
vždy je lepší přízeň ředitele,
nežli — kopy kritiků.

Kritik Škvor.

Přišel také na mou premieru
kritik Škvor. (Mně v lásce nemá věru!)
Dříve však, než opona šla do výše,
věděl už — co o hře moji napíše.

Řeků usuzovali někteří badatelé, že původ dramatu indického lze hledati v prvcích kultických. Leč novější badání dokazuje, že drama indické ve svém počátku je zdramatisovaným dialogem. Primitivní drama spatříme ještě dnes u kočovných společností venkovských v Bengálsku. S nejmenšími prostředky scénickými odehrávají se tu dramatisované dialogy v dialektu bengali, v kruhu vesnických posluchačů pod košatým stromem nebo pod plachtou, chránící aktéry proti žhavému tropickému slunci. Jako v Řecku, také zde hraje muž i úlohu ženskou a nezřídka vidíme, jak herec, zabitý v dramatické zápletce, po chvíli se zvedne a odchází, aby převléknut hrál dále. Do velmi primitivního děje epického vloženy jsou četné partie lyrické při největším vzepětí dramatickém. Jazykově jsou indická dramata psána sanskrtem [1]), ale vystupují-li v nich osoby z lidu nebo ženy, mluví některým dialektem prákrtským [2]), pravidelně šaurasénì. Autoři čerpají ze starých mytů heroiských, které pak dramaticky zpracovávají. Záleží zvláště na invenci autorově a na tom, jak svoji látku chápe a podává. Příklad máme na Thákurově Čitře (celé jméno Čitrángadá), nedávno u nás dávané. Látka její je sice stará, vzatá z Mahábhárata [3]), ale zpracování Thákurovo dává jí zcela nový ráz. Co se týče formy, strofy lyrické bývají psány veršem, epické pouze prosou. Zajímavou postavou indického dramatu je vidúšakah. Jest to bráhman, průvodce králův a jeho obveselovatel, sice kněz, ale opouští rád přísné řády pro dobré jídlo a pití. Bývá též často srovnáván s naším Kašpárkem, německým Hanswurstem a italským Polichinellem.

Některé autority (Weber, Windisch) sice tvrdí, že drama indické bylo pod vlivem dramatu řeckého, které Indové poznali za vpádu Alexandrova do Indie (r. 327 př. Kr.), ale zde nelze srovnávati je s pravým dramatem řeckým, nýbrž zde jde o t. zv. druhou komedii. A. Weber píše v předmluvě k svému překladu Málavikágnimitram (Berlín 1856, str. 36), „zda nelze původ indického dramatu, v jeho uzavřené formě uměleckého díla vyložiti řeckým vlivem?“ Při rozlišování indického dramatu můžeme užíti dělení, jež uvádí své doby výborná teoretická příručka dramatické tvorby Daša Rúpakam [4]) (rûpa — forma, krása, podstata) čili Popsání desíti způsobů dramatického tvoření. Tato kniha, sepsaná Dhananjáyem v 11. stol. po Kr. a věnovaná příznivci jeho, králi Mûnjovi z prámárské dynastie, obsahuje tekst a glosar, opatřený příklady a dle citovaných dramat pocházející z doby pozdější. Tedy dramatická literatura indická rozdělena je podle známého badatele Wilsona ve dvě třídy: Rúpakam, vlastní drama, a Uparúpakam, drama druhého řádu. První dělí se asi na tyto odrudy: 1. Nátakam mohli bychom vystihnouti názvem heroicko-symbolického dramatu. Hlavní myšlenkou bývá utrpení, láska nebo hrdinství. Hrdinové jsou bozi, anebo polobozi a hero-

[1]) Sanskrt („r“ = asi „ri“, klasický jazyk indický, indická latina; jméno od slov. sam — s — karoti = upraviti, tedy „jazyk upravený“.
[2]) Jazyky prákrtské [pocházející z prākrta — bhāša (t. j. = ze sanskrtu), nebo lépe „jazyku poddaných“] jsou středním stupněm vývoje indických jazyků.
[3]) Mahabháratam (boj Bharatů), největší epická a herojská báseň indická, osmkrát větší, než Illias a Odysea dohromady, čítá asi na 200.000 veršů.
[4]) Dosl. překlad „deset forem“.

Glosa.

Psát podle vkusu publika
si talent mnohý uvyká —
však obecenstvu vnutit vkus —
to dovede jen genius.

Nevěsta a tchýně.

S Musou když básník se ožení,
zle se ho jistě dotýká.
po noci lásky a zmámení
tchýně když přichází — kritika!

Divadlo a život.

Jako na jevišti bývá tak i v žití —
chceš-li získati si u publika lásky,
nestačí jen dobrým hercem býti,
třeba vždy též volit — vhodné masky.

Ironie osudu.

Umřel básník ... Fáma dí, že hladem.
Smutni růže ve hrob jeho kladem.
Prchl rok ... co vše se změní časem!
Básníkovým jménem spolek zve se,
slavící ho — hlučným hodokvasem!

Alois Řiha:

Další dopis z Londýna.

Londýn, 13. května 1924

Divadelní veřejnost a kritika jsou nyní cele zaujaty „velikou operní sezonou“, která počala 5. t. m. v Covent Garden. Ovšem nelze na Angličanech žádati, aby si zpívali sami. Tentokráte jim zahájili sezonu Němci a jak jinak ani býti nemůže, Wagnerem. Vedle cyklu „Der Ring des Nibelungen“ a „Tristana a Isolady“, dává se i Straussova „Salome“. Zpívá se německy, orchestr, který čítá 106 členů, je anglický, pod vedením známého Bruna Waltera. Obdiv Wagnera i jeho provedení zdá se mi přehnaný a pokrytecký Kritika se předhání ve chvále a oplývá superlativy. Wagner je „ohromující“, představení jsou „na vysoké úrovni“, „skvělá“ a bůhví jaká ještě. Člověk má dojem, jako by Angličané stůj co stůj chtěli býti „musikální“, a tato jejich gesta jsou protivná. Angličanům v tom ohledu nelze věřit. Nevíte, je-li to skutečný obdiv nad vynikajícím výkonem, či je-li správné vaše podezření, že je to obdiv člověka, který chce mermomocí ukázati, že to s tím jeho malým porozuměním pro hudbu není tak zlé. Je-li tomu tak, pak je to při nejmenším velmi nešikovné.

ové. 2. Prákaranam, jenž je dramatem realistickým a myšlenkou bývá problém lásky v prostředí některé kasty, na př. brahmanské, úřednické nebo bohaté kupecké. Hrdinkou je buď dobře vychovaná dívka nebo Vesyá, indická kurtisána, jejíž postavení odpovídalo poměrům hetér ve starém Řecku. Ta na př. vystupuje jako Vasantaséna v dramatě „Mrčchakatikam“ (— „Hliněný vozíček“ ze 4. stol. po Kr.), i u nás dosti známém. Mimochodem řečeno, je toto drama pokládáno za rozšířené drama Čárudattam, napsané na palmových listech a připisované básníku Bhásovi. 3. Rúpakam náleží dále Vyáyoga, drama vojenské, bez ženských úloh a bez milostných zápletek. Hrdinou je bojovník nebo polobůh. Béře látku pravidelně z hrdinských eposů. V evropské literatuře nalézáme podobné Vyáyoga v Lessingově dramatě „Philotas“, které jest idealisací padlého přítele autorova Kleista a vyplynulo z nadšení nad vojenskými úspěchy Bedřichovými.

(Dokončení.)

J. P.:

Hlasy o Shakespearovi.

Benátský kupec. Hlavní pozornost soustředila se na postavu Shylockovu, při níž nebylo možno nevzpomenouti na výkon Vojanův. „Čsl Republika“ píše, že tuto hru je těžko scénovati, neboť se v ní příliš mísí živel veseloherní a fantastický s živlem tragickým, a tím se láme zorný uhel na celou hru. Zdůrazní-li se živel veseloherní herecky i scénicky, zatlačuje se postava Shylocka do pozadí, zvláště při pojetí Zakopalově, jenž jej hrál rasově a lidsky, takže v té lidskosti zmizel prvek komický. Vojan jej pojímal hrdinštěji a vkládal do něho více nacionálního vzdoru. A dodává, že Zakopalův Shylock by potřeboval prostšího celkového provedení co do výpravy. Oceňuje výkony: zpěvný půvab pí Iblové, přílišnou sladkost Nerissy pí Gabrielové, dobrý výkon p. Vojty (benátský kupec), Basania p. Štěpánka, p. Veverku, Vošalika, Kovaříka, sl. Pačovou a p. Majera v princi marokánském. — „Národní Listy“ opět chválí režijní styl a jednotnost a zjišťují, že bylo hráno ztlumeně co do výpravy i co do provedení, jímž byla ztlumena vášeň i veselí, nebylo prudších barev jež byly laděny v měkkých akordech. A chválí výkony: Zakopalův, jenž zahrál Shylocka s veškerým charakterisačním uměním, Veverkova Lancelota a ostatní. — „Právo Lidu“ píše, že Kvapilovo pojetí prozradilo bezděky pojetí Šubertovo tím, že proti Shylockovi posunulo do popředí vlastní živel veseloherní a zdůraznilo roli Portie, kterou zahrála pí Iblová skvěle. O Zakopalově výkonu mohou se úsudky rozcházeti, ale je jisto, že Zakopal podal tu kus svého mistrného charakterisačního umění. Celkové provedení chválí i výpravu, malebný rámec, do nějž zasadil hru p. Wenig. — „Rudé Právo“ chválí režii a z provedení výkony p. Zakopala a pí Iblové. O ostatních praví, že nehráli příliš výrazně. — Podobně vyjadřuje se „Čech“ jak o výkonech, tak o režii. — „České Slovo“ uvažuje o tom, že by mělo na Shakespearovi zůstati trochu minulosti jak v překladech, tak v provedení, že by Shakespeare měl míti na jevišti ráz památnosti, ráz dědičného skvostu, který přechází z pokolení na pokolení svým kouzlem minula, ráz úchvatného obrazu, namalovaného před stoletími a pečlivě uschovávaného. A poukazuje, že při „Kupci benátském“ dnešek příliš tlačí do očí, že pocit minulosti tu chybí, neboť v kostymech pohybují se dnešní švitorné salonní dámy, vzdělaní a vyškolení dnešní pánové. A i ten Shylock poskytuje tu cosi nového co ubírá Shakespearovi jeho dávnosti, jejíž pel měl by na něm lpěti.

Romeo a Julie. Hilarův Romeo — jak jej nazývá „Tribuna“ (tedy Shakespearovi zbyla aspoň Julie)

W. Shakespeare „Kupec benátský“, ves. o 5 aktech. Přel. J. V. Sládek. Vypr. J. Wenig. Na Vinohradech 16. dubna.

W. Shakespeare „Romeo a Julie“, trag. o 5 aktech. Přel. J. V. Sládek, režie K. H. Hilar, výtvarná účast Zd. Rykra. Poprvé v novém nastudování 25. dubna v Národním divadle.

Výkony jak dirigentovy, tak zpěváků jsou skutečně vynikající a jistě by sotva kdo jiný dovedl lépe zazpívat a zahráti Wagnera. Ale celek naprosto nepůsobil „ohromujícím dojmem“. Orchestr rozhodně nebyl skvělý, nástupy a některá pianisima špatné, plechy tvrdé a zakrývající výkony zpěváků. Byly momenty (při Götterdämmerung), kdy jsem (a nejen já, ale i všichni kolem) s úzkostí čekal, kdy se ozve za scénou roh, kterému se ani jednou nepodařilo zahrát čistě svoji partii. Snad je to maličkost, ale člověka to deprimuje a stává se mimoděk nedůvěřivým. Co se inscenování týče, byla tu provedena některá dosti účelná zjednodušení, celkem však nevybočovalo z tradiční scény. Osvětlování, které mohlo značit cokoliv, bylo špatné a často nepochopitelné. Straussova „Salome“, ač měla úspěch, nebyla tak skvěle přijata. Přes všechnu tu slávu nebylo divadlo, ač hustě obsazené, bez prázdných sedadel. Důvod je patrně v tom, že lidé, kteří by snad měli nejvíce zájmu stěží si mohou tuto zábavu dopřáti pro ohromné ceny (od 1400 Kč lože do asi 50 Kč galerie za jedno představení), které vůbec u londýnských divadel vyplývají z toho, že divadlo jako podnik soukromé společnosti musí být značně aktivní, jednak pro nevhodnou dobu představení (na př. „Götterdämmerung“ dával se od $4^1/_2$ h. s dlouhými přestávkami do 11 h. noční).

Poněvadž brzy přijede do Londýna italská opera a British National Opera začne svá představení 26. t. m., budou snad plně spokojeni nejen Angličané, ale i cizinci, kteří se přijedou podívati na výstavu britské říše. Zajímavým pokusem bude vypravení Hiawathy jako opery (od Coleridge-Taylova). Bude se dávati od 19. května v největším londýnském sále Albert Hall, který pro ten účel bude zvlášť zařízen.

Co se dramatu týče, je nyní takřka na mrtvém bodě. Shawova „Saint John“ v New Teatru těší se, jak se zdá, značné pozornosti. Více než obvyklý zájem vzbudila hra „The Discovery“ (Odhalení) a Williamsovo „This Mariage“ (Tohle manželství), o kterém se však kritika příliš lichotivě nevyslovila. První hra je zajímavá potud, že její autoři jsou pí Frances Sheridan (novelistka a spisovatelka z 18. století, matka autora „Školy pomluv“) a moderní novelista Aldons Huxley. Původní Sheridanina hra, ač nijak vynikající, poskytovala několik zajímavých scén a výborných charakteristik, které prý stály za to, aby se přepracovala pro moderní scénu. Kritika ji neobyčejně chválí, ač prý by zkrácení skoro každé scény nebylo na škodu.

Návštěvníci Wembley budou si moci poslechnouti Shakespeara v Oxford Theatre, kde jej bude dávati společnost z Old Vic a program se bude měniti týdně.

— byl přijat s obdivem pouze „Tribunou“. Jinak ostatní listy přijaly jej když ne odmítavě, tedy chladně. „České Slovo“ mluví o představení, jež nabývá jakéhosi footballového rázu, při němž se hází slovem Hilar a jež závisí na dovednosti, s jakou se provede poslední vítězný pohyb zápasu, kdy kolem propukne pochvalný jásot. A kde je Shakespeare? ptá se. Upírá režisérovi dobrých očí a správného porozumění a vyvrací Hilarovy poznámky o této tragedii, jako by šlo o boj starých s mladými. Vytýká, že s verši zachází jako s konversační prosou, naturalistickou dramatičnost, která tak ubližuje básnickému tekstu, a vulgární přídavky do tekstu, poukazuje na mnohou komičnost ve výpravě, panáčkový, loutkový sloh, ale přiznává dramatický rozmach scén a umělecký výraz jednotlivých výkonů. Z nich zvláště uvádí Lorenza p. Dostála, Mercutia p. Karena, Capuleta p. Wiesnera, Benvolia p. Kohouta. O Romeu p. Tůmy píše, že má schopnost vášně, inteligenci v proniknutí role, vzlet, rozechvění, ale vytýká mu, že jest stále nad rolí, místo aby byl v ní. Julie pí Vrchlické je vyzrálá tělem, ale má měkký dětský hlas a ochabuje. Chválí výkon pí Hübnerové jako chůvy a z drobných rolí p. Steimara (kníže), Rubíka (Paris), hraběnku Capuletovou (pí Nasková). — „Čsl. Republika“ poukazuje na vliv rozvráceného ruského divadla na Hilara. A píše: Na jevišti není nic, co by osvětlovalo děj, co by samozřejmě připínalo k slovu básníkovu a výkonu hereckému. Rozkouskovaná hmota trčí na jevišti, zde útržek domu, zde osamělá zeď, zde chlebová pec, v níž se povaluje Julie, vždycky něco, co ruší a odvádí pozornost od hercova výkonu. Poukazuje na různost mluvy jednotlivých herců. Výkony p. Tůmy, pí Vrchlické, Hübnerové, Kohouta, Vydry, Karena, Dostála celkem chválí. — „Právo Lidu“ polemisuje s poznámkami Hilarovými a praví: „Sledujeme-li práci režie, možno zaznamenati vypracování groteskních episod a scén, v kterých více méně hledána protiváha esteticky pojaté tragičnosti hlavního příběhu.“ Herecké výkony chválí. — „Národní Listy“ konstatují, že Hilar přenesl všechno své úsilí režijní na dramatisaci hereckého výkonu podle svého názoru, jak jej uvádí v meziaktním listu Národního divadla, kde praví: „Aby účin byl úplný, aby intimní pravda srdce i zvyků dramaticky vystoupily přímo, není nic více potřebí, než nerušeného hereckého výkonu, jejž třeba jen soustřeďovati a ochraňovati. Proto pryč s dekorativností v kulise a obleku, která zdržuje nebo rozptyluje čirý výkon hereckého výrazu.“ Což je převzato z ruského divadla, z Tajrovova „Oproštěného divadla“. — „Tribuna“ podrobně zabývá se pojmy moderního divadla a uvádí, že Hilar vidí jádro tragedie v rozpoutané, nepodmíněné vášni mladistvých milenců, a nazývá způsob, jakým byl „Romeo a Julie“ proveden, z nejsilnějších divadelních účinů české scény. Hilar projevuje se tu vedle Vojana jako nejmohutnější divadelní zjev posledních desítiletí. Ovšem jiné listy: „Čech,“ „Venkov“ i „Rudé Právo“ nejsou přesně tohoto názoru. — „Národní Politika“ cítí v tomto provedení vyzrálejší a vážnější formu domoci básnické pravdě na jevišti. A bylo tu dosaženo mnoho dobrého i skvělého přesto, že některé rušivé dojmy podstatně zasahovaly leckdy v ideovou i básnickou část díla. A pokud se týká Shakespeara u nás vůbec, jeho provedení Kvapilem a Hilarem, praví, že jsme tu ve dvou vývojových extrémech; „zatím co Kvapil od svých přísně stylových, ukázněných a velkorysých projevů v Národ. div. přechází v novém svém působišti k převahou fantastickým, náladově a barevně pestrým a pohádkovým obrazům, při celkem střízlivém výkonu hereckém, usiluje a žene se Hilar za dekoračním expresionismem anebo, jako právě nyní, za naprostým zjednodušením technických a inscenačních prostředků, zdůrazňuje především herecké podání, které vyzdvihuje, stupňuje a přepíná často až k nemožné a nepřirozené výrazové a hlasové křeči. Na obou stranách chybí tedy jakási mez, která by obě úsilí svedla k vrcholnému účinu, který spíše vždycky tuší v zřejmé vůli a nadšeném chtění, než v opravdovém výsledku.“ Herecké výkony chválí jako ostatní listy.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský.

Duben.

2. 1844 nar. se Roman Nejedlý, český operní skladatel („Andulka“ a j.).

8. 1914 zemř. v Praze ve věku 74 let Jakub Arbes, romanopisec, spisovatel skvělých romanet, divadelní kritik, svého času i dramaturg českého divadla (r. 1876 za ředitelství Wirsingova, kdy české zemské divadlo zadáno bylo t. zv. Družstvu mladočeskému). Nás divadelníky nejvíce zajímají jeho široce a hluboce založené životopisy divadelních umělců v knihách Nesmrtelní pijáci (Edgar Alan Poe, Český Paganini, Edmund Kean, Adrian Brouver, Krumlovský), Silhouetty divadelní (Medea s bezvýrazným okem, Poslední dnové Rachelčiny, Tylův „Had z ráje“, Ze života českého komika, Pražský žid a j.), Z galerie českého herectva (Jos. Jiří Kolár, Vilém Grau, Julie Šamberková), Ze zákulisí (Biogr. studie o Krumlovském, o Sklenářové-Malé a j.), Záhadné povahy a j. Z románů jeho nejznámější jsou „Agitátor“, „Štrajchpudlíci,“ „Moderní upíři,“ z romanet: „Ukřižovaná.“ „Akrobati,“ „Svatý Xaverius,“ „Newtonův mozek,“ „Anna a Marie,“ „Sivooký démon,“ „Ethiopské lilie,“ „Zborcené harfy ton“ a j. Také politické práce napsal („Pláč koruny české“, „J. Exc. hrabě Thun“ a j.) Pochován byl o Velkém pátku 1914 na hřbitově na Malvazinkách.

13. 1914 zemř. Karel Nešvera, hudební skladatel („Perdita“, „Bratránek“ a j.).

17. 1774 nar. se známý český hud. sklad. J. V. Tomášek, jehož 150. výročí narozenin uctil hud. odb. Umělecké besedy návštěvou jeho hrobu i proslovem dra Jar. Patery o významu Tomáškově. „Hudební Matice“ pak vydala výběr nejlepších jeho skladeb klavírních i písňových (v revisi dra. V. Štěpána). Tomášek napsal vedle skladeb orchestrálních a písňových také dvě opery: Serafinum (prov. 1811) a Olvaro. Zemř. 9. dubna 1850.

18. 1904 před 20 lety — zemř. v Praze nadšený přítel ochotnictva, akad. malíř Frant. Bíza, čestný člen a protektor bývalé Bes. „Okoř“, jednoho z nejlepších spolků ochotnických v letech osmdesátých a devadesátých min. stol.

23. 1564 nar. se ve Stratfordě nad Avonou v Anglii největší dramatický básník všech národů William Shakespeare. Slavíme tedy letos 360. výročí jeho narození. Z jeho dramat zachovalo se nám asi 40, jež byla i zčeštěna. Překladatelé ze Shakespeara jsou K. H. Tham, Čelakovský, Doucha, Jan Malý, J. J. Kolár, dr. Čejka, J. V. Sládek, Ant. Klášterský, Ant. Fencl a dr. Ot. Fischer. Shakespeare zemř. r. 1616 ve věku 52 let.

Repertoar od 15. května do 15. června. Národ. divadlo mimo Andrejevův „Rozum“ 15. května nemělo novinek. Žilo ze starých zásob, třebaže toho v buletinech naslibovalo a stále slibuje. Rozum hrálo za měsíc právě dvakrát, Romea a Julii třikrát, 27. května znovu vypravilo Jiráskova Gera, kterého pak opakovalo třikráte, na počest přítomného Romaina Rolanda 1. června hrálo jeho drama Vlci, které opakovalo jednou, a k zahájení oslav Žižkových Jiráskova Žižku. V opeře hrála se Lucerna jedenkrát, Prodaná nevěsta desetkrát, Psohlavci jedenkrát, Louisa s Mařákem j. h. jedenkrát, Eugen Oněgin jedenkrát s M. Pospíšilovou, Don Juan jedenkrát, Dalibor jedenkrát, Libuše jedenkrát, Kaťa Kabanová dvakrát, Eva jedenkrát, Rusalka jedenkrát, Hubička jedenkrát, Vina dvakrát, Komedianti, Sedlák kavalír a Violetta s Nektar Flondor a Patierou. — Stav. divadlo hostilo Verneuillovu družinu ve dvou hrách „Sestřenka z Varšavy“ a „Kolotoč“. Mělo jedinou novinku „Rybáře stínů“, kterou opakovalo ještě třikrát. Mimo to hrálo Pražského žida, Jana Výravu, R. U. R. dvakrát, Peg mého srdce šestkrát, Co je nejhlavnější, Vinu, Rozum, Čecha a Němce, Hadriana z Římsu, Vlky, Ze života hmyzu, Minulost, Pygmalion. V opeře hrálo: Šelma sedlák, Piková dáma, Bílá paní dvakrát, Labutí jezero dvakrát, Rigoletto s Nektar Flondor, Don Juan, Madame Butterfly dvakrát, Werther (Mařák j. h.). — Vinohr. divadlo uvedlo Scheinpflugovu novinku Druhé mládí, kterou opakovalo šestkrát, nově vypravilo Tylova Strakonického dudáka, kterého opakovalo čtyřikrát, na zahájení Žižkových oslav provedlo scény z Tylova Žižky, Kolárovy Žižkovy smrti, z Jiráskova Žižky a Dvořákových Husitů za jediný večer 7. června. Mimo to hrálo: Palackého tř. č. 27, Orlíka dvakrát, Benátského kupce čtyřikrát, Sen v noci svatojanské, Devátou louku šestkrát, Naše furianty, Finku doktorovou a My a oni čtyřikrát, Fedoru čtyřikrát, Žně třikrát, Posledního muže, Kapitána Brassbounda, Láska bdí. — Švandovo divadlo: Lulu, Co ženy chtějí, Velbloud uchem jehly, Charleyova teta, Zaslíbená země, Za oponou, Nicejská smlouva, Paragrafy na střeše, Kouteček lásky, Piskořův Football (Herakles versus Puma), Vlkodlak. — Uranie: Cikánská láska, Dítě cirku, U tří děvčátek, Rozvedený pán, Podzimní manévry, Cudná Zuzana, Muzikantovo dítě, Ten, který dostává políčky, Paní presidentová, Mamінčin mazánek, Císař pán, Venkovské neviňátko, Modrá mazurka, Slečna Josefínka, moje žínka, Evy v ráji, Šaty mé paní, Kvítek prérie, Husarská krev, Až se jaro vzbudí, Společnost sl. Máši, Dolarové princezny, Cikánský primáš, Nevěsta z Amsterodamu. — Tyl. divadlo v Nuslích: On podvádí svou ženu, Světa pán v županu, Románek lásky, Palackého tř. č. 27, Tatíčkovi to nejkrásnější, Pojď na mé srdce, Hamlet, Rumburská vzpoura, Zamilovaná, Živá mrtvola, Hrabě Luxemburg, Dedé, Stázi, tobě něco schází, Lešetínský kovář, Čardášova princezna, Malá hříšnice, Bytová nouze, Svět bez mužů, Zuzančin pan kaprál, Lešetínský kovář. — Divadlo Svornosti: Plačtivá milenka, Mazánek, Tragedie ženy, Čertův mlýn, Osudná navštívenka, Maryša. — Komedia: Alraune, Jedenácté přikázání, Vzorný manžel, Příhody Pavla Čamrdy, Já jsem majstr seminarský, Ulička odvahy, Když prší miliony. — Apollo: Vyzvědačská aféra pluk. Redla, Už mou milou. — Rokoko: Divná židle, Pražské zákoutí, Srážka vlaků. *j. p.*

Vážné ochuravění dra K. H. Hilara, šéfa činohry pražského Národního divadla, záchvatem mrtvice, který snad na delší či kratší dobu vzdálí ho úplně divadelní činnosti, dalo podnět části tisku, zabývající se nezřízeným, licoměrnickým jeho velebením k nadsázkám důsledků této skutečnosti, jež „značila by úplnou pohromu pro vývoj naší národní kultury, jíž je vůdcem jak silou svého charakteru, tak velikostí svého umění“. Je jisto, že každého lidsky cítícího člověka musí naplniti účastí jeho krutý životní úděl, leč správně pozastavuje se A. T. v „Moderní Revui“ nad touto větou a praví: „Což pak se národní kultura omezuje snad jenom na divadlo, na umění režisérovo? V českém divadelnictví je Hilar dnes zajisté první — první iniciativností, první pílí, první neúnavností a neústupností v cestě za svou metou, první i ve výsledcích, byť ne vždycky kladných a nesporných: proto jeho ztráta by byla nespornou ztrátou. Ale přesto ne úplnou pohromou pro vývoj naší národní kultury. I nejlepší věci se škodí nehoráznými nadsázkami potěšeného enthusiamu.“ *j. r.*

Organisaci Čs. Herectva! Jako složce, nejúžeji spjaté s divadelním životem, je vám jistě známo, že v poslední době některá divadla zpronevěřila se kulturnímu svému poslání a pod záštitou úředně povolených koncesí zbavují pražské obecenstvo všech primitivních pojmů a představ o umění a divadelní estetice. Dozorčí úřady, pokud censurou stanovené hranice nebyly překročeny, ponechávají vkusu slušného obecenstva, zda má či nemá absolvovati představení, jež vybičují rafinovanými způsoby a momenty utajované vášně a pudy, a klasifikují prostě ony hry podle tekstu, kterému však teprve patřičná ekstempore dodají hutnosti. Divadelní kritika — pokud by uznala vhodným svůj interes o bezduché slátaniny a perversní projevy — nemá možnosti vynutiti umělecké výkony a zameziti provozování podobných představení. Jen v ojedinělých případech bylo upozorněno na literární bezkrevnost a paskvil umění, ale tato kritika mimovolně stala se spíše reklamou, a tak funkce dvou důležitých divadelních koeficientů je vyčerpána, zatím co denně původní tekst skorem mizí a ekstempore stávají se svou tendencí osou děje, k jehož „zpestření“ používají podnikatelé nejrozmanitějších prostředků a především nahoty českých hereček, které jsou tímto způsobem snižovány na nejhorší úroveň v očích slušných návštěvníků. Znáte sami, jak dosud se smýšlí o příslušnici hereckého stavu, s jakou fantasií rodí se v malých mozcích různé představy o zákulisním životě, je vám známo, že dle ojedinělého případu soudí se čest všech českých hereček, ale to vše není nic proti tomu, co nyní se páše s českými herečkami kterým právě vy máte poskytnouti mravní ochrany, kterým můžete vrátiti jejich umělecké žití. Je pravdou, že naše herečky nejsou formálně nuceny k výkonům, které jim nepříslušejí podle kvalifikace, ale je vám jistě známo z prakse, že pouhé zdání odporu se strany zaměstnance má za následek třebas pozvolnou nečinnost a pak — propuštění. Jen tyto eksistenční podmínky nutí české herečky, aby odhodily své přesvědčení, aby zapřely své cítění, svůj stud a byť

(Pokračování na str. 154.)

Dusíkovo divadlo v Čáslavi.

Jakub Rydvan.

Mělo zvučnou pověst a budilo oprávněnou žehravost již před onou osudnou nocí ponovoroční 1923, kdy padlo v pospas zhoubným živlům a nezůstalo z něho nežli spousta popele a několik ohořelých zdí, truchle trčících k zasmušilému nebi.

Bylo málo venkovských měst a míst, která se mohla honositi samostatným stánkem Thalie, obmyšleným postupem času a obětavostí i ochotou občanů veškerými vymoženostmi moderní divadelní techniky, a jenž skutečně znamenal kulturní i společenské středisko celého kraje, pro mimopražský duševní a myšlenkový život tak nepostrádatelné.

Dnes, jedva po roce, osušeny slzy, vytrysklé z bolesti nad ztrátou, zdánlivě nenahraditelnou, a objevily-li se kde, bylo to svrchovanou radostí nad dílem, jež zázrakem vyrostlo z rumu a trosek, krásnější a dokonalejší prvého. Je uskutečněno ovšem z největší části opět jen zásluhou občanstva bez rozdílu tříd a přesvědčení, jejich houževnaté, vytrvalé píle a práce a jejich veliké lásky a nadšení, jež korunovány tak krásným výsledkem. Letošního 14. března po prvé dopoledním uměleckým matinéem a odpoledním i večerním slavnostním představením Jiráskovy půvabné „Lucerny" otevřeny brány nově vzbudovaného chrámu umění.

Hlavní průčelí.

Je vybaven skvělým vzhledem vnějškovým (připomínajícím až po výrazný relief hudebního skladatele a slavného čáslavského J. L. Dusíka, po němž divadlo pojmenováno, na průčelí starou budovu divadelní, ovšem v zdokonaleném provedení) i vkusnou nádherou vnitřku hlediště s vedlejšími místnostmi foyerů atd., nepostrádajícího známek účelnosti, stejně jako jeviště s připojenými šatnami a pomocnými skladišti dekorací a rekvisit stop všestranné praktičnosti.

Vnitřek hlediště.

Jest přáti čáslavským i českému umění divadelnímu, aby ono vzácné porozumění a zájmová pospolitost, které vykonaly v době tak nepoměrně krátké čin, úžas, obdiv i uznání budící, zůstaly nově zřízenému divadlu Dusíkovu věrny do všech příštích let a aby k oněm téměř tisíci představením, které od prvého otevření divadla roku 1869 do dne požáru zde provedeny, pojily se další desítky a sta, přičiňujíce zároveň značnou hřivnu k zvýšení všeobecné vzdělanostní úrovně, zušlechtění mysli i srdcí, po němž se tolik dnes volá a jehož splnění je bezpečnou zárukou i slavný slib vstupní básně J. Lipného, končící:

„Do hmoty nové — nový život dáme,
ideál mrtvých obrodí se prací,
dědictví jejich věrně dochováme,
přítomnost minulosti neoklame
pro lásku nových, příštích generací."

kompromisem, přece jen podvolily se rozběsněnému, horečnému a ziskuchtivému řádění pražských podnikatelů. V době ohromného sociálního zanícení zůstávají české herečky bez ochrany, v době kulturního vzepětí snižují se čeští herci pod tlakem okolností na úroveň nejsprostších šantanistů a cirkusáků. Pánové a dámy, kteří jste dnes v čele řádné organisace čs. herectva a máte jen trochu cítění s dnešní situací svých kolegů a kolegyň, uvažujte o důsledku těchto všech zvrhlostí na jevišti a všemi silami hajte práva lidskosti a práva uměleckého žití. Ohraďte se proti těmto násilnostem prohlášením k úřadům, veřejnosti a všem kulturním a divadelním korporacím, které jistě postaví se po vašem boku k boji za práva českého dramatického umělce! *E. Janský.*

Nevkus a nečetnost úřadů. Dle zpráv denních listů Choděrova společnost a soubor řed. B. Zöllnera využili sensačního procesu rodiny Hanikovy a zařadili ve svůj repertoar hru, vlastně slátaninu, zabývající se, resp. znázorňující tuto tragedii. Je na povolaných činitelích (okresních správách politických) a také na Organisaci čsl. herectva, aby pokračování a šíření této nemorálnosti učinili neprodleně přítrž. K takovému kramaření není přece úředně povolená koncese divadelních ředitelů!! *Eský.*

Několik věcných nedopatření zůstalo neopraveno v posledním seš. „Čsl. Div.": V pokrač. článku „Ruské div. a drama ve 20. stol." má správně zníti překlad Schnitzlerova cyklu aktovek „Reigen" — „Kolo" a nikoliv „Kolotoč", jak vysázeno z rukopisu (str. 131, řádka 11. zdola). V některých poznámkách oddílu „Z ciziny" psáno jméno franc. div. deníku „Comédie" a v článku dra H. „Styky ochotn s cizinou" odlišně „Comoedie." V čl. Borotínského „Český venkov ve službách divadla" (str. 140, ř. 8. shora) opraviti nutno jméno F. B. Krkavec na Mikovce. *Red.*

A zase nové divadlo. Kdyby naše dramatické umění rostlo tak kvalitativně, jako roste řada jeho chrámů, mohli bychom se jen těšiti z takového rychlého rozvoje. Mimo zprávu, že Variété má trvale sloužiti jen divadelním účelům, objevila se opět otázka zřízení nového divadla přímo ve středu Prahy, na místě nynější jízdárny v paláci Sylva-Tarouccy na Příkopech. Realisace této nenové myšlenky je však dosti problematická, neboť stavební předpisy vyžadují, aby řádná divadelní budova kol dokola zůstala osamocena. Nedostatek volné prostory a blízkost kina budou řešení nové scény ztěžovati. *—ý.*

500. výročí úmrtí Jana Žižky připadá na 11. říjen letošního roku, avšak Národní i vinohradské divadlo oslavilo je již v červnu. Národní Jiráskovým dramatem „Jan Žižka", vinohradské za jediný večer čtyřmi dramaty: Tylovým „Janem Žižkou z Trocnova", Kolárovou „Smrtí Jana Žižky", Jiráskovým „Janem Žižkou" a Dvořákovými „Husity", z nichž bylo patrno, jak se názor na trocnovského hrdinu měnil. Postavu Žižkovu hráli pp. Štěpánek, Majer, Vojta a Steimar. Ale poutavějším a pro hereckou invenci vhodnějším by bylo, kdyby Žižku různých autorů hrál jeden a týž herec. Jinak byl tento večer velmi zajímavý a litovati jest, že byl tak málo navštíven. *P.*

Pohostinské hry Verneuillovy družiny „La Renaissance" z Paříže. I když literárně a herecky nepřinesly nic zvláštního (z původně ohlášených tří her byly hrány jen dvě: Sestřenka z Varšavy a Kolotoč), přece ukázaly francouzský herecký styl v nejlepším světle. Hry samy nebyly než ilustracemi z „La vie Parisienne", obvyklý triangl a flirt, dnes poněkud již zvetšelý, ale ta říznost, pohotovost, dravost, s jakou byly interpretovány, stála za podívanou. I když mnoho přičteme herecké tradici družiny, živému temperamentu, mnohonásobnému opakování těchto her, přece neupřeme jim půvabu a jasu, s nimiž hraje. A tato živost a svěžest, plné oddání se svým rolím jsou podivuhodné právě proto, že tytéž hry hrála nesčíslněkrát. Naši herci poznávají, jak se má hrát. Nežli se náš herec usměje, promluví, pohne rukou, moudře si to rozváží a teprve pak se pomalu rozhýbe. Tito tři nebo čtyři lidé jsou živými blesky, co slovo — to rána, co gesto — to švih, zásvity očí, vyjasňování tváří, lesk zubů, postoje, usednutí, zdvižení nohou i rukou jsou sladěny v rytmický celek, který je pravým koncertem virtuosů hlasu a gest. V tom je jejich přednost a herecký význam. *J. P.*

Olomoucké Národ. div. ztratilo nedávno svého obětavého budovatele generála Kroupu, který dne 2.-VI. v tamní nemocnici zemřel. Práci a význam zesnulého jako vojáka ponecháváme kritice odborníků, nám je gen. Kroupa osobností, pozoruhodnou v divadelním světě, jako nadšený a do krajnosti obětavý člen výboru Družstva českého divadla olomouckého. Svou činností připomíná již historické postavy českých vlastenců, kteří subskribovali pro naše Národní divadlo. Tak gen. Kroupa osobně sháněl abonenty a příspěvky pro Družstvo, navštěvoval známé i neznámé, sbíral, mluvil a rozohňoval pro věc svoji i olomouckých Čechů a výsledky své práce získal si vděčnost jejich i národa. *—ý.*

Slovenská divadla. V předminulém čísle citovali jsme stížnosti Slováků na nedostatečnou péči o slovenské divadlo a nyní můžeme konstatovati, že celá záležitost zůstala nejen nevyřízenou, ale že situace doznala podstatného zhoršení. Bratislavské Nár. div. bylo sice zbaveno v činohře oficielního vedení režiséra Hurta, ale Slovensku bude nadále zachován ve funkci ředitele divadla v Košicích, které svoji činohrou bude také určitý čas vystupovati v Bratislavě. Míníme, že pro Košice, jako důležitý opěrný bod s hlediska národnostně-kulturního, měl býti vyhledán vůdce, který by neměl za sebou tak špatné výsledky uměleckého hospodaření. Dle ujednání bude v bratislavském Nár. div. nějaký čas provozována košickým aparátem i opereta. Můžeme tedy doufati, že „Zázraky nad Vltavou" atd. budou šířiti českou „kulturu" i po slovenských krajích. Tím jistě odpadnou nářky, že Slovensko je zanedbáváno, že je vzdálenc nového divadelního ruchu, neboť dostane se mu alespoň v operetě prvků nejnovějších. Ale pro boha: kdy konečně příslušní činitelé uznají právo Slováků na skutečné umění, kdy konečně Svatá Byrokracie umožní jim vlastní, iniciativní uměleckou tvorbu? Dnešní situace sloven. divadelnictví po energickém zakročení nevolá, ale k ř i č í! *Eský.*

Rusínské divadlo „Prosvita" z Užhorodu, zavítavši do metropole naší republiky, pochlubilo se ve dnech 23. až 25. května v Národním domě vinohradském svým uměním nejen svým krajanům, ale i pražské veřejnosti. Divadélko toto prodělalo v krátké době tři vývojové etapy. Vzniknuvší r. 1921, bylo původně ochotnickým kroužkem, pořádajícím občas představení. Jeho řízení ujal se nejprve Boris Krivěckij, býv. ředitel ukrajinského státního divadla v Kyjevě. Ensemble tvořili zejména bývalí členové Košicovy „Ukrajinské kapely". Téhož roku v září stává se jeho vůdcem dramaturg kyjevského divadla M. K. Sadovskij (známý nám z pohostinských her ve Švandově divadle), a divadlu dostává se podpory státní. Repertoar jeho je zvláště lidový a národní. Třetí pak etapa rozkvětu tohoto divadla datuje se od září 1923, kdy v čele postaven nynější ředitel a režisér O. Zaharov, žák Němiroviče-Dančenka, jenž vytkl si vysoký umělecko-kulturní cíl a také program rozšířil o operu a operetu. Hned v prvním představení hry ukrajinského politika, romanciera a dramatika Vynnyčenka „Hříchy" překvapila svým soustředěným, svérázným výkonem představitelka Marije Laškivski, sestry Červeného kříže. M. Morská, absolventka moskevské umělecké akademie a kyjevské konservatoře a býv. člen moskevského satirického divadla „Krivoje zerkalo". V úloze revolucionářky, tvrdé, démonické ženy, zaujala svou krásnou divadelní tváří, psychologicky pronikavým vniterním

uměním, ovládajícím nejen vůli a hlas, ale i oči a gesto. Rovněž režisér A. Zaharov (jehož režie byla velmi pečlivě propracována a výprava velmi vkusně vyřešena) podal velmi temperamentní výkon herecký, svědčící o smyslu pro hlubší charakteristiku. Také v dalších ukázkách rozpětí svých uměleckých snah (Molière „Tartuffe“, Strindberg „Otec“) vynutil si ensemble (v němž nelze opomenouti H Sovačovou, žákyni stát. moskev. umělec. divadla, dámy K. Zdorykovou a Divnyčovou, absolventku lvovské konservatoře, Ostopčukovou, absolv. vídeňské konservatoře, Pryjemskou a Maškevičovou, a z pánů Pevného, Čuhaje, Levitského, Bazileviče, Pědhirného, Dančara, Simjanoviče a Ručka) pozornost české veřejnosti pro nejvýchodnější divadlo československé republiky Divadlo toto, plníc veliké kulturní poslání nejen v Užhorodě, ale i na podkarpatském venkově (kamž stále pořádá zájezdy), musí však po nedávném snížení státní subvence těžce obhajovati svou eksistenci. *Žk.*

Piskořovu frašku „Footbal“ sehráli ve Švandově divadle na Smíchově. Piskoř je šťastný autor veseloher, uvádí na svět jednu veselohru za druhou a vždy se slušným úspěchem. Má krásný dar bezprostředního humoru, bystrý postřeh pro životní postavy a smysl pro aktuality. Footbal je pouhou záminkou, aby p. Kubricht zbavil se na nedělní odpoledne své tchýně a ženy a pobavil se s milenkou. Z darebnosti té vzejde mnoho zábavných příhod, které skončí tím, že tchýně opustí mladou domácnost a manželé, kteří dříve bez tchýně nesměli ani vzdychnout, najdou se v lepším životě. Na Smíchově sehráli frašku v jednotlivostech podařeně. Pí Nedošínská v úloze tchýně byla nepřekonatelná, p. Marek neodolatelný a ostatní je dobře doplňovali. Pěkně se uvedla slečna Klaudová, jež sehrála menší úlohu Lucy velmi půvabně. *j. p.*

Divadlo Apollo po odchodu Fenclově jen krátký čas bylo pod správou ředitelství div. Komedie, aby přešlo v ruce R. Mejkala, který opustiv jisté známky ušlechtilé a literárně přijatelné tvorby, věnoval své divadlo lehčímu genru. Ani tento styl finančně nepozdvihl je tak, aby přetrvalo krisi, která konečně převedla ředitelství na A. E. Longena, jenž nedávno znovuzahájil — po svém odchodu z „Rokoka“ — tolikráte již ztroskotavší podnik. *— ý.*

Z C I Z I N Y

Pohřbu Eleonory Duseové, konaného dne 11.-V. 1924. zúčastnili se m. j. nejvyšší hodnostáři státní, zástupci vlády a diplomatického sboru. Tělesné ostatky, přivezené z New-Yorku do Říma, byly vystaveny v basilice a po slavnostním vzdání poslední pocty světové umělkyni jejími obdivovateli přeneseny do vagonu (za tím účelem zvlášť proměněného v jakousi kapli) a odvezeny k věčnému uložení do Asole u Benátek, místu nad jiné jí milému. Básník d'Annunzio chce z výtěžku prodeje všech svých rukopisů románů a divadelních her, které přijel do Londýna vydražiti markýz Boltini, postaviti jí nádherný pomník. Také nebude asi namnoze známo, že této slavné tragédce v jejím sedmiletém manželství (24letá provdala se roku 1863 za bývalého neapolského herce, který r. 1917 zemřel v Lisaboně jako konsul ve službách argentinské vlády) narodila se nepříliš krásná, zato však nad obyčej roztomilá dceruška Enrichetta, s níž nemohla pro svou chorobu žíti společně v drsném anglickém podnebí. Leč jejich vzájemná něžná láska je každoročně alespoň na několik dní spojovala k společnému soužití. Jí, provdané za Edvarda Burroughse, universitního profesora v Cambridge, a dvěma vnoučátkům Robertovi a Eleonoře, poslala ještě krátce před smrtí pozdravy a vzkazy po dlouholeté a nerozlučné své společnici sl. Desirée, která jí byla z hloubi srdce oddána a v jejímž náručí také skonala. *Ž.*

Úmrtní den dramatika Henry Bequea (* 9.-IV. 1837, † 12.-V. 1899), autora „Pařížanky“, „Havranů“, „Nanetty“, „Početných žen“, „Michala Paupera“, oslavila celá Francie důstojným způsobem při 25. výročí, zasadivši pamětní desku na domě, v němž se narodil tento stoupenec klasických tradic, průkopník krajního realistického směru dramatického, jenž nejsprávněji vystihl střední cestu mezi řečí psanou a mluvenou. Také všechna jeho význačná díla byla sehrána v pietním provedení a celé jeho literární dílo vydáno ve vzorné úpravě. *—k.*

Smrt na jevišti, zdá se, není řídkým hostem. Nedávno při uměleckém výkonu zemřel na scéně jugoslavský herec a nyní „Div. Listy“ oznamují, že v Irsku tímtéž způsobem opustil své obecenstvo populární mim John O' Hallor. Roli dohrál, ale již nepovstal. *—ý.*

Ellen Terry, slavná angl. herečka, slavila dne 27. února své 76. narozeniny. Terryová již nehraje; žije v soukromí. Posledně hrála as před 8 lety, ponejvíce Shakespearovy postavy. *K. M.*

Shakespearův rukopis, nedávno objevený, vzbudil velikou pozornost i radost všech shakespearovských historiků. Anglický žurnál „Daily Expres“ uvedl zajímavé podrobnosti, vztahující se k nálezu. V britském museu je již více než 200 let uložen rukopis, obsahující 147 řádek veršů, které jsou doplněním hry o životě Sira Thomase More a Anthonyho Mundaye z r. 1593. Vyskytla se domněnka na základě Shakespearových podpisů, zachovaných na jeho závěti, že slavný dramatik je autorem rukopisu, neboť písmo je si úplně podobno. *Eský.*

Letošní slavnosti Shakespearovy v Anglii konány od 21. dubna do 17. května. Řízeny Mr. W. Bridges Adamsem, měly na repertoaru kromě her Sh. také dvě nebo tři jiné ukázky staroanglické. *K. M.*

Mentalitu amerického publika vystihuje český herec Myzet dopisem z Chicaga, který uveřejňuje čas. „Divadlo“. Autor zmiňuje se o premiéře Čapkova dramatu „R. U. R.“ a praví, že úspěch z 90% možno přičítati pouze výpravě hry a nikoli snad jejímu obsahu, neboť Američáni obdivují efektivní úsilí, ale nesnaží se vniknouti do podstaty autorovy práce. Uvádí dále, že těmto okolnostem dlužno také přičítati neúspěch hry „Ze života hmyzu“, která činí větší nároky na mozek posluchačů. Praví: „Nepište, autoři, nic, chcete-li být hráni v Americe, co nutí k přemýšlení, a nevěřte, že americké divadlo, a česko-americké tím méně je svatyní Thalie, že divadelní představení jsou svátečními dny tichých meditací. Co zde může míti úspěch, je jenom velká ‚psina‘ v pravém toho slova smyslu.“ Podobně stěžují si i němečtí divadelníci na dnešní poměry v uměleckém působení, které musí překonávati nesčetné obtíže, chce-li skorem pokoutně vpraviti do obecenstva něco z ušlechtilých idejí. A my, nemůžeme-li se honositi do desítek jdoucími reprisami původních českých novinek či významných překladů, upadáme také a blaží nás, že „Evropa o nás ví...“, jaký máme „Zázrak nad Vltavou“!! *Eský.*

Staré řecké divadlo v Syrakusách, mající dávnou slavnou tradici, bylo po 11leté přestávce znovu k životu probuzeno pořadatelským výborem, jemuž v čele stojí E. Romagnoli, znamenitý překladatel řeckých tragedií. 30.-IV. byla zahájena činnost slavn. předst. klasického repertoaru, a to Sofoklovou „Antigonou“ a Aischylovou tragedií „Sedm proti Thébám“, se scénickou hudbou G. Mulého a ve výpravě římského umělce D. Gambelottiho dle antických vzorů. *—á—*

Jaroslav Borotínský:

Po stopách venkovských ochotnických divadel.

Mnohé zapomenuto již z prvního vývoje českých divadel venkovských a ochotnických jevišť. Co tu kouzla z doby probuzenecké a z prvních počátků národního kvasu a nadšení našich pradědů!

První náš lístek k dějinám venkovských divadel*) vzbudil zájem a pozornost našich ochotnických divadel a spolků, které z četných bohatých archivů spolkových zachytily mnohé zapomenuté a významné události. Zajímavo je na př. podívati se do M š e n a (u Mělníka), kde první ochotnické divadlo bylo založeno již r. 1804. Jistý Josef Lourek, paslíř, který se též hotovením hudebních nástrojů zabýval, zhotovil divadlo z papíru, které vkusně omaloval. Hrála se tu téhož roku „Noční můra" aneb „Zamilované strašidlo", „Novonedělní dítě", „Tepličtí komáři" a „Živé hodiny". Pak r. 1810 se hrála již dokonce zpěvohra „Masné krámy" přičiněním hudebníka a měšťana mšenského Jindřicha Slánského, který hudbu řídil a s velkou pochvalou provedl. Kus tento se hrál v obecním domě dvakráte; poprvé byl příjem 1000 zl., po druhé přes 700 zl. v B. C. Dále pak sehrány r. 1817 hry „Loupežníci na Chlumu" a vícekráte „Čech a Němec", hra, která právě také provozována je na scéně Stavovského divadla v Praze. Divadlo nemělo však dlouhého trvání. Tehdejší purkmistr Matěj Krásný zapověděl další hry, poněvadž prý se spolek proti němu „dopustil hrubosti tím, že od něho vstupné přijal".

Jak zahájeny další hry divadelní a zdůrazněna potřeba českého divadla, vidno z tohoto proslovu básnického:

Přiletěla jiskra živá, plamenem to, z něhož plyne
by nám láska k vlasti všem národnosti svatý žár,
utlumená, polomřivá aby svítil, v své otčině
znítila se plamenem, Čech že povstal ze svých már.

Vznik ochotnického divadla v Č e s k é T ř e b o v é spadá v počátek XIX. století. Při tehdejší chudobě města největší potíž působily nadšencům divadelním dekorace. Ale ochotníci a přátelé českého divadla věděli si rady. Oponu zastala formanská plachta, kulisy a pozadí pořídili si z chvoje. Bylo třeba hodně iluse k takto vypravené scéně, ale přírodní dekorace zato líbezně voněly pryskyřicí.

První plátěné dekorace mohl si spolek pořídíti až r. 1845, kdy stavbou státní dráhy hmotné poměry města značně se zlepšily. Oponu, na níž zobrazena byla Thalie, podle jiných Čechie, s nápisem „Thalii české a národu", namaloval vyučený malíř K. Fiala, ostatní dekorace podle potřeby po kusech, dílem i na papíře, malovali studující, jichž bývalo mezi divadelními ochotníky vždycky několik.

I tu kronikář zaznamenává, jak divadelní nadšenci prodělávali těžké krise, jako všude: „Divadla stěhovalo se tenkráte ještě z hospody do hospody, podle toho, která byla právě v oblibě. Kolem r. 1854 přestalo se vůbec hráti, v ochotnictvu panovaly jakési rozmíšky, a dekorace, kdesi na půdě špatně uložené, zašly. Tu však vznikl v nádražních dílnách nový kroužek ochotnický, který mezi sebou sebral na jeviště i na plátno, a strojník Václav Balaš, jenž vládl slušně štětcem, namaloval nové dekorace. (Dokončení.)

*) Viz sešit 9. „Čsl. Divad'a".

Pro ochotnickou praksi.

Typické masky Karla Šotta, režiséra Nár. div. v Olomouci, v 15 obrazech byly vydány v úhledném sešitě a dodává je autor (bytem na Kr. Vinohradech, Manesova 24) za 6 Kč. Mohou dobře sloužiti za příklad maskování.

O malbě kulis. (Píše K. S e n d l e r.) Množí se dotazy, jak malovati kulisy a jakých barev k tomu použíti. Chci uvésti stručný nástin práce: Plátno nutno řádně napnouti což se děje přímo na rámy, a jen oblouky a prospekty připnou se na zem nebo na zeď. Takto připravené plátno natře se nejprve klihovou vodou (as $^1/_2$ *kg* klihu na 4—5 *l* vody) a nechá se řádně uschnouti. Tuto proceduru třeba udělati i s plátnem, které již bylo malováno, ovšem dříve, nežli je upotřebíme musíme je zbaviti staré barvy, a to buď vymáčením nebo vyžmolením. Klížení plátna zdálo by se snad zbytečným, ale další postup práce ukáže jeho důležitost. Plátno dostane klíhem jakýsi mastný povlak, nevpíjí barvy, naň nanášené, a nečiní ji suchou, nýbrž — odborně řečeno — barva „sytě sedí". Barev používá se těchže, jakými se malují pokoje. Ovšem v malírnách dekorací tyto barvy ještě trou se na kameni, aby byly jemnými. Z části se toho dociluje, když předem každou barvu ve zvláštní nádobce rozpustíme písek padne ke dnu a usazená voda se sleje aby barva zůstala zahoustlá. Dobře jest znáti názvy nejpotřebnějších barev: b í l é — hlinka a plavená křída (hlinky užívá se jako barvy základní a je také na dekoraci pevnější); ž l u t é — okr francouzský, satinobr. s růží (havanna), kaselská hněď, chromová žluť; z e l e n é — ultramarinové, chromové mitisové; č e r v e n é — pompejské vinné, karmasinové, rumělky (imitace), suříku a sieny pálené; m o d r é — ultramarinové; č e r n é — kostní nebo revové (používají-li se tyto barvy samotny, nutno je

dobře klížiti!). Z těchto barev dají se udělati různé mezitony; tak na příklad modrá a červená = fialová, kterou možno ještě bílou barvou podle potřeby učiniti světlejší; bílá a černá = stříbrošedá, z které přidáním zelené dostane se zelenošedá, z modré modrošedá atd.; z okru a zelené vzniká barva žlutozelená srnčí a tmavší zelená do olivova docílí se z chromové žluti přidáním černé. Takových variací dá se provésti mnoho. Při tom však nutno upozorniti, že černá přísada nečiní vždy barvu tmavší. Barva sice stane se tmavou, ale při tom také šedivější. Proto je lépe přidati přímo té barvy, jejíž tmavšího odstínu chceme docíliti, tedy laikům doporučuje se míchání tmavších barev od základní a teprve poté je bílou nebo světlejší základní barvou světliti. Při míchání barev také nutno počítati s tím, že uschnutím barva zesvětlí nejméně o třetinu. Značnou výhodou při práci jest, jsou-li veškeré barvy namočeny, neboť tím jsme si zřídili jakousi velikou paletu, kde stačí omočiti štětec do té či oné barvy a smíchati je, a vidíme žádaný ton okamžitě a lépe, než kdybychom sypali barvy do nádobek ze sáčků. V nádobkách namočené a neklížené barvy mohou vydržeti léta, i když vyschnou, neboť možnost upotřebení jich po čase vyžaduje toliko rozmočení čistou teplou vodou. Barvy, uschované v sáčkách, ničí se vinou málo odolného materiálu obalového, čehož zvláště při dražších a drahých barvách nelze přehlížeti. Barvy na plátně ovšem samy vůbec nedrží, proto je musíme připraviti aby nepouštěly. K tomu užívá se ponejvíce klihu nebo dextrinu. Z odborné zkušenosti lze doporučiti dextrin. Překlížíme-li barvu klihem, nelze s ní pracovati, jednak že teče se štětce a při nanesení na plátno i s tohoto (což je velmi nepříjemné!), jednak že za krátký čas i když už ji konečně na plátno dostaneme, po uschnutí úplně odpadá. Proto nutno míchati barvy raději hustší a pak teprve ředíti je slabším klížidlem, které samo ukáže, čeho je třeba, ježto přidáváním barva počne řídnouti a stává se tekutou se štětce, kdežto neklížená nám dříve ani nekápla. *(Dokonč.)*

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Nebývalé odsouzení ministerstva školství a nár. osvěty. Kulturní výbor poslanecké sněmovny prohlásil jednomyslně dne 3. června t. r.: „Nutno veřejně vytknouti, že ministerstvo školství stále nepředkládá řadu vládních návrhů, které slíbilo předložiti v důležitých věcech kulturních a školských. Konečně je třeba zdůrazniti, že ty drobné předlohy, které občas jsou v ministerstvu opravovány, mají takové vady formální a věcné, že mnohé z nich nemohou býti základem jednání.“ Tento zajímavý a závažný projev má sice politické pozadí, dané dnešními poměry v koalici, ale přece je jím vyslovena zdrcující kvalifikace nejvyšší úřední instance školské a kulturní. V oddělení osvětovém tohoto ministerstva není to lepší. V našem listě bylo již několikrát poukázáno k tomu, jak ministerstvo rozhoduje otázky divadelní a kulturní. Je v dobré paměti, jak ztroskotal v zásadě pochybený pokus o řešení nového zákona divadelního, a že je pro tuto otázku velice na škodu, že právě toto ministerstvo osvěty ztratilo věcný zájem a nedovedlo zasáhnouti vážně do věci. Kulturní výbor žádal na konci svého prohlášení, aby byla zjednána náprava. Mluví se již delší dobu o pensionování činitele, zastávajícího v osvětovém odboru význačné místo, ba mluví se i o tom, že má býti nár. osvěta vůbec rozpuštěna. Pochybujeme, že by se tímto způsobem dobře a vhodně rozřešila krise, ale jisto je, že škoda, vzešlá tím pro umění, divadlo a kulturu, padne na hlavy těch, kteří svého úkolu nepochopili a neosvědčili se. *h—*

Repertoarová statistika za období 1923/24. Sestavil ji inž. V. Štein-Táborský. Od 1. září 1923 oznámeno ústředí 735 div. předst. 293 kusů, z nichž bylo 204 původních (t. j. 70%) a 89 překladů (30%). Z celk. počtu 735 předst. byly 552 pův. (75%) a 183 překl. (25%) a z těch 31 slovanských (4·2%), 60 franc. (8·2%). 43 něm. (5·9%) a 49 různých (angl., maďar. atd.). Loni za tutéž dobu oznámeno 852 předst., tedy o 117 (14%) víc, a 393 hry (o 100 více), z nichž bylo 297 pův. (75%, o 5% více) a 96 překl. (25%, o 5% méně). Z celk. počtu 852 předst. bylo 709 pův. (83%) a 143 překl. (17%). Tedy oproti loňsku bylo letos provedeno o 8% méně pův. her. Této ztráty netřeba však litovati, ježto je vyvážena jakostí provoz. her. Jednotliví autoři hráni byli: Jirásek 43 × (8 her), Šamberk 43 × (7 her), Skružný 31 × (11), Fořt 28 × (8), Mařík 28 × (7), Štolba 27 × (6), Langer 22 × (1), Oliva 19 × (7), F. X. Svoboda 13 × (3), Stroupežnický 11 × (5), Tyl 11 × (3), Hilbert 10 × (3), Mrštíkové 9 × (1), Šubert 9 × (3), Pospíšil Ot. 9 × (3), Francl 8 × (4), Rudloff 8 × (3), Štech 7 × (3), Císler a Piskoř dto., Fingal 6 × (2), Bozděch, Fastr a Horáková dto., Želenský 5 × (2), Vrchlický 5 × (3), Ruth 5 × (1), Jeřábek 5 × (2), Čapek K., Mahen, Klicpera a Karas dto., Koldinský a Rada Ed. 5 × (1), Vyskočil a Bogner 4 × (2), dr. Herman 4 × (3) atd. Statistika tato přednesena byla autorem na valném shromáždění ústředí 23.-III. s výzvou pro další zvýšení uměl. úrovně repertoaru ochotnického a přímluvou za mladé, dosud neznámé české autory, jimž by mohlo být ústředí a naše jednoty prostředníky vstupu na scénu.

Ještě ke stykům česko-francouzských ochotníků. S upomínkami pražského ústředí vezli delegáti do Ženevy také dar Mahenova okrsku v Prostějově, který poslal nádhernou adresu ve skvostné kožené vazbě, provedenou prof. Ant. Kamenikem a obsahující výjevy z „Maryše“ bratří Mrštíků a Mahenova „Janošíka“, jichž exempláře, stejně vázané, připojeny.

Sjezdy a zájezdy. Krajský sjezd v Plzni ve dnech 7.—9.-VI. byl sjezdem pracovním, jehož program a obsah jednání přinesl mnoho nových námětů, objasnil věcně i číselně rozvrh a pokrok práce našeho ochotnictva a zařadil se důstojně k našim novodobým podnikům, jež lnou k práci umělecké a kulturní. Již slavnostní představení Bozděchova „Barona Goertze“ v Městském divadle, sehrané členy Tylova II. okrsku v Plzni, ukázalo vysokou úroveň uměleckou, v níž se uplatnily nejen síly herecké, ale i pevná ruka režisérova (inž. E. Mareš) a dovednost scénické výpravy (prof. Leo Richter). Dopolední sjezdová schůze byla zvláště četně obeslána delegacemi okrsků i spolků, městským zastupitelstvem a spolkem pro postavení Tylova pomníku v Plzni. Z Pražského okrsku přijelo 18 členů, předsednictvo Ú. M. D. O. Č., zástupce Matice Divadelní, a mimo to zastoupeny byly okrsky: slanský, příbramský, táborský, mostecký, klatovský a pardubický. Předseda plzeňského okrsku Ferd. Meiner řídil sjezdovou schůzi, k níž došel pozdravný telegram ze sjezdu francouzského ochotnictva v Ženevě a z níž poslán telegrafický hold panu presidentovi Masarykovi, pozdrav franc. sjezdu do Ženevy a pozdrav řediteli Budilovi. Náměstek starosty města Plzně, p. Fr. Bílek pozdravil sjezd jménem městské rady, která přijala protektorát sjezdu, načež byly čteny vřelé pozdravy ostatních okrsků a korporací. Starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman promluvil pak o „Národu, jeho divadle a českém ochotníku“ a po něm okrskový režisér inž. E. Mareš o „Našich uměleckých a kulturních úkolech“. Obě řeči byly prosyceny bohatou náplní krásných myšlenek, vůdčích směrnic a pokynů pro naši další práci. Velmi zajímavé byly zprávy o činnosti jednotlivých okrsků (plzeňského, táborského a klatovského), jež ukázaly, jak tento způsob stručných referátů na sjezdech může snésti hojnost praktických poznatků a poučení pro ostatní pracovníky a jak tímto způsobem může se budovati vnitřní sebepoznání, utužující stejnoměrnou součinnost a jednotný postup práce. Po projevech

ostatních okrskových delegátů byly schváleny dvě resoluce: na uskutečnění postavení pomníku J. K. Tylovi v Plzni a na urychlené vyřízení nového divadelního zákona, jíž připojujeme. Byla-li dopolední schůze sjezdová plodným utvrzením společných zásad uměleckých a organisačních, byla odpolední schůze pracovní zajímavá cennými podrobnostmi, které osvětlily výsledky ochotnického snažení pádnými ciframi a které pro praksi uměleckou i organisační znamenaly bohatou snůšku pokynů. Místostarosta Ú. M. D. O. Č. inž. Vojt. Štein-Táborský zajímavým způsobem pojednal o dosavadním výsledku naší statistiky a ukázal zvláště na okrsku plzeňském, táborském, klatovském a horažďovickém úspěchy i dosavadní ještě nedostatky repertoaru. V celku může se naše Matice pochlubiti tím, že původní její repertoar dosáhl 83 %, že odvádí autorům a veřejným účelům statisíce a že i za knihy pro své knihovny vydává ročně statisíce. Prof. Leo Richter vyložil pak otázku moderního scénování a na četných příkladech ukázal, jak lze jednoduše, levně a účelně upravovati scénu. Z jeho péra přineseme po prázdninách zvláštní stať. V závěru schůze bylo jednáno o palčivé otázce tříštění sil ve zbytečném počtu spolků a odborů a zejména o vlivu politiky na ochotnickou práci. Téhož dne večer byla v Měšt. Besedě uspořádána akademie za účinkování ochotníků-herců, pěvců i hudebníků, jež vhodně uzavírala zdařilý sjezdový den. Sjezd byl v pondělí ukončen návštěvou hrobu J. K. Tyla, končící tklivým slibem, že „všecky naše kroky bude vésti láska k národu a jeho štěstí". Sjezd plzeňský je za námi, řekl nám mnoho z duše i do duše, a nyní je nutno připravovati se na Výstavu národního rozvoje v roce příštím a na oslavu 40tiletí Ú. M. D. O. Č. v roce 1926. Čeká se od nás mnoho a je na nás, abychom se representovali čestně a důstojně! *(h —)* — Návrh resoluce, usnesené na sjezdu v Plzni. Ochotnictvo jihozápadních okrsků Ú. M. D. O. Č. jednalo na svém sjezdě v Plzni dne 8.-VI. 1924 o poměrech českého divadelnictví v dnešní době a usneslo se na této resoluci: Význam divadla pro umění a kulturu byl uznáván všemi národy všech časů. Téměř před dvaceti lety r. 1905 bylo na mezinárodním sjezdu v Lutychu jednomyslně uznáno, že divadlo je ústavem všeobecné prospěšnosti veřejné a že se nemá ponechávati jenom náhodě a zájmum soukromým. Od té doby nebylo u nás učiněno nic, co by se aspoň z části rovnalo péči o to, aby bylo divadelnictví zdokonaleno a aby soustavně a vědomě působilo k duchovnímu povznášení všech vrstev národa. Nebylo nic podniknuto ani za bývalého Rakouska, ale neučinilo se dosud nic ani v naší republice, aby byl zastaralý a poměrům doby naprosto nevyhovující rakouský řád divadelní z r. 1850 nahrazen novým zákonem divadelním. Pokusy o tuto zákonnou reformu, podniknuté ministerstvem vyučování a národní osvěty, neměly výsledku. Proto naše organisace vymohla, že Národní shromáždění odkázalo projednání osnovy divadelního zákona ministerstvu vnitra a Ú. M. D. O. Č., aby umožnila zrychlené a věcné jednání, předložila vypracovaný návrh osnovy. Není tudíž žádného důvodu, aby byla tato naléhavá otázka odkládána a vyřízení zákona divadelního prodlužováno. Proto v zájmu všeho československého divadelnictví a v zájmu své umělecké a kulturní i organisační práce co nejdůrazněji protestujeme proti jakémukoliv dalšímu váhavému projednávání osnovy divadelního zákona a se vším důrazem žádáme, aby československá vláda vyřídila konečně také jednou důležitou otázku českého umění a kultury a aby co nejdříve projednala návrh nového zákona divadelního a k zákonodárnému schválení jej předložila.

O „Knihovně Matice divadelní" a nově div. zastup. „Centrem" založ. „Knihovně dobrých her" viz na obálce t. seš.

Z pražského okrsku. Okrsková rada 2.-V. přijala s povděkem zprávu o rež. kursu. Návštěvníků bylo přes 30, kteří pravidelně docházeli a účastnili se praktických cvičení. Doporučen zájezd okrsku na sjezd západočesk. ochotn. do Plzně o svatodušních svátcích 8. a 9.-VI. Přihlášky do 25.-V. Obvod VI. v Nuslích byl ustaven a zvoleni funkcionáři. Společenské večery, které staly se srdečnými schůzkami pražsk. ochotn. a jich přátel, byly ukončeny a navrženo, aby i v létě podobné schůzky se opakovaly buď na Nebozízku neb jinde. Návrh tento uskuteční předsednictvo. — V prac. schůzi 9.-V. usneseno svolati schůzi všech režisérů na 23.-V. do div. sálu „Bellevue" a mimoř. schůze okrs. rady 15.-V. projednala záležitost obvodu VIII., a vybídla zástupce tohoto obvodu, aby se dostavovali pravidelně do schůzí okrsku, aby tak byli řádně o všech věcech informováni. Přítomným zástupcům obvodů odevzdány seznamy pražských jednot, které dosud neodevzdaly statistické výkazy za rok 1923. *(Věk.)* — Poradní sbor režisérů. Pražský okrsek svolal na 23.-V. do sálu „Bellevue" pražské ochotn. režiséry, aby vyslechli návrh spis. Blahníka na zřízení poradního sboru režisérů. Jmenovaný populárně rozhovořil se o věčném kolísání režisérů před otazníky, které jim často klade výprava hry, a doporučoval, aby byl ustanoven sbor, kde by mohli režiséři tříbiti navzájem své názory a hledati východiska, která by nejvíce prospěla uměleckému pojetí a provedení hry. Účastníci, v počtu asi 150 osob, souhlasili s návrhem, který je již na Plzeňsku prováděn, a vyslechli ještě několik pěkných poznámek p. Ondráka (Vysoč.) k tomuto námětu (viz níže). Ústřední poradní sbor režisérů bude se členiti opět na obvodové sbory poradní, takže centrum dostane k projednání zhuštěné myšlenky všech režisérů pražského okrsku. Lze jen vítati toto ztužení spolupráce, která znamená vzpjetí sil a i kontrolu umělec. názoru a projevu. Úkol je krásný, ale nutno pouze pracovati. *(Eský.)* — Jevištní závody ochotníků. V téže schůzi praž. okrsku v „Bellevue" vzpomněl předs. Weinert mezinárodních závodů ochotn. v Ženevě a při té příležitosti vysočanský p. Ondrák uplatnil návrh na provedení závodů v pražském obvodu. Uspořádání závodů chce míti odlišné od dosavadní prakse. Pro závodící bude určena pouze jedna aktovka a účastníci budou ji hráti na jednom a témže jevišti s vlastními scénic. prostředky, takže jury má možnost více se přiblížiti svým rozhodnutím k dokonale spravedlivému ocenění, než když je her více a na různých jevištích. Návrh bude již precisován ustavujícím se sborem režisérů. *(—ý.)*

Z okrsků venkovských. Šubertův o. na Kladně konal 11.-V. okrsk. konferenci, na níž promluvil o F. A. Šubertovi odb. uč. J. Lukeš z Kladna. V úvodu své řeči podal stručný nástin více než 100letého usilování o Národní divadlo v Praze. Zmínil se o „Boudě", divadle Stavovském, u Hybernů, u Kajetánů i Prozatímním a jeho znamenitém souboru. Položení základního kamene k Národ. div. dne 16. května 1868 provázeno velkolepou slavností, jíž se účastnili zástupci celého národa i hosté slovanští. 19. listopadu 1883 poprvé hrána v Nár. div. „Libuše" v budově, po nešťastném požáru znovu vybudované. Prvým ředitelem byl F. A. Šubert muž o kulturní náš život velice zasloužilý, jenž šťastnou a podnikavou rukou uvedl v činnost ústav mu svěřený. Umělecký rozkvět divadla měl trvale na mysli. Vzpíral se tomu, aby do Národ. div. přišla sprostá fraška a povrchní opereta. Zájezd Šubertův do Vídně r. 1892 je uměleckým výbojem prvého řádu. Přednášející promluvil o Šubertově dramatické tvorbě, jeho péči o dobré herce, o jeho cestách do ciziny, práci při Národopisné výstavě, počátcích Nár. Jedn. Pošum. a Ústř. Matice Školské, jeho účasti při sbírkách na divadlo brněnské, při poradách o divadle vinohradském, plzeňském i přírodním divadle v Šárce. F. A. Šubert byl rušná hlava, iniciativní duch s nadáním organisačním. Zajímavá i poutavá přednáška vyslechnuta

velmi pozorně a přednášející odměněn potleskem. — Mahenův okrsek v Prostějově při 3. schůzi okrsk. r. 16.-III. schválil dar 50 Kč Spdo. „Buditel“ v Oseku a usnesl se urgovati hlášení repertoaru jednot a oznamování počtu členstva, získávání odběratelů Věstníku a podporování Tylova fondu a vyzvati členy k uspořádání oslav Šubertových. Klub Přátel Umění jmenoval důvěrníkem předs. prof. Simona. V jednání o Žižkových oslavách nedospělo se dosud ani k volbě hry: navržen Tylův „Žižka z Trocnova“ nebo hry A. Dvořákovy („Husité“ nebo „Král Václav IV.“). V zásadě usneseno, aby zvolená hra provedena byla v Měst. div., Intimním div. a v Děln. domě; první představení bude 11.-X. Při 4. schůzi 11.-V. vzata na vědomí zpráva pokl., vykaz. celk. disposici Kč 1446·53 Kongresu franc. ochotnictva v Ženevě usneseno zaslati uměleckou adresu (viz jinde!). — Smetanův okrsek v Čes. Třebové konal schůzi okrsk. r. 23.-III., na níž m. j. usneseno předati ohraničení okrsku a projednání podrobností se zájemci obvodu vysokomýtského a litomyšlského užší komisi, která do valné hromady je propracuje. Valná hromada 13.-IV. za účasti 37 del. a dův. schválila přednesené zprávy činovníků, poděkovala zvláště odstupujícímu jedn. J. Cihláři. usnesla se ponechati hranice okrsku podle polit. správ (s připojením Zámrsku od okrsku Arbesova v Pardubicích k Smetanovu), schválila zřízení obou obvodů se sídly v místech polit. správ a provedla volby, při nichž a v násl. schůzi okrsk. r. zvoleni: předs. Fr. Kšír, místopředs. G. Kadlec, jedn. J. Lahulek (Ústí n. Orl.), pokl. V. Jansa (V. Řetová), zap. V. Černý (Kerhartice), okrsk. rež. K. Kšír (Čes. Třebová „Hýbl“), členem výb. J. Březina, náhr. J. Bartoš, J. Bílek a F. Bárta, rev. účtů St. Košťál a V. Fait, del. do ústředí F. Kšír a J. Lahulek. — Ruthův okrsek v Ústí n. L. jednal ve schůzi okrsk. r. 23.-III. (za úč. 17 deleg. 11 spolků) o intervenci dramaturga prof. Klaboucha u míst. polit. správy stran revise repertoaru a o nutnosti předběžného předkládání seznamu chystaných her org. jednotami pro celou sezonu předem ke schválení okrsku, při čemž by novinky, během sezony se objevivší, zařazeny byly po schválení dodatečně; oznámen stav pokladny (Kč 665·25), jež předána p. Matějíčkovi, a podány zprávy deleg. o repertoaru jednot. Usneseno požadovati od jednot náhradou za okrskem zapůjč. plesové dekorace 10% čist. přijmu. Mimoř. valná schůze, téhož dne konaná, schválila dodatečně pokl. zprávu za r 1923. — Okrsek v Lošticích uveden v život na tamní schůzi sokol. a národ. jednot. Zahrnuje tato místa: Bouzov, Doubravici, Hrabovou, Loštice, Mírov, Mohelnici, Moravičany, Palonín a Pavlov. Do prozatímní okrsk. r. zvoleni: předs. Fr. Nesvadbík, členy Fr. Pokorný, Ad. Lang (Sokol Loštice), Jílek (Moravičany), Benda (Palonín), Old. Straka (N. J. Mohelnice), Kolář (Sokol Bouzov) a Hertl (N. J. Mírov). Po získání dalších jednot svolána bude ustavující valná schůze. — Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích ukončil 25.-V. div. a rež. kurs, na němž přednášeli: inž. Mareš z Plzně o „Dějinách divadla“, dram. umělkyně B. Horská „Praktické ukázky mimické“, V. K. Blahník o „Režii a scén. výpravě“, prof. dr. M. Svoboda o deklamaci a J. Rydvan o reportoaru. Zasilatel zprávy B. Horka stěžuje si na neúčast jednot, volá po div. zákoně, který by vnutil odborné vzdělání režisérům, a po kontrole reportoaru, namnoze stále ještě bezcenného. Okrsek marně se snaží soustřediti veškeré ochotn. jednoty své oblasti, když neporozuměním vlastních členů nelze uspořádati v jednotlivých místech ani okrskové schůze, spojené s odbornou přednáškou a divadlem. Žádá opět org. spolky za bezodkladné sdělení jmen režisérů pro utvoření klubu režisérů a adres neorganis. jednot, jakož za oznámení počtu odběratelů Věstníku (číslo asi po 80 hal.) a kdy bylo by možno v působišti jednotlivých spolků uspořádati okrskovou schůzi. Podle usnesení členské schůze 18.-II. platí každá jednota 3 Kč měsíč. okrsk. příspěvku. Valná hromada okrsku stanovena na 22.-VI. s důležitým programem ustavení klubu režisérů, rozdělení obvodů s volbou obvod. důvěrníků a dojednání záležitostí okrsk. Věstníku. — Šmahův okrsek v Táboře zřídí dle usnes. okrsk. rady ze 27.-IV. odbornou příruční knihovnu, podnikl s plným zdarem samostatně statistikovou akci, vybírá 1 Kč příspěvek za každého člena, hodlá zříditi v Táboře garderobu div. kostymů a pomýšlí i na vydávání vlastního Věstníku. Zúčastnil se delegáty plzeň. krajského sjezdu a bude spolupůsobiti při letošních Husových a Žižkových oslavách nastudováním her „Král Václav IV.“ od dra. Arno Dvořáka a Jiráskova „Jana Žižky“.

Z jednot. Úmrtí. Pěv.-div. jedn. „Lev“ v Držkově utrpěla přetěžkou, ba nenahraditelnou ztrátu odchodem milovaného předsedy a čestného člena spolku p. Karla Brůny, továrníka, který v mužném věku 57 let podlehl 28.-V. po krátkém utrpení těžké chorobě srdeční. Zesnulý věnoval více než dvě třetiny svého života spolku, v němž činným byl v letech jinošských jako napověda, později jako velmi dobrý herec-ochotník a posléz po dobu 21 roků jako předseda, za jehož vedení spolek zdárně prospíval a získal v širém okolí nejlepší pověsti. Za jeho předsednictví zřízeno bylo nové jeviště s bohatou zásobou dekorací, zavedeno elektrické osvětlení a jeho snahou bylo stálé zdokonalování technického zařízení držkovského stánku Thalie. Dějiny jednoty „Lev“ zvláště za poslední čtvrtstoletí zůstanou se jménem zvěčnělého předsedy Karla Brůny pevně spjaty. Byl ochotníkem tělem duší. V mladších letech bývalo opravdu požitkem sledovati jeho promyšlenou hru, zejména v rolích charakterních. Jeho postavy utkvěly obecenstvu dlouho v paměti. Neméně vynikal jako zkušený režisér, který zvláště ve hrách výpravných pevnou rukou dovedl ovládnouti i sebe větší počet účinkujících. Měl vzácný dar, že uměl zvláštním kouzlem své osoby působiti na veškeré členstvo, které mělo k němu neobmezenou důvěru a vždy rádo se podrobovalo jeho autoritě. Loňského roku dovršil 20. rok svého předsednictví a byl v uznání velikých svých zásluh valnou hromadou jednomyslně jmenován prvým čestným členem jednoty. Příliš záhy odešel drahý a nezapomenutelný vůdce, který jako tragický hrdina důstojně dohrál svou roli životní. Budiž mu vděčná a čestná paměť! — Spdo. „Vlastimil“ v Litoměřicích získal ochranitele v div. sp. „Bozděch“ v Praze. — Spdo. „Hýbl“ v Čes. Třebové uctil památku 90letého úmrtí sourodáka, spis.-buditele Jana Hýbla 18.-V. večerem, na němž po proslovu Jos. Mašíčka a sborech zpěv. spolku „Bendl“ proved. probuzenské scény M. Svobodova „M. Butteauů“ a J. Emlerova „1795“ (rež. K. Kšír). K večeru vydáno pěkné informativní meziaktí. — Spdo. v Zásmukách oslavil 60leté své trvání cyklem pohost. her dram. odb. Sokola ve Svojšicích (4.-V. Fořt „Kráska ze Šumavy“ s hudb. Jar. Nachtmana), D. T. J. v Zásmukách (18.-V. Šubert „Drama čtyř chudých stěn“), Spdo. „Tyl“ v Kolíně (25.-V. Petrovič „Uzel“), dr. odb. Sokola v Sázavě (8.-VI. Bozděch „Baron Goertz“) a předst. v přírodě. — Nár. bes. „Lubor“ ve Vysočanech oslavila 50. výročí svého trvání 31.-V. a 1.-VI. předst. Mahenova „Janošíka“ v „Cihelně“ s proslovem V. K. Blahníka a za rež. A. Johna, nedělní slavn. valnou hromadou za účasti deleg. pražsk. ústředí inž. V. Šteina-Táborského (dějinný přehled podal Jos. Padevět, zpíval „Záboj“), dopol. promenád. koncertem, odp. zahradní slavností a tanečním vínkem s ohňostrojem. — Och. sp. „Tyl“ v Zástavce u Brna konal dvakráte odlož. oslavu 25letého

trvání ve dnech 7. a 8.-VI. se slavn. předst. Tylova „Strakonického dudáka“ (rež. B. Hegner), pracovní schůzi ochotnictva kraje brněnského, průvodem alegor. vozů, koncertem a veselicí. Deleg pražsk. ústředí, místostar. A. Maněna promluvil o úkolech ochotnictva a jeho významu. — Spdo. „Tyl“ v Třeboníně uctil památku legionářů Bedř. Havleny, Jos. Volence a padlých i zemřelých ve světové válce 15.-VI. odhalením památníku v Třeboníně s náp.: „My dali život, vy dejte lásku“ (mluvil dr. B. Rak a št. kap. Pešl). — Dr. div. och. ve Skutči provedlo 2krát hru „Manžel šibal“ (3.-II. a 25.-III.) a 21.-IV. Štolbův „Její systém“. Spolek založen r. 1783, kdy byly již hrány rytířské hry, k nimž zdejší a okolní obecenstvo zváno heroldy na koních. — Och. jedn. v Třešti pořádala 28.-X. zpěvní a hudeb. koncert, 9.-XII. div. předst. „Paní Dot“, 16.-III. a 5.-IV. „Flachsmanna vychovatele“ a 20.-IV. Schönpflugův „Mrak“. — Spdo. „Tyl“ v Čes. Budějovicích oznamuje činnost posledního období: 30.-III. Jiráskova „Vojnarka“, jež opakována ještě 13.-IV. a 6.-IV. v Adamově; 20.-IV. hrána Štolbova „Zlatá rybka“ na počest 40leté činnosti předs. a rež. V. Reitmajera st., 10.-V. slavn. odevzdání diplomů zakl. členům V. Reitmajerovi, A. Čejkovi a J. Novotnému, 27.-IV. večer aktovek, jenž opakován 18.-V. v Adamově, 24.-V. premiera satir. hry řed. F. V. Zdráhala „Redakce Vlasť“. Připravuje se několik her pro zájezdy.

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

Ochotnícky ruch medzi mládežou rolníckou na Slovensku.

(Dokončenie.)

To bol skutočne svojrázky, krásny a nezapomenutelný výkon, ktorý skutočne pozdvihnul význam celého predstavenia. Vernou sprievodkyňou bola mu tiež dobrosrdečná Mara (Helena Grného), zase najlepší výkon ženský celého večera. Toľko uvádza kritika. Zborov, dosiaľ válečnou liticou polozborená dedina na najvýchodnejšom konci ČSR (od poľských hraníc asi 4 km), kde dosiaľ cítiť dym pušiek a diel, krv nevinne padlých vojakov rakúskej hyrearchie, kde ovzdušie samo nutí Vás prikrčiť sa, aby Vám guľka netrafila, rodí takéto divadelné talenty. Hrajú síce dosť často, ale bez javiska, bez kulís. Sami si najnutnejšie kulisy pre hru urobia z balicieho papieru. Hrali v Bratislave po prvý raz na riadnom veľkom javisku, ale bez bázne a strachu a ačkoľvek na javisku, na ktorom mali len jedinú zkúšku, im bolo všetko cudzie a nezvyklé, pohybovali sa na ňom ako doma. Pravda, že hlavnú zásluhu o túto kultúrnu činnosť v Zborove má jedine správca školy a učiteľ J. Desiatnik, ktorý hrde hlási: „Vo Zborove nie je nič okrem učadenej krčmy a tam mládež nepustím. Pridržiavam ju po večerách u mne na zkúšky, spev a rozprávky a divadlo aj spev je mi tým, čo tak mnohí moji kolegovia na dedinách postrádajú — kulečník, šach, hudba atď“. Koľko máme takých Zborovov na Slovensku a koľko takých učiteľov?

Ďalším takým predstavením bola veselohra so spevami „Kubo“ od I. Hollého, sohraná dorastom z Rakša-Nedozoru za režie brata Ursiniho, roľníckeho synka. Kritika Slov. Denníka uvádza: Hra je podobného rázu, ako „Strašidlo“. Veselý ľudový kus, ľahko tendenčný, so spevami a tancami. Predstavenie bolo dobre pripravené, súhra bola dokonalá. Nebolo ani trapných paus. Všetcia hrali s veľkou chuťou a bolo vidieť, že majú sami ze seba radosť, že sa tak dobre úlohám naučili. Najzaújimavejším výkonom bol „Kubo“ brata Berku, ktorý svoju postavu obdaril samorastlým humorom, ktorý našiel vďačného súhlasu u obecenstva. Bol to slovenský typ „Vaška z Predanej nevesty“, vytvorený s dokonalým porozumením a nadšením. Veľmi dobrým bol tiež Štefan brata Prokšu a milá Anička sestry Lichnerovej.

Závody zakončené boly dramatom o odboju sedliakov I. Petroviča ml. „Príde doba“. Zahral ho dorast z Veľkých Šenkvíc, za režie brata Jakuba Zmajkoviča, roľníckeho synka. Dľa tejže kritiky je hra sama chvályhodná pre svoju vlasteneckú tendenciu. Sestra Petrášová (Lucia), Somorovská (Milka), bratia Teodor Plevčík (Miško) a Šišolák (grófa) prejavili uznaniahodnú snahu. Ačkoľvek hra bola v ostatnú chvíľku cvičená, dopadla veľmi dobre a bolo vidieť, že všetcia so zájmom a porozumením hru cvičili a sohráli.

Závody poriadané boly pod protektorátom Osvetového sväzu v Bratislave a Ústredia slovenských ochotníckych divadiel v Turč. Sv. Martine. Nad závody týmito bol zvolený súdcovský sbor, sostávajúci z následujúcich pánov a dám: I. Jelínek, zemský školský inšpektor za Osvetový sväz (predseda jury), Dr. prof. Václav Maule, štátny referent pre ľudovýchovu, nadp. K. Plachý za vojenský osvetový sbor, Ústredie slov. ochotníckych divadiel, Vladimír Šimáček, režisér Slovenského Národného Divadla (za Slov. Nár. Divadlo), Ferdinand Máčenka, zemský školský inšpektor (za Čsl. divadelný spolok v Bratislave), Dr. R. Machek (za L'udovú scénu v Bratislave), Dr. Flaischhanzová-Hušeková (za Slovenský Denník), spisovateľ Gregor-Tajovský a za Ústredie slov. roľníckeho dorastu bratia Ing. J. Merhaut, Ing. J. Gašpierik (predseda kultúrnej komisie), L'udevít Kubáni (knihovný referent) a L. Svoboda (divadelný referent).

Posúdenie tejto jury bolo vyhlásené verejne po zakončení ostatného divadelného predstavenia a znelo: Po uvážení vonkajšej okolnosti prevedenie, jednako prevedenie samé vyhlásila za najlepšie celkové výkony jednoty: Zborov („Ďuro ide na svatbu“), Rakša-Nedozor („Kubo“). Obi dve jednoty odmenené boly diplomom. Za najlepší výkon jednotlivcov uznané boly výkony bratov Bobka („Ďuro“), Berky („Kubo“) a sestry Tomikovej („Anička“). Ostatné jednoty boly odmenené pochvalným uznaním. Rozsudok jury bol prijatý jak obecenstvom, tak aj hrajícími jednotami s nadšením. Pri tejto príležitosti netreba zmieniť sa o tom, že najväčšiu zásluhu jednak o usporiadanie divadelných závodov, jednak o potešiteľný ruch divadelný medzi slovenskou roľníckou mládežou má brat Svoboda, divadelný referent Ústrednej Jednoty Slovenského Roľníckeho Dorastu, ktorý ako dlhoročný ochotník s nevšednou ochotou sa tejto práce ujmul. Gratulujeme zmienenému pracovníkovi k doterajším úspechom na tomto poli a môžeme si len želať, aby jeho práca nachádzala vždy toľko pochopenia.

Áno, skutočne bola radosť pozrieť sa na tych urastlých šuhajov a driečné dievčence, na ich rázovité kroje a zvyky, hlavne však na tých samorastlých umelcov z rad slovenského dorastu. Hraj ďalej, doraste milý, povzbudzuj po krajov Slovenska ten úprimný slovenský ľud, povznášaj divadelným umením kultúru po dedinkách, lebo „osvetou k slobode“ je naším heslom a toto heslo maj každý v svojom štíte, a týmto heslom aj zvíťazíme. Pokračuj na sľubne začatej práci a vedomie, že prespievaš tým celému národu, nech je Tebe odmenou!

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 29. července 1924** **Sešit 11**

V Praze dne 15. července 1924

(A ještě repertoar.) Konec divadelní sezony vyznívá poněkud melancholicky, repertoar divadel zase velmi vesele. Jakoby smích byl jen pro horké dny a jakobychom se v plné sezoně nesměli zasmát, jen řešit těžké problémy.

Konec sezony! „R. H., inženýr“, „Protekce“, „Slaměný klobouk“, „Kraječky pana knížete“, „Žena tří mužů“ atd., jak zní všecky ty zvučné tituly, pro něž buletiny divad. kanceláře zapalují oslavné ohníčky a časopis Nár. divadla píše až pokořující, protože laciné chvály. Stačí ovšem věc vidět, abychom mohli zjistiti, že kritický postřeh autora famosních zprávičeк potřeboval by silná punktální skla pro krátkozraké.

Snadno se řekne: sen a skutečnost, lépe, pravda a klam. To jsou poly, mezi nimiž se pohybuje reklama a jeviště. Nejfrapantnější doklad poskytuje tento Labicheův „Slaměný klobouk“, anekdota, rozvedená do 5 aktů. Jestliže jen pouhé jeho uvedení s Vl. Burianem mělo býti letním vtipem pak to byl vtip nepodařený, zoufale nepodařený, i když kritická obec zamhouřila obě oči a zacpala si obě uši. Proto musil býti omluven úvahou o repertoaru v čísle 38. časopisu Národního divadla úvahou, v níž autor zanařikal nad obtížemi při sestavování repertoaru pro divadelní sezonu. Jenže tyto obtíže se objevují až na konci sezony. Na začátku plýtvá se sliby a růžovými nadějemi, hrají se slavnostní intrády, vypouštějí se rachejtle jen proto, aby se na konci konstatovaly strašné obtíže.

Ovšem tato nediplomatická jeremiada našla odezvu. „Čsl. Republika“ ve feuilletonu ze dne 29. června uznává tyto obtíže, ale hned uvádí, že by jich nemusilo býti, kdyby se více všímalo repertoaru domácího, znovu zdůrazňuje tento samozřejmý požadavek, tuto nejbolestnější kapitolu našeho divadelnictví. Avšak třebaže psala objektivně a reservovaně, přece ozval se výkřik jakoby byl někdo bodnut. A v „Národním Osvobození“ objevil se panoš divadelních činitelů s článkem „O původní český repertoar“ a rozjel se prudce proti „Čsl. Republice“ — to je zajímavý symbolický zápas mezi „Československou Republikou“ a „Národním Osvobozením“, že? — a proti jejím výtkám tvrzením, že česká tvorba dramatická není tak bohatá na hry hodnot tak vysokých, aby se jimi daly vyplnit tři čtvrtiny repertoaru. A aby si dodal vážnosti, žádá, aby autorka článku v „Čsl. R.“ jmenovala 30 her českých. Nehledě k tomu, že autorka nežádala 30 her českých, věru, kdyby jen šlo o tak vysokou úroveň, jakou má „Slaměný klobouk“, nebylo by to ani tak těžké, milý panošku. Těžší by bylo, aby se nalezl režisér, který by s takovým zaujetím pro českou hru vypravil, když už klobouk musil být — o hlavu patrně nejde —, „Divotvorný klobouk“ Klicperův, který má při stejném stáří aspoň takovou vysokou hodnotu, jako „Klobouk slaměný“.

Zkrátka, „Čsl. Rep.“ má pravdu a „Nár. Osvob.“ má jen zanícení a obdiv pro repertoar a režii Nár. divadla a má záviděníhodnou odvahu, nadhazuje-li, že „Čsl. Rep.“ chtěla by si dělati ze svého čtenářstva dobrý den. Milý panošku, to je v dnešní době relativity velmi relativní věc. Dobrý den je dobrá věc, ale Vy si děláte ze svého čtenářstva dobrou noc. Neboť — jak jsem již řekl — při dobré vůli by se i těch 30 starých a nových českých her našlo, ale co je to platno, když by tyto hry nenalezly milosti v očích rozhodujících činitelů (a byly by to tedy jistě aspoň hry úrovně „Slaměného klobouku“; třeba jen vzpomenouti, jak byla přijata Štěpánkova fraška „Čech a Němec“, renovované hry Tylovy, jak byl přijat Zeyer atd. atd.). A žádat důkazy, v čem bylo ubliženo Romainsovi, Mannersovi je zbytečno, neboť nebylo by jich ani tak obtížno sehnat, ale byla by z toho neplodná polemika. Také vyjmenovat osobnosti, které byly by vhodnější, než nynější, je nebezpečné, neboť i to by bylo možné právě tak, jako uvésti hry, které byly z důvodů stranických zamítnuty.

Zanícení panoše z „Národního Osvobození“ je velmi hezké, ale není fair play, mluví-li o neinformovanosti a kritickém diletantismu druhého. Pravidelně, kdož vyžadují největší korektnosti, nejvíce proti ní hřeší. Jedno je jisto a to mělo by rozhodovati při sestavování repertoaru Nár. divadla, aby byli v něm zastoupeni čeští autoři co nejvíce. *P.*

Josef Simon:

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech.

K 500. výročí úmrtí Jana Žižky z Trocnova, vedle hojně vydané již literatury vědecké i populární a také dramatického zpracování zjevu našeho dějinného bohatýra, chystá za redakce univ. prof. dra Rud. Urbánka Vědecký ústav vojenský „Žižkův sborník", v němž budou pojednání o základních otázkách života i národního významu Žižkova v minulosti i v přítomnosti. Také naši divadelníci Karel Engelmüller a Jar. Kvapil (tento ohlásil proň studii „Žižka v dramaturgii") uveřejní zde své práce vedle další řady přispívatelů z oborů jiných. Nevím, jakého způsobu a formy budou studie Kvapilova a Engelmüllerova a jak vyčerpají daná si témata. Nemohl jsem ovšem k nim přihlížeti, ježto píši a otiskuji svou studii před vydáním sborníku. Založil jsem svoji práci na bezprostředních pramenech a příslušné literatuře, pokud mi ovšem byla přístupna na venkově. Otisknuté zde je stručnějším výtahem z chystané publikace „Žižka v dramatě", která vyjde knižně na podzim.

Žižka, třeba je pro své činy válečné osobností ryze epickou, nejvhodnější pro novelu a román, postavou ještě méně dramatickou, než první postava husitského hnutí, tohoto heroického období našich dějin, Jan Hus, nicméně našel i on — jako Hus — řadu spisovatelů, kteří s různým zdarem i nezdarem pokusili se o předvedení marciálního zjevu tohoto „muže božího" na jevišti s nestejným hlediskem a pochopením jeho národního a vojenského, státnického významu. Ne vždy slepý bohatýr, pýcha a sláva národa, největší rek a představitel našich dějin, životní vzor statečnosti a nezdolné síly byl tak uctíván, jako dnes v osvobozeném státě. Žižka, kdysi přezdívka nejtěžšího zrna a rázu, v nešetrném světě k světlé a veliké jeho památce, vyvrhel, „lapka", lupič, zločinec, barbar, pekla zplozenec, Žižka zkreslený, v pomluvě a hanbě, mrzce popsaný a zapsaný v minulosti, za 500 let prošel všemi možnými proměnami. Každé století vtisklo jeho postavě jiný ráz. Jak se na něho jako na historický zjev dívá historie a s ní i divadlo, pokusil jsem se ukázati kritickým rozborem autorů a jejich děl v této práci.

První hrou o Žižkovi vůbec je divadlo „Všech sedm planet" neboli „Sedm českých dědiců", provedené r. 1655 v Jindřichově Hradci u příležitosti sňatku dvou zpřízněných rodů, když Adolf Vratislav Šternberk ze Zásmuk bral si za choť Annu Lucii Slavatovu z Chlumu a Košumberka. Žižka vystupuje tu v epizodní úloze zároveň s jinými osobnostmi z doby husitské v řadě českých světců-patronů jako sv. Ludmily, Ivana, Václava, Víta, Prokopa, Vojtěcha a Zikmunda. Na sedmi vozech-planetách radí zde na př. slunce-sv. Václav, měsíc-sv. Ludmila oběma rodům, při čemž odehrává se některá scéna z rodových dějin. Tak na koncilu v Kostnici mluví proti Husovi Jan Slavata, nebo Petr ze Šternberka, velkopřevor strakonický, přemáhá Jana Žižku. Jesuitsky tendenčně zbarvené a protihusitským duchem nesené drama znesvěcuje památku obou velikánů dějin a Táboritů.

Vlasteneckou hrou, odvážně z dějin našich vyvolanou, je smutnohra o 5 jedn. „Vůdce Táboritů neboli Jan Žižka z Trocnova" od Josefa Jakuba Tandlera (* 1765 v Praze, † 1826 na souchotiny na Malé Straně v Tomášské ulici, kde žil a zemřel proslulý český komponista Tomášek). Tandler byl praktikantem pak administračním úředníkem v státní službě u kasovní správy a bankovních důchodů, r. 1786 stal se činovníkem v tehdy prvně otevřeném českém divadle Boudě na Koňském trhu (nyn. Václavském náměstí), kde dostala povolení hráti herecká společnost, v níž se Tandler velmi významně uplatnil jako literát. Jeho „Žižka", 8. července 1786 hraný, měl býti prvním představením na tomto divadle. (Podle Novákových „Přehledných dějin české literatury" dávána toho dne Štvánem přeložená hra Ifflandova „Vděčnost a láska k vlasti" o dvou aktech, Antongem upravená. Totéž viz ve stati „České divadlo" IV. Od otevření Boudy do J. N. Štěpánka 1786—1812, str. 500 „Ottův divadelní slovník".) Během r. 1787 byla několikráte s hlučným úspěchem opakována. Tandler napsal nebo přeložil 7 her (J. Arbes v Sebraných spisech XXXIV. Feuilletony „Dramata z dějin husitských, str. 157—193 uvádí 5 původních, mezi nimi „Žižku" a „Libuši" jako první a čtvrtou hru). S Karlem Ignácem Thámem první přeložil Shakespeara vedle překladů německých. Prof. J. Vlček v „Dějinách literatury", str. 248, pokládá „Žižku" za jediný původní kus Tandlerův, bohužel jako všecky ostatní chovaný v rukopise a tím nám blíže neznámý. K jeho tisku nedošlo, neboť „nesnáze o hry, k provozování příhodné, byly tehdy tak veliké, že Tandlerovi nenechali ani pokdy, aby díla svá přehlédl, natož opsal. První zběžné navržení bráváno mu zpod

rukou" (viz prof. J. Máchal „Dějiny českého dramata", str. 105, a Jos. Jiráčkův článek v „Čas. Čes. Musea", r. XXXVI. (1862), str. 272—274, „Jos. Jakub Tandler"). Dle tvrzení Jiráčkova, jenž má zprávu, že rukopis v jeho době se choval v rodině Tandlerové, „Vůdce Táboritů" je s jistotou původní kus, ostatní jsou překlady nebo přepracování her německých.

(Pokračování.)

N. Melnikovová-Papoušková:

Ruské divadlo a drama v 20. století.

(Pokračování.)

Žádný směr nemůže se vyvíjeti do nekonečna, jelikož je výrazem vnitřních zážitků společnosti přesto, že projevuje se v jednotlivých osobnostech, jež mají často nepřátelský vztah právě k této společnosti. A přichází den, kdy stará, byť ideální forma je nevhodnou pro nový, tiše vyrůstající obsah a kdy jako přezrálý plod opadává. Jen touto přirozenou cestou přichází opravdová nová forma, svěžejší směr, vyrovnaný na venek i uvnitř. Žádné umělé hledání a objevy jak obsahu, tak i formy nemohou vésti k plodným koncům, jelikož jejich důsledkem jsou jen povrchní, lomené a od celkového pohybu odtržené výtvory. Není myslitelno, že vše musí jíti hladkým a pomalým krokem evoluce: boj je nutný, neboť při něm krystalisují se názory a směry a kromě toho, co je zakořeněné a staré, nepustilo by dobrovolně ze svých rukou otěží vlády. Všecko uznané, kanonisované, osvojené průměrnými, malými osobnostmi je stejně škodlivé, ba ještě škodlivější pro umění, jako šířené nové, vydupané jen jménem protestu.

Přes pokřik z prava i leva, nářky starých a výzvy nových, ruské drama a divadlo šlo vpřed svou nevyhnutelnou cestou. Co obyčejně zvykli jsme nazývati realismem, nebylo — jak jsme již viděli — čímsi jednolitým a bylo vyjadřováno každým jednotlivcem podle jeho duchovního talentu a názorů. Nepozorovaně pro obecenstvo, a často i pro spisovatele, začaly pronikati do literatury nové, svěží proudy. Totéž Umělecké divadlo, které bojovalo za úplnou životnost na jevišti, brzy pocítilo její nedostatečnost. Jako dříve přišla z Evropy divadelní struktura, tak nyní byl přinesen repertoar — hry Maeterlinckovy odhalily nové, ještě neviděné možnosti. Hudební prvky, které ve výpravách Čechova byly jen naznačovány, mohly býti nyní široce rozvíjeny, při čemž bylo použito nejen hudby jako takové, ale i hudebnosti slova, dávajícího nejen obsahem, ale i tonem náladu a smysl. Je mylné domnívati se, že pestrota repertoaru moskevského Uměleckého divadla je jeho slabou stránkou; naopak, vyjadřuje veškeru hloubku jeho hledání, jež vedlo v poslední době k takovým výpravám, jako Strindbergův „Erik XIV." a Aristofanova „Lysistrata", které směle mohou býti pokládány za světové.

Ale předtím bylo nutno projíti dlouhou cestou, po níž po boku divadla šlo i ruské drama. Když bylo vřeno slovo „symbolism", již mnohé z něho uzrálo, ustálilo se; jeho náběhy naléhavě probíjely se již mnohem dříve. O symbolismu v dramatě budeme mluviti dále ve spojení se starším a mladším pokolením symbolistů, nyní pak obrátíme se k těm, kteří ještě kolísali, ohledávali půdu a tvořili různým způsobem. K této skupině, jako i k předchozí nutno počítati různé, navzájem málo si podobné spisovatele. Zde objevuje se D. Merežkovský, teoretik ranného symbolismu, v praksi ovšem tvořící realistická díla, v nichž symbolism nebo spíše symbolická nálada autora vystupuje jako samostatné téma; zde je také L. Andrejev, pracující různým způsobem, podávající někdy genrové obrázky ve „Dnech našeho života" a „Kateřině Ivanovně", někdy pokládající za symbolism alegorii a píšící hru „Car hlad" a „Život člověka"; k téže skupině, vlastně k její mezi může býti počítán i Sologub, chápající hluboce symbolism, ovšem jak to činila starší skupina, a odhalující nám stupeň své odloučenosti od života v lyrice a románech, jako jsou „Navij čary", ale nedovedoucí v dramatě odhoditi realistickou metodu popisu života. Všichni tvoří přechod, most k symbolismu, který se své strany měl v nich ranné, ještě nevybroušené průkopníky. Jako články řetězu zapadají spisovatel do spisovatele, drama do dramatu a rozvíjejí se přes symbolism, abstraktní náběhy k romantismu k reálním figurám a k divadelním hrdinům našich dní.

Rozbíráme-li poněkud podrobněji uvedené spisovatele, je u Merežkovského nutno zastaviti se, zejména u „Smrti Pavla I.", jíž chtěl vzkřísiti a přizpůsobiti ruskému životu tradici Shakespearovských královských kronik. Vnesl však do charakteristiky hlavního vinníka, cara Pavla, lidsky příliš měkké rysy, takže není ho možno stavěti vedle temných a přímočarých hrdinů anglického dramatika. Také Alexandr I. není Hamletem, jak chtěl ukázati Merežkovský, nýbrž rozbitým člověkem bez vůle. Čistě

shakespearovský styl projevil se v apoteose, kde jasně vystupuje myšlenka osudovosti a tíživosti koruny. Naproti tomu osobní autorova myšlenka je příliš jasně a dokonce neumělecky vyjádřena při kresbě spiklenců. Merežkovský chová se záporně jak k palácovému převratu, tak i k děkabristům, prvním romantickým socialistům dvacátých let minulého století, upírá jim jakýkoliv čistě ideový, všelidský základ. Pochopiv jednostranně myšlenku Dostojevského o Kristovi a Antikristovi, dělí veškeré lidstvo na dvě poloviny a přenáší často z čistě osobní nepřízně do tábora Antikristova lidi, jejichž vysoce humanitního významu pro Rusko a dokonce i lidstvo nikterak nelze popírati. Nejlépe je to viděti na hře „Romantikové", jež měla zobraziti kroužek Bakunina a Bělinského čtyřicátých let. Nemluvě o tom, že představování na jevišti skutečných historických osobností ve vymyšleném prostředí vždy dopadá uboze, trpí hra četnými anachronismy. Historické drama a román lze snésti jen tenkrát, když kreslí celkové pozadí epochy, její charakteristické rysy, ale nikoliv osobnosti v osvětlení spisovatelově. V „Romanticích" nalézáme nejen zvrácenou charakteristiku osobností, ale i jinou oblíbenou myšlenku Merežkovského, kterou hrdinům vnucuje, myšlenku krvesmilství. Jedna z nejgeniálnějších epoch ruského života — čtyřicátá léta minulého století — je tu představena jako okamžik rozkládající se společnosti. Kromě toho Merežkovskému je možno vytknouti též nedostatečnou znalost historické látky — neboť spokojil se jednou-dvěma knížkami jako pramenem a nenahlédl ani do archivů, ani do původních materiálů.

Úplně jiného rázu je hra „Bude radost", která nedlouho byla hrána Uměleckým divadlem. Je úplně prodchnuta Dostojevským, zvláště „Bratry Karamazovými" a „Běsy". Zde vidíme boj dvou prvků — zla i dobra —, i démonické ženy, padající do propasti, mocné lidi, přestupující hranice dovoleného, i svaté jinochy à la Aljoša; zde zkřížily se klášter, továrna, rodinný život, jako se kříží lidské životy, přeplněné černou těžkou krví, obíhající dokonce i v žilách andělů. Vášně, zvrácenosti, pády, temné běsovství bouří na jevišti, a nad nimi září světlá tvář, od níž je očekávána radost.

Po scénické stránce nepřinesl Merežkovský téměř nic nového a významného, jelikož je plně ovládán myšlenkou a nikoli její ztělesňováním. L. Andrejev podal po té stránce nesporně více, ovšem ve hrách abstraktní povahy. V tvorbě L. Andrejeva je nutno rozlišovati dvě, ba dokonce tři periody. V daném případě mluvím jen o dramatech, ponechávajíc úplně stranou jak u něho, tak i u všech ostatních spisovatelů, co bylo jimi vytvořeno v jiných směrech. L. Andrejev začal jako realistický spisovatel dramaty:

P O D Č A R O U

V. Nýj:

Psal Václ. Beneš-Třebízský dramata?

K 40. výročí jeho úmrtí († 20. června 1884 v Mar. Lázních).

Benešův životopisec, spisovatel Josef Braun, napsal ve svém díle také kapitolu s nadpisem: Psal-li Beneš i drama? a otázku Benešovy dramatické tvorby pokládal za velice důležitou; píše, že smrt zmařila i jiná Benešova literární předsevzetí, z nichž byl zajisté nejdůležitější úmysl zkusiti síly ve tvorbě dramatické.

Zdálo prý se nejdříve, jakoby byl Beneš v oboru tomto již pracoval, neboť Gustav Eim, strážce posledních chvil Benešových v Mariánských Láznich, napsal v jeho nekrologu v č. 171 „Národních Listů" roku 1884 tuto poznámku: „V literární pozůstalosti zesnulého nalézají se dvě neb tři historická dramata, která bohda dostanou se do rukou obecenstva." Tato Eimova domněnka přešla i do Benešova životopisu, vydaného v „Matici lidu", kdež je psáno, že krátce před smrtí svěřil Třebízský Eimovi, že má v rukopise tři dramata z doby Přemysla Otakara, z válek husitských a Jiřího z Poděbrad, která však po jeho smrti nalezena nebyla.

V pozůstalých papírech, které hned po Benešově smrti byly dány do semináře, aby tu pod dohledem dra Doubravy byly prohlédnuty, nebyla nalezena ani dramata vypracovaná, ani náčrt anebo aspoň jakákoli poznámka, která by nasvědčovala tomu, že Beneš nějaké drama připravoval.

Po otevření Národního divadla byl V. Beneš-Třebízský vyzván (jako mnoho jiných belletristů), aby napsal pro první českou scénu divadelní hru. Beneš slíbil osobně svému příteli, tehdejšímu dramaturgovi Nár. divadla Lad. Stroupežnickému, že se pokusí o napsání dramatu a jakmile je napíše, že je nejdříve předloží jemu k soukromému přečtení a posudku. Ale nestalo se tak.

Em. Janáček psal Braunovi, že Beneš často říkával, že by mu práce pro divadlo činila značných potíží po stránce technické, ježto prý je mu úplně neznámá, poněvadž neměl příležitostí divadlo častěji navštěvovati a blíže seznati.

Jindřich Rais, spoluautor Benešova životopisu, vydaného K. V. Raisem, uvádí však zase, že když za svého pobytu v Klecanech, kde býval denním hostem Benešovým, četl jedenkráte část povídky „Za bílou labuť Švamberskou", a hovořili potom s Benešem o tom, jak jsou některé výjevy dramaticky vylíčeny, že Beneše upozornil, že je škoda, že se nepokusí napsati drama z našich dějin. Beneš odpověděl, že se již pokusil, ale té práce že nikdo čísti nebude. Z rozhovoru s Benešem byl J. Rais pevně přesvědčen o tom, že měl Beneš napsánu práci jedinou a to neúplnou.

„Dni našeho života“, „Starý student“, potom pod silným vlivem Maeterlincka a E. Poea přešel k takovým věcem, jako je „Život člověka“, „Car hlad“, „Anathema“, „Černé masky“, „Oceán“ a jiné; ale v nich neprojevila se definitivně jeho myšlenka, po určité době znova se vrátil k realistickému popisu života v „Kateřině Ivanovně“ a v „Profesorovi Starycinovi“. V novější ruské literatuře L. Andrejev byl z nejplodnějších dramatických spisovatelů.

(Pokračování.)

Wiktor Brumer, red. varšavsk. div. týd. „Życie teatru“:

Divadla varšavská.

(Psáno pro „Čsl. Div.“ — Z polštiny přel. *Jakub Rydvan.*)

Když před dvanácti lety dr. Szyfman zakládal Teatr Polski, mající sloužiti zejména velkému repertoaru, divadelní život soustřeďoval se v divadle Rozmaitości, obsahujícím nejznamenitější herecké síly Polsky, nepřekonané často ani pařížskou Comédií, ani vídeňským Burgtheatrem. V Rozmanitostech však vládl režisérský konservatismus, přeháněný v šablonu, jejíž znakem byla přehlídka jednotlivých slavných herců bez hlubší myšlenky režisérovy. Tací umělci, jako zvěčnělá Lüdowa a Leszczyński, Frenkiel, Solski, Kamiński i občas vystupující stařičký mistr Rapacki (zvěč. před půl rokem), vytvářeli nezapomenutelné herecké výkony, bohužel namnoze ve hrách méněcenných, ježto ruská vláda nedovolovala rozmachu křídel ve velkém repertoaru polském, zasahujícím do hloubi problému bytí národního. Tento stav musil se změniti. Řed. Szyfman, výborně obeznámený se současným divadlem a orientující se v opravdových hodnotách představení, angažoval pro divadlo Polské celý šik prvořadých sil, třeba ne tak slavných, jako jsou umělci Rozmanitostí, ale zato umínil si podepříti činnost svědomitou přípravou režisérskou a dekorační. První představení divadla Polského po té stránce čestně svědčila o ambicích řed. Szyfmana. Válka přerušila uskutečnění dalších plánů.

Nynější poměr obou největších scén hlavního města zásadně se nezměnil. Práce vynikajících režisérů v divadle Polském, nejednou skutečně tvůrčích (Osterwa, Bolesławski, Zelwerowicz), součinnost slavných malířů (Drabik, Frycz) způsobily, že Teatr Polski počal zaujímati stále čelnější místo v divadelním životě Varšavy.. Některá představení nepochybně přejdou do historie. Takovým představením byl Calderonův-Słowackého „Książe niezłomny“ (Neoblomný kníže), z něhož vytvořil režisér Osterwa spolu s geniálním scénickým malířem Drabikem přečisté mysterium, oživené

Nejdůvěrnější přítel Beneše-Třebízského P. Kačer napsal Braunovi dopis, který je pokládán za nejzávažnější svědectví k rozluštění otázky: psal-li Beneš i drama?

„Pokud já vím,“ píše P. Kačer, „dramat hotových, vypracovaných, v rukopise Beneš jistě nezanechal. Pravda jest: kdykoli se Beneš zdržel v Praze přes noc (a tu jsme bývali vždycky spolu), zašel si do divadla, sám ale nešel nikdy. Při té příležitosti často pověděl: „Já bych to jinak postavil,“ — „Zkus to tedy. Ty to dovedeš,“ nejednou jsem mu odpověděl — a on: „... to není jen hlavní děj — to musí býti i děj vedlejší... a co by se tomu řeklo, když by to bylo od kněze!“ a podobně... a nepsal pro divadlo. —

Jednou, nevím určitě rok, mi zvěstoval: „Mám psát pro divadlo — jsem vyzván — co tomu říkáš?“ Já řku: „Václslave, bylo by to něco, aby tak obecenstvo volalo: Beneš! Třebízský!“... Beneš mne huboval, ale konečně oznamoval: „Kamaráde, to bych ti vzal loži!“ Od té doby, kdykoli jsme se sešli, tázával jsem se Beneše: „Píšeš? Už máš něco?“ A Václav se vždy na mne zadíval tím upřímným pohledem svým a nejednou si povzdechl a řekl: „Kamaráde, nemám času. Ale počkej jen, a uvidíš, že se ti to bude líbiti!“

Na to, ačkoli vždycky tázal jsem se: „Už máš?“ ni jedenkráte se nepochlubil, že by měl z dramat něco napsáno — a přece mně vždycky všecko pověděl, všecko ukázal, se vším se svěřil! — —

Beneš sice často sliboval, že napíše drama; — ano mnohému, komu na tom záleželo, aby skutečně něco napsal, pověděl: „Mám — píšu“ — ale tak činil jenom proto, aby měl pokoj, aby mnozí na něho stále nedoléhali. — Kdyby nám byl Bůh Beneše ještě zachoval, byl by jistě drama napsal, a sice — jak mi mnohokráte vypravoval — zcela na základě své: „Povídky Karlštejnského havrana“ — a to mělo míti název: „Karlštejnský purkrabí“. — Děj měl v duši úplně hotový a těšil se, jak vylíčí tu německou proradnost a i to pověděl, že purkrabího musí sehráti Kolár. — Když Beneš zemřel, mínil jsem sám, že musilo něco hotového — aspoň částečně — po něm zůstati. Však hotového mně nikdy ničeho neukázal — a já jsem přesvědčen, že by mně toho nebyl zatajil — protož: napsal-li G. Eim po smrti Benešově v „Nár. Listech“ cosi určitého o dramatu, bylo to pouze p. Eima osobní mínění, které ovšem mohlo utvrzeno býti z doslechu i vlastním výrokem Benešovým (pro pokoj!) — než jistoty zde jistojistě nebylo, za to ručím.

Ostatně Beneš neměl ani tolik času, by byl mohl pro divadlo něco napsati v době poslední. Veškeré české časopisy a podniky literární žádaly si míti jeho práce. — — — — — Opětuji tedy, že Beneš, ač „Purkrabího“ měl úplně v mysli hotového a ač mi pověděl: „a dlouho-li pak mi to může trvati — a brzo-liž s tím nebudu hotov“ a p., dramat vypracovaných v rukopise nezanechal.“ — — —

Braun končí: „Tím, tušíme, rozřešena je otázka, pokud dramatické tvorby se dotýče; nezbývá, než litovati, že předčasná smrt zabránila Benešovi, aby nejen z knihy, ale i s jeviště zaznělo k nám jeho výrazné slovo.“

nejhlubšími tony a přízvuky; takovým bylo představení Krasińského „Nebožské komedie“ (Nieboska komedja), režírované řed. Szyfmanem, do něhož vytvořil monumentální dekorace Drabik, dekorace, těsně spojené s duchem díla a mající rozhodující vliv na koncepci režisérskou i hereckou. Slavný a vynalézavý tento malíř spolupůsobil také s Bolesławským a nejznamenitějším polským teatrologem L. S. Schillerem při inscenaci Molièrova „Měšťáka šlechticem“, ale skutečným splynutím byla spolupráce Drabika a Bolesławského v Rostworowského „Milosrdenství“ (Miłosierdzie), v němž veškeré přízvuky plně byly sjednoceny s plastickými nápady malířovými.

Toto obrácení hlavního zřetele k činiteli malířskému ztížilo další rozvoj divadla Polského, v němž herci podávali své role stále povrchněji, vytlačujíce tím do popředí dekoraci na škodu umění. Proto na příkl. nezdařilo se představení Wyspiańského „Svatby“ (Wesele), ježto umělci nedovedli vžíti se v náladu, tkvící v arcidíle slavného básníka. Nicméně však divadlo Polské, díky značné pečlivosti, hraje nadál vynikající roli a v běžném období získalo velikého úspěchu představeními Shakespearova „Snu letního večera“ a Rostandova „Cyrana z Bergeracu“. V hereckém souboru na prvém místě jmenovati sluší pí. Przybyłko-Potockou, Zelwerowicze, J. Leszczyńského, Brydzińského a Samborského.

Teatr Polski pečlivostí režie i výtvarné stránky měl značný vliv na operu (divadlo Velké) i na Rozmanitosti. Divadla ta, náležející k městským, angažovala na místo ředitele malířské části Vinc. Drabika, který vytvořil na této půdě dekorace, plné fantasie, k baletu Różyckého „Pan Twardowski“ (který má býti na podzim vypraven v Praze), k Massenetově opeře „Kejklíř“ a j. V Rozmanitostech nemohl jeho talent nalézti prozatím využití, ježto tato tak zvaná první scéna polská žije ve stavu prozatímnosti z důvodu požáru budovy a teprve počátkem příští sezony najde nové, sebe důstojné umístění. Dlužno však uznale zdůrazniti, že díky vynikajícím individualitám hereckým (dříve jmenované třeba doplniti Osterwou, který ujal se řízení Rozmanitostí, Jaraczem, Węgrzynem, Junoszou-Stępowským, Brydzińskou, Pichorovou, Kamińskou), stránka plastická neutlumila zde hodnot celku představení. Proto měli jsme tu v posledních dvou obdobích po každé stránce tak skvělá představení, jako Corneillova-Wyspiańského „Cida“, Molièrova „George Dandina“ a z nových prací „Ptáka“ od Szaniawského, jednoho z nejoriginelnějších mladých autorů. V tomto představení, režírovaném Osterwou, znamenité výkony vytvořili: Frenkiel, Osterwa a Jaracz.

Divadlo Polské vyznačuje se neobyčejnou pečlivostí a bohatstvím výpravy, Rozmanitosti vynikajícími individualitami hereckými. (Dokončení.)

Jan Wenig:

Indické drama a divadlo. (Dokončení.)

4. Dalším článkem je Samavakáram, jež bychom mohli srovnati s našimi sletovými scénami, dílo, které operuje zvláště prostředky technickými. Vystupují zde bozi, polobozi, hrdinové, obři, démoni, odbývají se bitvy, tažení, triumfy atd. 5. Některým našim dramatům hrůzyplným podobá se odvětví Rúpaky, Dima zvané. Po všechny akty udržován je divák ve stálé hrůze a strachu. Vystupují zde hrdinové, proti nimž bojují temné síly, démoni a strašidla. 6. Yhámrigam je drama zápletkové, pětiaktové a líčí intriky bohů proti hrdinům, nebo bohyň proti hrdinkám. Líčí též četné zápasy o hrdinu. Končí často poražením, ale nikdy smrtí hrdinovou. 7. Monologem je t. zv. Bhána. Vystupuje v ní herec, který vypráví dramatickou formou o různých dobrých a špatných vlastnostech lidských. Někdy vyjímečně bývá Bhána dialogem, ale druhý herec nebývá viděn. Na počátku i na konci hry hraje hudba, zpívají se písně, řeč bývá vybraná a čistá, takže Bhána jest perlou indického dramatu. Příkladem Bhány je Sáreda Tilaka, kde jakýsi člověk vypráví o mravech různých lidí, jež potkal na ulicích kolahalapurských. 8. Víthí je jednoaktovým dialogem obsahu komického, plným dvojsmyslných narážek, výpadů, slovních hříček a vtipů, často dobrých, někdy ovšem i pochybné ceny. Uparúpakam podle Wilsona („Le théâtre du second ordre“) má tolik oddílů, že podrobná zmínka o každém vyžadovala by celé velké stati: Hallísá je taneční a zpěvní hra s jednou mužskou a několika ženskými úlohami. Svým obsahem podobá se některým druhům komedií ranného novověku francouzského a anglického. Obsahu filosoficko-metafysického bývají dramata Sanlápakam, v nichž hraje úlohu kacíř nebo mudřec a v nichž se uvažuje o problémech boha, života, smrti a pod., oblíbených to věcech pro hloubavou duši Indovu. Konečně i nejnižší kasty, ubozí pariové a přístavní nosiči mají své drama Prasthána. Vystupují v něm otroci, jejich

druzi v trpkém sociálním postavení. Prasthána má dva akty a bývá proložena zpěvy a tanci: je to drama opravdu nejnižších vrstev, ve kterém ani jedna osoba nepředstavuje nějakého člena vyšší kasty. Průběh představení bývá asi tento: Začátek obsahuje n a u d i — požehnání, kde prosí ředitel bohy o požehnání. Pak následuje P u r v a R a n g a, totiž dialog herce a ředitele, z nějž poznává divák jméno autorovo a kusu a jeho krátký obsah. Pak následuje vlastní drama. Konec scény a přerušený děj vypravuje obecenstvu herec, zvaný Viškambhaka, zatím co druhý Praveçakam oznamuje vyměňování scény. Charakterů rozeznává indická dramaturgie jen pro hrdinu 48, na př. lehkomyslný hrdina Lalita, ušlechtilý Sánta, vysokomyslný Dhirodátta atd. Fází a episod v průběhu dramatu je tolik, že si ani nemůžeme představiti přibližný jich počet.

Dlužno ještě zmíniti se o tom, kterak odpovídá indické drama našemu evropskému vkusu. Dle prof. dra Lesného a zdejšího názoru na dramatickou formu dělili bychom indické drama na tři skupiny: I. drama heroiské, II. milostné a III. zápletkové. K prvnímu počítali bychom dle Daša Rúpakam: Nátakam, Vyáyoga a Samavakáram. Z nejznámějších je Šakuntala básníka Kalidasy, i k nám Vyhnisem přeložená. Je to opravdu perla indické literatury dramatické a její přečtení může čtenáři této stati podati jasný a bezprostřední obraz toho, co jsem se snažil těmito řádky vystihnouti. Taktéž drama druhé skupiny, do níž můžeme počítati zejména Prákaranam, máme zastoupeno v naší literatuře Zubatého překladem Málavikágnimitram (Málaviká a Agnimitram). Je to drama podle našeho evropského vkusu, s rozmilým líčením citů a čistě lidskou řečí. Konečně ke třetímu oddílu náleží Yhámrigam a jest representováno v Evropě známým dílem Mrčchakatikam.

Tak pokusil jsem se načrtnouti několika řádky formu a obsah indického dramatu. Ale přiblížiti se k duši indického lidu, jež se obráží jako v zrcadle v těchto dramatických pracích, může se čtenář pouze četbou dramat, z nichž do češtiny je jen velmi málo přeloženo.

L i t e r a t u r a: J. L. K l e i n: Geschichte des aussereuropaïschen Drama's. Leipzig, T. O. Weigel 1874. Cyklus přednášek „Kultura a literatura indická" prof. dra L e s n é h o.

J. P.:

Hlasy tisku o „Peg mého srdce", hrách Lily Bubelové, „Deváté louce" a „Rozumu".

Blížící se letní sezona přivolává lehké, humorné a dovádivé hry. Aspoň „P e g m é h o s r d c e" a „D e v á t á l o u k a" jimi nejen chtějí být, ale i jsou. První z nich, americká hra*) je především zaostřeným výsměchem anglické puritánské, upjaté společnosti, kterou mladá, opuštěná, ale zámožná Irčanka Peg v této veselohře hodně prožene svou dravou ironií. Č e s k é S l o v o praví, že je volnou, pramenitou, podstatně líbeznou přírodou proti přežilé, kazící se kultuře, ale přesto nazývá ji divadelní tuctovou hrou, v níž mimo Peg není kloudné postavy, a lituje herců, že jsou nuceni napínat síly, aby Mannersa pozdvihli. Chválí titulní roli pí. Baldové, která nemá sice vroucí, pohnuté citlivosti nadbytek, ale obestírá vše dětinstvím a chytrým humorem, pro nějž se jí mnoho odpustí. Chválí i pí. Kratinovou, Jičínského, Kohouta, Steimara, pí. Ostrčilovou. R u d é P r á v o vytýká režii, že zkreslila původní sloh hry i herecké výkony. Ale uznává tuto hru za dobrou konversační veselohru v kasovním slova smyslu. N á r o d n í L i s t y podivují se nestvůrnému překladu titulu hry a připomínají, že autor napsal Peg pro filmovou herečku Mary Pickfordovu, kterou u nás zastoupila pí. Baldová svěže a vtipně i ostatní. Vidí v této hře dceru Shawova Pygmaliona. Č s l. R e p u b l i k a vytýká, že naše divadlo udělalo z veselohry frašku, vytýká mnoho i hereckému provedení. P r á v o L i d u nazývá hrdinku nástrojem kritiky, prostředkem k zušlechtění amerického života. O provedení píše pochvalně, třebaže roli hlavní leccos vytýká. T r i b u n a upírá této hře literárních ambic, že kromě titulní role nemá charakterů, ale přiznává jí ducha, pravdy, upřímnosti a svěžesti, jež jí zaručuje úspěch. V titulní roli pí. Baldová překonala všechno očekávání a úspěch večera platil jí. N á r o d n í P o l i t i k a píše, že tato veselohra nikoho nezarmoutí.

A k t o v k y L i l y B u b e l o v é**) byly odsouzeny, ale tak, aby to autorku příliš nebolelo. „Finka doktorová" je pochmurná historie ženy, milenky dělníkovy a později doktora, která se snaží dostati se do spořádaných poměrů, ale marně. Zůstane u doktora. „My a oni" je dvouaktová hra, v níž autorka chce ukázati rozdíl mezi dvěma generacemi milenců. Ale neukazuje nic. T r i b u n a obě hry nepokládá ani za literaturu, ani za dramata, pouze za genrový realismus, o jehož oživení usilovaly výkony p. Zakopala, sl. Pačové a p. Veverky se zdarem hereckým, ale bez úspěchu. V e n k o v odsuzuje hry jako realistickou drobnokresbu, pokoušející se o pitvání ženských srdcí, ale bez úspěchu. Vysoce oceňuje výkon p. Zakopala v prvé aktovce v roli podivínského doktora, p. Veverky a sl. Scheinpflugové. Č s l. R e p u b l i k a také hry odmítá, právě tak Č e c h i téměř P r á v o L i d u. Č e s k é S l o v o zabývá se oběma hrami podrobněji. Poukazuje na básnickou a románovou činnost autorky („Nad dráhou její zachmuřenou" a „Život člověka"), z níž je patrno, že i na jevišti bude se autorka vzrušovati osudem uražených a ponížených žen. Konstatuje, že je sice začátečnicí, ale oceňuje krásnou, svěží, pohnutě vzletnou chuť, s jakou líčí bytosti obou žen. Ale ještě více znamenají výsledné myšlenky. Ženy Lili Bubelovy nejsou už z těch, které žalují a obviňují muže, ony se probily k nezávislosti, poněvadž na nikom ničeho nechtějí. Mají smělého, uvědomělého ducha, jsou schopny

*) J o h n H a r t l e y M a n n e r s „P e g m é h o s r d c e", ves. o 3. jedn. Přel. Rud. Brachtl. Rež. M. Nový, výpr. J. M. Gottlieb. Poprvé ve Stavovském divadle 7. května.

**) „F i n k a d o k t o r o v á", aktovka. „M y a o n i", hra o 2 aktech. Naps. Lili Bubelová. Rež. K. Vávra. Poprvé na Vinohradech 8. května.

trpělivé sebekázně, a tak starý český duch, moderně obnovený, proniká oběma dramaty. Pokud se týká provedení, píše, že Vinohradské divadlo učinilo, co mohlo, aby oběma hrám zajistilo vítězství. Vytýká však p. Štěpánkovi, že neměl býti tak šerý a pastorský, pí. Ptákové kazatelský patos a p. Veverkovi přílišnou komičnost; chválí sl. Scheinpflugovou a sl. Pačovou. Naproti tomu Národní Listy píší, že proti své dřívější románové práci (uvádějí „Dítě" z r. 1921) nevyrostla autorka ani o píď, a vytýkají jí, že i na jevišti má knižní a papírovou perspektivu. Uznávají však i dobré vlastnosti, schopnost charakterisační, provedení chválí a končí, že tento večer poučil nejvíce autorku.

Zato „Devátá louka"*) byla přijata obecenstvem i z části kritikou velmi pochvalně. Historie této veselohry je velmi jednoduchá, pendant k Šrámkovým unylým historiím. V osamělém domku na deváté louce, o níž se praví, že každý párek, který se tu sejde, skončí šťastným manželstvím, rozvíjí se nesmělá láska Miloše Daňka k přírodnímu dítěti Zdeňce Bělinové a nerozvinula by se úplně, kdyby Milošův strýc dr. Dvořák nepodnítil odvahu Milošovu, aby konečně nabídl sňatek Zdeňce. Podnítí ho tím, že se uchází o Zdeňku sám, ač zamiluje se do její matky. A na konec jsou tu opravdu dva párky, jimž prof. Heřman udílí požehnání. Lehoučká a příjemná hra, jako větřík nad lukama v červnový podvečer, píše Venkov; milá, nenáročná a jemně psaná, nepodmaní sice škarohlída, ale vyplní své poslání u toho, kdo se chce v divadle příjemně pobavit, uvádí Čech. Čsl. Republika praví, jak je vše průhledné a prosté v tomto jarním milování, třebaže jsme to nesčíslněkrát viděli, ale obecenstvu se to líbí a „Devátá louka" přišla vhod na začátek letní sezony. České Slovo uvádí, že autorka tu vytvořila dílo vzdušné, prosvětlené, lehké, nezatížené zbytečnými osobami, úměrně rozložené, pružně a volně se nesoucí k svému cíli. Je to mírná, skromná, přítulná veselohra, jak jen pro hřejivé potěšení domácích lidiček má být. Tato veselohra je stvořena k tomu, aby svým jasem a úsměvem osvěžila repertoarní pořad všech českých divadel stálých i ochotnických, potěšila a pobavila obecenstvo, míní zase Nár. Politika. Vše je tu hrou lásky, snem, rozkoší z lesů, vod a luk, kouzlem mladého milování, smutkem ze života, jenž šel mimo nás, píší Nár. Listy. Rudé Právo říká, že se zachtělo autorce osladiti život romantikou, sladce vzdychavou. Pouze Právo Lidu vidí v „Deváté louce" názornou ukázku autorčiny neschopnosti a i když ji odpouští tento dojemný příběh, konvenční klišé, které tu vydává za básnickou idealisaci, nemůže ji odpustiti vzdálený papírový ohlas Šrámkova „Léta", měšťácký vkus. A nazývá veselohru „líbivou, mechanicky urobenou dečkou". Provedení tepe. Bylo prý nepečlivé a interpretace zase mechanická. — Ostatní listy však provedení vesměs chválí, zvláště výkon sl. Scheinpflugové v úloze Zdeňky, p. Vydry ml. jakožto Miloše, Steimara jako Dvořáka, pí. Májovou v roli pí. Bělinové a p. Vrbského profesora Heřmana.

Andrejev, nejvíce známý hrou „Ten, jejž políčkují", „Život člověka" a „Jekatěrina Ivánovna", zpracoval dramaticky svoji povídku „Rozum"**) (Světové knihovny č. 679), vlastně 8 listů dra Kerženceva z blázince o tom, jak zabil svého přítele Savela, spisovatele, který mu přebral milovanou ženu, jež Kerženceva odmítla. Je přesvědčen, že nebude odsouzen, jestliže bude předstírati šílenství a za nějakou dobu vyjde na svobodu z blázince. Spoléhá na sílu svého rozumu, jejž uznává za svrchovaného pána člověka a celého světa. Ale prohrál svůj případ, který posuzuje příliš lékařsky, přepočítal se v rozpětí svého rozumu. Zblázní se doopravdy. Jako každé drama, vzniklé z povídky nebo románu, trpí nedramatičností, tak i toto má všechny nedostatky a ztrácí na účinnosti. Čsl. Republika uznává, že věc je zajímavá, že je to vzpoura ruského ducha proti německému způsobu myšlení, jímž Rusové hynou, jak je patrno, na bolševictví. To chtěl naznačiti Andrejev. Hrdina jeho eksperimentuje, vyvolává šílenství a zešílí doopravdy. Nesouhlasí s pojetím hlavní role, jak ji hrál p. Deyl, který ji podal příliš naturalisticky, lépe by slušela p. Hurtovi, který se dobře uplatnil v roli Savela, jejž však stejně dobře by zahrál p. Deyl. Ani pí. Kronbauerová se nelíbila, ani p. Dostál, ani pí. Nasková, tím méně kubistická dekorace, jež chtěla býti výmluvnější než autor, ale byla jen prostořeká. Také Právo Lidu není nadšeno touto hrou, vytýká, že byla zařazena zcela nevhod ke konci období, kdy ponurá úvaha o mezích lidského rozumu není na místě. Provedení však chválí. Tribuna zle tuto hru pocuchala, nazývá ji eksperimentátorský impresionismus, náladový naturalismus s omáčkou symbolických alegorií a dušezpytací chirurgií, bez síly a pevného bodu. A spokojuje se s uznáním výkonu p. Deylova, realistického výkonu Hurtova a lituje pí. Kronbauerovou, že musila hráti, ač byla indisponovaná. Národní Listy konstatují neúčinnost hry a ne příliš výrazné provedení. Rudé Právo nazývá tuto hru nečasovou, zastaralou, překonanou, ale uznává provedení i režii za realistickou. České Slovo také odmítá tuto hru, ale chválí režii Hurtovu, že se vyhnula všem nemírnostem a výstřednostem, k nimž drama svádí, chválí i jeho výkon v roli Savela, i p. Deyla, Dostála a ostatní. Chválí i scénu a překlad. Podobně Čech ji odmítá, nazývá ji papírovou, bez dramatické hloubky, důsledného a jasného propracování. Provedení však chválí. Nár. Politika vyslovuje se podobně a uvádí, že hra měla přijíti na podzim.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský.

Květen.

1. 1874 zemř. v Praze v blázinci velmi nadaný hud. sklad. Vilém Blodek, jehož opera „V studni" objevuje se až podnes na scéně Národního divadla i jinde. Od jeho narození (1834) uplynulo 90, od jeho úmrtí 50 let.

1. 1904 zemř. jeden z našich nejgeniálnějších hudebníků, těšících se světovému jménu, mistr dr. Antonín Dvořák. Nar. se 8. září 1841 v Nehalozevsi u Kralup n. Vlt. jako syn řezníkův, kteryž, poznav jeho vlohy, poslal jej r. 1857 do Prahy na varhanickou školu, kterou pod Blažkem, Krejčím a Zvonařem absolvoval. Poté stal se violistou v soukromém orkestru, později houslistou v orkestru českého zemského divadla, kde vytrval po jedenáct let. R. 1873 stal se Dvořák varhaníkem u sv. Vojtěcha. V té době eksistenčního strádání povznesl se jeho talent, ač již od, r. 1860 počal komponovati, k vysokým metám. Jeho skladby dostaly se do rukou Brahmsových,

*) „Devátá louka", ves. o 3 jedn., naps. R. Jesenská. Rež. B. Stejskal, výp. J. W eniga. Poprvé na Vinohradech 13. května.

**) Leonid Andrejev „Rozum", hra o 6 obr. Přel. V. Červinka. Rež. Jar. Hurt, scéna Ant. Heythum. V Národním poprvé 15. května 1924.

který doporučil je k vydání Simrockovi, a ten pak zůstal nakladatelem všech jeho dalších prací. Od té doby Dvořákovo jméno rostlo, takže již r. 1879 mohl dirigovati své skladby osobně v Londýně, pak v Leedsu, Worcestru, Birminghamu a v Německu. Dvořákovi dostalo se četných vyznamenání, řádů a čestných titulů. Za starého Rakouska byl jmenován (r. 1892) i členem panské sněmovny. V témže roce 1892 povolán za ředitele konservatoře v New-Yorku, odkudž se po třech letech vrátil a stal se po Bennewitzovi ředitelem pražské konservatoře. Dvořák byl tedy hned v počátcích svých skladatelem světovým. Těžiště jeho hudby leží v symfonii. Napsal i svéráznou hudbu komorní, kantáty, oratoria („Svatá Ludmila") a chorály. Složil 24 symfonické variace, dva velké koncerty, „Slovanské tance" a několik ouvertur. Z oratorií je známo jeho skvostné „Requiem". Jako skladatel operní jeví se Dvořák skladatelem národním. Z oper jeho nejznámější jsou: „Král a uhlíř," „Tvrdé palice," „Šelma sedlák," „Dimitrij", „Jakobín," „Čert a Káča," „Rusalka" a j.

2. 1844 nar. se Karel Čech, bratr kapelníka Ad. Čecha, v Prčici; býval znamenitým prvním basistou Nár. divadla v letech osmdesátých min. stol. Na scénu poprvé vystoupil 4. ledna 1868 jako Inkvisitor v Bendlově „Lejle". R. 1890 vystoupil ze svazku Nár. divadla a stal se ředitelem kůru kostela na Vinohradech. Zemř. 29. listop. 1913.

12. 1884 zemř. v Praze mistr B. Smetana (40. výročí; 100. výročí narozenin slaveno v březnu — viz tamže.)

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 15. června do 15. července. Národní divadlo znovu nastudovalo Zeyrovu pohádku „Radúze a Mahulenu", již pak opakovalo 3×. Mimo to hrálo Madame Sans-Gêne, Gera 2×, Prostopášníka pana le Trouhadec, Peg mého srdce a Slaměný klobouk 3×. V opeře: Dalibora, Labutí jezero, Branibory v Čechách, Prodanou nevěstu 2×, Kaťu Kabanovou, Fausta a Markétu s pí. Nektar de Flondor j. h., Libuši, Louskáčka, Louisu, Na starém bělidle, balet Spící krasavice, Psohlavce a Hubičku. — Stav. mělo novinkou Winawerovu komedii „R. H., inženýr" (hrálo ji pak 3×) a Labichův „Slaměný klobouk" (3×), znovu nastudovalo Tylovu „Paní Marjánku, matku pluku", kterou opakovalo 3×, jinak hrálo Zábavu v lásce, Peg mého srdce 2×, Rybáře stínů, Janošíka a Dítě. V opeře mělo Mignonu s p. Mařákem j. h., Madame Butterfly, Královnu loutek, Coppélii a Eugena Oněgina. Od 9.-VII. mají obě divadla prázdniny. — Vinohr. divadlo mělo prémierou B. Treybalovu ves. „Protekce", kterou opakovalo 5×, Devátou louku 3×, Strakonického dudáka 2× a Fedoru. Od 30.-VI. má prázdniny, z nichž první týden vyplnila brněnská opera, jež hrála: Libuši, Prodanou nevěstu, Její pastorkyni, Cosi fan tutte, Dvě vdovy, Čertovu stěnu, Rusalku, Lucernu a Svatou Ludmilu. — Švandovo divadlo hrálo Football, Papínkovo dobrodružství, Charleyovu tetu, Nicejskou smlouvu, Kraječky p. knížete, Velbloudа uchem jehly. Prázdniny od 1.-VII. do 1.-VIII. — Tylovo divadlo: Vlast, Modrá myška, Matka kuplířka, Žena tří mužů, Hrabě Luxemburk, Tanečnice, Svatba reservistova, V říši zapadajích hvězd. Prázdniny od I.-VII. do 15.-VIII. — Urania: Lenčin románek, Zkrocení zlé tchýně, Dolarové princezny, Pařížští apačové, Napoleonka, Láska z karnevalu, Stázi, tobě něco schází, Kinohvězda, On se hrozně stydí, Slepý mládenec, Muži, pozor na ženy, Kraječky pana knížete, Rozpustilá Lola, Malá Scampolo, Co srdce pojí — moře nerozdvojí, Žižková smrt, Kostnické plameny. Prázdniny od 6. do 26.-VII. — Komedia: U bílého koníčka, Příběhy Pavla Čamrdy, Vdova Epsteinova, Vdavky Nanynky Kulichovy, Alraune, Vzorný manžel. *j. p.*

Marja Bogucká (z Jodkiewiczu), vynikající člen opery pražského Národního divadla, rozloučila se s obecenstvem v „Madame Butterfly" a „Eugenu Oněginu", v němž také poprvé tu vystoupila a od 1. května 1908 trvale byla engažována. Pěvkyně podniká cestu za svým chotěm do Ameriky, leč podle posledních zpráv hodlá po čase opět na první naší scénu se vrátiti. *—ák.*

První česká divadelní sezona v Ústí n. Lab., uspořádaná operním souborem Národ. divadla z Čes. Budějovic ve dnech 14. až 22.-VI., byla celá ve znamení oslav stého výročí narozenin Bedř. Smetany věnována jeho dílům operním. Za režie řed. K. Veverky a scén. výpravy arch. K. Louly provedena „Libuše", „Braniboři v Čechách", „Dalibor", „Prodaná" a „Hubička" dvakrát, „Dvě vdovy", „Tajemství" a „Čertova stěna" jednou. Radostně konstatujeme umělecký průlom do jedné z nejpevnějších kulturních bašt českého němectví. *rd.*

Výroční zkoušky dramat. odb. stát. konservatoře v Praze přesvědčují o účelnosti snah a práce našich divadelníků, kteří podjali se úkolu pečovati o inteligentní dramatický dorost, v jehož rukou leží vzestup hodnot a umělecké linie našeho divadla. Inteligence herce je principem splynutí s básníkem-autorem, je principem přimknutí diváka k jevišti a tvoří nenahraditelnou sílu interpretační. Naše dramatická konservatoř, sledujíc kromě vzdělání snadnější přestup adepta do prakse, dociluje, jak zřejmo z veřejného večera, 17.-VI. konaného více úspěchu v rozvětvení znalostí teoretických a ponechává praktické tvoření odsunuto na dobu posledního roku studia, takže vyspělost adeptů není tak všestranná, aby byla podkladem k úplně samostatnému výstupu. První polovice večera je dokladem této úvahy, neboť v ní p. Horálek monologem Olafa z II. jedn. „Görtze" byl vzorem pečlivého, snaživého studenta-deklamátora, ale zneklidnělého herce, čekajícího doříkání určitého slova, které mu automaticky, aniž by posluchač sám cítil důvodu, dalo podnět k přebarvení hlasu, přeskupení gest i postoje. Bylo by omylem podceňovati jeho schopnosti dle tohoto výstupu, neboť v souhře, v zpevněné konstrukci dramatu ukazuje, byť neurovnané disposice a to i jako Muž v „Ďáblici" i jako Gorgibus v Molièrových „Precioskách". Skoro totéž platí o absolventce sl. Libické, která v „Radúzu a Mahuleně" jako Runa nepřesvědčila o svém dramatickém cítění. Byl to chaos slov a shluk gest. V „Precioskách" proto její Madla překvapila svojí barvitostí, živostí a pružností. Druhá absolventka sl. Posnerová již v Mahuleně prokázala bohatý dramatický fond, rozvíjela se na úkor syrové hry p. Židlického jako Radúze, měla odstup od bez-

prostředního účinku básníkových slov, ale jako Markétka („Faust“, I. díl) neměla tolik jistého úhozu. Na malém jevišti skorem bravurně si počínající režie prof. dra Mil. Svobody zmocnila se jejích nadprůměrných vlastností hereckých a pevně zvládla její temperament a se zřejmou péčí vytvořila kolem ní okruh hybných postav, z nichž zvláště upozornil na sebe jako Mascarille p. Trégl. Již v „Kupci benátském“ jeho Shylock vynikal skutečným, promyšleným a vhodně uplatňovaným tonem pěkného sytého hlasu mnoha možností. Jeho Shylock a Mascarille neměli manýry studenta-absolventa, ale byli již příslibem příštího rozpětí mladého herce, který další píli může býti chloubou svých učitelů. Obou rolí, nejtěžších z celého programu večera, zhostil se s přirozenou lehkostí, neunavoval nadřeným odměřováním veršů, cítil, žil a hrál. Sympatickým zjevem z účinkujících byla pí. Cinková jako žena v „Ďáblici“, hladká, skorem sametová postava s hbitostí gest a tvrdostí vět, i v drobné Marottě z Molièra. Také sympatický p. Jareš jako Salarius a La Ghauge dobře si vedl a bylo znáti, kterak s jevištěm srůstá. Z pouhých deklamací p. Židlického nelze činiti uzávěry; nebyl Radúzem, ani Groisim či Faustem, snad jen trochu strážníkem. Chybí mu dosud pevnost hlasu a forma pohybu. Také sl. Částková Pavlínou ze „Zimní pohádky“ neprokázala schopností, převyšujících průměr. Celkem večer uspokojil nároky publika, které přeplnilo divadelní sál, naší konservatoře nemnoho důstojný. *E. Janský.*

Radio a divadlo. Vzmáhající se technické prostředky sbližovací byly poslední dobou korunovány úspěchy radia, které přineslo rychlé spojení vzdálených bodů a umožnilo přenesení zvuku bez obtíží, kladených dráty. Prostor je naplněn člověkem, který stává se v okamžiku účastníkem různých dějů, vnímá sluchem kulturu i v nejzazších koutech přírody. Je pochopitelno, že radio neomezí se pouze na aktivitu v politice, národohospodářství a aktualitách vůbec, ale že bude se snažiti uspokojiti rychle i nárok člověka po stránce duševní. Přednášky a koncerty nejsou již pouze pro bezprostřední posluchače, ale jsou jich účastni i abonenti radia celého kontinentu. Podle pařížských zpráv neníní se zastaviti postup radia ani před dramatickým uměním a hodlá je rozšiřovati při promítání příslušného filmu. Film, doplněný radiem, tedy jakási náhražka „mluvícího filmu“, má umožniti účast na klasických a jiných hrách uměleckých souborů i těm, kteří dosud byli odkázáni jen na náhodnou návštěvu centra umění, aneb byli nuceni spokojiti se se skrovnými prostředky, jimiž disponuje většina kočujících divadelních společností. Cíl této myšlenky je jistě ušlechtilý, ale její realisace setkala by se jistě s mohutným odporem výkonných umělců, jichž eksistence byla by tím ne-li zničena, tedy alespoň vážně ohrožena. K tomu ovšem přistupují další námitky, poukazující na nebarevnost a tvrdost slova, radiem přeneseného, které dosud nemůže nahraditi plně zvuk, umělecky tvořený a uspořádaný. Slovo, oživený autor. zvlněný a zhybnělý člověk s proudící krví a rozpoutaným mozkem, a slovo, prolnuté elektrickou vlnou, novým životoproudičem, jsou neúměrnými veličinami, navzájem neshodnými, a je proto nepravděpodobno, že radio mohlo by divadlu konkurovati. Bezprostřední zvuk, vjímaný po spojovacím procesu diváka s hercem, působí intensivněji, má širší základnu a větší opodstatnění, než pouhé hrkotem drcené slovo, zbavené moci člověka. Již fonograf a film pokoušely se zdolati sílu a moc divadla, které však dokázalo vždy své hluboké základy a zvítězilo i při jistých přednostech vynálezů, jichž nelze upírati ani radiu. *E. Janský.*

Společnost slečny Máši, veselohru o 3 jedn., odhodlal se Vojta Štein-Táborský, náš divadelní kronikář, příliš dobře uznaný a osvědčený pracovník v Ú. M. D. O. Č., dáti sehráti v Uranii. Je to dobře zahrocená satira na příliš volné chování dnešní mladé dívčí generace, ženský degenerované, zároveň výstraha proti zvráceným choutkám těchto fiflenek a duchaprázdných floutků, jimiž se chlubí slečna Máša, dcera dobrosrdečného otce a prostoduché matky. Téma, pro dnešní divadlo jako stvořené! Autor v jeho zpracování osvědčil se jako bystrý pozorovatel a posuzovatel dnešní společnosti, čiperně načrtal — tu a tam jen zběžně — typy mladých lidí, jejichž mozeček neobsáhne než flirt, cigarety a tanec. Ale dobře zachytil kořeny správné domácí výchovy. Na dně srdce slečny Máši jsou vzácné dary ženství, které nalezne ušlechtilý muž a jeho úsilí se podaří, aby slečna Máša prohlédla a poznala, že v životě jsou cennější hodnoty a vyšší cíle. Soubor v Uranii nesehrál hru, jak by zasluhovala, bylo hráno příliš vlažně a někde nebyla úloha vystižena přesně. Bylo by vhodno, aby venkovská divadla ukázala, jak možno hře dodati pravý a čistý relief vzorným nastudováním. *J. P.*

Slovenské divadlo. K poznámkám v minulých číslech o slovenském divadle rádi připojujeme dle čas. „Slováka“, že řed. Nedbal bratislavské divadlo pro příští sezonu reorganisuje ku prospěchu slovenské činohry, jejíž vedení svěří režisérskému sboru, v němž bude také herec, rodem Slovák, Janko Borodáč, který bude zvláště nápomocen při úpravě a studiu slovenských prací. Mimo to bude soubor rozšířen o herce-Slováky a tak konečně bratislavské divadlo bude blíže svému účelu a cíli. *Eský.*

Z CIZINY

„Gore ot uma“ (Hoře z rozumu) Alexandra Sergějeviče Gribojedova (dramatika a státníka ruského, naroz. 4. ledna 1795 v Moskvě a zavražděného vzbouřeným lidem jako oběť politické nenávisti k Rusům 30. ledna 1829; po přání básníkově převezeno bylo jeho tělo do Tiflisu a pochováno v klášteře sv. Davida: Událost tuto popsal Puškin ve své práci „Jízda do Erzerumu“), vzor satirické komedie, dožívá se letošním rokem stého výročí svého vzniku, jehož Rusové vzpomenou slavnostními představeními a přednáškami. První vydání této komedie mohlo vyjíti teprve r. 1833 v Moskvě a druhé se značnými doplňky až v r. 1862 v Petrohradě. Úplné pak vydání vyšlo r. 1875. Český překlad B. Kalenského vyšel v Praze roku 1895 a druhý F. Vevera ve Světové knihovně jako svazek 1081—82. Pod křížem u hrobu básníkova leží kniha s nápisem: „Hoře z rozumu,“ Na jedné straně podstavce lesknese nápis: „Nezapomenutelnému jeho Nina (choť básníkova, kněžna Nina Čavčavadzova, s níž oženil se v Tiflisu), s druhé strany lze čísti dojemná slova: „Duch a tvoje díla jsou nesmrtelná v paměti ruské; však proč tě přežila moje láska?“ *Ž.*

Vladimir Němirovič-Dančenko, ředitel moskevského Uměleckého divadla, uvádí v rozhovoru se spolupracovníkem „Izvěstiji“ o repertoarových přípravách k příští sezoně Uměleckého divadla dvě nové hry: Hamsunovo „Drama života“ (bylo již před 18 lety vypraveno Uměl. divadlem) a J. Romainsova: „Starého Cromdiêra.“ Praví sám o této hře: „Vesnice „Starý Cromdiêre“ — toť přísná komunistická obec kdesi na vrcholu hory, jejíž obyvatelé jsou jakýmsi nárůdkem pro sebe a mají vlastní zákony. Hra má rytmus uchvacující zdravé a radostné symfonie, v níž převládá vítězný ton ušlechtilého zápasu za eksistenci, a je nesen ideologií, která se vyprostila z měšťanské kultury. Pokládám tuto hru za velmi blízkou současnosti.“ *—á—*

Moskevské Umělecké divadlo do nové sezony vstoupí s jiným uspořádáním svých Studijních scén,

které až na jednu zruší a osamostatní pod názvy: Nové umělecké divadlo (první Studte), Wachtangovo divadlo (třetí) a Okrskové divadlo (čtvrtá), jemuž bude státi v čele Burdžalov. —ý.

Cizina a my. Vynikajícímu polskému režiséru Romanu Želazowskému při oslavě jeho 30leté umělecké činnosti darovalo město Lvov pěkný dům. U nás herci umírají v bídě, anebo jsou udržováni na živu podporou veřejnosti! *Eský.*

Stého výročí narození Alexandra Dumasa syna, významného dramatika a spisovatele 19. stol. (* 28. července 1824, † 27. listopadu 1895), bude v Paříži vzpomenuto velikými oslavami. Z jeho dramatických prací, jež jsou u nás hojně hrány, nejznámější je „Dáma s kameliemi", která poprvé po velkých potížích censurních byla hrána v divadle Vaudeville r. 1852. Tato historie pařížské kurtisány Marie Duplessisové, podlehnuvší tuberkulose, tvoří základ k francouzskému modernímu dramatu realistickému. A. Dumas syn (nemanželské dítě A. Dumasa otce) ve svých dramatech, psaných spíše formou satirickou a vynikajících svižností dialogů a velmi důmyslně sestavenými scénami, zabýval se zejména společenským postavením ženy, řeše otázky cizoložství, rozvodu, svůdcovství, konkubinátu atd. („Pan Alfons", „Princezna z Bagdadu", „Denisa", „Francillon" a j.) Jako člen francouzské Akademie (stal se jím r. 1874) byl několikráte předsedou společnosti dramatických autorů. Souborné vydání jeho „Théâtre complet" vyšlo v šesti svazcích poprvé r. 1868—79, po druhé r. 1882—86 (také šest svazků). *Žk.*

„U hrobu neznámého vojína" (Le Tombeau sous l'Arc de Triomphe), odvážná hra Paula Raynala, vypravená na jevišti Comédie Française, rozvířila před časem mínění obecenstva i kritiky v Paříži. Hru předcházela ohromná reklama a při jejím provozování došlo k bouřlivým výstupům pro i proti. Dávno již zase jedna část obecenstva pařížského tak frenetický netleskala a druhá tak opovržlivě nepískala. Nebude snad od místa všimnouti si této hry: Je 11. října 1915. Ofensiva, zahájená v Champagni, se zhroutila, ale zázemí o tom dosud neví. Ve venkovském domečku čekají stařec a dívka na někoho. Ve dvě hodiny s půlnocí zavrznou vrátka. Vstupuje pěšák, kterého neviděli již čtrnáct měsíců. Je synem starcovým a ženichem dívčiným. Neznáme ani jeho jména, ani jména otcova. Stařec ani dívka nesledávají vojína takovým, jakým býval dříve. Nevypravuje nic a pozbyl úplně své veselosti. Táže se, zda nedošel nějaký telegram na jeho adresu. Podají mu jakousi depeši. Volají ho zpět a má se vrátiti nejbližším vlakem. Zbývají mu čtyři hodiny. Nebude lze vykonati sňatek, ke kterému se chystali. Stařec si odchází lehnouti. Dívka (Aude jest sirotek, přišla pomáhati otci vojínovu obdělávati pole) a vojín zůstanou sami. On se oblekl do svátečních šatů, ona je mysticky opojena jeho přítomností a náhle mu navrhne, aby jí použil ještě této noci. Omámen touto výzvou, vojín propuká v nábožnou radost a vzývá stíny svých druhů, padlých na bojišti, aby se zúčastnili svatební přísahy, která jej spojí s Aude, a pronáší jim smuteční připitek. Myšlenka sama o sobě jest pěkná, ale Raynal ji jaksi zmeyerbeerisoval svým doprovodem. Nedovedl dáti uzdu své výmluvnosti, která tolik škodí dramatičnosti. Aude prosí svého ženicha, aby se jí zmocnil, a oba se stávají na chvíli dětmi. Rozmlouvají spolu vesele. Nebyla prohlášena válka a také nebude, jsou to jenom bursovní spekulace, a za tohoto dětinství opona padá... Druhé jednání se odehrává o hodinu později. V pokoji synově je na pravo odestlaná postel, na níž leží Aude. Na levo u krbu přemýšlí vojín. Spojili se nerozlučitelně, a autor opravdu s hroznou sdílností nás ujišťuje, že tu také byla prolita krev, jako tam na bojišti. Zdálo by se, že jsou šťastni. Aude činí plány, ale on se náhle zachvěje. Nesmí jí déle zatajovati děsnou pravdu. Ofensiva se zhroutila, válka bude trvati velice dlouho. Vypovídá jí to, co dosud neřekl. Aby mohl obdržeti onu krátkou dovolenou, slíbil, že vykoná tajemnou práci. Až bude veleno k útoku, má nésti ku předu do děr po nepřátelských šrapnelech bednu granátů, aby se mohli útočící jimi podle potřeby zásobiti. Ví, že se nevrátí již živ. Aby uviděl Aude, odvážil se všeho, a nyní hle! Aude jej snad nemiluje... Telegram, který obdržel, značí, že útok začal... Aude se rozněžní a potom únavou usíná. Vojín rozhrne záclony. Svítá. Klesá na kolena a štká... Právě poslední jednání vyvolalo největší bouři nevole. Stařec pozná, že se mladí lidé spojili. Napadne syna výčitkami. Ale syn se brání. Vychrlí na otce veškeru svou zášť a nenávist vojína k civilistům, obviňuje jej, že si přeje jeho smrti a že opovážlivě pošilhává po Aude (výstup připomíná výjev z Euripidova „Alcesta", ale je nekonečně slabší a hrubší). Aude se také obořil na ubohého starce a vyjeví mu, že je jeho syn již ztracen. Tu náhle otec prohlédne a pochopí válku. Smiřují se, a vojín zaprísahá Aude, aby zůstala u starce a obnovila později svůj život s některým bývalým vojínem. Jsou všichni vznešení a vědí o tom. „Vytržení neznamená býti nahoře, nýbrž stoupati... Všechny vrcholy jsou posázeny šibenicemi. — Nevěříš v Krista", praví Aude svému ženichovi. — „Ale já se mu podobám." Kus přes některé dobré nápady ani nezasloužil takového poplachu, jak vidno. Připomíná trochu naše nové hry s náměty z let válečných (na příkl. „Zvony", které jsou však dramatičtější). *Dr. Ota Dubský.*

První stálé divadlo v Římě bude teprve nyní na rozkaz Musoliniho postaveno ze státních prostředků a vyžádá si nákladu asi 100 mil. lir. Dosud byl Řím odkázán — jako jiná italská města — pouze na pohostinská vystupování jednotlivých hereckých souborů, které se střídaly v uspokojování uměleckých nároků občanstva. Nové italské Národní divadlo má býti otevřeno již poč. sezony r. 1926. —ý.

Konfesijní divadlo. V době kolektivismu, kdy padají hranice i náboženského přesvědčení při sledování uměleckého cíle, zdá se býti absurdní myšlenka konfesijního divadla, ale nutno počítati s faktem, že je. U nás jedině katolíci a čeští židé (Češi národností i přesvědčením) a ještě jen z části se vyřazují z všedivadelního světa a amatérsky uskutečňují své ideje o konfesijním divadle. Při tom hry katolických amatérů mají zřejmě náboženskou tendenci českožidovské spolky, pokud se divadlem zabývají, přihlížejí spíše k uměleckému projevu, nežli k vytýčení a zobrazení svých náboženských a ideových cílů. Jedině Rakousovy hry „Modche a Rézi", „Záselky" atd. ukazují prostředí českého, skromného žida a jen v těchto hrách cítíme zkazky tradice, ale neslyšíme výbojnost rasovou a fanatičnost náboženskou. Katolicismus vybarvuje se zřejmějšími náměty a je sugestivní i na divadle které je mu reklamním prostředkem a teprve v poslední řadě uměleckou nutností. Podobnému účelu slouží slavné Oberamergauské pašijové hry, které jen dobou a přirozeností vybavenými interprety staly se i umělecky hodnotnými, ovšem ne zcela dle našeho měřítka. Pašijové hry nezůstávají omezeny na Oberamergau, kam putovaly davy z celého katolického světa, ale jejich výsledky opravňují k jistým nadějím i Italii, která bude míti v Miláně místo sportovního paláce novou divadelní budovu s ohromným jevištěm pro 600 osob a s hledištěm pro 20.000 lidí. Podniku věnují se za pomoci silného kapitálu nejpřednější umělecké jednotky, v jichž podání pašijové hry doznají změny od provedení oberamergauských, ale neuchýlí se od znění Nového zákona. Naproti tomu také židé nezůstávají nečinni; jak anglické listy uvádějí, právě v poslední době uvítal Londýn Schwarzovo americké židovské divadlo, jehož herci s ohromnou žhavostí, v pravém uměleckém a ideovém zaní-

cení, sehráli v židovském žargonu Julavského konfesijní hru „Stabbat hai Zebi", připomínající svým obsahem báseň Vrchlického „Bar Kochba". U nás jen Hermanův „Velký Pátek" anebo Fenclův „Jidáš Iškariotský" ukazují pravé jádro nábožensky založeného projevu, který je analysou charakteru postav i myšlenky a proto umělecky zhodnocený. Jinak, nežli v tom smyslu podané hry nelze klasifikovati jako uměleckou snahu a lze je jen trpěti jako soukromý projev skupiny, příliš upjaté k náboženskému vznícení a ne ke skutečnému účelu a cíli divadla. *E. Janský.*

Italské divadlo: Knihy. V milánském nakl. Modernissima vyšla právě obsáhlá kniha (427 str.) Luigi Tonelliho: Il teatro italiano dalle origini ai nostri giorni (Italské divadlo od začátků až po naše dny), která obsahuje historicko-esteticky podaný vývoj ital. divadla od duecenta přes quattrocento (mytologické drama), přes cinquecento (imitace klasická), seicento (commedia dell'arte a melodrama), settecento (comedie goldoniovská, Gozziho a Alfieriho), ottocento (Manzoni, historická komedie ferrarská, Verga) a novecento (D'Annunzio a Pirandello jakožto poslední článek řetězu). — Cesare Levi publikuje v Palermu první řadu svých „Profili di attori" (Herecké profily), pojednávající o zemřelých velikánech na scéně. — P. Parisi vydává tamtéž (nakl. Sandron) monografii o životě, umění a kritikách R. Bracca. — Hereckými osobnostmi (Duse, Toscanini, Benini, Calabresi atd.) obírá se též kniha R. Simoniho „Ritratti" (Obrazy), která vyšla v Římě. — Řecké naklad. Dante Allighieri vydalo studii Artura Marpicatiho, redaktora měsíčníku Delty, „Saggi storico-critici," pojednávající o dram. dílech Paola Rucellai (La Rosmunda, L'Oreste, Le Api), slavného dramatika cinquecenta. Kromě Rucellai zahrnují „Saggi" v sobě studie o jeho předchůdci Diaconovi a o florentinském básníkovi cinquecenta R. Selvaticovi. — Známý malíř G. Costetti vydal ve Florencii lyrické drama „L'Idolo," první svou literární práci, která však ukazuje na silný lyrický talent. Scénického života však tento „Idol" není schopen. — V nakl. Mondadori v Miláně vyšly vzpomínky na volné divadlo pařížského A. Antoine-a „I miei riccordi sul teatro libero" v překl. C. A. Traversiho. — O franc. dramaticích (Augier, Feuillet, Sardou, Lemaître, Lavedan. Brieux, Guinon, Fabre, Flers a Caillavet, Courtelin) vydal obsáhlou knihu C. Levi „Autori drammatici francesi" ve Florencii (Le Monnier). *B. Vlček.*

Anglické divadlo. Po mnohém odkladu byla uvedena na jevišti Johna Galsworthyho hra „The Forest" (Les); posledními hrami téhož autora, v Londýně viděnými, byly komedie „Loyalities" a „Windows" (Okna), jež byly provozovány v cyklu Galsworthyho na divadle Court a velmi se líbily. — Před nedávnem byla provozována na divadle New péčí jevištní společnosti „Stage Society" velmi úspěšná hra C. K. Munra „Progress". Je pokládána za nejlepší hru, jež byla v posledních letech uvedena na anglické jevišti; vzbudila nevšední zájem u žijících autorů, z nichž premiéře přítomni byli G. B. Shaw, W. B. Yeats a G. Benett. — Birminghamské divadlo bylo zavřeno 9. ledna hrou „The Farmer's Wife" a přesídlilo do londýnského divadla Court, kde zahájilo představení 18. ledna Shawovou hrou „Back to Methusalah" (Zpět k Methusalemovi). Autor přítomen nebyl. Jeho „Panna Orleanská" (Saint Joan) měla londýnskou premieru 26. března na div. The New s Miss Thorndikovou v tit. roli a neobyčejně se líbila. Jiná hra „The Puquillist", hlášená jako novinka, je vlastně stará 3akt. komedie „The Admirable Bashville", napsaná z románu „Cashel Byron's Proffesion" v Alžbět. dramat. stylu. — Společnost „The Old Vic" bude hráti „Fausta" v úplně novém překladě Tristana a Graham Rawsona. Kostymy pro hru budou pořízeny dle náčrtků Durerových. — „Sdružení herců" hrálo 10. února na divadle Strand Shakespearova „Macbetha"; představení bylo velmi pečlivě připraveno a těšilo se hojné návštěvě. — Studenti v Oxfordu sehráli „Hamleta" vesměs ve vlastním obsazení, bez dekorací a v úplném znění, bez zkratek. Tamže zahájeny 26. dubna pohost. hry Comédie Française, v jejímž repertoaru byl m. j. i Molièrův „Misanthrop". — Divadlo Apollo hrálo novou hru „The Fairy Tale" (Povídka o rusalkách) od May Edgintonové, divadlo Savoy „Lord o'Creation" od Normana MacOwana, divadlo Queens „The Conquering Horo" od Allana Monthouse, div. The Comedy „Tor Above Rubies" (Nad rubíny) a div. The Ambassadors „Collusion" (Tajné dorozumění) od J. E. Harolda Terryho. *K. M.*

Jak v cizině oslavují ve školách dramatické autory. Jinak u nás a jinak v cizině uctívá se ve školách paměť národních velikánů a pracovníků duševních. U nás je to snad teď za republiky tu i tam při pietních vzpomínkách na básníky (Máchu, Čecha, Nerudu, Sládka, Vrchlického a j.), nebo při oslavách Jiráskových Krásnohorské a j., ovšem je-li k tomu dán vzor a svolení. V Anglii na příklad za velikých poct a oslav vzpomíná se ve školách a oslavuje Shakespeare, k čemuž vykonává se po řadu měsíců mnoho příprav při nacvičování scén, výstupů, recitací, tanečních vložek při prologu a j. Anglické listy přinesly v poslední době několik ukázek této krásné výchovy. Tak „The Schoolmaster" uvádí zajímavé podrobnosti: V den Shakespearův shromažďuje se školní mládež ve školách za dohledu učitelů a vůdců, aby vyslechla přednášky neb úvodní slova o oslavenci, neboť hrají se onoho dne scény z jeho dramat a konají přednášky i řeči dítek o jeho životě i hrách. Živé obrazy, staré anglické tance, písně z jeho her neb recitace doplňují program dne. Všechny děti něco vykonávají, nejsouce tedy nikterak pouhými diváky. Učitelé tu nepouštějí se zřetele podnětu k velikému pedagogickému úsilí. Děti se těší na tuto domnělou velikou zábavu, ve skutečnosti však pracují usilovně a naučí se úkolům, jichž by jindy bez tohoto nadšení nezmohly. Škola poskytuje v tento den úplnou změnu zevnějšku. Jest vyzdobena haluzemi jarního křoví nebo břízy a narcisky. Hojné přípravy se dějí před tímto dnem dětmi i doma. Zejména obleky a krojové drobnosti i jiné pomůcky scénické připravují si děti již dlouho před slavností. I pomoci a rady rodičů se využívá, kteří půjčují obrazy i knihy. I drahocenné poprsí Shakespearovo sám otec dítěti do školy přinesl a zase sám si je odnesl druhého dne po slavnosti. Po dni, takto v nadšení ztráveném, pohlížejí děti na Shakespeara jako na pramen radosti a lásky a radují se tak z toho, jak jsou ve svém věku s to, aby věc chápaly. Mimo to dostane anglická mládež zvláštní životopisy Shakespearovy, obrázky, stručné výňatky z prací Shakespearových a j. Slavnosti tyto mají zvláštní ráz a jsou vždy podnětem k dalším slavnostem v jiných místech. Jak dosvědčují anglické listy, působí velice blahodárně také na poměr žactva k učitelstvu. Nedalo by se to i na našich školách prováděti v hojnější míře? *J. B.*

„Hamlet" a policie. Pařížská „Comoedie" zaznamenává z New-Yorku zprávu, dle níž návštěvník divadla podal policii stížnost proti znemravňující hře „Hamlet". Policejní úřad, neohlížeje se na tradičnost tragedie, podrobil oznámení šetření tak, jako v případech, které jsou mu běžny, a byl upokojen teprve úředním raportem policejního úředníka, kterému byla svěřena kritika díla Shakespearova. Úředník uvedl v posudku, že hra „Hamlet" je celkem slušná, a tak byla slavná tragedie zachráněna před umravněnýma očima policie „svobodné" Ameriky. *—ý.*

Nová divadelní budova v Červeném Kostelci.

Spolek divadelních ochotníků v Červeném Kostelci, jenž založen byl hloučkem nadšenců o velikonocích r. 1864, oslavuje letos důstojně své šedesátiletí stavbou divadla, s níž započal dne 14. května t. r. Stavbu provádí vlastními prostředky za veleobětavého přispění všeho občanstva. Dne 3. srpna t. r. položil základní kámen k svému stánku umění. Slavnostní akt vykonán byl o 10. hod. dopolední za přítomnosti poslanců, zástupců Ú. M. D. O. Č. z Prahy, Jiráskova div. okrsku, div. korporací z různých měst a míst atd. Slavnostní řeč za Ú. M. D. O. Č. pronesl K. V. Blahník. Odpoledne o 3. hod. provedena byla Smetanova opera „Prodaná nevěsta" v přírodě s obsazením veškerých solových partií a baletních vložek členy Nár. divadla z Prahy; sbory obstaraly pěvecké spolky z Červeného Kostelce a České Skalice a hudbu zesílená městská kapela červenokostelecká. Režisérem představení byl E. Pollert, režisér Národního divadla v Praze, dirigentem A. Šupich. Spolek divadelních ochotníků v Červeném Kostelci pozval srdečně k významné své slavnosti, jež byla kulturním svátkem celého kladského pomezí, všechny divadelní činitele. Pozval je do překrásného a historického kraje Jiráskova a Bož. Němcové. A jejich četná návštěva byla uznáním a oceněním jeho dosavadní kulturní činnosti i posilou ku práci další.

Jaroslav Borotínský:

Po stopách venkovských ochotnických divadel.

(Dokončení.)

Opona nesla opět Thalii, hledící do české krajiny, kterou projíždí vlak; na předních stěnách zobrazeny byly postavy Libuše a Lumíra, podle shovívavých kritiků tehdejších prý sice poněkud nepřirozené, ale přesto dívalo se potom na ně obecenstvo zdejší téměř čtvrt století spokojeně."

Na Českobrodsku vzniklo divadlo docela už před 200 lety. Český Brod ukázal i tu, jak pochopil vlastenecké snahy dob probuzeneckých, a první přidružil se k průkopníkům českého divadelnictví, jak jsme nedávno četli v kronice českobrodské. O prvním známém divadle v Českém Brodě máme zprávu právě před 200 lety — z roku 1723 — zaspali jsme loni tedy dvěstěleté jubileum. Ale „to nebylo žádné opravdové divadlo, říkali

tomu merenda, tolik jako švanda, a byla to hra německá s názvem „Hanzl im Keller“, Honza ve sklepě. To tu v srpnu projížděl Karel VI. se svou chotí, hledaje u svatých patronů českých outočiště v nedostatku mužského dědice. Jak víme z dějin, hledal Karel toho dědice marně a musil grunt postoupiti dceři. Merenda „Hanzl im Keller“ byla tehdy nějaká časová věc, neboť při hostině ve Vladislavském sále — jak vypravuje Jirásek v „Temnu“ — připíjel arcibiskup na zdraví toho, co císařovna nosí pod srdcem — „ders Hansls im Keller“. Na pana arcibiskupa přípitek snad vtipný, ale kluzký. Prvými ochotníky v pravém slova smyslu byli u nás řemeslníci, ale neudrželi se. Slýchali jsme o tom. Pevný útvar ochotnický vznikl teprv koncem roku 1868 a ustavil se 13. ledna 1869.“

Plzeň zahořela také k divadlu. V časopise „Plzeňsko“ pojednal J. Voif o prvním českém divadelním představení v Plzni. Uvádím tu výtah z článku, který je málo znám divadelním pracovníkům:

„První české divadelní představení v Plzni konalo se 6. dubna 1818. Bylo vsunuto mezi jiné německé hry. Hrána byla kratička fraška „Roztržití“ od Kotzebue v překladu Jana Havelky z Litomyšle, jenž byl r. 1823 vysvěcen na kněze. Předmětem hry byla roztržitost dvou vysloužilých důstojníků, majora či „vrchníka“ a setníka, kteří svou zapomnětlivostí urychlují sňatek svých dětí, Karolínky a Karla. Hra končila napomenutím: Varujte se roztržitosti v manželství. Tehdy účinkovala v Plzni Šantrochova společnost, jejíž členové Němec Raitzenberg a Češka Lesáková obsadili hlavní role. V dalších rolích ochotničili Emanuel Stehlík z Čenkova a Páv. Hra měla dobrý průběh a úspěch a o výsledku představení dostala se zpráva i do Pražských Novin: „Srdce upřímných vlastenců v radosti bylo pohříženo — se spokojeností a s libováním českého přednášení každý divadlo opustil, a česká řeč zase jedenkráte a sice veřejně svůj triumf slavila. Po takovém začátku můžeme zde v Plzni brzo mnohem vznešenějších věcí očekávati, a náš vznešený vlastenec, vysoce urozený pán Emanuel David, měšťanosta plzeňský, již dávno jakožto spisovatel známý, na snažnou prosbu a usilování pana profesora Sedláčka skutečně na jediné slavné, příležitostné činohře v českém jazyku pracuje, která u příležitosti slavení nového svátku 11. máje od diletantů zde v Plzni provozována býti má.“

Pro ochotnickou praksi.

Jubilejní oslavy a naše půjčovny. Našim jednotám chtěli bychom připomenouti toto: v době různých jubileí připravují se příhodné hry a k tomu objednávají se kostymy a vlásenky z Prahy. Protože ochotnických spolků je veliký počet, stane se, že na týž den připadnou tytéž hry, pro které je třeba kostymů a vlásenek. Je nasnadě, že půjčovny kostymů a vlásenek nemají tolik stejných kostymů a aby vyhověly, pošlou ledacos, i to, co se nehodí, anebo neodpovídá požadavkům. Bylo by proto vhodnější, aby jubilejní představení, na jejichž věrném historickém vypravení záleží, byla provedena i mimo jubilejní den a aby rekvisity objednány byly aspoň měsíc před představením. Jen tak mohou půjčovny vyhověti přesně a včas. Na 11. říjen připadá 500. výročí úmrtí Jana Žižky, kteréhož dne chtěly by naše jednoty zajisté sehráti některé drama o Žižkovi. Bude-li jich jen 10, je nemožno, aby všechny půjčovny, které máme, vyhověly, neboť takové zásoby nejsou na skladě. Je tedy prostě v zájmu takového jubilejního představení, aby bylo provedeno dříve, nebo až po jubilejním dnu, a aby naše jednoty včas uvědomily o tom půjčovny kostymů a vlásenkáře. Splní tak svou povinnost k dějinné postavě a zajistí si přesné zaslání historicky věrných kostymů a vlásenek. *Pt.*

O malbě kulis. (Píše K. Sendler. — *Dokonč.*) Dobré klížidlo ať z klihu nebo dextrinu připravíme, máme-li možnost získání melasy z lihovaru, cukrovaru neb od sedláka, která se dává dobytku do krmiva, smícháme-li 3 díly klihu nebo dextrinu a 1 díl melasy. Nelze-li získati melasy, přidáme do klížidla trochu glycerinu. Obé má tu výhodu, že uschlé barvy se nelámou, což nejnepříznivěji působí, je-li třeba dekoraci baliti. Přidáním některé z nich barvy i plátna příliš netvrdnou, a melasa sama má pak ještě tu vlastnost, že napomáhá klížidlu a barva pevně drží. Ještě bych se chtěl zmíniti o tom, jakých zásad nutno při malbě dekorací dodržovati: První podmínkou je, dekorace stejně jako stěny pokojové zbytečně barvami a nevkusnými vzory „nepřeplácati“. Vyžaduje toho sám význam divadla, které má zušlechťovati krasocit a vkus obecenstva, nikoliv je kaziti. Proto lépe natříti dekorace pokojové jedním tonem, čímž se nic nepokazí. Jsou ovšem v ochotnických jednotách dobří kresliři, kteří dovedou na celulosový papír nakresliti slušný motiv, jejž ostrým nožem možno vyřezati, napustiti fermeží a použíti jako „patrony“. Při dekoracích zahrad, parků s vodotrysky a balustrádami, budov a celých skupin domů (náměstí a návsí) je třeba býti opatrnými, aby rozměry dekorací odpovídaly postavám hrajících. Řekněme, že účinkující je průměrně 170 cm vysoký a jeviště 200—250 cm vysoké: Nelze přece na takovém jevišti malovati několikapatrový dům, ba ani přízemní chalupu se střechou a otevíratelnými se dveřmi, do nichž herec musí pak vstoupiti a které jsou tak nízké, že jimi neprojde bez hlubokého sklonění, ačkoliv v nitru světnice následujícího aktu jsou dvéře obvyklé výšky a třeba i vyšší. Ale i kdyby do dveří nevcházel, je tento nepoměr mezi namalovanými staveními a hrajícími lidmi vždy velmi rušivý. Často se stává, že horlivá snaha umístiti na scéně víc, než její rozměry dovolují, jako na příkl. ve „Vojnarce“ chalupu, výměnek, čelední stavení a ještě vjezdová vrata v ohradní zdi, učiní z jeviště velké loutkové divadlo. Správným je malovati pouze části a spodky stavení se skutečnými dveřmi a okny a vrata ve zdi, napříč scény postavené, alespoň v šíři, aby jimi projel krmič dobytka, vezoucí trakař píce. Podobně v prvním a posledním jednání „Paličovy dcery“ má být otvor ve hřbitovní zdi aspoň takový, aby jím mohlo projíti

po dvou lidech, nesoucích na marách Valentovou. A takových příkladů našlo by se v repertoaru našich ochotnických jevišť celé množství. Vždycky dbáti je, aby scéna nepůsobila nemožně. Nejen špatná hra a špatné herecké provedení, ale i špatná úprava jeviště kazí dojem. Proto třeba vždycky přidržovati se skutečnosti, aby představa i dojem byly co nejpřirozenější. Sám hraji také na jevišti, které je toliko 2 m hl., 4 m šir. a asi 2·50 m vys., a je-li scéna v zahradě, musíme značně omezovati výšková gesta, abychom se rukou nedostali do korun stromů, nebo při scéně pokojové do sufit. Divadel, která mají výšku 4—6 m, je poskrovnu nejen na venkově, ale zejména v Praze. A přece i v malé kapličce lze udělati velké věci, jenom je třeba počítati s rozměry scény a nechtít víc, nežli tyto rozměry dovolí.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Jubilea a slavnosti. Jubil. oslavám Spdo. „Tyl" v Zástavce u Brna, 7. a 8.-VI. konaným, přítomni byli kromě zástupce pražského ústředí, místostar. A. Maněny z Loun, za Želenského okrsek v Brně Fr. Straka, za Mahenův okrsek v Prostějově prof. J. Jeřábek a prof. K. Zahradník, jakož i delegáti spolků: „Bratrství" z Králova Pole, z Kyjova Vejvanovic, Husovic, Bučovic, Zákřan. Náměšti n. Osl., Kopřivnic, Bosonoh (Sokol) a Zbraslavě, kteří se sešli po valné hromadě, aby porokovali o příštím organis. postupu na Moravě, neboť dosavadní činnost jeví se dle vyjádření jednotlivých zástupců nedostatečnou. Okrskům v Brně a Prostějově uloženo učiniti řádné přípravy k svolání větší schůze ochotnictva na Moravě a zároveň k pořádání režisérského kursu jakožto prostředku k rozvinutí větší organis. práce a k získání dosud neorganis. jednot, kterých dle úsudku delegátů je velice mnoho. Výkonnému výboru zaslány budou jmenovanými okrsky příslušné informace. — Spdo. „Mácha" ve Mšeně u Mělníka oslavil vzácné jubileum 120letého svého trvání ve dnech 29.-VI. až 20.-VII. třemi hrami jiných ochotnických spolků o ceny přes 2500 Kč (zúčastnily se: Spdo. „Mácha" z Litoměřic, Tylův kroužek z Prahy a „Kolár" z Ml. Boleslavě), slavnostním představením vlastním (19.-VII.), při němž proveden Dykův „Ondřej a drak", jubilejní valnou hromadou (dop. 20.-VII.), odpol. koncertem v Sokolské zahradě a vycházkou do okolních lesů, zejména do Kokořínského údolí a ke zříceninám hradu Kokořína.

Dary a příspěvky na „Tylův dům" v I. pol. r. 1924: Vzd. och. bes. „Tyl", Praha VIII, K 554·25; Spol. div. och., Hořovice, 500·—; Živnostenská banka, Praha, 500·—; Bes. „Stankovský", Praha, 200·—; Dr. kr. „Kar. Havlíček Bor.", Vinohrady, 200·—; S. d. o. „Tyl", Železný Brod, 160·—; Bes. „Frankovský", Žižkov, 150·—; Dr. kr. „A. Jirásek", Smíchov, 100·—; Kr. d. o. „Dalibor", Ledvice, 75·—; Bes. „Vojan", Praha, 67·—; Vzd. bes. „Mošna", Žižkov, 66·11; Dr. kr. stráže bezpečnosti, Praha, 50·—; Pěv. div. j. „Lev", Držkov, 50·—; Och. spolek, Bezno, 50·—; Bes. „Rud. Deyl", Praha, 50·—; Kr. d. o. „Dalibor", Bubovice, 30·—; S. d. o. „Klicpera", Doubravice 27·—; Baráčníci „Vítoraz", Karlín, 20·—; Dram. sdruž., Všestary, 20·—; Městský důchod, Beroun, 100·—; J. M. Svoboda, Kostelec, 80·—; Jar. Matějovský, Radotín, 80·—; Okres. hospod. záložna, Zbraslav, 51·—; Občans. záložna, Ústí n. Orl., 50·—; Městský důchod, Úpice, 50·—; Inspektorát státních tiskáren, Praha, 50·—; V. J. Hrdlička, Most, 30·—; R. Weinert, Praha, 31·80; Orlický komitét, Týniště n. Orl., 30·—, 14 menších darů, 145·—; celkem K 3567·05.

Z ústředí. Pokladní zpráva za I. pololetí 1924. (První číslice značí vždy příjem, druhá vydání.) Členské příspěvky 23.880·50, 10.—; odznaky, tiskopisy a obstarané knihy 11.374·10, 7158·72; časopis „Československ. Divadlo" 8778·45, 16.430·61; udržování místností: otop, světlo, úklid, zařízení a podob. 0, 5700·30; udržování kanceláře: Výroční zprávy, organis. tiskopisy, tajemník, kancel. potřeby a podobné 1375·72, 8204·33; poštovné 82·90, 2020·—; cestovné na kursy a přednášky 2637·—, 3879·80; delegace do Francie (včetně darů) 0, 2787·26; udržování a doplňování knihoven 82·—, 483·25; dar Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č. 1000·—, 0; dar Tylovu domu v Plzni 0, 500·—; subvence II. Tylovu okrsku v Plzni 0, 500·—; různá menší vydání a kresby na diplomy 0, 297·29; cizí peníze: Tylův fond 2086·16, 1692·—; Divadelní Matice 3822·—, 5140·50, Pražský okrsek 222·—, 222·—; úhrnem 55.340·83 55.026·06; úroky z vkladů ve spořitelnách 175·70, 3·18; hotovosti z 1./I. 1924: přenos 13.839·79, 0; reservní fond 1924 0, 2000·—; hotovosti 30./VI. 1924: v pokladně 451·22; v poštovní spořitelně 5.795·86; na vkladních knížkách 6080·—; zkouška 69.356·32, 69.356·32. (Za správnost: *Jos. Frey.*)

Z okrsků venkovských. Ruthův okrsek v Ústí n. Lab. uvádí činnost v r. 1923: Okrsek, jehož sídlo bylo dosud v Teplicích, zahájil znovu činnost ustavující valnou hromadou v listopadu 1922. Do té doby, soudě dle zachovaných zápisů, nevyvinoval žádné zvláštní činnosti. Nově zvolení funkcionáři ujali se práce s chutí, ačkoliv si byli vědomi, že bude nad jejich síly tím spíše, že bylo nutno budovati od základu. Do vínku dostal okrsek šest jednot, vlastně „dramatických odborů", z nichž sotva polovina měla vážné porozumění pro organisační práci ochotnickou. Prostředků finančních nebylo vůbec a tak začal vlastně s dluhem. Dík vzácnému porozumění Jdo. „Jirásek" v Ústí n. L. byly počátky hladce překonány. Okrsek vytkl si předem rozvrh práce dle těchto hlavních zásad: 1. Stávající organisované jednoty soustřediti ke společné práci. To se mu z části podařilo a má již několik členů, kteří se čile práce v okrsku ujali. 2. Získávání nových členů: Práce tato nebyla snadná, vyžadovala hotové řečníky a mnoho agitace i cestou písemnou. K náležitému rozvinutí agitace bylo také třeba finačních prostředků, a ty chyběly. Přesto podařilo se získati nové členy, takže okrsek čítá nyní 14 dramatických odborů a jednot. 3. Povznesení úrovně repertoaru: V tomto směru měl okrsek vděčnou práci a ačkoliv se to nepodařilo všude, přece z větší části vymýtil z repertoaru aspoň ten nejhorší brak. Snahy okrsku v tomto ohledu podpořila by velice vzorná a rozsáhlá okrsková knihovna, která by byla členům k disposici. Okrsek stará se o její vybudování a krásný základ k ní poskytlo ústředí darováním většího počtu vybraných divadelních her. Možno říci, že knihovna byla velice čile používána a ke cti členů konstatováno, že většina z nich při volbě her dbala pokynů okrsku. 4. Výchova ochotníků a režisérů: Okrsek uspořádal kurs ve dvou dílech: I. O mimice a deklamaci a II. O výpravě a režii. První přednáška byla velice četně navštívena, druhá pak slaběji (doba masopustní nebyla vhodnou pro podobné podniky), ale obě byly vyslechnuty s velikou pozorností. Jak to poměry jenom trochu dovolí, bude v přednáškách pokračováno. Pro divadelní veřejnost byly uspořádány mimo to dvě přednášky, a to v Trnovanech a v Ústí n. L. „O dějinách divadla", provázené světelnými obrazy. Schůzí okrskové rady konáno bylo sedm, a to v různých místech okrsku; mimo to jedna mimořádná valná hromada. Okrsková rada doufá, že v letošním roce podaří se jí utužiti zejména přátelský styk členů a prohloubiti a propracovati to, co v prvém roce bylo započato. Úkolem jejím je, aby seskupila kol sebe pracovníky, kteří by měli pro činnost ochotnickou jak porozumění, tak i kvalifikaci, čímž její práce na severu, o kterou se svorně dělí s agilním okrskem mosteckým, půjde kupředu a získá si pravé vážnosti. *(A. Němec.)*

Z jednot. Spdo. v Blatné konal valnou hromadu 12.-V. za četné účasti a živé debaty, která svědčila o zájmu členstva na spolkové činnosti. Řed. spolku pak zvolen starosta místního Sokola p. Chlupsa, režis. J. F. Lukeš, jedn. p. Pelikán, správcem domu Aug. Fontán a pokl. p. Sulek. Z činnosti posledního období zaznamenati sluší vypravení Maeterlinckova „Stilmondského starosty“ (22.-V), 6.-VII. provedení v Zámeckém parku Stroupežnického „Naši furianti“ a podzimní sezona zahájena bude 20.-IX. premierou výpravné pohádky místního autora Jarosl. Průchy „O princezně hrdopyšce“. Z dalších připravovaných prací: Na vánoce a Nový rok Offenbachova operetta „Orfeus v podsvětí“, Rydelovo drama „Na vždy“, Schäferova ves. „Pes a kočka“ a K. M. Čapka „Šlunovrat“. — Div. jedn. v Opavě uspořádala ve spolk. roce 1923/24 20 vlastních ochotnických, 41 divadlem ostravským a 8 divadlem olomouckým sehraných představení (celkem 69+1 jiným souborem proved. předst. = 70). Z nich připadá 60 na Opavu a 10 mimo (5 v Krnově, kde založen odbor, 2 v Kateřinkách, 1 v Mor. Ostravě, 1 v Kylešovicích a 1 v Kravařích). Na české autory připadlo 37, na ostatní slovanské 5, franc. 10, něm. 14 a jiné autory 4 představení. Z 20ti ochotn. předst. provedeno v Opavě 11 (6 več. a 5 odp.), v Krnově 4, v Kateřinkách 2, v Mor. Ostravě, Kylešovicích a Kravařích po 1; v jednotlivých hrách vystoupili pohost. F. Bechyňová v „Noře“ (dvakrát), Alex Kantor v „Bílém koníčku“ (třikrát) a H. Haas v „Jiném vzduchu“ (jedenkrát). Na přání minist. nár. osv. sníženo normální vstupné a uspořádáno celkem 27 předst. (t. j. 38·5%) za značně snížené vstupné. Výbor konal 15 plenárních schůzí, 2 užšího výb. a 2 členské večírky, kancelář přijala 257 a odeslala 769 dopisů. Jednota čítá celkem 106 členů (8 čestných), má v knihovně 627 her o 2026 svazcích (dr. 138 o 356 sv., vesel. 489 o 1670 sv.) a inventář v ceně Kč 9112·16. Na honorářích hercům divadlům, autorům, hudbě a technickému personálu zaplatila 303 096·14. — Dram. odb. Klubu přátel umění v Prostějově za uplynulý rok 1923/24 sehrál na scéně v Prostějově (Městské divadlo) nebo pohostinsky v změněném území tyto hry: Sardouovu „Theodoru“ (dvakrát), Guimerovo „V nížině“, Šamberkovu „Palackého tř. 27“, Osipa Dymova „Ňu“, Maxe Dreyera „Trojici“, Langrova „Velblouda uchem jehly“ (pětkrát: v Prostějově, v Dubanech, v Unčově, v Mor. Třebové a ve Šternberku), Hauptmannovu „Haničku“ (třikrát), Molnárova „Právního zástupce“ (třikrát: Prostějov, Unčov a Rožnov), celkem 17 představení. 14. dubna sehrána Hilbertova hra „Jejich štěstí“. Po valné hromadě na schůzi Dram.-liter. odb. K. P. U. 4. března byli zvoleni tito činovníci: předs. a zároveň dramaturgem prof. Jos. Simon, místopředs. Jindř. Zlámal, jedn. Em. Procházka, knih. Mucha Jarosl., členy výboru: dr. Hudousek, dr. Polanski, H. Svozilová, K. Juřena, K. Kubes, Kuča a Kláčková, Pittich. Zvolena režisérská pětka (Simon, Hudousek, Polanski, Zlámal, Svozilová), která má za úkol starati se o výběr vhodných, literárně cenných her divadelních a která má stanoviti vždy pro hru režiséra. Výprava her svěřena Zlámalovi a Juřenovi, důvěrníkem do okrskové rady Mahenova okrsku zvolen J. Simon. Dr.-lit. odb. koná s málo jednotami soustavnou práci lidových, na Moravě, již třeba organisovati. *(Sl.)*

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

Činnosť Ústredia v minulom roku. (Z referátu z val. shrom. Ú. S. O. D.) Činnosť organizačná: Získalo sa 10 nových členov, takže stav členstva na konci r. 1923 je: skutočných 126, činných 6, prisp. 6, spolu 138. Z počtu skut. členov 126 pripadá na rôz. vzdel. a spoloč. krúžky 24, dram. odb. Sokola 23½, divadel. jednoty 22 odbory Mat Slov. 15½, osvet. sbory 6, roľnícke krúž. 5½, odb. Živeny 5, robot. spolky 5, tel. jed. „Orol“ 5, evanj. spolky 4, legion. spolky 3, remesl. jedn. 2½, spevokoly 2, šport. kluby 1, železn. 1 a kat. spolky 1. Pre týchto skut. členov vydané boly člen. diplomy, pre členov jednotl. krúžkov člen. legitimácie a kov. odznaky. Rozpustený bol kraj. sekretariat bratislavský. Behom roku bolo 1 mimor. slavn. val. shrom., 2 zasadnutia výboru a 21 schôdzek prezid. Práce tajomnícke prevzal po p. E. Klementisovi účtovník Mat. Slov. p. Miloš Galanda. Činnosť vzdelávateľná: Všetkým členom Ústredia zasielaný bol zdarma časopis „Československé Divadlo“, okrem toho na veci divad. upozorňované bolo i obežníkmi. Najdôležitejším momentom vzdel. činnosti Ústredia bolo uskutočnenie prvého sjazdu sloven. ochot. divadiel 9., 10. a 11. novembra 1923 v Turč. Sv. Martine. Sjazd spojený bol s dramat. kurzom, s výstavkou a divad. závodmi. Na dramat. kurze prednášali pp. dr. Václav Vážný, Juraj Mahen, V. K. Blahník, Štefan Krčméry a Jozef Gašparík; osobitne prednášal V. K. Blahník so svetel. obrazmi a G. Polanský. Na divadel. závodech zúčastnila se Hviezdosl. beseda z Dol. Kubína, Odbor „Živeny“ z Ružomberka, Slov. Spevokol z Turč. Sv. Martina, Dramat. krúžok „Palárik“ zo Sabinova a „Carmen“ z Turč. Sv. Martina. Mimo závodov vystúpil Vzdel. a divad. spolok „Kollár“ z Vrútok. Porota závodov (pp. V. K. Blahník, Joz. Hobl a Št. Krčméry) zistila, že divad. závody ukázaly značnú úroveň zúčast. ochot. družin. Pri posudzovaní vzala porota v celku do úvahy: čistotu jazyka, pojatie kusu a súhru; u jednotlivých hercov: pojatie úlohy, deklamáciu, mimiku a technickú vyspelosť. Prvá cena pririeknutá bola Odb. „Živeny“ z Ružomberka za predstav. Tajovského „Matky“, druhá cena Dramat. krúžku „Palárik“ zo Sabinova za predstav. Fastrovho „Večera“. Zastúpených bolo na sjazde 36 krúžkov 130 delegátmi. Činnosť vydavateľská: V min. správ. roku vyšly v knižnici „Slovenský divadelný ochotník“ 7 nových sväzkov, a to: „Vzorný národovec“, fraška o 1 dej. od X. Menharda; „Veno“, fraška o 1 dej. od Jina; „V chumelici“, žart v 1 dej. od E. Z; „Dračí pazúr“, obraz z ded. života v 3 dej. od J. P.; „Následky dostaveníčka“, vesel. v 3 dej. od B. R.; „Betkina lekcia“, fraška v 1 dej. od M. O. Horváthovej a „Truc na truc“, od M. O. Horváthovej. Všetky tieto vydania obdržaly členovia Ústredia zdarma. Garderoba pre finanč. nesnádze tohto roku nevzrástla a jej stav je vlaňajší: 16 muž. sedliac. krojov, 3 kroj. košele a 2 lokaj. fraky. Vypožičalo sa z nej 11 ráz 56 krojov. Slová pre členov bola vykonaná v kroj. pôžičovniach u pí. Huňkovej v Prahe a p. Polanského v Ružomberku. Knižnica Ústredia má 198 sv. divad. hier a príručiek. Vypožičané bolo členom 3 ráz 42 kusov. V otázke daní a dávok z div. predstavení bolo opätne intervenované, listovne i osobne. Na veci meniť nemožno, keď je divadlo spojené s taneč. zábavou alebo s hudbou v prestávkach. Keď ale obec vyberá daň zo zábavy od predstavení bez taneč. zábavy a bez hudby, koná protizákonne a proti jej pokračovaniu apelovať treba na okres. náčelníctvo. Hlavné body návrhu pripravovaného divadel. zákona (elaborát dra F. Hermana, starostu Ú. M. D. O. Čs.) zaslané boly členom Ústredia na uváženie. *Brvk.*

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ", SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 20. srpna 1924** **Sešit 12**

V Praze dne 15. srpna 1924

(Pražská činohra po druhé ve Vídni.) Umělecký úspěch tří pohostinských her skupiny několika členů činohry pražského Národního divadla ve Vídni, která za vedení rež. Miloše Nového ve dnech 11., 12. a 13. července v Moderním divadle sehrála Shawova „Pygmaliona", Grésaca a Croisseta „Jacqueline" a Sarmentova „Rybáře stínů", byl nesporně značný u obecenstva i vídeňské kritiky, jak tomu nasvědčují posudky německých listů, které, pokud se týče našeho umění, mají hodně přísné měřítko a vytříbený vkus („Stunde", „Wiener Allgemeine Zeitung", „Neues 8. Uhr-Blatt", „Abend").

Všem těmto představením, velmi četně navštíveným, byli přítomni: československ. vyslanec dr. Krofta, gen. konsul čsl. dr. Starch a čsl. voj. attaché pluk. Chalupa. Také zástupce starosty města Vídně při této příležitosti vyjádřil své potěšení nad tím, že staré styky mezi Čechami a Vídní nalezly tak přátelského pokračování. Resumé tohoto zájezdu bylo by tedy bývalo jistě krajně positivní, kdyby nebyla předcházela novinářská polemika ve vídeňském tisku, jíž zahájil dr. Hilar. Prohlásil: „Podle dohody s ředitelem vídeňského Moderního divadla p. Blumem, projednané u příležitosti pohostinských her Verneuillových, měla činohra Nár. divadla provésti ve Vídni v září t. r. oficielní cyklus české původní tvorby dramatické v původním obsazení a původní výpravě. Cyklus měl obsahovati tyto původní hry: Čapkova „Loupežníka" a „R. U. R.", Mrštíkovu „Maryšu", Hilbertovu „Vinu", Šrámkovo „Léto", Šaldovo „Dítě" a Dykova „Ondřeje a draka". Za těžkého onemocnění podepsaného šéfa činohry, které zabránilo uskutečnění projektovaného cyklu, Miloš Nový se skupinou několika členů vypravil se do Vídně, nejsa k tomu nikým pověřen. Je pochopitelno, že proti tomu musilo býti protestováno se strany těch činitelů, kteří úředně jsou odpovědni za uměleckou činnost činohry Národ. divadla, a tito činitelé nemohli pochopitelně zůstati lhostejnými, jestliže místo cyklu výše jmenovaných českých her v původním obsazení i výpravě mělo býti representováno na choulostivé půdě vídeňské, kamž Šubert před léty jel s výkvětem dramatických pěvců (činoherců ne?! Pozn. red.), pražské umění činoherní, na něž cizina pohlíží s největším zájmem a zvědavostí, „Pygmalionem" a „Jacquelinou" v náhradním obsazení. Ti, jimž záleží na dobré pověsti českého umění v cizině, museji nezbytně žádati, aby pohostinské hry v cizině děly se ve jménu a k prospěchu naší původní tvorby dramatické, inscenační i výtvarné a nikoli konglomerátem her, nahodile volených, které povětšině i v Praze byly uvedeny z důvodů kasovních a které nikterak nepředstavují dnešní umělecké snahy a úroveň činohry Nár. divadla." Také rež. Nový v delším dopise vysvětluje své stanovisko k vídeňské aféře, z něhož citujeme: „Faktem jest, že prázdninový náš zájezd, provázený spontánním uznáním veškeré vídeňské kritiky a uznaný i vlídným přijetím na vídeňské radnici, neprospěl-li české věci a pověsti českého divadla ve Vídni, rozhodně jí nijak nepoškodil. Hry „Pygmalion" a „Jacquelina" byly zvoleny proto, že podmínkou div. agentury „Kuta" byly dvě hry s pí Sedláčkovou, a nemohl-li jsem dostáti další podmínce jedné původní hry, stalo se proto, že byl jsem upozorněn, že zvolenou Hilbertovu „Vinu" chystá Nár. divadlo pro oficielní svůj zájezd podzimní. Ostatně bude mi patrně možno tuto chybu napraviti vzhledem k pozvání k další pohostinské hře ve Vídni. Mým cílem bylo předvésti hry do podrobností v našem pražském obsazení. Musil-li jsem se odhodlati k nepatrným změnám, stalo se to proto, že zákazem intendance Nár. divadla a umožněním zájezdu až v poslední chvíli bylo členstvo disgustováno a vznikly mně tak dvě, tři komplikace. „Neoficielnost" zájezdu chápali jsme všichni dobře a dokázali ji tím, že někteří ze zúčastněných převzali role, v nichž zvláštního úspěchu neočekávali. Dopis dra Hilara, uveřejněný podivuhodnou náhodou právě v den zahájení českých představení ve vídeňských listech proti členům vlastního souboru, byl českými i vídeňskými divadelními kruhy a jejich representanty spravedlivě posouzen. Naše umělecké svědomí je klidné!"

Shrneme-li výslední dojem z obou citovaných projevů, má všecko svou mez a míru. Jsme názoru, že mezi dvěma předními představiteli českého umění nemělo dojíti k výměně vět toho způsobu, zejména ne **v cizím tisku.** Dosti je těch rozporů, neshod a osobních bojů doma. Chápeme, že umělecká správa činohry měla plné právo odmítnouti odpovědnost za tento zájezd, neboť šlo o věc velmi závažnou pro české dramatické umění ve spojení s novým zájezdem naší činohry do Vídně, a že nemůže býti lhostejno, hraje-li se cyklus dobrých českých her v dobré režii a prvořadém obsazení, či hrají-li se kasovní hry autorů cizích v obsazení substitučním. Ale ani tenkráte nelze schvalovati postup, aby ve veřejnosti podkopávala se půda pod nohama a vzbuzovala nedůvěra k uměleckým potencím těch několika, kteří jistě v nejlepším úmyslu jeli do cizí říše šířiti slávu dobrého jména českého umění, třeba jen v singulárním rozpětí. bž.

Dr. H. Siebenschein

Ještě o jevišti XVI. věku

Čtenáři tohoto listu (ročník I. č. 11. atd.) je znám vědecký spor profesorů M. Herrmanna (Berlín) a A. Köstera (Lipsko; nedávno novinami oznámeno jeho úmrtí) o jevištní podmínky a prostředky Hanse Sachsa (autora 63 tragedií, 65 komedií) v Norimberce. Otevřený list Herrmannův zodpověděl Köster „recensí v „Deutsche Literaturzeitung", r. 1923, čís. 1., 2. a podrobným článkem v „Deutsche Vierteljahrsschrift für Literaturwissenschaft und Geistesgeschichte" sv. I., str. 557 až 581. Herrmann nejnověji odpovídá právě vyšlou brožurou: „Noch einmal die Bühne des Hans Sachs", Berlín, Weidmannovo knihkupectví, 1924, str. 16.

Kösterova rozprava se rozpadá ve dvě části; prvá odmítá Herrmanna povšechně, druhá se pokouší jej vyvrátiti detailně. V podstatě takto: Moje rekonstrukce jeviště mistrů pěvců je typická, kdežto studie Herrmannova konstruuje a popisuje v nejlepším případě jeviště, na němž bylo lze hráti hry Sachsovy; ne všechny, ba žádnou důležitou, a bezpečně jen jedinou, totiž hru o Sewfridovi (Nibelunky); popsal tedy Herrmann případ výjimečný. Mou rekonstrukcí otřásly vývody Herrmannova otevřeného listu toliko v některých podružných věcech a uvedly na pravou míru nepatrné omyly. Neboť v chrámové lodi u sv. Marty v Norimberce bylo křeslo. Je více než pravděpodobno, že sakristie u sv. Marty měla jediné dvéře a herci, podle Herrmanna jí užívajíce, ocitali se v kleci. Všechny sakristie té doby mají jediné dvéře, jak dokazuje snesený materiál, i není příčiny, proč by v tomto případě bylo jinak. Dvojí dvéře by také zvyšovaly nebezpečí krádeže, beztoho velké, neboť sakristie byly vždycky a všude jakýmisi klenotnicemi. Také u sv. Marty obava z krádeže byla velká, jak dokazují staré zápisy kostelní. Doklad z 15. stol. výslovně praví, že „Heiltumstuhl", lešení pro ostatky a jiné skvosty kostelní, při slavnostních příležitostech vystavované, má státi vedle dveří sakristie; byly tedy, jak z místa je zcela patrno, dvéře toliko jedny a Herrmannovo jeviště tím padá. Zápisy z r. 1471 inventují v majetku kostelním se nalézající červenou látku, jejíž dva kusy byly určeny jednak k ozdobě zdi pod křížem, jednak k zavěšení dveří, vedoucích do sakristie; jedinýchdveří, jak je i tady z tekstu patrno. Popsaný stav potvrzují ostatně kostelní knihy dalších století.

Poučen mými námitkami, praví Herrmann, posunuje Köster kostelní křeslo, na němž trvá, tolik nazad, že mému jevišti již nepřekáží. Důkaz, že v době Sachsově ze sakristie do chrámu sv. Marty byl jediný vchod, přiznává berlínský učenec, by jeho teorii opravdu vyvrátil. Jenže: z 96 případů, kterými Köster potvrzuje pravidlo o sakristii s jedněmi dveřmi, vyvozuje odpůrce něco, co v nich nestojí. Ve skutečnosti je tomu tak jen ve čtvrtině případů; tam chrámovou loď od sakristie dělí neprolomená zeď. V další čtvrtině loď se sakristií vůbec nemá spojitosti. V polovině případů pak má sakristie východy — dva! Jedny z těchto dveří vedou arci zpravidla ven na ulici, to však vyvrací Kösterovu motivaci strachem z krádeže, vždyť nebezpečí při dveřích, vedoucích do přírody, je zvýšené. V kostele u sv. Marty nějakých zvláštních obav z krádeží nebylo, protože již stará předsachsovská sakristie měla dvéře dvoje. Je nasnadě, že nový „sagrer" v druhé polovině 15. století byl členěn podle plánu prvého. Že v tolika případech druhé dvéře sakristií vedou do přírody (na ulici), vyložiti lze úzkostí kostelů, naplněním lodních zdí pobočními oltáři a p. V některých případech připouští sám Köster dvéře, vedle nichž býval umístěn „Heiltumstuhl". Také hojné číslo sakristií, spojených s kostelem dvojími dveřmi v době pozdější dovoluje do jisté míry soud zpětný. Ostatně mohu prokázati naprostou obdobu stavby i půdorysu sakristie u sv. Marty: dvoje dvéře, jedny na kůr, druhé do lodi. A není to kostel, odlehlý místem nebo určením; je to sv. Duch v samotném Norimberce, a k tomu kostel nemocniční, jakým pravděpodobně byla i sv. Marta; popsaný stav je zjištěn pro století 14. nebo 15. A sakristie u sv. Ducha byla klenotnicí prvého řádu, vždyť přechovávala říšské klenoty! Když v druhé polovici 15. stol. sv. Marta dostala novou sakristii, kdo ví, nebylá-li vzorem situace u sv. Ducha; dohadse vtírá.

Kösterův doklad z 15. stol. mluví o dveřích sakristie (tedy patrně jedněch) u sv. Marty. Listina pochází však z r. 1456, v němž nová sakristie ještě vůbec neexistuje, nemůže se tedy na ni vztahovati jakýkoli údaj, tam obsažený. U staré sakristie pak v této spojitosti o (jedněch) dveřích se mluví proto, že nemůže nikomu napadnouti vystavovat klenoty na ulici; míněny jsou zřejmě dvéře, vedoucí ze sakristie do kostela, a singulár tu je jednoznačný.

(Dokončení)

Josef Šimon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Pokračování)

Z Němců napsal r. 1820 rytířskou hru o Žižkovi Christian Samuel Schier (1791—1824), básník, rodilý z Erfurtu, bojovník z osvobozovacích válek, studoval v Jeně, po slavnosti na Wartburce (popsané naším Kolárem) prchl do Ameriky, kde se živil hudbou. Od r. 1820 trávil v Kolíně nad Rýnem, kde téhož roku napsal „Johannes Huss". Ein dramat. gemälde in 5 akten. Erfurt a Gotha 1820. Hus je tu zjevným nepřítelem hierarchie ještě před znalostí Viklifa a kacíř, než došlo k secessi Němců a než se stal zpovědníkem královny, a Žižka je původcem občanské války či vnitřní vojny před odchodem Husovým do Kostnice. Sestra Žižkova Jana miluje Páleče, svedena jím je pomstěna bratrem, který v souboji u dveří komnaty, u níž konal stráž, zabil svůdce. V III. jednání král Žižkovi odpouští. Po papežském listě, jímž Hus byl dán do klatby, opouští král Žižku a jeho přátele, Žižka spěchá ke královně, která těšila Janu, novicku Karmelitek, a uklidní ji teprve Hus, kterého Žižka přivádí. Po vyhlášení interdiktu Colonnou protestuje Žižka jménem národa proti zavírání kostelů, Čechové nejsou otroci, jsou svobodní, ctní a věrní synové vlasti. Poslyšme, co promlouvá u Schiera

Ziska: Ich bin ein freier mann und rede hier
im namen eines volkes — und mit recht —.
Ich bin zu hause hier und ihr seid fremd, ...
... wir sind nicht sklaven, die
der willkür fremder zungen schnell sich beugen.
Nein, freie Böhmen sind wir, achtungswerte
und treue söhne unsers vaterlandes
die endlich müde sind des langen drucks,
den unberufne mönche uns bereitet.
Soll'n wir euch achten, seid der achtung wert!
So wie's die erste kirche einstens war,
als noch in frommer sitteneinfachheit
die heil'gen väter weideten die herde ...
Colonna (voller wut): Verhaftet diesen frevler!
Ziska: Mich verhaften?
hier unter unsers königs eignen augen?
in unsrer teuern königin gegenwart?
auf diesem alten königlichen schloss?
in mitten eines freien, treuen landes?
— — — — — — — — — — — —
Ich sollte solches dulden! — (er zieht) — kommt heran!
Ihr feilen knechte ...

Nebudou uctívat kněze, nebudou-li tito žíti jako první křesťané. Když chce legát Žižku zatknouti, tasí meč, pak klesá na kolena před královnou. Jen čtyři hodiny dopřává Žižka kardinálovi, chystá se totiž nová vláda a Žižka staví se v čelo lidového vzbouření. Lid má odevzdati zbraně, ale Žižka v čele hnutí oznamuje králi „chladně", že se ho vzdal, královnu však uznává. Žižka pohřbil sestru a nemá již slz ani pro Husa, ale pomník mu vystaví. Do Husince přišel Žižka s Jeronýmem na pohřeb Mikuláše, kde si odjíždějící Hus vymohl na Žižkovi slib, že neporuší míru a zachová jej do skončení koncilu.

Slavný spisovatel německý Gustav Freytag (1816—1895), zabývaje se v mládí teoreticky i prakticky studiem divadelnictví, zanechal také zlomek tragedie s názvem „Der Hussit", drama o německém husitovi hraběti Hinko von Wartenberg, jenž se těšil oblibě krále, královny i lidu a byl přítelem Žižkovým, s nímž se rozchází, když Husité divoce začnou řádit.

Vedle Steinsbergra, jehož drama o Žižkovi se ztratilo, napsal básník Friedrich Schuberth po „Vršovcích" za čtyři roky r. 1848 divadlo o Žižkovi. Jest jím „Žižka, tragödie in fünf akten von F. St., Lipsko-Naumburg 1848", romantické, mytické, v stavbě málo umělé a na Schillera mnoho upomínající rozběhy k několika rolím jeho dramat; tak má zkreslený tu Žižka něco z loupežníka Moora, něco z otce Tekly z Valdštejna, jinde je republikán Fiesko nebo Hamlet. Ač je slepý, se zalíbením spočívají jeho zraky na postavě dcery Prisky. V posvátném háji Libušině svádí Žižka bitvu, k níž dává vůdcům svým Holému (Holy) a Kratinovi spletité rozkazy, takže Táboři ženou útokem na pravo, Žatečtí na levo na hradbu vozovou, „cikánský lid"(!) obchází jezdce. Dříve než vůdce vystoupí na svůj čtyřspřežní vůz, dává do ochrany dceru svou mladému Ondřeji z Dubé (von Dub). Ten umožňuje jí útěk, ač Žižka vítězí, tím, že se obětuje a upadá do zajetí. Žižka ukořistil 200 zajatců, radí se s Prokopem o upálení jich na hranicích. Pro každého má být narovnána jedna. Priska, kterou

miluje Hugo, syn císařova kancléře, vyprošuje zajatcům milost u „hrozného“ svého otce. Císař nemůže přemoci Žižku, ale žádá, aby se národ podrobil a Žižka stal se jeho zástupcem. Zatím setba sváru mezi Žižkou a Pražany vydala ovoce a Žižka se chystá na nevděčnou Prahu, která zvolila králem Korybuta. Priska odváží se do císařova ležení a zachrání Ondřeje, jenž nechce s ní odejíti, vázán čestným slovem, až když Priska řekne, že chtěla probodnout císaře. Poslední jednání uvádí nás zpět do tábora Žižkova po útěku Korybutově a pokoření Prahy. Císař odtáhl a v ležení zuří mor. Žižka upaluje zajatce, ani jim nedovoluje se modlit. Vyhlásil vojsku tažení na Vídeň, ale Holý poznává, že Žižka churaví. Přichází Priska s Ondřejem — císař jí daroval milost —, a Žižka dojat posílá je do Italie a do Španěl a umíraje odkazuje vojínům poslední přání, aby vybudovali český stát, dokonali, čeho nedokončil.

(Pokračování)

Wiktor Brumer, red. varšavsk. div. týd. „Życie teatru“

Divadla varšavská

(Psáno pro „Čsl. Div.“ — Z polštiny přel. *Jakub Rydvan*) (Dokončení)

Nynější ředitel Rozmaitości Osterwa chápal, že to jsou činitelé vážní, avšak nerozhodující. Proto založil před pěti léty maličké divadélko pod názvem „Reduta“, divadlo, spočívající na nejpokročilejším kolektivismu. K součinnosti povolal znamenité divadelní teoretiky Limanowského a vzpomenutého již L. S. Schillera a spolu s nimi počal práci ze základů. Od naturalismu přes realism došel k zajímavým uměleckým syntesám, neustupuje ani před nejpodivuhodnějšími pokusy, svědčícími o nesmírných schopnostech režisérských i hereckých. Chtěje vychovati polského herce, opřel repertoar výhradně o práce polské. V Redutě vypravena dramata i komedie, hry pastýřské i velikonoční mysteria, naposled L. S. Schiller velmi šťastně inscenoval staropolské písničky, kromě toho provedl komedii-operu Moniuszkovu souborem Reduty a tedy silami neoperními, a heslem všech těchto představení byla bezohledná pravdivost inscenace, dosažitelná jedině neklamným vniknutím v dílo i roli, dík bezprostřednosti a styku, znemožňujícímu prohru samostatných jednotek.

Dříve byla Reduta ideálním divadlem společenským, nyní přetvořuje se v instituci školskou, která vychovává mladé pokolení herecké v heslech společné práce tvůrčí (podotknouti dlužno, že režisér nevnucuje zde herci ničeho despoticky a k velikým uměleckým výsledkům dochází se na podkladě společných rozhovorů a analysy), pokolení,

---

P O D Č A R O U

N. Melniková-Papoušková

Dopis o pařížských divadlech

První den po příjezdu Paříž uchvacuje svou velkolepou podívanou, nejlepším a nejrůznorodějším divadlem, které v ní je. Mimoděk chápeš se novin, čteš repertoar a ihned přichází první zklamání. Kolik podivuhodných a slavných herců i dramatiků vyšlo z Francie, kolik divadel jiných zemí bylo jimi oživeno nebo přímo zrozeno; jak bledé dědictví zbylo na naše dny! Téměř celá novinová stránka je naplněna div. repertoarem, ale tři čtvrtiny z něho skládají se z her rázu: „Zde našli nahého muže“, „Svlečená žena“ atd.; kromě nich hrají se docela neznámé kasovní věci, potom francouzští klasikové, přepracovaný Shakespeare a jen ve dvou, ve třech divadlech je možno uviděti snahu cosi vytvořiti, překonati nehybnost. Nebudeme mluviti o obecně známých divadlech, jako je Comédie Française, kde největší novinkou je Ibsen, hraný hrozným způsobem, ale kde zároveň vidíme nenapodobitelného Molièra. Nebudeme mluviti o Odéonu, jehož repertoar má uspokojovati průměrného měšťáka, nýbrž zmíníme se jen o těch divadlech, která usilují tvořiti nové.

Francouzský národ je dosti konservativní a kromě malířských výtvorů dává nám nyní málo co nového formou a obsahem. Zde píší se a čtou romány (ovšem i zde je nevelká skupina novotářů), rozšířené před třiceti léty, v divadle bojují za realism, a ekspresionism pokládá se za cosi odvážného a drzého.

Začneme nejstarším průbojníkem novot a pokroku, divadlem „Le Vieux Colombier“, jehož zakladatel, herec a ředitel J. Copeau již více než deset let bojuje za realism na jevišti, za ensemble, za slušné dekorace, za literární hry. Viděli jsme u něho nevelkou, ale veselou a čistou hru R. Benjamina: „Il faut, que chacun soit à sa place“. Děj, který je pro současnost poněkud fantastický a líčí, jak parvenu, zbohatlý v době války, dostává zavyučenou, je satirou mravů a je naplněn maeterlinckovskou filosofií, že štěstí je blízko nás a že je ho nutno hledat v práci a v přírodě. Vyvolává smích a není v něm žádné kluzkosti, což je velmi vzácným zjevem. Ve hře byl soulad, dekorace byly obyčejné, nenáročné, prozrazující však čestnou práci. A toto divadlo, na jehož jevišti objevily se téměř všechny nejnovější, jak francouzské, tak i cizozemské hry, jež má svou školu, která v době války byla francouzskou vládou poslána za hranice za účelem propagandy a jež — mimochodem řečeno — nedostává ani franku subvence, musilo býti zavřeno. Copeau objasňuje to svou únavou v boji, všem je však jasno že divadlo přes své malé rozměry nemohlo nalézti dosti obecenstva, které by je hmotně podepřelo. A nikdo kromě Antoina a Le Févrea neodpověděl na poslední prohlášení Copeauovo, nikdo nepokusil se zabrániti osudnému zavření tohoto kulturního podniku.

Od Colombiera je možno směle přistoupiti k divadlu Atelier, eksistujícímu již dva roky. Zde se již pracuje odvážněji, repertoar je míchaný: mnoho nových cizo-

které má posílit všecka divadla polská a obrozené divadlo Národní zvlášť. Reduta tedy proměnila se nyní vnějškově, ale její podstata: systém zůstal nezměněn. V divadelním životě Polsky může odehráti ještě značně vynikající roli.

Aby charakteristika divadel polských byla úplná, nutno vzpomenouti ještě dvou divadel, jsoucích pod vedením ředitele divadla Polského dra Szyfmana, t. zv. divadla Malého a Komedie. Prvé je scénou eminentně literární, na níž seznamuje ředitel Szyfman veřejnost s cennými výtvory literárními. Velikého úspěchu dosáhlo tu zvláště Pirandellových „Šest postav, hledajících autora" a Crommelynckův „Velkolepý paroháč". Na této scéně zaskvěl se režisérský talent Węgierkův.

V Komedii, zasvěcené lehkému repertoáru, značných hereckých úspěchů docilují: Przybyłko-Potocka, Ćwiklińska, Stanisławski, Maszyński, Grabowski, Janusz a jiní.

Veselohře věnováno také městské Letní divadlo, těšící se obrovským úspěchům zejména dík slavnému komikovi a řediteli této scény Fertnerovi.

Nyní upíná Varšava veliké naděje k otevření divadla Národního, věříc, že toto divadlo stane se skutečně první scénou polskou, pojící v sobě hodnoty literární s režisérskými i hereckými.

N. Melniková-Papoušková

Ruské divadlo a drama v 20. století

(Pokračování)

Ve svých realistických hrách a zvláště ve „Dnech našeho života" Andrejev je bezpodmínečným pokračovatelem Čechova a jeho pozdních dramat. Přes veškeru nepřízeň — rostoucí stále v oné době v literatuře — k dennímu životu, je právě život v této hře postaven do popředí a propracován do nejmenších podrobností. Je možno přímo ukázati v Moskvě ulice, kde vyrostli hrdinové hry. Velmi zdařilá je kresba studentského prostředí devadesátých let minulého století, kdy poklesl všechen zájem a mládež žila bez kormidla a plachet. Řeč „Dní našeho života" je přeplněna barvitými slovíčky. Stejně smutnou epochu společenského rozkladu vybral si Andrejev i pro „Kateřinu Ivanovnu" a „Profesora Starycina". Po krátké periodě svobody 1905—06 nastala doba kolísání, hledání východiska, kdy intimní a společenský život tísnil většinu, nepřimykající se k tomu či onomu filosofickému nebo náboženskému směru. V obou hrách byl ukázán rozklad rodiny, nemožnost udržeti tuto starou instituci.

---

zemských věcí, řada klasických francouzských her a dokonce i antických. Je tu pozorovati nesporný ruský vliv Tajrova. Viděli jsme zde „Voulez-vous jouer avec moi?" od p. Acharda, hru velmi slabou, jež je nezajímavou variací nepříliš vynikající Andrejevovy hry: „Ten, jejž políčkují". Chabost tekstu dává režisérovi ohromnou svobodu děje, která mu dovoluje ukázati veškeru dovednost a fantasii. Myslíme však, že v takovém případě je lépe použíti obyčejné improvisace, jelikož každý poněkud inteligentní divadelní pracovník dovedl by sestaviti scenárium hodnotnější a nadto zbavené ještě laciného symbolismu, který má dodati hře hloubky. Způsob hry a dekorace nepřinášejí diváckovi, znajícímu ruské, německé a české divadlo, nic nového. Cirkusová aréna, na níž se odehrávají všechna tři jednání, byla udělána v Čapkové stylu. Hra byla podle Tajrova promísena akrobatikou pod silným vlivem cirkusového uměni a jarmarečních, kočujících divadel; v celku byly vyčerpány všechny ty prostředky, které v ruském divadle jsou pomalu již dávány do archivu jako nemodní.

Největší dojem na nás učinilo třetí z divadel d'avantgarde, totiž „Studio des Champs Élysées". Toto nevelké, vzorné divadlo eksistuje pouze první rok při velké scéně „Comédie des Champs Élysées", kde v poslední době pracují ruští režiséři F. Komisarěvský a T. Pitojev, který mezi jiným, jak se vypravuje, má v úmyslu najmouti v budoucí sezoně opuštěné Colombier a zříditi tam vlastní divadlo. Na celém tomto divadle je pozorovati jakousi pečeť ušlechtilého klidu, touhu pracovati a nehnati se za novotou stůj co stůj. Onoho večera, kdy jsme navštívili divadlo, byla vypravena hra S. Gantillona — Maya. Neznáme jiných výtvorů tohoto spisovatele; pokud však jde o tuto hru, můžeme směle říci, že zasluhuje pozornosti jak divadelních činitelů, tak i obecenstva. Nevelkým jejím nedostatkem je určitá roztříštěnost — devět obrazů —, která se však dá lehce odstraniti, aniž by utrpěl obsah, a s užitkem pro vnější efekt. Děj se odehrává během dne v přístavním vykřičeném domě u prostitutky, která přijímá devět různých hostí. Kromě velmi zajímavého, nekřiklavě reálního, v symbolism zahaleného popisu způsobu života vábí i základ hry: člověk, jakož vůbec každý jev mění se podle hlediska, z něhož na něho hledíme. Dekorace tvořily opony, slabě naznačující realitu. Rekvisity byly omezeny na nejnutnější míru. Také hra pohybovala se na hranici mezi realismem a snem, stále se splétajících v jeden celek. Herečka v hlavní úloze vynikala občas podivuhodnou intonací a gesty.

Dříve, než skončíme dopis, nebude snad zbytečné, zmíníme-li se několika slovy o hledišti a obecenstvu, o této druhé polovině divadla. V pařížských divadlech je nyní mnoho cizinců, toužících po novotě; proto čistě divadelní obecenstvo utápí se v této jinorodé masse. Jako v Německu nepříjemně překvapuje věčné přežvykování chlebíčků v divadle, tak v Paříži podivuje a uráží nás, že dámy a často i páni sedí oblečeni. Cítí se, že divadlo je pro ně totéž, jako cirkus, kinematograf atd., že necítí umění a přišli se jen pobaviti, setkati se se známými, ale nic jiného. Co pak mohou za takových okolností udělati i při nejlepší vůli a snaze nejlepší režiséři a herci? Velmi těžký je v Paříži boj s nehybnou a nepoddajnou tradicí.

Cosi zcela jiného představuje „Život člověka“, jenž je charakteristickým vzorem stilisovaného divadla, které tehdy přišlo do mody.

Naprosto přestává se v něm zobrazovati jakékoliv prostředí; není v něm ani zmínky o místě a době děje, a dokonce i jednotlivé jednající osoby nejsou pojmenovány — všichni jsou jen lidmi. Proto při charakteristikách je odhozeno vše, co mohlo by tvořiti příznak jen jednoho člena lidské společnosti. Takový výběr pouze obecných vlastností dává kresbě silně zhuštěnou povahu. Ale přes tuto nahotu nalézáme ve hře podivuhodně teplé a dojemné, čistě lidské scény, jako na př. mládí nebo smrt dítěte. S hlediska jevištního projevuje se nejen závislost na Maeterlinckovi, ale i snaha napodobiti ho, zvláště jeho „Nezvanou“. „Život člověka“ byl nejkrásnější z her toho druhu, neboť ve hrách „Car hlad“, „Černé masky“ a „Oceán“ nalézáme určitějšího označení místa a doby děje a také jednající osoby mají individuální rysy, třebas omezené na minimum. Je sice pravda, že epocha středověku nehraje v „Černých maskách“ velké úlohy, neboť vše je redukováno na boj vášní v lidské duši, a jednají ne lidé, nýbrž jednotlivé hříchy, vášně, tužby, ale doba a kostymy přece jen charakteristicky zdůrazňují povahu člověka a názor autorův na něho, jako na cara vesmíru. Ještě zřejměji je to viděti v „Oceáně“, kde jsou postaveni lidé živlu, moře i svobody proti bázlivým lidem pobřeží. Ve hře „Car hlad“ nalézáme řadu, sice abstraktních, schematisovaných, ale přece jen cenných typů dělníků.

(Pokračování)

J. P.

Hlasy tisku o „Druhém mládí“ a „Rybáři stínů“

Scheinpflugovo „Druhé mládí“*) bylo přijato s velikou pochvalou, až překvapující proto, že jde o českého autora. Možno však uspokojivě konstatovati, že „Druhé mládí“ je povedená taškařina, hbitá, jiskřící čipernými nápady, časová, že má všechny podmínky pochmurnou dobu rozveseliti a rozhýbati i nejzachmuřenějšího škarohlída. Běží tu o omlazovací vášeň dneška. A Scheinpflug ukazuje, jak to u různých lidských povah dopadá, když se stanou po druhé mladými, jak jeden z omlazených nezneužije svěžího vzezření a stará se o rodinu jako dříve, jak druhý vrhne se do vyhledávání dobrodružství, jak jedna manželka jest s omlazením nespokojena, druhá nadšena a co vše se může přihoditi po druhé mladým. České Slovo píše s uspokojením, že se nyní veselohry rojí, že Šrámek, Hilbert, Langer, Zavřel, Jesenská, Scheinpflug, Blatný a kde kdo přispívá k rozmnožení veseloherních zásob, takže budeme záhy soběstační. A při tom dodává, že tyto veselohry nejsou ledajak hloupé, nejsou imitací cizích vzorů, vycházejí z výmyslů zcela původních, mají českého ducha a vedou si českým způsobem, budí zkrátka nejlepší naděje v tuto část dramatické tvorby. Novým dokladem je tato hra: přejala myšlenku z Čapkovy „Věci Makropulos“, ale zasadila ji do občanského života. Jako novinář pronesl autor k tomuto heslu dneška svůj názor, třeba pochybovačný a nedůvěřivý. Zastal se přírody proti umělosti, rozhodl pro mladého ducha proti zevní mladosti těla a dokázal svojí komedií, že má pravdu. Její cenné vlastnosti mohly by ještě přesvědčivěji vyniknouti, kdyby provedení bylo propracovanější a podrobnější. Jednotlivé výkony však chválí. Národní Listy vystihují smysl omlazovací horečky dneška v této komedii psychologicky, společensky a sociologicky, a vyvozují, že autor staví se proti, neboť ukazuje, že omlazení neznamená znásobení lidské energie, nýbrž její oslabení, protože všichni, kteří získali mládí, jsou posedlí jedinou touhou, vyžíti eroticky vše, co nevyžili za mládí prvního. Uznávají Scheinpflugovu zásluhu, že napsal veselohru, v níž není cizoložství ani trojúhelníku, ani přízraku revolucionáře, že napsal veselohru, která si získá obliby širokých vrstev. V provedení chválí p. Veverku, jenž hrál dvojitou roli otce a syna, jak jemně rozlišil obě postavy, jak dovedl přetvořiti potrhlé pohyby. Chválí však i ostatní výkony, z nichž bylo patrno, že herce těší toto beznáročné veselí. Čech praví, že Scheinpflug má v tom literární prvenství, že vytvořil na motiv omlazených starců působivou hru a zároveň pronesl výstrahu, aby nechtěli staří páni korigovati přirozený postup. Souhru velmi chválí, zvláště p. Veverku, ale i ostatní. Venkov chválí originelní nápad, provedení a výkon p. Veverky, o němž praví, že v něm se objevuje moderní komik. Právo Lidu pokládá „Druhé mládí“ za scénickou ilustraci novinářského článku, jehož pisatel si zavtipkoval o důsledcích velkého objevu pro život společenský a došel k závěru, že skutečné omlazení nebylo by pro společnost štěstím. Ale vytýká mu, že dívá se očima starosvětského člověka, přiznává však, že hra se líbila a bude líbiti, ale zbytečně praví o autorovi, že duchem je tato hra přiměřená jeho věku, jako by mu chtělo poraditi, aby se sám dal omladit. Ani hereckými výkony není p. *nv.* nadšen. Československá Republika chválí na hře milý, český dojem, jakým hra působí po bulvardních hrách pařížské společnosti Verneillovy. Chválí její pevnou stavbu, přirozeně rozvíjející se zápletky, životní a divadelní postavy a herce, kteří si dobře zahráli.

„Rybář stínů“**). Venkov nechápe nadšené uznání, jež se nakupilo kol jména Sarmentova, neboť toto drama jest zcela průměrné a při tom zelené, a obvyklý lyrismus postrádá originality i síly. Ve hře je totiž mladý šílenec, který zešílel z neopětované lásky a v šílenství tom ztratil pamět. Jeho matka a bratr umíní si, že ho vyléčí a to děvčetem, do něhož se zamiloval. Oba se setkají a z tohoto setkání vyplyne obapolná láska, a to, čeho nemohl dosíci zdravý, dosahuje mrtvý a uzdravuje se. Ale jeho bratr zamiluje se také do Nelly a vida vznikající náklonnost obou, ze žárlivosti vyzradí bratrovi, že děvče jej nemiluje, že pouze předstírá lásku, že to není ta, již miloval poprvé, že je zjednána, aby ho uzdravila. Ubohý šílenec znovu ztrácí rozum a zastřelí se. Venkov chválí provedení: o p. Kohoutovi praví, že je specialistou patologických zjevů a že hrál poutavě. Nelly šťastně interpretovala pí Odstrčilová, René-a p. Deyl a biskupa Lescuréa p. Nový. Právo Lidu při tomto autorovi vzpomíná na Ibsena, Claudela, Curela a Vildraca a třebaže

*) Karel Scheinpflug „Druhé mládí“, ves. o 3 děj. Režie K. Vávra. Poprvé na Vinohradech 28. května 1924.
**) „Rybář stínů“, komedie o 4 děj. Naps. Jean Sarment, přel. Joža Thelenová. Rež. M. Nový, scéna J. M. Gottlieba. Poprvé 4. června ve Stavovském divadle.

zjišťuje u něho nesamostatnost námětu a začátečnickost v komponování, uznává jeho vzácné kvality, z nichž nejvíce cení způsob, jímž přeložil do moderního cítění námět patologický. Ale o provedení praví, že by potřebovalo citlivější režie. Nesouhlasí také s rolí pí Kratinové a p. Nového. České Slovo uvádí, že 24letý autor a herec má za sebou bohatou úrodu a velké úspěchy. Při tom připomíná našim mladším dramatikům, aby i oni rázněji domáhali se svého práva, když se slevuje cizím, může se slevovati také domácím. Ale autorovi přiznává divadelní dovednost. Provedení chválí, zvláště výkon p. Kohouta, pí Odstrčilové, Deyla i Nového. Režii také chválí, ale překladu vytýká cizí slova. Rudé Právo oceňuje na této hře prostotu a lidskost i herecké výkony. Tribuna vidí tu mládí, stříbřitě zamlžené, jarně prosvícené a více slibů, než hodnotných part. Provedení vytýká vnitřní tempo, odsuzuje výkon pí Kratinové jako diletantský. Čech pojímá toto drama jako analysu duše, rozvrácené nešťastnou láskou, a uvádí, že je poutavě psáno. Provedení bylo prý zdařilé. Národní Listy přiznávají této hře půvabný lyrismus, několik scén účinného dramatického napětí, ale je v ní mnoho sentimentality a povrchního, až naivního romantismu. Provedení i režii chválí. Národní Politika uznává zajímavost námětu, ale celkem má dojem, že tu jde o bizarní divadelní a patologický eksperiment. Provedení chválí. Československá Republika poukazuje na nejednotnost tohoto dramatu, má lyrické kouzlo, ale chce býti zároveň realistickou studií patologickou a míti sensační účin drsného naturalismu. Je více slibem a zůstává slibem již několik let, neboť autor dosud lepší věci nenapsal. Poukazuje také na příbuznost děl Vildracových a Duhamelových. Interpretaci chválí pouze ve výkonu p. Kohouta a Deyla. Dámy hrály mělce.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský

Červen, červenec a srpen

9.-VI. 1834 narodil se náš nezapomenutelný Jan Neruda, básník, spisovatel, žurnalista, nejlepší humorista a satyrik, divadelní kritik a essayista; jako takový získal si velikých zásluh o naše české divadlo. Pod šifrou trojúhelníku, jímž označoval své feuilletony v Národních Listech, napsal i své „Divadelní táčky“ (večer I. a II.). Z divadelních her — v nichž byl méně šťastný — známy jsou tragedie „Francesco di Rimini“ (provozována r. 1860), pak šest veseloher („Prodaná láska“, „Ženich z hladu“, „Žena miluje srdnatost“, „Merenda nestřídmých“ a j.). Zemřel r. 1891 v září 57 let.

2.-VII. 1804 narodil se v Blatné, v jižních Čechách, Karel Strakatý, slavný pěvec a své doby nejlepší basista český. Studoval na gymnasiích v Písku a Praze, pak práva, ale již r. 1827 studií zanechal, vystoupiv na žádost Štěpánkovu 22. dubna jako Kašpar v „Čarostřelci“ a stal se od té doby členem Stavovského divadla. Při premiéře Tylovy „Fidlovačky“ (21. pros. 1834) pěl za velikého nadšení poprvé národní hymnu „Kde domov můj“ (hudba Škroupova). Ještě po svém vystoupení ze svazku divadla (4. listopadu 1858) vypomáhal častěji v české zpěvohře a získal si velkých zásluh šířením některých českých národních písní, jež uváděl do koncertů. Zemřel v Praze 26. dubna 1868 v stáří 64 let. Synem jeho byl také již zesnulý a proslulý divadelník, bývalý artistický ředitel Král. českého zemského divadla (1870 až 1872), překladatel několika divadelních her atd., advokát a notář JUDr. Jan Strakatý (naroz. 22. října 1835, zemř. 10. června 1891).

12.-VIII. 1854 slaví své 70. narozeniny náš výborný humorista, satyrik i divadelní spisovatel a kritik Ignát Herrmann. Je nám všem příliš dobře znám i pod jménem Ypsilon i Vavřinec Lebeda (ve „Švandovi Dudáku“), napsal také frašku „Manželova přítelkyně“ a přeložil výborně Sudermannovu „Čest“, je nám znám i z feuilletonů Národních Listů a četných románů (U snědeného krámu, Vdavky Nanynky Kulichovy a mn. j.), než abychom se o něm šířeji zmiňovali. Přejeme mu ve zdraví mnoho dalších let, aby dlouho ještě těšil své ctitele zdravým, jadrným svým humorem.

13.-VIII. 1874 narodil se náš milý a vzácný redakční spoludruh, básník a spisovatel Adolf Wenig ve Staňkově u Horšova Týna.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar stálých scén od 15. července do 15. srpna. Národní a Stavovské divadlo má prázdniny do 24. srpna. — Vinohradské divadlo hostilo od 15. do 27.-VII. Vinohradskou zpěvohru, která tu meloplasticky prováděla Dvořákovy „Slovanské tance“. 28.-VII. zahájen domácím souborem první cyklus her za poloviční ceny, jejž následuje druhý a v nichž provedeny veškeré úspěšné novinky posledního období, jako: Palackého tř. 27, Druhé mládí, Jedenácté přikázání, Protekce, Stilmondský starosta, Žně, Elektra, Strakonický dudák (12.-VIII. hrán na počest 70tin Ignáta Herrmanna), Srdce trumfem, Její systém, Poslední muž, Devátá louka, Ingeborg, Fedora, Kapitán Brassbound, Zdravá nemocná (některé dvakrát i vícekráte). Premieru měl tu 6.-VIII. Youngův „Muž z loterie“, který opakován ještě třikráte. — Švandovo divadlo zahájilo nové období 1.-VIII. a hrálo: Kraječky pana knížete, Kurník, Velbloud uchem jehly, Dejme se rozvést (premiera 5.-VIII.), Co ženy chtějí, Plukovní kohout (premiera 15.-VIII). — Uranie provedla od 26.-VII.: Modrou myšku, Vagabundy, Tři muškety (poprvé 7.-VIII.), Deskový statek, Stambulskou růži, Rozpustilou Lolu, Prahu v Roztokách, Kraječky pana knížete, Majitelé hutí, Mamselle Nitouche, Zmatek nad zmatek, Dámu v polosmutku, Společnost slečny Máši, Dolarové princezny, Černé oči, Půjč mi svůj byt (premiera), Půl srdce Klarisy (dto.) a K rozkazu Jejího Veličenstva (dto.) — Tylovo divadlo zahajuje 17.-VIII. — Komedie měla na

repertoaru: Epsteinovu vdovu, Alraune, Na letním bytě, Paní Rozu, Výlet paní Berty do panenství. Prázdniny od 27.-VII. do 21.-VIII. — Dále hraje: Div. „Svornost" v Bubenči (Kristuška z myslivny, Katakomby, Karel Havlíček-Borovský a j.), Vinohradská zpěvohra a Aréna na Smíchově.

Edmund Chvalovský pětaosmdesátníkem. Tohoto vzácného jubilea dožil se 26.-VIII. v plné radostné a svěží síle duševní i tělesné nestor českých dramatických umělců, býv. člen a režisér Prozatímního i Národního divadla, kterému po 40 let přispíval svou hřivnou pro rozvoj českého hereckého umění a jemuž zasvětil všecky své touhy a sny. Jubilant tráví zasloužený odpočinek již od r. 1906 v Soběslavi, kde těší se pro svou milou povahu a široký rozhled velké oblibě. Avšak ani zde nevyhýbá se veřejnému životu, působí v ochotnickém spolku, který nese jeho jméno. Dlouho odmítal naléhavým prosbám Soběslavských, by ujal se výchovy nových ochotníků, až konečně přece zvítězila neuhasnuvší dosud láska k divadlu a k žádosti Sokola vypracovav divadelní program, hrál, režíroval, maloval, tvořil. Na své herce v jejich „malém Národním" je Chvalovský velmi hrd, neboť před válkou chtěl se jimi pochlubiti i v Praze a ve Vídni. Tito pak v srpnu t. r. slaví také hned tři jubilea najednou: 85. narozeniny svého protektora, 75. výročí prvního ochotnického představení v Soběslavi a padesátiletí ochotnického spolku. Kromě divadla baví se jubilant astronomií, pořádá své sbírky porculánu, skla a starožitností (zvláště starých kapesních hodinek), maluje obrázky a píše své paměti. Mezi množstvím došlých dopisů a gratulací čteme i zvláštní přípis ředitelství Národního divadla, v němž m. j. se praví: „Vzpomínáme na to, že s Vaším jménem jsou spojeny počátky našeho nového divadla, že jste jako jeden z předních representantů slavné generace herecké, jež proslavila začátky Národního divadla, dal divadelnímu umění českému hodnoty nezapomenutelné, s nimiž česká kulturní historie bude musit vždycky počítati, neboť byly přirozeným základem pozdějšího vývoje hereckého i divadelního stylu. S dnešní perspektivy jeví se nám Vaše skvělá herecká generace družinou krásných, hrdinských lidí, kteří tvořili z nevyčerpatelných zásob životního enthusiasmu a velké národní víry. A víc: generace, jejímž jste Vy významným členem, dovršovala naše národní obrození tím, že nám vytvořila divadlo moderní a světovým měřítkem hodnotitelné. Vaše generace přidružuje se tedy organicky k družinám buditelů jazykových, básnických, politických a hudebních, neboť ve svém oboru vykonala dílo začlenění Čech do světového divadelního úsilí. Vám, vážený mistře, kéž by dopřáno bylo, abyste v klidu svého zaslouženého odpočinku mohl pozorovat, jak na základech, jež jste Vy a Vaše generace položili, buduje se dále divadlo, jehož předním úkolem je aby kotvíc v nejčistší tradici, stále se vyvíjelo a zrálo a bylo vždycky v přední linii světové divadelní evoluce jak jste Vy a Vaše generace vždy toužili . . .". My z dnešní generace divadelní již jej málo známe, ale starší pamětníci rádi vzpomínají jeho krejčího Fialu, Hladomora, Benvolia, Aleonora Tubala atd. Chvalovský před úplným věnováním se dráze divadelní (hrál sice již jako realista r. 1855 na ochotnickém jevišti a to ve svém rodném domě, bývalém klášteře „klarisek", a později v Konviktské ulici v restauraci v „Jerusalémě") oddal se studiu věd technických, obíral se dějinami umění, hudby a malířství, kteréžto vzdělání vedle vrozeného talentu a uměleckého vkusu byly zárukou jeho znamenité režisérské činnosti realistické a reformních snah o novou českou výpravu. R. 1878 k návrhu B. Smetany jmenován režisérem opery, do níž zavedl nový systém; z nehybně zpívajících sborů, stojících v půlkruhu kolem solistů, obrácených k hledišti bez vztahu k zpívanému slovu, udělal herce. Sám předehrál jim každé gesto a naučil je provázeti zpěv náležitou a případnou hrou. První jeho inscenovanou operou byl Heroldův „Souboj". Také mistr Smetana svěřil všecky své opery režii Chvalovského, z nichž první byly „Dvě vdovy", při nichž jej Smetana na znamení svrchovaného uznání na jevišti objal a poceloval řka, že tak si provedení svých děl představoval. Jubilant sám o premiéře této opery vypráví: „Přes varovné hlasy některých konservativců jsem tuto hudebně i tekstově moderní operu vypravil salonně, moderně. Smetana můj plán nejen schválil, ale byl jím přímo nadšen. A nadšeno bylo i překvapené obecenstvo, které dosud vidělo na scéně i v opeře jen rytířské nebo selské kostymy. I kritika s pochvalou přijala inscenaci moderní." Chvalovský působil také jako výborný učitel deklamace a hry na operní škole Jana Ludevíta Lukeše, kterou propagoval sám Bedřich Smetana, a na první dramatické škole Národního divadla, založené ředitelem Šubertem, přednášel v letech 1892—94 kulturní dějiny slohu a kostymů, později po Šmahovi i o umění dramatickém. Ač dostalo se našemu nestorovi skvělých nabídek k německým divadlům, zůstal věren „zlaté kapličce nad Vltavou", v níž sice 28. list. 1897 slavil 35. výročí své herecké a režisérské činnosti, leč r. 1902, když se s ní loučil, ředitelství žádné zvláštní pozornosti mu nevěnovalo. Snad je tím vším vinna ta jeho až přílišná skromnost, která zabraňuje i tomu, že se dosud nenašel nakladatel, který by všecky jeho tak zajímavé články a poutavé vzpomínky, jež občas porůznu v časopisech otiskuje, vydal jako pěknou knížku. Ale jistě se toho, mistře, dočkáte, vždyť máte před sebou ještě „mnogaja ljeta!" *Boh. V. Žák.*

Adolfu Wenigovi, redakčnímu druhu a příteli! Jste druhým, který mezi námi v poslední době dostupuje padesátky. Není to upozornění, jen pohled zpět na cestu, kterou Jste kráčel, na květy, jimiž je ozdobena, když Vy v rušné práci nemáte kdy si toho povšímnout, přátelská slova a radostné poznání, že na Vašich záhonech nekvetou ještě astry, ale dosud rozvíjí se plné růže. Měl Jste květiny vždycky rád, aspoň v symbolech. Prozradil Jste to v prvé básnické sbírce „Zahrada srdce". A měl Jste i děti rád. Pro ně uvil Jste nejkrásnější své kytky, svěží, pestré a plné vůně. Stačí jen vzpomenouti vánoční hry „K Betlému". K nám přivedla Vás láska k divadlu, jemuž Jste přinesl libreta k operám Dvořákově „Čert a Káča", Horákovým „Na večer Bílé soboty" a „Babičce". A což Vaše redakční práce v „Osení", „Úsvitu" a „Topičově sborníku"! A pro děti „Za domovem", v němž Jste jim ukázal cestu k domovu, učil je milovati domov a zažehl jiskry vlastenectví. Příteli, na další cestu květinami přejeme Vám mnoho sluneční pohody, a přijde-li kdy trochu deště, zablýskne-li se trochu, zarachotí-li — nu, máte dost humoru a úsměvů, abyste vyvolal vyjasnění a zažehnal bouřku. Několik těchto slov a stisk ruky přijměte od svých přátel! *Redakční kruh.*

Ed. Vojan u div. spol. Rothovy vystupoval asi v letech 1873—75 v Obecnici u Příbrami v hostinci při dnešní Vojanově stezce, jehož nynější majitelé upozorňují, že by měla mu být na tomto domě zasazena pamětní deska. Společnosti se prý zde tehdáž dobře dařilo a zdržela se tu po dva měsíce. Zdejší pobyt „Na štaci beznadějné" popsal prý sám mistr v nedělní zábavní příloze Národní Politiky (asi v letech 1896—97). V obci ještě mnozí staří občané na něho se pamatují a za pobytu zmíněné společnosti na představení chodili. *Red.*

Premiera „Žižkovy smrti". Letos, kdy uctíváme památku Žižkovu již několika dramaty, jistě nebude bez zajímavosti znovu uveřejněná vzpomínka Karla Šimanovského z r. 1883 na první představení Kolárovy tragedie „Zižkova smrt". Premiera byla ve Stavovském divadle 17. listopadu 1850, kdy v Praze vládl pověstný Mensdorf. Policejní ředitel Sacher-

Masoch nechtěl dovoliti provozování „Žižkovy smrti“, poněvadž prý nejenom obsah hry, ale i sám její titul zdál se mu býti velice nebezpečný. O novinku byl veliký zájem a mluvilo se o ní se značným zanicením. Kolár obdržel povolení teprve, když se zaručil, že se nic nestane a že „za vše“ bude odpovědným. Kromě toho musil také ještě jména některých osob ve hře přeměniti, ze Sigmunda musil udělati „českého pána“, jméno Žižkovo musilo se v mnohých místech vůbec vynechati a mluvilo se jen o neurčité osobě. Po velikých obtížích přiblížil se konečně den premiery. Divadlo bylo již dávno vyprodáno, nával obecenstva byl však tak ohromný, že všecky ulice a náměstí kolem divadelní budovy byly přeplněny davem. Všichni namáhali se dostati se do divadla, ale když to nebylo možno, rozhodli se setrvati na chodbách i ulicích a zde vyčkati průběhu celého představení. Divadlo, zejména chodby, jakož i všechny ulice byly obsazeny vojskem. Kdykoliv se ozval v divadle jásot, sdělili jej ti, kteří byli na chodbách, oněm na ulicích a ti provolávali „Slávu“, jako by byli představení přítomni. A když na scénu vystoupil Jan z Husince a zvolal: „Přijď“ — aniž by řekl „Sigmunde“, rozléhal se takový křik v hledišti, na chodbách i na ulici, že po několik minut nemohlo se v hře pokračovati. Po každém jednání telegrafovalo se do Vídně o průběhu hry a náladě obecenstva! Kolár byl neustále vyvoláván. Jednotliví šťastní účastníci představení musili vycházeti z divadla a vyprávěti stojícím na ulici obsah každého jednání. Po půlnoci spadla opona naposledy a kus byl skončen. Na jeviště přišel policejní komisař, zabavil knihu, kus byl zapovězen a — Mensdorf z Prahy odvolán. Šimanovský vzpomíná také na velikou zvláštnost, kterou prý se první provozování „Žižkovy smrti“ stalo též zajímavým. Grabinger prý totiž uměl poprvé roli! Bylo jeho zvykem, že nikdy neuměl úlohy, tentokráte se jí však úplně naučil. Hrál Divůčka a mluvil tak dojemně, že celé divadlo plakalo. Sigmunda hrál Chaur, Šimanovský Jetřicha, Tyl Jana z Husince a Žižku sám J. J. Kolár. *V. Nýj.*

Bilance činohry Národního a Stavovského divadla v Praze. Úřední komuniké podává přehled repertoaru činohry pražského Národ. a Stavovského divadla v uplynulém období a zvláště podotýká, že původní hry dosáhly tentokráte plnou třetinu z 36 her, z nichž 20 bylo cizích a 4 slovanského původu. Máme tedy to potěšení konstatovati, že český a slovanský repertoar vůbec zastoupen je na naší největší scéně 44·5% a nepochybujeme, že tato účast slovanských her bude nadále nejen podporována, ale i zvýšena přísnějším výběrem cizích prací, ať pro běžnou potřebu repertoaru, či z důvodů uměleckých. Je sice smutným úkazem, že radujeme se z většího proniknutí české tvorby na domácí scénu, ale je nutno přihlížeti k faktu, že naše oficielní divadlo je spíše doménou cizích podivnůstek, jichž kvality leží mnohdy daleko za obzorem našich představ o uměleckém dramatu. Nemůžeme proto býti spokojeni s dosavadními výsledky českého repertoaru, který zasluhuje více péče a pozornosti, anebo při nejmenším alespoň takové, jako hry cizí. Skorem totéž platí o ostatním slovanském repertoaru, který dosud jeví se v mizivém počtu, ač právě nám má býti přiblížen slovanský svět svými pracemi co nejvíce. Najdou-li se prameny, jak získati různé cizí hry, jak si opatřiti jejich překlad, dosáhne se také jistě možnosti získati pro naše jeviště práce slovanských autorů. Starý klasický repertoar slovanský nebyl dosud plně využit a máme kromě toho také povinnost seznámiti se s novým slovanským dramatem, seznati vzněty a myšlenky moderních slovan. autorů, tak jako jsme dosud seznamováni s novou produkcí francouzskou, italskou, německou atd. V této linii je smysl internacionální orientace, neboť jinak je naše scéna pouhým přívěskem a paleskem cizích scén. Eský.

Ještě jeden český činoherní zájezd do Vídně, k němuž v úvodníku nepřihlíženo, ježto sice měl ráz oficielnosti, ale byl určen především ke kulturnímu posílení tamní české menšiny, konán ve dnech 19. až 22. září 1908, opět za vedení řed. Fr. Ad. Šuberta, avšak tentokráte souborem Měst. divadla vinohradského. Hráno na dvou místech: v dělnickém domě X. a XVI. okresu. Pořad zahájen 19. září Šubertovým „Dramatem čtyř chudých stěn“ (v XVI. okr.), které 22. září opakováno s připojenou aktovkou Bozděchovou „Zkouška státníkova“ také v X. okr.; 20. září večer hráno zároveň na obou jevištích, a to v X. okrese Stroupežnického „Václav Hrobčický z Hrobčic“ a v XVI. okr. Štechův „Deskový statek“ (tamže odpol. „Zkouška státníkova“ a Legrova ves. „V zakletém zámku“); 21. září byla provedena v XVI. okr. Vrchlického „Godiva“. *Red.*

„*Muž z loterie*“, americká veselohra R. I. Youngova, kterou vypravilo divadlo Vinohradské 6.-VIII. jako první poprázdninovou novinku, hodí se dobře do období kyselých okurek, kdy je Praha liduprázdná a těch několik nešťastníků, kteří tu zbyli, hledá stůj co stůj zaplašení zoufalé letní nudy. Hra má k tomu veškeré podmínky, je myšlenkově mělká, člověku netřeba trápiti se řešením jinotajů, všecko tu je jako na dlani, celá historie o potřeštěném blázinkovi, který dal v ošemetnou sázku svou svobodu, ale srdce prohrál mimo, k níž nalezen protějšek už v jakési staré loutkové hře a již činí Jacques p. Veverkův, třeba mu chybělo do dokonalosti více vřelosti citové, jeho roztomilá maminka pí. Ptákové i všichni ostatní, z nichž zejména pí Machová-Šlemrová v roli staré panny překonávala všecko očekávání, také pro diváka, kritičtěji založeného, snesitelnou. *R.*

„*Horní chlapci*“, slovenská pověst o 7 obr., provedená Vzděl. a div. klubem hluchoněmých 11.-V. v pražské Měšťanské besedě, je prvým dramatickým pokusem mladého autora z této skupiny a zdravým náběhem k vlastní dram. její produkci, řídící se poněkud odlišnými zásadami i nežli je pantomima, leč schopné neméně hlubokého básnického projevu, třeba nevyjádřeného nejvýraznějším prostředkem lidské mluvy. Vše je tu ještě hodně syrové a nehotové, celý ten scénicky primitivně koncipovaný příběh janošíkovský, ale už ta trocha svérázu je slibná a skytá oprávněnou naději, že její projádření napříště bude již mnohem vyspělejší, neboť z provedení se autor lecčemus přiučil a Klubu opravdově vděčí, že poskytl mu k tomuto poučení vhodné a všestranné příležitosti. *Rdv.*

Stálé divadlo na Kladně. V uplynulé sezoně od 1. srpna 1923 do 31. července 1924 hrána byla v budově divadla činohra i zpěvohra. Vlastním divadelním souborem, čítajícím 24 členů, sehráno bylo celkem 293 představení, z toho 75 českých, cizích 218 představení. Spolkových představení bylo 85, dětských 7, v přírodě 2. Největšího počtu představení dosáhly hry: Sen noci svatojanské 6, Starosta Stilmondský 5, Nová firma 4, Podzimní píseň lásky 8. V neděli dopoledne pořádány pravidelné populární koncerty Kladenské Filharmonie, v zimě v divadle, v létě v divadelním parku. Mimo to byla divadelní budova hojně propůjčována pro představení ochotnická, koncerty, přednášky a jiné podniky kulturní. Jako hosté v divadle vystupovali: A. Sedláčková, F. Bechyňová, S. Timaševá, A. Iblová, J. Kautská, M. Křečková, M. Zieglerová, M. Maťánková, J. Procházková, O. Stocká-Šottová, R. a M. Häuslerová, R. Kubla, Th. Schütz, V. Wuršer, V. Zítek, J. Fifka, M. Nový, K. Želenský, dr. Šrámek, K. Šott, K. Jičínský, K. Faltys, F. Šašek, J. Schneider, R. Menšík, R. Piskáček, E. Brožík, V. Merten, R. Šťastný, Drahoš Želenský, Jaro Sedláček, B. Gsölhofer, R. Tůma, Pr. Picka, Jul. Bařha, J. a T. Häusler,

V. Kimla, dr. Sverkoff, J. Soermuss, J. Vaisar, J. Prokop. Pro novou sezonu byl divadelní soubor opětně rozšířen a čítá nyní celkem 27 členů (16 pánů, 11 dám). Ředitelem divadla jest Josef Strouhal; tajemníkem Karel Husar. Pro příští sezonu připravují se hry: Scheinpflug „Druhé mládí", Schäffer „Pes a kočka". Lukavský „Příběhy Pavla Čamrdy", Trejbal „Protekce", Manners „Peg mého srdce", Kosor „Požár vášní", André de Lord „Láska v kleci", Jirásek „Gero", Molnár „Liliom", Arno Dvořák „Husité" a jiné. Majitelem divadelní budovy a koncese je „Družstvo lidového divadla na Kladně" (předseda MUDR. Bohumil Niederle, primář okresní nemocnice). Předsedou divadelní správy jest dr. František Bredler, dramaturgem Josef Volf. Nová sezona zahájena bude ve čtvrtek dne 7. srpna Scheinpflugovou veselohrou „Druhé mládí".

Divadlo „Alhambra" v Praze. Po roztržce se správou Národ. divadla v Praze nemá pí A. Sedláčková v úmyslu připraviti se o častý styk s pražským obecenstvem, jak dokazuje zpráva, že pražský boulevardní podnik „Alhambra" má býti přeměněn v divadlo se Sedláčkovou v čele. Kromě ní má býti členem tohoto nového podniku i p. Steimar s chotí a konečně i rež. Nový, kterému jeho časté kontroverse s šéfem činohry lásky k Národ. divadlu nepřidaly. V poměrně krátkém čase je to již třetí případ, kdy správa Národ. divadla ztrácí své dlouholeté význačné spolupracovníky, zda ku svému prospěchu, nutno pochybovati přesto, že úřední zpráva může přinésti „věcné" vylíčení tohoto útěku z Mekky. Hledíme-li nově otvíraným divadlům vstříc s jistými pochybami, můžeme v tomto případě být optimisty, neboť uskutečnění divadla „Alhambry" se zkušenými a skutečnými umělci v popředí může býti vážnou uměleckou konkurencí Národ. divadla. Jisto je, že poměry v Národ. divadle jsou asi daleko horší, nežli se zdají býti, a bylo by snad povinností příslušných úředních míst, najíti příčiny těchto důsledků, d o s u d jen ojediněle se vyskytujících. *Eský.*

Z C I Z I N Y

„Baščelik", jugoslávská národní pověst, byla zdramatisována známým dramatikem drem Gjuro Dimovičem. Záhřebské Národní divadlo vypraví tuto novinku jako jednu z prvních příštího období s Josipem Maričičem v titulní roli. *bž.*

Marja Sznage-Andraszewska, přední herečka krakovského divadla Bagatela, slavila 2.-VII. 30leté jubileum umělecké činnosti. Dle polské divadelní kritiky jest v nynější době nejlepší a snad jedinou představitelkou salonního genru „grande dame" na polské scéně. Za své 30leté divadelní činnosti, jsouc odchována v tradici staré dobré školy herecké znamenitým Królikowskim vytvořila úctyhodný počet rolí v komedie i tragedii autorů domácích i cizích. *Ž.*

Anton Pavlovič Čechov, jehož dvacátého výroči úmrtí vzpomněli jsme 17.-VII., prožil celý svůj život prostředky své duše, byl vždy sám sebou, byl vnitřně svoboden a nikdy nepokládal se za to, co jedni od něho očekávali a druzí — hrubší — požadovali. Byl krásně prostý, miloval vše prosté, ryzí, upřímné; vládl uměním nalézati a vytýkati všude nechutnost, která měla v něm přísného a bystrého soudce. V jeho dramatech je vše tak podivně osamělé, nepohnuté, vysílené. Během vypravování obrací se u něho líc směšného — a na konci vidíme jeho rub — tragiku. Čechov neutkvěl na humoristickém, neutkvěl na pesimisticko-tragickém nazírání na život, nýbrž došel k tragickému optimismu, jenž je z nejzajímavějších zjevů ve světové literatuře, je zvláštní kombinací záporu a kladu životního. To je právě typicky ruské i v dalším rysu, který je nejtragičtějším: lidé, ač by mohli, nedovedou se zachrániti — tkví v nich kletba oblomovštiny. Zajímavé tyto povahy jasně vám vyvstanou, vzpomenete-li jeho „Strýčka Váni", „Tří sester" nebo „Višňového sadu", jenž je ztělesněním štěstí, ideálu, o něž hrubý život hrozí člověka oloupiti. Jeho hry, které dosud náležely mezi nejcennější repertoar moskevského Uměleckého divadla, byly z nově sestaveného repertoaru tohoto divadla ředitelem Stanislavským škrtnuty, kromě „Višňového sadu", jenž bude prý přepracován v duchu bolševickém. — *k.*

Tolstého dramata na anglických jevištích těší se v poslední době stoupajícímu zájmu. Oxfordská universita vydala přehled všech děl Tolstého, jež pořídili bratří Maudeovi, T. Dole pak vydal velmi dobré a úplné překlady veškerých dramat Tolstého. V těchto překladech jest ponechána celá řada ruských slov, jako: „izba" a pod. — Lva Tolstého píše překladatel „Lyof Tolstoj", jiná pak slova mají transkripci, přizpůsobenou anglické výslovnosti. Bylo by zajímavo zvěděti, co asi Angličany zvláště u Tolstého zajímá? Jeho záhadná osobnost, filosofie, či výhradně jen literární činnost? —*k.*

Plagiát „R. U. R." Naší zprávě v 6. seš. „Čsl. Div." o napodobenině „R. U. R.", dostává se potvrzení procesem rež. Krolla (psaného tam Tollerem) se spis. A. N. Tolstým, vzdáleným příbuzným slavného Lva Nikolajeviče Tolstého a m. j. autora na pražsk. div. Národním hraného „Zlatíčka", o tantiemy z jich společného přepracování K. Čapkovy utopistické hry, uvedené na petrohradskou scénu pod titulem „Vzpoura strojů" a označené jako původní práce upravovatelů. Kroll dle moskevských „Izvěstijí" žaloval totiž A. N. Tolstoje, že dal si od něho hru přeložiti, ale za práci tu mu nezaplatil. Když emigrantský tisk ruský již delší dobu předtím upozornil na plagiát Tolstého, jenž je pokládán za jednoho z nejlepších, nejpůvodnějších a nejkritičtějších představitelů komunistické literatury, odpověděl tento prostě, že ne on, ale jakýsi kapitalistický exponent Karel Čapek hru z ruštiny přeložil a do češtiny upravil. Ze soudního řízení vyšlo na jevo, že hra „Vzpoura strojů" nelíší se téměř ničím od dramatu Čapkova, že je pouze volně přizpůsobena nynějším poměrům ruským a zahrocena proti ničivému kapitalismu evropskému. Výsledek sporu o tomto trapném a odsouzeníhodném literárním činu je skvělým zadostiučiněním pro našeho populárního autora. —*ý* a *Žk.*

Angel Guimerá, nejznámější básník a dramatik katalonský, zemř. 18.-VII. v požehnaném věku 75 let (narodil se 6.-V. 1849 v Santa Cruz de Tenerife na Kanárských ostrovech). Jeho rodiče byli Katalonci a on sám zůstal po celý život nadšeným vlastencem. Psal pouze katalonsky a většina jeho dramat hrála se v Madridě v překladu španělském. První jeho prací dramatickou je veršovaná tragedie „G a l a P l a c i d i a", hraná poprvé r. 1879. Z další celé řady jeho dramatických prací jmenuji u nás známé hry: „M o ř e a n e b e", tvořící součást repertoaru světových divadel, a proslavené jeho drama, překypující naturalistickým líčením lidských vášní, „V nížině", hrané v celé Evropě a přeložené do 20 jazyků, ba i dvakráte zhudebněné (Francouzem Lebornem a Němcem d'Albertem). Není snad na škodu vzpomenouti, kterak Guimerá cenil i náš národ, když ujímaje se 30.-XI. 1895 úřadu pres. spolku „Ateneo Barcelonés" (jakési katalonské Uměl. besedy), ve své slavnostní řeči, proslovené na téma „Katalánská řeč", pravil: „v Rakousku jest nejmohutnějším vzkříšení Č e c h, k t e r é m a j í u ž c e l o u s v o j i l i t e r a t u r u." —*á*—

Petr Fingal

Poučení z tradice

(Nepřednesený proslov při posledním valném shromáždění Ú. M. D. O. Č.)

Je na čase, pohovořiti upřímně a nestranně o poměru dnešního českého divadelnictví k tradici.

Ujasněme si nejprve, co je to tradice. Dejme pojem ten definovati českému literárnímu kritikovi. Prof. dr. Arne Novák (na str. 59. knihy „Kritika, metody a směry") píše: „Každá perioda jest dědičkou období předchozího, pracujíc samozřejmě jeho myšlenkovými prvky, přejímajíc mlčky jeho zásady a výrazové prostředky; nikdo nedovede se z tradice vymknouti." A dále: „Tradicí myslíme poměr spisovatele, jeho školy a doby k předchůdcům, buďto poměr pokračování a nápodoby, nebo poměr uvědomělé reakce nebo přímého nepřátelství."

Stotožníme-li se s takto definovaným názorem, stopujme, jaká je tradice českého divadla. Začala „Boudou" s kusy Thamovými, pokračovala v odpoledních českých hrách divadla Stavovského, zastoupena tam jmény Štěpánkovým, Klicperovým a Tylovým, zaznamenává hry v divadle Kajetánském a periodu různých dočasných divadel a arén, až konečně dochází k divadlu Prozatímnímu a pak Národnímu. Další vývoj je všeobecně znám. Tolik po stránce vnější, pokud se týče Prahy, jejíž herci i repertoar udávali venkovu — ať divadelním společnostem, nebo ochotníkům — ton. Plzeň počala kopati základy k důstojné divadelní budově před 25 lety. Brno a Bratislava do divadelních paláců dostaly se teprve po převratu r. 1918.

Po stránce ideové znamenala naše divadelní tradice dlouho a dlouho nápodobu ciziny. Byli jsme rádi, že smíme hráti po česku a když navštívil panující Habsburg „Boudu", pokládáno to za velký úspěch. Vladař, slyšte, milostivě vkročil mezi méněcenný lid, jehož jazykem kloudnější patriciové hanbili se mluviti. Jenže už v „Boudě", v divadle Stavovském i u Kajetánů — napodobována-li forma her německých a byli-li herci jazykově utrakvističtí — ideově sledována myšlenka: budíti národ, posíliti jej, zvednouti mu hlavu. Moralistní tendence proplétá se rovnoměrně zejména ve hrách Klicperových a Tylových s tendencí vlasteneckou. Blaničtí rytíři, Hus, Žižka atd. — to nebyly jen postavy, jimiž autoři platili daň rytířské romantice. To bylo už něco našeho, co žilo ještě v ústní tradici porobeného lidu, jemuž byly knihy před nedávnem páleny.

(Pokračování.)

E. Janský

Na různé adresy...

U příležitosti nového období uvažuji, jaký rozmach v posledních letech docílila Ú. M. D. O. Č., tato nad jiné důležitá organisace, a jak se množí řady přátel a milovníků divadla, praktiků i teoretiků...

Hraní divadla je dávným předmětem tužby lidí bez rozdílu věku i pohlaví ve všech vrstvách společenských. Tyto ideály a snahy jsou rozhodně lepší, než aby mysl lidí zaměstnávána byla zábavami, jež nepřinášejí osobního prospěchu, ani nejsou cenným příspěvkem k blahu celku. Je tedy divadlo záchrancem mnoha eksistencí po stránce etické i estetické a divadlu mnohý z divadelních pracovníků děkuje za svůj duševní vzrůst. Jaký prospěch skytá práce pro divadlo, o tom jindy; těmito řádky sleduji jiný cíl.

Thalii nabízí své služby kde kdo; chvályhodny jsou snahy každého, který hodlá věnovati se ve volném čase divadlu, ale tak, jako v každém jiném odvětví působnosti lidské je třeba duševní i fysické síly, tak i u divadla, zvláště ochotnického nutno uvažovati o schopnostech každého jednotlivce, který své služby nabízí, a zkoumati, zda práce nového nadšence je vskutku divadlu neb souboru prospěšnou. Základní chybou mnohých souborů je tato vlažnost k výši individuelních schopností svých jednotlivců. Zcela malicherný podnět stačí, aby role, ať větší či menší, byla svěřena rukám nepovolaným a neuvažuje se, že byť by šlo o jednu špatně obsazenou úlohu, přestává harmonie, znemožňuje se plný úspěch celku. Stává se často, že v některé hře je více postav stejného charakteru, avšak soubor má k disposici omezený počet členů, tento obor hrajících, a proto přebývající úloha obsadí se třeba nehercem, bez ohledu, zda vyvolená osoba je s to úkolu dostáti. Není-li možno přebývající roli obsaditi již zkušeným hercem-členem, nutno přihlížeti při výběru jiné osoby k tomu, aby souzvučnost celku nebyla markantně cizím tělesem porušena, zvlášť jde-li o větší roli, neb dokonce

ústřední postavu hry. Je-li výběr osoby pečlivý, není vyloučeno, že propracováním lze docíliti splynutí nového herce s hrou ostatních do té míry, že dojem z výkonu celku není hrubě porušen. Nelze-li očekávati splnění těchto předpokladů, je rozhodně lepší obsaditi roli tím, který již, byť v jiném oboru, s ostatním ansamblem splynul.

Častým zjevem bývá, zvláště v důstedku t. zv. pohostinského vystoupení přestupování členů jednoho souboru do druhého. Nikdo nebude zazlívati tomu, kdo z podstatných důvodů vzdává se spolupráce v jednotě Xy, aby věnoval své síly jinému ochot. tělesu. Přecházeti však z jednoty k jednotě z malicherných důvodů je, mírně řečeno, neseriosní počínání, nehodné každého divadelního pracovníka, neboť jde-li o případ kvalifikovaného herce, má takové vystoupení své následky. Stává se, že obchodem jednoho z čelných členů vzniknou různé poruchy, které nejsou bez vlivu na celek. Cítí-li ten, který svými schopnostmi a svou všeobecnou zdatností stal se opěrným bodem spolku, že jeho kolegové svými výkony nepřispívají k harmonii ansamblu, má sám pečovati o zvýšení úrovně produkce a působiti k ozdravění a k uměleckému vzestupu souboru. Aby toho docílil, nemusí býti ani režisérem, ani nějakým oficielním uměleckým vůdcem spolku; svou radou i skutkem může pracovati intensivněji jako člen, jemuž záleží na dokonalém vývoji českého ochotn. divadla, které k uplatnění svých kulturních snah potřebuje jen zdatných, do krajnosti obětavých sil, nesledujících osobních zájmů. Taková činnost, byť na pohled lokálního významu, je směrnicí pro působnost a rozvoj ostatních jednot, z čehož se pak vyvíjí zdravá konkurence. Chybí-li primitivní předpoklady pro zpracování ansamblu ve zdárné, uměleckého života schopné těleso, selže-li veškerá snaha reformátorova, jest další činnost bezvýznamnou, a teprve tehdy má člen právo vzdáti se spolupráce a nabídnouti své služby jiné, schopnější jednotě. Osud mateřské jednoty může mu býti lhostejným, neboť zanikne-li soubor, neschopný plodné práce, je lepší, než aby svým živořením profanoval umění.

(Dokončení)

Pro ochotnickou praksi

Smích — při dramatu. (Napsal Jar. Pasovský.) Měl jsem nedávno příležitost shlédnouti na malém vesnickém jevišti „Vojnarku", hranou ochotníky. Hráno bylo slabě, byť ne nejhůře. Co mě však překvapilo, bylo — obecenstvo. Obecenstvo, které po celou téměř hru vypukalo v smích! Žasl jsem nad tím; neboť právě „Vojnarka" svým prostým, průzračným dějem, realisticky podávaným, s řadou přímočarých a jasných postav, s celým tím ovzduším života, zájmů a osudů, tak blízkých venkovskému člověku — „Vojnarka" nechytila, nestrhla pozornosti diváků k napiatému, bezdechému sledování životního příběhu obou hlavních postav, nýbrž byla přijímána a patrně chápána jako veselohra! Karel Scheinpflug ve svém „Divadle na venkově" věnoval jednu — první ze svých pozoruhodných studií „smíchu galerie". Vykládá tam smích galerie (obecenstva vůbec) tím, že prostý člověk dneška stydí se za svůj cit a proto, jsa dojat nějakým tragickým momentem, snaží se zakrýti své pohnutí násilným smíchem. Jindy děje prý se tak tehdy, jakmile se divadlo „začne tvářiti vážně". Prostý divák, zkažený všelikými fraškami, nesnese vážného kusu. Pro něho zkrátka divadlo = komedii. Jde tam, aby se bavil, smál, řehtal. Studie Scheinpflugova je data staršího, ale, jak jsem očitě shledal, její rozpoznání má platnost podnes. Rozšířil bych poznatek Scheinpflugův ještě o toto: Vesničtí diváci, kteří se smáli po celé čtyři akty „Vojnarky", zvážněli pojednou, ba jednotlivci byli dojati až k slzám, když po představení byla na jevišti uspořádána malá oslava představitele starého Vojnara, který hraje 40 let. Oslovení, vzpomínky, projevy, díky jubilantovy — to zaujalo, to dojalo! Proč? Domnívám se, že prostý divák tuto scénu vnímal jako skutečnost, jako opravdový, nefalšovaný život, kdežto předchozí hra mu nebyla než právě hrou, čímsi, co sice chce vypadati jako skutečnost, ale čeho nikterak netřeba bráti vážně. Vždyť tam na jevišti to není Vojnarka. Ant. Havel, Křivda atd.; toť přece Ančka X, Pepek Y, Tonda Z! Zato v oslavné scéně už byl jenom p. Ferda Fikar „jakožto takový", pan řídící (skutečný, v černém kabátě, prostý a dojatý), pan Hofman atd. A ještě jedna věc: Valnou část viny na smíchu diváků měli účinkující. Prostý divák, nezkušený, neorientovaný přijde do divadla, sedí a čeká. Chce se bavit, smát; čeká jen na první příležitost. Nějaká věta, přízvuk, gesto mu ji brzo poskytne. Smích zazní. Herec, právě tak prostý jako jeho divák, se v duchu zaraduje: našel kontakt s hledištěm, vyvolal ohlas, má úspěch! Kdož by ho nechtěl mít znova, ještě, až do konce? Proč by tedy milý herec nevyšel vstříc milému obecenstvu, proč by se nesnažil líbit, proč by nedělal šprýmovných posuňků, když obecenstvo na to čeká? Příklad „Vojnarky", jak jsem ji viděl sehrát, nabádá tudíž k upozornění, že je třeba, aby venkovští ochotníci byli přísnější sami k sobě. Že je nezbytno, aby se herec podřídil roli a ne, aby přizpůsoboval úlohu sobě. A že divadlo má diváka povznášeti a nesmí tedy k němu sestupovati a ochotně vyhovovati jeho choutkám a návykům — za trochu potlesku, který je v takovém případě tuze problematický.

Něco povšechných poznámek k líčení a maskám. (Píše Drahoš Želenský.) Původ a historie líčení počíná v dobách šerého dávnověku. Již u Hebrejců a Arabů spatřujeme z části líčení, kreslení na obličeji, rukou i těle, a to všelikých figur či znaků. Obrazce byly ryty ostrým předmětem do kůže a posypány bývše černým práškem, zůstaly ve svých jizvách trvalými. Později rozšířil se tento zvyk a bylo barveno obočí na černo, řasy zlatistě, nehty na rukou i nohou žlutě i červeně. Žlutá barva byla vyráběna z květů kopfor, antimonium sloužilo výrobě barev jiných. Zvyk barvení řas a obočí sloužil k zvýšení lesku a jiskrnosti oka a panoval nejvíce mezi dcerami z pokolení Judova, a Sionu a ač proroci i kněží brojili proti němu, rozšířil se neobyčejně po Babylonii, Syrii a konečně po všem Orientu. Odtud přešel zvyk tento do Řecka a brzy i k Římanům. V obou těchto zemích šlo se dále a vynalezen první druh líčidla jakožto barvy na kůži, již dáno jméno „Fucus". Látku k starořímskému líčidlu červenému dodal „orseile", jistý druh mechu, z kterého až podnes vyrábí se lakmus. Návyk líčení zůstal v zemích východních i západních až do 15. stol., kdy byl zaměněn velkými maskami, jež celý obličej,

někdy i hlavu zakrývaly. S těmito maskami chodilo se na procházky, plesy, ba i do kostelů, nadtož pak k všelikým zábavám a vyražením. Tento zlozvyk neměl zvláště pro svoji nepohodlnost dlouhého trvání; byl však nahrazen způsobem jiným. Zejména ženy počaly přilepovati si na obličej různé náplasti a konečně barevnými líčidly malovati si tváře, oči, rty, uši, hrdlo, ňadra i ruce. Jak víme ze zkušenosti, tento návyk trvá podnes — a všechny ty „emailace", pudry tekuté i práškové nejsou ničím jiným, než líčidly. Leč herec používá líčidel ne z pouhé ješitnosti. Umělé světlo mění velmi barvu pleti, a proto herec musí líčiti se líčidlem t. zv. tělovým. Aby pak výraz oka a tváře na vzdálenost nezanikl, nutno je zesíliti nalíčením obočí i řas, rtů atd. Konečně i ten který charakter role vyžaduje odlišné „masky". A to je vlastním účelem článku, stručně pohovořiti o maskách: Původně herci v Řecku i v Římě používali škrabošek, jichž úkolem bylo naznačiti diváku charakter úlohy. Škrabošky ty byly výrazných rysů a měly nosy, uši i vousy. Usuelní byl trojí druh: škrabošky tragické, komické a satyrické. Tak divák na první pohled poznal, s kým má tu čest: vystoupí-li to trpící hrdina, či bouře smíchu budící šašek, neb ostrý a jízlivý ironik, jenž bude neúprosně tepati zlořády senátu, vlády či ulice. Ba ještě před nedávnými lety, kdy na jevištích vládl romantismus, byl obvyklým pouze úzce omezený počet „masek". Užíváno bylo sice k jich tvoření již líčidel, tehdy většinou tekutých, leč jich rysy byly jednotné. Byly to masky: milovníka, intrikána, starce a komika. Milovník měl nádherně červené rty, směle rýsované obočí, jako uhel černé a na prst silné řasy a buď směle zdvižený knírek či hedvábně hebký plnovous. Intrikána nikdo nedovedl si představiti jinak, než „à la čertíček". Musil se chlubiti sešikmeným obočím, temnými rýhami mezi očima, ostrým orličím nosem a černou parukou. Stařec byl ozdoben parukou i vousem bílými a hustými jako hřbet beránčí. Komik by nebyl komikem, kdyby nebyl měl nápadně špičatý či zdvižený nos, místo obočí jen černé puntíky a rezatou, kartáčovitou paruku. Jediné snad licence požíval představitel cechu krejčířského, jenž pyšnil se vždy „kozí bradkou". Tak bylo tomu do nedávna, od dob, kdy opustili jeviště pieroti, harlekýnové a paňáci, až do doby, kdy přišel na scénu naturalismus s realismem. Tu herec byl nucen více blížiti se pravděpodobnosti a přirozenosti. Dnešní herec pak za pomoci mastných líčidel, dokonalých paruk a krepů může a má povinnost tvořiti tváře lidské, ne škrabošky, se všemi rysy, odstíny a výrazy. *(Dokončení.)*

Zprávy Ú. M. D. O. Č

Svépomoc. Při požáru hostince zničen byl veškerý majetek i jeviště naší Jdo. v Bálkově Lhotě, p. p. Dražice. Prosíme naše finančně lépe situované jednoty, aby příspěvkem přispěly postiženému spolku k zřízení nového jeviště.

Význam div. ochotnictva čsl. po stránce národní. Vyskytly-li se hlasy, že není dnes již třeba působení ochotnictva, poněvadž jeho hlavní význam tkvěl v dobách probuzeneckých, dostává se i v poslední době těmto sýčkům jasné odpovědi, neboť vedle významu kulturního a sociálního, který dnešní ochotnictvo nesporně má, i jeho význam národní musí padati stále na váhu. Dlužno povšimnouti si posledních dvou zájezdů ochotn. jednot pražských do pohraničního našeho území. Ve dnech 2. a 3.-VIII. podnikly zájezd ku svým svěřenkám Čt.-och. j. „Thalia" z Prahy-VII. do Ervěnic, kdež odevzdávala prapor Těl. jednotě „Sokol", a Národ. Jednota Severočeská Praha-VII. se svým dramat. odborem do Rokytnice a okolí. Na obou místech hráno bylo divadlo s dokonalým úspěchem a význam těchto představení pro posílení našeho národního živlu v obou místech bylo i v denních listech konstatováno. Že je mnoho našich jednot, které vytkly si za úkol podporovati morálně i hmotně náš živel v pohraničí, věděli jsme dávno, ale nikdy jsme toho nevyužili ku svému prospěchu nebo k dělání si reklamy. Pro příště však postaráme se o statistické zjištění i této činnosti našich jednot, aby výsledky její nezůstaly nepovšimnuty. *Včk.*

Naše mezinárodní styky. Po úspěchu, který přineslo navázání přátelských styků s francouzskou F. S. T. A. v Paříži (bude zde o nich podrobně promluveno — pozn. red.), pokračováno bylo stejným způsobem v navazování styků i s ostatními zahraničními svazy ochotnickými. Svaz anglického ochotnictva (National Amateurs Operatic e. Dramatic v Boltoně) přijal se stejným pochopením nabídku spolupráce a přátelsky zve Ú. M. D. O. Č. na výroční sjezd, na kterém mají býti probrány směrnice společné organisace lidovýchovy prostřednictvím ochotnického divadla. Ve smyslu ujednání na konferenci v Ženevě byly za účelem utvoření mezinárodního ústředí pro lidové divadelnictví navázány styky s těmito zahraničnými svazy: „Związkem teatrów i chorów włościanskich" ve Lvově, „Federací Teatrów Amatorskich" ve Varšavě a „Assoziazione Milaneze di Filodramatici" v Miláně, kterýmž byly sděleny dosavadní výsledky mezinárodního spojení ochotnictva a zaslány naše časopisy i pomůcky se žádostí, aby i ony zaslaly své tiskopisy a listy. *F.*

My a divadelní ředitelé. Výbor Svazu divadelních ředitelů v republice Československé zaslal ústředí ze své schůze, při níž — jak píše — „pojednal o všeobecně tísnivých poměrech v čsl. divadelním podnikání", přípis tohoto znění: „Valná většina ochotnických jednot i spolků, které jsou zastoupeny ve Vašem ústředí, odpírá z nepochopitelného zaujetí propůjčiti řádným divadelním společnostem svoje jeviště. Proto se na Vás obracíme se zdvořilým apelem, abyste v plném pochopení ztížených existenčních poměrů u našich divadelních společností vyzvali vhodně ve svém tisku i v interní korespondenci organisované ochotnické jednoty i spolky, aby alespoň poněkud vycházely vstříc řádným divadelním společnostem a aby jim bez jakýchkoli obav aneb zaujetí propůjčovaly svoje jeviště. Vznášíme k Vám snažný svůj apel, abyste laskavě vysvětlili ochotnictvu na československém venkově, že každá divadelní společnost přichází pouze doplniti poslání našeho divadla a že tudíž v zájmu několika tisíc lidí, kteří jsou divadelními podnikateli i herci z povolání, jest pouhým příkazem spravedlnosti, aby se jejich skromná existence co nejvíce a všude podporovala." K této věci nelze mnoho přičiniti, neboť stanovisko ústředí bylo a je jasné a v ničem se dobou nezměnilo: Vždycky mělo a má své jednoty a spolky k tomu, aby slušným společnostem divadelním, poslání svého vědomým a svých povinností náležité dbalým, vycházely v plném uznání jich kulturního významu všestranně co nejochotněji vstříc, a je přesvědčeno, že i bez této výzvy se tak dělo a bude díti i nadále. *rd.*

O svátky. V podzimním zasedání Nár. shromáždění má dojíti také m. j. k úpravě svátečních dnů v rep. Československé, totiž k téměř úplnému jich odstranění. Že stará nařízení nevznikla jen tak bez náležitého rozmyslu a dávné zvyklosti, třeba jako v tomto případě náboženské podstaty nebyly udržovány bez dalších praktických, ať hospodářských, kulturních či jiných hodnot, ukazují dnešní zákroky našich největších kulturních korporací, jako je Čsl. Obec Sokolská a Čsl. Obec Pěvecká, které usilují o zachování svátků, zvláště sdružených. Č. O. P. písemně vybídl a také naše ústředí k součinnosti při této snaze, o níž rozhodne nesporně kladně nejbližší příští zasedání výkon. výboru. Přípis ten zní: „Pěvecká Obec československá v Praze II, Mariánská 11. Založena 1868. Č. j. 473 J. H.

V Praze, dne 2. června 1924. Matici divadelního ochotnictva v Praze. Co nevidět bude přikročeno v Národním shromáždění k řešení otázky svátků, platných pro všecky školy a jiné podniky veřejné. Otázka tato podstatně dotýká se všeho zaměstnanectva, ať státního, ať soukromého, jehož příslušníci tvoří obrovskou většinu členstva více než tří set spolků, sdružených v Pěvecké Obci Československé, nejen po stránce nutného oddechu zaměstnanectva průběhem roku, nýbrž — a to padá zde hlavně na váhu — i po stránce kulturní. Jediné ve dnech dvou svátků sdružených Pěvectvo i Sokolstvo české může pořádati své zájezdy, odbývati větší župní neb význačnější koncerty, tedy slavnosti, jimiž povznáší se kulturní úroveň našeho lidu. Svátky takové ale znamenají i nutné a zdravotně nezbytné vybočení z ubíjejícího koloběhu všedního života. Znamená tedy podržení zejména sdružených svátků po obojí stránce pro zaměstnanectvo bez rozdílu nezbytný požadavek všech korporací kulturních, na zaměstnanectvo členstvem svým odkázaných. Požadavek tento bude ale lze s prospěchem probojovati jen tehdy, bude-li opřen o posudek odborníků vědeckých, zejména vynikajících neurologů. Z důvodů těchto požádali jsme některé vynikající odborníky, aby v tomto smyslu co nejdříve v některém listě veřejném o důležité otázce této pojednali. Dovolujíce si Matici divadelních ochotníků o tom uvědomiti, přednášíme svou žádost, aby i ona v tomto směru svým vlivem uplatnění tohoto požadavku z důvodů kulturních podporovala". Podpisy.

Označování členství Ú. M. D. O. Č. Upozorňujeme své členy, že je jen v zájmu každého spolku, aby ve všech svých oznámeních (na plakátech, tiskopisech i razítku) užíval pod záhlavím jména spolku označení: řádný člen Ú. M. D. O. Č. v Praze. Pokud by však tohoto označení užívaly také spolky (odbory, kroužky) neorganisované, učiňte ihned oznámení našemu ústředí.

Členské příspěvky za rok 1924 zůstávají nezměněny a činí 1 Kč z každého člena, nejméně však 25 Kč ročně a 2 Kč poštovné na časopis. Žádáme dlužící jednoty, aby členský příspěvek nejdéle do 15. září t. r. vyrovnaly, poněvadž v druhé polovině září budou rozesílány dlužníkům upomínky. Složenky byly vloženy do výročních zpráv.

Jubilea a slavnosti. Spdo. „Mácha" ve Mšeně u Mělníka uspořádal letos v červenci oslavu 120 leté činnosti div. ochotnictva Mšenského, neboť již r. 1804 byla ve Mšeně konána ochotn. div. představení. Vlastní oslava určena byla na dny 19. a 20.-VII. ale předtím v rámci celé oslavy uspořádána byla soutěž pozvaných div. jednot o ceny. Je samozřejmé, že nás nejvíce zajímá tato soutěž a proto otiskujeme celý posudek poroty, tak jak byl oznámen na slavnostní valné hromadě jedním z její členů: K oslavě 120letého trvání ochotn. div. ve Mšeně u Mělníka uspořádal nynější spdo. „Mácha" tamže vedle jiných oslavných částí programu soutěž divadelních her pozvaných ochotn. spolků. Soutěže zúčastnily se: 1.) 29.-VII. Div. ochotn. spolek „K. H. Mácha" z Litoměřic Langrovou veselohrou „Velbloud uchem jehly", 2.) 6.-VII. „Tylův kroužek" z Prahy Dykovým dramatem „Posel", 3.) 12.-VII. Spdo. „Kolár" z Mladé Boleslavi zdramatisovanými obrazy Ig. Herrmanna „Vdavky Nanynky Kulichovy" a 4.) 19.-VII. mimo soutěž provedena domácí jednotou „Mácha" Dykova komedie „Ondřej a drak". Zvolená jury, skládající se z pp. Cejpa a Cinibulka, ředitelů škol ve Mšeně, Krajníka, režiséra ochotn. sp. „Vlastimil" ve Vel. Újezdě, a Vaněčka, člena výk. výb. Ú. M. D. O. Č. v Praze, vytkla si při posuzování tyto zásady: I. *a*) Volba kusu, *b*) celkové pojetí (docílen-li úmysl autorův); II. *a*) Čistota jazyka, *b*) deklamace, *c*) výraznost řeči, *d*) mimika, *e*) souhra, *f*) scénování a *g*) maskování (kostymování atd.). Jury měla velmi těžký úkol. Všechny soutěžící spolky nastudovaly v rámci herecké schopnosti a výkonnosti svého ansamblu zvolené hry vážně a poctivě. Režiséři všech těchto souborů jako zkušení divadelní routinéři byli si plně vědomi svého úkolu a snažili se proto docíliti u jednotlivých členů svých souborů nejvyšší možnou uměleckou úroveň, aby jako celek dosáhli nejlepšího uznání. Volba kusů byla svobodná, žádným místním podnětem nebo přáním vázaná, byla tedy dána soutěžícím plná možnost dokonalého rozvinutí všech výhod, jak ve volbě kusu, tak i v jeho interpretaci. Soutěž byla vrcholným bodem celé slavnosti, jakožto významná událost v historii našeho ochotnického divadelnictví. Zdá se proto, že mělo býti první povinností soutěžících, kteří utkali se na malém městě, jako je Mšeno, v místě se starou vyspělou divadelní tradicí, aby význam poslání ochotn. divadel jako blahodárných osvětových institucí, které od let působí na kulturní výchově nejširších vrstev lidových, vyzvedly co nejvýše. Kdyby takováto soutěž byla pořádána za jiných okolností, než je 120leté trvání ochotnického divadla na venkově, v jinou dobu, než jsou data kol 6.-VII. (svátek Husův), a v jiná léta, než je letošní jubilejní rok Žižkův, nepadala by volba předvedených kusů tak na váhu, jako tady a teď, kdy morální i etické příkazy soutěže, byť i nevyslovené, vyžadovaly velké a rozmyslné úvahy v tom směru, aby nejen ukázky reprodukčních výkonů, ale zejména tendence hry dokumentovala nynější touhu po vysoké umělecké úrovni čsl. ochotnictva. Těmito zásadami vedena přiřkla jury: I. cenu, t. j. jubilejní pohár — „Tylovu kroužku" v Praze; II. cenu, t. j. jubilejní plaketu „K. H. Máchy" — Ochotn. sp. „K. H. Mácha" v Litoměřicích a III. cenu, t. j. jubilejní čestný diplom — Ochotn. sp. „Kolár" v Ml. Boleslavi. Odstupňování toto není snad a nemůže býti směrodatným posouzením činnosti soutěžících jednot, neboť rozhodovati o hrách nestejného genru, tak diametrálně se lišícího, bylo by i pro jury s největší odbornou kvalifikací tvrdým oříškem, zvláště při neznalosti všech okolností, za jakých dotyčné ochotn. korporace v místě svého působiště pracují. Daleko snáze rozhodovala by jury, kdyby bývaly všecky soutěžící jednoty sehrály jeden a týž divadelní kus. Pro morální výsledek soutěže konstatováno budiž s radostí, že zúčastněné jednoty zapsaly se v trvalou paměť vděčného obecenstva, neboť vnesly v jeho mysl kritické snahy — o jejich produkcích hovoří se a bude se dlouho hovořiti —, čili daly podnět k tomu, že občanstvo Mšenské i okolní nebude již napříště při ochotnických představeních pasivním činitelem, ale bude měřiti výkonnost sil domácích s výkony pozvaných cizích ansamblů a bude po nabytých zkušenostech od svých domácích souborů žádati zvýšení jak výkonů reprodukčních, tak i uměleckého měřítka při volbě kusu. Účast obecenstva byla značná, zdařilé výkony účinkujících sledovány s pozorností a odměňovány častým potleskem. Místní spolek div. ochotn. „Mácha" dosáhl svého cíle. Z obsažného posudku jury, pečlivě zredigovaného, je viděti, že úkol svůj velmi poctivě rozřešila a že nedala na sebe působiti ani svým okolím, t. j. obecenstvem, ani předem již přisuzovaným výsledkem. Samotná jury byla názoru jednomyslného a žádný její člen neměl možnosti uplatňování svého názoru u druhých členů. Bylo by si přáti, aby každá jury tak nestranným způsobem si vedla, jako mšenská. *(Věk.)* — Dram. kr. „Posázavan" v Chřenovicích pořádal pod protekt. okr. správní komise v Ledči a za účasti všech pokrok. korporací okresu ledečského a okolních Žižkovu oslavu 13.-VII. u zříceniny hradu chřenovického s průvodem, táborem lidu a odp. představením Jiráskova „Jana Žižky" v přírodě „Pod hradem" (účinkovaly 4 div. spolky se 150 členy). — Spdo. v Bráníku pořádal v červenci a srpnu slavnosti položení zákl. kamene

ku stavbě div. budovy pod protektorátem K. Zelenského, člena a rež. Národ. div. v Praze. Slavnosti zahájeny 26.-VII. představením Zeyerovy slov. nár. poh. „Radúz a Mahulena“ (rež. C. Kotyšan), vlastní akt konán 27.-VII. odpoledne za účasti delegátů pražsk. ústředí a s proslovem spis. Blahníka, lid. veselicí na prostranství staveniště, zahradním koncertem a taneční zábavou ve dvoraně Sokolovny, a slavnosti ukončeny 3.-VIII. předst. Rudloffovy vesnické historky „Na Kozlanském klepáči“ (rež. A. Mašek, zpěvy nastud. a řídil F. Petrlík) na scéně lesního divadla v Krči. Padesátiletou kulturní činnost na poli národním a lidovýchovném korunuje spolek krásným činem výstavby vlastního důstojného uměleckého stánku! — Ochotn. bes. „Havlíček“ v Malém Břevnově oslavila 17.-VIII. 15. rok svého trvání slavn. představením Karasova „Mučedníka Brixenského“.

Z Pražského okrsku. V presidiální schůzi 30.-V. oznámeno skončení režisérských kursů v Praze a na Žižkově a usneseno aby na ukončení uspořádán byl večírek, na němž rozdána budou účastníkům osvědčení. Tato obdrží z Pražského kursu 27 a ze Žižkovského 28 frekventantů. Na sjezd v Plzni 8. a 9.-VI. delegováni Felber, Hanka a Pokorný. Při této příležitosti položen bude zástupci ochot. jednoty „Tyl“ na Žižkově věnec na hrob Tylův. „Thalie“ z Prahy-VII. oznamuje zájezd do Ervěnic 2. a 3.-VIII., kdež odevzdá své svěřence, tamnímu Sokolu, prapor. Och. jedn. „Vlastimil“ v Hrobech žádá, aby některá naše jednota si ji vzala do ochrany, což se jednotám doporučuje. II. obvod oznamuje, že v řádné valné hromadě zvoleni předs. p. Topinka, místopř. p. Plechač a jedn. J. Javůrek. Rovněž z X. obvodu oznámeni noví funkcionáři: předs. p. Materna, místopř. J. Kučera, jedn. Matějovský. VIII. obvod pořádal na ukončení svých soutěžných představení debatní večírek u „Bělouška“ na Smíchově, kamž delegován místopř. Trousil. — V okrskové radě 6.-VI. schváleno usnesení V. obvodu o vyloučení pí. Hatleové z jednot V. obvodu a tím ovšem také z ostatních jednot Praž. okrsku. Do 1. čísla příštího ročníku Věstníku upraví redaktor přesný seznam divad. agentur a jejich podmínky. Schváleno, aby inventář po likvidovavším Družstvu Lid. Divadla na Žižkově převzala bes. „Mošna“ tamtéž. Schváleno usnesení schůze režisérů Pražského okrsku ze dne 23.-V., aby ustaveny byly obvodové režisérské rady a zástupci těchto aby utvořili režisérskou radu okrskovou. — V presidiální schůzi 13.-VI. schváleno, aby účastníci režisér. kursu, který uspořádal XI. obvod v Říčanech za vedení předsedy obvodu p. V. Figara a jichž je 8, obdrželi také osvědčení, jako účastníci kursů pražských, a aby zkoušek absolventů, určených na 15.-VI., zúčastnili se zástupci okrskové rady Pokorný a Vaněček. — Presidiální schůze 20.-VI. Vzata s potěšením na vědomí zpráva red. Pokorného o dobrém výsledku zkoušek účastníků rež. kursu v Říčanech a usneseno poděkovati za tak zdařilý počin předs. obvodu V. Figarovi. Spis. Blahník podává obšírnou a zajímavou zprávu o kongresu ochotnickém v Ženevě ve dnech 8. a 9.-VI. Výsledkem kongresu je několik pozoruhodných ujednání, jež budou míti i na naši organisaci značný vliv. — Večírek na ukončení režisérských kursů konal se v sobotu 21.-VI. v rest. Bohuslavově v Celetné ulici za četné účasti. Předs. okrsku Weinert zahájil večírek srdečným proslovem k všem účastníkům kursu, kteří si dnes odnášeti budou doklad o jeho absolvování, při čemž zároveň poděkoval spis. Blahníkovi jako vedoucímu kursu. Po rozdání osvědčení ujal se tento slova a rozmarným způsobem líčil cestu do Ženevy a tamní pobyt, jakož i své dojmy z kongresu francouzských ochotníků. Srdečná nálada při večírku potrvala až do $^1/_2$12., kdy jsme se s přáním na shledanou loučili. — Presidiální schůze 27.-VI. I. obvod ohlašuje pořádání obvod. představení 9.-X. v Nár. domě na Vinohradech. Obsáhlá debata vznikla na základě kritiky posledních obvodových představení, z níž vysvítal názor, že není dobře pořádati představení monstrosní, jež vyžadují ohromného aparátu komparsního, který při našich malých prostředcích nedá se tak dokonale ovládati. A. Šťastný z košířského „Šamberka“ věnoval Tylově Ústř. knihovně 22 divad. knihy. Ježto I. roč. Věstníku byl ukončen, usneseno, aby zbývající čísla byla zbrožována v celek a učiněna patřičná agitace k jejich rozprodání. Při té příležitosti předs. okrsku poděkoval redaktorovi Pokornému za vzorné uspořádání a vedení listu. — V okrskové radě 4.-VII. vyřízeny všechny běžné záležitosti a schválena usnesení schůzí presidiálních. — Presidiální schůze 11.-VII. Usneseno uspořádati přátelský večírek pro zástupce okrsků, jež budou v Praze na schůzi 28.-IX., na níž jednati se bude o všech aktuelních otázkách naší organisace. Vzata na vědomí zpráva o ustavení režisérské rady I. obvodu, jejímž předs. zvolen JUC Fr. Anděl, jedn. V. Führer a zást. jejím do režisérské rady okrskové V. K. Blahník. Schváleno, aby prázdniny okrskového presidia trvaly do konce srpna a I. schůze okrs. rady po prázdninách konána byla počátkem září. *(Včk.)*

Z okrsků venkovských. Veškeré okrsky upozorňujeme na obsah oběžníku čís. 475/1924 a žádáme, aby jednotlivé body programu schůze, která bude v září do Prahy svolána, včas a důkladně v okrsk. radách projednaly a návrhy připravily. — Arbesův okrsek v Pardubicích konal schůze okrsk. r. 4.-V. a 6.-VII., na nichž usneseno místo přednášek pražských řečníků pořádati na podzim přednášky vlastních činovníků. Protest div. odb. Sport. klubu v Zámrsku proti připojení k Smetanovu okrsku postoupen k vyřízení ústředí. D. T. J. v Přelouči ohlásila změnu názvu na Spdo. „Tyl“ (potěšili jste nás, přátelé!). Předloženo vyúčtování zájezdu delegáta na pracovní sjezd do Plzně. Zpráva ústředí o zájezdu do Ženevy zaslána do místních časopisů a ústředí požádáno za referát ze zájezdu. Schválena zpráva pokladní (příjem Kč 594·20, vydání Kč 173·50, stav k 6.-VII. Kč 420·70). Knihovna okrsku půjčuje po dobu prázdnin knihy toliko na písemní žádost; Spdo. v Pardubicích dal k disposici svou knihovnu (poplatek výpůjční rozdělí se polovinou okrsku a Spdo.). Schůze důvěrníků stanovena na 20.VII., na níž projednán způsob delegování zást. okrsku k div. představením jednot (určeny 4 obvody) a volba hry pro putovní představení okrsku. Ve volných návrzích m. j. doporučeno zřízení přírodního divadla okrskového. — Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích konal řádnou valnou hromadu 22.-VI. v restauraci u Novotných za přítomnosti 1 zást. ochotn. spolku „Tyl“ ze Zlivi, 1 z Trocnova-Borovan, 1 z Třeboně, 2 členů sp. „Vlastenci“ ze Mříčí, 3 členů „Čechie“ z Čes. Velenic, 1 zást. „Čechie“ Č. Budějovice, 5 čl. „Vlastimily“ a 7 čl. míst. „Tyla“. Schůzi zahájil a řídil místopředs. V. Reitmajer. Po zajímavé zprávě jednat., knihovní a pokladní provedena volba výboru: Předs. zvolen V. Reitmajer st. (Tyl Č. B.), místopředs. Fr. Mařinec (Čechie Č. B.), jedn. B. Horka (Tyl Č. B.), místojedn. Fr. Pošusta (Vlastimila Č. B.), pokl. V. Reitmajer ml. (Tyl Č. B.), knih. a spr. domu J. Horková (Tyl Č. B.), rev. účtů B. Sutý (Čechie Č. B.) a K. Adam (Vlastimila Č. B.), do míst. rež. rady: B. Sutý, B. Horka a K. Adam (Vlastimila Č. B.), náhr. výb. Fr. Voráček (Tyl Č. B.), Maršálek (Čechie Č. B.), Lukeš (Vlastimila Č. B.), do Klubu rež. B. Horka, B. Sutý, K. Adam. (Vlastimila Č. B.), Adam (Čechie Č. Velenice), Frant. Hanzlovský (Tyl Zliv), Jos. Vaněk (Třeboň), B. Kudi lička (Trocnov-Borovany) a Jak. Velíšek (Vlastenci z Mříčí). Do výboru za venkovské jednoty zvolen, F. Hanzlovský, Jos. Mašek (Tyl Zliv), Jos. Vaněk

Antonín Šlapák (Třeboň), Jan Šíma, Boh. Kudlička (Trocnov-Borovany), Jan Bica, Jak. Velíšek, Fr. Albrecht a V. Hanč (Čechie Čes. Velenice). Rozdělení Macháčkova okrsku na obvody: K I. obvodu Čes. Budějovice přidělen Adamov, Čertyň, Hrdějice, Oselno, Nemanice, Homoly Mladé, Plavo Rudolfov, Strañany, Kněžské a Čtyry Dvory; II. obv. Borovany (vedoucí Trocnov-Borovany): Trh. Sviny, Ledenice, Jílovice, Radostice, Stražkovice, Ostrolov-Újezd; III. obvod Třeboň (vedoucí místní spolek) a nejbližší obce; IV. obvod Mříč (vedoucí Vlastenci): Zlatá Koruna, Brloh, Krasetín; V. obvod Zliv (vedoucí „Tyl" Zliv): Hluboká, Pištín, Zahaj, Dívčice; VI. obvod Jindřichův Hradec (vedoucí míst. sp.): Stráž nad Než. a bližší obce; VII. obvod Čes. Velenice (vedoucí „Čechie" Čes. Velenice): Nové Hrady, Dolní Dvořiště a bližší okolí. Vedoucí jednota jest povinna dohlížeti na činnost jí přidělených jednot, navštěvovati prostřednictvím svého obvodního důvěrníka jejich představení, podávati zprávu každý měsíc Macháčkovu okrsku o výsledku své činnosti a práce. Pořádati za součinnosti Macháčkova okrsku obvodní okrskové schůze s přednáškou a divadlem. Zjišťovati neorganisované jednoty ve svém okolí, získávati je a dle potřeby dohlížeti k tomu, by v jedné obci netvořilo se několik zbytečných kroužků. Vedoucí jednoty nechť doporučí ke zvolení obvod. důvěrníka a režiséra jen schopné a nestranné členy! Jednotám se doporučuje, by si navzájem vypomáhaly při pořádání div. představení. Na přání některé slabší jednoty Macháčkův okrsek vyšle svůj soubor a uspořádá vzorné div. představení úplně zdarma jen proti uhražení jízdného. Jednoty se upozorňují na okrskovou knihovnu a na placení měs. člen. příspěvku Kč 3·—. Macháčkův okrsek má veliké organisační výlohy, musí vysílati své členy na schůze, musí odepisovati jednotám na různé dotazy atd. a příjmu nemá žádného, tudíž musí jednoty plniti přesně své povinnosti organisační a usnadňovati Macháčkovu okrsku kultur., osvět. a div. činnost. *(Horka.)*

Z jednot. Spdo. „Hálek" v Žižkově oznamuje, že pro zpronevěru spolkových peněz vyloučen byl z jeho středu Frant. Pospíšil, který byl pro tento přečin odsouzen žižkovským okresním soudem na tři dny do vězení a zapravení obnosu Kč 136·62. — Och. spolek „Tyl" v Čes. Budějovicích sehrál 13.-VII. ve Veselí n. Lužn. ve prospěch tamního sboru dobrov. hasičů třiaktov. hist. hru Helenhautovu „Za pravdu v plamenỳ" a 19.-VII. v Jihočeském Národ. divadle ve prospěch válečných poškozenců O. Fastrovu burleskní frašku se zpěvy a tanci „Krásná Lída" (rež. B. Horka).

Posudky. Spdo. „Tyl" v Zástavce u Brna sehrál 7.-VI. na oslavu svého 25 letého jubilea „Strakonického dudáka" od J. K. Tyla v původní úpravě i s původním hudebním doprovodem. „Tyl" nemohl lépe volití a také bez lichocení lze říci, že veškeří účinkující dostáli plně svému úkolu. Již rozdělení režie pro výpravu, hru a orchestr, které se navzájem doplňovaly, možno nazvati ideálním pochopením práce ochotnické. V celkové úrovni představení bylo viděti jen snahu, pochopení, lásku, obětavost a nadšení, které konaly tu pravé divy. Čteme-li zároveň referáty o výpravě „Strakonického dudáka" na pražských scénách, máme jen jediné přání, aby ochotnictvo následovalo vzorného příkladu ochotníků ze Zástavky. (*m.*) — Klub přátel umění v Prostějově sehrál 11.-VI. Oskara Wildea biblickou hru „Salome" v překladu dra Otokara Theera, v nádherné kostymní výpravě z půjčovny brněnské, za režie prof. Jos. Simona a Jindř. Zlámala, v architektonické úpravě zvláště k tomu vybudovaného jeviště podle návrhu inž. Papše, za veliké účasti diváctva, jako představení v přírodě s hostem slečnou Zdeňkou Gräfovou z Národního divadla v Brně v roli titulní a panem Zlámalem (Herodes), pí. Smrčkovou (Herodias), p. Suchánkem (Jochanaan), p. Šafaříkem (setníkem), p. Kubesem (panošem), pp. Krásou a Sekaninou (oba vojáci) v čelnějších úlohách. (*Sí.*) — Dram. odb. Českožid. společ. sdruž. uvedl 26.-IV. na scénu Měšťanské Bes. v Praze 3akt. ves. Heltaiovu „Danešovic děvčata" a s ní trochu již retrospektivních vzpomínek na idylickou morálku lidí, kteří dnes přeskupení žijí zcela jiným způsobem. Nevěříme již v eksistenci šestnáctileté naivnosti a upjaté umravněnosti, jsme méně romantiky a více egoisty, jsme zbaveni prostředí Heltaiova a proto bez literárního postoje vžíváme se pohodlně a s jakousi bezstarostností do jeho výstřižku z románu o lásce k rodině s vypjatou obětavostí za cenu vlastního štěstí. Neshledáváme v ní veseloherních prvků, spíše dramatického kladu, podepřeného tak osobitou a mnohotvárnou herečkou, jako byla paní Popperová v Heleně. Zeživotnila ji teplým kouzlem své ladnosti gesta, jemným a opodstatněným tempem dikce a byla kontrastem matky Danešovy, povrchní ženy, do krajnosti sobecké kuplířky, kryté dekorem vdovského hábitu, v níž pí. Rottová uplatnila své nemalé jevištní schopnosti. Naivní, rozdováděnou a i při temperamentu šestnácti jar myslivou Lottu hrála sl. Klaudová s elánem; nezůstala své postavě dlužna ani dětské přesvědčivosti. Máňa sl. Pickové dala tušiti rozběh po divadelních prknech a také Andula sl. Markusové ukázala předpoklady dramatického tvoření. Danešovic rodinu vydržující baron páně Pulzerův byl prototypem aristokratického světáka maskou i dobře stavěnou hrou, o niž opíral se i Janáček v podání p. Šulce, kterému mohla prospěti větší opravdovost, jíž vyznačoval se pohyblivý, spekulativní Šruma p. Spieglův i teta Malvína slečny E. Pickové. Ani ostatní neporušili jednozvučnosti obrazů. *(E. Janský.)*

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

Program činnosti Ú. S. O. D. (Z val. shromaždenia.) Pokiaľ sa týče vzdelavania ochotníctva, doporučuje Ústredie všetkým členom najmä bedlivé čítanie „Československého Divadla", ktorý časopis zasielaný je zdarma všetkým krúžkom, v Ú. S. O. D. združeným. Okrem toho na dôležité veci bude ochotníctvo upozorňované aj obežníkmi. Ústredie dáva organizovaným krúžkom k dispozícii tiež svojho režisera, ktorý je ochotný prednášať o všetkých veciach, divadelníctva sa týkajúcich. Tohto roku vydaná bude obsiahlejšia divadelná príručka pre režiserov. O zveladenie repertoaru starať sa bude Ústredie vydavaním ďalších sväzkov divadelnej knižnice Ústredia; k doterajším 9 číslam pribudne aspoň preklad Vojnovičovej „Ekvinokcie", Sudermanovho „Domova" a tri jednoaktovky. Ústredná knižnica rozširovať sa bude zakupovaním nových divadel. hier a príručiek. Knihy budú dané do väzby; vypožičovanie ich bude ako dosiaľ zdarma. Pri Ústredí založený bol archiv, od ktorého systematicky ukládajú sa všetky dokumenty ochotníckeho divadel. života slovenského a literatúry divadelnej. Podľa príkladu minuloročného usporiadaný bude i tohto roku sjazd (v Košiciach alebo v Turč. Sv. Martine), spojený s režiser. kurzom a divadelními závodmi. Pre umožnenie tejto činnosti vykazuje finančná rozvaha Kč 27.380·— potreb (minuloročné výdavky robily Kč 14.945·55), ktorých riadne zaokrytie preliminované je Kč 18.500·— (minuloroč. riad. príjmy robily Kč 10.257·49, k tomu dar Matice Slovenskej Kč 4.688·08).

Brvk.

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 15. září 1924** **Sešit 13**

V Praze dne 10. září 1924

(Moderniste a veřejnost.) Slovo modernismus v divadelním smyslu je širší veřejnosti různě chápáno a vykládáno. Není-li odborného vysvětlení po ruce, vzniká o moderním divadelnictví mnoho různých a mnohdy nesprávných názorů na úkor i dobrých novějších směrů. Nezáleží na tom, jak ten či onen směr je nazýván — jsou to všecky známé -ismy, ačkoliv už i tyto koncovky působí namnoze oprávněnou nedůvěru, — ale záleží na tom, aby bylo každému jasno, co se skrývá za nimi.

Divadlo je určeno pro veškeren lid — nikoli pro jednu vrstvu — má tudíž tento lid právo vniknouti do tajů a základů nových směrů a především má také právo zvěděti důvod a nutnost jich vzniku. Třeba ihned konstatovati význam nového umění před starým, už s ohledem na požadavky doby. U nás se sice volá po čilé návštěvě vážného divadla a shání se stálý kádr návštěvníků, nikdo však se nestará, zda toto publikum, složené ze všech tříd, má možnost pochopiti smysl novinky moderního slohu s moderní výpravou a neodvrátí-li se z nedostatku pochopení od takové věci vůbec. Nemá také každý dosti zbytečných peněz, aby si mohl pořídíti drahé knihy, odborně pojednávající o různých těch -ismech (kolik jich máme srozumitelných?) a konečně nemá ani kdy, aby se tím při svém denním zaměstnání zabýval.

Slyšíme denně o futurismu, ekspresionismu, kubismu atd., ale kterak tyto -ismy rozlišiti, přesně rozlišiti, co znamenají, to ví dnes ze širšího publika málokdo. Snad to ví jen kruh zasvěcenců se representuje svým uměním: vyvěšuje obrazy, jimž rozumí jen on sám, hraje divadlo, a lidé se diví a stále nevi, proč to všechno? Nuže, tito zastánci svého umění, ať dobrého či pochybného -ismu, volají publikum do divadla, do obrazáren, výstav a vědí přece velmi dobře, že všichni ti lidé chtějí za své peníze něco získat. Kdo se stará o pochopení? To se prostě odbude odsuzující poznámkou o zaostalosti, malém vzdělání a rozhledu a pod.; tak jako by každý jedinec měl býti také umělcem, jemuž potřebné vědomosti přinese povolání samo.

Tu a tam se sice napíše nějaké pojednání, informace a v divadle nějaké vysvětlení v meziaktním čísle. Každý rád po něm sáhne, protože se dá rád poučit. Čte. Čte ještě jednou. Ovšem, je málo vzdělán, ubohý čtenář divadelního člá nku! Umí sice dobře česky, ale to už patrně je příliš málo pro člověka, jenž se chce dáti poučiti českým článkem o modernich věcech.

Komu jsou určeny informační články? Všemu obecenstvu? Nebo jen těm, jimž je popřáno býti polovičními umělci ze záliby se všemi předpoklady vědění? A má každý to ik zbytečného času zabývati se studiem cizích slov i celých souvětí, které český pisatel neumí česky vysloviti!? A těm na galeriích už asi vůbec neplatí žádné srozumitelné vysvětlení; těm stačí jen — kulisy?

Bylo by jen v zájmu novotvárného umění, aby jeho šiřitelé odložili masku povýšenosti a přiklonili se více k veřejnosti případnou, jasně vysvětlující pomůckou. Získali by jistě větší okruh příznivců a jejich umění nebylo by — jen v neprospěch věci důsledkem špatné informace, resp. i reprodukce — nesprávně chápáno, ano i zesměšňováno. Nebude také tolik těch, kteří ze strachu před výsměchem chválí vše, čemu nerozumějí a naopak haní věc skutečně umělecky významnou: a nebude konečně ani — konservativců!

Ši—

Jiří Červený

Divadlo a skutečnost

Snesla se opona, potlesk zaburácel,
dav vyhrnul se šumící.
Pomalým krokem domů jsem se vracel
ztichlou a pustou ulicí.

V měsíčním šeru tonula scéna,
po nebi divný mrak se hnal.
Jenom dvě okna byla osvětlena,
za nimi někdo snad umíral.

Kdesi za horama čekalo ráno,
až vnikne v městské zahrady.
Vše bylo jak zvláště zrežírováno
k vzbuzení těžké nálady.

Já nesl v duši svoje boly,
jež nemají nikde ozvěny,
jak herec, jenž má malou roli
a krátce sejde se scény.

Josef Simon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Pokračování)

S revolučním rokem 1848 přišla doba, jak řekl básník Neruda, kdy se mohli Hus a Žižka octnouti po zrušení přísné censury i na českém divadle. A tak z touhy po zosobnění liberalistických zásad a tužeb vlasteneckých vyvřelo ze srdce s nadšenou výmluvností přednímu našemu dramatikovi vedle Klicpery Jos. Kajetánu Tylovi, bez prohloubení sice dějinného, ale horoucím patosem veršovým napsané drama náboženské svobody a suverenity lidu „Jan Hus“, provedené v prosinci 1848, zakázané roku 1851 a až zase r. 1866 za pruské okupace hrané, v němž „dramatis persona“ jest také Žižka, ač Žižkovi následujícího roku věnoval Tyl celovečerní drama. Vedle Husa v autorových postavách, obecně přístupných cítění lidovému, zaujímá i Žižka své místo. Přichází právě z „veliké vojny“ polské, kde bojoval pod slavným náčelníkem Janem Sokolem z Lamberka, nechce býti upoután u krále, seznamuje se přičiněním Jeronyma s Husem a stává se horlivým ctitelem jeho, spojí se s oběma v jakýsi triumvirát český. Když má jíti Hus do Kostnice, přichází na Vyšehrad, kde stoluje v hodech král, a Žižka, vínem rozjařený, požaduje otevření kaple Betlémské a odporuje stejně s královnou Žofií, která napomíná chotě svého, aby zanechal pití a hodování a věnoval se národu, Husovi, aby se dal předvolat před koncil a soudit podle svého přání. Hus Žižkovi jako „štítu“ své mládě setby dává opatrovat a chránit své věrné ovečky.

Přes diference historické Arbes a jistě právem soudí, že Tyl, znaje Schiera z četby, některými reminiscencemi, ač ne mnohými, nezůstal bez vlivu německého romantika.

Do doby absolutismu ještě k r. 1824 spadá neprovozovaná smutnohra, švabachem psaná, primitivní a kuriosní práce rukopisná Eduarda Počeradského „Žižka“ o 5 aktech (jest uchována podle Arbesových záznamů v archivu zem. čes. divadla). Slepý hrdina a „pekelník“ Žižka, jak ho autor nazývá, hyne za válečného křiku a lomozu zbraní, víření bubnů a zvučení trub v požáru dobytého Vyšehradu, kterého jako „lotrovského hnízda“ v čele Pražanů se zmocňuje Žižkova žena Kateřina, „mstivá dračice“, snující pomstu manželovi — křivopřísežníku, kterého usmrcuje ranou meče do srdce. Rukopis opsal pro J. N. Štěpánka, spoluředitele Stavovského divadla, známý vlastenec a český právník, politik a literát, rodák ze Slaného Josef Frič (1804 až 1876), také referent pro české divadlo v časopisu „Hylos“.

Syn jeho Jos. V. Frič (1829—1890) psal v l. 1846—48 dramatický obraz z 15. stol. „Král Václav IV., král český“ (provedeno 4. března 1849). Současní novináři se shodují v mínění, že je to kaleidoskopický obraz dialogů bez děje, bez spojitosti, konce a charakteristik. Žižka vystupuje tu jako důležitý činitel spolu s Husem, Mikulášem z Husince, s odpustkovým mnichem, mastičkářem, šaškem, se studenty a žáky Husovými, vojáky a husitským sborem. Jedinou rolí ženskou je tam královna Žofie. Žižku hrál Jos. Jiří Kolár, jenž prý přepínal. Frič ještě složil v 10 dnech na Hradčanech ve vězení kus „Hynek z Poděbrad“.

Klicperův žák Jos. Kajetán Tyl (1808—1856) složil původní obraz z českých dějin v 5 odd. „Žižka z Trocnova a bitva u Sudoměřic“ (poprvé provedeno v Praze na Stav. div. 25. list. 1849, tedy o rok později než „Hus“). Vydání Jar. Pospíšila z r. 1869 v Divadelní bibliotéce, sv. 96., má název jen „Žižka z Trocnova“. Podle mínění Arbesova zpracoval Tyl r. 1831 ukázky, uveřejňované také ve „Květech“ s názvem „Břeněk Švihovský“, a pak je rozvedl v zmíněné drama, dnes pouze literárního významu, neboť Žižka nepronikl, jako jeho „Hus“, „Strakonický dudák“, „Jiříkovo vidění“, „Lesní panna“, „Paličova dcera“, „Tvrdohlavá žena“, „Paní Marjánka, matka pluku“ a j. „Žižka“ reprisy

v Praze neměl a až na nepatrnou výjimku nebyl hrán na venkově ani herci z povolání, ani ochotníky. Pod vlivem Palackého psal Tyl toto poetické, vzorným vlastenectvím dýšící drama a zasluhuje uznání literárního pro důraz, jaký položil náš přední starý divadelník na důležitost české řeči a nebezpečí cizáctví. Básník Tyl se tu skryl pod pseudonymem V. K. Kopecký. Posudky o tomto představení možno čísti v „Bohemii" čís. 241 a 242 z 25. list. 1849.

Co se týče „Žižky" obsahově:

V I. odd., jednajícím v síni na Vyšehradě, varuje Žižka lehkomyslného krále Václava, hříčku v rukou milců, před vypovězením „kacířů" a zvláště král. purkrabího na Husinci Mikuláše z Pistného (u Palackého je to zeman Mikuláš z Husi) a mistra Jana Jesenického, věrného stoupence Husova. Ale marně. Žoldnéři papežského Sigmunda a Jednota panská zapudili milovníky Husovy pravdy a přátele národa. Žižka, člen královského komonstva, prozatím zůstává, ale odvádí ode dvora v tichu venkova k sestře své neteř Anežku, „plachou holubici", ctitelku Husovu, jíž rozmarné panny dvorské u královny Žofie přezděly „kacířek", Žižka snadno unese přízví kacíř, nesnesl by však nadávky „zrádce národa".

V proměně před chrámem Panny Marie Sněžné, „Betlému to novoměstského" bývalého mnicha Jana Želivského, zv. Dloubal, ohnivého kazatele a řečníka, „božího proroka, hlasatele zásady „Zabiješ!", dojde k rvačce a srážce mezi protivníky Želivským a starcem Vavřincem, opatem vypuzených Karmelitánů z kostela mariánského a jejich přívrženci, a Břeněk Švihovský ujímá se ohroženého starce a Žižka, stoupenec mírnosti, se k němu přidává.

V II. odd. (jedná v Žižkově komnatě s proměnou u krále v komnatě) jednooký vůdce, „osamotnělý dub na čerstvé pasece", „dobrý soudruh při seči a víře", jak doznal Václav, trudí se nad osudem království, jež „rozhryzeno a před cizinou v potupě". Žižka k spáse národa, když na jihu Čech srocuje se lid k obraně kalicha „ve velké naději k rozkvětu svatého kalicha" a chce dosaditi za krále „hrdou hlavu" Mikuláše Husineckého ve vzpouře proti dědičnému králi, jenž rozkazuje měšťanům odevzdati zbraně, vede ozbrojený lid na Vyšehrad, aby bránil trůnu, ale spolu hájil práv království a potřel škůdce jeho (tento výjev našel Tyl u Schiera). Žižka odchází od krále se slovy: „Cokoliv Žižka učiní, děje se pro národ, a to ti musí býti službou nejmilejší, neboť nejvyšší blažeností královskou je spasení svého národa".

III. odd. odehrává v Žižkově obydlí a proměna v klášterní síni. Žižka v čele měšťanstva na Vyšehradě chlácholí lid, ale nadarmo. Král ujel z Prahy, neklid roste, dochází k vzbouření lidu po známém procesí Želivského a smetení konšelů z oken novoměstské radnice. Žižka sice s námahou uklidnil rozzuřené davy, ale rozhodne se „sedřít vřed s těla království", v němž plno zkažené krve v nemocném těle. Vycvičí, otuží a ukázní lid, spojí síly pro oslavení českého jména, jest hotov a bojovníci s ním statky i život obětovati. Chtěl by jednati s králem, aby neutlačoval svobody myšlení, neztenčoval práv národa. Král, „dobrý muž" dle slov Žižkových však umírá po záchvatu mrtvice a Želivský chce prohlásit králem Mikuláše. Žižka, „člověk jako zlato, čisté srdce, pevná hlava", bojí se občanské války, nechce sáhnouti k násilí, chce vyčkati. Vytáhne s kazatelem z Plzně Korandou jenž byl na Táboře proti Mikulášovi, do této, chtěje zůstati věren dědici Lucemburkovi Sigmundovi, pánu a králi po bratrovi.

IV. odd. odehrává se na ulici v Plzni a v Žižkově obydlí. Žižka v Plzni, kterou obléhá Švamberk a královnino vojsko, má málo přívrženců. Zklamán v naději, kterou u něho živil Koranda, udržet město, „viklavou matronu", posílá Žižka Břeňka, ježto z Prahy nemůže čekati pomoci, neboť je v rukou panstva, které se zpronevěřilo národu a kalich opustilo, když zklamala i Kutná Hora a tam starý druh Žižkův mincmistr Mikuláš, vyjednati příměří a volný odchod vojska na Tábor. Žižka dává vyvésti z města „šedivého šílence a bludiče a pokrytce", kazatele jedovatého semene, jímž kazil i „ovci svedenou a ve chřtánu zlého ducha uvázlou", Anežku, která se setkala s pražským starým opatem Vavřincem, jenž Žižkovu neteř přesvědčuje, že se kalich neudrží a získává ji pro svatou církev.

V. odd. má dvě proměny (náměstí v Plzni, les a krajina). Břeněk zvěstuje, že Švamberk k podmínkám svoluje. Anežka odmítá vyjíti se Žižkou, aby osvěcovala jako hvězda staré dny Žižkovy, a rozejde se i s milujícím ji Břeňkem a vstoupí do kláštera. V lese Vavřinec přemluví král. hejtmana, že zruší dané slovo Žižkovi pro prospěch království z rozkazu božího k vyčistění Hospodinova ovčince, a na místě odchodu k posile Tábora dochází k bitvě u Sudoměřic či Sudoměře (nedaleko Písku u Štěkně u Škaredého rybníka 25. března 1420) se „zrádci slovorušnými". „Svaté znamení kalicha", „víra v boží věc", vítězí, Žižka nepřátele pravdy porazil, Husité pobíjejí „železné pány" a nedávají milosti. Těžce raněný Břeněk umírá pro kalich a Žižka, rozhněvaný při vzpomínce na bitvu u Sudoměře nad kněžskou lstí a panskou pýchou, bude krmiti pomstu Břeňkovu k záhubě nepřátel jako rozlícený dravec.

(Pokračování.)

N. Melniková-Papoušková

Ruské divadlo a drama v 20. století

(Pokračování)

Hrou, jež spojuje v sobě oba tyto druhy, je „Anathema". Prolog a epilog jsou napsány alegoricky, se silnou stilisací, zatím co hlavní děj je úplně reální. V tomto dramatu Andrejev nejvíce se přiblížil symbolismu, pochopiv, že není srovnáním dvou rovnocenných idejí nebo jevů, nýbrž odrazem jediné světové reality, kterou ztělesniti do hmotných forem je právě úkolem umělce-symbolisty. Samo téma je velmi povznešené — poměr Boha a člověka — a je řešeno ne v abstraktních formách, nýbrž na individuálním příkladě žida Davida Zejzera.

Vylučuje denní život z některých svých věcí, Andrejev kladl tím divadlu nové požadavky. Stačí přečísti jeho popisy scény, abychom pochopili, že staré kulisy již se mu nehodí a že je nutno zaměniti je oponami nebo závěsy; také hra herce musí býti jinou: Je nutna zdrženlivost, skoupost v pohybech, stilisace figury, úplně jiný odstín hlasu.

Zde právě začal se projevovati význam režiséra a výtvarníka: první rozvíjel a doplňoval autorovu myšlenku, druhý v důsledku statiky současného dramatu dával mu jediné možné výrazné ztělesnění, při němž dekorace hrály rovnocennou úlohu s herci.

Tak tedy umělecký hlad po jednoduchosti v divadle vyvolal stilisaci, jež ve skutečnosti byla jen ohromnou estetickou rafinovaností. Podle toho, jak na jevišti stále víc a více zbavovali se detailů, zdajících se zbytečnými, spisovatel s minimem prostředků musil vytvářeti třebas i domnělou hloubku. Nejen estetismu, nýbrž i nepřirozenosti mnoho napomáhal směr, zvaný rozplizlým jménem dekadentství. Byvši převzato z Francie a vyvoláno stářím evropské kultury, dekadentství v Rusku velmi brzy změnilo se v kejklířství, v toužení po něčem co nejpodivnějším. Mluvím ovšem o průměrných spisovatelích a zvláště o snobistické inteligentní společnosti, která hnala na tuto cestu divadlo. Velmi mnoho z toho, co se tehdy líbilo a bylo pokládáno za umělecké, je nyní již odhozeno; historie učiní ještě pozornější výběr.

Věrný opěvatel smrti a zároveň všech radostí života F. Sologub může býti v oboru dramatu počítán k nejcharakterističtějším a nepříliš banálním představitelům tohoto směru. Z jeho nejzdařilejších her: „Dar moudrých včel", „Lásky", „Rukojmí života" promluvíme o poslední. Sujetem je boj za štěstí a vnější pohodlí dvou mladých lidí; prostředky, jimi zvolené, nejsou zcela obvyklé a mravné. Lehčí než vdáti se a ženiti se na čas bylo čekati, ale autor chce ukázati jejich ohromnou žízeň po pozemských statcích, jejich lásku, přerůstající jakoukoliv konvenčnost a mravnost. Vedle této hlavní dvojice vystupuje úplně bezkrevná Lilit, symbolisující nadzemskou věčnou lásku. A mezi tyto ztělesněné myšlenky apojmy jsou vstaveny velmi reální všední rodičové a mužík, přímo vytržený z „národnického" románu. Není ucelenosti, hra se rozsypává jako písek, zvláště vezmeme-li v úvahu úmyslné, umělé a nekonečné popisy prostředí a kostymů. Kromě hudby je při hře použito též plastických tanců, které tehdy pod vlivem Duncanové vešly do mody.

V různých směrech jsou vybudovány dvě jiné Sologubovy hry: „Vzor z růží" a „Vaňka klíčník a páže Jean". „Vzor z růží", jenž byl přepracován autorem z povídky v divadelní hru, je idylickým zobrazením života, se silně vyjádřenou morálkou pokory a utrpení. Je to úplný protiklad „Rukojmí života", kde panuje právo silného na život a krásu; zde je naproti tomu nutno dojíti k štěstí utrpením a dívati se na život ne jako na svátek, nýbrž jako na zkoušku. „Vaňka klíčník" je jednou z vzácných ruských komedií, plných jedovaté satiry, vyzývavosti a hřmotného smíchu. Vždyť není možno pokládati za komedie chmurné Čechovovy výtvory přesto, že to o nich sám tvrdil. Idylami s humoristickým zabarvením jsou i hry A. Tolstého. Sologub v řadě střídajících se scén představil paralelně dva romány: Vaňky klíčníka a kněžny i pážete Jeana a ma-

---

P O D Č A R O U

Jaroslav Petr

Sen a pravda

Na montmartreském hřbitově zasvítila dne 15. ledna t. r. jedna hřbitovní kaple sty kameliemi. Na bílém mramoru je nápis: „Zde odpočívá Alphosina Plessis, naroz. 15. ledna 1824, zemř. 3. února 1847." Byla to Marie Duplessis, Dumasova Margueritte Gautierova, Dáma s kameliemi, Violeta. Skutečnost: dcera opilce a hokynářky, v 10 letech služka a pařížská pradlena, v 15 letech proslavená pařížská kokota, v 17 světová kurtisána, zbožňovaná básníky a umělci, milovaná šlechtici, královna všech plesů a zábav, ve 24 letech umírající tuberkulosou, opuštěna, bez Armanda, kterého ji teprve Dumas určil. Žila krátký život, prudký, zžíhavě oslňující plamen, milována všemi, všechny milující, žijící veliké vášni, velikou vášní zabita. Nezapomenutelná ani nyní, kdy po 100 letech její hrob, zasypaný kameliemi, je navštíven sty lidí, kteří po ztracené skutečnosti vyrušují ji z věčného snu. A tento sen, oživený tolika herečkami, vzkříšený na tolika divadlech, ztrácí se opět v zapomenutí. Dáma s kameliemi málo již žije na jevišti. V pamětech Dumasových nalézáme pěknou vzpomínku na odysseu, kterou prodělalo jeho drama, než se dostalo na jeviště. Dumas otec, jemuž Dumas syn přinesl toto drama, aby je posoudil, pravil mu: „Nuže, přečti mi první akt!" „Šli jsme do pracovny," vypravuje Dumas syn, „a počal jsem číst." Po prvním aktu vybídl otec k pokračování a syn četl s takovým ponořením do dialogů, že otci zatřpytily se slzy v očích. Scéna Armanda s Margueritou jej dojala. Četl akt třetí, jehož poslední scény jej rozplakaly. „Dosti," pravil a díval se na mne jako dosud nikdy. Bylo v jeho jasném pohledu vždy více něžnosti než jindy, bylo v něm také trochu obdivu, ale také trochu delikátní bázně, že snad závěr bude slabší, než první akty. Pak dočetl již sám a objal syna. Plakali oba. „To byla nejlepší chvíle mého života, neboť i pozdější úspěch dramatu nezpůsobil mi ani čtvrtinu toho štěstí, jaké jsem pocítil tehdy."

Od té chvíle začíná zajímavá pouť dramatu. Dumas syn četl je v Théâtre Historique, byl odměněn potleskem, plakalo se mnoho a ujišťovali jej o naprostém úspěchu. Roztomilá Mathilde Quizolphe, první herečka, plakala, až srdce usedalo.

„Proč pláčete?" ptal se jí Dumas.

„Protože jsem také souchotinářkou, jako Margueritte, a zemru jako ona. Jsem o tom tak přesvědčena, že jsem koupila postel vaší hrdinky v dražbě po její smrti, abych se jí podobala až do posledního okamžiku".

A skutečně za pět měsíců zemřela Matilda nemocí Dámy s kameliemi na jejím lože. Měla aspoň útěchu, které postrádala Alfonsina Plessis, že ji ošetřoval Armand Duval. Byla to její přítelkyně, již pravila

jitelky zámku. Analogické situace a typy v obou kombinacích jsou zárodkem symbolického dualismu, který tak výrazně byl vyjádřen ve hrách A. Bloka. Malé dialogy, rychle se měnící scény přinutily divadlo, aby se zamyslilo nad výpravou. Bylo potřebí něčeho stejně výrazného, jakéhosi detailu, který by ihned ukazoval změnu. Divadlo komisařevské dosti zajímavě vyřešilo tento úkol, používajíc různých rekvisit a detailů kostymu pro úplnou přeměnu jeviště při nezměněném pozadí.

Rozebrali jsme starší a přes všechny rozdíly vzájemně spojené pokolení. Ti, kdož přišli později, nehledě na nezbytnou posloupnost, přece jen jsou zcela jiní. Přes dosti značné množství jmenovaných spisovatelů jen málo z nich, jak jsme viděli, vneslo opravdově nové do oboru divadla. Zejména jsou to ovšem Čechov a Andrejev, z části Sologub a ostatní, kteří vnášejíce nové a často i významné myšlenky, tvořili spíše v oboru literatury, než divadla; divadlo pak samo hledalo své cesty, přizpůsobujíc je k repertoaru. Pouze čas ukáže, jaká z jeho cest byla plodná a účelná.

Bylo by chybné domnívati se, že na počátku 20. století pracovalo výhradně Umělecké divadlo, že jedině ono představovalo nové proudy. Především bylo by to nemožno proto, že tak význačné jevy nevznikají samy sebou a jsou jednak vrcholem celé řady faktů velkého napětí, jednak pramenem jevů, často překonávajících je samé.

Umělecké divadlo, jež štípilo ruskému jevišti realism, vystupňovalo ho do krajních mezí, možných v umění, samo pak ukázalo, že další cesta v tomto směru je nemožná. Ačkoliv jeho režiséři se snažili vytvořiti čtvrtou stěnu rozestavováním nábytku zády k obecenstvu, jež mělo vzbuditi dojem, že světlo vniká domnělými okny čtvrté stěny, přece jen to nebylo možno; byť bylo obecenstvo sebe více v nadšení, hledíc na tyto kousky a volajíc: jak je to pěkné, úplně jako v životě, přece jen to bylo divadlo a nikoli skutečný život, který umění není s to vyvolati, nesplyne-li s ním. Bylo docíleno opaku toho, co se chtělo a očekávalo: v samém nitru Uměleckého divadla vznikl nový proud, který se postavil proti ničivému realismu. O tom, jak se to stalo, promluvíme, až přistoupíme k osobnosti režiséra Meierholda, jenž sehrál velmi významnou úlohu v dějinách ruského divadla posledních let. Především vysvětlíme společenskou a literárně-uměleckou náladu, která ovládla ruskou společnost v letech, bezprostředně předcházejících první revoluci, a zvláště ihned po ní následujících.

Realism a nerozlučně s ním spojený zájem o veřejné a politické věci dostihly v Rusku takových rozměrů, že počaly pohlcovati umění, redukujíce je na stupeň jakési služebnice liberální a revoluční politiky. To bylo možno ovšem před revolucí, když celá společnost byla plna nadějí, ale po neúspěchu r. 1905 téměř u všech, kromě profesionálních revolucionářů, nastoupila doba zklamání a touha po čistém umění, odvádějící myšlenky od šedého, reálního denního života. Tehdy pomalu začal se projevovati směr, o němž jsme se zmínili,

---

před smrtí: „Byla jsem u matky v poslední chvíli, umírala právě jako já. Nemám rodičů a nejsem osobností, jejíž smrt by se oznamovala oficielně. Chci být pohřbena časně z rána. Ale mám přece několik přátel — zde jsou napsána jejich jména — řekni jim, aby se za týden připravili na můj pohřeb, aby mne doprovodili na hřbitov."

A napsala osm jmén. „I moje bylo mezi nimi," praví Dumas. Ale zemřela o 3 dny později.

Za čtrnáct dní po četbě „Dámy s kameliemi" bylo Théâtre Historique zavřeno. Dumas sebral rukopis, odnesl jej do divadla Gaîté a l'Ambigu, kde mu drama nepřijali. Až ve Vaudevillu přijal je tehdejší ředitel, ale ani tu nedočkalo se premiery, i Vaudeville bylo zavřeno — nemohlo platit. Ale Dumas nezoufal, nemohl uvěřiti, že by psal toto drama nadarmo. Všechno jako by se spiklo proti němu. Ani Montigny, ředitel divadla Gymnase, drama nepřijal, neboť v té době byla v modě „Manon Lescaut".

Šel tedy Dumas k Déjazet. Četl jí opět pět aktů, lektura vyvolala bouři nadšení. Déjazet objala Dumasa a předpovídala dramatu ojedinělý úspěch. „Ale k tomu je třeba tří věcí: revoluce, která by zničila censuru, Fechtera, aby hrál Armanda a konečně abych já nehrála Margueritte, protože byla bych směšná." — A tak „Dáma s kameliemi" se opět nehrála.

Konečně slavná již Rachelka dověděla se o Dumasově dramatu a vzkázala mu, aby jí je přečetl, že mu pomůže do Comédie Française. Ale když Dumas přišel, Rachelka nebyla doma . . .

Tak uložil Dumas své drama do stolku. Bylo to 1. ledna 1850. „Tento první den roku," píše Dumas, „působí na mne neobyčejně smutně a nutí mne, abych šel k těm, kteří jsou mrtví. Tehdy neměl jsem na hřbitově nikoho, než Marii Plessis, svou hrdinku, jejíž hrob je jistě opuštěn. Šel jsem tedy navštívit tuto mrtvou. Chtěl jsem se vyplakat. Budoucností jsem neměl žádné, nebyl jsem ani vážným umělcem, ani rozumným člověkem. Utrácel jsem svůj talent v lehkých románech a dobrodružstvích. Šel jsem tedy poprosit mrtvých, kteří dobře vědí, kam jdeme, aby mi ukázali cestu. A byla to tato ubohá bytost, která na dně zapomenutého a opuštěného hrobu stala se mou důvěrnicí . . .

Vrátil jsem se z Montmartru v těžké náladě. Pršelo. Zavřel jsem se v pokoji a při spuštěných záclonách, stažených persienech a hořící svíčce začal jsem znovu číst své drama. Tu a tam jsem něco ještě opravil. A tak vše, co má jistý vztah v pátém aktu k prvnímu lednu, datuje se od toho dne. Právě jsem skončil tuto novou práci a pod tlakem dne, místa a tesknoty, jež se mne zmocnila, plakal jsem tiše . . . Když v tom někdo zaklepal na dveře . . ."

Byl to Mirault, přítel Dumasův, jenž spatřiv červené, uplakané oči svého přítele, osvětlený pokoj a rozházené papíry, ptal se, co to znamená. Dumas mu vše vysvětlil a na jeho prosbu začal číst své drama. Pohnuté scény se opakovaly. Dvě hodiny četli, dvě hodiny plakali, ale přes všechna pohnutí, jež vyvolala „Dáma s kameliemi," zůstala v zásuvce stolu. (Dokonč.)

když jsme mluvili o F. Sologutovi a Andrejevovi, a který měl zprvu neurčitý a nic nepovídající název dekadentství a teprve později se vykrystalisoval v symbolism staršího a mladšího pokolení. Jako každý směr, který je reakcí a protestem proti předchozímu, také ranný symbolism v době kvasu upadl do krajností, z nichž vynikl přemrštěný estetism. Byly vymýceny nejen všechny bývalé tendence, ale i myšlenky a na první místo byly postaveny zážitky, city, zvláště pak krása a erotika. Čteme-li nyní i takové význačné básníky, jako Balmonta a Brjusova, překvapuje nás u nich mnohost pozy, umělkovanosti a zvučných slov, za nimiž se v podstatě neskrývá nic, kromě mody. Při tehdejším divadelním povětří také tito básníci nemohli zaplatiti daň jevišti, ale napsané jimi hry, jako: Brjusovova „Země" a Balmontovy „Tři rozkvěty" jsou dnes zajímavými jen pro historiky literatury. Lyrika a dokonce retorika, opovrhování jevištními základy tvoří jejich charakteristické rysy. Zajímavěji a silněji je zpracována věc J. Aněnkova „Famira kifaret", jež je velmi zvučná jazykově a jež mnoho získala novou výpravou v moskevském Komorním divadle.

(Pokračování)

Dr. H. Siebenschein

Ještě o jevišti XVI. věku

(Dokončení)

„Heiltumstuhl" se ovšem i za nových poměrů stavěl vedle dveří, vedoucích do sakristie (rok 1471 ponejprv zaznamenává novou sakristii, postavenou nejdéle před několika málo lety), a skvosty i ostatky byly rozloženy na něm a na nejbližším (se dveřmi sousedícím) pobočním oltáři. Jak tomu, podle svědectví Kösterova, bylo v kostele Poutním (Wallfahrtskirche). Odpůrce chybně ztotožňuje dvéře do sakristie s dveřmi ke klenotům — praví Herrmann. Zápis z r. 1513 nemůže přece býti směrodatný pro umístění cenných předmětů v roce 1456. A dále: i kdybychom připustili, že nová sakristie tehdy již eksistovala, úkol klenotnice, schránky pro kostelní skvosty, přejímá novostavba teprve ponenáhlu, to jest předměty se tam stěhují postupně. Kdo ví, bylo-li 60 let před záznamem, který uvádí Köster, v ní již všechno i jen podstatné? Kostelní kronika r. 1471 aspoň rozeznává tři místa pro uschování cenných předmětů: oltáře samy, sakristie a primo loco místo nejmenované, patrně vlastní „Heiltum", nejpravděpodobněji pevnou (asi sklepní) komoru staré sakristie; a tento rok je věru směrodatnější, protože mnohem bližší! Doklady 18. století o jediných dveřích do sakristie nic nevyvracejí, neboť Köster sám klade zazdění dveří, vedoucích na kůr, do XVII. věku. Nic tedy již nemluví proti dvojím vnitřním dveřím nové sakristie v době Sachsově; a všecko pro ně.

A nyní o závěsovém barchentu v inventáři z r. 1471. Podle Köstera by 2 červených kusů byli užili k zastření 2 dveří sakristie, kdyby byly 2 bývaly. Naproti tomu soudím (Herrmann), že vůbec nešlo o zavěšení dveří („über des Sagrers Tür, oder auff der ander saytten"!), nýbrž o barevnou ozdobu nad jedněmi z nich. Jednoho z těchto závěsů se vždycky užívalo na chrámovou dekoraci pod křížem („vntter dass crucifixe"), druhý nade dveřmi, vedoucími ze sakristie na kůr, nebo na protější straně zajišťoval podobný, souměrností svou ladný i barevný akord.

Úvodní kapitola Herrmannových „Forschungen" skutečně operuje především jevištními podmínkami a potřebami Sachsovy tragedie o Sewfridovi, neboť ona po stránce dramaturgické, jevištní, výpravní i inspicientské kladla obzvláštní a velmi zajímavé požadavky. Konstrukcí a popisem tohoto jeviště ve sv. Martě umístil Herrmann v chrámové lodi skoro všechny spisovatelovy hry ostatní a — jednodušeji. Shodný půdorys sv. Ducha a sv. Marty, shora prokázaný, opravňuje s větším důrazem, než se stalo dříve, jevištní počátky Sachsovy položiti do chrámové lodi u sv. Ducha, uzavírá Herrmann; i dána je jeho rekonstrukcí shodná situace dvou čelných Sachsových scén; třetí — v klášteře Kazatelů (Predigerkloster) — není v podstatě odlišná.

Prof. Herrmann má pravdu: nelze konstruovati typického jeviště mistrů pěvců — ač o to ovšem jde —, dokud nebudou nade všechnu pochybnost známa individua, to jest jednotlivá jeviště čelná a směrodatná, jakými jsou vedle Sachsovy scény v Norimberce Wildova v Augšpurku a Puschmanova ve Vratislavi; vždyť dějepis divadla je disciplina dosud nová a málo schůdná.

Posílaje prof. Kösterovi svůj otevřenýlist, nabídl mu Herrmann disputaci o věcech snad ještě sporných před svědky-znalci v Lipsku. Nedošlo k ní a nové dupliky i repliky vyšly tiskem. Přinesly jednak další zajímavé a nabádavé postřehy obou učenců, jednak potvrdily náš loňský úsudek o nesporné hodnotě Herrmannova spisu.

J. P.

Hlasy tisku o „Protekci", „R. H., inženýru" a „Slaměném klobouku"

V závěru sezony prošly tři veselohry pražským jevištěm. Jedna původní a dvě přeložené, dvě moderní a jedna antikvita. Nejlepší z nich a také nejsympatičtěji uvítána původní ves. „Protekce"*), jejíž autor, homo novus, dobrý střelec, hned na poprvé trefil. Je to komedie svěže traktovaná, plná dobře odpozorovaných postaviček, plná vtipně zamotaných situací, je časová a dobře vystihuje náladu doby. Čsl. Republika vytýká ji, že v mnohém autor přehání a zkresluje, že tepe do všeho a do všech, že ve hře není jediné poctivé osoby a že takový pesimismus ubírá hře skutečné dramatické přesvědčivosti. Celkem však přiznává hře jistou hodnotu a chválí herce pp. Strnada, Kovaříka, Vávru, Smolíka, Jurného, Vydru a dámy Gabrielovou a Freslovou. Národní Listy s potěšením konstatují, že technika našich divadelních autorů se slibně rozvinuje a obohacuje. Abstraktní ideologie mizí, nastupuje realita divadelní, a třebaže nejde o velké cíle a česká veselohra se nemůže těmito výboji spokojiti, přece dostihuje veseloher zahraničních. Podivují se obratnosti Treybalově, s jakou veselohru udělal, že by se spíše věřilo, že je to překlad — třeba z francouzštiny. Chválí dialog, autor prý dovede říci věty, které zapalují v hledišti. Je však pesimistou, proti zlu nestaví dobro, moralisuje pouze bezohledností a výsměchem. Formálně je však nevýbojný. Hereckou interpretaci chválí. Právo Lidu charakterisuje hru jako politickou satiru, která útočí na špatně chápanou demokracii, hájí požadavek odborných schopností, pozoruje zákulisí politických stran, jejichž předáci derou se do úřadů, k nimž nemají kvalifikace, ukazuje bezcharakternost a politické chameleonství úřednictva a cesty protekce. Vychází z hesla: pryč od politiky. Chválí autorovu jistotu, ale vytýká kresbě postav jistou neobratnost. Režii i provedení chválí. České Slovo v článku „Neveseloherní veselohra" podobně odůvodňuje, že dramatikové by měli uvědomiti si svou odpovědnost a bedlivěji dbáti toho, co tvrdí. Neboť řekne-li se na jevišti několik výsměšných slov o obsazování úřednických míst nebo ironicky se zmíní, že demokracie se provozuje ve státě jako vláda nepovolaných, hlediště vždy propukne v smích. Uvádí více námitek proti pojetí tématu a jeho zpracování, zvláště vytýká, že veselohra nemůže býti veselohrou tím, že tropí a pěstuje skandály, nýbrž tím, že se dovede přes ně vtipně přenášeti. Herecké provedení celkem chválí. Čech také vytýká autorovi, že překreslil nezdravé poměry. Venkov nazývá tuto hru skromným výrobkem nenáročného obsahu a slohu, která dobře pobavila a lacino, neboť je vděčno rýpnouti do korupce polit. stran. Podobně Nár. Politika.

„R. H., inženýr"**), t. j. Richard Heyst, inženýr, je z těch bláznů, kteří v poslední době prošli jevištěm Národ. a Stav. divadla (Rozum a Rybář stínů), nejrozumnější, nejrozmarnější a nejšťastnější. Winawer, jehož komedie „Kniha Jobova" hrána Vinohr. divadlem, pokusil se o sloučení prvků kinematografických a divadelních, chce rozesmáti diváky co nejvíce, a to se mu podařilo. Vykládá tu jistou pravdu, že — třebaže z těch, kteří se tomu smějí, nikdo tomu nevěří — nejsou blázny ti, o nichž se to povídá, ale mohou jimi býti ti, kteří to tvrdí. Celkem byla přijata tato letní komedie reservovaně, Čsl. Republika nazývá ji vtipovou akrobatikou, která chvíli baví, Národní Politika praví, že je to „psina", v níž situační komika je zmnohonásobněna neodpovědnou groteskností, v níž dobírá si autor vědecké kapacity, které pro samé teorie nevidí nos mezi očima, Národní Listy vytýkají autorovi — jejž nazývají typickým glosátorem a satirikem národa polského — že přehání, ale i tak vypadá to s Polskem špatně. Tribuna srovnává Winawera s naším Bartošem, jehož klade nad Winawera, v jehož komedii jest lacině jádro a prostředky ještě lacinější. Právo Lidu píše, že je to satira, zahrocená proti učeneckému filistrovství, Venkov přiznává, že nápad hry jest dobrý a České Slovo ji odmítá. Provedení vesměs se chválí.

Labichův „Slaměný klobouk"***), jehož nastudování neomluví ani červencová vedra, závěr sezony, ani V. Burian, byl přijat obecenstvem vlídně a kritikou jistě shovívavě. Snad k tomu přispěly tyto okolnosti, že se neozval prudší hlas proti uvádění frašek do Nár. divadla. České Slovo sice chválí Labichovu věc, uvádí důvody pro, ale praví, že tam, kde se hraje Smetanova Libuše, Jiráskův Jan Hus a Jan Žižka, nemusí se hrát „Slaměný klobouk". Čech praví přímo, že Labichova fraška náleží do arény, Rudé Právo rozpačitě přiznává, že vlastně tato fraška do N. d. nenáleží, Právo Lidu pochybuje, že by jen proto, aby se udržel krok s dobou, měla výkonnost N. d. klesnouti na úroveň zábavní místnosti, a ke konci konstatuje, že v tomto případě sestoupila na úroveň kabaretu. Národní Listy o tom nemluví, pouze konstatují, že Burian hrál božsky, Venkov dokonce chválí N. d., že volíc tento genre, pozvalo také Buriana k pohostinské hře. Tribuna je spokojena, Nár. Politika také.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský

Září

1. 1884 zemřel v Praze po dlouhé zákeřné plicní a ledvinové chorobě bývalý velmi oblíbený lyrický tenor Nár. divadla Karel Veselý v mladistvém věku asi třiceti let. Vítězil pěkným orgánem vzácné čistoty, neobyčejné ohebnosti, síly a kovového zvuku. Svým Jeníkem z „Prodané nevěsty" exceloval na Divadelní výstavě vídeňské (za F. A. Šuberta).

28. 1824, tedy před 100 lety obnovena byla česká divadelní představení odpolední ve Stavovském divadle o nedělích a svátcích a to přičiněním Štěpánkovým, jak jsme v kronice z února při vzpomínce jeho úmrtního dne se zmínili. Hry zahájeny Schikanedrovým „Janem Dolinským" v překl. Fil. Heimbachra. Do té doby spadají vlastní počátky českého repertoaru i vývoje našeho českého divadla.

---

*) „Protekce", ves. o 3 jedn. Naps. B. Treybal, rež. F. Hlavatý, premiera 21. června na Vinohradech.

**) „R. H., inženýr," kom. o 3 jedn. Naps. Bruno Winawer. Z polšt. přel. Antoš Finger. Rež. Jar. Hurt, výpr. J. M. Gottlieba. Poprvé 26. června ve Stav. divadle.

***) „Slaměný klobouk," kom. o 5 aktech, naps. Eugen Labiche, přel. Julie Ouředníčková. Rež. V. Nováka, scéna J. Čapka. Poprvé v Nár. divadle 4. července.

Repertoar stálých divadel od 15. do konce srpna. Národní divadlo zahájilo poprázdninovou sezonu 25.-VIII. Spící krasavicí, již pak opakovalo 3× a hrálo Prodanou 2×, Selmu sedláka, Z pohádky do pohádky, Hubičku 2× a Tajemství. V činohře hrálo pouze Slaměný klobouk s Vl. Burianem j. h. a Radúze a Mahulenu. — Stav. divadlo zahájilo také sezonu 25.-VIII. a hrálo Slaměný klobouk 3×, R. U. R. a Ze života hmyzu, mělo 30.-VIII. premieru Sternheimových „Kalhot", a R. H., inženýr. V opeře pouze Mignon s pí. Alexovou a Rigoletto. — Vinohr. divadlo uvedlo původní veselohru Horkého „Baťoch" a Joungovu ves. „Muž z loterie" a v II. cyklu lidovém za poloviční ceny hrálo: Koncert, Strakonického dudáka, Devátou louku, Zimní pohádku, Benátského kupce a Lucernu. Od 25.-VIII. pro rekonstrukci jeviště hrálo ve Variété: Strakonického dudáka, Baťoch, Večer tříkrálový, Druhé mládí, Muž z loterie. Od 9.-IX. pak bude hráti v Teplicích. — Švandovo divadlo: Velbloud uchem jehly, Kraječky pana knížete, Plukovní kohout, Kurník, Kokotka Lissi, Slečna poslanec (novinka). — Urania: Z rozkazu Jejího Veličenstva, v lidovém cyklu Sen noci svatojanské a mimo něj Kinohvězdu, Noc v Paříži, Cudnou Zuzanu, V říši vycházejících hvězd, Prince Pappenheima, Dámu od Maxima, Dolarové princezny, Pana Johannesa, Deboru, Viny. — Tylovo divadlo: Kráska ze Šumavy, Svengali, zázračný hypnotisér, Svatba reservistova, Žena tří mužů, Láska od houpaček, Slečinka z ministerstva, Švejk krajánkem, Malá hříšnice. — Rokoko aktovky: Kalhoty, Stydlivá, Srážka vlaků, Pan X a paní Y. — Divadlo „Svornost" v Bubenči: Překvapení z rozvodu, Viloušův svatební dar, Paličova dcera, Psohlavci. — Komedia zahájilo novou sezonu 22.-VIII. Štolbovou ves. „Na letním bytě"; Epsteinova vdova, Paní Rosa, Alraune, Diagnosa 16 (Kokain). *j. p.*

Finanční bilance Národního divadla dle „N. L." za uplynulé období vykazuje, bez započítání státní a zemské subvence, schodek Kč 6,932.540·46, který projevuje rozpětí činnosti naší prvé scény, jež zajisté netrpí nejmenší újmy, když i při vyprodaných domech končí deficitem. Rekonstrukční práce, jakož i některé výpravy nejsou zajisté bez vlivu na finanční rovnováhu tohoto ústavu, jehož provoz, rozšířený na Stav. divadlo, byť na jedné straně získalo se dosti místa a času, zatížen je přece značným nákladem. V „Tribuně" „jk", komentuje tuto zprávu, poukázal správně na dnešní stav ensemblu Nár. div., který nepřipouští pravidelného odlivu při angažování nových sil, neboť pensijní otázka působením politických činitelů zůstává stále nevyřízena, členstvo za dnešních poměrů bojí se jíti na zasloužený odpočinek a zůstává nadále per forma v aktivitě, čímž trpí divadlo nejen po stránce finanční, ale i umělecké. Politikům, kteří při každé příležitosti mluví o svém spolucítění s divadlem, měla by býti letošní bilance mementem. *Eský.*

Nová instance Národ. divadla. Politika angažuje se čím dále, tím více zdánlivě pro zájmy Národ. divadla, jehož aparát i umělecké vedení nepřestává býti znepokojováno politickými činiteli. Tito jsou spíše k neprospěchu (pensijní pojištění!), než k dobru uměleckého ústavu, který dle nového usnesení zem. spr. výboru bude sešněrován novou instancí, tak zvanou intendanční radou, v níž mimo intendanci budou další političtí eksponenti a to pp.: Crha, Ksander a F. S. Frabša. Je otázkou, zda touto novou jednotkou bude hospodářství Národ. div. lepší, než dosud. Politická legitimace není přece kvalifikací k řešení byť hospodářských, přece odborných záležitostí divadla. *Eský.*

Statut Národního divadla po dlouhých letech byl zemským správním výborem nyní změněn. Byly vydány nové instrukce pro intendanta, intendanční radu, ředitele a šéfa činohry i opery. V důsledku toho šéf činohry dr. K. H. Hilar má nyní titul a charakter místoředitele Národního divadla. *Eský.*

Ze zimního období 1874—75. Před padesáti roky podali čeští spisovatelé a skladatelé ředitelskému družstvu pražského divadla memorandum, jež napsal dramat. spis. Fr. V. Jeřábek. Uveřejňujeme jenom část listiny, posudek o **tehdejším (!)** repertoaru: „Všeobecná především stížnost vede se při našem divadle na to, že repertoar fraškovitý a ještě k tomu jednostranně fraškovitý, vypočítaný jen na dráždící sůl a pepř a na divadelní gourmandy nejnižšího stupně, pohlcuje tou měrou všechen čas a všechny síly, že se vedle něho žádný jiný směr málem ani ujmouti nemůže. My sami jsme viděli v Praze na vlastní oči nejryzejší pravzory onoho přivandrovalého, ať tak díme „zšáfhaxlovaného" genru, obvyklého jen u špekulačních předměstských divadel hlavních měst a vyměřeného na nejprimitivnější instinkty obecenstva (čím širšího, tím vítanějšího) — na zevlovitou zvědavost. Za předmět toho „dramatického kusu", nad nímž se i staromodní fraška musí studem zardívat slouží myšlenka tak barokní a tak schválně nesmysly vyhledávající, že by i nejsprostší část poslední galerie byla s to vyhnati z divadla, kdyby se jí přepychem dekorativním a garderobním, náramnou spoustou čárů a skvostně nafintěných obleků ze všech říší rostlinstva i zvířectva nezalepovaly oči. Toť ten z brusu nový genre! Podřizuje dramatickou část kusu části jen krejčovské a garderobní, hledá v hlavních městech obecenstvo vkusu nejníže vesnického. I vtipy, v nejsprostších krčmách již ošumělé, ba přímo necudné, musejí sloužit za podporu smutné důslednosti směru takového. Poněvadž pak v něm všecky ty blesky a čáry, dekorace i oděvy, a konečně překlad dostatečně „řízný" pohltí mnoho set, ba tisíce, musí se zato takový pracně na scénu uvedený monumentální kus dávat celé měsíce, aby se velikodušně určený náklad zase stržil. Tu arci na výpravu kusů vzdělávacích ani čas ani penize nevystačují. A tak se dává takováto burleska nejen padesátkrát za léto, ale i v dobu zimní cum gratia in infinitum, kdykoli to repertoarní nebo ředitelské pohodlí vyžaduje. — Není nic tak absurdního, aby nenalezlo zastavatelů, a takž i tento směr má své obránce. Nejběžnější argumenty jich obrany jsou, že směr tento je rozhodně podporován obecenstvem, a tudíž svědčí kase, kdežto směr vzdělávací se nevyplácí. Neboť právě to faktum, že taková bengálsko-fantastická fraška může se až i padesátkrát po sobě dávat a přece ještě nachází obecenstvo, jest prý důkazem její neumořitelnosti a tudíž ničím nepřekonané oblíbenosti. Spanilomyslní „vychovávatelé" této části obecenstva zapomínají, že každý kabinet s voskovými figurami a každá menažerie rozřešují stejným způsobem tuto „těžkou" kasovní úlohu. I ony představují po celé měsíce tytéž kousky a přece nacházejí ve velkém městě pořád zvědavé diváctvo. — Neodbytnému pak naléhání, aby pěstovány byly též jiné

směry, vyhoví se asi následujícím způsobem: Nějaký kus dá se, nedbale nastudovaný a chudě vypravený, v některý málo kasovní den — a hle, on netáhne! . . . Zhoubné následky takového zlořádu jsou nepřehledné. — Když se v našem obecenstvu vzbuzovalo nadšení pro zařízení Národního divadla, psalo a mluvilo se, že to bude — „škola národa". Avšak takovouto školu národa nemohl by národu přát ani nejhorší jeho nepřítel!" *V. Nýj.*

Nové Dvořákovo drama. Dramatik dr. Arnošt Dvořák napsal nové drama „Bílá Hora", které Nár. divadlo dle nynějších disposic provede ve scénické úpravě arch. Hofmana již 28. října. Historie našeho převratu dotkla se dramatická literatura dosud nesměle a proto po Lomově „Převratu" bude Dvořákova „Bílá Hora" novou dramatickou analysou minula, jistě ne nezajímavou. *—ý.*

Čilý Zavřel. Zavřelova nová veselohra „Boxerský zápas", vydaná nákl. Rosendorfovým, bude míti premieru ve Stav. div. ve scénické úpravě arch. V. Hofmana. Další novou praci dra Zavřela je veselohra „Vykupitel", jež je satirou moderního ženství. „Vykupitel" byl přijat v repertoar Vinohrad. div. a bude vypraven v režii Borově. Ves. „Mrtvý" od téhož autora, vydaná v Knihovně Matice Divadelní naklad. Borového, přijata byla ku provozování divadlem bratislavským a košickým. *Eský.*

Nahota na jevišti. Pod tímto titulem reagovaly „Národní Listy" ze 14.-VIII. na provolání k Organisaci Čs. Herectva, uveřejněné v seš. 10. „Čsl. Div.", a v jejich souhlasu je pouze pochybnost, zda protest není mířen proti každému, na jevišti utvořenému obrazu nahé krásy. Nikoli. Skutečnému umění nemohou býti kladeny meze ve snaze po dosažení určité představy, a jenom opravdová umělecká práce může vyzníti nejvyšší krásou a dokonalostí — nahým tělem. Použití tohoto výrazového prostředku na jiném podkladě, nežli uměleckém, je lascivností, které se týkalo dotyčné prohlášení, jakož i lokálka v seš. 9. t. r. „Vkus a morálka", z níž toto stanovisko bylo zřejmo. K nové poznámce „N. L." z 15.-VIII. nutno jen připomenouti, že ohrazení proti „kšeftování" s krásou lidského těla nemůže býti bezpředmětné, jsou-li snad (jako pařížská Mille Diana) spokojeny se svým postavením některé z českých hereček, neboť dobytím práv jejich bude očištěno od škodlivých vlivů i dramatické umění. Tedy i přes event. protest pařížské Diany nutno vrátiti nahé tělo pouze umělecké práci, v níž pak i lid najde pochopení. *E. Janský.*

České Studio. Na Moravě mahenovsky ideová mladá skupina herců nespokojuje se s dnešním divadlem, resp. s formou divadla různých podnikatelů, a utvořila po vzoru moskevských „České Studio" s programem, hodným idealistického a žhavého mládí. V provolání, rozesílaném po Moravě, jímž zároveň dožaduje se i finanční pomoci a podpory, praví, že budou bojovati proti snižování divadla na úroveň obchodního předmětu, proti divadlu bez hlubšího poslání, proti všemu, co divadlo olupuje o uměleckou tendenci. Také interní uspořádání „Českého Studia" má na zřeteli zájem celku, hereckého souboru. Repertoar stanoví členstvo, jehož každý člen má právo navrhnouti jednou měsíčně jednu hru. Zvolené tři hry jsou pak nově propracovávány a inscenovány. K uplatnění schopností slouží právo každého člena, hráti jednou měsíčně hlavní roli. Také funkci režiséra může z rukou plena obdržeti každý člen souboru. Režisér má být stanoven vždy pouze pro jednu hru. Tato myšlenka není svým původem nová, je to stará bolest literátů a herců-amatérů, kteří již několikráte pokusili se v Praze utvořiti skupinu, jejíž program nebyl odlišný od naznačené cesty „Českého Studia". Snad tedy alespoň prof. hercům v „Českém Studiu" podaří se realisovati program, jehož splnění je vřelým přáním celé divadelní veřejnosti. *Eský.*

Plzeňské měst. divadlo za řed. Jeřábkova vstupuje do nového období s proposicemi, jichž splnění najde zajisté pochopení uměleckých i širších vrstev plzeňského publika. Na jaře znemožněné představení „Cyrana" v režii dra M. Svobody a ve scén. výpravě dra Květa je nejbližším cílem, který vystřídá provedení Wildeova „Vějíře lady Windermeerové" a Maeterlinckovy „Monny Vanny". Brzké premiéry: Treybalova „Protekce" a drama Przybyszewského „Sníh" svědčí o pohotovosti dramaturgie, která nezapomíná úkolů západní metropole. *Eský.*

Dramaturgem a režisérem Švandova divadla na Smíchově jmenován dosavadní tajemník Julius Lebl.

Oslepl herec F. Bohuslav bude hráti v nastávajícím období Švandova divadla úlohu oslepléhо malíře ve vlastní veselohře „V mládeneckém pokoji".

Opožděná premiera. Po 25 letech dostalo se Matušovo drama „Viny" na profesionální jeviště. Je na něm patrna doba a vliv Ibsenův a Hilberta jak ve vnější struktuře, tak v závěrečném řešení otázky viny a trestu za hříchy lásky. Dnes působí svou koncepcí, sentimentalitou, romantismem i podáním poněkud zaostale. Soubor Uranie držel se statečně, hrál s úctyhodným ovládáním svých rolí a docílil pronikavého úspěchu. *j. p.*

Z CIZINY

Kultura Słowiańska, čtrnáctideník, vycházející ve Varšavě a otiskující ve svých sloupcích články o všech otázkách kultury slovanské, řešící najmě poměr česko-polský, přináší v čís. 3. článek, nadepsaný „Centrum". V stati té, jednající o známém pražském divadelním zastupitelství „Centrum", oceňována je propagační činnost, kterou majitel této divadelní kanceláře, Ing. Fr. Khol. spis. a dramaturg Národ. divadla v Praze, vykonává ve věci vzájemných styků obou národů na poli dramatické literatury. Autor článku upozorňuje čtenáře, že „Centrum" umístilo celou řadu polských autorů na českých scénách (B. Winawera: R. H. inženýr, Roztok profesora Pytla, Jobova kniha, Paprsky F. F. a Známost z Fiesole, St. Kiedrzyńského: Zábava v lásce, Čistý obchod, Nějak bude a Zázračné medium. Vł. Perzyńského: Politika, St. Krzywoszewského: Vášeň, Rusalka, Kolombina, Katerwy-Jeleńského: Divoch, Szaniawského: Pták, Jastrzebca-Zalewského: Lancet, W. Grabińského: Vila nad mořem a j.) a naopak opět autory české, jako Čapka, Šrámka, Langra a nejnovější i jiné, na divadlech polských a vůbec zahraničních. Proto mu polští autoři, sdružení ve „Związku Autorów Dramatycznych Polskich" ve Varšavě, svěřili zastupování svých zájmů v celém světě a to nejen literaturu dramatickou, ale i romány a novely, které pak nově zřízené literární oddělení „Centra" umisťuje u nakladatelů. *R.*

Také informace ciziny. Pařížský divadelní deník „Comoedia" otiskoval v posledních týdnech z nedostatku jiného materiálu divadelního zprávy o div. životě různých zemí. M. j. uveřejnil také dva články o divadle v Československu: Jeden z nich ze dne 24. srpna od Em. Siblika přináší více obraz historický našeho života divadelního. Článek druhý z 23. srpna podává z péra H. P. Roché jeho vlastní dojmy ze dvou cest do Prahy, promíšené silně zprávami, které načerpal z českého čísla „Choses de Théâtre". Cituje také mladého dramatika francouzského Freda Bérence, žijícího v Praze, a uvádí mezi našimi herci jako

nejlepší a nejslavnější K. Dostála, Vydru, Vlad. Gamzu, L. Dostálovou, Zakopala, Zd. Baldovou Zd. Kvapilovou a Emmu Švandovou. Pro cenu této informace je však nejpřiznačnější, že na naši současnou největší umělkyni M. Hübnerovou úplně zapomněl. —*o*—

Kritika radiem. Moderní vynálezy snaží se všemožně prospěti člověku, zmenšiti jeho námahu, byť to bylo i ve snaze seznati výsledek premiery. Nedočkavcům, kteří nervosně očekávají posudek v novinách, a těm, kteří nejsou přítomni premiéře, uspořádala nedávno štutgartská broadcastingová společnost první ohlášení kritiky představení radiem. Půl hodiny po skončení premiery Paquetovy hry „Limo, velký, stálý sluha," slyšeli již interesenti zkrácený obsah kritiky, která teprve příštího dne měla býti v novinách. Tento způsob referování má pouze přednost v rychlosti, s jakou byl obecenstvu podán. O správnosti, resp. bedlivé analyse hry, možno býti ve vážných pochybách. —*ý*.

„Eugène Scribe and the French Theatre 1815—60" nazývá se obsáhlá monografie, vydaná nakladatelstvím Milfordovým z péra profesora francouzské literatury na universitě v Kalifornii Neila Cole Arvina, která podává obsah a charakteristiku všech dramat Scribeových, jakož i zevrubný obraz jeho úspěchu a vlivu. Tento velmož divadelní Paříže (před 63 roky), jenž výbornými obchody nadělal jmění, jdoucí do milionů (měl zařízenu přímo dramatickou dílnu, v níž byla rozdělena práce mezi řadu spolupracovníků: jeden nalezl sujet, druhý jej scénoval, třetí pracoval na dialogu atd.; Scribe sám dával práci jen poslední úpravu), zajistil si u svých druhů vděčnost tím, že vymohl dramatickým autorům tantiemy dle počtu jednání a v percentuálním poměru k hrubému příjmu. Tato reforma jej přežila (Augustin Eugène Scribe zemřel 20.-II. 1861 v Paříži, kde se též 24.-XII. 1791 narodil). Z ohromného počtu jeho prací uvádím jen některé politické a historické komedie, v českých překladech nám známé, jako: „Adrienna Lecouvreurová", „Sklenice vody". „Povídky královny Navarrské", „Okovy", „Boj s dámami", „Výtečníci", „Salický zákon" atd., z libret k operám vážným i komickým: „Bílá paní", „Fra Diavolo", „Židovka", „Němá z Portici", „Prorok", „Hugenotti", „Afričanka" a j. v. — *ák*.

Starší Hamlet. Dle angl. listů sehráli v oxfordském městském divadle hru „Ztrestaná bratrovražda, aneb dánský princ Hamlet". Tato hra, odpočívající již přes čtyři stotetí kdesi v klidu znovu nyní získala pozornosti divadelníků, kteří zjistili, žebyla Shakespearovi vzorem jeho nesmrtelného „Hamleta". —*ý*.

Hra slepých. Dle angl. žurnálu v Latherheadském ústavě slepců sehráli chovanci zvlášť upravenou hru, již bylo přítomno pouze nevidomé publikum. Podstatou hry byla toliko řeč, která formovala představy herců i posluchačů, neboť jedině zvuk mluveného slova zbyl z našeho pojmu o divadle. Jakýkoliv pohyb herců odpadl. Představení mělo úspěch, který je iniciátorům pobídkou k další práci pro vytvoření divadla slepců. Krásný tento čin, poskytnouti těm nejubožejším alespoň část požitku zdravých, mohl by i u nás najíti následovníky. —*ý*.

Nové irské divadlo. Irské divadlo bylo v důsledku neustálených vnitřních poměrů nečinno, a teprve v poslední době pracuje se na znovuožití domácího divadla. Hlavní překážkou snah Irčanů je nedostatek národního repertoaru, který se dosti nesnadno zdolává. Z nejnovějších, v posledních měsících se objevivších autorů docílil velikého úspěchu Séan O'Casey třemi hrami se sociální tendencí. —*ý*.

Krise divadel není u nás tak patrna, jako u našich nejbližších sousedů Němců a u Jihoslovanů. Vysoké daně a kolektivní smlouvy personálu jsou, jak se zdá, nejtěžším břemenem zejména soukromých vídeňských divadel, kdežto státní divadla, byť s ohromnými ztrátami, přec dosud udržují svoji eksistenci. K získání definitivní finanční rovnováhy bude dosavadní moc ředitelů stát. divadel omezena dosazením generálního intendanta, jehož vlivem mají býti vysychající prameny příjmů zesíleny. V Německu situace vyvrcholila úpadkem městského divadla v Mnichově-Gladbachu. Stejný konec hrozí měst. divadlu v Hagenu, které vidí spásu jen v silné dotaci obecní. Městské divadlo v Halberstadtu bude nuceno věnovati se pouze činohře, neboť po ztrátě městské subvence pro operu není s to dále nést ohromný náklad, s vybavováním zpěvoher spojený. V Jugoslavii vidí Národ. divadlo v Záhřebě a Bělehradě záchranu jedině v sanačních návrzích komise, ministerstvem zvláště jmenované. Novosadské Nár. div. spoléhá pouze na slíbenou městskou subvenci, neboť jinak by došlo k likvidaci. Nejsme-li přece jen na tom nejlépe?! *-ský*.

Jubilant-dramatik hercem. Na počest padesátin německého dramat. spisov. Wil. Scholze uspořádán u Bodamského jezera slavnostní týden, v jehož posledním dnu sehráno Scholzovo drama „Závod se stínem" s autorem v hlav. roli. —*ý*.

Protestující kritikové. V menším hamburském veseloherním divadle byly nedávno premiery dvou her, jichž tendence v ohledu mravním nebyla právě nejušlechtilejší. Hamburský Svaz činoherních kritiků odmítl s velikým rozhorlením referovati o těchto premiérách, neboť informovati publikum o provedení takových her pokládá za nedůstojné literárního kritika, jehož zájmy nejsou totožné s obchodními zájmy podnikatelů. Různé ohrazení hamburských kritiků mohlo by býti v některých případech vzorem pro naše poměry. —*ý*.

Reinhardtův divadelní koncern roste vůčihledě. V Berlíně na Kurfürstendammu dohotovuje se pro Reinhardta nové divadlo pro komorní hry, které bude otevřeno začátkem listopadu. —*ý*.

Brody Alexander, vynikající maďarský dramatik a romanopisec, zemřel po dlouholeté nemoci skoro zapomenut v sanatoriu pešťském ve věku 61 let (nar. 1863 v Jageru v Uhrách). Byl typickým představitelem t. zv. novonaturalistického směru v maďarské moderní literatuře. Kromě řady románů a novel napsal též několik divadelních her s podbarvením naturalistickým, jako: „Sněženka," „Královská idyla," „Lea Lyon," „Slečna učitelka" a „Chůva." *Žk*.

Sofoklův „Král Oidipus" v zoologické zahradě pešťské v dokonalém napodobení řeckého divadla sehrán byl tamním Národním divadlem. Jeviště bylo postaveno na jezeře a odděleno od diváků vodou. Velkými reflektory bylo docíleno světelných efektů a úspěch hry byl tak značný, že bude v těchto hrách pokračováno. —*k*.

„Skleněný střevíček" jest název nové hry Frant. Molnára, psané na motiv „Popelky", která bude provedena v příštím období na Veseloherním divadle v Pešti a její český překlad ve Švandově divadle na Smíchově. —*k*.

Návrh nového systému úpravy jeviště stavitele Baldeddesa, který chce zříditi divadlo pro 1000 osob, v němž co nejlépe a nejpraktičtěji mají se uplatniti účiny prostorové a světelné, přinášejí americké noviny. Potřebuje k tomu osmi nejspodnějších pater a pětinásobného podsklepí velkého amerického mrakodrapu. Stavba jeviště uložena je ve sklepě, poněvadž je zde větší prostor i bezpečnost požární. Hrálo by se střídavě na dvou výměnných rampách, které pomocí hydraulického výtahu a přesunovacích kolejí bylo by možno velmi rychle — během několika vteřin — vyměňovati. *Žk*.

Nejlépe zachovanou řeckou scenou mimo hranice řecké je velké mramorové divadlo, objevené při nedávných obsáhlých vykopávkách na troskách Strobi v Macedonii. Divadlo toto bylo r. 479 zbořeno a některé jeho části vklíněny do starokřesťanské basiliky. —*á*—

Petr Fingal

Poučení z tradice

(Nepřednesený proslov při posledním valném shromáždění Ú. M. D. O. Č. — *Pokrač.*).

Kozí Hrádek, Rábí a Blaník s jejich pověstmi nemohli Jesuité srovnati se zemí. A místa ta připomínaly historické hry Klicperovy a Tylovy, jako se k různým bojištím husitským později odnášela efektní Kolárova „Žižkova smrt". Jednou větou řečeno: české divadlo probudilo v lidu hrdinné touhy. V „Boudě" se to dálo naivně, primitivně, Tyl udeřil na uměleckou strunu již šťastněji a Kolár dodělal se popularity skorem záviděníhodné. Ještě dnes při představení jeho „Pražského žida" publikum ve Stavovském divadle sžívá.

Česká hudba dramatická — toť kapitola sama pro sebe. Ale tolik je jisto, že i její genius pil z těchže zdrojů vlasteneckého nadšení, jako Tyl. Smetana mohl býti podezříván z wagnerianství po stránce formální, ale citem a náměty byl v táboře nejčeštějším. „Dalibor", „Libuše", „Braniboři v Čechách" — což to po stránce libret není táž linie, po které šli naši předbřezňoví dramatikové? Anebo „Prodaná"! Ten Kecal a Vašek, komediant na návsi — nebyli to (k hudbě ani nehledě) takové časné vlaštovky našeho folkloru, který později činoherně triumfoval v Stroupežnického „Našich furiantech"? Opera ovšem měla u nás v Čechách své výsady. Naší musikálnosti vážil si Mozart, pověst evropskou získaly jí ostatně už divadelní produkce pěvců italských, zvaných kavalírským hrabětem Sporckem na jeho panství. Proto vítězila v Čechách hudba rychleji než činohra.

Do Národního divadla vešel z Prozatímního kmen výborných herců. Repertoar se musil shánět jak v jednom, tak i v druhém. V druhém hrál se Hálkův „Záviš z Falkenštejna" a „Svatopluk" Pflégra-Moravského, Jeřábkův „Syn člověka", kusy Fričovy, Nerudovy a zvláště Bozděchovy.

Ale i v Národním neúnavně vraceli jsme se k historii. Vlček napsal „Lipany", Adámek „Salomenu", Vrchlický „Exulanty" a „Noc na Karlštejně", Zeyer „Neklana" a „Libušin hněv" — také Stroupežnický psal kusy historické a jeho Dačický se svým vlasteneckým vyznáním věru nebyl z posledních a ledajakých hrdinů, kteří předsudky o méněcennosti českého národa z myslí publika vyháněli. Neříkejme dnes, že toho snad už nebylo třeba! Vzpomeňme, že se pražská universita rozdělila v českou a německou — a to nikoliv bez rámusu! — právě za oné generace, která postavila Národní divadlo. Tedy idea buditelská — zpravidla s historičností českých her úzce spojená, — nevzala za své ani v Národním divadle. Jaké divadlo si pod tímto pojmem národ představoval, vyslovil jasně Neruda, napsav: „Nám záleží na tom, aby se divadlo české vyvinulo jako skutečně národní, od divadel jiných se lišící, české myšlení a český život líčící, dramatickému oboru naší literatury a tím i literatuře celé znak původnosti dodávající."

„Národ sobě" napsáno pak nad proscenium Národního divadla, ústavu, od jehož repertoaru dychtivě očekáván český vkus, česká filosofie, česká poesie, zkrátka český duch ve všech směrech uměleckého projevu.

Tento český duch nemohl se jinak projevovati, než sledováním oněch zásad, dle nichž vychovávali náš lid Palacký a Havlíček. Ti nás vedli k poctivosti, humanitě, k osvětě a demokracii. Na prvním řediteli Národního divadla, jímž se stal F. A. Šubert, bylo uplatniti tento český program takovým způsobem, aby se to dálo v harmonii s ryzím uměním a jeho pokroky. Nuže: F. A. Šubert úkolu tomu skvěle dostál. Za jeho éry uplatnila se na jevišti Národního divadla nejen Vrchlického a Zeyerova poesie („Radúz a Mahulena"), ale také psychologie realistických her občanských, luštících problémy erotiky a svědomí, a první umělecky cenné hry námětů selských a sociálních.

V dobu Šubertova ředitelování v Národním divadle od r. 1883 do 1900 spadají z her realistických: „Naši furianti" (Stroupežnický), „Vojnarka" (Jirásek), „Gazdina roba" (Preissová), „Maryša" (Mrštíkové), „Dva světy" a „Bez lásky" (Ladecký), „Svět malých lidí" a „Jiný vzduch" (Šimáček), „Směry života" a „Rozklad" (Svoboda), „Neznámá pevnina" (Kunětická), „Vina" (Hilbert), jakož i různé hry Štolbovy, Štechovy atd.

O těchto nehistorických hrách lze skutečně právem říci, že v duchu Nerudova přání líčily český život a české myšlení, český charakter, ať hloubavý či furiantský, ale v jádře přece jen jádra zdravého.

Na jednom místě svých „Divadelních toulek“ Šubert napsal: „V divadlech jiskří nejen umění, nýbrž i duše národa. Uměním s jeviště, povahou, zvláště temperamentem, v hledišti i s jeviště. Celou povahu národa nemůžeš arci v nich poznati, ale celý jeho temperament. A kromě temperamentu zachytíš i z povahy leccos, a jestliže jsi uvykl to, co padne do sběrné čočky tvého duševního oka, promítati na plochu poněkud pilnějšího pozorování, objeví se tobě záhy na ní kus mosaiky duše národa. Vkroč do divadel různých národů a za jediný večer v každém poznáš temperament té vrstvy, která je navštěvuje — po několika večerech temperament celého národa, kterým se právě touláš. Padne na tě z diváctva, při činohře uvidíš jej i v umělcích jeviště.“

Ale napsal také, a to po prvním roce svého ředitelování do ročenky Národního divadla: „Dnes rok tomu, co splnil se veškerému národu jeho zlatý sen, co uviděl národ český dokončené divadlo národní. On jeho majitelem jest. Ti, kdož je drží dočasně, pouze jeho správci jsou, a kdož v něm působí, jeho dělníci jsou!“ Jak krásná a skromná to slova! (Pokračování)

E. Janský

Na různé adresy...

(Dokončení)

Uvádím-li na začátku této reflekse vzrůst řad ochotnictva, poukazuji ke konci na ustavování se nových a nových ochotnických spolků. Dnes téměř v každé obci eksistuje ochotnický spolek, pečující o kulturní potřeby svých spoluobčanů a snažící se je seznámiti s ostatním světem. Členové žijí a pracují klidně pro své divadlo, starají se o ně, aby mohli býti hrdi na vykonané dílo. Taková idyla, dosud mnohde eksistující, bývá porušena utvořením nového spolku, založeného buď bývalými členy, neb seskupením členů politické, odborové neb jiné organisace v tak zv. dramatický odbor. Stalo se již zvykem, že ustaví-li se spolek, organisace a pod. a jde-li o to, vybudovati finanční základ korporace, připadne se ihned na myšlenku: hráti divadlo. Nikdo ani neuvažuje o tom, co vše divadlo potřebuje. Podnikatelé mají toliko na mysli, že divadlo je v prvé řadě vhodným prostředkem k reklamě korporace, k ukojení samolibosti jednotlivců a jedinou cestou k získání financí, tak jako provozováním jakékoliv jiné živnosti. Jakých škod, zvláště uměleckých a též i materielních taková naprosto diletantská představení způsobí, je na snadě. Lituji a trpce želím toho, že dosud není možno zakročiti proti takovému znesvěcování umení a snižování významu divadla na zcela obyčejný obchod. Jakékoliv sdružení živnostníků může zakročiti proti tak zv. „fušerství“, ale div. představení může provozovati kdekdo, bez jakékoliv odpovědnosti za hodnotnost. V prvé řadě bývají poškozeny naše ochotnické, umělecky pracující jednoty. Co času a jaké námahy je třeba, nežli ochotnický soubor uplatní v okrsku působnosti své kulturní snahy, nežli získá a vypěstuje kádr obecenstva, které pak, byť z části, neodolá „dramat. oboru“ jiného spolku, nezřízené reklamě a lákavým názvům různých bezcenných „šlágrů“, jež má na repertoaru. Jaké třenice a komplikace vyplývají z těchto okolností, bylo by látkou k další obsáhlé kapitole. Doufejme však, že ohlašovaný div. zákon přinese konečně rozřešení těchto situací a umožní klidnou uměleckou činnost div. ochotnictva k všeobecnému prospěchu. Zatím nezbývá, než proti takovým parasitům bojovati legální cestou a snažiti se předejíti krisím uměleckou pohotovostí. Ve větších i menších místech eksistuje dnes mnohde několik ochot. spolků, které dle své činnosti mají stejný účel, ale omezený rozsah působnosti nemůže poskytnouti všem dostatečných prostředků k řádnému rozvoji, a tím trpí i samo divadelní umění. Je zbytečno, aby v místě s několika sty obyvateli pracovala dvě ochotnická tělesa, neb ve větších městech celá řada ochot. spolků. Bezúčelné tříštění sil osvědčených divadelních pracovníků přináší divadlu užitek jen tehdy, jsou-li tito pracovníci soustředěni v jednotné korporaci, které pak snáze se podaří překonávati veškeré překážky a obtíže, v divadelní praksi se vyskytující. Je pochopitelno, že zbylé nekvalifikované síly po provedené reorganisaci budou se snažiti prodloužiti své živoření, ale na konec přece, potřeni výsledky práce a obliby zdatného celku, vzdají se nadějí na splnění svých osobních zájmů. Spojení menších spolků v jednu velikou jednotu, neb koncentrace osvědčených sil v jednom uměleckém tělese při docílené harmonii, náležitém uvědomění a uměleckém cítění členstva může býti ku prospěchu každého jednotlivce, čímž získává opět celý soubor, a úspěchy tohoto souboru, jak jsem již dříve uvedl, nejsou vždy významu lokálního, ale mají odezvu i v širší divadelní veřejnosti. Rozpětí působnosti takového velikého tělesa při řádné disciplině jest rozsáhlé a může všestranně svůj vliv uplatňovati. Utvořením souborů pro vystřídání všech členů a jich rozdělením k uplatnění individuelních vlastností může býti docílena vysoká úroveň výkonnosti ensemblu, jehož úspěch však podmíněn je pevnou vůlí všech zúčastněných: pracovati s opravdovou láskou a nadšením pro české divadlo.

Pro ochotnickou praksi

Seznam původních českých celoveč. veseloher snadno proveditelných. Cisler: „Ošetřovatelka“ (6 m., 4 ž., zahrada); Fingal: „Cizáci“ (9 m., 7 ž., pokoj), „Abstinenti“ (8 m., 8 ž., tři pokoje); Fořt K.: „V čes. ráji“ (9 m., 4 ž., zahrada), „Purpurové domino“ (4 m., 5 ž., salon); Herman F. dr.: „Dobrodinci“ (5 m., 5 ž., pokoj, zahrada), „Pan major v. v.“ (9 m., 4 ž., pokoj); Horáková A.: „Jarní vody“ (7 m., 9 ž., pokoj, zahrada); Hlavatý F.: „Bílá myška“ (9 m., 5 ž., pokoj); Fingal P.: „Španělská vesnice“ (10 m., 7 ž., pokoj); Karas J. K.: „Kosové“ (8 m., 4 ž., pokoj, šenkovna); Jonáš K.: „Druhé skrutinium“ (6 m., 4 ž., tři pokoje), „Prababiččin kalendář“ (5 m., 4 ž., pokoj); Piskoř K.: „Když se obchod vydaří“ (9 m., 5 ž., pokoj, kancelář); Strejček F.: „Zástěrková protekce“ (8 m., 2 ž., pokoj); Svoboda F. X.: „Ořechy“ (4 m., 6 ž., pokoj, zahrada); Krejčí F. V.: „Dědic“ (4 m., 5 ž., pokoj); Želenský K.: „Tažní ptáci“ (2 m., 1 ž., 11 epis., dvě světnice), „Oasa“ (17 m., 6 ž., pokoj), „Teta z Ruska“ (10 m., 7 žen., dvě světnice); Štolba J.: „Vodní družstvo“ (13 m., 6 ž., pokoj), „Její systém“ (8 m., 6 ž., salon); Viková-Kunětická B.: „Cop“ (5 m., 8 ž., pokoj), „Přítěž“ (6 m., 4 ž., pokoj), „Neznámá pevnina“ (4 m., 4 ž., zahrada, pokoj); Štolba Jos.: „Ach, ta láska!“ (6 m., 8 ž., salon, zahrada); Novák L.: „Duelanti“ (8 m., 6 ž., salon, pokoj, les); Distl B.: „Knoflík“ (3 m., 4 ž., pokoj), „Boj o kostru“ (10 m., 4 ž., dva pokoje); Schäfer O.: „Kopřivy“ (6 m., 2 ž., světnice, salon), „Pes a kočka“ (7 m., 2 ž., kancelář, krajina); Štolba: „Mořská panna“ (13 m., 3 ž., jídelna), „Na let. bytě“ (6 m., 6 ž., zahrada); Horáková: „Na pevné půdě“ (3 m., 8 ž., pokoj); Svoboda F. X.: „Poslední muž“ (5 m., 5 ž., pokoj); Ludvík B.: „Prapor spolku Milion“ (5 m., 6 ž., pokoj); Hilbert Jar.: „Podzim dra Marka“ (4 m., 5 ž., dva pokoje); Šmaha Jos.: „Pátá hodina pí. Berouškové“ (9 m., 6 ž., 4 děti, jídelna); Langer F.: „Velbloud uchem jehly“ (6 m., 4 ž., pokoj světnice, krám); Želenský: „Strana bdělých“ (10 m., 4 ž., pokoj); Čečetka: „Sluníčko“ (5 m., 6 ž., pokoj); Leger K.: „Z jiného světa“ (9 m., 5 ž., salon, zahrada); Mahen J.: „Ulička odvahy“ (7 m., 2 ž., pokoj); Krejčí: „Přes padesát“ (3 m., 5 ž., pokoj, park, kancelář); Souček: „Před sjezdem“ (4 m., 5 ž., dva pokoje); Krásnohorská: „Přišla do rozumu“ (6 m., 4 ž., zápraží, dvě světnice); Mattuš L.: „Přítel žen“ (4 m., 4 ž., pokoj, zahrada); Sylvan: „Svátek mládí“ (5 m., 6 ž., pokoj); Schäfer: „Teta Aurelka“ (5 m., 3 ž., pokoj, salon, ložnice), Lokaj: „Vosí hnízdo“ (7 m., 5 ž., pokoj); Piskoř: „Kukačka“ (3—4 m., 3 ž., pokoj), „Závody milionů“ (6 m., 3 ž., pokoj), „Na sopečné půdě“ (9 m., 5 ž., pokoj, zahrada), „Mumie“ (7 m., 4 ž., pokoj); Pippich: „Svět zásad“ (9 m., 4 ž., knihovna, salon, výstaviště); Ruth F.: „Démantový prsten“ (3 m., 3 žen., salon), „Sestřenka“ (4 m., 4 ž., dva pokoje); Šorm F.: „Dvojženství (4 m., 5 ž., salon); Francl F.: „Dva kohouti“ dle Klecandovy povídky (6 m., 3 ž., dvůr).

Něco povšechných poznámek k líčení a maskám. (Píše Drahoš Želenský. — *Dokonč.*) Dnes máme líčidla podkládací (tělová) a barevná. Podkládací (tělová) líčidla, jimiž se pokryje celý obličej, dávají masce základní ton a jsou nám k disposici v různých odstínech. Při volbě „tělky“ musíme míti na paměti vždy charakter představované osoby. Je nesporno, že obličej měšťáka je světlejší než obličej venkovana, sluncem a větry ožehnutého; jinou barvu pleti shledáváme u člověka zdravého či chorobného, u askety či alkoholika, ba i u tlustého či vyhublého, a že nejen rassu, ale i podnebí musíme míti na paměti. Černoch, Číňan, Ind, běloch, Indián, Mongol vyznačují se tonem pleti, zcela odlišným. Leč i poněkud odlišným tonem nutno se nalíčiti, představuji-li Itala, než kdybych líčil se jako Rus, představuji-li člověka, žijícího v krajích tropického slunce, či v krajinách polárních, představuji-li člověka, žijícího v horách, či ubohého kancelářského úředníčka, jenž sotva ví, co je světlo a čistý vzduch a podobných nuanci je na sta, nutno jen si je uvědomiti. Tolik o tonu základním — tělovém. Líčidel barevných používáme různě. Černá slouží ke kreslení brv a obočí, modrá, chceme-li někdy dodati oku zdání modrého zabarvení, šedé používáme k vytonování pokožky, jež jeví se pak zvadlou, zapadlou, tmavou červení rýsujeme vrásky, bělobou je „vyzdvihujeme“, světlou červení pokrýváme rty, hnědé líčidlo slouží k prohloubení vrásek. A jak se líčíme? Především nutno dbáti pravděpodobnosti a přirozenosti. Musíme pozorovati, kde a jak se lidem různého vzezření a stáří tvoří vrásky. Nutno míti určitý kritický smysl a cosi z oka maliře, jenž vidí jinak, než lhostejný pozorovatel. Malíř vidí různé barevné odstíny, stíny, plochy a plošky tam, kde jiný vidí pouze celkově, a smysl pro tyto podrobnosti činí z malíře to, čím je. Tak musí býti i u herce: Musí míti jemný smysl pro rysy i příčinu jich význačnosti. Musí viděti, odstíny a detaily na lidských obličejích, aby dovedl je potom přenésti v případě potřeby barvami na svůj obličej, jako malíř barvami přenáší obraz na plátno. Všimněme si mladého člověka, jak jej představuje na jevišti špatně naličený herec a jak mladý člověk vypadá ve skutečnosti. Dotyčný herec pokryje si obličej líčidlem tělovým, tváře trochu zrůmění, obočí namaluje si černě, rovněž řasy, rty načervení — a „maska“ je hotova. Proč působí dojmem voskové figury za výkladem venkovského holiče? V jeho obličejí není tonů, není stínů. Všimněme si obličeje mladého člověka: Celý obličej není v jednom tonu. Čelo je světlejší, tváře temnější, pod očima je pokožka poněkud ztemnělá, nad očima zarudlá. Víčka jsou rovněž trochu zahnědlá, uši zrůžovělé, skráně, brada a rty pod nosem ztemnělé i po oholení. Kdyby tudíž onen herec kromě základního tonu nanesl na svůj obličej tyto různé, mnohdy sotva postižitelné stíny a odstíny, vypadal by i na jevišti přirozeně a dobře, třeba někdy jinak, než v obvyklém životě, čili i bez paruky, vousů i vrásek má masku toho, koho má představovati. Jsou lidské tváře různé a liší se nejenom formou obličeje, nosu, rtů a brady, ale i různými odstínky, na první pohled nepostřehnutelnými. Nadtož představujeme-li člověka staršího. Netřeba opět býti polepen vousy, či míti na hlavě paruku jako čepici. Nutno vypozorovati či neuprosnou logikou dospěti k rysům, jež tomuto člověku vryl v obličej život se svými žaly, boly, strádáním, trýzní, utrpením či radostmi a štěstím. A pomocí barev a líčidel naneseme tyto rysy, vrásky a formy do svého obličeje, dbajíce přirozenosti a pravdivosti — a maska je tu. Jest tu jiný člověk! Člověk, jenž jinak cítil, jinak žil — a proto jinak vypadá, než druhý. To jsou základní zákony líčení, jichž nelze formulkou stanoviti, jimž nelze se naučiti. Nutno však bedlivě pozorovati, přemýšleti a pamatovati si. Tu platí jedině: studuj, pozoruj a snaž se!

Ochotnické zprávy

Proč hrajete? V čís. 7. „Divadelního ochotníka“ orgánu Ústř. jedn. dělnického div. ochotn. v Plzni, píše J. Zacharda z Cukmantlu v čl. „Naše bolesti“ o špatné konjunktuře divadla. Má na zřeteli především těžkou posici kočujících divadel. společností, které v boji s konkurujícím biografem musí mnohdy zpronevěřiti se svému uměleckému poslání a pro udržení své eksistence zdolávati konkurenci repertoarem pochybných uměleckých kvalit. Jsou to celkem staré stesky na znemravňující tendenci okresních biografů a laksnost obecenstva oproti dobré divadelní hře při pepřené stravě, promítací deskou mu poskytované. Konečně si autor stěžuje na nedostatek hodnotných a poutavých (!) her. Vzpomíná Klicpery

i Tyla a z posledních naříkavých řádků seznáváme, že jsme úplně bez dramatické produkce a že nastává již hlad po ztrávení zásob (!?) Poukázati autoru na četné soubory, pěstující po léta skorem výhradně jen český a při tom cenný repertoar, připomínati mu možnost provedení na ochot. jevišti sta překladů umělecky cenných děl bylo by asi zbytečné, neboť je trochu divně orientován. Zprvu při čtení článku nemáme vůbec žádného dojmu a když pak již připouštíme obhajobu těžké situace venkovského herectva, pociťujeme ke konci jistou útočnost autorovu i proti těmto společnostem. O dalším způsobu konkurence píše: „...jeden podnik potírá druhý. Proto se nesmí nikdo diviti, když musejí naše ochot. spolky a dramatické odbory někdy sahat po liter. bezcenných hrách, které svým titulem a sensací naše pokladny plní, abychom mohli režii, s provozováním spojenou, hraditi.“ S údivem člověk slabikuje tuto větu! Je prostě nepochopitelno, že ji čteme v listě organisace, sledující úkol kulturní výchovy lidu divadlem. Proč tedy, pro boha, hrají ti lidé divadlo? V boji s konkurencí tančíren, biografů a jiných ochot. spolků v městě rozhodne se soubor zvýšiti svoji aktivitu provedením nějakého braku, který mu pomůže zdolati konkurenci finančně a snad také „umělecky“. To je asi pěkná podívaná v takovém městě, když bio zasvěcuje mládež v taje kriminalistiky a děl. och. spolek triumfuje jen nabitou kasou. Nenalézám vhodných slov, abych aspoň trochu taktně vyjádřil své největší rozhořčení nad takovou zvrácenou kulturou, která má nejbližší cíl — kasu. Je přirozeno, že ani ochot. představení neobejde se bez výdajů, které nutno nějak uhraditi; není však možno, aby předmětem výdajů bylo podporování bezkrevné literární slátaniny; proto ochotnictvo neeksistuje! Z inkriminované věty vyznívá smysl, že se hraje pouze proto, aby byly splněny určité závazky, libůstky, nebo něco podobného. Jinak nechápu, proč hráti divadlo, když je absolutní jistota v passivu. Tuto alternativu připouštím pro nejkrajnější případ, ale hned podotýkám, že pak nutno pochybovati o zdatnosti souboru a jeho schopnosti zdolati překážky, okolnostmi a poměry vyvolané. Konkurenci máme dvojí: uměleckou a obchodní. Právě ta prvá konkurence je největší vzpruhou naší práce, neboť ji zdokonaluje a donucuje nás, byť unavené, k dalšímu usilovnému snažení pro kulturu, divadelní umění a nikoli pro zisk, který je cílem a výslednicí obchodního podnikání, s nímž divadlo zaměňovati nemůžeme a nesmíme! Je nedůstojno ochotnického souboru, aby měl na zřeteli jen finanční úspěch a tomu podřizoval repertoar. Předpokladem ochotnického divadla je láska, skutečná žhavá láska k čistému umění, a s tímto pojmem nesrovnává se provozování her neumělecké podstaty a smyslu. Konkurovati může ochot. soubor pouze uměním a nikoliv podrobováním se choutkám obecenstva, pro krásno nedostatečně vyspělého, neboť pak nikdy nelze mu dosíci kulturního poslání. Sledování příkladu autora oné nešťastné citované věty je jen poškozováním celku, neboť ten trpí i za nepatrné přestupky a ústupky jednotlivých skupin. Každá chyba, každý krok zpět je bystře sledován a předmětem pochyb, výtek i jízlivosti některých bohorovných odpůrců amatérského divadelnictví. Tento ohled na kontrolu práce nesmí ovšem býti jediným vodítkem naší činnosti, věc sama, ryzost ideálu, ochotnictvem dobrovolně přijatého, musí býti magnetem, který nás přitahuje a kterému skytáme svoji energii mozku i těla. Jedině tímto houževnatým úsilím, takovým neoblomným, idealistickým a krajně vzrušeným zanícením možno dosíci dnešních positivních výsledků a tak dokazovati svou věcnost, účelnost a zdatnost, prospívati kultuře a získati bezpodmínečnou kapitulaci těch, kdož snad dosud jsou v pochybách o velkém významu práce čsl. ochotnictva. *E. Janský.*

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Pracovní schůzi delegátů všech okrsků Ú. M. D. O. Č. svolává výkonný výbor na neděli dne 28. září 1924 do Prahy. Schůze koná se v restauraci Bumbrlíčkově v Praze II, Národní tř. 9 (pojišťovna Praha), o 9. hod. dop. s tímto pořadem: 1. Program a přípravy k výstavě Národního rozvoje v r. 1925 (vlastní eksposice, sjezd, divadlo?); 2. Úkoly z mezinárodních styků (výsledek ženevského sjezdu, utvoření mezinárodní komise, první sjezd v Praze 1926); 3. Otázka způsobu oslavy 40-let. trvání Ú. M. D. O. Č. a oslavy výročí Tylova r. 1926; 4. Otázka repertoaru, organisace, sjezdů, kursů, soutěží; 5. O prostředcích finančních (vlastní situace ústředí, regulace příspěvků okrskových); 6. Osvětové sbory, vliv na jejich referentství.— Výkonný výbor vybízí všecky okrsky, aby do této schůze vyslaly aspoň jednoho delegáta. O otázkách, zde uvedených, mají býti delegáti tak informováni, aby znali názory neb návrhy okrskové rady a aby se mohli platně o nich usnášeti. Je nutno, aby si látku prostudovali již doma a po případě si zaznamenali své návrhy, ježto nebude možno připustiti rozvlékající se debaty, které by teprve delegáty o podstatě věci informovaly (poučovaly) a které by pak znemožňovaly věcné projednání všech bodů jednacího pořadu. Návrhy, týkající se jiných otázek, mohou býti na této schůzi projednány až po vyčerpání pořadu a musily by býti sděleny ústředí nejméně tři dny před schůzí písemně. Výkonný výbor očekává, že nebude ani jediného okrsku, který by nevyslal delegáta k poradě o věcech takové váhy a důležitosti, a připomíná, že bude v každém případě neobeslání schůze zvlášť vyšetřováno. Jsme před velkými a dalekosáhlými úkoly, vstupujeme do stadia, které rozhodne o naší schopnosti řešiti velké otázky, o naší síle organisační a o naší budoucnosti. Je pouze na nás, jaký bude výsledek a letošní sv.-václavská schůze bude vstupem do této velké doby. Tedy: na shledanou při vážné práci!

Divadelní soutěže. Ú. M. D. O. Č. dospěla ve své organisaci spolkové i umělecké již tak daleko, že lze přikročiti k činnosti, směřující k prohloubení divadel. umění v našich řadách prostředky sice těžšími a snad i nákladnějšími, ale zato účinnějšími a na venek i uvnitř významnějšími. Čeho nabýváme teoreticky svými četnými přednáškami a kursy, to musíme uplatňovati prakticky ve svých divadel. výkonech. Co jsme si vytkli za úkol a cíl, musíme prokázati před veřejností nejen jednotlivými představeními, ale i podniky, plánovitě a pečlivě připravenými. A k tomu nejlépe přispějí divadelní soutěže, jež dosud tvořily jen zřídka součást větších slavností. Proto

dodáváme všem okrskovým radám upravený návod a pravidla pro divadelní soutěže, jež není třeba pořádati vždy jen s velkými finančními obětmi a s nákladnými cenami, nýbrž lze je přizpůsobiti vhodně místním poměrům. Zvláště tento méně okázalý způsob soutěží vykoná platné služby pro přípravu na velké úkoly, které nás čekají v nejbližší době. Je to zejména výstava Národního rozvoje v roce příštím a je to dovršení 40letí trvání Ú. M. D. O. Č. v r. 1926. Není ještě určeno, kdy a jak budeme prokazovati svůj umělecký pokrok před veřejností, v níž snad budou i účastníci ze zahraničí, ale jisto je, že se musíme náležitě připravovati již dnes, abychom pak čestně obstáli. Proto doporučujeme svým okrskům, aby věnovaly zvláště zkušebným představením soutěžným všecku svou pozornost a péči a aby tím také přispívaly k rozšíření ideového obsahu naší činnosti a k utužení celkové organisace. K tomu může značně přispěti zvláště tužší spojení a vzájemné styky spolkových režisérů. Buďte proto — kde se tak dosud nestalo — utvořeny okrskové rady nebo kluby režisérů, jež se velmi dobře osvědčují. O této otázce bude pojednáno na schůzi okrskových delegátů, jež byla okrskovým radám (okrskům) již oznámena a která zvláštním pozváním svolána do Prahy ke dni sv. Václava t. r. Výtisky pravidel (řádů) soutěžných možno obdržeti v sekretariátě. *h—*

Něco ze statistiky za div. období 1923/4. O letošním svatodušním III. krajském pracovním sjezdu div. ochotn. jihozáp. okrsků táborsk., horažď. klatov. a plzeň. bylo mluveno „o významu naší statistiky“ a zmíněno v prvé řadě o repertoaru jednotlivých okrsků a jejich jednot. Nelze na tomto místě uvésti bližších podrobností; stane se tak jednak ve Věstníku II. Tylova okrsku v Plzni, jednak až bude zpracována úplná statistika všech našich jednot za období 1923/4. Zatím lze říci jen nejstručněji: Z Plzeňska, Horažďovicka a Klatovska vypravilo 88 div. jednot 406 her, z nichž bylo 344 původních (84·72%) a 62 překl. (15·28%). Z Táborska sehrálo 45 jednot 194 div. kusů, z nichž bylo 164 (84·5%) původ. a 30 (15·5%) cizích. V průměru tedy všecky jmenované okrsky provedly 84·61% her původních, což je číslo zajisté velmi potěšitelné, tím potěšitelnější, lze-li konstatovati, že i jakost repertoaru jak původního, tak cizího byla v celku lepší, že z něho byly již vymýceny po většině hry, proti nimž jsme v minulé valné schůzi ústředí zaujali odmítavé stanovisko. Plzeňsko, Horažďovicko a Klatovsko zaplatilo za uplynulé období Kč 18.262·23 autorských poplatků a na jiné dobročinné a kulturní účely Kč 16.989·22, celkem Kč 35.251·45; Táborsko: Kč 8614·16 autor. popl., Kč 16.297·70 na účely jiné, celkem Kč 24.911·86, tedy ochotnictvo jihozáp. Čech (t. j. 133 ochotn. spolků) zaplatilo úhrnem Kč 26.876·39 autor. popl. a na jiné účely Kč 33.286·92, úhrnem Kč 60.163·31. Jistě číslice hodná úcty! Při této příležitosti nelze neudati několik prozatímních číslic ze statistiky všech našich organis. jednot: Do 6.-VI. t. r. zaslalo nám 657 ochotn. spolků (jednot, odborů a p.) svá statist. data. Tyto spolky uvedly na jeviště za obd. 1923/4 3576 div. her, z nichž bylo původních 2960 (82·77%), cizích (překl.) 616 (17·23%) a zapravily Kč 160.112 autor. poplatků a na jiné účely Kč 202.180, úhrnem Kč 362.292. Mimo to zakoupily jmenované spolky za Kč 132.453 knih (ponejvíce divadelních) a uspořádaly pro jiné korporace (Sokol, Severoč. a Pošum. jedn. atd.) 167 div. předst. Počítáme-li na 1 jednotu asi 240 Kč autor. popl. za rok (průměrné číslo, vyplývající z udaných cifer), byl by celkový poplatek našich organis. jednot (asi 1200 až 1300) za autorská práva Kč 288.000 až 312.000 ročně. Kde jsou spolky neorganis., spolky dělnické a jiné korporace? Zde mohli bychom počítati jistě s obnosy dvojnásobnými? Nejsou tedy ochotn. spolky zbytečné, i kdyby byl pouze tento jediný důvod pro jejich bytí! *V. Š. Táborský.*

Naši za hranicemi. Pěvecký spojených dramatických a pěvec. odborů v Clevelandu uspořádána 9.-III. Smetanova oslava, při které symfonický orchestr, řízený dir. N. Sokolovem, provedl „Mou vlast“. Výtěžek koncertu, který byl národní manifestací amerických Čechů, as Kč 35.000·—, věnován byl fondu stradajících Čechoslováků v Německu. — Česká obec v Lublani uspořádala 31.-III. akademii s koncertním pořadem a přednáškou o významu B. Smetany. — Pěv.-dram. spolek „Záboj“ a pěvecký odbor Sokola v New-Yorku převzaly provedení hudebního a zpěvního doprovodu velmi zdařilé Smetanovy oslavy, při které předneseny arie z „Dalibora,“ „Prodané nevěsty,“ „Libuše“ a j. Koncertu zúčastnila se celá česká kolonie i členové vyslanectví a konsulátu. — Čsl. obec v Záhřebě slavila 20. a 21.-IV. prvé desítiletí svého trvání. Dram. odb. sehrál „Směry života“ od Svobody a uspořádal slavnostní akademii s uměleckým programem.

Z pražského okrsku. I. obvod Pražsk. o. svolal, aby bylo splněno usnesení schůze režisérů Praž. okrsku ze dne 23.-V., schůzi režisérů svého obvodu na 10.-VII. do zasedací síně Ú. M. D. O. Č. k ustavení režisérské rady. Účast přesto, že doba letní již pokročila, byla značná, neboť přítomno bylo 34 účastníků ze 16 jednot. Provedeno formální ustanovení režisérské rady (viz seš. 12.) Režisérská rada uložila si pro nejbližší dobu ustáliti v pravidelných schůzích volnými debatami jasný názor na divadlo a jeho produkci ochotnictvem, položiti základ k metodické výchově obecenstva a poučením odstraňovati dramaturgické i režisérské chyby, jež se dosud zhusta v ochot. představeních vyskytují. Konečně uznáno jednomyslně, aby byla rada dohlédacím orgánem repertoaru svých jednot a to po výtce s preventivní působností. Rada nechce plniti program svůj nátlakem nebo diktátem — žádá vědomé spolupráce a přeje si úkolům svým dostáti v dohodě s nejširším forem svých pracovníků. Předpokládá, že její poctivé úmysly a vážná, k dobru věci cílící snaha setká se všeobecně s plným pochopením. Jednoty, vážně a systematicky pracující, se zavazují, že svůj repertoar budou ohlašovati režis. radě (V. Führer Praha IV. čp. 32) aspoň 4 neděle před představením tak, aby ohlášení jejich mohla vziti pravidelná schůze rady (poslední pondělí v měsíci) na vědomí. Ohlášení toto možno učiniti na každou hru zvlášť; tam, kde je repertoar pevně stanoven a dodržován, možno ohlásiti více představení předem najednou. O jednotách, jež by se vyhýbaly této oprávněné přátelské kontrole, nebo ohlašovaly repertoar nedbale či dokonce falešně, bylo rozhodnuto takto: Jejich podniky nebudou obesílány referenty a nebude o nich v okrsk. Věstníku referováno. Nebudou připuštěny na určitou dobu k obvodové nebo okrskové soutěži herecké. K získání správného přehledu o umělecké práci v obvodě budou pořádány herecké soutěže aspoň jednou za rok. Prvá soutěž koná se již letos v neděli 5.-X. Soutěžiti se bude ve 3 kategoriích, z nichž každá bude podléhati jinému posuzovacímu měřítku a to těmito povinnými aktovkami: Stroupežnického „Zkaženou krví“, Kunětické „V jařmu“ a Štolbovým „Zlodějem“. Celá soutěž bude provedena v uvedeném dni od 8 do 12 a od 14 do 17 hodin, jednoty, nejlépe klasifikované sehrají pak obvodové představení v Nár. domě vinohradském 9.-X. Bližší informace podává předseda soutěžné komise J. Vaněček v pondělí, ve středu a v pátek od 17 do 19 hod. v Ú. M. D. O. Č. Režisérská rada I. obvodu zahajuje tímto svoji činnost. Očekává, že cíle její i program budou všeobecně a s porozuměním přijaty a že všecky jednoty, jež pracují odpovědně a vážně, zúčastní se vlastními

pracovníky při společném díle. Ve schůzi 28.-VII. opět za značné účasti byly stanoveny konkretní body soutěže, z nichž nejdůležitější jsou tyto: Každá stanovená aktovka sehrána bude na jiném jevišti. Pro každou bude zvláštní jury. Mimo této a 1 pořadatele budou přítomni jen hrající členové konkurujícího souboru, jeho režisér, inspicient a napověda. Nikdo jiný nebude smět býti přítomen. Jednoty, hrající v přidělené místnosti, vylosují si samy dobu, kdy která přijde na řadu. Líčení musí si obstarati v každém souboru samy, kromě vlásenek a vousů, které si mohou vypůjčiti. Podrobný konkursní řád vypracován byl se stanoviska všeobecného starostou Ú. M. D. O. Č. p. drem Hermanem, k němuž pro tuto soutěž potřebné detaily přičiněny spis. Blahníkem. Tento konkursní řád obdrží každá soutěžící jednota. Snaha I. obvodu a jeho režisérské rady je vskutku chvályhodná, neboť naznačuje tím směrnice povznesení úrovně umělecké v jednotách ochotnických, což bude míti veliký význam morální. Bylo by záhodno, aby tato práce obvodu byla také náležitě uznána a oceněna. (*Včk.*)

Z okrsků venkovských. Sev.-mor. o. v Lošticích činí přípravy k zahájení své činnosti. Jedn. je Ad. Lang, železn. úředník v Lošticích, na něhož nutno dopisy pro okrsék adresovati. Žádáme jednoty za všemožnou podporu tohoto nového okrsku! Na první schůzi okrsk. rady 25.-VII. usneseno: 1. Pro úpravu finanční otázky okrsku oznámí každá jednota počet všech členů, tedy nejen div. odboru. Dle toho pak se vypočítá a vyměří členský příspěvek okrskový 20 hal. ročně za člena. 2. *A.* Pro úpravu repertoaru vypracuje půlroční neb celoroční program (co míní hráti) a zašle jej okrsku; taktéž neopomene před každým provedením hry zaslati plakát okrsku a Ú. M. D. O. Č. v Praze-II. Ostrovní 16. *B.* Zároveň zašle okrsku seznam všech divadelních her své spolk. knihovny v této úpravě: *a*) název hry, *b*) spisovatel, *c*) kolik výtisků má. *C.* Div. odb. Sokola v Lošticích propůjčil dočasně svoji odbornou knihovnu k použití všem jednotám okrsku. *D.* Pro kontrolu provedení her v okrsku stanoven sbor kritiků, jehož členy jsou režisérové všech jednot. Tito budou vysíláni okrskem na představení, v přiděleném obvodu pořádaná. Nestranné a spravedlivé posudky přednesou pak v každé nejbližé následující schůzi okrskové rady. 3. Jelikož v jednání o blížících se Žižkových oslavách nedocíleno shody, uloženo všem jednotám, aby podaly vlastní proveditelné návrhy, z nichž nejlepší se pak celým okrskem provede. — Mahenův okrsek v Prostějově ohlásil repertoar svých jednot: Intimní divadlo v Prostějově III.-2. B. Brentano, Má nebožka žena, 9. G. Preissová, Její pastorkyňa, 23. H. Ibsen, Malý Eyolf, 30. T. Brandon, Charleyova teta; IV.-6. B. Shaw, Pekelník, 13. R. Mařík, Dobrák Švejk, 20. G. Ohnet, Zločin a láska, 21. Stroupežnický, Sirotčí peníze, Hrobčický z Hrobčic, 30. F. V. Jeřábek, Služebník svého pána a V.-11. O. Schäfer, Pes a kočka. K. P. U. v Prostějově III.-2. Stroupežnický, Zvíkovský rarášek a Paní mincmistrová; IV.-13. Hilbert, Jejich štěstí. Katolické divadlo III.-9. F. Oliva, Železná koruna, 30. Erckmann-Chatrian, Polský žid; IV.-30. F. Langmann, Bartoš Tuřanský, 12. a 13. Pašijové hry. Tyl, Prostějov III.-9. Gorkij, Na dně, 30. K. Scheinpflug, Mrak; IV.-21. L. Fulda, Janek; V.-1. Štolba, Peníze. Sokol, Konice III.-9. M. Maeterlinck, Starosta Stillmondský, 30. N. V. Gogol, Revisor; IV.-13. Otto Ernst, Flachsmann vychovatel. Sokol, Vícov II.-10. K. Horký, Srážka vlaků; III.-30. K. Lužanská, Jindra; IV.-6 (dto), Jindra II. Sokol I, Prostějov IV.-6. Ark. Averčenko, Ptačí mozeček a Fr. Šamberk, Blázinec v prvním poschodí; III.-16. a 23. F. X. Svoboda, Poslední muž. Dramatický odb. Hrubčice IV.-21. J. Kühnl, Následky dostaveníčka.

Posudky. Spdo. v Lomnici n. P. zdařile sehrál 7.-VI. za řež Václ. Háka na počest sjezdu rodáků lomnických jihoslovanskou veselohru „Uzel“ od Petra Petroviče. „Přišli jsme do rodného města, abychom shlédli a pozdravili své drahé, přátele a známé, a v kruhu jich bezstarostně se pobavili — a nebyli jsme zklamáni,“ praví rodáci. „Divadelní spolek lomnický, který příštím rokem slaví století trvání, připravil nám svoji hrou příjemný večer. Jed. spolku Mir. Matoušek přivítal nás v slavnostně upraveném divadelním sále proslovem z péra řed. škol. Ant. Kosiny. Ve hře samé p. Konopáč sehrál přirozeně úlohu jihosl. novomanžela Jeliče a slč. Holendrová mladou jeho ženku Ranku. Pan Niesner ml. (selský hoch Periša Vujič) ukázal, že na jevišti je jako doma (jako jeho otec), Bojka, ohnivé jihoslov. děvče (slč. Kordová) i tchán Jeličův Mitar Perič (p. Nosek) svým dobrým vystoupením „Uzel“ zamotávali. Slabší byla jen tchýně Marta (slč. Hlavničkové), která občas zapomněla, že představuje starší roli. Celkem byla hra velmi dobře a s porozuměním nastudována i sehrána a úprava jeviště překvapila.“

Z jednot. Ido. „Klicpera“ v Hradci Králové želí nenahraditelné ztráty svého místopředsedy a šéfrežiséra ing. Mirosl. Hrušky, vrch. rady čsl. stát. drah a přednosty odboru pro udržování tratí II. tamže, který zemřel 18.-VIII. v sanatoriu na Pleši v nejkrásnějším věku 41 let. Podrobnější vzpomínka zasloužilému a vynikajícímu ochotnickému pracovníku s vyobr. zařazena bude do seš. příštího. — Spdo. v Hronově oznamuje, že z dosavadního výtěžku sběrací akce na postavení Jiráskova divadla v Hronově zakoupen byl v právě uplynulých dnech pozemek pro toto divadlo. Ochotníci hronovští děkují všem, kdož dosud jakýmkoli způsobem přispěli k uskutečnění krásné myšlenky, postaviti v Jiráskově rodišti jako živý památník Jiráskovo divadlo, a doufají, že česká veřejnost bude i nadále jeviti pro tuto myšlenku zájem. Dary a příspěvky na postavení Jiráskova divadla v Hronově přijímá „Spolek div. och. v Hronově“. — Och. sp. „Tyl“ v Poličce s Družstvem pro postav. divadla oslavily 10.-VIII. „rovnost“ na novostavbě div. budovy přednáškou V. K. Blahníka z Prahy „O významu a úkolech ochotnictva čsl.“, staročeskou svatbou, koncertem a taneční zábavou. V budově, již podle návrhů arch. Mendla a Šantrůčka z Král. Vinohrad staví arch. V. Bandouch z Poličky, kromě divadelní dvorany bude i řada místností spolkových. — Kr. div. och. v Ohradě u Kolína uspořádal 5.-VII. společně s místními občany zdařilou Husovu oslavu. — Spdo. „Vrchlický“ v Častrově provedl v den odhalení pomníku padlým vojínům oslavu Žižkovu, která byla i denním tiskem pochvalně oceněna.

SLOVENSKÉ DIVADLO

Východoslovenské národné divadlo v Košiciach zahajilo v sobotu dňa 13. septembra svoju prvú divadelnú sezonu v Košiciach, ktorého představenia sa súčastnili zástupcovia kultúrnych spolkov, korporácií, poslanci, úrady a hojno verejných pracovníkov z celého Slovenska. Program: 13. sept. Kocúrkovo, 14. Naši furianti, 15. Slovácka princezna, 16. Paní mincmistrová, Tma, 17. Láska bdí, 18. Dům u tří děvčátek, 19 Manžel ze šetrnosti 20. Slovácká princezna, 21. Láska bdí. Predsedou Družstva je generál Gajda, tajomníkem L. Kühn.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 30. září 1924** **Sešit 14**

V Praze dne 25. září 1924

Intendanční rada, vlastně projev výboru Dramatického svazu, podepsaný předs. Jar. Hilbertem, místopředs. Ot. Fischerem a jedn. Fr. Zavřelem, vyslovující se proti jejímu jmenování a žádající „odpolitisování intendanční pravomoci nad Národním divadlem a její zodbornění“, značně rozvířily hladinu našeho divadelního života, jíž delší čas klidnou a nehybnou. Veškerý denní tisk předstihoval se v pospěchu se svou trochou názorů do mlýna a tak dnes je již tato otázka tolik důkladně a z nejrozmanitějších hledisk posouzena, že další komentáře byly by jistě jen opakováním známých věcí.

Prvými po ohlášené sestavě nové dozorčí instance byly „Národní Listy“ z 5. září, kde v pokračování poznámek Mirosl. Rutteho k nastávajícímu divadelnímu období pod názvem „Polní cestou“ stručně, ale ostře umělecky kvalifikován jeden ze tří členů této rady, redaktor a přísedící zemsk. správn. výboru F. S. Frabša na základě vydávané jím sbírky životopisů „Čeští spisovatelé dnešní doby“, kriticky dříve již posouzené a odsouzené. Zdá se, že právě osobnost Frabšova, nedávno upozorniviši na sebe neodůvodněně uplatňovanými nároky na místo intendanta Národního divadla, kteréžto funkci zejména v poslední době přikládá se závažná důležitost, je největším kamenem úrazu, překážkou přizpůsobení se poměrům a příčinou podrážděného tónu, kterého autor užil. A stejně popuzeně vystupuje proti němu i Ot. Fischer 21. září v „Národním Osvobození“, přímo přisuzuje mu snahu po dosažení moci a vlivu ve správě první naší scény oklikou, když přímá cesta nevedla k cíli. Pravděpodobnost těchto dohadů dokládá zněním § 17. statutu Intendanční rady, citovaného Hilbertem, dle kterého jediný hlas odporu zabraňuje jakémukoliv usnesení a přenáší věc před pleno zemsk. výboru, kde tím obtížněji dosíci lze příznivého výsledku. Hilbertova stať v nedělním feuilletonu „Venkova“ z téhož data sleduje instanční postup záležitostí uměleckých i hospodářských v Národním divadle, aby bylo patrno, kterak dostatečně o všestrannou kontrolu je postaráno a že tedy ještě další její zmnožení je zhola zbytečné a vynucené toliko ohledy a zájmy ryze osobními. Všímá si ovšem pouze činohry, vykládá pravomocnost lektora Götze a dramaturga Khola, jakož význam Poradního sboru z pp. Dyka, Hilberta, Hurta, Machara, Loma, Stivína a Vodáka při rozhodování šéfa Hilara (teď jeho zástupce Dostála), jež doplňuje formální vyjádření ředitelství a schválení intendance a jen zběžně přehlíží opatření hospodářské stránky vedené intendanturou, gremiální komisí zemsk. výboru, formálně podpisujícím předsedou a věcně účetním oddělením zemsk. výboru.

Vlastním důvodem Hilbertova článku byl však Viktor Dyk, rovněž člen Dramat. svazu, jemuž vytkl již Fischer spolkovou nesolidárnost a jenž v „Národních listech“ ze 14. září otiskl osobitě odlišný názor, že „ústav naprosto pasivní nebude se moci vymknout kontrole toho, kdo platí“ a nepozastavil se ve smyslu prohlášení Svazu nad tím, že nikde nejsou odborníci tak důsledně přehlíženi, jako spisovatelé a umělci při počinech Národn. divadla. O tomto odbornictví šíření rozepisuje se Jindř. Vodák (jv.) v Kulturní hlídce „Česk. Slova“ 26. září a jeho názory přejímá „Právo Lidu“ z 27. září ve stati „Laik a jeho úloha“. Podle Vodáka „naše divadelní odbornictví není pohříchu ještě tak pokročilé, aby se mohlo osobivě kasat proti laikům“, o kterých je sice přesvědčen, že nevynutí levnějších lístků a předplatného, po němž touží anonymní písatel z kruhu návštěvníků pražských divadel v kterémsi „Več. Práva Lidu“, ale kteří uplatní aspoň část vlivu, jež zastupovanému jimi obecenstvu přináleží.

Značný schodek Národn. divadla, jenž vyvolal veškerá opatření až po zřízení intendanční rady, neodstraní laická kuratela, tvrdí výše zmíněné pojednání „Práva Lidu“, a nelze-li připustiti jediného bezpečného prostředku snížení umělecké úrovně, je lépe za stejné peníze dáti přednost zdravé, tvárné moderně před ustrnulým konservatismem. A stejně vyznívá i druhý článek „Národn. Osvobození“ (z 26. září: „Může se umělecké divadlo vyplácet?“), jenž trpce žaluje na netečnost veřejné správy k podnikům divadelním, vystaveným nejnekalejší soutěži, oproti závodům průmyslovým, jež požívají všemožné její péče a ochrany.

Po zaslánu v „28. říjnu“, v němž volá se po odstranění pokusnictví a konečném uspořádání poměru v divadle Národ., a Sjcově článku v „Lidových Listech“ (z 24. září), doplňujícím nepříznivě fysiognomii Frabšovu vzpomínkou vinohradského operetního taženi za neblahé jeho účasti, tvoří prozatímní závěr celé diskuse Dykova neméně ostrá odpověď na prudký výpad Hilbertův v „Nár. List.“ z 28. září, v níž výtku nekolegiality mu vrací a obvinění z přísluh politické koterie dokládá připomínkou případu Krupičkova „Nového majestátu“, odmítnutého i jeho hlasem v Poradním sboru „Svatých Několika“ z politických důvodů. Protest Dramat. svazu chce odpolitisování divadla, Dyk odpolitisování Poradního sboru. Snad by opravdu bylo jediným spasným východiskem uskutečnění novinářské zprávy o nastávající intendanturе Macharově. Neboť ani tady by vojenská disciplina neškodila.

Rdv.

K. Emingerová

O zapomínaných průkopnících hudby Smetanovy

My, kteří jsme měli v poslední době tak hojných duševních hodů Smetanovy hudby, netušíme ovšem, jak tvrdou, úsilovnou práci musili podstoupiti první propagátoři mistrovy tvorby. Byla to vskutku obdivuhodná obětavost, mnohdy i sebezapření hmotného i uměleckého směru, vydobýti té oné nové práci Smetanově porozumění, uznání. Vkus obecenstva let sedmdesátých, ba ještě začátkem osmdesátých byl ukolébán v přisládlých zvucích italské, francouzské a staroromantické německé hudby, takže i nejlepším Čechům byla začátkem hudba Smetanova, svérázná, hlubokého citu a jadrných projevů — cizá, nepřístupná. Mám o oné fási našeho hudebního života původní zprávy: pozorování a názory mých zemřelých rodičů. Můj otec, pražský advokát, a moje matka, žákyně Prokšova, byli velcí ctitelé hudebního umění (nejlepším toho důkazem jest, že mne již od útlého dětství vedli na dráhu hudby), kteří sledovali provedení českých zpěvoher od Šebora, Skuherského (otcova kolegy z právnické fakulty), Fibicha a nadevše a pokaždé oceňovali význam Smetanův. Dále si vzpomínám, můj otec rozhořčen nad útoky na Smetanovu uměleckou čest, na jeho působení jako kapelníka Prozatímního divadla, jak si vážil, že potkal Smetanu ve společnosti Františka Liszta a že jej náš mistr se svým věhlasným hostem seznámil.

Tolik z rodinných pamětí. Nyní chci naznačiti osobnosti, o kterých dosud nedosti známo, jak velkých zásluh si získaly o první porozumění díla Smetanova. Byl to především Smetanův žák, dr. Ludevít Procházka. Dle dra J. Löwenbacha*) seznámil se dr. Procházka již jako mladý student s naším mistrem. Stal se jeho žákem ve hře na klavír, v harmonii a hudební skladbě, což jemu Smetana ve formě kolkovaného vysvědčení (1854—55) potvrdil. Vysvědčení psáno v německé řeči, poněvadž se dr. Procházka chtěl tehdáž usaditi v Německu. Z onoho plánu však sešlo. Z vděčného žáka se stal pak první a nejhorlivější průkopník Smetanovy tvorby. Působil ve prospěch svého milovaného učitele měrou nejvydatnější. Doporučení tekstu k mistrově zpěvohře, k „Braniborům“, agitace ve prospěch Smetanova jmenování jako kapelníka Prozatímního divadla, hájení jeho uměleckých zájmů pomocí založení hudebních časopisů „Hudební Listy“ a později „Dalibor“, — to všecko byly výsledky neúnavné činnosti Procházkovy. Po umělecké stránce dlužno upozorniti na jeho podnik, který jest přímo milníkem ve tvorbě Smetanově (výzva Procházkova za příspěvek k vydání mužských sborů ve sbírce „Záboj“), že se objevuje Muza Smetanova poprvé v září české hudby (ve Švédsku složené symfonické básně měly poetické náměty všesvětového rázu „Hakon Jarl“, „Richard III.“ a „Valdštýnův tábor“), a on skládá v písemné odpovědi svoji národní přísahu, „že jsem tělem i duší Čechem!“ Onen Smetanův příspěvek byl sbor „Odrodilec“ na slova rusínského básníka Mečlinského v překladu Čelakovského. Návratem Smetanovým do Prahy (1861) obnoveno a upevněno přátelství mezi jím a Procházkou. Známo, že mistrova tehdejší činnost nebyla pouze umělecká, ale i organisační. A tu spatřujeme všude po jeho boku věrného Procházku, vždy čilého, vždy podnikavého. Při založení Uměl. Besedy zvolen mistr předsedou hudebního odboru, Procházka pak jednatelem, totiž hybnou silou celku. Ze skromných začátků takřka soukromého zpěváckého spolku „Hlahol“ vytvořeno později mohutné těleso pěvecké, jehož prvním jednatelem byl opětně Procházka a dirigentem — Smetana.

Převzetím hudebního referentství v „Nár. Listech“ poskytnuta dru Procházkovi vítaná příležitost působiti ve prospěch české hudby, zejména tvorby a činnosti Smetanovy. Projevoval své názory objektivně, nikoliv ve slepé oddanosti vůči svému bývalému učiteli, ale míval pak zase slova nejvřelejšího nadšení a obdivu. Tak psal n. př. o „Prodané nevěstě“: „Kdyby nám genius Smetanův žádného jiného díla nebyl zůstavil, než „Prodanou nevěstu“, jméno jeho jmenováno by býti muselo v dějinách domácího našeho umění hudebního povždy v první řadě, neboť jest to první samostatné zjevení se ducha českého v dramatické formě.“ Zajímavé jsou záznamy o dojmu, kterým působilo první provedení „Dalibora“ (15. května 1868). V některých časopisech vytýkalo se Smetanovi, že chce k nám zavésti cizáctví, jiní znalci si prý nevěděli rady a prostě — mlčeli, jen dr. Procházka pronesl opětně svérázně, neohroženě, že „Dalibor“ jest vítězný pokrok v naší zpěvohře. — Ve všech skladbách Smetanových jeví se živý, snadno až k dramatickému efektu se nesoucí cit a vřelá mysl pro charakteristiku podrobnou. Vlastnosti tyto nalézají však v dramatických jeho pracích výrazu tak mocného, že z nich usouditi lze „na pravé povolání jeho, i v dějepisu naší zpěvohry zaujmouti místo nejpřednější“. Podobně plamennými slovy oceňoval mistrovy zpěvohry „Dvě vdovy“ a „Hubičku“. (Dokončení)

*) Dr. J. Löwenbach: B. Smetana a dr. L. Procházka, jejich vzájemná korespondence a První apoštol hudby Smetanovy.

Josef Simon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Pokračování)

Formálně a obsahově stojí Tylův „Žižka" níže, než „Hus", a také je dramaticky geniální vykonavatel ideí husitských předveden méně šťastně a úspěšně. Žižka je u Tyla idealisován, je měkký, mírný, kolísá ve svých úmyslech, není sice tím ukrutníkem, za jakého jej měla tradice, jak ho očernil tábor protivný, ale je vylíčen jednostranně. Zájem pro Žižku se tříští řadou jiných osob nedůsledné, obojetné charakteristiky, tak na př. hysterická Anežka jednání Žižkovu nejvíce překáží.

Referent „Bohemie" po provedení napsal: „Kde je Žižka, kde se osvědčí muž, na jehož provolání se celá země ozbrojí, před nímž se viklají trůny, knížata třesou, duní andělský hrad?" „Žižka se dívá na vše nečinně, neřídí události, nýbrž uvažuje o nich, i u Sudoměřic je každý dříve hotov k boji, než on, jehož vyznačuje ‚Tatlosigkeit, Weichlichkeit, unmännliche (!) Loyalität'. (Viz dr. Arnošt Kraus: „Husitství v literatuře zejm. německé 19. století," část III., str. 222—223.) Prof. Jan Jakubec ve svých „Dějinách literatury české" (1911) na str. 171 praví o Tylově Žižkovi, že „zůstal postrachem klerikální a absolutistické reakce Bachovy".

Celkem možno říci o historických hrách Tylových a tedy i o „Žižkovi", že bez dějinného i psychologického prohloubení vlastenecky rozehřívají horoucím patosem a nadšenou výmluvností současné posluchačstvo, jako odchovance liberalismu náboženského a národního, v rámci tehdejších tužeb krátké éry konstituční bouřlivého roku 1848 vírem svobody dýšícího a suverenity se domáhajícího politicky mladého národa českého.

Další hrou jest „Žižkova smrt" od Josefa Jiřího Kolára (1812—1896). Kolár, dramatik a romanopisec, veliký, zajímavý herec, napsal za 42 let (1846—1888) 13 her. Shakespearovsky vzdělán a výmarskými klasiky odkojen, romantik, efektní, žhavý, temperamentní a impulsivní jako sopka, herec rachotivého patosu, je autorem řady divadelně účinných her. Odpůrce Tylův, vyhledával z českých dějin vnější spojitost působivých obrazů a takovým obrazem, plným patosu, vzletných slov, rétorství rapsodického rozmachu je velká tragedie, patetická illuse „Žižkova smrt". Kolár je „uhelným kamenem" („žulovým pilířem" nebo „mramorovým balvanem nazvala ho, „giganta, grandseigneura" — jistě neprávem — zveličující legenda, která jeho osobu, spojující dvě významná období českého divadelnictví, obklopila svatozáří) rodící se tradice hereckého umění a značí geniální vrchol českého herectví. Není tedy divu, že býti rekem znamenalo u něho býti rétorem, a že jeho divadla jsou plna heroických marionet či loutek. Kolár není původní, ale je důkladný znatel divadla, a proto píše vděčné role pro herce a vnitřní tragiku situací nahrazuje působivými scénami. Je to historism, ale povrchní, jenž je vlastně pouhým povlakem, pozlátkem. České drama novodobé bylo od prvého počátku ponejvíce historické, bylo modou psáti historické kusy, a ten také měl jistý úspěch, kdo předvedl českému obecenstvu nějaký dějinný výsek ze slavné české minulosti. O historické prameny se Kolár málo staral, nepočítal, že bude kontrolován, a proto k podstatě, do hloubky díla nepronikl. Jistě nebyl upřímným jeho povzdech rok před smrtí, při stížnosti na nedostatek pramenů při spisování „Žižkovy smrti": „Jak jinak by byla dopadla „Žižkova smrt", kdybych tehda byl měl k disposici tolik historických pramenů, jako mají nynější dramatikové!" (Viz „Světozor" XXX., str. 224, „Jiří Bittner".)

Mohutnou postavu Žižkovu uvedl Kolár na scénu jako autor 38tiletý a je to dílo vzletných slov, hlučné, okouzlující zvláště galerii, na níž obecenstvo tehda milovalo reky a bitvy na jevištích, mělo rádo dramatické vyhrocení, ostré scénické antitésy, četné periody, vpravdě kolárovské, které dýchají bouřlivým a hřmotným přívalem slov, dutým patosem a vervou.

(Pokračování.)

Dr. Frank Wollman

Divadelní „provincie"

Krakovští divadelníci sami o sobě mají skromné mínění, že jsou provincií. „Nevím, budeme-li vám moci něco ukázat", pravil mi jovialní ředitel městského divadla jména Julia Słowackého, Teofil Trzciński. „Krakov je pro herce etapou do Varšavy a nejlepší síly nám odcházejí do Varšavy, takže máme vždy skoro nový ensemble, který se musí napřed sehrát." Podobně mluvil i ředitel divadla Bagatelly, p. Turski. Po tomto úvodě byl jsem překvapen seriosností divadelní práce v Krakově, která má rozhodně míru ne provinciální.

V městském divadle viděl jsem „Začarované kolo" Lucjana Rydela. Kus, který koncem let 90. byl pokládán za modernistický, rozlomený ve své podstatě i ve stylu,

působící ještě dnes tragikou mlynářky a chasníka, vrahů starého mlynáře z nešťastné vášně; zato druhé pásmo dějové, ve kterém zároveň ďábel uchvacuje duši vojevody, nepůsobí dnes už dost pádnou osudovostí viny a trestu, štěstí jednoho a neštěstí druhého (vojevoda stane se pomocí čerta polním hejtmanem s podmínkou, že neprolije nevinné krve, dá však popraviti drvoštěpa, o němž vše nasvědčovalo, že zabil mlynáře). V kuse ke konci je rys, jenž zaslouží zmínky a který byl i scénicky vyzdvižen: vojevoda mohl by se zachrániti křížem před ďáblem, ale dal slovo šlechtické, a tak vlastně hubí jej jeho šlechtický „honor". Goethův Faust, Hauptmannův „Potopený zvon", mystika Maeterlinckovská mísí se tu s historickým koloritem staré nepodlehlé Polsky a s folklorem. Odtud obtíže scénické. Pí Stanislawa Wysocka byla znamenitou mlynářkou. Je jistě slabším režisérem: ne že by scházelo režii pečlivosti, vedení herce až do slovních akcentů bylo pí Wysockou propracováno. Ale bylo třeba lomenost hry překonati nalezením stylu, nikoli realistikou. Náběh k tomu byl v ďáblu Borutovi p. Artura Sochy. V celku však viděl jsem představení zdařilé.

V den otevření výstavy legií polských (8. m. m.) v nedělní odpoledne hrál se kus „Kościuszko pod Raclawicami, dramat historiczny v 7 obrazech z muzyką" od Wł. L. Anczyce. Je to starý, dobrý lidový kus z r. 1881, s upřímnou, dojemně naivní tendencí vlasteneckou a láskou k láskyhodnému hrdinovi, zpopularisování význačných událostí z jeho života až k hieratickému skoro gestu. Stavba hry (může-li se to tak pojmenovati) je prostá: každý ze 7 obrazů je skoro uzavřen a konec obrazu je vždy právě: živý obraz. Nadšení mladého publika bylo veliké. Co diváka českého zaráží, je vmísení živlu satirického, komického až skoro k persifláži povstalců. Nevadí však davové duši polské, jak jsem pozoroval: naopak je jakoby dobré koření pro strávení scén vážných.

Představitel Kościuszky, p. Piekarski má nejen pochopení pro ztrnulé, hieraticky hrdinské gesto v lidové hře jako herec, ale našel je také zcela správně dva dny potom jako režisér starojaponského rapsodu, t. zv. „no", p. t. „Kagekijo". P. Krzysztof Radziwill, který ztrávil tři léta v Japonsku v zahraniční službě, přinesl tuto skvostnou ukázku dramatickou ze země vycházejícího slunce. Jemu také patrně režie spíše než Hagemannovi (Spiele der Völker) neb F. Jasieńskému vděčí za nutné rady: neboť režie je zde činitelem nejhlavnějším, japonská hra je úplně sestylisovaná. Hlasatel, hlavní herci (zde otec a dcera) v maskách, plebs-chor bez masek, popisující city hlavních osob, figura comica, sluha, rhythmus, pronikající všecky řeči: to vše vzbuzuje reminiscence na primitivism starořecký (ještě v Aiochylovi) i na moralitet středověký, ale má něco, k čemu se dramatika evropská znovu musí přiblížiti: duchovou formu vyšší zákonitosti. Krakovská scéna pracuje jistě s vědomým cílem: v době hledání stylu a rozbití divadla evropského předvésti jiné možnosti scénické. Snaha jistě také nikoli provinciální. „Biuro pocztowe" Rabindranatha Tagora, které přeběhlo všecky scény evropské jako poslední modní zboží, nikoli pro nějaké hodnoty filosofické (jako lyrik vyslovil se Rabindranath daleko lépe), nebo dramatické (těch není vůbec), neb raçové (vše je anglikanisováno), bylo hráno zároveň s rapsodem japonským. Monotonnost hry stěží byla překonána v hlavní postavě. V režii držela se pí Wysocka evropských předloh. Rozhodně však živá ulice na scéně (v pražské režii) dává hře tempo a zachraňuje scénicky mrtvé okamžiky. Toho zde nebylo: život duše byl tu až příliš zavřen.

(Dokončení.)

P O D Č A R O U

Jaroslav Petr

Sen a pravda

(Dokončení)

A zůstala tam dlouho, až jednoho jarního večera vyšel si Dumas na boulevardy des Italiennes, kde setkal se v kavárně „Cardinal" s Wormsem a Boufféem, dřívějším ředitelem Vaudevillu, Luculem pařížské bohémy. „Dosud jej vidím živě před sebou. Tlusté měkké tváře, bledé pleti, modrých něžných očí a smyslných usměvavých rtů. Ten člověk byl duchaplný, byl to dobrodruh a skeptik bez národnosti a téměř bez bytu. Nepočítáme-li ovšem světnici v přízemí hotelu kde zůstal pravidelně dlužen a jejíž domácí neměl nikdy odvahy vyhnati ho, ať mu způsobil jakékoli nepříjemnosti. Tak se stal Bouffé součástí celého zařízení. Byl jedním z těch hýřivých lidí, kteří nemají nikdy ani sou, ale kteří naleznou vždycky pět louisdorů na dně svých kapes, z těch, kteří vám půjčí třeba pět, šest set franků, kteří si nikdy nevypůjčují, ale kterým vždycky někdo půjčí, a kteří místo aby splatili dluh, dávají těm, kteří nemají ničeho, často amfytrioni, ale nikdy parasiti. Chápou stejně obsáhle dobro jako zlo, jsou praktickými filosofy, kteří dovedou oceniti lidi i věci, kteří dobře vědí, čeho si vážiti nebo čím opovrhovati, a kteří byli by politiky prvního řádu, kdyby se nenechali vésti náhodou, ale řídili ji sami. Jsou to bytosti absolutně pařížské, které nemohou se zroditi jinde, než v Paříži, ale které nemohou také jinde žíti, než právě v Paříži, které Paříž potřebuje, jako oni potřebují Paříže, a pro něž již Elysejská pole jsou venkovem, to znamená věcí nejzbytečnější a nejhloupější na světě.

Člověk se nemůže diviti, najde-li jednou tyto lidi jako milionáře a po druhé jako žebráky. Ale peníze

N. Melniková-Papoušková

Ruské divadlo a drama v 20. století

(Pokračování)

Právě v tomto okamžiku divadlo, přesycené realismem, začalo hledati nové cesty a rozvířilo žhavý a prudký spor. Stoupenci starého a přívrženci nového směru, popíratelé a obhájci divadla poprvé tak prudce se srazili. Je možno s jistotou říci, že nikdy předtím zájem o divadlo nezmocnil se tolika různorodých prvků a že nikdy o divadlo nebyla vedena tak dlouhá a vášnivá polemika. Tentokrát vystoupili i profesionálové — divadelníci (Meierhold) i literární kritikové (Ajchenvald) a spisovatelé (Sologub, Brjusov) i filosofové (V. Ivanov) a politikové (Lunačarský, Stěklov) i mnoho různých jiných osob, nesených často jen módním proudem. Kromě množství revualních a novinářských článků bylo vydáno několik speciálních sborníků, věnovaných této diskusi, z nichž nejzajímavějšími jsou: „Divadlo“ (vyd. Šipovnik r. 1908), „Krise divadla“ (vyd. Problemy iskusstva 1908) a „Spory o divadlo“ z r. 1914. Jak je viděti, lhůta šesti let neoslabila zájmu o divadlo, nýbrž ho jen rozšířila. Jasně je to také viděti nejen z množství vycházející literatury, ale i podle jmen osob, zajímajících se o ni. Dříve v Rusku a ještě dodnes v Evropě nenapadlo by vynikajícímu filosofu (výjimkou je Nietzsche), aby studoval otázky jeviště a divadla; v periodě, o níž právě jsme mluvili, učinili to V. Ivanov a Bělyj a v r. 1923 profesor filosofie Špet, který napsal dosti zajímavých věcí o teorii komorního divadla.

Ideologem nového symbolického, zjednodušeného divadla stal se právě V. Ivanov, jenž hlásal návrat k antice, k divadlu — chrámu a hře — bohoslužbám; hlásal také odstranění rampy, splynutí diváka a herce. V. Brjusov ukazoval se své strany, že půjdeme-li logicky dále po této cestě, nutně dojdeme vlastně ke zničení divadla a k loutce místo herci; za jeho velkou zásluhu je však nutno pokládati, že doporučoval zjednodušení jeviště a použití závěsů místo dekorací. Po cestě, o níž mluvil V. Brjusov, šel F. Sologub, který prohlásil, že divadlo musí se podřizovati jediné vůli autora, že herci musí jen představovati pantomimu a že tekst musí čísti chladný deklamátor, sedící před rampou (vnucuje se myšlenka lehké spojitosti mezi tímto názorem a výpravou „Běsů“ moskevským Uměleckým divadlem, kde spojující části románu skutečně četl nemaskovaný předčitatel ve fraku). Sologub také požaduje, aby úplně byla odstraněna osobní vůle hercova a aby herec byl nahražen ideálně poslušnou loutkou. Když všechno to slyšel a z části také uviděl na jevišti A. Bělyj, postavil se proti paušálnímu odmítání minulého a proti zavádění novot stůj co stůj přesto, že náležel ke škole symbolistů nejčistšího zrna. První upozornil, že není možný absolutní návrat současného divadla ke chrámu a ekstatickému reji a ačkoliv také žádal novoty, správně ukazoval, že antické může býti jen východiskem, nikoli však hotovou formou, kterou je třeba jen vzkřísiti, aby byl uskutečněn dávný ideál. Nejvýraznějším odpůrcem nejen určitých divadelních směrů, ale i samotného divadla je J. Ajchenvald. Prohlásil, že drama při čtení v tichu jeho pracovny působí na něho hlubším dojmem, než představení na jevišti, a že divadlo je jen přežitkem hrubé formy uspokojující nedostatečně jemné lidi.

Dříve než všechny tyto spory stačily se vykrystalisovati a ztělesniti v uvedené články a sborníky, samo divadlo, vedené nejlepšími svými teoretiky a pracovníky, začalo dělati

---

nečiní jich nikdy hloupě hrdými, ale bída také ne smutnými nebo kousavými.“

A tento Bouffé byl spasitelem Dumasovým. Jakmile stal se opět ředitelem Vaudevillu, začal zkoušeti „Dámu s kameliemi“. Role Margueritte Gautierové, kterou tak brilantně sehrála pí. Doche, nebyla jí hned přidělena. Měla ji hráti sl. Fargueilová, která hned při první skoušce prohlásila, že ji nesehraje.

Pí Doche v té době byla v Londýně a byla rozhodnuta, že opustí divadlo. Bouffé k ní poslal Fechtera, jenž měl hráti Armanda. Pí Doche přečetla si drama, připravila si zavazadla, skočila do vlaku a příštího dne již zkoušela.

Ale při zkouškách nevěřili herci v úspěch dramatu. Myšlenka zdála se jim smělou a nepřijatelnou a také nedbali Dumasových rad. Dumas píše: „Byl jsem přesvědčen, že ve IV. aktu v závěrečné scéně, kdy praví Armand Margueritě: ‚Řekněte, že milujete de Varville, a odejdu!‘ a Margueritte odpoví: ‚Ano, miluji ho‘, byl jsem přesvědčen, že Armand, stržen žárlivostí a vztekem, musí strhnouti Margueritte k zemi a zdvihnouti proti ní ruce, jako by ji chtěl uděřiti.

To by odpovídalo situaci a zvláštnosti okamžiku i prostředí, v němž se odehrává děj, a také duševnímu rozjitření hrdiny. Ale Fechter nechtěl, namítaje, že uděřiti ženu, strhnouti ji k zemi, vyvolalo by odpor obecenstva.“

Na stálé naléhání Dumasovo slíbil konečně, že to učiní, dojde-li k tomu aktu vůbec. A hrálo se. Úspěch stoupal od aktu k aktu a „když Fechter dospěl k větě, o níž jsem tolik usiloval, aby byla provázena oním gestem, vzpomněl si, co jsem říkal, a protože pohyb ten nebyl připraven a pí Doche o tom nevěděla, musil ji chytiti a násilně sraziti k zemi, aniž tato chápala, co se s ní vlastně děje.

Tato nuance chytla. Účinek byl překvapující. Fechter byl tak uchvácen situací, že vyrazil průčelní dvéře tak prudce, až jeden ze svícnů, postavených na stole, spadl, což ještě zvýšilo nadšení obecenstva.“

Úspěch byl dokonalý. Dumas prodal rukopis Girardovi a Dagneuxovi, kteří rozprodali ihned 20.000 exemplářů. — Nejen lidé, ale i dramata mají své osudy.

pokusy, které za našich dnů vedly k různým důsledkům. Byly vytvářeny nové výpravy, byly vypracovávány teorie a uzrávali lidé, z nichž později vyrostla skvělá plejada ruských režisérů. Jako dříve divadlo blýskalo se jmény herců, tak nyní po přelomu začalo se honositi svými režiséry, jejichž směry a tendence byly velmi různé, ale jejichž napjetí vůle bylo stejně silné. Tuto skupinu je možno začíti se Stanislavským a Němirovičem-Dančenkem a ukončiti Meierholdem, Tajrovem a Jevrejinovem, z nichž každý podle svého pracoval, aby zdokonalil divadlo.

(Pokračování)

J. P.

Hlasy tisku o „Baťochu", „Kalhotách" a „Zlámaném žebříku"

Československ. Republika přímo píše, že autor s „Baťochem"*) ztroskotal, neboť je to hrubé a neforemné sepětí tří aktů, s humorem stejně násilným, jako nevkusným. A vytýká mu, že si tropí posměch z válečné trýzně, že si dělá legraci ze starostí matky o syna na frontě a tvrdí, že veselohru z válečné doby nelze napsati, nanejvýše satiru. A Horký také veselohry nenapsal, pouze zdramatisovanou kalendářovou povídku nejvšednějšího typu. Hráno prý bylo v běžných formách, s tím se nedalo nic dělat. — Národní Politika pochvaluje dvě, tři dobré figurky, jejich životnost, ostrou a humoru plnou drobnokresbu, ale jinak přiznává, že autor chtěl jen pobavit a rozveselit, třebaže to učinil laciným způsobem. Herecké provedení chválí, byly to výkony pí Bečvářové, sl. Pačové, pp. Smolíka, Strnada, Majera, pí Gabrielové, p. Řepy, Hlavatého, jichž úspěch byl i úspěchem autora. — Národní Listy v článku, nadepsaném „Veselohra z vtipů", přiznávají, že jsou tu dobré vtipy, ale také vtipečky, hrozně staré a špatné, že hra je místy nudná a hledají filosofickou její podstatu. Nalézají ji v lidské podlosti, jež se tu jeví ve dvojí formě, podlost vynucená a podlost pokořených, což ovšem hned vyvracejí, poukazujíce na autorovy poznámky v programu divadelním, že autor nechtěl vzpomínati „na zlý, zašlý přízrak světové války, naopak, že by rád minulost přikryl dodatečným úsměvem". Zejména vytýkají hře chladný poměr autorův k látce, že popisuje, co neprožil a proto musil hru zkresliti. Herecké provedení chválí. — Čech celkem hru přijímá blahovolně, autor dosáhl svého cíle, obecenstvo se bavilo. — Právo Lidu nazývá autorův nárok — přinésti do repertoaru trochu upřímné veselosti — velmi smělým. Již proto, že v době, o níž jeho hra jedná, byl v Americe, a jeho hra příliš je daleko od upřímné veselosti a provedení nemohlo míti valného užitku pro herce. — České Slovo zaměstnává se podrobněji touto hrou. Vycházejíc z autorova přiznání, že to, co ve veselohře líčí, prožil jen „z doslechu a instinktem", potvrzuje, že je to na hře příliš znát, že nebyla v přímém styku s ději a lidmi, a tím prostě obrátil naši domácí válečnou zkušenost na ruby, oslavil ty, kterých jsme nemohli oslavovati, a ponížil ty, které jsme litovali. Jeho případ i lidé jsou výjimečnými. Od satirického „Tunelu" autor ztratil svou satirickou výbojnost a umírnil se. Tím ovšem dramatický vzmach nezískal, tím se vysvětlí nedostatek ucelenosti, nepevnost pojetí, není tu důrazné jednotící myšlenky, chybí tomu směr, duch, cíl a prostředky také nejsou vybrané. V jednotlivcích provedení chválí, ale celek neměl dost jistoty, spíše činil dojem improvisace. Ostatní listy o hře nepsaly.

O Sternheimově satiře „Kalhoty"**) mínění se velmi rozcházejí; jedni ji prudce odmítají, druzí shovívavě ji přijímají a třetí konečně nalézají v ní přednosti a umělecké hodnoty. Nejkurážněji je odmítl Čech, nazvav je prostě prasečinou, neboť ovzduší hry je nabito nemorálností, dikce je sprostá, a ty, kdož v tom hledají umělecké hodnoty, nazývá farizei. Provedení chválí: pp. Karena, Vydru, Kohouta a Wiesnera i dámy Vrchlickou a Hellerovou j. h., kteří vytvořili ostře charakterisované, komické figurky. — Venkov konstatuje, že názvu německý Molière dostalo se Sternheimovi blahovolně, nazývá ho zábavným autorem, ale úzkým, je prý až nevolno z toho, s jak malým vnitřním rozměrem se spokojí, ale odškodňuje figurkami. Režisér Dostál uplatnil své berlínské zkušenosti jak v pojetí, tak v provedení. Chválí p. Karena, pí Vrchlickou, p. Kohouta, Vydru, méně však sl. Hellerovou, v jejímž výkonu bylo více chtění, než účinku. — Čsl. Rep. praví, že neomalenost, s jakou provětrává kuchyňské a ložnicové zátiší něm. maloměšťáka, není právě nejzpůsobilejší, aby získala sympatie našeho obecenstva, jemuž nebylo vhod, že do Nár. divadla byla připuštěna tato hra. Výkony chválí. Výkon sl. Hellerové nazývá opravdu pozoruhodným, ale celkové hře svědčilo by rychlejší tempo. — Národní Listy vytýkají autorovi, že jest studený, chladný, neosobní což mu dovoluje, aby byl nemilosrdným, plný výsměchu a jedovatosti, a odvolávají se na Diebolda, jenž nazývá Sternheima grandseigneurem, a Kerra, který mu vytýká neumělost větných zkratek, špatnou dramatickou stavbu, nedokreslování povah, ale děkuje mu za rozmarné chvíle. Režii a provedení chválí. — České Slovo domnívá se, že tato komedie byla přijata do N. d pro svoji pikantnost a hře vytýká nedramatičnost, teoretickou programovost, ale provedení nazývá vzorným, z výkonů m. j. chválí sl. Hellerovou, o výpravě se vyslovuje skepticky. — Rudé Právo také uvádí, že se do N. d. nehodí, lépe do intimního, aby se provedla bez porušení intencí autorových. — Právo Lidu chválí její útočnost a provedení. — Nejpříznivěji ji přijala Tribuna, která nazývá autora nejchladnějším a nejobjektivnějším zaznamenávačem skutečnosti, přiznává mu techniku molièrovskou, osvojenou geniálně současnou dokonalostí a uvádí, že nemá být hrán komickými veseloherními, satirickými přízvuky, nýbrž krutou přísernou věcností, ale režii — jež tomu odporuje — nazývá nevšední a provedení také nevšední. — Nár. Politika přiznává autorovi dramatickou a scénickou obratnost, ale uvádí, že všechno je chladné a nudné a že jeho smělost má často příchuť něčeho nevkusného, hrubého a odporného. Všechno je studeně vykombinováno, uměle a rafinovaně nastraženo, aby budilo smích. Vypravena a hrána tato komedie tak, že toho ani nezasluhovala.

„Zlámaný žebřík"***) je konečně slušná veselohra, jež má aktuelní myšlenku v tom, jak válka vyrovnala společenské rozdíly, jak válka společenský žebřík zlomila. Jest rozvedena zcela nefrancouzsky, má vděčné postavičky, milé i když chtějí být protivnými. A má jednu výhodu, není staře sentimentální, nenudí, ale působí zcela příjemně. Kritickými hlasy byla přijata celkem přívětivě. Čech si ji pochvaluje, že je hodně daleko od Wedekindů a Sternheimů a přiznává autorovi, jenž jest hercem, bystrost a obratnost

*) Baťoch, ves. o třech jedn. Napsal K. Horký. Poprvé na Vinohradech 21. srpna, rež. F. Hlavatý.
**) K. Sternheim „Kalhoty", satir. ves. o 4 jedn. Přel. Jan Klepetář, režie K. Dostála, výpr. V. Hofmana. Poprvé ve Stavovském 30. srpna 1924.
***) G. Beer „Zlámaný žebřík", ves. o třech jedn., z franc. přel. J. Ouředníčková. Rež. M. Nový, výpr. J. M. Gottlieba. Poprvé ve Stavovském 13. září.

i konvenčnost. — Venkov konstatuje v této veselohře bonhomii, smírnost i tuctovost. — Národní Listy ji přiznávají jeden kladný smysl, výchovný, nikoli však umělecký a uznávají, že podobné hry nejsou zbytečné, neboť se hodně hrají a strašně líbí. — České Slovo neumí si vysvětliti, proč tento „Zlámaný žebřík" byl zatažen na naše jeviště, nazývajíc jej nudným, ale také přiznává, že tu a tam zatřpytí se lesklý střípek myšlenky, úvahy, nápadu. — Právo Lidu pozoruje, jak z této průhledné kombinační hry proniká francouzská ležerní vtipnost při zasahování do vážnějších otázek, a souhlasí s autorem o úkolu šlechty v poválečné společnosti. — Čsl. Rep. píše, že přesto, že se zabývá poválečnými změnami sociálními, zachovává zdravý smysl a skutečný humor, je prosta třídní nenávisti, z níž se u nás rodily křečovité a papírové grotesky. — Národní Politika poukazuje na to, že leccos z této veselohry bylo již ve franc. komedii lépe řečeno a lépe zpracováno. Autor chtěl využíti sociální nerovnosti, rodových protiv a citových rozporů ke komickým situacím, což se mu podařilo nejlépe v I. aktu. Ostatní akty jsou konvenční a ztrácí na své slibné účinnosti. Pokud se provedení týká chválí se režie p. Nového (i jeho hra) a zvláště výkon pí Hübnerové, jež rozvířila tu svůj humor, plný realistické životnosti, p. Rolandovi vytýká N. P., že zašel do groteskności; jinak chválí pí Steimarovu, Ostrčilovou, Deyla, Tesaře. — Čsl. Rep. praví, že hra byla strakatě obsazena, chválí pí Hübnerovou, p. Deyla i Rolanda. Ale diví se, proč se povolává pohostinská síla (pí Steimarová), jež ničím nevyniká, zatím co herečky Nár. divadla nemají rolí. — Právo Lidu chválí pí Hübnerovou, méně však pí Steimarovou, o níž píše, že napodobí pí Sedláčkovou, již ovšem nenahradí. — Národní Listy oceňují vřele výkon pí Hübnerové, chválí si Ostrčilovou. Deyla, pí Steimarové vytýkají nepěstěný hlas a praví celkem: úlohy, pro něž není třeba umělců naší první scény, a hra, pro niž není třeba Nár. divadla. — Čech pochvaluje všechny. — České Slovo však vytýká provedení, že neuplatnilo ani kloudnějšího drobtu, postavy zůstaly nevypracovány, sotva nahozeny v nejvšednějších rysech. A praví, že i vzorná pí Hübnerová spletla se v řeči, referent pozoroval mnoho rozpaků, z nichž si pomáhala vložkami „víte no, víš, že ano?", což na našem prvním jevišti by nemělo být. — Venkov provedení vesměs chválí.

DIVADELNÍ KRONIKA

Jaroslav Borotínský

Vítězslav Hálek

(K 50. výročí jeho úmrtí)

Padesát let bude tomu dne 8. října t. r., kdy zemřel český básník, redaktor a dramatický spis. Vítězslav Hálek. Toho dne vzpomínají pěvce i četná naše divadla pražská a venkovská a je krásným, pietním aktem, že před představením promluveno několik úvodních slov o tvorbě básníkově*).

Jak bohatá a plodná je žeň básníkova, uspořádaná svého času red. Ferd. Schulzem, jaká cenná díla, která rozlétla se v několika již vydáních do nejširších vrstev čtenářských, vykonávajíc tu krásné poslání. Vítězslav Hálek byl synem českého venkova. Narodil se 5. dubna 1835 ve vsi Dolinku, ležící mezi Čenkovem a Vodolkou, několik kroků od silnice, která vedla z Prahy na Zdiby, Klíčany, Postřižín atd. k břehům Labským pod Mělníkem. Kraj tichý, klidný, ryze český, odlehlý od hluku světa, jen zřídka dotknutý nějakou větší vlnou časovou. Autor jeho životopisu Schulz podrobně rozvádí jeho mládí a píše, jak žili tu jeho rodiče, kteří pocházeli taktéž z této krajiny, z nedalekých Koryčan, a sice oba ze statků dosti zámožných, ale že se vzali proti vůli svých rodičů, počali r. 1833 vlastní svou domácnost s velikými nesnázemi, ale také s mnoha nedostatky. Hospodářství polnímu, v němž oba byli se zrodili, odloučeni, mladí manželé najali si v Dolinku hospodu. A zde narodil se jim syn Vítězslav.

Jako student-gymnasista pokoušel se již o první kroky básnické. Ze všech světových básníků nejmilejší mu byli Mickiewicz, Puškin, Homer a tak roku 1854 — právě před 70 lety — Mikovcův „Lumír" uveřejnil jeho báseň Nekřtěncova dušička a ve „Zlatých klasech" (red. J. Kolář) uveřejněn jeho Sejček. R. 1856 vyšla v „Lumíru" jeho romance Hadí koruna a r. 1857 Královna plesu. Roku 1858 postaven již byl Hálek v popředí nového literárního sdružení, které sestávalo z mladých básníků a jehož prvním činem bylo vydání almanachu „Máj". A téhož roku vyšla Hálkova lyricko-epická báseň Alfred. Účastníky a spolupracovníky prvního ročníku „Máje", jenž vyšel redakcí Josefa Baráka, byli vedle V. Hálka z mladých tehdy spisovatelů: Jan Neruda, Adolf Heyduk, Rudolf Mayer, Karolina Světlá. Ze starších, známých připojili se k těmto mladým Karel Jaromír Erben a Božena Němcová.

Díla básníkova vytryskla ze srdce pěvce, jehož kolébka stála na venkově a venkovu zůstal věren. Co tu upřímné lásky k rodné půdě, na př. ve sbírce básní V přírodě, nebo Pohádkách z naší vesnice i v četných povídkách, v nichž tak dovedně a vystižně zachycoval život našich venkovanů. Kniha básní milostných Večerní písně zjednala mu rázem jméno slavného básníka. „Upoutaly naň všeobecnou pozornost a povýšily básníka za modlu. Úplně rozebraný v málo dnech náklad „Alfreda" byl úspěch, jemuž do té doby nebylo rovno, ale dvanáct vydání „Večerních písní" překonávalo daleko, až do Sv. Čecha, rozšířením všecky předchozí a následující sbírky básnické." Za těmito prvními plody básnic-

*) K tomu lze použíti i této stati. (Pozn. red.)

kými následovaly nové Krásná Lejla, Goar, Černý prapor, Dědicové Bílé Hory, Děvče z Tater a řada drobných básní Pohádky z naší vesnice. V těch našel Hálek pravou půdu pro své tvoření i v četných povídkách z vesnického života, z nichž větší jsou Na statku a v chaloupce, Pod dutým stromem, Pod pustým kopcem, Na výměnku a j. Svůj život podal formou románovou v práci Komediant. Smrt jej zasáhla dříve, než mohl rozvinouti nejkrásnější své schopnosti básnické a než mu bylo dopřáno dospěti vrcholu svého tvoření. „Básník", praví se o něm, „dožil se vyplnění svého přání — jen zevšednět mi nedej, Bože! — jeho hvězda zašla v plném lesku, právě včas, když vycházela nová slunce Čecha a Vrchlického." Ve chvíli skonu Vítězslava Hálka národ cítil, že ztratil básníka. Později příliš břitká kritika Macharova způsobila, že Hálek nebyl jako básník doceňován. Než z díla jeho mnohé plody ceny nepozbyly, zvláště jeho povídky a básnické sbírky V přírodě a Pohádky z naší vesnice. I o jeho milostných básních ve sbírce Večerní písně soud zní pochvalně pravě, že „jim význam nikdy nemůže býti vzat, a třebas následovníci Hálkovi thema potom vyčerpali do dna, „Večerní písně" i „V přírodě" působí podnes tím čistým, čerstvým dojmem jako první kvítek jarní".

K divadlu zahořel V. Hálek plným žárem mladého nadšeného srdce. Nejvíce ho poutaly tragedie Sofokleovy, Shakespearovy a již r. 1860 (11. března) hrála se jeho 5aktová tragedie Carevič Aleksej ve Stavovském divadle. Téhož roku 1860 dne 8. prosince uvedena nová jeho práce, Záviš z Falkenštejna, třetí pak práce o 5 dějstvích Král Rudolf, napsaná téhož roku, nebyla k provozování dovolena z příčin politických. Pak následovaly práce Ammon a Tamar (1864), 5akt. tragedie, která provedena v Prozatímním divadle. Po Králi Vukašinu napsal r. 1861—62 tragedii z římských dějin Sergius Catilina, provedenou 8. března 1863, a konečně Král Jiří, drama, uveřejněné r. 1874 v „Osvětě", které má jen dva akty a dva zlomky...

Český národ po zásluze vzpomene velkého svého syna, nadšeného pěvce, upřímného vlastence, jenž hrdě nesl své čelo čisté a vznešené do všech bouří a zápasů a jenž sám si napsal:

„— — nechť zahrajou si větry
nad hrobu mého trávníkem;
já v chvíli své, v mých růží květu
jsem přec jen býval slavíkem..."

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 1. do 15. září. Od 1. září hrají již všechna divadla mimo Vinohradské, které zcela neprozřetelně posunulo opravy a úpravu jeviště na začátek sezony. Národ. div. v činohře hrálo: Slaměný klobouk 1×, Radúze a Mahulenu 2×, Madame Sans-Gêne 1×, mělo novinkou balet „Istar", jejž od 11. září opakovalo 1×, a Spící krasavici 3×, v opeře pak Tajemství 2×, Kaťu Kabanovu 1×, Dalibora 1×, Komedianty a Sedláka kavalíra 1×, Madame Butterfly, Tannhäusera, Hubičku, Královnu loutek, Šárku a Prodanou nevěstu. — Stav. opakovalo Ze života hmyzu 2×, Kalhoty 5×, R. H. inženýra 1×, Peg mého srdce 1×, Slaměný klobouk 4× a Milování 1×, novinkou byl 14. září Zlámaný žebřík, Pygmalion. V opeře hrálo: Hofmanovy povídky a Rigoletto. — Vinohradské hrálo ve Variété: Sen noci svatojanské 2×, vypravilo koncert velkoruského orchestru Balalajka 2×, Firmu, Protekci. Od 9. do 15. září hrálo v městském divadle v Teplicích. — Švandovo divadlo na Smíchově: Slečna poslanec, Kouteček lásky, Velbloud uchem jehly a Noční hovor s manž. Steimarovými j. h. — Urania: Muž s Marsu, Husarská krev, Manželská tragedie, Španělský slavíček, Dva malí tuláci, U tří děvčátek, Princ Pappenheim, Vagabundi, Táta dlouhán, Nejšťastnější manžel, Potopený zvon, Tři mušketýři a Z rozkazu Jejího Veličenstva. — Tyl. div. v Nuslích: Žabec, Švejk krajánkem, Bezejmenná, Prodaná nevěsta, Tři dny ze života hráče, Slečna z ministerstva, Čardášova princezna, Láska od houpaček, Dráteníček, V srdci Chicaga, Honza knížetem, Bytová nouze. — Komedia: Diagnosa 16, Alraune, Růženky, Když prší miliony, Vdavky Nanynky Kulichovy a Buridanův osel. *j. p.*

K repertoaru. Vinohradské divadlo hostovalo v Teplicích od 9. do 15. září a provedlo tu: Strakonického dudáka, Palackého tř. 27, Lucernu, Věc Makropulos, Posledního muže a Večer třikrálový. Zájezd jistě významný — i když se dělá z nouze ctnost — pro teplickou českou menšinu, jíž se otevírá moderní divadlo městské. Bylo by jen vhodné, aby nezůstalo při tomto zájezdu jednoho divadla, ale aby zúčastnily se i ostatní pražské herecké soubory.

Dramatický svaz otiskl teprve po 2 měsících v denních listech protest proti utvoření zvláštní „intendanční rady" v Nár. divadle, jejíž složení podle politického klíče jest přímou demonstrací proti nynějšímu vedení Nár. divadla. Protest „Dramat. svazu" jest úplně místný, neboť je jisto, že tato intend. rada, ačkoli má za úkol kontrolu administrativní a hospodářskou, bude také zasahovati do uměleckého vedení. A i když nelze souhlasiti vždy a se vším, co Nár. divadlo provádí, přece nutno zdůrazniti, že umělecké vedení v Nár. divadle musí býti volné, naprosto nezávislé na nějaké pochybné kontrole, o jejíž uměleckých cílech nelze ani mluviti. Divadlu musí býti ponechán svobodný vývoj, musí jíti s požadavky a myšlenkovým prouděním doby,

Pokračování na str. 218

ZASLÁNO UMĚLCŮM

Martě Majové!

Paní, proč mluvit o Vás, když možno mluviti k Vám přímo a říci Vám, čím Jste našemu divadlu a poohlédnout se třeba jen letmo po cestě, po níž Jste kráčela, a zastavit se u některých reliefů nebo soch, jimiž jest tato cesta vroubena. Neboť v životě výkonného umělce jsou tyto reliefy nebo sochy, jež vytesal, brzo a neprávem zapomenuty nejen umělcem samým, ale i širší veřejností, jež neví, co úsilí a sebezapření bylo na ně vynaloženo, s jakými obavami a úzkostmi byly provázeny a co hledání a trýzně nejistoty si vyžádaly, než nabyly chtěného výrazu.

Vy, zdá se, byla Jste ušetřena trapného hledání své herecké osobnosti, neboť jakmile Jste poprvé promluvila svou Ofelii v Uranii, bylo jasno, že Jste předurčena k interpretaci měkkých, jemných, nevýbojných žen, bylo jisto, že nebudete bouřit prudkými vášnivými výboji, vichřicemi rozpoutaných demonických sil. A skutečně, ženy, které Jste tlumočila, byly pohádkové fantasie básníků, jimž Jste dala měkce zvučící tony, chvějící teplo svého hlasu a kouzlo svého úsměvu a pohledu. Zde bylo by vzpomenouti na Čarovný závoj, Zvoníka matky boží, na Hugenoty a jiné měkké, oddané a trpící ženy, jež se tklivě usmívají na počátku Vaší cesty.

Těžký život venkovské kočující herečky se Vás nedotkl, po začátečních létech v Uranii octla Jste se na Vinohradech a vzpomínám-li dobře, byla Jolanta v Molnárově „Ďáblu" úvodní Vaší rolí. A odtud Jste umělecky rostla od úlohy k úloze, od salonních a veseloherních milovnic k charakterním postavám. Vzpomínáte jistě ráda Vrchlického Godivy, na Bozděchovu Marii Terezii, na lady Erlyneovou, na Marnixovou v Králi, Julii v Liliomu, Parisinu, Evu Rulovou, na pí Heinekovou, Charlotu Ferioulovou, Frederiku, nebo na Královnu v Cymbelinu, na Lady v Kap. Brassboundovi a jiné. Co tu různých žen, různých tváří, které Jste všechny ovládla krásným úsilím a chtěním býti více, než prostředníkem mezi autorem a obecenstvem, sledujíc rčení „Noblesse oblige" v přeneseném smyslu „Le genie oblige", umělec má povinnosti! Přetvářite umělecké dílo v půvabu své osobnosti, splňujíc tak všechny předpoklady specifické krásy umění. A v tom tkví klasická ctnost herectví, v naprosté oddanosti k svému úkolu. V oddanosti, s níž se umělec podřizuje požadavkům svého umění, nikoli jen svým zálibám a choutkám. Dnes, kdy umění Vaše dozrává, vystupují tyto přednosti tím výrazněji, osobitěji. Okouzlujete hlediště nikoliv strhující silou, ale půvabem, odhalujíc mu tajemství smíchu i slz, objevujíc mu nové světy, uskutečňujíc sny, osamozřejmujíc autorovy postavy, prohlubujíc a zejména — a to je, paní, Vaší největší silou — rozjasňujíc je. V tom je také největší odměna, že hlediště Vás v těchto postavách přijímá velmi vděčně a radostně. Jděte touto cestou dál a buďte jista, že všichni se budou divat, kudy Jste kráčela.

—etr.

Parisina.

Královna v »Cymbelinu«.

a korigovati názor a směr vedení jest věcí kritiky a nikoli intendanční rady. Proto vítáme tento projev Dramatického svazu, projev, jehož závažnost a nutnost jest nesporná a Dramat svazu příslušící, neboť jde o jeho členy, ale bylo by záhodno, aby tento svaz vyvíjel intensivnější činnost, aby se zajímal také o jiné otázky divadelní a nikoli, aby vystupoval příležitostně a jen tehdy, kdy jde o osobu Hilarovu. *Výbor „Matice Divadelní“.*

Dr. Jan Bartoš, známý dramatik, jehož nejnovější hru „Vzbouření na jevišti“ uvádí správa Nár. div. v pořadí původních prací, proponovaných v letošním období, byl přikázán zemským správním výborem knihovně Národního musea, při níž zřízeno zvláštní oddělení pro divadelní archiv Nár. div., který byl dosud z větší části uschován u zemsk. výb. Z tohoto oddělení má jedenkráte býti vybudováno velké museum Nár. div. *Žk.*

Režisérem na výpomoc je, zdá se, p. Nový v Národním divadle, neboť čtyři dny před premierou Zavřelova „Bokserského zápasu“, z technických důvodů odloženého, byl nucen nastudovati Beerovu satir. komedii „Zlámaný žebřík“. Takovým způsobem je ovšem dána možnost dostati na scénu hru, jejíž event. neúspěch může býti pak příčinou k poukazu na neschopnost režisérovu. Za pouhé čtyři dny nastudovati novou komedii je odpovědnost, již by si měl p. rež. Nový uvědomiti a prostě odmítnouti takový způsob umělecké práce, kterým poškozuje nejen sebe, ale i ostatní ve hře zaměstnané herce, jimž je nemožno roli řádně prostudovati. Je chvalitebné, že hleděl správě divadla v prekerní situaci vyhověti, ale jeho ochota je novým povolením tlaku určitých činitelů, kteří tak snižují jeho uměleckou hodnotu na úroveň režiséra nějaké šmíry. *Eský.*

Podivné poměry v Národním divadle. Premiera Beerova „Zlámaného žebříku“, narychlo vypraveného rež. Novým, měla dohru ne v zákulisí, ale v tisku, což je ještě horší. „Več. Českého Slova“ v den premiery upozorňoval na způsob umělecké diskvalifikace, jaké je vystavován občas rež. Nový, jemuž připadlo za úkol ve třech dnech nastudovati novou komedii, jejíž eventuelní neúspěch může jej umělecky značně poškoditi. List připomínal, že ochota rež. Nového k takové obětavé práci není pouze jeho věcí, ale i záležitostí ve hře zaměstnaných umělců. Premiera dobře dopadla a obecenstvo uspořádalo rež. Novému demonstrační ovace. Také správa divadla uznala ochotu a péči souboru a zaslala rež. Novému oficielní dopis, podepsaný za umělecké vedení rež. Dostálem. Podivné, velice podivné bylo proto, když druhého dne po odeslání pochvalného listu žádala správa redakci „Več. Č. S.“, aby na základě § 19. tisk. zák. opravila dřívější článek, neboť prý hra byla připravena již od začátku prázdnin, takže nešlo o představení „narychlo“, které by mohlo ensemble nějak umělecky poškoditi. Úřední oprava však setkala se s odporem rež. Nového, který tamže neúředně opravil opravu správy N. d. v tom smyslu, že sice již před prázdninami byly konány dvě zkoušky, ale těch zúčastnil se pouze režisér s nápovědou. Také je nepopiratelným faktem, že byly i bezprostředně po prázdninách zkoušky, ale pouze za účasti poloviny ve hře zaměstnaných umělců, neboť ostatní byli zaměstnáni současnými zkouškami jiných her. Mimo to rež. Nový uvádí, jaké potíže měl s obsazováním jednotlivých rolí, z nichž některé byly po třikráte obsazeny vždy jinými umělci, a tak přichází ke skutečnosti, že opravdové zkoušky, bez absence, započaly tři dny před premierou. Tak vypadá konečný výsledek vnitřního i veřejného sporu, který je důkazem podivných poměrů v Národního divadla, jehož umělecký aparát má býti prost podobných případů, které nejsou ku prospěchu ani ústavu, ani hercům, jimž je k jejich práci zapotřebí klidu a souzvuku. *ej.*

Divadelní sliby. Nové období ohlašuje se novými sliby všech divadel. Jsou potěšitelné a nadějné, pokud se týče domácí produkce, jak starší, tak nové i nejnovější. Národní a Stavovské divadlo mezi 50 hrami má 18 českých a 32 cizích, tedy poměr ne právě spravedlivý, ale lze doufati, že ještě českých her přibude. Ze starších připravují se: Dykova „Revoluční trilogie“, Vrchlického „Hippodamie“, z retrospektivních Klicperovi „Bělouši“, Tylovo „Jiříkovo vidění“, Jeřábkův „Syn člověka“, Bozděchovi „Dobrodruzi“, Stroupežnického „Na Valdštýnské šachtě“. Novinky budou jistě zajímavé; přihlásil se Hilbert (Druhý břeh), Dvořák (Bílá Hora), Lom (Žižka), Durych (Kvas na Boleslavi), Zavřelův „Bokserský zápas“ měl již svou premieru 16. září, z mladších přijde na jeviště Jan Bartoš se „Vzbouřením na jevišti“, Edm. Konrád s „Komedií v kostce“, K. Poláček s „Ženitbou pana Votického“ a F. X. Šalda, Fr. Langer a R. Krupička s hrami, dosud nepokřtěnými. Z klasických her znovu bude uveden Sofokles „Antigonou“, Racine „Faidrou“, Shakespeare „Hamletem“ (také na Vinohradech jej ohlašují), Calderon „Circe“, Byron „Sardanapalem“, Grabbe „Hanibalem“, Molière „Šibalstvím Skapinovým“, Jonson „Volponem“, Goldschmith „Pokořila se“, Le Sage „Turcaretem“, Balzac „Mercadetem“, Ostrovský „Lesem“ a Schiller „Úklady a láskou“. Z moderních autorů cizích bude zastoupen Shaw (Svatá Jana), Arnoux (Hyon z Bordeaux), Aranhy (Malazarte), R. Rolland (Triumf rozumu), R. O. Neill (Chlupatá opice), Picard a Carca (Klára), Pirandello (Každý podle svého), Casella (Smrt na dovolené), Sommagne (Nový spasitel), Crommelynck (Dětinští milenci), S. Vane (Tajemná loď), Antonelli (Ostrov opic), J. Grane (Pan Pigmalion), Achard (Chcete si se mnou hrát), E. Mazaud (Paroháč Dardanel), Ascher (Zelená bohyně), Katerwa (Divoch), G. Kaiser (Kolportážní příběh). — Vinohradské divadlo z původní retrospektivy připravuje: Hálkova „Záviše z Falkenštejna“, Šamberkova „J. K. Tyla“, Kolárovy „Smiřické“, Stroupežnického „Furianty“, Svobodovy „Směry života“, Zeyerova „Neklana“, Vrchlického „Soud lásky“, Jiráskovu „Lucernu“, z mladých Langra, Šrámka, Jana Marie. Ze Slovanů Ogrizoviče. Cankara, Gogola, Sologuba, Juškieviče. Z Němců Goetha (Egmonta), Kleista. Wedekinda a Tollera, ze španělštiny Calderona (Vytrvalý princ) a Grauova „Hraběte Alacorsu“, z francouzštiny bude to Romainsův „Knock“, loni již slibovaný, Verhaeren (Spartská Helena) a Maeterlinck. Z Anglie bude bohatě zastoupen Shakespeare (Hamlet, Král Lear, Marná lásky snaha, Komedie plná omylů). Ani Amerika nezůstane zapomenuta: přijde Drinkwatterův „Abraham Lincoln“. Z Norska ovšem Ibsen, Heiberg, Strindberg. — Švandovo divadlo slibuje 64 her, což jest trochu mnoho. Potěšitelné jest, že v připravovaném repertoaru je spravedlivě zastoupena domácí produkce, a to hrami retrospektivními, ale i nejnovějšími. Z těch je to Kocourek „Jarním mámením“, Hořejší „Vodníkovými dceruškami“, Spitz „Morem“. Ze slovanských je Andrejev, Kulundžičev, z Francouzů je tu Marivaux, z Angličanů Shaw (Cesar a Kleopatra) a Shakespeare (Marná lásky snaha), z Italů Pirandello (Rozkoš ctnosti), ze Španělů Guiméra (Mořem a nebem), z Norů ovšem Ibsen (Podpory společnosti), z Němců Schiller, Wedekind a j. Tedy repertoarní rozptýlení velmi pestré a konečně i dosažitelné. — Divadlo „Komedia“ vstupuje do druhého období s programem vyhraněnějším, než mělo v období prvním. Z původního repertoaru slibuje: Herrmanna, Klicperu, Horkého, Krupičku, Kunětickou, Lukavského, Mattuše, Pakostu, Sokola-Tůmu, Šamberka, Tyla a j., z cizích: Andrejeva, Angermayera, Arcybaševa, Balzaca, Egera, Ewerse, Fischera, Flers-Caillaveta, Guitryho, Molnára, Hauptmanna, Fouchardiera, Kotova, Knoblaucha, Plauta, Shakespeara, Vischera,

Urvanceva a j. Také soubor (Částková, Čeledová, Hermanova, Červenková, Lierová, Nekolová, Svobodová, Švarcová, Merhaut, Merten, Veverka, Vávra, Rovenský, Želenský, Douba, Dvorský, Demut, Haas, Kastner) a pohostinská režie Bora a Jiříkovského za ředitelství R. Kautského poskytují naději na umělecké večery. *j. p.*

Český repertoar v českém Národním divadle je stálým předmětem stesků divadelní obce, která volá, aby i při účasti na moderní produkci ciziny nebylo opomíjeno práv českých dramatiků. Toto stanovisko, hájené a stále připomínané naším tiskem, zaujal kromě dr. Háskové v „Čsl. Republice" i referent „Nár. Listů" dr. M. Rutte, který, ač opatrně, přece důrazně poukazuje na řídkost účasti českých autorů v uplynulé sezoně. Tato otázka je však stále pouze nadhazována, ale bylo by třeba přistoupiti konečně s opravdovostí k jejímu řešení formou, která by byla schopna proraziti i nejsilnější dveře kanceláře Národního divadla, aby na místě povolaném byl slyšán protest proti dosavadnímu systému, který vyvrcholuje akceptováním dvou nebo tří rukopisů ročně. Věci je třeba jíti na kořen, promysliti ji a prodebatovati, uvážiti veškeré eventuality, najíti vady i výhody různých návrhů, a teprve pak bylo by možno formulovati řešení dnešní krise českého repertoaru. Tato nemoc našeho Národního divadla je stejně vážnou, jako otázka jeho zpolitisování, a i zde byla by na místě bezprostřední a účinná reorganisační práce. *E. Janský.*

Alois Staněk-Doubravský, známý operní pěvec a býv. ředitel brněnského Národního divadla (v letech 1903—1904), zemřel poč. září 57letý ve Středoklukách u Prahy, kdež před věnováním se dráze divadelní působil po jedenáct let jako učitel a ve válce ustanoven ředitelem obec. školy. *—á—*

Studie o Vojanovi bude vydána nakl. Neubertovým na Smíchově. Bude obsahovati analysu našeho herce-veliána, již autor Jan Bor již před několika léty vydal, a kromě četných příspěvků čelných našich kritiků také cenné ilustrace. *—ý.*

Zavřelův „Bokserský zápas", který měl premieru ve Stav. div. 16.-IX., vyšel knižně u Rosendorfa. Veselohra vzbudila pozornost nejen Zavřelových přátel, ale i odpůrců. Zavřel jde za svým cílem, který vytkl si již v prvé ves. „Mrtvý"*), za vytvořením nové veselohry. Dr. Fischer, vzpomínaje na Zavřelovu minulost jako dramatika, nazývá veseloherní činnost Zavřelovu ústupem. A proti tomu se Zavřel brání, píše v meziakti „Národní a Stavovské divadlo": „Můj starý a nebezpečný demon, o kterém jsem psal básně a truchlohry, byl mnou zkrocen. Tím pro mne raison d'être tragedií zmizel. Nikoli ústup, nýbrž pochod ku předu. Usiluji o něj také v technice dramatu. Nic mne tak nepoučilo, jako moje vlastní chyby. Kritika je odhalila a já se jí řídil. Nezapomenu na její útok, který byl pro mne svrchovaně cenný. Můj zítřejší nebo pozítřejší úspěch je zhola nemyslitelný bez mé včerejší porážky. Bokserský zápas je rozhraní. Vím dobře, kam je nyní nutno zamířiti. Co s historií? Dnešek! Dnešek! Strašně blízký komice, i když je nejtragičtější. Tedy veselohra, až bude dosaženo cíle! K němu! Napříště již ne přes oblaka, ale zemí." „Bokserský zápas" je jistě zajímavý a dokumentární, charakteristický pro vývoj českého dramatu, pro dobu i směr. Neboť jestliže divadlo jest výrazem dnešní doby a lidí, pak „B. z." je nejtypičtějším výrazem této pravdy. Dnešní doba? Bar a boks; tanec a sport, lehce se poddávající ženy, silné alkoholické nápoje. To jest dnešek. Jenže třeba si uvědomiti že je to přechodná doba, temnosvit, jak také říká Zavřel, který bude rozjasněn a rozřešen jinak. Zatím jsme ve fási „Bokserského zápasu" a bude dobře, jestliže přispěje k vyjasnění. A proto musí býti hrán. *j. p.*

Schirokauerova a Rosenhaymova komedie „Noční hovor" čili Kariera, kterou hrají ve Švandově divadle s p. a pí Steimarovými, je kinematografické libreto se všemi přednostmi, ale zvláště nectnostmi biografických sensačních her. S přednostmi ovšem do jisté míry hereckými, jež byly asi příčinou, že manželé Steimarovi tu hostovali. Ale nepovedlo se jim to. Pí. Steimarová hlasově nestačila na tragiku ženy, jež by obětovala všechno, aby pomohla muži ke karieře, třebaže měla okamžiky zvláště dojímavé, a p. Steimar asi hrát nechtěl. Zato v roli světáckého presidenta výrazně se uplatnil p. Plachý, jenž je na dobré cestě k vzestupu, ale také propadá stereotypním grimasám, a p. Marek v roli domorodce. Jinak hra působí dojmem kinematografickým. *j. p.*

*) Vyšel jako sv. 7. „Knihovny Matice Divadelní".

Z CIZINY

Monografie o Reinhardtovi. Umělecká činorodost německého režiséra Maxe Reinhardta přiměla amer. spis. O. M. Seylera k bezprostřednímu tříměsíčnímu studiu jeho působení. Poté napsal knihu „M. Reinhardt and his Theatre", kterou amer. kritika přivítala jako nové osvětlení evropské divadelní kultury, v níž Reinhardt je zjevem, znamenajícím vzestup uměleckých hodnot. *—ý.*

Molière v chorvatštině. Molièrova „Škola žen" byla přeložena T. S. Tekličovou do chorvatského jazyka. *—ský.*

„*Prostopášník pan Trouhadec*" bude míti pokračování v nové práci Jul. Romaina názvu „Sňatek pana Trouhadeca". *—ý.*

Anglický dramatik G. B. Shaw podle zpráv denních listů připravuje se na cestu do Ruska a má asi v listopadu, byv pozván, navštíviti také Prahu. Pravděpodobně bude při příležitosti jeho návštěvy provedena v repertoaru Národ. div. zařazená „Svatá Johanka", jíž popularita Shawova v Anglii i v Americe dostoupila vrcholu. *—ý.*

„*Živnost paní Warrenové*" (Mrs. Warrens profession), známé u nás 4akt. drama G. B. Shawa (přel. Gust. Tichý, vyšlo u Knappa jako sv. 286. Ochotnického divadla), bylo provedeno teprve nyní na jevišti londýnského Everyman Theatru k větší prý mrzutosti autorově, než byl tak dlouho trvající zákaz této hry. Ten prý prohlásil, že nežli teď, kdy „dosáhl úctyhodného věku v ovzduší zbožnosti, raději vůbec nemělo se hráti jeho drama, napsané před 30 lety, kdy byl mladým tygrem bez bázně i před Bohem". *bž.*

Podzemní divadlo pro 40 diváků, v němž konají se pouze dobročinná představení za vstupné 1 libry šterlinků za lístek a představení, vystavěl si básník d'Annunzio ve své vile na Gardském jezeře. *—.*

Johanna Dybwadová, znamenitá umělkyně norská, byla vyznamenána řádem sv. Olafa při předst. Björnsonovy hry „Paul Lange a Tora Parsberg". Tímto představením, vedle Holbergova „Den politiske Kandestaber" a Ibsenovy hry „En Folke Fiende", oslavilo norské Národní divadlo v Kristianii 25. výročí svého otevření. *—á—*

„*Vebloud uchem jehly*", ves. Fr. Langra, uvedena byla nedávno i na jevišti vídeňského Volkstheatru a setkala se s nadšeným přijetím u obecenstva i kritiky. Česká kritika však zastoupena nebyla, neboť žádost „Vídeňského deníku" za referentský lístek byla odmítnuta s poukazem, aby si referent vstupenku koupil. Není nad vídeňskou noblesu! *—ý.*

Jiří Vlad. Tolman

Za † Ing. Miloslavem Hruškou

Pohnutím pero vypovídá mi službu, mám-li psát nekrolog nejlepšímu z nás, který ztělesňoval ve své osobě v Hradci Král. dram. umění, je pozvedl na výši nebývalou, vychoval nové generace ochotnické a dal poslání „Klicpery" směr, ráz a cíl. Byl naší chloubou, hrdostí a ozdobou, dnes náleží, žel osudu, minulosti. Dotrpěl po trapné chorobě 18. srpna 1924 v sanatoriu na Pleši.

Již jako akademik zajímal se o divadlo a prvotiny jeho činnosti ochotn. spadají v působnost Akad. čten. jedn. v Jičíně r. 1903. Hrál tu úlohu Chlestakova v Gogolově „Revisoru". Tehdejší „Krakonoš" napsal o něm: „Ten Hruška, který vystoupil tentokráte poprvé, překvapil neobyčejnou, do nejmenších detailů zacházející propracovaností svého výkonu." Pak následoval Macdonald v Moserově „Bibliotékáři", Přibáň v „Tažných ptácích" Želenského, Lebduška v Šubertových „Žních", Jesz v „Karikaturách" Kisielewského, Perlička ve Stroupežnického hře „Vojtěch Žák, výtečník", Zelenka v Šamberkově „Havlíčkovi", Utěšitelný v Gogolových „Hráčích".

V Hradci Králové vystoupil poprvé r. 1910 jako Emerich v Kadelburgově „Kaňce" a Gerard v Somersetově „Miss Dott". Kus prvý sehrán k poctě 25leté činnosti „táty" Růžičky, dnes již též zesnulého, a tehdejší kritika napsala o Hruškovi, že je výtečnou akvisicí pro jednotu, maje dobrou routinu a pohybuje se volně a nenuceně. R. 1911 sehrál s úspěchem roli Tomáše v Guimérově „Nížině", Habadu ve Štechově „Habadovi a Jordánu", hraběte v Bahrově komedii „Děti", Mingassona v Gavaultově „Čokoládové princezně" s pí Sedláčkovou jako hostem. Nato vystoupil jako Reinhold Ulrich v Halbeho „Proudu", Crofts v Shawově „Živnosti paní Warenové" s hostem pí Hübnerovou, v Schönherrově dramatu „Domov a víra" hrál starého Rotta, ve „Vdavkách slečny Beulemansovy" od Fontaina starého Meulemestra, ve Vrchlického „Rabínské moudrosti" rabbího Löwa. R. 1912 v Thomově „Lokálce" majora, v Hauptmannově „Formanu Henčlovi" Siebenhaara, ve Vrchlického „Pomstě Catullově" titulní roli při slavnostním večeru Vrchlického za účasti Jar. Kvapila. R. 1913 v Želenského „Straně bdělých", v Nušičově „Pustině" s M. Laudovou roli Nedeljkoviče, v Šamberkově „Jedenáctém přikázání" Střelu, v Krzywoszewského „Čertu a krčmářce" ďábla-svůdce s brilantním úspěchem, Bootsovu roli v Molnárově „Právním zástupci" a v Čapkově „Slunovratu" lékárníka. V tomto roce poprvé zvolen režisérem „Klicpery". R. 1914 hrál v Schönherrově „Matce a zemi" a dokázal dle kritiky, že divadlo bylo mu potřebou a ne prchavou zábavou. V Dregelyho „Fraku" představil krejčího Málka, později ministra s překvapující životností. S „Dobroslavem" sehrál v Brieuxově dramatu „Utajované zlo" roli lékaře. O „Klicperovi" napsáno v listech, že úspěch jeho v době válečné přes různé obtíže je velký, o čež lví podíl náleží zesnulému jako duševnímu vůdci spolku.

R. 1915 hrál v Molnárově „Gardovém poručíku", v Jiráskově „Lucerně" na oslavu 30 letí otevření divadla „Klicperova" sehrál ve třech předst. výborně mlynáře, následovala role Valentina ve Fleurs-Caillavetově „Rozkošné příhodě", v Knoblauchově „Faunu" s hostem Kohoutem sehrál lorda Stornburyho, ukázav svědomitost a routinu dlouholetého ochotníka, ve Šturmově „Čtveráku Ekehardovi" Moora, v holandské ves. „Hloupá Dorka" Winckelbosche, v Haddauově a Chambersově „Londýnské mlze" Roberta. Při tryzně, pořádané k uctění zemř. dra O. Klumpara, předs. spolku, sehrál v aktovce Vrchlického „Svědek" Valentu. V roce tomto pověřen funkcí zást. předs. za zesnulého, a usneseno po dobu války nesvolávati valné hromady. Jeho energii dík, že přes četné vojenské odvody spolek se neodmlčel, nýbrž věnoval se dram. tvorbě i nadále, odváděje slušné výtěžky ve prospěch humanních institucí, jak tehda bylo nařízeno, a že dary plynuly institucím českým a ne rakouským. R. 1916 vystoupil v Maughamově „Lady Frederik" v roli Paradina s hostem slečnou Pačovou, v Rittnerově „Malém domku" s hostem Evou Vrchlickou hrál roli doktora způsobem uchvacujícím, ve Svobodových „Směrech života" úlohu Antonína, v Kistemackersově „Instinktu" manžela (s pí Petrofovou) v Šamberkově „Palackého tř. 27" Drmolu, v Čislerově tehdejší novince „Ředitel panství" zástupce hraběte Osvalda, v Stangelandově „Svaté lži" doktora Jesena.

R. 1916 vystoupil dále v Mahenově „Uličce odvahy", nato v Schäferově kom. „Kopřivy" hrál Žalského. V Jiráskově dram. „Otec" sehrál roli starého Diviška a doplnil jí galerii svých vzorných postav. V Štechově „Třetím zvonění" vystoupil jako Pilz.

R. 1917, kdy ukazovaly se všecky známky zkomírání Rakouska a hroucení front, vlil do členstva vřelejší krev, chuť a nadšení záměrem sehrát působivou Tylovu „Fidlovačku" s hudbou Škroupovou, kteréžto smělý projekt — 90 osob na jevišti a orchestru — s profesorem Černušákem (nyní v Brně) vtělil v čin. Hrál v 28 reprisách zde, v Náchodě, Jaroměři a v Král Dvoře zprvu úlohu Jeníka, po smrti „táty" Růžičky úlohu žida Ševelesa. Kus je idylickou zkazkou z dob probuzení národního a vyvrcholil kulminačním dojmem při zpěvu „Kde domov můj", jehož se zúčastnilo celé hlediště. Jako režisér se zasloužil tímto dílem nemálo, an vedle mravního výsledku této tehda fascinující hry byl i výsledek finanční skvělý a spolek daroval 7500 K národním, podpůrným a kulturním institucím. Téhož roku sehrána Jiráskova „Vojnarka", v níž zesnulý vytvořil roli Vojnara, ve Štolbově „Vodním družstvu" Cirkla a v Dykově „Poslu" Tomáše Roha. (Dokončení)

Dr. Fr. Herman

Československá společná práce s Francií

Sjezd Federace „des sociétés théâtrales d'amateurs" v Ženevě 9.—10. června t. r. má a bude míti pro naše styky s cizinou velký význam. Bylo to poprvé, kdy se československé ochotnictvo účastnilo sjezdu francouzských ochotníků a kdy byly skutečně položeny věcné základy společné práce. Na sjezdové schůzi a při závodech divadelních byli jsme pouze hosty, srdečně a okázale vítanými, ale v poradách po vyčerpání sjezdového pořadu byly jsme již spolupracovníky a spolutvůrci velkých a dalekosáhlých problémů. Naše účast na sjezdu ženevském nebyla tedy pouhou zdvořilostní návštěvou a její význam se neskončil uzavřením sjezdových prací. Naši delegáti přinesli nám bohatý program další a nové činnosti, což je potěšitelným a radostným výsledkem našeho prvního kroku ve stycích s cizinou, ale s tímto programem přinesli také odpovědnou práci a značné povinnosti.

Sjezdové porady rozřešily a upravily dvě důležité otázky: společnou práci francouzského a československého ochotnictva — a utvoření mezinárodního ústředí.

V prvním směru bylo ujednáno, že obě korporace (naše Ústř. Matice Div. Ochot. Čsl. a Federace franc.) budou si pravidelně vyměňovati zprávy o svých podnicích, o repertoaru, statistiku a zprávy o div. hrách, aby byly tyto hry vzájemně hrány. Ve Francii se jedná také o nový zákon divadelní (dosud tam platí Napoleonův moskevský dekret z r. 1813), a náš návrh osnovy nového div. zákona má jim býti pomůckou k dalšímu projednávání. F. S. T. A. se zavázala, že bude pracovati o přijetí českých her do franc. repertoaru, a my máme opatřiti překlady. V časopisech obou korporací bude zvláštní hlídka — u nás francouzská, u nich česká. Výbor F. S. T. A. žádal, aby jim byla dána co nejdříve možnost, aby k nám přijeli. Konečně byla nám nabídnuta pomoc při hájení našich práv vůči francouzským autorům. Tak se mají zatím vyvíjeti vnitřní styky mezi námi a Francouzi.

Dále bylo usneseno vytvořiti mezinárodní ústředí pro ochotnickou práci a mezinárodní kancelář pro lidové divadelnictví. V tomto ústředí mají se soustřeďovati zprávy a jednou do roka se má ústředí sejíti. Za základ programu byl vzat protokol sjezdu v Lutychu 15.—21. září 1905. Tehdy zastupoval na sjezdě Čechy zvěčnělý spisovatel a řed. F. A. Šubert. Lutyšský mezinárodní sjezd prohlásil, že má býti divadlo uznáno za ústav všeobecné prospěšnosti veřejné, tedy za ústav veřejné správy, a žádal, aby každý stát zřídil nebo podpořil pro každou svou národnost jedno divadlo činoherní a aby zřídil poradní komisi pro stálé studium otázek, jakých nových opatření bylo by třeba k podpoře dalšího rozvoje umění dramatického, zejména divadla pro lid. Jedním z hlavních úkolů této komise bylo by zorganisování lidového divadla ve všech zemích. Sjezd lutyšský žádal, aby bylo umožněno provésti do roka řadu představení, ovšem vrstvám lidu přístupných, i v divadlech stálých i putujících i ochotnických, a to buď za podpory obce, země, státu, nebo z vlastní ochoty těch, kdo divadlo předvádějí. Konečně se má subvencí napomáhati provozování her, literárně cenných. Tento lutyšský program, jen zhruba zde nastíněný, byl tedy vzat za základ v Ženevě a připojena k tomu ještě ochrana divadla proti bezcennému braku repertoarovému a ochrana proti znemravňující produkci. Naší korporaci — Ú. M. D. O. Č. — bylo uloženo, aby tyto požadavky vystylisovala na základě našeho návrhu osnovy nového zákona divadelního.

Až se oba výkonné výbory o těchto všech programových bodech vysloví, má se jednati s vládami obou států, jejichž zástupci mají býti v mezinárodním ústředí. Nám uloženo získati národy slovanské a nám blízké, kdežto F. S. T. A. bude jednati s národy románskými a s Anglií.

V roce 1925 má býti — patrně v Paříži — sjezd mezinár. ústředí za tím účelem, aby se jeho statut schválil a aby se ustavilo. První skutečný sjezd mezinárodní má býti svolán v roce 1926 do Prahy u příležitosti oslavy čtyřicetiletého trvání Ú. M. D. O. Č.

Naše zahraniční styky nezůstaly zatím obmezeny jenom na Francii. Zejména v Londýně měla naše intervence úspěch. Tamní „The national amateur operatic & dramatic Association", jejíž presidentem je p. Stollengdrake, ještě v červnu vyřídila náš přípis per rollam a tamní výkonný výbor jednohlasně a s radostí uvítal naši nabídku na společnou práci a pozval nás na sjezd anglického ochotnictva v Torquay. — Svaz „teatrów i chórów włościańskich ve Lwowie" přihlásil se již sám, a s varšavskou organisací byla rovněž korespondence zahájena. V Italii ani v Jugoslavii takové organisace není. Na doporučení našeho ministerstva věcí zahraničních a konsulátu v Miláně jednáme s „Associazion Milanese dei Filodrammatici", která sdružuje nejlepší spolky div. ochotníků a požívá velké autority. V Jugoslavii bude nutno vybudovati organisaci od základu.

V novém útvaru mezinárodním je vykázáno naší Ú. M. D. O. Č. přední místo. Jsme

nejen početně nejsilnější, ale — jak jsme se přesvědčili ze srovnání s Francií a Anglií — i věcně, pokud jde o práci uměleckou a osvětovou, jsme téměř napřed. Nebudiž to pýchou, přiznáme-li si přednosti, které tu jsou, ale budiž to vážným uvědoměním a pokynem, abychom v odpovědnosti, kterou jsme na sebe vzali, čestně obstáli. Víme, že dosud ve své práci, která je v cizině tak obdivována a ceněna, stojíme osamoceni. Budiž tu zvláště připomenuto, že naše žurnalistika, která přináší dlouhé články o každém zájezdu, ba o každém úspěchu některého zpěváka nebo hudebníka v cizině, nevěnovala vůbec pozornosti naší účasti a práci v Ženevě, ač jsme všem listům dodali dosti látky!

Co jsme dosud dokázali, stalo se vlastní silou. Bude snad dobře, zůstaneme-li při tomto systému, půjdeme-li i napříště vpřed a výš vlastní pomocí!

Pro ochotnickou praksi

Seznam vhodných her k 28. říjnu a 8. listopadu (doplňky k seš. 14. ročn. 1923. — Podává J. Frey). Horáková Ab.: „Žena legionářova", obr. III.-16 m., 5 ž., salon, ložnice. — Karas J. F.: „Mučedník Brixenský", hra IV., 7 m., 3 ž., pokoj. — „Na rodné hroudě", hra IV., 8 m., 3 ž., jizba, nádvoří statku. — Kalda J.: „Na vlnách revoluce", satyr. komedie III., 9 m., 16 ž., pokoj. — Ležák J.: „Osudy legionáře", hra IV., 5 m., 5 ž., světnice, les, před kovárnou. — Karel J.: „Podíl", hra III., 10 m., 3 ž., šenkovna pokoj, škol. kabinet. — Machač J. K.: „Spasitelka", hra III. 11 m., 8 ž., výčep, jizba, pokoj. — Morávek J.: „Sražený orel", dr. IV., 13 m., 11 ž., pokoj s ver., kancel., salon. — Miller Jan: „Soumrakem poroby ku světlu svobody", obr. III., 21 m., 4 ž., pokoj, světn., náves. — Krejčí: „Povodeň", hra III., 4 m., 5 ž. — „Půlnoc", dr. III., 16 m., 4 ž., náves, jizba. — Oliva F.: „Pro zlatý poklad republiky", ves. III., 6 m., 7 ž., pokoj. — Strejček F.: „Rytíři blaničtí", vlasten. idylka z r. 1816, III., 7 m., 3 ž. — Sedláček V.: „Černožlutí dravci", drama IV., 10 m., 1 ž., kraj. les, voj. kanc. — Rudolf V.: „Na polském zámku", 7 m., 5 ž., zahrada, salon. — Šubert F. A.: „Jan Výrava", dr. V., 20 m., 11 ž., park, rybník. — „Probuzenci", hist. dr. V., 8 m., 3 ž., les, obora 2 komnaty. — Výpravnější hry se zpěvy: „Bílý lev", „Hoši z první legie". — Aktovky: Strejček: „Povstalci", obr. z r. 1815, 5 m., 2 ž., pracovna. — Čečetka: „Malý legionář", 1 chlapec, krajina. — „Mladí republikáni", 1 chlapec, 3 dívky, pokoj. — Homolka: „Den svobody", 3 m., 2 děti, světnice. — Hubálek: „28. říjen", libovolný počet dívek, učebna. — Mathesius: „Brána pekel", „Děti republiky". — K 8. listopadu: Beran J.: „Za roboty", hra III., 11 m., 16 ž., náves, 2 jizby. — Karas J. F.: „Bělohorská mračna", 8 m., 3 ž., jizba, předsíň. — „Ztracenci", hra III., 9 m., 4 ž., náves, síň, jizba. — Čečetka: „Adamita", 10 m., 5 ž., selská jizba, kancelář. — Dyk: „Posel" a Vrchlického „Exulanti". — Aktovky: Kiesvetrová: „Poklad vyhnanců v", 8 m., 2 ž., 2 děti, pokoj. — Kučerová: „Z těžkých dob", 7 m., 4 ž., 2 děti, světnice. — Mašek: „České Sibyly", slavnostní scéna, 6 ž., Bílá Hora.

Ochotnické zprávy

Ženevský sjezd francouzského ochotnictva. „Fédération des sociétes théâtrales d'amateurs" pořádala 9.—10. června t. r. sjezd v Ženevě, spojený s velkými závody hereckými. Byla to velká manifestace a pro nás první příležitost, abychom vstoupili na mezinárodní forum. Byli jsme srdečně pozváni a naše delegace byla vřele a okázale přivítána. Zajímavo je, že bydlila v Ženevě právě v domě, z něhož president dr. Masaryk dal první pokyn k odboji. Francouzská Federace je poměrně malá; čítá celkem 160 spolků se 6000 členy. Spolků je nejvíce z jižní a východní Francie, 19 ze Svýcar. Organisace má 8 velkých okrsků, v nichž je vlastně hlavní práce vzdělávací, umělecká i organisační. Tam předsednictvo je více representací, než složením pracovním a nezasahá tak do organisace, jako u nás. Mimo to je ve Francii 1300 Patronátů sv. Josefa, které nemohou býti do Federace přijaty, protože u nich dosud nesmějí hráti ženy. Ženské role hrají muži. Stanovy a řády jsou téměř totožné s našimi a po změnách, provedených sjezdovou schůzí, kryjí se s našimi i v podrobnostech. Federace vydává svůj list a její členové jej dostávají zdarma. Vlastní práce nejde tam tak do hloubky, jako u nás; dosud je více rázu zábavního a klade se důraz na hraní divadla. Spolky pořádají 4—6 představení ročně. Francouzská vláda se sice obmezuje na podporu morální, ale ministerstvo krásných umění se staví všude za podniky Federace. Zvláštní, velmi dobrý poměr je mezi ochotníky a herci z povolání. Ba i finanční prostředky dostává Federace od div. ředitelů, a předseda syndikátu div. ředitelů je předsedou okrsku v Bordeaux. Také ženevský sjezd byl výrazem těchto poměrů. V čestném předsednictvu byli div. ředitelé, dram. autoři, a finanční prostředky byly od spolku autorů, od nakladatelů a div. ředitelů. Cen pro závody — mimo měst a vlády — bylo za 17.000 franků. Jsouť také roční závody vlastně přední péčí celé organisace. Mimo tyto výroční sjezdové závody pořádají ještě okrsky své zvláštní závody. Ženevského sjezdu zúčastnilo se asi 60 měst a míst z Francie a Švýcarska. Účastníků bylo asi 450. Mezi výzdobou sjezdové síně byly také naše prapory československé. Sjezdová schůze vyřídila po uvítání hostů a po projevech změnu stanov a v potomní debatě nejvíce se hovořilo — o autorských právech a poplatcích. Je tedy s námi mnoho podobného! Slavnostního banketu v ženevském sale de roi bylo účastno 420 osob. Přípitky pronášeli: předseda vlády, ženevský starosta, rektor university (který promluvil vynikající řeč o ideologii ochotnictva), president Federace a jiní. Projev naší delegace byl uvítán potleskem dle starého zvyku francouzského (3 rány, potlesk — 3 rány, potlesk). Jak řečeno, hlavním cílem domácím byly závody, jež byly velmi dobře organisovány. Celkem hrálo 46 jednot, každá jednu nařízenou a jednu volnou hru. Všecky hry sehrány za jedno odpůldne na osmi jevištích a pouze před členy poroty. Pak se jury sešla, debatovala a udělila ceny. Večer hrály spolky, z oceněných vybrané, v Grand Théâtre, kde vláda uspořádala v přestávce recepci. Podobně uspořádalo druhý den město velikou recepci v zámku. Dojmy naší delegace z těchto závodů byly veliké. Jeviště — podle jejich líčení — připomínalo opravdové závodiště, kde byl o vítězství sveden krásný zápas vyspělých a uměleckých povah, zladěných v půvabný celek. Byla tu dokonalá láska k umění. Bylo patrno, jak si Francouzi váží sami sebe, ctí svou celkovou práci a oceňují práci ostatních. V tom byl jejich úspěch. V šatně nebylo neochotných rukou, každý byl pohotově pro celek.

Nařízení se nepředávala druhým, nikdo se neuhýbal, nevymlouval; obdržel rozkaz a za chvíli hlásil, že je vykonán. Francouzi jsou velmi opatrní ve výběru svých dobrých sil a zamezují již v zárodku tvoření se veličin na svou pěst. Hráno bylo s obdivuhodným temperamentem, scény byly vystupňovány až k drastice, maskování bylo realistické, spíše naturalistické. Většinou se líčili sami. První cenu obdržela „Comoedia" z Rennes, hlav. města Bretaně, a té byla odevzdána také naše stříbrná ratolest lípová. Naše dary, Šimonův lept Nár. divadla a zvláště Prostějovským okrskem zaslaná pozdravná adresa, vkusně v kůži vázaná a malbami prof. Kamenika zdobená, byly velmi srdečně přijaty a všeobecně obdivovány. Federace věnovala naši delegaci velkou rytinu, kterou jí darovalo ministerstvo krásných umění. Šli jsme do Zenevy, abychom se poučili a abychom položili praktický základ ke stykům mezinárodním. Obé se zdařilo. Poučení, jehož jsme nabyli, není pro nás pokořující, ale v mnohém je výstražné a spíše povzbuzující. Bude nutno podrobně zkoumati základ, vývoj a soustavu práce jiných, bude nutno porovnávati stav vlastní, abychom nabyli správných závěrů o tom, jdeme-li po cestách správných a máme-li pravdu my!

h—

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Francouzské ochotnictvo — a my. Naši přátelé francouzští jsou mnohem šťastnější nás, pokud jde o jejich poměr k povolaným kruhům a k veřejnosti. Už zájem, který ve Francii jeví o ochotnictvo kruhy literární, umělecké, herecké, nakladatelské, jsou pro nás pohádkou. Tam chápe autor, že má v ochotnictvu sílu, udržující jeho dílo nejdéle při životě, tam chápe nakladatel, že by nemohl tisknouti hry pro několik stálých divadel. Tam chápe i vláda, že práce ochotnictva musí býti podporována v zájmu umění, literatury a ušlechtilé zábavy. I hercům z povolání a zvláště div. ředitelům mnoho záleží na úspěchu práce ochotnické a proto ji tak vydatně podporují, jejich zájmy se prostupují, činnost proliná. Proto jsme viděli v Ženevě v předsednictvu a v porotě tolik vynikajících osobností, proto na banketě ochotnického sjezdu byli presidenti švýc. kantonů, ženevská municipalita, universita, konsulové, zástupci tisku, kritiků, spisovatelů atd. Proto měli téměř za 20 tisíc cen, proto měli veliké slevy na drahách a jednotlivé spolky obdržely zvláštní subvence. — A přece — práce Francouzů-ochotníků nemá tak vzácné minulosti, ani tolik významu a těžkých úkolů, jako práce naše! U nás se pracovalo nejen z pohnutek uměleckých, nejen pro ušlechtilou zábavu, ale větším dílem z nutnosti národní a pro získání hmotných výhod účelům, veřejně prospěšným. Peněz, českým ochotnictvem vydělávaných, bylo a je dosud třeba, kde kdo natahuje po nich ruce! Práce českého ochotnictva byla zejména v době probuzenské nadlidská, a když vykonalo svůj úkol a život je vtáhl do služeb humanity, jak se mohlo při tom dařiti umění? Proto — bohudíky — nastává dnes vyúčtování a naše ochotnictvo pracuje o svém uměleckém povznesení. Francouzské ochotnictvo nemělo oněch velkých zatížení a přece bylo viděti při pořádání ženevského sjezdu i při banketech, jak je mu přáno veřejnými činiteli i obecenstvem. Zdá se, že Francouzi spojují umělecké snahy se zábavou a při tom necítí nutnosti, aby obecenstvu podávali věci literárně a umělecky cenné. Nejsou ani tak seznámeni s cizí literaturou, jako my. Proto se na sjezdu divili, že známe literaturu téměř z celého světa, a to z překladů, které si sami opatřujeme. Máme tedy mnoho před nimi, co by jistě u nich vedlo ke zbožňování, protože se tam umí dobře oceniti práce a její význam. Ani ve výkonech uměleckých nejsme za nimi a můžeme se klidně připravovati na závody v roce 1926, nebojíce se, že bychom nesnesli kritiky zahraničních hostí. V jednom však bude nutno je dohánětí. Francouzi mají téměř vrozeno vědomí soběstačnosti a radostnou hrdost své národní jistoty. Z toho prýští láska nenáročná, nesobecká, dokonalá láska i k vlastnímu umění a z ní zase rodí se vzájemná ochota, snášelivost a podrobení se nutné kázni. V oné veliké úctě ke své práci a v oné lásce ke svému umění dovedou podříditi své vlastní já prospěchu celku a plní rádi a nadšeně všecko, co je spojeno a co je diktováno jednou ideou. Ve schopnosti umělecké i ve výkonech můžeme se s nimi směle měřiti. Ale — v kázni, v onom dobrovolném a pochopení plném podřízení se požadavkům a prospěchu celku musíme ještě mnoho přidati. Právě ona svornost a nadšená oddanost je nejlepší půdou, z níž může vyrůsti síla organisačního celku, jeho eksekutiva na prospěch a ochranu umění a neuvěřitelné úspěchy společné práce i výkonů uměleckých. V těchto počítech, v těchto zásadách a ve víře v jejich dobro, oprávněnost a pravdu mizí malichernost a ješitnost jedincova, mizí lesk uměle pěstovaných hvězd, rozpouští se všecka spolkářská nezdravota, ubohé touhy a zápasy po funkcích, zkrátka ustupuje z cesty všecko, co už pohřbilo u nás tolik dobré práce, co odvrátilo tolik znechucených pracovníků a co jen škodilo pověsti, mařilo cíle a znehodnocovalo úspěchy celku. Máme veliké úkoly před sebou a naše organisační články budou v příštích dvou letech notně zatíženy. Ale nebojíme se práce, která sama ukáže, jak jsme dozráli pro velké myšlenky, a její výsledky promluví za nás více, než netečná žurnalistika dohromady. Šli jsme do Ženevy pro poučení a zatím jsme byli stavěni za vzor. Naše delegace, stojíc uprostřed Francouzů, přemýšlela, kolik bude třeba ještě u nás práce, než si vybudujeme aspoň jeden takový stánek pro ochotnictvo, který by byl symbolem vzájemné spolupráce a ukazatelem do budoucna. Snad se nám to také v brzku podaří. Především je však třeba, abychom se pro příští dobu náležitě vyzbrojili. A k tomu je třeba: pořádek doma ve vlastní organisaci, cílevědomá kázeň a úsilí o uměleckou a kulturní vyspělost! Zdar budoucí je tedy v naší ruce!

h—

Sokolstvo a div. zákon. Sokolská župa Barákova upozornila předsednictvo Čsl. O. S., že Ú. M. D. O. Č. navrhla osnovu zákona, podle níž by se dovolovalo hraní och. divadel jen těm spolkům, jejichž jediným úkolem je pěstovati dram. umění. Předsednictvo usneslo se 3. IX. na tom, aby byl podán rozklad k ministerstvu vnitra. Ústředí Sokolské Obce má stále potíže s hraním divadla ve svých jednotách. Hraní divadla není jeho účelem a hraním divadla jeho úkol trpí. V zásadním usnesení výboru Č. O. S. z 18.-XII. 1921 je sice stanoveno, že hraní divadla nemá býti pokládáno za pouhý zdroj příjmů a za příležitost k plané zábavě nebo k ukojení ješitnosti osobní, nýbrž že má býti divadlo účinným prostředkem vzdělávacím. Prakse však mluví jinak. Stačí jen nahlédnouti do poměrů, které vyvolaly dram. odbor Sokola v život, stačí stopovati repertoar těchto odborů a zejména zjistiti skutečný účel, pro který hrají, — a pak se objeví ona „vzdělávací činnost" v pravém světle. Č. O. S. ještě před rokem 1921 vyslovila zásadu, že se nemají tvořiti dram. odbory sokolské tam, kde je a působí řádný spolek ochotnický. V zásadách, schválených r. 1921, je ustanoveno, že zřizování dram. odborů má býti povolováno výborem Jednoty jen výjimečně a pouze tam, kde pravidelné hraní vlastní činnost jednoty neohrožuje. „V místech, kde působí zároveň ochot. spolky, sdružené v Ú. M. D. O. Č., pořádána

buďtež div. představení ve vzájemné přátelské dohodě tak, aby si nesoutěžila“ Pro poměry mělo první zásadní usnesení stejnou cenu, jako druhé, protože se v praksi ukázala větší síla dole, která si nedá předpisovati, a menší důslednost nahoře, která nemohla a nezjednala schváleným zásadám platnosti. Zkušenosti z častých sporů na venkově nás o tom poučily. Zásadně je tedy ústředí Č. O. S. proti hraní divadla ve svých jednotách, jak to při každé příležitosti vyjadřuje; mělo by se tedy spíše postaviti za požadavek naší osnovy div. zákona, protože jen tím se zabrání zneužívání div. umění pro výdělečné účely, dovolí-li se hráti jenom těm, kdo je chtí pěstovati jen pro cíle umělecké a výchovné. Bude-li však Č. O. S. podávati rozklad a bude hájiti hraní divadla ve svých jednotách a tvoření se dram. odborů, posílí nezdravý stav všeobecný i vlastní a postaví se právě proti ochraně divadla jako prostředku výchovného a jako cenného pokladu národního umění, které může býti oceněno a k žádoucímu účinu přivedeno pouze tím, bude-li jako takové chráněno. Poměry zde vyličené nejsou všeobecné. Kde je pravé pochopení, netvoří se odbory, ale pěstuje se přátelská součinnost s řádnými ochot. spolky, které hrají samy ve prospěch účelů Sokola. Ba jsou případy, kde se odbor rozešel a členové buď vstoupili do och. spolku, nebo založili nový. To jsou zjevy, prozrazující pokrok v názorech na umění a na divadlo, pokrok v dobrovolné kázni a pokrok v demokratickém spolužití a opravdu přátelském vyrovnávání společenských věcí. O ty opříti se je nutno a jiným nakázati správnou cestu. K tomu je však také třeba ujasnění v dirigujícím ústředí! *h—*

Autorské poplatky. K došlým stížnostem upozorňujeme, že se Spolkem čes. spis.-bell. „Máj“ v Praze ujednána je pevná, pro obě strany závazná a do konce r. 1924 platná úmluva, dle které platí naše spolky jako autorský poplatek 7% z hrubého příjmu (z aktovky 4%) s podmínkou, že hru předem včas oznámí a hrubý příjem je potvrzen obecním úřadem. Byl-li našim spolkům vyměřen poplatek vyšší, může jíti jen o omyl kanceláře „Máje“, zaviněný často spolkem samým tím, že neuvede v oznámení členství Ú. M. D. O. Č. V tom případě stačí upozorniti „Máj“, že jde o člena Ú. M. D. O. Č. a žádati za opravu předpisu. Neoznámil-li spolek hru předem a poplatek (10% neb 80 Kč) je předepsán na základě prováděné kontroly, pak jsou ovšem veškeré intervence marny, poněvadž ústředí ze zásadních důvodů a v zájmu dobré pověsti ochotnictva nemůže intervenovati za spolky, které svým opominutím vzbudily zdání že chtěly se povinnému placení autorských honorářů vyhnouti. Rovněž nutno upozorniti, že i v případech řádně předem ohlášených představení žádná agentura nepřijímá menších poplatků než Kč 25 až 30, poněvadž i spisovatel má nárok na slušnou odměnu za svoji práci. S div. agent. M. Kühnlové na Kr. Vinohradech ujednán byl pro naše spolky paušál 37·50 Kč z celovečerní hry (místo Kč 50 pro neorg.); hru nutno však předem oznámiti a v oznámení uvésti, že spolek je členem Ú. M. D. O. Č. Autor Veselý-Rožďalovský poskytuje našim spolkům 10% slevy z vyměřovaného paušálu. 7%ní sazby platí též pro Div. agenturu „Centrum“ v Praze VII. a fu Fr. Švejda v Libni. U ostatních divadel. agentur nebylo možno docíliti ani slev, ani pevných paušálů, a doporučujeme našim spolkům, aby před započetím zkoušek na hru dotázaly se předem příslušných zastupitelství, za jakých podmínek udělí provozovací právo k té které hře, čímž ušetří si často nepříjemnosti, spojené s přemrštěným provozovacím poplatkem. *Frey.*

Z jednot. Spdo. v Berouně (zal. r. 1827) želí ztráty svého rež. a člena výb. Zd. Veverky, který působil v tomto spolku jako neúnavný činovník a ochotník od jinošských let a věnoval mu všecky své síly a lásku a pílí stejně tak, jako kulturním snahám všeho org. div. ochotnictva. — Och. sp. „Tyl“ v Čes. Budějovicích sehrál v Jihočesk. Nár. div. v předvečer slavnosti 50letého trvání českobuděj. sboru hasičů 23.-VIII. B. Bouškovu div. hru „Nazdar sjezdu hasičskému“ (rež. B. Horka). — Spdo. „Tyl“ v Doubravce sehrál 14.-IX. Tylovu čin. „Chudý kejklíř“ s mimořádným úspěchem. V roli tanečnice vystoupila sl. M Skřivanová člen opery měst. div. v Plzni.

Z ústředí. Výkonný výbor konal první poprázdninovou schůzi 21.-IX. za plné účasti pražsk. členů a z venkov. deleg. pp. Hofmana z Hořic, Kšíra z Č. Třebové, Meinera z Plzně a prof. Zahradníka z Prostějova. Posmrtná vzpomínka věnována zvěčn. Jos. Cihlářovi, jedn. okrsku v Čes. Třebové, spis. Jos. Mervartovi z Kralup a Zd. Veverkovi, rež. Spdo. v Berouně. Z pokl. zprávy patrno, že za r. 1923 dluhuje pouze 25 jednot (z více než 1300 jedn. org.!), za r. 1924 440 jednot. Výkaz o činnosti za r. 1923 zaslalo dosud 800 spolků. Vzdán dík min. školství a nár. osvěty za udělení subvence Kč 4000 — na vzděl. účely korporace, vzata na vědomí nabídka Svazu ruských herců na spolupráci ve věcech liter. i div., připojeno se k protestu Pěvecké Obce Čsl. proti rušení svátků, zejm. podvojných, z důvodů zdravotních i kulturních. Přijato 31 spolků. Zřízení obvodu II. Tylova okrsku ve Zbiroze neschváleno, ježto Spdo. v Hořovicích a Hostomicích trvá na znovuzřízení okrsku berounského a přeložení jeho sídla do Hořovic. K dotazům upozorněno, že okres referenta navrhuje po dohodě s Osvět. sborem okres. polit. správa a jmenování schvaluje minist. školství a nár. osv.; referent vykonává dozor nad jednotami org. i neorg. okresu. K uspoř. div. kursu ve Vídni zaslán tamnímu spolku „Barák“ přísp. minist. zahr. Kč 1000·— a doporučeno mu konati kurs ve vlastní režii, ježto ústředí není možno z Prahy jej říditi. Usneseno zříditi okrsek v Blatné. Výsledky jednání ženevského sjezdu a dosavadních styků zahranič. vyčerpány třemi článečky p. star., zařazenými do obsahu tohoto seš. Prostěj. okrsku zvlášť poděkováno za krásnou adresu, kterou se k darům ústředí připojil. K pracím, s tímto zahranič. stykem spojeným, bude nutno ustaviti zvláštní odbor. K spolupráci budou přizváni div. pracovníci z pražské kolonie italské, kroužků českofranc a angl. Plzeň. II. Tylovu okrsku poskytnuta s ohledem na jeho výjimečné postavení a rozsah obvyklá roční subvence. Jmenování referenta pro „Zprávy Ú. M. D. O. Č.“ v ústř. listě „Čsl. Div.“ předáno Matici Div. Usneseno zaslati pochvalné uznání Čt.-och. jedn. „Tyl“ na Žižkově za její záslužnou činnost a zpracovati statistiku ochranné péče našich jednot o menšinové kult. spolky. — Spolky přijaté: Čten.-och. bes. v Báště, p. Libeznice, Obec Baráčníků Podolc. v Ml. Boleslaví, Sokol v Bouzově a Brandýse n. L., Och. j. v Bukvě, p. Citice n. Ohří N. J. P. v Doubravici, pp. Moravičany, Sokol v Dobříši, Stolní společ. „Čerchov“ v Domažlicích, Dr. sp. „Máj“ v Holicích, Vzd. sp. „Komenský“ v Hrádku u Bojkovic, Kl. ml. gen. „Sv. Čech“ v Hrdlořezích, Jdo. v Hulicích, p. Soutice, Div. o. Obč. Bes. v Kaníně u Mšena, O. s. v Jeníčkově Lhotě, Sokol ve Vránově Lhotě u Mohelnice a Moravičanech, Pěv. sp. „Zvon“ v Mostě, Sokol v Pavlově u Loštic, Sdo. „Zora“ v Pavlovicích, p. Ledeč n. Sáz., Och. vzd. sp. „Havlíček“ v Petrovicích u Svatoňovic, Div. o. Lovec. spolku v Prostějově, Dr. o. „Svornost“ v Pustinách, Sp. Děln. Dům v Rosicích u Brna, Sokol ve Střešovicích a Třeštíně na Mor., O. j. v Tuchomyšli, Dr. o. sb. dobr. hasičů ve Včelákově, Kr. d. o. „Švanda“ ve Vinoři, Sokol ve Vinoři a Zbrašíně u Loun, Dr. o. „Tyl“ ve Vrchovině u N. Paky.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 18. října 1924** **Sešit 15**

V Praze dne 10. října 1924

Proti konservativnosti v umění divadelním musí se celou váhou postaviti každý, komu je trochu jen jasný pojem umění vůbec a kdo tedy ví, že umění nesmí ani na okamžik se zastavit, nýbrž naopak musí volně a nespoutaně letět vpřed, probíjet se k novým, nedobytým a snad i nedobytelným metám, hledati k nim nových, třeba i neschůdných cest a předjímati vývoj, třeba za cenu, že mu dlouho nebude rozuměno a že bude i vysmíváno.

A divadlo jako umění, nejvíce vyhledávané davem, je především povoláno, aby bylo bojištěm za nové ideje a nové směry, aby bylo průkopníkem a šiřitelem modernosti v umění.

Jenže není druhého pojmu, s nímž by se tolik čachrovalo a jehož by se tolik zneužívalo, jako pojmu modernosti v umění, který bývá zcela šarlatánsky roztahován jako guma, aby se jím často krylo nedouctví a povrchnost. Odjakživa bylo mnohem snazší napsat několik načechraných frází o divadle, než stvořit pořádný divadelní kus. A v dnešní době technických vymožeností jevištních je často také mnohem pohodlnější, pod heslem jevištního výboje upoutat novotářskou okázalostí zevní a neobvyklou, násilně zkreslenou formou hereckého výkonu, pozornost a vnímavost důvěřivého diváka na tolik, že nepozoruje ani, že utkvěl na povrchu a nedobral se jádra, ukrytého v hraném uměleckém díle; je to pohodlnější, než těžce a poctivě se vyrovnati s duchem díla, učiniti se mu pokorným, byť svérázným spolupracovníkem a vykladačem.

Bylo nutno na přerodu století a po krvavé lázni evropské rozbíti i v umění staré konvence a hledati nových drah, ale třeba tu líšiti zrno od plevy a nepřijímati planého novotaření za opravdový, těžce vykupovaný výboj. Pro přítomnost není arci snadno nalézti vždycky správné kriterion při tomto líšení, tu může pomoci jen zdravý instinkt a odvaha, nedat se oslepiti pozlátkem modernosti, kde třeba hledati zlato věčných hodnot umění.

Konkretněji řečeno: v umění, a zvláště na jevišti musí být vítán a připuštěn každý nový směr, každý nový pokus, ale jen potud, pokud lze vycítit, že jeho hlasatel a tvůrce má ke své látce opravdový, vřelý poměr vnitřní umělecké, těžce protrpěné tvůrčí nutnosti a nikoliv poměr ješitného dobyvatele modních, byť efemerních úspěchů.

Soudcem nemůže a nesmí tu býti ovšem dav a vkus širokého obecenstva nesmí býti brzdou uměleckého pokroku. Ale protože je pro nás l'art pour l'artismus dávno překonaným stanoviskem a zejména v divadle byl by krajně absurdní, je nutno pozorně a citlivě zkoumati, jak a pokud nové směry a pokusy vyrůstají opravdu z duševního kvasu dneška, aby připravovaly příští lepšího zítřka. Není to úkol lehký, ale pravá modernost a pravá pokrokovost záleží právě v tomto pochopení úkolu nového umění. *ms.*

Maryna Bártová

Harlekýnovo finale

Smrt — lakomec dny moje lačně sčítá,
tvář její s pošklebkem mne vítá,
leb holá na mne kývá —
Co jiného mi zbývá, —
než krok jít ještě jeden vpřed
a zasmáti se naposled!
Nad životem — trpkým kvasil vínem,
nad touhami, mátožným jich stínem,
nad srdcem, jež rudým plálo květem,
nad slz proudem, nad vyprahlým retem,
nad ranami hebkých, zrádných rukou,
nad zoufalstvím, žhavé vášně mukou,
nad bolestnou marné snahy křečí,
nad přátelstvím, lichou jeho řečí,
nad strunami — vyzněly tak hluše,
nad pravdou, jež mrtvé našla duše,
nad svobodou — nad bludičkou davu,
nad lidmi, jež drzou věnčí hlavu,
nad tím, bída umění že druhem,
nad věčností, fata prázdným kruhem...
Co jiného mi zbývá,
když smrt již na mne kývá? —
Jen krok jít jeden ještě vpřed
a zasmáti se naposled!

Dr. Frank Wollman

Divadelní „provincie“

(Dokončení)

Divadlo Bagatellu, majetek vlastně p. Dąbrowského, zakladatele a hlavního redaktora „Illustrowaného kuryera codzienného“, který bohužel v každém čísle přináší o Češích aspoň jednu nepravdivou noticku, zastihl jsem ještě letos jako loni v jeho okurkové, kabaretní funkci; tu vévodí oblíbený komik krakovský Latajner, který živě připomíná „arci-špicbuba“ Kohna z bývalého šantánu u „Hartmannů“. To jest také asi sféra publika.

Ale hned den nato zahájení sezony kusem Michala Bałuckého „Dom otwarty“ přihlásilo Bagatellu k dobrým snahám, jež si určila při založení před dvěma léty (mezi zakladateli byl i profesor Szyjkowski, nyní polonista Karlovy university). Měl jsem štěstí poznati syna zemřelého komediografa krakovského: připomenul vřelé styky otcovy s naším Hovorkou. „Hostinný dům“ má starožitnou komiku, nemá děje ani situací komických, ale má několik nehynoucích figur z 80. let a vystižené prostředí počínajícího společenského života měšťanstva krakovského. Připojí-li se k pečlivé režii dobrá snaha herců a sám výkon p. Dobrzańského (režiséra) a p. Zbuckého jako Telesfora v intimním ovzduší divadélka, stačilo to na radostný večer s výbuchy smíchu velmi nenuceného. Ale i tato scéna, stejně jako naše divadla, dokazuje obecně známou věc, že větší část francouzských veseloher z bulvárových divadélek je pro nás bezcenná a že není ani dost povrchního a nenáročného publika. Ale stejně jako u nás, i zde setrvačností a lžizákonitostí mody se tento francouzský žvást hraje. A setká-li se náhodou starý domácí kus s „moderním“ francouzským, je rozdíl patrný a přece — bude se příště jistě hráti opět nějaká francouzská pitomůstka. P. Turski dal „Přítelkyni pana ministra“ (Engel) i „Květu pomorančovému“ (Birbeau-Doley) vkusné interieury, dobrou režii a v druhé komedii i dobrou hru v postavě obávaného a napalovaného, přísného a dobrého tatíka-prokurátora, jehož eksistenční pravděpodobnost jest specialitou této hry, pí Werniczówna v obou hrách hrála dobře asi tutéž postavu (s rozdílem dívky a ženy), ale přesto hry, které podle bulletinu „byly největším úspěchem repertoaru pařížského a hrály se řadu týdnů ve Vídni a Varšavě“, nezapadají nijak do ovzduší Krakova a pod Wawel.

S ředitelem Trzcińským dlouho jsme rozprávěli o slovanském repertoaru. Překvapilo mne, jak dobře byl informován. Vůbec musíme opraviti nejen v divadelnictví svůj názor o polské soběstačnosti a malé solidárnosti slovanské. V Krakově skutečně velmi mnoho pracovali a pracují na kulturním slovanském poli. Na př. které z našich divadel (mimo Národní) hrálo bezmála celého Vojnoviće? Nebo obraťme: co se hraje u nás z tak znamenitého dramatika, jako je Wyspiański? Vyptával se na Čapky, na „Věc Makropulos“ atd. Doporučil jsem mu „Loupežníka“. Člověk, i když sám je náhodou málo hraným dramatikem, má v cizině radost z evropské marky děl českých krajanů.

Nevýhodou i výhodou je na obou jevištích krakovských setrvačnost repertoaru: kus se hraje obyčejně celý týden. Městské divadlo nemá totiž opery (ani operety ovšem musí se doložiti pro naše krajinské divadelníky, nato je zde t. zv. Teatr operetka „Nowości“), Bagatella střídá činohru někdy s kabaretem. Proto také všecky kusy jdou na scénu poměrně nacvičeny velmi dobře, ne jako u nás na venkově (i v Praze) po dvou zkouškách. Souhra je předností obou krakovských jevišť. Městské divadlo proto nemusí litovati nedostatku opery: vykoná zato více na poli dramatu a ponese důstojně své jméno.

Celkem: divadelní „provincie“ krakovská by mohla býti vzorem našim provinciím.

K. Emingerová

O zapomínaných průkopnících hudby Smetanovy

(Dokončení)

R. 1879 stala se nenadálá změna v životě dra Procházky. Jeho choť Marta, rodem Reissmajerová, která se honosila zvučným hlasem, imposantním, lepým zevnějškem, ji pro divadelní dráhu přímo určující, nastoupila po skvělém úspěchu na zdejším německém divadle i ve dvorní opeře vídeňské skvělý engagement při městském divadle v Hamburku, kam ji její manžel následoval. Dr. Procházka se necítil spokojen se svým eksistenčním zaměstnáním, byl úředníkem při pražském magistrátu. Jeho mysl tíhla k hudbě. Patrně mu i zdraví nesloužilo. V Hamburku hleděl zprvu se zotaviti, ale pak psal Smetanovi: „Nemohu však zde býti zcela nečinným a chci zejména pro české umění a pro skladatele naše zde všemožně s činností svou se zasaditi.“ Byly to ovšem opětně v prvé řadě skladby Smetanovy, na které bral zřetel. Začátkem pořádal, jako dříve v Praze, ve svém bytu hudební produkce před předními rodinami a znalci hamburskými. Seznámil je se Smetanovými klavírními skladbami, „Sny“ a „Polkami“, s jeho klavírním triem op. 15, pro jehož vydání získal tamějšího nakladatele H. Pohleho. Méně příznivě dopadlo provedení, totiž posudek věhlasného kvarteta „Z mého života“, které nyní v mistrném pojetí našeho Českého kvarteta vzbuzuje obdiv celého evropského kulturního světa. Žasneme nad neporozuměním oné skladby se strany hudebního referenta, patrně ultrakonservativce. Usilovným působením Procházkovým provedena později v Hamburku Smetanova zpěvohra „Dvě vdovy“ s nezaslouženým neúspěchem. Pí Marta Procházková byla důstojná ušlechtilé snahy svého manžela vůči Smetanovi. Zachován program z r. 1875, ze Smetanova koncertu, kde zpívala (bylo to patrně první provedení na koncertním podiu) arii Děčany z „Braniborů“. Dojemná jsou pak Smetanova slova v dopise dru Procházkovi po jeho návštěvě v Drážďanech r. 1882: „Milostpaní líbám ruku a zůstane mi vždy v paměti její obětavost a trpělivost naproti starému, mrzutému muzikantovi.“ Naše znamenitá zpěvačka byla patrně i roztomilou hostitelkou. —

Po výkonné stránce dlužno vzpomenouti při zmínce o prvních propagátorech Smetanových skladeb pražského pianistu Karla Slavkovského, který byl v 70 létech hlavním representantem našeho koncertního ruchu. Dle zachovaných autentických zpráv byl Slavkovský z oněch „božích bojovníků“ pro hájení krásy českého umění, pro rozšiřování znalosti skladeb Smetanových a Dvořákových. Vedle referátů ze současných novin jsou to opětně vzpomínky na výroky mých rodičů, jak obětavě a nezištně hrával Slavkovský skladby Smetanovy, nedbaje, zdali nalezly pochopení a on zaslouženého uznání. Tomu nyní nemůžeme ani porozuměti, kde každý pianista při přednesu mistrových skladeb jest si jist uměleckého i hmotného úspěchu. Skvělým bodem v životě Slavkovského, tehdáž ještě mladého umělce, byl večer, kde se objevil na koncertním podiu vedle mistra Smetany. Na hudebním soirée v salonech firmy Heitzmann a Schlögl přednesli oba virtuosové na dvou klavírech variace od Schumanna a Lisztovy symfonické básně „Tasso“ a „Mazepa“. —

Dr. Teige uvádí ve své sbírce Smetanových dopisů (str. 118) mistrův list, ve kterém vřele děkuje Jindřichu Káanovi, skladateli a později řediteli pražské konservatoře, za koncertní úpravy některých svých orkestrálních skladeb pro klavír, ke kterým se později připojila virtuosně vděčná parafráze na motivy z „Prodané nevěsty“. —

N. Melniková-Papoušková

Ruské divadlo a drama v 20. století

(Pokračování)

Asi r. 1902 byla založena „Společnost nového dramatu“, jejímiž členy kromě Meierholda byli mladí herci a ochotníci, stejně jako bylo tomu i při založení moskevského Uměleckého divadla. Tato společnost neeksistovala dlouho, ale obrátila na sebe pozornost, a jeho vůdčí činitel byl pozván do první Studie moskevského Uměleckého divadla. Zde Meierhold poprvé určitě a jasně vyjádřil své názory, které široce rozvinul teprve v divadle V. Komisařevské, do něhož později ze Studie přešel. Prvním jeho dílem bylo odstranění detailů, přeplňujících jeviště, s nimiž si dávalo tolik práce a honosilo se realistické divadlo. Meierhold začal naopak klásti důraz na stylisaci a zesiloval na druhé straně význam výtvarníka. S ním v této době pracovali nejlepší ruští výtvarníci. V teorii Meierhold uznával velkou svobodu herce, řka, že je živým symbolem, jenž nemá sebe znásilňovat. Ve skutečnosti jeho osobní vůle měla ohromný význam, jelikož často potlačovala dokonce individualitu herce, jak jsme to viděli na V. O. Komisařevské.

V. O. Komisařevská byla originální velkou herečkou, vzácným zjevem naší doby, tak chudé na herecké individuality. Nemyslíc na sebe, na svou slávu, věnovala vše divadlu, hledajíc v něm ztělesnění svého snu. Podobajíc se talentem Eleonoře Duseové, nespokojovala se již eksistujícím a chtěla jíti stále ku předu. Při tomto hledání setkala se s Meierholdem, který zdál se jí býti blízkým jak snahami, tak i plány. Tak začala jejich společná práce, jejíž plodem byla řada nejen symbolických — jako na př. Maeterlinckova „Sestra Beatrice"—, ale i povahových her rázu Ibsenovy „Nory". Ruských her téměř nehráli, za prvé pro jejich nevelký počet a za druhé proto, že divadlo v tomto případě předběhlo literaturu. Tehdejší směr je možno charakterisovati slovy „symbolism konvenčnosti"; jeho neplodnost projevila se však mnohem dříve, než nepřátelského realismu. Jeho suchost a retorika velmi brzo unavovaly a ukázaly, že tento jev je v podstatě prázdným květem. Předpoklady a úsměšky A. Bělého byly ospravedlněny — chrám se z divadla nestal. Tehdy pak Meierhold podle svého bujného temperamentu zaměnil slovo chrám opačným slovem: cirkus; nestalo se to bez cizích vlivů. Geniální osobnost Blokova, vytvořivší satirickou hru „Balagančík", dala jiný směr úmyslům Meierholdovým a jeho divadla. Vidíme potom u tohoto režiséra plán, vytvořiti místo mystického dramatu tragickou frašku, který byl jím plně ztělesněn teprve v jeho vlastním divadle r. 1922 při výpravě „Velkolepého paroháče". Všechna bývalá Meierholdova tvrzení byla tím zvrácena; místo statiky, kterou tak poškodil talent Komisařevské, začal znova zaváděti pohyb, zesílenou dynamiku. Je nutno vůbec říci, že Meierhold nikdy nezastavoval se u toho, co jednou našel, a věčně usiloval o nové, jelikož viděl skutečný ideál jen v tom, co má přijíti. Touto cestou dospěl dosti lehce tam, kde ho vidíme po říjnové revoluci, t. j. k mašinismu, k tak zvanému proletářsko-revolučnímu divadlu, k hrubému, neuměleckému materialismu. Ve snaze očistiti jeviště odstranil úplně kulisy a odhalil divákovi díru — jeviště, v níž je viděti stroje. Avšak přes tuto očistnou snahu naprosto nelogicky umísťuje na jevišti koleje, po nichž jezdí zbytečné vozíky, kola a řemeny, které nic neuvádějí do pohybu. Hlásá skoupost a logičnost formy a užitečnost dekorací, ale zároveň přetěžuje jeviště žebříky, cirkusovými rekvisitami, pseudostroji, neboť o skutečných harmonických a obecně užitečných strojích nemá ponětí. V této periodě ještě více u něho vzrostl úplný nedostatek spojení s ruským repertoarem a neúcta k literatuře. Vytvářeje ruské proletářské divadlo, Meierhold živí ho zahraničními hrami a nikterak se nerozpakuje předělávati formu a porušovati tím původní autorovu myšlenku. Tak podle proletářské ideologie bylo přepracováno Verhaerenovo „Svítání", Shakespearův „Hamlet", tak byl sehrán na jakýchsi žebřících a balkonech Ostrovský.

P O D Č A R O U

Petr Hněvkovský

Plzeňská vzpomínka

R. 1842 byl prvně v Plzni uvařen světoznámý „Prazdroj" — a o šedesát let později honosila se plzeňská c. k. česká státní reálka náramně vydařenou kvartou A. S neobvyklou úctou hovořili pp. profesoři o této třídě a docela se proslýchalo, že se div nerozhněvali, když se určovalo, kdo má býti třídním, jelikož každý toužil po tomto vyznamenání, býti přednostou „démantu" reálky. Žáci jmenované třídy měli bujnou krev, upozorňující na sebe až příliš častým pohybem křepkého těla A nebylo divu, neboť pouze 15 neb 16 jar prchlo od jejich spatření světla světa. Odvážné myšlenky mladíků zalétaly i do oblastí uměleckých a poněvadž se přesvědčili, že škola v uměleckém ohledu zanedbává jejich individualitu, zorganisovali se, kdož měli smysl pro společenský život a umělecké cíle v kroužku, jejž pojmenovali „Počátek". Bylo jich asi dvacet, vybraných kuráž-ných hochů, holdujících — ovšem v mírnosti — nikotinu, zvláště proto, že c. k. disciplinární řád neřest tuto kvartánům i mimo obvod města přísně zakazoval a karcerem vyhrožoval. Tato cháska měla svá dostaveníčka na Petrohradě v hostinci „Na Šumavě", ale nejvíce a takřka pravidelně na zrušeném závodišti německého cyklistického klubu „Švalbe", kde již tehdy jako novinka pěstovala se kopaná a opět zvláště proto, poněvadž tento nový sport ve škole byl přísně zakázán jakožto surový a studující mládež znemravňující. Kroužek „Počátek" vydával vlastnoručně psaný časopis téhož jména, v němž někteří jeho členové ukládali plody ducha svého ve formě feuilletonů, povídek, básní a obrázků. Z opatrnosti užívali pseudonymů, kdyby snad nepovolaný dostal z nepřízně osudu číslo do rukou, a potom takový pseudonym zněl mnohem zvučněji a umělečtěji, než rodové jméno, až příliš opotřebované všemi profesory.

Redaktor „Počátku" zdědil po svých předcích divadelní krev, která v kvartě počala bouřiti, pěniti se a její ochlazení mohlo státi se jedině na prknech, znamenajících svět. Častá návštěva starého plzeňského divadla nebo areny na Obcízně neukojila divadelní vášně. Tehdy slavný Vend. Budil a miláček veselé Plzně, komik Zdrubecký s ostatními umělci byli ideálem mnohého studentíka. Dceruška mistra Budila, malá Anička (nyní pí A. Steimarová), nejmladší česká herečka, sensace Plzně ve své parádní roli „malého Lorda" rázem získala srdce celé Plzně, zvláště studentstva. Kdo měl jen krůpěj komediantské krve, snil o slávě Budila, Zdrubeckého a pohost. v Plzni vystupujících mimů a zpěváků j. Sklená-řové-Malé, Seiferta, Šmahy, Mošny, Florjanského, Ptáka atd.

„Hráti divadlo" bylo nyní heslem kvartánů, organisovaných v „Počátku". Redaktor, režisér, drama-

Na západě, zvláště v levých kruzích je nyní Meierholdovo jméno velmi populární, ani ne tak pro jeho umělecké práce, které na západě neviděli, jako pro komunistickou tendenci, kterou uplatňuje. Pro ni nevidí také významnějšího divadelního novotáře a divadelního pracovníka Tajrova, který v Rusku se těší, třebas i se značnými výhradami, zasloužené úctě. Že Tajrov není malou veličinou, je možno souditi již podle vlivu, kterým působí do určité míry na Studii moskevského Uměleckého divadla a v rozměrech, vystupňovaných do nelogičnosti, na divadlo Meierholdovo.

Základem Tajrovovy činnosti byla syntesa naturalismu a konvenčnosti. Brał pro divadlo, co nejvíce se hodilo, jak ze staré naturalistické školy, tak i od mladých novotářů, budujících na zásadách konvenčnosti. Začal uskutečňovati své více méně zralé teorie zprvu ve Svobodném divadle v Moskvě, jehož byl ředitelem. Divadlo však dlouho neeksistovalo a musilo býti zavřeno. Byl tím hrozně zklamán a chtěl úplně zanechati divadelní činnosti, když po určité době byl vyzván, aby založil v téže Moskvě Komorní divadlo. Ujal se věci ještě s větší vášnivostí a poprvé uskutečnil směle a nekompromisně své sny a názory. Právě v Komorním divadle definitivně se odpoutává od životní reality a zavádí krajní divadelnost a romantiku na jeviště.

(Pokračování)

Josef Simon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Pokračování)

Kolárova „Žižkova smrt“ je histor. trag. o 6 děj. s melodram. hudbou Fr. Škroupa. Poprvé byla provozována 17. listopadu 1850 na Stav. div. za obležení vojenského režimu po májovém spiknutí r. 1849. Hra dávala se časově přistřihnuta vojenskou censurou. Neruda vypravuje o nadšení a hromovém vítání praporu s kalichem českého poselstva v I. aktu. Doslovně praví: „Co to bylo platno, že truchlohra je zapovězena. Dávejte ji — ne po deceniích, nýbrž po celých staletích, dávejte jiný kus z doby té české, obecenstvo se přihrne, co se mu s jeviště neřekne, toho se tím bystřeji samo domyslí, i bude zde stát s obnaženou hlavou, uvedeno myšlenkami svými do velebného chrámu české slávy,“ a jinde praví Neruda: „Žižka, Hus, vůbec každé jméno, každá událost, s nejslavnějšími dějinami českými, s velkým naším stoletím XV. spojená, má nesmírný, neodolatelný půvab pro naše obecenstvo.“ Za nastalé reakce Bachovy zapovězena, objevila se teprve za pruské okupace 1866, dávána byla v neděli 5. srpna v Novoměstském divadle a opakována

---

turg atd. zdolal mnohostranné své povolání snadno a první jeho starostí bylo vybrati kus pouze s pánskými úlohami. Nadšenci sice toužili hráti „J. K. Tyla“, „Jiříkovo vidění“, „Potopený zvon“ a vůbec repertoarní hry plzeňského divadla, oper nevyjímaje, ale všecky měly dámské role, což bylo největším kamenem úrazu. Jinak vypraviti je a sehráti bylo by hračkou našim nadšencům, aspoň tak se všichni ve svém velikášství domnívali. Dramaturg atd. běhal od knihkupce ke knihkupci, až konečně se mu podařilo u Faustusa objeviti hry bez damských rolí a to Klicperova „Rohovína Čtverrohého“, J. Řeckého „Studentský kousek“ a několik aktovek pouze s jedinou damskou rolí, kterou by zajisté s úspěchem sehrál některý subtilní kolega.

Dam nemohli naši divadelníci sehnati, ačkoliv se dosti namáhali. Některé sestřičky kvartánů byly mnohem mladší a nebyly by rozhodně uměleckým aspiracím vyhověly a starší sourozenkyně ošemetně odbyly štědré rozdávače hlavních damských rolí nafoukaným: „S takovými kluky nebudeme přeci hrát komedii!“ Kvartáni jednomyslně prohlásili drzé žáby za bytosti duševně zaostalé a použili ještě ostřejších titulů, svědčících o školsky nedostatečné pěstované galantnosti vůči něžnému pohlaví. Stalo se v jedné patricijské rodině, když bratr své sestřičce láskyplnými slovy s bratrskou upřímností nabízel úlohu Pepičky v „Mlsotě“, že vyznamenaná hodila mu knížku na hlavu a provokativně křičela: „Vezmi si raději matiku a francouzská slovíčka, lajdáku, beztoho nic neumíš!“ Nebylo divu, že uražená umělecká čest našeho kvartána se vzbouřila! Vzal na pomoc zeměpisný atlas, mrštil jím prudce po spanilé hlavičce své sestřičky, ta se čiperně uhnula a atlas svou úctyhodnou tíhou a velikostí vykonal zhoubné dílo na skleněném lustru. Uměnímilovná pokrokářská kvartánská duše a neumělecká, zpátečnická dušinka z vyšší dívčí poučeny byly o vzájemné lásce sourozenců pružnou otcovskou rákoskou. Po těchto zkušenostech bylo zřejmo, že hry s damskými rolemi byly pro naše divadelníky prostě nepřístupné, k obrovské škodě českého umění dramatického

Režisér atd. rozdal tedy „Rohovína Čtverrohého“. Účinkující si role vlastnoručně opsali a pilně učili. Druhý den uměli je nazpaměť, chemické vzorce, francouzská a německá slovíčka, česká báseň a vůbec všecky všední učenosti musily počkat. Režisér ponechal si ovšem úlohu titulní a možno s povděkem konstatovati, že tento chvályhodný, tradicionelní divadelní zvyk zachoval se až na naše časy: Umělecká individualita byla jinak rozdělením rolí znamenitě vystižena, což dokazovala nejlépe spokojenost všech účinkujících, kteří blahořečili Klicperovi za „Rohovína“ bez damských rolí.

Trpělivý čtenář zajisté čeká, co z toho povídání vlastně bude. Nuže, „zde je mé pecky jádro“, jako to říká Peštová ve „Velbloudu“:

V „Rohovínu Čtverrohém“ jednoho ze tří pocestných malířů, majících samá ptačí jména, a to Stehlíka, studoval a slovo od slova již uměl kvartán Bedřich Fremr, užívající jako člen „Počátku“ pseudonymu Stupenský. Abych vážené čtenáře dlouho netrápil, řeknu ihned, že to nebyl nikdo jiný, nežli náš vynikající člen činohry Národního divadla Bedřich Karen.

(Dokončení)

ještě 8., 22. a 26. srpna, zůstala již hrou repertoarní. Z Nerudy se dovídáme, že byla provedena zase 19. února 1868 ve prospěch J. J. Kolára za plného hlediště. O prvním představení r. 1850, ve prospěch Kolárovy choti, tragédky Anny roz. Manetínské, s nadmíru skvělým úspěchem sehraném, píše J. Arbes na str. 177 své studie toto: „Titulní úlohu hrál nejgeniálnější herec český — později tak nesťastný Krumlovský, Cidlinu hrála Kolárová, Jetřicha Kolár, Sigmunda Chauer, Diviška Grabinger, Mikuláše z Husi Tyl (Skalný). V provisorném Stavovském divadle", vypravuje Arbes, „tísnilo se na 2000 lidí, nejvíce inteligence"- a o Krumlovském píše, že „osvědčil geniální jiskru tvůrčí a vytvořil, jako žádný jiný umělec před ním, postavu, která odpovídala představě největšího reka českého" (str. 178). Kolár byl vyznamenán věncem vavřínovým a hlavní představitelé slavili triumfy. Davy českého obecenstva tísnily se na Ovocném trhu a v Rytířské ulici, dychtivě naslouchaly aspoň potlesku oněch šťastnějších, kteří byli v divadle. Německý referát současný praví: „v pravdě imposantní divadlo netoliko na jevišti, nýbrž i v hledišti". „Bylo to odpolední představení," vypravuje Arbes, „ale už od poledne hlava na hlavě se tísnila a mačkala na přeplněné galerii. Všechna sedadla a lože o 3. hodině byla obsazena a nával lidí všech stavů neustával. Před divadlem a kolem divadla tísnily se hlučící davy. Chtěly aspoň něco zvědět o průběhu představení. Co Praha stojí, nebyla ještě nikdy taková tlačenice v divadle i před ním, jako tentokráte", říká s referáty, z nichž jeden na příklad psal, že při tomto představení šlo v pravém slova smyslu o život. Uvnitř hlediště panovalo hrobové ticho a dychtivé napětí, než po první význačné scéně zahřměl všeobecný potlesk, jenž se měnil s hromovou bouří po každém jednání. Nadšený, frenetický jásot odměňoval účinkující.

„Žižkova smrt" byla hrou časovou a jako taková byla vždy vítána a proto založila slávu Kolára jako dramatika. V neděli 17. a 18. května 1868 dávána poznovu se sl. Horskou, žákyní pí Malé. 17. června 1869 ve čtvrtek provedena „Žižkova smrt" opět v Novoměst. div. studujícími vysokých škol pražských za spolupůsobení „Hlaholu" a „Sokola" pražského ve prospěch Akad. čten. spolku. Studenti vystoupili tu místo koncertu divadlem, jako výroční produkcí. („Národní Listy" bez šifry, čís. 167, z 19. června píší: „Patos tragedie, deklamace závažných myšlenek je nepoměrně přístupnější ideálnímu mládí, než lehký ton veseloherní, který vyžaduje již jistou divadelní ‚dělanost' a zásobu životních zkušeností.") Komparsy, scény sborové, úlohy samostatné byly slušně provedeny. Cidlinu hrála z ochoty pí Malá, pan Kolár ml. byl režisérem.

Podle Arbesa (viz jeho „Bilance původní dramatické literatury". Studie a črty divadelní české až do r. 1888 v knize „Theatralia" svazek spisů XXXII., str. 341—411) v letech 1850—1882 byla hrána celkem 27 kráte, v divadle Prozatímním za třetího období v letech 1862—1883 náležela mezi hry, hojně hrané. R. 1878, v předvečer upálení Husova, hrána na Smíchově, r. 1895 pořádán byl v Nár. divadle Kolárův cyklus, r. 1909 dávána byla v Pištěkově divadle na Vinohradech za režie Šottovy (Žižku hrál sám Šott) a ve Švandově divadle.

V revolučním roce naší svobody zájem retrospektivní vzkřísil ze zapomenutí starou slávu historických dramat. A tak se i Kolár uplatnil. V březnu r. 1918 dávána na Vinohradech „Žižkova smrt" jako histor. hra o pěti dějstvích a dvou proměnách za režie Hlavatého a dirigenta Rud. Piskáčka. Působivá tato hra, plná vzruchu a nadšení, jistě posílila ještě před převratem mohutně české uvědomění. Třeba dnes vyprchalo kouzlo tehdejšího dojmu z romantických, neživotných postav, efektních scén, přece vděčné role a vyšperkovaná dikce budou lákat herce ve hře o Žižkovi dále k úspěchu. Bohatostí myšlenek na svou dobu byla hrou vysoce cennou a dílem básnickým. Arbes na př. pokládá Kolárovu hru bez odporu za jedno z nejcennějších původních dramat doby husitské; uznává jeho estetickou hodnotu, neboť Kolár byl ve své době výborný herec i skvělý dramatik. Tehdejší vkus a krasocit žádal takovýchto silných „šlágrů" z pohnuté minulosti dějinné, napínavý, fantasií oplývající děj, živé události o mnoha episodách.

Vytkl jsem mnoho předností Kolárovy hry, jak je viděla současná doba, ale toto světlo přikryly dnešní stíny: Velmi četné výtky vznesla proti Kolárovi moderní kritika a z nejváženějších a nejkompetentnějších Jaroslav Kamper, který uveřejňoval velikou studii „Josef Jiří Kolár" v „Obzoru literárním a uměleckém". (Roč. IV., 1902.)

Kamper odkrývá bezohledně slabiny díla a vytýká libovolnou obraznost, kombinaci s historickými fakty, měnění pravdy, dějinné skutečnosti, mystifikaci; jest celá řada zřejmých chyb v roce úmrtí, ve jménech, na př. u Jiřího Plumlovského (u Kolára padl v bitvě na Vítkově 14. července 1420, ve skutečnosti o tři a půl měsíce později po bitvě u Vyšehradu), u Mikuláše z Husi, jenž, ač zemřel r. 1420, vystupuje ještě r. 1421 (v III. dějství, 8. výstup) v době, kdy Žižka táhl na Rábí. Zabití Želivského Pražany na popud Viléma Švihovského u Kolára událo se r. 1421, ač byl sťat 9. března 1422. Příčinou smrti Žižkovy byl jed

(účinkující 27 dní [?]), podaný z poháru Jetřichem Divůčkem. Poměr Žižkův ke Korybutovi (nebyl zrovna přátelský, ale přece zase ne tak brutální, jak vášnivě ho líčí Kolár) není správně vystižen, a tak ještě působení cizích vlivů činí ze hry při malé původnosti dojem „pestrého koberce, slátaného z četných různobarevných látkových odstřižků". Rozpory s historickými fakty, vnitřní nepravdivosti, anachronismy a nedostatek dobového koloritu — to všecko jsou hříchy neodpustitelné a smrtelné na duchu doby. Romantismus Kolárův vybásnil skoro „českou Pannu Orleánskou" — Cidlinu, nebýt jejího dobrodružství v mládí s mnichem, a „českého Konráda Wallenroda" — Jetřicha, zrádce a zákeřníka Žižkova.

(Pokračování)

J. P.

Hlasy tisku o „Bokserském zápasu" a „Svaté Janě"

Zavřelovo úsilí o novou formu dramatu po „Mrtvém" pokračuje „Bokserským zápasem"*) k oznamovanému „Vykupiteli". Zavřel horečně pracuje: v necelém půl roku tři práce, které vycházejí z jediného ohniska, jsouce variacemi předešlých. Jeho veselohry chtějí dokázati, že se vyrovnal s tragedií nadobro a že jde ku předu, jist vítězstvím, nezviklán ve svém přesvědčení, neotřesen a odhodlán, jako jeho hrdina v „Bokserském zápase", Richard Rost — hrál jej pohostinsky p. Burian v Zavřelově masce —, když pohoří s plánem získati desetimilionovou nevěstu, začíti s obchodem s umělými hnojivy nebo petrolejem, začíti vždy znova. Tato veselohra byla přijata obecenstvem trochu rozpačitě, ale příznivěji, než jeho tragedie, a kritikou velmi roztříštěně. — Tribuna přiznává autorovi originalitu nápadu, že ukázal rozdíl mezi fysickou a teoretickou skutečností. — Právo Lidu odmítá jej briskně, poukazujíc na nedostatky v napodobení velkých a proslulých gest a píše, že představení bylo sensací pouze potud, pokud šlo o nové toalety pí Kronbauerové, o produkci moderních tanců a secvičený bokserský zápas. To konečně je přijatelné, neboť Zavřelovi šlo o dnešek a ten skutečně se projevuje těmito vymoženostmi. — Národní Listy soudí, že Zavřel se octl na mrtvém bodu, že musí začíti odjinud, že jeho dramatická duše po desáté premiéře je „tabula rasa". — Venkov a Čech přisuzují mu vítězství. — Čsl. Rep. neuznává „B. z." za veselohru, nazývá ji eskamotáží a popírá v Zavřelovi uměleckou osobnost. — České Slovo píše, že Zavřel nedovede než obměňovat a zpracovávat totéž, ale přirovnávaje „B. z." k „Mrtvému", chválí, že ze Zavřela stává se úplný, přemýšlivý divadelník, který odvažuje divadelní hodnoty, všechno soustředí k napětí, k vzrušivému účinu, dovede rozhýbat děj, scény, dialog. Chválí také, jak dovede odsoudit svou minulost a tím slibněji sáhnout k přítomnosti, v níž nalézá lidi, chtivé života. — Národní Politika uznává dobré jádro, kolem něhož jest věc natočená, všechny přednosti kypivého, neúnavného dramat. úsilí autorova a přiznává mu i úspěch, třeba ne plné vítězství. — Jedno je jisto: Zavřel je obsažný, důsledný a vytrvalý. Každá jeho hra vyvolává bouři odporu, ale také souhlasu. Premiera to dosvědčila: potlesk a sykot, a to je přece něco! O provedení píše se celkem příznivě. Chválí se pí Kronbauerová, pp. Burian, Kohout, Rašilov, Karen, Wiesner. I režie Novákova a výprava Hofmanova.

Provedení Shawovy „Svaté Jany" (proč Johanky, jak plakatuje N. d., je neznámo**) náleží k divadelním událostem a to tím spíše, že byla provedena a interpretována jak vnějšně, tak vnitřně způsobem skvělým. Nejde tu pouze o historickou osobnost Jeanne d'Arc, Panny Orléanské — která v 15. století r. 1430 osvobodila Francii od Angličanů, korunovala Karla VII. na krále francouzského a když její popularita vzrostla a stala se nepohodlnou šlechtě a králi francouzskému, byla vydána Angličanům, kteří ji odsoudili jako kacířku k smrti, aby po 25 letech, neboť to Karel VII. Vítězný potřeboval, byla ospravedlněna. R. 1904 byla označena Ctihodnou, 1908 Blahoslavenou, 1920 Svatou — ale o kritiku starých společenských forem a jejich důsledků v době dnešní. Rudé Právo píše, že se tu Shaw projevil jako duch, vzácně zdravý a jasný, který vykládá společenské formy způsobem velmi účinným: sarkasmem a poutavým výkladem, jemuž nelze nenaslouchati se zájmem. Režie usměrnila hru ve dva protiklady: jasnou přirozenost Janiny proti šaškovské rozvrácenosti ostatního světa. Chválí zvláště výkon pí Dostálové, Rašilova, Želenského, Kohouta, Wiesnera, Deyla, Karena a j. — Také Národní Listy mluví o divadelním svátku, jenž dokazuje, že N. d. je na cestě zdravého a intensivního vývoje. O hře samé praví, že se tu opět setkáváme s nelítostným, svrchovaným posměškem, s paradoksní filosofií a úsilím, zbaviti historii všeho konvenčního a romantického nánosu, historická látka je tu zrcadlem, které s duchaplnou zlomyslností autor nastavuje Angličanům, aby jim ukázal vypouklý obraz jejich velikášství, jejich imperialistické filosofie a koloniální politiky. Chválí výpravu, režii i jednotlivé výkony. — Čechu nelíbí se epilog, kde „vyrukují" dřívější osoby z hrobu a disputují, a zlobí se na autora, že si tu dovoluje rozhazovati své paradoksní vtipy na církev, inkvisici, arcibiskupy i vévody a na každého, kdo mu přijde „pod nůž". Škoda, že pod tento „nůž" nepřijde také uražený, pobožný „Čech", který se patrně trochu pod tím nožem cítil, protože ho hra „unavovala". — Právo Lidu naopak vidí — a to plným právem — v epilogu vrchol této hry, neboť tu dochází k rekapitulaci a novému úhrnnému osvětlení historie, tu setkávají se hlavní postavy jako společnost duchů, do níž se ozve hlas i dnešní poválečné církve se svatořečením Jeanny d'Arc. A praví, že Shaw zaujímá ve svém soudu nad historií stanovisko mnohem vyšší, než naši autoři. Provedení prohlašuje za uměleckou událost. — Také Tribuna uznává její veliké kvality; píše, že jest v ní uložena kvintesence století, že jsou v ní přesně formulovány principy Shawova civilismu, ale málo dramatické akce a ještě méně dramatického úsilí, že Shaw po této hře musí býti hodnocen trojmo, jako filosof, básník a dramatik, nejméně však jako dramatik, neboť v ní ukázal své slabiny. — Venkov míní, že lze Shawa nazvati Shakespearem naší doby, a hru plně chválí, právě tak, jako provedení pod režií Dostálovou, pod nímž a výpravou Hrskovou postavil se celý soubor v jasném a jiskřivém duchu. — Čsl. Republika nesouhlasí ideově s postavou Jany, ale uznává, že Shaw dovedl upléstí děj neobyčejně hybný a že dovedl většinu postav ponechati v jejich pravém historickém významu, až na krále, kterého překreslil. A píše, že takové překreslení je vodou na mlýn naší režie, ale jinak uznává, že představení toto bylo z nejlepších, která se v poslední době u nás hrála. — České Slovo v podrobném referátu oceňuje kvality hry a praví, že můžeme býti pyšni, že Shaw ve svém dramatě sdružil navždy Janu s naším Husem, že nám pověděl, že nemáme odmítati minulost, která nikdy nepřestává, že nás upamatoval, že kacíři nikdy nezanikají, že v lůně lidu musejí se rodit noví a noví proti vládnoucím bludům a že může se měniti způsob, nikoli věc. Provedení, výkony i výpravu chválí.

*) Frant. Zavřel „Bokserský zápas", ves. o pěti aktech. Premiera ve Stav. divadle 16. září v režii V. Nováka a scén. úp. V. Hofmana.

**) „Svatá Jana", hrdinská hra o 6 obrazech s epilogem. Naps. B. Shaw, přel. F. Tetauer. Režie K. Dostála, výpr. K. Hrsky. Poprvé v Nár. divadle 2. října 1924.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský

Říjen

1. 1684 zemř. starší druh Racinův a jeden z největších klasiků francouzských, Pierre Corneille. Z dram. prací jsou nejznámější Cid, Melita, Chitandre, Medée, Horace, Le menteur, L'illusion comique, Suite de menteur, Theodore, Heraclius, Andromède, Sophonisbe, Attala, Psyché, Pulcherie a j. Letos připadá 240. výroční den jeho úmrtí.

1. 1874 — bylo tomu tedy letos 50 roků — ozvalo se poprvé české slovo z jeviště „Besedního domu" v Brně. Byla to divadelní společnost Elišky Zöllnerové, která po několikráte marně opětované žádosti za povolení divadelní koncese pro Moravu, zejména pro Brno, konečně ji obdržela s podmínkou, že musila platit z hrubého příjmu každého představení tamnímu německému divadlu určitý poplatek, pro který si pak skutečně zřízenec tohoto divadla každodenně do „Besedy" docházel. Zřízení jeviště v sále „Besedy" bylo pořídíti El. Zöllnerové úplně vlastním nákladem, také zavedení potřebného plynovodu, vyčalounování většího počtu křesel a pod., takže měla dosti značných výloh. Představení zahájena byla Bozděchovou veselohrou „Z doby kotillonů". Přesto, že hned v této první sezoně rozdělili se členové Besedy na dva tábory — což velice zájem o divadlo poškodilo — skončila sezona i při jinak těžkých začátcích dosti obstojně. Pohostinsky vystoupil zde poprvé J. Mošna. Druhá sezona v Brně byla r. 1875 pro vzrostlé rozbroje mezi oběma politickými tábory — Mlado- a Staročechy — slabší sezony první. Ba došlo při volbě Sardouovy hry „Rabagas" (v němž Sardou persifluje stranu demokratickou — tehdy asi jako mladočeskou) k takovým roztržkám, že i pí Sklenářová-Malá, která měla v té době v Brně hostovati, pro různé intriky pohostinské hry dosti přikře odřekla. Po této neblahé sezoně společnost El. Zöllnerové odebrala se do Tišnova, pak do Prostějova a Olomouce. K třetí sezoně v Brně, projektované na r. 1876–77, nedošlo přesto, že se o ni Zöllnerová ucházela. Obecenstvo prý si chtělo odpočinouti, tak jí bylo z Brna odpovědělo. A po dvou letech r. 1879 bylo divadlo brněnské zadáno společnosti Pištěkově, která zde poprvé uvedla na scénu Smetanovu „Prodanou nevěstu" (45. výročí). To bylo nemalou ranou pro Zöllnerovou, která o divadlo v Brně tolik se zasloužila. Na dluhy, které v Brně zanechala, bylo jí ponechati v smírné cestě — celé jeviště i s inventářem . . . Takové byly začátky lepší budoucnosti dramatického umění v Brně.

8. 1874 zemřel jeden z nejpopulárnějších našich spisovatelů **Vítězslav Hálek** (50. výročí jeho dne úmrtí) v stáří teprve 39 let. Z jeho dramat „Záviš z Falkenštejna", poct. r. 1860 I. cenou v Náprstkově konkursu, „Král Vukašín", poctěný II. cenou, zahajoval divad. hry v Prozatímním divadle. (Další viz v seš. 14. t. l.) Hálkovy práce, byť měly i některé své slabiny, jsou nezaslouženě zapomínány. Hálek napsal též mnoho kritických úvah divadelních a feuilletonů v „Nár. Listech" a má velikou zásluhu o vybavení českého divadla z područí divadla německého.

27. 1894 byly zahájeny divadelní hry v přestavěném českém divadle v Brně.

28. 1864 angažován byl k Prozatímnímu divadlu pozdější režisér Nár. divadla a jeden z nejlepších krasořečníků českých, Jakub Seifert. Byl to výborný umělec, který dlouhá léta byl vedle Sklenářové-Malé z nejoblíbenějších. Vytvořil množství rolí. Z jeho nejlepších byl Karel IV., Cyrano, Faust, Hamlet, Ipanov, Alexander Veliký, Catullus, Brtnický a mn. j. Postavy své prožil tělem, duší i srdcem. K úspěchu jeho tvorby pomáhal mu nejen jeho krásný, vší modulace schopný, ohebný hlas, krásný přednes, velice výrazná hra, každým záchvěvem stupňovaná, ale i mužná, ne vysoká, ale lepá postava. Po smrti Šlukovově r. 1903 stal se na čas ředitelem divadla Uranie (do r. 1907), načež opět vrátil se k Nár. divadlu, kde setrval až do r. 1910. R. 1919, 29. října zemřel na Vinohradech ve věku 74 let.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 15. do konce září. Národní divadlo v činohře nemělo novinek. Opakovalo Radúze a Mahulenu, Romea a Julii, Gera a Janošíka. V opeře hrálo: Louisu, Istar, Šeherezádu, Vinu, Prodanou nevěstu, Dalibora, Tajemství, Spící krasavici, Rigoletta, Aidu, Otela s Baklanovem j. h. — Stav. div. mělo novinkou Zavřelův Bokserský zápas, jejž opakovalo pak 5×. Mimo to: Slaměný klobouk, Zlámaný žebřík, Kalhoty, R. U. R. V opeře: Madame Butterfly, Violetu s Lebeděvem a Mařákem j. h. — Vinohr. div. po ukončení rekonstrukčních prací zahájilo opět pravidelné hry 21. září Firmou, mělo novinkou Mahenova Dezertéra, mimo nějž hrálo Strakonického dudáka, Devátou louku, Bafoch, Fedoru, Protekci a Muže z loterie. — Švandovo div.: Slečna poslanec, Noční hovor, Velbloud uchem jehly, Cukrár-

nička, Vřele milovaný Celimaire, Filip II. a mělo původní novinkou Ot. Schäffrovu Ženu, kterou jsi mu dal. — Div. Urania: Čokoládová princezna, Růže ze Sibiře, Malá Scampolo, Peer Gynt, Potrhlý švec, Čarovné jezero, Dáma od Maxima, Krista z myslivny, Omyl, Křižáci, Žebravý student, Kdo dal miliony, Tři mušketýři, Zlatovláska, Prodaný ženich, Babí léto, Na vždy, Princ Pappenheim. — Tyl. div. v Nuslích: Švejk krajánkem, Kraječky p. knížete, Slečna Julie, V útulném hnízdečku, Carmen s Cavánovou a Mařákem, Princ a švec, Honza, Paličova dcera, Ferdinand d'Este, Manželé pí Leontiny, Byt pro svobodné pány, Honza a polednice, Majitel hutí, Mlsní kocouři, Můj mužíček nebožtík, Julinčino štěstí. — Komedia: Alraune, Buridanův osel, Diagnosa 16, Co se stalo s Rozou?, Velký styl. — Rokoko: Stydlivá, Kočička, Smyčcové kvarteto, Srážka vlaků, Země a Mars, Dostanem se tam? *j. p.*

Karel Burian, geniální představitel a nedostižný pěvec wagnerovský a smetanovský, vydechl svou duši 25. září v senomatském zátiší svého statku, podlehnuv zákeřné cukrovce a zánětu jater ve věku 54 let. Nar. se 12. ledna 1870 v Rousínově u Rakovníka a vystudovav jako primus třídy na akademickém gymnasiu v Praze, vstoupil na právnickou fakultu pražskou, ale záhy věnoval se dráze operní, k níž připravoval se ve škole Pivodově, u Wallersteina a M. Angra. Debutem jeho byl r. 1891 na Národním divadle v Brně Jeník a Dalibor. Nato odešel do Německa, r. 1892 zpíval v Revalu v Rusku, pak v Berlíně u Baumannovy společnosti, jež provozovala „Prodanou nevěstu", v Cáchách, v Kolíně nad Rýnem, v Hannoveru, Hamburku, Pešti, Drážďanech, Londýně a na konec i ve světoznámém Metropolitain Opera House v New-Yorku (zde spolu s největší českou pěvkyní E. Destinovou). V Praze na Národním divadle mimo jiná jeho vystoupení nevymizí z paměti rok 1909, kdy v cyklu Smetanově 15.-V. zahlaholil jeho Dalibor, jehož nehrál, nýbrž žil tento pěvec světového významu, mistr zpívaného slova a vzorné deklamace. Téhož roku 19.-V. v Lukášovi („Hubička") a 26.-VI. ve své zamilované partii Tannhäusera využil hlasových svých prostředků k nejkrásnějšímu dynamickému rozpětí, exponoval je k nejvyhrocenějším akcentům dramat. výrazu, aniž by jich přepínal a způsobil dojem, že žádá od svého hlasu více, než tento může mu poskytnouti. V roce 1910, kdy 28.-X. byli po sté hráni „Psohlavci", znovu bylo lze se přesvědčiti, jak jeho hlas je silný, vytrvalý, dokonale vyrovnaný, oslnivého lesku, znějící i v nejvyšších polohách čistým, kovovým zvukem. Burian byl nejen tenorem lahodných lyrických arií, ale také hrdinným a vysoce dramatickým, stvořeným k interpretaci mohutných postav v moderním hudebním dramatě. Jeho podání čelných rolí světového operního repertoaru bylo nejvyšší metou, k níž operní pěvec kdy dospěl. Měl nastudováno přes sto partií, mnohé ve třech, čtyřech jazycích, a z nich zejména hrdiny Wagnerovy, svého Dalibora, jehož posledně zpíval 1922 na Národním divadle pražském, Kozinu, Othella, José, Radameza, Werthera, Diavola, Bajazza, Lohengrina, Assada, Herodesa, Raoula a celou řadu jiných dalších. Leč nejen jeho divadelní postavy, ale i jeho koncertní zpěv byl nemenším zázrakem. Vášnivě miloval české lidové písně, které pomáhal sám sbírati, a s V. J. Novotným pracoval při vydání písní Bechyňských. Karel Burian je jedním z oněch málo Čechů, jejichž jméno bylo vyslovováno po Evropě i Americe dříve ještě, nežli tam poznali jména našich osvoboditelů a činy legií. Jeho úmrtím ztrácí česká produkce operní takřka nenahraditelného propagátora a pěvce, o němž možno směle říci, že byl jím „z boží milosti". *Žk.*

O zájezdu Vinohradských do Teplic píše místní referent K. Frypés v „Čsl. Republice", že to byly krásné večery, jež připravilo jim umění pí Dostálové, Iblové, Šlemrové, Friedlové a Ptákové, pp. Hlavatého, Veverky, Vydry, Kovaříka a všech ostatních sil. Divadlo bylo přijato velmi vřele. Návštěva pražského primátora dra Baxy o zahájení byla všem radostným překvapením. „v němž spatřovali jsme důkaz, že Praha nás konec konců přece neopustí, byť jindy její zájem bývá velmi platonický. Český okresní sbor menšinový, z jehož iniciativy se hry pořádaly, hledí tedy radostně na dílo své a doufá v lepší ještě pokračování v letech příštích. U nás divadlo má podobný význam, jako mělo za let probuzení ve zněmčelé Praze. Doufejme, že také ono bude pomáhati české věci na pomezí ke konečnému vítězství. Bylo svrchovaně odvážným podnikem pro devítitisícovou menšinu českou v Teplicích-Šanově a Trnovanech, pořádati v divadle pro 1200 osob činoherní týden. Dostalo se nám představení, jakým podivuje se celá Praha na Vinohradech, neboť divadlo přijelo s nejlepšími členy, celou výpravou a pomocnými silami. Za vedení Jaroslava Kvapila se tu representovalo české umění divadelní nejdůstojněji před naší menšinou i německými, četně se dostavivšími návštěvníky. Duchcovský list Hackenkreuzlerů „Tag" stíhá naše divadlo jedovatými poznámkami, pranýřuje německé návštěvníky jeho. Dosti bylo těch, kteří se nedali odstrašiti. Za sedm dní deset představení (od 9.-IX. do 15.-IX.) konalo se před domem, četně navštíveným, ba nedělní představení večerní bylo vyprodáno. Odpolední bylo navštíveno slaběji, když venkov zklamal! Návštěvníkům poskytnut byl všestranný obraz českého divadla: z nejstarších Tylův „Strakonický dudák", osvědčivší největší přitažlivost (3 ×), z novějších Šamberkova „Palackého třída 27" (2 ×), která nejméně chytla, pak vždy více okouzlující Jiráskova „Lucerna" (2 ×) a konečně Čapkova „Věc Makropulos", vzbudivší veliký zájem na straně německé, a „Poslední muž" od F. X. Svobody. Z cizí literatury Shakespearův „Večer tříkrálový" v suverenním podání Kvapilově — to vše dnes ještě putuje před mým zrakem duševním jako blahý sen . . .!" *bž.*

Revue „Apollon", přihlížející v prvém svém ročníku spíše k produkci lyriků a prosaiků mladších i nejmladších, známých i dosud nevykrystalisovaných talentů, oznamuje, že druhý ročník, jehož vydání zahájeno počátkem měsíce října, uchýlí se co do obsahu a tendence značně od dosavadních směrnic a bude sledovati otázky divadelní tvorby a divadla vůbec. Poukazuje na přílišné pěstování francouzského kultu v divadle a chce seznamovati své čtenáře zvláště s anglickou, americkou a v poslední době opomíjenou německou divadelní kulturou. Pokud se týče anglického divadla, je pravda, že u nás nevěnuje se mu tolik pozornosti, kolik by bylo třeba a kolik by zasluhovalo. Omezujeme se prostě na nejznámější autory klasické i starší a nové tvorby, ale ponecháváme vlastní výraz anglického divadla v zásadě nepovšimnut. Skorem totéž týče se však netečnosti ke kultuře slovanské, která má nám býti bližší, než kterákoli produkce jiného kmene. Byť nepatrná přece rušná a živá divadelní tvorba italská zůstává nám známa také jenom v obrysech, tak jako zůstává nám celkem neznámo snažení divadel asijských, která přec jsou měřítkem pokroku a účinku evropské civilisace. Tato orientace, myslím, měla by pro naše divadelnictví větší cenu, než studium amerického dramatu, které neprojevuje se zvláštním rysem, kromě O'Neilla. Pokud se týče německého divadla, s tím jsme, jak se zdá, mnohdy více než v užším kontaktu, a není proto třeba rozšiřovati desorientovanost naší domácí kultury, jejíž výraz-

nost a zpevnění má býti předmětem našeho stálého úsilí. Snad se také o to pokusí „Apollon“, neboť uvádí mezi svými spolupracovníky dra Hilara, K. Dostála, Vl. Hofmana, dra Čapka a j. *ej.*

Divadlo Komedia vypravilo v první polovici září dvě hry, z nichž jedna „Diagnosa 16“ je sensací s moralistickou tendencí, neboť její obsah odkrývá drtivou moc kokainu a morfia, ukazuje na důsledky chabé vůle, neodolávající svodům tohoto moderního moru. Autoři, třebaže řemeslně, přece divadelně bezvadně konstruují románový děj života red. Walsera, propadlého morfiu i kokainu, vytěžují z jeho rozvrácené domácnosti nejúčinnější dramatické momenty, působící svojí opravdovostí hrůzu a děs. Zruinovaný Walser v podání p. Drahoše Želenského byl sytým obrazem duševního i tělesného úpadku, ale přec jen místy bylo třeba naléztí jiného vyjádření překonávané síly a tříštěného nervstva. Paní Marková svojí Walserovou podala důkaz o svém úsilí, propracovati se k dramatické výši, ale byl to jen pokus. Nebyla celistvá ve svém pojetí role, která vyžadovala v některých scénách méně temperamentu a více logického umírnění. Ostatní doplnili pěknou a vystižnou režií p. Rovenského svými charakterisačními schopnostmi. „Diagnosa 16“ jistě nečiní nějakých literárních nároků, ale má (již proto, že zobrazuje dnešek) větší přednosti, než druhá hra „Růženky“, která je původní prací red. L. Mattuše. Byl by to konečně milý retrospektivní obrázek, jen kdyby alespoň trochu byla zřejma autorova snaha přiblížiti ji zájmu obecenstva, které dnes prostě nechápe tak, jak chápalo před 15 lety při prvním uvedení této hry na scénu. Autor měl však předpokládati možnost netečnosti k bohémskému veseli v umělecké bídě, měl předpokládati dle zákona logiky přeskupení názorů za uplynulou dobu o stavbě dramatické práce a podrobiti před novým uvedením hry každý akt podrobné revisi. A pak škrtati, nemilosrdně škrtati, doplňovati a dokreslovati. Tak možná by hra měla více přitažlivosti pro obecenstvo i herce, kteří v Komedii přinesli jí více snahy, než zasluhovala. *Eský.*

Drobné divadelní umění, představované u nás poněkud divadélkem „Rokoko“, nemá tak pevných směrnic, jako divadla ostatní, neboť je nutno podřizovati se i vedlejším zájmům, byť ne vždy na prospěch skutečného umění. Nelze proto, jako u jiných divadel, přesně určiti linii nové saisony, do níž „Rokoko“ vstupuje s vyspělým souborem, ovládaným řed. Burianem a Fr. Fialou (Futuristou), kteří v těsné spolupráci budou i nadále tvořiti osud repertoaru. Není nic těžšího, než právě v takovém podniku, dobou žijícím, jako je Rokoko, voliti autory ať cizí či domácí. Jisto je, že v aktovkách bude opěrný bod saisony, pro niž řed. Burian přivezl ze svých cest po Francii a Hollandsku nové motivy, které najdou svého uplatnění v pracích původních (K. Poláček, Sádecký, Lukavský, Štolba, Stankovský a j.) i cizích (Labiche, Shaw atd.) a které, byť groteskní, nebudou se vymykati uměleckému rámci divadélka. *Eský.*

Z CIZINY

Marie Nikolajevna Germanová, známá vynikající ruská herečka, meškající v Praze ještě s některými členy moskevského Uměleckého divadla, vystoupí v polovici října se svou družinou v antické hře Euripidově „Medei“, kterou nastudovala k 20 tému výročí své umělecké činnosti. *—ák.*

Velké i Malé divadlo moskevské slaví letos sté výročí svého otevření a v obou horečně se připravují k této sezoně. Malé divadlo za značného přispění vlády je nově restaurováno a na Velké scéně připravují pro letošní rok tři významná hudební díla: Debussy „Pelléas a Melisanda“, „Sěrovov „Vražja sila“ a Stravinský „Slavičí zpěv“, k němuž byla dodána dekorační výprava petrohradských divadel. *—k.*

Kasprowicz Jan, nejslavnější soudobý polský básník, z jehož původních prací uvádíme náboženskospolečenskou báseň „Christus“, lyrický cyklus „Anima lacrimans“, lidové drama „Świat się konczy“, z přeložených pak nejznámější jsou básně Shelleyovy „Alastar“, „Epipsychidion“ a „Cenci“, dokončil právě dlouholetou a záslužnou práci: polský překlad celého Shakespeara, těchto „Himalají světové myšlenky lidské, myšlenky anglické“, který v nejbližší době vyjde v Polské bibliotéce. *—ák.*

Volné divadlo v Sofii, do něhož se uchýlil ensemble Národního divadla po vyhoření své budovy, která bude obnovena až v roce 1926, zahájilo sezonu „Svatbou“ A. Čechova a dvouakt. hrou zesnulého dramatika bulharského Todorova „Dračí sňatek“ („Změjova svatba“). *Žk.*

Sara Bernhardtova jako Phaedra bude zobrazena sochařem Bourdellem na pomníku, který postaví svým nákladem město Paříž této své veliké umělkyni. *Ž.*

Tři nová divadla v jednom městě a městě zahájila činnost. V Miláně, v divadle „Cannobbiana“, které bylo otevřeno 4. října t. r., zahájen pořad her prací nejmenovaného autora italského „La vitá ignota“, 18. října divadélko „Convegno“ ohlásilo se k životu a slibuje uvésti Ostrovského, Čechovova, de Stephaniho, dále novou hru Pirandellovu „La sagra del Signore della nave“, Schönherra, Rossa di San Seconda, Antonelliho a j. v. Třetí divadlo nazývá se „Sala Azzurra“ a bylo otevřeno 25. října. *—á—*

Divadla dánská. Kromě celé řady music-hallů a venkovských divadel je v Dánsku celkem sedm divadel velkých, z nichž na prvém místě je Kongelige Teater (divadlo královské) pro činohru, operu a balety. Dále Dagmar Teater (upomínající na pařížský Odéon), Folkteater, Betty Nansen Teater (náležející vdově po spis. Petru Nansenovi, vynikající herečce, která v repertoaru svého podniku uvádí ponejvíce hry francouzské), Casino, Det ny Teater a pro revue satirické a politické je Norrebro Teater. Z dramat. spis. dánských jmenováni zvláště: Helge Rode a jeho choť Edith Rode, Sven Lange a Sophus Michaëlis (u nás dobře zapsaný oblíbenou „Revoluční svatbou“). Z herců nejvýznamnější jsou: Bodil Ibsenová, Karen Caspersenová, Elsa Skonbo, Paul Reuinert a Johannes Poulsen, který je též znamenitým režisérem vedle Johannesa Nielsena a Williama Blocha. *bž.*

Daleké divadlo. V jedné továrně na Dolní Pečoře v Archangelské gubernii daleko za polárním kruhem, sehrála jakási kočující společnost Averčenkovy „Starce“, jež vyšli jako 2. sv. „Knihovny Matice Div.“ v překladu V. Červinky nákl. Fr. Borového. *—ý.*

Bayreuthské hry ukončeny letos 2. srpna „Soumrakem bohů“. Podle jedné verse nebudou opakovány až r. 1926, kdy kromě „Prstenu“ proveden bude také „Parsifal“ a „Tannhäuser“, podle druhé budou napřesrok opakovány v letošním rozsahu. *Rdv.*

Představení v kostelích pořádal soubor vídeň. herců na svém turné po rakousk. městech s Calderonovým mysteriem. *—ydv—*

Erotický Berlín. Zdá se, že „umělecké“ touhy Berlíňáků nejsou stále uspokojovány četnými zábavními podniky, neboť nedávno bylo otevřeno nové divadlo „Theater des Eros“ k úplnému vyžití nespokojených. Zajímavé je však, že pro zahájení zvolena byla hra indického básníka-filosofa Thákura „Poštovní úřad“, která však nesplní předpoklady názvu nového divadla. *—ý.*

O CHOTNICTVO

Jiří Vlad. Tolman

Za † Ing. Miloslavem Hruškou

(Dokončení)

R. 1918 zvolen po zemřelém Růžičkovi místopředs. spolku a šéfrežisérem. Hrál Pazderu ve Štechově „Ohnivé zemi", ve Stroupežnického „Václavu Hrobčickém z Hrobčic" starého hraběte, ve Vojnovičových „Ekvinokcích" hlavní roli Nika Marinoviče. V Jiráskově „Emigrantu", hraném k poctě 50 letí Národního divadla, byl středem pozornosti v roli neoblomného tvrdého Peška. Na oslavu Husovu hráli se Šubertovi „Probuzenci", v nichž sehrál roli hraběte Beauvalle-Lichtenberka. V Kvapilově „Princezně Pampelišce" hrál prince z Hispanie. R 1919 pro smutek v rodině a již tehda propukající chorobu se odmlčel, jsa jinak radami a pokyny spolku i nadále nápomocen. Po svém zotavení r. 1920 hrál hlavní roli prof. Vojíře v Krejčího ves. „Přes padesát", roli Vratky v Zeyerově poh. „Radúz a Mahulena", úlohu Tena v Andrejevově „Ten, jejž políčkují", prologa v Čapkově „Loupežníku", Roháče ve stejnojmenné hist. hře Jiráskově, Prokopa v komparsní hře Dvořákově „Husitech", Harpagona v Molièrově „Lakomci", vesměs s úspěchem jedinečným.

R. 1921 byly jeho předními rolemi Domin v Čapkovu „R. U. R.", hlavní role v Caillavetově „Láska bdí", úloha Windermeera ve Wildově „Vějíři Lady Windermeerové", Letoviala v „Modré myšce" od Engel-Horsta, doktora Güllicha v Jiráskově „M. D. Rettigové", Želivského v Jiráskově „Žižkovi", Raspljujeva ve „Svatbě Krescinského" a Smitha v Mixově hře „Kdo víc vydělá".

R. 1922 sehrál Per Hrabala v „Bunkových předhistoriích" od Rostrupa a Larsena, Felta v „Plukovníkovi Feltovi" od Kistenmaeckersa, Voysina v Bernsteinově „Zloději", Svobodu ve „Snu českého vojáka", Havelku v Mahenově „Mrtvém moři", staršího bratra v Schönherrově trag. „Děti", Bechyného v „Návratu mládí" od Zimy.

R. 1923 prvotřídním byl jeho výkon jako Cyrano ve veršované hře Rostandově „Cyrano de Bergerac", kdy oslavoval 20letí své ochotnické činnosti a překročil zenit působnosti (viz vyobr. v min. seš.). Byl zahrnut úctou, láskou a obdivem členstva i uměnímilovného obecenstva a zasypán dary. Další jeho rolí byl cizinec v Rydelově dramatě „Na vždy", On v Schönherrově „Ono" a Othelo v Shakespearově „Othelu" (při jubileu jeho kolegy prof. Huňáčka).

R. 1924 vystoupil ve Wildově hře „Bezvýznamná žena" jako lord Illingworth, dále jako Pandolfo v kom. Macchiaveliho „Mandragoře", jako Cyrill v „Madame Maud pohostinsky vystupuje" a naposledy 5. a 6. dubna v úloze Parakleta v Jevrejnově kom. „Co je nejhlavnější".

Celkem vytvořil asi 230 úloh v různých kusech a nesčetných reprisách a to i při různých zájezdech „Klicpery" v Nymburce, České Lípě, Jaroměři, Náchodě, Král. Dvoře, Žamberku, Novém Hradci, Úpici, Smiřicích, Novém Bydžově, Týništi, Liberci atd. atd.

*

Co ještě dodat? Tak obsáhlý divadelní repertoar vyžaduje takřka celý lidský věk, dílo herce z povolání, a to vše provedl herec-ochotník, při tom vzorný úředník, nezanedbávající v ničem svých povinností. Divadlo bylo Hruškovi prvou láskou, vyplněním všech jeho tužeb, přání a snů, vzpruhou v další práci, duševním povznesením, zkrátka vším.

Jako režisér i jako herec při své vzácné dramatické a všeobecné inteligenci prostudoval a znal každý kus i role ostatních do nejmenších podrobností, při své obrovské paměti ovládal teksty nazpamět, což by potvrdil přítel Šlejtr, a byl každému bezpečným, laskavým rádcem a vůdcem, někdy snad drsným, což vysvětluje se nervositou, leč povždy zvláště ve chvílích milého pobesedování člověkem a přítelem. Muž ryzího charakteru, nenáročný a odměnu jedinou hledající v dobře provedené hře.

„Klicpera" a spolu obecenstvo nemohou mu býti dosti vděčni za vše, co krásného a ušlechtilého vytvořil. Nutno dále v jeho intencích pracovat k povznesení českého lidu divadlem a vychovávat dle jeho tradic a směrnic nové adepty ochotnické. Nejlepším uctěním jeho památky bude postavit se v svorný šik, budovat nadále dle jeho jasného příkladu a sloužit umění dramatickému i hradeckému obecenstvu, jež ho mělo poctivě a věrně rádo.

Život zesnulého byl krátký, leč pln ušlechtilých snah, a jeho památka zůstane v srdci všech, kdo ho znali a pod jeho vedením pracovali, zlatým písmem zapsána. Nehynoucí čest, věděk, vzpomínka a poslední pozdrav tomuto nadšenému průkopníku českého ochotnického divadla!

Petr Fingal

Poučení z tradice

(Nepřednesený proslov při posledním valném shromáždění Ú. M. D. O. Č. — *Pokrač.)*

Doba uměleckého realismu, u nás dosud nedoceněná, měla v podstatě zásady, které zdůraznil kdysi F. X. Svoboda, jenž napsal: „Rozumím spisovateli jako lékaři. On má společenské proudy odhalovat a jako příklad uvádět, hojit bolesti a jak možná ušlechťovat. Umění samo neřeší — nemůže řešit, ono jen odhaluje ony síly, jež samy řešily. Nanejvýš dává příklady! Má jediný, velký účel: zušlechtění citu a zpracování smyslu pro lepší, krásné a dobré na plném, odhaleném životě okolí."

To mohli podepsati i Šimáček, Kunětická, Mrštíkové, Stroupežnický, ba i Hilbert. Hry všech jmenovaných budily smysl pro lepší, krásný, plný, pravdivější život.

V Jiráskově Vojnarce láska k dítěti vítězí nad láskou k pěkně urostlému čeledínu. Ve Svobodových Směrech života zmalomyslnělý student nabývá ztracené energie, v Šimáčkově Jiném vzduchu bohémova dcerka včas vytrhne se z ovzduší mravní ležérnosti, v Kunětické Neznámé pevnině mladá idealistka probudí novou chuť k životu ve starém mládenci, jehož srdce v denní všednosti okoralo a pro světlejší stránky žití ztratilo smysl...

Tady je ta výchova k charakteru, ono sílení ducha, jež mívali na mysli Palacký a Havlíček, ale i kaceřovaný pro svou střízlivost H. G. Schauer!

Za Šuberta pracovala naše dramatická literatura — třeba bezděčně — k tomu, aby byl český člověk člověkem vzorným. Posvátnost rodiny a mateřství, láska k rodné půdě, nutnost podnikavosti atd., to byly poučky, vyplývající z našich dramat stejně jasně, jako se v ruských dramatech zrcadlila typická ruská bezradnost.

Chtěl-li nás míti Tyrš a Fügner národem se zdravým duchem ve zdravém těle, pak možno říci, že české divadlo v době Šubertově sledovalo týž úkol. Neruda přál si nás míti z křemenů, aby byl národ z kvádrů. A Jirásek v povídce „Na Ostrově" napsal: „Je pravda, že tendencí často umění trpí. Ale jsme v zápase a bojujeme o život. A život národa nade všecko. Pro něj musí všecko zápasit — i umění."

Byli a jsou ovšem mnozí prudcí odpůrci tohoto názoru.

Spor o tendenci v umění — a to specielně v českém umění —, to by byla dlouhá kapitola. J. S. Machar v předmluvě ke „Confiteoru" protestuje ústy básníkovými proti požadavku občanovu v úvodní rozmluvě, aby poesie byla pozaunem, jehož píseň vlévala by v žily lidu nadšení:

„Ne, nikdy, nikdy ne! Však poznáš k hrůze svojí,
že spoutat nedá se tím nízkým řádem tvým,
že velká, vznešená v té jasné výši stojí,
kam není přístupu tvým rukám špinavým,
že přísným zrcadlem své doby, nitra svého,
že čisté lidskosti je schránkou jedinou,
že bude soudcem tvým a soudcem lidstva všeho,
a její ortele že nikdy nezhynou —

však nikdy nebude tvých pákou nutných činů
a dmýchat v srdce troud a svítit v hlavy šer,
a docela už ne tvých praeceptorem synů,
a gouvernantkou tvojich dcer!"

Proti požadavku sociální užitečnosti umění rozepsali se několikráte také Jiří Karásek a Arnošt Procházka. Články jejich zachovány jsou v jejich kritických souborech. A přece, probereme-li bilanci všech těchto modernistů, vidíme, že je i v díle jejich mnoho a mnoho tendenčního, mnohé a mnohé cepování českých lidí ke kulturnosti, nepředsudkovosti, u Arn. Procházky poslední dobou v jeho kritických a polemických spisech i k nacionalismu. Ant. Sova neváhal protestovati proti surovému výroku Mommsenovu, a není tomu dávno, co i O. Březina vyslovil se pro nacionalismus.

Co z toho plyne? Stupně umění i forma jeho mohou býti u nás co nejrůznější, ale zákon tradice praví, že se nikdo beztrestně nevyhne řešení vztahu národa k ideím doby.

To dobře věděl řed. F. A. Šubert. Když r. 1905 zahajoval kurs pro režiséry ochotnických divadel v Ú. M. D. O. Č., rozhovořil se o svých názorech na divadlo, zejména na poslání ochotnictva, jehož význam vysoce cenil. Pravil tehdy m. j.: „Ochotn. divadlo skytá ušlechtilou zábavu i lidu je navštěvujícímu i účinkujícím a skytajíc ji, působí směrem výchovně-vzdělávacím, směrem sociálním, směrem literárně-uměleckým a směrem národním. Všemi těmito směry koná ochotnické divadlo naše, tak jako naše divadlo vůbec, svoje poslání. Činnost ochotnického divadla je zvláště tím důležita, že koná ty své úkoly uprostřed základních vrstev lidu, tedy právě tam, kde působení těmi směry je zvláště žádoucí... Divadelní hra, její provádění, její poslouchání, dívání se na ni, sledování jí a pozdější o ní přemýšlení patří jistě k nejušlechtilejším zábavám, v každém případě daleko ušlechtilejším, nežli zábavy hrubé, smyslné, tělu i duchu škodné, od kterých divadlo odvádí . . ." Nejednou to, co jednotlivec sezná s jeviště, má vliv na zjemnění jeho způsobů. Pěkné pohyby při jídle, při vzájemném společenském styku atd. přecházejí pak do života obyčejného. Dle Šuberta však „působení jeviště divadelního jako rádlo zemi kypřící proniká ještě hloub. Z her, na něm předváděných, seznává jednotlivec i mnohé poměry společenské, kterých by jinak nepoznal, poznává zvláště nejrůznější povahy lidské, dramatikem v životních poměrech na jeviště uvedené, naučí se nahlížeti do jejich nitra, pozorovati dobro a zlo lidské duše. Odtud se naučí snáze pozorovati lidi vůbec, naučí se pozorovat i sama sebe, stopovati se ve svých pohnutkách, ve svém jednání, nabude nejednoho podnětu k přemýšlení o sobě a k svému duchovému povznášení vůbec. — Poznávaje pak divadlem svět — často o mnoho více, nežli životem —, naučí se také člověk rozuměti nejrůznějším stránkám světa i ducha lidského, naučí se smilovávati se nad leccčíms a odpouštěti tam, kde bez toho porozumění snad by tak nebyl učinil". Divadlo ochotnické „sbližuje hrami ze současného života národního své obecenstvo s vrstvami národa, které jinak v životě nepřicházejí spolu pravidlem ve styk, následkem toho sebe neznají a mnohdy i k sobě se chovají cize, ne-li nepřátelsky. Divadlo sbližuje tyto různé vrstvy tím, že jim dává hrami navzájem nahlédnouti do jejich

poměrů. Hry ze života vesnického sbližují měšťáka a zvláště velkoměšťáka s venkovem, hry ze života dělnického měšťáky i venkovany s dělníkem, hry ze života měšťanského, ze života buržoasie i dělníka s měšťanem. — Poznati se je první podmínkou sblížení, a sezná-li každá třída skutečné trudy a bolesti třídy druhé, o mnoho snáze se s ní sblíží, aneb s ní naučí se cítiti, nežli bez toho seznání". — Divadlo zároveň nahrazuje literární požitek lidem, kteří knih koupiti si nemohou. U těch, jimž to možno, budí touhu po knize, ale také podporuje literáty placením práv provozovacích. Divadelní posluchač dle Šuberta „nalézá zálibu v ušlechtilém slově a tím nabývá i stále větší lásky k řeči mateřské, ku své národnosti, k celému národu . . . A toho vznětu, toho národního nadšení, sebevědomí a vůbec lásky k mateřské řeči a k národu bude vždycky třeba, tak jako ho bylo třeba před sta léty". Svůj národní boj budeme vésti po všecku budoucnost; z toho je patrna i důležitost jevišť menšinových. Šubert výslovně pravil: „Jest svrchovaně žádoucno, aby to, co dosud prováděno bylo do jisté míry neuvědoměle, provádělo se nadále vědomě, s určitým, ode všech jednot přijatým programem a cílem, aby spolky div. vědomě a soustavně konaly různou účinnou drobnou práci ve prospěch národa." Šubert žádal, aby ochot. spolky povznášely kulturní úroveň lidu díly výhradně cennými, veseloherními i vážnými a to v první řadě českými . . . Šubert ve svém smyslu pro duševní potřeby lidu snil i o bezplatných div. představ. pro služebné, dělnictvo a chudinu. Již r. 1905 o nich mluvil! (Dokončení)

Pro ochotnickou praksi

Pro pořadatele zábav. Podle výnosu min. vnitra z 24. listopadu 1923, č. 53.325, prohlásila zemská správa politická v Praze výnosem z 13. pros. 1923, č. 496.661, že právo uděliti povolení ke konání plesů a tanečních zábav přísluší opět obcím, pokud to není v určitých obcích vyhrazeno státním úřadům policejním (zákon ze 16. března 1920, č. 165). Pokud jsou tedy žádosti za povolení těchto zábav podávány u obecních úřadů, platí o kolkování předpisy, vydané zemským inspektorátem pro zemské dávky v Praze dne 3. července 1924 pod č. 10.000/360. Žádosti písemné dlužno opatřiti kolkem za 3 Kč a zároveň se žádostí předložiti 3 Kč na povolení. Totéž platí i při žádosti ústní, kdy se kolek na žádost užije na zápis nebo na rejstřík pro příjem dávky ze zábav. Za účelem zjednodušení může býti povolení prostě vyznačeno na stvrzence o zaplacení dávky. Jinak musí býti zvláštní povolení písemní opatřeno kolkem 3 Kč. Na kolky porušené, padělané nebo patrně již použité bude pohlíženo tak, jako by jich nebylo. Žádosti za prodloužení policejní hodiny, k jichž vyřízení jsou příslušny výhradně okresní polit. správy, resp. státní úřady policejní, podléhají rovněž kolku 3 Kč a dlužno k nim připojiti kolek za 3 Kč na povolení. *h—*

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Pepa Cihlář

Za krásného srpnového dne doprovodili jsme k věčnému odpočinku vzorného ochotníka, přítele Pepu Cihláře, úředníka Občanské záložny v Ústí n. Orlicí, zakladatele spolku div. ochotníků „Havlíček" v Kerharticích a horlivého bývalého jednatele Smetanova okrsku. Když o valné schůzi okrsku letošního roku čten byl jeho dopis, kde se vzdával pro nemoc činovnictví a s námi se srdečně loučil, věděli jsme, že loučí se navždy. Byl celým mužem mírné povahy, bystrý ve svém povolání, cílevědomý pracovník, obětavý, nezištný, jemuž byl celek vším — jedinec ničím, jako zářící příklad každému ochotníku. Imposantní, obrovský průvod účastníků jak z řad ochotnictva, Sokolů a jiných korporací byl důkazem ocenění jeho neunavné práce a obliby. — Také jedna oběť války! *K—r.*

Jubilea a slavnosti. Vzděl. a ochotn. sp. „Čechoslovák" ve Voselně u Č. Budějovic uspořádal 10.-VIII. Ochotnický den. V rámci této slavnosti odbývala se valná hromada za účasti deleg. všech okolních ochotn. spolků, kterou zahájil předs. P. Faster proslovem, ve kterém zdůraznil význam práce ochotnické a zejména spolupráce všech och. jednot. Ve své řeči pravil, že ochotnictvo nesmí se zabývati ani politikou, ani štvaním, nýbrž musí ruku v ruce jíti vpřed za cílem, jímž je pravé umění a vzdělání lidu. Jedn. V. Vust přednesl jedn. zprávu za uplynulých 5 let, z níž bylo patrno, že spolek náš vykonal kus dobré osvětové práce. Valná hromada skončena předn. režis. Jos. Bartušky na téma „Umění, svět a život". V upomínku na tento den rozdány byly delegátům pamětní knížečky, v nichž bylo několik článků o uměleckých cílech čsl. ochotnictva. Po valné hromadě sehrány byly v přírodě dvě akt.: A. Averčenka „Lovec ženských srdcí" a Jos. Bartušky „Z jarmarku". Ochotnictvo jihočeské chápe dobře, že jen společnou a kolektivní prací lze dostáti úkolům ochotnictva. O tom svědčila i účast delegátů. Žel, některé spolky odmítly účast, k škodě celku. A právě byl to spolek místní — skupina katolické mládeže, který nezúčastniv se, dal na jevo, jak leží mu na srdci dramatické umění. *(j. b.)* — Dr. sp. „Heyduk" v Doudlevcích oslavil jubileum 25leté ochotn. a vzděl. práce svého režiséra uč. Jos. Dienera 7.-IX., kdy při slavn. předst. podal zasloužilému jubilantu vavřínový věnec. Jos. Diener, který již jako hoch přilnul s láskou k ochot. divadlu, režíroval během svého osmiletého působení v „Heyduku" přes 100 her a vytvořil mnoho velmi zdařilých postav. Jubilant jest jedním z tichých, ale zasloužilých kulturních pracovníků, neboť vedle plodné činnosti v lidovém divadle ochotnickém věnuje svůj volný čas plně i ostatním vzdělávacím složkám národním: jest činným v Ú. M. Š., pěveckém i hudebním kroužku a v Sokole, kde absolvoval značnou řadu oblíbených přednášek. Vynikajícímu pracovníku přejeme i do budoucna nejkrásnějších úspěchů! *(F.)* — Ochotnické divadlo ve Žďáře dožilo se letos šedesátky. K poctě památky zemřelých našich předchůdců budiž tu zaznamenáno, že Žďár byl prvním z měst na Moravě, kde už r. 1848 založen byl čten. pěv. sp. „Česká lipa" zvaný. Počátkem r. 1850 místodrž. úředník, který sem se dvěma četníky přijel,

spolek rozpustil a jmění zabavil. Byla doba režimu Bachova. — A když rok šedesátý přinesl Bachův pád a vydán byl říjnový diplom, jímž panovník slíbil vládnouti konstitučně a zaručuje, že bude dbáti historických práv jednotlivých zemí a rovnoprávnosti národní, probouzející se národ náš začíná dýchat svěžejší vzduch. Už koncem r. 1860 je čten. pěv. spolek u nás obnoven pod jménem „Svatopluk“ a čtyři roky nato začíná naše horské město žít i divadelně. Aspoň několik slov naší pamětní knihy: „Léta Páně 1864 zařízeno bylo v městě Žďáře divadlo, jehož hlavními budovateli byli: Breinek, Jeřábek Aug. a Šťastný. Stávalo v domě pana Jiřího Limla na náměstí v d. č. 67“. (Dům ten byl rozbořen pro novou silnici na nádraží.) S počátku hráno bylo velmi čile. První hrou bylo „Osudné psaní“, hrané 13. října 1864. Co hráli později a kdo hrál, naše Pamětní kniha, psaná až r. 1876, nám nepovídá, ale z výtěžku her musil býti uhražován náklad na vybudování divadla, třebaže první základ peněžní opatřen byl sbírkou u příznivců. Když však dluhy byly aspoň z většiny splaceny, činnost divadelní ochabla. Nebylo stanov, činnost nebyla organisována, a tu teprve na valné hromadě, do měst. kanceláře na 28. pros. 1873 svolané, přijaty byly předtím už vypracované stanovy, které byly 15. led. 1874 místodrž. předloženy a 12. břez. t. r. schváleny. Nato svolána na 3. května ustavující valná hromada, na níž ze 40 členů, z nichž žije už jen jediný — p. Jos. Šašek v Polné —, zvolení činovníci: řed. Jan Süss, pozdější dlouholetý starosta města, jedn. Aug. Frantzel, pokl. K. Musil, režis. H. Maňásek a Fr. Havlíček, dramaturgem dr. Jul. Juren, sborm. Em. Binko a knih. Frant. Binko. 10. čce. 1874 vypukl ve Žďáře v domě č. 64 požár, který zničil v pořadí pět dalších domů, mezi nimi i dům Limlův, kde se prostě říkalo „v sóle“. Tak tedy shořelo i jeviště, všecky dekorace i šatna, tou dobou prý už slušně vybavená. Pojištěno ovšem nebylo nic. — A na výborové schůzi, po požáru až 20. pros. konané, bylo uvažováno, má-li divadlo vůbec býti znovuzřizováno. Ale 18. ún. 1875 došel dopis Ad. Růžičky, řed. ochotn. div. a člena výb. kat. jed. polit. v Brně, jímž našim ochotníkům nabízel ke koupi jeviště jednoty brněnské, pozůstávající z 9 dekorací a jiných „příslušností“, za cenu 300 zl. Na schůzi 22. ún. usneseno vypůjčiti si v Obč. záložně ve Žďáře peníze a divadlo zakoupiti. Do Brna vysláni řed. Süss a Aug. Jeřábek, aby dekorace prohlédli a koupili. Na valné hromadě, 2. led. 1876 konané, usneseno, aby jeviště, v Brně koupené, jako prozatímní divadlo v sále u Letovských bylo zřízeno, a už 2. ún. sehrán tu obraz ze života se zpěvy „Isák Löwy“; téhož roku za léto sehráno tu bylo ještě pět her. — Na další valné hromadě, konané 15. břez. t. r., přijata změna stanov a spolkové jméno „Sázavan“. Mezitím obec přestavuje starý obecní dům č. 72, aby sem z Tvrze přestěhovala a rozšířila obecnou školu. Přičiněním starosty města a řed. div. sp. „Sázavan“ J. Süssa zřízeny v přízemí této budovy rozsáhlé místnosti divadelní. „Sázavanu“ nastaly nové starosti nejen se stěhováním, ale i s opatřením peněz na přestavbu jeviště. Ale činovníci tehdejší nelekali se starostí: Na výb. schůzi, 30. září t. r. konané, usneseno, aby přestěhování a přestavba podniknuty byly hned. Frant. Wenzelovi a Ant. Benešovi uloženo zhotoviti kostru jeviště dle plánu tehdejšího rež. uč. Wittocha, z Hlinska objednáno plátno na dekorace, které pro větší jeviště musily být předělány. Z Poličky povolán akad. malíř Bohdanský, aby dekorace přemaloval. Na úhradu výloh vypůjčeno z Obč. záložny 200 zl. a vydáno 100 poukázek po 3 zl., které mají býti rozprodány a po každém divad. představení z čistého zisku postupně vylosovány a uhrazeny. 114 zl. darovali „Sázavanu“ příznivci. A už 12. list. 1876 — v den, kdy i škola vysvěcena — sehrán v novém divadle obraz ze života „Sedlák Zlatodvorský“, 31. pros. Rödrova fraška „Lišák a Smola“. Ve škole hrál „Sázavan“ plných 20 let. 28 dub. 1896 po čtvrtém aktu ves. „Zlatohlávek“ spadla tu opona naposledy. Téhož roku šatna, jeviště i sál zabrány pro nově zřízenou měšť. školu, „Sázavan“ pak uložil svoje divadlo k odpočinku na dobu pěti let. Za tu dobu hrál 3× na improvisovaném jevišťátku v kůlně hotelu Škodova. 28. září 1901 otevřen „Národní dům“, vystavěný městem za starosty Frant. Binky, čest. člena „Sázavana“, na popud osvětových spolků žďárských a především div. ochotníků, k účelům veřejným, osvětovým a snad v prvé řadě divadelním. Při slavnostním otevření ponejprv tu „Sázavan“ uctívá Thalii Vrchlického ves. „Noc na Karlštejně“. V Nár. domě hraje od té doby, má tu svoje dobře zásobené skladiště, šatnu, jakých u och. sp. nemnoho, i knihovnu o 14 stech svazcích. Zažloutlé listy Pamětní knihy, na c. k. berním úř. ve Žďáře titulem „Journal über Einnahmen und Ausgaben des Diletanten-Theaters in Stadt Saar — überstempelt am 21. November 864 (podpis nečitelný)“ opatřené, mluví jasně, že „Sázavan“ svoje poslání konal, že budil, vychovával, vzdělával i ušlechtile bavil — nehledě ani na to, že finančně pomáhal jiným, sám často pomoci potřebuje. A u vzácné této příležitosti 60tilého trvání při listování v pamětech nemáme jiného pocitu, než že stíny těch, kteří už naše prkna opustili i ze scény života odešli, mají jediné přání: abychom v úctě měli všechno, co oni vykonali, a s činorodou láskou pokračovali v tom, co oni chtěli, budovali a milovali. *(Jan Toman.)*

Uskutečnění lidového ochotnického divadla v Plzni. Zásluhou dram. odb. Č. O. Ú. realisována bude alespoň z části myšlenka stálé ochotnické scény v Plzni. Ve spolk. domě „Nebe“ provádějí se rekonstrukční práce jeviště (zvýšení o $4^1/_2$ m za účelem zřízení provaziště), pořizuje se nový universální pokoj s vložkovou dekorací (dle návrhů prof. Skupy) a ukončují práce bohaté sítě pro osvětlování i projekci na zadní prospekt, takže záhy budou moci ochotnické jednoty rozvinouti svou činnost na této nové scéně, určené nejširším vrstvám lidovým, kterým ceny vstupného velkých scén jsou nedostupny. Jako ukázka vyspělosti ochotnictva bude tu uspořádán v zimních měsících cyklus her Tylových. —*re*—

K repertoarové statistice. (Viz seš. 10. a 13. „Čsl. Div.“) Dodatkem zajímavá je ještě okolnost, jak stoupalo procento původních her, uvedených na ochotnická jeviště od časů Thamových, Štěpánkových, Tylových až po dnešní dobu. Dle první statistiky, sdělané J. Ladeckým, bylo sehráno 159 spolky ochotnickými od r. 1780 do 1894 včetně 18.147 divadelních kusů, z nichž bylo 7530 (41·50 %) původních a 10.670 překladů cizích her (58·50 %). Bohužel jsou udání ta za dobu přes 100 let a není tudíž možno posouditi, jak procento původních her stoupalo, ač číslo 41·50 % je jistě hodné úcty. Tím více, uvážíme-li, že v letech 1850—1870 bylo procento původních prací pro množství překladů z německého a j. mnohem menší, pouze asi 20 %, do let pak 1890—1900 asi 40 %. Lépe to již vypadalo začátkem 20. století. Dle statistiky za období 1909 až 1910 bylo provedeno 148 spolky 928 divadelních her, z nichž bylo 670 (72 %) původních a 258 (28 %) překladů. Jak počet původních her od té doby až po dnešní stoupal, je známo. Potěšitelné je, že dnes za dobré organisační práce a rostoucí kázně posílá své statistiky již mnohem větší počet jednot, než jak dělo se dříve. *Tý.*

Z ústředí. Svatováclavská schůze okrsk. delegátů Ú. M. D. O. Č. (I. — Píše dr. Herman.) Vážné otázky, jež nemohou býti odloženy na řádnou valnou schůzi a jež by na ní ani projednány býti nemohly, přiměly výkonný výbor ke svolání schůze

delegátů našich okrsků na den sv. Václava do Prahy. Zastoupeno bylo 16 okrsků z Čech a z Moravy, omluven jeden a ostatní budou vyzvány, aby sdělily důvody své neúčasti. Jednání bylo veskrze věcné a bylo jen litovati, že debata nemohla býti rozvinuta šířeji. Bylo to znemožněno jednak tím, že v místnosti restaurace „u Bumbrlíčka" musili obědvati cizí hosté, jednak tím, že delegáti vzdálených okrsků spěchali na dráhu. Při této schůzi jsme těžce pociťovali nedostatek vlastních místností, protože je dnes v Praze velmi obtížno získati místo ke schůzím, a mimo to se opět zdůraznil nedostatek vlastních prostředků finančních, který znemožnil účast ostatních okrsků a který ani nedovoluje, aby ústředí samo mohlo při tak důležitých věcech přispěti na úhradu cestovních výloh. Při velikém rozmachu naší organisace stává se uskutečnění našeho „Tylova domu" tím žádoucnější, jako náležitá úprava a získání finančního základu. Přes tyto potíže můžeme s radostí zaznamenati výsledek oné schůze, který položil základy další významné a dalekosáhlé činnosti. — Pořadu č. 1: „Výstava národního rozvoje." Čsl. národní rada hodlala v roce 1925 uspořádati tuto výstavu, jež má ukázati před cizinou vývoj národní myšlenky a práce od nejstarších dob až do počátku naší republiky a jež má zároveň uvědomiti československý národ o jeho síle a cílech pro budoucnost. V tomto širokém rámci bude i české divadelnictví na předním místě a v něm ovšem i lidové divadlo ochotnické. Poněvadž přípravné práce nemohly pokročiti tak, aby výstava byla v době tak krátké uskutečněna, usnesl se výstavní výbor dne 24. září t. r., aby byla odložena na r. 1928. Tím však nebyly odsunuty započaté práce a nutno se už nyní náležitě připravovati. Schůze delegátů schválila, aby se Ú. M. D. O. Č. zúčastnila této výstavy a aby našim spolkům bylo uloženo zasílati správnou a přesnou statistiku, shromažďovati věci archivální a sepsati a připraviti všecky divadelní památky. U příležitosti výstavy má býti uspořádán ochotnický den, má se pro ochot. představení získati místo ve výstavním divadle (snad Stavovském) a Matice má se zúčastniti založení div. musea a archivu. Bude třeba získati také fotografie divadel, scén, sjezdů, kursů atd., a bude nutno žádati pro fotografie budov a scén jednotného formátu. Pro výstavní katalog připraví se ochot. rubrika s vypsáním naší činnosti a vydá se zvláštní brožura o naší statistice. — Pořadu č. 2: „Úkoly z mezinárodních styků." O výsledku započatých styků s Francií a o sjezdu ženevském bylo již v našem listě psáno. Mimo Francii jsme již ve spojení s Anglií, Italií, Polskem a Jugoslavií. Schůze delegátů schválila: aby pro mezinárodní agendu byla utvořena zvláštní komise, k níž by se přizvali odborníci. Má se sestaviti seznam členů našich spolků, kteří ovládají cizé jazyky, abychom mohli získati potřebnou korespondenci a abychom při mezinár. sjezdech nepotřebovali cizích tlumočníků. Pokud jsou u nás spolky těch národností, s nimiž se má utvořiti mezinárodní ústředí, budou pozvány k součinnosti. Výsledek ženevského sjezdu bude sdělen ministerstvu zahraničí, min. nár. osvěty, Nár. radě, komisím, pro zahraniční styky již utvořeným, Organisaci slovenského ochotnictva a redakcím čelných listů, pak ovšem organisacím ochotníků cizích států, s nimiž jsme již ve spojení, a konečně i našim členům zahraničního odboru, aby v těchže intencích pěstovaly styky místní. Utvoření mezinárodního ústředí pro lidové divadlo bude podnikem významným, protože v něm budou účastny také vlády, bude podnikem zvláště pro nás důležitým, protože podle své síly početní i podle váhy své kulturní činnosti budeme míti největší úkol. K tomu je třeba zvláště vnitřního zesílení uměleckého, zesílení organisační kázně a posílení fin. prostředků. — Pořadu č. 3: „Oslava 40letého trvání Ú. M. D. O. Č. a 70letého výročí úmrtí Jos. Kaj. Tyla." Jak známo, přetvořila se „Matice Divadelní" dne 19. září 1886 na „Ústřední Matici Div. Ochotnictva". Dovršíme tedy v roce 1926 svých 40 let. V témž roce bude tomu 11. července 70 let, co zemřel v Plzni Jos. Kaj. Tyl. Tyto významné dny bude nutno přiměřeně oslaviti, nikoli obvyklou slavností zevnější, ale oslavou, která musí odpovídati významu. V r. 1926 má býti podle proposic ujednání ženevského svolán do Prahy první sjezd mezinárodní, a v touž dobu bude v Praze Všesokolský slet. S těmito okolnostmi dlužno počítati. Příprava na tento rok musí býti prováděna již nyní, a třebaže nelze ještě stanoviti přesnější podrobnosti, přece schůze delegátů určila aspoň základní rysy a nejdůležitější body programové. Stran oslavy 40letí bylo schváleno, aby byl uspořádán v Praze sjezd čsl. ochotnictva, spojený se sjezdem mezinárodním, ať už bude tento pořádán mezinárodním ústředím, nebo nebude. Program sjezdu nebude dobově soustředěn. Do jeho pořadu se zařadí divadelní soutěž, po případě soutěž mezinárodní, a pak snad i představení našich spolků zahraničních. Je samozřejmo, že se tato oslava nemůže obejíti bez divadelní výstavy ochotnické, která má býti obrazem vykonané práce a která bude přípravou národního rozvoje. Tato výstava má býti připravena tak, aby byla otevřena již ve dnech Sletu všesokolského. Dále bude sepsána a vydána historie Ú. M. D. O. Č., která vedle výčtu činnosti a číselného postupu okrsků a členů má pojednati o ideovém postupu se zřetelem k době. Mimo tyto dějiny našeho ústředí mají býti vydány dějiny čsl. ochotnictva vůbec dle návrhu místostar. Štejna-Táborského, jenž už řadu let pilně sbírá potřebnou látku. U příležitosti těchto oslav doufáme, že se podaří získati Národní divadlo pro slavnostní představení, hrané našimi členy. O době sjezdu a ostatních podnikú nemohlo býti ještě učiněno usnesení a budou naše spolky dotázány. Bylo však projeveno přání, aby naše oslava byla pořádána samostatně a nebyla spojována s podnikem jiným. Jos. Kaj. Tyl má býti vzpomenut a uctěn tím, že se uloží našim spolkům, aby v r. 1926 uspořádaly oslavná představení Tylových her ve prospěch Tylova domu v Praze. V den Tylova úmrtí navštíví ústředí jeho hrob v Plzni a plzeňský okrsek uctí jeho památku případnou oslavou sám. V Praze má býti uspořádáno Tylovo matinée ve Stavovském div. O Tylově herecké činnosti bude vydán sborník s fotografiemi, dále má býti vydána podobizna a jeho poprsí a konečně má býti získána a po př. vydána původní hudba k jeho hrám.

SLOVENSKÉ DIVADLO

Jos. Hurt

Okolo problému slovenského divadla

Znali jsme Šuberta, Šmahu, byli jsme současníky vzrůstu Kvapila, Hilara a jiných, známe úroveň všech scén, divadelních časopisů zaniklých nebo nedávno vzniklých, známe cenu Čapků, Zavřela, není divadelní episody, o níž bychom snad nevěděli, neměli zájmu. Známe zkrátka přibližně přesně stav, boje, obtíže českého divadla en bloc, hesla, boje osob i směrů, vše, co je kryto pojmem českého divadla.

České divadlo, či lépe divadla mají ovšem svoje krise, osobní i finanční, ale divadla ta mají svoji minulost, oprávnění, získané tradicí. Tomu však není u divadel slovenských. Domnívám se, že i v této věci soudí se buď dojmem Štrbského plesa, 14 dnů viděného, anebo stačí úryvek ze „Slováka“ nebo „Slovenské Politiky“ a již má úsudek dostatečný materiál. To je ovšem pouhý povrch, slovenské divadlo není otázka, je to celý kompleks příčin, přání, osob, politických zásahů či ignorance, ohřívá se šikovně politická polévka na kulturní zápražce, čili zaměňují se pojmy, obviňují osoby tam, kde věc je naprosto mimo vše osobní.

Příčina latentní krise bratislavského divadla není jistě osoba Nedbalova, neboť krise tohoto divadla byla před ním, ať už se jmenovala Dr. Mathesius, Jeřábek, Družstvo či Zuna. To nebyla krise osob, ač tyto byly vždy označovány a odpravovány, to byla krise předčasnosti, a remedura korigovala osoby, ne metody. U českých činitelů byla skutečná vůle k činu, opírající se o naše zkušenosti, o naše divadla, o naše tradice, o náš typ. Nám se zdálo, že stačí užíti osvědčené metody divadelní i pedagogické a ochranná páže s trochou hourání našeho slovenského mláděte.

Nechtěli jsme oddělit politiku od skutečného stavu. Proto stalo se bratislavské divadlo větším, nežli jeho — publikum. Za pětiletého trvání činohry tohoto divadla, kromě slavnostních a oficielních představení, byl to snad jediný autor, jediný zdůrazňuji, který byl vyprodán. Pochopitelno, že Čapek a — dost. Ať se hrálo slovensky nebo česky, to nerozhodovalo. Divadlo pojme za 10.000 Kč diváků a pravidelný příjem byl 1000—2000 Kč, ba často, velmi často pouhých několik set korun. A to ať na „Réva znovu kvete“, nebo „Potopený zvon“, či „Romeo a Julie“. Vše jedno, že kritika chválila provedení a že to byl ten či onen režisér či herec. Hledala se slovenská dramata, byly šarvátky. přestřelky, ekstrémy i nedokrevnost, a konec konců začíná se nyní skromně u překladů, protože se konstatuje naprostý nedostatek tvorby, konstatuje se, že jsou tu malé náběhy, nikoliv však drama samo. Materiál, praskromný aspoň, z něhož by divadlo čerpalo z části kmenový repertoar, ten tu není. Čeká se tedy dychtivě, co kdo přinese, co kdo napíše. Povzbuzuje se prostřednost a posuzuje se blahovolně, poznává se, že peníze neb osoby nejsou totožny s věcí, činem, dramatem aneb se slovenským dorostem hereckým, a nastupuje jedině správná cesta: výchova a výchova a to i v trpělivosti. Drama se nedá vydupati ze země, osoby se nenaočkují talentem, byť se stipendovalo sebe víc, diletantismus, spojený s politickou mocí, nestvoří ovzduší, kde se rodí tradice a typ. A pak obecenstvo! To samo má, myslím, více schopnosti oplodňovati talenty a pomoci vývinu divadla a dramatu, nežli všechny subvence světa. Náš malý Babel na Dunaji jest složením obecenstva unikem a není rozhodně výmarským kníže tem dramatu. Jeho složení národnostní a společenské je tak rozdílné, ale přece zase dosti společné v určitých zálibách, což dokázala jeho spontanní návštěva — baletu.

Souhrnem, není zde potřeba, odbyt, drama je jakousi kulturní ozdobou na visitce bratislavského divadla. A možná též košického, což musí zjistiti budoucnost. Jsouť poměry košické dílem jako v Bratislavě, z části odlišnější a mnohem více jiné, nežli na př. v Praze. To proto, že mostem k druhé národnosti je balet a opera v Bratislavě, v Košicích opereta. Vývin je tedy velmi ztížen, překážky dočasně veliké. Za takových poměrů ovšem stabilisace je nemožná, divadlo se udržuje kompromisem na levo a pravo, hledají se vyzkoušené cesty, „šikovné“ vedení divadla na úkor uměleckých zásad. Žije se, nic více. Politika a rozvrstvení publika je příkazem. Divadelnictví na Slovensku bude vždy trochu Bukureští a Budapeští — nemáme prozatím možnosti tento divadelní astigmatismus změniti. A snad to šilhá jen minulost, která si dosud plete pojmy, protože přítomnost je měkká, jako mladé roucho naší svobody. Zde není půdy pro ustálené formy a šablony, zde se musí uhnísti teprve kadlub představ budoucího slovenského divadla! Zde se netvoří vůlí jednotlivce, zde každá koncepce má býti podložena chtěním národa nebo jeho vrstev. Řešení divadla je zde na Slovensku ponecháno náhodě, přihlížíme-li k dosavadní praksi. Osazuje se hlava a srdce, Bratislava a Košice, ostatní má vykonati společnost Novákova na celém Slovensku! Co se podniká pro povzbuzení ochotnického ruchu, jest bezmála nula. A tak nevíme, jak vlastně se máme na příslušné kompetentní orgány dívati, čili, je v zájmu našem, aby se divadelnictví na Slovensku vyvinovalo bez řádné podpory morální i hmotné, dohledu a blahovůle státu, župy a příslušných faktorů? Odmítám i to, že by snad pouhá subvence vykonala divy, ne, kultura je tak důležitou otázkou právě zde na Slovensku, že se opovažují tvrditi: dokud se ponechá tak důležitá věc, jako je divadlo, bez náležité subvence morální, dotud bude míti politika převahu. A co to značí, odpoví každý, kdo zná dobře Slovensko!

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 31. října 1924** **Sešit 16**

V Praze dne 25. října 1924

(Autoři a kritikové.) Každý autor se snaží dáti do svého díla nejlepší. Při práci je veden určitou myšlenkou a, dávaje jí dramatickou formu, je vždy přesvědčen o tom, že se vyjadřuje tak, jak se vyjádřiti chtěl. V dramatě, v jeho stavbě i ve slovech obyčejně vidí, slyší a čte to, co je podloženo a doplněno jeho vůlí, jeho chtěním. Každý autor je přesvědčen o ceně svého díla a velmi nerad slevuje nebo činí ústupky požadavkům režisérovým nebo dramaturgovým. Cítí, že mu cizí vůle nebo cizí ruka sahá na jeho tvorbu, že mu rozvrací původní myšlenku a že mu trhá ducha jeho díla.

Toto lpění na díle, tato choulostivost autorova je pochopitelna proto, že jeho myšlenka a představa splývá s tím, co vytvořil. Ale toto vnitřní doplnění chybí každému třetímu, chybí tomu, kdo má hru přijmouti, kdo ji má kritisovati a chybí divákovi. Tito činitelé chápou jen to, co je napsáno a co je pak divadelně provedeno. Je možno, že reprodukce zkreslí autorovu ideu, zkreslí i výstavbu dramatu. A proti tomu je autor bezmocný.

Je však také bezmocný proti názoru a úsudku kritiků. Od té doby, co kritikové pokládají za své právo tvořiti svou kritikou vlastní umění, záleží jenom na individuelním dojmu a na osobním názoru kritikově. Absolutní nestrannost v kritice nebyla nikdy. Kritikové se také nesnaží posloužiti svými pokyny autorovi, nesnaží se vésti dramatické umělce správnou cestou a nejméně jim jde o poučení obecenstva nebo o to, aby si všímali dojmů a pochopení diváků. Jdou svou cestou, řeknou prostě svůj názor. Proto se tak často rozchází kritika se skutečným úspěchem hry a často hra, kritikou šmahem odsouzená, dochází obliby u obecenstva, nebo naopak.

Přesto někteří autoři nemohou nikdy potlačiti své revoltující pocity, dotkne-li se kritik jejich díla nepříznivě. Jsou nedůtklivi každým slovem, které v kritice zlehčuje nebo dle jejich mínění nedoceňuje jejich práce. Jsou nedůtklivější, čím více si už získali jméno a mohou se vykázati nějakými úspěchy. Pak polemisují veřejně s kritikem, obhajují své myšlenky, vyvracejí názory kritikovy, a často koná se před veřejností nechutný souboj uměleckých veličin, který neslouží žádné straně ke cti. Ti, kteří si netroufají na veřejnost, odlehčují si aspoň tím, že soukromým dopisem vyčiní kritikovi, prohlašujíce někdy, že si jeho kritiky necení, neváží ani nepřejí.

Tím si žádný autor neposlouží. Ať píše kritik jakkoli, ať se dopustil chyby nebo přehmatu, ať to činil v nejlepším úmyslu nebo z předpojetí, vždycky je to jeho právem, aby vyjádřil svůj úsudek zcela svobodně. Vždyť mluví — díky Bohu — jen za sebe! Autor se musí s tím smířiti, protože musí už předem věděti, že předkládá své dílo veřejnosti a tím že je vystavuje svobodné kritice. Do jakých krajností zabíhají pak takové polemiky, je viděti z posledních sporů Hilbert-Dyk-Frabša, nebo Zavřel-Kodíček, kde šlo o kritiku výpravy a hry.

V každém případě je však nedůstojno, užívá-li se právě v kruzích literárních a uměleckých takových slovných zbraní, které by neobstály před soudem slušné veřejnosti ani v nejposlednějším revolverovém plátku.

h —

Dr. Eduard Šebesta

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století

Rejstřík osob

Na Novém Městě*) popsány byly r. 1770 tyto osoby, přináležející svým povoláním do rámce našich článečků: Je to především skupina Vlachů, obstarávajících tehdy správu pražského divadla a bydlících z větší části v domě zdejšího měšťana a radního Antonína Douši, rodáka Mělnického, na Koňském náměstí čís. 447 (780). K nim náležel především Josef Buštelly, divadelní t. zv. impressor, r. z Lucarda; Jan Zaniny, divadelní kontrolor z Benátek; Petr Ambrosony, biletář z Mondelly a garderobier Šimon Luiggy z Bologne; mimo ně tam byl na bytě Ant. Cervely 34 r. (C), divadelní friseur z Olomouce, syn domácího hofmistra. Roznášeč divadelních oznámení Jak. Printz z Janovic na Mor. bydlil se svými syny Jan 9 r. a Kašp. 3 r., oběma r. P., č. 805 (820), rovněž na Koňském trhu. V témž domě bydlil ještě Jos. Bounchois 35 r., z Turina v Savojsku roz., ženatý sloužící u komediantů, se synem Frant., r. P. — Divadelní cukrář Jos. Gisetty z Cremy v Benátsku bydlil č. 828 (944) se svými syny hudebníky Pavlem rovněž z Cremy a Filipem ze Strassburku, rovněž u divadla zaměstnanými. — Francouzským hercem jmenován je výslovně na Novém Městě jen Jan Chariers z Paříže, č. 457 (771); s pouhým označením herce uveden je Tom. Patrasch č. 69 (70) z Bordeaux (Burseaux). — Německými herci uvedeni jsou Josef Christ 26 r. (C), syn konsistoriálního kancelisty, se synem Ant. ½ r., oba z Vídně, a Frant. Spengler z Monfortu v německé říši, bydlící v č. 467 (769).

Výkonným zaměstnancem divadla byl jistě baletní mistr Jak. Albonico z Alacodicomo v Italii, č. 445 (782) a snad i taneční mistr Jos. šl. Domerode č. 442 (785), jehož syn Jan, nadporučík pluku Hildburghausenského, dlel t. č. mimo Prahu, oba byli roz. P.

Jedinými českými herci, kteří ani vlastně zde nevystupovali, byli synové zemřelého pivovarského pomocníka z č. 221 (200), Jos. a Bartoloměj Rulíkové, kteří r. P. dle poznámky popisního úředníka „chodí světem jako komedianti".

K divadelnímu zaměstnání neměl daleko garderobier „u Vusínů", bývalém to redutním sále tehdejší Prahy č. 121 (620)-I, o němž se v některém příštím článku také zmíníme, měšť. Petr Pompe č. 110 (83).

Kumštýřskou rodinou byla jistě rodina Bohumíra Röslera, muzikanta (B) z Valkeřic roz., jenž bydlel se svým synem Janem (B), na obě oči slepým, č. 849 (903), druzí dva synové byli t. č. ve Vídni: Ant. 25 r. (C) jako tanečník u divadla a Frant. 11 r. jako figurant, vš. tři byli r. P. — Téhož druhu zaměstnání vedla rodina kapelníka bez místa Ant. Tunyho z č. 445 (782), jehož dva synové Petr a Jan, r. z Moskvy, se zde zdržovali, jiný ze synů Alexius, roz. jako otec v Neapoli, byl s ním tehdy ve Vídni a poslední Jakub, r. ze Lvova, byl t. č. tanečníkem v Sibíni v Sedmihradsku.

Z hudebníků byli popsáni na Novém Městě mimo jmenované: Měšťan a bývalý kapelník Jos. Procházka z Poličky, č. 873 (926). — S německými herci v domě č. 467 (769) bydlil Ant. Ferrandini z Neapole, jenž hrál na křídlo (Flüglich). — Zemským trubačem byl Mich. Völkel z Amberka v říši, č. 834 (851). — Trubači na lesní roh byli otec Tadeáš Neškodný (B) se synem Tomášem 14 r., oba r. P. č. 875 (928), ot. prvého byl střelcem v bráně. Syny trubačů na lesní roh byli ještě Frant. Stengl, měšť. synek z Plzně (B), č. 1150 (1168), a zedn. pom. Jak. Weideman se syny Jak. 2 r. a Jan. ⅓ r. č. 269 (282), vš. r. P. — Měšť. a městským oboistou byl Jos. Loreńtz r. P. č. 889 (943). — Jinými umělci téhož nástroje byli ještě Mart. Korito (B), ot. nádeník, se syny Václ. 11 r. a Ign. 8 r., vš. r. P. č. 880 (934), a Karel Broudkovský 28 r. (C), jenž byl „oboistou u jeho výsosti prince Alberta" a byl r. z Kamýka, jeho ot. nád. tamtéž roz., téhož jména, bydlil č. 374 (400) a jeho bratr Frant. 22 r. (c), r. P., odešel jako pivov. pom. v srpnu 1770 do Vídně. — Otce oboistou měl Frant. Mišek 30 r. (D) se synem Ign. 4 r., oba r. P. č. 121 (126). — Trubačem a střelcem v bráně byl Vojt. Bradáč, syn vězníka, r. P. č. 590 (634). — Pištcem u pl. arcivév. Ferdinanda byl mimo Prahu Frant. Šafránek, nejstarší syn stejnojmenného otce nádeníka (B), jenž se syny Leop. 12 r., Václ. 9 r. a Jan 6 r. č. 712 (472), vš. r. P. — Cymbalisty jsme nalezli dva: Ant. Lepešku, měšť. syna, r. P. č. 46 (13), a Mart. Píchu (D), nadobro slepého z Vlašimi, č. 650 (569). — Basistou byl v domě hr. Clama bydlící č. 762 (498) Ant. Jech (B) (Gech) z Jistebnice. — Jako harfeníky označeny jsme shledali: Frant. Trikseder a (Frikseder?), syna měšť. a obchodnímu stavu náležejícího Jos. T. z Kurzwüdlu v Hor. Rak., jenž s druhými syny Václ. a Mich., vš. r. P. bydlili č. 808 (823), Mat. Höringa, měšť. syna, r. P. č. 881 (935) a Václ. Míška 30 r. (D), ot. muzik., se syny Kar. 7 r. a Bart. 1½ r., vš. r. P. č. 680 (539). — Jana Jiráčka 33 r. (D), r. P. č. 865 (917), ot. byl obchodník drůbeží. — Z Prahy odešel jako harfeník Kašpar Wolf roku 1767 od otce Jana W., správce domu č. 873 (926), syna tesař. pom., jenž tam bydlil se syny Jak. 16 r., Mart. 11 r., Mat. 6 r. a Jan. 5 r., vš. r. P. — Jos. Sounka, voj. dítě, odešel od ženy v srpnu 1770, již tu nechal č. 879 (932) syny Bart. 3 r. a Mart. 1 r., vš. r. P.

Zajímavou skupinku tvoří tehdy v Praze ještě dudáci (Sackpfeifer), jimiž byli: Frant. Čech (B), syn nádeníka, r. P. č. 1039 (1054). — Vít Kleperlík (B) z Hostoně a Ondř. Pachora (B) z Jivan (Gibian) u Kladrub a syn Jos. 8 r., r. P., oba č. 626 (594). — Jos. Strkovský (B) z Dobříše, č. 534 (682). — Jos. Töpffer (B) z Viníc u Mělníka se syny Jos. 9 r. z Králové Dvora a Ondř. 3 r., r. P. č. 948 (872).

(Pokračování)

Josef Simon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Pokračování)

Veliká žulová postava Žižkova je zkreslena. Není iniciativní, energický, je naivní, nepolitický, citový, zaslepený slaboch. Vůdci Táborů chybí chladná rozvaha a úvaha. Neprohlédne léčky tak nejapné a zdaleka podezřelé, jakou mu nastrojil Jetřich. Nedbá zájmů věci, které slouží; tak propouští věrolomného Sigmunda, úhlavního škůdce věci

*) Rejstřík osob ze Starého Města viz v předešlém ročn. „Čsl. Div." (Pozn. red.)

husitské, poněvadž si rozpomene, že je to syn Karlův. Je důvěřivý jako beránek, on, rekovný muž, který tolik bitev i ztracených vyhrál, on, organisátor nepřemožitelných vojsk, kdysi prostých měšťanů a klidných sedláků. Jeho činy neplynou z hlubokého přesvědčení a lásky k zákonu božímu, ale ani z úvah, jak posoudí je budoucnost. Z bázně o svou slávu rozhodne se ušetřiti Prahy, ne že se za ni vřele přimlouvá výmluvný Rokycana, nýbrž že mu Cidlina připomene, že by ho odsoudila budoucnost pro vyvrácení Prahy.

A tak Kolárův Žižka je historicky nepravdivou postavou, ba možno říci s Kamperem — karikaturou dějinnou. Je pochopen Kolárem v duchu moderního liberalismu, tak mluví, tak cítí a s ním i jiní.

Obsahem děj pojí se k osobě Žižkově až v II. jednání (tábor císařského vojska nad Vltavou proti Vítkovu), kde „zuřivý divoch", jak ho nazývá biskup Trevírský, „rozsápaný lev" Žižka v čele žene „svaté církve bojovníky" ve vítězném boji a setkává se osobně v souboji se Sigmundem a vyráží mu meč, ale neuznává ho za hodna čestně se s ním bíti: „Nehoden's meče Žižkova!" a daruje mu život jako bratru „lidumilného Václava" a synu Karlovu; ale po druhé již si nepřeje s ním se sejíti, neb pak by „hlavu pomazaného krále nic více necenil, nežli hlavu žebrákovu". Kořistí vzácnou je bývalý mnich a učený kněz, zajatý Cidlinou, Jetřich Divůček, jenž svedl v klášteře Cidlinu a nyní prosí ji o milost. Žižka nechce věřiti tomuto „podvodnému krasořečníku", „divokému papežníku" a žalobníku Husa. Odsoudí ho k trestu upálení, ale Cidlina vyprosí si ho jako kořist; její srdce „kajícímu zrádci" odpouští a Jetřichovi dostává se od Žižky milosrdenství, zůstává přes varování Žižkovo mezi Tábory.

V jednání III. (odehrává v chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě) přichází k Žižkovi poselství pánů Sigmundových. Sigmund, „pln obdivu z rekovných činů" Žižkových, chce uznati Žižku za vladaře, přítele v čele usmířeného národa, ale Žižka odmítne, zaprodal by zemi, zradil národ „bujarý, plný ducha zdravého" za cenu „blýskavé kazajky". „Otrokem v zlatoskvoucím rouchu", „mrzkým sluhou" Žižka nebude. Promlouvá v 3. výstupu:

„Můj pán je národ, — Bůh bratrství, lásky
jest bohem mým, a moje náboženství
jest spása člověčenstva! —

Táboři chytli starého „kata" Divůčka, mincmistra, jenž žádá syna. Táboři přejí si jeho smrti, ale Žižka propouští otce se synem, jenž se otci vzepře jako kališník a zůstává u Žižky.

Zrádná Praha sťala Želivského a aby potrestal původce této vraždy, Viléma Švihovského, odrodilého bratra Břeňkova, padlého (u Tyla) u Sudoměře, jenž Žižku hanebně oklamal a z Prahy utekl na hrad Rábí, táhne Žižka na něho.

Jednání IV. (v krčmě na Staroměstském náměstí u radnice s proměnou v síni dvora královu). Korybut vysílá posly k Žižkovi, aby se dostavil před soudný stolec nového pána, „nesloží-li meče krvavého a zhoubného", že „slepého surovce", „ohavce" bez milosrdenství jako odbojníka dá popravit. Zakladatel Tábora, Jan Žižka z Kalicha a Trocnova, bývalý zbrojný dvořenín Václavův, který rozkotal „mrzké pelechy klamných papeženců", jenž úprkem zahnal mraky nesčíslných vrahů a zahubil je jako kobylky, jenž hradů dobýval, je kácel, pálil, rozbořil, měl by být nevděčnou, kramářskou luzou bez citu a soudu zabit jako pes? Žižka se srazí s Božeporem, „zbabělcem z bitev a zrádcem vlasti", Sigmund chce po dobrém jednati o smír, když Žižka odmítne, chce „pán a král" rozhněvaný zajmout „slepého odvážlivce, soptícího hrdé vzdory". Žižka přišel žádat zadostiučinění od Pražanů za utracení Želivského, jde o vítězství nebo záhubu, nejde už o korunu nebo ráj na zemi, ale o víru. Žižka o Korybutovi se vyslovuje, že o něm národ neví, národ ho neuznává, „králem hrdinného národa nemůže a nesmí býti takový panák". Zuřivě se vrhají páni na Žižku, aby ho skolili, Žižka se brání, při čemž Cidlina pomáhá a smrtelně poraní Božepora, až je Žižka ze zlé situace vyproštěn příchodem Táborů a Jetřichem. Když se Pražané sbíhají, aby zatarasili cestu k odchodu, protluče se Žižka se svou hrstkou s doufáním, že přijde doba, aby potrestal Prahu, vyhnal z ní hrdé pány a měšťáckou chátru a osadil ji novým, bojovným, nevysíleným lidem — zárodkem to nového, zdravého plemene v nově vyrostlé Praze, která žehnat bude svému vrahu.

Vůbec Kolár, který znal asi Schubertovo „Geschichte des Hussitenkrieges", kreslí Žižku pod zorným úhlem zkreslené tradice: Žižku upalovače zajatců a zase v tradičním obraze Žižku mstitele a ukrutného Tábora.

Jednání V. (v ležení Táborů nad Libní u Prahy u Žižkova stanu). Vojna s Pražany přivedla Žižku až před Prahu, ale Jetřich dosud neměl příležitosti Žižku usmrtit. „Vraždy chtivého supa" Žižku hlídá Cidlina i před svým milencem, který u Rábí oslepil Žižku, „šípem ze zálohy strhal jeho zrak". (Podle skutečné historie víme, že u Rábí vystřelil oko Žižkovi zákeřně šípem Přibík Kočovský.) Žižka je velice nakloněn Jetřichovi, dle vůle Žižkovy „manželovi" Cidlininu, přísahal, že rozboří Prahu, však Cidlina, „děva šlechetná" a „otce svého dobrá hodina", nevěří, že by tak učinil. Praví:

„Věř, Jetřichu, že to neučiní.
Prahu, to velkolepé sídlo českých králů,
Prahu, ten zkamenělý dějepis
velkých činů a slávy rekovné,
on nezboří." (Výstup 3.)

Jak moderně tu zní a nepřirozeně, cize husitskému cítění tyto verše z úst Cidliny! Ale „divý a prchlivý" Žižka, který u Hradce Sršatce, pražského kněze vlastní rukou ubil i s monstrancí, rozhodne se na 40 koncích zapálit Prahu a „semeniště zrady a nevěry" rozkotat. Pak chce vytáhnout na Přibyslav, kde Mikuláš potírá Tábory. Do slunce západu má býti „mrzce odbojná, nevděčná a zákeřná" Praha dobyta, bujná hříšnice kajícně přichází žebrat o milost. Rokycana s ženami, starci, dětmi, mistry a konšeli přichází do ležení Žižkova. Nevěrná, zbloudilá Praha se podrobí Žižkovi, ale tento váhá s odpuštěním, než co se nepodařilo výmluvnému arcibiskupovi, dokáže Cidlina, která mostem lásky překlene mezeru mezi otcem a Pražany a Žižka, vítězný rek, promíjí. Přátelství se zapíjí oboustranně a tu Jetřich dává vypíti jeden pohár otráveného vína Žižkovi.

Jednání VI. (síň na hradě Přibyslavě s proměnou v krajině u hradu). Ve vojsku zuří mor, kterým zhynula v Praze Cidlina (z historie víme, že úmrtí Žižkovo „morovou hlízou“, podle jiných nežitem „karbunkulem“, bylo jediným případem v celém táboře). Otrávený Žižka přežije vraha, chystá se pomstit jeho smrt; když ho konečně schvátí mor. Ač cítí v sobě hlodat smrt, ještě se chce odvážit sáhnout po koruně, až dobude Přibyslavě. Praví: „Pak se vrátím do Prahy a roucho královské si zavěsím na vlastní bedra svá“ a jinde mluví: „Právo vlády na světě jen muž a hrdina sobě smí osobit“. Požádá Prokopa Holého, dědice jeho slávy vojenské, aby ho zavedl na pahorek ve stín dubu: „Pod dubem narozen, snad umru pod dubem“. Žižka „otec a přítel“ svolá „boží bojovníky“ do boje, „kalicha věrné“, „skalní sloupy“, a Husité po chorálu, na výzvu Prokopovu „Pro kalich a Žižku!“, vrhají se za znění trub na hrad, jenž má zazářit v zapáleném městě jako pochodeň, svítící k smrti Žižkově.

P. A. Kopecký napsal historický obraz „Sezemice v bouřích husitských“ (z Arbesa str. 189 se dovídáme, že 21. prosince 1884 provozovali tento kus divadelní ochotníci v Sezemicích). Rozvláčná, logicky slabá, monology i dialogy únavná práce vypravuje o tažení Žižkově z jihu Čech od Vodňan na severovýchod do Hradecka, cestou pálí vůdce města, vesnice, kláštery, boří hrady. Přichází pod horu Kunětickou, kde konšel sezemický Krišpín zradí Sezemice a Žižka vynáší rozsudek: uvěznit rychtáře, oběsit kněze Celestýna, vypálit klášter a utopit jeptišky... Žižka se tu líčí jako tyran, surovec a barbar, který jako středověký Attila je postrachem každé krajiny, kudy táhne, je pojat stranicky, jesuitsky, jako by dílo napsal Němec nebo katolicky zaujatý kněz a ne ideou husitskou zanícený Čech. Jistý recensent do listu jistě správně ve své kritice napsal o kuse toto: „Proti takovýmto kusům z české historie musí se především i naše české obecenstvo ohražovati“.

J. Hof napsal obraz z českých dějin o 4 jednáních s názvem „Jan Žižka z Trocnova“, historicky dosti věrnou, ale dramaticky velmi slabou věc. Hráli jej členové ochotnické jednoty „Tyl“ v Bezovce na Žižkově 26. prosince 1884 s autorem ve vůdčí úloze. Časopis „Jeviště“ charakterisuje práci jako chudou dějem v dobré sice eksposici počáteční (I. akt), ale pak nerozvedené (II. a III. akt). Řeší se tam rozpor katolicko-kališnický a spor lásky mezi Zdeňkem a Zbyhoněm. Přísné tresty byly tu vykonány na Přibíkovi a Zbyhoňovi (ten upálen), ale nesrovnávají se s povahou Žižkovou, v jakou ho oděl dramatik a jak mluví.

Mezi českými původními hrami sluší uvésti činohru o 3 aktech od prof. Fr. A. Hory „Žižka před Přiběnicemi“, která byla hrána 8. prosince 1904 v měst. divadle plzeňském.

Téhož roku vyšly tiskem posmrtná tři dramata A. Molendy: „Král Václav“, „Jan Žižka z Trocnova“ a „Jan Hus“. — R. 1905 v Repertoiru českých divadel sv. 131 u F. Šimáčka vyšla historická tragedie o 5 dějstvích od pseudonyma Jana z Pohoře (vlastně Jana Voborníka) „Jan Hus“, (provedena byla poprvé o Husově slavnosti v Litomyšli v novém Smetanově domě), kde zvláštní řeč, sloh vzletný a kazatelský, plný citátů, dělají tento divadelní kus hlučným a patetickým. Autor zdůraznil v něm lidový ráz hnutí, také na myšlenkový rozpor mezi tehdejšími zástupci středověké filosofie, totiž

P O D Č A R O U

Petr Hněvkovský

Plzeňská vzpomínka

(Dokončení)

Obsazení bylo dokonalé, každý účinkující uměl „Rohovína“ z paměti, ale to nejhlavnější dosud nebylo — jeviště. Vhodným místem divadelním uznána byla stavební ohrada firmy Kapsa & Müller, sousedící s eldorádem mládeže „Švalbe“. Jmenované místo vřele doporučoval zvláště kvartán Lumír Kapsa, ale odklizeti množství prken a součástek lešení z vyhlédnuté kůlny bylo velice obtížné a potom podle důrazného upozornění hlídače proveditelné jen s výslovným svolením některého z pp. šéfů. Ohrada byla sice prostorná, ale návrh hlídače, aby se hrálo pod širým nebem, nebyl akceptován, protože divadlo v přírodě nebylo tehdy moderní. Divadelní krisi rozřešil kvartán Mir. Kundrát, jenž navrhl, aby se hrálo u nich ve vile nedaleko Lochotína. Ačkoliv Kundrátovi bydlili na druhém konci města, byl návrh nadšeně přijat.

Lochotín pyšnil se svěží zelení prvních jarních teplých dnů, když „aktéři“ z kvarty ve středu odp. spěchali ke Kundrátovům, aby znaleckým okem prohlédli místo, určené jejich uměleckému uplatnění. V krásné zahradě, rozprostírající se kolem vily, pod klenbou kvetoucích jabloní a hrušní stála velká besídka obdélníkového tvaru, kde měla býti ukojena touha po prknech. Prken tam bylo sice dost, neboť besídka nebyla už besídkou v pravém slova smyslu' ale jakýmsi skladištěm kdysi snad potřebných věcí. S nadšením, mládí vlastním, a vytrvalostí, hodnou obdivu, dali se „aktéři“ do úklidu: vynášeli různé, pro divadlo nepotřebné zahradnické nástroje a po důkladné poradě, svědčící o odborné znalosti, prkna, soudky, bedny a latě odkládali stranou, neboť dobře počítali, že tento užitečný materiál znamenitě se jim hodí na stavbu jeviště a hlediště. Plán jeviště měl každý důkladně promyšlen, což bylo znát i na práci, která šla od ruky jedna radost. Dík laskavosti a velké ochotě rodičů Kundrátových, jeviště za jedno odpoledne stálo. Nyní dekorace! Pí Kundrátová ochotně půjčila prostěradla, přikrývky se stolů a postelí na zadní prospekt a kulisy, nábytek do hospody, zkrátka vše, čeho bylo třeba. Opona byla též z prostěradla. Pak nastaly zkoušky, rozkošná místa jako „Švalbe“, „Šustr“, Lochotín, Obcízna, Bory neměla žádného půvabu pro naše tragédy, zabezpečovalo se jeviště i hlediště a malovala dekorace pro II. jednání: Na slepených zadních stranách starých výkresů a rysů vymalována městská brána v Drážďanech. Byla ze samých kvádrů, výtvor futurismu nebo ekspresionismu, ač tehdy byla v modě secese. Naznačiti jednou kulisou bránu, klášter, náměstí, ložnici, prales atd. dovedli tedy v Plzni už před 22 lety. Dnes kritikové všech žurnálů opěvují toto znovuzrozené režisérské umění s průbojnými inscenačními prostředky jako něco zcela

mezi realisty a nominalisty položil důraz. Práce je založena na veliké biografii profesora dra V. Flajšhanse o Husovi.

Žižka vystupuje zde ve 3 jedn. jako královský dvořan. V proměně I. jednání, která jedná v komnatě Husově v červnu 1412, Žižka jako posluchač kázání touží osobně poznati Husa, „vyvoleného Páně", ten Žižka, který dlouho pouštěl oheň pomsty na „neplechu rožmberskou" a jemuž přezděli za to loupežníků, Žižka bojovník od Grunvaldu. Když čeští páni radí Husovi k poslušnosti za bouří vyšehradských a násilí v radnici staroměstské za hněvu králova, bojíce se jeho zatčení, Žižka vážně, až přísně připomíná „dobrému pastýři z Betléma", aby vedl národ příkladem, aby tento se uměl hájiti a obětovati za zákon boží. Hus, prostředník mezi národem a Bohem, nesmí ustat v kázání, dokud by přiveden nebyl duch český k pravému a jasnému vidění Boha. Ať se nebojí hněvu slabocha krále, který nevidí, kam spějí věci. Lid Páně je napaden, je nutno myslit na obranu pro zákon boží, vésti boj proti šelmě obecného hříchu.

V II. jednání (děj v královské síni na Vyšehradě v červnu 1412). Žižka vystupuje zároveň s Husem, Jeronymem a Chlumem, jejž Žižka Husovi přivedl jako nového přítele. Hlídal Husa před Němci a přivedl ho, zaručiv mu královským jménem úplnou svobodu a bezpečnost života, před krále, který si v hněvu ulevuje slovy „čertův jednooká", ale nemůže se naň doopravdy hněvat a musí o Žižkovi přiznati, že je jediná upřímná duše, kterou má na hradě. Když Hus nedbá zákazu králova a páni ujímají se „miláčka národa", Žižka proti králi obrací se s rozhodností rytířskou: „Mám slovo královské, že hlídám kazatele! A nevydám kazatele nežli lidu, jemuž náleží". Načež král praví k Žižkovi: „Náleží-li tvůj kazatel lidu, ať jde k lidu. Pryč mi z Prahy!" Hus poté odchází na venkov.

III. jednání (odehrává se v královské síni 6. srpna 1414). Žižka truchlí nad odchodem Husovým, což se mu zdá býti krokem nebezpečným. Ale téměř celý národ český je národem Husovým, král se bojí této popularity, chce vyhubit věrné Čechy. Žižka jasně vidí, že „soud Páně třese svědomím světa a velcí vinníci hledají, koho by obětovali" a že „přijdou mraky Filištínů na katovskou práci". Pak je Žižka přítomen návratu Husovu do Prahy. Hus přišel, aby se odvolal z žalob, na obec českého národa a lidu v Praze. Na přání královo odchází Hus do Kostnice na sněm pro pokoj národa, aby dokázal, že žaloby na české kacířství byly jen lží a daremným utrhačstvím. Loučí se s Janem z Kalicha, jenž nemíní se s ním rozejíti, kdyby měl moc držeti, Žižka by ho nepustil. „Jdeš draku přímo do chřtánu. Myslím, že nedoletíš, Huse, ale Bůh tě posilň! S bohem!" a plň hněvu dodává: „Hle, podařilo se kuklíkům vlákati na hlubinu rybáře našeho, jim protivného, ale běda jim!"

(Pokračování)

N. Melniková-Papoušková

Ruské divadlo a drama v 20. století

(Pokračování)

Na rozdíl od Keržence a z části i Meierholda, tvrdících, že divadlo je uměním kolektivním, Tajrov spolu s Jevrejinovem dokazuje, že divadlo je uměním jednolitým a soběstačným. Přesto však v jeho teorii je možno rozlišiti několik ostře vyhraněných oddílů o různých složkách divadla. Prvním a nejdůležitějším v divadle je podle něho herec, jenž je tím v Komorním divadle rehabilitován a jehož individualita v moskevském Uměleckém divadle a u jeho následovníků byla stlačena na minimum. Ve své knize

---

nového, určeného pro fantasii a ilusi p. t. publika. I obloukový horizont barvy bílé byl použit, jelikož nebylo z technických důvodů možno „laintuch" na délku připevniti ke stropu a byl tudíž obloukovitě napnut i nad jevištěm, takže to byl i klenutý strop. Zkrátka „Rohovína" čekala výprava, o které se žádnému divadelníku ani nesnilo. Byl to prudký převrat jevištní dekorace. Škoda, že nikdo o tomto průbojném umění kvartánů nevěděl. Kdyby se byl průlom nového divadelního směru plzeňských kvartánů podařil, kde bychom už dnes byli v umění režisérském a výpravném?!

Premiera „Rohovína Čtverrohého" určena byla na 11. května 1902. Časopis „Počátek" přinesl vzletnou stať o divadle a již předem se vědělo, že návštěva bude velkolepá. Každý účinkující slíbil, že někoho přivede. Platit musil bez pardonu každý: za sedadlo 20 h a k stání 10 h. Volňásky se nerozdávaly, poněvadž správa divadla byla si vědoma této nemravné a nesmírně kvetoucí korupce. Kdo dostal i do opravdového divadla volňásek, byl morálně nucen zaplatiti jej dlouho trvajícím a hodně hlučným potleskem po každém aktu a vyvoláváním toho, kdo mu umožnil vstup. Toto korupční podplácení publika správa divadla tím zamezila. I ‚kritik' „Počátku" musil zaplatiti 10 h vstupného, aby mohl bezohledně chválit a trhat.

Přiblížil se 11. květen. Herci toho dne ani pořádně neobědvali, jak byli nervosní, a každému se vtírala otázka: „Jak to dopadne?" Odpoledne o $^1/_2$ 4. hod. bylo divadlo již natřískáno. Dvanáct křesel bylo obsazeno a „úředně" stanovených 30 míst k stání bylo proti policejnímu předpisu přeplněno a vtěsnáno tam 42 hlav, lačných uměleckého požitku, 84 noh, po sobě šlapajících. Kundrátovic gramofon hrál řízný pochod, a skvělá nálada obecenstva se prozradila frenetickým potleskem, když to hrklo a pochod končil. Napověda natáhl znovu gramofon a nový svižný pochod zvučel plným hledištěm. Zase potlesk, třikrát zazvoněno elektrickým zvonkem a opona šla na stranu. Byla poslušná a nezůstala vězet, jako při zkouškách. „Rohovín" začal a zajisté mnohý pietně vzpomínal Klicpery, že se tohoto významného okamžiku nedočkal. Herci měli trému větší nežli před francouzskou komposicí, a užitečná nepostrádatelnost napovědy, stojícího za levým prostěradlem, představujícím stěnu hospody, byla všeobecně oceněna, přesto, že ovládali své role slovo od slova. Tréma je zlá! Obleky byly vesměs z „přítomné doby", maskování velmi charakteristické, osvětlení originelní. Pojednou tréma ustala a hrálo se, jako když namaže. Dům otřásal se potleskem, když opona měla zakrýti jeviště. Tentokráte musilo jí býti pomoženo. Gramofon hrál a na scéně se horečně pracovalo — stavěla se brána v Drážďanech. Začlo druhé jednání. Ozbrojení vojáci drážďanští, kluci jako malovaní, v soukených i papírových, ale nádherných uniformách, stáli a přecházeli u brány. Obecenstvo, zvláště to stojící, bylo uměleckou dekorací přímo oslněno, což dokazovaly nelíčené zvuky, z jeho překvapením otevřených úst se řinoucí: „áááá — jéééé . . ." Hrálo se svižně až do konce, jen obloukový horizont vypověděl poslušnost. Důstojník, nebo některý voják, šlápl na zadní prospekt, přivázaný cíp prostěradla

„Zápisky režiséra“ Tajrov vlastně přehání v opačném směru, než Umělecké divadlo a podstatně zmenšuje úlohu režiséra; v praksi ovšem vyrovnává pouze rozdíl mezi úlohou jeho a herce. Vraceje však herci jeho práva, Tajrov klade na něho mimořádné požadavky, které devět desetin herců sotva splní. Herec musí býti encyklopedií — musí umět nejen hráti, ale i zpívati, tancovati, choditi po provaze, prováděti kejkle. Jelikož pak dojmy diváků při představení jsou vyvolávány nejen dekoracemi, ale i hercem, musí věnovati zvláštní pozornost plastice a učiti se od baletu a cirkusu. Tak spolu se zesílenou fysickou kulturou herce neobjevila se na jevišti cirkusová a kabaretní čísla, jak se to praktikuje v divadle Proletkultu, nýbrž jen silný sklon k akrobatice, hraničící s baletem. Bylo zesíleno a ostře zdůrazněno gesto, osvobozené od reální logiky; romantický rozmach a lehké přehánění ještě více zesílily potřebu všemožných plastických kombinací. Nakolik všechno to bylo nutno pro osvěžení divadla, je viděti již z toho, že i ostatní divadla, pracující uvědoměle, okamžitě také u sebe to uplatnila. Němirovič-Dančenkova výprava „Lysistraty“ v Uměleckém divadle, kde sbory jsou zpívány dramatickými herci, „Turandot“ v režii Vachtangově v 3. studii, kde vše je založeno na plastice a rytmice, „Zkrocení zlé ženy“ v 1. studii, kde kejklířství a cirkus harmonicky se splétají s čistým romantismem a ještě mnohé jiné dokazuje správnost Tajrovových požadavků. Neméně důležitým je i druhý bod, totiž význam architektury jeviště a lomenost jevištní plochy. Nic zvláštně nového v tom ovšem není; již Reinhardt užíval schodišť, aby rozbil jeviště na plochy v různých výškách a tím využil herce v třetím rozměru. Avšak při všech předcházejících výpravách bylo pozorovati snahu, podříditi všechny tyto schody jakési logické příčinnosti, zatím co Tajrov použil je čistě dekorativně. Jeho schody nikam nevedou a balkony nenáležejí žádnému domu. Různým způsobem lomené jeviště dovoluje na příkl. nově řešiti masové scény, není již potřebí davů lidu jako na př. při výpravě „Julia Caesara“ v moskevském Uměleckém divadle, nebo „Orfea v podsvětí“ u Reinhardta, nýbrž stačí deset, patnáct lidí, rozestavených na různé výši, aby bylo jeviště naplněno a vyvolán dojem davu. Podobný pokus zdařile byl proveden Tajrovem v „Romeu a Julii“ při scéně bitvy sluhů. Táž scéna, rozbitá na stupínky, různě vysoké, může dáti představu jak o slavnostním a plynulém sestoupení s nebe, tak i o šíleném běhu nebo o nerovnoměrném kolísání, jelikož vnějškově zdůrazňuje vnitřní psychologii děje. Méně přijatelný a zdařilý je třetí bod Tajrovovy teorie, totiž jeho poměr k činohře. Ze samotného výkladu jeho názorů je zřejmo, že jen nevelké množství her může býti vypraveno takovým způsobem. Skutečně repertoar Komorního divadla je velmi omezený a, ať je to sebe podivnější, téměř neobsahuje ruských kusů. Jelikož Tajrov dívá se na divadlo jako na soběstačný cíl a nevidí v něm prostředek reprodukovati dramatický výtvor, chová se k tomuto výtvoru jen jako k příčině představení.

---

vyklouzl (hřebíky se ovšem do prostěradla přibíjeti nesměly) a uvolněný konec snesl se na bránu. Škoda, že nenapadlo „režisérovi“ vymalovati aspoň na ten jeden konec prostěradla třpytící se hvězdu. Byl by to býval mohutný a hluboce působící efekt: padající meteor nad drážďanskou branou. Bouře potlesku! Úspěch obrovský! Potlesk nepřestával a jako léčivý balsám hereckých srdcí prvně blahodárně působil na herce z kvarty A.

Obecenstvo se spokojeně rozcházelo a hrdinové dne živě rokovali na trávníku v zahradě o velkém dnešním úspěchu. Seděli nebo váleli se, plni uspokojení a svatého nadšení, na svých vavřínech. Rozhodnuto „Rohovína“ opakovat a přidati Jiříka Řeckého „Studentský kousek čili Čtyři boty a dva podpatky“, a to dne 8. června 1902. „Režisér“ a „dramaturg“ prohlásil, že tím bude repertoar pouze s pánskými úlohami vyčerpán.

O reprise „Rohovína“ a premiéře „Studentského kousku“ byla návštěva mnohem větší, nežli když se hrálo prvně, takže obecenstvo musilo koukati i otvory mezi latěmi besídky, neboť dovnitř se už nikdo nevešel. Úspěch byl opět bouřlivý, potlesk a volání „výborně“ nebralo konce a herci dostali čestným darem lipový věnec s červenobílou stuhou. To ovšem byl dar, kterého si kvartáni vážili velice a děkovali mnohokráte spokojeně za potlesk i věnec.

Časopis „Počátek“ přinesl z péra „kritika“ pseudonymu Silard (Kroupa Tomáš) pochvalný posudek obou představení. „Kritik“ byl v podezření, že mu tu „kritiku“ někdo napsal, jak byla odbornicky podána.

Z herců tehdejší kvarty A české reálky — myslím — že jen představitel malíře Stehlíka stal se hercem z povolání; ostatní pěstují snad herectví pouze ochotnicky při svých úřadech a podnicích. „Kritik“ chválil výkony všech účinkujících a tím získal si popularity charakterního kritika, obzvláště že bylo všeobecně známo, že vstupné do divadla si zaplatil.

Nebude bez zajímavosti, když zde opíši z „Počátku“ posudek prvého hereckého vystoupení kvartána Bedř. Fremra — Stupenského, nyní Bedř. Karena. O prvém představení „Rohovína“ čteme: .... „hlas na konci řeči se chvěl, a Stehlík hleděl nejistě. Ale obojí jen na počátku, pak hráli veselé a bezstarostné dobrodruhy úplně případně....“ O reprise se píše: „Stupenský v Stehlíkovi podal dokonalý výkon. Hrál s napětím a použil všech svých prostředků, dosáhl úplně zaslouženého úspěchu.“ —

Posledně jsem spatřil Karena v „Romeu a Julii“ jako veselého Mercutia. Hrál znamenitě! Kdykoliv ho vidím na scéně, nemohu nevzpomenouti jeho prvého divadelního vystoupení, jako mi tane na mysli milá doba čistého divadelního zápalu hrstky hochů 15 až 16tiletých čtvrté třídy reálky v Plzni. Kolik krásných postav Karen vytvořil od své první role malíře Stehlíka! Je to sice malicherné přirovnati tuto úlohu, v divadelním nadšení studentem hranou, k rolím, ve kterých dnes Karen vyniká, ale snad nechybují, když se domnívám, že to byla role Stehlíka v „Rohovínu Čtverrohém“, která probudila dosud spící divadelní lásku a talent v mladistvé duši studentíka Bédi.

Proto u něho projevuje se přirozená snaha často změniti, předělati hru podle toho, co by chtěl na jevišti ukázati. V tomto ohledu, jak vidíme, není příliš dalek Meierholdovi. Pohnutky, nutící je oba křičeti: pryč s autorem!, jsou různé: Meierhold chce uplatňovati na jevišti komunistické tendence a pro ně oklešťuje „Svítání" a „Hamleta", Tajrov pak sní o ideálním divadle s improvisovanou hrou, v němž všestranný herec je zároveň i autorem. Ukazuje na veliké epochy divadla v minulosti, kdy obě tato řemesla byla neodlučitelná. Vždyť Molière i Shakespeare byli zároveň herci i spisovateli.

Takový je přibližně v krátkých rysech vývoj ruského divadla v posledních letech: nezařadili jsme sem divadlo Proletkultu a několik jeho oddělení, protože neslouží cílům umění, nýbrž politice a jsou tedy v daném případě pro nás bez zajímavosti. Celkově může se říci, že ruské divadlo, jdoucí ohromnými kroky ku předu, málo využilo ruského repertoaru, který je ještě těsně spojen s tradicemi literatury a který vyvíjí se pomaleji, zato však jistěji. Ruská literatura nesporně není bohata na scénické výtvory, zvláště pak je chudá v posledních letech, kdy nebývalý duchovní útisk nepouští na jeviště nic individuálního. Avšak Andrejevem a Sologubem přece jen nekončí se vše: skuteční symbolisté přišli později a v čelo jich, jako vůbec i ruského symbolismu, postavil se A. Blok. Také před Blokem jsou tu vynikající veličiny, tvořící přechod a ostře vyjadřující ruské zážitky — A. Remizov a V. Volkenštejn, z části Jesenin. Tito tvoří most i k úplně mladým spisovatelům, začínajícím v našich dnech svou činnost, k nimž na př. náleží Lunc, který napsal zatím jen dvě dramata, ale který jimi budil pozornost kritiky.

A. Remizov je velkým a svérázným spisovatelem, jenž nemůže býti populární v širokých vrstvách pro svou vybranost a vnitřní neklid, který ho honí od tématu k tématu a věčně ho nutí hledati nejen nový sujet, ale i formu. Co u Andrejeva a Sologuba projevovalo se jen lehce, co u Balmonta a Brjusova bylo jen filigránskou prací, Remizovovi stalo se podstatou; nemůže, ať se pokusí o cokoliv, psáti podle starého zvyku, jeho světový názor nedovede se vtěsnati ani do vyživších se ani do obnovených literárních rozměrů. Jsa celou duší Rusem, chápe minulost i budoucnost ruského národa, jako jedno veliké dílo, hrdinství, poslání. Nevím, souhlasil-li by sám s názvem slovanofil, ale pohlédneme-li se strany, jasně vidíme, že náleží k té neurčité, rozptylené po vší zemi skupině ruských neo-slovanofilů, z níž vycházejí nejlepší ruští současní filosofové a spisovatelé. Vlastně celé mladší pokolení symbolistů, přes jejich pozdější rozdíly přimykalo se k neo-slovanofilskému proudu, jak filosofickému tak i umělecko-literárnímu. Stačí jen ukázati na jména A. Bělého, A. Bloka, Jesenina, Kljujeva a téhož Remizova. (Pokračování)

J. P.

Hlasy tisku o „Dezertéru", „Triumfu mediciny" a „Kolportážním příběhu"

Nová Mahenova hra*) má úzký děj, vypravuje o vojenském zběhovi, jenž utekl z vojny do svého rodiště a tam v rodných lesích, chráněn svými rodáky, dlouho vzdoruje četníkům, až zrazen mstivým hajným, klesá zasažen střelou na hrobě své matky. Tento reální příběh je promítnut do fantastického světa vil a geniů a zbytečně rozšířen. Nebyl přivítán právě nejvlídněji kritickými hlasy, tím méně obecenstvem, jež i předčasně odcházelo z divadla. Právo Lidu vzpomíná tu na „Janošíka", poukazuje na Marchovu povídku „Ptačí chléb", z nějž je převzata kostra tohoto příběhu, ba i na Pirandellových „Šest postav", ale vidí v těchto alegoriích a symbolech hluboce cítěnou potřebu zpovědi dramatikovy, který zlatou a stříbrnou maskou hovoří o svých zkušenostech, z nichž nejdůležitější je ta, že lidská duše se kulturou nezlepšila, že se stále těší z lidského utrpení. A oceňuje „Dezertéra" proto, že v něm tluče svými smělými a orlími křídly česká myšlenka, zatím co v ostatní soudobé produkci jest myšlenková poušť, nebo střízliví nápady. O provedení praví, že zanechalo jakýsi dojem nápovědi, která nepůsobila dost zřetelně, a nepochybuje, že by dobrá režie dala této hře výraz určitější. Jednotlivé herecké výkony chválí, zvláště výkon hlavní p. Štěpánka. — Venkov mluví o prostinké hře, která je nabubřelá pomyslnými postavami a celá hra je nejasná až běda. — Tribuna nazývá ji „dramatickým anachronismem"; byla pozdě napsána i provedena, protože hra, kde syrový naturalismus se pojí s lyričností nového mythu, náleží době Haupmannově. Hra Mahenova je hrubě naturalistická a do ní zasahují skřítkové a elfi jako glosátoři nehomogenní. Mahen tu učinil rozmach, který vyzněl na prázdno, celá hra je únavný, čtyřhodinový hon pěti četníků za jedním dezertérem, což nestačí na drama a tím méně na tak dlouhé, jako je „Dezertér". Režie, výprava a herci dali dílu víc, než zasluhovalo. — Čsl. Republika také míní, že chudý tento příběh, „jednoduchá lokálka", nad níž se otevřela nebesa, není dramatem. Úspěšná místa jsou právě ta podružná a herecky mohla uspokojiti jen část realistická. Z výkonů chválí p. Štěpánka, Veverku, Vrbského. — Čech oceňuje spíše vyšší smysl hry, ale vytýká jí roztříštěnost ve 12 obrazů, jež ochromují zájem. — Rudé Právo také poukazuje na kombinaci reality s metafysikou, jež však neznamená žádného zisku, i režie a výprava tu neposloužila. — Národní Listy nazývají tuto hru psychologicko-filosofickou monografií, v níž se světová válka uplatňuje pouze jako skrytá síla, jež rozleptává a rozpouští člověka, aby bylo snáze dohlédnouti na dno duše, ale postřehuje tu ideový zmatek, který se autor snaží povýšiti na formální princip, a „Dezertér" měl by býti Mahenovi mementem. Režie, výprava i herci zmohli svůj úkol. — České Slovo nadpisuje referát „Názorné vyučování s andre-

*) „Dezertér", hra o čtyřech jedn. s 12. obr. od J. Mahena. Poprvé na Vinohradech 30. září v režii B. Stejskala a výpr. V. Hofmana. Scén. hudba Nademlejnského.

jevštinou", jímž se drama stalo nezbytným důsledkem námětu. Autor tu demonstruje, jak se dezertérovi v jednotlivých choulostivých chvílích podařilo uniknout, a do toho nastavěl čtyři protivné alegorické postavy, dvě masky a tanečnice, v čemž byl mu vzorem Andrejev se svými „Dny lidského života" a „Tenem, jejž poličkují". Ale nenamítalo by ničeho proti alegorickým postavám, kdyby v nich bylo trochu rozumu a smyslu a nebyly tak malicherné, pošetilé, že se zdá, jako by jimi chtěl autor nahradit nedostatek povídavých žen. Mohl jen zůstati při prostém dezertérském příběhu, pro nějž mohl nalézti mohutnější a zdravější vzor ve „Starostovi stilmondském" nebo v „Nelidské zemi" a i ve svém „Janošíkovi". Výpravu a režii příliš nechválí.

Romainsova komedie*) je satira na lékařské šarlatánství. Vypravuje o podnikateli lékařském Knockovi, který koupí si místo od skutečného lékaře a z města, kde nikoho nenapadlo se rozstonat, udělá v několika dnech hotovou nemocnici. Dovede totiž i těm nejzdravějším namluviti, že jsou nemocni, a je tak šikovný, že i doktora mediciny léčí. Venkov píše, že je to po Molièrovi málo, zvláště od Romainse, který zdál se býti divadelním revolucionářem a který nyní píše krotké frašky. — Československ. Republika píše, že je to vtipná satira na lékaře, neméně zžíravá jako Molièrova, ale v celku nerovnoměrná a úryvkovitá. Hráno bylo dobře, p. Steimar v hlavní roli, p. Hlavatý v roli lékaře (byl trochu těžkopádný) a pí Bečvářová byli dobří. — Tribuna vyzdvihuje filosofii této komedie, patrnou v II. aktu, že lékařství je pro kočku a že jeho vtip spočívá v útěchách nebo postrašeních psychologických. Zle se pak horší na provedení, jež bylo lehkomyslně vypracováno. Titulní hrdina (p. Steimar) nebyl postavou, nýbrž cosi odříkaného částečně z nápovědovy budky. Jedině pí Bečvářová a p. Mayer byli výrazní. — I Právo lidu poukazuje v tomto literárním hnutí zv. unanimismus, jehož zakladatelem je autor, že navazuje na tradici francouzské komedie, zvláště na Molièra, který bouřil proti středověkému šarlatánství, a Romains ukazuje, kolik toho starého šarlatánství zůstalo v moderní vyspělé medicině. Ale uvádí, že plochost zpracování je v rozporu s tendencí hry. Je to prostě anekdota, rozvedená k vyvolání plošné představy. Spatřuje také chybu v provedení titulní úlohy (p. Steimar), jejíž představitel jí neodpovídal. Chválí však výkony pí Bečvářové, Šlemrové, Mayera, Vydry a Řepy. — Čech vzpomíná při tom na Prostopášníka p. Trouhadeca, jehož metodou je psána i tato komedie: řadou komických scén strhne k smíchu i největšího mrzouta. Provedení chválí. — České Slovo vzpomíná předchůdců Romainsových v tomto námětu, na Molièra, na Němce Philippiho, v jehož „Dobrodincích lidstva" stojí proti staré konservativní vědě lékařské nová, bystřejší, důmyslnější, i Shawa „The Doctor's Dilemna", hněvnou satiru na lékaře, kteří svými teoriemi zabíjejí a vědeckými chybami uzdravují, z nichž právě vysvítá novost Romainsova, spočívající v tom, že přivádí na jeviště nejen lékaře, jeho povolání, zásady, dovednost, nebo nedovednost, nýbrž všechno jeho denní zaměstnání a snažení, jeho běžnou praksi, jeho kariéru a j., že vidí v lékaři svém ztělesněnou vášeň zisku a bohatství, chtivost peněz, jež se neptá, jakými prostředky obrátí k sobě příval peněz, a výslovně to říká, že takový Knock by mohl býti stejně politikem, knězem nebo advokátem. Ale při tom přece kousek přinesl do kraje lepší, osvícenější pojmy o zdraví a nemoci a mnoho dobrého. A v tom je hlavní, jemný, klasický vtip této komedie, že směšnost je zároveň útěchou, že komika je vítězstvím nezbytné reformy a pokroku, že to, co může se snad nazvati šarlatánstvím, slouží dobru a kulturnímu povznesení. Provedení, třebaže mohlo býti lepší, chválí, zvláště p. Steimara, Bečvářovou a ostatní. — Národní Listy poukazují na skutečný případ takového lékařského šarlatánství v Americe, kde doktor Abrams léčil psychologickou metodou právě tak, jako dr. Knock v případu Romainsově, jehož hrdina pokládá za povinnost svého stavu, aby nadělal co nejvíce nemocných a má zásadu, že nemocným se má člověk zachovati a nikoli uzdraviti, že zdraví je nutné jen do té míry, aby dělalo reservu a ošetřovalo nemocné, neboť lidé zdraví jsou nemocní, kteří nevědí, co jim schází. Je to bujná satira na lékařství a výdělečné šarlatánství, které se tu odhaluje vesele a Rabelaisovským vtipem rozvíjí se v podivuhodný systém, v němž ctihodná pravda stojí na hlavě. A tak je Knock zároveň satirou na lidskou hloupost a dětinství. Provedení chválí jako svěží a veselé, třebaže bylo by třeba rychlejšího tempa.

Kaisrovým „Kolportážním příběhem"**) je především Tribuna okouzlena a očarována, protože, jak jk. píše, musejí býti očarováni lidé vytříbení, kdežto prostředně vytříbení budou uraženi i provedením tohoto příběhu, v němž herci i režisér vystihli vážnost i smích komedie. Tribuna charakterisuje Kaisera jakožto šílence práce, posedlíka úspěchu, harcovníka pro příští pokolení a jako nejsilnější zjev novodramatického experimentu. Píše, že Kaiser dosáhl opravdové techniky, jež si hraje sama sebou, jako si hrála u Scriba Sardoua, které i Wilde pokládal za dokonalé divadelníky. A je přesvědčen, že dokud literárně dramatické snahy nenabudou této dokonalé teatrálnosti, zůstanou experimentem, jako dosud u nás. Zkrátka Kaiser je „Zuerst ein verflucht guter Musikant". A o to především jde, o tu divadelnost, neboť děj, v němž se hrabě ožení pro peníze, ukradne své dítě, které není jeho, vychová dítě poběhlice a je pak ztrestán pravou matkou a vlastním synem, je jen žertem. Vážnosti je, jak dokonale jsou tu proti sobě položeny síly, jak se zamotává a rozmotává situace, jak dialog tu napíná, jak se manifestuje za myšlenku demokratického uvolnění sil. Režie však jen z části vystihla ironickou notu, ale herecky skvěle postavila pí Steimarovou a pí Naskeovou proti pí Hübnerové a Novému. — Podobně Venkov chválí techniku komedie i provedení. — Nár. Listy poukazují na filmový styl této komedie a míní, že podle toho měla se říditi režie, že měla předehru točit a ne hrát. Vysoce oceňuje výkon pí Hübnerové, která představovala skvostnou rodovou pýchu a zatemnělost a konstatuje úplný úspěch hry. — Čech hru odmítá, poukazuje na to, že Kaiserovi se u nás přeje víc, než zasluhuje, neboť v komedii této vidí pouze autorovu chtivost hodit něco nejširšímu publiku a výpočet s nadšením a vděčností lidu, do něhož hází demagogicky takové nabubřelosti. — Rudé Právo nazývá tuto hru vítězstvím, třebaže děj je tak okázale všední a pracuje s nejošumělejší šablonou, se všemi starými rekvisitami, ale Kaiser s nimi neharaší jen dutě, ale rozblýská je a rozhovoří, že žijí skutečným životem, zůstávajíce při tom loutkami a panáky. Herci hráli s vervou od pí Hübnerové až do eléva St. Neumanna. — Právo Lidu praví, že téma ústupu šlechtických bankrotářů před zbohatlou vrstvou měšťáckou vyskytuje se již ve Zlámaném žebříku a poukazuje na rozdíl u obou autorů. Kaiser nabrousil do ostrého posměchu svůj příběh, a vytýká mu pouze obchodnické úmysly, provedení chválí. — Československá Republika nazývá Kaisera nervosním neurastenikem, který dělá z nouze ctnost a vrací se k prosté formě Kotzebua, zdokonalené filmovou kulturou, s chabým pokusem o vtipnost A upírá mu schopnost dokonalého uměleckého díla. Provedení herecké chválí. — České Slovo, sledujíc vývoj Kaiserův, píše, že musil dospět k tomuto kolportážnímu příběhu, úmyslně romanticky se-

*) Jul. Romains „Knock aneb Triumf mediciny", kom. o 3 jedn. Přel. St. Hanuš, vypr. J. Čapek v rež. J. Kvapila. Na Vinohr. poprvé 4. října 1924.

**) Georg Kaiser „Kolportážní příběh", kom. s předehrou a 3 akty. Přeložil Josef Hora. Režie V. Nováka, výpr. J. M. Gottlieba. Poprvé ve Stavovském 7. října.

strojenému, je to prostě uvědomělý divadelní výrobce, který usiloval objeviti tajemství silného divadelního účinku, který nemohl tedy minouti kolportážní sensačnost vyměněných dětí, amerických sňatků s evropskou aristokracií a zázračných proletářských vzestupů. A připomíná, že v našem repertoaru mohl chybět a německý dovoz není třeba podporovat. Provedení nebylo právě hladké, místy vázlo, herci zápasili s pamětí. — Národní Politika posuzuje autora jakožto spisovatele, který bez zvláštní osobitosti a originálních tvůrčích schopností, bez pravého posvěcení těží z prchavých zálib své doby a obratně využitkuje i průměrného vkusu k jistým úspěchům. Tak tomu bylo v „Útěku do Benátek" a tak tomu je v tomto případě. Režijně byl kus proveden vtipně, měl svou utajenou groteskní náladu a byl herecky dobře interpretován především pí Hübnerovou, pí Naskovou a ostatními.

S C E S T Y

Aktaiòn

La tragédie est morte

(Frant. Zavřelovi)

Brávo, Luiso, čtyřiadvacáté vydání ženy
dvaceti věků, čekali jsme na vás, až v baru
Thespidovi rozbijete káru.

Brávo vám, zvítězila jste, abyste podlehla mulatu,
který knockoutoval nadějné, bílé milence,
když je bar připravil o mužné potence.

Brávo vám, že jste zabila přízraky zvadlé,
i za briskní ránu, jež byla tak těžká,
jako je groteskní tragika dneška.

Díky vám, Luiso, za skvělé přiznání,
že ekspres sentiment nemá již snů
a že vám postačí milovat čtrnácte dnů.

Básníku tajemných doby přísvitů,
zavřete teskně veseloherní oči,
šeptněte v chaos myšlenek a chtění
osvobozující formuli zabitých vzorů:
Über Gräber vorwärts!
La tragédie est morte,
vive la tragédie!

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. října 1924. Národní divadlo v činohře mělo novinkou Shawovu „Svatou Johanku", již hrálo po premiéře ještě čtyřikrát. Mimo ni v činohře opakovalo Ze života hmyzu, Romea a Julii, v opeře: Spící krasavici, Libuši, Hubičku, Vinu, Istar, Šeherezádu, Eugena Oněgina, Rusalku, Otella (A. Lolla a Urbano j. h.), Prodanou nevěstu. — Stav. divadlo mělo novinkou Kolportážní příběh (4×) a jinak opakovalo Zlámaný žebřík, Slaměný klobouk, Kalhoty, Bokserský zápas 2× a Pygmaliona, v opeře: Hoffmannovy povídky, Bílou paní (p. Mařák j. h.), Figarovu svatbu. — Vinohr. divadlo hrálo Protekci 2×, Dezertéra 5×, Baťoch 4×, 4. října mělo novinku „Triumf mediciny" (5×), Muže z loterie 1×, Druhé mládí 3×, Večer českých dramat o Žižkovi 1×, Strakonický dudák 1×. — Švandovo divadlo: Pes a kočka Žena, kterou jsi mu dal, Plukovní kohout, Velbloud uchem jehly, Noční hovor, Cacorka, Kraječky pana knížete, Slečna poslanec. — Urania: Příhoda ze spacího vozu Praha—Paříž, Housenky, Férreol, Sladká kaše, Cudná Zuzana, Žebravý student, Bataillon, Satanova maska, Náhražkový sňatek, V tom domečku pod Emauzy, Carevna, Madame Pompadour, Šašek Jiřika Poděbradského, Za sedmerými vrchy, Polská krev, Stambulská růže, Princ Pappenheim, Dáma od Maxima, Táboři. — Tylovo divadlo: Zázrak nad Vltavou, Kouzlo valčíku, Byt pro svobodné pány, Perníková chaloupka, Maharadžův miláček, Praha je Praha, Farář z Podlesí, Můj mužíček nebožtíček, Stambulská růže, Popelka, Slečinka z ministerstva, Hadrník pařížský, Střevíček paní markýzy, Faust. — Komèdia: Velký styl, Milenka p. ministra, Vzorný manžel, Co se stalo s Rozou, Diagnosa 16, Vdavky Nanynky Kulichovy, Ztratil se muž, Buridanův osel. — Rokoko: Kočička, Dostanem se tam? a j. — Zlatý kohout v Adrii: Večer nálad, Porculánové hodiny, Stony—Zvony, Vaňka—Taňka, Steňka Razim, Svátek na ruské vsi, Le soir. *j. p.*

Josef Gregor-Tajovský, soudobý spis. a dramatik slovenský, oslavil 18. října 50 let svého plodného života. Narodil se v Tajově a po složení učitelské zkoušky stal se konfesijním učitelem, leč pro účastenství při oslavách stého výročí narození biskupa Moyzesa byl přinucen opustiti tuto životní dráhu a stal se bankovním úředníkem a poté tajemníkem slovenské národní strany. R. 1915 na jaře za války byl zajat Rusy a ihned vstoupil do čs. legií, kdež působil v revolučním výboru a vydával agitační letáky a spisy. Vrátil se jako kapitán domů a nyní je majorem v Bratislavě a pokračuje se svou chotí v literární a kulturní práci. Jeho sebrané spisy obsáhnou 12 svazků (s 2 sv. „Rozprávek z Ruska" a 2 sv. divadelních her.) K jeho jubileu na Národním divadle košickém sehráno poprvé jeho drama Smrt Ďurka Langsfelda, v Bratislavě dříve už jeho sychologické drama Matka a Hřích. *—ák.*

Nové předplatné v Národ. divadle. Nová intendanční rada uvedla se tím, že upravila předplatné na příští rok. Rozdělila přízemí na tři druhy míst, balkon I. na dvě oddělení sedadel a II. balkon zba-

vila křesel a přeměnila všecka sedadla na rovnocenná. Sleva předplatného je celkem velmi nepatrná, ale přece sleva. Donucení předplatitelů v Národním divadle k odebrání poukázek na určitý počet míst v divadle Stavovském zůstalo. Poněvadž ve Stav. div. je předplacení mimo to samostatné, pomáhají předplatitelé Nár. divadla hraditi deficit Stavovského. Výhoda předplatného, že se nemusí kupovat vstupenka u pokladny, platí jen pro Nár. divadlo. S poukázkou, napřed zaplacenou, musí každý k pokladně, chce-li jíti do divadla Stavovského. Poněvadž se repertoar v obou divadlech střídá, neví předplatitel, kdy má jíti do Stavovského, a nakonec mu zbudou poukázky nepoužité. V tom směru mohla už správa zjednati nápravu a pořádek. Je zajímavo pozorovati, jak se utváří a mění kádr předplatitelů, tedy hlavní jádro návštěvníků. Střídá se rok co rok, což je vhod nejvíce správě divadla, protože tak různorodé obecenstvo není nikterak nebezpečné a může se mu předváděti cokoli a jakkoli. *h—*

Staré stesky. „Divadelní listy" zaútočily na divadelní radu spolku čes. spisovatelů-belletristů „Máje" proto, že nic nedělá na prospěch dram. autorů a že dovoluje, aby správy divadel jednaly s autory „jako s kluky", nechávajíce jejich práce třeba léta ležeti bez odpovědi. To je stará bolest, starý zlozvyk. Když byla po převratu pořádána protestní schůze v Měšťanské besedě pražské proti správě Národního divadla, uváděl tam spis. Sokol-Tůma, že nedostal pět let odpovědi na svou nabídnutou práci. Není to však jen u Národního divadla; děje se tak téměř všude. Ba stalo se, že se zadané hry i ztratily. Je to nesporně netaktní jednání správ divadel, když nechají nabídnuté jim práce ležeti bez povšímnutí a autorům odpovídají teprve tehdy, když po dlouhé době upomínají. Každé velké divadlo má svého dramaturga. Předpokládá se, že věci rozumí. A takový pozná na první pohled, nehledí-li na autorovo jméno, jaká je hra a hodí-li se pro jeho divadlo. Může-li se pak vrátiti za dva, tři roky s přípisem dvouřádkovým, mohla by se vrátiti také za měsíc nebo aspoň za tři. Autor pochopitelně se ostýchá brzy upomínat, aby tím své věci nepoškodil, a trpělivě čeká, ale v duši je roztrpčen. A nemá nikoho, kdo by se ho zastal. Nemyslíme nějakého strýčka nebo protektora, ale máme na mysli spolky spisovatelů, které by se mohly a měly o své členy starati také v těchto věcech. Nikdo ovšem nevybízí ani nenutí autora, aby svou hru posílal správě divadla, ale je to požadavek slušnosti, aby na svou nabídku dostal včas odpověď. *h—*

Hodivné mravy. Pěkná úroveň prvého čísla druhého ročníku „Apollona" je zeslabována v „Dopisech", kde jakýsi Radius vrací se k premiéře „Bokserského zápasu", jehož autoru Fr. Zavřelovi adresuje poznámky, jakých věru netřeba k dokazování kvality práce dramatika. Takový způsob „kritiky" je neplodným výstřelkem fanatické zaujatosti, místo odůvodněného a věcně opodstatněného, byť zamítavého stanoviska. Nemám naprosto v úmyslu dělati advokáta dru Zavřelovi, ale poukazuji prostě na podivné mravy těch, jimž by právě nejvíce mělo záležeti na vnitřní i vnější uhlazenosti, neboť jinak vzbuzují u starších nedůvěru ve své, snad jinak dobré snahy. Pokládám za skorem prudérní gesto, přiznávají-li se v „Dopisech", že „spontanně a neorganisovaně" syčeli při Zavřelově premiéře. Je to novým dokladem pro jejich špatný společenský smysl, který jim nedal ovládnouti se a omeziti na pouhé mlčení. Přenechtě různé způsoby projevů nesouhlasu pařížským či milánským gaminům, neboť gentleman ne s ohledem na autora, ale s ohledem na společenskou formu zůstává vždy korektním divákem, jehož mrazivý klid je pak horší sykotu, který vyvolává odpor a tím i možnost konfliktu mezi publikem v divadle. Dále jiná maličkost: Syčení je v „Dopisech" odůvodňováno tím, že „hraje se tak slabá komedie a že se tato nicka vydává předem za dramatický výboj." Jen pro zajímavost vraťme se proto k Sternheimovým „Kalhotám", které také předem byly označovány jako výboj německého Molièra, ale jejich oplzlost a bezcennost byla dostatečně prokázána. Tenkráte však při premiéře se nesyčelo! Proč? Že „Kalhoty" přeložil p. Klepetář z „Apollona"? Nelze ani uvěřit! *ej.*

Hvězda Táboru, historická hra od Fr. Hermana, starosty Ú. M. D. O. Č., přijata byla ku provozování měst. divadlem na Král. Vinohradech. Knižně vyjde v „Knihovně Matice Divadelní" nákl. Fr. Borového.

Zrušení Stavov. divadla?! Zemský správní výbor uvažoval prý ve své schůzi o rekonstrukci Stav. divadla, které po stránce bezpečnostní a umělecké je dávno již vybaveno zcela nedostatečně. Nákladem asi 5 mil. Kč má býti docíleno jakési nápravy. Proti tomu však namítá „Č. Slovo" z 15.-X., že takovou záplatou nebude zjednán stav, odpovídající uměleckému a technickému pokroku. Doporučuje, aby bylo vážně jednáno o novém útulku odbočky Národ. divadla a ulehčeno tak komunikaci, které Stavovské divadlo je na závadu. Prozatím není určitých zpráv o definitivním rozhodnutí v této věci a pokud je známa prakse úředního postupu, bude to ještě trvati několik — století. *—ý.*

Z dramatické literatury. Shawova „Svatá Johanka" vyšla v nakladatelství K. M. Kliky v Praze, Podskalské nábřeží a v nakl. fmy V. Horák a spol. v Praze II, Soukenická ul. — Frant. Kocourka „Jarní mámení", připravované na listopad Švand. div., vyjde v nejbližší době nákl. V. Horáka a spol. — Čapkovo světoznámé „R. U. R." bylo přeloženo do japonštiny a vyšlo v Tokiu. — Svobodova ves. „Poslední muž" přelož. do slovinč. Franem Govekarem. *—ý.*

Košické Národní divadlo dle zprávy „Národního Osvobození" ze dne 16.-X. nesplnilo a neplní prý předpokládaného kulturního programu, který zaměňuje operetou a fraškou. Splňují se tak obavy o nedostatečně vyvinutém smyslu valné části košického obecenstva, nebo je tu vina vedení? *Eský.*

Nové divadelní budovy. Se stavbou přednášk. a divadelní síně Vzděláv. sboru Vyšehradského právě se začalo a bude do Nového roku dohotovena. Jeviště bude z nejúčelnějších v Praze, hlediště pojme na 400 osob. Přihlášky na zapůjčení tohoto divadla přijímá již nyní Ing. Jos. Barek, Praha II., Legérova 19. — Divadelní budova v Novém Bydžově otevřena 12.-X. slavnostním proslovem našeho zástupce dra Vikt. Klímy, sekretáře pražsk. Akademie výtv. umění. Je z největších na českém venkově a vznikla přestavbou starého divadla „Na kopečku". Nese jméno Jiráskovo, jako tamní divadelní spolek, a hry zahájeny v něm Tylovým „Strakonickým dudákem". — Spolek pro postav. a udrž. divadla ve Vysokém Mýtě zakoupil hotel „Koláček" a sousední dům za 250.000 Kč a upraví je pro divadlo a biograf, čímž také toto významné východočeské město bude míti samostatnou budovu divadelní. — Divadlo v Německém Brodě usnesla se zříditi městská rada a za tím účelem sestavila již zvláštní komisi. Na stavbu věnován celý výtěžek tamních letošních oslav Havlíčkových. — Divadelní budova ve Vysokém nad Jiz., rodišti dra K. Kramáře, má býti postavena tamním div. spolkem, trvajícím již 150 let. — Divadlo v Červeném Kostelci je návrhem arch. Dobeše; stojí téměř uprostřed města, protilehlý svah bude proměněn v sad a v sousedství postavena škola. Hlediště bude míti 400 sedadel, s galerií v I. patře bude souseditи přednášková síň, o niž bude možno hlediště ještě zvětšiti. Scéna měří 160 m² a bude technicky dokonale vybavena. *Rdv.*

Shawova „Svatá Johanka“ je nová angl. div. hra o Panně Orleánské, o níž bylo již napsáno asi čtyřicet dramat. básní. Nejznámější je Schillerova romantická trag. v pěti jedn. s prologem z r. 1802. Ale již r. 1430 byl v Řezně provozován německý kus, jehož hlavním dějem byla husitská válka a Johanna vystupovala v něm z důsledků dopisu, který byl jejím jménem 3. března 1430 poslán Husitům. — 8. května 1435 provozovalo se, pravděpodobně poprvé, v Orleansu při slavnosti na památku osvobození města „Le mystère du siege d'Orleans“ (tiskem vydáno podle jediného rukopisu Vatikánské knihovny r. 1865). A podle jediného rukopisu bibliotéky orleánské vyšlo tiskem r. 1863 melodrama o 3 jed. a s prologem „Jeanne d'Arc ou le siege d'Orleans“ (Manuel). — 7. září 1580 byla v Pont-à-Moussonu premiera „L'histoire tragique de la Pucelle de Dom-Remy“ od P. Frontona de Duc. Hra vyšla tiskem r. 1581 v Nancy a po druhé r. 1859 v Paříži. — V městě Rouenu, kde byla Panna Orleánská 31. května 1431 upálena, vyšla r. 1603 pětiakt. verš. trag. neznámého autora „Jeanne d'Arc, dite la Pucelle d'Orleans“ a r. 1613 „Les Amantes ou la grande pastorelle, enrichie de plusieurs belles et rares inventions et relevée d'intermèdes héroïques à l'honneur des Français, pièce en 5 actes et en vers par Nicolas Chrestien, sieur Descroix“; r. 1786 heroická pantomima o 3 aktech „La Pucelle d'Orleans ou le fameux siege“ od Rognarda de Plinchénes. — V Orleansu byla 8. května 1805 provozována verš. trag. o 3 jedn. od Dumoularda „La Mort de Jeanne d'Arc“ (vyd. tiskem 1807) a 7. prosince 1815 alegorická scéna od Chambellana „Le soucis de Jeanne d'Arc ou le retour des lys“. — V Paříži byly provozovány nebo tiskem vydány hry: „La Pucelle d'Orleans“ (Anonym) 1642; „La Pucelle d'Orleans“, tragédie en prose, selon la vérité de l'histoire et les rigueurs du théâtre, par l'abbé d'Aubignac (François Hedelin), jouée en 1642 (Paris 1667). „Biographie d'auteurs vivants“ (Paříž 1790) praví, že dramatický básník Ronsin, později republikánský generál (stat guillotinou 24.-III. 1794), zadal onoho roku divadlu „Théâtre français de l'Odéon“ pětiakt. verš. tragedii „Jeanne d'Arc“. Téhož roku (10. května 1790) byla provozována tříakt. komedie ve verších „Jeanne d'Arc à Orleans“ od Chaussarda, s hudbou Kreutzerovou. (Hra tiskem nevyšla.) Roku 1804 Cuvelierova pantomima „Jeanne d'Arc, ou la Pucelle d'Orleans“ a roku 1812: „Jeanne d'Arc ou le siege d'Orleans“, fait historique en 3 actes, mêlé de vaudeville, par MM. Dieulafoy et Gersin. — 4. května 1819 bylo představení verš. trag. o pěti jedn. „Jeanne d'Arc à Rouen“, napsal d'Asvrigny. R. 1821 „Jeanne d'Arc ou la délivrance d'Orleans“, poème lyrique en 3 actes et en prose, par MM. Téaulon et Darlois. Musique de Mme. Carofa. Před sto lety r. 1825 hrála se v Paříži pětiakt. verš. trag. „Jeanne d'Arc“ od Alex. Soumeta a „La Tulipe à Jeanne d'Arc“. Potpouri en 5 actes, parodie de la tragedie de Soumet, par Ricard (!), F. M. Claude dit Nancy: „Jeanne d'Arc“, tragedie en 5 actes. Paris 1825. — Roku 1829 J. C. Hédonville: „Jeanne d'Arc ou la Pucelle d'Orleans“, pětiakt. trag. — 1832 Henri Millot „Jeanne d'Arc ou la Pucelle d'Orleans“, drame en 5 actes et en prose. — 1843 „Jeanne d'Arc“, tragedie par le vicomte de Puimaigre. — 1844 J. J. Porchat de Lausanne: „La mission de Jeanne d'Arc“, drama. — 13. dubna 1847 premiera dramatu „Jeanne d'Arc“ od Prospera Goubeaua a Charlesa Desnoyersa. (Representée sur le théâtre de la Gaîté.) — P. F. Louvet: „Jeanne d'Arc“, drama en 5 actes et 6 tableaux, en vers. Paříž 1863. — „Jeanne Darc“, opéra en 5 actes avec prologue par Méry et Duprez. Musique de Duprez. Paris 1865. — R. 1805 „La mort de la Pucelle d'Orleans“, tragedie en 5 actes et en vers par Caze, sous-préfet de Bergerac. An XIII. — Lovanii 1629. Nicolai Vernulaei, publici eloquentiae professoris in academia Lovaniensi „Joanna d'Arcia vulgo Puella Aurelianensis“, tragedia. — Rok 1795 byla v Londýně v Covent-Gardenu provozována pantomima „The Maid of Orleans“. Při finale odnášeli čerti pannu Orleánskou do pekla a obecenstvo konec premiery vypískalo. Proto při reprise přišli místo čertů andělé a odnesli Pannu do nebe. Obecenstvo bylo spokojeno a tleskalo. — Metz-Mety 1809. „Jeanne d'Arc ou le siège d'Orleans“, comédie héroïque, grand spectacle en 3 actes et en vers par Marin. — Dijon 1842. Eugene Cressot: „Jeanne d'Arc“, drame en 5 actes et en prose. — Vídeň 1825. Wetzel „Jeanne d'Arc“, Trauerspiel. — Praha 1866. „Johanna Dark, panna Orleánská“. Původní historická tragedie v pěti jednáních. Sepsal dr. Vilém Gabler. Nápěvy k písním dle národních písní francouzských složil Leopold Zvonař. Premiera 10. prosince 1866 v Prozatímním divadle. — Knižní vydání (Pospíšilova Divadelní bibliotéka, sv. 61) obsahuje tragedii, předmluvu, hudební přílohu a chronologicky sestavený seznam dramatických básní o Panně Orleánské. Autor v předmluvě praví, že se nemá psáti d'Arc, ale Darc (vysl. dark), poukazuje na: Vallet de Viriville, Nouvelles recherches sur la famille et sur le nom de Jeanne Darc, dite la Pucelle d'Orleans. Paris 1854. Dr. Gabler měl původně v úmyslu napsati obšírnější historii Panny Orleánské. Johanna Darc byla mu nejzajímavější osobností v dějinách francouzského národa, ale čím dále prý postupoval ve své práci, čím blíže poznával svoji rekyni, tím jasněji a mocněji vtírala prý se jeho duchu myšlenka, že krátká epizoda dvou let (1429—1431), ve kterých Johanna Darc stála v popředí francouzských dějin, jest vlastně učiněná tragedie. „Sepsal jsem dramatickou historii Panny Orleánské“, píše autor a důrazněji opakuje: „Mohu říci historii, neboť netoliko osoby jsou historické, ale i dialog zakládá se nejvíce na pramenech historických.“ Ve svém díle o Panně Orleánské hledal a nalezl prý útěchu, když pro národy rakouské kul nové okovy policejní absolutismus. Byl vzrušen dívkou z lidu, která svým nadšením oživila kleslou mysl národa a vedla jej k vítězství, která toužila vydobýti svému národu samostatnost a která zůstala hrdinkou i při potupné své smrti, nežli by svůj život uchránila zradou krále a své vlasti. Dr. Gabler také trpce vzpomíná: „Novější doba, v níž chladný rozum domáhá se nebezpečného panství nad oživujícím citem, dovedla i posmívati se této ušlechtilé postavě a učiniti z hrdinské dívky ohyzdnou karikaturu: neboť spekulace bude vždy prohlašovati obětavost za něco směšného.“ Dr. Vilém Gabler nar. se 14. března 1821 ve Wartenberku z rodičů německých. (Jungmann: Historie literatury české.) Gymnasium navštěvoval v Ml. Boleslavi a pak studoval v Praze filosofii. R. 1843 byl promován na doktora. Po studiích byl vychovatelem v rodině knížete Rohana a po promoci podnikl studijní cestu do Francie. Již jako student byl důvěrným přítelem svého spolužáka Karla Havlíčka-Borovského. R. 1848 byl spoluredaktorem „Národních Novin“, stal se tajemníkem Národ. výboru v Praze a zúčastnil se bouřlivých událostí. 1. dubna 1850 byl redaktorem časopisu „Union“ a r. 1852—54 vychovatelem prince Petra Karadjordjeviče v Bělehradě. Nato byl ve Vídni, odkudž byl povolán do Prahy za ředitele vyšší dívčí školy. Zemřel 27. února 1897. Přeložil také francouzskou ves. „Šlechtic a voják“ od Jul. Sandeaua (Pospíšilova Divadelní bibliotéka sv. 73.) Poprvé byla provozována 8. července 1865 v divadle na Žofíně s názvem „Slečna de laSaigliere“. *V. Njý.*

Petr Fingal

Poučení z tradice

(Nepřednesený proslov při posledním valném shromáždění Ú. M. D. O. Č. — *Dokonč.)*

V jiné přednášce své, pořádané o něco později „Uměleckou Besedou", Šubert pronesl tyto zajímavé věty: „O umění platívalo heslo, že je aristokratické. Aristokratické i tím, že nalézá porozumění, obliby a podpory jen v jistém elitním kruhu společnosti, i tím, že prý nemá sestupovati v obyčejný život, nýbrž jen vznášeti se nad ním a míti své panství a zdroje skoro výlučně v říši fantasie. Ten názor dnes padl. Dnes každé umění pro vlastní životní obrození své čerpá své podněty, svoji mízu, svoji krev hlavně ze skutečného života všech vrstev společnosti a nalézá největší oporu v širokých vrstvách národů. Z jeho bývalého aristokratismu nezbylo nic, nežli zákon v jeho vlastní podstatě ležící, že umění tvořic má samo tíhnouti do výše duchové a člověka do ní za sebou povznášeti." O velkých divadlech pak prohlásil: „Instituce, která ve hlavním městě znamená jeden z vrcholů umění vůbec a na tisíci jiných místech aspoň zprostředkuje davům seznání jedné části literatury, tedy myšlenek, názorů a civilisačních osvětových paprsků vůbec, taková instituce je vážného přemýšlení hodna a zajisté nemá se více nechávati jen jako na vlnách, jenom náhodnému rozvoji. Právě tak ne, jako náhodám se neponechaly školy. Snad se namítne: divadlo není škola — je pouhá zábava. Ano, je zábava, ale ne pouhá. Neboť je především vzácná zábava duševní. A je zábava, jež chová v sobě velikou moc, buď zušlechťovati duši jednotlivce i celých davů, ji vznášeti z trudu a únavy, ba i mravní bídy k výšinám oddechu, k výšinám krásy a na první stupně k dobru — nebo ještě více ji strhovati do duševní nízkosti a sprostoty." A dále: „Kam zasahuje moc veřejná, tam má zasahovati jen ve smyslu prospěchu a povznášení lidu, země, státu. Co škola založila, na tom dále stavěti se má divadlem, musejí, knihovnami atd."

Co znamenal F. A. Šubert svým vlastním dílem dramatickým: „Velkostatkářem", „Probuzenci", „Výravou", „Dramatem čtyř chudých stěn" nebo „Žněmi", hrami vesměs svobodomyslnými, pokrokovými, majícími na zřeteli výchovu našeho lidu k sebevědomí, demokratismu, poctivosti a sociálnímu cítění, to ocení jednou povolaná kritika. My víme, že i v nich vždy měl na zřeteli národní prospěch. Když se ještě v mlhavých obrysech objevovaly plány Národopisné výstavy, na níž měl Šubert lví podíl, psal svého „Výravu", obraz selského boje. Jindy mu skytly námět boje politické a národnostní, později stávka a konečně úpadek některých peněžních ústavů. Ne nadarmo volal Šubert k národu: „Nekrást!" Ne nadarmo byla v jeho dramatech skryta tendence: buďme stateční a poctiví!

Je to tendence časová ještě dnes. Ohlédněte se po korupčních aférách, pročtěte referáty ze soudních síní, obeznamující vás s výsledky poválečné lehkomyslnosti a povrchnosti, a zalomíte nad celou tou mravní spoustou rukama.

Nuže, tady je nám Šubert vzorem. Dílo jeho může býti ukazatelem, jaké úkoly časově vzdělávací má před sebou ještě česká lidová dramatická literatura i české lidové divadlo, ať jakožto podnik ochotnický, nebo herecký.

Nejsou to jen úkoly estetické — buzení smyslu pro krásno —, ale bohužel, vinou války! — stále ještě výchova k charakteru, k pevným, poctivým, mužným povahám. Ty nechť nám ve srovnání s různými zvrhlíky v opravdu umělecky zpracovaném a zdravě filosoficky luštěném kompleksu naléhavých otázek podávají naši dramatikové i ochotníci na jevišti.

Divadlo budiž nám zase školou života a zůstaň jí tak dlouho, dokud celý národ, v němž ještě nejsou umrtveny všecky korupční bakterie Rakouska, nebude organismem naprosto zdravým. Ve zdravém těle zdravý duch! Mravně zdravé tělo národní vymůže si již časem po rekonvalescenci z různých válečných chorob i otevření oken k nejkrásnější vyhlídce na vrcholky čistého a ryzího umění absolutního.

Ale nejdříve, jak nás tomu naše tradice divadelní i literární učí, přičiňme se životným, zdravým repertoarem čeliti různým úpadkovým jevištním kubismům a jiným výstřednostem, jež ani našeho člověka nepovznášejí ani nešlechtí, naopak otupují jej a strhují do citových nížin!

Hledejme kořeny svého národního svérázu v historii, hledejme je v národopisu i v literatuře, hledejme je ve vítězstvích i prohrách politických i hospodářských! Zkušenosti z toho všeho vštěpujme na kmen současného svého bytí a ovoce, jež takto dostaneme, bude jistě sladké a radostné.

Návrat od umělecké nepřirozenosti a přemrštěnosti k národu a dennímu životu a jejich potřebám — toť krok, ke kterému nás tradice zavazuje, toť i v mystickém smyslu Březinova

kruhu rukou, jež staví chrám umění, nejpoctivější gesto, poněvadž je to symbolické podání ruky nás současných služebníků umění a pozdrav oněm duchům, kteří naši práci ze zásvětí sledují, celé té řadě slavných koryfeů českého divadla přes Šuberta a Nerudu až po nezapomenutelného Jos. Kajetána Tyla!

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Svépomoc. Spdo. „Havlíček" v Chotusicích p. Čáslav byl nezaviněnými okolnostmi připraven o své jeviště i celé zařízení. Prosíme naše lépe situované jednoty, aby menším příspěvkem pomohly zmíněnému spolku k novému jevišti.

Důležité upozornění našim členům. Usnesení svatováclavské schůze okrskových delegátů bude sděleno všem okrskům, spolkům a odborům zvláštním oběžníkem, k němuž bude přiložen statistický dotazník o činnosti za rok 1924. Tento dotazník budiž hned po Novém roce zaslán sekretariátu ústředí řádně vyplněn. Není třeba opakovati a znovu zdůrazniti, jaký význam má pro nás statistika, a proto je nutno, aby všecky naše spolky a odbory splnily svou povinnost a zaslaly dotazník včas, aby se práce neztěžovala a upomínáním nevzešly zbytečné výlohy!

Náš tisk. Opět nový časopis ochotnický. Také náš sever má svůj časopis. To, co př. Hrdlička z Mostu radostně sliboval na letošním valném shromáždění ústředí, stává se skutkem. 1. číslo Věstníku div. ochotnictva českého severu, orgán Ladeckého okrsku v Mostě a Ruthova okrsku v Ústí n. L., právě vyšlo (bude vycházeti jednou v měsíci kromě července a srpna za ročn. Kč 6·—) a pěkně se representuje: Vedle úvodního článku starosty Ladeckého okrsku V. J. Hrdličky napsal star. Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman krásná slova „O významu a úkolech ochotnictva čsl." a J. Krásnopolský „O vzniku a vývoji řeckého divadla". Vhodnou výzvu adresuje ochotnickým jednotám v článku „K zimnímu období" V. J. H. (Hrdlička), v němž upozorňuje, aby jednoty včas sestavovaly repertoar a aby vybíraly hry, literárně a umělecky skutečně hodnotné. Následují zprávy z okrsků a jednot. Půl druhé strany insertů zakončuje účelně toto první číslo a dle proposic, které jsou učiněny, dá se očekávati, že i finanční stránka bude postavena na pevnou základnu. — Blatenské divadlo. Zajímavé divadelní programy vydává spdo. v Blatné. Ke každému svému představení tiskne zvláštní čtyřstránkový časopis s názvem „Blatenské divadlo". Na prve stránce je oznámení divadelního představení (v č. 4. oznámena na den 21. září Schäferova ves. „Pes a kočka"), uvnitř jsou pěkné články J. K. Stejskala „Z dějin blatenského divadla" a od —a „K nové sezoně". Dále je tam posudek o Stroupežnického „Našich furiantech" v přírodě a na konec i malá zmínka o div. předst. spdo. „Tyl" v Sedlici. Také inserty doplňují číslo a umožňují tak Blatenským vydávání nákladného programu, neboť prodává se pouze za 10 hal. Je viděti, že blatenská naše jednota má ve svém středu dobré pracovníky, z čehož se dá souditi, že i utvoření okrsku v Blatné bylo by ku prospěchu věci a časopis, vycházející od případu k případu k potřebě místní, mohl by se velmi snadno přeměniti v časopis okrskový. *(Věk.)*

Jubilea a slavnosti. Spdo. v Semilech oslaví ve dnech 29. a 30.-XI. 60tiletí svého trvání slavn. hudeb. a pěv. akademií, slavn. shromážděním, spojeným s pracovní schůzí okrsku, na které promluví star. Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman. Večer představení. Žádáme jednoty Riegrova okrsku v Semilech, aby se tohoto významného jubilea v nejhojnějším počtu zúčastnily a schůzi okrsku určitě svými delegáty obeslaly.

Kursy, přednášky a herecké soutěže. Přednášky o úkolech ochotn. v Jičíně a Semilech konány 26.-X. a 30.-XI. Mluví dr. Fr. Herman: v Jičíně (rest. u „Němců" na náměstí) při schůzi Vojanova okrsku a v Semilech při oslavě 60letí tamního Spdo. — Režis. kurs II. Tylova okrsku v Plzni rozvržen na 5 neděl v tomto pořadu: 9.-XI. Běla Horská, dram. umělk.: Mimika, její podstata, prostředky, nálady, affekty atd.; 16.-XI. V. K. Blahník, spis.: Režie, dějiny, režie jednotlivců, davová, representanti moderní režie; 23.-XI. K. Želenský, rež. Nár. div.: Deklamace, krása mluveného slova ve verších i prose; 30.-XI. prof. Leo Richter: Scéna ochotnická, její vývoj, vztah k scéně velikých divadel a různé směry scén. výprav moderních; 7.-XII. prof. Soňa Felbrová: Kostymování, dějiny mody od prvopočátku lidstva do dob nejnovějších. Přednášeno bude od 9 do 13 hod. odp. s přestávkou v čítárně spolkového domu „Nebe", Plzeň, Kollarova ul. Z přednášených témat bude lze skládati zkoušky. Poplatek Kč 25 za jednoho člena na celý kurs, jednotlivé přednášky Kč 5. Počet povinných deleg. z jednotlivých org. jednot nejméně dva. — Přednášky pro režis. ochot. spolků v Novém Městě n. Met. uspořádány budou 22. a 23.-XI. při sjezdu osvět. pracovníků. O „Úkolech a posláních och." přednáší dr. Fr. Herman, o „Kritice venkov. činnosti uměl." dr. V. Klíma, „Praktické vyučování správného chování se a nástupech na jevišti" Běla Horská a o „Českém repertoaru" inž. V. Sommer-Rydvan. — Režis. kurs v Náchodě pořádá Jiráskův okrsek. Prvá přednáška bude 6.-I. 1925 ve Starkoči. Přihlášky Bohd. Wögraf v České Skalici nebo pražské ústředí. — I. div. soutěž ochotn. jednot I. obvodu pražského okrsku. *(Píše Věk.)* Divadelní soutěž, pořádaná I. obvodem P. o. 5.-X., docílila tak pronikavého morálního úspěchu, že musí každého našeho příznivce naplniti radostí. Ohlas její v denním tisku byl tentokráte mimořádný, neboť zprávy o ní přinesly: Ráno, Tribuna, Večer, Venkov, Národní Politika, Národní Listy, Lidové Noviny, Čsl. Republika a j. Soutěž byla uspořádána pro nás novým způsobem dle vzoru soutěže „Federace" ochotn. francouzských, na letošním svatodušním sjezdě v Ženevě konané. Celnou zásadou bylo sehráti všechna představení v jednom dnu. Konkursní řád, k tomu účelu vydaný byl velmi obsáhlý a vystihoval vše, co soutěžící jednoty měly věděti, a ačkoliv se zdál na první pohled dosti přísný, máme za to, že napříště se dá velmi málo na něm měniti již také vzhledem k tomu, že za značné účasti členů režisérské rady I. obvodu byl odstavec za odstavcem bedlivě prodebatován a teprve poté přijat*). Konkursní řád má 5 odstavců s 31. paragrafem. 1. § I. odstavce praví že: Účelem této div. soutěže je změřiti výkonné síly jednot, v I. obvodě sdružených, a získati tak přehled o jejich souborech a prvý základ pro jich roztřídění po stránce umělecké produkce; zvláště jest však účel soutěže spatřovati v tom, že soutěží — ušlechtilou konkurencí — podnítí se jednoty, pokud jsou života schopny, k uvědomělé, poctivé a soustavné práci, k hledání nejvyššího možného rozpětí vlastní síly a k zabezpečení co nejvyšší úrovně v divadelní reprodukci. Důležitým ustanovením konkursního řádu byl 12. § odstavce IV., v němž je naznačeno, jak má postupovati soudcovský sbor. Dle něho měla býti posuzována: a) volba kusu 3 body, b) celkové pojetí (dosažení úmyslu autorova) 15 body, c) čistota jazyka 15 body, d) deklamace 15 body, e) výraznost řeči 9 body, f) mimika

*) Napříště bude nevyhnutelně třeba přizvati k tomuto jednání také předem zvolenou juru. (Pozn. red.)

15 body, g) souhra 15 body, h) scénování (sestavy) 9 body, i) maska, kostým 6 body. Poslední paragraf konkursního řádu dodává: I. obvod je si vědom, že ustanovení tohoto řádu jsou značně přísná. Připomíná však svým členům, že odpovědná činnost ochotníka, kterou si přeje vyvíjeti, vyžaduje přísné kázně a velké disciplíny umělecké i organisační; očekává proto, že jeho iniciativa a nejlepší snaha bude nejen plně pochopena a uznána, nýbrž i všeobecně následována. Že soutěžící jednoty ustanovení tohoto řádu přesně a bez obcházení dodržují, nehodlá se obvod ani před soutěží, ani dodatečně přesvědčovati zvláštními kontrolami. Spoléhá tu zcela na čestnost a poctivé úmysly svých jednot. — Tento konkursní řád odevzdán každé jednotě I. obvodu a všem členům soudcovského sboru. Kromě toho obdržel každý člen sboru poznámky o způsobu klasifikace, v nichž podrobně objasněno, jak má se k jednotlivým bodům přihlížeti. Dále se v těchto poznámkách praví: Každý člen sboru vyplní dle svého nejlepšího uznání klasifikační listinu ve všech bodech. Úmyslem pořadatelstva bylo, aby posuzování mělo sice jednotné schema, ale aby bylo různě přísné v jednotlivých kategoriích. Provedení L. Stroupežnického „Zkažené krve“ má býti pokládáno za nejtěžší (I. třída) a proto požadavky při posuzování buďtež kladeny co nejpřísnější v každém ohledu. Provedení B. Vikové-Kunětické „V jařmu“ zamýšlí se jako třída II. a budiž žádáno velmi dobré představení s určitou uměleckou ideou a dle určitého produkčního systému. Štolbův „Zloděj“ byl zařazen do třídy III. a budiž žádáno, aby představení minulo bez viditelných a markantních chyb a nedopatření. Posuzování této třídy budiž mírné a shovívavé. S těmito předpoklady šlo se do soutěže, která původně byla stanovena na 14.-IX., ale pro nedostatečné množství přihlášek odložena na 5.-X. Do té doby přihlásily se tyto jednoty: Do třídy I. (na Stroupežnického „Zkaženou krev“ — 2): „Tylův kroužek“ s režis. V. K. Blahníkem a „Scéna Čsl. nár. dem.“ s režis. Milošem Zeibertem. Do třídy II. (B. Vikové-Kunětické „V jařmu“ — 5): Vzděl. bes. „Bujarost“, rež. Ondřej Mandík; Dram. a vzděl. odb. mládeže čsl. soc. odbočka Praha-II, rež. K. Škrábek; Dram. odb. ústř. spol. knihkup. účetních, rež. Jenda Liška; Dram. odbor českožid. společen. sdruž., rež. Jakub Rydvan a „Nová Scéna“, rež. V. J. Gsölhofer. Do třídy III. (J. Štolby „Zloděj“ — 4): „Komedie“, rež. H. Břicháč; Dram. sdruž. „Nová Scéna“, rež. Jar. Vojta; Och. bes. pošt. a telegr. zaměstn., rež. JUC. Fr. Anděl a Dram. odb. polit. str živnost. obch. středostav. Praha-I, rež. L. Zima. Celkem tudíž 11 jednot, což činí ze 34 jednot, v I. obvodu sdruž., $^1/_3$; proto usneseno pořádati soutěž pouze ve dvou místnostech a to v Měšťanské a Malostr. besedě. Pro Měšť. bes. určeno „V jařmu“ a to tři jedn. dopol. a dvě odpol. Do besedy Malostran. ustanoveno hráti dopol. všem přihlášeným jednotám „Zloděje“ a odpol. „Zkaženou krev“. Obě korporace vyšly pořadatelstvu velice blahovolně vstříc a propůjčily místnosti i se všemi potřebnými dekoracemi a rekvisitami mimo technického personálu úplně zdarma, správní výbor Malostr. bes. docela poukázal i obnos Kč 50·—, jako by se byl jeho dram. odb. zúčastnil soutěže, poněvadž všechny přihlášené jednoty měly za povinnost složiti Kč 50·— na úhradu režijních výloh. Kromě toho člen soudcovského sboru p. ing. Růžička dal k disposici své auto po celou dobu soutěže úplně zdarma. Členy jury byli: dr. Zd. Hásková, spis. a div. kritik „Čsl. Republiky“, Ad. Wenig, spis. a red. „Topičova sborníku“, Petr Fingal, spis. a red. „Večera“, Jar. Zyka-Borotínský, spis. a red. „Venkova“, Ed. Hegner, spis. a red., prof. Jarosl. Petr, inspektor v min. školství a národ. osvěty, dr. Vikt. Klíma, sekretář Akad. výtv. umění, Břet. Ludvík, spis. a taj., Jer. Mayer, kap. výzkum. odděl. Min. Nár. Obr., Ing. Jos. Růžička, továrník, Václ. Figar, předseda XI. obvodu Pražsk. okrsku a Jindř. Ondrák, předseda režis. rady III. obvodu. Jako pořadatelé fungovali místostar. Ú. M. D. O. Č. Ing. Vojta Štein-Táborský za omluveného starostu Ú. M. D. O. Č. dra Fr. Hermana, Val. Trousil, místopředseda Pražského okrsku a Jos. Vaněček, předseda I. obvodu. Dr. Hásková omluvila se ochuravěním, takže pro Malostr. bes. zůstal soudcovský sbor pouze pětičlenný. Do této místnosti nedostavil se také Dram. odbor strany středost., ježto představiteli jedné z hlavních rolí zemřel otec a musil ještě v sobotu odjeti na pohřeb do Jílemnice. Poněvadž neměli náhrady ve svém členstvu, vzdali se soutěže. Tím se stalo, že se „Zlodějem“ soutěžily pouze 3 jednoty. Pro všechny soutěžící jednoty bylo zajímavým novem, že hrály před prázdným sálem, pouze za přítomnosti soudcovsk. sboru. Vědomí to nepůsobilo na všechny stejně a u některých byla patrna nejistota. Bezvadným technickým uspořádáním bylo docíleno, že všechny hrající soubory včas byly připraveny a na znamení předs. soudc. sboru, jímž byl v Malostr. bes. prof. J. Petr a v Měšť. bes. red. Ad. Wenig, přesně začínaly. Dohlédacím orgánem a pojítkem mezi hrajícími soubory a jurou byl v Bes. Malostr. Ed. Semerád a v Bes. Měšť. J. Vitouš. Polední přestávky použito bylo k obsáhlé debatě, z níž vyznívalo všeobecné uspokojení členů poroty nad uspořádáním podniku a vysloven souhlas, že takovým způsobem hledí I. obv. P. o. docilovati ušlechtilého závodění mezi svými jednotami, které jsou takto donucovány věnovati se pečlivému studování her. Má to i další význam, že tříbí se názor na umělecké posuzování hodnot hraných kusů a tím dociluje se odstraňování bezcenného literárního braku z repertoaru našich och. jednot. Ochotnictvo takovými soutěžemi je na dobré cestě. Vychovává si nový, slibný kmen režisérů i dobrých herců, vědomých svých povinností, vyspělých znalců, divadelních a slibných pracovníků pro další vývoj věci ochotnické. Ku konci vysloveno přání, aby k takovým soutěžím docházelo každého roku. Odp. dohrány obě aktovky „V jařmu“ v Měšť. bes. a v Malostr. 2 aktovky „Zkažená krev“ (pořadí jednot hrajících určeno losem: každá hrála tak, jak si sama vylosovala), načež následovaly porady jednotl. soudc. sborů a konstatování výsledků. Poté sešla se téměř celá porota v zasedací síni Ú. M. D. O. Č., kamž dostavilo se také značné množství členstva zúčastněných jednot. V nastalé debatě soudcovského sboru vyskytly se ještě různé velmi pěkné náměty, z nichž bylo viděti, jaký zájem celý podnik právě v těchto kruzích způsobil, a bylo ujednáno mezi členy poroty, že každý podá ještě zvlášť písemně své resumé o celém průběhu, v němž zmíní se jak o jednotlivých souborech, které posuzoval, tak i o jednotlivých hercích. Po vřelém poděkování celé porotě prohlásil ing. V. Š. Táborský výsledek soutěže dle bodů v každé třídě. Dodatečně bylo revisí zjištěno několik ciferných chyb, které však na pořadí neměly vlivu, jenom u některých jednot byl poněkud změněn počet bodů. Správný výsledek tudíž je tento (v závorkách přesně i se zlomky): V I. třídě „Zkažená krev“: I. „Tylův kroužek“ 89 bodů (89 $^1/_5$), II. „Scéna“ čsl. nár. dem. 89 bodů (88 $^4/_5$). Ve II. třídě „V jařmu“: I. Dram. odb. knihkup. účet. 93 bodů (93 $^1/_6$), II. „Nová Scéna“ 79 bodů (79 $^2/_6$), III. Dram. odb. Českožid. společ. sdr. 78 bodů (77 $^3/_6$), IV. Vzd. bes. „Bujarost“ 74 bodů (74 $^2/_6$), V. Dram. odb. Čsl. soc. 56 bodů (56 $^1/_6$). Ve III. třídě „Zloděj“: I. „Komedie“ 64 bodů (64 $^1/_5$), II. Ochot. bes. pošt. a telegr. zam. 40 bodů (40 $^1/_5$), III. Dram. sdruž. „Nová Scéna“ 40 bodů (39 $^4/_5$). Na základě předchozího usnesení obvodu hrály dle tohoto výsledku na představení I. obvodu, pořádaném 9.-X. ve Vinohradském Národním domě tyto jednoty: „Tylův kroužek“ — „Zkaženou krev“, Dramatický odbor ústř. spolku

knihkupeckých účetních — „V jařmu“ a „Komedie“ — „Zloděje“.

Z ústředí. Svatováclavská schůze okrskových delegátů Ú. M. D. O. Č. (II. — Píše *dr. Herman*). Pořadu č. 4: „Otázka repertoaru, organisace, sjezdů, kursů, soutěží. I kdyby nebylo nových úkolů, které nás čekají v příštích dvou letech, zůstává příkazem pořádku a postupu umělecké a kulturní práce řádná úprava věcí spolkových a organisačních. Pořádek ve spolku, v okrsku a disciplina v organisaci jsou denním chlebem, o němž se už ze široka nedebatuje. To je prostě jedině možný základ hlavní naší činnosti — umělecké a kulturní. Vstupujeme-li však před forum veřejnosti domácí a zvláště mezinárodní, musíme tím více budovati své organisační utužení, musíme tím spíše plniti správně povinnosti ke spolku, k okrsku a k ústředí, nechceme-li podlamovati společné úsilí a nechceme-li způsobiti poskvrnění své dobré pověsti. Udržovati vnitřní pořádek a kázeň je povinností vedoucích sil, které byly důvěrou členů povolány v čelo spolku, okrsku i ústředí. Je jejich povinností vymítiti z našeho středu živly, které ze sobectví, ješitnosti nebo nesnášelivosti ohrožují klidný rozvoj práce. Musíme v této snaze pokročiti již dále a obětovati prospěchu celku a zejména úspěšné činnosti a vznešeným cílům třebas i bolestné ztráty a spokojiti se raději s menším počtem, jen když zbytek bude z kvádrů. Místo osobních sporů a místo nesousedského škorpení spolků mezi sebou chtějme raději ovládati repertoar, zvyšovati svou uměleckou schopnost, vzdělávejme se pilně, abychom mohli svým uměním vzdělávati jiné, a konkurujme spolu v předstihování uměleckém a pochopení svých úkolů. Otvírají-li se nám brány mezinárodní práce, snažme se rozšířiti svůj rozhled, vystupme ze starých úzkých poměrů a obzorů do širokých duševních plání, po kterých máme jíti vedle spolupracovníků cizích národností a po případě je i vésti! Není to tak těžké! Vzpomeneme-li, jak jsme pokročili jen od svého posledního sjezdu v r. 1921, seznáme, jak mnoho vykonala dobrá vůle, poctivá snaha a jak zapůsobila a přispěla k těmto výsledkům radostná práce, podpořená nadšením a obětavostí, jichž je tolik vrozeno českému člověku, jde-li o jeho české divadlo. Nenechme se tedy zdržovati malichernostmi a choulostivou povahou na této cestě za vyšším cílem a pracujme ochotně a s láskou ruku v ruce s těmi, kteří prokazují, že to s věcí myslí dobře. — Pro vývoj umělecké činnosti máme vydatné prostředky ve svých kursech, přednáškách, v literatuře, ve sjezdech, v soutěžích a v kontrole a ovlivnění repertoaru. Ze schůze delegátů vychází důtklivé připomenutí všem našim okrskům a spolkům, aby udržovaly v patřnosti činnost vlastních členů, okrsky aby hleděly i k nečlenům a aby je získaly pro organisaci, dále aby se působilo k tvoření řádných spolků a bránilo se dram. odborům, aby se všude trvalo na plnění usnesení a org. řádu, aby se za všech okolností udržovala kázeň a aby bylo dbáno o řádnou činnost vůbec. Při debatě ozvaly se stesky, že dnes hraje divadlo, komu se zlíbí, že politické a náboženské korporace zakládají své dram. odbory, aby jim vydělávaly divadlem potřebné peníze, bylo voláno také po vydání div. zákona. My v ústředí známe dobře tyto stesky, zakročujeme — kde a jak můžeme, ale víme také (jak na schůzi bylo též sděleno), že tam, kde řádně pracuje okrsek, je možno vydatně se brániti a že se také mnoho v tom směru docílilo. Proto ústředí kříší okrsky liknavé a zakládá nové; ale hlavní těžiště a nejvydatnější páka je ve spolcích samých, které mohou nejlépe na základě svých znalostí místních a svých potřeb buď umožniti utvoření nového okrsku, nebo odvolati svým hlasem zvolenou okrskovou radu a zjednati žádoucí náhradu. Má-li ústředí zmoci všecky úkoly, musí býti také svými okrsky vydatně podporováno. Je na př. dobře znáti tuto podporu při odvádění statistických tabulek, nebo při placení členských příspěvků. Pro vnější jednotnost bylo usneseno trvati na tom, aby bylo ve spolcích užíváno jednotných odznaků a legitimací členských, které vydalo ústředí. K návrhu delegátů z Prostějova bylo schváleno, aby se založil katastr všech jednotlivých členů, aby bylo zamezeno přecházení z jednoho spolku do druhého, — Pokud jde o vliv na repertoar, mají býti potlačovány hry, literárně a umělecky bezcenné, a má se pěstovati ponejvíce repertoar původní. To je ovšem prací okrskové rady, která má k tomu svého okrskového režiséra, nebo okrskovou radu režisérů, jež se velmi dobře osvědčuje, kde byla zřízena. Má-li okrsková rada kontrolovati a říditi repertoar svých spolků, musí do těch spolků jíti, přesvědčovati se, raditi a vytýkati. A spolky jsou povinny poslechnouti; jinak nemohou býti členy organisace. — Sjezdy mohou pořádati jenom okrsky, a to se svolením ústředí, nebo je pořádá ústředí samo. Pro krajské sjezdy nesmí býti používáno názvu „všeochotnický“. — Pořádání kursů má býti plánovité. Napřed nutno seznámiti členy se základními doktrinami divadelními a pak teprve přistoupiti ke hře a k režii. Kursy musejí býti oznámeny ústředí a mají-li býti k nim vysláni přednášející, nutno žádati za ně včas, aby mohli býti vhodně rozdělení. — Pro přehled uměleckého postupu a pro pobídku k úspěšnější práci doporučuje se pořádání soutěží divadelních, pro něž bude vydán jednotný řád. Tyto soutěže budou míti zvláštní význam zejména pro přípravu na rok 1926, kdy snad bude možno účastniti se i mezinárodní soutěže, nebo i pro případ, kdybychom byli k takové soutěži pozváni do ciziny. — Konečně bylo schůzí delegátů schváleno, aby byla zjištěna činnost našich spolků, jež mají v ochraně spolky ve zněmčeném území, a aby byla tato činnost statisticky zaznamenána. — Při debatě o repertoaru poukázal zástupce okrsku hořického na to, že venkov obyčejně přijímá hry, hrané v Praze, ale že je na pováženou hráti to, co se hraje na př. v Komedii, nebo na jiných jevištích. Ovšem, ty doby, kdy také pražské scény hleděly ke kulturnímu povolání divadla, minuly. Dnes velká divadla — až na skrovné a čestné výjimky — prostě s divadlem obchodují a hrají spíše pro svou pokladnu, než pro zušlechtění lidu. Aby jim obecenstvo pokladnu naplnilo, hoví jeho choutkám, a podle toho vypadá také repertoar. Bohudík — naše ochotnictvo nejde za nimi a udržuje čistý štít českého divadla. Nedaří se mu snad dobře finančně, ale budoucnost uzná, musí uznati jeho přičinění a zásluhu. — Pořadu č. 5: „O prostředcích finančních.“ Je to velmi bolestná otázka. Ústředí obstarává všecku rozsáhlou agendu jedině z členských příspěvků. Letos poprvé obdrželi jsme od ministerstva nár. osvěty 4000 Kč subvence pro svou činnost. Dříve jsme dostávali 2000 Kč — na vydávání listu. Příspěvky členů jsou stanoveny tak, že každý jednotlivec má platiti 1 Kč ročně(!) a spolek je má odvésti, nejméně však 25 Kč. V praksi však nejméně tři čtvrtiny spolků odvádějí prostě 25 Kč. Uváží-li se, že za tento příspěvek dostává spolek zdarma časopis, za který ústředí platí nakladateli 20 Kč, a že mimo to hradí ústředí za spolek členský příspěvek „Matici Divadelní“ 2 Kč, zbývá pro ústředí tak nepatrná částka, že nepadá ani na váhu. Naše okrsky neplatí příspěvku žádného a nelze ho ani žádati. Kdyby nebylo Pražského okrsku, který ze svých příjmů (zejména z výnosu Šibřinek) takřka vydržuje ústředí, nebylo by možno vykonati ani to, co dosud bylo vykonáno. Z okrsků zaznívají často stesky, že z ústředí nikdo nepřijde na jejich valné schůze. Není však prostředků, aby mohli býti delegáti vysíláni, okrsek někdy sám nemá, aby jízdné zaplatil. Ústředí

se snaží, aby nedostatkem peněz netrpěly kursy a přednášky, a nemůže-li okrsek nebo spolek zaplatit útraty, hradí je samo. A to naši přednášející nežádají tolik, co by požádal jistě jiný. Mimo jízdné dostávají 50 Kč denně a z toho si musejí hraditi nocleh a stravu. Každý si vypočítá, že často musejí doplácet a že jim za jejich duševní práci a řečnický výkon nezbude nic. Máme li nyní před sebou oslavy 1926, výstavu, mezinárodní ústředí, jemuž bude nutno také přispívati, je jasno, že bude třeba značného fondu. Proto je bezvýjimečně nutno, aby byly dosavadní příspěvky členské placeny správně a aby mimořádné výdaje dvou příštích let byly uhrazeny také mimořádným způsobem. Schůze delegátů schválila, aby byla žádána pro úkoly mezinárodní zvláštní subvence státní. *(Dokonč).*

Z Pražského okrsku. První schůze okrsk. rady po prázdninách konána 5.-IX. 1924. Podány zprávy o všech podnicích našich jednot po dobu letní a konstatováno zastupování jednotl. členů okrsk. r. na těchto podnicích. Schůze delegátů okrsků 28.-IX. zúčastní se i předsedové obvodů našeho okrsku. Podána obšírná zpráva o soutěži I. obvodu. IX. obvod hlásil uspořádání režis. kursu za vedení V. K. Blahníka. Blahopřáno př. Figarovi k 25leté ochot. činnosti. Jedn. Felber resignoval na funkci jednatelskou. Přijat návrh př. Figara aby na příští valné hromadě okrsku doporučeno jednotám, aby za každého člena zaplatily 1 Kč pro náš tisk. fond. *(Včk.)*

Z okrsků venkovských. Ruthův o. v Ústí n. L. ve své schůzi, dne 25.-V. konané, již musilo však předsednictvo prohlásiti pouze za poradu delegátů, poněvadž nebyla přítomna polovina členů okrsk. r., zabýval se zejména svými vnitřními záležitostmi org. Projednány referáty o činnosti jednotlivých jednot. Ve volných návrzích nadhozeno pořádání závodů jednot, v okrsku sdružených, a ponecháno rozhodnutí na dobu pozdější. Usneseno svolávati schůze na 10. hod. dop. Ve schůzi 17.-VIII. za přítomnosti V. J. Hrdličky, předs. okrsku Ladeckého z Mostu, jednáno o okrskovém Věstníku, jejž Ladeckého okrsek počne vydávati a počítá se spoluúčastí okrsku Ruthova, jež po obšírném výkladu p. Hrdličky byla schválena a pro počátek objednáno 200 exempl. 1. čísla, které má vyjíti 15. září. Schůze 31.-VIII. opět nebyla dostatečně obeslána, ačkoliv bylo mnoho důležitých záležitostí na pořadu. Ze zprávy pokl. patrno, že má okrsek na hotovosti Kč 930·64, ačkoliv ještě polovina jednot nezaplatila členského příspěvku za rok 1924. Na rozmnožení okrsk. knihovny, jež čítá 66 sv., povoleno 300 Kč. V záležitosti okrsk. Věstníku uloženo jednotám, aby povinně každá odebírala 2 exempl. a 8 čísel aby se rozprodalo zvlášť. Projednán oběžník ústředí s programem schůze na 28.-IX., jenž důkladně probatován a zaujato určité stanovisko ke všem bodům. Deleg. stanoveni předs. a jedn. Poté provedena debata o upevnění organisace okrsku a vyslechnuty referáty důvěrníků. *(N.)* — Severomor. okrsek v Lošticích ve schůzi 17.-VIII. pojednal o úpravě financí a usneseno zříditi běžný účet u fil. Pozem. ústavu v Mohelnici, kamž by jednoty své příspěvky skládaly. Prozatímn. okrsk. kritikem ustanoven uč. Old. Straka, jemuž uloženo vypracovati řád pro referentský sbor. V záležitosti oslav Žižkových uspořádán společně s okrskem Nár. Jednot a okres. osvět. sborem 12.-X. ve 3 hod. odpol. tábor lidu v Mohelnici na náměstí, na němž promluví p. říd. uč. Šmíd z Palonína a starosta města Olomouce p. dr. R. Fischer. Pěvecké sbory před zahájením i ukončením. Bude uspořádán průvod všech spolků s krojovými družinami a hudbami. Po skončení táboru sehrál okrsek Karasovu histor. hru „Otec božího lidu" v sále „Slavie". Rež. svěřena p. Mahrovi, dir. Pozem. ústavu a rež. dram. odb „Sokola" v Mohelnici. Bližší program a vlastní rozdělení práce určeno na společné schůzi 7.-IX. v Mohelnici. — Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích pořádal za součinnosti ochot. sp. „Vlastenci" ve Mříči 31.-VIII. v host. p. Kohouta I. obvodovou schůzi, spojenou s předn. řed. a spis. Fr. V. Zdráhala „Organisace, její potřeba a cíl". Účast byla velmi značná, neboť přítomni byli 3 zást. sp. „Pokrok" z Holubova, 10 ze spol. „Smil" z Čes Kremže, 3 z Chlumu, 2 ze sp. „Klicpera" ze Zl. Koruny, 13 členů míst. spolku a řada hostů, členů jednot neorg. Účel této schůze a přednášky byl uvědomiti neorg. spolky o významu, důležitosti a cílech organisace ochotnické, p. přednášející zmínil se o značných výhodách, jež Ú. M. D. O. Č. svým členům poskytuje, a o celém ústroji spolku ochotn., jeho funkcionářích, režiséru, výběru her a jejich studování. Zajímavá přednáška sledována byla s velikým zájmem a všichni zástupci spolků neorg. slíbili, že budou o obsahu přednášky referovati doma. Poté sehrál místn. sp. s úspěchem 3 akt. ves. „Slavnostní schůze". Začátek byl tedy velmi slibně učiněn i na tomto nejjižnějším cípu našeho českého venkova a bude nyní záležeti na jedn. „Vlastenci", aby jevila o činnost okolních neorganis. spolků zájem a, docílila jejich přihlášení k ústřední org. Že i jinak docílila přednáška úspěchu, bylo viděti z toho, že zástupci ze Zl. Koruny vyžádali si podobnou přednášku i schůzi ve své obci, což jim bylo přislíbeno. Dalším podnikem Macháčk. o. bylo uspořádání divad. več. za součinnosti och. sp. „Tyl", „Čechie" a „Vlastimil" 13.-IX. v sále u Novotných, kdež p. řed. F. V. Zdráhal přednášel o „Poslání div. ochotnictva a jeho organisaci". Po přednášce hrálo se na nově zřízeném jevišti sp. „Tyl". Macháčkův okrsek opět žádá vedoucí jednoty jednotlivých obvodů, aby co nejdříve požádaly o uspořádání přednášky v místech, kde ještě podobný podnik nebyl. *(Horka.)* — Šmahův okrsek v Táboře zvolil k závodům ochotnickým hry: 1. „Mrtvá" od Dvořáka jako nejtěžší, 2. „Zkažená krev" od Stroupežnického jako střední a 3. „Maloměstské tradice" od Štecha jako nejlehčí k provedení. Konkursní řády byly všem jednotám zaslány. Závody budou se konati ve dnech 7. a 8.-XII., čestné předst. tří vítězných jednot 14.-XII. 10.-X. sehrál Šmahův okrsek v rámci Žižkových oslav v Táboře Jiráskova „Jana Žižku" za rež. prof. St. Dvořáka, v prvních dnech listopadu jako závěrečné představení Žižkových oslav sehraje jednota v Choceradech za rež. dra B. Musila „Žižkovu smrt". od Kolára v městském divadle v Táboře. Intimní scéna v Táboře hrála k oslavě 28. října „Nelidskou zemi" od de Curela, Spdo. v Táboře k témuž dni „Knížete" od Dvořáka.

Posudky. Spdo. „Hýbl" v České Třebové sehrál 28.-IX. J. Štolby tříakt. ves. „Staré hříchy". Bylo by přáním (jako kdysi), aby režisér hru nastudoval, postavy vystihl, souhra aby nezůstávala náhodě, aby seřadil skupinu při rozuzlení hry a prohlédl účinkující, zda nalíčení a posazení paruk je v pořádku. Dobří byli: Zápotocký (p. Prokopec), Kučera (p. Mašíček), Mráčková (slečna A. Hubálková), Nimerstandlová (pí. Dolečková) a Šoulavá (slečna A. Černá). *(Aristides.)* — Och. sp. „Tyl" v Čes. Budějovicích uspořádal 21.-IX. zájezd do Mříče u Čes. Kremže, jenž umožněn byl ochotou a laskavostí míst. spolku „Vlastenců". Hrány aktovky L. Stroupežnického „Zkažená krev", J. Štolby „All Right" a žert „Damoklův meč". Hárno bylo živě a s chutí a četně shromážděné obecenstvo odměňovalo hrající stálým potleskem. Bylo všeobecně vysloveno přání, aby českobudějovický „Tyl" co nejdříve zase do Mříče zavítal.

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 18. listopadu 1924** **Sešit 17**

V Prahe dnia 10. oktobra 1924.

Bratislavské pomery ukázaly sa zas vo svetle nie najružovejšom, ba naopak vo svetle, v ktorom by sme ich neradi videli. 17. oktobra totiž malo zahrať Slov. Nár. Divadlo na počesť narodenín známeho slovenského dramatika Jozefa Gregora-Tajovského jeho hru „Statky — zmätky“, ktorá však — podľa referátov niektorých časopisov — na žiadosť autora samého bola odvolaná. Miesto nej rozhodla sa správa divadla dávať Kolárovu „Žižkovu smrť“. Na Slovensku už pri oslavách Žižkových bolo možné pozorovať v skupinách politicko-cirkevných— ľudáckych odpor proti velikému predstaviteľovi národnej myšlienky a volnosti myslenia. Tento odpor vyvrcholil v demonštráciu, ktorá pri predstavení „Žižkovej smrti“ prejavená bola úsilím: znemožniť predstavenie. Väčší počet študentov, stojacich na zásadách konfesionálnej politiky, začalo v druhom dejstve hry hulákať, na čo prejavený bol odpor druhej strany, takže bolo potrebné rázne urobiť poriadok.

Boje politické vnášajú sa tedy na Slovensku i do divadla, miesta, ktoré by pred každým. podobným vlivom malo byť chránené. Divadlo má byť stánkom umenia, má byť fórom, kde živo prejavuje sa čiastka kultúrnych hodnôt toho ktorého národa. Zneužívanie a vláčenie divadla po cestách politických znamená vždy zníženie jeho úrovne, ktorá v Slov. Nár. Divadle tak sľubne začala sa dvíhať. A dnes, keď začalo sa kráčať i na poli t. zv. „poslovenčovania“ — ako svoje snahy označuje ľudová strana — keď mali sme nádeje, že naši umelci, vychodiaci z dramatických škôl, vnesú čerstvú a zdravú žilku slovenskosti do stánku slovenského umenia, stáva sa pomaly i divadlo fórom politických treníc, ktorých výsledkom môže byť veľmi ľahko zničenie všetkých dosiahnutých výsledkov. Kto potom ujme sa Slov. Nár. Divadla, je veľkou otázkou, a je nám ako slnce jasné, že by ho i ľudová strana opustila, akonáhle by videla, že poslovenčenie divadla nemôže jej byť naďalej politickým heslom. Slovensko potrebuje stále divadlo, reprezentujúce skutočné umenie, je tedy na príslušných kruhoch, aby takýmto nedôstojným zákrokom urobily koniec. Chápeme, keď v Maďarsku hrsťka iredentistických študentov hvizdotom chce znemožniť každé predstavenie hry, pochádzajúcej z Československej republiky, nechápeme však, že čiastka slovenských študentov požičia sa k takým účelom, ktoré dostatočne ani kvalifikovať nemožno.

Slovenské Národné Divadlo musí sa stať opravdovým stánkom umenia. Národ, ktorému je určené, musí sa o to postarať sám, ak niekoľko jeho synov bude sa proti umeleckým snahám v ňom stavať. —*ľo.*

Josef Simon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Pokračování)

V liter. měsíč. „Srdce“ r. 1902 (redakcí v Pěčíně † K. Rožka) otiskoval V. Otomar, vl. O. Viglic drama „Jan Hus“, 3 akt. hru s předehrou.

Ve vlastní hře v I. dějství vystupuje Žižka spolu s pány z Chlumu a z Dubé. Žižkovi se líbil mladý Hus z kázání betlemských, jichž byl horlivým posluchačem. Žižka miluje mistra, duši by za něho dal, bojí se o něho a zvláště se obává bouře, nadcházející po odchodu Husově. Žižka stojí proti následům Sigmundovým. Když však Hus začal vykládati spisy cizince Wiklifa, nebyl Žižka již tak šťasten ve svém svědomí, neboť náboženské otázky ho vůbec nezajímaly. Praví tam: „Wiklif je cizinec a co nám po něm. Tomu (církve kolotání totiž) já nerozumím, nic mi do toho“... „málo jsem já v Písmu honěný“ — také dále ve výstupu s Václavem a Husem mluví Žižka k Husovi: „K čemu jsme tu my? Jen poručíš a tisícové se uchopí mečů“ — „mne nezničí“ (Sigmund) — a ke králi Václavovi praví: „Propustil bych do Kostnice mistra Jana“ —.

Nejmohutnějším dramatem o Žižkovi je Jiráskovo v r. 1903 psané a 4. července téhož roku hrané na Nár. divadle drama „Jan Žižka“ (vyšlo u J. Otty, S. S. sv. XXXVI, 1909), věnované učiteli historie na universitě W. Wl. Tomkovi. Tomek totiž napsal první očistné dílo o Žižkovi a také svou apologetickou velikou monografií dokázal, že pomluv, mrzkostí zbavený Žižka nebyl jen válečník, jak ho chápal jedině Palacký, nýbrž státník politického rozhledu, který dovedl užíti svých vítězství. Tomek postavil Žižku do pravého světla, vylíčiv ducha a povahu, jakož v cenné obraně tak učinil druhý obhájce dr. Hugo Toman a nyní dr. F. M. Bartoš, dr. Jaroslav Prokeš a dr. Rudolf Urbánek. Jiráskův „Žižka“ je Žižka Tomkův, Žižka historický, stojící pevně na půdě vztahů, doložených svědectvím a prameny dějinnými. Před námi stojí Žižka se svými hejtmany a vojáky vědecký, zbádanými archiváliemi vykreslený a do historických obrazů, epických výjevů postavený, jako pojítko mezi velkou řadou událostí, jež se sběhnou kolem něho a dramaticko-epických osob. Historický romanopisec Jirásek, uznaný epik, ukázal tu své umění na poli dramatickém a vyvážil z bohaté minulosti a sice z nejslavnější doby českých dějin velkolepou tuto epopej, přiřadiv ji k románové trilogii „Mezi proudy“ (1889—1890) a k 3. dílu „Do tří hlasů“, t. j. do začátku vývoje Žižkova, kde vyrůstá budoucí vítězný vůdce božích bojovníků, kde uzrává charakter trocnovského mladého zemana, jehož jméno slávou i hrůzou mělo zachvěti celou Evropou, k epopeji „Proti všem“ (1892—1893), tomuto „svrchovanému obrazu české síly duševní i fysické“, jak praví dr. Nejedlý ve své knize „Alois Jirásek“, kde Jirásek představil Žižku opravdu lidsky jako vítězného vojevůdce, obdivuhodného stratéga, vyžadujícího tuhou kázeň, bezmeznou poslušnost, zanícence pro pravdu boží, Žižku bojovníka a zosobnění národní síly, a po „Žižkovi“ napsáním „Jana Husa“ (1911) a „Jana Roháče“ (1913—1914) stvořil též dramatickou husitskou trilogii. Jiráskovo dílo je příkladné, krásné, cenné, je umělecké a přece lidové, věrně dobové, plné života a teplé krve, proudící žilami malých lidí, lidí všedních starostí, drobné šlechty, měšťanů s erby i bez nich, s bohatstvím charakterů a dobových detailů, psané přiléhavou mluvou i nádhernou, vytříbenou dikcí upřímného češství. Je tu zachycen barvitě, důkladně a historicky přesně živý obraz kaleidoskopu husitského a s ním strážný duch dějin českého národa — Žižka, zachránce, blanický rytíř dle legendy žižkovské, která zaměněna protireformací v legendu svatováclavskou, až bude v Čechách nejhůře, aby v pravý čas vysvobodil svůj lid.

Veliká tato freska historická, harmonická, živá, efektní jako nejobšírnější a nejsmělejší obraz divadelní, oživuje před našima očima 90ti mluvícími osobami vedle četných komparsů celé dobové hnutí, celé století, které se pozvedlo proti mocným tohoto světa. V mrtvá jména jest tu vlit v úchvatných barvách, tvůrčí silou a zdravou fantasií, hlubokým citem a produševněním opravdový život a tuto řadu pohledů do oživené české historické minulosti spojuje veliká osobnost Žižkova, nejpopulárnějšího hrdiny národního, historicky věrná postava, žulově pevná a do veliké výše se týčící v prosté vznešenosti a přirozené velebnosti. Je tu předveden veliký vůdce s páskou přes oči, do detailů propracovaná titulní role, Žižka tvrdý, neústupný nepřítel Sigmundův, fanatický bojovník pro pravdu boží, vítězící „nástroj boží“, sjednotitel národa v službě boží, který učinil celý národ nepřemožitelným v zoufalém zápase proti celému světu a naučil národ válčiti, největší státník národa, nemilosrdný protivník každého škůdce a rušitele svornosti a jednoty ve víře, vášnivého zastance své národnosti, který však také nepostrádá měkkých rysů dobroty srdce a vroucí dojímavosti. Osobu Žižkovu buduje Jirásek básnicky na základě jeho činů, z nitra lidské duše vyvěrajících, a tak se před námi objevuje ne mystický, romantický hrdina, ale skutečný představitel síly, energie, symbol české poctivosti a statečnosti, zosobnění víry, vlasti, jazyka, muž velikých činů, grandiosní český člověk vroucího srdce, ušlechtilého ducha a čistého, krásného svědomí.

A tak, jaký zůstal v lidové paměti „tatík Žižka", jenž nikdy „pole neztratil", vzor pravých českých vlastností, duchovní vůdce národa, tento „skutečný vladař českých duší", tento „nekorunovaný král husitského státu", obránce slabých a bezbranných v boji za právo a spravedlnost, za čtyři artikule pražské, na kterých se shodly husitské strany, za společný program, za zjevení jisté pravdy a zákona božího, taký se nám jeví Žižka u Jiráska: prostý, intimní, klasicky jednoduchý ve své velikosti a síle.

Abych s úplným obsahem Jiráskových osmi obrazů seznámil čtenářstvo, vedlo by mne do značných podrobností, proto omezím se tu pouze na vztahy k Žižkovi:

V I. jednání (síň brněnského hradu u Sigmunda v listopadu 1421) se vypravuje o Žižkovi, že je sklíčen v pasti od pánů z Plzeňska na vrchu Vladaři u Žlutic po bojích u tvrze Štěnovické a hradu Krasikova tak, že každým dnem on, „rohan ďáblem posedlý, bohem potrestaný slepotou", živ či mrtev padne do rukou císaře. Na konci aktu, kdy Sigmund přijímá brněnskou radu a vítá sličné krasavice k svému pobavení, přichází posel od strakonického velmistra se zvěstí, že Žižka, „bestie slepá", zšikovav se tajně za pomoci Žateckých, probil se „brannou rukou" s vozy, s kusy, se vším k Žatci.

Jednání II. (děj v gotické síni na Staroměstské radnici). V Praze, kde vládne Želivský, fanatický mnich, čekají na Žižku jako na posilu proti straně mírných, které vede mistr Křišťan z Prachatic. Obě strany jsou v stálých sporech, když Rybka z Lužnice, posel Žižkův, oznamuje, že Žižka přijde od Žlutic, kde tři dny a tři noci o mrazu a hladu, houfy nepřátel obklopen, prodléval. Zatím, co v hněvu rozdvojeny obě strany mezi sebou se prou, blíží se Sigmund ku Praze, loupě a pustoše zemi, v kterýchžto dnech úzkosti spěchá Žižka s bratřími ku Praze, která se ho chystá slavně uvítat: „Jana, hajitele svatého zákona". Žižka, jenž za mlada musil pro násilí pana z Rožmberka po lesích se skrývat jako štvaný vlk, „zeman z trocnovského dvora, jemuž se pyšní páni smáli, že kůň mu věží v plotě", vjíždí jako král. Jede na bělouši mezi hejtmany Kunešem z Bělovic a Roháčem z Dubé, uvítán Želivským, purkmistrem, měšťany, mistry, kněžími. Žižka smíří obě strany pražské a přesvědčí pochybovače, že není smíru se Sigmundem, a vede je na ochranu boží pravdy proti zhoubci a „antikristovi". Praví: „Povedu vás, ale boj musí být až do plného Sigmundova a jeho přátel potření. Povedu a přísahám teď bohu, že z nepřátel žádného nebudu živit, ale že také neodpustím obojetným pokrytcům, když by mezi námi byli, že je budu trestat na hrdle i na statcích, že budu všemi pomstami mstiti, jež sluší na zlé vedle božího zákona... Povedu vás, ale kázeň, tvrdá kázeň buď mezi námi!"

Jednání III. (krajina u Habrů v lednu 1422). „Ďábel" Žižka odehnal vojsko od Kutné Hory, ač byl na Kaňku v pasti, kolem všude obklíčený a jako zatopený, ale „čert mu ty rozumy dával, ďábla měl, čert byl s ním" a on „s pole sehnal" proslulého vůdce Sigmundova Spana, Žižka na něho pustil „říhavé sedláky s cepy", „slepák" kopl do regule a bylo po šiku, po reguli a veliký strach padl na císařův lid, který Žižka žene k Německému Brodu.

Proměna (Žižkův stan u Něm. Brodu). Žižka „ráno po mších šturmem dobyl Brodu", vypálil jej a chystá se vyhledat „šelmu krvavou" na Moravě i v Uhrách, aby „dílo dokonal a uviděl pravdu boží vítězící a korunu zabezpečenu a zachráněnu". Zajatec z Brodu, polský pán z Garbova, spolubojovník Žižkův před 12 ti lety od Tannenberka ve válce s řádem německým, chce jednat jako vyslanec Sigmundův se Žižkou a radí k smíření, nabízí mu jeho jménem vladařství v Čechách. Leč Žižka s krásnou nesmiřitelnou hrdostí odpovídá: „Pane, jsem chudý zeman, ale Jidášem nebudu ani za vladařství celé české koruny. A řekni mu, až tě ze zajetí vyvadí, že hubiti jej budu až do poslední krve vylití, až zbavíme od něho naši korunu, od něho nevinně ohyzděnou a nařčenou bezprávně." Žižka chce krále z Polska, bratří Táborští však krále nechtějí. Žižka není s nimi v tom za jedno. K vůli nim nemůže odpudit velkou obec Pražskou, Pražané „za jeden muž" bojují se Žižkou, ale musejí se vrátit domů, kde Želivský jedná proti mysli měšťanů a novoty zavádí. Když Želivský navštíví Žižku v staně, Žižka obrací se naň s výčitkou, žádá ho, aby povolil pro pokoj v Praze: „Jsi kněz, hleď božího a obecného, usnadni těžký boj, odpusť pro lásku boží", a Želivský se vzdává své vlády v předtuše, že oběť jeho je marna.

Jednání IV. (děj na Staroměstské radnici). Do Prahy se sjeli k tajné schůzi podobojí a katolíci, svolal je Křišťan, jenž odstranil Želivského, který byl sňat. Na sněmovní schůzi má se jednati o mír v zemi, Pražané se chtějí spojit s pány proti Táboru a tím také proti Žižkovi, jenž se bije daleko na Moravě nebo v Uhrách se Sigmundem. Jde o zvolení správců a po smrti Želivského Žižka překáží mnohým a proto „mordýř kališníků", „věrný sluha" Sigmundův Městecký z Opočna najímá vraha, aby tento ve vhodné chvíli Žižku zabil.

Proměna (děj v selské jizbě). Žižka odešel s Roháčem za ves ke zbytnému houfu a vrah chystá lože Žižkovi na místě starého, onemocnělého sluhy Janka. Čte z bible a pokusí se nožem Žižku probodnouti. Ten ránu odrazí, palcátem „šelmě" přerazí ruku; vrah prchne, ale je chycen, Žižka z Hradce od kněze Ambrože a purkmistra Janka Hvězdy se doví o zradě Prahy, která Žižku pominula pozvat na sněm, jakož i bratrstvo táborské. Žižka neodpustí obojetným pokrytcům, zavržená, vrikavá, ponížená Praha, poněvadž zapřela věrné bratry, spojila se s krvavými vrahy, chtivá nádhery a hříšného veselí, tato „nevěstka babylonská" musí být vyvrácena. Žižka vytrhne na ni přes Litomyšl a Hradecko a šturmem na Prahu udeří.

Jednání V. (mazhaus na Staroměstské radnici). Je po slavné bitvě malešovské, kde Žižka krutě ztepal zrádce a ukořistil vozy, pušky a houfnice. Dobyl řady českých měst a táhne na Prahu, kde je všechno nakvašeno proti panským spolkům, ženy spílají Pražanům, že bojovali s „panskými jednuškami" proti Žižkovi. Davy řeptají, lid se bouří, všude panuje zmatek, strach, nářek a k dovršení všeho Žižka stojí před pořičskou branou.

Proměna (Žižkův stan v ležení u Libně na Špitálském poli). V táboře Žižkově chystají se k zítřejšímu útoku a na závěru let čeká Žižku, „bojovníka pro osvobození pravdy, zákona božího a ku pomoci našeho jazyka", nejtěžší úkol shladit, zničit Prahu, hlavní město království. Žižka, jenž bil Sigmunda, panstvo zemské, krále oddané, ale i kališníky, kteří muže jeho dcery Kateřiny zabili u Malešova, plane hněvem a pomstou. Zrádkyně Praha, ač se zřekla Sigmunda a přijala zase Korybuta, „musí s cesty, a teprve až jí nebude, bez ní dokoná Žižka věrné obce boj, který mistr Jan začal". Žižkovi přicházejí posily, ale v jeho polní obci není chuti, nadšení pro boj s Prahou, naopak lítost s ní zmocňuje se vojska a měkčí srdce drsných válečníků i předních hejtmanů, kteří prosí s výstrahou krveprolévání, aby Prahy ušetřil. Přichází poselstvo pražské, vedené Rokycanou, jemuž a ovdovělé Kateřině, která zapřela svůj žal, se podaří po delším váhání zlomiti odpor Žižkův, jenž vítězí nad svým hněvem a velí Kunšovi obrátit tarasnice a pušky proti Sigmundovi, obrací se na Moravu, vyrvat ji z rukou nepřítele, aby cestou zastavil se v obléhání Přibyslavě. (Pokračování)

N. Melniková-Papoušková

Ruské divadlo a drama v 20. století

(Pokračování)

Sujety všech dramatických výtvorů Remizovových bez výjimky jsou vzaty z ruského folkloru, při čemž sujety trilogie „Satanské mysterium“ *), „Princ Juda Iškariotský“ a „Jiří“ jsou čerpány ze starobylých lidových legend a bájí, a „Car Maxmilian“ je přepracovaným staroruským lidovým divadlem, které se dodnes místy zachovalo v pustinách severního Ruska. Vnitřní idea trilogie omezuje se na odhalení boje člověka s temnými silami a ďáblem, víru ve vítězství světla, obtíže boje s peklem, které stejně jako i země je organisováno podle nových, zdokonalených zásad. Legendárního, duchovního materiálu bylo použito předně proto, aby byl ukázán postupný rozvoj boje, a za druhé pro tajnou lidskou logiku, připouštějící jakékoliv ztělesnění pojmů spíše v pověsti a báji, než v současném výtvoru. Z čistě divadelního hlediska novotou je smělá stavba jak samotné hry, tak požadovaného pro ni jeviště. Tak pro „Satanské mysterium“ je potřebí dvouposchoďového jeviště, podobného tomu, které kdysi bylo používáno při zobrazování středověkých mysterií. Avšak autor není slepým napodobitelem starobylostí, nýbrž přináší mnoho nového, dokonce prostě současného, což obzláště rozhořčovalo obecenstvo. Při prvním představení „Satanského mysteria“ v Petrohradě, když uviděli čerty ve fracích, s novinami, s rozmluvami o státní dumě, rozlehl se takový projev nespokojenosti v novinách, že bylo nutno vzíti hru z repertoaru po několika představeních. „Car Maxmilian“ neboli — jak praví podtitul — „Onuce Shakespearova“, není tak revoluční a je více spoután tradicí. Základem „Cara Maxmiliana“ je týž boj tmy a světla a veliká oběť ruské duše; je to výklad o utrpení neposlušného careviče Adolfa, umučeného pro víru vlastním otcem. Hra „Car Maxmilian“ je nejnereálnějším, vymyšleným t. j. nejopravdovějším a vábivým divadlem. Je to sen, jehož uskutečnění nevyžaduje ani rekvisit, ani dekorací, nýbrž jen bujné fantasie a víry. Zde je zvláštní divadelní pravda, i symbolika, i fantastika, i víra, neustupující silou jinému překrásnému divadlu — španělskému, jehož vrcholem jsou Calderonova dramata. Možná, že s hlediska učených filologů a badatelů národní slovesnosti a literatury Remizovův „Car Maxmilian“ nemá ceny jako výběr z původních textů; pro současné divadlo je však nesporně cenným darem, jak po stránce formální, tak i ideové.

Stejně vášnivou vírou a zaujetím pro boj je Remizovovi nejbližší V. Volkenštejn, přes mnohé jiné rysy a názory, které vedou ho po jiných cestách. Sbližuje ho s ním také sujet nejlepšího jeho výtvoru, „Ubozí poutníci (Kaliki perechozije)“, vzatého ze staroruského života, prosyceného hlubokým náboženským citem a dýšícího půvabem staroruské legendy. Vezměme nejcharakterističtější Volkenštejnovy tragedie: „Ubozí poutníci“, „Acher“ a „Paganini“ a nechme stranou jeho zpracování Spartaka, Maugly a také jeho komedie. Uvedená dramata jsou všechna příbuzná tématem: je to tragedie boje člověka se zlem zásadou neodporování zlu, je to kázání o míru a carství božím na zemi, které díky nedokonalosti společnosti vede k záhubě hrdinů. Jak vidíme, Volkenštejn hledí na svět chmurněji, než Remizov, jenž všude vidí světlo, které má obnoviti svět. Je sice pravda, že i „Acher“ mluví o příští hodině, kdy i lidé a věci budou míti gloriolu, je také pravda, že Acherova smrt má býti východiskem pro budoucnost, ale zato „Paganiniho“ zahubí kouzla ďábla, který vítězí nad jeho duší, bloudící a žíznící po věčné kráse. Autor obdařuje své hrdiny vysokou duchovností; ve hrách odehrává se nejen boj vášní, ale i idejí. Jeho tragedie jsou sama hutnost života, prudce tryskajícího a měnícího se ve vzpouru a protest osobnosti proti společnosti, morálce, státu a náboženství; úchvatná podívaná! Hrdinové nejsou typy, nýbrž praobrazy možných, nejvyšších proroků, jejichž víra lije se rozžhavenými ústy. Jak je zřejmo, Volkenštejn nevytýčil si úkol popisovati život a ty psychologické stavy, kterými jsou tak přeplněny realistické hry. Jak „Ubozí poutníci“, tak i „Paganini“ jsou dramaty romantickými, která vystřídala přesné a detailní zobrazení života; pouze v „Ubohých poutnících“ téma rozvíjí se podle nábožensko-etického plánu, ve hře „Paganini“ je však rozhodující snaha ovládnouti čisté umění. Svou divadelní a literární stilistikou všechna tato dramata náležejí ke hrám intimního divadla; ne nadarmo zařadila je do svého repertoaru rozměry tak nevelká, zato však v cílech odvážná divadla, jako první studie („Ubozí poutníci“). Gabima (židovské divadlo) — („Acher“) a Komorní divadlo („Paganini“). Při jisté odcizenosti ruského divadla ruské dramaturgii, přijetí všech Volkenštejnových her na nejlepší jeviště je nemalým ukazovatelem nejen jeho novotářství, ale i velkého talentu.

Mluvíme-li o této skupině romantiků čistě ruského, náboženského směru, nemůžeme pomlčeti o S. Jeseninovi, který je znám více jako básník, než dramatický spvisoatel. Nejen

*) bude hráno Národním divadlem.

svými názory a sympatiemi, ale již i svým původem Jesenin je nerozlučně spojen s čistě lidovou, ruskou massou; velmi dlouho prostě neznal jiných myšlenek, výrazů a ideálů, kromě těch, které má ruské rolnictvo. Teprve mnohem později dal všemu tomu ideové základy, když je přijal od kulturního, literárního elementu, se kterým se setkal. Jeho drama „Pugačev" formou nejvíce se blíží lyrickým dramatům Blokovým, v nichž vnitřní děj má převahu nad vnějším. V tomto ohledu je ovšem daleko za Remizovem a Volkenštejnem, kteří vládnou velkou dovedností třídit materiál. Jeseninův „Pugačev" málo se hodí pro divadlo a je spíše lyrickou básní s jednajícími osobami, než hrou ve vlastním smyslu slova.

Několikrát použili jsme slova skupina, takže čtenář mohl by si představiti úzkou společnost rázu Puškinovy plejady nebo kroužků 40 tých let; nic podobného v daném případě není a tímto slovem rozumíme jen ideové příbuzenství jmenovaných spisovatelů, jejichž vrcholem se stal A. Blok. Přistupujeme-li k jejich tvorbě s jiné strany, můžeme k nim připojiti i Lunce, neboť rozsah jejich skupiny není nijak dobově omezen, Remizovovy hry byly psány od r. 1905 do 1908; Volkenštejn psal v letech 1912—1914 „Ubohé poutníky", v l. 1919—1922 „Achera", v l. 1918—1921 „Paganiniho"; Jesenin vytvořil „Pugačeva" v době bolševické revoluce; Blok všechna dramata napsal v letech 1907—1909. V. Chlébnikov, blízký jim výběrem sujetů, uveřejnil hru „Bůh děv", která měla nesporný vliv na Remizova, asi r. 1904. Lunc pak napsal drama „Mimo zákon", jež bylo uveřejněno r. 1923, a „Rolanda", který čeká ještě na knižní vydání.

Ruská literatura první poloviny, ne-li celého 20. století bude nesporně jistě nésti pečeť symbolické tvorby. Jako 19. století zrodilo velikou dvojici Puškina a Lermontova, tak 20. stol. dalo Bloka a Bělého, kteří jsou zároveň i svérázným i charakteristickými. Budeme-li mluviti o ruském dramatu, budeme moci zmíniti se jen o prvém, protože jedině on byl okouzlen pohádkovým a neskutečným světlem rampy. O Blokovi lze říci ještě ve větší míře, než o Jeseninovi, že je lyrikem par excellence, že jeho hry v mnohém neodpovídají těm požadavkům, které kladou se obyčejně na dramatického spisovatele. Blok ovšem mnohé z toho překonává svou genialitou, bez níž podobný pokus byl by jen prázdným lyrickým výlevem a planým posérstvím. Nakolik jeho hry vystupují z obvyklých rámců, uvědomoval si sám; nazýval je lyrickými a zbavoval je takto výtek, že jsou nedivadelní. Je však nutno rozlišovati jeho drobná představení, jako je „Neznámá" („Neznakomka"), „Divadélko" („Balagančik"), „Král na náměstí", „Píseň osudu", od velké a ve scénickém ohledu nejdokonalejší hry „Růže a kříž". Nejslabšími jsou „Píseň osudu" a „Ramses", napsaný r. 1919 na objednávku, neboť v nich myšlenka a dokonce tendence natolik mají převahu nad formou, že ztrácí se umělecká rovnováha. Je třeba předpokládati, že při scénické výpravě tento nedostatek ještě více bil by do očí a působil by disharmonicky.

Jinak je tomu s ostatními výtvory. Světový názor Blokův, jenž vyplynul bezprostředně z filosofie V. Solovjeva, mohl býti nejlépe realisován právě v dramatických výtvorech. Celý život má u Bloka dvojí tvářnost: skutečnou, reální, duchovní a klamnou, míjivou, každodenní; při tom ovšem Blok připouští, že tyto světy se křižují, že světlo ducha zalétá do oboru hmoty. Na tom je právě zbudován jeho symbolism, který není ničím jiným, než projevem věčného v pozemské kategorii. Těch, kdo vidí a slyší, není tak mnoho, ale větší část z nich je soustředěna v Rusku; z toho vyplývá i poslání ruského národa, který přijal do svého srdce Krista a vzal na sebe utrpení světa. Stejně jako V. Solovjev také A. Blok ví, že božské neprojevuje se hromem a bleskem, parádními jevy, nýbrž neočekávaně úsměvem, pohledem. Jako v ruské duchovní legendě Bohorodička sestoupila do pekla, tak u Bloka Sofie — přemoudrost boží — vkročila na zemi jako obyčejná žena, kterou mimojdoucí rádi špiní a zahrnují podezřením.

V „Neznámé" („Neznakomce") hvězda, toužíc po lásce, padá s nebe, padá do špíny, a jsouc nezkušená ve stycích s lidmi, jde mimo těch, kdož po ní touží. Maria — Mary je vlastně Neznámou z Blokovy lyriky, je dcerou stavitele z „Krále na náměstí", je nevěstou z „Divadélka". Protože Blok dovedl rozkládati život na prvky, lehce také odlišoval skutečné od klamného; tak vzniklo jeho „Divadélko", příbuzné humoristickým hrám V. Solovjeva. Stejné téma, sestoupení božího ducha na zemi, je však zde zpracováno s toho hlediska, jak by vypadalo při současné nepřipravenosti a nevnímavosti společnosti. Blok nešetřil při tom dokonce ani těch, kteří chtěli, ale nemohli pro svou omezenost připojiti se k jeho víře; tak vznikly komické a groteskní figury mystiků. Forma pro nevelké hry byla autorem zvolena zdařile, je to harlekynáda, nesvázaná žádnými přísnými zákony a zabarvená velkou dávkou fantastičnosti: brzy svinují se všechny dekorace, brzy začínají se hýbati a plují do dálky koráby, namalované na stěnách, brzy trhá se pozadí a místo očekávané Kolombiny objevuje se smrt, brzy letí po jevišti bouřlivý vichr karnevalu, při němž každý pár masek není alegorií, nýbrž symbolem, pevně spojeným

s celkem. Vypraviti hru bylo by možno jen v nevelkém divadle, kde by se neztrácela její lyrická a filosofická stránka a kde efekty zázraků a faty morgany neměnily by se ve skvělé ohňostroje baletního druhu. (Pokračování)

Dr. Eduard Šebesta

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století

Rejstřík osob (Pokračování)

Jako hudebníci popsáni byli tehdy na Novém Městě: Jan Aulehle 38 r. (C) z Jistebnice se syny Václ. 6 r. a Jan 2 ř., oba r. P. č. 57 (9). — Měšť. Jan Bartl, r. P. č. 229 (189). — Jos. Betzl (B), r. P. ot. podomek, č. 1189 (1212). — Norbert Beránek 23 r. (D) s otc. Tom. B., hokynářem (B) z Počátek, a bratrem stud. Ign. 13 r. č. 425 (801), jiný bratr Mat. mimo Prahu jako prostý u pl. kyrysníků Voghera, vš. r. z Košetic, poslední Václ. r. P. byl usedlý jako řezník v Kralovicích. — X. Birnbaum 35 r. (D) z Teplé se svým bratrem, pokrývač. pom. Josef. 23 r., r. P., a syny Jan. $5\frac{1}{2}$ r. z Litoměřic a Ant. 3 r., r. P. č. 505 (724). — Mich. Bíza (B) ze Mšena se syny Jan. $15\frac{1}{2}$ r., muzik. a Frant. 13 r., oba z Březnice, a Ferd. 5 r., r. P. č. 957 (882). — Jos. Brunhofer 20 r. (D) z Libně č. 1047 (1062). — Mart. Corda 30 r. (C), ot. hudeb., syn Kašp. $4\frac{1}{2}$ r., oba r. P. č. 679 (540). — Václ. Čáp (B) z Milčína a syn Vilém 5 r., r. P. č. 293 (318). — Ant. Čermák (B) z Hiršperku č. 768 (510). — Syn měšť. hudeb. Jan Černý 36 r. (C) se syny Jan. 10 r. a Frant. 1 r., vš. r. P. č. 215 (219). — Frant. Čížek 29 r. (B) s bratrem zedn. uč. Václ. 17 r., oba r. P. č. 622 (593), synové hudeb. — Měšť. Mat. Čuba (Tschuba) r. P. č. 607 (613). — Jos. Diehl 35 r. (D) z Nových Hradů (?Bratzen) č. 956 (880). — Fel. Eckart r. P., ot. neměšť. šenkýř, č. 1191 (1184). — Ant. Fibich 38 r. (C), r. P., ot. materialista, č. 957 (882). — Jan Freschl (B slepec) ze Selčan č. 263 (186). — Bedř. Freudemann, hud. svobodného stavu z Mitavy v Kuronsku, č. 976 (864). — Syn vdovy z č. 869 (921), Václ. Fridl, r. P., odešel v červnu 1750 z Prahy. — Měšť. syn Frant. Goetzl č. 548 (692), jeho synové Ant. 20 r., cinař. pom., a Frant., uč. barviře, r. P., v jich a otcově rodišti Schönfeldu. — Měšť. syn Václ. Guttmann z Vysokého Mýta a syn Frant. 2 měs., r. P. č. 912 (966). — Pom. mlynář. syn Václav Hering (B) a syn Kašpar 11 r., oba r. P. č. 1173 (1195). — František Hessman 31 r. z Dušnice u Jilemnice (?) č. 57 (9). — Václav Heyduk (B) ze Smichova č. 216 (196). — Měšť. Jos. Hlava se synem Janem hudeb. a vnukem (?) Josef. $2\frac{1}{2}$ r., vš. r. P. č. 623 (597). — Martin Holý z Nové Kdyně tamtéž. — Jan Hora 33 r. (C), r. P., otec bývalý posel, a syn Františ. 3 r. ze Soběslavi, č. 110 (83). — Jan Horák, r. P., odešel v dubnu 1768 neznámo kam z č. 1052 (1067). — Ant. Hvězda (B) z Nové Kdyně se synem Jak. hudeb. 38 r. (C), č. 910 (964), syn Vojt., sochař. pom. v Andrebergu (?) a Jan, krejč. pom. ve Volyni, vš. z Albrechtce. — Jos. Hvězda 30 r. (D) z Čestic, č. 805 (820). — Měšť. Tom. Chaloupka z Michle a syn Jan stud., r. P. č. 690 (529) u Vlků, jenž mu patřil. — Měšť. syn Vojt. Janovka a syn Václ., sloužící u pana Debry, 15 r., oba r. P. v domě otcově č. 709 (475). — Jan Jedlička 31 r. (C) ze Sezemic a syni Václ. 8 r. a Jan 1 r., oba r. P. č. 66 (73). — Adam Jelínek, měšť. syn a syn Vojt. muzikant 20 r. (C), oba r. P. č. 701 (521). — Neměšť. písaře syn Vojt. Jeřábek (B), r. P., bydlí u Jos. Horálka, měšť. a úředníka hudební dávky č. 188 (266). — U matky vdovy po vojáku č. 614 (606) Jos. Jůna 14 r., r. P. — Měšť. syn Frant. Jurašek z Kolína č. 956 (880). — Měšť. syn u matky vd. č. 105 (88). Ant. Kalivoda, r. P. — Kauer (Chauer) Václ. (B) z Budyně se syny Janem 11 r. a Václavem 7 r., r. P. č. 422 (804). — Jak. Kayser (B) ze Smichova č. 1080 (1117). — Hudeb. syn Jan Knížek 22 r. (C), r. P., s nevl. otcem, pivov. pom. J. Varvašovským (B) z Dolánek, č. 568 (652). — Jiří Koch (B) z Vídně č. 1028 (1043). — J. Koldínský 29 r. (D) z Křivsoudova, č. 625 (595). — Václ. Kopecký (B), r. P., ot. voják, č. 1187 (1210). — Syn drvoštěpa Jan Kozlíček (B), r. P. č. 1155 (1173). — Měšť. syn Mart. Košík, r. P. č. 1034 (1049). — Vinaře syn Jan Kozák (B), r. P., se synem Mat. (B nemocen vředy) ze Schliepachu (?), č. 637 (583). — Mat. Král (B) z Brandýsa, č. 897 (951). — Mat. Král 38 r. (c), ot. hudeb., a syn Tomáš 5 r., oba r. P. č. 799 (813). — Jan Krameš (B) z Češtína, č. 626 (594), syn Jan 30 r., r. P. (c), hornista na lesní roh v Bodaix (?) v Uhrách. — Hudeb. ve Varšavě byl Jan Krčan (Krtschan) 36 r. (c), jehož otec pulsant u Sv. Michala, Jak. K. (B), otec byl řezač slámy, se synem Františkem výběrčím u šraňku před Novou branou, č. 240 (152), vš. r. P. — Krchňáček Václav 25 r. a Jos. 20 r. (oba C), r. P., ot. hudeb., č. 879 (933). — Mat. Krous 30 r. (D) ze Zbraslavi a syn Jos. $\frac{3}{4}$ r., r. P. v nalezinci, č. 1166 (1188). — Syn vdovy z č. 395 (429). Pavel Krumbholc z Velvar odešel v květnu 1756 do Francie. — Křimáček Jan (Kržimatzek) (B), r. P., otec voják, č. 451 (777). — Jan Křivanec (B) ze Strakonic se syny Tom. 14 r. a Jos. 9 r., r. P., č. 575 (661). — Josef Kříž (B) ze Žebráka, č. 598 (622). — Měšť. syn Jan Kučera z Písku, č. 274 (286). — Měšť. syn Ant. Kupec z Minic a syn Václav 10 r. z Plaňan, č. 647 (572). — Felix Lang 31 r. (C) z Hořovic a syn Martin 2 r., r. P. č. 956 (880). — Syn vinaře Václav Leffant (B), r. P. č. 425 (801). — Nemanželské vojenské dítě Jos. Lind 16 r., r. P. č. 400 (321). — Měšť. Frant. Lokay se syny Frant. a Ign., vš. r. P. ve vlast. domečku č. 619 (601), jeho rodinou jen obývaném. — Mat. Lukášovský 18 r. (D), syn hokynáře Jos. L., otec nádeník, č. 813 (828), oba r. P. — Jan Maley 34 r. (D) s bratrem, tesař. pom. Mart. 21 r. (C), r. P., a ot. Dominikem M., měšť. synem a poslem směnečného soudu z Plzně, č. 159 (230). — Kočího syn Karel Mann 31 r. (C) a syn Frant. 5 r., oba r. P. č. 1191 (1184). — Ženatý hudeb. Tom. Marek (B) z Vel. Strelitzu v Prusku, č. 618 (602). — Měšť. František Mareš se syny Mich. a Frant. č. 598 (622), třetí Václav žije u své matky v Uherské Skalici, vš. r. P. — Měšť. Kašpar Mareš se syny Václ., Mart., oba hudeb., Jos., Mat. a Janem, vš. r. P. č. 690 (529). — Josef Mareška 30 r. (C) z Uhřiněvse a syn Jos. 12 r. z Dubče, č. 565 (655). — Měšť. syn Jan Margard a syn František 1 r., oba r. P. č. 1078 (1115). — Měšť. syn Josef Martinec z Hradce Králové a syn Jos. 10 r., r. P. č. 892 (946). — Zemřelého fořta z č. 262 (185) syn Václ. Martiny 20 r. (c), t. č. v Johannesbergu ve Slezsku a jeho bratr Jan 28 r. (c) revírníkem v Obříství, oba z Jinonic. — Měšť. syn Ign. Maticka a syn Kar. 10 r., oba r. P. č. 1151 (1169). — Měšť. Vojt. Mezřický (Mezzristsky) ze Smichova u Prahy a syn Ant., r. P. č. 922 (976). — Zemř. mlynář. pom. syn Kašp. Michálek 16 r., r. P. č. 159 (230). — Syn hudeb. Bohumil Míšek 25 r. (D), r. P. č. 450 (778). — Měšť. Josef Míšek r. P. ve vlast. domě č. 568 (652). — Měšť. Míšek Maxmilian, r. P. č. 1177 (1199). — Nemanž. dítě Jan Moravec 25 r. (D má křivou nohu), r. P. č. 598 (622). — Měšť. syn František Mothiel z Mladé Boleslavi se syny Frant. 2 r. a Mart. $\frac{1}{4}$ r., r. P. č. 1188 (1211). — Syn hudeb. Václav Mutik 30 r. (B), r. P. č. 984 (1003). —

SPISY J·JAHODY

I

CHOĎÁCI

Povídky ze silnic

Nakladatel Fr. Borový v Praze

DOBRÉ ČTENÍ

Dobré čtení — nelze ani jinými dvěma stručnými slovy lépe vystihnouti celé to rozsáhlé, pestré, poutavé a životem nabité dílo, kterým se s neuvěřitelnou fabulační svěžestí v několika letech uvedl v naše písemnictví Josef Jahoda. **Dobré čtení** — zdaž není v těch dvou slovech shrnuto všechno to, po čem tisíce lidových milovníků knih touží a k čemu se stěží dostanou pro spoustu literárních náhražek, vrhaných na trh bez skrupulí a morálních ohledů? **Dobré čtení,** toť problém o němž musejí uvažovati všichni vážní lidé, pamětliví toho, co četba pro výchovu lidu a tím i pro budoucnost národa znamená; dobré čtení, toť u nás především zlatá tradice nejlepší české prosy Boženou Němcovou počínajíc.

K této tradici se J. Jahoda přihlásil celým svým dílem vážně a významně. V letech, kdy se již zdálo, že čeští spisovatelé, okouzleni strhujícími problémy velkoměsta, sociálních bojů a složité psychy rafinovaného člověka moderního, ztratili zcela zájem o život českého venkova a maloměsta, těchto nevyčerpatelných zdrojů zdravé národní energie, zůstal **J. Jahoda** této opuštěné půdě věren a vytěžil z ní dílo, které si krok za krokem **dobývalo úcty a uznání, lásky a obdivu.** Nakladatelství Fr. Borového považovalo tedy za svou povinnost umožniti

SOUBORNÉ VYDÁNÍ SPISŮ J. JAHODY.

SPISY J. JAHODY

vycházeti budou ve formátu menší, úhledné osmerky (jako tento prospekt), v pečlivé a sličné úpravě grafické, na dobrém papíře v sešitech dvouarchových a ve lhůtách čtrnáctidenních; rázovité ilustrace k prvnímu svazku (CHOĎÁCI) nakreslil akadem. malíř *Adolf Doležal.*

Pořad SPISŮ J. JAHODY bude asi tento:

Sv. I. CHOĎÁCI. Povídky ze silnice.
„ II. POD BIČEM OSUDU. Povídky.
„ III. VESELÉ POVÍDKY.
„ IV. POHÁDKA O MRTVÉM SRDCI. Povídky.
„ V. POVINNOST. Román.
„ VI. PO ŠPIČKÁCH. Veselé povídky.
„ VII. JEDOVATÉ ÚSMĚVY.
„ VIII. OTČE NÁŠ.
„ IX. BEZ SRDCE. Román.
„ X. POD PREJZY atd. atd.

Zde odstřihněte! Neodkládejte!

NAKLADATEL FR. BOROVÝ V PRAZE!

Přihlašuji se za odběratele SPISŮ J. JAHODY a žádám za pravidelné zasílání v sešitech po Kč 2·—. Předplatné na 5 sešitů s poštovným Kč 10·50 předplatné na 10 sešitů s poštovným Kč 21·— zasílám současně — zašlu složním listem, který přiložte*).

Jméno a místo:
(úplná adresa)

.....

.....

*) Škrtněte, čeho si nepřejete!

SPISY J. JAHODY
jsou nejvýznamnější literární novinkou letošní sezony! Zde odstřihněte!

způsobem. Jahoda má ve svých „Čtyřech letech“ stránky, které obstojí ve srovnání s drobnými pracemi vynikajícího polského autora W. S. Reymonta ... To jsou stránky velmi silné a duch, který jimi vane je ryze český — má do sebe něco z přísného nazírání — řekněme Chelčického nebo prvotních Českých bratří.

Dr. B. Markalous v Národě 1922:

Virtuosita Jahodova tkví v dialogu, který je odposlouchán, lépe snad řečeno poslouchaním ve svých typických známkách a vlastnostech tak poznán, že plyne spisovateli jakoby přirozeným způsobem, bez umělůstek tak zvané spisovatelské rozhovorové češtiny, nudného, tlachavého nebo vysoce umělkovaného a stylisovaného jazyka, bez těch povídkových frází, kterých neznají Jahodovi lidé, většinou starosvětské figurky, dědové znamenité životní moudrosti, originální filosofie a humorné vychytralosti ... Umění postavit figuru se vší podstatnou zhuštěnou charakteristikou a markantností je u nás dosud velmi vzácné a toho si třeba u Jahody vážit především.

Emil Vachek v Nové Době 1922:

Zdá se mi, že chce vymírající vesnici popsat a zachytit celou, že tak činí s opravdovostí člověka jenž jest si vědom, že zachraňuje vzácné lidské dokumenty předurčené zkáze. Proto jsou ty postavy tak vypilovány (povahokresebné umění Jahodovo je nemalé; často se mu podaří několika málo tahy vymalovati složitou, jadrnou postavu často to dovede, což už je vrcholem umění, i v pouhém dialogu, omeziv kresbu milieu na nejnutnější základy). Dále zdá se sledovati i jistý výchovný program a to zase ne nějaký suchý, čítankový, tendenční, nýbrž cosi, co bych nazval kultem jiskrné životnosti. Autor není totiž nudným moralistou nýbrž vitalistou. Usuzujme si o umění jakkoli ale je přece nejslavnější v tom případě, dovede-li lidi nabádat k vyššímu životnímu typu. Idealistou a výchovným spisovatelem tohoto druhu je právě Jahoda. Mluví se tolik o dobré lidové četbě: tento autor ji dovede napsat. Jest z generace, jež svým dílem chtěla sloužiti ideálu lidství, nenahlodán naší moderní skepsí, prost přepiaté artistické ctižádosti, koná dobré dílo a koná je nenáročně.

Dr. Vaclav Brtník ve Zvonu 1922:

Jeho kniha má všechny kladné vlastnosti, aby jako dobrá a zušlechťující četba vnikla do nejširších vrstev ...

Cena sešitu stanovena jest velmi přístupně

na pouhé dvě koruny čs.

a předplácí se na *pět* sešitů *Kč 10·—*, s poštovní zásilkou *Kč 10·50*, na *deset* sešitů *Kč 20·—*, s poštovní zásilkou *Kč 21·—*.

Jsme jisti, že nejširší kruhy českého čtenářstva s radostí sáhnou po této *jadrné, kořenné a živné četbě*, kterouž v dnešní záplavě pochybných překladů, literatury sensační a erotické nelze ani s dostatek doporučiti.

Přihlášku vyprošujeme si připojeným tiskopisem, kterýž — opatřen pouhým podpisem Vaším — sťačí frankovati známkou desetihaléřovou. Připíšete-li ovšem ještě nějaké sdělení, musíte přilepiti známku padesátihaléřovou.

NAKLADATEL FR. BOROVÝ
v Praze II, Jindřišská 13.

stačí uvésti několik úsudků.

Prof. Arne Novák v Lidových Novinách 1924:

Mezi současnými našimi genristy jest J. Jahoda bez odporu jedním z nejvíce vynikajících: má ostrý hled a citlivý sluch, plastické slovo a karakteristickou větu a pak zvláštní dar postihnouti právě to co jest příznačné pro průměr našeho starosvětského venkova a maloměsta ... Není složky v maloměstském obyvatelstvu, z níž by J. Jahoda nevybral některého karakteristického představitele a jmenovitě svět malých lidí v hradbách venkovského hnízda má v něm svého Ignáta Herrmana; je to živý přírodopis pensistů a úředníčků, drobných kupců a kramářů, řemeslníků a držbošlapů, který se tu doplňuje exempláři dokonale vyvinutými.

Fr. Sekanina v Národní Politice 1919:

Jahoda má zrovna záviděníhodný dar viděti břitce. A viděti, pozorovati pravdivě, s úžasnou snadností proniknouti pozorované věci až na dno. Nejen že si osvojil do posledních typických odstínů mluvenou řeč našeho lidu, nejen že má reprodukční smysl pro každý lidový výraz a obrat a pro lidovou proudnou výřečnost až oslňující, ale ovládl i duši našeho lidu, jeho psychu.

Tamže 1922:

Jde životem prostě a prostě jej podává beze všech neorganických příkras. Ale právě proto je nám tak drahý, jako nám byl drahý na příklad Aleš mezi malíři.

Tamže 1924:

Jeho fantasie se zdá být nevyčerpatelná. Jeho pozorovací talent nezdolný, ve své všestrannosti až úžasný. Nejraději pracuje zhuštěně, ale s epickým klidem; kreslí v jasné a výrazné zkratce, ovšem že s dobře promyšlenými detaily charakterisačními. Proto jeho náměty nikdy neselže; jeho prostou, ale sytě výraznou kresbu měli by studovat naši mladí a nejmladší, kteří na honbě za čímsi jiným a novým domněle neprobadaným, zapomínají právě na — život.

Jan Vrba v Prameni 1922:

Je to především jedinečná znalost prostředí, lidí jejich nazírání i povah a zcela zvláštní schopnost, nadíti životem i věci nejprostší a učiniti z nich přímé účastníky děje kteří dovedou v tok událostí zhusta zasáhnouti rozhodujícím

Neodkládejte! Zde odstřihněte!

SPISY J. JAHODY
jsou nejvýznamnější literární novinkou
letošní sezony!
Zde odstřihněte!

Objednávka knih

NAKLADATEL

FR. BOROVÝ

PRAHA II,
Jindřišská 13.

Jos. Neugebau 19 r. (D), r. P., s nevlastním otcem, zedn. pom. Mart. Švestkou č. 1033 (1048). — Václav Novej 21 r. (C), r. P., s otc. Mat. N. z Kontrobitz (?) (B) býv. správcem domu č. 962 (887). — Jan Pátek (B) z Třebenic se syny Frant. 6 r., Kar. 3 r., r. P. č. 875 (928). — Měšť. syn Mat. Pazourek a syn Vojt. 4 r., oba r. P. č. 426 (800). — Hudeb. syn Františ. Pícek (B) a syn Jan 8 r., oba r. P. č. 806 (821). — Jos. Pích (B) z Vlachova Březí, č. 151 (147). — Jan Pišl 38 r. (D), r. P. č. 1191 (1184), otec zedn. pom. — Hudeb. syn Jan Pokorný 33 r. (D), r. P. č. 1187 (1210). — Měšť. syn Josef Pokorný, r. P. tamtéž. — Měšť. syn Václav Poláček, r. P. č. 1143 (1160). — Měšť. Jan Polanský a syn Ant., hudeb., oba r. P. ve vlast. domě č. 912 (966). — Václ. Potočný (B) z Drahonic, č. 577 (647), syn Jos. hudeb., r. P., uteki 1770 od otce neznámo kam. — Karel Praus (B) z Jelení s nevl. syny Pakaty Martin 15 r. a Janem pol. dělostř., č. 422 (804), ot. hudeb. — J. Preislar (B) z Duchcova a syn Ant. $9^1/_4$ r., r. P. č. 610 (610). (Pokračování)

J. P.

Hlasy tisku o „Záviši z Falkenštejna“ a „Bílé Hoře“

Znovunastudování Hálkova „Záviše“ *) bylo přivítáno s jistým zadostiučiněním, po 50 letech jest dramatik Hálek aspoň tak rehabilitován, že bude snad již vyvrácen Macharův soud o jeho podřízenosti. České Slovo schvaluje, že Hálek byl znovu proveden, připomíná však, že měl býti vypraven ve Stavovském, kde se původně hrál a zdůrazňuje, že projevuje Hálek podivuhodný smysl pro divadlo a jeviště a že mnohým scénám nedá se upříti divadelnost. Také Tribuna konstatuje, že Hálek v tomto dramatě není o nic horší, než kdokoliv z jeho vrstevníků (mimo Bezděcha) a považíme-li, že „Záviše“ psal v 25 letech a že za 6 let napsal šest obsáhlých dramat, nutno míti k němu úctu. Podobně Čsl. Rep. poukazuje na zdroje poučení ze staršího díla, i když není dokonalé. Hálkův pokus svojí formální pohotovostí předčí dnešní pokusy mladých dramatiků. Právo Lidu také konstatuje, že dnešní divadelní vzpomínka na Hálka může býti aktem, kterým se uvádí jeho význam na pravou míru. Také Čech praví, že toto představení ukázalo, kolik vervy a dramatické síly se i dnes v Hálkových pracích tají. Národní Politika oceňuje jeho význam pro tehdejší dobu a jeho lyrický vznět. Venkovu se nelíbí ta věčná deklamace, řečnictví Závišovo. Pouze Národní Listy volají: „Čtěte si Hálka, ale nehrajte ho nikdy!“ Pokud se týče provedení, jež bylo prvním dílem nového režiséra J. Bora, souhlasí všechny listy, že bylo zdařilé. Venkov poznává energii, s jakou bylo drama uchopeno, Národní Listy chválí vnitřní a usilnou dramatičnost hry, Národní Politika také chválí celkový rámec díla, souhrn i jednotlivé výkony. Čech píše, že hra byla vypravena velmi vkusně. I Právo Lidu oceňuje Borovu činnost příznivě. Čsl. Rep. píše, že tato hra byla vypravena s úctou a velmi pěkně a p. Bor se uvedl velmi dobře. Tribuna oceňuje Borův divadelně zdravý temperamentní kořen zdatného režiséra. Z výkonů jsou chváleny Kunhuta pí. Dostálové, Záviš p. Steimara, Ruppert p. Vrbského, Václav p. Tůmy a j. Pouze Rudé Právo píše, že tato hra pro čtenáře „Rudého Práva“ není a nemůže býti nijak zajímavá. A to je zajímavé, že ano?

Nebylo snad dosud takového souhlasu v kritických postřezích a nebyl dosud konstatován takový débâcle dramatu na Nár. divadle, jako při Dvořákově „Bílé Hoře“ **), při čemž je nejsmutnější, že se to stalo právě 28. října a v divadle Národním. Národní Listy v článku, nadepsaném „Tragedie národa — či autora“, především litují dramatické minulosti autorovy a píší, že toho večera dokonala legenda o velkém moderním dramatikovi. Vytýkají mu zejména neznalost dějin, neboť problém, o nějž Dvořák opírá svou filosofii o našich dějinách, se nevyskytl. A dramatikovi praví, že kromě několika scén jsou všechny obrazy dojímavé barvotisky, v nichž se autor jeví jako obratný divadelní machr, který pracuje jen s vnějšími scénickými efekty, a trpce konstatují, že místo tragedie národa — jest tu filosofický a dramatický kýč a že úroveň hry strhla o několik stupňů dolů i spolupracovníky herce i výtvarníka. Čsl. Republika také píše, že „Bílá Hora“ zklamala jak po stránce ideové, tak formální, přiznává, že autor může s historickou skutečností naložiti libovolně, ale jen do jisté míry, neboť má odpovědnost před dějinami, zvláště jsou-li to dějiny domácí a pak musí vytvořiti za skutečnost dějinnou rovnocennou skutečnost básnickou a ideovou. A nejen to, ale ani jedna postava se mu nepovedla, hra nemá ústředního hrdiny a jednotlivé obrazy nemají dramatického života, jsou papírové a dutě rétorické. Herci udělali, co jen mohli, výprava dobrá, ale hra se nehodila dobře k 28. říjnu. Tribuna nadpisuje referát slovy „Dramatičnost simulovaná“ a poukazuje, jako oba citované listy, na nebývalou barnumskou reklamu, na věnování hry ministru zahraničí, na slavnostní ouverturu a hymny a interwiev s autorem a píše, že „Bílá Hora“ je Bílou Horou dramatikovou, neboť neúprosně odhaluje mechanismus autorovy tvorby. Rudé Právo praví, že tragedie národa je velké slovo a zavazuje, ale v této hře zaniká vlastní proud tragedie v desíti obrazech, které jsou vlastně osudy několika lidí, jako v písku. Dramat. mytus zploštil se mu v rukou na obrazové protějšky, adobící měšťáckou domácnost. Výprava byla věrná jednajícím osobám a hrálo se se stejnou nejednotností. Čech odkazuje kritiku na historika, aby odborně dílo Dvořákovo posoudil a protože protikatolické tendence nikde nepocítil, je celkem spokojen. Také České Slovo uvádí, že Dvořák nedostihl k pravdě dějin, že porušil nejen nejmilejší postavu své tragedie J. A. Komenského, ale i ostatní, píše dále, že tragedie se stává veselou komedií, která nezná pomalu žádné vážnosti. Přiznává, že autor přistoupil k svému dílu s nejlepšími úmysly, s Denisovským hněvem proti Habsburkům, a pokud jde o pozorného skladatele, možno mu přiznat vyspělé umění, ale z básníka a dramatika jest v této rozlehlé skladbě málo. Provedení chválí, jednotlivé výkony byly pěkně připraveny a podány. O obecenstvu pak praví, že nemůže říci, že by bylo nadšeno, ale bylo to slavnostní obecenstvo a nikoliv obyčejné premierové. Právo Lidu vidí v této hře připodobňování minulosti k obrazu současnosti, jeho historie vrací se od Palackého do stadia Hájkovy kroniky s tím rozdílem, že prostoduché legendy nahražují se rafinovanou kombinací, která by vyhověla v každém směru dnešnímu upotřebení historie. Chválí některé postavy, shawovský švih, ale vytýká, že tu autor uplatnil lidový žargon, a provedení chválí. Venkov píše: „To není ztroskotání, které se může státi nejpoctivějšímu básníku, to není klopýtnutí, to není mýlka — toť spisovatelská porušenost.“ Výsledek: Nikoliv propadnutí — to může býti i čestné, ale osud padíla: rozladění a v divákovi touha, aby byl nešťastný večer co nejrychleji zapomenut. Národní Politika odsuzuje tuto hru, jako ostatní listy, vytýká jí roztříštěnost v obrazy, z nichž každý má svou nerovnoměrnou hodnotu, je však málo básnicky cítěna a málo vkusně podána.

*) Vítězslav Hálek „Záviš z Falkeštejna“, trag. o 5 jedn. ve 14 obr. Poprvé na Vinohradech 18. října k 50. výročí úmrtí autorova. Režie J. Bor, výpr. J. Weniga.

**) „Bílá Hora“, tragedie národa v 10 scénách. Naps. Arnošt Dvořák. Režie K. Dostála, vypr. V. Hofmana, scén. hudba J. Weinbergera. Poprvé v Nár. divadle 28. října 1924.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský)*

Listopad

1. 1884 — před 40ti lety — zemřel spis. P. Fr. Doucha, který nám přeložil devět her Shakespearových.

11. 1844 nar. se Jos. Jiří Stankovský v Kamenné u Příbrami, otec jeho byl ředitelem velkostatku a později stal se majitelem vlastního velkostatku v Čelakovicích u Prahy. Mladý Stankovský studoval gymnasium, pak práva v Praze, leč nedostudoval. Literatura a divadlo jej cele zaujalo. Již v letech šedesátých počal uveřejňovati drobnější povídky v různých časopisech a r. 1867 ujaly se na scéně Prozatímního divadla některé dramatické jeho práce, z nichž nejvýznačnější jsou „Literární nádeníci" (4. pros. 1867) a „Žebráci" (histor. činohra v 5. j. z děj. nizozemských, r. 1872), dále jsou známy jeho cenou vyznamenaná aktovka „Malý král" ze života vévody Frýdlandského Valdštýna (poprvé v Plzni 1886, v Nár. div. 1897), „Hej Slované", „Do zbraně", „Nedejme se", „Krakonoš" a j. Hry jeho však hlouběji nezakotvily. Z překladů známy jsou „Farář z Podlesí", „Fučík", „Arria a Mesalina", „Lékař své cti" a mnoho j. Z jeho románů z ovzduší divadelního jsou nejznámější „O slávě herecké" a „Vlastencové z Boudy", v nichž líčí dobu probuzeneckou v letech osmdesátých předminulého století, zejména dobu vlasteneckého nadšení divadelního v Boudě 1786 až 1789 za bratrů Thamů, Šedivého, Majobera, Tandlera a j. Stankovský byl nadšený divadelník a idealista. R. 1873 převzal od Jaroslava Hofa divadlo na „Komotovce". Po nezdaru v tomto divadle odebral se se svou společností a slušným inventářem na český venkov a řídil své divadlo, nešetře nákladu, směrem uměleckým. Leč byl zklamán, neboť ideály jeho, ani teoretické vědomosti nestačily k vedení divadla. R. 1875 vrátil se opět do Prahy a začal tím usilovněji pracovati literárně, až se přepracoval. Vysílen, slep a chud — své jmění vyčerpal i jako velký podporovatel všech vlasteneckých a humanních spolků — diktoval své choti Marii, rozené Švandové ze Semčic, do péra. Zemřel 10. pros. 1879 v Praze v mladém věku 35 let. Byl jedním z nejnadanějších a nejpilnějších spisovatelů své doby, mužem železné píle a houževnaté vytrvalosti. Obětoval jmění i život, ač mohl jako jediný syn velkostatkáře žíti v blahobytu svému ideálu. Velmi cennou pomůckou pro divadelní historiky jest jeho „Divadelní slovník", obsahující úplný seznam všech her tištěných i rukopisů od r. 1771 až 1875 a dnes velmi vzácný (vyšel u Pospíšila r. 1876). V listopadu oslavujeme 80. výročí jeho narození (v pros. 45. výročí jeho dne úmrtí) a jsme přesvědčeni, že si naše divadla vypravením některé z jeho her na něho jistě vzpomenou.

22. 1824 nar. se v Ústí n. Orl. Jan Ludevít Lukes, slavný tenorista český, výtečný pěvec písní národních a dlouholetý člen českých divadel. Studoval v Brně gymnasium a filosofii, později práva ve Vídni. Tam učil se zpěvu a hudbě. Poprvé vystoupil r. 1853 v Olomouci jako Stradella. R. 1854 přijat byl k pražskému Stavovskému divadlu, kde vynikl zvláště v úloze Škroupova „Dráteníka". Po třech letech zřekl se divadla, chtěje se věnovati průmyslu pivovarnickému. Za tím účelem procestoval mnoho evropských měst a získal velké zkušenosti. Po svém návratu přičinil se s jinými vlastenci o založení zpěváckého spolku „Hlahol" a byl jeho prvním sbormistrem. R. 1867 byl angažován k českému Prozatímnímu divadlu, kde silně propagoval hudbu Smetanovu, tehdy ještě méně uznávanou. R. 1874 vystoupil ze svazku divadla a zařídil si operní školu, ze které vyšlo velmi mnoho operních umělců i světového jména. Z Lukesovy školy vyšli m. j. pěvci Ant. Vávra, K. Čech, Vil. Heš, Boh. Benoni, J. Broulík, M. Laušmanová, Panznerová-Klanová, M. Kubátová. R. 1867 byl zvolen starostou „Jednoty umělců pražských". Zemřel v Praze 24. února 1906. Letos připadá 100. výročí jeho narození.

SCESTY

Národ sobě! Národ sobě!
Jaké heslo vznešené!
Jenom jestli chudák národ
na vstupenku sežene!

Před branou zavřenou zlatého chrámu
mnohý už herec i poeta kles.
Dokořán otevřte! Přináší slámu
proslulý politik Panfiškus dnes.

B. Šaloun.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 15. do konce října. Nár. div. mělo původní novinkou Dvořákovu „Bílou Horu" 28. října, kterou opakovalo 1 ×. Jinak hrálo Sv. Janu, Ze života hmyzu, R. U. R., Peg mého srdce. V opeře: Rusalku s Mařákem j. h., Labutí jezero, Louisu, Coppelii, Šeherezádu, Dimitrije, Branibory v Čechách, Spící krasavici, Madame Butterfly, Fausta a Markétu, Na starém bělidle. — Stav. div. hrálo: Kolportážní příběh, Bokserský zápas, Peg mého srdce, Zlámaný žebřík, Slaměný klobouk, Noc na Karlštejně, Baron Goertz. V opeře: Rigoletto, Jakobín, Mignon, Šeherezáda, Komedianti, Hubička, Bílá paní. — Vinohr. div.: Knock, 18. října v 50tý úmrtní den V. Hálka Záviš z Falkenštejna, Muž z loterie, Bařoch, Strakonický dudák, 28. října mělo pohostinskou hru moskevských: Euripidovu „Medeu". — Švandovo na Smíchově: Střevíček pí markýzy, Opory společnosti, Žena, kterou jsi mu dal, Cácorka, Papínkovo dobrodružství (s V. Burianem j. h.), Velbloud uchem jehly, Cukrárnička. — Komedia: Podskalák, Vdavky Nanynky Kulichovy, Ztratil se muž, Pařížanka, Všechny cesty vedou do Říma,

*) Oprav v seš. 13. nesprávné datum úmrtí tenoristy K. Veselého — 1. X. 1904.

Muž, jemuž to hlavní schází, Milenka p. ministra, Diagnosa 16. — Tylovo v Nuslích: Paličova dcera, Sůl nad zlato, Napoleonova první láska, Stambulská růže, Maharadžův miláček, Farář z Podlesí, Střevíček paní markýzy, Manžel ze šetrnosti, Bílá otrokyně, Julinčino štěstí, Všem hlava dolů, Čech a Němec, Malá hříšnice, Kráska ze Šumavy, Moře nerozdvojilo, Karel Havlíček Borovský, Jan Žižka, Babí léto. — Urania: Co srdce poji, moře nerozdvojí, Obři proti trpaslíkům, Pražská čarodějnice, Madame Pompadour, Peer Gynt, Podzimní píseň lásky, Nížina, Zvonky cornevillské, Kříž u potoka, Zlatá nit, Srdce kamenná, Nejšťastnější manžel, Hoši z první legie, Bílý lev, Housenky, Krotitelka šelem. — Rokoko: Dostanem se tam? — Arena na Smíchově: Mars o nás ví, O čem ženy sní. — Variété: Ženy, pozor na muže!, Carevna Kateřina. — Zlatý kohout v Adrii: Aktovky: Cikánský tábor, Opuštěná, Vzpomínky, Pouliční lucerny. *j. p.*

Emanuel Chvála mrtev. V I. (IV.) ročníku seš. 2. zaznamenali jsme, že Em. Chvála dožívá 70 let, netušíce, že po čtyřech letech zahlédneme jeho jméno ve smutečním rámci Nár. Politiky, jejímž spolupracovníkem byl dlouhá léta, a že vzpomeneme, jakou význačnou osobností byl v českém hudebním světě, ať již jako hudebník výkonný, produkující a zvláště kritisující, ale vždycky nadšený a vroucí průkopník českého hudebního života od jeho počátku až do posledních chvil, od 70 let minulého století až do dneška. Šel se Smetanou, Dvořákem a Fibichem, prodělal celý vývoj našeho hudebního rozmachu a pouze přísná autokritika přivedla ho k rozhodnutí, že vzdal se klavíru, ač prokázal při něm virtuositu, vzdal se i skladby, ač projevil nadání, které uznali Dvořák i Fibich, a věnoval se výhradně kritice jakožto hudební kritik Nár. Politiky. Není úkolem našeho listu oceniti podrobně jeho kritickou činnost, pouze chceme říci, že prožil život plně a záslužně. Několik těchto řádků jest prostou navštívenkou na jeho hrob. *pt.*

Emil Focht — šedesátníkem 31. října 1924. Člen činohry Nár. divadla od r. 1890, kam přišel po absolvování učednických let u kočujících společností, jako milovník a kde je vytrvale hrával plných třicet let. Z galerie jeho postav třeba vzpomenouti Peška v Noci na Karlštejně, Jola v Hippodamii, Florizela v Zimní pohádce a j. Poslední léta zúčastnil se horlivě v organisaci čsl. herectva, v jeho pensijních a podpůrných fondech, zvláště pak je záslužná jeho činnost v Bio na Slovanech, jež je zřízeno ve prospěch pensistů Nár. divadla. *j. p.*

Pětasedmdesáté výročí utvoření první české divadelní společnosti cestující připadá na 17. listopad t. r. Nebude snad nemístno aspoň v hrubých rysech za přispění vzpomínek J. L. Turnovského říci několik slov o prvých počátcích venkovských divadelních společností, jimž jistě nikdo neupře uznání, že byly a jsou důležitým činitelem v kulturním rozvoji českého národa: Hereckých společností, majících svým povoláním dramatické umění a vzniknuvších později, než divadla ochotnická, byli předchůdci již koncem 18. stol. horalé: Jan Petruška z Vysokého, krejčí Frant. Vodseďálek, který ve Staré Vsi v Podkrkonoší a blízkém okolí hrával s některými pomocníky ponejvíce hry biblické, jako: „Mojžíš," „David," „Nová komedie o sv. Petru a Pavlu" a j. Dále Jan Nypl z Nové Paky a v letech dvacátých min. stol. velmi zajímavý zjev: Vojt. Hánich v Mlázovicích a okolí, který se staral pouze o divadlo a hrával, jsa prý neodolatelným komikem, o masopustě hry veselé a v postě nábožné, které sám spisoval, leč není o nich bohužel nic známo. Pokročilejší byl již řed. Šmíd, jenž míval zprvu společnost německou a přibíraje znenáhla i hry české, střídal je s německými, nedočkal se však také zvláštních výsledků. Teprve vlastenecký spisovatel a farář Fr. Sláma (Bojenický) uvedl vážně na přetřes zřízení řádné české společnosti herecké pojednáním ve „Květech" r. 1837. Myšlenka se zalíbila, než tehdejší okolnosti nedopouštěly, aby se realisovala. Ani otázka redakce „Květů" r. 1845 k vídeňskému dopisu V. B. Nebeského: „Udržela-li by se česká herecká společnost na venku?" nebyla zodpovězena kladně, ba ani zevrubná agitační brožurka J. K. Tyla, vydaná u Pospíšila a nazvaná „Cestující společnosti herecké", v níž Tyl píše: „Bude-li v Praze jednou samostatné divadlo české státi, jakového jsme posud neměli, bude i menších divadel potřebí, která by velkému za počáteční školu sloužila" — ani ta neměla praktického výsledku. Avšak Tyl, odebrav se již r. 1829 k německé venkovské společnosti se svými přáteli Prokopem a Bílem a s úmyslem přeměniti ji v českou, nebyl tímto nezdarem odstrašen, ba čím více rostla naděje, že bude v Praze postaveno české divadlo Národní, tím usilovněji obíral se záměrem zříditi českou hereckou společnost venkovskou. Leč teprve ve volnější době po bouřích roku 1848 přikročeno k positivnímu jednání ve věci, pokládané vším právem za národní. Tyl sám nemohl svou oblíbenou myšlenku provésti, jsa vázán jako dramaturg k divadlu v Praze, přiměl k tomu však svého přítele Josefa Aloise Prokopa, nar. 1809 v Liberku, jenž vystudovav akademické gymnasium, poslouchal dva roky práva a byl zároveň vychovatelem i dosti známým operním pěvcem a hercem nejen po Čechách, ale i za hranicemi. Po bouřlivých svatodušních dnech 1848, kdy byl se svou chotí Albertou roz. baronkou Korffovou zatčen a kdy vyvázl bez trestu po několika nedělích věznění, meškal toho času v Praze bez engagementu. Prostředky opatřeny subskripcí, provoláním v Havlíčkových „Národních listech" sešlo se asi 2000 zl. příspěvků a po dlouhých protivenstvích konečně získána koncese a hned potom sestavována společnost ochotníků a divadelních nadšenců pod jeho řízením, mající název: „První česká divadelní společnost," která začala hráti v Chrudimi 17. list. 1849. Zahájení bylo svátkem nejen chrudimských, kteří se o vstupenky drali, ale vůbec svátkem národním. Odtud odebrala se společnost do Litomyšle, pak cestovala po východn. Čechách, jihozápad. Moravě a r. 1851 odebrala se do Vídně, kdež pobyla téměř tři měsíce. V prvních dobách svého působení byla všude vřele vítána, dobře se jí dařilo, leč obecenstvo znenáhla v přízni ochabovalo. Nebylo divu: Prokop měl sice mnohé zkušenosti, ale chyběla mu naprosto energie a měl i jiné vady osobní, které zaviňovaly stálé klesání umělecké úrovně družiny, dříve všeobecně oblíbené; někteří herci ukázali se záhy obecenstvu ne jakožto apoštolové umění dramatického a lásky k rodnému jazyku, nýbrž jako obyčejní smrtelníci s mnoha slabostmi. A co nepokazili herci sami, to dokonala reakce Bachova, která již r. 1850/51 nadělala strašné spousty na poli národním a politickém. Po smrti Prokopově r. 1862 v Červené Řečici řídila společnost vdova jeho po mnohá léta až do r. 1887, kdy 28. března zemřela ve věku 84 let v Poděbradech. Po ní převzal společnost a koncesi obdržel Josef Mušek, který byl již řadu let před smrtí pí Prokopové jejím správcem. Druhou takovouto českou hereckou společnost sestavil si koncem r. 1850 herec J. Svoboda a počal s ní hráti v Karlíně. Leč záhy se rozešla v Příbrami, jelikož nebylo zde vyhověno podmínce koncese, že musí ředitel osobně svou společnost vésti. Třetí společnost hodlal zříditi Jos. K. Tyl, který pro intriky svých odpůrců vystoupil od pražského divadla. Nedostav však po dvakráte povolení k žádosti své za koncesi vlastní, spojil se s ředitelem německé společnosti Jos. Kullasem, od

něhož si koncesi pronajal, a zahájil hry v Jindřichově Hradci v listop. 1851. Leč na jakési udání bylo mu v úspěšné této činnosti zabráněno a když ani na třetí žádost nedostalo se mu povolení k řízení své vlastní společnosti, byl nucen tuto v březnu r. 1853 v Domažlicích rozpustiti. Leč již v červnu téhož roku stal se Tyl režisérem společnosti královéhradeckého měšťana Josefa Štandery, který měl povolení říditi společnost, k níž koncesi divadelní měl Filip Zöllner, tou dobu režisér německého divadla, který r. 1860 sám ujal se řízení této společnosti, v jejíchž službách J. K. Tyl 11. července 1856 v Plzni zemřel. Štanderovi a později i jiným trpěno to, co Tylovi nebylo povoleno, totiž že mohl najmouti si koncesi od Kullase. Počet hereckých společností počátkem let šedesátých rozšířen byl na čtyři (neboť také ředitel Stránský [vlastně Šemerer] změnil německou svoji společnost v českou, již v čele stál Kramuele jako režisér). V letech devadesátých vzrostl již jejich počet na 38, jichž ředitelé byli m. j.: Jos. Jelínek, Pokorný, Čížek, Krämer, Svoboda, Kramuele, Pištěk, Pavel Švanda ze Semčic, Vendelín Budil, V. Hübner, Jan Hurt, L. Chmelenský, A. Mušek, Příbramský, Suk, Štandera Ant., Jos. Štekl. Vzrůstajícím počtem těchto hereckých společností poklesala ovšem jejich jakost a snaha zvýšiti jejich úroveň vedla r. 1885 k zřízení „Ústřední jednoty českého herectva", jejímž původcem byl pražský herec J. Vojta Slukov, který 14. srpna 1885 byl zvolen také jejím prvním předsedou. —*bž.*—

Nedopatření. „Divadelní Listy" z 25. října přinesly na titulní straně velikou fotografii autora „Bílé Hory" dra A. Dvořáka s uvedením jeho umělecké činnosti, ale hned na druhé straně ve feuilletonu slovy: „... tak je mrtev Matěj Poctivý i jeho družina" řadí Dvořáka ke skupině básníků z Dramat. svazu, jichž hrám „obecenstvo neporozumělo". Logika — ? —*ý.*

Spor o „Bokserský zápas." Zavřelův „Boks. zápas" je dosud čilým předmětem debat a konfliktů, jak v poslední době nebylo při žádné jiné hře. Fr. Zavřel reagoval na Kodíčkovu poznámku v „Tribuně" lokálkou ve „Večeru" z 15.-X., v níž uvádí, že podle názoru Hilara měl být „B. z." podroben korektuře, kterou měl provésti red. Kodíček. Když tento korektury nepřijal, provedl ji dr. Dvořák. Zavřel napsal, že red. Kodíček „tento úkol nezmohl, jelikož je mu asi psaní her cizí". Red. Kodíček v „Tribuně" ze 16.-X. odpověděl, že o hře vůbec nepsal, že „celá literární kariera Zavřelova je l e g r a c í" a že „p o t ř e š t ě n á literární figurka Zavřelova je poslední, již by měl dokazovati, že její názor je d r z o s t í a b l á z n o v s t v í m." Dále píše, že „u b o h o u s l á t a n i n u" nezkorigoval proto, protože býval by nucen hru úplně přepracovati. — K tomuto milému obrázku z našeho divadelního života nutno pro úplnost připojiti, že jde o bývalé intimní přátele z Dramatického svazu a že Kodíčkovy kritiky o dřívějších Zavřelových premiérách nesly se zcela jiným tonem a v úplně jiném smyslu. Zbývá jen pozastaviti se v mysli trochu nad těmito fakty, uvědomiti si, jakým vulgárnostem propadl český dramatický estét, jehož kritické výrazy nejsou jistě nejušlechtilejší. Vše lze vyjádřiti, i nejostřejší odmítnutí možno tiskem tlumočiti, ale nutno zachovávati takt, formu, která povzbuzuje k sebepoznání a neuráží. Jsou to špatné příklady pro mladou generaci, která v tomto směru, zdá se, je velice chápavá. — A pak není podivné, že krátce po této polemice v bulletinech oznamovaná „úspěšná hra" „Boks. zápas" neobjevila se již na scéně a že Zavřel novinářsky oznámil svou resignaci na jednatelství i členství Dram. svazu. *ej.*

Bratislavský skandál. Ti, kteří podle denních zpráv při slavnostním představení Kolárova dramatu „Žižkova smrt" smrdutými bombami a velezrádnými výkřiky demonstrovali, varovali dle olomouckého „Pozoru" řed. Nedbala, aby na čtvrtek 23.-X. stanovenou reprisu dramatu odvolal. Ředitele Nedbala však ani vyhrůžky zástupců lud. strany nezalekly a setrval na stanoveném dni reprisy. Večer 23. října v divadle minul zcela klidně, neboť stoupenci československé pospolitosti vyplnili napřed divadlo tak, že luďáci zůstali mimo budovu. Po provolání slávy republice a zapění státních hymen započalo představení, které mělo ráz slavnostní. Demonstranti ve „Slováku" otiskli, aby se přihlásili ti, kteří je nazvali podplacenou maďar. čeládkou. Přihlásil se dr. Milan Ivanka, který je ochoten i soudně své tvrzení dokázati. Mimo dra Ivanky přihlásila se na výzvu celá řada bratislavských Čechoslováků. *Eský.*

Divadlo „Komedia" ztrácí dosavad. řed. R. Kautského, který byl angažován K. Hašlerem pro Variété. V Komedii ujal se uměleckého vedení Jan Klepetář, který vydal již také nový repertoar letošní sezony. Angličtí, američtí, italští, ruští, severští a zvláště němečtí autoři jsou v něm četně zastoupeni: Celkem 56 cizích her v 10 měsících chce „Komedie" vypraviti, ale a n i j e d n u hru českého autora. Tedy i Komedie, která alespoň někdy přinesla dobrou věc českou, pomíjí úplně směr č e s k é h o divadla a stává se novým poplatníkem zahraničních divadelních agentur. Pokračujeme — —*ý.*

Z CIZINY

J. E. Ozarevský, vynikající ruský režisér státních divadel, zemřel v těchto dnech zcela zapomenut v Paříži ve velkém nedostatku. Byl též znamenitým hercem, jako paedagog dramatického umění odchoval celou řadu výborných herců ruských a jako historik shromažďoval po celý život divadelní sbírky, mající velikou cenu. Nám je Ozarevský znám ze svých pohostinských her r. 1921 na Národ. div., kde režíroval Andrejevova „Tena, jejž políčkují" a Gogolova „Revisora", v němž také vystupoval jako Chlestakov. —*k.*

M. N. Germanova dramat. umělkyně ruská, jedna z nejznamenitějších představitelek jevištního umění vůbec, oslavila 17. t. m. 20 letý jubileum umělecké své činnosti v Městském divadle na Vinohradech v skvělé své roli Grušenky Dostojevského „Bratří Karamazových", čímž opravujeme zprávu ze seš. 15. *žk.*

Spor o scénování Molièra. Nedávno v Paříži vznikla polemika mezi vynikajícími divadelníky, Antoinem a Boissym o výpravu Molièrových děl. Antoine tvrdí, že dosavadní směrnice ve výpravě Molièra v Comédii Française jsou již neudržitelny a že je nutno hráti jej ve více dekoracích, aby bylo docíleno větší živosti a účinnosti. Kritik Boissy odmítá tento podnět a odporuje setrvati při jednotnosti dekorací, neboť jinak byla by poškozena uměleckost díla, vyžadující dřívějšího konkretního uměleckého stylu. —*ý.*

Rossa di San Secondo, autor právě hraných „Loutek" na městském divadle vinohradském, je smyslný, ohnivý, pravý „syn Etny". Je mu 35 let a mění se neustále, zneklidňován novými uměleckými viděními. Je velký pracovník, od divadla po léta byl odvrácen novelou a románem, v nichž vyniká jeho mimořádné chápání duše ženské. Teprve po válce vrátil se k divadlu, na kterém debutoval r. 1908. Jeho „Vášeň loutek" je z r. 1918. Od té doby napsal několik her, mezi nimiž „Vášeň loutek" zdá se vysmívati ostatním. Neboť jestliže myšlenka Rossi di San Secondo je kaleidoskopem, přešel-li od vášnivého patetického dramatu až k frašce, je autor přece bytostí věřící, vážnou. Takové je vyjádření francouzského básníka Alfréda Mortiera, sdělené Leopoldu Lacouroví, jež uveřejněno v „Comédii". *Ž.*

O C H O T N I C T V O

Jaroslav Borotínský

Poslání venkovských ochotnických divadel před 50 a 60 lety

Ochotnické spolky na venkově působí k tomu, aby venkovský lid povznesly, obrodily a zušlechtily jeho duši a budily lásku k vlasti a národu. Správně zdůrazněno při jisté významné příležitosti a svátku divadelním, že národní vědomí není ani dnes přežitkem nebo zpátečnictvím, naopak je ho dnes třeba více, nežli kdy jindy. Bylo-li v něm naše štěstí až do našeho osvobození, jest v něm i dnes a bude v něm i v budoucnu. Ochotnictvo zůstane věrno národnímu poslání a ideálu výběrem svých her, svou uměleckou snahou i organisační činností, výchovným úkolem i ostatním kulturním působením. Na tomto poli řada ochotnických jednot na venkově dospěla již půlstaletí a více práce divadelní.

Padesát let přešlo v krásném zanícení prvních zakladatelů divadla ve Mžanech. Bylo to v letech sedmdesátých min. věku, kdy zesnulý probudilý rolník V. Jahelka shromáždil kolem sebe hlouček snaživců, zvláště Ant. Dubce, Jos. Munzara, Jos. Krejčího, a za pomoci tehdejšího administrátora fary dohaličské, Jana Macháčka zařídil divadelní spolek v Mžanech. První představení bylo 14. června 1874 v hostinci Jos. Krejčího a zvolena hra „Loupežníci na Chlumu“, činohra ve čtyřech jednáních. Hrálo se, dle tvrzení tehdejšího kronikáře, pěkně a i hmotný zisk byl na tehdejší dobu značný, neboť se vybralo na vstupném 54 zl. Slibný začátek tento posílil nový spolek k další činnosti, kteráž, dík obětavosti ředitele divadla V. Jahelky, zdárně se vyvíjela a nabyla dobré pověsti. Hrálo se dvakrát až třikrát v roce a tak z čistých zisků umožněno záhy pořízení vlastního jeviště od hořických ochotníků za 60 zl., jež sloužilo, podrobeno jsouc náležité opravě, hrám divadelním. Mžanské divadlo má pěknou minulost a bylo štěstím pro místní občany, neboť píle, horlivost a dobré snahy i tu byly vždy zjevny a nesly se k povznesení a zdokonalení malé scény v každém směru.

50 let uplynulo od založení ochotnické scény v Řetůvce (blíže Ústí, n./Orlicí). Malá víska, ale jak krásné tu výsledky ideálního nadšení. První byli tu jako jinde čeští studenti. Znáte ty známé obrázky Alšovy bývalých jeho českých studentů, jak deklamovali, hráli, zpívali, přednášeli atd. Tak tomu bylo i zde při počátcích Thalie řetůvecké. Čtete se zájmem, jak poprvé sehrána tu (r. 1873) „Strašidlo v ševcovské dílně“ a „Posvícení

P O D Č A R O U

Dojmy a poznatky z divadelní soutěže ochotnických spolků I. obvodu Pražského okrsku

Prošli jsme tedy již první zkouškou ohněm a můžeme říci, že se zdarem. Netajíme se, že jsme měli různé obavy. V prvé řadě bylo řečeno, že divadelní soubory nebudou moci dobře hráti bez světel ramp a zejména bez obecenstva. Vždyť není neznámo, že obecenstvo je hercům skoro jako rybám voda. Herci jsou s obecenstvem vždy v jakémsi duševním styku a soucítění. Obecenstvo je hercům jakýmsi fluidem k tvoření na scéně; obecenstvo je hercům, kteří sice nemají ho vlastně ani viděti a kteří musí žíti jedině životem na scéně, jakousi neviditelnou hybnou pákou k tomuto životu. A hle, naše ochotnické divadelní soubory obstály ku podivu výborně, hrály a tvořily své divadelní figury, jako by hrály před obecenstvem. Zapomínaly i na porotu, sedící před nimi v hledišti. To byl první dojem, který jsem při soutěži zažil.

Při tom postihl jsem však přece jen jakýsi rozdíl. Ochotníci, kteří hráli v Měšťanské besedě, byli poněkud v nevýhodě, neboť hráli za úplného denního světla, velké hlediště, v němž přece jen viděli přísné pány porotce s tužkami v ruce a s upjatým zrakem i sluchem, zelo na ně velkou prázdnotou, kdežto v Malostranské besedě bylo hlediště při hře zatemněno — porotci seděli úplně v zadu — a jeviště bylo uměle, jak obyčejně při hře, osvětleno. Proto můžeme souditi, že i soubory, které tam dosáhly menšího počtu bodů, byly výborné, dostihující soubory s větším počtem bodů na Malé Straně. Vždyť již i maskování samo — započítávané také určitým počtem bodů — hrálo tu jistou úlohu. Z toho plyne, že i v tom směru, jako v jiných, je třeba stejných, neb aspoň přibližně stejných podmínek.

Dalším poznatkem byla scéna sama. Buď by se musilo souborům ponechati na vůli, postaviti si scénu tak, jak si ji při zkouškách utvořili — to ovšem by vyžadovalo více času a soutěž by to zdrželo — nebo by se musil přiložiti k podmínkám soutěže i plánek scény, dle kterého bylo by se soutěžícím řiditi. Snad jen přemístění nábytku a rekvisit mohlo by býti povoleno. Tedy opět vše za stejných podmínek . . .

Jiným poznatkem bylo, že pořadatelstvo mělo určiti minimální počet bodů, jehož dosažení podmiňovalo by veřejné vystoupení před obecenstvem. Neboť jest jistě příliš okaté, že hrál na příkl. veřejně soubor, který dosáhl v jedné z aktovek pouze 60 bodů (což nemohlo se stát, že i menší počet bodů než 60 byl největším v soutěži souborů v jedné a téže aktovce?), kdežto jiný soubor (soubor výborný!), který dosáhl, v jiné ovšem aktovce, 89 bodů, nebyl připuštěn k veřejné hře vůbec. Nemají býti k veřejnému vystoupení (o němž se v denních listech psalo a příště bohdá více bude psáti) připuštěny jen soubory nejlepší, aby si veřejnost udělala o nás

v Malšicích". Nad jevištěm byl nápis: „Tento chrámek láska zbudovala, pomsta jej urvat chtěla a pravda zachránila". Jak zdejší mladé hochy, ještě do školy chodící, lákal svět pláten a prken, chci uvésti dvě episody z vypravování p. B. Když hrán byl „Pan Franc aneb Sedlák je šelma velká", chtěli se dostati hoši stůj co stůj do divadla. Když to nešlo jinak, zadem vlezli pod schůdky podia a tam sledovali hru. Bylo tak nízké, že když pan Franc byl šelmou sedlákem povalen na zem a udeřil botou do prkna, netušil, že i tam jsou posluchači. Otřesem prkna hlavy obou hochů Truhláře i B. dostali takové rány, že dlouho na ně pamatovali. Podruhé při hře „Dědův kalmuk" pan B., jen aby se dostal do divadla, naříkal u pokladny a když pokladník se ho tázal, proč pláče, odvětil: „Ztratil jsem šesták a teď do divadla nemohu." Z útrpnosti pokladníkovy dostal se do divadla přec. V této době začali pracovati hoši 16ti- a 18tiletí. Umyslili si, že hráti se bude děj se co děj. Místnost našli ve statku u Venclů v čísle 41 a divadelní hru „Námluvy" zapůjčil jim p. Černý starší z čísla 22. Hru tuto přinesl si jmenovaný napsanou na několika listech papíru z Italie, odkud se vrátil z vojenské služby. Svépomocí opatřili si mladí herci dekorace, užili za kulisy plachet a pokrývek a starost o kroje a vousy nebyla příliš velká. Pěstoval se tehdy len a tu vousů nadělalo se dost a dost. Satstvo opatřilo se z domova a všelijak připraveno bylo dosti pestré a mladým plně vyhovovalo. Hle, malá ukázka, jak i na pohraničí pracovalo se pro české vědomí divadlem!

Červený Kostelec vzpomněl 60. výročí založení ochotnické družiny položením základního kamene k městskému divadlu. Čin velký a záslužný, o němž dlouho historie divadelní bude vyprávěti. Tamní ochotnický spolek měl při svém založení štěstí, že ideální nadšení, jež vyplňovalo tehdejší dobou všecko naše národní žití, provázeno bylo též opravdovou obětavostí, která za dnešní doby materielního založení hodně mizí z našich řad, ochromujíc tím každou nevýdělečnou snahu. Tou dobou Kostelec postrádal vhodné divadelní místnosti. Záhy vybudován divadelní sál a pak již rozkvět ochotníků v Červeném Kostelci byl stále znatelnější (r. 1864 v pěti měsících sehráno 19 her a r. 1865 v 23 večerech již 25 her českých).

České divadelnictví a snahy ochotnické v době kulturního obrození českého národa v letech šedesátých a sedmdesátých byly prvními hlasateli českého vzkříšení právě tak, jako spolky sokolské a pěvecké. Nesly živé slovo, burcovaly národní vědomí, pracovaly o ušlechtilých snahách a kde našly vlastenecké srdce, tam zapustily pevný a zdravý kořen, jak tyto příklady a dnešní utěšený stav, rozvoj a vzrůst těchto míst po stránce divadelní nejlépe dosvědčují.

---

dojem nejpříznivější? Tím nechci ublížiti onomu ochotnickému spolku, který dle doslechu (sám jsem nemohl býti představení přítomen) hrál mnohem lépe, než při soutěži samé.

K této otázce pojí se těsně jiná. Není to novum, bylo o ní již jednáno i uvažováno, aby totiž jednotám byla ponechána vedle předepsané, též jedna volně volená aktovka, ovšem se schválením pořadatelstva. V tom případě by jistě nebyla na příkl. taková jednota jako, Scéna čsl. nár. demokracie, která se vykázala tak dobrým souborem (výtečně charakterisujícími pp. M. Zeibertem — Karáskem a J. Joštem — Šlapákem, dále s velmi nadanou začátečnicí slč. Zejdovou — Baruškou i ostatními dobrými silami pí Zejdovou, p. Růžičkou a j.) vyšla na prázdno, jako se stalo tentokráte při rovnosti počtu bodů, dle výroku poroty pouze z důvodů výraznější hry. Stačí tu pouhé pochvalné uznání? V podobném případě bude nutno již v podmínkách soutěže učiniti náležité opatření . . .

Při společném jednání celé poroty byl projeven názor, že by se měli posuzovati (či oceňovati „body") také režiséři a jednotliví herci. O tom bude nutno při dalších soutěžích uvažovati. Z jednoho stanoviska (nikoliv k rozmnožování bodů jednotlivých souborů) by to bylo jistě prospěšno a to pro seznání režisérů a herců-ochotníků, neboť bude nám jich při pořádání slavnostního představení k 40. výročí založení Ú. M. D. O. Č. jistě zapotřebí. Když jsme sledovali výkony jednotlivých herců-ochotníků různých soutěžících družin, napadla nás myšlenka, jaký by to byl divadelní soubor, kdyby se mohl sestaviti z vynikajících jejich jedinců, jak vzorné by to bylo představení, kdyby bylo řízeno i výborným režisérem! Bude-li toho třeba, jsem přesvědčen, že se podaří sestaviti soubor, který svými výkony skutečně vzbudí obdiv i úctu.

Porotou byl též projeven názor, aby jednotlivé soubory byly posuzovány též na vlastních jevištích při běžných svých divadelních večerech. To ovšem bylo by dosti obtížné, neboť porota v takovém složení, jako byla zdejší, by se asi sotva sešla. Snad mohla by tak učiniti pouze 2—3členná komise z našich ochotnických řad.

Co se poroty samé (neb obou jejích oddílů) týče, lze s radostí konstatovati, že byla sice přísná, leč spravedlivá a úplně nepředpojatá. Bude však nutno ještě přesnějších instrukcí v podmínkách soutěže, aby se mohly její oddíly říditi jedním vodítkem, na příkl. jak určovati „body" a pod., neboť o těchto věcech bylo se jim teprve dodatečně raditi. Namítne se sice, že je to právě jejich povinností, ale tu je třeba, aby celá porota byla předem informována. K tomu se pojí přání pp. porotců, aby pro příště i oni (neb aspoň někteří z nich) byli k sestavování podmínek soutěže přibráni, což nutno uznati správným. Jest si však přáti, aby za porotce byli voleni a zváni pokud možno jen osoby, mimo kruhy ochotníků stojící, aby zachována býti mohla úplná nestrannost.

Celkový poznatek ze soutěže byl velmi potěšitelný: Soutěžící jednoty zachovaly vzorný pořádek a kázeň bez jakékoliv výjimky. Že se i nezvítězivším jednotám dostalo uznání pp. porotců, o tom svědčí jejich referáty, z nichž některé budou ve zvláštní schůzi předneseny a snad i uveřejněny. *V. Š.-T.*

E Janský

O konservatismu ochotnictva

Nedávno byly uvedeny, resp. osvětleny důvody, které jsou podkladem z větší části konservativní činnosti ochotnictva. Plně s nimi nesouhlasím přesto, že vycházím z téže tése, že základem ochotnického repertoaru je původní tvorba, práce českých dramatiků. Nejsem stoupencem devisy, dle níž ochotnictvo není sice zásadně proti novému snažení v dramatickém projevu, ale nemůže eksperimentovati. Pokládám za princip umělecké práce ochotnictva obnovovati nejen starší tvorbu a podporovati její hodnoty — které by jistě z větší části zanikly bez jeho činnosti —, ale i sledovati postupující vývin divadelnictví doma i za hranicemi k docílení zvyšené kulturní úrovně publika, které zvláště na venkově je odkázáno na divadelní kulturu amatérského souboru.

Vzrůstem kvalit souboru rostou i vjemové schopnosti obecenstva, které nutno právě dle programu ochotnictva vychovávati. Výchovou však nevyrozumíváme pouhou jednosměrnou orientaci, ale systematickou prácí pro vytvoření určitých znalostí, umožňujících vybavení vlastních dojmů každého jednotlivce a získání vlastních názorů a vlastního úsudku. Pokládám proto pro ochotnické divadlo za nutné, aby se přímo účastnilo hledání nových směrnic a jevištně je uplatňovalo se stejnou vážností, jako starší tvorbu, neboť vydává se jinak v nebezpečí, že propase nejednu novou dobrou myšlenku, schopnou zdatně přispěti k řešení divadelních problémů. Není správné vzdalovati se neustálého zkoumání schopností jiného dramatického i jevištního výrazu, neboť i v takové práci spočívá část příštích úspěchů. Nemám tím ovšem na mysli akceptovati bez výhrady každou novou myšlenku a práci, propagovati bez úvahy nové práce dramatiků známých i dosud neznámých. Je nutno bedlivě zkoumati veškery klady i zápory, uvažovati o výši hodnot formy i možnosti realisace námětů a přistoupiti s větším kritickým měřítkem k takovému projevu, nežli ke starší již práci, neboť je pouze úkolem získati další cenné prvky a nikoli poškozovati a zeslabovati dosavadní výsledky uměleckého snažení.

Mám zato, že není pouze prací umělce-amatéra restaurovati a zachovávati odkazy předcházejících generací, ale činorodě spolupracovati na zdokonalování díla, jehož výsledky budou podkladem k další činnosti budoucích pracovníků. Nebudiž proto cílem ochotnictva omezovati svoji působnost výhradně na repertoar starších forem, ale budiž jeho snahou s vědomím plné odpovědnosti využíti z nového proudění myšlenek to, co bude jen ku prospěchu jeho i českého divadla.

Pro ochotnickou praksi

Historická pravděpodobnost na jevišti. (Píše *Miloš Šimáček.*) Čeliti zvyku — který je prý druhou lidskou přirozeností — je krajně nevděčnou úlohou pracovníků, kteří se nespokojují tradicí a přijatými vzory, v našem případě tradicionelními typy historických postav. Dodnes není shody mezi historiky o pravé podobě osobností, jakými byli Žižka, Hus a jiní. Je však dosti odborných výkladů, o nichž můžeme míti za to, že nejsou-li přesně doloženy, jsou jistě velmi pravděpodobné. Máme na mysli dvojí podobu zmíněných osob. Jednak tu, kterou jsme přijali z dob, které typ zidealisovaly a všelijak přikrášlily, a pak podobu těchže postav, jakou nám odhaluje bádání historiků. V době oslav Žižkových objevil se trocnovský hrdina na mnohých jevištích stálých i ochotnických a nebyl to jistě vždy týž Žižka, nýbrž charakterisoval se shodně jen páskou na očích, s palcátem v ruce a v ostatní podobě byl známým typem, vytvořeným staršími i novodobými výtvarnými umělci. Tak i Hus všeobecně uznávanou špičatou bradou. Jinak ponecháno na vůli, jak celou fysiognomii doplniti. A režiséři spokojují se vžitým typem dokonce z obavy, aby obecenstvo nebylo zklamáno a nepřišlo o dojem, s jakým se uvyklo dívati na hrdiny velikých dějin. Jest především třeba přihlédnouti také k povaze hry, v níž takové postavy vystupují. Známe hry, založené na archivních dokladech, které se snaží přenésti historickou skutečnost do formy dramatu, o nichž bylo kdesi řečeno, že jsou z větší části divadelně slabé, že postrádají dramatické hloubky a působí dojmem živých obrazů; a hry, které nejsou kopií histor. dění, nýbrž vyjadřují pouze myšlenku doby. Tyto hry jsou dramaticky vyspělejší, neboť autor shrnuje tu momenty, dramaticky nejúčinnější, a charakterisuje jimi minulost nikoli s archivní přesností, nýbrž nehledě k pravdivosti, času, ani místa děje, uchyluje se od ní libovolně ve prospěch, dramatičnosti scén a působí více myšlenkou než dějem doby. Zde jde tedy o divadelní umění. Proto však her, dříve zmíněných, netřeba podceňovati, neboť hledíme-li na divadlo jako na ústav, který nahrazuje četbu o historii, poučuje a vychovává, jsou to jistě v prvé řadě hry, založené na historické pravdivosti, k tomu účelu nad jiné vhodné. Nemají také jiné snahy, než podati věrný obraz jisté doby a tím poskytnouti poučení velmi přístupné. Již látka hry sama o sobě, vzatá přesně dle událostí, seznamuje diváka s poměry doby vytvářené charakteristickými zjevy jedinců i celého národa tak, jak se skutečně dálo. Máme-li na mysli právě onu účinnou náhradu za knihu, jest úmyslné přenesení historie do dramatu jen vítati. Dějiny, znázorněné živými scénami, a mluvené slovo zapůsobí na mysl divákovu jistě účinněji, než kniha, která není s to, dáti čtenáři tolik živých představ, jako divadlo. Hry takového druhu nejsou tedy osobním projevem autorova názoru, básník nemluví tu slovy vlastní inspirace nýbrž jest pouze tlumočníkem dnešku za dobu minulou a proto nelze se dívati na jeho práci s hlediska moderní dramatické tvorby jako na hru vlastní inspirace, a tak ji posuzovati. To jsou tedy hry ve vlastním slova smyslu historické. Svědomitý režisér snaží se dáti jim ráz co možno nejpravděpodobnější, rekvisitář snese na jeviště kde jakou starodávnou rekvisitu, kroje, nábytek a vše, co přispěje k oživení představy staré doby. Nuže, je-li tolik úzkosti o historickou pravdu ve výpravě, kostymech i rekvisitách, proč by se nemělo dbáti také

pravděpodobnosti jednajících osob tak důležitých, jako Žižka, Prokop Veliký, Hus i jiní? Myslím, že právě tyto hlavní postavy zaslouží, aby byly co nejvíce pravdivě historickými. Proč by tedy divák, jemuž se má dostati správného poučení o minulosti, charakteru a moci lidí velikého významu, onu historii vytvořivších, neměl viděti právě jejich prostou a nezkrášlenou nejpravděpodobnější podobu? Vidíme Žižku dokonce s plnovousem a šišákem na hlavě. Otázka, zda Žižka byl s vousem či bez něho, není — jak již pověděno — definitivně rozřešena. Ale možno přece jen přidržeti se mínění Zikmunda Wintra, který obrací naši pozornost k tak zvanému göttingenskému rukopisu. A tu si představujeme Žižku bezvousého (za plný vous, na bradě rozdělený, se už dokonce nepřimlouváme), nikoliv s šišákem, nýbrž čepicí a mimo ostatní známé oděni možno přimysliti košili z řetízkového pletiva. Pokud se týče brady, nepřičiňoval bych ji na jevišti Táborům vůbec, neboť: „Starci a kněží sluší brada: bojovníkovi překáží.“ Tento citát lze aplikovati ovšem více na bojovníky, než na kněze, neboť jde-li o bradu Husovu, nutno podle dohadů odborných badatelů přikloniti se k názoru, že Hus neměl brady — ba vůbec vousů. A jak Winter praví, byli Táboři nepřátelé brad a pokud se týče Žižkova velkého kníru, připojujeme se k názoru, že jest výmyslem 16. století. Pokud se týče kostymů a výzbroje, nebývá tak často chybováno; jinak nechť jsou Husité na jevišti bez „železa“, jen v kuklicích, čepicích, suknicích a pod. Používání kyrysů je nesprávné a dokonce nějaké uniformování je vyloučeno. Železné oděni můžeme připustiti poněkud husitské jízdě, ale s tou se na jevišti málo setkáváme. Odkazujeme zde čtenáře na znamenité dílo „Dějiny krojů v zemích českých“ (II. díl od Z. Wintra), z něhož také tato úvaha čerpána a v němž autor sám upozorňuje: „Umělec výtvarný a divadelní tedy před sebou vzory mají, podle nich af komponují.“ Dalším hrdinou slavné historie je Prokop Veliký či Holý a možno jej dnes s určitostí na scéně představiti nikoliv s hlavou holou, zato však s oholenou bradou. O mistru Husovi již v předu pověděno, že vousů neměl; naproti tomu mistru Jeronymovi se brada přičítá, jak tomu také nasvědčují obrázky obou mučedníků, v době jejich života pořízené. Nelze se proto spoléhati jen na všeobecně uznávané vzory známých mistrů, neboť jsou to většim dílem obrazy rázu symbolického, než historicky věrného. Pokus režisérův uvésti na scénu postavy podoby výše naznačené přesto, že dosud uznávané typy jsou takřka nesmazatelné z naší představy, nebyl by chybou, neboť učinil by tak ve snaze podat historickou skutečnost i osobami a nikoli pouze starodávnou kulisou s postavami více symbolickými, než životnými. Dodatkem ještě několik poznámek pro ochotníky k historickému repertoaru. Je-li pod vlivem moderních proudů utlačována produkce historických her na větších jevištích, měli by se jich všímati více ochotníci, jejichž práce má vyjadřovati kulturněvýchovné poslání. Že jsou historické hry nákladné, jest pravdou. Ale výtěžek několika představení o malé režii může se věnovati občas na hru výpravnější; historické hry svým významem jsou jistě tolik hodnotné, aby z nich nemusilo býti hmotně těženo. Námitky, že lze historické hry provésti pouze na velkých, potřebným materiálem vybavených jevištích, nejsou vždy opodstatněné. Známe příklady, že svědomitý režisér s trochou důvtipu vykonal velmi mnoho v tomto oboru. Že půjčovny nedodávají přesně to, oč žádáno, není vždy pravdou. Větší půjčovny jsou vybaveny spoustou kostymů i rekvisit, ale nejsouce výslovně o to a to žádány, nevěnují věci důkladné pozornosti a zamění tak leckterou součást za podobnou, ale přece již odlišnou, Případné kostymy lze obdržeti také tím, že se předloží půjčovně několik náčrtků nejdůležitějších postav, dobu charakterisujících (ovšem za předpokladu, že režisér dobře věc prostudoval pomůckami, jako jsou „Dějiny krojů“ a pod.) a použije-li se správného pojmenování jednotlivých součástí žádaného kroje. Vyjmenováním resp. popisem (pokud možno) všech dílů neposkytuje se půjčovnám možnost dodati libovolné a mnohdy nevhodné kostymy a předměty. Kde není nejnutnějších disposic, jest od hry raději upustiti.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Úmrtí zasloužilého pracovníka. Na Vinohradech zemřel 31.-X. v požehnaném věku 81 let p. Václav Šulc, který působil na ochotnických prknech přes 50 let. Začal již jako 17letý mladík svou div. činnost. Sepsal též několik div. her: „Děti Podskalí,“ „Zkáza světa“, „Dítě tržnice“ a j., které se s úspěchem hrály na ochotn. scénách i div. předm. V Lysé n. L., kde se narodil a do r. 1879 působil, založil spdo. „Tyl“, v novém divadle, k jeho podnětu postaveném, vedl režii. V Praze působil dlouhá leta v „Radostslavu“, „Okoři“ atd. Sluší vzpomenouti doby, kdy „Okoř“ přesídlil k „Zlatému soudku“ r. 1880 v nynější Ostrovní ulici, kde V. Šulc seskupil kol sebe hlouček nejlepších sil ochotnictva pražského a hrálo se pak velmi pečlivě, takže obecenstvo vděčilo ideálním snahám těmto nejhojnější návštěvou. V l. 1893—1896 byl též členem výboru Ú. M. D. O. Č. R. 1895 o Národopisné výstavě, kdy byl konán sjezd všeho čsl. ochotnictva, byl zvolen za předsedu div. odb. a svým vlivem dosáhl, že se hráli Stroupežnického „Naši furianti“. Představení bylo tenkráte tak dokonalé, že kritikou bylo ochotnictvo postaveno na roveň umělcům z povolání. Čest jeho památce!

Našemu divadelnímu archivu darovala pí M. Wiesnerová z pozůstalosti svého chotě, nestora ochotnictva, 24 fotografie starých dram. umělců, z nichž některé jsou již vzácné. Dárkyni vyslovujeme vřelé díky!

Z ústředí. Svatováclavská schůze okrskových delegátů Ú. M. D. O. Č. (Píše dr. Herman.) *(Dokončení.)* Pokud jde o řádné příspěvky členské, ukládá se všem našim spolkům, aby odváděly správně za každého svého člena 1 Kč ročně; u dram. odborů jiných korporací platí počet členů tohoto odboru. Tento členský příspěvek nemá platiti spolek nebo odbor, nýbrž každý jednotlivý člen, aby tím příslušnost organisační nabyla náležitého výrazu. Pouze tam, kde je méně členů než 25, doplácí spolek nebo odbor do minimální částky 25 Kč. Příspěvek platí se podle stavu členstva 1. ledna; každý nový člen má zaplatiti organisační příspěvek 1 Kč při svém vstupu do spolku, který pak zašle tyto příspěvky dodatečně. Kontrolou bude katastr členů. Okrskové rady mají dozírati na správné placení členských příspěvků podle počtu členů a na to, aby nebylo nutno o tyto příspěvky upomínati. Pro příští náklady v roce 1925 a 1926 bylo uvažováno o tom, má-li býti příští valné schůzi navrženo zvýšení členských příspěvků, nebo má-li býti vypsán příspěvek jednorázový. Po delší debatě bylo k návrhu p. Vaněčka (Praha) usneseno, aby se v roce 1925 a 1926 vybíral na sjezdový fond vedle řádného příspěvku členského další příspěvek 1 koruny od každého jednotlivého člena a aby bylo mimo to spolkům doporučeno, aby k témuž účelu dobrovolně odváděly nejméně 5 Kč z každého představení, v oněch dvou letech pořádaného, po případě aby ke vstupnému vybíraly sjezdovou přirážku 5—10 %. Spolkům budou dodány zvláštní bloky s jednokorunovými lístky pro vybírání sjezdového příspěvku od členů, nebo i od nečlenů. Dále bylo uvažováno o tom, neměly-li by býti příspěvky spolků, placené okrskům, jednotny a kdyby okrsek potřeboval více peněz, aby vybíral jiné poplatky (na př. z představení), ale aby nezvyšoval svých

příspěvků členských. Tato otázka však byla vrácena výkonnému výboru k nové úvaze. — Pořadu č. 6: „Osvětové sbory.“ Působení osvětových sborů a zvláště jejich referentů divadelních je i pro naše spolky významné. Referenti jsou úplně nezávislí a jejich pravomoc se vztahuje ke všem divadlům, tedy i k představením ochotnickým, ať je pořádají spolky organisované, nebo jiná sdružení. Činnost sborů osvětových má býti námi podporována, jako tyto sbory zase mají podporovati činnost naši. Schůze delegátů doporučuje, aby se naši členové snažili dostati do sborů osvětových a aby přijímali i div. referentství. Součinnost s těmito sbory má se jeviti ve všech otázkách divadelních a doporučuje se zejména při význačnějších podnicích společných. Zejména však budiž použito vlivu div. referentů na povolování div. představení v tom směru, aby byla dodržována ustanovení vydaných min. nařízení, jež ukládají okresním polit. správám podporu organisovaných spolků a odmítání povolení těm, kdo podle stanov nemají práva hráti divadlo, a aby bránili znemravňujícímu a bezcennému repertoaru. — Když jsme svolávali tuto schůzi sv.-václavskou, napsali jsme: „Jsme před velkými a dalekosáhlými úkoly, vstupujeme do stadia, které rozhodne o naší schopnosti řešiti velké otázky, o naší síle organisační a o naší budoucnosti. — Je pouze na nás, jaký bude výsledek — a letošní sv.-václavská schůze bude vstupem do této velké doby.“ Dnes — po schůzi — můžeme říci, že jsme odvážně stoupli na práh obtížné cesty, kterou jsme si sami určili. Přijali jsme nové, těžké úkoly. Musíme se připraviti k dalším krokům bez pochyb, bez kolísání. S láskou, tolikrát osvědčenou, s nadšením, tolikrát prokázaným, spojme své ruce i duše k společné práci, k velkým činům a na konci roku 1926 nechť s radostí i s dovolenou a odůvodněnou pýchou pohlédneme na to, co jsme si slíbili, že vykonáme!

Z okrsků venkovských. Mahenův okrsek v Prostějově při V. schůzi okrskové r. 13.-VI. konstatoval použití příležitosti valné schůze och. sp. „Tyl“ v Zástavce k novému koncentrování org. sil na Moravě, jednáno o získání dalších neorganisovaných jednot a spolků v obvodu Mahenova okrsku, zvolen k provedení při oslavách Žižkových „Jan Žižka“ od Al. Jiráska a usneseno vyžádati si od pořad. těchto oslav, Č. O. Leg. záruky na úhradu pravděpodobného deficitu, ježto hru bude možno provésti toliko dvakrát v Měst. divadle a Dělnickém domě. — Arbesův okrsek v Pardubicích přijal ve schůzi 3.-VIII. za členy jednoty: „Mládež“ Čivice, Hosp. besedu Svinčany a Čten.-ochot. sp. Svitkov. Za odstoupivšího pokladníka Blažka zvolen V. Brandýský z Trnové. Na svatováci. schůzi okrsků do Prahy delegováni pp. Mittlöhner a Malinovský. K návrhu jednatele schváleno rozdělení okrsku na čtyři obvody a to: 1. Sídlo Pardubice, přiděleny jednoty z míst: Pardubice, Bohdaneč, Cihelna, Sezemice, Zámrsk, Svitkov, Čivice, Hradiště, Ráby, Rosice, Studánka a Trnová. Referentem pro tento obvod ustanoven p. Mittlöhner; 2. Sídlo Přelouč, přiděleny jednoty v místech: Přelouč, Choltice, Kladruby, Řečany, Soprč, Voleč, Svinčany, Přelovice a Rohovládova Bělá. Refer. p. Malinovský; 3. Sídlo Opatovice, přiděleny jednoty: Opatovice, Březhrad, Čeperka, Hradec Král., Nový Hradec Králové, Kukleny a Lochenice. Refer. p. Novák; 4. Sídlo Holice, přiděleny jednoty: Holice, Horní Ředice a Ostřetín. Referentem p. Bartoníček z Ředic. Ustanovenému referentu hlásí všechny jednoty z obvodu svá představení a ten je povinen na představení se dostaviti neb vyslati svého zástupce. Představení obvodová hlásí se přímo okrsku, jenž se postará o delegáta. Referentům budou vydány zvláštní legitimace, opravňující je k návštěvě představení neb schůzí v celém obvodu. Dále usneseno uspořádati putovní představení okrsk. „Válka bohů“ od Trévala. Režisérem ustanoven p. Mittlöhner. Do soutěžné komise zvoleni: Malinovský, Kerhart, Novák, Uhlíř. Náhradníky: Knourek a Prudič. — Smetanův okrsek v Č. Třebové schválil ve schůzi okrsk. r. 21.-IX. konkretní návrh prac. řádu pro klub režisérů v okrsku, přednesený okrsk. rež. K. Kšírem, který jednotám zaslán. Usneseno jednomyslně podporovati snahu redakt. div. hlídky v „Úř. věstníku okres. výb. v Ústí nad Orlicí“ o založení vlastního divad. listu pro okrsek a vyzvány jednoty k podpoře tiskového fondu. První krok učinil spdo. „Vicena“ v Ústí nad Orlicí darem 1000 Kč z hry „Zlaté rouno“. — Vojanův okrsek v Jičíně přestal v poslední době vyvíjeti svoji činnost. Důsledky toho postihovaly nejvíce jednotlivé spolky a odbory, jež náležejí do Jičínského okrsku. Proto svolalo předsednictvo Ú. M. D. O. Č. samo okrskovou valnou schůzi, která se konala v neděli 26.-X. v restauraci „u Němců“. Účast ukázala, že zájem o věc tu je, průběh schůze projevil, že je tu mnoho zdatných a ochotných sil, které mohou společnou věc dobře vésti a úspěšně rozvíjeti, ale že — jak se zdá — místní i osobní poměry byly ještě nedávno silnější, než pravé pochopení. Zastoupeno bylo 22 spolků a odborů přítomnosti 80. členů. Schůzi zahájil býv. předseda okrsku p. MUDr. Rys, který naznačil důvody, jež mařily práci okrsku, ale sám prokázal, jakým je dobrým odborníkem a nadšeným divadelníkem, takže byl pak při volbách okrskové radě zachován a naopak byl jmenován okrskovým režisérem-dramaturgem, jehož ruce svěřeno bude zvláště umělecké a kulturní vedení. Po něm promluvil starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman o tom, proč se má vzkřísiti Vojanův okrsek, jaký je jeho úkol a význam, co znamená ochotnictvo vůbec a proč je organisujeme, načež provedeny volby a po nich konala se první schůze okrskové rady. Za předs. zvolen tajemník Fr. Šulc, místopředs. dr. Mrňák, jednatelem pí F. Vesecká, choť profesora, pokl. pí J. Látrová, člen měst. zastup., MUDr. Rys za okrsk. režiséra-dramaturga a členy okrskové rady: Novotný, Kratochvíl, Hák, Severa, Samšiňák, za náhr.: Matějka, Veselý, Mareš a Hüttl. Okrsek byl tedy znovu vzkřišen, předpověď nového života je dobrá, řízení jeho je v dobrých rukou. Přejeme mu, aby překonal všecky překážky a vstoupil do první naší řady! (*h*—).

Posudky. Macháčkův okrsek v Čes. Budějovicích uspořádal 13.-IX. na jevišti „Tyla“ večer aktovek za součinnosti buděj. jednot „Tyl“, „Čechie“ a „Vlastimil“ se zdařilým výsledkem jak morálním, tak i finančním. První hru, Tevérovo „V podruží síly“ zdařile provedl „Tyl“. Obsazení bylo šťastné, souhra bezvadná a scénická úprava jeviště bohatá. Druhou původní aktovku „Komediant“ od B. Sutýho sehrál sp. „Čechie“ za rež. autora, předsedy „Čechie“, rovněž velmi pěkně. Poslední aktovka J. Štolby „All Right“, hraná sp. „Vlastimil“, zakončila příjemný divadelní večer. Nepřipravovaná a nahodilá tato soutěž měla slavnostní ráz, neb každý spolek snažil se vybrati ze svého ensemblu nejlepší síly a tak hájiti svou dobrou uměleckou pověst. Pro říjen byl projektován opět večer aktovek ve prospěch Macháčk. okrsku. Pomýšlí se také podobná představení uspořádati po venkově. — Celoroční žeň red. t. l. (viz seš. 7. a 8.) nelze ukončiti beze zmínky o některých předst. mimopražských, která zasluhují této pozornosti svou nevšední úrovní. Stane se tak v seš. příštím. Z Prahy dlužno zaznamenati ještě dvě herecky vyspělá předst. Nové scény z 13.-II. a 3.-IX. ve vinohrad. Nár. domě, při nichž sehrány pisatelovy překlady polských her Tad. Konczyńského „Návrat jara“ a Tad. Rittnera „Vlci v noci“, známých z div. Vinohr. V první bylo lze se bez nadsázky podivovati dokonalému zvládnutí obtíží konversačních, v druhé zejména skvělému, s herectvím z profese v ničem si nezadávajícímu vyhrání passáží citových a náladových.

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

Závody slovenských ochotníckych divadiel

V týchto dňoch konajú sa v Turč. Sv. Martine závody slov. ochotníckych divadiel, ktoré už vlani boly v tom istom meste Ústredím slov. ochot. divadiel usporiadané. Na stĺpcoch tohoto časopisu bolo o nich svojho času dosť podrobne referované. My práve preto, že pre pripravované závody treba brať si ponaučenie z minulých a že je potrebné, aby tieto závody vlivom vlaňajších zkúseností dostávaly sa na úroveň stále vyššiu a vyššiu, chceme pripojiť k celej veci niekoľko poznámok.

Vlaňajšie závody, ako vidno z referátov časopiseckých, boly dosť neúplné. Nemožno to pripisovať pravda usporiadateľovi, ktorým bolo Ú. S. O. D., naopak príčiny neúplnosti treba hľadať inde, a to do značnej miery v nepochopení plného významu závodov a dramatického kurzu, ktorý bol súčasne usporiadaný. Veď sám fakt, že pre závodoch činne vystúpilo len pet spolkov a z nich a z mesta, kde sa závody konaly a kde pochopenie pre ochot. divadelníctvo podporované je dávnou tradíciou, odovodňuje našu mienku. Mimo závodov síce vystúpil jeden spolok, ale pritom viacej menej dominovala asi dôležitosť technického usporiadania pre divadelníctvo významných dňov, než obava pred súperstvom. Faktom je, že pekného tohoto zápolenia zúčastnily sa spolky, ktoré stoja na Slovensku v popredí slov. div. ochotníctva a ktorých vývin má všetky možnosti dostať sa čo najskor na vysokú úroveň, srovnatelnú s úrovňou stáleho nášho divadla; ale my máme na mysli to, že práve ochotnícke divadlá menšie, bez väčších hereckých možností, sa závodov nezúčastnily. Veď takéto zápolenie vzbudzuje vždy sebadôveru a chuť k ďalšej práci v divadelníctve, ktoré u nás na Slovensku musí byť konané s velikou láskou a vytrvanlivosťou. Preto priali by sme si, keby v tomto roku na div. závodoch uvideli sme i spolky menšie, spolky z najodľahlejších strán Slovenska, na základe čoho by bolo možné, aspoň približne určiť priemer divadelníctva na Slovensku.

Pri vlaňajšom udeľovaní cien hraly dôležitú rolu momenty: čistota jazyka, pojatie kusu (hry) a súhra, ovšem všetko u celého súboru; u jednotlivých hercov potom: pojatie úlohy, deklamácia, mimika a technická vyspelosť. Všetky tieto momenty pri predstavení musia splývať v jednotný celok, aby vyvolávaly v pozorovateľovi skutočný dojem. Práve preto zasluhujú náležitej pozornosti. Chceme na tomto mieste upozorniť len na to, aby účastníci závodov vyberali si kusy jazykove čisté — čím ušetrili by si práce brúsenia jazyka a potom také, pre ktoré majú primerané obsadenie, čo vyžaduje zas znalosť divadelného ensemblu. Neprideľovať také úlohy hercom, ktorých smýšľanie je v odpore s ňou, takže predstaviteľa stojí mnoho námahy, aby potlačil prirodzené svoje cítenie. Tým celkový herecký výkon trpí a len málo hercov je takých, ktorí veľkú úlohu, od nich požadovanú, zdolajú. Sem náleží už i gestikulácia, mimika, čo je u každej úlohy rozdielne, práve podľa stavania a pojatia úlohy. Len si predstavme na jednej strane predstaviteľa zamilovaného človeka, na druhej človeka-žiarlivca a celý rozdiel vynorí sa nám v celej svojej podstate. To je nepopieratelné faktum, preto myslíme, že ochotníci pri výbere hry i hercov budú si počínať s náležitou šetrnosťou k možnostiam, daným miestnymi okolnosťami.

Že je možné dosiahnuť dobrým obsadením, štúdiom úloh i súhry velmi mnoho, ukázalo sa na augustových slavnostiach Matičných tohoto roku v Turč. Sv. Martine, kedy ochotnícky Slovenský Spevokol s velikým úspechom zahral Urbanovičove „Poklesky", hru faškú i pre stálých výkonných hercov. Je potrebná len správna režia, jasné pochopenie k danému smyslu hry a práca korunovaná je s prekvapujúcimi výsledkami.

Čo sa týka kurzu režišérskeho, sľubujeme si od neho mnoho. Nedostatok zkúsených režišerov, ktorí silnou rukou by siahli až na korene pravého umenia, ktorí by svojou láskou k veci vedeli vzbudiť o ňu záujem a v hercoch odvahu, činiacu v mnohých prípadoch až divy, pociťuje sa u nás tým viac, čím ďalej sa divadelníctvo na svojej vývojovej ceste dostáva. Na kurze prednášajú všetko odborníci, znamenití znalci svojho odboru, ako na pr. Štefan Krčméry z Turč. Sv. Martina, Ján Borodáč, režišer z Bratislavy a mnoho iných.

Prajeme si, aby naše slová nevyznely na prázdno. Ochotnícke divadlo pre Slovensko znamená kus jeho vlastného tela. Predprevratové roky ukazujú, aký význam maly prestavenia na pr. kultúry, kus Slovenského Spevokolu počas augustových slavností, kedy prichodila do slovenskej Meky slovenská inteligencia, aby podala účty zo svojej práce a aby sa i povzbudila k ďalším bojom pre slovenské dobro. Dnes máme oprávnené nádeje, že slovenské ochotníctvo rozkvitne, že jeho úroveň vykážie za niekoľko rokov značný výstup, tým skôr, že sa podáva práve zo strany Ú. S. O. D. možnost na dobudnutie praktických znalostí divadelníckych. Rozmach kultúrneho života na Slovensku bude rozmachom slovenského života vôbec. *J. K. M.*

Zprávy Ú. S. O. D.

II. sjazd slovenských ochotníkov v Turč. Sv. Martine koná sa v dňoch 7.—9. novembra. Program zostal v hlavných črtách zadržaný aj pre tento rok: Prehliadkou výsledkov minuloročnej činnosti sú divadelné závody, prípravou pre budúci rok prednášky režisérskeho naukobehu; i retrospektivu i pritomnosť obsiahá divadelná výstavka. Účasť je potešujúca. Pre závody sa prihlásilo 12 kružkov do naukobehu 132 delegáti z 63 spolkov, združených v Ú.S.O D. Už z týchto čísiel badať, ako nielen Ústredie, ale i členovia chápu dôležitosť sjazdu a predovšetkým dôležitosť režisérskeho naukobehu. Hoci pomery nedovolujú ho usporiadať tak, ako by bolo žiadúce, predsa len vybrané prednášky dajú každému svedomitému účastníkovi toľko, aby frekventačné svedectvá, ktoré budú toho roku prvý ráz na Slovensku vydávané, boly ozaj preukazom, akého si žiada ochotníctvo v návrhu div. zákona Jedno prekvapenie, isto milé pripravilo Ú.S.O.D. svojim členom i celej ochotníckej verejnosti na dny sjazdové: Dva prvé sväzky „Vzdelávajúcej knižnice slovenského ochotníctva": 1 Z. Novák: Divadelná príručka, 2 Dr. V. Vážný: Dejiny českej dramatickej literatúry (prednáška z I. sjazdu). Tejto knižnice malo by si povšimnúť i české ochotníctvo a považovať ju za spoločnú studienku tak, ako slovenskí ochotníci dobré publikacie české. *ZN.*

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 28. listopadu 1924** **Sešit 18**

V Praze dne 25. listopadu 1924.

O zálesáctví oficielním i neoficielním, ale vždycky nepodepsaném a jiných líbezných něžnostech, které v posledním týdnu rozvířily beztak divoce rozvířený divadelní povrch, bylo by třeba již jednou důkladněji pohovořit a říci původcům zakrývaných a krytých výpadů, aby, mají-li odvahu útočiti, měli odvahu ukázati svou tvář.

V novém časopise „Apollon“ — jaké štěstí, že nemá jeho obsah nic společného s tímto jménem — vyjíždí každých 14 dní kdosi velmi bojovně proti nepohodlným dramatickým autorům nebo dokonce i proti kritikům způsobem, který je velmi vzdálen zdvořilosti a vzájemné osobní šetrnosti, zkrátka gentlemanství, jímž se vyznačuje anglický parlament, o němž kdysi psala tuším „Tribuna“, že by měl býti vzorem nejen parlamentárního, ale i společenského jednání u nás. Nuže tento „Apollon“ měl by býti zakřiknut a nebylo by na škodu, kdyby na př. — že ano — „Dramatický Svaz“, který málokdy projeví se nějakým činem, zasáhl tu rozhodně a účinně a přičinil se, aby tradice slušnosti i u nás zapustila kořeny a to zvláště v divadelním životě, který toho dnes potřebuje více, než kdykoliv jindy. Jisto je, že každý časopis háji určitou zásadu, representuje určitý směr, ale neměl by representovati mínění a přání určitých osob, které se nejmenují, ale jejichž zásluhy tím více vyniknou, čím více ztepá se protivník. Velmi půvabně to řekly „Národní Listy“ 8. listopadu ve článku „Kritika o kritikovi kritiků“, velmi půvabně a zcela nenuceně doložily, že by onen muž, „Spectator“ psaný, měl se podepsati. Neboť Spectator není jméno, to je pouze povídání. Ale to je konečně věcí redakce; když neodpovídá za potřeštěnosti a jízlivé poznámky jedince, musí za nimi státi celý redakční kruh, který by neměl trpět tyto guerily tam, kde chce vésti svatou válku za umělecké ideály, který by neměl dopustit, aby ve sloupcích listu byly vyslovovány tak nízké domněnky o herečce, jejíž schopnosti a význam jsou vesměs uznány.

Než „cherchez la femme!“. Co říci o anonymních dopisech, které se posílají bezbranné ženě, rekonvalescentce, dramatické umělkyni, jejíž nervy jsou dosud rozechvěny nešťastnou příhodou, jež byla v krajním nebezpečí života, i života uměleckého, na níž skrytá, ničím neodůvodněná — leč snad poznáním, že ji předčí a přečnívá — zášť hrne svoje sprosté invektivy, podporované jistotou, že nebude prozrazena, když nemluví tváří v tvář, přesvědčena, že si může dovoliti nejhrubší neomalenosti, nejneotesanější hrubosti, které by snad nenapsala ani holka z ulice. Kdyby bylo možno tyto hrubosti otisknouti, kdyby bylo možno každému dáti je přečíst a říci také, že tyto zvrhlosti psala žena, jen aby uzdravující umělkyni znovu rozechvěla, jen aby ji deprimovala, znechutila, podráždila, aby odlevila svým obavám před možným zastíněním, zatlačením do pozadí, kdyby bylo možno onu ženu objevit, pak by kategorický imperativ „na kolena, odvolat a odprosit!“ byl jedinou možnou satisfakcí.

Čtenář poznává, oč jde: O pí Sedláčkovou, která stižena automobilovou nehodou, pozdravujíc se a chystajíc se k novému rozletu za svou šťastnou divadelní hvězdou, byla zachycena, zákeřně přepadena několika dopisy, jejichž nízkost nelze ani slovy vyjádřiti. Kdo ví, s jakým úsilím chystá se pí Sedláčková k novým divadelním činům, s jakou radostí zadívala se opět k jevišti, pochopí také, jaká brutální rána dopadla na ni a pochopí, že i to bylo by konečně malou satisfakcí „na kolena, odvolat, odprosit!“

Ale je to nutné, i když je to žena. Aby jednou ukončily se takové parforsní hony na umělce, kteří něco již prokázali a kteří něco znamenají. Aby u nás již jednou bylo jasno a člověk se nemusil bát, že za každý čin bude bit.

Petr.

Jaroslav Borotínský

Brno ve službách českého divadla

(K 50letí prvního představení v Besedním domě v Brně a k 40letí prvních českých představení v budově divadelní)

Dějiny a vývoj českého divadla v Brně a českých divadelních představení v Brně jsou v mnohém poučny pro dnešní dobu, kdy se zapomíná, za jak těžkých dob a poměrů finančních i nepřátel českého divadla vyvíjela se česká scéna a s ní i rozvoj českého herectví.

Kronika českého divadelnictví v Brně, ideální, průkopnická práce tamních pracovníků na tomto poli, dále pevná, energická snaha následovníků jsou bohaté na tyto krásné a pozoruhodné činy, které vyplynuly z národního nadšení a zápalu pro český vývoj Brna.

„Moravská Orlice" a jiné místní listy brněnské vyvolávají četné vzpomínky a reminiscence na první počátky českého divadla, které jsou v mnohém zajímavy a dobře by bylo, zachovati je v archivu divadelním a pro příští museum.

Je tu vidno, že dnešní naše české Brno má ještě řadu účastníků těchto prvních představení českých v Brně, prvních venkovských výprav k českým divadelním představením, kdy české slovo s české scény budilo radostné nadšení a pevnou a silnou víru pro další postup.

Tak napsala „M. O.", že divadelní správa „neměla si dáti v říjnu tohoto roku ujíti příležitost, aby nevzpomněla po zásluze padesátiletí českého divadla v Brně. Ano, je tomu ku podivu teprve 50 let zrovna v tomto měsíci, kdy se ozvalo poprvé české slovo s jeviště Besedního domu v Brně. Byla to divadelní společnost Elišky Zöllnerové, která po několikráte marně opakovala žádost o povolení divadelní koncese pro Moravu, zejména pro Brno. Konečně ji milostivě obdržela, ale s podmínkou, že musila platit z hrubého — nikoli čistého — příjmu každého představení zdejšímu německému divadlu určitý poplatek, aby patrně správa netrpěla, když jí české obecenstvo bylo odlouděno. A zvláštní zřízenec si denně pro peníze do Besedního domu docházel. Při tom ovšem musila Zöllnerová si pořídit v Besedě jeviště zcela vlastním nákladem, stejně tomu bylo s potřebným plynovodem, vyčalouněním křesel a p., takže výlohy její byly mimořádně veliké. Představení bylo zahájeno Bozděchovou ves. „Z doby kotillonů". Ačkoliv se ke všemu hned za první sezony divadelní členové Besedního domu a návštěvníci rozštěpili ve dva tábory, politicky různé, což škodilo přirozeně zájmu o divadlo, přece skončila první sezona slušně, hmotně i mravně. Pro zajímavost budiž poznamenáno, že tehdy v Brně vystoupil pohostinsky znamenitý Jindřich Mošna. Druhá sezona pro politickou roztržku byla slabá, objevily se rozpory takové, že pohostinské hry pí Sklenářové-Malé musily odpadnouti, a k třetí sezoně už ani nedošlo. Zöllnerová se sice ucházela o dovolení ke hrám, ale dostalo se jí odpovědi, že obecenstvo si chce — odpočinouti, jinými slovy, že obecenstvo o divadlo nestojí. Takové byly začátky českého divadelnictví v Brně před 50 lety".

Na tyto první české divadelní večery staří účastníci rádi vzpomínají a dobře by bylo zachytiti od nich z pouhého vypravování mnohé dojmy z těchto národních, divadelních svátků, na něž skoro se zapomnělo . . .

Čteme na př. o prvním roce divadelním v starých divadelních záznamech toto:

„Posuzujeme-li letošní divadelní sezonu dle výsledků hmotných, můžeme býti celkem velmi spokojeni. Ukázalo se hned před zahájením divadelních her, když šlo o to, zjednati divadlu pevné opory určitým počtem předplatitelů, že Brno chová v sobě potěšitelný počet uvědomělých rodin českých, jež s velkou radostí přispěly svou hřivnou, aby trvání divadla zabezpečily."

„Jejich horlivosti především jest děkovati," — píše kronikář — „že konečně přišel onen dávno vytoužený, všechněm účastníkům nezapomenutelný den, kdy první představení české důstojně bylo zahájeno. A byl-li onen den v českých rodinách v Brně i mimo Brno očekáván s napjatostí, příchod jeho oslavován jako svátek rodinný. Krásnou zanechala upomínku v srdcích přečetných ctitelův svých výtečná tragédka pražského Národního divadla paní Otilie Sklenářová-Malá, kterážto umělkyně, aby zvýšila lesk národní slavnosti, nedbajíc nepohody, ani pozdní zimní doby, zavítala do hlavního města družné Moravy, aby při představení Kolárovy „Magelony" spolupůsobila".

Místní listy české v den zahájení představení divadelních ukázaly na vývoj českého divadla v příštích dobách, nadšenými články razily cestu prvním českým hercům, kteří vstoupili na české divadlo brněnské, a české obecenstvo po zásluze ocenilo průkopnickou tuto práci ideálních nadšenců a přátel české Thalie, kteří horlivě pracovali před 40 lety

pro pevné zakotvení českého divadla, které našlo i v řediteli Pištěkovi věrného spolupracovníka. Tak bylo první představení před 50 lety v Besedním domě brněnském a tak razilo si české divadlo přízeň před 40 lety pod vlastní, chudou střechou k dalším metám.

A i tu bedlivý kronikář zaznamenal malé detaily, kterých dobře je dnes vzpomenouti. Český živel brněnský i celý kraj, nadšený divadlem, poznal a pochopil důležitost české brněnské scény a věnoval českým divadelním večerům všechnu podporu.

Je tu výpis, že nepřihlížejíc ani k četným divadelním a vozovým vlakům, jež k návštěvě českého divadla schválně do Brna přijely, divadlo i ve všední dny bývalo navštěvováno velmi slušně. Ovšem, byly jednotlivé večery s návštěvou slabou, ano i velmi slabou, však směle možno říci — (píše se r. 1884) — že i za oněch poměrně skrovných večerů návštěva byla ještě četnější, než za minulého období při kterémkoliv představení.

Připočte-li se pak, že dávaly se benefice někdy dvakráte týdně, mnohdy při domě, velmi hojně navštěvovaném, u čelných zpěváků a herců zpravidla při vyprodaném, že odpolední představení nedělní při cenách snížených provozovaly se zpravidla před plným domem, že při dobrých novinkách, jako Vrchlického „Noci na Karlštejně", obsazeno bylo celé divadlo obecenstvem velmi vybraným, pak že při obou představeních, pro děti uspořádaných, divadlo se naplnilo novým, dorůstajícím pokolením českým, můžeme tvrditi — čteme v historii českých představení brněnských — že české divadlo v Brně osvědčilo se již prvým rokem schopno života, při čemž padá na váhu, že opera, která za všech, i nejnepříznivějších poměrů má přivábiti nejvíce obecenstva, dosud při skromném repertoaru nemohla býti oním magnetem, kterým se státi mohla. Velkým činem byly tu i divadelní vlaky z celého kraje brněnského i ze vzdálených míst, které jasně ukázaly, jak moravský venkov chápal úkol a poslání českého divadla v Brně. Vzpružilo se jím národní uvědomení, posílil český duch a ukázala umělecká výše i ukázněnost hereckého souboru pro další pevnou budoucnost a pevné zakotvení české scény v hlavním městě Moravy.

Josef Simon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Pokračování)

Nejkrásnější tento dějinný moment, opěvaný také v slavné Čechově básni „Zižka", jest vrcholným činem tvůrčího genia Jiráskova.

Husitskou epopejí domácí látky z roku 1910 je dra Arnošta Dvořáka „Král Václav IV.", drama o 5 dějstvích. (Premiera byla 2. února 1911 v Praze na Nár. divadle.) Byl poctěn zámořskou cenou amerického Čecha Josefa Kohna 5000 K a zdařile v něm debutoval † režisér Zavřel. Tiskem drama vyšlo dnes v třetím vydání edicí „Zory" sv. 89. Již v druhém vydání bylo hodně přepracováno, autor podrobil korekci a dramaturgické úpravě spolu se Zavřelem své dílo a podle ní vyšel také německý překlad „Volkskönig" od Broda.

Drama je skvělé dílo umělecké a básnické, mocné svou ideou, která se rodí, rozvíjí a uzrává. Básník snažil se v něm vniknouti do duše národa, ji pochopiti, šlo mu o vzkříšení slavné české minulosti. V široké náplni dramatické jdou za sebou efektní, plastické obrazy prudce nahozených barev, různých davových scén, autor ostře a živým slovem znázornil tu niterný konflikt krále s duší svého národa, jedince a celku v hlubokém problému dějinné filosofie. Král, pohanský křesťan, nechápající jako požitkář, rozkošník, milovník honu, pitek a žen, mysticismu své doby, nerozumějící této době, vášnivec srdcem, rozmařilý slaboch, marnivý, sentimentální i brutálně surový, pasivní hrdina jen úmysly, jeví se nám nerozhodným váhavcem. Touží po činu, chce býti králem svého lidu, k němuž touží se přiblížit, ale nemohou se najít, nevyzpytatelný lid zůstane mu tajemstvím, „horuje v planém nadšení pro království tohoto synech", jak praví Ot. Fischer v knize „K dramatu" str. 129., ale nemá schopností, aby porozuměl lidu, přilnul k němu, přimkl se k duchovnímu, náboženskému životu svého národa.

V V. dějství rodí se husitism, husitství či náboženská česká reformace, dosahu však také národnostního a sociálního, jako pokračování na dráze emancipace, a Žižka za tuto emancipaci, uvolnění českého člověka bojuje. Čechové podle Palackého stáli tehda mravně vysoko, byli prvním národem, jenž zvedl prapor svobody s heslem uvolniti se z pout středověkých. Husitské vojny Žižkovy jsou první válkou národní, která byla vedena ne pro zájmy hmotné, nýbrž jedině za statky duševní, za svobodu a právo, své mínění, za svědomí, za svobodné sebeurčení českého člověka, za krásnou ideu.

Význačnou postavou vedle krále, Husa, biskupa Jana Železného je tu Žižka, zeman z Trocnova. Železný s jedné strany a Žižka s Husem se strany druhé, jak je v dramatě autor karakterisuje, jsou celí, pevní lidé, vědoucí, co chtějí, a proto se ženou za svým cílem v zápase po vítězství, nebo býti poraženu. Celé hnutí národa, jenž prošel kaplí kazatele betlemského, nedá se potlačiti králem, jenž v smutné úloze kvočny, která vodí úzkostlivě kuřata, varuje ve svém autoritářství před novou vírou a umírá ve středu svých nepřátel u vědomí, že nelze zastaviti kolo událostí a nezadržitelnou bouři, živelně propukající a usmrcující toho, kdo by se postavil proti ní, rozehnati královskou velebností. Tento král je také přemožen duchem Husovým, duchem protikrálovským, čímsi, co není z tohoto světa; král tu není rekem, hrdinou kusu je něco duchovního, je to idea, která se vznáší ve vzduchu, a vítězství kusu je vázáno k více osobám, naznačeno také jimi, a tak tu Žižka a válečný zpěv Žižkových bojovníků, nezlomný jeho duch, síla, čin, touha po činu, životnost vůle prohlašují jménem národa, že jsou ochotni se hájit proti celému světu.

Jen král kališník dle mínění Husova a Žižkova, jako jím byl později Jiráskův „Husitský král", Jiří z Poděbrad, mohl býti Čechům panovníkem, ale ne Lucemburk-cizinec, ač přístupný a demokratický, který nemohl splynouti s lidem, neměl víry a vzdoru svého okolí, neměl tradice domácí, nezapustil srdcem a duší kořenů do půdy nového domova.

Až v III. dějství (v gotické síni novoměstského dvora králova na Zderaze) je Žižka osobností jednající. Jednooký, 50letý zeman, menší, ale železné postavy vystupuje Žižka, dříve lupič, drancující vozy, ve válce jsoucí s Krumlovem a jeho velmožem Rožmberkem, nyní bojovník a dvořanin královský, jemuž slibuje král ochranu hrdla a Žižkova zboží, které (totiž Trocnov) rožmberští vypálili, takže je chud a bez ženy, poněvadž mu ji na skřipci v Krumlově umučili. Žižka chce jedině mečem, který mu pouze zbyl, chrániti věrně krále.

Jednání IV. (jedná v pokoji nejvyššího mincmistra českého v Kutné Hoře). Žižka vstupuje s pány před krále, vítěz nad vzdorokrálem Ruprechtem, jehož roty vyhnal z Čech a jehož válečné žezlo přináší Václavovi, ale jako stoupenec Husův prohlašuje se pro kalich s rudou krví, pro přijímání krve Páně z kalicha, což vyčítají sluhovi Božímu (Husovi) služebníci Antikristovi. „Toto znamení viditelné a ve všech jazycích, přítelí i v bitvách mluvící", přibíjí Žižka bojovník na svůj štít, „znamení nové víry", jak myslí král, a „znamení kacířství", za jaké je označuje bratranec Václavův, litomyšlský biskup Jan Železný. Ve znamení této Husovy pravdy boží, ve znamení všech synů tohoto království nechť vysoko nad celou zemí září rudý kalich, viděný všemi národy, tak asi volá králův milec Mikuláš z Pístného, a Hus otevřeně a pevně králi, stiženému v hněvu záchvatem mrtvice, poznávajícímu, jaká propast dělí ho od národa, promlouvá do duše, připomínaje mu memento: „Králi Václave IV., teprve v onen den se staneš naším králem pravým, kdy svaté znamení naše bude i znamením tvým." Žižka, svobodná hlava, sloužící pravdě, ten Žižka, který odepřel táhnouti s křižáky proti králi polskému, pod jehož prapory sám kdysi bojoval a bojuje lid, nosící ve svých srdcích kalich, má vojenskou moc v zemi v ruce, třeba i proti králi, a lid jde jedině za ním.

V posledním V. dějství (v komnatě na Novém hradě u vsi Kunratic nedaleko Prahy) sestárlý, prchlivý král trvá na tom, aby český národ nestal se kacířským a tím si neznepřátelil celý svět. Lid žádá si vrácení kalicha, požár husitský zachvátil celé masy. Po zrádné novoměstské defenestraci konšelů vede Žižka zástupy ze vzbouřené Prahy ke králi, kde za požáru katolické kunratické fary sráží k zemi poslední, smrtelný pád mrtvice krále a on s kletbou ženě, Husovi, kacířům, národu, nevěrné luze klesá do křesla a za strašlivého výkřiku: „Jan... Žižka", umírá.

Na uvítání Železného: „Tys jeho vrah!", Žižka sklání hlavu a řekne: „Zemřel král, jenž synům toho království dal své srdce. Ale nebyl jejich králem pravým, protože neměl jejich velké víry". Lid žádá po třetí za svobodnou obec českou, domáhá se vrácení kalicha a Žižka je hotov vésti lid: „Proti křižákům. Proti celému světu. A třeba jen cepy budem se bít. Bili jsme se tak už jednou — pro toto království. Dnes budeme se bít pro slávu svoji a velikost — pro kalich. Pro ten, ve jménu Páně, třeba s celým světem."

Roku 1919 na Vinohradském divadle v režii dra K. H. Hilara a v scénické výpravě Vlastimila Hoffmanna bylo sehráno vysoce básnické dílo dra Arno Dvořáka „Husité", tragedie o pěti dějstvích a devíti obrazech, kterou autor zpracoval také pro přírodní divadlo o devíti scénách s prologem a epilogem jako hru slavnostní (premiera byla v Josefodole u Kosmonos). Je to bohatá, skvělá řada účinných, sugestivních obrazů z heroického období českých dějin, z vrcholné epochy husitské, kdy malý národ ve střední Evropě odolával na vnitřní linii zevnějším nepřátelům celého světa a pak vítěznou slávu vojenskou kázní utužených vojsk národním duchem, láskou k zemi a jazyku nesených, šířil po celé Evropě, splácel křivdy zasazené a otřásal prohnilou církví a bořil spuchřelou středověkou budovu hierarchicko-césarskou.

Zanícené srdce pro tu dobu psalo toto drama plastických obrazů, s vervou v barvách světla a stínu nanesené, a péro nadšence pro ideový podklad celého hnutí nábožensko-národního i sociálního vystihlo plně každou scénu procítěním národním, z duše mluvícím, a slova a činy zapůsobily tu mocně rozmachem velikých, jedinečných gest dějinných, jakými nepromlouvá vždy lidská historie.

Hned vstupní scéna mezi Petrem Chelčickým, hlasatelem biblického a bratrského příkazu „Nezabiješ!", a mladým, bledým knězem Prokopem je působivá výzvou tohoto do zbraně s nezbytností opustiti pole, chaty s ženami a dětmi, spěchati na horu Tábor k obraně víry, svědomí, země i statků a vstoupiti mezi ty, které vede „železný bratr" Jan Trocnovský, který je jednající osobností ve dvou dějstvích (I. 2. scéna a II. rovněž 2. scéna), v pokoji měšťana staroměstského a u Přibyslavi, na návrší poblíž řeky Sázavy, u vyhořelé a pobořené chalupy. Co se týče Žižky, odchýlil se Dvořák od historické pravdy v podání svém nejvíce. Žižka jest hrdý nenávistník, nesmiřitelný a posléze jako umírající v agonii bezmocný, záštiplný, naproti tomu ústřední postava dramatu Prokop ilustrován jako ideální zanícenec. Tím je Žižka zkreslen a neodpovídá naší národní představě „božího bojovníka", nejenom vojína, ale i člověka. Bratr Jan, tento „živý palcát", ryzí vyznavač Husova kalicha, nenávidí sršatých Táborů, ač co Žižka rozkáže, Táboři vykonají, jdouce slepě za ním jako za hlasatelem pravdy boží a bojovníkem za čtyři artikule či kusy, poctivě vykládané. Žižka s Rokycanou, jenž spatřuje v zemanu jihočeském jediného ochránce země, usiluje o sjednocení Pražanů

a Táborů ve víře, odsuzuje výstřelky ohavné sekty Adamniků či Adamitů z poledních končin lesnatého jihu u Nežárky. Takové chce „trestati, bíti, mrskati a zabíjeti, stínati, věšeti, topiti a páliti i všemi pomstami mstíti, jakéž pomsty se na zlé slušejí vedle zákona Božího“, brojí proti zlatu na korouhvích, kárá přepych žen, jež se obnažují s nádherou jako „nevěstky sodomské“. „Ryšavou, vzteklou, věrolomnou potvoru“ Zigmunda z Čech vyžene s pomocí Boží a na trůn dosadí krále z bratrské země polské; domáhá se svolání Velké obce. Na poplašné znamení, že se hnuli Míšňané za Vltavou k Vítkovu, k vyzvání purkmistra staví se lid věrně za nejvyššího hejtmana vojsk táborských, za hájitele svatého kalicha Husova, za muže nejsilnějšího, Jana Žižku z Trocnova.

Ve II. jednání Žižka nesen jest na nosítkách druhy svými a naposledy přijímá od kněze. Tatík Žižka umírá; aby nebyl v posledních okamžicích života rušen hrubou střelbou tarasnic, velí kněz Prokůpek zastaviti obléhání města. Vojsko truchlí, ale též Žižka lituje, že se dal obměkčiti na poli u Libně, proklíná „zlořečenou Prahu“, „falešné duše“, „farisejské, obojaké město“, které učinil hlavou země, jemuž přivedl krále a ono se lísá k Antikristovi. Měl rozvalit pyšné příbytky Pražanů ve věčnou, bezejmennou poušť. Avšak i Táboři, ačkoliv poctivě bijí Antikrista, odtrhli se od Žižky a kalí svými bludy svatý kalich Husův. Nejraději by chtěl Žižka zbloudilé kněze táborské upáliti jako Adamity. Jasanový palcát z cepu, kterým mlácena nebožka jeho matka, železa, jimiž byla přikována ve věži od Rožmberka, odevzdává churavý vojevůdce Prokůpkovi, aby s nimi převzal vše, co bylo v duši velikého Žižky, jenž nedovedl odpouštěti, ani v hodině smrti toho nedovedl, a tak Žižka přísný, ale poctivý otec, umírá s jasnou hlavou a pádnou pěstí, která by ještě kámen rozdrtila. O unii s Polskou pracoval na vybudování silného království, jeho snahou byly jednotné Husovy Čechy, svobodné, nezávislé od německých císařů a římských papežů. Co však počnou oslabeny o Sršatce a zrazeny Prahou, kdy křižácké výpravy chystají se na jeho věrné? Žižka káže sršatou Táboritku, fanatickou dívku Janu Adamitku s ucpanými ústy svázati a upáliti, aby čin ten byl nitící výstrahou v hodině jeho smrti Sršatým, aby nemařili svatého kalicha Husova, zatím co se chystá vůdce jejich Prokop s obcí, polem pracující, na trestnou výpravu do Slezska, do země Antikristovy. Prokop, jemuž Žižka nemůže odpustiti jako Pražanům, má býti upálen a nástupcem Žižkovým má se státi mstitel Žižkův nad Prahou a Prokopem Prokůpek, aby byl konec falešné, obojetné hře v této zemi a aby nejvyšším zákonem země stal se svatý kalich Husův. Veliký Nesmířitelný jest mrtev, Prokůpek nesplní Žižkova přání, nýbrž společně s Prokopem vyhánějí nepřátele kalicha z obou českých zemí. Prokop obrací se k mrtvému paliči Sršatců se slovy: „Kamenná lbi, jež bylas hlucha k jejich touhám — neslyšíš jejich dnešního zpěvu? Slyš jej a věz: chtěls nepřátelství věčné položit mezi zemi tuto a země Antikristovy — já strašným mečem Boží pomsty i země Antikristovy k pokání připudím a vrátím Bohu! Chtěls nejvyšším zákonem této země učinit svatý kalich Husův — já ještě světější zákon dám jí i všem zemím světa...“

Tento doslov Prokopův na konci II. jednání při skonu velikého hrdiny není-li cílem všech lidí svobodných, lidí dneška, kdo bojují za lepší příští? A myšlenkový smysl Husitů v prorocké této hře není-li symbolem všech snah dnešního lidstva? Nejsou-li tu Husité průkopníky svobody? Koryfeji pro vnuky a pravnuky s naplněným odkazem Trocnovského a skutkem díla Prokopa Velikého?!

(Pokračování)

Dr. Gustav Lžičař

O společenském prostředí

(Dramaturgická studie)

Bedřichu Vrbskému dostalo se zase jednou význačné úlohy postavou Ruperta v tragedii „Záviš z Falkenštejna“, hrané městským divadlem na Král. Vinohradech. Jak Vrbský již častěji přesvědčil, umí v tvorbě své dobře využíti svého hybného těla, zejména také své tváře k výrazu postavy, kterou hraje. Jako Ruperto však neuspokojil a dalo by se vytknouti, že obrazu Rupertova neviděl dosti jasně a proto snad ho také povrchně zahrál.

Překvapovalo zejména, že Ruperto-Vrbský nelišil se hlasem, mimikou, gestem, držením těla, postojem v dialogu s Milotou od dialogu se Závišem, s Benešem, s Korálkem a jeho druhy, od scény s králem Václavem. Řeč, gesto, držení těla řídí se přece vždy podle toho, s kým mluvíme, s kým jednáme a vyžaduje tudíž i jeviště, aby herec mluvil a pohyboval se jinak ve scéně, v níž mluví s osobou prostou, než ve scéně s osobou vznešenou, jinak v dialogu se vznešeným mužem, v jehož jest službách, s mužem vynikajícího ducha, než s prostým zbrojnošem, s poctivými, ale prostinkými měšťany.

Kdyby byl Vrbský toho dbal, kdyby byl mluvil a se pohyboval, přihlížeje k tomu, s kým jedná a mluví, tedy buď méně zvučně s jakousi uhlazeností, buď hrmotněji a s větší volností, mohla býti veškerá jeho hra zajímavější a pestřejší, mohla míti více nuancí a byla by mu poskytla možnost zevnější její výraz stupňovati až přímo k dosažení značného efektu. Že efektu dosíci může v dialogu se Závišem ve scéně, počínající slovy: „Nu, chceš-li mermomocí, bych byl u konce . . . .“, zvláště však v dialogu několikerou otázkou slovy: „Co pak . . . .“, dále při slovech: „My spolu dva . . . .“ a konečně zakončením: „Haha! Teď krev již vře! Teď, pane, jdu“, jest nesporno.

Ruperto-Vrbský poklepal Závišovi v 3. obraze na rameno (na hradním nádvoří v Praze — před pohřebním průvodem Otakara), po dobu scény Záviše s Jitkou (8. obraz — v zahradě kláštera sv. Anežky) ležel na lavičce na břiše, kymáceje nohama, mluvil se Závišem a pohyboval se v jeho společnosti vůbec s nonchalancí a důvěrností více než kamarádskou. Více povinné úcty by bylo od Ruperta žádati i před trůnem Václava.

Připouštím, že postava Rupertova není dramaticky jasně vyhraněna, ale nelze jí upříti,

že na jevišti působí silným dojmem. Vrbský byl po scéně před trůnem Václava (12. obraz) odměněn silným potleskem, potleskem celého divadla, a mohl tedy právem míti za to, že potlesk platil jemu. Platil však potlesk skutečně jemu? Spíše se zdálo, že tento potlesk byl jedním z naivních projevů obecenstva, jež projevilo svoje uspokojení ze záchrany Václavovy a vděčnost zrádci Rupertovi, který Václava zachránil před smrtí, již jistou.

Hra Vrbského má především ráz drzosti a v této příčině nelze říci, že by v základě neodpovídala drzým slovům Rupertovým, jež mu Hálek vkládá do úst; označuje ji Záviš sám v obraze 10. (klášterní zahrada podle původního vydání) jako drzého člověka, jenž jej vždy odpuzuje, však též přitahuje. Avšak lidé, drze mluvící, nemusejí býti vždy, to jest v každé situaci také drzí způsobem svého chování. Pro vylíčený způsob hry Ruperta-Vrbského nenalézám v celé tragedii žádného odůvodnění.

Ze scény Ruperta s Milotou v prvém obraze dovídáme se z úst Rupertových, že od jeho děda až na něho je každý Rožmberk Rupertovu rodu za prokázané služby povinen vděčností, ale ovšem jsou to jen služby, jaké mohou vykonati poddaní svému pánu. Jak jedná s Rupertem Záviš, ne-li jako s nejnižším svým sluhou? Když ve 3. obraze na hradním nádvoří vyzývá Ruperto Záviše, aby využil zmatků, které v Čechách panují, nemá proň Záviš jiné odpovědi, než slov: „Pacholku! Službu znej a služby hráz," načež Ruperto sám si řekne: „Jsi-li pes, pak kuš." K pouhému upozornění Záviše Rupertem (8. obraz, zahrada kláštera sv. Anežky), není-li již čas, aby se navrátil, odbude jej Záviš slovy: „Pse! Znej mou zápověď!" a Ruperto odpoví s hlubokým úklonem: „O — má se stát." Záviš rovná Ruperta nejničemnější čeledi (10. obraz), jíž postačí se stolu spadlá kost (11. obraz) a mstící se Ruperto připomíná Závišovi při jeho zatčení sám, že jej odbýval vždy psem.

Že by Záviš nedovolil Rupertovi nedbati, že jest vůči němu jen sluhou, seznáváme již ze slov královny Kunhuty k Markétě (2. obraz), líčící Závišovu hrdost a pýchu.

Všechny tyto okolnosti mluví proti obrazu Ruperta v liniích a v barvách, jak jej vytvořil Vrbský. Mám za to, že to zavinily především nedosti pevné obrysy této postavy, jak ji Hálek nastínil. Snad také jen v důsledku toho nepodařilo se Vrbskému vyjádřiti přesně hlasem a minikou střídající se hnutí mysli, totiž hněv s nenávistí a upozorňuji tu na to, že nenávist v tonu více syčí, než hlasně bouří. Zdůrazňuji však, že přes zmíněné nedostatky se Vrbskému podařilo dáti úloze výraz jemu vlastní, že výkon jeho byl tím na více místech nejen zajímavý, nýbrž i přirozený a opravdový.

*

Při této příležitosti maně vzpomínám rozdílu společenského postavení, jak jej vyjádřila Slemrová v úloze Lisy Robertsové ve veselohře „Muž z loterie".

Pokorná, uctivá, všech rozkazů poslušná společnice Lisa, která své paní slouží k ochutnávání pokrmů a nápojů, ku zkoumání působivosti léků, ku zjištění jakosti pudru, výsledku tělesného cviku atd., halící se skromně v černý oděv, jejíž bezvýznamnost vyjadřuje každé její slovo, každé gesto a držení těla, vyhraje znenadání na los mladého a hezkého Jacka Wrighta. Rázem nastane s ní změna, že ji sotva poznáváme. Vědoma své příští neodvislosti, nádherně oděna, hraje si na vznešenou dámu, mluví s vysoka a odměřeně i se svojí paní, dává si synem své paní podávati plášť a s tvářemi, do červena nalíčenými, s hlavou vzhůru vypjatou očekává sebevědomě svého ženicha. Nenapadá mně úlohu Lisy srovnávati s úlohou Ruperta. Leč v každé divadelní hře musí být úlohy význačné, důležitější, úlohy méně významné a podřízené a záleží jen na tom, aby každý z herců náležitě vyplnil místo, v ensemblu mu svěřené, aby úloze poskytl to, co tato od něho vyžaduje. A o Lise-Šlemrové dlužno říci, že úloze této dala, co jí dáti měla, a to nejen maskou, to jest celým svým zevnějškem, mimikou, gestem, postojem, nýbrž i výrazem a pohledem oka a ovšem i tonem a barvou svého hlasu. V celku záleželo tu zvláště na tom, aby vyjádřila svojí bytostí, svým celým „já" změnu společenského postavení a to se jí dokonale podařilo. K námitce, že úlohy takovéhoto rázu, ukazující nám jen část postavy a nikoliv hlubší její nitro, z různých stran osvětlené, jsou tvorbě hercově přístupnější a tudíž i snažší, odpovídám, že každému herci dlužno k dobru připočísti, věnuje-li svoji tvůrčí schopnost s opravdovou snahou po dokonalosti i úlohám tohoto druhu.

N. Melniková-Papoušková

Ruské divadlo a drama v 20. století

(Dokončení)

V daleké středověké Francii a nikoli v přízračném a zároveň současném, reálním Petrohradě, tak se podobajícím podivínským městům A. Hoffmanna, odehrává se děj „Růže a kříže". Blok neměl rád Evropy, ale Bretagne s oceánem, pohádkami, mlhami a větrem si ho získala. Písně jejího svérázného národa, zachovavšího si svůj ráz uprostřed ohromné

civilisované země, byly ruskému básníkovi blízké a pochopitelné; v nich slyšel hledání věčných hodnot, opovržení k pozemským statkům. Možná, že zimní řev oceánu a ruské metelice zpívají o stejném. Dva světy: jeden cele pozemský, plný teplé krve, toužící po jarním štěstí a požitcích; druhý, mizící v mlze, hledající poslední pravdu, nalézající ji v osudný okamžik při splynutí radosti a utrpení. Tak rozvíjí se v zámku prostý, rytířský, středověký román mezi Izorou, pážetem, rytířem Bertrandem, Gajetánem a starým hrabětem. Mohl by býti půvabným představením, kdyby nebylo toho hlubokého filosofického základu, který věčně se opakuje v různých variacích Gajetánovy písně:

„Zákon srdce neklamný
jedno jsou radost a utrpení."

S výpravami her, jichž větší část byla napsána mezi r. 1906—1908, Blok neměl štěstí. Moskevské Umělecké divadlo několik let pokoušelo se vypraviti „Růži a kříž", ale různé vnitřní poměry, později zejména válka a revoluce tomu zabránily. Z drobných her, příliš složitých a nepřístupných pro průměrná divadla, bylo Meierholdem vypraveno v konvenčních tonech „Divadélko", které sice mocně působilo, ale na jevišti se dlouho neudrželo.

Bylo by možno očekávati, že tak velký básník, jakým byl Blok, bude míti následovníky; zůstal však, snad právě z téže příčiny, osamocen, zvláště v divadle. Ti nemnozí dramatičtí spisovatelé, jichž jména ještě vypočteme, nemají, kromě Lunce, s ním ani navzájem nic společného. Je to básník Kuzmin, který se oddal estetismu a který ve hře „Snídaně Mary" opovrhl všemi zákony prostoru a času, takže jí nikterak nelze vypraviti, je to Jevrejinov, který se věnoval apoteose divadelnosti, a V. Majakovský, který spojil politiku s velkým vnějším humbukem.

Jako větší část ruských dramatických spisovatelů, kteří byli zároveň brzy básníky, jindy romanopisci, také Jevrejinov nevěnoval se úplně dramatické tvorbě, ačkoliv náležel do hloubi duše divadlu. Ceníme si N. Jevrejinova, zejména jako teoretika divadla a jako talentovaného, vtipného režiséra; jeho hry jsou však vlastně jen ilustrací teorie a pokusů. Ovšem jméno Jevrejinova bude státi v té skupině ruských režisérů-novotářů, o nichž jsme již mluvili. V boji s realismem je snad nejúpornějším a nejrozhodnějším průkopníkem, který nešetří nic starého a používá všech prostředků, nevyjímaje satiry a kabaretu. Především prohlašuje, že „divadlo je divadlem" a že vše, co vede ho jinam, jen poškozuje a mrzačí hlavní myšlenku a podstatu divadla. Proto v době panství realismu postavil se na obranu opovrhované a vyloučené „divadelnosti", kterou chápe i jako touhu nebýti samým sebou, i jako snahu odtrhnouti se od každodenního života, i jako romantiku gesta, dikce a děje na jevišti. Začav se zdivadelněním divadla, Jevrejinov skončil požadavkem zdivadelniti život, který octl se v slepé uličce právě pro svou normálnost a obyčejnost. Jeho hry jsou komentářem k jeho teoretickým knihám „Divadlo jako takové" a jiným. Ty hry, které psal v době přerodu svých názorů na divadlo, jako na př. „Veselá smrt", jsou zcela dobré a díky jeho velké znalosti jeviště a jeho požadavků, jsou i velmi dobře stavěny. Harlekynáda střídá se s lyrikou a romantickou hrůzou, děj rozvíjí se zajímavě, vábí fantastika. Jinak tomu bylo, když po několika letech Jevrejinov chtěl celý život obrátiti vzhůru nohama a ze všeho udělati divadlo. Jeho poslední hra „To nejhlavnější", jež má ukázati, jak by plynul život, kdyby lidé místo hrubé pravdy přijali překrásnou, soucitnou lež, nemůže uspokojiti citlivého diváka. Přes jemnou mechaniku stavby příliš je cítiti tendenci, vytvořiti vzor pro skutečnost. Díky zlé ironii osudu v tomto případě Jevrejinov jako největší nepřítel realismu utrpěl porážku právě pro jeho nedostatek ve svém výtvoru.

Důležitější jsou však jiná vystoupení a činy Jevrejinovy: za prvé jeho účastenství v literárně-satirickém divadle „Křivé zrcadlo" a za druhé vytvoření „Starého divadla" společně s některými jinými osobnostmi. Pro „Křivé zrcadlo", které mělo bojovati proti všem směšným a znetvořeným jevům života a umění, které mělo také jemně obveselovati duchovně kulturní obecenstvo, Jevrejinov napsal řadu her parodií, z nichž nejzajímavější je „Revisor" v režii všech ruských divadel. Odpozoroval zvláštnosti a směšné stránky jednotlivých divadel a režisérů a ukázal je v zrcadle, zkřiveném posměchem. Jinak tomu bylo v „Starém divadle", jehož vůdčí činitelé vytkli si cíl obnoviti starobylé jeviště a hry. Ve dvou letech eksistence tohoto divadla byly představeny středověké mysterie, frašky, pastorály a také španělské divadlo svými nejlepšími představiteli: Lopez de Vegou, Calderonem, Cervantesem. Byly vypravovány nejen staré hry, ale i studována výprava, nálada a psychologie oné doby, a ukazován nejen její herec, ale i divák. Byl to pokus o čistě vědecké studium umění, s jehož pomocí snažili se proniknouti do tajů divadla. Jevrejinov věnoval této práci nemálo sil a znalostí.

Každý proud, každý směr v umění chce zkusiti své síly i v divadle; proto vrhl se na jeviště také futurism, přivalivší se ze zahraničí, s hlukem a šumem, politikou a reklamou

a toužící vše odstraniti a potlačiti. Nejtalentovanějším z této pestré a různorodé skupiny je básník Majakovský, který napsal hry „V. Majakovský“ a „Mysterie buff“. Nechme stranou prvou z nich, jelikož je úplně nesrozumitelná a přistupme k druhé, která byla vytvořena v revolučním víru a hrána jako revolučně proletářská za režie Meierholdovy. Po říjnové revoluci nastala na krátko doba, kdy futuristé, kteří vznikli vlastně z rozkladu měšťáckého a buržoasního světa, neznajícího, kam se vrhnouti a čím se ještě potěšiti, prohlásili se za revoluční a proletářský element v umění. Zbudovali svou teorii na pouhé negaci čehokoliv, počínajíc lidskou logikou, a svým umělým patosem a ohněm ošálili dokonce na čas i vůdce revoluce. Dělnické masy byly přivábeny částí manifestu, kde se mluvilo o strojích, o vítězství nad prací, a tím laciným politikařením, které lehce předělalo staré své heslo: „překvapený buržousta“ na nové „bij buržou!“ „Mysterie buff“ je obrazem zhroucení starého, buržoasního světa, kde vládnoucí třídy ssají krev pracujících, a příchodu nové éry, ráje s takovým zkomoleným a bezkřídlým ideálem, jenž redukuje se na housky a láhve, rostoucí na stromech. Se scénického hlediska je pro tento quasi nový obsah zvolena příslušná forma, hledící působiti hrubým efektem. Z archivů byly vytaženy žebříky a mosty, spojující obecenstvo a jeviště, zpívaly se revoluční hymny, byli sháněni jako na manévry vojáci rudé armády pro fiktivní demonstrace. Jedním slovem, bylo tu vše, kromě skutečného divadla a umění.

A tehdy, kdy se zdálo, že ruská dramatická tvorba vysychá a rozpadává se, objevil se mezi úplně mladou skupinou, nazývající se „bratry Serapionovými“, spisovatel s velkým, výrazným a svérázným nadáním, E. Lunc. Jsa spojen tradicí, v nejlepším smyslu toho slova, s Remizovem, Volkenštejnem a Blokem, již v první své hře „Mimo zákon“ načrtl novou cestu od starých mezníků. Romantická ideologie, zdůrazňovaná jako protiklad současné nivelisace a materialismu lidské osobnosti, tvoří podstatu děje, odehrávajícího se ve Španělsku — v zemi fantastické a nikomu přesně známé. Člověk a masy, člověk a moc jsou oněmi protiklady, s nimiž se u něho setkáváme na každém kroku. Z měnivé formy a dravého potoku drobných scén vidíme, jak organicky srostlo u autora vnější s vnitřním. Není to nic vymyšleného, vypoceného, co se chce blýsknouti novotou a zapomíná brzy na vnější, brzy na vnitřní, nýbrž skutečné, ucelené, z jednoho kusu tesané nové umění. Původní novinkou je hlavní jeviště, rozdělené na několik dílů, s vyhrnujícími neb spouštějícími se oponami, ukazujícími kaleidoskop drobných jevů, pevně navzájem spojených. Dobrá je také směs komedie s tragedií, směs, známá z dobrého starého divadla. Bohužel mladé síly autorovy nevydržely do konce a poslední jednání jsou slabší, než první. Avšak druhá, dosud ještě neotištěná hra o Rolandovi, napsaná v stejném individualistickém a romantickém duchu, je prý co do formy, jak jsem slyšela, mnohem dokonalejší a zdařilejší. Hra „Mimo zákon“, sehraná několikrát v Petrohradě, byla zakázána censurou, neboť zdála se býti „revoluční“ ruské vládě příliš revolučně přímá.

Taková je v stručnosti historie ruského divadla a dramatu od konce 19. století až do našich dní. Střídaly se směry a co zprvu zdálo se býti pokrokovým, za několik let již bylo zaostalé. Tvůrčí myšlenka nemůže se spokojiti zkamenělou formou. Ruské divadlo jde neúchylně ku předu a ruský repertoar přes svoji chudobu stále se obohacuje.

Dr. Eduard Šebesta

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století

Rejstřík osob (Pokračování)

Ferd. Procházka (B) a syn J. 5 r., oba r. P. č. 615 (605), syn kočího. — Měšť. syn V. Procházka z Nového Kolína se syny Václ. 18 r. (C) stud., Ant. 10 r., Dominik 5 r., vš. r. P. č. 984 (1003). — Měšť. syn Frant. Rohlík a schovanec Frant. Chládek, ot. měšť., oba r. P. č. 603 (617). — Neměšťanského hudeb. syn Jan Rohlík 27 r. (D), r. P. č. 605 (615). — Syn pletače punčoch Jan Rosvoda 25 r. (C) a syn Jos. 3½ r., oba r. P. č. 613 (607). — Petr Růžička 22 r. (C), r. P., ot. voják, č. 595 (625). — Syn hudeb. Jos. Sádlo (B), r. P. č. 665 (554). — Syn správkaře šatů Antonín Sedláček 37 r. (C) se syny Ant. 14 r. a Jos. 1½ r., vš. r. P. č. 577 (647). — Ant. Seifert (B) z Ouhonic, č. 276 (288). — Měšť. Mart. Seyffridt ze Smečna, ve vlastním domě č. 1188 (1211). — Syn nád. Adam Sluka (B) a syn Jan 20 r. (C), oba z Mladé Boleslavi, č. 203 (207). — Václav Smíšek, měšťan č. 627 (593); ze synů odešel Štěpán jako knihařský pomocník v prosinci 1745 a Jan jako malířský pomocník v květnu téhož roku z Prahy, kam, je otci nepovědomo, vš. r. P. — Vojenské dítě Josef Smolík (B) a syn Martin hudebník 14½ r., oba r. P. č. 812 (827). — Syn neměšťanského punčocháře Václav Smutney 39 r. (C) se syny pokr. uč. Václavem 18 r. (C), Františkem 10 r., Antonínem 8 r., Vincencem 1½ r., vš. r. P. č. 418 (808). — Václav Soudek (B) ze Štamberka a syn Antonín 11 r., r. P. č. 686 (533). — Ant. Stephan 20 r. (C) č. 217 (196), jeho bratr Josef, proviant. pekař ve Štětí 27 r. (d), oba r. P., synové neměšť. zahradníka. — Hudeb. syn Jan Stephan 19 r. (C), r. P. č. 1085 (1098). — Neměšť. sládka syn Mat. Stiksbier 31 r. (C) z Pelhřimova a syn Mat., r. P. č. 1040 (1055). — Ženatý hudebník Jan Strobach (B) z Nisy v Prus. Slezsku a syn Frant. 8 r., r. P. č. 625 (595). — Bratří

Stroblové Tomáš 18 r. (C), Antonín 12 r., Jan 10 r. s otc. dlažď. Václ., vš. r. P. č. 778 (500). — Vojtěch Strontz 33 r. (C) ze Smichova a syn Mat. 6 r., r. P. č. 203 (207). — Měšť. syn Dominik Svoboda se syny Dominikem 4 1/2 r. a Mat. 2 1/4 r., vš. r. P. č. 687 (532). — Syn neměšť. truhláře Mat. Schalanský (B) z Příbrami, č. 425 (801). — Jan Scherbaum (B) z Drm, č. 902 (956). — Mat. Šrutek (Schrutek) (B) z Přelouče, č. 532 (695) a syn Jan, prostý u pl. Marschalaova, r. P., mimo Prahu. — Měšť. Jan Šťastný, se syny Bernardem stud. a Janem, vš. r. P. č. 961 (886), jenž tehdy patřil dědicům jakéhosi Šťastného a jejž syn Bern. r. 1791 koupil; r. 1770 tam bydlil ještě jakýsi Mat. Šťastný, syn měšť. a knihtiskaře, r. P. a vd. Šťastná, jejíž syn P. Fructuosus byl kapucínem v Olomouci. — Syn muzik. Tom. Štěrba 37 r. (D), r. P. č. 615 (605). — Vojenské dítě Jan Švejda (B), r. P. č. 881 (935). — Měšť. syn Václ. Teinniger, r. P. č. 879 (933). — Měšť. Jan Tuček ze Zásmuk, č. 964 (889). — Syn nád. Jan Tůma (B) a syn Mart. hudebník 14 r., oba r. P. č. 215 (219). — U matky vd. obchodníka drůbeží Karel Tvrdý 19 r. (C), r. P. č. 706 (514). — Václ. Uher (B) z Neratovic a syn Jos. hudeb. 16 r., r. P. č. 1143 (1160). — Václav Vacek 20 r. (D, slepec) se syn. Karlem 1 1/2 r., bratry Frant. 16 r. a Jos. 11 r. a otc. zedn. pom. Václ. synem řezn. pom., č. 992 (1010), vš. r. P. — Syn hudeb. Mart. Wehner (B) se syny Jak. 13 r. a Ign. 10 r., vš. r. P. č. 626 (594). — Syn lokaje Frant. Weidmann (B) se syny Jak. 15 r. a Frant. 9 r., oba r. P. č. 226 (205). — Jeho bratr (?) Jak. Weidmann (B), r. P., se syny Janem 26 r. (C) ze Žichovic hud. a Frant. 9 r., r. P. č. 154 (220). — Měšť. syn Jan Weis a syn Jan, malíř 24 r. (C), oba r. P. č. 909 (963). — Václav Werner (B) ze Žichovce, č. 1160 (1179). — František Veverka 36 r. (C) ze Žirovnice č. 693 (526). — Syn sloužícího Frant. Wiesner (B), r. P. č. 154 (220). — Frant. Wiestein 30 r. (D) z Hořovic, č. 66 (73). — František Vlček (B) ze Šopky, č. 868 (920). — Syn hudebníka Jan Vocilka 21 r. (C), r. P. č. 879 (933). — Jiří Vocilka (B) z Vinařů se syny Frant. 11 r. a Ant. 6 r., oba r. P. č. 501 (726). — Karel Worl 33 r. (D) z Labské Týnice, č. 920 (976). — Syn neměšť. zahradníka František Votava 28 r. (D) a syn Jan 2 r., oba r. P. č. 616 (604). — Syn nájemného písaře Jan Votík 27 r. (C), r. P. č. 960 (885). — Štěpán Woytasch 18 r. (C), r. P. s matkou č. 1123 (1140), její muž hudeb. Jan W. z Wingern v Prus. Slezsku utekl v říjnu 1770 z Prahy. — Syn nád. Mat. Vyleťánek (B) z Klatov a syn Jak. 1 1/4 r., r. P. č. 708 (512). — Měšť. Frant. Žďárský a syn Frant., oba r. P. č. 802 (817).

(Pokračování)

J. P.

Hlasy tisku o San Secondově „Ó loutky, jaká vášeň...“*) a Casellově „Smrti na dovolené“**)

Italové mají u nás větší štěstí, než domácí autoři. Předchůdce San Secondův, Pirandello byl u nás přivítán s příslušnými poctami a Secondo zcela vlídně a přátelsky, právě jako Casello. Oba všímají si týchž problémů. I zde je láska a nevěra pozorována zpola groteskně, zpola tragicky, ale i tak působí nově. Tato komedie je dělána podle zásad Pirandellových, jak je uvádějí „Národní Listy“, jež citují: „Obyčejný umělec dbá jenom těla, humorista těla i jeho stínu, a často spíše stínu, než těla. Zaznamenává všechny rozmary tohoto stínu, jak brzo se prodlužuje, brzo krátí, jako by se chtěl pošklíbati tělu, jež si ho v té chvíli nevšímá... humorism je zjev rozdvojení v koncepčním aktu, je jako Hermes, jehož jedna tvář se směje slzám tváře druhé,“ což svědčí, že nová italská dramaturgie je orientována filosoficky a hlavními otázkami této filosofie jsou: co jsem já na světě a co je pravda. Pirandello řeší své problémy intelektuálně. San Secondo citově, vášnivě. Obsahem jest toto: Tři ztroskotanci v lásce: černý pán, jejž zradila žena, dáma s modrou liškou, již zradil muž a šedivý pán, který se chce zastřelit pro zradu ženy. První dva páry by se již shodly, kdyby je šedivý pán nevaroval a na konec černý pán vrhne se v objetí zpěvačky, dáma s liškou vrátí se k mužovi a šedivý pán se zastřelí. Rudé Právo píše, že San Secondo přinesl tu nový odstín v psychologické malbě neuralgického moderního člověka, štvaného vlastní slabostí, nezakotveného, hledajícího a podléhajícího. Venkov hru podceňuje, pravě, že sebevražda na konci má působiti jako otřásající pointa ironického žertu s nejvážnější věcí života — láskou, ale nepůsobí. Právo Lidu vidí v této hře návrat dekadentních nálad, po smysleném vyhýření renaissančně založených rozkošníků života, jakým byl d'Annunzio, dostavuje se do ital. dramatu těžká melancholie vášně, jaká byla i u nás. Vidí tu patrnou spojitost s mučivým problémem divadla-života, který se ocitl u Pirandella a San Seconda. Čsl. Republika píše, že tato hra „Vášně loutek“ je ironií, která se usmívá nad náhodností životních situací a smyslovou posedlostí, jež dělají z lidí loutky, ale nezasahují analyticky do podstaty vášně. Také Nár. Politika srovnává San Seconda s Pirandellim a tuto komedii nazývá hříčkou, zrůdou commedie dell'arte. Čech spatřuje v tom obrázek dnešní společnosti, neznající než drama vášně a uznává, že hra je poučná pro toho, kdo chce poučení přijmouti. Provedení, režii Stejskalovu i jeho výpravu vesměs chválí, tak výkony pp. Štěpánka, Vávry, Kovaříka i dam Friedlové a Pačové.

Úsudky o „Smrti na dovolené“ se rozcházejí. „Národní Listy“ oceňují metafysický princip, novou mytologii a nový filosofický symbolismus, jejž přinášejí italští dramatikové poválečnému člověku, aby se orientoval v hodnotách mravních, psychologických a metafysických aby silou své skepse dobral se nového positivního hodnocení světa. A třebaže Casello nemá básnické síly Pirandellovy, aby udržel celou hru ve dvojím prostoru, přece je zajímavým zjevem soudobého divadelnictví, neboť v něm zraje nové pojetí tragedie, nový návrat k jejím metafysickým zdrojům. Režii ani provedení ani výpravu nechválí. Tribuna cení při této hře zejména filosofický paradoks, jak život touží po smrti a smrt po životě, toto kontradiktorní a nerozlučitelné spojení optimismu s pesimismem je tu ztělesněno způsobem, jenž z díla činí jedno z nejzajímavějších bohaté italské literatury poválečné. Provedení nechválí, jen výkony p. Karena a pí Kronbauerové, kteří vytěžili ze svého obsahu vše. Čech nazývá tuto hru krutou symbolickou pohádkou, žhoucím konfliktem života a smrti, dramatickým projevem Šalomounových slov: „silnější než smrt je milování“. Režii nazývá pečlivou. Právo Lidu přijímá Caselliho celkem chladně, pravíc: „Srovnáme-li nápady italských dramatiků s motivy na př. našich bratří Čapků, přesvědčíme se, že dramata u našich autorů zasluhují mnohem spíše názvu moralit, než u Italů, kteří v metafysických mlžinách nalézají jen novou dekoraci pro obehranou strunu erotickou. Provedení, režii i výpravu chválí. Čsl. Republika je spokojena,

*) „Ó loutky, jaká vášeň...“ Kom. o 3 děj. Vlašsky naps. Rosso di San Secondo, přel. V. Jiřina. Vypr. B. Stejskal, poprvé na Vinohradech 29. října.

**) „Smrt na dovolené.“ Napsal Alberto Casello, z italštiny přeložil dr. A. Jazura. Režie V. Novák, výprava A. V. Hrska. Poprvé ve Stavovském divadle 3. listopadu.

přiznává cenu této škole italské dramaturgie (Pirandello, San Secondo, Casello), konstatujíc, jak zajímavý jest tento kus, v němž autor nechává podléhati lásce i samu smrt, spojuje odvážně nejživotnější pud se silou smrtící. Provedení celkem chválí. Venkov a České Slovo odmítají tuto hru, Venkov v ní nenalézá nic nového, směs světa reálného s nadpřirozeným, nově upraveným. České Slovo cuchá Caselliho velmi zle a v závěru praví, že kdybychom byli moudří, nemařili bychom takovými zvrácenostmi čas. Nu, tak zlé to přece není!

S C E S T Y

R. Nešvera

Život za slávu!

U kavárenského stolu
seděla kdys družně spolu
literátů společnost.
Pilo se, jak se tak stává,
k teplé vodě chladná káva,
mluvilo se víc než dost.

Debata se vedla čilá,
jejímž hlavním bodem byla
Thalia, Musa všech Mus.
Stranicky i bez předsudků
mluvilo se, kdy je vskutku
dobrý divadelní kus.

Jeden, v zápalu a křiku,
poukázal na kritiku —
většina se začla smát.
Kdosi v debatě té hlučné
zvolal: „Tantiemy tučné!“
Jiný nato: „Možná! Snad!“

Názory i hádkou sveden,
redaktor v tom povstal jeden
— veselá to letora —
a řek': „Páni, slyšte tedy,
kus je jistě dobrý tehdy,
přežije-li autora!

To je důkaz nejpádnější! —
Úspěch vnitřní nebo vnější
neznamená ještě nic,
dokud tvůrce díla žije!
Však to znáte: koterie,
vlivy strýců, sestřenic“...

Jakýs autor dramatický,
jenž své kusy přežil vždycky
po dvou až třech reprisách,
k žití lásku přes veškerou,
před nejbližší premierou
na život si tedy sáh'.

V posled děl s úsměvem v líci:
„Konečně teď mohu říci:
Drama mé mne přežije!
Tím splněny ve všem všady
hlavně toho předpoklady!
Důkaz pádný tady je!
S bohem, světe! — Adieu!“...

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. listopadu. Národní divadlo v činohře opakovalo Bílou Horu, a mimo ni Peg mého srdce, Svatou Janu, Romeo a Julii. V opeře mělo novinkou Karlovu operu Ilseino srdce, hrálo Louisu s Malnory-Marseilacovou j. h., Jakobína, Prodanou nevěstu, Istar a Šeherezadu, Dalibora, Srdce, Pohádku o Honzovi, Bohêmu, Rusalku, Spící krasavici, Carmen. — Stav. divadlo v činohře mělo novinkou Smrt na dovolené, jinak hrálo: Pygmaliona, Boksersky zápas, Čecha a Němce, Kolportážní příběh, Co je nejhlavnější, Peg mého srdce, Kalhoty. V opeře: Hubičku s p. Kublou j. h., Maškarní ples, Dona Juana, Bílou paní, Kouzelnou flétnu. — Vinohrad. div. mělo novinkou San Secondovu kom. Ó loutky, jaká vášeň, pak hrálo Romantiky, Knocka, Strakonického dudáka, Dezertéra, Muže z loterie, Devátou louku, Bafoch, Protekci, Záviše z Falkenštejna. Moskevské uměl. divadlo hrálo Euripidovu Medeu a Gogolovu Ženitbu. — Švandovo div. docílilo již 90. reprisy Velblouda uchem jehly, jinak hrálo Opory společnosti, Zámek přeludů, Pernikovou chaloupku, Cácorku, Cukrárničku, Velkovévodkyni a čišníka. — Komedia: Sedm oběšených, Maison Grünvald, Všechny cesty vedou do Říma, Zlato Nibelungů, Mořský vlk, Salome. — Urania: Zvonky cornevillské, Bílý lev, Housenky, Jindra, Honza knížetem, Veselí hříšníci z Marsu, Eminčiny líbánky, Spací vůz Praha—Paříž, Žebravý student, Robert ďábel, Románek korunního prince, Jindra, hraběnka Ostrovínová. — Tylovo divadlo v Nuslích: Moře nerozdvojilo, Karel H. Borovský, Babí léto lítá, Večer na oslavu J. Žižky, Firma, Pampeliška, Na letním bytě, Švejk na Marsu, Kraječky p. knížete, Tažní ptáci, Podzimní manévry. *j. p.*

Za Karlem Muškem. (My herci jsme jako karavana v poušti. Čas od času některý klesne, karavana putuje dál a mrtvého zasypává dech pouště pískem... Odhrabuju písek s mrtvoly herce-poutníka... J. Slukov.) Propagator a překladatel Shawových her na českém divadle, dlouholetý režisér a zasloužilý herec pražsk.

Národního divadla, nar. se 1.-I. 1867 v Praze a ztrativ již ve svých čtyřech letech oba rodiče, prožíval těžký život, plný strádání, jako chovanec nejprve kláštera Karla Boromejského v Karlíně, později hradčanského sirotčince za Černínskými kasárnami, kteroužto dobu líčí v autobiografické vzpomínce „Ze sirotčince“ (feuilleton „Národních Listů“ z 13.-IV. 1904). Vyučil se litografii, i leč poslechnuv hlasu svého srdce, nastoupil r. 1885 dráhu hereckou u Faltysovy společnosti. Vystřídav pak ještě několik jiných ředitelů, byl roku 1889 na podnět tehdejšího dramaturga L. Stroupežnického přijat k Národnímu divadlu, v němž 18.-VII. téhož roku, jako 22letý, poprvé vystoupil v „Cestě kolem světa.“ Z dalších, téměř tří set rolí, vytvořených jen na tomto jevišti, ať milovnických či zvláště komických nebo charakterních, nutno alespoň vzpomenouti jeho „Švandy dudáka“ (v němž v první době činnosti dodělal se největších úspěchů), dále ševce Habršperka v „Našich furiantech“, Antonína v Jiráskově „Otci“, Přibíka Jeníška v „Pražském židu“, Martina v „Paličově dceři“, tuláka Antolyka v Shakespearově „Zimní pohádce“, Kláska v „Lucerně“, Bobčinského v „Revizoru“ a mladý i starý Gobo Lancelot náleželi snad k jeho nejlepším výkonům. Jako režisér, jímž stal se r. 1902, uváděl na jeviště nejraději hry Tylovy a anglické, zvláště pak Shawa. Mušek vypracoval se svou neobyčejnou pílí z nepatrných počátků úplně sám a za vše, čím se stal, děkoval jen svému nadání a charakteru. Oženiv se s Alicí Hillsteadovou, která byla anglickou vychovatelkou v rodině Josefa Šmahy, naučil se záhy a dokonale anglicky a stal se na slovo vzatým znalcem, překladatelem a režisérem anglických dramatiků, z nichž kromě Shawa seznámil naše div. obecenstvo se Sommerset-Maughamem, Syngem-Yeatsem, Jeromem a Galsworthym. Po převratu stal se též horlivým tlumočníkem českých věcí u zdejší anglické kolonie. Mušek, povahově uzavřený, v nitru jaksi zahořklý, náležel k lidem skromným, horlivým činovníkům a organisátorům v různých hereckých korporacích. Ve věku necelých 58 let, dne 12.-XI. v sanatoriu podolském dotlouklo jeho ušlechtilé srdce a tělesné jeho ostatky byly zpopelněny v Olšanském krematoriu. *k.*

Bohuš Zakopal, význačná herecká individualita, umělec, vyznamenaný první státní cenou hereckou, pilíř Městského divadla na Vinohradech, kdež působí od jeho otevření, oslaví 1.-XII jubileum své 25leté umělecké činnosti a zároveň své padesátiny u příležitosti zvláštního slavnostního představení, k němuž zvolen Tylův „Strakonický dudák“, v němž tak skvěle hraje Kalafunu. *bž.*

Josef Chládek, zasloužilý divadelní ředitel, oslavil v plné svěžesti duševní i tělesné 10.-XI. jubileum 40leté své herecké činnosti na českém venkově a zároveň své šedesátiny. *—á—*

Otázka ze všech nejnaléhavější. Nějaké tajemné a neznámé zatím ruce pracují k tomu, aby budova Variété byla adaptována pro Národní divadlo jakožto výhradně činoherní jeviště. Je nesporno, že opera i činohra na jednom jevišti vzájemně si překážejí a že v zájmu volného vývoje obou jak činohry, tak opery je, aby každá byla v samostatné budově. Ale řešiti tuto nejnaléhavější otázku adaptací Variété je přímo nešťastné ze všech důvodu, jež možno nalézti, a nejspíše z finančního, neboť — jak „Tribuna“ — dovodila, stála by adaptace a koupě Variété více než nová budova. „Právo Lidu“ ve Fischerově článku „Nejdůležitější otázka divadelní“ poukazuje také na tuto okolnost a navrhuje, aby činohra byla oddělena od opery a pro činohru vystavěna nová divadelní budova a to co nejdříve. Ovšem tak jednoduchý to problém není. Mělo by se přece jen uvažovati o stavbě velké opery, mělo by se vrátiti k původnímu záměru, jenž po několikadenní debatě v denním tisku zapadl z neznámých důvodů. Jde tu především o hostování světových zpěváků, z nichž jsme v Praze slyšeli velmi málo. V malém divadle — vzpomeňme, jak v té příčině jsou na tom lépe Němci — nelze ani pomýšleti na světové hosty, jichž honorářové nároky předpokládají velkou prostoru. Takto bychom měli malou činohru a malou operu. K věci se ještě vrátíme. *pt.*

Monstrum. Podle zprávy denního tisku dramat. umělkyně pí A. Sedláčková asi tři dny po svém úrazu obdržela anonymní dopis, za jehož obsah musil by se rdíti i nejzpustlejší apač, ovládající dokonale hnusné nadávky periferie. Asi za měsíc dostala pí Sedláčková nový list, který, možno-li, byl surovější prvního dopisu. Snažil-li se anonym, aby změněným písmem v prvním listě nepřivedl adresátku na svoji stopu, upustil druhým dopisem od této snahy a použil skorem již běžného rukopisu. Podle těchto dvou listů, jakož i podle předloženého mu p o d e p s a n é h o listu zjistil znalec písma prof. Kabeláč, že oba anonymní listy psala osoba, zaujímající čelné místo v pražských divadelních kruzích. Uvážíme-li fakt, že prvý dopis obdržela pí Sedláčková ve stavu velice povážlivém, nemůžeme se ani dosti uvědomiti, že osoba, umělecky cítící a myslící, byla by schopna takové podlosti, tak hnusného hyenismu. Naše divadelní poměry stávají se, díky několika nevychovancům, skutečně internacionálními a zdá se, že budou vítěziti svými skandály nad všelijakými aférami politickými. „D. L.“, glosujíce uvedený fakt, připomínají, že je povinností z e m s k é h o s p r á v n í h o v ý b o r u a i n t e n d a n c e, aby věc vyšetřila. Lokalisují-li takto případ, obviňují určité jednotky, že ve svém středu mají autora anonymních dopisů a je proto povinností úředních míst i uměleckých korporací zbaviti se anonyma a odtrhnouti jej od umění jako — parasita. *ej.*

„Apollon“ o div. kritice. V druhém čísle „Apollona“ pod pseud. Spectator píše kdosi o současné divadelní kritice v článku „Umění divadelné kritiky čili meditace skoro zoufalá“. Již z tohoto nadpisu lze vycítiti, jakým duchem bude autor přesvědčovati čtenáře o svém nazírání na naši divadelní kritiku, kterou hodnotí s kvartánskou žhavostí a neomalenosti. Praví o ní, že nemá erudice ani postřehu a vytýká jí necharakternost. Mimo to rozděluje ji na skupinu, která pracuje podle Ottova nauč. slovníku, a která pracuje bez této pomoci. Tvrzení Fr. Götze, že máme pouze tři divadelní kritiky: Kodíčka, Fischera a Vodáka, opravuje tím, že z této trojice přiznává pouze Kodíčkovi z „Tribuny“ kritickou eksistenci, kdežto Fischer jí t. č. pozbyl a Vodák pro něho (resp. pro ně) kriticky neeksistuje. To je asi základ autorovy tése, kterou v dalším specifikuje a každému jednotlivému listu kritisuje jeho divadelního referenta. Způsob a charakter psaní zrcadlí se v tom, že na příklad o Zd. Háskové píše: „Řekne-li někdo druhému, že píše jako Zdenka Hásková, podá tento druhý žalobu pro urážku na cti.“ Nebo o býv. ref. Práva Lidu: „Ani švec, ani švec, na píšťalku píská přec.“ Universitní prof. dr. Tille, referent „Prager Presse“, je pro autora „svědomitý a vzdělaný divad. amatér.“ Dokončení je rovno úvodu: „...užasneme, k d o vlastně u nás kritisuje osobnosti takového významu, jako je Hilarova, k d o to vlastně u nás vytváří kritickou atmosféru.“ Když to člověk přečte, neví, jak dříve se na celý ten hnusný hanopis dívati. Užasne nejdříve nad bohatostí výrazů, jimiž podobá se Spectator jednomu narychlo upečenému div. estétovi, který právě t a k o v o u schopností a takovým neurvalým způsobem psaní i počínání žene se přímo do centra divadelního světla, o které jakživ ani v nejmenším prakticky nezavadil. Ale co hned cítí, ne jako divadelník, ale prostý člověk, to je onen ton, ona štvavost a přímo zbahnělá útočnost proti těm, kteří nesouhlasí s Kodíčkem a jeho avant-gardou. Je přímo udiven, jak hrubým gestem odmítá určité

divadelní pracovníky, jak snižuje a znehodnocuje jejich duševní hodnotu a potenci. Někdo třeba odpoví, že mládí má práva temperamentu rozohnělé útočnosti a průbojnosti, ale nelze přece pochopiti, že je možno tomu, kdo zabývá se kulturní prací, klesnouti na úroveň okresního pisatele pochybného kalibru, že je možno spílati v „kulturní revui“ těm, kteří když ničím jiným neimponují, přece jsou svými zkušenostmi, svou byť jinou, uměleckou individualitou, nad jeho třeba pečlivě pěstovaným rozhledem. Je starý a nezvratný fakt, že každý má své slabiny. Každý však má také určité dobré vlastnosti a přednosti, a chci-li býti svědomitý a objektivní, musím vziti v úvahu celého člověka, celého umělce a ne pouze jeho, a to špatnou část! Jinak je kritika špatná, nedokonalá a do jisté míry neseriosní. Jsou-li jiné názory, jiné snahy, znamenající odklon od dosavadních směrnic, lze je hlásati a uplatňovati i hájiti, ale nutno i při event. boji najíti formu, jež sama svojí hodnotou je zbraní, prostředkem. Nelze přec při příchodu nových vln zahladiti ihned vše dřívější, zničiti kult minulosti a odstraniti jeho vyznavače, neboť jejich díla a oni sami měli a mají svůj význam pro dobu, její úsilí a vzestup, byli tvůrci epochy, kterou byli bychom nuceni vytvořiti, kdyby jí nebylo, abychom získali princip nové výslednice. Ku změně možno úspěšně pracovati pouze kladnými hodnotami, jichž cena může přesvědčiti o nutnosti této změny a vytvoření hodnot lepších. V té formě, jak dnešek svědčí, není však opravdovosti uměleckých pohnutek a cílů, není víry v ušlechtilost snah leč patrny jsou úmysly, nemající s uměním pražádné spojitosti. Zmíněný způsob kritiky je pak názorným obrazem, jak servilní oddaností k určitým osobám vynucují se protislužby, které rodí v protežentu nové síly k uhájení snadno získaných posic, aniž byly dříve prokázány skutečné jeho kvality a na úkor těch, kteří vládnou opravdu mocným duševním fondem a širokým rozpětím. Budou-li se množiti takové případy, bude-li podporována umělá líheň takových divadelníků, pak nelze čekati důvěry, ale jen skepsi a rozhodné odmítnutí těch, jimž záleží na vývoji českého divadla a nikoli na praktickém vývoji několika nedokrevných aspirantů. *Em. Janský.*

Doslov k výpadu na českou div. kritiku. Revui „Apollon“ dále proskribuje tajemný pozorovatel (Spectator), který neopatrně odkrývá své pseudo neztajenými výlevy své nekritické, neomalené i naivní duše a zabývá se opětně divadelní kritikou. Generalisuje, napadá a baví čtenáře divadelními klepy o tom či onom referentu. Má snad v některých případech pravdu, i hodně pravdy, ale není s to vymaniti se z podvědomí štvavého kvartána, který stůj co stůj musí se zbaviti nashromážděných myšlenek a nápadů, musí se vymluvit. Kdyby snad někoho napadlo dokazovati mu opak toho, co napsal, postaví mu před oči doslov své zoufalé kapitoly, kde tvrdí, že v každé jiné vylíčení neodpovídá pravdě. To je nutno říci předem těm, kdož by snad měli chuť k polemice“. —! Pan Spectator (Jan Klepetář!) je povznesen nad úsudek jiný; jeho vlastní spectatorství je mu dostatečnou zárukou pravdivosti všeho, co z hnusného nanesl na hlavy současných divadelních referentů. Je však optimistou a doufá, že poměry doznají změny k lepšímu. Ano, je možna lepší, čistší a slušnější kritika, je možno, že tato umělecká větev, ne z menší části, ale valnou většinou stane se zdravým, košatým a radostným stromem, plodným a utěšujícím, ale to tenkráte, bude-li zbaven již v kořenu svého vzrůstu ničivých larev i červů. V redakčním kruhu „Apollona“ nesedí jenom sám p. Klepetář, není jediným spectatorem našeho divadelního dění, ale jsou tam i ti, jimž skutečně záleží na umění, které není jim pouhým prostředkem a ukojení osobních ambicí, ale průbojností svých uměleckých kvalit. Je proto také jejich povinností, aby střežili bedlivěji své snahy, nové these a vise, jichž hodnoty jsou neumírněným Spectatorem profanovány. *ej.*

Žaloba na red. „Apollona“. V třetím čísle revue „Apollon“ byla pí A. Sedláčková napadena zprávou, že jí příznivé odpovědi na anketu „Div. L.“ byly psány jejími příbuznými či služebnictvem. Paní Sedláčková reaguje na tuto impertinenci žalobou na odp. redaktora Jana Klepetáře, který je autorem (Spectator) oné stati. Konečně podařilo se dáti p. Klepetářovi příležitost, aby svá tvrzení prokázal soudně. Tento případ může mu býti výstrahou pro futuro! —*ký.*

Z našich divadel. Repertoarní rozptýlení našich divadel je velmi pestré. Nehraje se divadlo pouze v Národním, Stavovském a vinohradském, ale hraje se a někdy velmi dobře také na Smíchově, v Nuslích, v Holešovicích, na Václavském náměstí, ve Vodičkově ulici, Karlíně, na Vořechovce. Na Smíchově hrají „Cukrárničku“, roztomilý kousek, v němž uplatňují svůj půvab a chik pí Gampeová a Machová, nebo hrají dušičkový „Zámek přeludů“, velmi líbivý Savoirův kus „Velkokněžna a číšník“, zajímavý svým prostředím ze života ruské aristokracie, kterému Léblova režie a výrazná hra pana Kadlece a pí Švandové pomohly k úspěchu. V divadélku Rokoko hrají Kischovu hru „Sensace žurnalistova“, jejíž první dva akty jsou varietními čísly, které podávají všechno, čím dnešní Praha žije, trochu sentimentálně zabarvené, ale jinak rozpustile udýchané, s nezbytným barem a taneční ekvilibristikou, ale třetí obraz „Vrahova matka“ otřese, nikoli podstatou hry, ta je sensačně žurnalistická, ale hrou paní Xenie Longenové, jejíž pozoruhodné postřehy ze života malých lidí jsou skutečnou odměnou za první dva akty. V komedii těch „Sedm oběšených“ od Andrejeva jest slabou věcí, Hirschmanovo zdramatisování povídky tohoto autora a velmi slabé provedení na malém jevišti hru pochovalo nadobro. Ve Variété u Hašlera po „Carevně Kateřině“ přišli s novou operetou — zdá se, že pan Hašler zřekl se revuí a věnuje se operetě — od M. Yvaina „Ta bouche“ (Sladká pusinka), která přes všechny rozpustilosti, přes rozkošná lýtka a vnadné postavičky, přes oslnivé barvy a tuti kvanti přece jenom nudí. Na Vinohradech vzkříšená Pailleronova „Myška“, trochu osvěžená v interpretaci pí Gabrielové poněkud připomenula čiperné veselohry minulosti, z nichž přece jen vůně vyvanula, a smíchovské provedení Ibsenových „Opor společnosti“ v režii Emila Nadvorníka a v podání p. Kadlece i ostatních také připomenulo minulost, ale stále se vracející, připomínající i odsuzující. V Nuslích bylo viděti i Goetheova „Fausta“, v němž pohostinsky hrál Fausta p. Jičínský, když nemohl hrát Mefista p. Hurt. Konečně hrálo se dobře v dobrém tradičním pojetí. Je patrno, že dramatická minulost minulostí není, že jí a v ní budou žíti ještě dlouho divadla, která neodváží se výbojů jen z ohledu na své kmenové obecenstvo. *pt.*

Z CIZINY

Pethes Emerich, jeden z největších maďarských umělců dramatických, zemřel 14. listop. Vytvořil celou řadu velkých charakterních rolí, jsa dlouholetým členem pešťského Národního divadla. —*ák.*

Branislav Nušič, nejproslulejší dramatik srbský a největší humoristický spisovatel jihoslovanský, oslavil 28. října čtyřicetiletí své liter. činnosti a dosáhl 6. listop. šedesáti let svého života. Narodil se v Bělehradě a již jako student otiskoval své práce v časopisech pro mládež a jako 19letý zadal divadlu první svou dramatickou práci „Národní poslanec“, tříakt. frašku, hranou nesčetněkrát na bělehradském

divadle. Když pak za politickou báseň, v níž urazil krále Milana, byl odsouzen na dvě léta do vězení, napsal zde pětiakt. kom. „Protekce“ a satirickou causerii „Lístky“, která ho učinila populárním. R. 1899 stal se tajemníkem bělehradského Národn. divadla, vedl později divadlo v Novém Sadu a po osvobození jižního Srbska založil ve Skoplji první divadlo. Z celé řady jeho komedií a veseloher uvádíme ještě r. 1900 vzniklé: „Kníže Semberijsky“ (hist. obr.), „Podzimní déšť,“ „Lilie a smrk,“ „Tak to musilo býti.“ R. 1901 vznikla oblíbená „Hlubina“, 1902 „Obyčejný člověk“, 1906 „Svět“, 1908 „Hadži Loja,“ 1910 „Za božími zády“ (pokus uvésti na jeviště obrázky bídy bělehradské chudiny) a „Cesta kolem světa“. Kromě dramat napsal Nušič celou řadu politických článků, psal cestopisy, povídky vážné i humoristické, obšírné paměti o národostních otázkách, takže jeho sebrané spisy, vycházející právě v souborném vydání, obsáhnou 30 svazků. U nás nejznámější jest jeho loňské vydání obsáhlého díla „1915“, knihy, která zachycuje všechnu hrůzu pronásledování se strany rakouské soldatesky, jakmile začala „vítězit“, a krutý zápas srbského lidu na počátku světové války. *Z.*

Nina Vávrová, tragédka záhřebského Národního divadla, rodem Češka z Chorvatska (* r. 1879 v Križevcích, kdež otec její byl hospodář. úředníkem), oslavila 8. listop. 25tileté jubileum svého uměleckého působení v titulní úloze Ogrinovičovy „Hasanaginici“, kteroužto roli v slavnostní svůj den hrála právě po devětadevatesáté. Za dobu své divadelní činnosti vystoupila asi jedenáctsetkrát ve 240 nejrozmanitějších úlohách. (Jest nyní vedle Strozziové jedinou tragédkou v Záhřebě.) Také u nás v Praze hostovala r. 1904 v „Tragedii člověka“. *Zk.*

Z jihoslovanských divadel. Činohru Národního divadla v Bělehradě vede v této sezoně p. Živojinović, operu dirigent Stevan Ristić. Sekretářství převzal Marko Polić a angažován nový dirigent pan Matačić z Lublaně. Program činohry je sice bohatý, ale z české dramatické literatury není do něho pojata ani jedna hra. — Baletní mistr bělehradské opery p. Fortunato konal letos studijní cestu po jižním Srbsku za účelem sbírání folkloristického a historického materiálu pro balet ze srbských dějin. Na jeho základě společně s dirigentem Hristićem sestaví prvý srbský národní balet. — Bělehradská činohra pošle letos více svých členů a členek na studia do zahraničí. První odejde sl. Bobičeva do Milána, kde bude studovati u pí Galiové, hlavní herečky Nicodemiova repertoaru v Italii. — Altistka pí Vika Čaletova, bývalý člen záhřebského divadla, byla angažována k bělehradské opeře. — Záhřebské Národní divadlo, ač má od státu 12 milionů dinarů roční subvence, stále trpí finančním nedostatkem. — Dramatik Milan Begović, i u nás známý, napsal nové tříaktové drama s předehrou a epilogem „Člověk boží“, jež bude provedeno v záhřebském Národním divadle. — Člen záhřebské činohry p. Hinko Nučič, původem Slovinec, oslaví v prosinci t. r. 25 let svého působení u divadla. — Při Nár. divadle ve Splitu musila býti, počínaje letošní sezonou, zrušena opera, poněvadž nepatrná státní podpora nestačila na její vydržení. — V Subotici před čtyřmi lety vyhořelo divadlo. Nyní jsou vykonány všechny přípravy pro novostavbu o dvou patrech, v níž bude 400 míst. — Dramaturgem Národ. divadla ve Varaždíně je jmenován záhřebský spisovatel St. Tomašić. *J. K. S.*

Evropská divadla. Pařížský divadelní deník „Comédia“, sledující intensivně dramatickou produkci a informující s dosažitelnou přesností o domácím i zahraničním divadelnictví, získala prostřednictvím svého agilního redaktora Leop. Lacoura nové zprávy o vývinu a stavu cizích divadel. — Podle informátorky, red. Levertinové, není stav švédské dramatiky právě nejlepší, neboť i Švédové pocitují silně nedostatek vlastní domácí tvorby, která je pro nás representována zvláště Strindbergem a Hedbergem. V důsledku toho inklinuje švédský repertoar spíše k cizí produkci, zvláště k francouzské, která je mu bližší a přijatelnější. Z mladších autorů uplatňuje se zejmena A. Brutius jako kritik, fantastický H. Bergman, Collijn, E. Smith, Siwertz. Ekspresionismus hájí houževnatě mladý dramatik Paer Lagerkvist. Stát projevuje svůj zájem o dramat. umění přímou podporou tak zvaného Královského divadla a Dramatického divadla, které soustřeďuje znamenité umělce jako E. Hilberga, A. de Wahla, Hansona, Ahlanderovou, Borgstroemovou a Hakansonovou. Divadelní kultura nezůstává omezena na poměrně úzký kruh městského obyvatelstva, neboť herci podnikají tournée po celé zemi. — Režisér Henri Moritz v informaci o dánském divadle nestěžuje si na nedostatek domácí tvorby, která je representována zvláště Sven Langem, H. Rodou a S. Michaelisem, ale připomíná, že ani Švédové nejsou v divadle soběstační. Repertoar přináší nejen překlady z francštiny a němčiny, ale i z ruštiny a angličiny. Schiller, Ibsen, Björnson, Strindberg, Molière, Shakespeare, klasičtí i moderní autoři cizí jsou na dánském divadle hráni velice často. Ze šesti dánských divadel je největší Královské divadlo a Dagmar Teater. Ostatní divadla jsou, jako jinde, vyhraněna buď pro určitý směr politický, nebo pro satiru, sketch či revui. Z režisérů vyniká H. Bang a K. Mantzius a z herců P. Reuinert, J. Poulsen, B. Ipsenová a B. Nansenová, která má své divadlo, podobné tendencí pařížskému Vieux Colombier. Pozoruhodné je, že některé Ibsenovy hry měly v Kodani premieru. Jeho Nora byla zde vytvořena B. Hennigsonovou. Také v Dánsku podnikají herci umělecké zájezdy na venkov, který nepostrádá vlastních stálých divadel, z nichž mnohé je umělecky zajímavé. — Holandské divadlo, podle vynikající již staré herečky paní Ester de Boer van Rijk, značně trpí silnou konkurencí biografů. Postrádá státní subvence, která by mu umožnila úspěšnější činnost pro získání obecenstva, které vůči cenným dramatickým pracím je dosti lhostejno, ač Holandsko nemůže si stěžovati ani na nedostatečné hodnoty svých herců a režisérů, ani na dramatickou produkci. Z dramatiků je to právě zemřelý Heijermans, silná individualita široké básnické koncepce, pak Jean Fabricius a J. L. Walch. Holandským klasikem je Vondel (ze 17. stol.), který ani dnes neztratil své hodnoty, připomínající shakespearovské vztahy k divadlu. Režisér holand. divadla je skutečnou hybnou silou celého podniku, neomezuje se pouze na režii v našem slova smyslu, ale zasahuje svojí osobností do stylu divadla i jako herec a svrchovaný jeho správce. Takovým zjevem je craighovsky orientovaný a houževnatý Verkade, Jean Musch v Harlemu, profesor amsterodamské dramat. konservatoře Louis van Gasteren, L. Devries a starý L. Bouvmeester. Z herců vyniká komik C. Kerckhoven, Cor van der Lught a ibsenovský mladý herec Van Dalsum. Také pí E. Mhans, A. F. Klein, Mien van der Horst a Tilly Lus jsou pozoruhodnými umělkyněmi. Malíři-dekoratéři jsou representováni Bottemou, arch. Wydeveldem a Lenoveltem. — O ruském divadle praví informátoři Dolinov (řed. „Zlatého kohouta“), spis. Vl. Bienstock a aklimatisovaný francouzský Rus M. E. Halpérin-Kaminský v podstatě totéž, co již bylo v tomto časopise dříve uvedeno. *—ký.*

Zajímavá stará divadelní cedule z r. 1734, uchovaná v městském museu v Brunšviku, je ukončena touto připomínkou: „Pro pohodlí P. T. publika nařizuje se, aby si první řada lehla, druhá klekla, třetí sedla, čtvrtá stála, takže budou všichni vidět. Smát se zakazuje, jelikož se dává truchlohra.“ *—k.*

Nový Wedekind. Teprve nyní našel se v pozůstalosti dramatika Wedekinda rukopis dosud neznámé jeho práce, nazvané „Požitkář“. Müllerovo nakladatelství v Mnichově připravuje vydání této zajímavosti. *—ký.*

MATICE DIVADELNÍ

Z Matice Divadelní. Výbor uvažoval o nutnosti rozšíření kruhu pracovníků a pozval některé odborníky a literáty ke schůzi, která se konala 5.-XI. Schůzi řídil inž. V. Štein-Táborský za hojné účasti vlastních členů i hostí. Přizváni byli také někteří režiséři ochot. spolků. Starosta Ú.M.D.O.Č. dr. Herman vylíčil účel Matice Divadelní a nejbližší její úkoly, inž. V. Sommer-Rydvan vyložil směr a intence „Československého Div.", při čemž všichni přítomní projevili nejen značný zájem o věc, ale i vůli a ochotu účinně podporovati tuto práci. Takto získáni byli: sl. Feltrová, učitelka uměl.-prům. školy, min. rada dr. Lžičař, spis. a red. P. Fingal, prof. Barvínek, inž. Barek, spisov. a red. Hegner, učitel Rychnovský, úč. rada Figar, spis. a řed. Markus, prof. a spisov. Kocourek, prof. dr. Milan Svoboda, spis. Janský. Pro pořádání kursů a přednášek zvolena Komise přednášková (pp. Figar, Fingal, Rychnovský a dva zástupci předsednictva Ú.M.D.O.Č.) a komise pro oslavu Tylovu v r. 1926 (pp. Fingal, Markus, Janský, inž. Mareš a JUC. Anděl). Noví spolupracovníci budou se scházeti každou středu v Matici k informaci a k volným rozhovorům. *h—*

Divadelní kursy a přednášky bude říditi a obstarávati přednášková komise, zvolená Maticí Divadelní, jejíž členové jsou pp. úč. rada Figar, spis. a red. Fingal, učitel Rychnovský a za předsednictvo Ú.M.D.O.Č. star. dr. Herman a ústř. taj. Weinert. Dosud obsazená témata jsou: Dějiny divadla a dram. literatury (přednáší vrch. úč. r. Beneš, prof. Kocourek, red. Fingal a dr. Rys), O divad. výtvarnictví (inženýr Barek a profesor Richter), O dějinách krojů a kostymování (sl. Felbrová), O mimice (pí Horská, býv. člen Moskevského div.), O režii (rada Figar, profesor dr. Milan Svoboda), O recitaci a deklamaci (profesor Petr, profesor Kocourek), O repertoaru (inž. V. Sommer-Rydvan), O výkonu hereckém (minist. rada dr. Lžičař), O lidovém divadelnictví (redaktor Hegner), O chování se na jevišti (spis. a red. A. Wenig, spis. Lukavský). O líčení mohou přednášeti dva odb. a o získání přednášejícího pro téma, O hygieně hlasu se vyjednává. Okrsky i spolky se upozorňují, aby veškeré kursy a přednášky objednávaly prostřednictvím ústředí Matice a aby se o řečníky hlásily předem včas. Přednášková komise bude míti v patrnosti pořádání kursů, bude pečovati o systematický postup a bude sama dirigovati řečníky. Tímto opatřením činíme zase krok kupředu, protože systém umělecké a odborné sebevýchovy zdokonalujeme. — Další řečníci jsou vítáni, i z venkova (zejména z Moravy), protože mohou býti posíláni do svého bližšího okolí, čímž se ušetří výlohy. *h—*

OCHOTNICTVO

Dr. Fr. Herman

Kacířská výzva

Pozorujeme-li dnešní veřejný život politický, společenský či hospodářský; srovnáváme-li všecky aféry nepoctivosti a korupce, uvážíme-li způsob boje o moc a vliv, neubráníme se skličujícímu dojmu, který v nás působí poznání, že mizí cena a vážnost cti a že dopředu téměř všeho života pronikají živly, které by právě neměly jíti na slunce, kdežto živly vážné, čistých rukou i svědomí ustupují dobrovolně, nebo jsou do ústraní zatlačovány. Má-li někdo odvahu vystoupiti za očistu, bývá za to kaceřován, podezříván a konečně odsouzen a umlčen. Vzpomínáme nyní tak často na Mistra Husa, jemuž se současná společnost odměnila tímtéž způsobem, když pověděl pravdu a bojoval za očistu mravů. A právě často ti, kteří se tak rádi ohánějí jeho velkým jménem, nesnesou pravdy a měli by sami jíti do ústraní a káti se.

Pojem čestnosti ustoupil pojmu materielního prospěchu, ať už je jakékoli formy. Jednotlivec nedělá si svědomí z žádného nečestného skutku a veřejnost uvyká přehlížeti a promíjeti, co jindy odsuzovala. Dobré jméno, vážné a záslužné skutky, ani schopnost, ani poctivá snaha nejsou dnes doporučením, nejsou prostředky, jakými osobnost postupuje na význačná místa v popředí veřejného života. Platí více špičatý loket, drzé čelo, dobrá vyřídilka a houževnatost hroší kůže. Tím se vítězí, vítězí se tím spíše, čím chudší je duševní prostředí a čím líbivější je okrášlený klam než nahá pravda.

Je-li tomu tak v politice, nelze se diviti, protože v tomto oboru neplatí morálka, nýbrž klika a strategie, užívající dnes té, zítra snad zcela opačné zásady. Je-li tomu tak v oboru hospodářském, nutno počítati se slabostí lidí, kteří žijí jen pro hmotný zisk, blahobyt a chamtivost. Ale — v oboru umění, kultury, osvětové práce? Kde jde o čisté ideály, o duševní statky, o povznešení duše? Mohou takové poměry také obstáti? — Lze-li odpouštěti všude jinde, lze-li tam spokojiti se se stavem, jaký se vytvořil dočasnými poměry, nemůže se omluviti ani trpěti zde, kde je přímá blízkost s krásou, mravním ideálem, s ušlechtilým cílem a kde se buduje na dobrovolné obětavosti, na obětované práci a na zanícení pro dobrou věc.

Je pochopitelno, že ony živly zasáhly i do řad našeho ochotnictva, ale je otázka, má-li se jim také ponechávati vůle, mají-li se jejich činy krýti, má-li býti obava před veřejností silnější než nutnost očisty, vnitřního pořádku a ochrana čistého štítu. Naši kulturní učitelé tvrdí, že umění působí na duši i na vůli člověka. Úkolem činnosti kulturní je zvýšení mravnosti a vzdělání. Je možno, aby působil uměním na duše jiných ten, který sám

na sobě ukazuje, že z tohoto styku mravně nic nezískal, nebo se mu vyhýbá? Je možno, aby někdo hlásal mravní zásady a šířil vzdělanost, když jeho posluchači znají řetěz jeho nepoctivých skutků? Připouští-li se to někde, je to jen svědectvím špatného pochopení vlastních úkolů, je to svědectvím slabosti.

Ovšem, ony živly mají velkou výhodu ve své neústupnosti a smělosti, a k tomu jim pomáhá solidnost, mírnost a taktnost těch, kteří mají tvořiti protiváhu. Neuvědomení se obyčejně staví spíše za toho, který toho nezasluhuje, než za člověka čestného a poctivého, který pro sebe nepracuje a pro sebe ničeho nevymáhá. Naopak, často se dělá z toho, kdo má odvahu bíti se za čest, kacíř uměle vyvolané víry a sám se ocitá na pranýři.

Účelem těchto řádků je položiti našemu ochotnictvu otázku: je-li v něm tolik síly, je-li v našich okrscích a spolcích tolik poctivých lidí, aby dovedli rozeznati pravdu a aby dovedli setřásti se sebe příživníky a uměli radikálně zbaviti své korporace lidí, jež se proti cti jakýmkoli způsobem prohřešili, pozbyli důvěry a jimž nejde o věc, ale o vlastní užitek. Bylo již mnoho psáno o tom, jaké úkoly na nás čekají a k čemu jsme povoláni. Je vyloučeno, abychom čestně obstáli před naší veřejností i před cizinou, nebude-li v našich domech všecko čisto, je vyloučeno zdolati všecku velkou práci, bude-li ohrožován její postup oddalováním se schopných pracovníků.

Každý poklesek, který se dotýká cti jednotlivcovy, vrhá stíny na spolek a tyto stíny prostupují pak celek. Tu je třeba očistiti, oprostiti se, byť by ztráta byla pro činnost spolku bolestná. Ale za všech okolností je nutno dbáti, aby zvláště čelní funkcionáři byli spolku ke cti! Není třeba báti se takových energických zákroků. Rozumná veřejnost je jenom schválí. A pak nutno uvážiti, že tímto postupem neočišťujeme jen sebe, svou kulturně-uměleckou korporaci, nýbrž konáme platnou službu celé společnosti. Někde se musí začít a nejpřednější povinností je to kruhů kulturních. Ne mnohomluvné řeči, ale skutky musejí pro nás platit!

Anebo — není u nás tolik mravního pochopení, není u nás tolik síly a vůle, a pak je lépe nepouštěti se do výšin, neklásti si velkých úkolů, nemařiti drahý čas planým spolkováním a ponechati dusné atmosféře, až sama setlí. Ale pak ovšem nelze žádati, aby lidé dobří a poctiví dělali stafáž mravní podúrovni, třeba pod firmou, natřenou lákavými hesly!

Někdo řekne, že jsem přehnaný idealista, někdo — že jsem kacíř. — Ale já věřím, že mám pravdu, — a hledám souvěrce!

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Přednášky, kursy a div. soutěže. Režisérský kurs v Náchodě. Vzhledem k cyklu přednášek v Novém Městě n. Met. ustanovuje se počátek režisérského kursu Jiráskova okrsku v Náchodě na 18.-I. 1925. Valná schůze téhož okrsku koná se dne 4.-I. Přihlášky ke kursu přijímá Bohd. Wögraf, v. pošt. adjunkt v České Skalici.

Z okrsků venkovských. Šmahův okrsek v Táboře koná představení zvítězivších jednot ve svých závodech (7. a 8.-XII.) dne 14.-XII. v místním městském divadle. V soudc. sboru zasedají pp. dr. Jindř. Autengruber, adv. v Pacově, Jindř. Příšovský, vrch. poštm. ve Veselí n. L., mistr Rich. Lauda v Jistebnici-Táboře, Fr. Pěnka, spr. nemoc., dr. Fr. Kroupa, taj. musea, a prof. Stan. Dvořák v Táboře. Soutěžní řád pražský poněkud přizpůsoben místním poměrům a dosud neucelené organisaci. — Šmilovského okrsek v Ml. Boleslavi ustaven 26.-X. Předs. zvolen prof. Ferdinand Strejček (Boleslav), místopř. Fr. Damec (Mn. Hradiště), čl. výb. Fr. Černý (Mšeno), J. Kettner (Bělá u Bezd.), Jos. Legner (Bol.), Jos. Pokorný (D. Bousov), V. Renš (Dobrovice), J. Splídek a O. Stricker (Bol.), náhr. Jos. Franěk (Líny), Jos. Keller (Bol.) a Boh. Nedvěd (Hoškovice), přehl. účtů Jos. Hercík (Zámostí) a Bl. Novotná (Bezno). Každý org. spolek volí důvěrníka a deleg. pro jednání s okrskem a ústředím, platí 1% hrub. příjmu pokladně okrsk. od 1. listop. — Přednášková akce Macháčkova okrsku v Čes. Budějovicích v jednotlivých obvodech setkává se dosud s menším neb větším zdarem podle toho, jak čilá jest vedoucí jednota obvodu a jaké má pracovníky. Vedoucí jednoty jednotlivých obvodů musí míti v evidenci veškeré liknavé, neorganisované jednoty neb dramatické odbory a konáli se přednáška a schůze obvodní, zalarmovati členstvo k agitaci, aby účast byla co možná největší. Jednoty, náležející k Macháčkovu okrsku, sdělte nám co možná nejdříve adresy všech neorgan. spolků, kroužků a dram. odborů ve svém okolí. Zanechte liknavosti, která poškozuje vás, nás a celou ochotnickou organisaci, dbejte našich rad, pokynů a proveďte vždy ochotně, oč vás žádáme! V r. 1925 asi v měs. červnu uspořádán bude v Čes. Budějovicích pracovní sjezd jihoč. div. ochotnictva, spojený s div. výstavkou. 12.-X. uspořádal Mach. okrsek obvodní okrsk. schůzi v Třeboni. Schůzi zahájil zást. Mach. okrsku a pokl. V. Reitmayer ml. Uvítav přítomné, odůvodnil stručně účel obvodních schůzí a představil řed. a spis. Fr. V. Zdráhala, jenž v dobře promyšlené řeči vyzdvihl význam ochotnické organisace, její potřebu, nastínil ideály našeho ochotnictva, jeho cíle a snahy, vysvětlil nutnost organisace, její výhody, plynoucí ze členství atd. Řeč p. řed. Zdráhala vyslechnuta se zájmem a jest jen litovati, že tak silná a organisačně vyspělá jednota Třeboňská nedonutila své členstvo k větší účasti, neboť z celého spolku byli přítomni — tři členové. Zastoupen byl dram. odb. prac. lidu, Ochotn. kroužek Lutová, Ochotn. kr. Kramule, Dram. odb. Sokola Třeboň a Div. odb. studujících Třeboň. 19.-X. jest obvodní schůze s přednáškou v Čes. Budějovicích v sále „u Novotných", Lannova tř. pro obvod I. Před přednáškou jest širší výborová schůze. *Horka.*

Ze spolků. Sdo. v Zásmukách oslavuje 23.-XI. své 60leté trvání.

Posudky. Celoroční žeň red. t. l. (Dokonč.) Z venkovských představení vzpomenouti je Hilbertova „Jejich štěstí" a Mahenova „Mrtvého moře", proved. mělnickým div. sp. „Vojan". V prvním vyhrávalo dobré obsazení jednotlivých, zvláště muž-

ských rolí, v druhém správně vystižený kolorit doby. Ovšem skvělý jevištní zjev představitele čelné role u víře stálého a neohroženého sedláka Záruby a zároveň režiséra představení p. správce Čápa spolurozhodoval. — Při otevření znovuzřízeného Dusíkova divadla v Čáslavi provedena v pořadí slavnostních představení Jiráskovy „Lucerny“ tato půvabná pohádková hra za nesčíslněkráte osvědčené a plné režie p. stav. Skřivánka poprvé 16.-III. odpol. v obsazení, jež dalo poznati výborné vlastnosti dobře sehraného souboru i jednotlivců a krásné výsledky svorné spolupráce místního ochotnictva, sokolstva a pěv. korporace. — Nezapomenutelně mohutným dojmem utkvělo ve vzpomínce písatelově představení v přírodě spojených spolků ve Velkém Poříčí u Hronova o loňských prázdninách. Hráno bylo ve skvělé scenerii Jiráskova kraje poorlického, na jevišti obrovských rozměrů a za účinkování přes 200 správně a bohatě krojovaných osob Šubertovo drama „Jan Výrava“. A osvědčilo zejména zde ojediněle příznivé podmínky inscenační. Provedení samo bylo velmi pečlivé, většina jednotlivců na svých místech a početně davové scény neselhávající.

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

Zprávy Ú. S. O. D.

II. sjazd slovenských ochotníckych divadiel v Turč. Sv. Martine v dňoch 7., 8. a 9. novembra 1924. Po roku sme sa opäť zišli. Jediné, čo stačili sme si v rýchlom striedaní prednášok a divadiel pomyslieť, bolo spoločné: Rastieme! A toto povedomie, vôla dostať i rastúcim povinnostiam, dávala celému sjazdu ráz. Dňa 7. novembra o 4. hod. po predchádzajúcej výborovej schôdzke zahájil preds. Jozef Gašparík slávnostné valné shromáždenie „Ústredia Slov. Ochotníckych Divadiel“. Spomenúc s vrelou vďakou, ako „Matica Slovenská“ ešte vždy drží svoju pomocnú, materínsku ruku nad Ú. S. O. D., zdôraznil jeho cieľ: shromáždiť, zorganisovať všetky zložky slovenského ochotníckeho divadla v prospech národa a spoločnej vlasti a učiť pre lásku k nej zabúdať rovnako na sebalásku ako na rozpory s inými. Plány a cesty Ú. S. O. D. sa osvedčily, nechýba ani vôle ich uskutočniť. No porozumenia, práce a vôle je potreba i u členov a takisto i u tých, ktorí sa nimi doteraz nestali. V zastúpení p. ministra Dr. Jozefa Kállaya i menom povážskej župy pozdravil shromáždenie župan Jozef Országh, vitajúc účastníkov v dvorane župného domu, ktorú im na všetky tri dny dal k dispozícii, súc presvedčený, že ochotníctvo si zaslúži všemožnej podpory, aby zdarne mohlo plniť svoju úlohu vzdelávať, zošľachťovať, vychovávať, ktorá je nie menšia a menej dôležitá, ako buditeľská a možno povedať i politická úloha do prevratu. Blahoželanie ministerstva školstva a nár. osvety tlmočil inšpektor Mačenka, za „Maticu Slovenskú“ oslovil shromáždenie tajomník Štefan Krčméry, ktorý súčasne ako podpreds. Ú. S. O. D. zrekapitulovať okolnosti, ktoré viedly k založeniu Ústredia; treba si pred očami držať, aký smer mu určili jeho zakladatelia: Združiť všetky sily slovenského ochotníctva a v družnej práci s Ú. M. D. O. Č. včleniť sa i do svetovej organizácie ochotníctva. Tieto smernice platia i pre nás a musia platiť i v budúcnosti pri úsilí za ideálom umeleckým, národným i mravným. Vyslovujúc potešenie, žet oho roku polovica z organizovaných 136 spolkov a krúžkov je svojmi delegátmi na sjazde zastúpená, dotknul sa jednotlivých bodov programu, z ktorých výstavka, aby sa neopakovala, bola obmedzená len na div. spisbu. Budúcim rokom mieni Ú. S. O. D. usporiadať naukobehy i div. závody župné, od ktorých možno očakávať ďalšie prehĺbenie činnosti. Po volbe členov poroty pre div. závody, do ktorej aklamáciou boli povolaní pp. V. K. Blahník, M. Čajda a Št. Krčméry za členov, Z. Novák a J. Holub za náhradníkov, odoslané boly pozdravné telegramy pánu prezidentovi, pánom ministrom Dr. Kállaymu a dr. Markovičovi ako aj Ú. M. D. O. Č. v Prahe a dramatickým spisovateľom slovenským, čím bolo valné shromáždenie zakľúčené. O 8. hod. več. započaly sa v Národnom dome divadelné závody. Z 16 predbežne prihlásených súčastnilo sa ich následujúcich osem krúžkov, vždy pred domom zoplna vypredaným: 7.-XI. „Sokol“ T. Sv. Martin K. Horkého „Kašpárkom“, „Orol“ Pov. Bystrica Görnerovými „Ženskými slzami“, „Sokol“ Slov. Pravno hrou „Láska a úklady“ od A. Pavloviča. 8.-XI. „Zora“ zo Smrečian J. Gregora-Tajovského „Hriechom“ a „Sokol“ Ružomberok „Tmou“ toho istého spisovateľa. 9.-XI. „Sokol“ Veľ. Bytča J. Pasovského hrou „Nad priepasťou“, Dram. odbor rem. a obch. jednoty v T. Sv. Martine „Matkiným hriechom“ od K. Forta a „Osveta“ Hlohovec J. E. Šlechtu „Bielymi ružami“. Po ostatnom predstavení vyhlásila porota následujúci výsledok: Pomerne najlepšia bola hra dram. odboru „Sokola“ z Veľ. Bytče, ktorá svojím celkom i súhrou vystúpila nad priemer. Jednotlivé nadpriemerné úlohy alebo momenty boly vo väčšine hier; pozoruhodné momenty a možnosť rozvoja shladané u všetkých. Osobitne pochvalnej zmienky zasluhovaly výkony dvou dedinských krúžkov: smrečianskeho (Liptov) a pravnianskeho (Turiec). Ťažiskom sjazdu bol režisérsky naukobeh. Načúvalo mu 120 zástupcov 65-ti organizovaných spolkov, nerátajúc hosťov. Keďže vlaňajší kurz bol retrospektívny a teoretický, tohoročný bol určený praktickým potrebám ochotníckeho divadla: O deklamácii prednášal s oduševnením a celou láskou podpreds. Ú. S. O. D. spis. Štefan Krčméry (1 hod.), o repertoári a div. organizácii režisér Slov. Nár. divadla v Bratislave J. Borodáč (2 hod.), o maskovaní režisér Ú. S. O. D. Z. Novák (1 hod.), o dejinách a zásadách scénickej výpravy (3 hod.) a o režii (6 hod.) prehovoril V. K. Blahník. Radostné je spomenúť pozdravu, ktorý medzi prednáškami priniesol sjazdu inšp. Rosol z Družstva Slov. Nár. divadla v Bratislave. Vrelými slovmi ocenil prácu, ochotníctvom vykonanú a konanú, a vyslovil želanie, aby ochotnícke krúžky staly sa prípravným kurzom pre veľkú národnú scénu. Družstvo sa stará o výchovu dorastu slovenských hercov z povolania svojmi štipendiami, no zobudiť, objaviť a predbežne pripraviť nadaných umelcov sú najlepšie súce ochotnícke divadlá, sjazdy a závody, ktorým prial všetkého zdaru. V rámci sjazdu, v nedeľu o 12. hod. shromáždila prítomných pietná spomienka na pamiatnom cmiteri martinskom u hrobov Andreja Halašu a Jozefa Kohúta. Preslovmi šk. inšpektora P. P. Zgútha a vencami prejavilo slov. ochotníctvo vďaku a úctu predbojníkom svojho úsilia. Shrnúť výsledky tohoročného sjazdu možno najlepšie tými stodvadsaťmi frekventačnými svedectvami, tohto roku prvý raz na Slovensku vydávanými. Keď aj nepribudlo 120 všestranne vzdelaných a skúsených režisérov, pribudlo 120 apoštolov lásky k divadelnému umeniu, ktorí jej čistý plameň roznesú po celom našom milom Slovensku, aby žiaril a hrial k radostnejšej, bohatšej budúcnosti. *Z. N.*

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

„...V TOM PRÁVĚ JE SÍLA UMĚNÍ, PŘESVĚDČITI, VLOŽITI SE CELE DO TOHOTO NAPĚTÍ PŘESVEDČOVACÍHO ÚSILÍ. KDYŽ CHCI, ABY ČLOVĚK PLAKAL, MUSÍM TO ŘÍCI TAK, ABYCH PŘI TOM PLAKAL SÁM. HESLEM DIVADLA MUSÍ TEDY BÝTI — OD SRDCE K SRDCI!“

Bohuš Zakopal v Antonína Veselého „Hovorech s herci“ (Přítomnost I. 38)

BOHUŠ ZAKOPAL

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 17. prosince 1924** **Sešit 19**

Aktaión

Bohuši Zakopalovi

Tedy padesátka, mistře!
Nalíčená dáma, jistě nepozvaná, vstupuje k Vám do pokoje,
rozhlédne se, usedne si nevyzvána, aby Vám tu povídala,
jak ta léta propadají, lidé dozrávají, že čas přišel žní a nad Vámi
že podzim se již sklání. Nad Vámi, jenž voní jarem.
Viďte, k smíchu je ta závistivá madame. Inu, povídavá ženská!
Ale jakýs smysl přec se v návštěvě té tají. Vzpomínáte, vzpomínají.
Vidíte je? Jak tu z přítmí let se objevují
postavy, které našly autora. Postavy, které Jste kdy vzkřísil, dal jim život,
krev a slovo, gesto, hlas, jichž bludné duše nalezl Jste, ukoval je, zhnětl.
Vidíte je? Jaká řada, konce její neshlédnete.
Všechny věky, nálady a city. Charaktery, proletáři, dojemní i bodří muži,
taškáři i šibalové, šviháci i Falstaffové, císařové potměšilí, králové i kněží,
filosofi, rváči, zhýralci i kupci, zkrátka všechno. Mytus, romance
i realita, renaissance, gotika i ekspresionismus. Ale sami lidé,
s dychtivými zraky, kteří chvějí se i rvou se, hladí, pláči, smějí se
a nenávidí, milují a proklínají, omlouvají, odpouštějí, usmívají se
jak Bůh a šklebí se jak ďábel, vlídnost přinášejí, soucit, vděčnost,
lhostejnost i zapomnění, zabouřejí vzdorem, odbojem a vzpourou,
zas se skrčí, couvají a ustupují, křídla rozpínají, spouštějí je,
klesají a vznášejí se. Ale vždycky jsou to lidé s teplou nebo vroucí krví.
Vidíte je? Vzpomínáte, co Vás napětí to stálo, než Jste vytesal je z žuly?
Vzpomínáme, vděčíme Vám za ně. Za ty všechny světy, jež Jste ukázal
nám objevitelskou svou rukou. Za to světlo, tmu, za příšeří i za červánky,
záblesky i zatemnění, za jiskření, melodie nikdy neslyšené, za splněné
sny a touhy, za vše včera i za to, co přijde zítra.
Nuže, mistře, ruku! A stisk dlaní. Na jevišti mnohokráte na shledání!
A pak věrnost do skonání!

Dr. Gustav Lžičař

Bohuš Zakopal

(Dramaturgická studie)

Bohuš Zakopal oslavoval 25 letou činnost hereckou. Kolik je tu lidí, které svým uměním povznesl, třebas jen na chvilku, ze všedního, obvyklého života do života, vykouzleného fantasií, v němž na vše kolem sebe zapomínáme! Obrazy umělecké tvorby velkých herců vžijí se pevně v pamět těch, kteří častěji navštěvují divadlo, a zůstávají před jejich duševním zrakem i léta. Časem ovšem obrazy ty vyblednou, ten nebo onen moment hercova výkonu vidí divák jasněji, jiný mlhavěji, ale nikdy ho nezapomene. Vrstevníci slavného herce vypravují o něm generaci následující a tak individuální bytost hercova zachovává se budoucnosti. Ovšem sotva kdy bude možno vylíčiti hru hercovu, postavy, které vytvořil, takovým způsobem, aby si ho mohl jasně představiti ten, kdo ho neviděl. Ani životopisci hercovu není možno vytvořiti před zraky čtenářovými jasné postavy hercovy tvorby, nevidíť čtenář barvy těch postav, jejich světla a stínu, a bude mu možno nejvýše snad nabýti jasného obrazu jen o tom, jakým způsobem herec tvořil, jaké duševní nebo tělesné jeho vlastnosti byly hlavním základem jeho tvorby.

O Zakopalovi možno říci, že základ jeho talentu tkví v prostém, ale hlubokém citu. Zakopal nikdy nevynikal zevnějškem a proto byl již z mládí z úloh milovnických vyloučen. Příroda sama mu určila směr jeho tvůrčí herecké činnosti a Zakopal se jí podrobil. Jeho malá postava širokých ramen, obličej sice výrazný, nikoliv však pravidelných rysů, omezený rozsah jeho hlasu nevelké síly, bez kovového zvuku, určily mu hned z prvopočátku zcela jiný směr herecké tvorby, nežli jsou úlohy hrdinů nebo milenců. Zato však se mu dostalo schopností vložiti do postav jím tvořených kouzlo prostého a vřelého citu, jímž působí i na cit náš a mluví k našemu srdci.

Jen tu a tam hraje Zakopal ještě nyní úlohy jiné než charakterní nebo starší muže. Ještě letošního roku hrál ve veselohře „O Adrienu“ architekta Gustava Thomereta. úlohu, která má povahu zpola bonvivanta, zpola pak je úlohou charakterní. Z úloh tohoto druhu jmenuji anglického malíře Ilama Carve v komedii „Veliká událost“, kterou hrával zejména ještě v roce 1921. Jak v oné, tak i v této úloze byl to však jen dobrý herec Zakopal. Že výkon jeho roste, čím více se vzdaluje úloh milenců, bylo patrno nejvíce z jeho Adolfa Bellangera otce a Karla Bellangera syna v komedii „Otec měl pravdu“. Tento Adolf Bellanger otec byl starý, bodrý pán, pln rázovitosti a jarého, opravdového života, kdežto z Karla Bellangera syna mluvilo k nám dosti rutiny. V úlohách charakterních, charakterně komických, pak v úlohách, představujících lidi, věkem starší, nás však jeho umění nezklame. Jeho hlas tu nabývá zvláštní vroucnosti a modulační schopnosti, jeho mimika, gesto, držení těla dovedou v každém okamžiku vložiti do postavy, kterou hraje, právě to, čeho jí třeba. Zvláště pak jsou Zakopalovi blízké postavy z lidu, což vysvětluji v prvé řadě tím, že mluvou snadně vystihuje jejich modulaci hlasu. Vzpomínám jeho Haberšperka (Naši furianti), zpěváka Hrušky (Vojnarka), Kudrny (Emigrant), Kalafuny (Strakonický dudák) a řadil bych sem i vodníka Michala (Lucerna). Nikdy nespatřili jsme životnější postavy, nežli je tento Kalafuna. Jaká vroucnost a prostota plyne z jeho dudácké písně! Tento Kalafuna mluví k srdci obecenstva. I Mošna, k jehož nejlepším úlohám náležel, pohnul obecenstvo k slzám, známof, že měl pěkný tenor a také v operetách let šedesátých a sedmdesátých zpívával, i jeho hra šla od srdce k srdci. Ve výkonu Zakopalově však dojal mne zvláště jeho mimický výraz při zpěvu této písně. Při třetí sloce při slovech „Na tom našem dvoře“ zaleskla se mu v očích slza, koutky úst jako by mu tajený pláč pohnul a tempo, zvolněné jeho hlubokým dojetím, dalo divákům tušiti, co se v jeho duši děje. Všechny zmíněné jeho postavy oplývají barvitostí, jsou podobny malbám zářících barev. Připomínám však zvláště kolorit jeho vodníka Michala (Lucerna), jehož barvitému zevnějšku vtělil Zakopal skutečně i život kouzelné bytosti. Barva hlasu Michala, jeho pohyby činí dojem nečlověka. A jak při tom divák téměř cítí, kterak je v lese, na suchu, byv Kláskovou zadržen, bezmocný. Není to však ani zde zloba, které bychom se báli, tak jako postavy herecké tvorby Zakopalovy nemají v očích, ve hlase a v gestu ani jinde zloby, spíše jest jim všem společné jakési dobré jádro.

U Zakopala převládá v nitru starého Mahona (Rek Západu), Kohouta (Poslední muž), Tatíka Crainquebilla ve stejnojmenné hře, Papa Briqueta (Ten, jejž poličkují), dělníka Hidouxa (Koráb Tenacity), císaře Františka (Orlík), obchodníka Potasche (Firma) dobrota, a nepokládáme ani ubožáka Raspljújeva (Svatba Krsčinského) přes jeho falešnou hru v karty za darebáka. Zakopalův hlas má jakousi měkkost a něhu, postrádá také výrazu pro projev velké hrůzy a zděšení.

Máme-li si utvořiti názor o talentu hercově, posouditi jeho uměleckou tvorbu, musíme

sledovati jeho tvůrčí činnost v klasických hrách a to zejména v dramatech Shakespearových, neboť v těch proudí skutečný život. A právě v posledních letech své umělecké činnosti vytvořil Zakopal skvělou postavu Malvolia (Večer tříkrálový), starého pastýře (Zimní pohádka), Pandara (Troilus a Cressida), Shylocka (Benátský kupec), dále sluhu Sosia (Molière: Amfitryon), Harpagona (Molière: Lakomec), Tartuffa (Molière: Tartuffe), sluhu Cosme (Calderon: Dáma skřítek). Hluboký dojem zanechal v obecenstvu Harpagon. Zakopal užil všeho, aby již jeho zevnějšek činil dojem lakomce. Hubenou postavu s vyschlým, bledým obličejem, vroubeným po straně prořídlými vlasy a špičatou bradou, pokrýval většinou černý šat. Jeho těkavý, pátravý pohled prozrazoval všechnu jeho obavu o přechovávaný poklad. Zmíním se jen ještě o poslední scéně 4. jedn., totiž o výstupu Harpagonově po ukradení jeho krabice s penězi. Jeho zoufalý křik, hrůza a zděšení, jemuž jako mnohdy jindy se i tu obecenstvo zprvu smálo, nezdály se mně býti dosti silným výrazem Harpagonova-Zakopalova zoufalství. Jsem toho názoru, jak jsem již uvedl shora, že se Zakopalovi takového mocného výrazu nedostává. Obdivoval jsem se mu však znovu, jakmile počal jeho hlas slábnouti, jakmile bylo jeho zděšení vystřídáno bolestí. A při slovech, že umírá, nepochyboval jsem o tom, že Harpagonem rozšířil Zakopal zase řadu postav své umělecké činnosti herecké. Poukazuji pak na to, že ve svém tvoření jest Zakopal sice kolorista, ale že dbá i pěkné formy, krásné linie, nikdy nepřepínaje. K přepínání mohla Zakopala snadno svésti úloha Tartuffa, jak je samozřejmo, předstíráme-li vlastnosti, jichž nemáme. Od počátku až do konce této hry byly linie jeho postavy v základě tytéž; líbilo se mně také, že nebyla nikdy v tomto Tartuffu přetvářka patrna. Velmi decentně zahrál Zakopal krátkou scénu (ve 2. jedn.) s Dorinou, uživ svého šátku k pokrytí jejích prsou, taktéž decentně obtěžoval Elmíru projevy své lásky (3. jedn.). Že hru Zakopalovu podporuje v nemalé míře veliká tělesná hybnost, o tom svědčí scéna Sosia s lucernou a hned nato s Merkurem (Amfitryon), rovněž i jeho Sganarelle v Molièrově Donu Juanu.

Zakopala možno nazvati shakespearovským hercem v pravém smyslu slova, neboť dlouhou řadu let nebylo viděti na českém jevišti postav Shakespearových, jež by bylo možno srovnati s postavami, vytvořenými Zakopalem. Jakou zářivostí barev přímo rubensovských hýří jeho Pandarus, Malvolio, Shylock! Každá z těchto postav je plastická, ve všem přirozená a opravdová a při tom v prvém okamžiku sotva poznáváme, že je hraje týž herec. Zakopalův Malvolio vykračuje si s jakousi vznešeností, pomalu chodí, volněji mluví, s veškerou čeledí hraběnky Olivie jedná s patra. Kdo by mohl popsati monolog tohoto Malvolia po nálezu psaní! Na jeho tváři se zračí zprvu překvapení, pak samolibé uspokojení, úsměv radosti nad nenadálým, jemu kynoucím sňatkem s hraběnkou. S očima, upřenýma do prázdna, jako by již viděl šťastný svůj osud, stojí tu Malvolio. Škoda jen, že režie postavila krásné hře Zakopalově na roveň ensemble křiklavého tria Pana Tobiáše, Pana Ondřeje a Fabiana. Nedivil bych se, kdyby umění Zakopalovo tu a tam v této scéně zklamalo, v důsledku rušivého zasahování zmíněného trojlístku, ví-li, že bude znenadání udeřen do obličeje kouskem ovoce nebo papírovou kuličkou. Nemůže nikdo vyjádřiti omezenost a domýšlivost Malvoliovu lépe než Zakopal, oděný ve žluté punčochy a přesky, snažící se významnými pohledy a úsměvy prozraditi Olivii (3. jedn.), že ji ve psaní poznal. Umění Zakopalovo dlužno tu tím více oceniti, že přes veškeru barvitost jeho hry nevybočí nikdy z mezí, které jsou umělecké tvorbě hercově vytčeny. Herci charakterních úloh stanoví si pro svoji tvorbu často základní linie svých postav a dokreslují je v tom kterém případě jen zvláštními charakteristickými doplňky. Charakterní úlohy svádějí je přímo k tomu, aby vymýšleli a užívali poutavých a obyčejně dobře patrných ozdob svých postav. Nelze se pak diviti, že v této snaze volí tony a barvy křiklavé, vypočítané na efekt, že tím jejich hra pozbývá přirozenosti a ztrácí dojmu jediného celku, podobajíc se pečlivě sestavené mosaice. Zakopalova mocná individualita takové tvorby nezná. Bohužel, že mezi herce, kteří se snaží křiklavými barvami svých postav upoutati obecenstvo, náležejí velmi často skutečné talenty, které by svědomitou prací došly téže výše, k jaké si dopomáhají uznáním obecenstva, přehlížejícího oslňující způsob jejich hry, ovšem zpravidla značně rychleji. Jest litovati, že právě na Vydrova Kresčinského a na jeho Otella, postavy, kterými Vydra vzbudil velikou a zasloužené pozornost, musím tu poukázati.

Letošního roku Zakopalem vytvořená postava Shylockova dala četným divákům příležitost srovnávati v této úloze Zakopala s Vojanem. Jsem toho názoru, že není snadno oba srovnávati, poněvadž základ tvorby Vojanovy a Zakopalovy je tu naprosto rozdílný. Nejen že Vojan zastupoval ještě směr starší doby, hledící více na formu postav, pevnou a ušlechtilou jejich linii, a v případě tomto zejména na důstojný vnějšek a tomu odpovídající gesto, postoj a mluvu Shylockovu, nýbrž Vojan byl veden svojí vlastní individualitou k tvorbě tohoto rázu. Vojanovi se nedostávalo hlasu a nedostávalo se mu také možnosti

vyjádřiti hlasem vřelý cit, Vojan pracoval tudíž rozumem. Vojan jako Macbeth nebyl hrdina, nýbrž snažil se jím býti, Vojanovu Hamletu chyběla nezbytná láska a z toho důvodu byl to více princ filosofující. Měl-li bych postavy Vojanovy a Zakopalovy přirovnati, označil bych Vojanovy tvorby za kartony, Zakopala za koloristu, jenž však přes to, a to zdůrazňuji, nepřehlíží forem a linií postav, jeho umělecké ruce svěřených, a tvoří je také tím zajímavěji. Každý herec vytvoří si Shakespearovy postavy s odchylkou tu větší, tu menší, ale tyto postavy jsou nám tím bližší, čím více k nám mluví vnitřním svým životem, zejména svým citem. Ale tam, kde více pracuje rozum, je dojista méně citu. Mám za to, že Zakopalův Shylock převyšuje Shylocka Vojanova skutečnou životní silou, nehledíc ani k jeho propracovanosti do nejmenších detailů. Obraz postavy Shylockovy, jak ji vykreslil Vojan, zůstal ovšem v paměti mnohých diváků tak pevně vryt, že ve své fantasii nemohou si ani jiného Shylocka představiti a posuzují Zakopala zřejmě nespravedlivě.

V Zakopalově Shylocku převládal lakomec, žid, náležející třídě nižší. Nezapomenu nikdy scény Shylockovy s Tubalem (3. jedn.), v níž Zakopal svoji postavu vyvrcholil. Obě ruce maje do výše pozdviženy, proklínal svoji dceru a hned nato, usednuv, jako by ji viděl s dukáty ležeti v rakvi, pln šílené rozkoše hrabal rukama před sebou v obrazu své divé fantasie. V celém tomto zápase lakomství s pomstou nad Antoniem měnila se bleskurychle jeho bytost, a divák spatřoval v jeho mimickém výrazu Shylockovu duši. Scény před soudem užil Zakopal k nejpestřejší malbě detailní. Jsa si vědom svého práva, počínal si tento Shylock sebevědomě, ba směle i vůči dožovi a odchýlil se tím velmi podstatně od dosavadní tradice, která vyžaduje, aby Shylock dával vůči dožovi najevo uctivou pokoru. Uslyšev rozsudek o propadnutí svého jmění, klesl Zakopal jako ve mdlobách a opíraje se rukama o zemi prosil zdrcen, aby mu byl vzat život. Vrávoraje a klesaje při odchodu, budil u diváků dojem, že hrozných ran nepřežije.

O Zakopalovi bylo by možno napsati ještě mnohem více, ale účelem mých řádků bylo přispěti k ocenění největšího žijícího českého herce, k ocenění, jakého by se mu dostalo cizinou, kdyby tato takového herce měla. Zakopalovu umění musíme býti tím více vděčni, ježto národu našemu z poměrně malého počtu herectva vzešel takový umělec.

Josef Hurt

Neberte nám odvahy!

(Další divadelní kapitola slovenská)

Nemůžete nás posuzovati! Špatně Vás informovali! Je to jinak, než myslíte a jinaké, nežli u Vás! — Tak a podobně mohl by začíti obranný náš úvodník k polemice, kdyby nebylo jisto, že my jí ani vlastně nechceme a — nepotřebujeme. Nebráníme se, ale informujeme. Konstatujeme. Mluvíme pravdu.

P O D Č A R O U

Václav Krofta

Čtvrtá hrstka divadelních epigramů

Drama pana ***

Drama jeho přesvědčit mne s to je,
co ho stálo námahy a znoje,
nežli vyslovit moh' kusem jedním
to, co jiní řekli — lépe před ním!

Divadlo a život

Divadlo a život k sobě mívá
poměr někdy vysloveně zvratný:
Špatný člověk dobrý herec bývá,
dobrý člověk zase — herec špatný.

Subjektivní dojem

Ve hledišti žití diváků zříš mnoho —
před jich zraky také mnohá scéna míjí.
Co však veselohrou bývá pro jednoho,
jinému být může — chmurnou tragedií.

Na čem záleží

Role kusu třeba promyšleně
obsadit . . . zdar jinak možný není.
Dobrý kus i na života scéně
pro nevhodné selže — obsazení.

Podezřelý úspěch

Veselohru svou že's prokázal svůj um,
to mi po své premiéře nerci!
Viděl jsem, že víc než publikum
musili se na scéně smát — herci.

Herci a publikum

Na prknech jen herec masku mívá,
za scénou když scéna rychle míjí —
mnohý však, jenž na něho se dívá,
celý život hraje — komedii.

V komedii života

Na divadle hraná komedie
zpravidla svůj konec tehdy má,
jeviště když před zraky nám skryje
po posledním aktu opona.

Tedy: naše divadlo v Košicích mělo 1. července t. r. tyto věci a abstrakta: titul, ředitele a — už nic! Divadlo potřebuje herce, kostymy, archiv knižní i hudební, nábytek, koberce, záclony, dekorace, repertoar, světelné efekty, smlouvy a bůh ví co všecko ještě, a na konec to nejživnější — peněz! Neměli jsme nic! Bratislavě byl zakoupen fundus za 1,000.000 Kč, těžké peníze padly na sanaci, my jsme nedostali ani slušnějšího — slibu, ba vytýkalo se nám, že jsme vznikli předčasně! Ano! Škola, nemocnice, knihovna, divadlo, tento denní chléb a potřeba člověka a českého zvlášť (aspoň zde na Slovensku) vzniká často — předčasně, z nicotné příčiny, že se chce mnoha dětem choditi do školy, mnoha lidem čísti, stonati, nebo choditi do divadla, jemuž rozumějí a k němuž mají svůj vztah, ježto nemají toho, co lidé na Moravě nebo dokonce v Čechách. Šest let toho nemají a Slováci neměli dosud. Než vznik košického divadla zajisté nevítá vláda, protože se bála opakování případu bratislavského (však každé divadlo má určité právo na podporu na Slovensku). Bratislava, protože tu vzniká konkurent, který porušuje její monopol, Maďaři z důvodů politických, mnozí proto, že je v čele generál Gajda nebo ředitel Hurt. — A my již hrajeme. Samé (prý) operety! Tu je odkrytý bok! Košice, totiž tamní divadlo není dost kulturně vedeno! A je to skandál atd.... Však při věcném ohledání věci zjistí se, že je útok špatně promyšlen, nepodložen fakty. Má tendenci a je křivě myšlen.

Od 1. září do 17. listopadu bylo nastudováno z činoher: české a slovenské — Kocúrkovo (sloven.), Naši furianti, Tma (sloven.), Paní mincmistrová, Dolfa, Smrť Ďurko Langsfelda (sloven.), Noc na Karlštejně, Herakles versus Puma, Osudná zámena (sloven.); hry cizí — R. H. inženýr, Manžel ze šetrnosti, Bezejmenná, Lulu a Starý Heidlberg. Z operet: českých — Slovácká princezka, Maharadžův miláček a Táta Dlouhán, z cizích — Taneček panny Márinky, Rozpustilá Lola, Čardášová princezna, Podzimní manévry, Hrabě Luxemburg a Dům u tří děvčátek.

Zde je tedy bilance a pravda! Udělalo-li některé české divadlo více za dva měsíce pro českou dramatickou literaturu, pak jsme opravdu pozadu. Herci, kteří přišli v září poprvé na Slovensko, nastudovali a sehráli čtyři původní slovenské hry před Bratislavou! Proti devíti operetám je v repertoaru 14 činoher, z nichž devět slovenských a českých, dvě polské, jedna francouzská, dvě německé. Z devíti operet tři české! Jaký je asi poměr u jiných divadel, proč dává operetu znovu Ostrava (je to Družstvo), Plzeň, Olomouc, ba dokonce — Brno? To jsou, prosím, divadla, která mají tradici, nastudovaný repertoar, sestudovaný personál, který je po léta pohromadě, fundusy, zkrátka vše. Toho všeho zde není, ba ani ne řádného fundu dekoračního, neboť si musíme dekorace, chceme-li, aby scéna byla trochu vypravena, vypůjčovati od — maďarského ředitele! Školy, notariáty, osvětové svazy důstojnické sbírají na nás haléřky a korunky, staré šavle, rekvisity a pod. Fundus a vše potřebné dáváme dělati z prostředků, které nám poskytuje — obecenstvo! Z toho žijeme.

Zato ale v komedii žití,
i když diváci se rozejdou,
herci dále, zrakům světa skrytí,
pokračují ve hře — za scénou.

Drama pana ***

Dramatická práce tvoje,
umělecký omyl tak je veliký,
že ji velebit jen s to je —
určitá část naší kritiky.

Divadelní ředitel ***

V příliš horkém letním času,
návštěva když náhle vázne,
by moh' naplnit přec kasu.
dává hrát jen — kusy prázdné!

Rada mladému herci

Dobrým být chceš sluhou Thalie?
Radu dám ti (věř, že dobrá je):
Episodku hrej si jakoukoli,
tak ji hrej, jak — hlavní hrál bys roli!

Drama mladého autora ***

Jakou chybu má tvé drama prvé,
stručnými ti řeknu, brachu, slovy:
místo, aby z masa byl a krve,
je tvůj hrdina jen — papírový.

Ještě rada mladému herci

Thaliiným dobrým služebníkem
chceš-li být, pak na mysl ti kladu
tuto dobrou, užitečnou radu:
nechť tvým nikdy nestane se zvykem
nahrazovat — temperament křikem!

Obdoba

Jako v divadle i na jevišti žití
jednu touhu lidskou vždycky můžeš zříti:
Nechťsi schopnost k tomu má už jakoukoli,
každý hrát by chtěl zde — pouze hlavní roli.

Vrchol pomsty

Kritik přísný je pan Kakabus.
Správa divadla, chtíc pomstít sama
všecky autory, jimž strhal kus,
vypraviti dala — jeho drama.

Herec Prudký

Soud svůj o něm řeknu jednoduše:
Mladý herec Nezamysl Prudký
nejvroucněji mluvit umí z duše,
je-li blízko — souflerovy budky.

jsme prostě vykonavateli přání obecenstva a právem, neboť jedině ono prozatím dává vše. Ono má svůj vkus, svou mentalitu, svou těžkou eksistenci, nechce problémy, které není s to řešiti. Návštěvou vynucuje si repertoar a nelze nežli radostně konstatovati, že činohra vykazuje vyšší zájem a stoupající návštěvu proti sezonám bratislavským. Máme nyní v lednu, kdy zde bude po tři měsíce hráti maďarská společnost, konati turné po východním Slovensku a Podkarpatské Rusi. Všecka česká veřejnost by si měla uvědomiti důležitost takového zájezdu a říci si, že dostal-li pořadatel zájezdu do Španěl 200.000 Kč subvence, že by snad účelnost aspoň také taková měla býti přiznána našemu zájezdu do Užhorodu, kde rovněž žádného českého divadla za trvání republiky nebylo. Tím končím a prosím, aby každý trochu pracoval a vzbuzoval zájem pro nás. — Neberte nám odvahy! Naopak, přispějte nám!

Josef Simon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Pokračování)

Zmíněné hry Tylovy, Kolárova, Jiráskova a obě Dvořákovy o Žižkovi vyžadují k provedení svému velikého počtu osob a nákladné výpravy a proto jen na velikých jevištích mohou býti provedeny. Aby letošního jubilejního roku i venkovské a malé scény mohly uctíti památku Žižkovu, napsal populární autor historických románů i dramatik Moravan redaktor Jos. F. Karas (nar. r. 1876 v Tišnově) hru s 10 osobami o Janu Žižkovi z Trocnova o 4 jedn. s názvem: „Otec božího lidu“ (vyšla 1924 u Švejdy v Divadelním sborníku sv. 208.). Jsou to čtyři obrazy, úseky z vážných časů, jednající v době posledních let Žižkových, v l. 1420—1424, na základě historické pravdy, koncipované s výhledem do duševní stránky tohoto představitele nezištnosti, „českého Aristida“, mravně silného charakteru, nepřítele korupce, jediného muže v pohnuté historii, vojevůdce — „muže meče“, činů, demokrata, diplomata a zkušeného politika, schopného obhájiti národ před útoky Říma, císaře a Němců. Nezlomný charakter, chrabré i šlechetné srdce Žižkovo vedly autora, že postavil na jeviště slepého hejtmana Husitů.

I. dějství (jedná na hoře Vítkově ve viničné chatě v červenci). Žižka, čtenář bible, přítel Husův, návštěvník kázání v Betlemě, dřímá u Písma, v němž četl o vysvobození národa z moci krále moabského. Vyruší ho bratr Jaroslav, rozmlouvají o Němcích, kteří v síle 20 národů přišli na Čechy, aby „zkazili jeden národ“, „ohněm a mečem ustrašit, ztepat“ „chudé strážce pravdy“: Pozval si je Sigmund, „šelma ryšavá“, „brach Antikristův“, a papežský legát Fernando z Luccy. Doba velikých zkoušek pro národ nastává, on a jazyk musí projíti ohněm, který zažehly kostnické plameny, ale pravda zvítězí po soužení a bázni v hodině zlé. Žižka ji obhájí, rozumný, rozvážlivý, pravý vůdce a otec, vede Čechy, kteří dovedou umřít za svou věc. Je to boj pěsti proti pěsti, ale též boj ducha proti pěsti, Češi vidí, zač bojují a proto je nemožno ztratit, prohrát při. Ač nepřátel je jako much, káže Žižka, když Němci brodí Vltavou a ženou se k bráně Poříčské a k srubům žižkovským na hoře Vítkově, „lermo troubit“ a, zšikovav své věrné, s pomocí Páně porazí na hlavu škůdce. Jako Gedeon svého lidu, starozákonný Samson, Saul, spasitel otčiny, bojovník za spravedlivou věc stojí všude v popředí.

II. jednání (v selské jizbě u Něm. Brodu v zimě, kdy už je Žižka slepý). Žižka „zatopil“ Sigmundovi na Vyšehradě, po Žatci u Nebovid, na Kaňku u Kutné Hory, u Haber a podniká „slavné harce“ za maďarskými rotami, za Uhřaty. Nevěrný Brod zapálen oplátkou za Kutnou Horu a císař, „drak ze zjevení“, je na útěku. Nelze býti milosrdným, v zásadě „oko za oko, zub za zub“ nutno býti tvrdými jako válka, ale také svornými, zanechat sporů, které mezi sebou mají mistři a kněží.

Žižka chytl celé polské poselstvo s proslulým rytířem Závišem Černým z Garbova, říká, že není konce bojů, že je nutno ztrestat zrádce kalicha, jímž jest intrikář Menhart z Hradce, Rožmberk, Wartenberk, Městecký, Půta z Častolovic a jiní. Žižka pomáhá bědným, rozdává chléb i šat hladovým ubožákům ze spálených dědin „Antikristem“ Sigmundem. Žižka není krutý, tvrdý, jak o něm říkají, odpouští, rozdává, trestá jen ty, kteří ubližují, jazyk hubí, pravdu boží utlačují, chudé a sirotky utiskují, chce utěšovat, sytit, chce spravedlnost, chce dobro národa, je veliký vůdce velikého, šlechetného srdce. Ale neupřímní Poláci drží se Sigmundem, páni i Pražané chtějí krále a poněvadž mír se Sigmundem není možný, nepřijme-li Vitold litevský trůnu, značí to spory. K Žižkovi se dostavuje lichotivý Menhart z Hradce, jenž uznává veliká vítězství Žižkova a namlouvá vůdci, aby nechal válek a jako vítěz ujal se vlády, obnovil řád, rozpustil vojsko a umlčel divoké kněžky, hlásající bratrství a rovnost, páni se hned spojí s ním, aby zase byl pořádek a klid v království. Menhart uznává, že je Žižka mužem spravedlivým, ctným, jazyka milovný a nezištný. Prokletí Čechové koncilem, legáty, papežem krále nedostanou, císař popudí Jagiela a Poláky, Vitold se vytočí ze slibů, tak vábí na vějíčku Žižku úlisný ptáčník Menhart. Ale Žižka propustí Menharta, jenž odchází s nepořízenou, a ani k radě přátel Šimona od Bílého lva a Ondřeje, aby byl zvoleným králem, Přemyslem, bez váhání, nepřijme jejich prostředku nejmoudřejšího. Žižka skromný, chudý zeman, rytíř erbu raka černého, zůstane chudý. Jde mu o příklad, myšlenku, ducha, lid, nikoliv o zisk, mamon, časnou slávu, nechce být pyšný, nechce panovat, nechce se povznésti, myslí, že lépe národu poslouží jako vůdce vojska v poli, nežli na trůně. Není pro království, národ nechť si zvolí z nejlepších lidí vládu: „Vlastním rozumem naučme se spravovat a nebude nám cizí vládnouti!“

III. jednání (v jizbě chaty převozníka u vsi Libně v září). Žižka těší Katku, dceru svoji, v zármutku po smrti Ondřeje, jenž padl v bitvě u Malešova a jemuž bylo souzeno zhynout za pravdu a právo, dodává jí zmužilosti po příkladu žen judských, kteréž obětovaly svůj bol Hospodinu, připomíná jí trudné své mládí,

ztrátu rodičů, zkušenosti životní, službu svou u bavorské Žofie, jak byl získán pro husitství a pronásledován králem. Nyní se často trápí z věcí veřejných, není přilnutí, jednoty, z hádek a svárů došlo na bratrovražedný, neblahý Malešov a Žižka hrozí Praze, ač lid v ní je proti válce s Tábory. Menhart popichuje Žižku proti Praze, aby jí nešetřil, nejlépe ji vyvrátit, srovnat město nepokojné se zemí. Donesou mu zvěst z Moravy o vpádu Kumánů Sigmundových a vojsk rakouského vévody Albrechta do země, o plenění vesnic a útisku Bratří lidem bisk. olom. Jana Železného. Žižka rozhodně prohlašuje, že se musí pomoci sesterské zemi po skončení pře s Prahou. Kuneš z Bělotic zrazuje Žižku od šturmu na hradby, radí k míru. Žižka odpovídá, že ošemetná Praha počala nepřáte ství, nectně zradila, popřála sluchu svůdcům, on jako správce vojsk musí dbáti přání svých vojínů, kteří hoří hněvem za útok, za všechny bitvy. Dojdou měšťané, pak Rokycana v čele poselství, aby se nezatvrzoval „hejtman z kalicha", všichni prosí, též Žižkovi přátelé z tábora, dcera, hejtmani. Žižka dlouho vzdoruje, chce vyvrátit Prahu, jež poslechla „hada škůdníka, pěkně mluvíciho", zhřešila, plná červů, mamonu, požitků, chtivá Antikrista, praví: „kdo zlého ušetří, sám vinen se dává" a proto „jako fík uschlý, kmen děravý a neplodný, jako nádoba hříchu plná" bude vyvržena, ale pro svatou památku Mistra Jana, v plamenech umučeného, pro dosud neobhájenou pravdu boží odpustí. Káže vytrhnout do pole k Přibyslavě a na Moravu na Němce, nepřátele čisté pravdy a škůdce jazyka.

Jednání IV. (Děj v říjnu ve středu 11. před sv. Havlem u srubů přibyslavských, před městem s hradem, který hájí Lichmburk.) Je deštivý, chladný den, Žižka churaví, léčí se, nemocen cítí blízkou smrt. Trápí se myšlenkou o budoucnost národa, ale přesto věří, že „nezahyne národ, jenž mravní statky klade nad časné, nezahyne, kdo neuhnul od pravdy a svědomí", doufá, že země bude sproštěna od lží a přetvářky. Chtěl by žít ne pro sebe, ale pro dílo, jež nedokončeno, které, aby bylo velké a konečné, musí pracovati v spojení s Moravou a pro smír s Prahou a pány. Nedokončí díla, ale ti, co přijdou, tak učiní. Spása je v lidu, ti malí se stali „božími bojovníky", hajiteli svobody, „solí země". Umírá chud, s čistýma rukama, poslední zeman je bohatší než on, bojoval za očistěnou ve víře Mistra Husa pravdu boží i za národ, Žižka obé zachránil, mečem obhájil, když nepřátelé pálili, rozbíjeli, ničili a vypalovali. Naléhá po vysloveném přání o volbě nezištných správců na skončení obléhání hradu pro pokročilý čas a na skoncování záležitostí moravských: „Dobývejte střelbou, uhoďte, neváhejte! Věc, věc především! Nemyslete na mne, myslete na věc. Můj duch je dosud Žižkův duch!"

Nenahraditelný Žižka sní daleký sen po skončeném boji: „Dát mír národu, mír dlouhý a slavný, kdy pluh napraví, co meč zkazil, kdy řemesla a obchod zkvetou" — — —.

Žižka zanechá čisté jméno věkům budoucím, on, „ctný rytíř", který bojoval čelem proti čelu, rozumem proti rozumu a nikdy „tůčkami", věrný sluha bez mamonu víry a jazyka. Za pláče žen lehce, ba radostně umírá ve vzpomínkách na rodný Trocnov, čeřejovské vonící lesy, v nichž za mlada běhával, na hvozdy, ve kterých lovil tetřevy, se slovy: „Milujte vlast, jazyk, při něm stůjte, chudých a sirotků netlačte, milého Boha se bojíce stále, věrně braňte pravdy."

A tak za pláče tábora odešel velký hrdina českého národa, otec božího lidu se světa. (Dokončení)

Dr. Eduard Šebesta

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století

Rejstřík osob (Pokračování)

Syny hudebníků na Novém Městě byli: Nád. Vojt. Corda 13 r., r. P. č. 913 (967). — V obecním chúdobinci č. 1225 (1235) Jan Daminger, r. P. — Krejč. uč. Jos. Drbálek 15 r. z Hradce Králové, č. 813 (828) Frant. Henrich 8 r. u nevl. otce Jana Tribusa (B) měst. vojáka, jeho otec byl voják, oba r. P. č. 623 (597). — Pokrývačův pomocník Tom. Hoffman (B), r. P. č. 286 (310). — U matky vdovy Jan Hochman 8 r., r. P. č. 337 (359). — Jan Jaendl 12 r. (D, slepý na levé oko) s nevlast. otcem pokrýv. pom. Janem Bartouškou 39 r. (D), oba r. P. č. 626 (594). — Frant. Janofka z Kutné Hory v chudobinci č. 1225 (1235). — Tesař. pom. Jos. Kopřiva (B) se syny Ign. 22 r. (D) a Jan. 16 r., oba nád., vš. r. P. č. 616 (604). — Pokrývačský pomocník Mart. Král 29 r. (C), r. P. č. 1218 (1229). — Frant. Ledvina 8 r., vnuk vdovy Fleischingerovy, č. 624 (596), s níž v jejím domě bydlil měšť. syn Jan Fleischinger se synem Václavem 5 r., vš. r. P. — U matky vdovy Mart. Löf 71 2 r., r. P. č. 1240 (1246). — Jan Šindelář (B) pokrývač. pom. se synem Jos. 18 r. (C), oba r. P. č. 866 (918). — Jan Zahnal, r. P. č. 1077 (1114). — Zedn. pomocník Mat. Zeman 20 r. (C), r. P. č. 151 (147). — Jako postiliony jsme stihli na Novém Městě tyto osoby: U svobodného pána Hildpranda — majitel domu svobodný pán Dobřenský t. č. sídlil na svých panstvích — byli postiliony bratří Václav 26 r. a Jos. 21 r. Hartmannové (oba C) z Krakova u Klatov, č. 966 (891). — V domě č. 134 (135) hrab. Filipa Brouna, polního maršálka, bydlil jeho postilion Mat. Hubinger 38 r. (D) z Bromberkirchenu v Hor. Rakousích. — U hrab. Sveertse č. 1021 (1036) Ondř. Schneidr 35 r. (C) z Lysé. — U hraběte Frant. Vratislava č. 34 (60) v Pachtově domě Jos. Šváb 28 r. (C) z Újezdce. — U jenerála hr. Pachty č. 114 (160) Mart. Urban 31 r. (D) z Liblice. — Synem postiliona byl nád. Frant. Hrpa (B) se syny Janem 21 r. (C), Jos. 16 r. a Václ. 9 r. (první dva byli nád.), vš. r. P. č. 939 (994).

K druhé skupině, pěstující hudbu a zpěv toho času, jež sestávala především ze školních kantorů, jich pomocníků a studentů-vokalistů, náleželi: Ve škole sv. Jindřicha č. 920 (974) bydlili: Měšť. a kantor Jos. Korph se svým synem hudeb. Jos., oba r. P. — Mimo zvoníka a pulsanta a sluhu v sakristii hudeb. Worla již uvedeného studenti, kteří, ač u nich výslovně není uvedeno, že obstarávali zpěvy v kostele tamním, přece jen asi zde tyto služby konali: Antonín Jantsch 23 r. (C) z Jablonného. — Pavel Meisner 23 r. (D) z Liberce. — Jos. Meisner 12 r. — František Thum 14 r. z Chrastavy. — Zdejší škol. správce Martin Czester z Buštěhradu bydlil č. 922 (976).

Na škole Petrské působili a tam v č. 1139 (1156) přebývali: František Karoušek, měšť. a kantor z Jílového, se synem Vojt. stud., Ferd. hudeb. a Frant., vš. r. P. — Petr Karoušek, vokalista a měšť. syn z Jílového. — Stud. Ant. Stab, měšť. syn a sládek z Kolína, u svého děda pulsanta a měšť. Ant., r. P. — Tamtéž bydlících vdov synové byli rovněž asi studenty: Stanislav a Šebestian Poláček, jakož Ferdinand Frauenknecht, vš. r. P. (Dokončení)

J. P.

Hlasy tisku o „Spartské Heleně"

Verhaerenova tragedie krásy*) dokazuje, že i krása jest zlým údělem. Po válce trojské vrací se Menelaos s Helenou do domova, kde doufá Helena, že po vichřici erotických vznícení, jimiž rozpoutala se trojská válka, nalezne v zátiší svého domova klid a bude podporou Menelaovi v trudném stáří. Ale je to osudný omyl. Její podivuhodná a chladná krása vzbouří prudkou lásku vlastního bratra Kastora, jenž zabije Menelaa, vzbouří však i zvrácenou lásku Elektry, jež vraždí Kastora a Helena, stává se předmětem touhy Polluxe. Znechucena lidmi uchyluje se do přírody, ale i tu vzbuzuje fauny, bacchantky, až v posledním zoufalství prosí Zéva, aby ji vysvobodil z pekla lásky. Zeus, proměniv ji v oblak, odvádí ji do nebes. Čsl. Rep., poukazujíc na lyrismus tohoto díla, konstatuje, že divadelní realita udusila básníka již v provedení „Svítání" a že osud „Sp. H." byl sice méně tvrdý, ale stejně politováníhodný, neboť pel s něžné krásy byl setřen a ideová podstata zatemněna. I výpravou hra utrpěla, její robustní reálností, odsuzuje scénu bacchantek a praví, že s nedramatickými díly zbytečně se ztrácí čas. V provedení chválí výkon p. Tůmy (Kastor) jako výkon přísně ukázněný, p. Štěpánka (Pollux), pí Iblové (Elektra) vytýká typickou křečovitost, o pí Májové (Helena) praví, že byla zbytečně exponována. Rudé Právo vesměs chválí jednotlivé složky hry, z herců p. Tůmu, pí Iblovou, p. Štěpánka a Zakopala (pastýř). Právo Lidu (Dr. O. Fischer) praví, že je sotva představitelné logičtější a antičtější domyšlení Heleniny báje, než je vytvořila mythotvorná fantasie velkého Belgičana. Provedení však zůstalo na povrchu. Mimo p. Tůmu a pí Iblovou bylo vše mdlé. Chválí však překlad p. Hanuše. Národní Listy nazývají „S. H." panteistickou tragedii, jíž mnoho uškodí divadelní provedení, strhávajíc křehkou krásu, nedovolujíc prodletí u veršů, jako při četbě. Vytýká deklamaci, jež byla nejasná jako u opery, že bylo rozuměti vždy jen třetímu slovu. Chválí výkony p. Tůmy, Štěpánka a pí Iblové. Vytýká výpravě, že byla to jakási kolorovaná pohlednice z Řecka. Velmi příznivě oceňuje překlad Hanušův. Venkov chválí jedinou složku této hry: pěkný přednes verše, nejvýše cení p. Štěpánka, pak Vojtu-Jurného, pí Májovou, Tůmu a pí Iblovou, i výpravu chválí. Čech jediný zmiňuje se také o Foerstrově hudbě, jež působila hlubokým dojmem, zejména ve svém krásném, smírném závěru. Chválí i režii, již nazývá delikátní, i interpretaci, zvláště pí Májové, p. Tůmu, pí Iblovou, Štěpánka a Zakopala. Tribuna nazývá tuto hru nejsladším lyrismem dramatickým, ale lituje, že provedení na něj nestačilo. Chválí překlad a p. Tůmu, Iblovou, Vojtu, Stěpánka a Zakopala. Národní politika oceňuje lyrismus, o němž praví, že v něm hýří krásné slovo, citem prochvělé, kouzelné metafory, v nichž se odráží pastýřský kraj žírné Hellady a v němž sytý verš svítí v bohaté výraznosti, jíž mnohde uškodila málo odstíněná deklamace, ale přesto všechno dílo nemá pravého dramatického rozmachu, nedovede strhnouti, upoutati. Režii chválí, neboť vytěžila z díla, co se dalo, i výprava Wenigova se povedla. Z hereckých výkonů nejvýše cení výkon pí Iblové, p. Tůmy a Vojty-Jurného. O Heleně pí Májové praví, že vynikla žádoucí krásou, ale slova vyznívala často sentimentálně a na prázdno. Chválí i p. Štěpánka, Zakopala, Hlavatého, Vrbského, Strnada, Majera, Smolíka a Kovaříka a o překladu praví, že zněl krásně. České Slovo přikládá „Sp. Hel." význam spíše negativní, než positivní, že ukazuje, od jaké ženy se vývoj odvrací, krása je zbytečna, život náleží Polluxovi, jeho práci, snahám a rozumnému hospodaření. Provedení chválí jako snažné, pozorné, procítěné, ale třebaže se pěkně přednášelo, málo se hrálo. Jednotlivé výkony oceňuje přísně. Překlad chválí jako veršovnicky obratný, ale přece by potřeboval retuši.

DIVADELNÍ KRONIKA

Zaznamenává Vojta Štein-Táborský

Prosinec

4. 1914 zemř. v Praze známá a velmi oblíbená operní pěvkyně Marie Kubátová v mladém věku 38 let. Nar. se r. 1876 v Ouběnicích u Dobříše, absolvovala operní školu Lukesovu a stala se r. 1899 členem opery Nár. divadla, kde svým uměním pěveckým i zjevem v brzku stala se velmi platnou silou. Vynikala zejména jako sopranistka v operách Smetanových, Dvořákových a Fibichových. Ale již r. 1909 uchýlila se do soukromí.

6. 1884 byla zahájena za ředitelství J. Pištěka česká divadelní představení v samostatné české budově v Brně (viz Borotínského stať v seš. 18. „Čsl. Div.").

10. 1914 zemř. jeden z našich nejlepších barytonistů Nár. div. Leopold Stropnický. Nar. se 14. dubna 1845, absolvoval pěveckou školu Pivodovu, načež byl r. 1872 angažován Smetanou (tehdy kapelníkem) k Prozatímnímu divadlu, odkudž však záhy odebral se do ciziny (Nizza, 1875 a j.), až r. 1883 byl opět angažován k první naší scéně. Bohužel však již r. 1886 musil se vzdáti — byv raněn mrtvicí — činnosti divadelní a odejíti na odpočinek. Vynikal krásnou postavou a pěkným, zvučným a lahodným hlasem. Vytvořil skoro všecky tehdejší barytonové role Smetanových oper.

12. 1844 nar. se ve Vídni naše slavná heroina Otilie Sklenářová-Malá. Tam navštěvovala sice německou školu, ale otec její, vojenský lékař Malý, dal ji vyučovati v češtině a poslal ji také do Čech k babičce, u níž ztrávila 13 měsíců. Po svém návratu do Vídně navštěvovala vyšší dívčí školu a zároveň zdokonalovala se v češtině. V té době hrávala již jako 16leté děvče i na českých ochotnických jevištích. Ideálem jejím byla Charlotte Woltrová, která tehdy svým krásným antickým zjevem a vzletným přednesem, ušlechtilým gestem a cítěním Vídeň okouzlovala. Za tímto svým velkým vzorem šla slečna Malá a, majíc k tomu s dostatek vnitřního fondu, zanesla jej záhy také v naše malé tehdy poměry. R. 1863, když byl otec přeložen do Prahy, předsevzala si Malá jíti k českému divadlu. Otec vyhledal ji učitelku v Elišce Peškové (pozdější choti Pavla Švandy ze Semčic), u níž Malá měla několik (asi 20) hodin. Jižjiž Pešková chtěla přestat ji vyučovati, tvrdíc, že nemá dosti citu pro divadlo. V poslední hodině sl. Malá, studujíc „Deboru", překvapila ji srdcervoucím výkřikem ve výstupu, kdy Debora ztratiti má své dítě. A za nedlouho poté mohla již Peškova nabídnouti své žačce

*) „Spartská Helena", trag. o 4 jedn. Napsal E Verhaeren, přel. St. Hanuš. Vypr. J. Wenig, hudbu naps. J. B. Foerster. Premiera na Vinohradech 19. list. 1924.

vystoupení v Prozatímním divadle, když za ochuravělou nejlepší tehdy tragédku Manětínskou (choť J. J. Kolára) hledána náhrada, třeba vystřídalo se mnoho debutantek (Slavínská, Lipšová, Libická, Heinzová a j.). 3. května 1863 při benefici J. K. Chramosty vystoupila také Otilie Malá v titulní úloze Schillerovy „Panny Orleánské" spolu s Jakubem Seifertem a Grundem. Měla velmi těžkou posici po Manětínské, tím těžší, že obecenstvo bylo v té době chladné, upjaté a stále nespokojenou kritikou zkažené. Ale Malá zvítězila rázem, uchvátila krásou své mluvy, plastikou slova, vznosným, krásným patosem. K propracovanosti úlohy připojil se žhavý cit, výrazná oduševnělá tvář, hluboké oko. Bylo viděti, že je zde přírodou bohatě obdařená umělkyně, která spěje k nejvyšším metám umění divadelního... V září 1863 byla angažována a od té doby rostlo její umění každou úlohou, již vytvořila. Stala se naší největší tragédkou. Ke konci její dráhy, kdy nastaly v divadelnictví nové proudy, bylo jí, ač dosti těžko, přizpůsobiti se i úlohám realistickým (Strouhalka ve „Světě malých lidí" a j.). R. 1867 provdala se za tajemníka divadla JUC. Sklenáře, r. 1903 po 40letém působení u česk. Prozatímn. a Nár. div. odešla do pense a stala se profesorkou pražské konservatoře. Městem Prahou byla vyznamenána zlatou medailí. Jméno Sklenářové-Malé bylo z nejznámějších po celých Čechách a na Moravě; pohostinsky nebo jako recitátorka vystupovala snad ve všech čelnějších městech. Zvláště však účinkovala ve prospěch stavby Národn. div. Vypočítati všecky role, jež za tu dobu vytvořila, je na tomto místě nemožno. Vrcholem její tvorby byla Racinova „Phaedra" (1877). Při oslavě jejího 10letého působení u českého divadla, za nadšených ovací, uspořádaných jubilantce, pravila Sklenářová-Malá, k slzám dojata: „Přičiním se veškerou silou svou, abych mohla jednou říci: českému divadlu, národu svému věnovala jsem celý svůj život..." Zůstala věrna svému slibu, prokázavši českému divadlu a celé české věci neocenitelných služeb... Pohřbena byla 27. února 1912 za ohromné účasti obecenstva na hřbitovech olšanských.

25. 1904 zemř. v Praze jeden z nejpopulárnějších a nejoblíbenějších dram. umělců a spisovatelů veseloher Ferd. Frant. Šamberk. Nar. se 21. dubna 1839 v Praze. R. 1853 byl zaměstnán jako učeň ve smíchovské porcelance, kde maloval obruby talířů a pod. Jako 15letý vystoupil v úloze Kosinského (v Schillerových „Loupežnících") na Stavovském divadle za Chaura, který řídil tehdy česká představení), leč nepronikl. Na radu Hálkovu, který napsal v „Lumíru", že by měl prodělati školu menších divadel, odebral se Šamberk ke společnosti Zöllnerově, kde právě byl artistickým správcem J. Kaj. Tyl. Po krátkém pobytu odešel však k společnostem jiným, i německým. Tak dostal se do Olomouce, Pešti, do Krakova, Inšpruku a j. Poté byl odveden na tři léta k vojsku, načež na přímluvu Mikovcovu u ředitele Thoméa r. 1859 vystoupil po druhé na div. Stav. a to opět v „Loupežnících", ale již v úloze Karla Moora, a byl angažován za 18 zlatých měsíčně. Tento královský honorář však neubral Šamberkovi chuti, hrál první milovníky, úlohu za úlohou, a líbil se nejen svým mužným zjevem, ale i výřečností a hrou. Vedle milovníků a hrdinných rolí (Romeo, Don Carlos, Ferdinand a pod.) zahrál si také v roli komické (dra Žvanila a Vilibalda v „Rozpustilých klucích") a už octl se po boku tehdy slavné dvojice komiků Mošny—Frankovského, rozmnožuje ji na věhlasnou trojici. Když Šamberkovi nestačily komické a komicky charakterní role, počal psáti své veselohry, jež podnes nejen na ochotnických, ale i stálých našich scénách se hrají. V kusech těch psal úlohy pro herce své doby, zvláště však pro Mošnu, Frankovského a sebe. Tak v „Palackého třídě 27" švec — Frankovský, domácí pán Buňka — Šamberk, posluha Drmola — Mošna, takže nám starším při čtení těchto her oživnou hned jmenovaní a později Pulda, Kolár, Sedláček a j. před zraky. Šamberk chtěl několikráte opustiti scénu, leč vždy se zase na divadlo vracel. Až v březnu r. 1901 ze zdravotních příčin rozloučil se za velkých a tklivých ovací. Postonával, chřadl — nemoc rychle ztravovala jeho silné, zavalité tělo, až jí podlehl právě v ranních hodinách na Boží hod vánoční... Napsal množství veseloher a frašek, z nichž nejcennější je „Jedenácté přikázání". Mimo tuto hru napsal a vydal: „Sedmašedesátníky", „Potrhlého ševce", „Svatojánskou pouť", „Jen žádný sněm", „Osudnou kouli", „Svůj k svému", „Hrůzostrašnou noc", „Palackého třídu č. 27", „Divadelní vlak", „Kulatý svět", „Eru Kubánkovu", „Blázinec v I. poschodí", „Boucharona", „Podskaláka", „Ravuggiola", „Břinkalovy trampoty", „Rodinnou vojnu", „Výlet pana Broučka na výstavu", z vážných her pak „Jos. Kajetána Tyla" a „Karla Havlíčka Borovského". Letos připadá tedy 20. výročí jeho úmrtí, 65. výročí jeho druhého, 70. výročí jeho prvního vystoupení na scéně českého divadla a 85. výročí jeho narození (21. dubna).

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 15. do konce listopadu. Národní divadlo mělo v činohře původní novinkou Hilbertův „Druhý břeh", mimo nějž opakovalo Svatou Janu, v lidovém cyklu Janošíka, Bílou Horu a Romea a Julii. V opeře: Ilseino srdce, Coppelii a Šeherezadu, Carmen s Mařákem j. h., Dvě vdovy, Prodanou nevěstu, v lidovém cyklu Hubičku, Spící krasavici, Z pohádky do pohádky, Rusalku, Princeznu Hyacintu, Čertovu stěnu. — Stav. divadlo v činohře uvedlo francouzskou komedii Carcovu „Klarina", opakovalo Smrt na dovolené, Kolportážní příběh, Peg mého srdce, Kalhoty, Bokserský zápas, Svatou Janu. V opeře: Louskáčka, Rigoletta s Chorovičem j. h., Evu, Troubadoura, znovu nastudovalo Così fan tutte s Mařákem j. h. — Vinohr. div. mělo novinkou Spartskou Helenu, ostatně hrálo Záviše z Falkenštejna, moskevská družina Gogolovu Ženitbu a Bratry Karamazovy, Strakonického dudáka, Óloutky, jaká vášeň, Myšku. — Švandovo divadlo: Červená Karkulka, Naše miminko, Velkokněžna a číšník, Vřele milovaný Celimare, V mládeneckém pokoji, Kocour v botách, Žena, kterou jsi mu dal. — Urania: Tři halíře, Žebravý student, Spací vůz Praha—Paříž, Románek korunního prince, Procitnutí jara, Nejšťastnější manžel, Housenky, Žena, jakou hledám, Půjč mi svůj byt, Chansonetta, Hollandská ženuška, Madame Pompadour, Prodaná nevěsta s Ad. Krössingem j. h., Sladká Zuzi, Panna Orleánská,

Polednice, V přepychovém vlaku, Když já mám všechny rád, Zvonky cornevillské, Carevna. Na východ od Suezu. — Tylovo divadlo v Nuslích: Firma, V moci čarodějníka, K. H. Borovský, Podzimní manévry, Veselá vdova, Švejk krajánkem, On na manévrech, Pražský žid, Lucerna, Čech a Němec, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Chudý písničkář, Bandité, V malém domku, U tří děvčátek. — Komedia: Zlato Nibelungů, Maison Grünvald, Milenka p. ministra, Flachsmann vychovatel, Mořský vlk, Všechny cesty vedou do Říma. *j. p.*

Jubilejní oslava Zakopalova v městském divadle vinohradském 1.-XII. při představení Tylova „Strakonického dudáka" měla neobyčejně srdečný průběh, jako málokteré jubileum let posledních. V přeplněném hledišti zvláště vinohr. obecenstvem bylo viděti i významné hosty jako min. zahr. dra Beneše, v zast. presidenta republiky kancléře dra Šámala a za vládu min. škol. a nár. osv. dra Markoviče. Po II. jedn. při otevřené scéně byl B. Zakopal osloven nejprve předs. Spoj. druž. Nár. div. drem Markem, který, odevzdávaje mu čestný dar, pravil, že vždycky předstihl všecky snahy Družstva, a přál mu, aby je tak stále ještě dlouho a dlouho předháněl. Intendant Měst. div. Hubka ohlašuje umělci, že město Praha jmenovalo jej prvním čestným členem Městského divadla, odevzdal mu slavnostní plaketu. Za uměleckou správu divadla pozdravil jubilanta její šéf Jaroslav Kvapil, který vyložil, jakým je to štěstím pracovati za Zakopalem. Za Národní divadlo rež. Václ. Vydra přátelsky vyřizoval, jak Klub solistů Národ div. vzpomíná jeho velké práce. Pí Fingrová, odevzdávajíc jménem abonentů peněžitý dar, vyslovuje hlubokou vděčnost za umělecké jeho výkony, jimiž je zahrnoval. Za moskevské dramatické umělce pozdravil Zakopala Pavlov, který vzletně poukázal, jaký evropský význam má divadelní jeho tvorba. Řadu těchto proslovů zakončil jménem kolegů Rom. Tůma v delším srdečném oslovení, v němž poukázal, jakým je Zakopal nedostižným vzorem vinohradským hercům, jak by se mu chtěli podobati v jasnosti jeho přednesu a jaký všelidský ráz má jeho umění, a odevzdal mu krásný bobří kožich s přáním, aby hřál „Bohouška tak, jako jejich láska". Poté ujal se slova sám jubilant, a poděkovav nejprve za všecky pocty, jichž se mu dostalo na jevišti, vzdal nehledanými, srdečnými slovy dík i obecenstvu, tak upřímně, jako by chtěl každému zvlášť stisknout ruku. Vedle výše zmíněných již darů dostalo se mu dalšího ještě množství květin, věnců a peněžitých obnosů (30 tisíc), zvláště pak byl potěšen a vyznamenán podobiznou p. presidentovou s vlastnoručním věnováním, jež mu osobně odevzdal leg. rada J. Masaryk. Jubilant sám od prvého vstupu na jeviště byl předmětem stálých a bouřlivých ovací, ba i vložené verše v dýmovém kupletu Vocilkově (p. Veverka), ad hoc složené básníkem Petrem Křičkou, byly obecenstvem nadšeně aklamovány. — Zní:

„Třeba však v té zemi české
není všecko tuze hezké,
znám tu muže šlechetného,
frajkumštýře poctivého.
Toho nám sám Pán Bůh dal.
Hlava bystrá, srdce zlaté,
občtavou láskou vzňaté.
Pýchou českého je herce,
umělcem je nad umělce
náš Bohoušek Zakopal.
Proto dím:
Ať to mlaskne, ať to pleskne,
já ho za vás políbím."

bž.

Členy uměleckého poradního sboru Nár. div., pro nějž právě schválen zemským správním výborem zvláštní statut, jsou: J. S. Machar (právě se vzdal), Josef Stivín, Jindř. Vodák, Jaroslav Hilbert, Stanislav Lom, Jaroslav Hurt, Viktor Dyk a Frt. X. Šalda. *tr.*

Národní divadlo v Brně. O brněnském divadle píší se do pražských listů žalostné zvěsti. Nejsou to jenom nespokojené kritiky jednotlivých představení, ale jsou to všeobecné hlasy, odsuzující nynější činoherní režim řed. Štecha. Brno, do nedávna hrdá a silná bašta německého šovinismu, pomalu vracelo se k češství, k němuž v prvé řadě mělo a má býti nápomocno divadlo. To však, podle zpráv selhává. Silná opora brněnské scény v osobě dramaturga Mahena byla na čas dobrou zárukou lepších dnů, ale později směr Štechův nedal se již uspořádati, umírniti a zformovati, takže Mahen, nechtěje nésti odpovědnost za další práci a event. její důsledky, poděkoval se ze své funkce, kterou převzal býv. dramaturg plzeňského divadla, dramat. spis. Vilém Skoch. A od té doby datuje se pozvolný, ale jistý pokles uměleckých ambicí Národního divadla, pokud se původního repertoaru týče. Dram. Skoch stojí příliš pod vlivem řed. Štecha, který shání pro svoje divadlo kde jaký cizí výrobek pochybných kvalit. Takovým repertoarem z větší části podporuje a vzněcuje umělecké touhy brněnského publika. Je pravda, že pro dekorum hrají se i někteří z cizích klasiků, ale na druhé straně nutno konstatovati, že původní produkce rovná se nule. V každém případě je vždy vzorem a měřítkem pražský repertoar, bez ohledu na jeho hodnoty, takže ani brněnské divadlo není ušetřeno mnohého plevele, který se v Praze produkuje. Tato situace není jistě zdravá ani obecenstvu a ani moravským dramatikům, kterým má přece záležeti na tom, aby divadlo jejich kraje, bylo uvolněno zvláště pro původní produkci a nikoliv pro hry, které kdyby napsal český autor, byly by určitě vypískány. Divadlo v Brně není úplně soběstačnou jednotkou a bylo by proto jen jeho prospěchem, kdyby produkovalo zejména české práce a snažilo se tak alespoň z části přiblížiti se pojmu národního divadla, které jinak, jako v Praze, je vasalem a odnoži zahraničních agentur. *ej.*

O „Věc Makropulos". Olomoucký „Pozor" přinesl zprávu, podle níž přerovský páter Čáp vydal leták, kterým přesvědčuje veřejnost o prioritě a původnosti svého námětu, vyjádřeného prý později v Čapkově hře „Věc Makropulos". Píše, že již dávno před premierou této hry měl vlastní hru úplně propracovánu a pro jeviště připravenu, ale že teprve 6. ledna 1924 se mu podařilo uvésti ji na scénu Národ. domu v Přerově. — Dr. K. Čapek má smůlu; nejdříve plagiát „RUR" a nyní toto tvrzení o prioritě. Ale pročpak ten p. P. Čáp to vše neřekl dříve? *—ký.*

Zavřelův „Bokserský zápas" dosud houževnatě zaměstnává „přátele" autora. Zavřel odpovídá prací. Ohlašuje hned tři nové veselohry: Vykupitele, jenž bude hrán v městském divadle na Vinohradech, aktovku „Usmířené paroháče" pro Rokoko s Burianem v hlavní roli a „Sázku", kterou dopisuje a jež bude zadána některému z pražských divadel. Odpověď jistě lepší, než neplodné polemisování v novinách. *pt.*

Protest proti „Janošíku". Mahenova hra „Janošík" byla konečně básníkem Rázusem přeložena do slovenčiny a měla býti uvedena na scénu bratislav. Národního divadla. Proti tomu však protestují někteří slovenští literáti a poukazují na to, že Mahen dopustil se v „Janošíku" takových chyb, že není naprosto přípustno jeho slovenské provedení, neboť odporuje podstatě a duchu slovenského bohatýra. *Eský.*

I. dramatický večer státní konservatoře měl pěkný průběh a v obsazeném hledišti hlučný úspěch. V režii posluchače IV. roč. dram. školy prof. M. Laudové-Hořicové, Horálka-Wernera sehrána F. X. Svobodova drobnůstka „Milý tatínek", v níž režisér hrál tatínka. Není dobře přepínati tak mladých sil, zvláště když témuž posluchači připadla role i v Čechovově

„Nabídnutí sňatku", kde Ivana Vasiljeviče zbytečně přepjal. Jeden krásný klad možno konstatovati: pěknou výraznou mluvu, přesné členění vět a dobré přízvuky. Škoda, že režie nevypravila scénu v závěsech při všech aktovkách večera, jako v poslední, kterou režíroval dr. M. Svoboda. *j. p.*

Z C I Z I N Y

M. N. Germanová slavila 17. listopadu 20leté jubileum své divadelní činnosti. Poprvé objevila se u nás před 19 lety jako Nataša v Gorkého „Na dně života" — ve spojení s tímto autorem třeba uvésti, že pí Germanová jest dcerou první ženy Gorkého — a po druhé před 3 lety s moskevskou družinou opět na Vinohradech. Je z prvních členů této družiny a slaví své jubileum na cizí půdě, ona, která všemi kořeny své umělecké osobnosti tkví v rodné své zemi. Osud však určil jinak, zdomácněla u nás i jinde, neboť umělec jejího významu má domov v celém světě. Přirovnávají ji k Duseové, ale právem; třebaže dělí je výraz herecký velmi podstatně, přece jenom pojetím a významem jsou si blízké. Vzpomínáme její Olgy ze „Tří sester", Eliny z Hamsunova „U bran království", Nataši ze „Dna života", Raněvské z „Višňové zahrady", Grušenky z „Bratří Karamazových", Sudaršany z „Krále temné komnaty" a poslední Euripidovy „Medeí". Vzpomínáme její očí, upřených do záhad vzdálenosti, jejího pohledu, v němž byla vždycky bolest celého světa, jejího lyrismu tak podmaňujícího, jejího vnitřního napětí, s nímž hrála, a jejího hlubokého náboženského citu, který tak krásně vyjádřila v Sudaršaně. Jistě umělkyně, jež si zaslouží naši vzpomínky! *j. p.*

Kontrola divadel. Podle ruských zpráv sovětské úřady některým divadlům dávají pokyny, jak má býti repertoar upraven, aby vyhovoval státním potřebám. Nejde snad o hry, nevyhovující obvyklé censuře, ale o práce, jimiž autoři nepodporují revoluční ideje. U nás nebylo by takové kontroly ani zapotřebí. — *ký.*

Nový cíl. Divadlo pochopitelně jako literatura nezůstává stále v jedné a téže linii. Jako v literatuře, tak i v divadle jsou nové proudy a skorem stejně zvířený chaos myšlenek. Není proto nic nového, zrodil-li se opět v Paříži nový program, kterému nestačí sebe konkretnější výraz, sebe ucelenější názor i vjem. Hledá se cosi subkonkretnějšího, realističtějšího a vyššího. Je to tak zvaný sůrrealism (nadrealism), který je novou hybnou pákou, novým vzruchem idejí. Jde v něm o vybavení v člověku dojmů a skutečností, které jsou sice realistické, ale jsou dosud ztajené, neosvětlené, v podvědomí intelektuála a nespolehají příliš na aktivitu rozumu, lidské pravidelnosti a běžnosti fikcí. André Breton, duševní tvůrce sůrrealismu, nenašel nic skutečně ryze nového, ale reagoval prostě na prastaré prvky a známky odvěké kultury, vycítil jen jejich nesnadno uvědomitelnou část, eksistující nyní samostatně, bez přirozené činnosti duševních schopností. Je to vise a fikce, jako nyní každý jiný program, jehož realisace může býti pouhým pokusem, ale ne kolektivním credem. V dramatě, jak dokázala nedávná premiera v Berlíně, byl by to jen nový chaos, nová změt, z níž princip umělecké tvorby vyšel by na prázdno. *ej.*

Evropská divadla. (Pokrač. ze seš. 18.) Anglické divadlo podle informací, získaných L. Lacourem a otisknutých v „Comédii", nepotrpí si nějak zvláště na módní směry; obecenstvo přijímá zcela klidně nové pokusy, ale nejvíce zamlouvá se mu hra, nevyžadující duševní námahy, neboť Angličan stejně jako Američan potrpí si na taková představení, která skytají pastvu očím a osvěžují po celodenní intensivní práci. Neláme si rád hlavu s provedením hry, neanalysuje pojetí autorovy práce režisérem a hercem, ale spokojuje se i s výkony, z našeho hlediska podprůměrnými. Z dramatiků vyhovoval vkusu nejširších vrstev zvláště zemřelý dramatik O. Wilde. Pro značně menší část umělecky cítících gourmandů je repertoar několika divadel, která však nehrají jen samé původní práce, ale tak jako jinde pomáhají si překlady cenných i méněcenných cizích autorů. Mýlil by se, kdo by se domníval, že po celém kulturním světě nyní tak intensivně hraný Shakespeare je ve své vlasti skutečně pánem jeviště. Jeho hry propagovati znamená v Anglii nevalný finanční efekt, neboť nikdy není tolik nadšenců starého klasika, aby se shakespearovské cykly rentovaly. Prvním současným dramatikem Anglie je ironický a prudký analytik G. B. Shaw; kromě toho zaujímá čelné místo v anglické dramatické literatuře Galsworthy a J. M. Barrie. Metafysická a fantastická směrnice, pronikající nyní značně dramaty, uplatňuje se zvláště pracemi Milneovými, vynikajícími nad průměrnost Daviesovu a Benettovu, kteří nesou základní prvky pirnerovštiny. Jakousi průbojností plánů Galsworthyho vyznačují se dramatikové G. Barker (řed. divadla „Duke of Yorks Theatre") a J. Masefield a žhavou kousavostí jsou pozoruhodny hry S. Maughama. Z interpretů zmiňuje se Lacoure o S. Thorndike, M. Kinnelovi a N. Playfaireovi. V režii je vůdcem Ch. Ricketts, usilující stále o nový a nový výraz. Kromě něho jsou známými režiséry Wilkinson Rumbold, Bernard, Fraser a Rutherston. — Anglickému divadlu přimyká se také pojem irského divadla, které však, jako daleko mladší kulturní útvar, nese na sobě známky počátečního rozběhu k syntetickému výrazu chápání potřeb a cílů. Referovali jsme o něm již dříve. — Španělské divadlo podle ostrého úsudku dramatika G. Carilla bojuje s konservatismem a tak zv. lidovou zábavou: kinem, které stejně jako v některých jiných zemích zaujalo mocné posice na úkor divadla. Kromě toho jsou to také pověstné býčí zápasy, které jsou vlastně „lidovou hrou", jež není bez vlivu na obecenstvo, kterému je poněkud cizí modernější pojetí dramat. prací původních i cizích. Původní hry klasické přicházejí na jeviště v úpravě, zachovávající jednotnou linii a bez újmy vlastního rázu. Představiteli španělské dramat. literatury jsou zejména bratří Quintero, těžící ze současného dění a městského života, a J. Benavente. Vedle nich jsou čelnými dramatiky dneška C. Arniches, A. del Olmet, symbolik M. Linares Rivas, G. Carillo a Ed. Marquin. K nejmladším autorům řadí se F. Sasone, Juan Ignacio Luca de Tena, Jorga a José de la Guerva, Pio Baroja a Aranquistain, kteří podle franc. vzoru pokoušejí se vytvořiti nové divadlo, propagující svěžest a novou kulturu. Při tom však nutno odlišiti div. španělské od divadla katalanského, pro nás představovaného nedávno zemřelým dramatikem A. Guimérou. Umělečtí interpreti španělští, podle dramatika Carilla, neusilují o novější výraz a modernější divadelní techniku; z větší části zachovávají odkaz let osmdesátých. Nad Marii Guerrero, Diaze de Mendoza, E. Borras a Membrives vyniká svojí svěžestí Rosario Pino. *Eský.*

Krise divadel. Zdá se, že v cizině zvedá se novou vlnou, která pohřbila některá divadla v Petrohradě, ve Vídni (Karlovo divadlo a Lid. operu) i v Berlíně. Zvláště v Berlíně vyvrcholila krise konkursem několika menších divadel. podniků. Naproti tomu otevřel Reinhardt v Berlíně nové divadlo, které je pouze pro skutečné boháče. U nás v republice postihlo podobné neštěstí — či štěstí — maďarskou divadelní společnost na Slovensku, neboť Maďaři nemají pro její kulturní snahy naprosto žádného porozumění. *ej.*

Josef Bartuška

Poznámky herce, režiséra i diváka

Svůj život žije člověk v hluku dne a únavě práce. Šest dní zdvihá kladivo a otáčí pákou stroje, šest dní sedí shrben za stolem v úřadě a kanceláři, aby sedmého dne v klidu a míru odpočinul.

A ve chvíli odpočinku nabízí se mu veliký a krásný dar: umění. Tento dar není jen pro někoho, je pro všechny, není přepychem, je světlou oasou života, ba má býti vůbec život sám. A je ho tím více třeba, abychom léčili otřesy války.

Kolik však lidí jej odmítá, kolik s tímto darem kupčí a v bláto jej zahazuje?!

Nám ochotníkům je nadevše umění dramatické, umění divadelní. V něm spojena jsou všechna umění. Stojíme jednoho večera v setmělém hledišti a tajemství proměňujeme ve skutečnost. Modré lampy v kulisách mírným světlem ozařují scénu, zvuk slov a melodie řeči zní v tichu. A my se zatajeným dechem vnímáme krásnou ilusi a přijímáme nejcennější dar. A jiného dne sami stojíme na scéně, totéž modré světlo svítí v kulisách a my pronášíme táž slova. A v tu chvíli zmocňuje se nás nesmírná touha dáti vše, co můžeme, dáti se cele, dáti jinému dar nejkrásnější. Hle, toť pravé umění, které nás opojuje!

*

Nemylme se. Pravé umění pozná každý, pravé umění opojí každého. Stačí vzpomenouti ruských mužíků starověrců, s jakou láskou hledí na své ikony, nejen pro jejich náboženský význam, ale i pro jejich čisté umění. S jakou péčí a něhou malovali ruští izografové tyto ikony. A ruský člověk rozumí umění, vykládá po svém a miluje je.

Snad náš člověk, příliš dotčen civilisací, nechápe poesie umění, ale bude ji chápati, bude-li mu podáváno umění ryzí. A to je úkolem ochotnictva. Opojiti diváka očima, gestem, melodií slova, okouzliti jej hrou barev a světel, dát mu mnoho myšlenek k přemyšlení, všechnu poesii umění k jeho zušlechtění.

Je třeba jen poctivě dělati svou věc, toť vše.

*

Svět kolem nás je krásný, krásnější, než si myslíme. A celý tento krásný svět, zasazený do jevištního prostoru, opojuje více, než svět skutečný.

Je v něm mnoho ilusí a i těch je třeba k rovnováze života. Bez nich byl by život šedivý a nevlídný. Či nezastavilo se vaše srdce, když šeptali jste se scény teskná slova, plná naděje, víry, odvahy? V tu chvíli pak zastavila se srdce všech diváků a všechny zraky vpily se ve vaše oči. Té chvíle stál u vás genius umění, té chvíle jste cítili nesmírnou chuť žíti, tvořiti, rozdávati.

A kolik dní ještě tato krása vás těšila v smutku života.

*

Chvíle, kdy opona jde vzhůru, i ta, kdy opona padá, jsou chvíle vrcholného napětí. Slyšeli jste blahý vzdech, když opona odkrývala zvolna scénu, slyšeli jste jej i tehdy, když opona v tichu klesala.

To jako by divák odplouval na lodi vstříc neznámému, sotva tušenému tajemství. Hle, loď houpe se na vlnách v tichu hvězdnaté noci a je slyšeti lodníků hlas a vzdech. Buď pozdraven ten, jenž první vyřkne rozkaz k vyplutí!

*

Není pravého štěstí na světě bez umění a práce. A ochotník, který diváku dává dobré, radostné umění, tisíckrát více může býti šťasten. Neboť on je umělcem i dělníkem v jedné osobě. Stojí u napiatého plátna a širokými tahy kouzlí obrazy krajin a stromů, které srdce jeho zaujaly. Stojí u holé kostry jeviště, aby na ni napnul obraz neskutečného světa. Je dělníkem, který s kladivem a dlátem v ruce poctivě a radostně lopotí se při této práci. A za čtyřiadvacet hodin vchází do nového světa, který si svou rukou vybudoval. A o tuto práci je jeho umění radostnější a krásnější.

Hle, toť tajemství úspěchu!

*

Věčnost je v kráse. Radostné, životné umění přetrvá generace, aby je sílilo a povznášelo. Kdo dovede říci pravé slovo a vykonat pravý čin na cestě za uměním, ten je umělcem. A těm, kteří to dovedou, náleží obdiv a vděk.

Srpen 1924.

Bohuš V. Žák

Na pamětnou

V době předbřeznové i pobachovské stálo v předních řadách buditelů ochotnictvo, které v národní organisaci má své stálé a nezadatelné místo. Ochotnické divadlo překonalo a překonává všechny změny časové, modní, sportovní záchvaty, návaly blaseovanosti atd. Duše ochotnického spolku miluje rovnost a úzkostlivě ji střeží, jako nikdo jiný.

Proto také není nikde tolik častých třenic — bohužel — jako za kulisami. U velkých divadel a u společností jsou prostředky je mírnit a i odstraniti, ale řevnivost ochotnická se neukrotí než buď rozkladem, nebo dobrovolnou kázní, k níž vůdce spolku nemůže přispěti než domluvou a pak co nejobjektivnější spravedlností. Víme, že naprostá spravedlnost jest právě tak nedostižná, jako naprostá pravda, a třebaže tedy absolutní spravedlnosti nemůže býti docíleno, přece možno osvojiti si jí tolik, kolik jí nutno pro denní potřebu.

Kázeň ochotnická udržuje se vědomím vespolné rovnosti v poměru k prospěchu spolku. Každá poctivá ochota je vážena. Proto nemá býti u ochotnictva plýtváno poctami, neboť tyto kazí čistý vzduch ochotnické nezištnosti a zavádí se jimi tyranie oblíbených jednotlivců.

Pocta za úspěch, z kterého má celý spolek morální zisk, budiž vzdána takovým způsobem, aby nevzbudila žárlivosti a závisti, dvou bolestných stavů, jimž bohužel každé divadlo je velmi přístupno. A jenom tam, kde se jim zabraňuje, kde panuje srdečná účast všech se všemi, tam se ochotnictvo dodělává nejkrásnějších výsledků své snahy, neboť daří se mu povznésti jednotlivce a lid vůbec do ovzduší vyššího, jemnějšího a ušlechtilejšího.

Zájem o divadlo dnes již zevšeobecněl, divadlo stalo se složkou sociálního života, probudilo živý zájem obecenstva, společnosti, jíž není umění divadelní zbytečným přepychem, než potřebou, bez které nebyla by dokonalým a plně fungujícím organismem. Toho právě nesmějí však divadla ochotnická zapomínati, že nejsou pouze místem zábavy, nýbrž že mají zároveň vážné a důležité poslání kulturně-výchovné: sbližovati různé vrstvy národa, vyvolávati v lidu zušlechťující myšlenky a city, povznášeti člověka k mravní výši a býti stálými strážci a pěstiteli lásky k mateřskému jazyku a k národu vůbec.

Tyto příkazy nevylučují zábavy: Divadlu se odpustí, uvede-li občas na jeviště hru, vypočtenou jen na chvilkové rozptýlení mysli. Neboť divadlo není přece jen ani školou ani kostelem, ač má jisté cíle s nimi společné, než pohybuje se v jiných hranicích, do nichž náleží na prvém místě zábava. Pravidlem má divadlo voliti hry slušné, literárně dobré a zejména původní, při čemž má si býti vědomo, seč jsou jeho síly. Ale potom musí jim dáti vše; zde neplatí smlouvání ani kompromis.

Které divadlo tak činí, koná veliké poslání lidovýchovné, jistý druh národního a mravního apoštolátu.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Úmrtí ochotnických pracovníků na Táborsku. 18.-IX. zemřel čestný člen, do nedávna předs. Spdo. v Táboře Ant. Rudolf ve věku 61 let. Zesnulý byl vynikajícím ochotnickým a divadelním činitelem v Táboře, působil jako režisér i činný ochotník-herec a dlouhá léta byl intendantem táborského městského divadla. Měl značné zásluhy o rozkvět divadelnictví v Táboře. — 27.-IX. zemř. znamenitý a nadšený ochotník i režis. spdo. „Jablonský“ ve Stádlci MUDr. Frt. Shánělec ve věku 55 let. Ještě loňského roku vypravil Mahenova „Janošíka“ v přírodě ve velkých, u nás neobvyklých rozměrech, se značným úspěchem. Budiž jim věnována čestná vzpomínka!

Jubileum. Známý a oblíbený činovník II. Tylova okrsku v Plzni ing. Em. Mareš, dovršuje tyto dny dvacet roků své ochotnické a divadelní činnosti. V uznání jeho zásluh o rozvoj a prohloubení umělecké činnosti ochotnictva plzeňského pořádal Dram. odb. Čes. Obce Úředn. v Plzni 13.-XII. v div. sále domu „Nebe“ slavnostní představení „Maryši“, ve kterém vystoupili jako hosté členové městského divadla na Kr. Vinohradech Zd. Štěpánek, býv. člen div. plzeňsk., a Fr. Kovařík a Otilie Benišková, člen Městského divadla v Plzni. Příteli ing. Marešovi, jehož záslužné a zdárné činnosti při této příležitosti s povděkem a uznáním vzpomínáme, vřele tiskneme ruku.

Přednášky, kursy a div. soutěže. Režis. kurs v Náchodě byl dle usnesení Jirásk. okrsku změněn na ochotnickou školu, která bude svým obsahem potřebám jednot lépe vyhovovati. Kurs zahájen bude 18.-I. 1925 ve Starkoči. Valná schůze Jiráskova okrsku v Náchodě koná se 4.-I. 1925. Účast jednot povinná. — Režis. kurs v Německém Brodě konati se bude v lednu 1925. Přihlášky ke kursu přijímá Lad. Cihlář v Něm. Brodě, Živnobanka. — Přednášky pro výcvik referentů a kritiků. Pro naše řečnické akce získali jsme sekretáře Akademie výtv. umění dra V. Klímu, jehož přednášky „o kritice venkovské umělecké činnosti“ jsou velmi vhodné pro kluby režisérů a referentů při našich okrscích. — Přednášky. Při „Divadelní Matici“ byla ustavena přednášková komise a počet přednášejících značně rozmnožen, takže bude nyní možno vyhovovati téměř všem žádostem za přednášky. Okrsky neb spolky, které by hodlaly přednášky pořádati, dopište si o seznam přednášek a přednášejících.

Náš ochotnický tisk. Všem našim jednotám. Pražský okrsek má na skladě brožovaný I. ročník svého Věstníku s bohatým obsahem, jejž ekspeduje za 10 Kč i s poštovným.

Z ústředí. Spolky, nově přijaté ve schůzi výk. výb. 7.-XI. 1924. Bedihošť: „Sokol“, Bušovice u Plzně: „Sokol“, České Budějovice: O. s. „J. Zeyer“, Hořehledy pp. Spál. Poříčí: dram. odb. Sboru dobr. has., Chaběřice pp. Zruč n. S.: Sdo, Liberec: dr. o. YMCA, Metuje Čes. pp. Dědov: dr. kr. N. J. S, Mohelnice: „Sokol“, Pardubice: Akadem. spolek, Podhradí pp. Veliš: Vzděl. a záb. sdo., Praha II.: dr. o. baráčníku na St. Hradbách, Praha VI.: dram. o. přísluš.

C. ČS., Radimovice Zel. pp. Tábor: O. kroužek, Robčice pp. Dobřany: dr. o. N. J. P., Rožmitál: „Sokol", Strakonice: Jdo. „Švanda dudák", Vinice pp. Žleby: Sdo., Vinohrady: Ženský s. „Chaloupka Bož. Němcové", Vodice pp. Cetoraz: Sdo. — Výsledek pracovní schůze okrsků, konané 28.-X. v Praze, je tyto dny oznámen všem našim spolkům zvláštním oběžníkem, ke kterému jsou přikládány tiskopisy výkazů o činnosti za rok 1924 a složenky k vyrovnání členských příspěvků na r. 1925. Žádáme za brzké vyplnění a zaslání těchto výkazů a upozorňujeme, že členské, příspěvky placené ÚMDOČ., nemají býti placeny ze spolkových pokladen spolků, nýbrž vybírány od jednotlivých členů. Náš příspěvek Kč 21·— ročně z člena je zajisté tak nepatrný, že každý uvědomělý ochotník rád tento nepatrný obnos zaplatí.

Z okrsků venkovských. Šmahův okrsek v Táboře vyslal 9.-XI. jednotlivé členy okrskové rady po obvodě svého okrsku, aby uspořádali řadu organisačních schůzí. Vydařily se zejména schůze v Miličíně, Prčicích-Sedlci, Voticích. Chotovinách, Pacově, Pelhřimově, Černovicích a pod., kde delegáti okrsku byli přijati s nejupřímnějším přátelstvím a pochopením. Získána byla celá řada jednot nových.z nichž mnohé již se přihlásily do okrsku i Matice, a podpořena byla naše společná práce. Okrsek podnikne podobné zájezdy do svého okolí několikrát ročně a uspořádá ještě tuto zimu řadu kursů pro jednoty nejvzdálenější. Objevuje se u nás stále větší potřeba jakési centrální knihovny a nutnost zříditi garderobu kostymů. K uskutečnění těchto plánů bude přikročeno ihned po závodech dne 7. a 8.-XII. 15.-XI. hrála v Táboře výborná jednota z Chocerad Kolárovu „Žižkovu smrt", 23.-XI. přednášel člen okrsk. rady dr. Kroupa v Horách Ratibořských, 16.-XI. prof. Dvořák v Sedlčanech na téma „Úkoly českého divadla a jeho kulturní význam". Řada přednášek není ukončena.

Posudky. V min. sešitě vyřazen po provedené korektuře zbytek posudků z celoroční kritické žně- red. t. l., které dodatečně přinášíme: Druhým představením v přírodní scenerii utěšeného Jiráskova kraje byla bratří Mrštíků „Maryša" při slavnosti odhalení pamětní desky z Jiráskovy kroniky „U nás" známého a zasloužilého buditele národního a dobrodince lidu P. Jos. Regnera-Havlovického dne 23.-VII. 1923 v Havlovicích u Úpice, celkově na odlehlost kraje divadelním střediskům velmi dobře připravená a sladěná. Z jednotlivců získal si zvláštního zřetele zejména představitel role Francka. — Na přírodním divadle za střelnicí v Bělé u Bezděze, rozsahem sice obmezeném, leč možností neméně všestranných, provedena 20.-VII. 1924 Baldova zcela beznáročná, sujetově nenová, leč vnější úspěch zabezpečující ves. „Divoká Maška", jež poskytla dobré ponětí o hereckých schopnostech některých členů místního Spdo., zejm. dam Sommrové, Cehákové, Dismanové a pp. Dismana, Weigla a Reinsberga, a 3.-VIII. Fingalova vesnická hra „Branského Frantina", již sehrál sp. „Svat. Čech", který podle poslední zkoušky za přítomnosti pisatele prokázal velmi slušnou výkonnou úroveň.

SLOVENSKÉ OCHOTNÍCKE DIVADLO

Z martinských divadelných závodov 1924. Nazdám sa, že každé také závody majú svoj osobitný ráz, alebo azda svoju osobitnú náladu. Pri myšlienke na tie martinské tohoročné neubrání sa človek úsmevu; keď nie spokojnému, teda radostnému úsmevu. Bolo snahou získať do súbehu i dedinské krúžky, a to sa ozaj zdarilo. A keď aj nie je možno hovoriť o umeleckých triumfoch, sú niektoré veci predsa zaujímavé, že škoda by bolo ich pominúť mlčaním Nože po prvé obecenstvo. Nech si teoria seba krásnejšie dokázala, že závodiť treba tou istou hrou a len pred porotou, v praksi musely divadelné závody zaokryť výdavky sjazdu i režiserského kurzu atď., za čo všetko Ú. S. O. D. nevyberalo vôbec žiadnych príspevkov a poplatkov. A tak sme mali okrem oficielnej ešte porotu niekoľko sto členovú; tá súdila veru prísne a jednotliví členovia i medzi hrou si polohlasite vymeňovali názory: „To je slabé!"; „To je nič!"; „No, dedinčania! Čo chcete?"; „No, usilujú sa!" a podobne. Len ráz ich zaťalo. až začušali: To pri aktovke „Nad priepasťou" od J. Pasovského, hranej „Sokolom" z Veľ. Bytče. Pravda, pí Porodová ako pí Hartvigová hovorila „ruskoslovensky", to je, nezvyklým, prekvapujúcim spôsobom rozihrala na slovenských slovách melodiu ruského prízvuku a ruskej výslovnosti. (Veríte, že sa tomu lepšie načúvalo. ako „československy"?) — A jej hra — je to ozaj „len" ochotnícka? Mať rovnako ohnivého, rozvášneného dra Hilmara v p. Michaellym, iste by bola odnesla primát bez „pomerne", lebo nenáročná pí Burketová bola podana sl. J. Moškovou ako výstižný protejšok. Vážnym konkurentom o primát bol i „Sokol" z Turč. Sv. Martina K. Horkého hrou „Kašpárek". A predsa a predsa! Ohľad bolo treba vziať, že sú na martinskom javišti doma (peknú dekoraciu, humno zadovážili si novú podľa pôvodného návrhu prof. Vodrážku) i že manželia Morávkovi v lútkarskom páru sú skúsení, rutinovaní herci. A predsa to bolo zavše akési chtené, čisto závodné, a zle im poslúžil ostatný výstup; nie, že pri skoro dohorel bengál a požiar nebol nijako zvukove znázornený, ale že sa komediant v podpálenom humne nemohol a nemohol udusiť. kým neodbavil celý záverečný monolog, ponechaný bez škrtu. No nechcem tu do široka rozvádzať výrok poroty, ukrivdím i p. M. Sleziakovi z ružomberského „Sokola", ponechajúc bez rozboru jeho nadpriemerne ucelený, zošľachtený výkon v úlohe starého Vlčiaka v Gregora-Tajovského „Tme" i p. J. Vodrážkovi, čeladínovi z „Kašpárka"; jeho do podrobností verne postavená úloha vraj nevynikala. Čiže však to je nie umenie a kázeň herca, keď vie nevynikať z celku? Zmienim sa len ešte o „Láske a úkladoch" od Pavloviča v podaniu „Sokola" zo Slov. Pravna: Hra naivného osnovania, isto jedna z nejstaršich a, povedalo by sa, dnes už na javišti nemožných. Tak aspoň znel tenor niekoľko sto členovej poroty pri hre. A predsa bola sledovaná pozorne a pôsobila neodolatelnou komikou. Nebola v kuse, bola ve hre! Podvedomá štylizácia gesta, smrtelné krče po požití cyankali = rebarbary (či aká to bola „otrava") a porúčanie sa na oný svet, slovom všetko, ak by sa dalo preniesť na niektorú veliku scénu, spravilo by kritikov perplex. — „Odvážny experiment režie", „Prielom primitivizmu nielen do výpravy, ale i do hry", alebo ako by to nazvali, vari „Nový smer na javišti" — preto nový, že sa naň už zabudlo, možno. Totiž ak by nepovedali, že je to nonsens alebo iné podobné slovo. Ja však si dovolujem konštatovať, že to bol jediný správny, ak nie jediný možný spôsob predvedenia menovanej hry. V štylovosti a ujednotenosti boly splnené všetky divadelné teorie zoplna Naostatok niekoľko otázok z prakse pre teoriu: Z ôsmi závodiacich krúžkov boly len dva čisto ochotnícke: 6 bolo dram. odborov telocvičných a iných spolkov. (Ten istý pomer asi je i v radoch členstva.) Reorganizovať? — Je potreba skúmať pre závody prihlásené hry po stránke obsahovej i formálnej pred ich pripustením, a predovšetkým umožniť väčší výber, obohatiť repertoir. Kde vziať hry a kde peniaze? — Budeme môcť budúcim rokom ozaj usporiadať div. súbeh podla „medzinárodného" závodného poriadku, keď aj budú rozraďovacie závody župné?

Z. N.

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník II (VII) **V Praze dne 31. prosince 1924** **Sešit 20**

V Praze dne 25. prosince 1924.

O Stavovské divadlo vzbuzen zase posledním časem větší zájem, nežli je žádoucno a jemu na prospěch. Že věkovitá budova potřebuje častých, hojných a nákladných oprav, jichž nedávné projednávání zemským správním výborem bylo pohnutkou tohoto zmnoženého zřetele, netřeba zvlášť připomínati. Bylo však při nejmenším neprozřetelností znepokojovati divadelní veřejnost poplašnými zprávami o desolátním stavu budovy, který zvětšen do té míry, že obvyklé zabezpečovací prostředky zdají se již býti nepostačitelnými a má se z důvodů policejně požárních přikročiti k nejkrajnějším a nejradikálnějším opatřením. Pražský primátor ze své pravomoci sice povinně, avšak diskretně již přede dvěma roky hlásil tyto své obavy ministerstvu vnitra. Mluví-li se však už hned o bourání (ve zprávě „Prager Tagblattu“ ze 6. prosince 1924 řečeno doslovně „wird demoliert“), je třeba tomuto úmyslu ať vyvolán kýmkoliv a z jakýchkoliv důvodů, různě se opříti.

Předem nelze přehlížeti morálních důsledků takových zpráv, které jistě neuspokojivých návštěv nezvýší a stále i z českých stran ozývajících se námitek proti násilnému zabrání divadla neumlčí. Je všeobecným přesvědčením, že zabrání stalo se nezákonně proti platným řádům a předpisům, leč doznáváno také, že odčiněno jím pouze nedopatření popřevratové a napravena křivda, po mnohá desítiletí na nás páchaná: jsoucnosti dvou oficielních scén mizivé pražské národnostní menšiny oproti nedostačující jediné domácího obyvatelstva. Při tom ovšem divadlo Stavovské bylo vždy pokládáno toliko za provisorium, třeba dlouholeté, nežli uskutečněna bude myšlenka druhého velkého pražského divadla. Neuvažovalo se, co se stane s budovou, při svém úctyhodném stáří dosud hrdě vypínající se a dodávající rázovitého vzhledu celému okolí Ovocného trhu a Rytířské ulice, ulehčeno-li bude Národnímu divadlu operou, pro jejíž nové vybudování je více a — zdá se — podstatnějších důvodů, nežli pro divadlo činoherní, které zase láká možností menších nákladů stavebních. Teď to tedy víme aspoň z rozhodnutí státní komise regulační, že z důvodů komunikačně-regulačních má býti nejpozději do dvou let srovnáno se zemí.

Má skutečně dojíti až k těmto smutným koncům, k nimž dřívější držitelé už v zájmu prestýže nikdy by nepřivolili?! Lze připustiti k této veliké a neodpustitelné kulturní ostudě?!

U státní regulační komise nebudeme hledati stránek citových, jejich počiny řídí toliko praktický smysl. Leč v praktickém smyslu: Bylo by opravdu docíleno odstraněním divadla Stavovského značnějšího uvolnění dopravy a získána potřebná hlavní uliční tepna Starého Města, nelze-li zároveň rozšířiti vyústění do ulice Celetné a naproti přes Uhelný trh Skořepkou na Perštýn?! Je téměř jisto, že veškeré navrhované úpravy tohoto způsobu jsou příliš illusorní, příliš teoretické, protože v dohledné době prostě neproveditelné. Z vnitřní Prahy nebude lze nikdy, ani s enormními a nedostižnými náklady vybudovati velkoměsto rázu Vídně nebo Berlína, které již dávno s těmito předpoklady stavěny. A třeba tu projektována i podzemní dráha, vznikl (a zase zanikl) páterovský „Eden“ a kdož ví, jaké jiné ještě velkoměstské vymoženosti. Naše nejrozlehlejší náměstí Václavské sotva se vyrovná šíří jejích význačnějších tříd. Nebylo by lépe místo zbytečného plýtvání penězi, na účelnější snahy se nedostávajícími, pracími i časem pomýšleti na založení nové moderní čtvrti (jen probůh ne zase vilové či rodinných domků), kde soustředěním obchodu soustředil by se i ruch velkoměsta: A staré čtvrti, s jejich idylickými ztichlými zákoutími a památkami zůstavíti dumám staleté pohádky?! Tak bylo by také zachráněno — s výhradou ovšem bezodkladného odstranění největších závad — i památné divadlo Stavovské.

Památné! „My, ženy z Ovocného trhu, hledíme dojatým zrakem na památnou budovu uprostřed našeho trhu...“ napsaly tyto dny dceři Škroupově, vzpomněvše srdečným způsobem 90. výročí prvého zaznění třklivých zvuků naší národní hymny v těchto prostorách z jeho a Tylova péra. Zdravý citový pud těchto prostých žen z lidu správně vystihl to, co uvědoměle pocítiti má získaná inteligence, že ono vetché stavení je nám něčím víc než pouhou „starou barabiznou“, jak o něm vyjádřil se kterýs duševní povýšenec z redakce „Práva Lidu“: Pomník nenávratných dob jasu i temna národního svítání, kolébka českého divadelnictví, veliké a významné složky všeho našeho kulturního snažení, svědek jedinečně slavných a radostných okamžiků vlasteneckého zanícení, jehož prostory jeviště i ložového hlediště zastaralé struktury „neurážejí našich demokratických citů“, protože všade a nade vším vznáší se duše našich velikých mrtvých, Thamem a Tylem počínaje a Nerudou a Hálkem konče. Proto nesmí býti stržen tento starobylý stánek Mus. i kdyby se v něm už ani hráti nemohlo. Sbírkám divadelních památek je třeba vhodnějšího uložení, aby kdesi v prachu, jako až dosud, nepodléhaly další zkáze. Zde je takové místo! Kéž aspoň to málo z nich, jež věky nepovozumění a nepřízeň šťastně překonalo, tímto způsobem zachováno nám a také příštím. *Rdv.*

Jaroslav Borotínský

Paměti Šamberkově

Vinohradské divadlo uctilo památku populárního dramatického autora, výborného divadelního komika Fr. F. Šamberka vypravením jeho oblíbené hry „Josef Kajetán Tyl“ s hudbou Ant. Dvořáka. Stalo se tak v těchto dnech a byl to jistě i večer, věnovaný paměti Tylově, neboť 21. prosince uplynulo právě devadesát let, kdy poprvé zazněla věčně svěží, jímavá, melancholická i nadšená národní naše hymna „Kde domov můj?...“

Dobře je známo, že byla to „Fidlovačka“ nebo jinak známá lidová fraška se zpěvy „Žádný hněv a žádná rvačka“, která měla premieru onoho 21. prosince 1834 a kde do čtvrtého jednání vložena tato píseň.

Jak vznikl její nápěv, chceme jen letmo vzpomenouti*):

Byla mlhavá, podzimní noc. Nikde ani hvězdičky a země dýchala mrazivě. Praha již spala. V prvním patře starobylého domu dosud svítila lampa. V prostém, útulném pokojíku s jednoduchým zařízením tiše odpočívala na loži nemocná mladá paní. U její postele bděl mladý muž, úzkostlivě hleděl na bledou tvář a poslouchal krátký, horečný dech nemocné choti. Chvílemi zadíval se na čtvrtku papíru, na němž byla napsána báseň, začínající slovy „Kde domov můj?“ Byl to rukopis Josefa Kajetána Tyla.

Mladý muž zadíval se na papír a četl znova slova Tylova:

„Kde domov můj? zemský ráj to na pohled!
Voda hučí po lučinách, A to je ta krásná země,
bory šumí po skalinách, země česká, domov můj!“
v sadě skví se jara květ,

Vzpomínal . . .

Zaletěl v duchu do vesničky Vosic pod Kunětickou horou, viděl svého otce, venkovského učitele, kterak ho učí počátkům hudby. Potom vzpomínal, jak zpíval na kůru týnském a loretánském, jak se stal milovníkem hudby a zpěvu na úkor svých studií.

Tiše si notoval novou píseň, hleděl na bledou tvář nemocné, poslouchal její nepravidelný dech a zase myšlenky ovládla vzpomínka na zemi českou — zemský ráj to na pohled.

A bylo již dávno po půlnoci, když mladý muž sedl ke stolu a lehce načrtával nápěv nové písně na notový papír. Byl to hudební skladatel Frant. Škroup a oním proslulým domem „u Bonnů“ na rohu Pštronovy a Myslíkovy ulice, kde zasazena také pamětní deska.

Šamberk, populární náš herec, nedostižný komik v trojici Mošna-Frankovský-Šamberk, byl jedním z těch českých, mladých, nadšených duší, které žily v prostředí Josefa Kajetána Tyla: Jako 15letý mladík měl ještě příležitost poznati krutou a svízelnou martyrologii jeho potulného a svízelného života hereckého. Byla řada jímavých a pěkných vždy večerních vzpomínek Šamberkových ve známé kavárně „Imperiálce“ na Ferdinandově třídě, kde vyprávěl v kruzích hereckých a novinářských o svém mládí a prvních krocích hereckého stavu.

Dnes přehlížíme minulost a vzpomínáme prvních počátků našeho divadelnictví a nejlepších a nejsilnějších individualit hereckých: Frankovský, Kolárové, Mošna, Seifert, Šamberk, Slukov, Pulda, Pštros, Sklenářová-Malá, Šamberková, Pospíšilová, de Pauli, Slavínská, Šmaha, Bittner, Bittnerová, Sedláček a j. Jaký to umělecký kádr prvních let rozkvětu Národního divadla, ústavu, v němž herecké umění rostlo a otevíralo brány domácímu svérázu . . . Umění Šamberkovo zářilo tu v plném jasu a kráse. A také jako český autor populárních veseloher a frašek byl svého času jedním z nejvíce hraných. Výborně to zachytil Karel Želenský ve své vzpomínce na přítele, když o něm napsal:

„Veselost i humor ve hrách Šamberkových přes všecku nevybíravost byly přece mnohem jemnější a také bystřejší humoru Nestroyova; sentimentalita Šamberkových kusů přes všecku svoji povrchnost a chtěnost byla snesitelnější Nestroyovy, a tam, kde zazněla strunou vlasteneckou, byla dokonce i ušlechtilá a mnoho dobrého způsobila v srdcích tehdejšího obecenstva. Figury Šamberkových her nesou vesměs ráz českosti, o figurách Nestroyových těžko tvrdit, že by byly typu německého.

Jako komikové lišili se naprosto. Šamberkova komika byla hladká, elegantní, nevtíravá a nestrojená. Komika slavného jeho německého kolegy byla pravým opakem.“

A na jiném místě pak charakterisuje Šamberka takto:

„Vlasteneckému cítění Šamberkovu málokdo věřil. Posmívali se mu a popírali možnost, že by člověk jeho rázu vůbec mohl vážně, silně a přesvědčivě cítit. Vznešený bohém, lehkomyslný volnomyšlenkář, kacíř běžné morálky o věrnosti provdaných žen, svůdník imaginárních panen a zřejmý zlehčovatel zákonných ustanovení o výsostnosti osob i institucí, bezvěrec a ignorant náboženský, nezkrotný posměváček a hříšný cynik — ten že dovedl

*) Osvětové rozhledy z 1.-XII. 1924.

a mohl by cítit národně, ten že by k něčemu duší přilnul, co je posvátno ostatním, ten že by něco uctíval, co ostatním je svato?“

Vezměte jeho vlastenecké, populární hry „Karel Havlíček Borovský“ nebo „Josef Kajetán Tyl“ a přesvědčíte se, jak ryzím byl vlastencem a pravým Čechem.

Kdo z naší nejmladší generace dovede si představiti trojlístek Frankovského-Mošny-Šamberka? Kdo dovede pochopiti zájem a ruch, jaký způsobilo prosté oznámení vystoupení těchto tří neodolatelných komiků, tak svérazně založených a umělecky výrazných . . .

Šamberkovy postavy byly rázovité, humorné, plné vtipů a veselí, bodré a ryze české, jeho charakterní role bonvivantů plné radosti. A což ta velká galerie popěvků z francouzských frašek a komedií, které měly tolik kouzla delikátního podání, stylu, jadrnosti bez nánosu křiklavých barev. Své postavy kreslil vždy do detailů a bodrým tatíkům dával překvapující životnost a pravdu.

Tvořivost Šamberkova byla obdivuhodná a jeho humor nevyčerpatelný. Dvacet let přešlo od jeho úmrtí a přece se nám zdá, jako by to bylo včera. Postava Šamberkova tane nám stále v určitých rysech na mysli, vidíme jej na scéně, vzpomínáme na jeho dobrou a stále se usmívající tvář v okně jeho bytu, představujeme si jej na pravidelné procházce na Ferdinandově třídě nebo v kavárně „Imperiálce“ a před námi rýsuje se jeho vyhraněná, umělecká individualita . . .

Jeho „J. Kajetán Tyl“ promlouvá k české duši znovu, právě tak, jako svého času Tylova „Fidlovačka“, která ukázala nám zdravou, dobrou starou dramatickou tvorbu českou, po níž se nám na našich českých scénách tolik stýská . . .

Josef Simon

Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech

(Dokončení)

K letošním oslavám v divadelní knižnici „Českého zápasu“ vyšel pro venkovská divadla obraz z doby husitské o 5 dějstvích „Pro kalich Páně“ (Za Krčín — Jaroměř) od Jana Berana.

Jednooký Žižka r. 1421 táhne do Hradecka na Jaroměř, aby potrestal Sigmundova městského hejtmana Hynka z Červené Hůry. Ten rozehnal Orebity, pohaněl kalich, vlastní rukou zabiv husitského kněze u oltáře v krčínské svatyni a z jeho kalicha dal píti svému koni, řka, že on je podobojí. V pátém dějství, tedy až na konci dramatu, vystupuje Žižka spolu s hejtmanem Viktorinem z Kunštátu, otcem Jiřího z Poděbrad. Přijdou soudit proradného Hynka a opata Štěpána, přátele pana z Vartenberka a Jana Městeckého z Opočna, kteří, ač kališníci, drží s Římem. Pražané, „věčně nerozhodní a kolísaví“, na něž si Žižka stěžuje Viktorinovi, žádají Hynka. Hynek, jenž zapřel svou krev k hanbě otců, sluha „ryšavé potvory“ Sigmunda, jímž celý národ pohrdá, jest předveden před Žižku. Ten ho nazývá nepřítelem kalicha a tím i svým, „neb kdo se kalichu rouhal, jako ty, ve víře mé mne urazil“. Žižka ho vydá Pražanům a pak soudí mnicha opata jako představitele ztupělých lidí, se srdcem zatvrzelým ke křesťanské lásce, hlasatele špinavých pomluv a ohavných myšlenek k tupení kalicha, spojence Němců a zrádného Sigmunda, člena církve, „nevěstky prodejné“, na jejíž rozkaz kruciáty vražedné přicházejí vyhladit národ za žehnání papeže — Antikrista, slibujícího nebe vrahům kacířů. Chudá církev Kristova, kážící lásku a milosrdenství, zaměněna byla ve společnost farisejů a pokrytců, ti pohoršení dávají zlatem a hedvábím hříšných svých těl, leností, nenávistí, zlobou, ač lidu tvrdí že jsou zástupci Boha na zemi, zapřevše při tom Krista.

Žižka osvobodiv ze zajetí nevěstu Staškovu Alenku, káže Viktorinovi zapáliti lotrovskou peleš a kdo z kněží se nesklonil před kalichem byl upálen. Tento trest tíhne Štěpána, poněvadž odmítl se podrobiti rozkazu Žižkovu a se slovy „po životě našem prahne ‚krvavý‘ Žižka, nechť si jej má!“ ubírá se na popravu.

Ke konci nemohu opomenouti dotknouti se velkolepých oslav Žižkových v Jičíně rovněž divadlem o Žižkovi. Jest jím historická hra, letos ve dnech 14.—19. června v přírodě pořádaná, v čarokrásném „Českém ráji“ těsně u historického Jičína pod čedičovým kopcem Zebínem, za účasti 1200 osob. Autorem je po Dvořákovi a Langrovi třetí voják, pracující v našich dějinách, major Duchač-Vyskočil, jenž s úctou k duchu historie přikročil k zpracování látky a projevil hlubokou znalost místních dějin. Hra se nazývá „Žižka na Jičínsku neboli Dobytí tvrze Veliše“ (20. dubna 1423 byla bitva u Hořic, kde byl poražen Čeněk z Vartenberka a dobyty tvrze Kozojedy a Veliš na výpravě Žižkově od Něm. Brodu do Hradecka a Boleslavska).

Tento obraz vojenské a mravní síly Žižkovy rozpadá se vlastně na řadu válečných obrazů, jež pojí málo náročný děj, propletený episodami menšího dosahu a obohacený jen zasáhnutím do děje drobných lidí. Celé myšlení lidí a duch doby Žižkovy jsou tu dobře zachyceny, sama hra znázorňuje vojenskou taktiku a strategii válečného genia vojevůdcova i umění velkého státníka, jakým sjednotitel národa Žižka byl.

Čtyři obrazy vstupní zachycují život na Veliši i pod tvrzí v den bitvy na vrchu svatého Gottharda u Hořic, k níž došlo pro sváry v zemi, zmítající se válkou mezi panstvem a lidem, vedeným Žižkou,

k němuž většina občanstva láskou lnula. Od Hořic přijedou jízdní poslové se vzkazem pro obyvatelstvo tvrze, aby rodinu pana z Vartenberka dopravilo na pevný Kumburk a vtrhne-li Žižka k Veliši, aby se hradní posádka bránila. Tvrz byla na rychlo opevněna, vracejí se do ní poražené oddíly z bitvy hořické. K vzrušení v boj chystajících se obránců objevují se první harcovníci husitští. Protáhlým údolím blíží se Žižka. Vozy a bojovníky (honce, koněberky) šikuje ve vozový šik. Roháč z Dubé vyzývá kastelána Markvarta, aby se vzdal, což tento odpírá. A nyní autor předvádí velkolepý obraz táborových ohňů, vojenských příprav k boji i řeči plamenného kněze, mluvícího s vozu připomínajícího vojínům vážnost okamžiku a jejich poslání. Slyšíme zaznívat píseň „Kdož jste Boží bojovníci", poté mluví Roháč, načež Žižka dává povel k zahájení útoku. Celý obraz příprav a boje husitských válečníků za dunění houfnic a zvuku píšťal válečného pokřiku plasticky znázorňuje drama a proud válčících žene se se strání 400 metrového kopce nádherného Zebína ke tvrzi, jež propadá zkáze. Některé momenty děje sluší tu zvláště vyzvednouti, jako příchod Žižkův, pestrý život v táboře, kázání kněze a rušný, vehementní útok na tvrz.

Dr. Eduard Šebesta

Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století

Rejstřík osob (Dokončení)

U sv. Štěpána ve škole č. 684 (535) bydlili: Měšť. a kantor Jan Dráždanský z Rožďalovic, syn jeho mistr truhlář Jan byl t. č. v Nové Říši na Moravě; dále zde byli studenti: Kar. Holeček, 16 r., ze Zdic, Šimon Vochanka, 15 r., z Kmetňovse a Václ. Chrudimský, měšť. syn z Kolína. — Subkantorem na této škole byl v č. 690 (529) bydlící měšť. syn Václ. Čermák z Kolína.

U sv. Vojtěcha Většího v školní budově č. 2?3 (202) byl popsán měšť. a kantor Frant. Polák ze Mšece. Jak s ním byl zpříbuzněn syn zemř. měšť. Jos. Polák, r. P., t. č. písař u výběrčího kontribuce v Ratajích zaměstnaný, nevíme. — Subkantorem zde byl Frant. Jireš (B) z Uherského Hradiště, jenž měl synem Frant., 7 r., r. P. — Pak zde byli ještě vokalisté Jan Richter, měšť. syn z Tábora a Jos. Bisa, 15 r., ze Mšena.

Jediná škola sv. Vojt. Menšího č. 387 (421) neměla svého kantora, nýbrž školního správce, čili, jak se německy říkalo, Schulmeistra. Byl jím Frant. Živný ze Mšena, jenž měl syna Frant. prost. voj. u pl. Kinského mimo Prahu, týž byl z Pyšel; na stravě u něho byl jeho jakýsi příbuzný Frant. Živný, syn mistra stávkáře ze Mšena. — U kraj. posla Mat. Pašovského z Hlubočep byli na bytě bratří studující Richter Kar., 21 r. (C), a Jos., 23 r. (D), z Bernartic.

Několik studentů-vokalistů na bytě bylo v klášteře P. P. Benediktinů v Emausích č. 397 (320): Jos. Heer, 15 r., z Hilgersdorfu u Hanšpachu. Frant. Bernický, 12 r., ze Škvorce, Ant. Kohout, 11 r., ze Štětkovic, měšť. a soukeníka syn z Chotěboře Kar. Brichta, 13 r. — Stud.-hudebníky byli: Zdejší měšť. syn Jos. Schefer z Krupky a Ant. Marschner, syn mistra bělidelníka z Krásné Lípy, byl 14 r.

V klášteře Servitů na Slupech č. 790 (450) ke konci po výčtu veškerých kněží a fraterů uvedeni jsou ještě jako diskantista Leop. Mahr, měšť. syn z Karlových Var a altista Jos. Březina z Konopiště, syn hospodářského úředníka.

Jako kantorů synové trávili svůj čas tehdy na Novém Městě: Jan Jaroš, kameník (B), r. P. č. 590 (634), z jeho synů v Starém Kníně roz. byl Jiří, 38 r. (C), t. č. čeledín u koní v Libeznicích a Ant., nádeník tamtéž. — Václ. Pecker, 28 r. (D) z Berouna, č. 814 (829).

Zaměstnáním organistů označeni byli na Novém Městě r. 1770 Václ. Lebeda, stud., 28 r. (C), z Brandýsa nad Orlicí, č. 222 (201), pravděpodobně u sv. Vojtěcha Většího, měšť. syn Mat. Kluh se syny

P O D Č A R O U

Václav Krofta

Pátá hrstka divadelních epigramů

Připomenutí komiku ***

V hloupých kusech vídávám tě hrát.
Obecenstvu chtěje důkaz dát,
hloupějším že's ještě nad autora,
mísíš do hry — svoje ekstempora.

Cesta k úspěchu

Chceš-li míti úspěch se svým kusem,
přizpůsob se tomu druhu zboží,
v jakém líbuje si galerie:
Velmi často totiž jejím vkusem
řídí se i — obecenstvo z lóží.

Přirovnání

Bývá tomu s divadelní hrou
velmi často — jako s nevěstou:
Křehkosti a její skoupý um
pro výbavu velmi bohatou
přehlíží rád — ženich-publikum.

Hlavní role

V komedie žíti toho
vídáš hráti herců mnoho.:
Hlavní roli — tak mám zato —
hrá tu obyčejně — zlato.

Drama básníka Šela

V prvním aktu mladý básník Šel
smělou myšlenku chtěl vtělit v skutek.
V druhém aktu však už — bohužel —
jak čert před kostelem před ní utek'.

Pravá příčina

Nejeden už divadelní kus
pro svou přednost mnohou, dobrý vkus,
posouzen byl zcela odmítavě —
v Thalíině stánku na Vltavě.

Mat., 7 r. a Mart., 2 r., vš. r. P. č. 1188 (1211) a Jos. Vyskočil, stud., r. P. č. 199 (263). Synem organisty byl truhlář. pom. Frant. Fiescher, r. P. se syny Frant., 13 r., z Čechtic a Mart., 1/4 r., r. P. č. 741 (496).

Závěrem připojíme jako na Starém Městě i Novoměstské výrobce hudebních nástrojů, z nichž zejména jako stavitelé varhan vynikli nadprůměrně poslední dva. Bernard Schwabl, měšť. syn, r. P. č. 268 (172). — Měšť. Ondř. Schwandtner se syny Kar., Jan. a Vinc., vš. r. P., ve vlastním domě 431 (795) a Ondř. Wanpeser, měšť. z Tachova, ve vlastním domku č. 119 (154).

Strunařstvím se zaměstnávali: Jos. Andritzký (B), r. v neznámém místě v Turecku, se synem Fil., 1 1/2 r., r. P. č. 199 (263). — Čeč Jos., měšť. syn. r. P., č. 624 (596). — Bratří Krsové Frant. a Ant., již s druhými bratřími, Jak., Kašp., bydlili u otce měšť. a provazníka v jeho domě č. 1220 (1231), kde se dlouho „u strunaře" říkalo; jiní dva jeho synové: Vojt. a Jos. byli rovněž strunaři; odešli: prvý do Rigy do Ruska a druhý do Jihlavy na Mor., vš. r. P., až na otce, který pocházel ze Švihova. — Obchodníkem strunami byl syn punčochář. pom. Tom. Domorázek (B), r. P. č. 913 (967).

Učněm u výrobce houslí byl Jan Jelínek, 21 r. (C), r. P. č. 505 (724). — Na konci ještě uveřejníme jména osob označených jako prodavače písniček; byli to: Mart. Hejtmánek, 32 r. (D), r. P. č. 213 (218). — Pavel Krbes (B, chromý na pravou ruku), r. P., syn nád. Jana z Hlasiva č. 224 (203). — Ant. Straus (B) z Tábora se synem Mat. 14 r., r. P. č. 628 (592), ot. byl postilion. — V nalezinci č. 1189 (1212) byl umístěn syn měšť. a prodavač písní Jos. Potschkauer se synem Jos., 7 1/2 r., oba r. P.

J. P.

Hlasy tisku o „Druhém břehu" a „Balkonu"

Hilbertova nová hra*) byla přijata se souhlasem téměř jednohlasným jako povznesení našeho dramatu Zajímavo je, že i ti z nejzaujatějších pro pokusy přiznávají vysokou hodnotu hry, jež vyplynula nejen z dneška, ale z nejvnitřnější podstaty básníka. Jde tu o návrat k Bohu bolestným procesem, jejž prodělává syn komunistického vůdce, vychovaný v bezvěrství naplněný revolučními hesly, hesly odboje a vzpoury. Určen losem k zavraždění min. předsedy jakožto největší odpůrce socialismu, vykoná vraždu a pak odsouzen k smrti, draze platí svůj omyl a ukvapení. poznává eksistenci věčna a na prahu věčnosti uvěří, že vyrovnání lidstva neprovede lidský duch nýbrž Bůh. Českoslov. Rep. praví, že neřekl autor nic nového, že ti, kdož naslouchají své době slyšeli toto jméno, ale Hilbertovi náleží zásluha, že prolomil toto mlčení a v tom je jeho úspěch. Chválí způsob, jakým autor dovedl se povznésti nad skutečnost, nezdůraznil politické strany, ale člověka, chválí techniku dramatu, jehož pevná forma je pravou úlevou po spoustě moderních dramat-obrazů. Chválí herecké i režijní prov. dení hry a v souhlase s ostatními i výkony p. Vydry, otce vrahova, zvláště však p. Kohouta, jenž hrál z celou horoucnosti zaníceného fanatika, pp. Hurta, Rašilova, Rolanda, Váňu, Karena a dámy pí Vrchlickou Kronbauerovou. Venkov (Jago) píše, že loňská choroba autorova přivedla ho k základním otázkám metafysickým a ethickým. Čech nazývá tuto hru vzácnou, hutnou, psychologicky hluboce založenou a divadelní ekonomií velmi obratně vyrovnanou prací. Praví, že Hilbert smělou, nebojácnou rukou sahá do žhavé látky sociálních a filosofických problémů. Chválí režii i provedení. Národní Listy v článku „Cesta k Bohu" vítají Hilberta, který se vrací v nezlomené síle útočnosti na jeviště, Jenž se od vnější dramatičnosti probíjí k jejím věčným zdrojům, k zápasům lidského svědomí s nekonečnem a nazývá „Druhý břeh" protějškem „Pěsti", novou odpovědí na tutéž palčivou otázku, odpovědí, kterou dává zralý muž prošlý mnohým zápasem a zklamáním, jež otřásla jeho positivismem, neboť vyznívá poselstvím rozjasňující se víry umírajícího. Představení toto nazývají z nejradostnějších našich premier po převratu. Provedení ukázalo znovu, s jakým porozuměním a radost-

*) „Druhý břeh", hra o 3 jedn. Napsa. J. Hilbert. Režie K. Dostála, výpr. Ant. Heythuma. Premiera 20. list. 1924 na Nár. div.

Na jevišti života

Život pln je intrik, vznětů,
plánů, jež se daří třišti —
komedie mnohá je tu
hrána líp, než — na jevišti.

*Dvojí neštěstí (Panu ***)*

Hrdina tvé práce — to rád přiznám tobě —
nešťastný byl velmi v žití svého době.
Že však stal se rekem tvojí tragedie,
nešťastným teď ještě — po smrti je.

*Dvojí zkáza (Panu ***)*

Špatným tiskem v době mladistvé
pokazíme lehce oči své.
Tvojí hrou však — více než kdo tuší —
pokazí si mládež — svoji duši.

*Herečka ***.*

Když ji krášlívalo mládí luzné,
bylo její umění dost nuzné.

Teď, kdy její umění je v květu,
jiného zas cos ji při tom vadí:
na odkvětu je zas — její mládí!

Není divu . . .

Kdo podle vkusu publika
své hry si psáti uvyká,
nechť nediví se, jeho sláva
že s oním vkusem — dokonává.

*A ještě dramatickému autoru ***.*

Že vždy se řídíš pouze vkusem davu,
chci upozornit na věc jednu tebe:
je lépe vůbec nepoznati slávu,
než — přežít sama sebe.

Tragické poznání.

To na jevišti života nás boli
a srdce naše nejvíc kormoutí,
že nejlíp chápem teprv svoji roli
když opona má — navždy klesnouti!

nou spoluprací setká se český autor u souboru N. d. Velmi chválí režii Dostálovu a jednotlivé výkony. Právo Lidu praví, že autor netají se skepsí vůči socialismu a vroucně se zdržuje u konservatismu, že naznačuje propast mezi ethikou činu a chytrostí našeptavače mezi očistnou revolučností a zvědavou buržoasií avšak nejostřeji znázorňuje rozdíl dvou generací. A praví, že Hilbert není revolucionář, že se nevnořil hluboko do psychologie revolučnosti, že nepřináší nového stylu ani nového uměleckého zjevení, že prostě napsal pronikavé drama otce a syna. Celkem však konstatuje, že to bylo vzácné představení, rovnocenné kusu, v němž zdraví závažné a hodnotné dílo domácího repertoaru. Rudé Právo není ovšem spokojeno s koncepcí hry s politického hlediska a nesouhlasí s jeho názory. V podstatě neupírá však dramatu jeho uměleckých a životních hodnot. Tribuna také vítá tuto hru s uznáním, třebaže reservovaně píše, že nesouhlasí s autorem a provedení i režii chválí. České Slovo uvádí, že hlavním účelem Hilbertova je rozechvívat, lomcovat vnímavostí a citem a filosoficko-náboženssko-sociální stanoviska jsou toliko bezděčným přídavkem. Podrobně rozebírá hru a dospívá k závěru, že naše divadelní tvorba pozdvihla se „Druhým břehem" o několik stupňů výš. A bylo také znamenitě hráno, neboť našim hercům nic tak dobře nesvědčí, jako hry ze soudobého života.

Heibergův „Balkon"*) byl souhlasně odsouzen všemi kritiky. Co bylo kdysi jeho předností, totiž odvaha, že proti požadavku Björnsonovy „Rukavičky", jež žádá od muže, vstupujícího v sňatek, čistotu, poukázal na erotické běsnění žen v takové Julii, jež mění muže jako rukavičky hledajíc nejvášnivějšího a nejvytrvalejšího, jest dnes jeho záporem. České Slovo ptá se, jsou-li dnes ještě ženy Juliina druhu a když, měla tu láska zavířit jako přírodní živel proti zákonům, rozumu a kultuře. Takto je to dramaticky hubené, prázdné, skoupé. Herecky celkem byla věc vystižena p. Zakopalem a pí Iblovou. Venkov hru přímo odmítá a spatřuje v jejím uvedení rozklad divadla. Tribuna uvádí, že netřeba chodit pro tyto věci k Norům, když náš Dyk to umí lépe. Čsl. Rep. nechápe, proč se tato věc hrála, právě tak jako ostatní listy.

DIVADELNÍ KRONIKA

*Zaznamenává Vojta Štein-Táborský***)*

Dodatky.

14.-V. 1834 zemř. v Praze Jan Hýbl (nar. 3. září 1786 v Čes. Třebové), známý spis. z doby probuzenecké, na zač. 19. stol. Nabyv školního vzdělání na německé hlavní škole a něm. gymnasiu v Litomyšli i čtením českých knih, odebral se r. 1803 na studia filosofická do Prahy. Zde seznámil se s horlivými vlastenci K. Thamem, Filipkem, Šedivým, Tandlerem, Zimou, Zieglerem, Kramériem, Štěpánkem a jinými buditeli a navštěvovav české přednášky prof. Nejedlého, přilnul záhy k českému divadlu a stal se jedním z nejhorlivějších jeho propagátorů i tehdejších národních buditelů. Pro svou znalost češtiny stal se hledaným přehlížitelem a opravovatelem českých publikací a korektorem a to nejen u nakladatelů, ale i u literátů samých. Pro svůj prostonárodní a snadno srozumitelný sloh získal mnoho čtenářstva svých publikací. A jako publicista, který uměl hověti časovému vkusu i jako rozmarný společník, který v kruzích vlasteneckých dovedl svým nenuceným, bodrým a jadrným humorem baviti, nabyl značně popularity. I u lidu obecného, za nímž docházival do některých známých hostinců a jemuž humornou výmluvností vdechoval lásku k vlasti, byl velice oblíben. Do známého tehdy hostince na „Staré rychtě", kde scházívali se denně tehdejší vlastenci a literáti — výtečně popisuje tyto schůzky Jirásek ve svém „F. L. Věku" — zval za sebou i některé studenty, kde k nim horlivě promlouval o vlasteneckém jich poslání. Také je na konci školního roku obdaroval mnohými vlasteneckými knihami. Zvláště nezapomínal na studenty svého rodiště Čes. Třebové, kde tito počali již r. 1820 k jeho popudu hráti divadlo, jež se tam pěstovalo za různého vedení až do utvoření se řádného spdo. „Jan Hýbl" (19. září 1880.) Hýbl byl literárně velmi činný a zanechal po sobě mnoho prací nejrozmanitějšího druhu. Přeložil Pabstovu „Nejnovější kroniku českou", některé knihy náboženské, řadu Schmidových povídek a také několik divadelních her („Abelino, velký zbojník," smutnohra v 5 jed. od Zschokeho, „Husité u Naumburku," čin. 5 jed. od Kotzebua a j.). Hýbl přispíval do všech časopisů, jež vydával neb redigoval (Schönfeldovy „Poštovské noviny", „Rozmanitosti", „Nový toler. posel", Pospíšilův obr. časopis „Jindy a nyní" a j.) mnoha články. K „Abelinu" napsal r. 1813 první Historii českého divadla, kterou před krátkou dobou upravil a tiskem vydal Viktor Nejedlý. Vlastenecké působení Hýblovo zaslouží vděčné vzpomínky.

8.-XII. 1904 zemř. v Praze spis. M Malloch. Naps. drama „Černé oči", ves. „Bílý Otelo", „Princ Bebé" a „Pensionát paní Borové". Společně pak s Frant. Davidem (Vodrážkou) „Když vrány táhnou", „Falbův kritický den", „Ta první láska", „Ve slabých chvilkách", „Tichý dům", „Dobráček" a „Prázdné lebky". Hry Mallochovy byly často hrány na ochotnických scénách.

11.-XII. 1909 (před 15 lety) bylo slavnostním způsobem otevřeno městské divadlo v Pardubicích. Stálo něco přes 300.000 K. Projektantem byl arch. A. Balšánek z Prahy, stavbu prováděl arch. J. Döller z Chrásti. Oponu maloval Fr. Urban, malbu hlediště, schodišť a foyeru obstaral malíř Fröhlich, dekorace maloval Fr. Petránek, oba z Prahy. Sochu genia modeloval B. Kavka.

21.-XII. 1834, tedy před 90 lety byla poprvé sehrána na scéně Stavovského divadla první původní fraška Tylova „Fidlovačka" aneb Žádný hněv a žádná rvačka" ve prospěch Fr. Škroupa, tehdejšího ředitele ubohé „české opery". Děj frašky vzat je ze života pražského a jest lehkou satirou na poněmčilou tehdy vrstvu pražského měšťanstva a pochvalou třídy řemeslnické, projevující své vlastenecké city. Mezi jinými vložkami zpěvními, které Škroup do frašky vložil, byla i jeho píseň „Kde domov můj", zkomponovaná na slova Tylova. Fraška Tylova nevynikla, ale zato píseň „Kde domov můj" zaujala mysli všech svým tklivým nápěvem a vroucností slov vlasteneckých. Zaujala tím více, když zazpíval ji tehdy v úložce slepého

*) „Balkon", hra o 3 děj. Naps. Gunnar Heiberg. Přel. V. Šuman. Režie B. Stejskala, výpr. J. Weniga. Poprvé na Vinohradech 6. pros. 1924.

) V říjnové Kronice (seš. 15.) oprav rok zaháj. her v přestav. Nár. div. v Brně **1884 (místo 1894).

houslisty Mareše vystoupivší výborný a velmi oblíbený operní pěvec basista Karel Strakatý. Tehdy Tyl ani Škroup se nenadáli, že píseň jejich stane se naší národní a státní hymnou. Když ponejprv dozněla slova „to je Čechů slavné plémě — mezi Čechy domov můj", zapěná mohutným, z plna srdce vycházejícím a vroucím hlasem Strakatého obecenstvo jásalo... A píseň Škroupova vnikala stále hloub v srdce českého lidu, tím hlouběji, čím častěji byla našimi pěvci, zvláště jmenovaným slavným naším Strakatým i tehdejším výtečným barytonistou Piškem — je tomu právě letos 110 let, kdy se narodil — přednášena doma i za hranicemi. (Bližší najde čtenář v Turnovského spise „Život a doba Jos. Kaj. Tyla", v pojednání dra Bačkovského a Růžičky, „J. K. Tyla ‚Kde domov můj'", v Kavkově „Divadle" roč. II. str. 400 a v Srbově-Debrnově „Dějinách hudby v Čechách a na Moravě").

1854 (před 70 lety) vystoupila na scéně českého zemsk. divadla Anna Manětínská, pozdější choť Jos. Jiř. Kolára, která těšila se před paní Sklenářovou-Malou velké oblibě, až do r. 1863, kdy pro trvalou chorobu hlasovou bylo jí uchýliti se v soukromí.

1864 tedy před 60 lety — vystoupily poprvé tamže všestranně oblíbené naivky Josefina Čermáková (později provdaná za hraběte Kounice) a Eliška Pešková (později provdaná za Pavla Švandu ze Semčic), známá též jako dramat. spis. a překladatelka mnoha div. her.

NAŠE ČASOVOSTI

Repertoar od 1. do 15. prosince. Národní divadlo mělo v činohře: Druhý břeh, Bílou Horu, Romea a Julii, Svatou Janu. V opeře: Z pohádky do pohádky, Rusalku, Ilseino srdce, Princeznu Hyacintu, Hoffmannovy povídky, V studni, Šeherezádu, Prodanou nevěstu, Na starém bělidle, Spící krasavici, Královnu loutek, Eugena Oněgina. — Stav. divadlo v činohře: Klarinu, Smrt na dovolené, Peg mého srdce, Svatou Janu, v opeře: Cossi fan tutte, Dona Juana, Coppelii, Štědrovečerní sen. — Vinohr. div.: Myška, Spartská Helena, Knock, Strakonický dudák, Boj života (Moskevští), Balkon. — Švandovo divadlo: Velbloud uchem jehly, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Cácorka, Velkokněžna a číšník, Celibát, Sněhulka a sedm trpaslíků, Lulu, Zámek přeludů, V mládeneckém pokoji. — Komedia měla pohostinské hry moskevské družiny, Všechny cesty vedou do Říma Flachsmann vychovatel, Putička, Naše miminko a Tichý, pokoj, Zahrejte mi do ouška, Maison Grünwald. — Tylovo divadlo v Nuslích: Bandité, V malém domku, U tří děvčátek, Dva šťastné dny, Dítě cirku, Obr a Paleček, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Eminčiny libánky. — Urania: Psohlavci, Zvonky cornevillské, Carevna, Na východ od Suezu, Tajemství staré panny, Za živa do nebe, Únos Sabinek, Eminčiny libánky, Sladká Zuzi, Dalibor, Z rozkazu Jejího Veličenstva, Já ti říkám, že po tobě házela očima, Choulostivá aféra, Princezna Čarokráska, Potopený zvon, Když já mám všechny rád, Frasquita. — Adrie: Slečna panská, Plamen, Miláček dam. — Rokoko: Král zlodějů, Sensace žurnalisty, Burianův zdravý nemocný. *j. p.*

Před Hynaisovou oponou. Je mi vždy teskno, kdykoliv zadívám se na nerozlučitelnou součástku naší „zlaté kapličky", na velké umělecké dílo, zavěšené v prosceniu Národního divadla, svědka nezapomenutelných okamžiků národního nadšení i mnohých bojů osobních a duševního rozechvění těch, kdož za ním pracovali a tvořili, rvali své nervy a rozdávali duši a vzpomenu-li, že by! by se našel český člověk, který před nedávnem chtěl uložiti je jako věc, která vykonala již dávno svou povinnost!! Snad v jeho mozku leč nikoli těch, kdož srdcem jsou a budou divadlu jakkoli blízcí, neboť nezapomenou a vždy ve vhodné alespoň chvíli si vyvolají uměleckou duši Hynaisovu, oslavujícího v těchto dnech své sedmdesátiny, jenž mistrným štětcem zachytil ono mohutné vzplanutí národního nadšení, které zázrakem vykouzlilo z ničeho tento skvělý chrám Uměn. *bž.*

Bronzové poprsí Marie Hübnerové, zhotovené prof. J. Štursou k poctě 25leté herec. činnosti této vynikající české dram. umělkyně, bylo postaveno v hlavním vestibulu Národního divadla. *ej.*

Paní Anna Sedláčková-Kašparová hrála v Národním divadle v Bratislavě „Láska bdí" s úspěchem, který pohnul ředitelství, aby si pí Sedláčkovou zajistilo pro další pohostinské hry na měsíc únor. Pí Sedláčková, povzbuzena přijetím, jakého se jí dostalo v Bratislavě, přislíbila, že bude hráti v Shawově „Cesaru a Kleopatře", „Pygmalionu", v Geraldyho „Opojení", v Porto-Richeově „Zamilování" a v „Kočáru Její Svatosti". Je podivné, že tyto hry nehrají se na pražských scénách. Shaw by jistě měl býti na repertoaru, zvláště nyní, kdy na Národním se hraje „Svatá Johanka" a ve Vinohradském se připravuje „Člověk a nadčlověk", abychom aspoň jednoho světového autora měli, když ne úplného, tedy aspoň z části na jevišti. *pt.*

Kodíček contra Dvořák. Referent „Tribuny" Jos. Kodíček, pokládaný některými divadelními entusiasty za vrchol kritického bádání, byl — jak známo — přítelem básníka Arn. Dvořáka, jehož dramatické práce podroboval hřejivé analyse. Jeho referát svědčil vždy o blízkém vztahu k autorově osobě, jež byla mu dokonce i nejušlechtilejším vzorem, soustřeďujícím veškeré specifické známky Velkých Posvěcených. Bylo proto velice divné, když o novém Dvořákově dramatě „Bílá Hora" napsal Kodíček referát, že jím úplně potlačil veškeru víru ve svou objektivní a plnohodnotnou kritiku, která v tomto případě zvrhla se v organisovaný útok na autora, s nímž se referent rozešel. Referát hemžil se takovými insinuacemi, obhroublostmi a invektivami, že bylo těžko ubrániti se trapnému dojmu. Ano, drama Dvořákovo nesplnilo některých předpokladů, není ani z daleka tím, čím je jeho „Václav IV.", ale i při nejpřísnějším měřítku nelze tímto způsobem napadati někoho, jemuž dříve platil referentův obdiv a hold. Kodíček však nespokojil se pouze řežbou „Bílé Hory", ale vrátil se i k „Husitům". A hru, která roku 1919 zaujala jeho dramatické cítění a nadchla k líbeznostem, strhal dodatečně Kodíček z r. 1924 tak, že lze nyní pochybovati o vážnosti jeho kritiky, neboť pochválil. nelze s určitostí tvrditi, že zítra či později nebude mlátit do autora a tedy i do sebe. Dru Dvořákovi Kodíčkova kritika dala podnět k podání žaloby pro urážku na cti spáchanou tiskem. Nelze ovšem zcela souhlasiti s řešením věci tímto způsobem, jelikož při dobré vůli mohla býti vyřízena i mimosoudně. Ale je to dobrou výstrahou těm, kteří nepíší pérem, ale klackem a nemají pocitu odpovědnosti vůči sobě ani vůči jiným. *ej.*

„Kde domov můj", naše národní a státní hymna, zazněla poprvé před devadesáti lety dne 21. pro-

since 1834 s prken Stavovského divadla pražského. Návštěvník divadla památného onoho večera vypravuje: „Když píseň započala, nastalo v divadle hrobové ticho: všecko zatajilo dech. Pěvec zpíval dojemně, s pohnutím. A když umlkl, ticho potrvalo ještě několik okamžiků. Pak nastaly nekonečné projevy radosti a nadšení Pěvec volán s básníkem i skladatelem. Tenkráte arci nikdo netušil, jaká budoucnost písni kyne. Ale po produkci každý, kdo píseň slyšel, pídil se po ní, po slovech i nápěvu, zpaměti se jim učil, a tak se úžasně rychle rozšířila nejen mezi studujícími, ale i v lidu obecném — —“ Píseň tato vytištěna byla poprvé v I. díle Chmelenského „Věnce“ r. 1838 a proniknuvši do českých domácností sílila národní vědomí a r. 1860 za druhého politického probuzení nadšeně uznána za hymnu národa českého. *Žk.*

Šamberkovu „Jos. Kaj. Tylovi“, hranému právě na Městském divadle vinohradském, nemůže býti překážkou v účinu, že postrádá historické věrnosti, zejména víme-li, že doba Tylova není ani do dneška dostatečně osvětlena. Koncepce hry připomíná nápadně Tylova „Jana Husa“ (viz v I. jednání na př. překvapující shody ve scénách s Mikovcem [Hus—Páleč] a s herci [Hus—žáci]). Že Šamberk při Dubském měl na mysli Krumlovského, při Voříškovi Kašku, při Pěnkavovi Čížka atd., je všeobecně známo. Historické studium značně však seslabuje domnělé nepřátelství Mikovcovo (Ježek je Mikovec, zde však podán tak jak až dosud se naň pohlíží) *—k.*

Dramatické večery konservatoře bývají ukázkami pokroku a vyspělosti adeptů, jež mají vnitřně proniknouti a vnějškově znázorniti svůj poměr ke hře, k roli. Nelze však vždy s určitostí tvrditi, že adepti projevují tuto snahu, tento základ hereckého tvoření. Jsou-li vedeni, korigováni a opravováni zkušeným režisérem, uplatní se u jednotlivců skrovné neb větší schopnosti herecké tvorby, ale jsou-li ponechání pouze svým vlastním silám, své pudové moci, jako na příklad bylo tomu při posledním představení 18.-XII. 1924, vane chlad a mráz i z výkonů adeptů, relativně nejlepších. Přesto že nutno míti na zřeteli žáky a nikoliv hotové herce, nelze přec přejíti mlčením uvolnění dramatické kázně, obraz chaotického seskupení amatérských vidin, kterým byla nasazena maska, jakás takás forma bez ladu a skladu, gesta bez spojitosti s obsahem i dějem, dikce nezdůvodněná a jen odposlouchaná od některých skutečných herců. Při tom všem setkáváme se na jevišti ne se skromným embryem, ale do jisté míry domýšlivým a náhle sestárlým zmoudřelým „umělcem“. Negeneralisuji; vím, jsou tam i pokorně oddané, talentované a poctivě pracující zjevy (p. Rábl-Radius z „Apollona“ to jistě není) ale ti jsou poškozováni neorganickou účastí ostatních. To nutno konstatovati. *Em. Janský.*

Básník J. Durych napsal drama „Svatý Václav“, které mělo premieru v Národ. divadle v Olomouci. *Eský.*

Kvapilova „Oblaka“, přeložená do španělštiny a katalánštiny neúnavným šiřitelem české literatury a umění ve Španělsku prof. R. J. Slabým, vypravena budou v letošním období na Umělecké scéně Adriana Guila, znamenitého režiséra a dramatika, jehož „Zlomené srdce“ překládá profesor Slabý pro české divadlo. *—á—*

Z CIZINY

Pecija Petrovič, význačný jihoslovanský spisovatel, známý našemu obecenstvu svými veselohrami „Liják“ a „Uzel“, úspěšně hranými divadlem vinohradským, oslaví 3. ledna 1925 čtvrtstoletí spisovatelské své činnosti. Národní divadlo v Záhřebě při této příležitosti sehraje jeho drama „Duše“. Chorvatský autor pracuje na nové veselohře nazvané „Země“, kterou začíná tam, kde přestal Čechov ve „Višňovém sadu“. *-ák.*

Z jihoslovanských divadel. Změna ve vládě způsobila i v divadlech některé změny. Tak dosavadní „upravnik“ (asi jako náš intendant) Národního divadla v Bělehradě Milan Predić byl pensionován a na jeho místo povolán Velislav Živojnović dřívější chefredaktor revue „Misao“. Chefem činohry jmenován P. Golija, dosud ředitel v Osijeku. — Lublaňské Národní divadlo v této sezoně věnuje zvýšenou pozornost své činohře, již zahájilo Rostandovým „Cyranem de Bergerac“, provedlo Shakespearova „Hamleta“. Niccodemiho „Ráno, den, noc“, Tolstého „Vládu tmy“ a nyní původní tragedii Otona Župančice „Veronika Deseniška“. Uvedené hry dočkaly se velikých úspěchů. V opeře nastudována Janáčkova „Její pastorkyně“ naším krajanem p. Ant. Balatkou. Byla provázena velikým úspěchem i pochvalnými kritikami. — Sarajevské Národní divadlo obdrželo půl milionu dinarů jako státní podporu. — Ensemble splitského Národního divadla vystoupil pohostinsky na Sušaku a v Šibeniku, kde jeho představením otevřeno městské divadlo. — Langerova veselohra „Velbloud uchem jehly“ byla sehrána na záhřebském Národním divadle a těšila se u obecenstva nemenším sympatiím, než dříve již na scéně lublaňské. — Ivo Vojnovič píše nové drama „Princezna Tarchanova“. Titulní hrdinka žila v době dubrovnické republiky velmi dobrodružně *J. K. S.*

Evropská divadla. (Pokrač. ze seš 18. a 19.) Orient je nám dosud vzdáleným pojmem a o jeho divadelní kultuře málokdy proniknou k nám soustavné zprávy. O tureckém divadle praví Lacourovi řed. Národ. div. v Cařihradě Galib, že jejich divadlo má nyní větší možnosti k plnému rozvití. Nepostrádá ani nových klasických básníků, z nichž dominuje všem Hamid beg. Nesetkáváme se zde s dvěma obvyklými útvary básnickými: starým a mladým, neboť jenom druhý eksistuje a počítá ke svým stoupencům Halida Fiahri bega, Ahmeda Nuri bega, Mahmuda Essada Ochakizáde, Haiid Zia bega a konečně dnešní vrchol tureckého básnického snažení, Richarda Nuri bega. Je pochopitelno, že původní produkce nestačí k úplnému krytí repertoarových potřeb, které se doplňují překlady cizích prací, nevyjímaje Shakespeara, Ibsena, Strindberga atd. Národní divadlo v Cařihradě jako jediný mocný představitel divadelního Turecka stojí pod vlivem francouzského kultu, čerpaného řed. Galibem od Antoina, který mu byl učitelem. Toto ovlivnění má však dobrý účinek na cařihradské divadlo, které výpravou vyciťuje ráz jednotlivých cizích her, ale nepomíjí základních prvků orientálských. Také nedávno zrušený zákaz hry tureckých žen přispěl nemálo k uvolnění tradic. Arménky sice byly jakýmsi obcházením zákazu, ale přece nebylo to plné kulturní, civilisované žití. Z umělců vyniká právě Arménka, pí Elisa Covan Bedia Muahid Hanum a Munir Hanum. Z herců je to Râchid beg, Muahid beg, Frehim Efendi a Hazim beg. Jimi turecké divadlo může absolvovati i hry, které dříve byly jen ideálem. Publikum, to je zase trapná bolest; je málo divadelních nadšenců, takže jen v měsíci slavnosti je možno hráti denně. Hraje se proto jen třikrát týdně. — Kromě Italie není v Evropě národa, jehož divadelní prvky byly by tak starodávné, jako antická divadelní kultura řecká, která je podkladem vývinu divadelní kultury vůbec. Předpokládalo by se proto, že řecké divadlo ponese charakteristický ráz starověkých dramat a komedií, že bude nad jiné vynikati hloubkou filosofie, koncentrovaností a syntésou své kultury, že bude dominovati jednotností a nacionální barvitostí. Podle „Comédie“ řecké divadlo ztratilo však spojitosti se svojí dobou klasiků a svým vývinem

neodlišuje se od vzestupu divadelní kultury jiných národů. Také podléhalo cizím vlivům, také prodělávalo boj, podobný ostatním, a usilovalo o změnu linie. nežli dopracovalo se k národnímu stylu, který v novější době ustoupil všeobecnému vítězství nových filosofických principů. Západoevropská vlna nezůstala bez účinku na dramatiky nového Řecka, ale ovlivňovala je, inspirovala a vznítila v nich prudké schopnosti. Vassiliadis, Poparigopulos. Coromilas a Vernadakis připravili svými pracemi novou půdu jiné orientaci, representované pro dnešek Melasem, Palamasem, Hornem, Nirvanâem a Xenopulosem. Přesto, že novější řečtí dramatikové zobrazovali vlastně prvky chmurné filosofie a věčného neklidu, přece inklinuje divadlo k francouzské kultuře, která je mnohdy jediným vodítkem postupu práce divadel i interpretů, z nichž zvláště vyniká pí Kiveliová a pí Cotopuliová v dramatě a v komedii S. Alkaia, Muratová, Loniová. Z herců je to Murat, Rozan, Chrissomali, Gabrielidés a Veakis. Průbojnost divadel je časově omezena na dobu jarní a letní, neboť jsou bez stropu. Velkého divadla, odpovídajícího scénám jiných zemí, dosud Řecko nemá, ale snaží se zříditi v Athénách Národní divadlo. — Informace „Comédie" o italském divadle jsou vlastně výkladem ital. spisovatele Traversiho a básníka Mortiéra o vývoji a stavu italského dramatu, které je dnes vůdčí jednotkou ve výboji a pronikání nových směrnic. Oproti Francii má Italie zneklidnělé, nervosní, žhavé a smyslné dramatiky plné tisícerých vášní, útočných sil a mocného chvění. Kmenový temperament způsobuje větší pružnost konstruktivního chápání. nežli je tomu u franc. autorů. Tento základní rozdíl zhušťuje sílu italských dramatiků, činí ji intensivnější francouzské dramat. literatury. Po éře romantismu, realismu a naturalismu uplatňuje se groteskní či humoreskní pohled dramatiků na tvárnost divadla, kterému je dána možnost, aby vyjádřilo bezpředmětnost ustrnulých tvarů a vznítilo potřebu svěžejšího a opravdovějšího výkladu. Kromě d'Annunzia je v popředí dnešního italského dramatu L. Pirandello, Rosso di San Secondo, D. Niccodemi, Antonelli, C. Veneziani, O. C. Gilbertini a E. Gavacchioli. — Další divadelní orientace Lacourova v „Comédii" týká se již amerického divadla, které nenáleží sice formálně do divadelní kultury evropské pevniny, ale je s ní úzce spiato a činí takřka její součást. Americká dramatická literatura má specifické známky anglické kultury, ale nemá její obsažnosti. Je spíše reproduktivní silou, závislou na vzruchu a intensitě cizích sil. Typickým dokladem toho je O'Neill, americký dramatik a básník moře, původem Irčan, který v poslední době silně rozechvívá zejména evropské divadelníky. Kromě něho pronikli G. Bolton, S. Glaspellová. S. Middleton, Wilde, Moeller a L. Wollmerová. Americké divadlo lomí se ve dva směry jako jinde. Obchodní styl ovšem proniká a žádá si vzruchu, líbivosti a všestrannosti, bez nároků na kvalitu, a literární divadla usilují o národní výraz, kterým obecenstvo vyrozumívá americkou originelnost. Divadlo proniká v Americe více jako obchodní podnik a spíše než kde jinde, neboť představení jsou podmíněna plným úspěchem u obecenstva. Najde-li ředitel podnikatel dobrou hru, najme si některé divadlo na určitou dobu a hraje tak dlouho, dokud je o ni zájem. Pak najme divadlo v jiné čtvrti či v jiném městě. „Nechytne-li" hra, je to jeho škoda, neboť nájemné a ostatní režii musí podle smlouvy zapraviti. V takovém případě obyčejně podnikatel postoupí, resp. pronajme divadlo jinému řediteli. Z interpretů, podle E. Dawsona, je nejlepší M. Fiskeová, M. Anglinová, J. Cowlová a Eva la Gallienne. Řada ostatních těší se oblibě obecenstva stejně jako z mužů Barrymor, Sothner, Hampden a Mantell. V režii uplatnil se Bel-Geddes, který ztrhnul na sebe velikou pozornost kritiky. — Z těchto informací můžeme si již učiniti konkretnější obraz o vzruchu divadelních sil kontinentu a jím máme důkaz, že naše divadelní poměry jsou důležitým koeficientem, závažným zjevem a význačným spolupracovníkem evropské kultury. Osobní dojmy, vlastní účast a zření cizích projevů nás přesvědčí o tom, že naše divadelní kultura rozvila se, rozvětvila a zmohutněla, zbavena provinční tápavosti a že v mnohém jde v čele ostatním zemím, které ztrnuly na určitém konvenčním výrazu. Mnozí potvrdí, že přesahujeme Anglii, Belgii, Švédsko, Holandsko, řadu jiných zemí, že jsme vážnými konkurenty samotné Francii i Italii, že jsme produktivní silou a hybnou jednotkou kontinentu, vášnivě usilující o vystihnutí divadelně-filosofického principu. Okolnost, že domácí repertoar je ztlačován zahraničními pracemi, nacházíme také u jiných národů a můžeme nyní říci, že zhusta jsou to případy horší našich, neboť divadlo je potlačováno zájmem o kino, které rozvětvuje se mnohde daleko intensivněji, nežli u nás. Nejsou to jen národy s poměrně malou divadelní kulturou, ale jsou to i země s vyspělou divadelní tradicí, které dnes nemají repertoaru výhradně nebo alespoň většinou domácího původu. Rusko je typickým dokladem tohoto nedostatku. Můžeme proto z toho odvozovati, že není to lokální krise, ale že jsme svědky všeobecného zeslabení generace, která postrádá progresivní účast dramatických hodnot na dnešku. To nutno vziti v úvahu, posuzujeme li své divadlo s hlediska nacionálního i internacionálního. *Eský.*

MATICE DIVADELNÍ

Přednášková komise stává se velmi cenným spolupracovníkem Matice Divadelní. Dosud konala sice jenom tři schůze, ale již tu snesla mnoho dobré látky, řadu důležitých námětův a zejména prokázala vzácný zájem o věc samu Aby byl získán přehled o obsahu jednotlivých přednášek, vyložiti pp. přednášející svůj program v hlavních rysech, takže je postaráno o to, aby snad dva řečníci nemluvili o téže věci a zvláště o to, aby se názory na tutéž věc nerozcházely. Při tom bylo opravdu potěšitelné seznání, jak bohatá látka je zpracována a jak budou naše odborné kursy pěkně vybaveny. Získali jsme skutečně vynikající síly, kterým jde o věc. Nikdo nezavadí o politiku, kterou z našich uměleckých snah vylučujeme, ač jsou tu téměř všecky programy zastoupeny. Výměna názorů děje se věcně a taktně a právě to, že každý nalézá své místo a že se každý může svobodně rozpracovati a uplatniti, aniž by se tím budila žárlivost druhých, činí z nového kruhu odborných pracovníků přátelskou družinu literárně-uměleckou, která zná sice svůj význam, ale ví také o své odpovědnosti. — Každé pořádání kursu je předloženo této komisi, která bedlivě uvažuje místní i jiné poměry žadatelů a která pečlivě sestavuje program. S povděkem nutno také přijmouti, že členové komise jsou vesměs přesvědčeni o významu ochotnictva a o ceně jeho práce a že přinášejí vítané popudy a návrhy, týkající se plnění těchto úkolů. — Výbor Matice Div. se usnesl, aby byl po Novém roce uspořádán v Praze cyklus přednášek pro širší kruh divadelních zájemníků. Přednášková komise sestavila tato témata: dějiny českého divadla se všeobecným úvodem, vývoj div. výtvarnictví a jeho umělecké směry, lidové divadelnictví, herecký výkon, obecenstvo v divadle, dějiny krojů, význam divadla pro národ a lidovýchovu a význam líčení. Cyklus má býti rozvržen na 4 až 5 večerů po dvou přednáškách za vstupné nejmenší. — Upozorňujeme znovu, že je nutno hlásiti poř. kursů a přednášek předem tak, aby bylo možno včas upraviti pořad a učiniti disposice s pp. přednášejícími. *h—*

Jar. B. Zyka

Poslání venkovských divadel

(Doslov k letošní serii článků o ochotnictvu)

Vývoj venkovských divadel a ochotnických scén a jednot je v mnohém zajímavý a poučný. Prohlížíme-li dějiny venkovských scén v malých obcích i zastrčených víškách, vidíme, co energie, vytrvalosti, obětavosti a lásky prvních zakladatelů a nadšenců bylo třeba, nežli došlo k pevnému zakotvení a stálému jich udržení do dnešního dne.

Uvědomiti si tuto těžkou a někde svízelnou práci, zejména na pohraniční čáře, bylo údělem několika pracovníků, kteří zachytili pérem první počátky venkovských scén a ochotnického života, kdy tato snaha a vlastenecké nadšení, které bralo na se povahu velkých činů národních a kulturních, ukázaly, že práce nebyla nikde marnou.

Pročtěte divadelní kroniky ochotnických scén, čtěte „Jubileum velké doby", obraz našeho rozmachu národního před 50 lety od dra S. B. Hellera a užasnete nad každou stránkou této bohaté a cenné knihy, co bylo víry, nadšení a síly v zdeptaném našem lidu...

Český venkov od slavnosti položení základního kamene k Národnímu divadlu (r. 1868) účinně přihlásil se ku sbírkám pro vybudování vlastní národní scény v Praze a škoda, že nebylo uchováno detailních zpráv a výkazů z každého kraje: byl by to poučný kulturní dokument, jak konaly se sbírky na venkově, pořádaly slavnosti, besídky, výlety a národní tomboly a dokonce v některých uvědomělejších obcích a víškách vznikaly zvláštní divadelní odbory, později spolky, které čisté výtěžky svých ochotnických představení věnovaly vybudování Národního divadla v Praze.

Tak tvořil se duch národní v lidu českém, ve městech, na dědinách a v zapadlých víškách rostly nové a nové scény a ochotnická sdružení, která povznášela naše kraje, burcovala a pěstovala kulturní práci na venkově různými způsoby a činy. Bylo svého času řečeno, že potřeba duševního vzdělání jest základem všeho života a proto této osvětové práce uchopily se ochotnické spolky a jednoty, které snaží se povznésti všeobecnou vzdělanost šířením vědomí a povzbuzováním zájmu a lásky ke kráse, ušlechtilosti a pravdě. Jednoty ochotnické to byly, které pro probuzení národního vědomí měly a dnes pro povznešení a zušlechtění myslí a srdcí mají dalekosáhlý význam a zásluhy jejich na tomto poli zůstanou vždy nedoceněnými.

Pro ochotnickou praksi

Valné schůze. Konání valné schůze nutno oznámiti nejméně 8 dní předem okresní správě politické. Po valné schůzi nutno do 8 dnů oznámiti výsledek valné schůze a jména i přesné adresy zvolených činovníků. Jméno a přesnou adresu jednatele nutno kromě toho oznámiti i poštovnímu úřadu a žádati, aby korespondence spolku byla doručována jen hlášenému jednateli. Všechna tato povinná oznámení jsou kolku prosta. —*re*—

Hlášení repertoaru předem. Naše spolky měly by vždy při zahájení činnosti v určitém období sestaviti si program své činnosti a oznámiti repertoar okresní správě politické za celé pololetí předem, čímž ušetří nejen značné částky na kolkovném, ale zajistí se i pro všechny případy, které by snad mohly během sezony nastati a odůvodňovaly by nepovolení určitých představení. *F.*

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Svépomoc. Dram. kroužek Čes. Bes. v D. Daruvaru S. H. S. vydržuje svým nákladem soukromou českou školu, která byla po velkých námahách založena a potřebuje vlastní budovy. Kroužek ve své malomoci obrací se ke svým krajanům s prosbou, aby na ten účel sehráli jedno představení nebo věnovali aspoň část zisku, z kterýchžto peněz při několika stech spolků budou tisíce jako základ pro vybudování českého stánku daleko za hranicemi. Dary přijímá bankovní závod Hanuš a spol. v Bratislavě, Františkánské nám. 8., pro účet Čsl. banky v Daruvaru. — Spdo. v Červeném Kostelci žádá bratrské jednoty za finanční pomoc k dokončení velikého a významného díla vlastního divadelního stánku na národnostním rozhraní a rozesílá petice, za jichž vyslyšení vřele se přimlouváme.

Autorské poplatky. V poslední době množí se případy, kdy nově zvolení jednatelé opominají platiti autorské poplatky. Upozorňujeme, že z her cizích, do češtiny přeložených, platí se poplatky dvojí a to: poplatek autorovi a poplatek překladateli Spolky při oznamování cizích her měly by žádati zároveň za dovolení překladatele a za výměr poplatku z překladu, aneb vyžádati si od zástupce autora sdělení kdo jest oprávněn poplatek z překladu vybírati. Nepříjemnostem placení dvojího poplatku uvarují se ovšem nejsnáze volbou her českých. —*re*—

Hostování herců z povolání na ochotnickém jevišti. Spolky, které hodlají pořádati představení za hostování herců z povolání nechť vyžádají si od ústředí předem informace. —*ey.*

Význam celkové statistiky. V posledních dnech byly všem našim spolkům rozeslány tiskopisy výkazů o činnosti za r. 1924 s výzvou, aby přesně vyplněné byly do konce ledna vráceny ústředí. Za r. 1923 obdrželi jsme celkem 805 vyplněných výkazů a ze

zpracování jich je zřejmo, jaký význam má celková statistika pro posouzení činnosti našeho ochotnictva. Vyjímáme prozatím jen doložené údaje o částce, věnované na dobročinné účely, která činí 273.094 Kč, na autorské honoráře 181.667 Kč a za knihy 167.754 Kč. Sumy tyto byly zaplaceny uvedenými 805 spolky za rok 1923 z nich je nejlépe patrno, jaký význam má ochotnictvo. Je však nezbytno, abychom měli statistiku úplnou všech našich spolků. Při zpracování statistiky jsme zjistili že nezaslaly výkazy právě spolky nejstarší, nejagilnější, které jistě vyvíjely větší činnost, než spolky malé a později založené. Škoda, která touto liknavosti spolků vzniká, je zřejmá, poněvadž v celkové statistice chybí údaje, které při počtu několika set spolků značně snižují činnost všeho ochotnictva a v prvé řadě ochotnictva onoho okrsku, ve kterém nebylo možno statistiku obdržeti. Upozorňujeme na tuto okolnost i okrsky a žádáme, aby samy při každé příležitosti upozorňovaly jednoty na význam celkové statistiky. *Fr-y*

Kursy, přednášky a div soutěže. Sjezd režisérů a ochotníků v Novém Městě nad Met. konán ve dnech 16., 22 a 23.-XI. zároveň se sjezdem lidovýchovných pracovníků, pořádaným Okres osvět. sborem a míst. Osvět komisí pod protektorátem měst. rady. Na programu byly m. j. přednášky starosty Ú. M. D. O. Č. dra Fr. Hermana: „Úkoly a kulturní poslání div. ochotnických spolků", Jakuba Rydvana: „Český repertoar" a dramatické umělkyně B. Horské: „Vyučování o nástupech a chování na jevišti" (16.-XI.), dra V. Klímy: „O kritice venkovské činnosti umělecké" a prof. Fr. Kocourka: „O deklamaci" (23.-XI.) a divadelní představení olomoucké činohry (řed. A. Drašar), která provedla R. Jesenské 3akt. ves. „Devátá louka". Div. přednášky, jež obeslala svými řečníky pražská Matice Div., konány za velmi slušné účasti místního i okolního ochotnictva a přijaty s nevšední pozorností Zejména herecky praktické pokyny pí Horské těšily se zvýšenému zájmu. — Režis. kurs Smíchov. obvodu Pražsk. okrsku zahájen 14.-XII ve škole na Zatlance na Smíchově. Je rozdělen zatím do šesti tříhodinových nedělních přednášek s tímto pořadem: 1. a) Organis. přednáška (dra Fr. Hermana) b) Úvod k dramat. škole a rež. kursu (V. Figar), c) Dějiny divadla — starověk (J. Beneš). 2. a) Dto. — středověk (dto.), b Nauka o hlase a krása mluveného slova (F. X. Šlechta), c) Mimika teorie (V. Figar). 3. a) Dějiny dram. literatury ve spojitosti s děj. divadla (J. Petr), b) Nauka o přednesu veršů a jich ukázka (F. X Šlechta), c) Mimika — prakse (V. Figar), 4. a) Nauka o líčení (ing. Machovec), b) Repertoar divadelní (Jak. Rydvan), c) Mimika a prakse (odchody, nástupy, chování se na jevišti, jídlo, servírování) — (V. Figar). 5. a Nauka o kostymování (s. Felbrová). b) a c) Scénování a úprava jeviště (ing. Barek). 6. Ukončení kursu a poznámky k němu (V. Figar), b) a c) Doslov (dr. Herman a R. Weinert). Účastnici kursu, kteří budou žádati za vysvědčení, musí se podrobiti závěrečné zkoušce. Kurs vede V. Figar — Režisérský kurs v Něm. Brodě pořádá Okresní osvět. sbor a Spdo. v Něm. Brodě Uspořádání přednášek převzala rovněž Matice Divadelní v Praze, která vysílá k přednáškám tyto řečníky O režii (V. Figar). o mimice (dram. umělkyně Běla Horská) o repertoaru (ing Rydvan-Sommer), o chování se na jevišti prof. dr. Svoboda), o líčení (ing. Machovec). o kritice činnosti umělecké (dr. Viktor Klíma) o kostymování (prof. S. F lbrová) a o poslání a úkolech ochotnictva (dr. Fr. Herman). Kurs bude zahájen 11.-I. 1925 a přihlášky přijímá Ladisl. Cihlář v Něm. Brodě, Živnobanka. Přednášky konají se v budově měšťanské školy.

Z okrsků venkovských. Okrskovým radám připomínáme, že do výroční zprávy mají býti zařazeny také zprávy o činnosti našich okrsků. Tyto zprávy — ovšem zcela stručné, ale přehledné — buďtež zaslány ústředí nejdéle do 16 ledna 1925. — Vrchlického okrsek v Lounech koná řádnou valnou hromadu 25.-I. 1925 o 8½ hod. dopol. v místnostech hotelu „Biograf" (Záložna) s pořadem: 1. Čtení zápisu poslední valné hromady. 2. Zprávy funkcionářů: a) jednatele, b pokladníka, c) knihovníka. 3. Volba členů okrskové rady. 4. Další činnost okrsková. Veškeré org. spolky, jedn. a dram. odbory jsou povinny vyslati do této valné hromady dle stanov po dvou delegátech s právem hlasovacím. Nesejde-li se v ustanovenou dobu dostatečný počet delegátů, koná se druhá valná hromada o ½ hod. později za každého počtu přítomných. Vypůjčené knihy z okrsk. knihovny buďtež se stanoveným poplatkem vráceny. Rovněž nutno zapraviti dlužné poplatky z div. představení. Okrskem rozeslané statistické výkazy o činnosti spolků za r. 1924 musí býti vráceny okrsku nejdéle do 15. ledna 1925. Za okrskovou radu: Ant. Maněna, starosta, V. Lehman, jednatel. — Smetanův okrsek v Čes. Třebové konal schůzi 23.-XI. v Chocni, při níž jednáno o vydávání vlastního Věstníku (sp. „Hýbl" v Čes. Třebové složil na tisk. fond 50 Kč a zaručuje odbírání 5 výt, Litomyšl 100 Kč), rozhodnutí však neučiněno. Valná hromada konána bude koncem ledna nebo poč. února; jednoty měly odevzdati statist. tabulky nejdéle v prosinci a vyhlédnouti osobu nového předsedy. Okrsk. režisér stěžoval si na nedodávání návěští a chce svolati schůzi režisérskou. K všeochotn. výstavě r. 1926 v Praze třeba shledati vhodné předměty a učiniti o nich přihlášky. — Riegrův okrsek v Semilech byl znovu zřízen 30.-XI. Téhož dne konala se slavnostní schůze tamního Spdo., který dovršil 60 let svého působení. Za účasti zástupců města a korporací zahájil schůzi inž. Zeman stručným nástinem činnosti spolku, načež promluvil starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman o významu a úkolech ochotnictva a odevzdal jménem Matice jubilujícímu spolku diplom čestného uznání práce. Pak vyložil řed. Hospodka důvody, které vedly k utvoření Družstva pro stavbu vlastního divadla, jehož zajištění bylo vřele uvítáno. Po slav. schůzi konala se ustavující schůze Riegrova okrsku, kterou řídil p. lékárník Husák. Dr. Herman vyložil podrobně základ a soustavu naší organisace a zvláště význam a úkoly okrsku, s jehož znovuzřízením projeven všeobecný souhlas. Schůze zúčastnilo se 17 spolků a při volbách prozatímní okrskové rady zvoleni byli: za předs. p. Husák, za místopředs. p. Pujman (Žel. Brod) a dále pp. Šorš (Semily), Janda (Vysoké), Chundela (Turnov), Šimůnek (Jilemnice), pí Říhová (Libštát) a Jech (Braná). Nový spolupracovník byl probuzen k činnosti, která se radostně v našich okrscích rozvíjí. Každá ustavující schůze zanechává za sebou stopy dobré práce, a záruka zdárného pokroku naší organisace je každým novým nebo vzkříšeným okrskem znovu vydatně podepřena. Dobrá věc tedy vítězí! (*h* —) — Macháčkova okrsku v Čes. Budějovicích první ustav. schůze obvodu v Mříči u Čes. Kremže konána 30.-XI. za četné účasti zást. spolků „Klicpera" ze Zl. Koruny s předs. Kohoutem, „Jiráska" z Brloha, místní sp. „Vlastenců" a 11 členů českobuděj. „Tyla". Schůzi zahájil jedn. Macháčk. okrsku Horka z Č. Buděj., uvítal přítomné, vysvětlil důležitost organisace ochotnické, její rozdělení na okrsky a okrsky opětně na jednotlivé obvody. Naznačil výhody plynoucí ze členství v Ústředí a doporučoval k odebírání a čtení časop. „Česko-budějovický Merkur", v němž je ochotn. rubrika pod názvem „Hlídka jihoč. div. ochotnictva". Promlouval o chystaném krajinském pracovním sjezdu jihoč. div. ochotnictva v Čes Budějovicích r. 1925, spojeném s div. výstavkou. Žádal přítomné za uspořádání spolk. archivu a různých spolkových památek. Sjezd tento

jakož i div. výstavku musí každá organis. jedn. obeslati. Nato provedeny volby obvodu Mříčského: Předs. zvolen J. Bica („Vlastenci", Mříč), I. místopředs J Ptáčník („Vlastenci", Mříč), obv. režis. J. Bica, obv. důvěrníkem J. Ptáčník, II. místopředs. a obv. důvěrníkem J. Kohout („Klicpera", Zl. Koruna), III. místopředs. J. Vacko („Jirásek", Brloh), jedn. p. Drnek („Vlastenci", Mříč), místojedn. p. Brom („Klicpera", Zl. Koruna), pokl. J. Velišek („Vlastenci", Mříč), I. rev. M. Velišková („Vlastenci" Mříč), II. rev. J. Hencl („Klicpera", Zl Koruna), III. rev. J Máče (Brloh), přísed. p. M. Klíma, F. Litvan K. Velišková („Vlastenci", Mříč), J. Heml, V. Jaroš a J. Sláma („Klicpera", Zl. Koruna) R. Skorunka, J. Klement a Jos. Šustr („Jirásek", Brloh). Po provedené volbě vysvětlil jedn. Horka význam a důležitost každé funkce a kladl na srdce všem nově zvoleným funkcionářům. aby přísně, ale spravedlivě kontrolovali činnost vůkolních ochotn. spolků, kroužků a dram. odborů a byli všude nápomocni radou, kde toho uvidí potřebu. Mezi jiným doporučoval k provozování původní hry a hraje-li se hra cizího původu, nechť je literárně cenná. Veškeré německé překlady a škváry nutno z knihoven odstraniti a na scénu neuváděti. Zároveň poukázal na činnost okr. polit. správ, které šmahem zakazují zájezdy ochotn. spolků do jihoč. obcí, a citoval výnos zem. správy polit., která pozměnila tento zákaz a dokazoval, že naše spolky nejezdí do cizích obcí hráti na výdělek. Zájezdem posiluje se zvláště slabší organis. jednota venkovská. Ochotn. spolky vykonaly již mnoho na našem českém venkově po stránce lidovýchovné, národní a osvětové a proto není spravedlivé, když činnost jejich je omezována. Sokolské, hasičské a jiné organisace požívají slev na dráze, dostávají subvence od obcí, okresů atd., a ochotnické spolky — korporace vzdělávací a osvětové — nedostanou ani haléře a o slevě na dráze nelze ani mluviti. A ještě je jejich činnost omezována. Jednatel znovu dokazuje, jak velice je důležito, aby každý ochotnický spolek byl organisován a vysvětluje, že jen silná a ukázněná organisace může vydobýti různých práv a zjednati všeobecného respektu. Doslovem nově zvoleného předs. p. Bici zdařilá tato schůze skončena. *(B. Horka,* člen okrsk. rady) — Upozornění obvodům Macháčk. o. v Čes. Budějovicích. Vedoucí jednoty obvodů: Borovany (spolek Trocnov), Jindř. Hradec a České Velenice („Čechie") žádáme o,ět zdvořile i důrazně za plnění povinností a uvedení svých obvodů do chodu. Svolejte obvodní schůze! Vyžádejte si řečníka! Odebírejte čtěte a zasílejte zprávy do „Česko-buděj. Merkuru" v němž máme „Hlídku jihoč. div. ochotnictva"! Připravujte se na Krajinský pracovní sjezd jihoč. div. ochotnictva v Č. Budějovicích r. 1925! — Jiráskův okrsek v Náchodě koná valnou schůzi 4.-I. 1925 o 2. hod. odpol. v sále měst. divadla v Náchodě. Po schůzi přednáška dra Fr. Hermana o úkolech a poslání ochotnictva. Škola pro ochotníky zahájena bude přednáškou ve Starkoči 18 I. — Pracovní schůze ochotnictva v Hořovicích koná se 18.-I. 1925 v hotelu „Zelený strom" v Hořovicích. Na schůzi bude rozhodnuto o ev. přeložení sídla okrsku Jungmannova v Berouně do Hořovic. Referuje dr. Fr. Herman.

Z jednot. Naše členy upozorňujeme na oběžník, právě rozeslaný, podle něhož má býti v roce 1925 a 1926 zvýšen členský příspěvek pro úkoly v roce 1926! — Spdo. „Jiří Poděbradský" v Polné na Českomor. vys. dovršuje 127 rok svého trvání velkým předsevzatým úkolem nákladné restaurace zbořeniště t. zv. „Kunštatské síně" v tamním starém hradě, kterou svého času obýval též král Jiří Poděbradský. Hrad zakoupil pro místní „Sokol" a městské museum tov. Václ. Pojman. — Českobudějovický „Tyl" sehrál 2.-XI. „u Novotných" 4akt. drama K. Rožka „Červ" (rež. B. Horka). V úloze paní Svobodové hrála pohost. pí Mařincová, býv. člen „Čechie". Hráno ve prosp. vánoční nadílky Válečn. poškozenců. 16.-XI. hráno na jevišti och. sp. „Havlíček" v Adamově 5akt. dr. F. V. Zdráhala „Ve spárech hmotařství". 23.-XI. pořádán v Besedě českobuděj. Kateřinský věneček. 29.-XI. při Mikulášské zábavě „u Novotných" sehrána akt. „Jen mimochodem", od El. Peškové v pěkných rokokových kostymech a parukách, 30.-XI. hrána pohost. ve Mříči 3akt fraška „Manželské duetto" od P. Rudolfa. 7.-XII. účinkováno v Rudolfově při Mik. zábavě ve prosp. Válečn. poškozenců 14.-XII. opak. „Duetto" ve prosp. „Sokola" ve Čt. Dvořích.

Ochotnický repertoar. **V.**-31. Och.-čt. sp. „Klicpera" v Rynholci při slavn. otevř. železn. zastávky): Vodní družstvo (Štolba J.). — **IX.**-21. (a 12. **X.**) Div. sp. „Libuše" Brno-Vejvanovice; Herakles versus Puma (Piskoř K.). — **X.**-28. Dram.-pěv. bes. „Tyl" ve Velké Chuchli: Pražský žid (Kolár J. J.), „Klicpera" v Rynholci: Kam! (Homolka Svat. P.). — **XI.**-2. a 3. Jdo. „Švanda dudák" ve Strakonicích: Mlynář a jeho dítě (Raupach) 6. Dr. sdr. och. v Říčanech: Maryša (Mrštíkové); 9. Och.-vzd. klub „Rozkvět" na Proseku: Páni (Horáková A.) Spdo. „Neruda" v Duchcově: Starostá stilmondský (Maeterlinck M.), Och. jed. v Milevsku: Pesakočka (Schäfer), Sokol v Palonině: Vdavky Nanynky Kulichovy, Vzd. a och. sdr. „Byt. dr. zříz. a děl. železn." v Praze: Dražba na nevěstu (V. Stěženský — opereta), „Libuše" Vejvanovice: Oblaka (Kvapil Jar.), Čt.-och. bes. v Bášti: Boženčino štěstí (Balda J.); 16. Och. bes. „Tyl" v Dobříši: Cácorka (Zieglosserová A.); 22. a 23. Spdo. „Kolár" v Jilemnici: Baťoch (Horský K.; jub. večer P. Kubánkové) 30. „Tyl" v Dobříši: Peg mého srdce (Manners). — **XII.** 6. Div. „Sv. Čech" v Malešicích: Já se ženit nebudu (Balda), Čtenářsko-och. bes. ve Svítkově: Falešná kočička (Skružný), Ochot. divad. jed. „Havlíček" v Přibrazi: Osudem zrazeni (Oliva), Ochot. jed. „Havlíček" v Předenicích: Naši furianti (Stroupežnický), Erbenova jdo. v Újezdě Podhorním: Kolébka (Jirásek); Spdo. „Marek" v Turnově: Žena, kterou jsi mu dal (Schäfer); — 7. Jdo. „Havlíček" v Chotusicích: Proč bychom se netěšili (Oliva F.), Ochotnická divadelní jedn. „Vrchlický" Třebíč: Žena, kterou jsi mu dal (Schäfer), Dosp. „Klicpera" ve Lhotě Kocákově: Závěť (Štolba), „Tyl" na Horách Kutných: Knock aneb Triumf lékařství (Romains Iul.); 12. Spdo. „Vlastimil" Litoměřice: Fma „Piškot, Čaplin a spol." (Balda); 14. Div. sp. „Dobromil" ve Hřídelci: Dědkové (Jenne Fr.), Spdo. „Klicpera" v Trutnově: Velbloud uchem jehly (Langer Fr.), Och. j. „Tyl" v Kralupech n. Vlt.: Brouček (Lokay A.), Spdo. v Šachově: Helginy vdavky (autor?). „Tyl" Kutná Hora: Pan ředitel (Bisson-Carré). Čt.-div. j. „J. Mošna" v Drozdově: Na rodné hroudě (Karas J. F.), Hosp.-čt. sp. „Přemysl" v Sukoradech: Proč bychom se netěšili, Spdo. „Jirásek" v Olešnici: Matčino dílo (Štolba), N. J. S. v České Metuji: Slavnostní schůze (Archleb Luděk); 14. a 15. Spdo. „Tyl" v Poličce: V panském čeledníku (Stroupežnický L.) a Křivé broky (Rudloff Jar.); 16. Intim. scéna v Praze III.: V českém ráji (Fořt K.); 25. a 26. Spdo. ve Slaném: Lucerna (Jirásek A.; na počest 50letého členství Fr. Durasa a 35letého čl. Kr. Dubinové; Bož. Malypetrová, abs. dram. konserv. v Praze j. h.); 26. Spdo. Čt. bes. v Jetřichovsi: Proč bychom se netěšili, Jdo. na Opočně: Baťoch, Spdo. „Vicena" v Ústí n. Orl.: Strakonický dudák (Tyl), Nepol. dr.-vzděl. sp. „Tyl" Šestajovice: Zlatá nit (Plumlovská-Baldessari), Spdo. v Žamberku: Baťoch, Och. div. v Bělohradě: Baťoch; 26. a 27. Spdo. v Blatné: Princezně Hrdopyšce (slova i hudba Jar. Průchy); 28. Spdo. v Malenicích: Baťoch; 31. Osvětové sdružení divadelních och. ve Vesci: Dto. — **I.**-4. Dto.: Druhé mládí (Scheinpflug K.).

„Československé Divadlo" je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

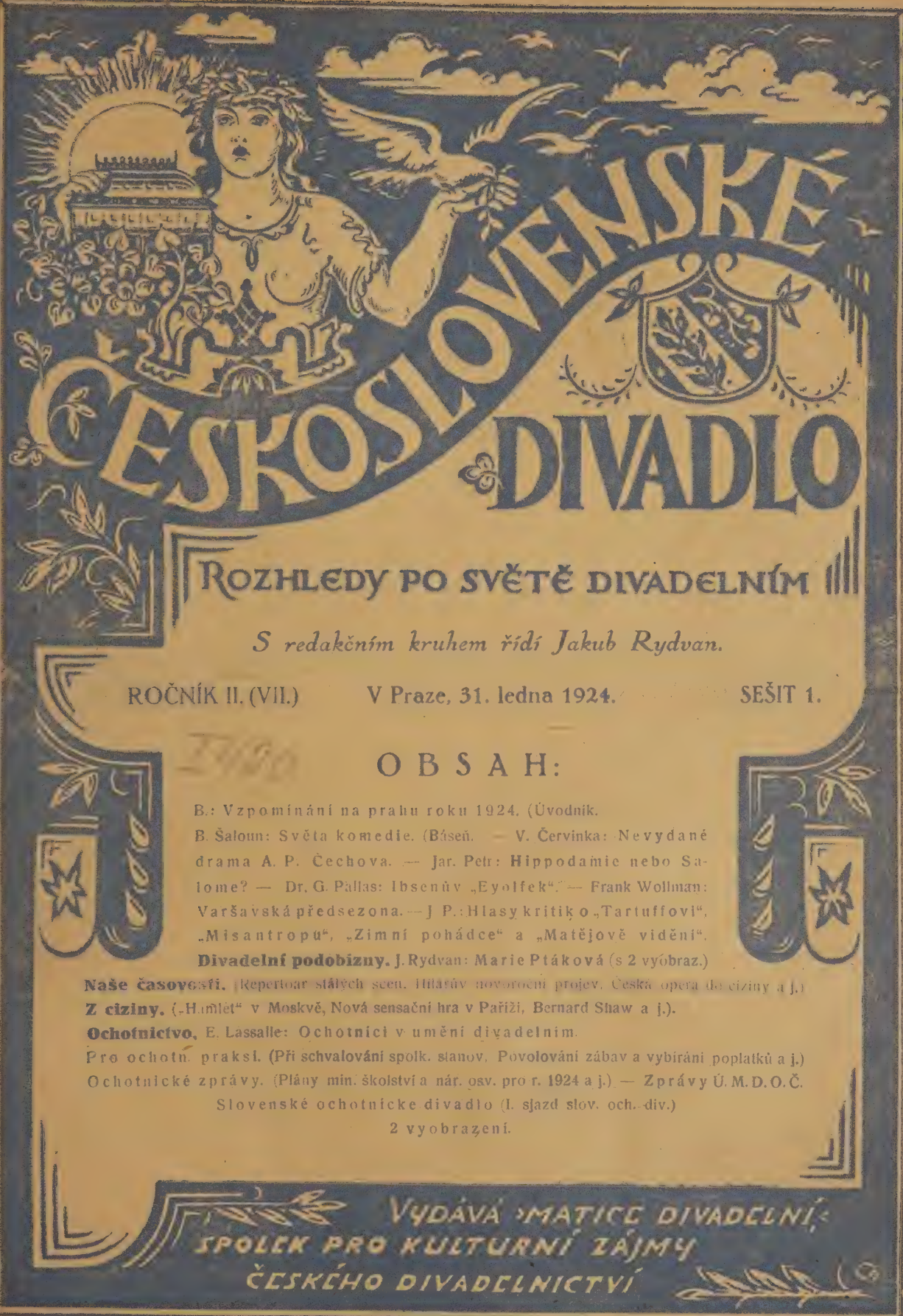

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan.

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 31. ledna 1924. SEŠIT 1.

OBSAH:

B.: Vzpomínání na prahu roku 1924. (Úvodník.
B. Šaloun: Světa komedie. (Báseň. — V. Červinka: Nevydané drama A. P. Čechova. — Jar. Petr: Hippodamie nebo Salome? — Dr. G. Pallas: Ibsenův „Eyolfek". — Frank Wollman: Varšavská předsezona. — J. P.: Hlasy kritik o „Tartuffovi", „Misantropu", „Zimní pohádce" a „Matějově vidění".
Divadelní podobizny. J. Rydvan: Marie Ptáková (s 2 vyobraz.)
Naše časovosti. (Repertoar stálých scen. Hilarův novoroční projev. Česká opera ve ciziny a j.)
Z ciziny. („Hamlet" v Moskvě, Nová sensační hra v Paříži, Bernard Shaw a j.).
Ochotnictvo. E. Lassalle: Ochotníci v umění divadelním.
Pro ochotn. praksi. (Při schvalování spolk. stanov. Povolování zábav a vybírání poplatků a j.)
Ochotnické zprávy. (Plány min. školství a nár. osv. pro r. 1924 a j.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č.
Slovenské ochotnícke divadlo (I. sjazd slov. och. div.)
2 vyobrazení.

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odp. red. *Jakub Rydvan.* Redakční kruh: *V. K. Blahník, dr. Fr. Herman, Josef K. Milo, prof. Jar. Petr, inž. Vojta Štein-Táborský a Adolf Wenig.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II. Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedešlých sešitů a objednávek insertů budiž zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy div. a jiné. Nakl. Fr. Borový, Praha II, Štěpánská 37, vydal v „Knihovně Matice Div.“ najednou tři svazky (3.—5.), z nichž o teoretické knize V. K. Blahníka „Smysl a podstata div. umění“, jež je úvodem režisérských pomůcek, které v této knihovně postupně vyjdou a které nesmí chybětí v žádné spolk. div. knihovně, bude podrobněji promluveno, a druhé dvě knihy div. her (Edm. Konráda „Návrat mládí“ a I. Vojnovičova „Maškaráda v podkroví“), jež úspěšně provedeny na měst. scéně vinohradské, stávají se tak přístupnými i venkovským divadlům, jimž zejména první hra vhodně poslouží při oslavách národního osvobození. (Naše spolky mají morální povinnost odebírati všecky svazky této své knihovny!) V knihách „Jeviště“ vyšla jako 4. sv. Konrádova hra „Širočina“, provedená právě ve Stav. div. a zajímavě řešící rozpor dvou odlišných společenských vrstev. Hra zaslouží pro svůj akutní obsah, aby byla hojně čtena i hrána. — Nakl. B. Kočího, Praha I, Masarykovo nábř. 14, vyšla jako sv. 281 „Uměl. snah“ celovečerní hra J. Mahenova „Dezerter“ (za Kč 7·50), chystaná div. vinohradským a svým obsahem z doby válečné, jejž ovšem ruka zkušeného dramatika, ale i básníka nečiní příležitostným, než trvalých myšlenk. hodnot, docílí, že saháno k ní bude i mimo chvíle příležitostné. — V zeměděl. knihk. A. Neuberta, Praha II, Hybernská 12, dostati lze rovněž příležitostný dramat. obraz utrpení selského lidu za války světové od rolníka J. Millera „Soumrakem poroby k světlu svobody“ (za Kč 8), který chce býti malým úryvkem z dějin našeho osvobozovacího boje a jeho vítězství. Hra psána je dle skutečné události a proto její výjevy i postavy jsou tak životné.

Výměna časopisů. Divadelní list „Divadelní klepy“, orgán divadelní jednoty „Bratrství“ v Král. Poli, Srbská ul. č. 3, jest ochoten vyměňovati si svůj list za jiné listy divadelní. Zájemci dopište vydavateli přímo.

Pomůcky. Nově zařízené jeviště se 3 proměnami, světlost 2·70×4 *m* se prodá za 1500·— Kč. Nabídky přijímá Jos. Jelínek v Lipenici č. 70, pp. Zbraslav.

FILOSOFIE — MEDICINA THEOLOGIE.

	Za Kč
Adamík R. Dr., *Krise a bolesti dnešního manželství*	6·—
Bouček V. Dr., *Proč se domáháme reformy práva manželského?*	1·—
Einstein A., *Theorie relativity speciélní i obecná*	12·—
Fischer J. L., *Arthur Schopenhauer*	21·—
Chalupný E., *Boj za očistu české vědy a filosofie*	8·—
Irnerius, *Fragmenty*	1·—
Klineberger B. Dr., *Náboženský cit*	15·—
Kříž V. F., *Evangelium*	21·—
Křížanecký J., *Příbuzenské sňatky*	15·—
Malý R. J., *Svět v Bohu*	24·—
Mareš F., *Sjezd britské associace pro pokrok vědy*	1·—
Ruch filosofický, Ročník II., úplný	70·—
Růžička V. Dr., *Biologické základy eugeniky*	100·—
Trapl J. Dr., *Tuberkulosa ženských rodidel*	18·—
Vajtauer E. Dr., *Lidská duše*	27·—
Zuna O. Dr., *Dětské letory s hlediska pedagoga*	5·—

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

Fr. Borového

V PRAZE II, Štěpánská ul. 37.

Skvělou uměleckou publikací galerií národního shromáždění,

kronikou prvního roku

naší samostatnosti jsou památné

ŠIBENIČKY

Ročník II.-III. celkem 56 čísel velkého kvartového formátu s množstvím obrazů předních umělců, anekdot, humoresek, karikatur.

Vzácný kulturní dokument.

Cena Kč 100·—.

Ve všech knihkupectvích a v nakladatelství Fr. Borového v Praze II., Štěpánská 37.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan.

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 13. února 1924. SEŠIT 2.

OBSAH:

— x: O divadelní zákon. (Úvodník.)
Biebl: Divadlo na vsi. (Báseň.) — Dr. Zavřel: Pět minut před útokem. — Shakespeare. — Dr. Šebesta: Karel Hynek a Václav Alois Thamové. — Mušek: „Saint Joan", nová hra G. B. Shawa. — Dr. Pallas: Ibsenův „Eyolfek" (Dokonč.) — J. P.: Hlasy tisku o „Eyolfkovi", „Maškarádě v podkroví" a „Námluvách Pelopových".

Pod čarou: —ellan—: Několik dojmů z ital. divadla.

Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Aféra stát. cen div., Divadelní museum, Postup čes. div. v menšinách a j.

Z cizíny. V moskevském stát. div., Aluminiové kulisy a j.

Ochotnictvo. Konrád: Umění, ochotník, diletant a diletantismus. — Lassalle: Ochotníci v umění divadelním. (Dokončení.)

Pro ochotn. praksi. (Borotínský: Únorová vzpomínka.) — Zprávy ochotnické. (Usilujme o dobrý repertoar ochot. div.!) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Kdy vznikla Ú. M. D. O. Č., Divadelní agentury a ochotnictvo, Nová div. hra dra Hermana a j.)

Slovenské ochotnícke divadlo (I. sjazd slov. och. div.)

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ« SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *JAKUB RYDVAN.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II. Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se, toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového Praha II, Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy divadelní i jiné, časopisy a tak dále. Ve „Sborníku prací filologických k 60tinám prof. dr. Fr. Groha“ (v list. 1923) vyšel článek dra. Boh. Sládečka „Klassický verš dramat. dialogu u Řeků a u nás“, na nějž upozorňujeme všecky, kdož studiem dějin divadla podrobněji se obírají. — Nakl. Fr. Švejda, Praha VIII, vydal novou serii her (m. j. Schäferovu kom. „Pes a kočka“, Fingalovu ves. „Ve lví kleci“, aktovku Fořtovu „Divy radia“), jež bude inserovati v našem listě. Švejda je nevšedně čilý a podnikavý odborník a jeho bohatá, rychle množící se div. edice poskytuje hojný a rozmanitý výběr našim divadlům. Nejnověji zahájil třemi svazky lacinou knihovnu dětských her (Vrána „Pohádka o Honzovi“, Fingal „Za živou vodou“. Vyskočil „Křižáček“), která sama o sobě umožní již výběr, i při větším počtu značně obtížný. — Nakl. „Zora“ v Karlíně, Královská, po delší přestávce vydalo několik knih ve sbírce „České divadlo“ (Vilgans „Láska“ z div. Švand., Ernst „Flachsmann vychovatel“. Petrovič „Uzel“ z div. vinohr. a Herman „Velký pátek“) i ve sbírce lid. her „Činohra“ (Přeger Moravský-Lužanská „Paní fabrikantová“. Mácha-Nejedlý „Cikáni“, Hennequin-Veber „Paní presidentová“, David, „Není nad protekci“), které nejen vnější úpravou, ale i obsahově řadí se k hodnotným svazkům dřívějším.

Provoz. práva. Spolek čes. spis.-belletr. „Máj“ v Praze-II., Národ. tř. 18, vydal dodatky čís. 11—14 k seznamu zastupovaných her a zasílá je na požádání. Obsahují m. j. řadu ruských aktovek Averčenkových a Telfího v překl. St. Minařika, dra K. Drimla „Sluneční údolí“ (II.), překlady Jos. Jedličky (Wied „První housle“, Stein „Dvorní dodavatelka“, „Když jsem ještě poupě byla“ a j.), Millerův selský obraz „Soumrakem poroby k světlu, svobody“, Hubálkovu aktovku „Socialisace“, K. Horkého ves. „Batoch“, pohádky Šímovy („Sedmikrása“, „Princ Chocholouš“ a j.), hry Radovy V. („Martina“, „Rodina“) a Zavřelovu ves. „Mrtvý“.

FILOSOFIE — MEDICINA THEOLOGIE.

	Za Kč
Adamík R. Dr., *Krise a bolesti dnešního manželství*	6·—
Bouček V. Dr., *Proč se domáháme reformy práva manželského?*	1·—
Einstein A., *Theorie relativity specielní i obecná*	12·—
Fischer J. L., *Arthur Schopenhauer*	21·—
Chalupný E., *Boj za očistu české vědy a filosofie*	8·—
Irnerius, *Fragmenty*	1·—
Klineberger B. Dr., *Náboženský cit*	15·—
Kříž V. F., *Evangelium*	21·—
Křížanecký J., *Příbuzenské sňatky*	15·—
Malý R. J., *Svět v Bohu*	24·—
Mareš F., *Sjezd britské associace pro pokrok vědy*	1·—
Ruch filosofický, Ročník II., úplný	70·—
Růžička V. Dr., *Biologické základy eugeniky*	100·—
Trapl J. Dr., *Tuberkulosa ženských rodidel*	18·—
Vajtauer E. Dr., *Lidská duše*	27·—
Zuna O. Dr., *Dětské letory s hlediska pedagoga*	5·—

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

Fr. Borového

V PRAZE II, Štěpánská ul. 37.

Skvělou uměleckou publikací,

galerií národního shromáždění,

kronikou prvního roku

naší samostatnosti jsou

památné

ŠIBENIČKY

Ročník II.-III. celkem 56 čísel velkého kvartového formátu s množstvím obrazů předních umělců, anekdot, humoresek, karikatur.

Vzácný kulturní dokument.

Cena Kč 100·—.

Ve všech knihkupectvích a

v nakladatelství

Fr. Borového

v Praze II., Štěpánská 37.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan.

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 29. února 1924. SEŠIT 3.

OBSAH

P.: K oslavám Smetanovým. (Úvodník.)
Krásnohorská: Znělka Smetanovi. (Báseň.) — Dr. Fiala: B. Smetana a divadlo. — Borotínský: Smetanova „Prodaná nevěsta“. — Dr. Šebesta: K. H. a V. A. Tham (K děj. pražsk. divadla z konce 18. a poč. 19. stol.) — P.: Hlasy tisku o „Širočině“, „Jezdcích“ a „Ženském sněmu“, a „Co je nejhlavnější“.

Pod čarou: Scénický odkaz Jiř. Wolkera.

Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Oslavy Šubertovy, Soutěž na čes. div. hru, Tantiemy bratří Čapků, „R. U. R.“ v Budapešti, Konec „Nové Oresteie“, Pražská předměst. divadla, Nahota na jevišti a j.

Z ciziny. Jugoslavský div. zákon, Církve a divadlo, Nová hra L. Pirandella, Model Ibsenovy „Nory“, Letošní londýn. sezona a j.

Ochotnictvo. Dr. Konrád: Umění, ochotník, diletant a diletantismus. (Dokončení.)

Pro ochotnickou praksi. (Šimáček: Poznámky k repertoaru; Petr: O spojitosti mluveného slova a gesta, V.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Zpráva o činnosti za r. 1923, Výkazy činnosti jednot za rok 1923, Našim „Šubertům“ a ost. spolkům a. t. d.)

Slovenské ochotn. div. Blahník: O svatomartinském och. sjazdu.

PAMÁTCE SMETANOVĚ.

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *JAKUB RYDVAN.* Grafickou úpravu vede *ANT. CHLEBEČEK.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Jubil. publikace Smetanovské. Dvě pěkné knihy vydalo pražské naklad. Svátkovo. Prof. Vojt. Zelinky studie „Bedřich Smetana“ (za Kč 11·20, váz. Kč 15·20), obsahuje vedle sugestivní lícně trudného životního běhu mistrova vystižení podstaty, smyslu a rázu jeho velikého díla, jeho vztahů k době, národu i celému lidstvu, a doplněna četnými poznámkami stane se přednášečům, vzdělavatelům a osvětovým pracovníkům bohatou snůškou nepostradatelného materiálu. Mládeži dospívající, ale i všem ostatním ctitelům mistrova genia určena je Jos. Žemlova kniha napínavých povídek z oper Smetanových „Z mistrova odkazu“ (za Kč 19·—, váz. Kč 26·—) s poetickými obsahy jeho děl jevištních i jiných čelných jeho skladeb hudebních, aby i těm, jimž nedopřáno oddati se kouzlu jeho tonů, poskytnuta byla aspoň z části náhrada. — Osvětový Svaz v Praze vydal informační „Smetanovo číslo České Osvěty“, jež uspořádal dr. Jar. Fiala, autor článku „B. Smetana a divadlo“ v tomto seš. „Čsl. Div.“, a které doporučujeme našim jednotám (80 str. za Kč 9·—).

Knihy, divadla a jiné. F. Davidova hra „Na prahu věčnosti“ vypravena opět Tyl. lid. div. v Nuslích. Hra měla všude úspěch pro svůj orig. námět a hodí se našim divadlům zejména pro období postní. Knihy u „Zory“ v Karlíně. — Nákladem J. Svátka v Praze II, Spálená 33, vyšel svazek veršů nejlepších našich básníků Ot. Březiny a A. Sovy, jež pečlivým výběrem profesora V. Zelinky, obsažným úvodem a hojnými jeho poznámkami, prohlédnutými, doplněnými a schválenými oběma básníky, i nepatrnou cenou Kč 9·60 stávají se přístupnými širším vrstvám čtenářstva. Nástin života, díla i významu Březinova vydal ve zvláštní knize v témže nakl. prof. V. Zelinka za Kč 5·60. — Spis. K. Hlubuček v Pardubicích vypisuje subskripci po 10 Kč na novou knihu svých psycholog. pros „Běženka lásky“ (s obálkou ak. mal. Inky Peschkové), na niž upozorňujeme naše herce-čtenáře.

Pomůcky. Zachovalé jeviště kompletní, 6×4 m, 6 dílné podiums 1 dekor. (pokoj) levně se prodá. Dotazy vyřídí Vojt. Dolejš, Praha VII Šimáčkova 23.

Všem ochotnickým jednotám

doporučujeme účinné dramatické práce,
s úspěchy hrané na všech předních jevištích:

JIŘÍHO BALDY (autora hry „Žalujíl“):

Filmový nápadník. Veselá hra se zpěvy a tanci o třech jedn. (7 m., 3 ž.; pokoj, zahr. restaurace.) Kč 7·— Klavírní výtah Kč 25·—.
V ženě se nevyznáš. Veselohra ve 3 jednáních. (6 m., 4 ž.; pokoj s verandou.) Kč 7·50.
Tři hubičky v tunelu. Veselohra o třech jedn. (5 m., 6 ž.; ordin. pokoj) Kč 7·50.
Karel Poslední. Fraška o 3 jedn. (8 m., 4 ž.; pokoj.) Kč 7·50.
Ta naše valuta. Veselohra o 3 jedn. (6 m., 5 ž.; pokoj.) Kč 7·50.
Vrah své ženy. Veselohra o 3 jedn. (5 m., 5 ž.; pokoj.) Kč 7·50.
Já se ženit nebudu. Veselohra o 3 jedn. (4 m., 4 ž.; vila.) Kč 6·—.
České děvče-srdce zlaté! („U zklamaného milence“.) Rozmarný obrázek z venkov. života o 3 jedn. (11 m., 5 ž.; komp.; vesnice.) Kč 9·—.
Víra, naděje, láska. Hra o 3 jedn. (6 m., 3 ž.; zahrada.) Kč 6·—.
Kolo dokola se točí. Satyr. komedie o 3 jedn. (9 m., 2 ž.; kancelář.) Kč 7·50.
Dáma v šedém úboru. Efekt. drama o 5 jedn. (8 m., 3 ž.; terasa, pokoj, park, salon.) Kč 7·50.
Stíny minulosti. Hra ve 3 jedn. (10 m., 4 ž.; kabinet, pokojík, park, pokoj.) Kč 6·—.
Pod závojem temné noci. Čtyři scény. Kč 6·—.

PAVLA RUDOLFA:

Na polském zámku. Hra z bojů o naši svobodu o 3 jedn. (7 m., 5 ž.; zahrada, salon.) Kč 8·—.
Šťastný král. Výpravná národ. pohádka se zpěvy a tanci o 4 obr. Hudba od J. Hrušky. (15 m., 7 ž.; královská síň, les, zahrada, nádvoří.) Kč 6·—.
Minulost pana rady. Fraška o 3 jednáních S bouřlivým úspěchem hráno v Nár. div. v Brně, v Lidov. div. na Král. Vinohradech a na Smíchově. (5 m., 6 ž.; pokoj.) Kč 9·—.
Bílá černoška. Žert o 3 jedn. (6 m., 3 ž.; pokoj.) Kč 9·—.
Manželské duetto. Fraška o 3 jedn. (11 m., 3 ž.; pokoj.) Kč 9·—.
Svatý Florián. Veselohra o 3 jedn. Napsali Max Neal a Filip Weichand. Přeložil a pro české divadlo upravil Pavel Rudolf. (15 m. 6 ž.; světnice, taneční sál a soudní síň.) Kč 9·—.
Ženuščin přítelíček. Veselohra o 3 jednáních. Dle K. Auerheimera napsal Pavel Rudolf. (3 m., 2 ž.; pokoj a zahradní salon.) Kč 9·—.

RUDY MAŘÍKA:

Mumie Tu-Tan-Kamenova. Fraška o 3 jedn. (7 m., 8 ž.; salon, atelier, pokoj.) Kč 9·—.
Boj o Ameriku. Veselohra o 4 jedn. (10 m., 6 ž.; dvůr, pokoj, park, salon.) Kč 7·50.

Vesměs hry každému jevišti přístupné.

Knihy obratem zašle

FR. ŠVEJDA, NAKLADATELSTVÍ A KNIHKUPECTVÍ, PRAHA VIII.
PRVOTŘÍDNÍ ODBORNÝ ZÁVOD. SEZNAMY ZDARMA.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan.

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 20. března 1924. SEŠIT 4.

OBSAH

Rdv.: Dva umělecké výboje. (Úvodník.)
Lošťák: Autorovi „Probuzenců“ a „Jana Výravy“. (Báseň.) — Dr. Hýsek: Fr. Ad. Šubert. — Wenig: Fr. Ad. Šubert a divadelní Italie. — Šaloun: O nové divadlo. — P.: Hlasy tisku o „Proudu“ a „Elektře“.

Pod čarou. Žák: O Šubertově ředitelování, jeho divadelních vlacích a jiném.

Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Dvě jubilea (Sovovo a Macharovo), Znovuzřízení Dusíkova divadla v Čáslavi, Student o Hilarovi, Ministerstvo školství a nár. osvěty a j.

Z ciziny. Odpovědnost kritiky, Letošní londýn. sezona, Dvěma stům herců pohrozeno smrtí.

Ochotnictvo. Fingal: Čeští spisovatelé jako divadelní ochotníci.

Pro ochotnickou praksi. (Lederer: Začátečníkovi-ochotníku do památníku; Janský: O div. ceduli; h—: Vybírání poplatků z taneč. zábav; Zákaz div. předst. a j.)

Ochotnické zprávy. (Vzpomínka na Smetanu ochotnictvem). — Zprávy Ú.M.D.O.Č. (Pomozte svým krajanům! Minist. věcí zahr. a j.).

Slovenské ochotnícke div. (Div. závody Slovensk. roľn. dorastu v Bratislave.)

A. Chlebeček: Fr. Ad. Šubert. (Dřevoryt.)

PAMÁTCE ŠUBERTOVĚ

VYDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44/n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Nakl. B. Kočí, Praha I, Masaryk. nábř. 14, vypisuje subskripci na „Nejlacinější českou knihovnu“, v níž nejprve vyjde 10 vybraných knih nejvýznačnějších našich klasiků (za Kč 30; Klicpera, Rubeš, Tyl, Mácha, Sabina, Němcová, Neruda, Hálek, Pfleger-Moravský a Šmilovský), z nichž 3 možno vyměnit za jiné, v seznamu uvedené. Předplatné možno zaslati ihned nebo v 6 měs. splátkách 5 Kč + 4 Kč pošt. Pište o prospekt! Kromě toho chystá se vydati vzácný „Herbář aneb Bylinář dra Petra Mathiola“ o 1016 str., vytiskn. r. 1596 Danielem Adamem z Veleslavína, v sešitech as po Kč 3·60, a jako doplněk připojiti potřebné vysvětlení a poučení. Bude to největší a nejúplnější český herbář, po kterém kromě odborníků s radostí sáhne i každý přítel přírodní léčby. — Nakl. Boh. Špinky, Vinohr., Korunní 49, vyjde souborné vydání spisů Č. Kalandry, jež zahájeno bude dosud netištěným humor. románkem „Na jevišti a za kulisami“, který bodrým českým humorem každého čtenáře rozveselí. — *Red.* F. S. Frabša, Vinohr., Korunní 117, vydává týdenní „Lid. Tribunu“, jejíž čís. 12. přeměněno na „Divadelní Listy“ podle obsahu, v němž řešení divadelních otázek převládá. Jeho publikace „Čeští spisovatelé dnešní doby“ vyšlo již 7 sešitů a kniha stává se bohatou snůškou materiálu liter.-historického nepostradatelnou příručkou všem, kdož literaturou se obírají. Tak také naši režiséři najdou v ní po té stránce mnohé, čeho v neukončeném Ottově div. slovníku postrádají. — Nakl. F. Topič, Praha, Národ. tř. 11, vydal nejnověji v biografické sbírce „České hlavy“ životopisy K. V. Raise z péra dra J. Friče a Ant. Sovy od prof. Vojt. Zelinky, stručně vystihující i literární profily obou našich čelných spisovatelů, jež také povšechnému vzdělání našich divadelníků vyhoví (po 2 Kč). Rozptýlení mysli přinese jim po dlouhém odmlčení znovu k životu hlásící se „Švanda dudák“, jenž redakcí Ig. Herrmanna a nově K. Horkého dle dvou právě vydaných sešitů (po Kč 1·80, pošt. Kč 1·90) slibuje nezpronevěřiti se starým slavným liter. svým tradicím.

Provozovací práva. Div. kanc. „Centrum“ (Ing. F. Khol), Praha-VII., nad Rudolf. štolou 6, dodatkem k seznamu zastup. novinek v čís. 17. předešl. roč. „Čsl. Div.“ oznamuje z dalších zejména: Pirandello „Šest postav hledá autora“, Winawer „Kniha Jobova“, Coolus „Mužský polosvět“. Faydeau „Dešť milionů“, Maeterlinck „Starosta Stilmondský“, Krupička „Nový majestát“, Jeřábek Č. „Cirkus Maximus“, Scheu „Uhoř“ a Konrád „Širočina“.

K 75. výročí narození FR. AD. ŠUBERTA,

prvního ředitele Národního divadla v Praze, propagátora díla Smetanova, muže o vývoj českého divadla vysoce zasloužilého, vyšlo právě jako 1. svazek souborného vydání jeho spisů:

NA OKRAJE DIVADELNÍ KRONIKY.

Feuilletony a články. S podobiznou autorovou.

Cena Kč 10·—.

Koupiti lze u všech knihkupců, zejména u firmy

FR. AD. URBÁNEK A SYNOVÉ

Praha II, Národní tř., vedle Nár. div.

Ve vydání spisů Fr. Ad. Šuberta připravuje se: „Král Jiří z Poděbrad“, „Zajetí krále Václava“ (romány historické), „Z uplynulých dob“ (tři knihy vzpomínek), „Kniha feuilletonů“ a j.

Skvělou uměleckou publikací, galerií národního shromáždění, **kronikou prvního roku** naší samostatnosti jsou památné

ŠIBENIČKY

Ročník II.-III. celkem 56 čísel velkého kvartového formátu s množstvím obrazů předních umělců, anekdot, humoresek, karikatur.

Vzácný kulturní dokument.

Cena Kč 100·—.

Ve všech knihkupectvích a v nakladatelství Fr. Borového v Praze II., Štěpánská 37.

JEVIŠTĚ

a zařízení na vytahování dekorací provádí velmi levně odborná firma

Hanuš a Pištěk v Mistku, Frýdlantská 63.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechanická tkalcovna **v Polici nad Metují.**

Vzory na požádání zašle.

Divadelní jeviště

zařizuje odborná, 28 let stávající dílna firmy

František Ferl, divadelní malíř,

BRNO-HUSOVICE.

Zádejte bezplatné rozpočty s udáním šířky a výšky místnosti. // Výhodné placení. // Telefon 506/VI.

Vlásenky

divadelní, plešaté 20—25 Kč, komické Kč 35, salonky, selské, umělecké Kč 45—50. Paruky rytířské, alonž., rokokové pro pány i dámy. — Soupravy líčidel 8 tyčinek Kč 20—22—25.— **Mastix 6, krep 3 Kč.** — Odprodej starších, jakož i nových paruk, kus Kč 20—25. — Ilustr. návod k líčení Kč 15, dobírkou Kč 17. — Ceník zdarma zašle

JAN HAKL, PRAHA, Žitná 34.

350 kusů paruk na půjčování.

K MÁJOVÝM OSLAVÁM objednejte **LES**

Sociál. hra o 4 dějstvích od Ant. Kalivody. Cena 7 Kč. Scéna: I., II., IV. les, III. zahrádka u hostince. Lze objednati u všech knihkupců, neb přímo u nakladatele BOH. POSPÍŠILA, knihtiskárna v Čelakovicích n./Lab.

CELOVEČERNÍ

DIVADELNÍ HRY

vydané nákladem

J. F. BUČKA,

knihkupce v Prostějově.

Sv. 1. **Kocourkov.** Fraška o 4 jednáních. Napsal A. Kavoň. Cena Kč 9·—

Sv. 2. **Ze záhrobí.** Expresionistické drama o 5 jednáních. Napsal Walter Hasenclever. Autorisovaný překlad. Jen pro větší scény. Cena Kč 12·—

Sv. 3. **Veleja.** Drama o 3 dějstvích. Napsal Anton Novačan. Autor. překlad. — Novinka Národního divadla v Olomouci. Cena Kč 12·—

Sv. 4. **Drama jedné noci.** O 3 aktech. Napsal Jos. Křičenský. Provozováno na mnoha ochotnických scénách s velkým úspěchem. Cena Kč 7·50

Sv. 5. **Chycené ptáče.** Drama o 3 dějstvích. Napsal Josef Křičenský. Z oblíbeného repertoaru ochotnických scén. Cena Kč 8·—

Sv. 6. **Když měsíček spanile svítil.** (Právo prvé noci.) Rozmarná hra o 3 jednáních se zpěvy i hudbou. Napsal Jos. Křičenský. Lze hráti i beze zpěvu a hudebního doprovodu. (Hudební doprovod zvlášť.) Cena Kč 8·—

V dalším vydávání se pokračuje.

Na skladě v každém knihkupectví.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

dekorační malíř, Hradec Králové, Jiřikova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provádí **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Židenice,** St. osada č. 24. Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti. **Výhodné platební podmínky.**

PRAHA I, 26 Rytířská

WOLF & SCHLEIM

PRAHA I, 26 Rytířská

VELKÝ VÝBĚR DÁMSKÝCH VLNĚNÝCH LÁTEK,

HEDVÁBÍ A BÍLÉHO ZBOŽÍ.

Z ŘADY PŮVODNÍCH NOVINEK, VYDANÝCH PRO DIVADELNÍ OBDOBÍ 1923—1924, DOPORUČUJEME:

KAREL PISKOŘ:

METEOR

Drama o 3 jednáních.

(Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.

Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919.

Stručný obsah hry:

Jest to vzrušující drama lásky. Doktor Jiří Volnar zamiluje se vášnivě do Klaudiny, ženy svého přítele Emila Horsta. Když Volnar sezná, že Horst pohrdá láskou své ženy, dávaje přednost světoběžným toulkám s chansonettou Vilmou Kleringsovou, zachraňuje svého přítele od úpadku celým svým jměním s jedinou podmínkou, aby nepřekážel jeho lásce ke Klaudině. Horst s cynickým posměškem přijímá nabídku a pod záminkou obchodních cest opouští dům. Oběť Volnarova jest však marná, neboť zamlčuje před Klaudinou velkodušně všechny podlé činy Horstovy. Teprve ve chvíli krutého poznání skutečnosti Klaudina vrhá se v náruč Volnarovu. Je však již pozdě. Cosi silnějšího, než chabé její srdce, vládne její vůlí a ona v dobrovolném odchodu s jeviště života hledá smír a zapomnění všech životních rozporů.

Zdařile kresleny jsou též charaktery vedlejších osob hry, jako jest Klaudinina sestra Hana, její milenec Duhan a zejména pak truhlář Brom, kteří značně přispívají k životní působivosti dramatu.

Jednoty, které pěstují vážnější repertoar, naleznou v této hře děj, plný vzrušující napínavosti, podaný formou, která uspokojí i obecenstvo s vystříbeným literárním vkusem.

CENA Kč 8·—.

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekorace: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Štěpánská ul. čís. 37.

DIVADELNÍ DEKORACE
odborně a umělecky provádí
ANT. DVOŘÁK,
dekorační malíř, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.
Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ
a zařízení na vytahování dekorací provádí velmi levně odborná firma
Hanuš a Píštěk v Místku, Frýdlantská 63.

Vlásenky
divadelní, plešaté 20—25 Kč, komické Kč 35, salonky, selské, umělecké Kč 45—50. Paruky rytířské, alonž., rokokové pro pány i dámy. — Soupravy líčidel 8 tyčinek Kč 20—22—25.— **Mastix 5, krep 3 Kč.** — Odprodej starších, jakož i nových paruk, kus Kč 20—25. — Ilustr. návod k líčení Kč 15, dobírkou Kč 17. — Ceník zdarma zašle
JAN HAKL, PRAHA, Žitná 34.
850 kusů paruk na půjčování.

„Byl první máj..." *Hra o 5 dějstvích od PETRA FINGALA.*
V této novince známého autora vystupují čtyři ženy a tři muži. Dekorace: tři zcela jednoduché světnice. Je to práce, hodící se k provedení v předvečer 1. máje. (Hra je v tisku a státi bude 8 Kč.) Objednávky přijímá Nakladatelství a knihkupectví FR. SVEJDY, Praha VIII.

K MÁJOVÝM OSLAVÁM objednejte **LES**
Sociál. hra o 4 dějstvích od Ant. Kalivody. Cena 7 Kč. Scéna: I., II., IV. les, III. zahrádka u hostince. Lze objednati u všech knihkupců, neb přímo u nakladatele BOH. POSPÍŠILA, knihtiskárna v Čelakovicích n./Lab.

Skvělou uměleckou publikací, galerií národního shromáždění, **kronikou prvního roku** naší samostatnosti jsou památné
ŠIBENIČKY
Ročník II.-III. celkem 56 čísel velkého kvartového formátu s množstvím obrazů předních umělců, anekdot, humoresek, karikatur.
Vzácný kulturní dokument.
Cena Kč 100·—.
Ve všech knihkupectvích a v nakladatelství
Fr. Borového
v Praze II., Štěpánská 37.

PLÁTNA
na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma
M. V. Škop, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.
Vzory na požádání zašle.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ
odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provádí **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Židenice,** St. osada č. 24. Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti.
Výhodné platební podmínky.

Divadelní jeviště
zařizuje odborná, 28 let stávající dílna firmy
František Ferf, divadelní malíř,
BRNO-HUSOVICE.
Žádejte bezplatné rozpočty s udáním šířky a výšky místnosti. // Výhodné placení. // Telefon 506/VI.

NOVÉ SVAZKY
ČESKÉHO DIVADLA
(POŘÁDÁ BEDŘICH ŠALOUN)

Sv. 39. *John Gabrie Borkman.* Drama o 4 jed. Napsal H. Ibsen. Přel. H. Kosterka . . Kč 11·—
„ 40. *Láska.* Tragedie. Napsal Ant. Wildgans. Přeložil A. Klášterský . . . . . „ 8·—
„ 41. *Proti splavu.* Problém o 3 jed. Napsal K. Holý . . . . . „ 9·—
„ 42. *Flachsmann vychovatelem.* Komedie o 3 jed. Napsal O. Ernst. Přel. B. Šaloun . . . „ 10·—
„ 43. *Uzel.* Žert ze vsi o 3 děj. od P. Petrovice. Přel. J. Hudec . . . . . „ 9·—
„ 44. *Moloch.* Tragedie o 3 děj. od Lva Biriňského. Přel. V. Červinka . . . . . „ 10·—
„ 47. *Služebník svého pána.* Drama o 5 děj. od Fr. V. Jeřábka. S dosl. J. Boreckého . . „ 6·—

V tisku: *Velký pátek.* Biblická hra o 5 děj. Napsal Fr. Herrman, starosta „Ústř. Matice div. ochotnictva čsl."
Šest postav hledá autora. (Z repertoiru Nár. a Stav. divadla.) Napsal Luigi Pirandello. Přel. M. Votrubová-Haunerová.

Nové svazky.
ČINOHRY. Sbírky lidových her.

Sv. 13. *Potasch a Perlmutter (Firma).* Komedie o 3 jed. Napsal M. Glass - C. Klein. Přel. Š. Žitný . . . . . Kč 11·—
„ 14. *Paní fabrikantová.* Hra o 3 děj. Dle G. Pflegra-Mor. napsala K. Lužanská . . . „ 9·—
„ 15. *Cikáni.* Rom. truchlohra o 5 obr. s předehrou. Dle K. H. Máchy zprac. V. Nejedlý „ 8·—
„ 16. *Paní presidentová.* Veselohra o 3 jed. od M. Hennequina a P. Vebera. Přel. M. B. Lipa . . . . . „ 12·—
„ 17. *Není nad protekci.* Fraška o 3 děj. Napsal Fr. David . . . . . „ 9·—
„ 18. *V říši hypochondrů.* Sat. veselohra o 3 děj. Napsal A. Fiebiger . . . . . „ 9·—

ROLNIČKY. Divad. hry pro děti i pro loutky.

Sv. 1. *Milostivý den.* O 3 jed. (Krásnohorská) . Kč 6·—
„ 2. *Švanda dudák.* O 3 jed. (Javor) . . . . . „ 5·—
„ 3. *Sněženka.* O 3 jed. (Jirová) . . . . . „ 4·—
„ 4. *Štědrý večer.* O 3 jed. (Fischerová) . . . „ 6·—
„ 5. *Švec a čert.* O 3 jed. (Jirová) . . . . . „ 3·—

K slavnostním příležitostem: *V září svobody.* Zpěvy nadšení, stesku a naděje od A. Klášterského „ 12·—

Dodá každý knihkupec i
ZORA, SPOLEČNOST S R. O.
nakladatelství, umělecký závod,
PRAHA (KARLÍN, KRÁLOVSKÁ 50)

NOVINKA PRÁVĚ VYŠLO

KAREL PISKOŘ

KUKAČKA

Veselohra o 3 jednáních.

(Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.)

Přijato do repertoaru divadla »Uranie«.

Stručný obsah hry:

Paní Juliana Hornychová, jednatelka spolku pro ochranu opuštěných sirotků, je tolik zaneprázdněna spolkovým životem, že jí nezbývá času zabývati se též vlastními dětmi, jichž výchovu a opatrování svěřila vychovatelce. Následkem bytových nesnází je ke všemu dětský pokoj odloučen od bytu rodičů o jedno poschodí a tak se stane, že právě v den, kdy Juliana obdržela čestný diplom od spolku pro ochranu sirotků, dochází v její rodině k překvapujícímu odhalení, že jeden ze tří jejích vlastních »sirotků« — 6 letý Pavlík — už přede dvěma dny se ztratil. Kojná Fany, která v té věci není bez viny, netroufala si oznámiti to rodičům, dokud měla naději, že hoch se najde. Z toho horečný shon po dítěti, v němž velmi neslavně se vyznamenává komickými omyly soukromý detektiv Vydra. Do rušného předíva děje zasahuje též věrný spojenec Fany, nenechavý Eda Tokas, který dovrší zmatek tím, že bezděčně odhalí clonu z minulosti Juliany: její dávno už zapomenutý poměr k Zadražilovi. Hornych nechce pochopit, že to vše náleží již minulosti. Prudké scény žárlivosti, jimiž manželé se sobě odcizují, střídají se nyní rozmarně se starostmi o nezvěstného Pavlíka, které z nich činí spojence nejlepší shody. Ve chvíli, kdy manželé rokují už o rozvodu, dochází zpráva, že Pavlík konečně byl nalezen. Hochův návrat usmíří rodiče a oni radostně stěhují svou omladinu z hořejšího patra dolů pod vlastní dozor a ochranu.

Zdravá tendence hry kořeněna jest výborným rozmarem několika velmi vděčných figurek.

JEDINÁ DEKORACE SNADNO HRATELNÉ

CENA Kč 8·—.

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekorace: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Štěpánská ul. čís. 37.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechanická tkalcovna **v Polici nad Metují.**

Vzory na požádání zašle.

Divadelní jevišťě

zařizuje odborná, 28 let stávající dílna firmy

František Fert, divadelní malíř,

BRNO-HUSOVICE.

Žádejte bezplatné rozpočty s udáním šířky a výšky místnosti. // Výhodné placení. // Telefon 506/VI.

Vlásenky

divadelní, plešaté 20—25 Kč, komické Kč 35, salonky, selské, umělecké Kč 45—50. Paruky rytířské, alonž., rokokové pro pány i dámy. — Soupravy líčidel 8 tyčinek Kč 20—22—25.— **Mastix 5, krep 3 Kč.** — Odprodej starších, jakož i nových paruk, kus Kč 20—25. — Ilustr. návod k líčení Kč 15, dobírkou Kč 17. — Ceník zdarma zašle

JAN HAKL, PRAHA, Žitná 34.

850 kusů paruk na půjčování.

Největší odborný divadelní a maškarní závod

AŽA HUŇKOVÁ

PRAHA I, Ovocný trh 17.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

dekorační malíř, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provádí **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Žídenice,** St. osada č. 24. Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti. **Výhodné platební podmínky.**

JEVIŠTĚ

a zařízení na vytahování dekorací provádí velmi levně odborná firma

Hanuš a Píštěk v Místku, Frýdlantská 63.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37

POHODLNÝM ZPŮSOBEM, BEZ ZATÍŽENÍ ROZPOČTU TÍSNIVÝM VĚTŠÍM VYDÁNÍM, NA MÍRNÉ, BA NEPATRNÉ

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD 10 Kč VÝŠE

OBDRŽÍTE NEJLEPŠÍ A NEJKRÁSNĚJŠÍ ČESKÉ KNIHY.

ZVLÁŠTĚ DOPORUČUJEME:

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. Nejzápadnější Slovan. Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.

Sv. 2. V třetím dvoře. Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.

Sv. 3. Povídky. 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.

Sv. 4. Nedělní povídky. Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.

Sv. 5. Kašpar Lén mstitel. Román. Stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokožených vazbách stojí Kč 206·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 20·—.

Knihy Fráni Šrámka:

		Za Kč
Klavír a housle.	Čtyři povíd.	7·20
Osyka.	Deset povídek	12·—
Sedmibolestní.	Jedenáct povíd.	10·—
Sláva života.	Osm povídek .	5·60
Splav.	Básně	6·—
Stříbrný vítr.	Román	18·—
Tělo.	Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 88·30 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 10·—.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37

P. T. OCHOTNICKÝM SPOLKŮM DOPORUČUJEME PŮSOBIVOU VESELOHERNÍ NOVINKU

KARLA PISKOŘE:

ZÁVODY MILIONŮ.

Veselohra o třech jednáních.

(Úlohy: šest pánských, tři dámské. Dekorace: pokoj.)

Přijato do repertoaru Tylova divadla.

Stručný obsah hry:

Tři společníci dávno zrušené firmy sejdou se po letech na lesním zámečku pana Plamínka, aby se sobě navzájem pochlubili svými životními úspěchy. Bilance u Plamínka a Loskota je znamenitá. Zatím, co Plamínek provádí hosty svým skvěle zařízeným lesním zámečkem se slunečními a sprchovými lázněmi, kulečníkovým sálem atd., oslňuje Loskot své bývalé společníky svým salonním autem a brilantovými šperky, jimiž ozdobil svou roztomilou dcerušku Lili. Vzájemné oslnění je dokonalé. Nikdo netuší, že všechen tento lesk je pouze vydlužen. Jsou tu však ještě dvě zdařilé figurky, které „pány milionáře" uvádějí do nesmírných rozpaků: pan Rohanovský, skutečný majitel zámečku, a pan David Edelweiss, skutečný majitel brilantů a automobilu. Zmatky a nesnáze, jež tito páni stále působí nejen svým věřitelům, ale i sobě navzájem, jsou plny veselého rozmaru a komiky a potrvají až do chvíle, kdy vydlužená sláva náhle pohasne. Tu vychází konečně najevo, že jediným skutečným milionářem je vlastně třetí, pro svoje skromné vystupování podceňovaný společník p. Knolich. Ten pak v blahém uspokojení, že „závody milionů" vyhrál, založí štěstí Oldřicha a Lili, jejichž milostný románek oživuje a doplňuje hru, plnou neodolatelně komických scén.

Pro charakterního komika velmi vděčná role v osobě lichváře Davida Edelweisse.

Cena Kč 8·—.

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poručí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekorace: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Štěpánská ul. čís. 37.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechanická tkalcovna **v Polici nad Metují.**

Vzory na požádání zašle.

Divadelní jeviště

zařizuje odborná, 28 let stávající dílna firmy

František Ferf, divadelní malíř,

BRNO-HUSOVICE.

Žádejte bezplatné rozpočty s udáním šířky a výšky místnosti. / Výhodné placení. // Telefon 506/VI.

Vlásenky

divadelní, plešaté 20–25 Kč, komické Kč 35, saloukys, selské, umělecké Kč 45–50. Paruky rytířské, alonž., rokokové pro pány i dámy. — Soupravy líčidel 8 tyčinek Kč 20–22–25.— **Mastix 6, krep 3 Kč.** — Odprodej starších, jakož i nových paruk, kus Kč 20–25. — Ilustr. návod k líčení Kč 15, dobírkou Kč 17. — Ceník zdarma zašle

JAN HAKL, PRAHA, Žitná 34.

860 kusů paruk na půjčování.

Největší odborný divadelní a maškarní závod

AŽA HUŇKOVÁ

PRAHA I, Ovocný trh 17.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

dekorační malíř, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provádí **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Židenice,** St. osada č. 24. Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti. **Výhodné platební podmínky.**

JEVIŠTĚ

a zařízení na vytahování dekorací provádí velmi levně odborná firma

Hanuš a Píštěk v Mistku, Frýdlantská 63.

POHODLNÝM ZPŮSOBEM, BEZ ZATÍŽENÍ ROZPOČTU TÍSNIVÝM VĚTŠÍM VYDÁNÍM, NA MÍRNÉ, BA NEPATRNÉ

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD KČ 10·— VÝŠE

OBDRŽÍTE NEJLEPŠÍ A NEJKRÁSNĚJŠÍ ČESKÉ KNIHY.

ZVLÁŠTĚ DOPORUČUJEME:

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. **Nejzápadnější Slovan.** Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.

Sv. 2. **V třetím dvoře.** Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.

Sv. 3. **Povídky.** 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.

Sv. 4. **Nedělní povídky.** Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.

Sv. 5. **Kašpar Lén mstitel.** Román. Stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokožených vazbách stojí Kč 200·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 20·—.

Knihy Fráni Šrámka:

	Za Kč
Klavír a housle. Čtyři povíd.	7·20
Osyka. Deset povídek	12·—
Sedmibolestní. Jedenáct povíd.	10·—
Sláva života. Osm povídek .	5·60
Splav. Básně	6·—
Stříbrný vítr. Román	18·—
Tělo. Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 88·80 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 10·—.

Na požádání zašleme náš úplný seznam k libovolnému výběru.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37.

THEATRALIA

	Za Kč
Arcybašev M. P., *Žárlivost.* Drama o 5 dějstvích	6·—
Averčenko A., *Pětka.* Pět veselých aktovek	8·
Blahník V. K., *Smysl a podstata divadelního umění*	18·—
České divadlo. Ročník II. úplný	20·—
Československé divadlo. Ročník I. (IV.) úplný	36·—
Fischer O., *Karlštejn.* Libretto o 3 dějstvích	2·—
— *Orloj světa.* Hra o 3 dějstvích	10·—
Hilar K. H., *Divadelní promenády*	10·—
Hnilička A. Dr., *Portréty starých českých mistrů hudebních*	21·—
Jeviště. Div. týdeník. Roč. I. úplný	56·—
— „ „ „ II. „	80·—
— „ „ „ III. číslo 1—30	60·—
Konrád E., *Návrat mládí.* Hra o 5 dějstvích	8·—
— *Širočina.* Hra o 5 dějstvích	9·—
Leda, *Obecní volby.* Veselohra o 3 jednáních	2·80
— *Právo k životu.* Hra o 3 jednáních	2·80
Lukavský J., *Komedianti.* Román z hereckého života	8·—
Mistr Petr Patelin. Farce z XV. století	30·
Munk J., *Hypolita.* Libretto o 3 dějstvích	3·
Olbracht J., *Podivné přátelství herce Jesenia.* Román	30·—
Piskoř K., *Akrobati.* Hra o 1 jednání	3·50
Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jednáních	9·
— *Kukačka.* Veselohra o 3 jednáních	8·—
Piskoř K., *Meteor.* Drama o 3 jednáních	8·—
— *Mumie.* Fraška o 3 jednáních	10·—
— *Na sopečné půdě.* Hra o 3 jednáních	9·
— *Prozatímní manželství.* Komedie o 4 jednáních	10·—
— *Ta, jíž nelze odolati.* Veselohra o 3 jednáních	12·—
— *Závěť tak poroučí.* Veselohra o 1 jednání	3·50
— *Závody milionů.* Veselohra o 3 jednáních	8·—
Pujman F., *Osudnice lásky*	21·—
— *Poznámky o dramaturgii Smetanových oper*	8·—
— *Smetanovský brevíř*	6·
Régnier H., *Muž a siréna.* Dramatická báseň	3·—
Scheinpflug K., *Divadlo na venkově*	18·—
Sofokles, *Král Oidipus. Slídiči*	12·
Srba A., *Boj proti Dvořákovi*	2·50
Šalda F. X., *Genius Shakespearův a jeho tvorba*	4·
Šrámek Fráňa, *Hagenbek.* Komedieo 3 dějstvích	10·
Theer O., *Faëthon.* Tragedie o 2 dějstvích a dohře	12·—
Till J., *Všední žena.* Hra o 4 dějstvích	3·—
Tyl J. K., *Strakonický dudák.* Národní báchorka o 3 jednáních. Scénicky upravil V. Tille	6·
Vojnović I., *Maškaráda v podkroví.* Tři aktovky masopustního scherza	9·
Zavřel F., *Juan.* Tragedie o 50 scénách	4·80

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

Fr. Borového v Praze II, Štěpánská ulice 37.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan.

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 29. března 1924. SEŠIT 5.

OBSAH

P.: Jubilejní. (Úvodník.)
Šaloun: Fr. Ad. Šubertovi. (1883. - Báseň.) — Strejček: Umění komiků. — Bicek: Jihoslovanské drama. — Dr. Šebesta: K. H. a V. A. Tham. (K dějinám pražsk. divadla z konce 18. a poč. 19. stol.) — Vlček: Frine, Judita a Maria z Magdaly. — P.: Hlavy tisku o „Kolumbovi".

S cesty. Šaloun: Bedřichu Smetanovi. (Báseň.)

Divadelní podobizny. Rydvan: Herec ušlechtilého patosu. (S 3 vyobr.)

Pod čarou. Herman: Autorovy slzy.

Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Loňské státní ceny, Dr. Hilar a politika, Dr. J. Bartoš contra F. S. Frabša, „Bez vůdce", Omladináři — devadesátníci a j.

Z ciziny. Teatr Narodowy, Maurice Rostand, Vídeňská div.

Ochotnictvo. Hegner: Dram. spisovatelé a ochotnictvo. — Kumpera: Divadlo v přírodě.

Pro ochotnickou praksi. (Petr: O spojitosti mluveného slova a gesta.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Spisy Fr. Ad. Šuberta, Pozor na zbraně!, Kursy, přednášky a herecké soutěže, Z venkov. okrsků, Ochotn. repertoar a j.)

Slovenské ochotn. div. Blahník: O svatomartinském ochotn. sjezdu. (Dokonč.) (3 vyobr.)

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knižní novinky. Nákl. „Zory“ v Karlíně, Královská vyšla jako sv. 46. sbírky „České divadlo“ (red. B. Šaloun, autor básní v tomto sešitě „Čsl. div.“) 5 akt. biblická hra Frant. Hermana, starosty Ú. M. D. O. Č., „Velký pátek“ (za Kč 11·—), vhodná nejen námětově, ale také literárními kvalitami pro velikonoční představení i jednot, které jsou ve volbě repertoaru velmi vyběravé. Hra řeší náboženský motiv zrady Jidášovy zcela moderním způsobem, má krásnou básnickou dikci a skvěle kreslené postavy, jichž počet podle potřeby lze snížiti na nejmenší míru, takže tato okolnost nebude překážkou uvedení její i na skrovnější, ovšem herecky vyspělá jeviště. Další svazky této cenné div. knihovny obsahují ruské hry Birinského „Moloch“ (3 akt. trag., přel. V. Červinka, Kč 10·—) a Dostojevského „Strýčinkův sen“ (přel. a upr. Červinka-Vrbský), původní přetisk F. V. Jeřábkova „Služebníka svého pána“ (s liter. pozn. Jar. Boreckého, Kč 6·—) a úspěšnou italskou hru L. Pirandella „Šest postav hledá autora“ (přel. M. Votrubová-Haunerová, Kč 10·—). — Vlastním nákl. Ad. Červinky Praha II., Pštrossova 4 vyšla 1 akt. kom. „Když děti dospívají“, jejíž ostrá satira nezapře autora neméně ožehavého „Božího míru“ (3 akt. satir. obraz, v komisi Šolce a Šimáčka za Kč 9·—) a nezdolného bojovníka za zlepšení zubožených hmotných poměrů česk. spisovatelstva, a zaslouží pozornosti našich scén. — Nákl. spis. Ed. Hegnera Vinohrady, Nitranská 16 vychází Lidová knihovna divadelní, na niž upozorňujeme své čtenáře. Obsahuje řadu her Ed. Hegnera a Anny Hegnerové, z nichž mnohé hodí se pro ušlechtilou sociální svou tendenci ke slavnostním příležitostem (dělnickému i pokrokářskému 1. máji, 28. říjnu atd.) Jmenujeme na příkl. 4 akt. komedii „Zlaté doly“ (za Kč 10·—), 3 akt. soc. hru „Průboj“ (za Kč 7·50), 4 akt. soc. drama „Trosečníci“ (Kč 10·—), 3 akt. drama „Anna Martensová“ (za Kč 5·—), 4 akt. dr. „Nad jícnem sopky“ (za Kč 7·50), 4 akt. lid. hru „Rodina Sukových“ (za Kč 10·—), 3 akt. maloměst. předvolební kom. „Boj o Titana“ (za Kč 10·—), 3 akt. slavn. hru k 28. říjnu „V příboji“ (za Kč 5·—), 3 akt. válečnou kom. „Xantippa“ (za Kč 7·50), 5 satir. grotesek (za Kč 10·—) a j., které kromě liter. ceny dbají vždy také možností menších divadel a proto sama potřeba těchto divadel pozornost k hrám manželů Hegnerových si vynutí. — Nákl. Fr. Švejdy v Praze VIII. vyšla 5 akt. hra osvědčeného Petra Fingala (měl přednášeti o letošním valném shromáždění Ú. M. D. O. Č.) „Byl první máj“, která nově obohacuje chudý příležitostný repertoar pro slavnostní představení v předvečer 1. května a již lze k tomuto aktuelnímu účelu vřele doporučiti (za Kč 8·— Bližší na obálce seš. 3. „Čsl. Div.“)

K 75. výročí narození FR. AD. ŠUBERTA,

prvního ředitele Národního divadla v Praze, propagátora díla Smetanova, muže o vývoj českého divadla vysoce zasloužilého, vyšlo právě jako 1. svazek souborného vydání jeho spisů:

NA OKRAJE DIVADELNÍ KRONIKY.

Feuilletony a články. S podobiznou autorovou.

Cena Kč 10·—.

Koupiti lze u všech knihkupců, zejména u firmy

FR. AD. URBÁNEK A SYNOVÉ

Praha II, Národní tř., vedle Nár. div.

Ve vydání spisů Fr. Ad. Šuberta připravuje se: „Král Jiří z Poděbrad“, „Zajetí krále Václava“ (romány historické), „Z uplynulých dob“ (tři knihy vzpomínek), „Kniha feuilletonů“ a j.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

dekorační malíř, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provád. **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Židenice,** St. osada č. 241 Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti.

Výhodné platební podmínky.

Vlásenky

divadelní, plešaté 20—25 Kč, komické Kč 35, salonky, selské, umělecké Kč 45—50. Paruky rytířské, alonž., rokokové pro pány i dámy. — Soupravy líčidel 8 tyčinek Kč 20—22—25.— **Mastix 5, krep 3 Kč.** — Odprodej starších, jakož i nových paruk, kus Kč 20—25. — Ilustr. návod k líčení Kč 15, dobírkou Kč 17. — Ceník zdarma zašle

JAN HAKL, PRAHA, Žitná 34.

850 kusů paruk na půjčování.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 14. dubna 1924. SEŠIT 6.

OBSAH

Rdv.: Divadla nová i nenarozená. (Úvodník.)

Krofta: Život divadlem. (Báseň.) — Petr: Jan Voborník. (S vyobr.) — šr.: „Prodaná“ v Madridě. — Vlček: Frine, Judita a Maria z Magdaly. (Pokrač.) — Dr. Šebesta: K. H. a V. A. Tham. (K dějinám pražsk. divadla z konce 18. a poč. 19. stol. — Dokonč.) — Bicek: Jihoslovanské drama. (Dokonč.) — P.: Hlasy tisku o „Čitře“, „Poštovním úřadě“, „Zábavě v lásce“ a „Chastelardu“.

Pod čarou. Pilm: Dopis z Londýna.

Naše časovosti. Repertoár stálých scén. Šubertova oslava v naší kritice. „Národní listy“

Z ciziny. Polské „Nár. div.“.

Matice divadelní. Valná schůze. Zasláno.

Ochotnictvo. Zyka: Dvě vzpomínky. (Dr. J. Podlipný a Fr. Ad. Šubert. — S vyobr.) — Kumpera: Divadlo v přírodě. (Pokrač.)

Pro ochotnickou praksi. (Dr. Herman: Dojmy z valné schůze Ú. M. D. O. Č. — Upozornění při placení daní a dávek.) — Zprávy ochotnické. (Ty: Prof. Jan Vobornik.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Jubilea a slavnosti; Z ústředí; Pražský okrsek; Posudky.)

Slovenské ochotn. div. I. riadne valné shromaždenie Ú. S. O. D.

(2 vyobr.)

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“,
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

Ch

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu řídí *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostravská (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek inserátů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, jelikož ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

K oslavám Husovým a letošnímu jubileu Žižkovu vyšla nákl. Fr. Lukavského v České Třebové nová div. hra „Mistr Jan Hus“, historický obraz ve 3 jednáních od K. O. Hubálka. Dram. báseň tato byla r. 1904 přijata ku provozování v Uranii, ale rak. úřady jí zakázaly. Teprve po převratu r. 1922 provedl její premieru s velkým úspěchem Spolek div. och. „Hýbl“ v Čes. Třebové. Prof. M. Frantík napsal o této hře v kritickém rozboru („Východ“, roč. 1922, č. 31.—34.), že stojí ideově na výši doby a může se doporučiti všude, kde se touží poznati idea Husova. Scénické požadavky její jsou skrovné, takže jim vyhověti lze na každém venkovském jevišti.

Knihy div. i jiné, časop. atd. Nákl. „Obzoru“ v Přerově vydáno jako sv. 6. „Knihovny Obzoru“ 3 akt. drama našeho pilného spolupracovníka Bartoše Vlčka „Učeň,“ jež vyzdobeno dřevoryty Jos. Biebra a prvních 100 eksemplářů číslováno a podepsáno básníkem i malířem. Ke hře, v Praze dosud neprovedené, se obšírnější zmínkou vrátíme. — Nakl. B. Kočí v Praze-I., Masaryk. nábř. 14, vydal dvě dětské div. hry od Ot. Svobody „Do přírody“ (za Kč 4·80), z nichž aktovka „Kunětické třešně“ jedná r. 1500 na hradě kunětickém a druhá „Dětský výlet“ zachycuje v jedné scéně výlet na Kunětickou horu s odbočkou do minulosti. Jsou to roztomilé dětské obrázky, tendenční i pohádkově zabarvené, hodící se pro divadla v přírodě i scény uzavřené a působící mnoho radosti jak malým hercům, tak divákům. — Týmž nákl. vydaná brožura El. Paulové-Kůžičkové „Jak rozřešíme pohlavní otázku“ (za Kč 2·50) obírá se životně vážnými problémy odpovědnosti za dítě, prostituce, volné lásky a rodiny, a lidsky přirozeným a sociálně uskutečnitelným jich řešením řadí se k nejlepším odbor. pracím světovým toho druhu a novými a krásnými postřehy ukazuje, že jde autorce poctivě o dobro národa. — Právě vyšla hra Fr. Davida „Už je tady: Vzkaz s planety Marsu“, již dostati lze u všech knihkupců a hodí se jednoduchou dekorací a málo osobami pro každé jeviště. — Nákl. F. Topiče v Praze-I., Nár. tř. 11, vyšel seš. 4. populárního „Švandy dudáka“ s bohatou částí obrazovou i tekstovou.

Repertoár našich ochotnických jednot a spolků. XII. 2. Čsl. vzd. a podp. bes. Praha-VII.: Hříšnice (Skružný); 8. „Ratolest“ Podbaba: Loupežníci (Schiller; na počest 20leté ochotn. a rež. činnosti A. Luňáčka); 16. Dr. odb. „Byt. druž. zříz. a děln. železn.“: Geysir (Scheinpflug); 25. Sokol Račice: Rozvedený pán (Kraatz). Školní mládež z Rakous: Matka (?), 25. a 26. „Osvěta“ Vysočany: Starosta Stilmondský, 26. „Byt. druž. železn.“: Střevíček paní markýzy (Schäfer), 30. dto: Svět bez mužů (Engel-Horst); 31. Jdo. Řevnice: Ubohý ministr (Scheu), Lapený Samsonek (Svoboda), Soud nad starým rokem (Jar. Nauman), „Bujarost“ Praha-I.: Dáma ve smutku (Oliva), Cholera (Šváb). — I. 13. „Tyl“ na Horách Kutných: Jejich štěstí (Hilbert). „Šimanovský“ Praha: Pro štěstí (Przybyszewski), „Bujarost“: Lilka Grünová (Feldes-Skružný), N. J. Svitavy: Otec (Jirásek); 19. „Kolár“ Smíchov: Románek na horách (Skružný); 20. „Tyl“ Hory Kutné: Vdavky Nanynky Kulichovy (Herrmann-Pohorská); Orel Židenice-Juliánov: 6. Deskový statek (Štech), 20. Kozlanská garda (Rudloff-[illegible]), 27. Nevinně odsouzen (D'ennery-Corman). II. 3. „Tyl“ Hory Kutné: V sudě Diogenově (Vrchlický), Ze všech nejsmutnější (Skopa), Zloděj (Štolba), „Tyl“ Kostelec n. Lab.: Hadrián z Římsu (Klicpera); 6. Dr. odb. čsl. str. soc. Hodonín: R. U. R. (Čapek), Sokol [illegible]: Hvězda [illegible] (Mařík); 15. „Ant. Marek“ Turnov: Její pastorkyňa (Preissová; 50. výr. otevř. měst. div.), 17. „Vojan“ Hostín p. Byšice: Nevěsta (Lutnová-Ptáčková), N. J. [illegible]: Z českých mlýnů (Foři), Och. div. Bělohrad: Svatba Krečinského (Suchovo-Kobylin-Křička P.), „Tyl“ Hory Kutné: 20.000 za Karlíčka (Skružný); 22., 23. a 24. [illegible] j. Hořice: Orfeus v podsvětí (Offenbach); 23. N. J. S. Falknov n. O.: Charleyova teta (Brandon); 24. Spdo. Dranice: Podvodnice (Skružný) „Vlastimil“ [illegible]: Křižníčka z myslivny (Mařík) „Stankovský“ Praha: Stíny z hlubin (Šimáček M.) „Tyl“ Hory Kutné: [illegible] (Samberk), 26. „Kolár“ Smíchov: Frak (Dregely-Kautský). — III. 2. „Havlíček“ v Soprči: Černé duše (Stroupežnický), „Tyl“ Hory Kutné: Ferdinand spí (Skružný). 6. a 7. „Želenský“, Dr. odb. baráčníků a Jiroušk. skup. Karlín: Jánošík (Mahen; k oslavě naroz. p. pres.); 6. Okr. osv. sbor Duchcov: Dva světy (Ladecký); 7. „Ant. Marek“ Turnov: Slovo k ministru (Langer); 9. a 16. „Klicpera“ Borohrádek: Píseň mládí (dr. Šelina opereta); 9. Spdo. ve Slaném: Návrat mládí (Konczyński - Rydvan), „Heyduk“ v Jilemnici: Věc Makropulos (Čapek), Spdo. Havlovice: V českém ráji (Foři), Spdo. v Černém Kostelci: (Vrbský), Na jedné vsi (Hanuš O.), Kukačka (Bráz); 15. a 16. „Tyl“ Hory Kutné: Čekanky (Svoboda); 16. „Tyl“ Brumov: Radhošťský poustevník (Cisler), Div. odb. Sokola „Vrchlický“ Třebíč: Blázen Tantris (Hardt - Mašek; R. Mašková j. h.), „Šubert“ Zlonice: Princezna ze statku (Rydvan); 23. Div. odb. Čt. bes. Miletice: Prodaný ženich (Šulc), Děl. och. sp. v Trubíně: Poslední muž (Svoboda), Spdo. „Hýbl“ v Čes. Třebové: Soucit (Sokol - Tůma), Och.-čt. j. v Nových Hradech při Akademii: Soucit (Cisler), Och. div. na Velehradě: Jarní vody (Horáková), Och. a vzd. j. „Tyl“ v Budenicích: Na selské samotě (Pospíšil), Och. sp. „Komenský“ v [illegible]: Staré hříchy (Štolba). (*Pokračování.*)

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

dekorační malíř, Hradec Králové, Jiříkova 364/tř.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan.

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 30. dubna 1924. SEŠIT 7.

OBSAH

Dr. Zavřel: Místo úvodníku.

Gamza: Pro zrození herce. — Melniková-Papoušková: Ruské divadlo a drama XX. stol. — Vlček: Frine, Judita a Maria z Magdaly. (Dokonč.) — J. P.: Hlasy tisku o „Madame Legros", Čechu a Němci" a „Prostopášníku p. de Trouhadec".

Pod čarou. Krofta: První hrstka divadelních epigramů. — Říha: Dopis z Londýna. (Dokonč.)

Kronika. Leden 1864.

Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Valná hromada O. Čs. H., Repertoar a programy Nár. div., Zavřelův „Mrtvý", O novostavbě oper. div. v Praze, Nevkus a netečnost úřadů, Melokomedie, Bratislava bez slovenského repertoaru atd.

Z ciziny. Napodobenina „R. U. R." N. N. Jevrejnov, Balet „Pan Twardowski", Seminář pro div. vědy.

Matice Divadelní. Přátelům div. umění!

Ochotnictvo. Hegner: A ještě dram. spisovatelé a ochotnictvo. — Kumpera: Divadlo v přírodě. (Pokrač.)

Pro ochotnickou praksi. (Šimáček: Hry k oslavám Žižkovým, dr. Herman: Dojmy z valné schůze Ú. M. D. O. Č.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Výstava národ. rozvoje, Kursy, přednášky atd., Divadlo a děti, Ze zahranič. odb., Z ústředí, venkov. okrsků, jednot a j.)

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Štěpánská 37, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy divadelní a jiné. Nakl. družstvo „Máje“, Praha I., vydalo v „Divadelní knihovně Máje“ dva nové svazky (99. a 100. po Kč 8·—), jimiž je stará italská 5 akt. pohádk. hra z čínského ovzduší „Turandot“ od Carla Gozziho, zastánce improvisované comédie dell'arte, provedená div. Švandovým a později také div. Národním (v překl. a úpravě Alf. Bresky), a neznámé, dosud nevydané 3 akt. drama Štolbovo „Po letech“ z pražského ovzduší, jež uvítají všecka naše divadla, na nichž hry Štolbovy jsou stále repertoarními. V knihovně Div. her pro mládež jako sv. 49. vyšla 3 akt. vánoční starosvětská hra se zpěvy dra Lád. Rutteho „Vánoční pohádka o chudobném Ondrejkovi“, věnovaná Mařatickým dětem na Moravě (u Uh. Hradiště; za Kč 4·—) a jistě i všem ostatním českým dětem, jež potěší. — Nákl. F. Lukavského, Čes. Třebová, vyšel K. O. Hubálkův 3 akt. histor. obraz „Mistr Jan Hus“ v pěkné úpravě Ant. Burky (cena ?), hodící se zejména k letošním oslavám Žižkovým nebo Husovým. — Nakl. F. Topiče v Praze, Nár. tř. 11., vyšel jako sv. 63. „Osení“, knih mladých čtenářů (red. Ad. Wenig), pěkně a přístupně psaný životopis Bedřicha Smetany od Jar. Hlouška s kresbou M. Švabinského v druhém vydání (za Kč 9·—), jenž výborně uvádí naši mládež k porozumění dílu největšího českého skladatele a zaslouží vřelého doporučení. — Nákl. dědiců řed. Fr. Ad. Šuberta (Edice „Strom“) v komisi firmy Urbánkovy u Nár. div. vyšla jako 1. sv. spisů kniha feuilletonů a článků „Na okraje divadelní kroniky“ s úvodním slovem V. K. Blahníka (za Kč 10·—), jíž obdrží všecky naše jednoty a právem lze doufati, že zájmavou tuto knihu žádná nevrátí, naopak další předplatí (viz insert v min. seš. „Čsl. Div.“). — Nákl. „Českého Čtenáře“, Praha II., Lützowova 3, vyšel poslední V. díl vzpomínek a zápisků dra Serv. Hellera „Z minulé doby“ a I. díl pamětí a vzpomínek dcery Renaty Tyršové na „Jindřicha Fügnera“, pro něž jistě najde se vnímavých čtenářů mezi těmi, kdož právem vzpomínají starých lepších časů po stránce vlasteneckého nadšení.

Provoz. práva. Związek autorów dramatycznych polskich ve Varšavě jmenoval svým zástupcem pro republiku Československou a ostatní cizinu divadelní zastupitelství „Centrum“, spol. s r. o. v Praze (Ing. Fr. Khol) a převzal zároveň hájení zájmů českých autorů, „Centrem“ zastupovaných, pro polská jeviště. Nejnověji umístěn byl „Měsíc nad řekou“ od Fráni Šrámka v Městském divadle ve Varšavě.

Ochotnický repertoar. III. 23. N. J. S. v Dl. Třebové: Lucifer aneb Zázračný elixír (opereta); 23. a 25. Spdo. „Tyl“ v Poličce: Žně (Šubert); 25. Spdo. v Košicích: Gazdina roba (Preissová); 29. a 30. Jdo. „Jirásek“ Ústí n. Lab.: Katakomby (Davis-Hejda); 29. Spdo. v Kouřimi: Čtveráctví krajánka Švejka (R. Mařík; pohost. hra Spdo. „Tyl“ z Plaňan), Och. sp. „Vltavan“ v Týně n. Vlt.: Vdavky Nanynky Kulichovy; 30. Kr. div. och. v Ohradě u Kolína: Manželem snadno a rychle (Burian), Spdo. Havlíček“ v Bílsku: Viktorka (Koubek), Div. sp. „Dobromil“ v Hřídelci: Černý kříž v lese (Pešková), Spdo. „Tyl“ v Třebonině: Kulatý svět (Šamberk), Čt.-och. sp. v Čekanicích u Tábora: Poslední muž, Hasiči v Dol. Bousově: Nezvedená Lída (Dítě lesa, A. Šíma), Spdo. v Žinkovech: Diblík (Birch-Pfeifferová), Spdo. v Šachově: Bílá myška (Hlavatý), Hasiči v Milčicích: To byla noc (Skružný), Spdo. „Kolár“ ve St. Městě n. Met.: Representantka domu (Viková-Kunětická), Hud.-dram. kr. v Čisté: Květy podzimu (dr. Šetina; opereta), Spdo. „Chvalovský“ Soběslav: Závody milionů (Piskoř), Spdo. „Tyl“ Havlovice: Ve spárech rak. orla (Mařík), Společ. klub stát. úř. Praha: Charleyova teta (Brandon), Spdo. „Vojan“ v Hostíni p. Bvšice: Smír (Pospíšil). — IV. 4. Spdo. „Vlastimil“ Litoměřice: On a jeho sestra (Buchbinder); 6. Dr. odb. při míst. osv. komisi v Lípě: Nebe, peklo, ráj (Mahen), Hasiči Hory Stříbrné: Naletním bytě (Štolba), N. J. ve Svitavách: Třetí zvonění (Štech), Hasiči Hořetice: Proč bychom se netěšili (Oliva), Jdo. Čáslav: Její systém (Štolba), Spdo. „Kolár“ Hoškovice: Západ slunce na horách (Fořt), Osv. sdr. div. och. ve Vesci: Zelení hájové (Karas), Spdo. Nová Paka: Srdce trumfem (Gandere-Bernášek), Krdo. ve Velké Chýšce: Jedenácté přikázání, Spdo. v Malém Poříčí: Kofliček Marie Terezie (Skružný a Veltruský); 12. Bes. „Stankovský“ Praha: Ukradené štěstí (Franko-Rozvoda; M. Růžičková, člen Tyl. div. j. h.), Čt.-och. j. „Kolár“ na Smíchově: Slečna Cifra (Gavault-Prusík); 13. Ochsp. „Jizeran“ v Rakousích: Paní matinka (Houžvic a Vika), Spdo. „Tyl“ Třebonín: Skryté lásky (opereta A. V. Koudely), Čt.-och. j. v Heřmanicích: Proč bychom se netěšili, N. J. S. v Novosedlech n. B.: Na rodné hroudě (Karas); 20. Spdo. v Ronově n. D.: Rozkošná příhoda (Caillavet-Flers-Rey-Schmoranz), Spdo. v Dolní Radechové: Noční manévry (vaudeville X. Jagra), Vzd., záb. a och. sp. „Tyl“ Havlovice: Ta naše Máňa! (Skružný a Veltruský), Spdo. v Čermné: Deskový statek (Štech), Podp. sp. div. och. „Tyl“ v Horní Branné: Pan major v. v. (Herman); 20. a 21. Spdo. Žebrák: Klepy (Bałucki-Schwab-Polabský); 20. Spdo. v Blatné: Zaza (z franc. O. Fastrová), Spdo. v Kouřimi: Aktovky J. Sudka: Jednoaktovka, Ona má tetu, Praporečník, Vzd. bes. „Bujarost“ Praha: Co způsobil zákon o ochraně nájemníků (Mařík), Spdo. v Košicích: Srážka vlaků (Horký); 20. a 21. Spdo. ve Slaném: Slzy sv. Vavřince (prem.; dle H. Bahra naps. Ant. Machek) a Starosta Stilmondský (Maeterlinck-Kalašová). *(Pokrač.)*

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan.

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 15. května 1924. SEŠIT 8.

OBSAH

Rdv.: Umění a politika. (Úvodník.)
Petruchio: Zrazená illuse. — Simon: Franta Krumlovský — český Kean. — Hofman: O volbě materiálu při dekoracích. — Barek: Idea nové pražské scény. (Kus uskutečňujícího se snu; se čtyřmi plánky.) — P.: Hlasy tisku o „Útěku do Benátek“ a „Hře života“.

Pod čarou. Krofta: Druhá hrstka divadelních epigramů. — Dr. Gołąbek: Školní divadla v Polsku.

Kronika. (Zaznamenává V. Š. Táborský.) Únor.

Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Impertinence, Letošní velikonoční schůze herecké, Jak se praktikuje předprodej vstupenek do zemských divadel. Na škodu divadla i jazyka, Bratislava bez slovenského repertoaru, „Zařúbenci.“

Z ciziny. Ivo Vojnovič o českém umění a hercích, Dvě nová divadla v Rusku, Gasiński Edmund, Nové divadlo v Paříži, Eleonora Duseová.

Ochotnictvo. Kumpera: Divadlo v přírodě. (Dokonč.)
Pro ochotnickou praksi. (Dojmy z valné schůze Ú. M. D. O. Č.) — Zprávy ochotnické. (Stanislav Jarkovský, Dramatická škola.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Úmrtí, Jubilea spolků, Sjezdy a zájezdy, Naše statistika, Kursy, přednášky atd., Náš ochotn. tisk, Z Ústředí atd.)

Slovenské divadlo. Naši v Amerike, Novým cenným dárkem slov. mládeži z pera česk. atd.

(4 vyobr.)

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ« SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„Čsl. Div." vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za inserční přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div." je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy. Ročenka Kruhu vinohradských solistů, letos vydaná, bude rozeslána našim spolkům vydavatelstvem za sníženou cenu Kč 7·—. Obsah je pěkný, úprava vkusná, takže ji lze dobře zařaditi do spolkových knihoven (s podob. herců: Zakopalem a j.) — Zemědělské nakl. A. Neuberta v Praze-II. Hybernská, vydalo bohatě ilustr. a pietně vypravené dílo † dra Václ. Řeznička „JUDr. Jan Podlipný, jeho život a působení" (za Kč 16·—), v níž i ochotnictvo najde několik známých svých postav a vylíčení různých fází zejména doby t. zv. domácího divadla.

Div. novinky. Nakl. Tisk. a nakl. družstva církve čsl. Praha-II. Krakovská 7. vyšlo drama žízně člověka a národa „Kain" od Rudolfa Zástěry s tit. kresbou mistra Frant. Bílka, jež básnicky i myšlenkově široce a hluboce založenou analogií a pararelou biblického děje s historií národa od dívčí války a sv. Václava přes Otakara, Husa a Lipany, přes Bílou Horu až k světové válce a převratu bude jako četba jen nevyhnutelným doplňkem event. scénického provedení. O knize (na antick. papíře Kč 31·40, na japanu Kč 41·80) ještě se zmíníme. — Nákl. B. Kočího v Praze-I., Masarykovo nábř. 14, vyšla jako sv. 288 „Uměleckých snah" říd. uč. Boh. Bouška 4 akt. národní hra „Čertova rokle" (za Kč 4·80), která mravoučnou a vlasteneckou tendencí návratu otců-legionářů, lásky dítek k rodičům, potrestané lakomosti a komickými scénami s venkov. obecním policajtem a působivým a vzrušujícím nočním výjevem v „Čertově rokli" v předvečer sv. Jana Křtitele živě upoutá a dobře poslouží školám při výběru her pro mládež. — Nakl. Fr. Švejdy v Praze-VIII vyšla 5 akt. příležitostná hra k 1. květnu od Petra Fingala „Byl první máj . . ." (za Kč 8·—, viz insert v sešitě 3. „Čsl. Div."), která však probuzenským ovzduším a postavami, každému Čechu drahými (Tyl, Mácha, Jablonský a j.), stane se jistě celoročně repertoarní.

Ochotnický repertoar. **I.** 13. Odj. „Vrchlický" Třebíč: Palackého tř. 27 (Šamberk); 27. Div. bes. „F. F. Šamberk" Košíře: Ženy vítězí i nad husary (Fr. Herzog). — **III.** 2. Dr. odb. pošt. a tel. zaměst. Žižkov: Žabec (Skružný), Och.-vzd. klub „Rozkvět" na Proseku: Pro českou školu (K. O. Hubálek), „Šamberk" Košíře: Maryša (Mrštíkové; na oslavu 100. nar. Bedř. Smetany); 23. Bes. „Heyduk" Praha: Proti vlastní krvi (dr. Herman); 30. Dr. kr. pro Černčice v Petrohradě: Když srdce promluví (Oliva), Spdo. v Ronově n. D.: Jedenácté přikázání (Šamberk), Spdo. „Šubert" v Hromici: Paní matinka (Houžvic-Vika). — **IV.** 5. Ochj. v Třešti: Flachsmann vychovatel (Ernst-Šaloun, po druhé); 5. a 6. Ochsp. „Tyl" na Horách Kutných: Žně (Šubert); 6. Jdo. v Čáslavi: Její systém (Štolba), Sokol v Chabařovicích: Zábav. večer s aktovk. „Medvěd námluvčím" (Krylov) a „Delikátní poslání" (Scribe), Sokol v Rožnově p. R.: Samot chorobné květy (Rožek), Sokol v Lečicích: Bílý lev (Kubík-Halová), Sokol v Bojkovicích: Její pastorkyňa (Preissová); 6. a 7. Spdo. „Tyl" v Poličce: Vdavky Nanynky Kulichovy (Herrmann Ign.); 6. a 13. Orel pro Židenice-Juliánov: Quo vadis-Ve znamení kříže (dle Sienkiewicze); 13. Spdo. v Branicích: Macíčkova dovolená (Skružný), Jdo. v Novém Etinku: Poslední muž (F. X. Svoboda), Dr. odb. Osv. sboru v Příbrami: Vdavky Nanynky Kulichovy; 20. Krdo. v Hlavně Sudově: Písmákova dcera (Ruth), Krdo. „Heyduk" v Heřmani: Širočina (Edm. Konrád), Čtochj. „Tyl" v Mostě: Žně (s prosl. V. K. Blahníka), Spdo. „Bozděch" ve Volyni: Vějíř lady Windermeerové (O. Wilde), Och. j. v Třešti: Mrak (K. Scheinpflug); Dr.-hud. sp. „Jirásek" v Hodkovicích: Přes tři vrchy (F. X. Svoboda), Spdo. „Hýbl" v Čes. Třebové: Palack. tř. 27; 20. a 21. „Tyl" na Horách Kutných: Vzkříšení (dle L. N. Tolstého H. Bataille), Spdo. „Kolár" ve St. Městě n. Met.: Zlaté časy (Dovská-Mašek), Och. sp. „Vltavan" v Týně n. Vlt.: Velbloud uchem jehly (Langer), Spdo. „Tyl" v Poličce: Pes a kočka (Schäfer), Spdo. v Malých Svatoňovicích: Vdavky Nanynky Kulichovy (Herrmann-Pohorská); 21. Och. sp. z Pištína: Vesničtí rebelanti (Císler), Šmahův okrsek v Táboře: Pátá hodina pí. Berouškové (Šmaha), Spdo. „Havlíček" v Linci: Kráska ze Šumavy (Fořt), Och. div. v Bělohradě: Španělská muška (Bach-Nevole), Čt.-och. sp. v Mladém Smolivci: Rodinná vojna (Šamberk), Jdo. v Čáslavi: Jedenácté přikázání, Jdo. v Osíku: Královská výsost (Somerset-Maugham-Hašler), Sokol v Kelči: Staré hříchy (Štolba), Krdo. v Chrasti: Mumie (Piskoř).

(Pokrač.)

K Žižkovým oslavám

Lemberk: **Pro víru.** Histor. hra o 4 děj. Kč 4·—, pošt. Kč 4·20. — Lemberk: **Tomáš Svoboda.** Histor. hra ve 3 děj. Kč 6·70, pošt. 6·90. — Beran: **Za roboty.** Obraz z doby pobělohorské ve 3 děj. Kč 6·70, pošt. Kč 6·90. — Beran: **Pro kalich Páně.** (Za Krčín — Jaroměř.) V čelné úloze vystupuje Žižka! Obraz z doby husitské v 5 děj. Kč 6·70, pošt. Kč 6·90.

Neopomeňte připočítati 2% daň z obratu při objednávkách, které obratem vyřídí

Tiskové a nakladatelské družstvo CČS
Praha II., Krakovská ul. č. 7. Telefon 6288.

DIVADELNÍ DEKORACE
odborně a umělecky provádí
ANT. DVOŘÁK,
malírna dekorací, Hradec Králové, Jiřikova tř. 364.
Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

Chcete-li míti na jevišti
vzornou kostymní výpravu,
chcete-li býti dobře a levně obslouženi, obraťte se na odborný závod
OLGY FRIEDLOVÉ
v PRAZE II.,
Jungmanova tř. 7-I. p.
Členům Ú. M. D. O. Č. 10% sleva.
Přesné složky. -- Vzorná obsluha.

Divadelní jeviště
zařizuje odborná, 28 let stávající dílna firmy
František Ferl, divadelní malíř,
BRNO-HUSOVICE.
Zádejte bezplatné rozpočty s udáním šířky a výšky místnosti. // Výhodné placení. // Telefon 506/VI.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ
odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provád. **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Židenice,** St. osada č. 241
Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti.
Výhodné platební podmínky.

K Husovým a Žižkovým oslavám.
Novinka. **Právě vyšlo.**
K. O. Hubálek:
Mistr Jan Hus, český reformátor.
Historický obraz ve 3 jednáních.
Dramatické dílo toto, které kritika staví na výši doby, jest velmi účinné a vhodné pro jeviště velká i venkovská. Scénické požadavky jsou skrovny, takže jim vyhověti může i nejmenší jeviště, počet vystupujících osob lze obmeziti vynecháním osob vedlejších nebo zaměstnáním herců ve dvou rolích.
Dekorace: I. jedn.: komnata, II. jedn.: síň kláštera, III. jedn.: vězení.
Vzorná knižní úprava. **Cena Kč 9·—.**
Objednávky obratem vyřídí:
Nakladatel **F. LUKAVSKÝ,** knihkupec
ČESKÁ TŘEBOVÁ.
U všech knihkupců. ✡ U všech knihkupců.

PLÁTNA
na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává
M. V. Škop, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Jindřišská 13

Pohodlným způsobem, bez zatížení rozpočtu tisnivým větším vydáním, na mírné, ba nepatrné

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD 10 Kč VÝŠE

obdržíte nejlepší a nejkrásnější české knihy.

ZVLÁŠTĚ DOPORUČUJEME:

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. **Nejzápadnější Slovan.** Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.
Sv. 2. **V třetím dvoře.** Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.
Sv. 3. **Povídky.** 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.
Sv. 4. **Nedělní povídky.** Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.
Sv. 5. **Kašpar Lén mstitel.** Román. Stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokožených vazbách stojí Kč 200·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky
po Kč 20·—.

Knihy Fráni Šrámka:

		Za Kč
Klavír a housle.	Čtyři povíd.	7·20
Osyka.	Deset povídek	12·—
Sedmibolestní.	Jedenáct povíd.	10·—
Sláva života.	Osm povídek .	5·60
Splav.	Básně	6·—
Stříbrný vítr.	Román	18·—
Tělo.	Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 88·80 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky
po Kč 10·—.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Jindřišská 13

JEDNA Z NEJPŮSOBIVĚJŠÍCH HER PRO OCHOTNICKÁ DIVADLA JEST ORIGINELNÍ A ROZMARNÁ HRA

KARLA PISKOŘE:

MUMIE.

Fraška o třech jednáních.

(Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekorace: studijní pokoj.)

Hráno s velkým úspěchem v divadle »Adrie«.

Stručný obsah hry:

Viktor Kalus, zeť egyptologa prof. Cyprina, vrátil se z letního pobytu dříve, nežli jeho žena se svými rodiči. Ihned první den nenadálé volnosti svedl ho k lehkomyslnému kousku. Poskytl kavalírskou pomoc neznámé dámě, kterou v koupacím obleku odvezl do svého bytu, aby ji opatřil náhradu za oděv, který jí na Vltavě byl odcizen. Jeho žena, tchýně a tchán vrátí se, když se toho oba nejméně naději. »Neznámá«, která je artistickou pomocnicí italského eskamotéra Mantoliniho, jest sluncem tak dokonale do hněda opálena, že v kritickém okamžiku vnukne Kalusovi myšlenku, aby ji uložil v truhle na místě mumie ve studijním pokoji profesora Cyprina. Tam odehrává se pak s živou mumií komedie plná zmatků, o jejichž dovršení přičiní se hlavně prudký Ital Mantolini vytrvalým požadováním své ztracené společnice. Přátelé Kalusovi naleznou na konec cestu ke smírnému rozřešení případu.

Z povahových kreseb této zdařilé frašky dlužno označiti karakteristický typ prof. Cyprina a temperamentní figurku Itala Mantoliniho za obzvlášť působivé a vděčné úlohy.

JEDINÁ DEKORACE. CENA Kč 10·—.

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekor.: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 5 dámských. Dekor.: pokoj a salon.) Repertoarní hra Švandova divadla. **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Jindřišská ul. čís. 13.

Chcete-li míti na jevišti

VZORNOU KOSTYMNÍ VÝPRAVU,

chcete-li býti dobře a levně obslouženi, obraťte se na odborný závod

OLGY FRIEDLOVÉ

V PRAZE II.,

Jungmanova tř. 7-I. p.

Členům Ú. M. D. O. Č. 10% sleva.

Přesné slohy. -- Vzorná obsluha.

Divadelní jeviště

zařizuje odborná, 28 let stávající dílna firmy

František Ferl, divadelní malíř,

BRNO-HUSOVICE.

Zádejte bezplatné rozpočty s udáním šířky a výšky místnosti. // Výhodné placení. // Telefon 506/VI.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provád. **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Židenice,** St. osada č. 241 Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti. **Výhodné platební podmínky.**

K Husovým a Žižkovým oslavám.

Novinka. **Právě vyšlo.**

K. O. Hubálek:

Mistr Jan Hus, český reformátor.

Historický obraz ve 3 jednáních.

Dramatické dílo toto, které kritika staví na výši doby, jest velmi účinné a vhodné pro jeviště velká i venkovská. Scénické požadavky jsou skrovny, takže jím vyhověti může i nejmenší jeviště, počet vystupujících osob lze obmeziti vynecháním osob vedlejších nebo zaměstnáním hereů ve dvou rolích.

Dekorace: I. jedn.: komnata, II. jedn.: síň kláštera, III. jedn.: vězení.

Vzorná knižní úprava. **Cena Kč 9·—.**

Objednávky obratem vyřídí:

Nakladatel **F. LUKAVSKÝ,** knihkupec

ČESKÁ TŘEBOVÁ.

U všech knihkupců. ☆ U všech knihkupců.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé

vyrábí a dodává

M. V. Škop, mechanická tkalcovna

v Polici nad Metují.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37

POHODLNÝM ZPŮSOBEM, BEZ ZATÍŽENÍ ROZPOČTU TÍSNIVÝM VĚTŠÍM VYDÁNÍM, NA MÍRNÉ, BA NEPATRNÉ

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD 10 Kč VÝŠE

OBDRŽÍTE NEJLEPŠÍ A NEJKRÁSNĚJŠÍ ČESKÉ KNIHY.

ZVLÁŠTĚ DOPORUČUJEME:

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. **Nejzápadnější Slovan.** Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.

Sv. 2. **V třetím dvoře.** Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.

Sv. 3. **Povídky.** 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.

Sv. 4. **Nedělní povídky.** Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.

Sv. 5. **Kašpar Lén mstitel.** Román. Stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokožených vazbách stojí Kč 200·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 20·—.

Knihy Fráni Šrámka:

	Za Kč
Klavír a housle. Čtyři povíd.	7·20
Osyka. Deset povídek	12·—
Sedmibolestní. Jedenáct povíd.	10·—
Sláva života. Osm povídek	5·60
Splav. Básně	6·—
Stříbrný vítr. Román	18·—
Tělo. Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 88·80 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 10·—.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37

Z ŘADY PŮVODNÍCH NOVINEK, V POSLEDNÍ DOBĚ VYDANÝCH, DOPORUČUJEME:

KAREL PISKOŘ:

KDYŽ SE OBCHOD VYDAŘÍ.

Veselohra o 3 jednáních.

(Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.)

Přijato do repertoaru Tylova divadla.

Stručný obsah hry:

Narcis Klaudin — syn velkoobchodníka, velmi zaujatého vůči každému povolání, které není čistě obchodní — zamiluje se do herečky Méri Dubovské a je překvapen svým otcem při intimním večírku, jejž tajně uspořádal se svými přáteli na počest své milenky. Méri, o níž starý pán, aniž by ji spatřil, pronesl poznámku velmi nešetrnou, je odhodlána zjednati si dostiučinění a nastupuje příštího dne jako komptoiristka v obchodě Klaudinově. Je pokládána za dceru Klaudinova obchodního přítele, která po úradě otců určena je Narcisovi za ženu. Následuje řada zápletek, v nichž Klaudinovo heslo »Obchod nade vše« dochází velkého nepochopení. Personál fy Klaudin a syn, vesměs donucením z příbuzenstva asentovaný, objeví se v plném světle svých přirozených vloh a náklonností: malíř, houslista, fotograf — vše, jenom ne obchodník. Ve chvíli úplného rozčarování smíří se Klaudin také s myšlenkou, že bude míti snachu herečku, o jejíž zasnoubení s Narcisem sám s komickou horlivostí usiloval.

Šťastná základní myšlenka s vedoucím heslem »OBCHOD NADE VŠE« prochází tolika komickými zápletkami, že už pouhou pestrostí děje úspěch hry je zajištěn.

CENA Kč 9·—.

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekorace: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Štěpánská ul. čís. 37.

Chcete-li míti na jevišti
vzornou kostymní výpravu.
chcete-li býti dobře a levně obsloužení, obraťte se na odborný závod

OLGY FRIEDLOVÉ
v PRAZE II.,
Jungmanova tř. 7-I. p.

Členům Ú. M. D. O. Č. 10% sleva.

Přesné slohy. -- Vzorná obsluha.

Divadelní jeviště

zařizuje odborná, 28 let stávající dílna firmy

František Fert, divadelní malíř
BRNO-HUSOVICE.

Zádejte bezplatné rozpočty s udáním šířky a výšky místnosti. // Výhodné placení. // Telefon 506/VI.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provádí **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Židenice,** St. osada č. 24i
Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti.
Výhodné platební podmínky.

ČELOVEČERNÍ

DIVADELNÍ HRY

vydané nákladem

J. F. BUČKA,

knihkupce v Prostějově.

Sv. 1. **Kocourkov.** Fraška o 4 jednáních. Napsal A. Kavoň. Cena Kč 9·—

Sv. 2. **Ze záhrobí.** Expresionistické drama o 5 jednáních. Napsal Walter Hasenclever. Autorisovaný překlad. Jen pro větší scény. Cena Kč 12·—

Sv. 3. **Veleja.** Drama o 3 dějstvích. Napsal Anton Novačan. Autor. překlad. — Novinka Národního divadla v Olomouci. Cena Kč 12·—

Sv. 4. **Drama jedné noci.** O 3 aktech. Napsal Jos. Křičenský. Provozováno na mnoha ochotnických scénách s velkým úspěchem. Cena Kč 7·50

Sv. 5. **Chycené ptáče.** Drama o 3 dějstvích. Napsal Josef Křičenský. Z oblíbeného repertoaru ochotnických scén. Cena Kč 8·—

Sv. 6. **Když měsíček spanile svítil.** (Právo prvé noci.) Rozmarná hra o 3 jednáních se zpěvy i hudbou. Napsal Jos. Křičenský. Lze hráti i beze zpěvu a hudebního doprovodu. (Hudební doprovod zvlášť.) Cena Kč 8·—

V dalším vydávání se pokračuje.

Na skladě v každém knihkupectví.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37

POHODLNÝM ZPŮSOBEM, BEZ ZATÍŽENÍ ROZPOČTU TÍSNIVÝM VĚTŠÍM VYDÁNÍM, NA MÍRNE, BA NEPATRNÉ

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD 10 Kč VÝŠE

OBDRŽÍTE NEJLEPŠÍ A NEJKRÁSNĚJŠÍ ČESKÉ KNIHY.

ZVLÁŠTĚ DOPORUČUJEME:

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA *Knihy Fráni Šrámka:*

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. Nejespadnější Slovan. Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.

Sv. 2. V třetím dvoře. Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 50·—.

Sv. 3. Povídky. 1884—1890. Stran 172. Za Kč 19·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.

Sv. 4. Nedělní povídky. Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 32·50.

Sv. 5. Kašpar Lén mstitel. Román. Stran 340. Za Kč 71·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokožených vazbách stojí Kč 200·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 20·—.

	Za Kč
Klavír a housle. Čtyři povídky	3·20
Osyka. Deset povídek	12·—
Sedmibolestní. Jedenáct povídek	10·—
Sláva života. Osm povídek	5·60
Splav. Básně	6·—
Stříbrný vítr. Román	16·—
Tělo. Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 55·60 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 10·—.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37

Z RADY PŮVODNÍCH NOVINEK, VYDANÝCH PRO DIVADELNÍ OBDOBÍ 1923—1924, DOPORUČUJEME:

KAREL PISKOŘ

KUKAČKA

Veselohra o 3 jednáních

(Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.)

Přijato do repertoaru divadla »Uranie«.

Stručný obsah hry:

Paní Julianu Hornychová, jednatelka spolku pro ochranu opuštěných sirotků, je tolik zaneprázdněna spolkovým životem, že jí nezbývá času zabývati se též vlastními dětmi, jichž výchovu a opatrování svěřila vychovatelce. Následkem bytových nesnází je ke všemu dětský pokoj odloučen od bytu rodičů o jedno poschodí a tak se stane, že právě v den, kdy Juliana obdržela čestný diplom od spolku pro ochranu sirotků, dochází v její rodině k překvapujícímu odhalení, že jeden ze tří jejích vlastních »sirotků« — 6 letý Pavlík — už přede dvěma dny se ztratil. Kojná Fany, která v té věci není bez viny, netroufala si oznámiti to rodičům, dokud měla naději, že hoch se najde. Z toho horečný shon po dítěti, v němž velmi neslavně se vyznamenává komickými omyly soukromý detektiv Vydra. Do rušného předivu děje zasahuje též věrný spojenec Fany, nenechavý Eda Tokos, který dovrší zmatek tím, že bezděčně odhalí clonu z minulosti Juliany: její dávno už zapomenutý poměr k Zadražilovi. Hornych nechce pochopit, že to vše náleží již minulosti. Prudké scény žárlivosti, jimiž manželé se sobě odcizují, střídají se nyní rozmarně se starostmi z nezvěstného Pavlíka, které z nich činí spojence nejlepší shody. Ve chvíli, kdy manželé rokují už o rozvodu, dochází zpráva, že Pavlík konečně byl nalezen. Hochův návrat utmíří rodiče a oni radostně stěhují svou omladinu z hořejšího patra dolů pod vlastní dozor a ochranu.

Zdravá tendence hry kořeněna jest výborným rozmarem několika velmi vděčných figurek.

JEDINÁ DEKORACE — SNADNO HRATELNÉ

CENA Kč 8·—

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 3 jednání. Repertoarní hra Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekorace: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Štěpánská ul. čís. 37.

JEVIŠTĚ

a zařízení na vytahování dekorací provádí velmi levně odborná firma

Hanuš a Píštěk v Mistku, Frýdlantská 63.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé vyrábí a dodává firma

M. V. Škop, mechanická tkalcovna **v Polici nad Metují.**

Vzory na požádání zašle.

Divadelní jeviště

zařizuje odborná, 28 let stávající dílna firmy

František Ferf, divadelní malíř,

BRNO-HUSOVICE.

Žádejte bezplatné rozpočty s udáním šířky a výšky místnosti. // Výhodné placení. // Telefon 506/VI.

K MÁJOVÝM OSLAVÁM objednejte **LES**

Sociál. hra o 4 dějstvích od Ant. Kalivody. Cena 7 Kč. Scéna: I., II., IV. les, III. zahrádka u hostince. Lze objednati u všech knihkupců, neb přímo u nakladatele BOH. POSPÍŠILA, knihtiskárna v Čelakovicích n./Lab.

CELOVEČERNÍ

DIVADELNÍ HRY

vydané nákladem

J. F. BUČKA,

knihkupce v Prostějově.

Sv. 1. **Kocourkov.** Fraška o 4 jednáních. Napsal A. Kavoň. Cena Kč 9·—

Sv. 2. **Ze záhrobí.** Expresionistické drama o 5 jednáních. Napsal Walter Hasenclever. Autorisovaný překlad. Jen pro větší scény. Cena Kč 12·—

Sv. 3. **Veleja.** Drama o 3 dějstvích. Napsal Anton Novačan. Autor. překlad. — Novinka Národního divadla v Olomouci. Cena Kč 12·—

Sv. 4. **Drama jedné noci.** O 3 aktech. Napsal Jos. Kříčenský. Provozováno na mnoha ochotnických scénách s velkým úspěchem. Cena Kč 7·50

Sv. 5. **Chycené ptáče.** Drama o 3 dějstvích. Napsal Josef Kříčenský. Z oblíbeného repertoaru ochotnických scén. Cena Kč 8·—

Sv. 6. **Když měsíček spanile svítil.** (Právo prvé noci.) Rozmarná hra o 3 jednáních se zpěvy i hudbou. Napsal Jos. Kříčenský. Lze hráti i beze zpěvu a hudebního doprovodu. (Hudební doprovod zvlášť.) Cena Kč 8·—

V dalším vydávání se pokračuje.

Na skladě v každém knihkupectví.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37

POHODLNÝM ZPŮSOBEM, BEZ ZATÍŽENÍ ROZPOČTU TÍSNIVÝM VĚTŠÍM VYDÁNÍM, NA MÍRNÉ, BA NEPATRNÉ

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD 10 Kč VÝŠE

OBDRŽÍTE NEJLEPŠÍ A NEJKRASNĚJŠÍ ČESKÉ KNIHY.

ZVLÁŠTĚ DOPORUČUJEME:

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. **Nejzápadnější Slovan.** Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.

Sv. 2. **V třetím dvoře.** Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.

Sv. 3. **Povídky.** 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.

Sv. 4. **Nedělní povídky.** Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.

Sv. 5. **Kašpar Lén mstitel.** Román. Stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokožených vazbách stojí Kč 200·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 20·—.

Knihy Fráni Šrámka:

	Za Kč
Klavír a housle. Čtyři povíd.	7·20
Osyka. Deset povídek	12·—
Sedmibolestní. Jedenáct povíd.	10·—
Sláva života. Osm povídek .	5·60
Splav. Básně	6·—
Stříbrný vítr. Román	18·—
Tělo. Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 88·80 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 10·—.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Štěpánská 37

Z ŘADY PŮVODNÍCH NOVINEK, VYDANÝCH PRO DIVADELNÍ OBDOBÍ 1923—1924, DOPORUČUJEME:

KAREL PISKOŘ:

METEOR

Drama o 3 jednáních.

(Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.)

Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919.

Stručný obsah hry:

Jest to vzrušující drama lásky. Doktor Jiří Volnar zamiluje se vášnivě do Klaudiny, ženy svého přítele Emila Horsta. Když Volnar sezná, že Horst pohrdá láskou své ženy, dávaje přednost světoběžným toulkám s chansonettou Vilmou Kleringsovou, zachraňuje svého přítele od úpadku celým svým jměním s jedinou podmínkou, aby nepřekážel jeho lásce ke Klaudině. Horst s cynickým posměškem přijímá nabídku a pod záminkou obchodních cest opouští dům. Oběť Volnarova jest však marná, neboť zamlčuje před Klaudinou velkodušně všechny podlé činy Horstovy. Teprve ve chvíli krutého poznání skutečnosti Klaudina vrhá se v náruč Volnarovu. Je však již pozdě. Cosi silnějšího, než chabé její srdce, vládne její vůlí a ona v dobrovolném odchodu s jeviště života hledá smír a zapomnění všech životních rozporů.

Zdařile kresleny jsou též charaktery vedlejších osob hry, jako jest Klaudinina sestra Hana, její milenec Duhan a zejména pak truhlář Brom, kteří značně přispívají k životní působivosti dramatu.

Jednoty, které pěstují vážnější repertoar, naleznou v této hře děj, plný vzrušující napínavosti, podaný formou, která uspokojí i obecenstvo s vystříbeným literárním vkusem.

CENA Kč 8·—.

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekorace: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Štěpánská ul. čís. 37.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan.

ROČNÍK II. (VII.) V Praze, 31. května 1924. SEŠIT 9.

OBSAH

Rdv.: Dva směry. (Úvodník.)
Hofman: O volbě materiálu při dekoracích. (Dokonč.) — Melniková-Papoušková: Ruské divadlo a drama ve 20. stol. (Pokrač.) — Simon: Franta Krumlovský — český Kean. (Pokrač.) — P.: Hlasy tisku o „Mazánkovi“, „Kapitánu Brassboundovi“ a „Minulosti“.

S cesty. Nešvera: Bílá vrána. (Báseň.)

Divadelní kronika. (Zazn. V. Š. Táborský.) Březen.

Naše časovosti. Repertoar stálých divadel, Dr. J. Bartoš contra F. S. Frabša, Hereč a režisér, „Kukačka“, Biograf a divadlo, Sexuelní a erotická dramata, Vkus a morálka a j.

Z ciziny. Polská, francouzská, italská a anglická divadla, Trvalá vzpomínka Sáře Bernhardtové, Národní písně na jevišti, Krise divadel atd.

Ochotnictvo. Dr. H.: Styky ochotnictva s cizinou: — první Francie. — Borotínský: Český venkov ve službách divadla.

Zprávy ochotnické. (Hlasy o ochotnictvu.) — Zprávy U. M. D. O. Č. (Program plzeňského sjezdu, Naléhavá výzva, Zajímavé rozhodnutí, Otázka sjednocení českého ochotnictva, Význam autorských honorářů, Autorské poplatky, Přednášky. Z ústředí, ze zahranič. odb. a okrsků).

Slovenské ochotnické divadlo. Ochotnický ruch medzi mládežou rolnickou na Slovensku.

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«, SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 10. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Zavřelova komedie „Mrtvý“ vyšla již jako 6. číslo „Knihovny Matice Divadelní“. Upozorňujeme na ni naše ochotnické jednoty. Hraje se v jediné dekoraci s pěti osobami.

Premiera Růž. Jesenské „Deváté louky“ měla skvělý úspěch. Lehoučká veselohra mezi šesti osobami, dvěma párky, je plna mírného úsměvu nad pošetilostmi lidských srdcí, plna skvělé nálady a humoru, a dobře se hodí našim jednotám. Hraje se — jak se říká — sama, bez zvláštních hereckých i scénických problémů. A líbí se právě tou svou jednoduchostí. Vyšla v „Uměleckých Snahách“ u B. Kočího v Praze.

Ochotnický repertoar. **IV.** 21. Hasiči v Suché: Mučedník Brixenský (Karas), Dram. odb. stráže bezpečnostní v Plzni: Červ (K. Rožek), Sokol v Kosové Hoře: Srdce (Robl), Dram. odb. Čt. bes. v Mileticích: Václav Hrobčický z Hrobčic (Stroupežnický), Spdo. „Vojan“ v Hostíni: Vodní družstvo (Štolba); 26. Dr. odb. českožid. spol. sdružení v Praze: Danešovic děvčata (Heltai-Tichý); 27. Spdo. v Malém Poříčí: Purpurové domino (Fořt), Spdo. „Havlíček“ v Bílku: Na selském gruntě (Pospíšil); 29. Sokol v Klobukách: Hra se smrtí (Averčenko-Červinka V.), Krdo. v Kunicích: Ta naše Máňa (Skružný-Veltruský), Org. čsl. str. soc. ve Vlči: Noční šichta (Roštínský), Osv. sdr. div. och. ve Vesci: Smír (Pospíšil); 30. „Scéna“ čsl. N. D.: Václ. Hrobčický z Hrobčic, N. J. ve Svitavách: Průboj (Ed. Hegner), Pěv.-och. j. „Kaplíř“ ve Voticích: Koncert na paměť B. Smetany, „Tyl“ na Horách Kutných: Švadlena a Továrník (Q. M. Vyskočil), Dr.-vzd. sp. „Tyl“ v Šestajovicích: Drama čtyř chudých stěn (Šubert), Spdo. „Neruda“ Duchcov: Pravda (V. Markus), Spdo. „Marek“ Turnov: Godiva (Vrchlický), Spdo. v Nové Pace: Služebník svého pána (Jeřábek), Spdo. „Vlastimil“ v Litoměřicích: Románek na horách (Skružný), Spdo. v Blatné: Stilmondský starosta (Maeterlinck-Kalašová); 30. a 1. **V.** „Tyl“ na Horách Kutných: Ředitel panství (Císler); 27., 1. a 4. dto.: Sněhurka (Baldessari-Plumlovská); 30. Čt.-och. j. „Tyl“ v Mostě: Stávka (Jar. Borotínský). — **V.** 1. Sokol v Slatěnicích: Posel (Dyk), Spdo. „Vrchlický“ v Přelíci: Udolán (Veselý-Rožďalovský), Sokol v Katusicích: Dědečkovy housle (Rudloff), N. J. S. v Dlouhé Třebové: Maryša, Div. a och. spolek „Havlíček“ v Štítině: Soucit (Sokol-Tůma), Spdo. „Tyl“ z Vrchů-Kacanov: Mistr Bedrník a jeho chasa (R. Wilhelm), Záb. a vzd. sp. „Rovnost“ v K. Řečici: Z nařízení bytové komise (Mařík), Vzd. sp. „Pokrok“ v Pacově: Slečna komptoiristka (Pospíšil); 1. a 4. Spdo. „Tyl“ v Poličce: Paní fabrikantová (dle Pflegra-Moravského K. Lužanská); 3. Dram. odb. osv. sboru v Příbrami: Mrak; 4. Jdo. v Čáslavi: Rabiát a Stydlavka (Hlavatý); 6. a 7. Pelikánova jdo. v Hořicích: Na letním bytě (Štolba); 10. Och. div. jed. „Vrchlický“ v Třebíči: Ženitba (Gogol-Prusík; Och. sp. „Klicpera“ z Jihlavy j. h.); 10. a 11. Spdo. „Mácha“ v Litoměřicích: Naši furianti (Stroupežnický; 3×); 11. „Beseda“ v Mochově: Španělská muška (Arnold-Bach), Sokol Horní Počernice: Pod vlastním krovem (Jar. Průcha), Spdo. v Kyjově: Byl první máj . . . (Fingal).

Skvělou uměleckou publikací, galerií národního shromáždění, **kronikou prvního roku** naší samostatnosti jsou památné

ŠIBENIČKY

Ročník II.-III. celkem 56 čísel velkého kvartového formátu s množstvím obrazů předních umělců, anekdot, humoresek, karikatur.

Vzácný kulturní dokument.

Cena Kč 100·—.

Ve všech knihkupectvích a v nakladatelství Fr. Borového v Praze II., Jindřišská 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně zařizuje a přemalování starých dekorací provád. **Jan Kyjovský,** div. malíř **Brno-Židenice,** St. osada č. 241 Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti. **Výhodné platební podmínky.**

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé

vyrábí a dodává

M. V. Škop, mechanická tkalcovna **v Polici nad Metují.**

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 30. června 1924 SEŠIT 10

OBSAH

Rdv.: Několik poznatků z repertoaru. (Úvodník.) Simon: Franta Krumlovský — český Kean. (Dokonč.) — Vlček: Dramatický básník. — Wenig: Indické drama a divadlo. — P.: Hlasy o Shakespearovi. — Rydvan: Dusíkovo divadlo v Čáslavi. (S 2 vyobr.)

Pod čarou. Krofta: Třetí hrstka divadelních epigramů. — Říha: Další dopis z Londýna.

Kronika. (Zazn. V. Š. Táborský.) Duben.

Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Organisaci čsl. herectva! Nevkus a netečnost úřadů A zase nové divadlo, Olomoucké Nár. div., Slovenská div., Rusínské divadlo a j.

Z ciziny. Pohřeb E. Duseové, Úmrtní den H. Becquea, Smrt na jevišti, Mentalita amerického publika a j.

Ochotnictvo. Borotínský: Po stopách venkov. divadel.

Pro ochotnickou praksi. (Typické masky K. Šotta, O malbě kulis). — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Nebývalé odsouzení ministerstva školství a nár. osv., Ještě ke stykům čsl.-franc. ochotníků, Repertoarní statistika za období 1923/24, Sjezdy a zájezdy atd.)

Slovenské ochotnícke divadlo. Ochotnický ruch medzi mládežou rolnickou na Slovensku. (Dokonč.)

(2 vyobr.)

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ« SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

Čsl. Div." vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44a a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div." je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy divadelní a jiné. K oslavám Žižkovým vyšlo nákl. Tisk. a nakl. družstva CČs., Praha-II., Krakovská 7. v Div. knižnici „Českého Západu": sv. 1. V. Lemberk „Pro víru", hist. hra IV. (za Kč 4·—, pošt. Kč 4·20); sv. 2. dto.: „Tomáš Svoboda", hist. hra III.; sv. 3. J. Beran „Za roboty". obr. z doby pobělohorské III.; sv. 5. dto. „Pro kalich Páně" (Za Krčín-Jaroměř), obr. z doby husitské V. vesměs za Kč 6·70, pošt. Kč 6·90; v posl. hře vystupuje Žižka!). Totéž nakl. vydalo R. Zástěrovo dvojdílné drama „Kain" (Kainovo poslání, Kainovy dcery) se symbolikou osvobození člověka zkrocením tří metel lidstva: boje plemen, víry a hladu, o němž stručná zmínka učiněna již v seš. 8. „Čsl. Div.", kam prozatím odkazujeme své čtenáře.—Nákl. B. Kočího. Praha-I., Masarykovo nábř. 14. vydaná úspěšná tříakt. ves. Růž. Jesenské „Devátá louka", o níž psáno již v předešlém seš. (sv. 293. „Umělecký snah"), stojí Kč 10. Obálková kresba je od Mil. Klicmana. — Nákl. Jos. Švába v Praze-III., Mostecká 55, vyšla F. Franclova tříakt. ves. „Dva kohouti", zprac. podle povídky Klecandovy „Na Dubové". Bylo o ní příznivě referováno v „Posudcích" dřívějších sešitů (viz tamže!; za Kč 10).—Nákl. Liter. odb. Slovenskej Umeleckej Bes. v Bratislave vyšel 1. sv. knižnice „Veľká Morava" obsahující trilogii Franka Wollmana „Velká Morava" (Mojmír. Rastislav, Svatopluk; cena ?). O hře, kterou připravuje pro příští sezonu m. j. také měst. div. v Plzni, máme slíben článek prof. dra Alberta Pražáka. — Nákl. Ústř. knihk. a nakl. učitelstva čsl. v Praze-VII., Bělského 967, vychází „Knihovna dětských divadel", dobře vyhovující svému účelu a zasluhující pozornosti jednot a škol, dětská představení pořádajících. Nejnověji, jako sv. 23., 24. a 25. vyšly: Jar. Průchy čtyřakt. hra „Pohádka o práci" (za Kč 4), Nejedlého-Šimy čtyřakt. poh. „Čtverák hastrman" (za Kč 4) a J. Karlova dvouakt. hra „Sirotků štědrovečerní dar" (za Kč 3). Ve vydávání se pokračuje. — Nákl. Jar. Lukavského. Praha-II. v Tůních vyšla hra se zpěvy od Fr. Davida „Už je tady: Vzkaz z planety Marsu", kterou chystají některá divadla a je překládána do němčiny a esperanta. — Nákl. J. Svátka, Praha-II., Spálená 38, vyšla k Žižkovým oslavám knížka R. Tschornových „Pověsti o národ. hrdinovi Janu Žižkovi z Trocnova" v lidově přístupném podání, s řadou poutavých vyobrazení a s životopisem (za Kč 3, pošt. 3·20). Tímtéž nakl. počínají vycházeti Fr. Hrnčířovy „Obrázkové světové dějiny" v seš. po Kč 2, pošt. Kč 2·10, bohatě illustrované. Počínají starověkem Egypťanů a Israelitů. Předplatitelům premie. — Nákl. Čsl. Obce Sokolské Praha-I., Karlova 2. vycházející noviny sokol. mládeže „Vzkříšení" ukončily právě X. ročník, vykonaly nenápadně formou zábavného vypravování zdatný kus výchovné práce a zaslouží si obliby, které se těší, i rozmachu, který zajisté příštím ročníkem ještě se vystupňuje.

„Knihovny Matice Divadelní" vyšel právě svazek 8. Je to „Druhá pětka", pět rozmarných aktovek od Arkadije Averčenka, jež se výborně hodí na veselé večery aktovkové. Jsou plny humoru, groteskních figur a nesmírně vděčné. Doporučujeme je vřele našim jednotám, aby je hrály co nejhojněji. Pokud byly hrány, byly přijaty velmi příznivě, právě pro ten svůj bezprostřední a pravdivý humor, jemuž nikdo neodolá.

Provozovací práva. Divadelní kancelář Centrum (Ing. Fr. Khol) Praha-VII., Nad Rudolfovou štolou č. 6, dodatkem ke svým seznamům oznamuje další novinky: K. Scheinpflug „Druhé mládí" ves., L. Bubelová „My a oni" a „Finka Doktorová", B. Treybal „Protekce" ves., V. Bohuslav „Román paní Marty" a „V mládeneckém pokoji" ves., J. Hartley Manners „Peg mého srdce" ves., Bruno Winaver „R. H. inženýr" ves., St. Kiedrzyński „Zábava v lásce" ves., Rey a Savoir „Co ženy chtějí" ves., H. Duvernois „Kouteček lásky" ves., F. Gandéra „Srdce trumfem" ves., J. Sarment „Rybář stínů", H. Kistemaeckers „Poutnice", A. France „Bohové žízní" a veškeré divadelní hry Eduarda Basse.

Ochotnický repertoar. (Zařaditi lze jen dle zaslaných návěští.) **II.** 2. N. J. P. Hamry: Pestrý večírek (Oliva „Dáma ve smutku", Sander „Pana majora nejlibeznější den"); 3. Int. div. Prostějov: Děvče z polosvěta (Frondai); 10. Dto: Malá Napoleonka (Mařík), „Sokol" Konice: Staříček Holuša (Sokol-Tůma Fr.), Klub Př. Um. Prostějov: Právní zástupce (Molnár-Halm; totéž 24. v Unčově); 17. Int. div. Prostějov: Hraběnka z Podskalí (Koldínský), „Tyl" Prostějov: Ptačí mozky (Skružný); 24. Int. div. Prostějov: Madame Sans-Gêne (Sardou), „Sokol" Konice: Strakonický dudák (Tyl), Hrubčice: Jedenácté přikázání (Šamberk), Katol. div. Prostějov: Drama jedné noci (Křičenský). — **III.** Spdo. v Čermné: Večer aktovek (Vrbský „Kožich", Hanuš „Na jedné věži", Beda „Kukačka",), „Hýbl" v Čes. Třebové: Soucit (Sokol-Tůma), N. J. S. v Dlouhé Třebové: Lucifer aneb Zázračný talisman (opereta), Sokol v D. Újezdě: Románek na horách (Skružný), „Havlíček" v Kerharticích: Červ (K. Rožek), „Šembera" ve Vys. Mýtě: Ulička odvahy (Mahen), Jdo. v Osíku: Když srdce promluví (Oliva), Osv. kom. s D. T. J. v Řetůvce: Smír (Pospíšil), Spdo. v Řetové: Cizáci (Fingal P.), Spdo. atd. v Ústí n. Orl.: Dalibor (Smetana, s P. Jeralem z Prahy j. h.). *(Pokrač.)*

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně zařizuje a přenalování starých dekorací provád. **Jan Kyjovský**, div. malíř **Brno-Židenice**, St. osada č. 24i Rozpočty zdarma. Udejte šířku a výšku místnosti. **výhodné platební podmínky.**

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 29. července 1924 SEŠIT 11

OBSAH

P.: A ještě repertoar. (Úvodník.)
Simon: Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech. — Melniková-Papoušková: Ruské divadlo a drama v 20. stol. (Pokrač.) — Brumer: Divadla varšavská. — Wenig: Indické drama a divadlo. (Dokonč.) — P.: Hlasy tisku o „Peg mého srdce", hrách L. Bubelové, „Deváté louce" a „Rozumu".
Pod čarou. Nový: Psal Václ. Beneš-Třebízský dramata?
Kronika. (Zazn. Táborský) Květen.
Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Marja Bogucká, První česká div. sezona v Ústí n. L., Výroční zkoušky dram. odb. pražské konservatoře, Radio a divadlo a j.
Z ciziny. Vlad. Němirovič-Dančenko, Moskevské Uměl. div., Sté výročí naroz. Alex. Dumasa syna, Konfesijní divadlo, Jak v cizině oslavují ve školách dram. autory, Hamlet a policie, atd.
Ochotnictvo. Nová div. budova v Červ. Kostelci. (S vyobr.) — Borotínský: Po stopách venkov. ochotn. divadel. (Dokonč.)
Pro ochotn. praksi. (P.: Jubilejní oslavy a naše půjčovny; Sendler: O malbě kulis.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Jubilea a slavnosti, Dary a přísp. na Tylův dům, Pokl. zpráva ústředí za I. pol. 1924, Z okrsků venkov. atd.)
Slovenské ochotnícke divadlo. Brvk: Činnost Ústredia v minulom roku.
(1 vyobr.)

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ« SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budiež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knihy, časopisy a j. Nákladem Fr. Švejdy v Libni vyšly dvě hry F. Hubeného: „Lešetínský kovář“ (podle stejnojmenné básně Svat. Čecha, s krásným mužným charakterem kováře) a „Lukáš Pakosta, vůdce selského povstání na Litomyšlsku r. 1680“, které svou vlasteneckou tendencí hodí se pro všecky příležitostné národní oslavy a svým uzpůsobením možno jich použíti také pro představení v přírodě. — Nákladem F. Lukavského v České Třebové vydaný 3akt. hist. obraz K. O. Hubálka „Mistr Jan Hus“ hodí se i k letošním podzimním oslavám Žižkovým. — Nákl. Ivana Vyslockého v Užhorodě (Podkarp. Rus) vyšla malá, cyrilikou psaná příručka D. A. „Selskij teatr“, obsahující zásady zakládání div. kroužků i k provádění div. představení. Jejími přednostmi jsou zejména stručnost a přehlednost při celkově úplném vyčerpání látky, jimiž dobře poslouží svému informativnímu účelu. Za Kč 5·—. — Nákl. Boh. Špinky na Vinohr., Korunní 49, vyšel jako I. sv. Sebr. sp. Č. Kalandry humor. románek „Na jevišti a za kulisami“ (Kč 18·—), který působivým líčením divadelního a zvláště ochotnického života, jeho světlých i stinných stránek poskytne našemu čtenářstvu nejen zábavy, ale i mnohých poznatků a poučení zkušeného div. pracovníka. — Čsl. podn. tiskařské a vydavatelské v Praze II, Hybernská, vydaly P. Fingalovu knihu 27 humoresek a satir „Straky na vrbě“ (za Kč 22·—), v nichž, třeba v povídkovém rouše, nezapře se náruživý divadelník a které pro hojné náměty z tohoto vděčného ovzduší upoutají i naše jinam neorientované kruhy. — Nakl. F. Topič v Praze I, Nár. tř. 11, vydal ve sbírce „Osení“, knih mladých čtenářů (red. Ad. Wenig) znovu po rozebrání K. Scheinpflugovu svěže vypravenou a nevtíravě tendenční povídku „Vůz u lesa“, která dobře se hodí jako průvodní četba k vyučování obč. nauky (sv. 39. za Kč 4·20). Tamže vyšel v půvabné bibliofilské úpravě M. Topičové vystižný překlad A. L. Kuprinovy skvělé epickolyrické básně v prose „Sulamit“ (za Kč 15·—), líčící na podkladě nesmrtelné „Písně písní“ žhavou lásku velikého krále Šalomouna k prosté krasavici jeruzalémské, kterou doporučujeme našim literárním gourmandům. Tradičně populárního „Švandy Dudáka“ vyšel již seš. 10. (za Kč 1·80) s neméně roztomilou výbavou, jako čísla dřívější. — Nakl. B. Kočí v Praze I, Masarykovo nábř. 34, oznamuje vydání „Malého slovníku naučného“ ve dvou svazcích po 1000 stranách, sešitově i v celku, za red. ředitele Fr. Šídla a spolupracovnictví nejlepších našich autorit všech oborů. Celé dílo bude asi během jednoho roku v rukou odběratelstva. Nejvýhodnější subskribční cena je Kč 140·— (event. Kč 170·— na tenkém indickém papíře) při zaplacení celé částky do 15.-VIII., jinak Kč 150·— na 3 měs. splátky do 10.-IX. a Kč 160·— při závazku odebírání celého díla do 15.-VIII. se zálohou Kč 10·— a placením sešitovým po Kč 5·—. Bude to kniha, nepostradatelná i pro potřebu ochotn. režisérů a dramaturgů. (Žádejte prospekty!)

Knihovnu dobrých her založilo, aby učinilo našim jednotám za levný peníz přístupnými nejlepší hry svého zastoupení, známé div. zastup. Centrum Praha-VII., Nad Rudolfovou štolou 6. Jako č. 1. a 2. vyšla v těchto dnech veselohra „Peg mého srdce“ od J. Hartley Mannerse, repertoární hra Národ. div. v Praze, a poslední úspěšná novinka Měst. div. vinohr. „Protekce“ od Boh. Treybala. Následovati budou další novinky našeho divadelního repertoaru.

Na cesty. Prázdninové rychlíky do Vys. Tater za poloviční ceny pořádá každou středu nakl. Al. Chytil na Smíchově 1496 Hřebenka (tel. 5531), přihlásí-li se týden předem nejméně 150 účastníků z Prahy. Jsou druhou půlkou rychlíku, odjíždějícího z Prahy do Popradu o 21·05 hod. a staví toliko v Kolíně, Pardubicích, Chocni, Čes. Třebové, Zábřehu, Olomouci, Přerově, Svinově-Vítkovicích a Bohumíně, kde budou přibírati účastníky. Pohodlné místo zaručeno. Při dotazech známku na odpověď!

Ochotnický repertoar. **III.** 16. „Sokol“ Verneřice: Jedenácté přikázání; 17. „Mácha“ v Litoměřicích: Měsíc nad řekou (Šrámek; chystal: Zdravá nemocná a Naši furianti); 29. a 30. „Jirásek“ v Ústí n.L.: Katakomby (chystal: Svatba Kresčinského a Palackého tř. 27); 30. „Vojan“ Horní Beřkovice: Dědečkovy housle (Rudloff), Spdo. Kratošicko-Chabrovických: Gazdina roba (Preissová). — **IV.** 6. „Vlastimil“ v Hrobech: Palackého tř. 27; 13. N. J. S. v Praseticích: Kráska ze Šumavy (Fořt); 27. Orel Čsl. Židenice-Juliánov: „Manžel šibal“ (Hennequin-Duval). — **V.** 1. Dto.: Quo vadis (opak.); 4. „Heyduk“ v Praze I.: Státní návladní (K. Schüller-Berka); 10. „Tyl“ na Horách Kutných: Teta Roza (Kottov a Beda-Valter); 11. Orel Židenice-Juliánov: Lucifer, „Sokol“ v Rožnově p. R.: Švercova láska (Ozef Kalda), „Vlastimil“ Hlubočepy: Její systém (Štolba); 17. „Vlastimil“ v Čes. Budějov.: Proč bychom se netěšili (Oliva), Spdo. v Malém Poříčí: Za cizí hříchy (Pospíšil); 17. a 18. „Jirásek“ v Ústí n. L.: Věc Makropulos (K. Čapek); 18. Spdo. v Nové Pace: Lásky hra osudná (bratří Čapkové) a Florentská tragédie (Wilde-Krecar), „Jirásek“ ve Smiřicích: Drama básníkovo (Bogner-Ahasver), N. J. ve Svitavách: Palack. tř. 27, Bes. „Stankovský“ z Prahy v Dol. Počernicích: Závody milionů (Piskoř), „Klicpera“ z Hradce Král. v Žamberku: Paní Maud vystupuje pohostinsku (Gandéra a Gevel-Preissl), Děln. kr. div. och. v Ostřetíně: Kráska ze Šumavy, „Tyl“ v Horní Branné: Průboj (Hegner); 23. „Vrchlický“ v Třebíči: Ďáblice (Schönherr), Div. kr. národ. spolků v Košťanech: Vodní družstvo (Štolba); 25. Čten.-och. spol. v Čekanicích u Tábora: Třetí zvonění (Štech), Dram. a vzd. spolek div. och. v Čachotíně: Jedenácté přikázání, Spdo. v Bračicích: Hrany (Fingal), „Jirásek“ v Oldříši za spoluúčasti „Tyla“ z Poličky: Pes a kočka (Schäfer O.), „Tyl“ v Ervěnicích: Furiant (Pešková), Jdo. v Řevnicích: Drama čtyř chudých stěn (Šubert. s proslovem Fr. Pokorného z Prahy), Škola ve Svitavách: Sůl nad zlato (Plumlovská). *(Pokrač.)*

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 20. srpna 1924 SEŠIT 12

OBSAH

bž: Pražská činohra po druhé ve Vídni. (Úvodník.) Siebenschein: Ještě o jevišti XVI. věku. — Simon: Osobnost Žižkova v českých a německých dram. (Pokrač.) — Brumer: Divadla varšavská. (Dokonč.) — Melniková-Papoušková: Ruské divadlo a drama v 20. století. (Pokrač.) — P.: Hlasy tisku o „Druhém mládí" a „Rybáři stínů".

Pod čarou. Melniková-Papoušková: Dopis o pařížských divadlech.

Kronika. (Zazn. Táborský) Červen, červenec a srpen.

Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Edmund Chvalovský pětaosmdesátníkem, Ad. Wenigovi, Ed. Vojan u společnosti Rothovy, Premiera „Žižkovy smrti", Bilance činohry Národ. a Stav. divadla, Ještě jeden činoherní zájezd do Vídně, Div. „Alhambra" v Praze a j.

Z ciziny. Tolstého dramata na angl. jevištích, Plagiát „R. U. R.", Angel Guimerá atd.

Ochotnictvo. Fingal: Poučení z tradice. — Janský: Na různé adresy... Pro ochotn. praksi (Pasovský: Smích — při dramatu; Želenský Dr.: Něco povšechných poznámek k líčení a maskám.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Význam div. och. čsl. po stránce národní, Naše mezinárodní styky, My a div. ředitelé, O svátky, Označování členství Ú. M. D. O. Č., Členské přísp. za rok 1924, Jubilea a slavnosti atd.)

Slovenské ochotnícke divadlo. Brvk: Program činnosti Ú. S. O. D.

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knižní a časopisecké novinky. Nákladem vlastním vydal Ad. Červinka, Praha II, Pštrossova 4 novou tříaktovou veselohru z letního bytu „Ostrov žraloků“ (za Kč 8·—), která ironisující tóninou prozrazuje autora „Božího mínu“ z rozhárané naší národní domácnosti. Měšťácká společnost, navštěvující každoročně větší či menší lázeňská místa ne z. nemoci, ale ze zvyku a snad i z různých jiných pohnutek, je v ní vykreslena ostrým perem a obratná stavba scénická zabezpečuje jí i vnější divadelní účin — Nové svazky div. edice „České divadlo“ (48.,49. a 50.), vydávané nákladem „Zory“ v Karlíně, Královská, obsahuje M. Votrubové-Haunerové zdařilý překlad italské L. Pirandellovy herecké komedie „Šest postav hledá autora“, z div. Stavovského chvalně známé (za Kč 10·—), Fr. Svobodové-Goldmannové čtyřaktovou hru z moravsko-slovácké vesnice před válkou „Půlán“ (za Kč 8·—) a tříaktovou „českou tragedii“ ze selských dějin protireformačních kraje litomyšlského „V zajetí babylonském“ od K. Horského, blízkou Schönherrově „Domovu a víře“, Novákově „Janu Jilkovi“, protireformačním románům Jiráskovým a j. (za Kč 12·—). — Nakladatelské družstvo Máje, Praha I, Richtrův dům nově vydalo v „Div. knih. Máje“ jako sv. 20. III. vyd. R. Roblova tříaktového obrazu z českého revolučního boje „Zvony“ (za Kč 6·—), vhodného jako hra příležitostná (k 28. říjnu a j.), jako sv. 26. IV. vyd. L. Stroupežnického 3akt. dramatu „Václav Hrobčický z Hrobčic“ (za Kč 4·50) a jako sv. 59. V. vyd. Štolbových osvědčených „Starých hříchů“ (za Kč 8·—). Obě poslední hry netřeba zvlášť doporučovati, ježto z repertoaru našich jevišť nesešly. — K 70tinám Ignáta Herrmanna, mistra české prósy humoristické, vydalo nakl. F. Topiče v Praze-I. Národ. tř. slavnostní dvojsešit 14 deníku „Švanda Dudák“, v němž sešla se krásnými, milými a hřejivými vzpomínkami veršem i prósou téměř celá česká obec literární a jubilejní publikaci obrazově bohatě vyzdobila řada českých malířů — illustrátorů. Ctitelům vypravovatelského umění Herrmannova vřele doporučujeme (za Kč 3·60). — Nakl. Kostnické Jednoty v Praze-II., Jungmannova 15 vychází měsíčník pro české náboženské otázky „Husův odkaz“ (předpl. roč. Kč. 10·—, jedn. Kč 1·—), jehož čís. 7, ročn. XIII. s bohatým obsahem zasláno nám na ukázku.

Odpovědi a pokyny. (V rubrice této odpovídáme na došlé nás dotazy, pokud jsou všeobecného rázu.) „Červené světlo.“ Cylindr lampy natřete červenou anilinovou barvou, rozředěnou politurou. Barvu obdržíte u každého drogisty. Stejně tak docílíte světla zeleného, modrého i všech odstínů, potřete-li cylindry lampy příslušnou anilinovou barvou. Používáte-li lamp karbidových, postaví se před hořáky skla té barvy, kterou chcete na jevišti docíliti. — „Bouřka“ (Petrovice). Déšť napodobuje se tím, že třeme zmačkanými novinami po zdi; prudký déšť napodobí se stejně jako obyčejný déšť, pouze se papír více na zeď přitlačí. Dáte-li do síta několik hrstí hrachu a tímto kolébáte, znázorníte liják. Blesk můžete za daných okolností napodobiti pouze, foukáte-li delší trubicí magnesiový prášek do plamene (svíčky). Hřímání: kouleti kůželkové koule po hodně hrbolaté podlaze; je-li podlaha nová, udělejte umělé překážky. Vítr se napodobuje šoupáním březového koštěte po podlaze, při čemž nutno zároveň třísti zmačkaným papírem o zeď. Vše nutno však předem dobře nacvičiti a vyzkoušeti. — Diplomy pro čestné členy (Slaný) máme na skladě. Cena 10 Kč. Na přání obstaráme též vkusnou kresbu za 40 Kč. — Zvýšený předpis poplatku (Nedvězí) zavinili jste si sami, poněvadž ani v dopise (na razítku), ani na plakátě neuvedli jste, že jste „členy Ú.M.D.O.Č. v Praze“. Snížení poplatku zařízeno. — Organisační povinnosti (Vel. Újezd). Žádané milerádi obstaráme, ale přejeme si, abyste v prvé řadě i vy splnili své organisační povinnosti a zaslali výkaz o činnosti za r. 1923 i vyrovnali členské příspěvky 1924.

Ochotnický repertoar. **II.** 10. Div. klub „Vojan“ Košíře: Svatební lože (Křičenský). — **III.** 15. Dr. odb. sp. „Běloušek“ Smíchov: Proč bychom se netěšili (Oliva); 23. Bes. „Šamberk“ Košíře: Divoška (Krylov), 30. dto: Svatební lože; 25. Dram. odb. och. Říčany: Pasekáři (Sokol-Tůma), odp. Sirotkovy sny (Šíma); 30. Bes. „Stankovský“ Praha: Závody milionů (Piskoř). — **IV.** 3. Div. „Bozděch“ Vršovice: Jedenácté přikázání (k 30leté ochotn. čin. Ad. Froňka); 6. Och. kr. Byt. dr. zříz. a děln. železn. Praha-VII: Probuzenci (Šubert); 10. Nová Scéna Praha: Secesní manželství slečny Jacqueliny (Gavault-F. S. Jaroš); 12. Dr. odb. pošt. a tel. zaměstn. Žižkov: Ořechy (F. X. Svoboda); 20. Divadlo „Osvěta“ Vysočany: Majitel huti (Ohnet); 20. a 21. Och. sp. „Mošna“ Hloubětín: Vlastenci v Boudě (Kubík-Hallová-Borotínský); 26. Čt.-och. j. „Kolár“ Smíchov: Vdavky Nanynky Kulichovy, Dram. odb. „Proudy“ rodáků z Povltaví: Reduta (Bisson-Carre); 30. Spdo. „Tyl“ ve Zvoli: Peníze (Štolba). — **V.** 1. Dram. a vzd. bes. „Tyl“ Vršovice: Protekce (Halla-Klatovský), Dram. odb. čsl. str. soc. Břevnov: Probuzenci; 4. Beseda „Heyduk“ Praha: Státní návladní (Schüller-Berka); 11. Vzděl. a podp. j. „Vlastimil“ Hlubočepy: Její systém (Štolba), Sokol Dolní Počernice: Pod vlastním krovem (Průcha), Vzd. a div. klub hluchoněmých Praha: Horní chlapci (Šedó); 12. Šmahův okrsek Tábor: Staré hříchy (Štolba); 22. Dram. a pěv. druž. „Havlíček“ Vinohrady: Černé oči (P. M. Malloch); 25. Bes. „Vojan“ Praha: Václav Hrobčický z Hrobčic (Stroupežnický), Jdo. v Řevnicích: Drama čtyř chudých stěn (Šubert); 28. V. obv. Pražsk. okrsku Vinohr.: Žižkova smrt (Kolár); 30. Čt.-och. sp. v Čekanicích: Honza v zakletém zámku (dto); 31. „Vlastimil“ v Litoměřicích: Meteor (Piskoř). — **VI.** 1. Lesní div. v Dol. Počernicích: Malé ručky aneb Horší tchán nežli tchýně (Labiche; bes. „Stankovský“ Praha, Jdo. v Čáslavi: Pes a kočka, „Sokol“ Žamberk: Staré hříchy (Štolba), Spdo. v Třebonině: Návrat mládí (Konrád, s prosl. dtí B. Raka), Odj. „Vrchlický“ Třebíč: Devátá louka (Jesenská), Spdo. „Tyl“ v Jiřicích: Kráska ze Šumavy (na voj. střelnici před býv. myslivnou Alexandrovém u Milovic). *(Pokrač.)*

Zpěvní novinky:

Kouzlo mládí. Lidová hra se zpěvy a tanci o 3 jednáních. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil Jaroslav Nachtmann. (5 m., 5 ž.; světnice, salonek, zahrada.) Kč 9·—. Klavírní výtah Kč 45·—.

Babí léto. Lidová hra se zpěvy a tanci o 4 jednáních. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil Emil Starý. (7 m., 6 ž.; zahrada, zahradní síň.) Kč 9·—. Klavírní výtah Kč 36·—.

Kráska ze Šumavy. Lidová hra se zpěvy a tanci o 3 jednáních. Napsal Karel Fořt. Hudbu složil J. Nachtmann. (8 m., 6 ž.; myslivna.) Kč 10·—. Klavírní výtah Kč 25·—.

Filmový nápadník. Veselá hra se zpěvy a tanci o 3 jednáních. Napsal Jiří Balda. Hudbu složil J. G. Renner. 7 m., 3 ž.; pokoj, zahrad. restaurace.) Kč 7·—. Klavírní výtah Kč 25·—.

K oslavám 28. října:

U Betléma České Svobody. Vlastenecká hra v 7 obrazech. Napsal Q. M. Vyskočil. Hudbou provází Gustav Roob. (6 m., 3 ž., komp.; jizba, hvozd, jeskyně.) Kč 4·50·—. Klavírní výtah Kč 36·—.

Růže ze Sibiře. Výpravná národní hra se zpěvy a tanci v 7 obrazech. Napsal Karel Fořt, Dyna Hallová a Jos. Kubík. Hudbu složil Emil Starý. (14 m., 9 ž., les, skály, komnata, háj, krčma, paluba na lodi a pokoj.) Kč 9·—.

K vánočním a velikonočním svátkům:

Duše zvonů. Velikonoční zázrak ve 3 obrazech. Napsal Q. M. Vyskočil. Zhudebnil Gustav Roob. (3 m., 3 ž.; komp.; zvonice, chata.) Kč 4·50·—. Klavírní výtah Kč 50·—.

K proslovům před slavnostními představeními hodí se výborně kniha z péra Dra Ferd. Karafiáta:

Tři řeči o 28. říjnu.

Nechť nechybí tato vzácná kniha v jediné knihovně našich spolků.

Divadelní knihy,

kdekoliv vydané, stále na skladě. — Seznamy zdarma. — Navštivte náš závod, abyste mohli pohodlně prohlédnouti si bohaté sklady divadelní literatury bez závazku ke koupi.

Nakladatel **FR. ŠVEJDA** v Praze-VIII.

Telefon č. 5740.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiřikova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

FILOSOFIE — MEDICINA THEOLOGIE

	Za Kč
Adamík R. Dr., *Krise a bolesti dnešního manželství*	6·—
Bouček V. Dr., *Proč se domáháme reformy práva manželského?*	1·—
Einstein A., *Theorie relativity specielní i obecná*	12·—
Fischer J. L., *Arthur Schopenhauer*	21·—
Chalupný E., *Boj za očistu české vědy a filosofie*	8·—
Irnerius, *Fragmenty*	1·—
Klineberger B. Dr., *Náboženský cit*	15·—
Kříž V. F., *Evangelium*	21·—
Kříženecký J., *Příbuzenské sňatky*	15·—
Malý R. J., *Svět v Bohu*	24·—
Mareš F., *Sjezd britské associace pro pokrok vědy*	1·—
Ruch filosofický. Ročník II., úplný	70·—
Růžička V. Dr., *Biologické základy eugeniky*	100·—
Trapl J. Dr., *Tuberkulosa ženských rodidel*	18·—
Vajtauer E. Dr., *Lidská duše*	27·—
Zuna O. Dr., *Dětské letory s hlediska pedagoga*	5·—

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

Fr. Borového

V Praze-II, Jindřišská ul. 13

„Knihovna Matice Divadelní"

obsahuje tyto dosud vyšlé svazky:

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz posudek premiery v holešovické Uranii v „našich Časovostech".
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)

Ve vydávání se pokračuje.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

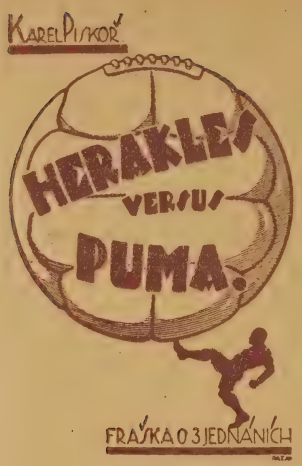

VELMI VHODNOU VESELOHROU PRO REPERTOAR OCHOTNICKÝCH DIVADEL JEŠT

KARLA PISKOŘE:

HERAKLES VERSUS PUMA

(FOOTBALL)

Fraška o 3 jednáních

(Úlohy 6 pánských, 5 dámských. Dekorace 2 pokoje)

CENA Kč 8·—.

Hráno s velkým úspěchem ve Švandově divadle na Smíchově

Z referátů o této hře uvádíme:

„Karel Piskoř napsal už hromadu divadelních her a nasbíral při nich dosti zkušeností, aby se mohl do jakékoli práce toho druhu pustit jako vycvičený znalec našeho malého jeviště. Také fraška „Herakles versus Puma", zařazená do repertoaru Švandova divadla, přesvědčuje, že si Piskoř umí vymyslit něco pro dobový vkus a že dovede obratně s věcí hospodařit. Jeho fraška předstihuje jiné naše výrobky toho druhu obsahovou hojností a rušností, hemží se čilým kmitem osob a nebojí se krajních a choulostivých situací Heslo footballu není v ní prázdným slovem, footballové pozdvižení šumí v ní od začátku do konce, footballový rej a napiatý vznět vniká okny i dveřmi, proudí dějem, zní ostrým hvízdotem píšťal a footballové zápasnictví obráží se v jednotlivých osobách smělostí, která se vrhá bez váhání do každého dobrodružství."

(„České Slovo" 12./6. 1924.)

„V rámci letního veseloherního cyklu splnila hra, která je nenáročně nazvána „sportovní fraškou", zcela dobře své poslání na Smíchově. Měla skutečný úspěch, rozesmála a jistě pobaví ještě mnohého příznivce kolenatého sportu. Je tu jistý spád, je to čiperně a vesele napsáno, — a to se pak ovšem přenáší i na herce, kteří s chutí a dobře hrajou."

(„Národní Osvobození" 11./6. 1924.)

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekor.: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 5 dámských. Dekor.: pokoj a salon.) Repertoarní hra Švandova divadla. **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Jindřišská ul. čís. 13.

K Žižkovým oslavám

doporučujeme:

Lemberk: PRO VÍRU. Histor. hra o 4 dějstvích. Cena Kč 4·—, pošt. Kč 4·20.

Lemberk: TOMÁŠ SVOBODA. Histor. hra ve 3 děj. Cena Kč 6·70, pošt. Kč 6·90.

Beran: ZA ROBOTY. Obraz z doby pobělohor ve 3 děj. Cena Kč 6·70, pošt. Kč 6·90.

Beran: PRO KALICH PÁNĚ. (Za Krčín-Jaroměř.) Obraz z doby husitské v 5 děj. V če né úloze vystupuje Žižka! Cena Kč 6·70, pošt. 6·90.

Neopomeňte připočítati 2% daň z obratu.

Objednávky vyřizuje každé knihkupectví, zejména

Tiskové a nakladatelské družstvo ČČS

v Praze II., Krakovská ul. 7.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

„Knihovna Matice Divadelní"

obsahuje tyto dosud vyšlé svazky:

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Chystá se právě na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz posudek polemiky z holešovické Uranie v „Časovostech" dnešního sešitu!)
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)

Ve vydávání se pokračuje.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II - Jindřišská 13

Pohodlným způsobem,
bez zatížení rozpočtu tísnivým větším vydáním
na mírné, ba nepatrné

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD 10 KČ VÝŠE

obdržíte nejlepší a nejkrásnější české knihy

Zvláště doporučujeme

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. **Nejzápadnější Slovan.** Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.

Sv. 2. **V třetím dvoře.** Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.

Sv. 3. **Povídky.** 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.

Sv. 4. **Nedělní povídky.** Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.

Sv. 5. **Kašpar Lén mstitel.** Román. Stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokož. vazbách stojí Kč 200·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíč. splátky Kč 20·—

KNIHY FRÁNI ŠRÁMKA

	Za Kč
Klavír a housle. Čtyři povíd.	7·20
Osyka. Deset povídek	12·—
Sedmibolestní. Jedenáct povíd.	10·—
Sláva života. Osm povídek	5·60
Splav. Básně	6·—
Stříbrný vítr. Román	18·—
Tělo. Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 88·80 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky Kč 10·—

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II - Jindřišská 13

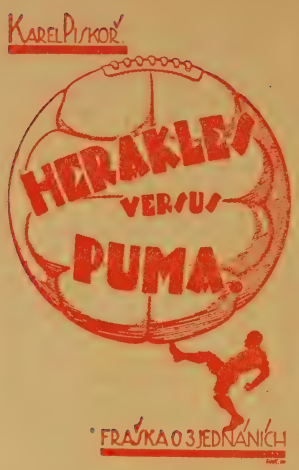

VELMI VHODNOU VESELOHROU PRO REPERTOAR OCHOTNICKÝCH DIVADEL JEST

KARLA PISKOŘE:

HERAKLES VERSUS PUMA

(FOOTBALL)

Fraška o 3 jednáních.

(Úlohy 6 pánských, 5 dámských. Dekorace 2 pokoje.)

CENA Kč 8·—.

Hráno s velkým úspěchem ve Švandově divadle na Smíchově.

Z referátů o této hře uvádíme:

„Karel Piskoř napsal už hromadu divadelních her a nasbíral při nich dosti zkušeností, aby se mohl do jakékoli práce toho druhu pustit jako vycvičený znalec našeho malého jeviště. Také fraška „Herakles versus Puma", zařazená do repertoaru Švandova divadla, přesvědčuje, že si Piskoř umí vymyslit něco pro dobový vkus a že dovede obratně s věcí hospodařit. Jeho fraška předstihuje jiné naše výrobky toho druhu obsahovou hojností a rušností, hemží se čilým kmitem osob a nebojí se krajních a choulostivých situací. Heslo footballu není v ní prázdným slovem, footballové pozdvižení šumí v ní od začátku do konce, footballový rej a napiatý vzněť vniká okny i dveřmi, proudí dějem, zní ostrým hvízdotem píšťal a footballové zápasnictví obráží se v jednotlivých osobách smělosti, která se vrhá bez váhání do každého dobrodružství."

(„České Slovo" 12./6. 1924.)

„V rámci letního veseloherního cyklu splnila hra, která je nenáročně nazvána „sportovní fraškou", zcela dobře své poslání na Smíchově. Měla skutečný úspěch, rozesmála a jistě pobaví ještě mnohého přívržence kolenatého sportu. Je tu jistý spád, je to čiperně a vesele napsáno, — a to se pak ovšem přenáší i na herce, kteří s chutí a dobře hrajou."

(„Národní Osvobození" 11./6. 1924.)

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekor.: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 5 dámských. Dekor.: pokoj a salon.) Repertoarní hra Švandova divadla. **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Jindřišská ul. čís. 13.

Největší úspěchy této saisony:
Repertoirní hra Národního divadla v Praze

PEG MÉHO SRDCE

Veselohra o 3 dějstvích od J. Hartley Mannerse
(1 pokoj, 3 páni, 3 dámy, 3 episody)
a
Repertoirní hra Městského divadla Kr. Vinohradů

PROTEKCE

Veselohra o 3 dějstvích od Bohumíra Treybala
(3 pokoje, 5 pánů, 2 dámy, 7 p. ep., 1 d. ep.)
vyšly právě tiskem jakožto č. 1 a 2 v

KNIHOVNĚ DOBRÝCH HER

vydávané firmou „CENTRUM",
divadelní zastup. spol. s r. o.,
jež zastupuje též veškerá práva provozovací

Cena svazku 10 Kč

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, v

divadelním zastupitelství „CENTRUM",
Praha-VII, Nad Rudolfovou štolou 6
nebo
u nakladatele Ing. Fr. Khola, tamtéž.
Výpravna Praha-VII, Dobrovského 29

// Píšte o knihy a povolení k provozování //

„Knihovna Matice Divadelní"

obsahuje tyto dosud vyšlé svazky:

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Chystá se právě na div. Vinohrad.).
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnović: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz posudek polemiky z holešovické Uranie v „Časovostech" dnešního sešitu!)
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)

Ve vydávání se pokračuje.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO
V Praze II - Jindřišská 13

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II - Jindřišská 13

Pohodlným způsobem,
bez zatížení rozpočtu tísnivým větším vydáním
na mírné, ba nepatrné

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD 10 KČ VÝŠE

obdržíte nejlepší a nejkrásnější české knihy

Zvláště doporučujeme

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. **Nejzápadnější Slovan.** Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.
Sv. 2. **V třetím dvoře.** Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.
Sv. 3. **Povídky.** 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.
Sv. 4. **Nedělní povídky.** Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.
Sv. 5. **Kašpar Lén mstitel.** Román. Stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokož. vazbách stojí Kč 200·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíč. splátky Kč 20·—

KNIHY FRÁNI ŠRÁMKA

	Za Kč
Klavír a housle. Čtyři povíd.	7·20
Osyka. Deset povídek	12·—
Sedmibolestní. Jedenáct povíd.	10·—
Sláva života. Osm povídek	5·60
Splav. Básně	6·—
Stříbrný vítr. Román	18·—
Tělo. Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 88·80 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky Kč 10·—

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II - Jindřišská 13

JEDNA Z NEJPŮSOBIVĚJŠÍCH HER PRO OCHOTNICKÁ DIVADLA JEST ORIGINELNÍ A ROZMARNÁ HRA

KARLA PISKOŘE

MUMIE

Fraška o třech jednáních

(Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekorace: studijní pokoj)

Hráno s velkým úspěchem v divadle »Adrie«

Stručný obsah hry:

Viktor Kalus, zeť egyptologa prof. Cyprina, vrátil se z letního pobytu dříve, nežli jeho žena se svými rodiči. Ihned první den nenadálé volnosti svedl ho k lehkomyslnému kousku. Poskytl kavalírskou pomoc neznámé dámě, kterou v koupacím obleku odvezl do svého bytu, aby ji opatřil náhradu za oděv, který jí na Vltavě byl odcizen. Jeho žena, tchýně a tchán vrátí se, když se toho oba nejméně nadějí. »Neznámá«, která je artistickou pomocnicí italského eskamotéra Mantoliniho, jest sluncem tak dokonale do hněda opálena, že v kritickém okamžiku vnukne Kalusovi myšlenku, aby ji uložil v truhle na místě mumie ve studijním pokoji profesora Cyprina. Tam odehrává se pak s živou mumií komedie plná zmatků, o jejichž dovršení přičiní se hlavně prudký Ital Mantolini vytrvalým požadováním své ztracené společnice. Přátelé Kalusovi naleznou na konec cestu ke smírnému rozřešení případu.

Z povahových kreseb této zdařilé frašky dlužno označiti karakteristicky typ prof. Cyprina a temperamentní figurku Itala Mantoliniho za obzvlášť působivé a vděčné úlohy.

JEDINÁ DEKORACE — CENA Kč 10·—

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy 3 pánské, 1 dámská. Dekor.: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jedn. (Úlohy 6 pánských, 5 dámských. Dekor.: pokoj a salon.) Repertoarní hra Švandova divadla. **Cena Kč 8·**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Jindřišská ul. čís. 13.

FILOSOFIE — MEDICINA THEOLOGIE.

	Za Kč
Adamik R. Dr., *Krise a bolesti dnešního manželství*	6·—
Bouček V. Dr., *Proč se domáháme reformy práva manželského?*	1·—
Einstein A., *Theorie relativity specielní i obecná*	12·—
Fischer J. L., *Arthur Schopenhauer*	21·—
Chalupný E., *Boj za očistu české vědy a filosofie*	8·—
Irnerius, *Fragmenty*	1·—
Klineberger B. Dr., *Náboženský cit*	15·—
Kříž V. F., *Evangelium*	21·—
Křížanecký J., *Příbuzenské sňatky*	15·—
Malý R. J., *Svět v Bohu*	24·—
Mareš F., *Sjezd britské associace pro pokrok vědy*	1·—
Ruch filosofický. Ročník II., úplný	70·—
Růžička V. Dr., *Biologické základy eugeniky*	100·—
Trapl J. Dr., *Tuberkulosa ženských rodidel*	18·—
Vajtauer E. Dr., *Lidská duše*	27·—
Zuna O. Dr., *Dětské letory s hlediska pedagoga*	5·—

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

Fr. Borového

V PRAZE II, Jindřišská ul. 13.

„Knihovna Matice Divadelní"

obsahuje tyto dosud vyšlé svazky:

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Chystá se právě na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz posudek polemiky z holešovické Uranie v „Časovostech" dnešního sešitu!)
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)

Ve vydávání se pokračuje.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

Fr. Borového

v PRAZE II, Jindřišská 13.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Jindřišská 13

Pohodlným způsobem, bez zatížení rozpočtu tisnivým větším vydáním, na mírné, ba nepatrné

MĚSÍČNÍ SPLÁTKY OD 10 Kč VÝŠE

obdržíte nejlepší a nejkrásnější české knihy.

ZVLÁŠTĚ DOPORUČUJEME:

SPISY K. M. ČAPKA-CHODA

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. Nejzápadnější Slovan. Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.

Sv. 2. V třetím dvoře. Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.

Sv. 3. Povídky. 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.

Sv. 4. Nedělní povídky. Kresby ze života. (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.

Sv. 5. Kašpar Lén mstitel. Román. Stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Všech pět dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokožených vazbách stojí Kč 200·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 20·—.

Knihy Fráni Šrámka:

	Za Kč
Klavír a housle. Čtyři povíd.	7·20
Osyka. Deset povídek	12·—
Sedmibolestní. Jedenáct povíd.	10·—
Sláva života. Osm povídek	5·60
Splav. Básně	6·—
Stříbrný vítr. Román	18·—
Tělo. Román	30·—

Všech sedm knih Fráni Šrámka stojí celkem Kč 88·80 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční splátky

po Kč 10·—.

Nakladatelství Fr. Borového v Praze II, Jindřišská 13

Z ŘADY PŮVODNÍCH NOVINEK, V POSLEDNÍ DOBĚ VYDANÝCH, DOPORUČUJEME:

KAREL PISKOŘ:

KDYŽ SE OBCHOD VYDAŘÍ.

Veselohra o 3 jednáních.

(Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.)

Přijato do repertoaru Tylova divadla.

Stručný obsah hry:

Narcis Klaudin — syn velkoobchodníka, velmi zaujatého vůči každému povolání, které není čistě obchodní — zamiluje se do herečky Méri Dubovské a je překvapen svým otcem při intimním večírku, jejž tajně uspořádal se svými přáteli na počest své milenky. Méri, o níž starý pán, aniž by ji spatřil, pronesl poznámku velmi nešetrnou, je odhodlána zjednati si dostiučinění a nastupuje příštího dne jako komptoiristka v obchodě Klaudinově. Je pokládána za dceru Klaudinova obchodního přítele, která po úradě otců určena je Narcisovi za ženu. Následuje řada zápletek, v nichž Klaudinovo heslo »Obchod nade vše« dochází velkého nepochopení. Personál fy Klaudin a syn, vesměs donucením z příbuzenstva asentovaný, objeví se v plném světle svých přirozených vloh a náklonností: malíř, houslista, fotograf — vše, jenom ne obchodník. Ve chvíli úplného rozčarování smíří se Klaudin také s myšlenkou, že bude míti snachu herečku, o jejíž zasnoubení s Narcisem sám s komickou horlivostí usiloval.

Šťastná základní myšlenka s vedoucím heslem »OBCHOD NADE VŠE« prochází tolika komickými zápletkami, že už pouhou pestrostí děje úspěch hry je zajištěn.

CENA Kč 9·—.

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO:

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekor.: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 5 dámských. Dekor.: pokoj a salon.) Repertoarní hra Švandova divadla. **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Jindřišská ul. čís. 13.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 15. září 1924 SEŠIT 13

OBSAH

Ši—: Moderniste a veřejnost. (Úvodník.)
Červený: Divadlo a skutečnost. (Báseň.) — Simon: Osobnost Žižkova v českých a německých dramatech. (Pokrač.) — Melniková-Papoušková: Ruské divadlo a drama v 20. stol. (Pokrač.) — Dr. Siebenschein: Ještě o jevišti XVI. věku. (Dokonč.) — P.: Hlasy tisku o „Protekci", „R. H. inženýru" a „Slaměném klobouku".
Pod čarou. Petr: Sen a pravda.
Kronika. (Zazn. Táborský) Září.
Naše časovosti. Repertoar stálých divadel, Finanční bilance Nár. div., Nová instance Nár. div., Statut Nár. div., Ze zimního období 1874—5, Nahota na jevišti, České studio a j.
Z ciziny. Také informace ciziny, Starší Hamlet, Krise divadel, Reinhardtův div. koncern, Brody Alex., Návrh nového systému úpravy jeviště, Nejlépe zachovaná řecká scéna atd.
Ochotnictvo. Fingal: Poučení z tradice. (Pokrač.) — Jaňský: Na různé adřesy... (Dokonč.)
Pro ochotn. praksi [Seznam pův. česk. celověč. veseloher, snadno proveditelných: Želenský Dr.: Něco povšechných poznámek k líčení a maskám. *(Dokonč.)*] — Ochotn. zprávy (Proč hrajete?) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Pracovní schůze deleg. všech okrsků o sv. Václavu. Divadelní soutěže, Něco ze statistiky za div. obd. 1924, Naši za hranicemi atd.)
Slovenské divadlo. Východoslov. Národné divadlo v Košiciach.

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„*Čsl. Div.*" vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za inserční přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div." je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

K Žižkovým oslavám. Redakce čas. „Bratrství" vydala album „Žižka a polní bratrstva husitská v čsl. umění", obsahující cenný úvod prof. dra Žákavce a 12 obrazů, které lze upotřebiti nejen k výzdobě spolkových místností, ale i jako předlohu pro správné krojování her neb scén a obrazů z dob Žižkových. Z úvodu možno pak sestaviti vhodný proslov neb přednášku k oslavám Žižkovým. Cena 15 Kč. Pro naše spolky, pokud album objednají v našem sekretariátě, stanovena jest snížená cena 13 Kč včetně poštovného.

Knižní a časopisecké novinky. Nakl. Fr. Švejda v Libni vydal novou řadu úspěšných celověč. veseloher: „Firma Piškot, Čaplin a spol.", III., J. Balda (14 m., 4 ž., salonek, Kč 6·—); „Veselý úpadek", soc. fr. III., V. Regnis (10 m., 4 ž., kancelář, skladiště, Kč 6·—); „Cácorka", III., A. Ziegloserová 4 m., 6 ž., malíř. atelier, sednice, Kč 7·50); „Náš pan Franc", IV., J. F. Karas (9 m., 4 ž., šalanda, jizba, vchod do mlýna, Kč 7·50); „Spolek pro ochranu opuštěných dívek" III., St. Votruba (7 m., 5 ž., pokoj, vila, Kč 8·—); „Druhá míza", III., J. Hofman (6 m., 4 ž., světnička, pokoj, Kč 7·50); "Milkova osidla", III., Ferd. Tomek (9 m., 7 ž., bes. místnost, Kč 7·50); „Boženčini ženiši", III., J. F. Karas (5 m., 5 ž., pokoj, foyer divadla, Kč 7·50). — Fr. Bohuslav, býv. člen div. Švandova atd., vydal třiakt. žert „V mládeneckém pokoji", v němž sám osleplý vystoupí na této scéně. — V Hegnerově lid. div. knihovně (Vinohrady, kolonie žurn. a spis. „na Floře") vyšla jeho třiakt. satir. kom. „Tajemství legionářova kufru" za Kč 9·—. — Ve Spisech filosofické fakulty Komensk. univ. v Bratislavě vyšlo obsažné dílo doc. dra Fr. Wollmana „Srbochorvatské drama", jež zasluhuje podrobnější zmínky a z něhož přineseme v příštím ročníku výňatek. — Výpravna „Loutkáře" v Chocni rozesílá 1. seš. XI. roč. „Loutkáře" (roč. předpl. Kč 40·—) s pestrým obsahem tekstovým (daňové povinnosti loutk. divadel praktické technické pokyny, písničky pro Kašpárka, Rosůlkova hra „O rytíři, princezně a drakovi", průběh sjezdu, zprávy ze zahraničí) i obrazovým (z loutk. výstavy atd.).

Zadání jeviště div. společnostem. Na zimní období zadá se stálé jeviště v Příbrami v hotelu „Buchar" řádným činoherním a operetním společnostem. Nabídky na adresu „Hotel Buchar, Příbram".

Pomůcky. Příležitostná koupě jeviště. Kr. div. och. v Ohradě u Kolína prodá pro přestavbu hostince zánovní jeviště s 5 proměnami, které možno přizpůsobiti i na více proměn. Délka celého jeviště 8 m, výš. 3·10; světlost jeviště: dl. 5 m, výš. 2 m a hl. 2·70 m. Cena Kč 3500·—. Dotazy a nabídky zasílejte prodávajícímu kroužku. — Příl. koupě vlásenek. Vlásenkář Jan Forster v Praze-III., Zborovská tř. 576 rozprodá asi 50 různých, dámských i pánských vlásenek, poutkovaných, úplně nových, v ceně průměrně asi Kč 30·—. Dotazy na uvedenou firmu přímo. — Partitura a hlasy ke hře „Chudý kejklíř" a „Jiříkovo vidění". Jednomu z našich spolků podařilo se získati partituru a rozepsané hlasy k „Chudému kejklíři", a to původní skladbu Škroupovu. Jsme ochotni spolkům, které by tuto hru chtěly sehráti, zaopatřiti zapůjčení potřebných notovin, a to za poplatek zcela mírný. Noty k „Jiříkovu vidění" jsou v knihovně ústředí.

Odpovědi a pokyny. Uschování paruk (St. Paul). Paruky je nejlépe lehce zabaliti do novinového papíru, poněvadž moli nesnesou zápachu tiskařské černi. Zabalené paruky uložte v krabici, kterou vysypte naftalínem. Poutkované vousy mnoho nenatírejte mastixem, stačí jen trochu potříti vymačkaným již štětečkem.

Ochotnický repertoar. **VI.** 4. Pelikánova jed. Hořice: Pes a kočka; 7. „Vlastimil" Litoměřice: Pes a kočka (pohost. hra bes. „Bozděch" z Vršovic, ochranitelky „Vlastimila"); 8. a 9. Osv. sbor v Hostomicích p. Brdy: Hubička (II. večer Smetanových oslav, u klavíru A. Havlíková, nastud. a řídí MUDr. J. Greif); 8. Podp. spdo. v Hor. Branné: Loupežník (Čapek K.), Div. odb. při Obč. bes. „Komenský" v Ostroměři: Staré hříchy; 9. Och. div. v Bělohradě: Pes a kočka, „Sokol" v Polici u Jemnice (Morava): Poslední muž (Svoboda F. X.), Spdo. v Žamberku: Pavouk (Bahr-Hilar), Och. a vzd. j. „Šubert" v Zlonicích: Jan Výrava (Šubert, s prosl. J. Spirita); Spdo. v Blatné: Hra se smrtí (Averčenko-Červinka); 15. Les. div. Na Vinici v Dol. Počernicích: Lázeňská víla (Skružný). — **VII.** 4. a 5. Div. odb. „Sokola" a Odj. „Vrchlický" v Třebíči: Gero (Jirásek, s Václ. Vydrou a J. Vojtou-Jurným j. h.); 5. a 6. Spdo. „Hýbl" s dram. odb. čes. soc., soc. dem. a „Sokola" v Čes. Třebové, N. J. S. v Dl. Třebové, v Parníku a zpěv. sp. „Bendl": Jan Žižka (Jirásek); 6. Div. a vzd. kr. „Švanda" ve Vinoři: Bělohorská mračna (Karas), N. J. S. v Cítlicích: Kostnické plameny (Karas), Vzd. sp. „Pokrok" v Pacově: Librova nevěsta (Karas), „Sokol" Kosová Hora: Kostnické plameny, Spdo. v Malém Poříčí: Zvony (Robl), Och. sp. „Tyl" na Horách Kutných: Mistr Jan Hus (Tyl, chystá se „Žižkova smrt" a „Baron Goertz"); 6., 9. a 12. Dusík. div. v Čáslavi: Jan Žižka (Jirásek); 13. Osv. sbor. s Obč. bes. v Kanině a Spdo. „Vlastimil" ve Vel. Újezdě: Janošík (Mahen, v Kokořínském údolí v Janošíkově roklí), Och. sp. „Vltavan" v Týně n. Vlt.: Tá třetí („Divoška"-Krylov), Dr. a vzděl. klub „Snaha" Dobřichovice: Pan major v. v. (dr. Herman), Bes. „Tyl" Hloubětín: Lucerna (Jirásek: v přírodě); 20. Och. bes. „Šamberk" Košíře: Španělská vesnice (Fingal), Div. a vzd. sp. „Svornost" v Nadslaví: České děvče, srdce zlaté (Balda; v přírodě), Dr. odb. Hosp. bes. ve Svinčanech: Jménem Jeho Veličenstva (Řehoř; v rámci slavností odhalení pomníku obětem světové války), Hasiči v Hořeticích: Kletba mamonu (autor?, v přírodě: Hedvikovém lesíku pod „Křížema"); 27. Spdo. „Tyl" v Hor. Branné: Maryša (Mrštíkové), Spdo. v Kyjově: Jan Výrava (Šubertova oslava; předst. v přírodě v Haluzicích), Spdo. „Havlíček" v Bílku: Zvony (k odhalení pomníku padlým rodákům), „Stankovský" z Prahy v Krči na přír. div.: On a jeho housličky (J. Kühnl). *(Pokrač.)*

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 30. září 1924 SEŠIT 14

OBSAH

Rdv.: Intendanční rada. (Úvodník.)
Emingrová: O zapomínaných průkopnících hudby Smetanovy. — Simon: Osobnost Žižkova v česk. a něm. dramatech. (Pokrač.) — Melniková-Papoušková: Ruské divadlo a drama v 20. stol. (Pokrač.) — P.: Hlasy tisku o „Bafochu“, „Kalhotách“ a „Zlámaném žebříku“.
Pod čarou. Petr: Sen a pravda. (Dokonč.)
Kronika. Borotínský: Vítězslav Hálek.
Zasláno umělcům. Martě Májové! (J. Petr; s 3 vyobr.)
Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Dramatický svaz, Režisérem na výpomoc, Zavřelův „Bokserský zápas“, „Noční hovor“ a j.
Z ciziny. Monografie o Reinhardtovi, Angl. dram. G. B. Shaw, Podzemní divadlo pro 40 diváků atd.
Ochotnictvo. Tolman: Za † Ing. Mil. Hruškou (s 2 vyobr.) — Dr. Herman: Československá společná práce s Francií.
Pro ochotn. praksi (Frey: Seznam vhodných her k 28. říjnu a 8. listopadu.) — Ochotn. zprávy (Ženevský sjezd franc. ochotn.) — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Francouzské ochotnictvo a my, Sokolstvo a div. zákon, Autorské poplatky, atd.)
(S 5 vyobraz.)
ŽENEVSKÝ SJEZD FRANCOUZSK. OCHOTN.

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„Čsl. Div." vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div." je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knižní a seš. novinky. Nákl. Fr. Švejdy v Libni vyšel 3akt. dram. obraz Miloše Šimáčka „Stíny z hlubin", který poutavým dějem z ovzduší pohorské vesnice let čtyřicátých, věděnými postavami a přístupnými podmínkami inscenačními (pro jeviště krytá i v přírodě) zaslouží povšimnutí zvláště našich venkovských jednot, jimž doporučujeme nové dílko jevištní tohoto našeho mladého a snaživého spolupracovníka (značka Ši-). — Nákl. Čsl. Obce Sokolské Praha I, Karlova 2, počíná vycházeti již II. ročník novin sokolské mládeže „Vzkříšení", jenž veden v zásadách sokolsk. bratrství a demokrat. republikanismu klade zdravé základy rozvoje tělesného, duševního a zejména mravního budoucích občanů (10 seš. za Kč 7·—). — Nákl. J. Svátka v Praze II, Spálená 38, vyšel v „Obecní knihovně" 1 seš. dra Just. Práška románku ze života B. Smetany „Katinka Smetanová", který vhodně doplní pietní a dokonalou belletr. formou vědecké a odborné publikace, vydané k jubileu stého výročí narozenin Mistrových (celé dílo za Kč 16·—, v seš. po Kč 1·90, pošt. Kč 2·—).

Pomůcky. Příležitostná koupě knih „Král Václav IV." Spdo. v Táboře prodá za antikvární cenu několik nových výtisků Dvořákova „Krále Václava IV.". Dotazy přímo na Spdo. v Táboře.

Provozovací práva. Spolek čes. spis.-bell. „Máj" v Praze, Národní tř. 18, převzal do zastoupení tyto div. novinky: Jos. Lukavský, Cestou k svobodě (3 scény), Divka se zlatýma očima (hra III.), Lidé našich dnů (hra IV.), Příběhy Pavla Čamrdy (hra VII.); V. Sedláček, Enšpigl (dět. hra IV.), Polednice (pověst IV.), První divadlo v Křupanově (ves. IV.), Silný Honza (poh. IV.), Tajemná holubička (poh. IV.), Zakletý princ (poh. IV.), Železná maska (hist. hra VI.); J. Nevole, překl. Noční hovor (sens. hra IV.), Slavík a Lasička (biederm. ves. III.), Srdnatý plavec (hra III.), Vlčí past (dr. I.), Vzorná hospodyně (ves. I.); K. Želenský, Pouť do Říma (ves. III.); J. Hrachovský, Volba (ves. I.); A. Šíma, Všude dobře, doma nejlíp (poh. IV.). Tiskem vydán 4 akt. vesn. obr. Kalivodův Všem ke štěstí. — Divad. kancelář „Centrum" (Ing. Fr. Khol), Praha-VII. Nad Rudolfovou štolou 6, dodatkem ke svým seznamům oznamuje další novinky: J. Young, Muž z loterie, ves. hraná Vinohrady, A. Monjardin, Plukovní kohout, ves., Švandovo div. Smíchov, dále autorské provozovací právo všech her Gabriely Zápolské, ať byly přeloženy kýmkoli, Fr. Zavřel Bokserský zápas, ves., St. Grabiński, Vila nad mořem, detekt. hra, W. Perzyński, Politika, ves., St. Kiedrzýńského Poctivý obchod, ves., a Nějak bude, hra, B. Winawera Roztok prof. Pytla, bujná ves., St. Krzywoszewského Vášeň, dr., M. Ogrizoviče Hasanaginica, O'Neill Císař Jones a Chlupatá opice, hry, Jules Romains, Knock, ves. G. Beer, Zlámaný žebřík, kom., Bernstein, Judita, dr., S. Guitry, Tatínek měl pravdu, ves., Labiche, Slaměný klobouk, fr., Sardou, Paragrafy na střeše, Kistemaecker, Poutnice, hra, Duvernois, Skrytý koutek, ves., Sarment, Rybář stínů, hra, Savoir, Co ženy chtějí, ves., Jacinto Benavente, Malquerida, dr., J. Heltai, Cukrárnička, ves.

Ochotnický repertoar. **VI.** 1. Lesní div. „na Vinici" v Dol. Počernicích: Malé ručky aneb Horší tchán nežli tchyně (dle Labiche); 8. Spdo. „Dram. sdruž." Vrané n./Vlt.: Jejich štěstí (Hilbert); 14. Och. sp. „Vlastimila" Čes Buděj: Růžová pouta (Lokay); 15. Kr. živn. div. och. v Dubňanech: Podvodnice (Skružný), Spdo. v Nové Pace: Pes a kočka (Schäfer), Sokol v Otvovicích: Velbloud uchem jehly (Langer); 19. Spdo. „Neruda" v Duchcově: Dto. (dto.); 21. Och. sp. „Tyl" na Horách Kutných: Osudný manevr (Archleb); 22. Och. sp. „Vltavan" v Týně n./Vlt.: Oblaka (Kvapil), Dram. a vzděl. kl. „Snaha" v Dobřichovicích: Pražský žid (Kolár); 29. Div. a vzd. odb. čsl. str. soc. v Hodoníně v Bažantnici: Na letním bytě (Štolba), Spdo. „Čechoslovák" v Červ. Kostelci: Ženská vojna (opereta Horský-Marhula). — **VII.** 12. N. J. ve Svitavách: Kofíček Mar. Ter. (Skružný); 27. Pěv.-dram. sp. „Havran" ve Veltrusích: Devátá louka (Jesenská); 30. Pelikánova jdo. v Hořicích: Druhé mládí (Scheinpflug). — **VIII.** 10. Int. scéna v Táboře: Ďáblice (Schönherr, ve prosp. desky Šmahovi), Spdo. „Tyl" z Vrchů-Kacanov: Librova nevěsta (Karas); 17. Spdo. v Kyjově: Na letním bytě (Štolba), Spdo. „Tyl" ve Žlebech (v zámeck. parku) Probuzenci (Šubert); 23. Pelik. jdo. v Hořicích: Zloděj (Bernstein); 24. „Sokol" v Moravičanech: U Dušánků (Želenský), Spdo. „Bozděch" ve Volyni: Naše babička (Skoch; Ot. Benišková, K. Kolár a M. Kolárová j. h.); 25. a 26. Och. div. v Humpolci: Bílý lev (Kubík-Halová); 30. a 31. Och. sp. „Vojan" ve Kdyni: Pes a kočka (Schäfer), Spdo. v Žamberku: Dto.; 31. „Sokol" Horní Počernice: Chytrá vdovička (autor?), Spdo. v Čermné: Velbloud uchem jehly (Langer), „Havran" ve Veltrusích: Z českých mlýnů (Fořt), Spdo. „Komenský" v Babí (v dole u „Klejharky"): Psohlavci (dle Jiráska Fencl), Spdo. ve Volči: Páni (Horáková).

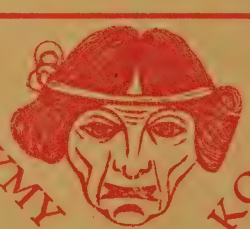

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova číslo 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 18. října 1924 SEŠIT 15

OBSAH

ms.: Proti konservativnosti v umění divadelním. (Úvodník.)
Bártová: Harlekýnovo finale. (Báseň.) — Dr. Wollman: Divadelní „provincie". (Dokonč.) — Emingerová: O zapomínaných průkopnících hudby Smetanovy. (Dokonč.) — Melniková-Papoušková: Ruské divadlo a drama v 20. stol. (Pokrač.) — Simon: Osobnost Žižkova v česk. a něm. dramatech. (Pokrač.) — P.: Hlasy tisku o „Bokserském zápasu" a „Svaté Janě".
Pod čarou. Hněvkovský: Plzeňská vzpomínka.
Kronika. (Zazn. V. Š. Táborský). Říjen (s vyobr.)
Naše časovosti. Repertoar stálých scén, Karel Burian, K zájezdu Vinohradských do Teplic, Revue „Apollon" a j.
Z ciziny. M. N. Germanová, Velké i Malé divadlo moskevské, Sára Bernhardtová jako Phaedra, Tři nová divadla v jednom měsíci a městě. Představení v kostelích, Erotický Berlín atd.
Ochotnictvo. Tolman: Za † Ing. Mil. Hruškou (Dokonč.) — Fingal: Poučení z tradice. (Pokrač.)
Pro ochotn. praksi (Pro pořadatele zábav). — Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Pepa Cihlář † [s vyobrazením], Jubilea a slavnosti, Uskutečnění lid. och. div. v Plzni, Svatováci. schůze okrsk. delegátů Ú. M. D. O. Č. atd.).
Slovenské divadlo. Hurt: Okolo problému slovenského divadla.
(S 2 vyobraz.)

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. Zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za inserční přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

K otevření sokoloven a k sokolským oslavám 28. října a jiným napsal náš starosta dr. Fr. Herman scénický proslov „Vlastní silou“, vydaný Česk. lid. knihk. a nakl. v Praze I. (J. Springer), Karlova ul. Proslov je zpracován tak, že ho lze použíti buď při slavnostním otevření sokolovny, nebo při jiné oslavě; výprava není nákladná, jevišitě není nutné, jednajících osob 8 a libovolně doplněný kompars. Pokud byl proslov již provozován, měl značný úspěch.

K oslavám Žižkovým vyšla nákladem Fr. Švejdy v Libni J. F. Karasova hra „Otec božího lidu“ IV., která obzvláště příznivými scén. podmínkami (má 7 m., 3 ž. a vyžaduje 2 jizby a prostranství před chalupou) hodí se pro naše venkovská jeviště. Za Kč 8·—.

Nové nakladatelství. Edice „Strom“ Praha XI.-Žižkov, Husova 10, chystá k zahájení své nakladatelské činnosti pro nejbližší dobu souborné vydání spisů Fr. Ad. Šuberta; jako první sv. vyjde hist. román „Král Jiří z Poděbrad“ v levném, avšak úpravném sešitovém vydání, s obálkovou kresbou Jos. Weniga. Zároveň bude vydán v témže nakl. nový román Jos. Müldnera: „Blouznění mnicha Inocence“, jenž svým originelním námětem zajisté vzbudí značný zájem čtenářstva.

Knižní a sešit. novinky. Nakl. Fr. Švejdy v Praze-Libni: L. Stroupežnický „Naši furianti“, obr. ze živ. v české vesn. IV. (19 m., 9 ž., 3 d.; náves, světnice, šenkovna) za Kč 6·—; Dr. V. Schupp „Pražská čarodějnice“, hist. hra IV. (9 m., 7 ž.; salon, chata, soudní síň, ložnice) za Kč 6·—; Em. Bozděch „Baron Goertz“, tragedie V. (17 m., 5 ž.; 2 salony, švéd. tábor, nám., komn.); V. Skoch „Naše babička“, kom. III. (4 m., 7 ž.; salon, terasa hotelu, jídelna) za Kč ?; L. Stroupežnický „Václ. Hrobčický z Hrobčic“, drama III. (9 m., 2 ž., 1 d.; les, salon) za Kč 5·—; T. Hubený „Tomáš Pakosta, rychtář Horno-Újezdský, vůdce selsk. povst. na Litomyšlsku 1680“, hist. hra IV. (24 m., 7 ž., 2 d., komp.; mlýn, návrší, popraviště) za Kč 8·—; F. Havlík „Schovanec a schovanka“, obr. ze živ. česk. horalů z roku převratu 1848 V. (17 m., 4 ž.; nádvoří statku, 2 světnice, mlýn) za Kč 7·50; F. V. Jeřábek „Služebník svého pána“, dr. V. (9 m., 4 ž.; salon, kabinet, pokoj, zkuš. síň na stroje) nové vyd. za Kč 6·—. — Nakl. B. Kočího v Praze I, Masaryk. nábř. 14, vyšlo 8 nových loutk. her jako sv. 41.—48. sbírky Loutk. her „Uměl. snah“ (red. B. Schweigstill). Jsou to: Fr. Čech „Kašpárek vždy vítězí“, Fr. Eliáš „Hloupý Honza“, V. Baldessari-Plumlovská „Probuzení“, Boh. Schweigstill „O princezně Dobroníle“, „Skřítkové ze Stříbrné Hory“, „Honza princem a princ Honzou“, „Dědek Klapzuba a jeho bába“, „Kašpárkovo pometlo — zametlo“. Učitel-vychovatel sešel se tu se zkušeným a obratným loutkářem ku prospěchu loutkového divadla i dětí. Z nových her čerpat bude začátečník i loutkář pokročilý, divadla primitivní i umělecká, laik i učitel při výchově školní. Po Kč 1·80.

Ochotnický repertoar (dle zaslaného návěští).

IX. „Nová scéna“ Vinohr.: Vlci v noci (Rittner-Rydvan); 7. Sdr. kat. mládeže Smíchov: Žně (Šubert), Dusík. div. v Čáslavi: Protekce (Treybal), Sokol v Katusicích: Její pastorkyňa (Preissová), Dram. kr. čsl. str. soc. Hodonín: Herakles versus Puma (Piskoř), Spdo. v Brandýse nad Labem: Koflíček Mar. Terezie, „Vltavan“ Týn n./Vlt.: V českém ráji (Fořt), Dram. sdružení „Palacký“ v Lochkově: Velbloud uchem jehly; 7. a 8. Obč. bes. v Kaníně: Vesničané (Megrle-Turnovský), „Tyl“ Hory Kutné: Strakonický dudák; 13. Dram. odb. Sp. čsl. knihk. úč. v Praze: Poslední muž (F. X. Svoboda); 14. Lesní div. Sokola v Krči: Stíny z hlubin (Šimáček Mil.), Div. sp. „Hálek“ v Nymburce: Rozveselená rodina a Mlsáníčko (F. X. Svoboda), Klub „Oldřich“ Nusle: Václav Hrobčický z Hrobčic (Stroupežnický), Div. och. sp. „Tyl“ v Bakově: Kletba mamonu (Fořt), Sokol ve Slatěnicích: Květ kapradí (Bouška) a Babička v zámku (Plumlovská), Vzd. bes. „Bujarost“ Praha: Staří blázni (Turnovský), Spdo. v Kouřimi: Srážka vlaků (Horký), „Beseda“ v Mochově: Vojnarka (Jirásek), „Tyl“ Hory Kutné: Strakonický dudák, Osv. sdr. div. och. ve Vesci: Trpký návrat (Vil. Vlček), Spdo. „Tyl“ v Kostelci n./O.: Hra se smrtí (Averčenko-Červinka); 16. Odj. „Vrchlický“ Třebíč: Dvě vdovy (Smetana, Nár. divadlo v Brně j. h.): 20. a 21. „Tyl“ Hory Kutné: Velký styl (Krupička), Spdo. v Žamberku: Oblaka; 21. Och. div. v Luži: Druhé mládí, Sokol Nové Verneřice a „Vlastimil“ Hroby: Dollarová nevěsta (Rudloff), Dusík. div. Čáslav: Devátá louka, Krdo. „Heyduk“ v Heřmani: Druhé mládí; 25. Spdo. „Mácha“ Litoměřice: Protekce; 27. Sokol v Sušici: Srážka vlaků; 27. a 28. „Hálek“ v Nymburce: Strakonický dudák; 28. Spdo. „Tyl“ v Horní Branné: Druhé mládí, Sokol Hleďsebe-Podhořany: Hastrman (Beran-Robl).

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova číslo 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 31. října 1924 SEŠIT 16

OBSAH

h—: Autoři a kritikové. (Úvodník.)
Dr. Šebesta: Příspěvky k dějinám pražsk. divadla z konce 18. a poč. 19. stol. (Rejstřík osob.) — Simon: Osobnost Žižkova v česk. a něm. dramatech. (Pokrač.) — Melniková-Papoušková: Ruské divadlo a drama v 20. stol. (Pokrač.) — P.: Hlasy tisku o „Dezertérovi", „Triumfu mediciny" a „Kolportážním příběhu".

Pod čarou. Hněvkovský: Plzeňská vzpomínka. (Dokonč.)

S cesty. Aktaiòn: La tragédie est morte. (Báseň.)

Naše časovosti. Repertoar stálých divadel, Jos. Gregor-Tajovský, Nové předpl. v Nár. div., Staré stesky, Zrušení Stavovsk. div.?!, „Hvězda Táboru", Košické Nár. divadlo, Nové divadelní budovy a j.

Z ciziny. Shawova „Svatá Johanka".

Ochotnictvo. Fingal: Poučení z tradice. (Dokonč.)

Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Svépomoc, Důležité upozornění, Náš tisk, Jubilea a slavnosti, Kursy, předn. a herec. soutěže, Svatovácl. schůze okrsk. delegátů atd.).

VYDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„Čsl. Div." vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div." je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Osleplý herec F. Bohuslav, jenž vystoupí v listop. na Smíchově ve vlastní veselohře „V mládeneckém pokoji", vydal právě tento svůj 3akt. žert tiskem a zašle jej všem pp. jednatelům našich spolků, na což upozorňujeme a doporučujeme. Naše jednoty obdrží totiž přepracované vydání prospěšně opravené a zkrácené. Nechť tedy pp. jednatelé vyčkají, až jim bude žert „V mlád. pokoji" autorem zaslán. Jedna dekorace. Úloh 7 m. a 6 ž. Autor může i pohost. vystoupiti na větších našich scénách. Adresa jeho: F. Bohuslav, herec Praha-Smíchov 60.

Knižní a časop. novinky. V komisi J. Pospíšila v Praze-I, na Perštýně, jsou nové ves. Ferd. Olivy: „To všecko z lásky" (7 m., 5 ž.; pokoj), „Kdo nemiloval — nežil" (5 m., 6 ž.; pokoj) a „Pro zlatý poklad republiky" (5 m., 6 ž.; pokoj). — Nákl. vyd. „Hegnerovy lid. div. knih." Vinohr., Kolonie žurn. a spis. „Na Floře" vyšel sv. 5.: Ed. Hegner „Tajemství legionářova kufru" (satir. kom. III.) za Kč 7·—. — Nákl. Společ. knihtisk. v Čes. Budějc. vyšlo jako V. sv. Výboru spisů prosou i veršem Fr. V. Zdráhala 5akt. drama „Ve spárech hmotářství" (Pod kolejemi zmučené touhy) z hereckého života, k němuž připojena zajímavá autorova biografie „Má 40letá literární činnost". Za Kč 12·—. — Nákl. B. Kočí, Praha-I, Masaryk. nábř. 14, vydal po zahranič. způsobu tři svazky kritik dra H. Jelínka „S prvního balkonu" (čeští autoři; angl. a franc. aut.; něm., sever. a slov. aut.), které poskytují cenný přehled česk. divadelnictví za pětiletí před převratem. Cena Kč 27·—, 27·— a 20·—. — Nákl. J. Svátka v Praze-II, Spálená 38, vyšlo 1. číslo jubil. (25.) ročn. „Českého Lidu" red. dra Č. Zíbrta, s bohatým obsahem národop. (R. Tyršové, dra Vl. Franceva, Prim. Sobotky, Em. Axmana, J. Š. Baara a j.). — Nákl. F. Topiče v Praze. Národ. tř. 11, zahájil „Topičův sborník liter. a uměl." právě vydaným I. sv. dvanáctý ročník s belletr. přisp. Bohd. Jelínka, Gabr. Preissové, V. Amfitěatrova a j., rozšíř. části zábavně-poučnou a výtvarně uměleckou (V. Barvitius). V román. příloze: Frank Harris, „Puma". Čtvrtl. Kč 25·— (26·—). — Nákl. Fr. Borového, Praha-II. Jindř. 13, začíná měsíčně vydávati Kruh přátel střední školy v Praze red. Jar. Sochora „Studentský časopis", vyplňovaný z větší části liter. pokusy středoškolských studentů, jež jsou velmi slibné. Obsažný sešit za Kč 2·50, roč. Kč 20·—.

Pomůcky. (Poptávky i nabídky.) Šibřinkové dekorace, malované a zachovalé jeviště se koupí. Nabídky s bližším popisem a cenou přijímá kancelář Ú. M. D. O. Č. — Jeviště má na prodej Těl. jedn. Sokol v Hodkovičkách u Prahy. — Operetní novinka „Kdo chce miliony". Napsal K. Koutný a J. Komenda. Libreto i hudbu zapůjčí Sp. čes. spis. „Máj". Hra má 8 (8) m. a 4 (3) ž. role s dekorací přístavní krčmy a foyeru v lázeňském hotelu.

Ochotnický repertoir. **IX.** 21. „Sokol" v Lošticích: Vina (Hilbert), Div. Bratrství v Králově Poli: Pražský flamendr (Tyl), „Sokol" v Novém Kníně: Dvě lásky (J. Pulda), Spdo. „Chvalovský" v Soběslavi: Vdavky Nanynky Kulichovy (Herrmann-Pohorská), Tyl. druž. v Břevnově: Lucerna (Jirásek) Div. v přírodě — Dram. a vzd. kr. čsl. soc. „Havlíček" Dvůr Králové n. L.: Kráska ze Šumavy (Fořt); 25. Spdo. „Neruda" v Duchcově: Peg mé srdíčko (Manners); 28. Spdo. „Sázavan" ve Žďáře: Oslavný večer na paměť 60letého trvání ochotnického divadla ve Žďáře: Zvíkovský rarášek, Paní mincmistrová (Stroupežnický), Spdo. v Zásmukách: Velbloud uchem jehly (Fr. Langer), Vzděl. a ochot. kr. byt. druž. zřízenců a děl. železn. v Praze-VII. v divadle Domoviny: Jiříkovo vidění (Tyl), Spdo. „Klicpera" v Trutnově: Zábavní večer s aktovkou Poslední večeře (Skoch), „Sokol" v Rožnově p. R.: Ďáblice (K. Schönherr). Och. sp. „Tyl" na Horách Kutných v Zatímn. Tyl. div. pohost. hra Spdo. „Tyl" v Kolíně: Uzel (Petar Petrović), Krdo. v Chrasti: Otec Božího lidu (J. F. Karas). Spdo. v Žebráce Chudý písničkář (dle Kneisla J. Boleslavský); 30. Spdo. „Vicena" v Ústí n. Orl.: Zlaté rouno (Przybyszewski). — **X.** 4. Spdo. v Něm. Brodě: Druhé mládí (Scheinpflug), Och. sp. „Vltavan" v Týně n. Vlt.: Hedda Gablerová (Ibsen), Spdo. v Nové Pace: Revisor (Gogol); 5. Bratrství v Králově Poli: Srážka vlaků (Horký), Jdo. v Čáslavi: Druhé mládí, Spdo. v Brandýse n. L.: Druhé mládí, Och. div. kr. „Jarost" v Janštýně: Dva kohouti (Klecanda-Francl), Dram. odb. „Jirásek" ve Smiřicích n. L.: Staré hříchy (J. Štolba), Kr. živn. div. ochotn. Dubňany u Hodonína: Herakles versus Puma (Piskoř), Spdo. v Humpolci: Radúz a Mahulena (Zeyer), Čten. och. bes. ve Svitkově na oslavu 10tiletého trvání: Kletba mamonu (Fořt); 6. Spdo. „K. H. Mácha" v Litoměřicích v měst. div. pohost. hra „Tylova kroužku" v Praze: Posel (Dyk), Och. sp. „Klicpera" v Hradci Král.: Poslední muž (Fr. X. Svoboda).

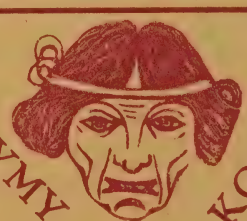

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova číslo 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

Přátelům antické poesie

doporučujeme

SOFOKLES:

KRÁL OIDIPUS
SLÍDIČI

v dokonalém překladě

prof. dra Ferd. Stiebitze

Bibliofilská úprava Krásný papír

Stran 160 Za Kč 12.—

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele Fr. Borového v Praze II, Jindřišská 13

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiřikova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční obdržíte jedině ve specielním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

„Knihovna Matice Divadelní"

řídí JAROSLAV PETR.

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz posudek premiery v holešovické Uranii v „našich Časovostech".
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)

V tisku:

8. Ark. Averčenko: **Druhá pětka.** Pět veselých aktovek. Přeložil V. Červinka.
9. Fr Herman: **Hvězda Táboru.** Drama o 3 jed.
10. St. Przybizsewski: **Hlubina.** Drama o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Zádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

SPISY
K. M. ČAPKA-CHODA

v krásných polokožených vazbách jsou nejlepším dárkem!

DOSUD VYŠLO:

Sv. 1. **Nejzápadnější Slovan.** Historie o třech kapitolách. Stran 112. Za Kč 12·—, v polokož. vazbě Kč 32·—.

Sv. 2. **V třetím dvoře.** Román z pražského života. Stran 296. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.

Sv. 3. **Povídky.** 1884—1890. Stran 172. Za Kč 18·—, v polokož. vazbě Kč 38·—.

Sv. 4. **Nedělní povídky.** Kresby ze života (1890—1897.) Stran 126. Za Kč 13·50, v polokož. vazbě Kč 33·50.

Sv. 5. **Kašpar Lén, mstitel.** Román, stran 246. Za Kč 21·—, v polokož. vazbě Kč 41·—.

Sv. 6. **Osmero novel.** 402 str. Za Kč 36·—, v polokož. vazbě Kč 56·—.

Všech šest dosud vydaných svazků „Spisů K. M. Čapka-Choda" v eleg. polokožených vazbách stojí Kč 256·50 a dodáme je ochotně důvěryhodným osobám na měsíční

splátky po Kč 20·—.

„Spisy K. M. Čapka-Choda" má na skladě každé řádné knihkupectví a nakladatel

FR. BOROVÝ, Praha II, Jindřišská 13.

Chystáte mikulášskou zábavu?

Objednejte si ihned k této příležitosti nejvhodnější jednoaktovou hru

Dar sv. Mikuláše.

Napsal K. Piskoř.

Dekorace: pokoj, osoby: tři pánské, dvě dámské a dvě dětské.

Cena Kč 3·50.

Nakladatel FR. BOROVÝ, Praha II, Jindřišská 13.

DÍLO ANATOLA FRANCE

ANATOLE FRANCE je mrtev. Při vzrušující této zprávě pokládáme za svou povinnost oznámiti nesčetným ctitelům a milovníkům jeho díla, že v nejbližší době zahájíme vydávání jeho spisů se vší péčí, jíž jeho okouzlující práce zasluhují. Českému čtenářstvu byl Anatole France dosud znám jen z jednotlivých překladů, z nichž valná část naprosto nedovedla vyjádřiti všechen půvab a životní moudrost jeho díla. Soustředili jsme proto ke konečnému vydání za redakce Ed. Basse výběr překladatelů, jejichž jména sama dávají záruku, že jde tu o překlad nejpečlivější; pokud užijeme překladů starších, stane se to jen po podrobné revisi. Dílo Anatola France zahájí druhou řadu sbírky

PANTHEON

a bude tedy vydáno i s touže grafickou péčí a technickou dokonalostí, jakou už prokázaly dosud vyšlé svazky této sbírky. Příjemný formát, jemný, ale pevný papír, jasná sazba, dobrý tisk a vkusná úprava s dvoubarevným titulním listem jsou zárukou, že nesmrtelnému dílu se dostane u nás vydání, jež odpovídá jeho významu. Cena jednotlivých svazků bude při tom co nejnižší, aby se umožnilo veliké rozšíření. Prvními dvěma svazky budou knihy novel SEDM ŽEN MODROVOUSOVÝCH, jež přeložil Jindřich Hořejší a BALTAZAR v překladu M. Úlehlové-Tilschové. Pro další čtyři svazky je připraven cyklus „současných dějin“, jejž tvoří romány POD JILMEM, PROUTĚNÁ PANNA, AMETYSTOVÝ PRSTEN a PAN BERGERET V PAŘÍŽI, které přeložili Ad. Velhartický a Boh. Šafář. Poté dojde na KNIHU PŘÍTELOVU v překladu Ad. Velhartického a PETRA NOZIÈRA v překladu Karla Tomana, obě rozkošná díla z autobiografického cyklu Mistrova, po nichž budou následovati velké jeho skladby jako BOHOVÉ ŽÍZNĚJÍ, OSTROV TUČŇÁKŮ, VZPOURA ANDĚLŮ, knihy drobných novel jako STUDNĚ SVATÉ KLÁRY, CRAINQUEBILLE a j. a konečně ŽIVOT JANY Z ARCU a výběr ze ŽIVOTA LITERÁRNÍHO. Přihlášky odběratelů přijímá již nyní každé řádné knihkupectví a

NAKLADATEL FR. BOROVÝ V PRAZE II, JINDŘIŠSKÁ 13

VELMI VÝHODNÁ KOUPĚ!

Prodáme

úplnou, velmi bohatou

DIVADELNÍ GARDEROBU

sestávající z velkého počtu kostýmů, uniforem, pláštů, různých kalhot, vest, zbraní, klobouků a rekvisit, dále knihovny, rozepsaných kusů // a hudebnin za //

VELMI LEVNOU CENU.

Lask. nab. pod zn. »Rychle 5702« na Piras, insertní kancelář, Praha, Jindřišská 18.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiřikova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční obdržíte jedině ve specielním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

„Knihovna Matice Divadelní"

řídí JAROSLAV PETR.

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz pozdější zprávu o premiéře v holešovické Uranii v „našich Časovostech".)
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)

V tisku:

8. Ark. Averčenko: **Druhá pětka.** Pět veselých aktovek. Přeložil V. Červinka.
9. Fr. Herman: **Hvězda Táboru.** Drama o 3 jed.
10. St. Przybiszewski: **Hlubina.** Drama o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

SPISY VÍTĚZSLAVA HÁLKA

PRVNÍ ÚPLNÉ JUBILEJNÍ VYDÁNÍ

Právě vyšel svazek první a druhý

OBSAHUJÍCÍ ÚPLNÉ BÁSNICKÉ DÍLO

před padesáti lety zesnulého autora. Oba tyto svazky čítají 828 stran a stojí pouze 25 Kč. — Výtečný materiál papírový, bibliofilská úprava grafická, dvojbarevný titul, přesný tekst, levná cena! — Výtisk na požádání předloží nebo zašle každé řádné knihkupectví a nakladatel

FR. BOROVÝ V PRAZE II.,

JINDŘIŠSKÁ 13.

Právě vyšla

zajímavá publikace

Světová válka,

její příčiny a podmínky, předzvěsti a období v dějinách.

Napsal JUDr. a PhDr. R. MARŠAN.

Stran 68. *Za Kč 4·—.*

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

FR. BOROVÉHO v PRAZE II,

Jindřišská 13.

FRANCIE LITERÁRNÍ A UMĚLECKÁ

slaví právě čtyřstoleté jubileum narození krále básníků XVI. století

PIERRE DE RONSARD

Obšírně informuje o tomto skvělém básnickém zjevu právě vydaný druhý díl

DĚJIN LITERATURY FRANCOUZSKÉ V OBRYSECH

(Renesance a reformace XVI. st.) z péra prof. dra Otakara Šimka.

Stran 268. *Cena Kč. 24·—.*

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

Fr. Borového v Praze II, Jindřišská ul. 13.

Nakladatel FR. BOROVÝ

V PRAZE II., JINDŘIŠSKÁ UL. Č. 13,

vydal v poslední době tyto pozoruhodné publikace, které lze koupiti ve všech knihkupectvích.

Básně:

Heine H., *Německo.* Zimní pohádka (Edice Června sv. 31.) Kč 8·—
Hora Jos., *Bouřlivé jaro.* Pátá kniha básní. (Edice Června sv. 29.) Kč 6·60
— *Pracující den.* Verše. Druhé vydání. (Edice Června sv. 27.) Kč 6·—
Chaloupka J. *Hlas a mlčení.* Básně. Úprava E. Miléna. (XIV. kniha Zlatokvětu.) Kč 30·—
Laichter Jan J., *Berlín a jiné básně.* (Edice Června sv. 34.) Kč 6·—
Šrámek Fráňa, *Splav.* Druhé vydání. (Edice Června sv. 26.) Kč 6·—
Těsnohlídek R., *Den.* Básně. Úprava E. Miléna. V celopergam. vazbě. Kč 120·—
Toman Karel. *Měsíce — Hlas ticha.* Úprava Zdeňka Kratochvíla. (XVI. kniha Zlatokvětu.) Kč 24·—
Verhaeren E., *Vzpoura.* Přeložil J. Hořejší. Předmluva A. Macka. (Edice Června sv. 30.) Kč 4·—

Romány, povídky a jiné publikace:

Čapek-Chod K. M., *Kašpar Lén, mstitel.* Román. (Sebrané spisy sv. 5.) Kč 21·—
— *Osm novel.* (Sebrané spisy sv. 6.) Kč 36·—
Durych Jar., *Tři troničky.* (Edice Června sv. 28.) Kč 8·—
Jahoda J., *Bílá Terinka a jiné povídačky.* (XIV. kniha Zlatvy.) Kč 30·—
Jókai M., *Bílá paní levočská.* Román. Kč 20·—
— *Bezejmenný zámek.* Román. Kč 13·50
— *Staří dobří soudcové.* Román. Kč 15·—
— *Ubozí bohdčí.* Román. Kč 16·50
— *Krotitel duší.* Román. Kč 19·50
— *Synové muže kamenného srdce.* Román. (V tisku.)
Kolman-Cassius Jar. *Povídky pro faíčky.* Kč 16·—
Kříž V. F., *Evangelium.* (XV. kniha Zlatokvětu.) Kč 21·—
Lada J., *Ilustrovaná frazeologie.* (Knihy dobré pohody sv. 1.) Kč 7·50
Dr. Maršan R., *Světová válka, její příčiny a podmínky, předzvěsti a obdoby v dějinách.* Kč 4·—
Naživin J. F., *Rudá mlha na Rusi.* Zápisky z revoluce. Kč 30·—
Nejedlý O., *Malířovy dojmy z Ceylonu a Indie.* Druhé vydání. Kč 28·—
Nové ruské povídky. Přeložil dr. Frant. Šifter a ilustroval Zdeněk Kratochvíl. (Edice Června svazek 32.) Kč 9·—
Olbracht Ivan. *Podivné přátelství herce Jesenia.* Druhé vydání. (IX. kniha Zlatvy) Kč 30·—
Prezident mezi svými. Knížka o druhém zájezdu pana presidenta na Moravu Kč 9·—
Ropšin V., *Kůň vraný.* (Edice Června svazek 35.) Kč 10·—
Seton-Watson R. W., *Nové Slovensko.* Úvahy slavného anglického publicisty mají světový význam. Vydání anglické váz. Kč 20·—, brož. Kč 16·—
Vydání slovenské brož. Kč 16·—
Sovová Lucie, *Podnebesí.* Drobná prósa Kč. 14·—
Šrámek Fráňa, *Osyka.* Druhé, přehlédnuté vydání. (Edice Června sv. 33.) Kč 12·—
— *Zasnoucí voják.* Pov. z vojny. Kč 21·—
Tilschová A. M. *Vykoupení.* Román ve dvou dílech. Poctěno státní cenou. (XII. kniha Zlatvy.) Kč 42·—
Toman Prok., *Bílý démon.* Romanetto. S reprodukcí dvou leptů Julia Mařáka. Úprava E. Miléna. V celokožené vazbě. Kč 50·—
Tschorn Rudolf, *Vzkazy z domova.* Listy synkovi na vojně. (Svazek 2. Bratrstva, knižnice čs. vojína.) Kč 1·50
Urbánek R., *Jan Žižka z Trocnova.* Osobnost, činy i význam geniál. husitského hrdiny. (Svazek I. Bratrstva, knižnice čs. vojína.) Kč 1·50
Vášová Věra, *Holčičky a jejich svět.* (XIII. kniha Zlatvy.) Kč 18·—

Divadlo:

Averčenko A., *Pětka.* Pět veselých aktovek. (Knihovna Matice divadelní. svazek 2.) Kč 8·—
Blahník V. K., *Smysl a podstata divadelního umění.* (Knihovna Matice div. sv. 4.) Kč 18·—
Konrád E., *Návrat mládí.* Hra o pěti dějstvích. Knihovna Matice divadelní svazek 3. Kč 8·—
— *Širočina.* Hra o pěti dějstvích. (IV. kniha jeviště.) Kč 9·—
Mistr Petr Patelín. Farce z XV. století. Přeložil dr. Ot. Dubský, kresby od J. Konůpka. Kč 30·—
Piskoř K., *Kukačka.* Veselohra o třech dějstvích. (Knihovna Matice divadelní svazek 6.) Kč 8·—
Piskoř K. *Herakles versus Puma.* Football. Tříaktová fraška. Kč 8·—
— *Meteor.* Drama o třech jednáních. Kč 8·—
— *Závody miliónů.* Vesel. o třech jedn. Kč 8·—
Tyl J. K., *Strakonický dudák.* Národní báchorka se zpěvy o třech jednáních. Scénicky upravil V. Tille. (Knihovna Matice div. sv. 1.) Kč 6·—
Vojnović Ivo, *Maškaráda v podkroví.* Tři akty masopustního scherza. (Knihovna Matice divadelní svazek 5.) Kč 10·—
Zavřel F., *Mrtvý.* Veselohra o třech dějstvích. Kč 8·—

Nakladatelství poskytuje důvěryhodným osobám při větší objednávce též výhodné splátky.

VELMI VÝHODNÁ KOUPĚ!

Prodáme
úplnou, velmi bohatou
DIVADELNÍ GARDEROBU
sestávající z velkého počtu kostýmů, uniforem, plášťů, různých kalhot, vest, zbraní, klobouků a rekvisit, dále knihovny, rozepsaných kusů // a hudebnin za //
VELMI LEVNOU CENU.
Lask. nab. pod zn. »Rychle 5702« na Piras, insertní kancelář, Praha, Jindřišská 18.

DIVADELNÍ DEKORACE
odborně a umělecky provádí
ANT. DVOŘÁK,
malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.
Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční obdržíte jedině ve specielním závodě
HANUŠ A PÍŠTĚK,
MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.
Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

POSLEDNÍ NOVINKA:
PAN ŠVEJK SE ŽENÍ
Veselá historka ze života dobrého člověka o 4 jednáních. (6 m., 5 ž., 2 pokoje.)
Napsal JIŘÍ BALDA.
Cena výtisku Kč 8·—
Nakladatel
FR. ŠVEJDA
V PRAZE VIII. TELEFON 5740.
DIVADELNÍ KNIHY,
kdekoliv vydané, stále na skladě. — Seznamy zdarma. — Navštivte náš závod, abyste mohli pohodlně prohlédnouti si naše bohaté sklady divadelní literatury bez závazku ke koupi.

SPISY VÍTĚZSLAVA HÁLKA
PRVNÍ ÚPLNÉ JUBILEJNÍ VYDÁNÍ
Právě vyšel svazek první a druhý
OBSAHUJÍCÍ ÚPLNÉ BÁSNICKÉ DÍLO
před padesáti lety zesnulého autora. Oba tyto svazky čítají 828 stran a stojí pouze 25 Kč. — Výtečný materiál papírový, bibliofilská úprava grafická, dvojbarevný titul, přesný tekst, levná cena! — Výtisk na požádání předloží nebo zašle každé řádné knihkupectví a nakladatel
FR. BOROVÝ V PRAZE II.,
JINDŘIŠSKÁ 13.

K nové opeře L. Janáčka!
R. TĚSNOHLÍDEK:
LIŠKA BYSTROUŠKA
S obrázky
STANISLAVA LOLKA.
Stran 236. Za Kč 22·—,
Rozkošná tato lesní pohádka uvedena bude v podzimní sezoně na scénu pražské i brněnské opery.
Ve všech knihkupectvích a u nakladatele
Fr. Borového v Praze II., Jindřišská 13.

VÝZNAMNÁ NOVINKA
Fráňa Šrámek:
ŽASNOUCÍ VOJÁK
Povídky z vojny
Obsah: Mobilisační rozkaz — První akt — Rorejsova vojna — Rum — Dovolená Jana Tetivy — Pomocná síla — Popová
Stran 288 *Za Kč 21·—*
Ve všech knihkupectvích a u nakladatele
FR. BOROVÉHO V PRAZE II.,
Jindřišská 13.

Nakladatel FR. BOROVÝ

V PRAZE II., JINDŘIŠSKÁ UL. Č. 13,

vydal v poslední době tyto pozoruhodné publikace, které lze koupiti ve všech knihkupectvích.

Básně:

Heine H., *Německo.* Zimní pohádka (Edice Června sv. 31.) Kč 8·—
Hora Jos., *Bouřlivé jaro.* Pátá kniha básní. (Edice Června sv. 29.) Kč 6·60
— *Pracující den.* Verše. Druhé vydání. (Edice Června sv. 27.) Kč 6·—
Chaloupka J. *Hlas a mlčení.* Básně. Úprava E. Miléna. (XIV. kniha Zlatokvětu.) Kč 30·—
Laichter Jan J., *Berlín a jiné básně.* (Edice Června sv. 34.) Kč 6·—
Šrámek Fráňa, *Splav.* Druhé vydání. (Edice Června sv. 26.) Kč 6·—
Těsnohlídek R., *Den.* Básně. Úprava E. Miléna. V celopergam. vazbě. Kč 120·—
Toman Karel, *Měsíce — Hlas ticha.* Úprava Zdeňka Kratochvíla. (XVI. kniha Zlatokvětu.) Kč 24·—
Verhaeren E., *Vzpoura.* Přeložil J. Hořejší. Předmluva A. Macka. (Edice Června sv. 30.) Kč 4·—

Romány, povídky a jiné publikace:

Čapek-Chod K. M., *Kašpar Lén, mstitel.* Román. (Sebrané spisy sv. 5.) Kč 21·—
— *Osm novel.* (Sebrané spisy sv. 6.) Kč 36·—
Durych Jar., *Tři troničky.* (Edice Června sv. 28.) Kč 8·—
Jahoda J., *Bílá Terinka a jiné povídačky.* (XIV. kniha Zlatvy.) Kč 30·—
Jókai M., *Bílá paní levočská.* Román. Kč 20·—
— *Bezejmenný zámek.* Román. Kč 13·50
— *Staří dobří soudcové.* Román. Kč 15·—
— *Ubozí boháči.* Román. Kč 16·50
— *Krotitel duší.* Román. Kč 19·50
— *Synové muže kamenného srdce.* Román. (V tisku.)
Kolman-Cassius Jar., *Povídky pro faléky.* Kč 16·—
Kříž V. F., *Evangelium.* (XV. kniha Zlatokvětu.) Kč 21·—
Lada J., *Ilustrovaná frazeologie.* (Knihy dobré pohody sv. 1.) Kč 7·50
Dr. Maršan R., *Světová válka, její příčiny a podmínky, předzvěsti a obdoby v dějinách.* Kč 4·—
Naživin J. F., *Rudá mlha na Rusi.* Zápisky z revoluce. Kč 30·—
Nejedlý O., *Malířovy dojmy z Ceylonu a Indie.* Druhé vydání. Kč 28·—
Nové ruské povídky. Přeložil dr. Frant. Šifter a ilustroval Zdeněk Kratochvíl. (Edice Června svazek 32.) Kč 9·—
Olbracht Ivan, *Podivné přátelství herce Jesenia.* Druhé vydání. (IX. kniha Zlatvy.) Kč 30·—
President mezi svými. Knížka o druhém zájezdu pana presidenta na Moravu. Kč 9·—
Ropšín V., *Kůň vraný.* (Edice Června svazek 35.) Kč 10·—
Seton-Watson R. W., *Nové Slovensko.* Úvahy slavného anglického publicisty mají světový význam. Vydání anglické váz. Kč 20·—, brož. Kč 16·—
Vydání slovenské brož. Kč 16·—
Sovová Lucie, *Podnebesí.* Drobná prósa Kč. 14·—
Šrámek Fráňa, *Osyka.* Druhé, přehlédnuté vydání. (Edice Června sv. 33.) Kč 12·—
Zasnoucí voják. Pov. z vojny. Kč 21·—
Tilschová A. M. *Vykoupení.* Román ve dvou dílech. Poctěno státní cenou. (XII. kniha Zlatvy.) Kč 42·—
Toman Prok., *Bílý démon.* Romanetto. S reprodukcí dvou leptů Julia Mařáka. Úprava E. Miléna. V celokožené vazbě. Kč 50·—
Tschorn Rudolf, *Vzkazy z domova.* Listy synkovi na vojně. (Svazek 2. Bratrstva, knižnice čs. vojína.) Kč 1·50
Urbánek R., *Jan Žižka z Trocnova.* Osobnost, činy i význam geniál. husitského hrdiny. (Svazek I. Bratrstva, knižnice čs. vojína.) Kč 1·50
Vášová Věra, *Holčičky a jejich svět.* (XIII. kniha Zlatvy.) Kč 18·—

Divadlo:

Averčenko A., *Pětka.* Pět veselých aktovek. (Knihovna Matice divadelní, svazek 2.) Kč 8·—
Blahník V. K., *Smysl a podstata divadelního umění.* (Knihovna Matice div. sv. 4.) Kč 18·—
Konrád E., *Návrat mládí.* Hra o pěti dějstvích. Knihovna Matice divadelní svazek 3. Kč 8·—
— *Širočina.* Hra o pěti dějstvích. (IV. kniha jeviště.) Kč 9·—
Mistr Petr Patelin. Farce z XV. století. Přeložil dr. Ot. Dubský, kresby od J. Konůpka. Kč 30·—
Piskoř K., *Kukačka.* Veselohra o třech dějstvích. (Knihovna Matice divadelní svazek 6.) Kč 8·—
Piskoř K. *Herakles versus Puma.* Football. Tříaktová fraška. Kč 8·—
— *Meteor.* Drama o třech jednáních. Kč 8·—
— *Závody milionů.* Vesel. o třech jedn. Kč 8·—
Tyl J. K., *Strakonický dudák.* Národní báchorka se zpěvy o třech jednáních. Scénicky upravil V. Tille. (Knihovna Matice div. sv. 1.) Kč 6·—
Vojnović Ivo, *Maškaráda v podkroví.* Tři akty masopustního scherza. (Knihovna Matice divadelní svazek 5.) Kč 10·—
Zavřel F., *Mrtvý.* Veselohra o třech dějstvích. Kč 8·—

Nakladatelství poskytuje důvěryhodným osobám při větší objednávce též výhodné splátky.

Právě vyšlo.

Novinka. ***Novinka.***

Karel Horký:

BAŤOCH.

Veselohra o 3 jednáních.

Provozováno v Měst. divadle na Kr. Vinohradech při vyprodaných domech a s velkým úspěchem. Všecky úlohy velice vděčné a dekorace úplně snadná (selská světnice a měšťanský pokoj).

Cena výtisku 9 Kč.

Obdržeti lze ve všech knihkupectvích nebo přímo u autora. Adresa: KAREL HORKÝ, spisovatel v Hor. Černošicích u Prahy.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční obdržíte jedině ve specielním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

„Knihovna Matice Divadelní“

obsahuje tyto dosud vyšlé svazky:

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnović: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz posudek premiery v holešovické Uranii v „našich Časovostech“.
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)

Ve vydávání se pokračuje.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

F R. B O R O V É H O

V Praze II - Jindřišská 13

Právě vyšla sensační politická kniha:

NOVÉ SLOVENSKO

od R. W. Setona-Watsona ‹Scota Viatora›.

*

Úvahy slavného anglického publicisty mají význam světový!

Vydání v řeči slovenské stojí Kč 16·—.

Publikace tato vyšla též v originále anglickém za Kč 16·—, váz. za Kč 20·—.

Ve všech knihkupectvích

a u nakladatele

FR. BOROVÉHO v Praze II, Jindřišská 13.

FILOSOFIE — MEDICINA THEOLOGIE

	Za Kč
Adamik R. Dr., *Krise a bolesti dnešního manželství.*	6·—
Bouček V. Dr., *Proč se domáháme reformy práva manželského?*	1·—
Einstein A., *Theorie relativity specielní i obecná.*	12·—
Fischer J. L., *Arthur Schopenhauer.*	21·—
Chalupný E., *Boj za očistu české vědy a filosofie.*	8·—
Irnerius, *Fragmenty.*	1·—
Klineberger B. Dr., *Náboženský cit.*	15·—
Kříž V. F., *Evangelium.*	21·—
Křížanecký J., *Příbuzenské sňatky.*	15·—
Malý R. J., *Svět v Bohu.*	24·—
Mareš F., *Sjezd britské associace pro pokrok vědy.*	1·—
Ruch filosofický. Ročník II., úplný.	70·—
Růžička V. Dr., *Biologické základy eugeniky.*	100·—
Trapl J. Dr., *Tuberkulosa ženských rodidel.*	18·—
Vajtauer E. Dr., *Lidská duše.*	27·—
Zuna O. Dr., *Dětské letory s hlediska pedagoga.*	5·—

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

Fr. Borového

V Praze-II, Jindřišská ul. 13

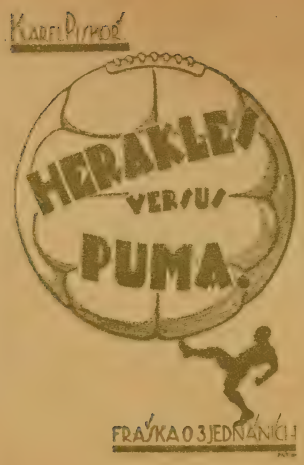

VELMI VHODNOU VESELOHROU PRO REPERTOAR OCHOTNICKÝCH DIVADEL JEST

KARLA PISKOŘE:

HERAKLES VERSUS PUMA

(FOOTBALL)

Fraška o 3 jednáních

(Úlohy 6 pánských, 5 dámských. Dekorace 2 pokoje

CENA Kč 8·—.

Hráno s velkým úspěchem ve Švandově divadle na Smíchově

Z referátů o této hře uvádíme:

„Karel Piskoř napsal už hromadu divadelních her a nasbíral při nich dosti zkušeností, aby se mohl do jakékoli práce toho druhu pustit jako vycvičený znalec našeho malého jeviště. Také fraška „Herakles versus Puma", zařazená do repertoaru Švandova divadla, přesvědčuje, že si Piskoř umí vymyslit něco pro dobový vkus a že dovede obratně s věcí hospodařit. Jeho fraška předstihuje jiné naše výrobky toho druhu obsahovou hojností a rušností, hemží se čilým kmitem osob a neboji se krajních a choulostivých situací. Heslo footballu není v ní prázdným slovem, footballové pozdvižení šumí v ní od začátku do konce, footballový rej a napjatý vznět vniká okny i dveřmi, proudí dějem, zní ostrým hvizdotem píšťal a footballové zápasnictví obráží se v jednotlivých osobách směsti, která se vrhá bez váhání do každého dobrodružství."

(„České Slovo" 12./6. 1924.)

„V rámci letního veseloherního cyklu splnila hra, která je nenáročně nazvána „sportovní fraškou", zcela dobře své poslání na Smíchově. Měla skutečný úspěch, rozesmála a jistě pobaví ještě mnohého příznivřence kolenatého sportu. Je tu jistý spád, je to čiperně a vesele napsáno, — a to se pak ovšem přenáší i na herce, kteří s chutí a dobře hrajou."

(„Národní Osvobození" 11./6. 1924.)

Z DIVADELNÍCH HER KARLA PISKOŘE

DOSUD VYŠLO

Mumie. Fraška o 3 jednáních. Repertoarní hra divadla „Adrie" v Praze II. (Úlohy: 7 pánských, 4 dámské. Dekor.: studijní pokoj.) **Cena Kč 10·—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jedn. Hráno již na mnoha ochotnických jevištích. (Úlohy: 6 pánských, 4 dámské. Dekorace: atelier a zahrada.) **Cena Kč 10·—**

Ta, jíž nelze odolati. Veselohra o 3 jednáních. Repertoarní hra Švandova divadla na Smíchově a divadla „Uranie" v Praze VII. (Úlohy: 7 pánských, 5 dámských. Dekorace: pokoj.) Děj v Praze o všesokolském sletu r. 1920. **Cena Kč 12·—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jedn. Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. (Úlohy: 8 pánských, 4 dámské. Dekorace: salon a kancelář.) **Cena Kč 9·—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 9 pánských, 5 dámských. Dekorace: zahrada a pokoj.) **Cena Kč 9·—**

Akrobati. Hra o 1 jednání. Repertoarní hra býv. Lidového divadla na Žižkově. (Úlohy: 3 pánské, 3 dámské. Dekorace: podkroví.) Třetí vydání. **Cena Kč 3·50**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jedn. (Úlohy: 3 pánské, 1 dámská. Dekor.: pokoj.) **Cena Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jedn. (Úlohy: 5 pánských, 4 dámské. Dekorace: pokoj.) Hráno po prvé ve Švandově divadle v prosinci 1919. **Cena Kč 8·—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 3 dámské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra Tylova divadla v Praze-Nuslích. **Cena Kč 8·—**

Kukačka. Veselohra o 3 jedn. (Úlohy: 4 pánské, 4 dámské, 3 dětské. Dekorace: pokoj.) Repertoarní hra divadla „Uranie". **Cena Kč 8·—**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jedn. (Úlohy: 6 pánských, 5 dámských. Dekor.: pokoj a salon.) Repertoarní hra Švandova divadla. **Cena Kč 8·—**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II, Jindřišská ul. čís. 13.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 16. listopadu 1924 SEŠIT 17

OBSAH

[illegible] dramatick[illegible]
[illegible]
[illegible] „Bílé [illegible]“
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] O konservatismu [illegible]
[illegible]
Slovenské [illegible] divadlo. [illegible]
[illegible] [illegible]

VYDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ [illegible]

„Čsl. Div." vychází 10. a 25. každé
jednou měsíčně kolem 15. Roční
Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6
byla-li přiložena řádně známkovaná obálka Ned
zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati
zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zej*
je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O.*

Knihy a časopisy, pomůcky, prameny, práva a j.

Divadelní a knižní novinky. Nákladem autora K. Horkého v Černošicích u Prahy vyšla jeho 3 akt. ves. „Batoch", hraná s pronik. úspěchem na městské scéně vinohradské (úlohy věčné, dekorace snadná), za Kč 9·—. — V Švejdově „Divadelním sborníku" (Praha-Libeň) nejnověji vyšlo: Fr. Hykeš „Za viditnou mírou" hra IV. za Kč 7·50 (k 28. říjnu), J. Balda „Revoluční převrat", historka z jedné hospůdky III. za Kč 6·— (také k 28. říjnu), Boh. Bouška „Ať žije naše republika", hra z dob světové války III. za Kč 6·— (dto), R. Jaromír Pšenka „Moře nerozdvojilo", dram. obraz z účasti české Ameriky na poli za osvobození zemí českých a slovenských IV. za Kč 10·— (dto), Jos. Karel „Oběť", hra IV. za Kč 7·50 (dto), P. Fingal „Hvězdy na horách", obraz ze života V. za Kč 9·— (dto). Příležitostná literatura dramatická doznává tu značného

se vrátiti. K mikulášským zábavám vyšel tu Fr. Wenigův žert „Překvapení" (za Kč 4·—) a z repertoaru pražských stálých divadel na Smichově právě úspěšně hraná Schäferova „Žená kterou jsi mu dal..." (Tiopmamzelka, kom. III. za Kč 8·—). — Veselohra „Muž, jemuž to hlavní schází" od Fr. Dávida a Jar. Beránka, kterou právě hraje div. Komedia, vyjde v nejbližší době tiskem. Obecenstvo při ní ze smíchu nevychází. — Nákl. zemědělsk. knihk. A. Neuberta v Praze II, Hybernská, vychází osmidílná kronika pražská 19. stol. „Naše zlatá matička" z péra zvěčnělého dra Václ. Řezníčka, v níž v chronologickém postupu let vystupují skoro všecky tehdejší vynikající a zajímavé osobnosti národně pro-

dílo cenným doplňkem Jiráskovy skvělé probuzenské
vzácnými a namnoze neznámými podrobnostmi
svazků („Empire" za Kč 24·—, „Bouřky" za Kč 26·—, „Svítání" za Kč 35·—, „Kniha Chotek" za Kč 26·— a „Probuzení" za Kč 22·—). — Nákl. Nakl. a vyd. spol. „Vesmír" v Praze VII, Dobrovského, vyšla krásná kniha obrázkových dějin československých „Matka vlast" od prof. dra Jos. Peška, psaná vlastenecky vroucně a historicky pravdivě, jak tomu dovolují dnešní, šťastnou sudbou pozměněné poměry. Skvělou ozdobou jsou ji hojné ilustrace Wenigovy, které svou historickou věrností, ale také názorností dobře mohou posloužiti režisérům našich divadel za vzory k dobovým výpravám jak kostymním, tak i interieurovým. Cena ?

Pomůcky. Typické masky Karla Šotta režis. Nár. div. v Olomouci, v 15 obrazech byly vydány v úhledném sešitě a eksponuje je Divadelní knihk. Josef Dolejší na Král. Vinohradech, Řipská 13. za Kč 6·—, poštou o 20 hal. více. Mohou dobře sloužiti za příklad k maskování.

Ochotnický repertoar. **VII.** 21. „Bozděch" Vršovice: Herakles versus Puma (Piskoř); 28. dto: Divoká Mařka (Balda). — **IX.** 21. Spdo. „Tyl" v Ledči n. Sáz.: Jejich štěstí (Hilbert), „Sokol"

božího lidu; 12.
kánova jdo. v Hořicích:
chovy (Herrmann-P
18. a
louka
19.
Zvony (Robl): 27. a
Starosta

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 28. listopadu 1924 SEŠIT 18

OBSAH

Petr: O zálesáctví oficielním i neoficielním. (Úvodník.) Borotínský: Brno ve službách česk. divadla. — Simon: Osobnost Žižkova v česk. a něm. dramatech. (Pokrač.) — Dr. Lžičař: O společenském prostředí. (Dramaturg. studie.) — Melniková-Papoušková: Ruské div. a drama v 20. stol. (Pokrač.) — Dr. Šebesta: Příspěvky k d jinám pražsk. divadla z konce 18. a poč. 19. stol. (Rejstřík osob; pokrač.) — P.: Hlasy tisku o „Vášnivých loutkách" a „Smrti na dovolené".

S cesty. Nešvera: Život za slávu! (Báseň.)

Naše časovosti. Repertoar stálých divadel, Za Karlem Muškem, Bohuš Zakopal, „Apollon" o div. kritice, Žaloba na redaktora „Apollona" atd.

Z ciziny. Branislav Nušič, Nina Vávrová, Jubileum M. N. Germanové, Evropská divadla, Zajímavá stará cedule z r. 1734 a j.

Matice Divadelní. Z Mat. Div., Div. kursy a přednášky.

Ochotnictvo. Dr. Herman: Kacířská výzva.

Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Přednášky, kursy a div. soutěže, Z okrsků venkov. atd.)

Slovenské ochotnícke divadlo. Zprávy Ú. S. O. D. (II. sjazd slov. och. div.)

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ«
SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„*Čsl. Div.*“ vychází 10. a 25 každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15 Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6 hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Historické romány Fr. Ad. Šuberta, prvního ředitele Národ. divadla, tvůrce nezapomenutelné Národopisné výstavy a vroucího příznivce věci ochotnické počínají vycházeti v 14denních seš. o 32 str po Kč 1·80 (10 seš. za Kč 18·50 i s pošt.) v edici „Strom“ na Žižkově, Husova 10. Zahájeny jsou románem „Král Jiří Poděbrad“ vzrušujícího děje o vítězném králi-demokratu, jímž zaskvěla se sláva česká v době, kdy se již zdálo, že zahyneme v příboji nepřátel. Snahy Jiřikovy chápány budou jistě dnes se zvýšeným porozuměním.

Divadelní knižní a časop. novinky. Nakl. Fr. Švejdy v Lihni vyšla pozoruhodná studie plzeň. prof. Fel. Vondrušky „Eduard Vojan“ (za Kč 7·50), která přičiňuje podstatné rysy k umělecké fysiognomii zvěč největšího soudobého našeho mima a je žádoucím hodnotným rozmnožením stále chudé naší literatury kulturně-divadelní. — Svaz děl. div. och. (sekr. J. Trojna Praha-VI., Neklanova 107) vydal časově 4 akt. drama J. K. Hradského „Noví eksulanti“ ze života zemědělsk. proletariátu (za Kč 3·—), vhodné pro děl. venkovská divadla, a v čas. „Dělnické divadlo“ příležitostnou verš. mikulášskou scénu A. Hory „Odboj čerta“ s tendencí protiklerikální (Děl. div.“ vychází měsíčně po Kč 1·20). — Nakl. J. Svátek v Praze-II, Spálená 38 vypisuje subskripci na 5 knih vzdělaného člověka (N. Garin „Studenti“, dto. „Inženýři“, H. G. Wels „Úskalí srdce“, E. Renan „Vzpomínky z dětství a jinošství“ a M. Gorkij „Malva a příběhy ze starého domu“). 1250 str. za Kč 70·—, na měsíční splátky po Kč 10;—. Premií budou 4 knihy M. Gorkého (O prostopášné koudelnici. Ze života zbytečného člověka. Pohádky o Rusku a Pohádky z ostrova Capri) o 500 str. za za Kč 30·—. — Nakl. B. Kočího Praha-I., Masaryk. nábř. 14 zahajuje nový liter. podnik „Knihovnu pohlavní výchovy“, v jejíž prvních 10 svazcích vyjdou pozoruhodné spisy pres. T. G. Masaryka „Mnohoženství a jednoženství“, Zd. Záhoře „Význam a podstata lásky“, 5dílná jeho „Čítanka pohlavní výchovy“, obraz. dílo „Láska“, E. Svobody „Věc. — Muž a žena. — O rozlučitelnosti manželství“ a dra Exnera „Pohlavní život před sňatkem“. Pro subskr. do 10. pros. těchto 500 stran za Kč 16·70 (pošt Kč 19·—). — Nákl. F. Topiče Praha-I., Nár. tř. 11 vydávaného „Topičova sborníku liter. a uměl.“ vyšel svazek listop (2) s obvykle pečlivým výběrem přísp. liter. a v části ilustr. s krásnými reprodukcemi obrazů staršího, méně známého čes. mistra Jindř. Tomce (za Kč 11·—, čtvrtl. Kč 25·—). Humor. 14deníku „Švanda dudák“ vyšel seš. 21. za Kč 1·80 (půllet. předpl Kč 21·—). Novým podnikem tohoto čelného pražsk. nakl. jsou „Vybrané spisy Svat. Čecha“ (red. prof. Ferd. Strejčka), jež 10 svazky obsáhnou myšlenkově a umělecky nejbohatší a nestárnoucí práce velikého našeho národního pěvce a věštce. Zahájeny jsou Knihou humoru“. Vychází 14denně v seš. po Kč 2·40 (2·50), 10 sešitů za Kč 25·— i s pošt.

Pomůcky. Notový materiál ku hrám „Chudý kejklíř“ od J. K. Tyla, „Večerní námluvy“ od Klicpery a „Karel Havlíček-Borovský“ od F. Šamberka zapůjčí svým spolkům kancelář Ú M D O. Č.

Ochotnický repertoar X. 28 Spdo. v Žebráce: Vrah (Ed Rada), Div. sp. „Kolár“ v Dobroměřicích: Vrah. Och. Jedn.. Vrchlický v Třebíči: Revoluční svatba (S. Michaelis-Dušek K.), Spdo. v Dolní Radechové: Vorlimhnízdě (Mužík) a Lapky (Fingal), Och. div. kr. „Jarost“ v Janštýně: Proti vlastní krvi (Herman), „Sokol“ v Kosové Hoře Vrah, Spdo. v Klokoči: Xantippa, žena z lidu (Hegnerová), Spdo. v Milčině: Otec božího lidu Spdo. v Čermné: Jménem Jeho Veličenstva (H. Řehoř) Div. Bratrství v Kral. Poli: Vrah. Krdo. ve Velké Chýšce: Vojnarka (Jirásek), Spdo. ve Lhotě Šárovcově: Na polském zámku, P. Rudolf). Div. och. sp. „Tyl“ v Borkově: Noční šichta (V. V. Rošinský), Klub „Oldřich“ Praha XIV.: Zvony, Osv. kom se v Dlouhé Třebové: Staříček Holuša (Sokol-Tůma), „Jirásek“ Ústí n. Lab.: Žně (Šubert), „Tyl“ v Ledči n. Sáz.: Václ. Hrobčický z Hrobčic (Stroupežnický); 29. „Bozděch“ Vršovice: Střevíček paní markýzy (Schäfer). — **XI.** 1. Och. sp. „Vltavan“ v Týně n. Vlt.: Žně, Och. div. v Bělohradě: Druhé mládí (Scheinpflug) Čt hosp. bes. ve Lhotě za Červ. Kostelcem: Stíny z hlubin (Šimáček M.), Spdo „Tyl“ v Horní Branné: Domov (Sudermann-Kühnl). Bratrství v Kral. Poli: Na faře (Heijermans-Krejčí F. V.); 1. a 2. „Tyl“ Hory Kutné: Nelidská země; 2. „Klicpera“ v Trutnově Domov a víra (Schönherr-Kvapil Jar.), Spdo. ve Slaném: Devátá louka, Spdo. v Malém Poříčí: Opuštěná (Brožek Jos.); 9. Spdo. ve Slaném: Baťoch; 14. Pelikán. jdo. v Hořicích: Právní zástupce (M Inár Halm-Kautský), Spdo. „Vicena“ v Ústí n. Orl.: Palackého tř. 27 (Šamberk. 100. vyst K. Petra); 15 a 16. Och. sp. „Tyl“ na Horách Kutných: Baťoch (Horký;) 16. Spdo. v Dolní Radechové Kletba mamonu (Fořt, Osv. sdr. div. och. ve Vesci: Druhá míza (J. Hofman).

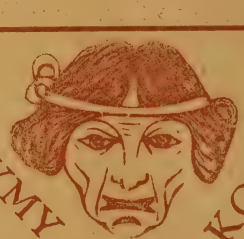

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova číslo 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 17. prosince 1924 SEŠIT 19

OBSAH

Aktaiòn: Bohuši Zakopalovi. (Báseň.) — Dr. Lžičař: Bohuš Zakopal. (Dramaturg. studie.) — Hurt: Neberte nám odvahy! — Simon: Osobnost Žižkova v česk. a něm. dramatech. (Pokrač.) — Dr. Šebesta: Příspěvky k dějinám pražsk. divadla z konce 18. a poč. 19. stol. (Rejstřík osob; pokrač.) — P.: Hlasy tisku o „Spartské Heleně“.

Pod čarou. Krofta: Čtvrtá hrstka div. epigramů.

Kronika divadelní. (Zazn. Táborský.) Prosinec.

Naše časovosti. Repertoar stálých divadel, Jubil. oslava Zakopalova, Činny uměl. poradního sboru Nár. div., Nár. div. v Brně, O „Věc Makropulos“, Protest proti „Janošíkovi“ atd.

Z ciziny. Kontrola divadel, Nový cíl, Krise divadel a j.

Ochotnictvo. Bartuška: Poznámky herce, režiséra a diváka. — Žák: Na pamětnou.

Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Úmrtí ochotn. pracovníků na Táborsku, Jubileum inž. E. Mareše v Plzni, Přednášky, kursy a div. soutěže, Ochotn. tisk a j.)

Slovenské ochotnícke divadlo. Zprávy Ú. S. O. D. (Z martinských divadel. závodov 1924.)

(S 1 vyobrazením)

BOHUŠI ZAKOPALOVI

VYDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

Ch

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„*Čsl. Div.*" vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44a a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nebodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá. Zvláštními dopisy neodpovídá: otiskování a překládání článků není dovoleno; otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedoušlých sešitů a objednávek insertů budiž zasílány.* Inserování v „Čsl. Div." je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Divad., knižní a časop. novinky. Nákladem Fr. Švejdy v Praze-VIII. vyšla ve sbírce „Div. sborník" jako sv. 234. 5akt. pohádka Jar. Průchy pro dospělé „O princezně-Hrdopyšce" (za 8 Kč), jako sv. 238. 3 akt. dram. obraz Mil. Šimáčka „Stíny z hlubin" (za 5 Kč), sv. 244. 3 akt. ves. J. F. Karase „A báseň život je..." (za 9 Kč) a sv. 245. 3 akt. drama Q. M. Vyskočila „Světlonoš" (za 6 Kč). — Nakl. J. Svátek v Praze-II., Spálená 38, vydal pro sportovce a milovníky veselé četby časový spis „Bez haliře do Paříže" (za 11 Kč, váz. za 16 Kč) od známého česk. globetrotteura F. Balka-Brodského, autora obdobného spisu „Pěšky Evropou", vyd. týmž nákladem, stejně jako sbírka histor. povídek jihočesk. autora Ad. Brabce „Hledači zlata" (za 18 Kč) ze života Petra Voka z Rožmberka a alchym. Antonia Michaeliho. K vánočnímu období vydal nakl. Svátek jubil. 20 str. přehled své činnosti nakladatelské, z něhož je patrno, kterak účelně zasáhl do oborů, důležitých pro kulturní práci a sebevzděl. dneška, a který zasílá se na požádání zdarma. — Nakl. „Strom" v Praze-XI., Žižkově, Husova 10, zahajuje vedle sešit. vydání historických románů Šubertových (jež nemůžeme ani dosti vřele doporučiti) edici románovou Jos. Müldnerovým „Blouzněním mnicha Innocence" (za 21 Kč) z klášterního ovzduší, zabývající se reinkarnací, okultismem, tajemstvím snů a významem předtuch, jimiž vedle dobrodružnosti svrchovaně vyhovuje požadavkům dneška a bude naším čtenářstvem hojně vyhledáváno. — Nákl. F. Topiče v Praze, Národ. tř. 11, vyšel seš. 22. a 23. „Švandy dudáka" (po Kč 1·80, na venk. Kč 1·90) s obvykle pestrým a zajímavým obsahem a prosinc. (3.) svazek „Topič. sborníku" s bohatou částí belletrist., obvyklými rubrikami (také divadelní) a řadou vynikajících reprodukcí obrazů zvěčn. mistra F. Jenneweina.

Ochotnický repertoar. **III.** 25. Dr. sdr. och. v Říčanech: Pasekáři (Sokol-Tůma). — **IV.** 20. Dto: Bodrý venkovan (L. Novák), Partie taroků a Mladý pan Rudi (Al. Tichý). — **VI.** 7. Dto: Otec božího lidu; 26. Když jsem ještě poupě byla (Kehm-Frehsse-Jedlička). — **VII.** 12. Dto: Pražský žid. **VIII.** 2. Dto: Libušin hněv (Zeyer: v přírodě). — **IX.** 21. (a 12. **X.**) Div. sp. „Libuše" v Brně-Vejvanovicích: Herakles versus Puma (Piskoř), Jdo. „Švanda dudák" v Strakonicích: Podvodnice (Skružný J.). — **X.** 4. N. J. S. v Citicích n. O.: Poslední muž (F. X. Svoboda); 5. Spdo. „Klicpera" v Trutnově: Rozvod (Dane Cl.), Spdo. „Tyl" ve Žlebech: Kráska ze Šumavy (Fořt), Čes. Bes. v Dolním Daruvaru S. H. S: Velbloud uchem jehly (Langer Fr.), Div. och. sp. „Tyl" v Bakově n. Jiz.: Pojď na mé srdce (Oliva); 12. Vzd. sp. „Komenský" v Hrádku na Vláře: Směry života (Svoboda); 26. Spdo. „Chvalovský" v Soběslavi: Starosta stilmondský (Maeterlinck), Hasiči v Troubelicích: Pes a kočka (Schäfer), Spdo. „Čechoslovák" v Červ. Kostelci: Revoluční svatba (Michaelis S.). Dram. sdr. „Palacký v Lochkově: Na polském zámku (Rudolf P.), Sokol v Častolovicích: Noční šichta (Roštinský V. V.), Dr. odb. „Tyl" ve Vrchovině: Na kozlanském klepáči (Rudloff), Kr. div. ochot. „Heyduk" v Heřmáni: Kytice Erbenova (zdramat.); 26. a 28. Sokol v Slatěnicích a N. J. v Lubně: Otec božího lidu. (25. a 27. předn. Št. Krčka „O J. Husovi" a Fr. Kubálka „O J. Žižkovi), Spdo. „Tyl" v Poličce: Bafoch (Horký K.); 27. a 28. Och. sp. „Tyl" na Horách Kutných: Carevič (Zápolská-Rydvan); 28. Och. a vzd. j. „Šubert" ve Zlonicích: Otec (Jirásek), Čt.-och. bes. „Tyl" a Čsl. O. L. v Mostě: Noc na Karlštejně (Vrchlický), Och. j. v Milevsku: Otec božího lidu, Och. sp. „Kolár" v Jilemnici: Na Valdštejnské šachtě (Stroupežnický), Spdo. „Bozděch" ve Volyni: Domov a víra (Schönherr-Kvapil), Dr. sdr. och. v Říčanech: Legionář (J. Poděbradský), Spdo. „Jirásek" v Oldřiši a Sokol v Borové: Adamita (Čečetka F.). — **XI.** 16. Vzd., záb. a och. sp. „Tyl" v Havlovicích: Bílá černoška (P. Rudolf), Och. div. v Luži: Pes a kočka (Schäfer), Sokol Hleďsebe-Podhořany: Otec božího lidu (Karas; oslava Žižkova s prosl. F. Kolátora). Jdo. v Čáslavi: Peg „mé srdíčko (Manners-Brachtl), Spdo. „Klicpera" v Trutnově: Já se ženit nebudu (Balda), Spdo. v Malém Poříčí: Jedenácté přikázání (Šamberk), Spdo. v Žernově: Cikánka a její děti (Pešková E.); 16. a 17. Spdo. „Tyl" v Poličce: Moloch (Birinskij-Červinka V.); 18. Čt.-och. j. „Kolár" na Smichově: Děvče z předměstí (Tyl); 29. Dr.-čt. bes. ve Velk. Chvalovicích: Furiant (Pešková); 30. Div. sp. „Jirásek" v Zerovicích: Kletba mamonu (Fořt), Kultur.-vzděl. sp. Kolár v Měšicích: Otec božího lidu (Karas), Sp. div. och. „Tyl" v Ledči n. S.: Boženčino štěstí (Balda), „Sokol" v Kelči: Pes a kočka (Schäfer); 30. a 1.-XI. Sp. div. ochot. „Tyl" v Poličce: Třetí zvonění (Štech). — **XII.** 2. „Jirásek", dram. odb. Sokola v Josefově: Mumie (Piskoř); 3. Sp. div. och. „Neruda" v Duchcově: Pes a kočka; 6. Čten. och. spolek „Tyl" spoj. obcí Slaná—Nedvězí—Hořensko: Bafoch (Horký), Jdo. v Čáslavi: Když služebnictvo stávkuje (Mařík).

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova číslo 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

S redakčním kruhem řídí Jakub Rydvan

ROČNÍK II (VII) V Praze 31. prosince 1924 SEŠIT 20

OBSAH

Rdv: O Stavovské divadlo. (Úvodník.)

Borotínský: Paměti Šamberkově. — Simon: Osobnost Žižkova v česk. a něm. dramatech. (Dokonč.) — Dr. Šebesta: Příspěvky k dějinám pražsk. divadla z konce 18. a poč. 19. stol. (Rejstřík osob; dokonč.) — P.: Hlasy tisku o „Druhém břehu“ a „Balkonu“.

Pod čarou. Krofta: Pátá hrstka div. epigramů.

Kronika divadelní. (Zazn. Táborský.) Dodatky.

Naše časovosti. Repertoar stálých divadel, Před Hynaisovou oponou, Bronzové poprsí M. Hübnerové, Paní A. Sedláčková-Kašparová, Kodíček contra Dvořák, „Kde domov můj?“, Šamberkovu „Jos. Kaj. Tylovi“, Dramatické večery konservatoře atd.

Z ciziny. Pecija Petrovič, Krise divadel v Německu a Polsku a j.

Ochotnictvo. Zyka: Poslání venkovských divadel.

Pro ochotn. praksi (Valné schůze, Hlášení repertoaru předem).

Zprávy Ú. M. D. O. Č. (Svépomoc, Autorské poplatky, Hostování herců z povolání na ochotn. jev., Význam celkové statistiky, Kursy, předn. a div. soutěže a j.)

I H20

VYDÁVÁ »MATICE DIVADELNÍ« SPOLEK PRO KULTURNÍ ZÁJMY ČESKÉHO DIVADELNICTVÍ

Ch.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan.* Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček.*

„Čsl. Div." vychází 10. a 25. každého měsíce kromě května, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou měsíčně kolem 15. Roční předpl. 36 Kč i s pošt. zás., jednotl. seš. Kč 1·80.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy v úterý a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div." je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Končíce II. a jako svou edici VII. ročník „Čsl. Divadla", děkujeme všem, kdož dovedli oceniti krajní obětavost nakladatele i horlivé úsilí a snahu vydavatelstva a redakce po zvýšení literární úrovně časopisu a přispěchali podpořiti nás ať hmotně či morálně, nedbajíce netečnosti a přehlížejíce nezdůvodněnou a nevysvětlitelnou nevraživost některých kruhů divadelních, které pro jakés vysoké imaginární cíle nevšímaly si živelného uměleckého hnutí lidového, jehož jsme byli mluvčími. Jsme si však této své věci zcela jisti a proto důvěřivě hledíme budoucnosti vstříc a chystáme se s chutí na novou radostnou cestu k novým uměleckým výbojům. Máme zajištěnu mnohostrannou účast našich vynikajících divadelních pracovníků, z nichž s některými setkalo se naše čtenářstvo již v ročnících dřívějších, jiná významná jména pak objeví se ve sloupcích našeho listu poprvé. Tak m. j. známý dr. Ed. Šebesta předkládá nové zajímavé výsledky archiválního bádání o pražském městském divadle v Kotcích a c. k. vlastenském divadle „Boudě" na Koňském trhu, o činnosti Paskala Bondiniho a jeho společnosti, působící v tehdejším Národním — dnešním Stavovském divadle, i podniku Secondově v Thunovském paláci na Malé Straně. Dr. Frank Wollman otiskne delší stať o účasti Čecha Antona Tomáše Linharta při začátcích slovinské dramatiky. Redaktor Vinc. Červinka promluví tu o knize vzpomínek bývalého ředitele veškerých carských scén ruských V. A. Těljakovského. Bartoš Vlček napsal nám o některých moderních dramatických italských, z nichž Pirandellem, u příležitosti premiery jeho komedie „Je to tak, když myslíte" na Národn. divadle, podrobněji obírá se článek překladatele „vjy". O „Českém přízvuku a — jevišti" pojedná dr. Klára Pražáková, časově o „Mrtvém dramatě" Bedřich Šaloun. Závazně slíbeny máme liter. příspěvky prof. dra Alb. Pražáka, N. Melnikové-Papouškové a j.

Těšíme se naději, že časopis, takto bohatě obsahově vybavený, s novou obálkovou a rozhojněnou ilustrační výzdobou vyhoví jistě i zmnoženým kulturním požadavkům dneška a přivábí nové řady věrných příznivců. **Nakl., vyd. a red. časopisu „Čsl. Divadlo".**

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Div., knižní a časop. novinky. Nákl. Tisk. a nakl. družstva CČs. Praha II., Krakovská 7 vyšla jako sv. 6. „Div. knižnice Česk. Zápasu" 3akt. lid. hra z 18. stol. „Prstýnek" od Ab. Horákové za spoluprac. dra J. V. Šimáka, poctěná r. 1918 cenou Tylovou při Ú. M. O. D. Č. Premieru měla r. 1919 v div. Švandově. Jméno autorčino i nejvyšší ocenění naší korporace svědčí nejlépe o hodnotách této práce. (Za Kč 6·70). — Nákl. Jos. Uhra v Praze-I., Půjčovní 8 vyšla v „Knihovně zahraničn. Čechů" (sv. 2.) K. Sabinova dlouho neprávem opomíjená 3akt. ves. „Inserát" v úpravě prof. Ferd. Strejčka (za Kč 8·—). Hra, kdysi velmi oblíbená, umožňuje nahlédnouti do česk. kulturního života doby minulé a svou literární cenou zaslouží nového jevištního oživení. — Nákl. „Zory" v Karlíně, Královská vyšlo ve sbírce lid. her „Činohře" jako sv. 19. pokračování historie o Potashi a Perlmutterovi, známých vinohr. divadelních hrdin amer. ves. „Firma" pod názvem „Nová firma" (za Kč 12·—), jako další svazek (20.) úspěšná švédská ves. A. Sandbergova „Hedvábné punčochy" (za Kč 10·—) a další (21.) maďarský G. Dregelyho „Frak, který dobře padne" (za Kč 10·—). K Vánocům vydáno tu aktové drama Vikt. Nejedlého „Vánoce" s dějem z 90. let min. stol. (za Kč ?). — Nákladem vlastním Tip. Bočka v Moravské Ostravě, Celní 1 vyšla tři čísla sbírky nejveselejších aktovek, písniček a kabaretních výstupů „Tipan", obsahující verš. akt. pimprlovou tragikomedii pro živouci aktéry „Když jsem pleta len" aneb „Hrůzostrašné mordy v pralese na Podhůře" (za Kč 5·—), akt. frašku „Tak už neplač, Thalie!" (za Kč 3·—) a chanson „Umřely nožičky" (za Kč 2·— i s prov. právem) od vydavatele. — Nákl. F. Topiče Praha-I., Národ. tř. 11 vyšly ve Svátkových Historických spisech oba díly rozlehlého románu „Praha a Řím" (za Kč 34·— a 42·—) s obsahem, sensačně napínavým a dramaticky vystupňovaným, zápasů římského katolictví s češtvím, a sytě životnými postavami, z nichž zvláště tajuplný potomek řeckých císařů Palaeolog, zasahující i do českých dějin, vzbuzuje svrchovaný zájem čtenářstva. — Obnovený čtrnáctideník „Švanda dudák" končí za red. Ign. Herrmanna a K. Horkého právě vyšlým seš. 24. úspěšný prvý ročník. Za tu dobu získal opět staré sympatie, které provázeti ho budou i při druhém ročníku, jehož prvý sešit se zajímavým obsahem liter. i illustr. vyjde po Novém roce. — Nakl. B. Kočí Praha-I., Masarykovo nábř. 14 vysvětlil denními listy opozdění subskribované edice „Kočího Malého slovníku naučného" podstatnými obsahovými změnami a zdokonaleními a oznamuje vyjití prvého sešitu díla rovněž ihned po Novém roce. — Edice „Strom" Žižkov, Husova 10, vydává sešitově F. A. Šubertův historický román „Král Jiří z Poděbrad" po Kč 1·80.

DIVADELNÍ DEKORACE
odborně a umělecky provádí
ANT. DVOŘÁK,
malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.
Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční obdržíte jedině ve specielním závodě
HANUŠ A PÍŠTĚK,
MOR. OSTRAVA-PŘIVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.
Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

MÁTE JIŽ
působivou aktovku pro
MASOPUSTNÍ PROGRAM
?
Hrejte
ARK. AVERČENKA
aktovky v překladech V. Červinky

PĚTKA
1. Starci. 2 p.
2. Sebevrah. 2 p., 1 d.
3. Ptačí mozeček. 1 p., 1 d.
4. Bez klíče. 6 p., 1 d.
5. Drama v domě Bukiných. 2 p., 1 d.

DRUHÁ PĚTKA
1. Dvojník. 6 p., 2 d.
2. Olga Nikolajevna. 2 p., 1 d.
3. Srdce mladé dívky. 2 p., 2 d.
4. Klíč. 2 p., 1 d.
5. Žoržík. 2 p., 1 d.

OBRATEM ZAŠLE
nakladatel
FR. BOROVÝ, PRAHA II,
JINDŘIŠSKÁ 13.

Hrajete-li divadlo, pořádáte-li šibřinky
obraťte se s důvěrou na náš závod a budete reelně a spolehlivě obslouženi
„OPERA“
půjčovna divadelních a šibřinkových kostymů
KRÁL. VINOHRADY,
Korunní třída, číslo 20.
Prvá stanice el. tramwaye číslo 2. a 16. za kostelem

PLÁTNA
na opony, kulisy, dekorace různé
vyrabí a dodává
M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují,
Vzory na požádání zašle.

DVA AUTOŘI:
WILHELM II.
UDÁLOSTI A OSOBY
238 str. Kč 15·—, váz. Kč 40·—
LEOP. WÖLFLING
POSLEDNÍ HABSBURGOVÉ
Kč 6·—
NAKLADATEL
FR. BOROVÝ
PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ 13

KUPUJTE KNIHY

LITERÁRNĚ CENNÉ A GRAFICKY SLIČNÉ

K. M. ČAPEK-CHOD SPISY
SEDM SVAZKŮ (Nejzápadnější Slovan — V třetím dvoře — Povídky — Nedělní povídky — Kašpar Lén, mstitel — Osmero novell — Turbina)

V POLOKOŽENÉ PŮVODNÍ VAZBĚ ZA

Kč 324·50

V POLOKOŽENÉ PŮVODNÍ VAZBĚ ZA

Kč 196·80

KNIHY FRÁNI ŠRÁMKA
CELÉ ROMÁNOVÉ A NOVELLISTICKÉ DÍLO VÝZNAČNÉHO MODERNÍHO AUTORA (Tělo — Sláva života — Sedmibolestní — Klavír a housle — Osyka — Žasnoucí voják — Stříbrný vítr) SLOUČENO TU VE TŘECH SVAZCÍCH

SPISY VÍTĚZSLAVA HÁLKA
CELÉ BÁSNICKÉ DÍLO A NEJLEPŠÍ POVÍDKY OBSAHUJÍ TYTO ČTYRY DÍLY SVÁZANÉ VE DVOU SVAZCÍCH — BIBLIOFILSKÁ ÚPRAVA —

V PŮVODNÍ CELOPLÁTĚNÉ VAZBĚ Kč 70·—,
V PŮVODNÍ VAZBĚ POLOKOŽENÉ

Kč 100·—

V ELEGANTNÍ PLÁTĚNÉ VAZBĚ STOJÍ POUZE

Kč 128·—

ROMÁNY A POVÍDKY M. JÓKAIE
ÚCHVATNÁ A NAPÍNAVÁ UŠLECHTILÁ DÍLA SLAVNÉHO MAĎARSKÉHO AUTORA JSOU ČTENÍM VELICE HLEDANÝM — DOSUD PĚT SVAZKŮ (Bílá paní — Ubozí boháči — Bezejmenný zámek — Krotitel duší — Synové muže kamenného srdce)

VŠECHNY TYTO SOUBORY DODAME DUVĚRYHODNÝM OSOBÁM NA MÍRNÉ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY

VE VŠECH KNIHKUPECTVÍCH A V NAKLADATELSTVÍ

FR. BOROVÉHO v PRAZE II,

JINDŘIŠSKÁ 13

DIVADELNÍ DEKORACE
odborně a umělecky provádí
ANT. DVOŘÁK,
malířská dekorace, Hradec Králové, Jiřikova tř. 364.
Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a náhresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční opatřuje jedině ve specielním závodě
HANUŠ A PÍŠTĚK,
MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.
Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

MÁTE JIŽ
působivou aktovku pro
SYLVESTROVSKÝ PROGRAM
?
Hrajte
ARK. AVERČENKA
aktovky v překladech V. Červinky

PĚTKA
1. Starci. 2 p.
2. Sebevrah. 2 p., 1 d.
3. Ptačí mozeček. 1 p., 1 d.
4. Bez klíče. 6 p., 1 d.
5. Drama v domě Bukiných. 2 p., 1 d.

DRUHÁ PĚTKA
1. Dvojník. 6 p., 2 d.
2. Olga Nikolajevna. 2 p., 1 d.
3. Srdce mladé dívky. 2 p., 2 d.
4. Klíč. 2 p., 1 d.
5. Žoržík. 2 p., 1 d.

OBRATEM ZAŠLE
nakladatel
FR. BOROVÝ, PRAHA II,
JINDŘIŠSKÁ 13.

„Knihovna Matice Divadelní"
řídí JAROSLAV PETR.
1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnović: **Maškaráda v podhrozí.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Hráno v holešovické Uranii.)
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)
8. Ark. Averčenko: **Druhá pětka.** Pět veselých aktovek. Přeložil V. Červinka.
9. Fr Herman: **Hvězda Táboru.** Drama o 3 jed.

V tisku:

10. St. Przybyszewski: **Hlubina.** Drama o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele
FR. BOROVÉHO
V Praze II - Jindřišská 13

PLÁTNA
na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává
M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují,
Vzory na požádání zašle.

DVA AUTOŘI:
WILHELM II
UDÁLOSTI A OSOBY
238 str. Kč 15·—, váz. Kč 40·—

LEOP. WÖLFLING
POSLEDNÍ HABSBURGOVÉ
Kč 6·—

NAKLADATEL
FR. BOROVÝ
PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ 13

VÁNOČNÍ DARY

LITERÁRNĚ CENNÉ A GRAFICKY SLIČNÉ

K. M. ČAPEK-CHOD SPISY

SEDM SVAZKŮ (Nejzápadnější Slovan — V třetím dvoře — Povídky — Nedělní povídky — Kašpar Lén, mstitel — Osmero novell — Turbina)

V POLOKOŽENÉ PŮVODNÍ VAZBĚ ZA

Kč 324·50

V POLOKOŽENÉ PŮVODNÍ VAZBĚ ZA

Kč 196·80

KNIHY FRÁNI ŠRÁMKA

CELÉ ROMÁNOVÉ A NOVELLISTICKÉ DÍLO VÝZNAČNÉHO MODERNÍHO AUTORA (Tělo — Sláva života — Sedmibolestní — Klavír a housle — Osyka — Žasnoucí voják — Stříbrný vítr) SLOUČENO TU VE TŘECH SVAZCÍCH

SPISY VÍTĚZSLAVA HÁLKA

CELÉ BÁSNICKÉ DÍLO A NEJLEPŠÍ POVÍDKY OBSAHUJÍ TYTO ČTYRY DÍLY SVÁZANÉ VE DVOU SVAZCÍCH — BIBLIOFILSKÁ ÚPRAVA —

V PŮVODNÍ CELOPLÁTĚNÉ VAZBĚ Kč 70·—, V PŮVODNÍ VAZBĚ POLOKOŽENÉ

Kč 100·—

V ELEGANTNÍ PLÁTĚNÉ VAZBĚ STOJÍ POUZE

Kč 128·—

ROMÁNY A POVÍDKY M. JÓKAIE

ÚCHVATNÁ A NAPÍNAVÁ UŠLECHTILÁ DÍLA SLAVNÉHO MAĎARSKÉHO AUTORA JSOU ČTENÍM VELICE HLEDANÝM — DOSUD PĚT SVAZKŮ (Bílá paní — Ubozí bohatí — Bezejmenný zámek — Kapitál duší — Synové muže kamenného srdce)

VŠECHNY TYTO SOUBORY DODÁME DUVĚRYHODNÝM OSOBÁM NA MÍRNÉ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY

VE VŠECH KNIHKUPECTVÍCH A V NAKLADATELSTVÍ

FR. BOROVÉHO v PRAZE II,

JINDŘIŠSKÁ 13

NA SYLVESTRA

neopomeňte zařaditi do programu aktovku

J. O. HRADČANSKÉHO

OSVĚDČENY PROSTŘEDEK

Působivá hra!

Salvy smíchu! Situačně komické!

CENA Kč 3·60

U všech knihkupců a u nakladatele

JOS. ŠVEJDY, PRAHA VIII

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiřikova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční obdržíte jedině ve specielním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PŘIVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

Chystáte mikulášskou zabavu?

Objednejte si ihned k této příležitosti nejvhodnější jedno-aktovou hru

Dar sv. Mikuláše.

Napsal K. Piskoř.

Dekorace: pokoj, osoby: tři pánské, dvě dámské a dvě dětské.

Cena Kč 3·50.

Nakladatel FR. BOROVÝ, Praha II, Jindřišská 13.

„Knihovna Matice Divadelní"

řídí JAROSLAV PETR.

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopušt. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz posudek premiery v holešovické Uranii v „našich Časovostech".
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)
8. Ark. Averčenko: **Druhá pětka.** Pět veselých aktovek. Přeložil V. Červinka.
9. Fr. Herman: **Hvězda Táboru.** Drama o 3 jed.

V tisku:

10. St. Przybyszewski: **Hlubina.** Drama o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé

vyrabí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna **v Polici nad Metují,**

Vzory na požádání zašle.

K pořádání kabaretů, sylvestrovského večera atd.

doporučuje se aktualita

„Už je tady: Vzkaz s planety Marsu"

Hra o jednom jednání ze zpěvy od F. Davida, s hudbou Tichého-Chrudimského.

Připravuje se na více scénách.

Objednávky vyřídí nakladatel

J. Lukavský, Praha II, V tůních 14.

DÍLO K. M. ČAPKA-CHODA

jest vrcholem soudobé české prósy!

Čtěte jeho skvělé, cenami státu a akademie vyznamenané knihy:

Ad hoci. Brož. Za Kč 13·50
Antonín Vondrejc. Příběhové básníka. Broz. Za Kč 40·—
Humoreska. Brož. Za Kč 8·—
Jindrové. Román. Druhé vydání v tisku.
Kašpar Len mstitel. Román. Druhé vydání. Brož. Za Kč 21·—
Nedělní povídky. Brož. Za Kč 13·50
Nejzápadnější Slovan. Historie o třech kapitolách. Broz, Za Kč 12·—
Osmero novel. Brož. Za Kč 36·—
Povídky. Brož. Za Kč 18·—
Romanetto. Tři chodské grotesky a pohádka. Brož. Za Kč 25·—
Turbina. Román. 3. vyd. Brož. Za Kč 48·—
Větrník. Román. Brož. Za Kč 12·—
Vilém Rozkoč. Román. Brož. Za Kč 35·—
V třetím dvoře. Román. Brož. Za Kč 36·—

Ve všech knihkupectvích a v nakladatelství

firmy FR. BOROVÝ v PRAZE II,

Jindřišská 13.

Státní cenou za rok 1924 poctěna byla sbírka básní Josefa Hory

BOUŘLIVÉ JARO

Pátá kniha básní. Cena Kč 6·60.

Také všechna ostatní básnická díla významného autora: Pracující den (druhé vydání, cena Kč 6·—), Srdce a vřava světa (cena Kč 4·50), Strom v květu (cena Kč 10·—) a První kniha básní (druhé vydání, cena Kč 8·—) vydána byla u nakladatele

FR. BOROVÉHO,

PRAHA II, Jindřišská 13.

[illegible]

SOFOKLES

KRÁL OIDIPUS SLÍDIČI

[illegible]

přel. dra [illegible]

[illegible]

Fr. Borového v Praze II., Jindřišská 13 [illegible]

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ v uměleckém provedení za cen bezkonkurenční obdržíte jedině ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

Mor. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

„Knihovna Matice Divadelní"

[illegible] JAROSLAV [illegible]

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnović: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. (Viz posudek premiery v holešovické Uranii v „našich Časovostech".
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)

V tisku:

8. Ark. Averčenko: **Druhá pětka.** Pět veselých aktovek. Přeložil V. Červinka.
9. Fr. Herman: **Hvězda Táboru.** Drama o 3 jed.
10. St. Przybyszewski: **Hlubina.** Drama o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organisované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

K nové opeře L. Janáčka!

R. TĚSNOHLÍDEK:

LIŠKA BYSTROUŠKA

S obrázky STANISLAVA LOLKA.

Stran 236. Za Kč 22·—.

Rozkošná tato lesní pohádka uvedena byla s velkým úspěchem na scénu brněnské opery

[illegible]

Fr. Borového v Praze II., Jindřišská 13

Chystáte mikulášskou zábavu?

Objednejte si ihned k této příležitosti nejvhodnější jednoaktovou hru

Dar sv. Mikuláše.

Napsal K. Piskoř.

Dekorace: pokoj, osoby: tři pánské, dvě dámské a dvě dětské.

Cena Kč 3·50.

Nakladatel FR. BOROVÝ, Praha II, Jindřišská 13.

Státní cenou za rok 1924
poctěna byla sbírka básní
Josefa Hory

BOUŘLIVÉ JARO

[illegible] Cena Kč [illegible]

[illegible]
(druhé vydání, cena Kč 6·—), Srdce a vřava svě[illegible]
Kč 4·50), Strom v květu (cena Kč 10·—) a [illegible]
[illegible]
[illegible]

FR. BOROVÉHO,
PRAHA II. Jindřišská 13.

K. M. Čapek-Chod

obdržel opět státní cenu

[illegible] Čapka-Choda [illegible] v [illegible] a pečlivé [illegible]
[illegible]

Dosud vyšlo:

[illegible]
Sv. 2 [illegible]
Sv. 3 [illegible] Kč 18·
Sv. 4. [illegible]
Sv. 5. [illegible] Román. Stran 2[illegible]. Za Kč [illegible]
Sv. 6. **Osmero novel.** Stran 402. Za Kč 36·—.
Sv. 7. **Turbina.** Román. Stran 576. Za Kč 48·—.
Sv. 8. **Jindrové.** Román. Vyjde v nejbližší době.

Spisy K. M. Čapka-Choda má [illegible] každé řádné knihkupectví
a nakladatel FR. BOROVÝ, PRAHA II, Jindřišská ulice číslo 13.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 071350505